A. hebr.
1002 b

<36616038290019

<36616038290019

Bayer. Staatsbibliothek

לאילם ולכבשים במספרם כמשפט: ושעיר חטאת אחד מלבד
עלת התמיד ומנחתה ונסכה:

וביום הרביעי פרים עשרה אילם שנים כבשים בני־שנה
ארבעה עשר תמימם: ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם
ולכבשים במספרם כמשפט: ושעיר־עזים אחד חטאת מלבד
עלת התמיד ומנחתה ונסכה:

וביום החמישי פרים תשעה אילם שנים כבשים בני־שנה
ארבעה עשר תמימם: ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם
ולכבשים במספרם כמשפט: ושעיר חטאת אחד מלבד עלת
התמיד ומנחתה ונסכה:

וביום הששי פרים שמנה אילם שנים כבשים בני־שנה ארבעה
עשר תמימם: ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים
במספרם כמשפט: ושעיר־עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד
מנחתה ונסכה:

וביום השביעי פרים שבעה אילם שנים כבשים בני־שנה ארבעה
עשר תמימם: ומנחתם ונסכהם לפרים לאילם ולכבשים
במספרם כמשפטם: ושעיר־עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד
מנחתה ונסכה:

הקריאה וההפטרה לתשעה באב איזט אין סדר קינות
בייגעדרוקט, וועלכע מיט העבדייטשער איבערזעצונג אין נייא העפטען
ערשינען זינד. דער פרענומעראציאנס־פרייז וואר 30 קרי׳ פערהעפט.

Bayerische Staatsbibliothek MÜNCHEN

ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים: ויאמר משה אל
יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב
על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי: ויעש יהושע כאשר אמר
לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה:
לוי והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר
עמלק: וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה
ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד
בא השמש: ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב: ישראל
ויאמר יהוה אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע
כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים: ויבן משה מזבח
ויקרא שמו יהוה נסי: ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליהוה
בעמלק מדר דר:

לחול המועד סכות·

אם ערשטן טאג חול המועד ווען אמן פער, דעם כהן וביום השני, דעם לוי וביום השלישי, דעם ישראל וביום הרביעי, דעם צווייטען ישראל וביום השני, וביום השלישי· אם צווייטען טאג דעם כהן וביום השלישי, דעם לוי וביום הרביעי, דעם ישראל וביום החמישי, דעם צווייטען ישראל וביום השלישי, וביום הרביעי· אם דריטטען טאג דעם כהן וביום הרביעי, דעם לוי וביום החמישי, דעם ישראל וביום הששי, דעם צווייטען ישראל וביום הרביעי וביום החמישי· אם פירטען טאג דעם כהן וביום החמישי, דעם לוי וביום הששי, דעם ישראל וביום השביעי, דעם צווייטען ישראל וביום החמישי, וביום הששי· אם פינפטען טאג דעם כהן וביום החמישי, דעם לוי וביום הששי, דעם ישראל וביום השביעי, דעם צווייטען ישראל וביום הששי, וביום השביעי·

וביום השני פרים בני בקר שנים עשר אילם שנים כבשים בני
שנה ארבעה עשר תמימם: ומנחתם ונסכיהם לפרים
לאילם ולכבשים במספרם כמשפט: ושעיר עזים אחד חטאת
מלבד עלת התמיד מנחתה ונסכה:
וביום השלישי פרים עשתי עשר אילם שנים כבשים בני
שנה ארבעה עשר תמימם: ומנחתם ונסכיהם לפרים

בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן פגעיאל בן־עכרן:

ביום שנים עשר יום נשיא לבני נפתלי אחירע בן־עינן: קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:
כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן־שנתו לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן אחירע בן־עינן:

זאת | חנכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל
קערת כסף שתים עשרה מזרקי־כסף שנים עשר כפות
זהב שתים עשרה: שלשים ומאה הקערה האחת כסף ושבעים
המזרק האחד כל כסף הכלים אלפים וארבע־מאות בשקל
הקדש: כפות זהב שתים־עשרה מלאת קטרת עשרה עשרה
הכף בשקל הקדש כל־זהב הכפות עשרים ומאה: כל־הבקר
לעלה שנים עשר פרים אילם שנים־עשר כבשים בני־שנה שנים
עשר ומנחתם ושעירי עזים שנים עשר לחטאת: וכל בקר | זבח
השלמים עשרים וארבעה פרים אילם ששים עתדים ששים
כבשים בני־שנה ששים זאת חנכת המזבח אחרי המשח אתו:
ובבא משה אל־אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו
מעל הכפרת אשר על־ארן העדת מבין שני הכרבים וידבר אליו:
וידבר יהוה אל־משה לאמר: דבר אל־אהרן ואמרת אליו
בהעלתך את־הנרת אל־מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות:
ויעש כן אהרן אל־מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה יהוה
את־משה: וזה מעשה המנרה מקשה זהב עד ירכה עד־פרחה
מקשה הוא כמראה אשר הראה יהוה את־משה כן עשה את־
המנרה:

קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד׃

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃ קָרְבָּנוֹ
קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃

בַּיּוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן גִּדְעֹנִי׃ קָרְבָּנוֹ
קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
קָרְבַּן אֲבִידָן בֶּן גִּדְעֹנִי׃

בַּיּוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃ קָרְבָּנוֹ
קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
קָרְבַּן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃

בְּיוֹם עַשְׁתֵּי עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃ קָרְבָּנוֹ
קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־
אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים

ביום הרביעי נשיא לבני ראובן אליצור בן־שדיאור׃ קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם ׀ מלאים סלת בלולה בשמן למנחה׃
כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן־שנתו לעלה׃ שעיר־עזים אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן אליצור בן־שדיאור׃

ביום החמישי נשיא לבני שמעון שלמיאל בן־צורי־שדי׃ קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם ׀ מלאים סלת בלולה בשמן למנחה׃
כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן־שנתו לעלה׃ שעיר־עזים אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן שלמיאל בן־צורי שדי׃

ביום הששי נשיא לבני גד אליסף בן־דעואל׃ קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם ׀ מלאים סלת בלולה בשמן למנחה׃
כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן שנתו לעלה׃ שעיר־עזים אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן אליסף בן־דעואל

ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן־עמיהוד׃ קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש שניהם ׀ מלאים סלת בלולה בשמן למנחה׃
כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
אחד בן־שנתו לעלה׃ שעיר־עזים אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה

קרבן

נשיא אחד ליום יקריבו את־קרבנם לחנכת המזבח: ישראל ויהי המקריב ביום הראשון את־קרבנו נחשון בן־עמינדב למטה יהודה: וקרבנו קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן נחשון בן עמינדב:

אם צווייטן טאג חנוכה ווירד פֿארגלעזן ביום השני, ביום השלישי, אם דריטטן טאג ביום השלישי, ביום הרביעי, אם פֿירטען טאג ביום הרביעי, ביום החמישי, אם פֿינפֿטען טאג ביום החמישי, ביום הששי, אם זעקסטען טאג ביום הששי, ביום השביעי, אם זיבענטען טאג ביום השביעי, ביום השמיני, חונד אם אכטען טאג פֿאָן ביום השמיני אן ביז כן עשה את המנורה:

ביום השני הקריב נתנאל בן־צוער נשיא יששכר: הקרב את־קרבנו קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן נתנאל בן־צוער:

ביום השלישי נשיא לבני זבולן אליאב בן־חלן: קרבנו קערת־כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם | מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת: פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד בן שנתו לעלה: שעיר־עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן אליאב בן־חלן:

ההוא: ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה
נגרע לבלתי הקריב את־קרבן יהוה במעדו בתוך בני ישראל: ויאמר
אליהם משה עמדו ואשמעה מה־יצוה יהוה לכם: ישראל וידבר יהוה
אל־משה לאמר: דבר אל־בני ישראל לאמר איש איש כי־יהיה טמא
לנפש או בדרך רחקה לכם או לדרתיכם ועשה פסח ליהוה: בחדש
השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על־מצות ומררים
יאכלהו: לא־ישאירו ממנו עד־בקר ועצם לא ישברו־בו ככל חקת
הפסח יעשו אתו: והאיש אשר־הוא טהור ובדרך לא־היה וחדל
לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההוא מעמיה כי | קרבן יהוה לא
הקריב במעדו חטאו ישא האיש ההוא: וכי־יגור אתכם גר ועשה
פסח ליהוה כחקת הפסח וכמשפטו כן יעשה חקה אחת יהיה לכם
ולגר ולאזרח הארץ: והקרבתם.

ליום ראשון דחנוכה.

ויהי ביום כלות משה להקים את־המשכן וימשח אתו ויקדש
אתו ואת־כל־כליו ואת־המזבח ואת־כל־כליו וימשחם
ויקדש אתם: ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם הם נשיאי
המטת הם העמדים על־הפקדים: ויביאו את־קרבנם לפני יהוה
שש־עגלת צב ושני־עשר בקר עגלה על־שני הנשאים ושור לאחד
ויקריבו אותם לפני המשכן: ויאמר יהוה אל־משה לאמר: קח
מאתם והיו לעבד את־עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל־הלוים
איש כפי עבדתו: ויקח משה את־העגלת ואת־הבקר ויתן אותם
אל־הלוים: את | שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני
גרשון כפי עבדתם: ואת | ארבע העגלת ואת שמנת הבקר נתן
לבני מררי כפי עבדתם ביד איתמר בן־אהרן הכהן: ולבני
קהת לא נתן כי־עבדת הקדש עלהם בכתף ישאו: ויקריבו
הנשאים את חנכת המזבח ביום המשח אתו ויקריבו הנשיאים
את־קרבנם לפני המזבח: ויאמר יהוה אל־משה נשיא אחד ליום

תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה פן יהיה למוקש
בקרבך: כי את מזבחתם תתצון ואת מצבתם תשברון ואת
אשריו תכרתון: כי לא תשתחוה לאל אחר כי יהוה קנא שמו אל
קנא הוא: פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו ׀ אחרי אלהיהם וזבחו
לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו: ולקחת מבנתיו לבניך וזנו
בנתיו אחרי אלהיהן והזנו את בניך אחרי אלהיהן: אלהי מסכה
לא תעשה לך: ישראל את חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל
מצות אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב יצאת
ממצרים: כל פטר רחם לי וכל מקנך תזכר פטר שור ושה:
ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו כל בכור בניך
תפדה ולא יראו פני ריקם: ששת ימים תעבד וביום השביעי
תשבת בחריש ובקציר תשבת: וחג שבעת תעשה לך בכורי קציר
חטים וחג האסיף תקופת השנה: שלש פעמים בשנה יראה כל
זכורך את פני האדן ׀ יהוה אלהי ישראל: כי אוריש גוים מפניך
והרחבתי את גבלך ולא יחמד איש את ארצך בעלתך לראות
את פני יהוה אלהיך שלש פעמים בשנה: לא תשחט על חמץ
דם זבחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח: ראשית בכורי אדמתך
תביא בית יהוה אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו: והקרבתם.

ליום רביעי דחול המועד פסח׳

וידבר יהוה אל משה במדבר סיני בשנה השנית לצאתם מארץ
מצרים בחדש הראשון לאמר: ויעשו בני ישראל את הפסח
במועדו: בארבעה עשר יום בחדש הזה בין הערבים תעשו אתו
במעדו ככל חקתיו וככל משפטיו תעשו אתו: וידבר משה אל בני
ישראל לעשת הפסח: ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום
לחדש בין הערבים במדבר סיני ככל אשר צוה יהוה את משה כן
עשו בני ישראל: לוי ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא
יכלו לעשת הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום

ליום שני דחול המועד פסח׃

לא־תאר׃ מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן־לי׃ כן־תעשה
לשרך לצאנך שבעת ימים יהיה עם־אמו ביום השמיני תתנו־לי׃
ואנשי־קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב
תשלכון אתו׃ לא תשא שמע שוא אל־תשת ידך עם־רשע להית עד
חמס׃ לא־תהיה אחרי־רבים לרעת ולא־תענה על־רב לנטת אחרי
רבים להטת׃ ודל לא תהדר בריבו׃ כי תפגע שור איבך או חמרו
תעה השב תשיבנו לו׃ כי־תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו
וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו׃ ישראל לא תטה משפט אבינך
בריבו׃ מדבר־שקר תרחק ונקי וצדיק אל־תהרג כי לא־אצדיק
רשע׃ ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים׃
וגר לא תלחץ ואתם ידעתם את־נפש הגר כי־גרים הייתם בארץ
מצרים׃ ושש שנים תזרע את־ארצך ואספת את־תבואתה׃
והשביעת תשמטנה ונטשתה ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל חית
השדה כן־תעשה לכרמך לזיתך׃ ששת ימים תעשה מעשיך וביום
השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמרך וינפש בן־אמתך והגר׃ ובכל
אשר־אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע
על־פיך׃ שלש רגלים תחג לי בשנה׃ את־חג המצות תשמר שבעת
ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב כי־בו יצאת
ממצרים ולא־יראו פני ריקם׃ וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע
בשדה וחג האסף בצאת השנה באספך את־מעשיך מן־השדה׃ שלש
פעמים בשנה יראה כל־זכורך אל־פני האדן ׀ יהוה׃ לא־תזבח על־
חמץ דם־זבחי ולא־ילין חלב־חגי עד־בקר׃ ראשית בכורי אדמתך
תביא בית יהוה אלהיך לא־תבשל גדי בחלב אמו׃ והקרבתם ׳

ליום שלישי דחול המועד פסח׃

אמן זעצט אב פסל לך אין פרשת ויחל בדף כ׳ ביז אני עשה עמך, הערנאך פאלגנדעו׳

שמר־לך את אשר אנכי מצוך היום הנני גרש מפניך את־האמרי
והכנעני והחתי והפרזי והחוי והיבוסי׃ השמר לך פן

שבעת הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך:
והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי
ממצרים: והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה
תורת יהוה בפיך כי ביד חזקה הוצאך יהוה ממצרים: ושמרת
את החקה הזאת למועדה מימים ימימה: ישראל והיה כי יבאך
יהוה אל ארץ הכנעני כאשר נשבע לך ולאבתיך ונתנה לך:
והעברת כל פטר רחם ליהוה וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה
לך הזכרים ליהוה: וכל פטר חמר תפדה בשה ואם לא תפדה
וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה: והיה כי ישאלך בנך מחר
לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים מבית
עבדים: ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרג יהוה כל בכור
בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה על כן אני זבח
ליהוה כל פטר רחם הזכרים וכל בכור בני אפדה: והיה לאות
על ידכה ולטוטפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו יהוה ממצרים:
והקרבתם אשה עלה ליהוה פרים בני בקר שנים ואיל אחד
ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם: ומנחתם
סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר ושני עשרנים לאיל
תעשו: עשרון עשרון תעשה לכבש האחד לשבעת הכבשים:
ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם: מלבד עלת הבקר אשר לעלת
התמיד תעשו את אלה: כאלה תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה
ריח ניחח ליהוה על עולת התמיד יעשה ונסכו: וביום השביעי
מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו:

ליום שני דחול המועד פסח·

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא
תשימון עליו נשך: אם חבל תחבל שלמת רעך עד בא השמש
תשיבנו לו: כי הוא כסותה לבדה הוא שמלתו לערו במה ישכב והיה
כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני: אלהים לא תקלל ונשיא בעמך

השמים ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה
ונתן זרע לזרע ולחם לאכל: כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב
אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתיו:
כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון ההרים והגבעות יפצחו לפניכם
רנה וכל עצי השדה ימחאו כף: תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת
הסרפד יעלה הדס והיה ליהוה לשם לאות עולם לא יכרת: כה
אמר יהוה שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא
וצדקתי להגלות: אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה
שמר שבת מחללו ושמר ידו מעשות כל רע: ואל יאמר בן הנכר
הנלוה אל יהוה לאמר הבדל יבדילני יהוה מעל עמו ואל יאמר
הסריס הן אני עץ יבש: כי כה אמר יהוה לסריסים אשר ישמרו
את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בבריתי: ונתתי להם
בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר
לא יכרת: ובני הנכר הנלוים על יהוה לשרתו ולאהבה את שם
יהוה להיות לו לעבדים כל שמר שבת מחללו ומחזיקים בבריתי:
והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי עולתיהם
וזבחיהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים:
נאם אדני יהוה מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו:

ליום ראשון דחול המועד פסח·

וידבר יהוה אל משה לאמר: קדש לי כל בכור פטר כל
רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא: ויאמר משה
אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים
כי בחזק יד הוציא יהוה אתכם מזה ולא יאכל חמץ: היום אתם
יצאים בחדש האביב: נוי והיה כי יביאך יהוה אל ארץ הכנעני
והחתי והאמרי והחוי והיבוסי אשר נשבע לאבתיך לתת לך ארץ
זבת חלב ודבש ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה: שבעת
ימים תאכל מצת וביום השביעי חג ליהוה: מצות יאכל את

שבעה

ולכלתם מעל פני האדמה שוב מחרון אפך והנחם על־הרעה
לעמך: זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם
בך ותדבר אלהם ארבה את־זרעכם ככוכבי השמים וכל־הארץ
הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעלם: וינחם יהוה על־
הרעה אשר דבר לעשות לעמו: לוי ויאמר יהוה אל־משה פסל־
לך שני־לחת אבנים כראשנים וכתבתי על־הלחת את־הדברים
אשר היו על־הלחת הראשנים אשר שברת: והיה נכון לבקר
ועלית בבקר אל־הר סיני ונצבת לי שם על־ראש ההר: ואיש לא־
יעלה עמך וגם־איש אל־ירא בכל־ההר גם־הצאן והבקר אל־ירעו
אל־מול ההר ההוא: ישראל ויפסל שני־לחת אבנים כראשנים
וישכם משה בבקר ויעל אל־הר סיני כאשר צוה יהוה אתו ויקח
בידו שני לחת אבנים: וירד יהוה בענן ויתיצב עמו שם ויקרא
בשם יהוה: ויעבר יהוה | על־פניו ויקרא יהוה | יהוה אל רחום וחנון
ארך אפים ורב־חסד ואמת: נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע
וחטאה ונקה לא ינקה פקד | עון אבות על־בנים ועל־בני בנים על־
שלשים ועל־רבעים: וימהר משה ויקד ארצה וישתחו: ויאמר אם־
נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך־נא אדני בקרבנו כי עם־קשה־
ערף הוא וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו: ויאמר הנה אנכי
כרת ברית נגד כל־עמך אעשה נפלאת אשר לא־נבראו בכל־
הארץ ובכל־הגוים וראה כל־העם אשר־אתה בקרבו את־מעשה
יהוה כי־נורא הוא אשר אני עשה עמך:

הפטרה לתענית צבור.

דרשו יהוה בהמצאו קראהו בהיותו קרוב: יעזב רשע דרכו
ואיש און מחשבתיו וישב אל־יהוה וירחמהו ואל־אלהינו
כי־ירבה לסלוח: כי לא מחשבתי מחשבתיכם ולא דרכיכם דרכי
נאם יהוה: כי־גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי מדרכיכם
ומחשבתי ממחשבתיכם: כי כאשר ירד הגשם והשלג מן־

השמים

עמים למספר בני ישראל: כי חלק יהוה עמו יעקב חבל נחלתו:
ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן יסבבנהו יבוננהו יצרנהו
כאישון עינו: כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו
ישאהו על אברתו: יהוה בדד ינחנו ואין עמו אל נכר:

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני
מותו: ויאמר יהוה מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר
פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אש דת למו: אף חבב עמים כל
קדשיו בידך והם תכו לרגלך ישא מדברתיך: תורה צוה לנו משה
מורשה קהלת יעקב: ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד
שבטי ישראל: יחי ראובן ואל ימת ויהי מתיו מספר: וזאת ליהודה
ויאמר שמע יהוה קול יהודה ואל עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו
תהיה: לוי וללוי אמר תמיך ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במסה
תריבהו על מי מריבה: האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו
לא הכיר ואת בנו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו: יורו
משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה באפך וכליל על
מזבחך: ברך יהוה חילו ופעל ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו
מן יקומון: לבנימן אמר ידיד יהוה ישכן לבטח עליו חופף עליו כל
היום ובין כתפיו שכן: ישראל וליוסף אמר מבורכת יהוה ארצו ממגד
שמים מטל ומתהום רבצת תחת: וממגד תבואת שמש וממגד גרש
ירחים: ומראש הררי קדם וממגד גבעות עולם: וממגד ארץ ומלאה
ורצון שכני סנה תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו: בכור
שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח יחדו אפסי ארץ
והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה:

לתענית צבור.

ויחל משה את פני יהוה אלהיו ויאמר למה יהוה יחרה אפך
בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה:
למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים

ולכלתם

אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם׃
וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת־כָּל־הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה
בַּסֵּפֶר הַזֶּה׃ וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל
וַיַּשְׁלִכֵם אֶל־אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה׃ הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לָצֵאת
וְלָבוֹא וַיהוָה אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא
עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא־יַשְׁמִיד אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וִירִשְׁתָּם יְהוֹשֻׁעַ
הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ לוי וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה
לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם׃ וּנְתָנָם יְהוָה
לִפְנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃ חִזְקוּ וְאִמְצוּ
אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ לֹא
יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ׃ ישר״ל וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל־
יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם וְאַתָּה תַּנְחִילֶנָּה אוֹתָם׃ וַיהוָה הוּא הַהֹלֵךְ
לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ לֹא תִירָא וְלֹא תֵחָת׃
וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים
אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי׃ יַעֲרֹף כַּמָּטָר
לִקְחִי תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי כִּשְׂעִירִם עֲלֵי־דֶשֶׁא וְכִרְבִיבִים
עֲלֵי־עֵשֶׂב׃ כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃ לוי הַצּוּר תָּמִים
פָּעֳלוֹ כִּי כָל־דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא׃
שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתֹּל׃ הַלַיהוָה תִּגְמְלוּ־זֹאת
עַם נָבָל וְלֹא חָכָם הֲלוֹא־הוּא אָבִיךָ קָּנֶךָ הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ׃ ישר״ל
זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר־וָדֹר שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֵּדְךָ זְקֵנֶיךָ
וְיֹאמְרוּ לָךְ׃ בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלֹת

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם
זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל: טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ
אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ: לְעָבְרְךָ בִּבְרִית
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֹּרֵת עִמְּךָ הַיּוֹם: לוי לְמַעַן
הָקִים־אֹתְךָ הַיּוֹם לוֹ לְעָם וְהוּא יִהְיֶה־לְּךָ לֵאלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ
וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב: וְלֹא אִתְּכֶם
לְבַדְּכֶם אָנֹכִי כֹּרֵת אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת־הָאָלָה הַזֹּאת: כִּי אֶת־
אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ
פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם: ישראל כִּי־אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֵת אֲשֶׁר־יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ
מִצְרָיִם וְאֵת אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם: וַתִּרְאוּ
אֶת־שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֵת גִּלֻּלֵיהֶם עֵץ וָאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם: פֶּן־
יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ־שֵׁבֶט אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם
מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם
שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה: וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת־דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת
וְהִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה־לִּי כִּי בִּשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן
סְפוֹת הָרָוָה אֶת־הַצְּמֵאָה: לֹא־יֹאבֶה יְהוָה סְלֹחַ לוֹ כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף־
יְהוָה וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל־הָאָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר
הַזֶּה וּמָחָה יְהוָה אֶת־שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם: וְהִבְדִּילוֹ יְהוָה לְרָעָה
מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אָלוֹת הַבְּרִית הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה
הַזֶּה: וְאָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם וְהַנָּכְרִי
אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת־מַכּוֹת הָאָרֶץ הַהִוא וְאֶת־
תַּחֲלֻאֶיהָ אֲשֶׁר־חִלָּה יְהוָה בָּהּ: גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֵפָה כָל־אַרְצָהּ
לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמִחַ וְלֹא־יַעֲלֶה בָהּ כָּל־עֵשֶׂב כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם
וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבֹיִים אֲשֶׁר הָפַךְ יְהוָה בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ: וְאָמְרוּ כָּל־
הַגּוֹיִם עַל־מֶה עָשָׂה יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת מֶה חֳרִי הָאַף הַגָּדוֹל
הַזֶּה: וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֲשֶׁר
כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים

שַׁעַר מְקֹמוֹ: וְאָמְרוּ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ
בְּקֹלֵנוּ זוֹלֵל וְסֹבֵא: וּרְגָמֻהוּ כָּל־אַנְשֵׁי עִירוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת וּבִעַרְתָּ
הָרָע מִקִּרְבֶּךָ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ:

וְהָיָה כִּי־תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה וִירִשְׁתָּהּ
וְיָשַׁבְתָּ בָּהּ: וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית | כָּל־פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא
מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה
בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵינוּ לָתֶת לָנוּ: לוי וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא
מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי | יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי־שָׁם
לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב: וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה
קָשָׁה: וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קֹלֵנוּ וַיַּרְא אֶת־
עָנְיֵנוּ וְאֶת־עֲמָלֵנוּ וְאֶת־לַחֲצֵנוּ: וַיּוֹצִאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה
וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה וּבְמֹרָא גָּדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים: וַיְבִאֵנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה
וַיִּתֶּן־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי
אֶת־רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִּי יְהוָה וְהִנַּחְתּוֹ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: וְשָׂמַחְתָּ בְכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן
לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ: ישראל כִּי
תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת־כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר
וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ: וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן־הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם
וְלָאַלְמָנָה כְּכָל־מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא־עָבַרְתִּי מִמִּצְוֺתֶיךָ וְלֹא
שָׁכָחְתִּי: לֹא־אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא־בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא וְלֹא־נָתַתִּי
מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי: הַשְׁקִיפָה
מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:

על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד:
יד העדים תהיה בו בראשנה להמיתו ויד כל העם באחרנה ובערת
הרע מקרבך: ישראל כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין
דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום
אשר יבחר יהוה אלהיך בו: ובאת אל הכהנים הלוים ואל השפט
אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט: ועשית
על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר יהוה ושמרת
לעשות ככל אשר יורוך: על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט
אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין
ושמאל: והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמע אל הכהן העמד
לשרת שם את יהוה אלהיך או אל השפט ומת האיש ההוא ובערת
הרע מישראל: וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד:

כי תצא למלחמה על איביך ונתנו יהוה אלהיך בידך ושבית
שביו: וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך
לאשה: והבאתה אל תוך ביתך וגלחה את ראשה ועשתה את
צפרניה: והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך
ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ואחר כן תבוא אליה
ובעלתה והיתה לך לאשה: והיה אם לא חפצת בה ושלחתה
לנפשה ומכר לא תמכרנה בכסף לא תתעמר בה תחת אשר
עניתה: כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת
שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכר
לשניאה: והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל
לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכר: כי את
הבכר בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו כי
הוא ראשית אנו לו משפט הבכרה: ישראל כי יהיה לאיש בן סורר
ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע
אליהם: ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אתו אל זקני עירו ואל

הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃ וְנִתַּצְתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם
אֶת־מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן
וְאִבַּדְתֶּם אֶת־שְׁמָם מִן־הַמָּקוֹם הַהוּא׃ לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־
שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה׃ ישראל
וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת
יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם׃ וַאֲכַלְתֶּם־
שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל מִשְׁלַח יֶדְכֶם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם
אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה
הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו׃ כִּי לֹא־בָאתֶם עַד־עָתָּה אֶל־הַמְּנוּחָה
וְאֶל־הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ וַעֲבַרְתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן
וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם
מִכָּל־אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וִישַׁבְתֶּם־בֶּטַח׃

שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־צֶדֶק׃ לֹא־תַטֶּה מִשְׁפָּט
לֹא תַכִּיר פָּנִים וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי
צַדִּיקִם׃ צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ לֹא־תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל־עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לָּךְ׃ לוי וְלֹא־תָקִים לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
לֹא־תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי
תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃ כִּי־יִמָּצֵא בְקִרְבְּךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ
לַעֲבֹר בְּרִיתוֹ׃ וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם וְלַשֶּׁמֶשׁ | אוֹ
לַיָּרֵחַ אוֹ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי׃ וְהֻגַּד־לְךָ וְשָׁמָעְתָּ וְדָרַשְׁתָּ
הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נֶעֶשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל׃
וְהוֹצֵאתָ אֶת־הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת־הָאִשָּׁה הַהִוא אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הַדָּבָר
הָרָע הַזֶּה אֶל־שְׁעָרֶיךָ אֶת־הָאִישׁ אוֹ אֶת־הָאִשָּׁה וּסְקַלְתָּם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ׃

זה ארבעים שנה במדבר למען ענתך לנסתך לדעת את־אשר בלבבך
התשמר מצותיו אם־לא: ויענך וירעבך ויאכלך את־המן אשר לא־
ידעת ולא ידעון אבתיך למען הודיעך כי לא על־הלחם לבדו יחיה
האדם כי על־כל־מוצא פי־יהוה יחיה האדם: ישראל שמלתך לא
בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה: וידעת עם־לבבך כי
כאשר ייסר איש את־בנו יהוה אלהיך מיסרך: ושמרת את־מצות
יהוה אלהיך ללכת בדרכיו וליראה אתו: כי יהוה אלהיך מביאך
אל־ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר:
ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ־זית שמן ודבש: ארץ
אשר לא במסכנת תאכל־בה לחם לא־תחסר כל בה ארץ אשר
אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת: ואכלת ושבעת וברכת את־יהוה
אלהיך על־הארץ הטבה אשר נתן־לך:

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: את־הברכה אשר
תשמעו אל־מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם
היום: והקללה אם־לא תשמעו אל־מצות יהוה אלהיכם וסרתם
מן־הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים
אשר לא־ידעתם: והיה כי יביאך יהוה אלהיך אל־הארץ אשר־
אתה בא־שמה לרשתה ונתתה את־הברכה על־הר גרזים ואת־
הקללה על־הר עיבל: הלא־המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא
השמש בארץ הכנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מרה:
כי אתם עברים את־הירדן לבא לרשת את־הארץ אשר־יהוה
אלהיכם נתן לכם וירשתם אתה וישבתם־בה: ושמרתם לעשות
את כל־החקים ואת־המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם היום: לוי
אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן
יהוה אלהי אבתיך לך לרשתה כל־הימים אשר־אתם חיים על־
האדמה: אבד תאבדון את־כל־המקמות אשר עבדו־שם הגוים
אשר אתם ירשים אתם את־אלהיהם על־ההרים הרמים ועל־

ח ומִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִם כְּכֹל הַתּוֹרָה הַזֹּאת
אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃

וְהָיָה | עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְשָׁמַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לַאֲבֹתֶיךָ׃ וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ
דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר־אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ׃ בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה
בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ׃ וְהֵסִיר יְהוָה מִמְּךָ כָּל־חֹלִי וְכָל־מַדְוֵי
מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל־שֹׂנְאֶיךָ׃ וְאָכַלְתָּ
אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא
תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי־מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ׃ כִּי תֹאמַר בִּלְבָבְךָ רַבִּים הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי אֵיכָה אוּכַל לְהוֹרִישָׁם׃ לֹא תִירָא מֵהֶם זָכֹר תִּזְכֹּר אֵת
אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפַרְעֹה וּלְכָל־מִצְרָיִם׃ הַמַּסֹּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר־
רָאוּ עֵינֶיךָ וְהָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים וְהַיָּד הַחֲזָקָה וְהַזְּרֹעַ הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר
הוֹצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֵּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־הָעַמִּים אֲשֶׁר־אַתָּה
יָרֵא מִפְּנֵיהֶם׃ וְגַם אֶת־הַצִּרְעָה יְשַׁלַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּם עַד־אֲבֹד
הַנִּשְׁאָרִים וְהַנִּסְתָּרִים מִפָּנֶיךָ׃ לֹא תַעֲרֹץ מִפְּנֵיהֶם כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּקִרְבֶּךָ אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא׃ לוי וְנָשַׁל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ
מְעַט מְעָט לֹא תוּכַל כַּלֹּתָם מַהֵר פֶּן־תִּרְבֶּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ וּנְתָנָם
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָמָם מְהוּמָה גְדֹלָה עַד הִשָּׁמְדָם׃ וְנָתַן מַלְכֵיהֶם
בְּיָדֶךָ וְהַאֲבַדְתָּ אֶת־שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיךָ עַד
הִשְׁמִדְךָ אֹתָם׃ פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ לֹא־תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב
עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לָךְ פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃ וְלֹא־
תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל־בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ | תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב |
תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי־חֵרֶם הוּא׃ כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן
לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּן וּרְבִיתֶם וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע
יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם׃ וְזָכַרְתָּ אֶת־כָּל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת
לָהֶם וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם׃ וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר לֹא־אוּכַל
לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם׃ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם
כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף
פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃

וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְהוָה בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר׃ אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה הַחִלּוֹתָ
לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר
מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶךָ׃ אֶעְבְּרָה־
נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה
וְהַלְּבָנֹן׃ לוי וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי רַב־לָךְ אַל־תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה׃ עֲלֵה ׀ רֹאשׁ
הַפִּסְגָּה וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפֹנָה וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי
לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ וְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ כִּי
הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
תִּרְאֶה׃ וַנֵּשֶׁב בַּגָּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר׃ וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל־
הַחֻקִּים וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת לְמַעַן
תִּחְיוּ וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נֹתֵן
לָכֶם׃ לֹא תֹסִפוּ עַל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ
מִמֶּנּוּ לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם׃
עֵינֵיכֶם הָרֹאוֹת אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי כָל־הָאִישׁ
אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרֵי בַעַל־פְּעוֹר הִשְׁמִידוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ׃ וְאַתֶּם
הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם׃ ישראל רְאֵה ׀ לִמַּדְתִּי
אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הִוא
חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל־הַחֻקִּים
הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם־חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה׃ כִּי מִי־גוֹי גָּדוֹל
אֲשֶׁר־לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־קָרְאֵנוּ אֵלָיו׃

עליה הקים אתם כי החרש לה ביום שמעו: ואם הפר יפר אתם
אחרי שמעו ונשא את עונה: אלה החקים אשר צוה יהוה את משה
בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעריה בית אביה:

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם
ביד משה ואהרן: ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם
על פי יהוה ואלה מסעיהם למוצאיהם: ויסעו מרעמסס בחדש
הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו
בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים: לוי ומצרים מקברים
את אשר הכה יהוה בהם כל בכור ובאלהיהם עשה יהוה שפטים:
ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסכת: ויסעו מסכת ויחנו
באתם אשר בקצה המדבר: ישראל ויסעו מאתם וישב על פי
החירת אשר על פני בעל צפן ויחנו לפני מגדל: ויסעו מפני
החירת ויעברו בתוך הים המדברה וילכו דרך שלשת ימים
במדבר אתם ויחנו במרה: ויסעו ממרה ויבאו אילמה ובאילם
שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם: ויסעו
מאילם ויחנו על ים סוף:

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר
בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב:
אחד עשר יום מחרב דרך הר שעיר עד קדש ברנע: ויהי בארבעים
שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש דבר משה אל בני ישראל
ככל אשר צוה יהוה אתו אליהם: לוי אחרי הכתו את סיחן מלך
האמרי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרת
באדרעי: בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה
הזאת לאמר: יהוה אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת
בהר הזה: פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו בערבה
בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר
הגדול נהר פרת: ישראל ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו

את

את־המדינים והכיתם אותם: כי צררים הם לכם בנכליהם
אשר־נכלו לכם על־דבר פעור ועל־דבר כזבי בת־נשיא מדין
אחתם המכה ביום־המגפה על־דבר פעור: ויהי אחרי המגפה *
ויאמר יהוה אל־משה ואל אלעזר בן־אהרן הכהן לאמר: שאו
את־ראש | כל־עדת בני־ישראל מבן עשרים שנה ומעלה לבית
אבתם כל־יצא צבא בישראל: וידבר משה ואלעזר הכהן אתם
בערבת מואב על־ירדן ירחו לאמר: מבן עשרים שנה ומעלה
כאשר צוה יהוה את־משה ובני ישראל היצאים מארץ מצרים:
וידבר משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר
צוה יהוה: איש כי־ידר נדר ליהוה או־השבע שבעה לאסר
אסר על־נפשו לא יחל דברו ככל־היצא מפיו יעשה: ואשה כי־תדר
נדר ליהוה ואסרה אסר בבית אביה בנעריה: ושמע אביה את־נדרה
ואסרה אשר אסרה על־נפשה והחריש לה אביה וקמו כל־נדריה וכל־
אסר אשר־אסרה על־נפשה יקום: ואם־הניא אביה אתה ביום שמעו
כל־נדריה ואסריה אשר־אסרה על־נפשה לא יקום ויהוה יסלח־לה
כי־הניא אביה אתה: ואם־היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא
שפתיה אשר אסרה על־נפשה: ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה
וקמו נדריה ואסריה אשר־אסרה על־נפשה יקמו: ואם ביום שמע
אישה יניא אותה והפר את־נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתיה
אשר אסרה על־נפשה ויהוה יסלח־לה: לוי ונדר אלמנה וגרושה כל
אשר־אסרה על־נפשה יקום עליה: ואם־בית אישה נדרה או־אסרה
אסר על־נפשה בשבעה: ושמע אישה והחריש לה לא הניא אתה
וקמו כל־נדריה וכל־אסר אשר־אסרה על־נפשה יקום: ואם־הפר
יפר אתם אישה ביום שמעו כל־מוצא שפתיה לנדריה ולאסר נפשה
לא יקום אישה הפרם ויהוה יסלח־לה: ישראל כל נדר וכל־שבעת
אסר לענת נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו: ואם־החרש יחריש לה
אישה מיום אל־יום והקים את־כל־נדריה או את־כל־אסריה אשר

אֵין־צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא׃ וְכֹל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה
בַּחֲלַל־חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ־בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקָבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃
וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל־כֶּלִי׃
וַיַּרְא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֵת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי׃ וַיָּגָר מוֹאָב
מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיָּקָץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֹתֵינוּ
כִּלְחֹךְ הַשּׁוֹר אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהִוא׃ לוי
וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־
עַמּוֹ לִקְרֹא־לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ
וְהוּא יֹשֵׁב מִמֻּלִי׃ וְעַתָּה לְכָה־נָּא אָרָה־לִּי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עָצוּם
הוּא מִמֶּנִּי אוּלַי אוּכַל נַכֶּה־בּוֹ וַאֲגָרְשֶׁנּוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר־
תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר׃ וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וּקְסָמִים
בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דִּבְרֵי בָלָק׃ ישרא׳ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֵלָי וַיֵּשְׁבוּ
שָׂרֵי־מוֹאָב עִם־בִּלְעָם׃ וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה עִמָּךְ׃ וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן־צִפֹּר מֶלֶךְ מוֹאָב
שָׁלַח אֵלָי׃ הִנֵּה הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיְכַס אֶת־עֵין הָאָרֶץ עַתָּה לְכָה
קָבָה־לִּי אֹתוֹ אוּלַי אוּכַל לְהִלָּחֶם בּוֹ וְגֵרַשְׁתִּיו׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם
לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תָאֹר אֶת־הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא׃
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן
הֵשִׁיב אֶת־חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי
בְּתוֹכָם וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי׃ לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן
לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שָׁלוֹם׃ לוי וְהָיְתָה לּוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם
תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל
הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר הֻכָּה אֶת־הַמִּדְיָנִית זִמְרִי בֶּן־סָלוּא נְשִׂיא בֵית־אָב
לַשִּׁמְעֹנִי׃ וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית כָּזְבִּי בַת־צוּר רֹאשׁ אֻמּוֹת
בֵּית־אָב בְּמִדְיָן הוּא׃ ישרא׳ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צָרוֹר

את

להקריב אתכם אליו לעבד את־עבדת משכן יהוה ולעמד לפני העדה
לשרתם: ויקרב אתך ואת־כל־אחיך בני־לוי אתך ובקשתם גם־
כהנה: לכן אתה וכל־עדתך הנעדים על־יהוה ואהרן מה־הוא כי
תלונו עליו: וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב ויאמרו
לא נעלה: המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו
במדבר כי־תשתרר עלינו גם־השתרר:

וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר: זאת חקת התורה
אשר־צוה יהוה לאמר דבר אל־בני ישראל ויקחו אליך
פרה אדמה תמימה אשר אין־בה מום אשר לא־עלה עליה על:
ונתתם אתה אל־אלעזר הכהן והוציא אתה אל־מחוץ למחנה
ושחט אתה לפניו: ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו והזה אל־
נכח פני אהל־מועד מדמה שבע פעמים: ושרף את־הפרה
לעיניו את־ערה ואת־בשרה ואת־דמה על־פרשה ישרף: ולקח
הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל־תוך שרפת הפרה:
לוי וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל־המחנה
וטמא הכהן עד־הערב: והשרף אתה יכבס בגדיו במים ורחץ
בשרו במים וטמא עד־הערב: ואסף איש טהור את אפר הפרה
והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני־ישראל
למשמרת למי נדה חטאת הוא: ישרא׳ וכבס האסף את־אפר
הפרה את־בגדיו וטמא עד־הערב והיתה לבני ישראל ולגר הגר
בתוכם לחקת עולם: הנגע במת לכל־נפש אדם וטמא שבעת
ימים: הוא יתחטא־בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם־לא
יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר: כל־הנגע במת
בנפש האדם אשר־ימות ולא יתחטא את־משכן יהוה טמא
ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא־זרק עליו טמא יהיה
עוד טמאתו בו: זאת התורה אדם כי־ימות באהל כל־הבא אל־
האהל וכל־אשר באהל יטמא שבעת ימים: וכל כלי פתוח אשר

לְמַטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כֹּל נָשִׂיא בָהֶם׃ וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר
פָּארָן עַל־פִּי יְהוָה כֻּלָּם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה׃ לוי וְאֵלֶּה
שְׁמוֹתָם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בֶּן־זַכּוּר׃ לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפָט בֶּן־חוֹרִי׃
לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה׃ לְמַטֵּה יִשָּׂשכָר יִגְאָל בֶּן־יוֹסֵף׃ לְמַטֵּה
אֶפְרָיִם הוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן׃ לְמַטֵּה בִנְיָמִן פַּלְטִי בֶּן־רָפוּא׃ לְמַטֵּה זְבוּלֻן
גַּדִּיאֵל בֶּן־סוֹדִי׃ לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶּן־סוּסִי׃ לְמַטֵּה
דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גְּמַלִּי׃ לְמַטֵּה אָשֵׁר סְתוּר בֶּן־מִיכָאֵל׃ לְמַטֵּה נַפְתָּלִי
נַחְבִּי בֶּן־וָפְסִי׃ לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי׃ אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן
יְהוֹשֻׁעַ׃ ישרא׳ וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב וַעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר׃ וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־
הִוא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֶחָזָק הוּא הֲרָפֶה הַמְעַט הוּא אִם־רָב׃
וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הֲטוֹבָה הִוא אִם־רָעָה וּמָה הֶעָרִים
אֲשֶׁר־הוּא יוֹשֵׁב בָּהֵנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים׃ וּמָה הָאָרֶץ
הַשְּׁמֵנָה הִוא אִם־רָזָה הֲיֵשׁ־בָּהּ עֵץ אִם־אַיִן וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם
מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יְמֵי בִּכּוּרֵי עֲנָבִים׃

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן
בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן׃ וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וַאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרִאֵי מוֹעֵד אַנְשֵׁי־שֵׁם׃ וַיִּקָּהֲלוּ עַל־
מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים
וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל יְהוָה׃ לוי וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל
עַל־פָּנָיו׃ וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל־כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וְיֹדַע יְהוָה אֶת־
אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ יַקְרִיב אֵלָיו׃
זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ׃ וּתְנוּ בָהֵן ׀ אֵשׁ וְשִׂימוּ
עֲלֵיהֶן ׀ קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא
הַקָּדוֹשׁ רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי׃ ישרא׳ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי
לֵוִי׃ הַמְעַט מִכֶּם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל

מַשָּׂאָם׃ זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמַרְתָּם
בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ ישראל בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית־
אֲבֹתָם תִּפְקֹד אֹתָם׃ מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים
שָׁנָה תִּפְקְדֵם כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְזֹאת
מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו
וְעַמּוּדָיו וַאֲדָנָיו׃ וְעַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וְאַדְנֵיהֶם וִיתֵדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם
לְכָל־כְּלֵיהֶם וּלְכֹל עֲבֹדָתָם וּבְשֵׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת
מַשָּׂאָם׃ זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל
מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־הַנֵּרֹת אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת
הַנֵּרוֹת׃ וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יְרֵכָהּ עַד־פִּרְחָהּ
מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה׃
לוי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְטִהַרְתָּ אֹתָם׃ וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת
וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטֶּהָרוּ׃ וְלָקְחוּ פַּר בֶּן־
בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וּפַר־שֵׁנִי בֶן־בָּקָר תִּקַּח לְחַטָּאת׃
וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ ישראל וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסָמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם׃ וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה׃ וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל
רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר
עַל־הַלְוִיִּם׃ וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אַהֲרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם
תְּנוּפָה לַיהוָה׃ וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם׃
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ שְׁלַח־לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת־אֶרֶץ
כְּנַעַן אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד

עבדים ואשבר מטת עלכם ואולך אתכם קוממיות:
וידבר יהוה אל־משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני
בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר: שאו את־ראש
כל־עדת בני־ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל־זכר
לגלגלתם: מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא צבא בישראל תפקדו
אתם לצבאתם אתה ואהרן: ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש
לבית־אבתיו הוא: ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם
לראובן אליצור בן־שדיאור: לשמעון שלמיאל בן־צורישדי: ליהודה
נחשון בן־עמינדב: ליששכר נתנאל בן־צוער: לזבולן אליאב בן־חלן:
לבני יוסף לאפרים אלישמע בן־עמיהוד למנשה גמליאל בן־פדהצור:
לבנימן אבידן בן־גדעני: לדן אחיעזר בן־עמישדי: לאשר פגעיאל
בן־עכרן: לגד אליסף בן־דעואל: לנפתלי אחירע בן־עינן: אלה
קריאי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם: ישראל
ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות: ואת כל־
העדה הקהילו באחד לחדש השני ויתילדו על־משפחתם לבית
אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם: כאשר
צוה יהוה את־משה ויפקדם במדבר סיני:

וידבר יהוה אל־משה לאמר: נשא את־ראש בני גרשון גם־הם
לבית אבתם למשפחתם: מבן שלשים שנה ומעלה עד
בן־חמשים שנה תפקד אותם כל־הבא לצבא צבא לעבד עבדה
באהל מועד: זאת עבדת משפחת הגרשני לעבד ולמשא: לוי
ונשאו את־יריעת המשכן ואת־אהל מועד מכסהו ומכסה התחש
אשר־עליו מלמעלה ואת־מסך פתח אהל מועד: ואת קלעי
החצר ואת־מסך ׀ פתח ׀ שער החצר אשר על־המשכן ועל־
המזבח סביב ואת מיתריהם ואת־כל־כלי עבדתם ואת כל־אשר
יעשה להם ועבדו: על־פי אהרן ובניו תהיה כל־עבדת בני הגרשני
לכל־משאם ולכל עבדתם ופקדתם עליהם במשמרת את כל־

משאם

שַׁבָּת לַיהוָה: שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ
אֶת־תְּבוּאָתָהּ: לוי וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת
לַיהוָה שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר: אֵת סְפִיחַ קְצִירְךָ לֹא תִקְצוֹר
וְאֶת־עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ: וְהָיְתָה שַׁבַּת
הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים
עִמָּךְ: וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָל־תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל:
ישרא׳ל וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע שַׁבְּתֹת שָׁנִים שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לְךָ
יְמֵי שֶׁבַע שַׁבְּתֹת הַשָּׁנִים תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה: וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־
אַרְצְכֶם: וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ
לְכָל־יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הִוא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־
מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשֻׁבוּ: יוֹבֵל הִוא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרָעוּ
וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת־סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נְזִרֶיהָ: כִּי יוֹבֵל הִוא קֹדֶשׁ
תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ: בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת
תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ:

אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם: וְנָתַתִּי
גִשְׁמֵיכֶם בְּעִתָּם וְנָתְנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ:
וְהִשִּׂיג לָכֶם דַּיִשׁ אֶת־בָּצִיר וּבָצִיר יַשִּׂיג אֶת־זָרַע וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם
לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח בְּאַרְצְכֶם: לוי וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ
וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן־הָאָרֶץ וְחֶרֶב לֹא־
תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם: וּרְדַפְתֶּם אֶת־אֹיְבֵיכֶם וְנָפְלוּ לִפְנֵיכֶם לֶחָרֶב:
וְרָדְפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רְבָבָה יִרְדֹּפוּ וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם
לִפְנֵיכֶם לֶחָרֶב: וּפָנִיתִי אֲלֵיכֶם וְהִפְרֵיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבֵּיתִי אֶתְכֶם
וַהֲקִימֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם: ישרא׳ל וַאֲכַלְתֶּם יָשָׁן נוֹשָׁן וְיָשָׁן מִפְּנֵי
חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ: וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם:
וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי לְעָם:
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהְיֹת לָהֶם

ונכרתה הנפש ההוא מעמיה: ובקצרכם את־קציר ארצכם לא תכלה
פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא תלקט: וכרמך לא תעולל ופרט
כרמך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני יהוה אלהיכם: ישראל לא
תגנבו ולא־תכחשו ולא־תשקרו איש בעמיתו: ולא־תשבעו בשמי
לשקר וחללת את־שם אלהיך אני יהוה: לא־תעשק את־רעך ולא
תגזל לא־תלין פעלת שכיר אתך עד־בקר: לא־תקלל חרש ולפני
עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני יהוה:

ויאמר יהוה אל־משה אמר אל־הכהנים בני אהרן ואמרת
אלהם לנפש לא־יטמא בעמיו: כי אם־לשארו הקרב
אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו: ולאחתו הבתולה הקרובה
אליו אשר לא־היתה לאיש לה יטמא: לא יטמא בעל בעמיו
להחלו: לא־יקרחה קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם
לא ישרטו שרטת: קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם
כי את־אשי יהוה לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש: לוי
אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו כי־קדש
הוא לאלהיו: וקדשתו כי את־לחם אלהיך הוא מקריב קדש
יהיה־לך כי קדוש אני יהוה מקדשכם: ובת איש כהן כי תחל
לזנות את־אביה היא מחללת באש תשרף: והכהן הגדול מאחיו
אשר־יוצק על־ראשו | שמן המשחה ומלא את־ידו ללבש את־
הבגדים את־ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם: ועל כל־נפשת
מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא: ומן־המקדש לא יצא ולא
יחלל את מקדש אלהיו כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני יהוה:
ישראל והוא אשה בבתוליה יקח: אלמנה וגרושה וחללה זנה את־
אלה לא יקח כי אם־בתולה מעמיו יקח אשה: ולא־יחלל זרעו
בעמיו כי אני יהוה מקדשו:

וידבר יהוה אל־משה בהר סיני לאמר: דבר אל־בני ישראל ואמרת
אלהם כי תבאו אל־הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ

יִצְנֹף בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם: וּמֵאֵת עֲדַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי־שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה:
וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ:
לוי וְלָקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד: וְנָתַן אַהֲרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיהוָה וְגוֹרָל
אֶחָד לַעֲזָאזֵל: וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל
לַיהוָה וְעָשָׂהוּ חַטָּאת: וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד־
חַי לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה: וְהִקְרִיב
אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת־
פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ: ישראל וְלָקַח מְלֹא־הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי־אֵשׁ מֵעַל
הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית
לַפָּרֹכֶת: וְנָתַן אֶת־הַקְּטֹרֶת עַל־הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָה וְכִסָּה עֲנַן הַקְּטֹרֶת
אֶת־הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת: וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה
בְאֶצְבָּעוֹ עַל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע־פְּעָמִים
מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ: וְשָׁחַט אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת־
דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת־דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה
אֹתוֹ עַל־הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת: וְכִפֶּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן
אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: וְכָל־אָדָם לֹא־יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר
בַּקֹּדֶשׁ עַד־צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל:
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: אַל־
תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לוי
וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ: בְּיוֹם זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל
וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף: וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה: וְאֹכְלָיו עֲוֺנוֹ יִשָּׂא כִּי־אֶת־קֹדֶשׁ יְהוָה חִלֵּל

ונכרתה

לבנה הוא בעור בשרו ועמק אין־מראה מן־העור ושערה לא־
הפך לבן והסגיר הכהן את־הנגע שבעת ימים: וראהו הכהן
ביום השביעי והנה הנגע עמד בעיניו לא־פשה הנגע בעור
והסגירו הכהן שבעת ימים שנית:

וידבר יהוה אל־משה לאמר: זאת תהיה תורת המצרע ביום
טהרתו והובא אל־הכהן: ויצא הכהן אל־מחוץ למחנה
וראה הכהן והנה נרפא נגע־הצרעת מן־הצרוע: וצוה הכהן ולקח
למטהר שתי־צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזב: וצוה
הכהן ושחט את־הצפור האחת אל־כלי־חרש על־מים חיים: לוי את־
הצפר החיה יקח אתה ואת־עץ הארז ואת־שני התולעת ואת־
האזב וטבל אותם ואת הצפר החיה בדם הצפר השחטה על המים
החיים: והזה על המטהר מן־הצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח את־
הצפר החיה על־פני השדה: וכבס המטהר את־בגדיו וגלח את־כל־
שערו ורחץ במים וטהר ואחר יבוא אל־המחנה וישב מחוץ לאהלו
שבעת ימים: והיה ביום השביעי יגלח את־כל־שערו את־ראשו ואת־
זקנו ואת גבת עיניו ואת־כל־שערו יגלח וכבס את־בגדיו ורחץ את־
בשרו במים וטהר: ישרא׳ל וביום השמיני יקח שני־כבשים תמימם
וכבשה אחת בת־שנתה תמימה ושלשה עשרנים סלת מנחה בלולה
בשמן ולג אחד שמן: והעמיד הכהן המטהר את האיש המטהר
ואתם לפני יהוה פתח אהל מועד: ולקח הכהן את־הכבש האחד
והקריב אתו לאשם ואת־לג השמן והניף אתם תנופה לפני יהוה:

וידבר יהוה אל־משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני־
יהוה וימתו: ויאמר יהוה אל־משה דבר אל־אהרן אחיך
ואל־יבא בכל־עת אל־הקדש מבית לפרכת אל־פני הכפרת אשר
על־הארן ולא ימות כי בענן אראה על־הכפרת: בזאת יבא אהרן
אל־הקדש בפר בן־בקר לחטאת ואיל לעלה: כתנת־בד קדש
ילבש ומכנסי־בד יהיו על־בשרו ובאבנט בד יחגר ובמצנפת בד

וכפר בעדם כאשר צוה יהוה׃ ויקרב אהרן אל־המזבח וישחט את־
עגל החטאת אשר־לו׃ ויקרבו בני אהרן את־הדם אליו ויטבל אצבעו
בדם ויתן על־קרנות המזבח ואת־הדם יצק אל־יסוד המזבח׃ ואת־
החלב ואת־הכלית ואת־היתרת מן־הכבד מן־החטאת הקטיר
המזבחה כאשר צוה יהוה את־משה׃ ישרא׳ ואת־הבשר ואת־העור
שרף באש מחוץ למחנה׃ וישחט את־העלה וימצאו בני אהרן אליו
את־הדם ויזרקהו על־המזבח סביב׃ ואת־העלה המציאו אליו לנתחיה
ואת־הראש ויקטר על־המזבח׃ וירחץ את־הקרב ואת־הכרעים
ויקטר על־העלה המזבחה׃ ויקרב את קרבן העם ויקח את־שעיר
החטאת אשר לעם וישחטהו ויחטאהו כראשון׃ ויקרב את־העלה
ויעשה כמשפט׃

וידבר יהוה אל־משה לאמר׃ דבר אל־בני ישראל לאמר אשה
כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה
תטמא׃ וביום השמיני ימול בשר ערלתו׃ ושלשים יום ושלשת
ימים תשב בדמי טהרה בכל־קדש לא־תגע ואל־המקדש לא
תבא עד־מלאת ימי טהרה׃ לוי ואם־נקבה תלד וטמאה שבעים
כנדתה וששים יום וששת ימים תשב על־דמי טהרה׃ ובמלאת
ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן־שנתו לעלה ובן־יונה או־
תר לחטאת אל־פתח אהל־מועד אל־הכהן׃ והקריבו לפני
יהוה וכפר עליה וטהרה ממקר דמיה זאת תורת הילדת לזכר או
לנקבה׃ ואם־לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי־תרים או שני בני
יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן וטהרה׃ ישרא׳
וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר׃ אדם כי־יהיה בעור
בשרו שאת או־ספחת או בהרת והיה בעור־בשרו לנגע צרעת
והובא אל־אהרן הכהן או אל־אחד מבניו הכהנים׃ וראה הכהן
את־הנגע בעור־הבשר ושער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמק
מעור בשרו נגע צרעת הוא וראהו הכהן וטמא אתו׃ ואם־בהרת

לבנה

הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ: וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן
אֶת־הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: צַו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר
זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־
הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד
וּמִכְנְסֵי־בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ
אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: לוי וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו
וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־
מָקוֹם טָהוֹר: וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ
הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי
הַשְּׁלָמִים: אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה: ישראל וְזֹאת
תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי־אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ:
וְהֵרִים מִמֶּנּוּ בְּקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל־הַלְּבֹנָה
אֲשֶׁר עַל־הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ רֵיחַ נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ לַיהוָה:
וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ
בַּחֲצַר אֹהֶל־מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ: לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ
מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: כָּל־זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן
יֹאכְלֶנָּה חָק־עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי יְהוָה כֹּל אֲשֶׁר־יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ:
וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיֹּאמֶר אֶל־אַהֲרֹן קַח־לְךָ עֵגֶל בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה
תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי יְהוָה: וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר־
עִזִּים לְחַטָּאת וְעֵגֶל וָכֶבֶשׂ בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה: וְשׁוֹר וָאַיִל לִשְׁלָמִים
לִזְבֹּחַ לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם:
וַיִּקְחוּ אֵת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל־הָעֵדָה וַיַּעַמְדוּ
לִפְנֵי יְהוָה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה תַּעֲשׂוּ וְיֵרָא אֲלֵיכֶם
כְּבוֹד יְהוָה: לוי וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קְרַב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת־
חַטָּאתְךָ וְאֶת־עֹלָתֶךָ וְכַפֵּר בַּעַדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן הָעָם

לַגֻּלְגֹּלֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ
מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת אֵת אַדְנֵי הַקֹּדֶשׁ
וְאֵת אַדְנֵי הַפָּרֹכֶת מְאַת אֲדָנִים לִמְאַת הַכִּכָּר כִּכָּר לָאָדֶן׃ ישראל
וְאֶת־הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים לָעַמּוּדִים
וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וְחִשַּׁק אֹתָם׃ וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר
וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־מֵאוֹת שָׁקֶל׃ וַיַּעַשׂ בָּהּ אֶת־אַדְנֵי פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ וְאֵת כָּל־כְּלֵי
הַמִּזְבֵּחַ׃ וְאֶת־אַדְנֵי הֶחָצֵר סָבִיב וְאֶת־אַדְנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר וְאֵת כָּל־
יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־יִתְדֹת הֶחָצֵר סָבִיב׃ וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בִגְדֵי־שְׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי
הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי־יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן־
הַבְּהֵמָה מִן־הַבָּקָר וּמִן־הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת־קָרְבַּנְכֶם׃ אִם־עֹלָה קָרְבָּנוֹ
מִן־הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ
לִפְנֵי יְהוָה׃ וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו׃ לוי וְשָׁחַט
אֶת־בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ
אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְהִפְשִׁיט אֶת־
הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ׃ וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
וְעָרְכוּ עֵצִים עַל־הָאֵשׁ׃ וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת־
הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפָּדֶר עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ וְקִרְבּוֹ
וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ־
נִיחוֹחַ לַיהוָה׃ ישראל וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן־הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן־הָעִזִּים
לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃ וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל־יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי
יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְנִתַּח אֹתוֹ
לִנְתָחָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־פִּדְרוֹ וְעָרַךְ הַכֹּהֵן אֹתָם עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַיהֹוָה כָּל־הָעֹשֶׂה בוֹ
מְלָאכָה יוּמָת: לֹא־תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: לוי
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהֹוָה
לֵאמֹר: קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהֹוָה כֹּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ אֵת תְּרוּמַת
יְהֹוָה זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת: וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:
וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים: וְשֶׁמֶן לַמָּאוֹר
וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים: וְאַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים
לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן: וְכָל־חֲכַם־לֵב בָּכֶם יָבֹאוּ וְיַעֲשׂוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהֹוָה:
ישראל אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶת־אָהֳלוֹ וְאֶת־מִכְסֵהוּ אֶת־קְרָסָיו וְאֶת־קְרָשָׁיו
אֶת־בְּרִיחָו אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנָיו: אֶת־הָאָרֹן וְאֶת־בַּדָּיו אֶת־
הַכַּפֹּרֶת וְאֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ: אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
וְאֵת לֶחֶם הַפָּנִים: וְאֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת־כֵּלֶיהָ וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֵת
שֶׁמֶן הַמָּאוֹר: וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וְאֶת־בַּדָּיו וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת
קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לְפֶתַח הַמִּשְׁכָּן: אֵת ׀ מִזְבַּח הָעֹלָה
וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר
וְאֶת־כַּנּוֹ: אֵת קַלְעֵי הֶחָצֵר אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנֶיהָ וְאֵת מָסַךְ שַׁעַר
הֶחָצֵר: אֶת־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־יִתְדֹת הֶחָצֵר וְאֶת־מֵיתְרֵיהֶם: אֶת־בִּגְדֵי
הַשְּׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו
לְכַהֵן: וַיֵּצְאוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה:

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת
הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: וּבְצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־
חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהֹוָה אֶת־מֹשֶׁה:
וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־דָן חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם בַּתְּכֵלֶת
וּבָאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ: לוי כָּל־הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְּלָאכָה
בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי ׀ זְהַב הַתְּנוּפָה תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים כִּכָּר וּשְׁבַע
מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת
כִּכָּר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: בֶּקַע

ואת־תולעת השני ואת־השש: לוי ועשו את־האפד זהב תכלת
וארגמן תולעת שני ושש משזר מעשה חשב: שתי כתפת חברת
יהיה־לו אל־שני קצותיו וחבר: וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו
ממנו יהיה זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר: ולקחת
את־שתי אבני־שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל: ישראל ששה
משמתם על האבן האחת ואת־שמות הששה הנותרים על־האבן
השנית כתולדתם: מעשה חרש אבן פתוחי חתם תפתח את־שתי
האבנים על־שמת בני ישראל מסבת משבצות זהב תעשה אתם:
ושמת את־שתי האבנים על כתפת האפד אבני זכרן לבני ישראל
ונשא אהרן את־שמותם לפני יהוה על־שתי כתפיו לזכרן:

וידבר יהוה אל־משה לאמר: כי תשא את־ראש בני־ישראל
לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא
יהיה בהם נגף בפקד אתם: זה | יתנו כל־העבר על־הפקדים
מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל
תרומה ליהוה: לוי כל העבר על־הפקדים מבן עשרים שנה
ומעלה יתן תרומת יהוה: העשיר לא־ירבה והדל לא ימעיט
ממחצית השקל לתת את־תרומת יהוה לכפר על־נפשתיכם:
ולקחת את־כסף הכפרים מאת בני ישראל ונתת אתו על־עבדת
אהל מועד והיה לבני ישראל לזכרון לפני יהוה לכפר על־
נפשתיכם: ישראל וידבר יהוה אל־משה לאמר: ועשית כיור
נחשת וכנו נחשת לרחצה ונתת אתו בין־אהל מועד ובין המזבח
ונתת שמה מים: ורחצו אהרן ובניו ממנו את־ידיהם ואת־
רגליהם: בבאם אל־אהל מועד ירחצו־מים ולא ימתו או בגשתם
אל־המזבח לשרת להקטיר אשה ליהוה: ורחצו ידיהם ורגליהם
ולא ימתו והיתה להם חק־עולם לו ולזרעו לדרתם:

ויקהל משה את־כל־עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים
אשר־צוה יהוה לעשת אתם: ששת ימים תעשה מלאכה

וביום

וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב: אִם־יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה
הַמַּכֶּה רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ־לִי
תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת־
תְּרוּמָתִי: וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת:
וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים
וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים: לוי שֶׁמֶן לַמָּאֹר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים: אַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן: וְעָשׂוּ
לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תַּבְנִית
הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תַּבְנִית כָּל־כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ישראל וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי
שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ:
וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר זָהָב
סָבִיב: וְיָצַקְתָּ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּה עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי
טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית: וְעָשִׂיתָ
בַדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב: וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל
צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת אֶת־הָאָרֹן בָּהֶם: בְּטַבְּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים
לֹא יָסֻרוּ מִמֶּנּוּ: וְנָתַתָּ אֶל־הָאָרֹן אֵת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ:

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר
לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־
הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת־עוֹלָם
לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־
בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ־לִי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר
וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן: וְעָשִׂיתָ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת:
וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ חָכְמָה וְעָשׂוּ אֶת־
בִּגְדֵי אַהֲרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנוֹ־לִי: וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאֵפוֹד
וּמְעִיל וּכְתֹנֶת תַּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט וְעָשׂוּ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ
וּלְבָנָיו לְכַהֲנוֹ־לִי: וְהֵם יִקְחוּ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן

אֶל־הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר־הוּא חֹנֶה שָׁם הַר הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה
אֲנִי חֹתֶנְךָ יִתְרוֹ בָּא אֵלֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בָנֶיהָ עִמָּהּ: וַיֵּצֵא מֹשֶׁה
לִקְרַאת חֹתְנוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיִּשְׁאֲלוּ אִישׁ־לְרֵעֵהוּ לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ
הָאֹהֱלָה: וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְפַרְעֹה
וּלְמִצְרַיִם עַל אוֹדֹת יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתַם בַּדֶּרֶךְ
וַיַּצִּלֵם יְהוָה: ישרא״ל וַיִּחַדְּ יִתְרוֹ עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה
לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרָיִם: וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר
הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פַּרְעֹה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת־הָעָם מִתַּחַת
יַד־מִצְרָיִם: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה מִכָּל־הָאֱלֹהִים כִּי בַדָּבָר
אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם: וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא
אַהֲרֹן וְכֹל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכָל־לֶחֶם עִם־חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים:
וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם: כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי
שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם: אִם־בְּגַפּוֹ יָבֹא
בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם־בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ: אִם־אֲדֹנָיו יִתֶּן־לוֹ
אִשָּׁה וְיָלְדָה־לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא
בְגַפּוֹ: וְאִם־אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד אָהַבְתִּי אֶת־אֲדֹנִי אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־בָּנָי
לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי: וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל־הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל־הַדֶּלֶת אוֹ
אֶל־הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת־אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ לְעֹלָם: לוי וְכִי־
יִמְכֹּר אִישׁ אֶת־בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים: אִם־רָעָה בְּעֵינֵי
אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־לֹא יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ בְּבִגְדוֹ־
בָהּ: וְאִם־לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה־לָּהּ: אִם־אַחֶרֶת יִקַּח־
לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע: וְאִם־שְׁלָשׁ־אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְיָצְאָה
חִנָּם אֵין כָּסֶף: ישרא״ל מַכֵּה אִישׁ וָמֵת מוֹת יוּמָת: וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה
וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: וְכִי־יָזִד אִישׁ
עַל־רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת: וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ
מוֹת יוּמָת: וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת: וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ
מוֹת יוּמָת: וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוֹ בְאֶגְרֹף

ולא

כַּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם רְאוּ כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם: לֹא
כֵן לְכוּ נָא הַגְּבָרִים וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה כִּי אֹתָהּ אַתֶּם מְבַקְשִׁים
וַיְגָרֶשׁ אֹתָם מֵאֵת פְּנֵי פַרְעֹה:

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת־הָעָם וְלֹא־נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי
קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן־יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ
מִצְרָיְמָה: וַיַּסֵּב אֱלֹהִים אֶת־הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם־סוּף וַחֲמֻשִׁים עָלוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי
הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם
וְהַעֲלִיתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם: וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם בִּקְצֵה
הַמִּדְבָּר: וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה
בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה: לֹא־יָמִישׁ עַמּוּד הֶעָנָן
יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לָיְלָה לִפְנֵי הָעָם: לוי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָשֻׁבוּ וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם
לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן נִכְחוֹ תַחֲנוּ עַל־הַיָּם: וְאָמַר פַּרְעֹה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבֻכִים
הֵם בָּאָרֶץ סָגַר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר: וְחִזַּקְתִּי אֶת־לֵב־פַּרְעֹה וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם
וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה וּבְכָל־חֵילוֹ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ־כֵן: ישראל
וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיֵּהָפֵךְ לְבַב פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו אֶל־הָעָם
וַיֹּאמְרוּ מַה־זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי־שִׁלַּחְנוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ: וַיֶּאְסֹר אֶת־
רִכְבּוֹ וְאֶת־עַמּוֹ לָקַח עִמּוֹ: וַיִּקַּח שֵׁשׁ־מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם
וְשָׁלִשִׁם עַל־כֻּלּוֹ: וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים בְּיָד רָמָה:

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹהֵן מִדְיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים
לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי־הוֹצִיא יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרָיִם: וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת־צִפֹּרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה אַחַר
שִׁלּוּחֶיהָ: וְאֵת שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר שֵׁם הָאֶחָד גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי
בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה: וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי־אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיַּצִּלֵנִי
מֵחֶרֶב פַּרְעֹה: לוי וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה

אל

אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם׃ וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ
לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי יְהוָה׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ
אֶל־מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה׃ יסר״ל וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ בֹּא דַבֵּר אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וִישַׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
מֵאַרְצוֹ׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לֵאמֹר הֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־שָׁמְעוּ אֵלַי
וְאֵיךְ יִשְׁמָעֵנִי פַרְעֹה וַאֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם לְהוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה כִּי־אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת־לִבּוֹ
וְאֶת־לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שִׁתִי אֹתֹתַי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ׃ וּלְמַעַן
תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלַּלְתִּי בְּמִצְרַיִם וְאֶת־
אֹתֹתַי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בָם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים עַד־מָתַי
מֵאַנְתָּ לֵעָנֹת מִפָּנָי שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ לוי כִּי אִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ
אֶת־עַמִּי הִנְנִי מֵבִיא מָחָר אַרְבֶּה בִּגְבֻלֶךָ׃ וְכִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ
וְלֹא יוּכַל לִרְאֹת אֶת־הָאָרֶץ וְאָכַל ׀ אֶת־יֶתֶר הַפְּלֵטָה הַנִּשְׁאֶרֶת
לָכֶם מִן־הַבָּרָד וְאָכַל אֶת־כָּל־הָעֵץ הַצֹּמֵחַ לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה׃ וּמָלְאוּ
בָתֶּיךָ וּבָתֵּי כָל־עֲבָדֶיךָ וּבָתֵּי כָל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֲבֹתֶיךָ
וַאֲבוֹת אֲבֹתֶיךָ מִיּוֹם הֱיוֹתָם עַל־הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפֶן וַיֵּצֵא
מֵעִם פַּרְעֹה׃ יסר״ל וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה אֵלָיו עַד־מָתַי יִהְיֶה זֶה לָנוּ
לְמוֹקֵשׁ שַׁלַּח אֶת־הָאֲנָשִׁים וְיַעַבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הֲטֶרֶם
תֵּדַע כִּי אָבְדָה מִצְרָיִם׃ וַיּוּשַׁב אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וָמִי הַהֹלְכִים׃
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ בְּבָנֵינוּ וּבִבְנוֹתֵנוּ בְּצֹאנֵנוּ
וּבִבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ כִּי חַג־יְהוָה לָנוּ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן יְהוָה עִמָּכֶם

כאשר

לחם: וירא ישראל את־בני יוסף ויאמר מי־אלה: ויאמר יוסף אל־
אביו בני הם אשר־נתן־לי אלהים בזה ויאמר קחם־נא אלי ואברכם:
ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו
באו: ראובן שמעון לוי ויהודה: יששכר זבולן ובנימן: דן
ונפתלי גד ואשר: ויהי כל־נפש יצאי ירך־יעקב שבעים נפש
ויוסף היה במצרים: וימת יוסף וכל־אחיו וכל הדור ההוא: ובני
ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם:
לוי ויקם מלך־חדש על־מצרים אשר לא־ידע את־יוסף: ויאמר
אל־עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו: הבה נתחכמה לו
פן־ירבה והיה כי־תקראנה מלחמה ונוסף גם־הוא על־שנאינו
ונלחם־בנו ועלה מן־הארץ: וישימו עליו שרי מסים למען ענתו
בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את־פתם ואת־רעמסס:
וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל: ישראל
ויעבדו מצרים את־בני ישראל בפרך: וימררו את־חייהם בעבדה
קשה בחמר ובלבנים ובכל־עבדה בשדה את כל־עבדתם אשר־
עבדו בהם בפרך: ויאמר מלך מצרים למילדת העברית אשר
שם האחת שפרה ושם השנית פועה: ויאמר בילדכן את־
העבריות וראיתן על־האבנים אם־בן הוא והמתן אתו ואם־בת
היא וחיה: ותיראן המילדת את־האלהים ולא עשו כאשר דבר
אליהן מלך מצרים ותחיין את־הילדים:

וידבר. אלהים אל־משה ויאמר אליו אני יהוה: וארא אל־אברהם
אל־יצחק ואל־יעקב באל שדי ושמי יהוה לא נודעתי להם:
וגם הקמתי את־בריתי אתם לתת להם את־ארץ כנען את ארץ
מגריהם אשר־גרו בה: וגם | אני שמעתי את־נאקת בני ישראל אשר
מצרים מעבדים אתם ואזכר את־בריתי: לוי לכן אמר לבני־
ישראל אני יהוה והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם
מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים: ולקחתי

אהבו: לוי ותאמר אל־עבדיך הורדהו אלי ואשימה עיני עליו:
ונאמר אל־אדני לא־יוכל הנער לעזב את־אביו ועזב את־אביו
ומת: ותאמר אל־עבדיך אם־לא ירד אחיכם הקטן אתכם לא
תספון לראות פני: ויהי כי עלינו אל־עבדך אבי ונגד־לו את דברי
אדני: ישרא״ל ויאמר אבינו שבו שברו־לנו מעט־אכל: ונאמר לא
נוכל לרדת אם־יש אחינו הקטן אתנו וירדנו כי־לא נוכל לראות
פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו: ויאמר עבדך אבי אלינו
אתם ידעתם כי שנים ילדה־לי אשתי: ויצא האחד מאתי ואמר
אך טרף טרף ולא ראיתיו עד־הנה: ולקחתם גם־את־זה מעם
פני וקרהו אסון והורדתם את־שיבתי ברעה שאלה: ועתה כבאי
אל־עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו:

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי־יעקב שני חייו
שבע שנים וארבעים ומאת שנה: ויקרבו ימי־ישראל למות
ויקרא | לבנו ליוסף ויאמר לו אם־נא מצאתי חן בעיניך שים־נא ידך
תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל־נא תקברני במצרים: ושכבתי
עם־אבתי ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי אעשה
כדברך: ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על־ראש המטה:
לוי ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה ויקח את־
שני בניו עמו את־מנשה ואת־אפרים: ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך
יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על־המטה: ויאמר יעקב אל־יוסף
אל שדי נראה־אלי בלוז בארץ כנען ויברך אתי: ישרא״ל ויאמר אלי
הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמים ונתתי את־הארץ הזאת
לזרעך אחריך אחזת עולם: ועתה שני־בניך הנולדים לך בארץ
מצרים עד־באי אליך מצרימה לי־הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון
יהיו־לי: ומולדתך אשר־הולדת אחריהם לך יהיו על שם אחיהם
יקראו בנחלתם: ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך
בעוד כברת־ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת הוא בית

דְּבָרָיו: וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה
חָלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים
מִשְׁתַּחֲוִים לִי: וַיְסַפֵּר אֶל־אָבִיו וְאֶל־אֶחָיו וַיִּגְעַר־בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר
לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתָּ הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה: וַיְקַנְאוּ־בוֹ אֶחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר:
וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַיְאֹר: וְהִנֵּה מִן־
הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה וּבְרִיאֹת בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה
בָּאָחוּ: וְהִנֵּה שֶׁבַע פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיְאֹר רָעוֹת מַרְאֶה
וְדַקּוֹת בָּשָׂר וַתַּעֲמֹדְנָה אֵצֶל הַפָּרוֹת עַל־שְׂפַת הַיְאֹר: וַתֹּאכַלְנָה
הַפָּרוֹת רָעוֹת הַמַּרְאֶה וְדַקֹּת הַבָּשָׂר אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת יְפֹת הַמַּרְאֶה
וְהַבְּרִיאֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה: לוי וַיִּישָׁן וַיַּחֲלֹם שֵׁנִית וְהִנֵּה | שֶׁבַע שִׁבֳּלִים
עֹלוֹת בְּקָנֶה אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטֹבוֹת: וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים דַּקּוֹת וּשְׁדוּפֹת
קָדִים צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים
הַבְּרִיאוֹת וְהַמְּלֵאוֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם:
ישראל וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חַרְטֻמֵּי
מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכָמֶיהָ וַיְסַפֵּר פַּרְעֹה לָהֶם אֶת־חֲלֹמוֹ וְאֵין־פּוֹתֵר
אוֹתָם לְפַרְעֹה: וַיְדַבֵּר שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר אֶת־חֲטָאַי אֲנִי
מַזְכִּיר הַיּוֹם: פַּרְעֹה קָצַף עַל־עֲבָדָיו וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר
הַטַּבָּחִים אֹתִי וְאֵת שַׂר הָאֹפִים: וַנַּחַלְמָה חֲלוֹם בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וָהוּא
אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ חָלָמְנוּ: וְשָׁם אִתָּנוּ נַעַר עִבְרִי עֶבֶד לְשַׂר הַטַּבָּחִים
וַנְּסַפֶּר־לוֹ וַיִּפְתָּר־לָנוּ אֶת־חֲלֹמֹתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמוֹ פָּתָר: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
פָּתַר־לָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי הֵשִׁיב עַל־כַּנִּי וְאֹתוֹ תָלָה: וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא
אֶת־יוֹסֵף וַיְרִיצֻהוּ מִן־הַבּוֹר וַיְגַלַּח וַיְחַלֵּף שִׂמְלֹתָיו וַיָּבֹא אֶל־פַּרְעֹה:
וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יְדַבֶּר־נָא עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי
אֲדֹנִי וְאַל־יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ כִּי כָמוֹךָ כְּפַרְעֹה: אֲדֹנִי שָׁאַל
אֶת־עֲבָדָיו לֵאמֹר הֲיֵשׁ־לָכֶם אָב אוֹ־אָח: וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדֹנִי יֶשׁ־
לָנוּ אָב זָקֵן וְיֶלֶד זְקֻנִים קָטָן וְאָחִיו מֵת וַיִּוָּתֵר הוּא לְבַדּוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר
תתן לי עשר אעשרנו לך:

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום:
ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך
יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה: ויהי לי שור וחמור צאן ועבד
ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך: לוי וישבו המלאכים
אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הלך לקראתך וארבע
מאות איש עמו: ויירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם אשר אתו
ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות: ויאמר אם יבוא עשו
אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה: ישראל
ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יהוה האמר אלי שוב
לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך: קטנתי מכל החסדים ומכל
האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה
הייתי לשני מחנות: הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו
פן יבוא והכני אם על בנים: ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמתי
את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב:

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען: אלה תלדות יעקב
יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא
נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם
רעה אל אביהם: וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים
הוא לו ועשה לו כתנת פסים: לוי ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם
מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם: ויחלם יוסף חלום
ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו: ויאמר אליהם שמעו נא
החלום הזה אשר חלמתי: והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך
השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבינה אלמתיכם
ותשתחוין לאלמתי: ישראל ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו
אם משול תמשל בנו ויוספו עוד שנא אתו על חלמתיו ועל

דבריו

בְּכֹרָה: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִּי כַּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֹרָתוֹ
לְיַעֲקֹב: וְיַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלַךְ
וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה: וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה
בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה: וַיֵּרָא אֵלָיו
יְהוָה וַיֹּאמֶר אַל־תֵּרֵד מִצְרָיְמָה שְׁכֹן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ: גּוּר בָּאָרֶץ
הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ כִּי־לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל
וַהֲקִמֹתִי אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ: וְהִרְבֵּיתִי אֶת־
זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ אֵת כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ
בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: עֵקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר
מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתָי:

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה: וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי־בָא
הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם
הַהוּא: וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה וְהִנֵּה
מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ: לוי וְהִנֵּה יְהוָה נִצָּב עָלָיו וַיֹּאמַר
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב
עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ: וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ וּפָרַצְתָּ יָמָּה
וָקֵדְמָה וְצָפֹנָה וָנֶגְבָּה וְנִבְרְכוּ בְךָ כָּל־מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ:
וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־תֵּלֵךְ וַהֲשִׁבֹתִיךָ אֶל־
הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם־עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר־
דִּבַּרְתִּי לָךְ: וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה
וְאָנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי: וַיִּירָא וַיֹּאמַר מַה־נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה
אֵין זֶה כִּי אִם־בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם: ישראל וַיַּשְׁכֵּם יַעֲקֹב
בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצֹק
שֶׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ: וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית־אֵל וְאוּלָם
לוּז שֵׁם־הָעִיר לָרִאשֹׁנָה: וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם־יִהְיֶה אֱלֹהִים
עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל
וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ: וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה יְהוָה לִי לֵאלֹהִים:

והאבן

בְּעֶפְרוֹן בֶּן־צֹחַר׃ וְיִתֶּן־לִי אֶת־מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־לוֹ אֲשֶׁר
בִּקְצֵה שָׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִּי בְּתוֹכְכֶם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃ וְעֶפְרוֹן
יֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי־חֵת וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת־אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת
לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר־עִירוֹ לֵאמֹר׃ לֹא־אֲדֹנִי שְׁמָעֵנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ
וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ לְךָ נְתַתִּיהָ לְעֵינֵי בְנֵי־עַמִּי נְתַתִּיהָ לָּךְ קְבֹר מֵתֶךָ׃
וַיִּשְׁתַּחוּ אַבְרָהָם לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ׃ ישראל וַיְדַבֵּר אֶל־עֶפְרוֹן בְּאָזְנֵי
עַם־הָאָרֶץ לֵאמֹר אַךְ אִם־אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח
מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת־מֵתִי שָׁמָּה׃ וַיַּעַן עֶפְרוֹן אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ׃
אֲדֹנִי שְׁמָעֵנִי אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת שֶׁקֶל־כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינְךָ מַה־הִוא
וְאֶת־מֵתְךָ קְבֹר׃ וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל־עֶפְרוֹן וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם
לְעֶפְרֹן אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל
כֶּסֶף עֹבֵר לַסֹּחֵר׃

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק׃ וַיְהִי
יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־רִבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי
מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה׃ וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח
אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ יְהוָה וַתַּהַר רִבְקָה
אִשְׁתּוֹ׃ וַיִּתְרֹצֲצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ
לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה׃ לוי וַיֹּאמֶר יְהוָה לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים
מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר׃ וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת
וְהִנֵּה תוֹמִם בְּבִטְנָהּ׃ וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר וַיִּקְרְאוּ
שְׁמוֹ עֵשָׂו׃ וְאַחֲרֵי־כֵן יָצָא אָחִיו וְיָדוֹ אֹחֶזֶת בַּעֲקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב
וְיִצְחָק בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם׃ ישראל וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו
אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים׃ וַיֶּאֱהַב יִצְחָק אֶת־
עֵשָׂו כִּי־צַיִד בְּפִיו וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת־יַעֲקֹב׃ וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עֵשָׂו
מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף׃ וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן־הָאָדֹם
הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אֱדוֹם׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה
כַיּוֹם אֶת־בְּכֹרָתְךָ לִי׃ וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה־זֶּה לִי

והיתה נפשי בגללך:

רא אליו יהוה באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום:
וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ
קראתם מפתח האהל וישתחו ארצה: ויאמר אדני אם נא מצאתי
ן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך: יקח נא מעט מים ורחצו
גליכם והשענו תחת העץ: ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר
עברו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת:
וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סאים קמח
לת לושי ועשי עגות: ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב
תן אל הנער וימהר לעשות אתו: ויקח חמאה וחלב ובן הבקר
שר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו: ישראל
אמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל: ויאמר שוב אשוב
ליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והוא
חריו: ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח
שים: ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה
דני זקן: ויאמר יהוה אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר
ף אמנם אלד ואני זקנתי: היפלא מיהוה דבר למועד אשוב
אליך כעת חיה ולשרה בן:

יו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה:
ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען ויבא
רהם לספד לשרה ולבכתה: ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר
בני חת לאמר: גר ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת קבר
מכם ואקברה מתי מלפני: ויענו בני חת את אברהם לאמר
שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו במבחר קברינו קבר
ת מתך איש ממנו את קברו לא יכלה ממך מקבר מתך: ויקם
רהם וישתחו לעם הארץ לבני חת: לוי וידבר אתם לאמר
יש את נפשכם לקבר את מתי מלפני שמעוני ופגעו לי

אמה רחבה ושלשים אמה קומתה׃ צהר תעשה לתבה ואל־אמה
תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלשים
תעשה׃ לוי ואני הנני מביא את־המבול מים על־הארץ לשחת כל־
בשר אשר־בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר־בארץ יגוע׃
והקמתי את־בריתי אתך ובאת אל־התבה אתה ובניך ואשתך
ונשי־בניך אתך׃ ומכל־החי מכל־בשר שנים מכל תביא אל־התבה
להחית אתך זכר ונקבה יהיו׃ ישראל מהעוף למינהו ומן־הבהמה
למינה מכל רמש האדמה למינהו שנים מכל יבאו אליך להחיות׃
ואתה קח־לך מכל־מאכל אשר יאכל ואספת אליך והיה לך ולהם
לאכלה׃ ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלהים כן עשה׃

ויאמר יהוה אל־אברם לך־לך מארצך וממולדתך ומבית
אביך אל־הארץ אשר אראך׃ ואעשך לגוי גדול ואברכך
ואגדלה שמך והיה ברכה׃ ואברכה מברכיך ומקללך אאר
ונברכו בך כל משפחת האדמה׃ לוי וילך אברם כאשר דבר אליו
יהוה וילך אתו לוט ואברם בן־חמש שנים ושבעים שנה בצאתו
מחרן׃ ויקח אברם את־שרי אשתו ואת־לוט בן־אחיו ואת־כל־
רכושם אשר רכשו ואת־הנפש אשר־עשו בחרן ויצאו ללכת
ארצה כנען ויבאו ארצה כנען׃ ויעבר אברם בארץ עד מקום
שכם עד אלון מורה והכנעני אז בארץ׃ וירא יהוה אל־אברם
ויאמר לזרעך אתן את־הארץ הזאת ויבן שם מזבח ליהוה הנראה
אליו׃ ויעתק משם ההרה מקדם לבית־אל ויט אהלה בית־אל
מים והעי מקדם ויבן־שם מזבח ליהוה ויקרא בשם יהוה׃ ויסע
אברם הלוך ונסוע הנגבה׃ ישראל ויהי רעב בארץ וירד אברם
מצרימה לגור שם כי־כבד הרעב בארץ׃ ויהי כאשר הקריב לבוא
מצרימה ויאמר אל־שרי אשתו הנה־נא ידעתי כי אשה יפת־
מראה את׃ והיה כי־יראו אתך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו
אתי ואתך יחיו׃ אמרי־נא אחתי את למען ייטב־לי בעבורך

וחיתה

קריאת הפרשיות׃

לשבת בתפלת מנחה ולשני ולחמישי׃

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ׃ וְהָאָרֶץ
הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ
אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־
אוֹר׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר
וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים ׀ לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה
וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃ לוי וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ
בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־
הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר
מֵעַל לָרָקִיעַ וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב
וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃ ישראל וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־כֵן׃
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיַּרְא
אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב
מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ
וַיְהִי־כֵן׃ וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ
עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְהִי־
עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי׃

אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־
הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ׃ וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם
אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת׃ וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ
חָמָס׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי־הִשְׁחִית כָּל־בָּשָׂר
אֶת־דַּרְכּוֹ עַל־הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל־בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי־
מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־הָאָרֶץ׃ עֲשֵׂה לְךָ
תֵּבַת עֲצֵי־גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת־הַתֵּבָה וְכָפַרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ
בַּכֹּפֶר׃ וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים

שיר היחוד ליום ששי·

מַעֲשֶׂיךָ מְאֹד רַבּוּ וְגָדְלוּ · וְשִׁמְךָ יְיָ כֻּלָּם יְהַלְלוּ :
רַבּוּ וְגָדְלוּ מְאֹד מַעֲשֶׂיךָ · יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ :
כָּל פְּעֻלֹּתֶךָ לְמַעֲנֶךָ · וְלִכְבוֹדֶךָ כָּל קִנְיָנֶיךָ :

ליזע דעז אענטען, אללעז איט וויזהייט. דיינע ווערקע, וויא פיל, וויא גראססזינד זיא! דיינען נאמען, הערר, פרייזען זיא אללע. פיל, גראססזינד דיינע ווערקע זיר, גאטט, דאנקען דיינע געשעפפטע אללע. אונד אללעז טוטעזט דוא אום דיינעט וויללען; דיינע הערליכקייט שפריכט דאז אלל, דיין אייגענטהום·

שיר היחוד ליום השבת נעבזט איבערזעצונג דיעזע אין מוסף לשבת, היר פאלגט דער באור דעזעלבן·

אז ביום השביעי נחת· ועל כל פועל וכו', תהלות האל ארוכה בפי כל פעולותיו; **ובמצרים וגו'**, במאמרים האלה יספר המשורר את נפלאות האלהים, אשר עשה עם ישראל, ביציאת מצרים, ובקריאת ים סוף, וכל הנסים המסופרים בספרי הקדש· **יד הגדולה**, גדולת וגבורת ה'· **וגם וגו'**, רומז על הרעש, אשר היה במתן תורה, כנודע· **ליה**, שמש· **תחת**, נתתה· **דגן שמים**, המן. **וכעפר שאר**, לשון המקרא (תהלות ע"ח)· **ועגל לאומים**, סילס וקניגס· **ויתעדנו**, ויתענגו. **במרעה שמן**, בארץ טובה· **בנותם וגו'**, כאשר נחו ישראל ממלחמות בימי שלמה, אז בנו ירושלים ובית המקדש המפואר· **פה אסב וכו'**, דברי האלהים· **צדק**, מוסב על ירושלים· **יתרועעו**, בבלי שיר· **ישירו**, בפה· **לראשונים**, לאבותינו· **לאחרונים**, לנו, הדור האחרון· **תשיש וכו'**, להטיב לנו· **להרבות**, להגדיל· **וקרן**, ענין ישע וגדולה· **בשדי**, כל ימי חיי· **לבלי**, זמני, מלשון (איוב ז') הלא צבא·

אָז בְּאֵין לְבוּשׁ הוֹד וְהָדָר לָבֵשׁ · עַד לֹא אוֹרֵג גֵּאוּת לָבֵשׁ :
אוֹר כְּשַׂלְמָה וּכְמְעִיל עוֹטֶה · וְשָׁמַיִם כַּיְרִיעָה נוֹטֶה :
עֲשִׂיתָם לְאוֹרִים הֲדָרִים · רָצוֹא וָשׁוֹב בְּנַחַת מְהַלְּכִים :
הִבְדַּלְתָּ בֵּין מַיִם לָמָיִם · בִּמְתִיחַת רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם :
מְזוֹנוֹת מְעוֹגוֹת לְשֶׁרֶץ מַיִם · וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם :
עֵשֶׂב וְחָצִיר לָבְשָׁה אֲדָמָה · מַאֲכָל לְחַיָּה וּלְכָל בְּהֵמָה :
בְּקֶרֶן שֶׁמֶן גַּן נָטַעְתָּ · אֶל הָאָדָם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ :
עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ עָשִׂיתָ לוֹ · דֵּי מַחְסוֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ :
כָּל מַעֲשֶׂיךָ בְּיָדוֹ תַּתָּה · וְתַחַת רַגְלָיו הַכֹּל שַׁתָּה :
לְהַעֲלוֹת מֵהֶם בָּקָר וָצֹאן · עַל מִזְבַּחֲךָ יַעֲלוּ לְרָצוֹן :
עָשִׂיתָ לוֹ כְּתֹנֶת לְשָׁרֵת · לַהֲדָרַת קוֹדֶשׁ וּלְתִפְאָרֶת :
שַׂמְתָּ בְּקִרְבּוֹ חָכְמַת אֱלֹהִים · כִּי יְצַרְתּוֹ לָךְ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים :
לֹא מָנַעְתָּ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה · צָרְכֵי אָדָם וְכֻלָּם בְּחָכְמָה :

מעשיך

פאר אללער היללע וואר איינגעהילט אונד טענטע זיין געוואנד , פאר אללען ערהעבונגען וואר ער אין הערליכקייט געשמיקט · ליכט אומהילטע ער ווימ אמנטעל , שפאננטע דיא הימעל ווימ טעפפיך · אין דען הימעלן בדעקטעזט וועג דען שטראהלען , דיא וואלג הין אונד ווידער לאפען · דיא טיפסטע אב לאסטען וואסער אונד וואסער , שפאנטעזט אויז דיא אויזדעהנונג דעז הימעלז · שפייזע , וואסהונג גיבט דען רעגען טרענקען דאז וואסער , דאז געפליגעל פליגט אין דיא אויזדעהנונג דעז הימעלז · מיט גראז אונד קרויט קליידעט דיא ערדע זיך , שפייזע פיר געווילד , פיר אללעז פיה · אויך פייזטער ערדענהעהע פפלאנצטעזט דוא דען גארטען (עדן) דעם אענטשטן , דענן דוא טופזט איינע געהילפין , דיא אוס איהן זייא , טופזט דוא איהם , געניגענד דעם בעדירפניזע , דאז איהם אנגנעמע · דיינע געשטעפפע אללע גאבזט דוא אין זיינע הענד , לעגטעזט לו זיינען פיזען אללעז · זא בראכטע ער רינד אונד שאף אויז דען טהירענדאר , אויך דיינעם אלטארע געאפפערט , דיר לום וואהלגעפאללען ; אונד דוא אנבעטעזט איהם דען לייבראק לום דינזטע , לום היילגען שמוקקע , לור פראכט ; אין זיין אינגערעז לעגטעזט דוא געטטליכע ווייזהייט , דענן דוא שופעזט דיר איהן אין דעם עבענבילדע געסטעז · דוא ליסעזט ניכט אמנגעלן אויף דעם ערדרייכע דיא בעדירפ-

ניזע

הגוכים· מזונות וגו׳, כאמרו מים ישרצו חיות רבות למיניהן, ושם תמלאכה את סכלן· בקרן שמן, לשון המקרא הוא (ישעיה ה׳), ראה שם בביאורי· להעלות וגו׳, אדם הראשון הקריב קרבנות לפני האלהים, לפי מדרש רז״ל. כתונת, רומז על כתנות עור (בראשית ג׳)·

שִׁיר הַיִּחוּד לְיוֹם שִׁשִּׁי ·

לִרְצוֹנְךָ לֹא קִדְּמוּ וְאִחֲרוּ · וְעַל חֲפָצֶיךָ לֹא נוֹסְפוּ וְחָסֵרוּ :
מִכָּל חֶפְצְךָ לֹא שָׁכַחְתָּ · וְדָבָר אֶחָד לֹא חִסַּרְתָּ :
לֹא הֶחְסַרְתָּ וְלֹא הֶעְדַּפְתָּ · וְדָבָר רֵק בָּם לֹא פָעָלְתָּ :
אַתָּה תְשַׁבְּחֵם וּמִי הִתְעִיבָם · וְשֶׁמֶץ דָּבָר לֹא נִשְׁמַע בָּם :
הַחִלּוֹתָ בְּחָכְמָה עֲשִׂיתָם · בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת כִּלִּיתָם :
מֵרֵאשִׁית וְעַד אַחֲרִית עֲשׂוּיִם · בֶּאֱמֶת וּבְיֹשֶׁר וְטוֹב רְאוּיִם :
הִקְדַּמְתָּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ · רוֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ :
כִּי רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ · הֲלֹא מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ :
וְעַד לֹא כָל חַי הוּכַן לְכַלְכֵּל · לִפְנֵי אוֹכֵל תִּתֵּן אוֹכֶל :
וּמָעוֹן וּמִקְוֶה הַעֲשֶׂה בְּפִי כֹל · צָרְכֵי הַכֹּל כַּאֲשֶׁר לַכֹּל :
שְׁלֹשֶׁת יָמִים הָרִאשׁוֹנִים · אָז הֲכִינוֹתָם לָאַחֲרוֹנִים :
אָז עָטִיתָ אוֹר כַּשַּׂלְמָה · אֶדֶר מְאוֹרוֹת מִמּוּל שַׂלְמָה :
בְּטֶרֶם כָּל הַיְּצוּר מְאֹד גָּדַלְתָּ · וְאַחַר כֹּל מְאֹד נִתְגַּדַּלְתָּ :

אז

פֿאָר ; אַללעס אָרדנעטעסט דיינע ווייזהייט . דיינען וויללען פֿערדערט , פֿערלענגערט ניכטס ; דאס וויללסט , אונד ניכטס ווירד צוגעפֿיגט , ניכטס געאיינדערט . וואס דוא וויללסט , פֿערגיססעסט דוא ניכט , לעססעסט ניכטס אויסגעלאססען · דוא טהאַטעסט ניכטס צו וועניג , ניכטס צו פֿיל ; ניכטס ווירקטעסט דוא צוועקלאָס אונטער דיינען געשעפֿפֿען · דוא ווירדיגסט זיא , ווער פֿערווירפֿט זיא ? טאַדעלהאַפֿטעס ווירד ניכט פֿערנאָממען פֿאָן איהנען · דוא בעגאננסט , שופֿסט מיט ווייזהייט זיא , פֿאָללענדעטעסט מיט פֿערנונפֿט , מיט ער- קענטניס . פֿאָן אַנפֿאַנג ביז צו ענדע איזט אַללעס איינגעריכטעט נאַך וואַהרהייט אונד רעכט , געווירדיגט מיט גיטע . פֿאָראַן ליעססעסט דוא געהען , אין דען ווערקען דיי- נער הענדע , דיא פֿיללע דיינער ערבאַרמונגען , דיינער גנאַדע : פֿירוואַהר ! דיין ערבאַרמען , דיינע גנאַדע וואַלטעט פֿאָן עוויגקייט הער איבער דיינע דינער . עהע לעבענדע וועזען וואַרען , וואורדע נאַהרונג בערייטעט ; בעפֿאָר דער געניסענדע וואַרד , פֿערליעהעסט גענוס דוא : בערייטעטעסט שפייזע שופֿסט דוא יעדעם מונדע , דיא בעדירפֿניססע אַללער , נאַך יעדעם בעדאַרף · אין דען דריי ערסטען טאַגען (דער שעפֿפֿונג) בערייטעטעסט דוא פֿאָר פֿיר דיא לעצטערן (שעפֿפֿונגסטאַגע) · דאַ אומהיללטעסט דוא ליכט וויא מאַנטעל , הערלליכעס ליכט , אבגלאַנץ דיינעס געוואַנדעס . בעפֿאָר געשעפֿפֿע וואַרען , וואַרסט דוא הערליך , בלייבעסט הערליך נאַך אַללעם ·

פֿאָר

אתה׃ רק , בלי תכלית לדבר מה · בם , ביצירותיך · ושמץ , לשון גנאי · ראוים , הגונים

אז יחילו מים חיים • מפניך אלהים חיים :
רעשה ארץ ונסו מים • ונטפו מים מן השמים :
נוטה לבדך השמים • רוקע הארץ על המים :
עשית כל חפצך לבדך • ולא נצרכת עזר כנגדך :
סועד אין מי יסעדך • הכל ממך ומידך :
כוחך אז כן עתה ודעתך • ולעולם כל כבודך אתך :
ולא יעפת ולא יגעת • כי במלאכתך לא עמלת :
כי בדברך כל יצורך • ומעשה חפצך במאמרך :
ולא אחרתו ולא מהרתו • הכל בעתו יפה עשיתו :
מבלי מאומה כל חדשת • הכל בלי כל פעלת :
ועד לא יסוד כל יסדת • ברצון רוחך כל תלית :
זרועות עולם את כל נושאות • מראש ועד סוף ואינם נלאות :
בעיניך לא דבר הוקשה • רצונך כל דבר רוחך עושה :
לפעולתך לא דמית • אל כל תואר לא שוית :
לא קדמה למלאכתך מלאכה • חכמתך היא הכל ערכה
לרצונך

אפאנגען דיך ניכט · דא בעבטען דיא לעבענדיגען וואַססער פֿאָר דיר , גאָטט דעז לעֿ־
בענז ! דיא ערד' ערבעבטע , וואַססער פֿלאָהעטען , וואַססער טראָפֿפֿען פֿאָם היממעל
ערהאב · זאָ שפאַננטעסט דוא אללײן דיא היממעל , בריטעטעסט דיא ערדע אויז איבער
אַ וואַססער · דײנען געפֿאללען וואָללען אויבטעסט דוא אויז אללײן , בעדורפֿטעסט קײנע
געהילפֿען , דער אוגן דיר זײא . קײנע שטיצצע שטיצטע דיך ; אללעז איזט פֿאָן דיר ,
אָן דײנער האַנד · דײנע קראַפֿט פֿאָן יעהער , זאָ איזט זיא נאָך אונד דײנע פֿער־
פֿט ; אין עוויגקײט איזט אללע דײנע העררליכקײט מיט דיר · דוא ערמידעטעסט
בט , ערמידעטעסט ניכט ; דען אין דײנעם װערקע איהעטעסט דוא דיך ניכט · פֿיר־
הר ! דורך דײן װאָרט זינד דײנע געשעפֿפֿע דא ; מיט דײנעם אויזשפרוך' ענט־
שטאַנד דײנעז װיללענז װערק · דוא פֿערלעגערטעסט ניכטז , איבערײלטעסט ניכטז ;
לעז אָרדנעטעסט דוא צו אין דער צײט · אויז ניכטז בראַכטעסט דוא אללעז הערר־
ר ; אָהנע עטוואַז ערשופֿסט דוא אללעז · בעפֿאָר אײן גרונד װאַר , גרינדע־
טעסט דוא אללעז , הענגטעסט דאַז װעלטאלל אן דיך ; גײסטעז װאָללען דיא מראע
ר װעלט , זיא טראַגען דאַז אלל , פֿאָם אַנפֿאַנג ביז צום ענדע , אונערמידעט . ניכטז
ט אין דײנען אויגען שװער ; דײן װיללע , דײן גײסט שאַפֿפֿט אללעז . דײנען װערקען
ט דוא ניכט גלײך , גלײכעזט קײנער געשטאַלט · קײן װערק גינג דײנעם װערקע

שיר היחוד ליום חמישי׃

וְאֵין לְהַרְהֵר אַחַר יוֹצְרֵנוּ • בְּלִבֵּנוּ וְלֹא בְּמִסְפָּרֵנוּ :
לְמַמָּשׁ וְגוֹדֶשׁ לֹא נְשַׁעֲרֵהוּ • לְטָפֵל וְתוֹאַר לֹא נְדַמֵּהוּ :
לֹא נַחְשְׁבֵהוּ לְעִקָּר וְנִצָּב • וְלֹא לְמִין וְכָל אוֹן וְלִכְלָל נִקְצָב :
כָּל הַנִּרְאִים וְהַנִּשְׂכָּלִים • וְהַמַּדָּעִים בְּעֶשֶׂר כְּלוּלִים :
וְשֶׁבַע כַּמֻּיוֹת וְשֵׁשֶׁת נִדּוֹת • וְשָׁלֹשׁ גְּזֵרוֹת וְעִתּוֹת וּמִדּוֹת :
הֵן בְּבוֹרֵא אֵין גַּם אֶחָד • כִּי הוּא בְּרָאָם כֻּלָּם יַחַד :
כֻּלָּם יִבְלוּ אַף יַחֲלוֹפוּ • הֵם יֹאבֵדוּ אַף יָסוּפוּ :
וְאַתָּה תַעֲמוֹד תְּבַלֶּה כֻלָּם • כִּי חַי וְקַיָּם אַתָּה לְעוֹלָם :

שיר היחוד ליום ששי׃

אַתָּה לְבַדְּךָ יוֹצֵר כֹּל הוּא • וְלֹא יִדָּמֶה מַעֲשֶׂה לְעוֹשֵׂהוּ :
כָּל הָאֲרָצוֹת לֹא יְכִילוּךָ • אַף הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ :

אז

מיט, געזונהייטן אונזערם שעפפער אים גייסטע, אין פארטראגע • מיט דעם שטאטבקרען, מיט דעם אנגעהייפטען קעננען ויר איהן ניכט ערראייכען, מיט אנהאס־טענדער מייגענטשאפט איהן ניכט פערגלייכען • ויר קעננען איהן ניכט אכטען פיר וואורצעל פיר שטאף, פיר גשטאלט, קראפט, בעשטיאאטע ווייזען אלזו. אללע געזעהענע, אללע בעגריפפע, דיא ערקעננטנייזע אללע זינד אין נעהן (בעגריפ־פען) געאייגט. דער גרעססען זינד זיבען, דער (פערענדערונגען) בעוועגונגען זעכז, דרייא דער (ערקלעהרענדען) אורטהיילע, דער צייטען, דער אעז־זונגען. פירוואר! אן שעפפער איזט (דיזער פערענדערליכקייטען) ניכט איינע; דען ער טהוט אללעזאאט. אללע וועזען פערפאלטען, שוואנקען וויא פערגעהען, זינד דאהין • דו בלייבעזט, איבערדויערזט דיא אללע; דען אונפערענדערליך דויערנד ביזט דוא אין עוויגקייט •

אתה דוא אלליין ביזט שעפפער דעז וועלטאללז, אונד געשעפפע קאן דעם שעפפער ניכט גלייכען • דיא לענדער אללע פאססען דיך ניכט, זעלבזט דיא הימאלן פאססען

לממש, גוף שיש בו ממש והחיה • וגודש, ענין מרה גדושה בדברי רז״ל. אמן, כמו כל הנרקים וכו׳, הסוגים לכל הדברים הנמצאים, אשר נקראו עשרה מאמרות, הם העצם, הכמות, האיכות, המצטרף, האנה, המצב, מתי (נחיזה זמן), קנין (קנות הענין), הפועל והתפעל • ובחמת כל המפרשים הקדמונים לפי דרך ספרי הפילוסופים בענין הזה, והוא נמצא בספר האמונות והדיעות לרבינו סעדיה גאון ז״ל, והעיונים העמוקים האלה בנוים הם על אדני ספר ההגיון, ואינם מובנים למי שלא למד הקטגוריות, והמבאר ויהלך הוידענהיים נ״י האריך ענין הזה בסדור שפה ברורה • כמיות, כמו גדרים מאה כמות, והוא נגזרת ממלת כמה (ר״ל פין?), ובאור מלת כמות נל״הע קוואנטיטעט, מאה סוגג • נדות, ענין נדיה ותנועה • גזירות, משפטים, אורטהיילע, הגזורים והנופלים על ענייני הדברים •

מִקְרֶה וְעַרְעָר וְשִׁנּוּי וְטָפֵל • וְחֶבֶר וּמִסְמָךְ אוֹר וְגַם אֹפֶל:
וְלֹא מוֹצְאִים לוֹ מַרְאֶה וָצֶבַע • וְלֹא כָּל טֶבַע אֲשֶׁר שֵׁשׁ וָשֶׁבַע:
לָכֵן נְבוֹכוֹת כָּל עֶשְׁתּוֹנוֹת • וְנִבְהָלוֹת כָּל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת:
וְכָל סַרְעַפִּים וְכָל הַרְהוֹרִים • נִלְאִים לָשׂוּם בּוֹ שִׁיעוּרִים:
מִלְּשַׁעֲרֵהוּ וּמִלְּהַגְבִּילֵהוּ • וּמִלְּתָאֲרֵהוּ וּמִלְּפַרְסְמֵהוּ:
בְּכָל שִׂכְלֵנוּ חִפַּשְׂנוּהוּ • בְּמַדָּעֵינוּ לִמְצוֹא מַה הוּא:
לֹא מְצָאנוּהוּ וְלֹא יְדַעֲנוּהוּ • אַךְ מִמַּעֲשָׂיו הִכַּרְנוּהוּ:
שֶׁהוּא לְבַדּוֹ יוֹצֵר אֶחָד • חַי וְכֹל יָכֹל חָכָם מְיוּחָד:
כִּי הוּא הָיָה לַכֹּל קוֹדֵם • עַל כֵּן נִקְרָא אֱלֹהֵי קֶדֶם:
בַּעֲשׂוֹתוֹ בְּלִי מְאוּם אֶת כֹּל • יָדַעְנוּ כִּי הוּא כֹּל יָכוֹל:
בַּאֲשֶׁר מַעֲשָׂיו בְּחָכְמָה כֻּלָּם • יָדַעְנוּ כִּי בְּבִינָה פְּעָלָם:
בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּחַדְּשׁוֹ כֻלָּם • יָדַעְנוּ כִּי הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם:
בַּאֲשֶׁר הָיָה קוֹדֵם לְכֻלָּם • יָדַעְנוּ כִּי הוּא חַי וְקַיָּם לְעוֹלָם:

ואין

גענדערן, דאז איהם גלייכט. נאהמליך, צוגעהער, אנהאנגענדע פערענדרונג, פערבינדונג אונד ענפיגונג, ליכט, אויך פינסטערניס ווערדען ניכט אן איהם געפונדען, ניכט שיין אונד פארבע, ניכט דיא נאטירליכען פערענדרונגען אונד אושטענדע, איטרען גשטאלטן; עכז אונד זיבען בעצייכנעט. דרום זינד פערווירט אללע גדאנקען, איבערהויפט אללע בערעכנונגען; אללע גדאנקען ווערדען, איהן צו ערפארשען. פאללעגלייך מיט, איהן צו ערפארשען, צו בעגרענצען, צו בעשרייבען, בעקאננט צו מאכען. מיט אונזרער גאנצען פערנונפט זוכטען וויר איהן אויף, מיט אונזערער ערקענטניס צו פינדען, וואס ער איזט. וויר פאנדען איהן ניכט, קאננטען איהן ניכט; אויז זיינען ווערקען נור ערקאננטען וויר, דאס ער אללין דער איינציגע שעפפער איזט, לעבענדיג, אללפערמעגענד אונד אללווייזע. פאר אללעם וואר ער דא, דארום ווירד ער גענאננט: „דער אורפאלטע גאטט." אללעז ערשוף ער אויז ניכטז, זא וויסען וויר, דאס ער אללפערמעגענד איזט. זיינע טהאטען זינד ווייזע אללע, זא ערקעננען וויר, דאס ער מיט פערנונפט ווירקטע. טעגליך ערנייעט ער זיינע ווערקע אללע, זא ערקעננען וויר, דאס ער גאטט דער עוויגקייט איזט. פאר אללעם וואר ער דא, זא וויסען וויר, דאס ער עוויג דויערנד איזט. אונאויפהערליך

איזט

וערער, ענין מקרה בלשון כשדים. וטפל, המחובר לעצם. שש ושבע, רמז להלכה בקרא ושבע וגו'. סרעפים, בתהלות (כ"ד). נלאים, מלומה בספורנו, בספור דברי
למוות

שיר היחוד ליום חמישי·

עֲצָתְךָ תָּפֵר עֲצַת כָּל יוֹעֲצִים · וְעֻזְּךָ מַחֲלִישׁ לֵב אַמִּיצִים :
אַתָּה מְצַוֶּה וּפַחְדְּךָ מְשַׁוֶּה · וְאֵין עָלֶיךָ פָּקִיד מְצַוֶּה :
אַתָּה מִקְוֶה וְאֵינְךָ מְקַוֶּה · לְךָ כָּל מְקַוֶּה נֶפֶשׁ תְּרַוֶּה :
וְכָל הַיְצוּרִים וְכָל עִנְיָנָם · וְכָל יְקָר אֲשֶׁר בְּךָ אֵין דִּמְיוֹנָם :
לֹא מַחְשְׁבוֹתָם מַחְשְׁבוֹתֶיךָ · כִּי אֵין בּוֹרֵא זוּלָתֶךָ :
וְאֵין דִּמְיוֹן נִפְלָא אֱלֹהֵינוּ · וְאֵין חֵקֶר נִשְׂגָּב אֲדוֹנֵינוּ :
סָתוּר מִכָּל סָתוּר וְעָמוּס · מִכָּל עָמוּס וּמִכָּל כָּמוּס :
דַּק מִכָּל דַּק וְצָפוּן מִכֹּל · צָפוּן וְיָכוֹל מִכֹּל יָכוֹל :
נִשְׂגָּב מִכָּל נִשְׂגָּב וְנֶעְלָם · מִכָּל נֶעְלָם וּשְׁמוֹ לְעוֹלָם :
גָּבוֹהַּ מִכָּל גָּבוֹהַּ וְעֶלְיוֹן · מִכָּל עֶלְיוֹן וּמִכָּל חֶבְיוֹן :
חָבוּי וְעָמוֹק מִכָּל עָמוֹק · לֵב כָּל דַּעַת עָלָיו הָמוּק :
שֶׁאֵין שֵׂכֶל וּמַדָּע וְחָכְמָה · יְכוֹלִים לְהַשְׁווֹת לוֹ כָּל מְאוּמָה :
לֹא מַשִּׂיגִים לוֹ אֵיךְ וְכַמָּה · לֹא מוֹצִיאִים לוֹ דָּבָר דּוֹמֶה :

מקרה

אויך · דיין ראטהשלאג צערשטערט דען ראטה אללער רעטהע , דיינע מאכט שטערקט דען מוטה דער שוואַכען · דוא געביעטעסט , אונד דיינען טרעקייזען מיט אללעס גלייך ; קיין בעפעהלסהאבער געביעטעט איבער דיך · דוא ביזט דיא האפנונג אונד האפפנונג ניכט ; צו דיר האפפעט אללעס , דער דוא דיא זעעלען לאבסט ! אונד אללע געשעפפע אונד אללע איהרע איינגענשאפטען , זיא גלייכען דער העררליכקייט ניכט , דיא אין דיר וואהנעט · איהרע געדאנקען זינד ניכט דיינע געדאנקען , דען עס איזט קיין שעפפער אויזער דיר · פאן יעדעם בילד איזט אונזער גאָטט אונטערשידען ; איבער יעדעז פארשען איזט ערהאבען אונזער העררר · דער געהיימניזזע פערבארגענסטעז איזט ער ; ער רוהעט , פאָן אוננטעזז גטטראגען , פערבארגען פאר אללעס · גייסטיגער איזט ער , אלז אללעז גייסטיגע , פערבארגען פאר אללעס , פערבארגען אונד אנבעטענר , דען אללע אכבט · ערהאבען איזט ער איבער אללעז ערהאבענע , פערהאָלענער , אלז אללעז פער האָלנע ; עוויג איזט זיין נאמע . האך איזט ער איבער אללעז האָהע , דער העכזטע איבער אללעז , איבער אללע געהיימניזע · פערבארגען איזט ער , טיעפער , אלז אללעז טיעפע , יעדעם זיננע , יעדער ערקעננטניס פערבארגען · קיינע פערנונפט , קיינע ערקעננטניס , קיינע ווייזהייט פערמאג עטוואז צו פערגלייכען איט איהם · איהן בעשרייבט קיין וויא ? קיין וויא פיעל ? ניכטז איזט

געפונדען

ותתגולל · נפלה , מגנין והפנימי (פא״ב ס׳) · כמוס , בדברי (ל״ג) · דק וגו׳ , תתנו גבי הכוונה · הבין , לשון סתר וסוד · קטוק , ענין סתירה , כמו (ירמיה כ״ח) תתחתן

וערבר

אֵין תְּבוּנָה כִּתְבוּנָתֶךָ • אֵין גְּדֻלָּה כִּגְדֻלָּתֶךָ :
כִּי מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ • וְגָבְהוּ דַּרְכֵי אוֹרְחוֹתֶיךָ :
אֵין גַּאֲוָה כְּמוֹ גַאֲוָתֶךָ • אַף אֵין עֲנָוָה כַּעֲנָוָתֶךָ :
אֵין קְדֻשָּׁה כִּקְדֻשָּׁתֶךָ • אֵין קְרֵיבוּת כִּקְרֵיבוּתֶךָ :
אֵין צְדָקָה כְּמוֹ צִדְקוֹתֶיךָ • אֵין תְּשׁוּעָה כִּתְשׁוּעָתֶךָ :
אֵין זְרוֹעַ כִּזְרוֹעוֹתֶיךָ • אֵין קוֹל כְּרַעַם גְּבוּרוֹתֶךָ :
אֵין רַחֲמִים כְּרַחֲמָנוּתֶךָ • אֵין חֲנִינוּת כַּחֲנִינוּתֶךָ :
אֵין אֱלָהוּת כֵּאלָהוּתֶךָ • וְאֵין מַפְלִיא כְּשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ :
כִּי שְׁמוֹתֶיךָ אֵלִים פְּרוּצִים • בְּזָכְרְךָ לְחוּצִים לְהַפְלִיא נֶחוּצִים :
וְאַשָּׁף וְחַרְטֹם לֹא יְלַחֲצוּךָ • וְכָל שֵׁם וָלַהַט לֹא יְנַצְּחוּךָ :
לֹא יְנַצְּחוּךָ כָּל הַחֲכָמִים • כָּל הַקּוֹסְמִים וְהַחַרְטֻמִּים :
אַתָּה מֵשִׁיב לְאָחוֹר חֲכָמִים • לֹא יוּכְלוּ לְךָ עֲרוּמִים וְקוֹסְמִים :
לְהָשִׁיב לְאָחוֹר מְזִמָּתֶךָ • לְהָפֵר עֲצַת סוֹד גְּזֵרָתֶךָ :
מֵרְצוֹנְךָ לֹא יַעֲבִירוּךָ • לֹא יְמַהֲרוּךָ וְלֹא יְאַחֲרוּךָ :

עצתך

ע גרעסטע · ווי טיף זינד דיינע געדאנקען, ווי ערהאבען דיא וועגע דיינער פֿיה·
ונג! קיינע ערהאבענהייט גלייכט דיינער ערהאבענהייט, קיינע הערפלאססונג דיי
ער הערפלאססונג · קיינע הייליגקייט גלייכט דיינער הייליגקייט ; ניכטס איזט זעה
טענווירדיגער, אלז דיר נאהען. קיינע אונדע ווי דיינע אונדע, קיינע הילפֿע ווי
יינע הילפֿע · קיינע מאכט ווי דיינע מאכט, קיין דאננער ווי דער דאננער דיינער
ללמאכט · קיינע ערבארמונג גלייכט דיינער ערבארמונג, קיינע גנאדיגקייט דיינער
עוואגנהייט · קיינע געטטליכקייט גלייכט דיינער געטטליכקייט ; ניכטס שאפפֿעט
וונדער ווי דער נאמע דיינער מאיעסטעט. פֿירוואהר! דיינע בענענונגען זינד
לליגע קרעפֿטע ; געדענקעזט דוא דער בעדרענגטען, דאן איילען זיא, אבען
וונדער. ניכט שטערנדייטער, ניכט ביזדערטריפֿטקונדיגער דרענגעט דיך ;
ע טוועריכג אונד געהייאע קונזט בעזיגען דיך ניכט. דיך בעזיגען דיא ווייזען אללע
כט, דיא גויבערער, דיא בינדערטריפֿטקונדיגע אללעזאמט ניכט · דוא פֿיהרעזט
קווערטז דיא וויזען ; דיר קאננען ניכט בייא דיא ליזטיגען צויבערער, וועגדען דיינע
געדאנקען ניכט אב, צערשטערען דיינען געהייאען ראטהשלוס, דיין אורטהייל ניכט ·
חברינגען דיך ניכט אב פֿאן דיינעם ווילען, אבער איילען דיך ניכט, האלטען דיך ניכט
אויף

מכמוך · חלים, ענין כח · כתולים, ענין מהירות · ולהט, לשון המקרא (דניאל ב׳). וכוח תורה בכוכבים · ולהט, לשון המקרא (שמות ז׳) · ערומים, ענין ערמה ותחבולה

שיר היחוד ליום חמישי.

שֶׁאַתָּה אֵל כֹּל יָצַרְתָּ • לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִגְרַעְתָּ :
וְלַעֲשׂוֹת מְלַאכְתְּךָ לֹא לוּחַצְתָּ • וְגַם לְעֵזֶר לֹא נִצְרַכְתָּ :
כִּי אַתָּה הָיִיתָ לִפְנֵי הַכֹּל • וְאָז בְּאֵין כֹּל לֹא נִצְרַכְתָּ כֹּל :
כִּי מֵאַהֲבָתְךָ עֲבָדֶיךָ • כֹּל בָּרָאתָ לִכְבוֹדֶךָ :
לֹא נִשְׁמַע מִן אָז וָהָלְאָה • וְלֹא קָם וְלֹא נִהְיָה וְלֹא נִרְאָה :
וְלֹא נוֹדַע אֵל זוּלָתֶךָ • וְאֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ :
וְגַם אַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה אֵל • רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן אֵל יִשְׂרָאֵל :
בָּרוּךְ אַתָּה יָחִיד וּמְיוּחָד • יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד :
אֲשֶׁר מִי יַעֲשֶׂה כְּמְלַאכְתֶּךָ • כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרוֹתֶיךָ :
אֵין יְצִיר זוּלַת יְצִירָתֶךָ • וְאֵין בְּרִיאָה כִּי אִם בְּרִיאָתֶךָ :
כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תַּעֲשֶׂה בַּכֹּל • כִּי אַתָּה נַעֲלֵיתָ עַל כֹּל :
אֵין כָּמוֹךָ וְאֵין בִּלְתֶּךָ • כִּי אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ :
אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פֶּלֶא • וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִפָּלֵא :
מִי כָמוֹךָ נוֹרָא תְהִלּוֹת • אֱלֹהִים לְבַדְּךָ עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת :
אֵין אוֹתוֹת כְּמוֹ אוֹתוֹתֶיךָ • אַף אֵין מוֹפֵת כְּמוֹ מוֹפְתֶיךָ :

אין

קען וויזען מיר, דאס דוא גאט ביזט, אללין אללעז שאפפעזט, אונד דיין וועזען איך ניכט
אינדערטע. דיין ווערק צו שאפפען ווארדעזט דוא ניכט גערערונגען, בעדורפטעזט
אויך ניכט דער הילפע: דען דוא ווארזט פאר אללעם, אונד דאמאלז, דאז ניכטז וואר,
בעדורפטעזט דוא ניכטז. פירוואהר! אויז ליבע צו דיינען דינערן שאפפעזט דוא אללעז,
דיר צור עהרע. דיס ווארדע ניכט געהערט פאן דאס אן, ענטשטאנד ניכט, ווורדע
ניכט, ווארד ניכט געזעהען. קיין גאטט איזט בעקאננט אויזער דיר; ניאמאנד גליי-
בעט דיר, ניאמאנד אויזער דיר. אויך נאך דיר איזט קיין גאטט, ערזטער, לעצ-
טער, גאטט ישראלז! געלאבט זייעזט דוא, איינציגער, איינציג ערקאננט! גאטט
איזט איינציג, איינציג זיין נאמע. ווער שאפפעט דיינע ווערקע, איבט דיינע טהאטען,
דיינע וואונדער? קיין געביזד, דאז דוא ניכט בילדעטעזט; קיין געשעפף, דאז דוא
ניכט שאפפעזט. אללעז, וואז דוא ווילליזט, טהוזט דוא אין אללעם; דען דוא ביזט ער-
האבען איבער אללעז. ניאמאנד גלייכעט דיר, ניאמאנד אויזער דיר; פירוואהר! קיין
גאטט אויזער דיר. דוא ביזט דער גאטט, דער וואונדער איבט; ניכטז איזט דיר צו
אונדערבאר. ווער איזט ווי דוא וואונדערבאר אין לאבע? גאטט, דוא אללין איבעזט
וואונדער אויז. קיינע צייכען זינד ווי דיינע צייכען, קיין וואונדערבעווייז איזט ווי דיי-
נע וואונדערבעווייזע. קיינע פערנונפט ווי דיינע פערנונפט, קיינע גרעסע ווי דיי-

נע

תְּמִים דֵּעִים אֵל דֵּעוֹת אֶחָד • כָּל הַלְּבָבוֹת דּוֹרֵשׁ יַחַד :

שיר היחוד ליום חמישי.

מִי כָמוֹךָ דֵּעָה מוֹרֶה • נִיב שְׂפָתַיִם אַתָּה בוֹרֵא :

מַחְשְׁבוֹתֶיךָ עָמְקוּ וְרָמוּ • וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמוּ :

לֹא לִמְּדוּךָ חָכְמָתֶךָ • וְלֹא הֱבִינוּךָ תְּבוּנָתֶךָ :

לֹא קִבַּלְתָּ מַלְכוּתֶךָ • וְלֹא יָרַשְׁתָּ מֶמְשַׁלְתֶּךָ :

לְעוֹלָם יֵאתֶא לְךָ לְבַדֶּךָ • וְלֹא לַאֲחֵרִים כְּבוֹד הוֹדֶךָ :

וְלֹא תִתֵּן לֵאלֹהִים אֲחֵרִים • תְּהִלָּתְךָ לַפְּסִילִים וְזָרִים :

וְכָבוֹד וְגַם כָּל יְקָר מֵאִתָּךְ • וּכְבוֹדְךָ לֹא לְזָרִים אִתָּךְ :

אַתָּה תָעִיד בְּיִחוּדֶךָ • וְתוֹרָתְךָ וַעֲבָדֶיךָ :

אֱלֹהֵינוּ עַל יִחוּדֶךָ • אַתָּה עֵד אֱמֶת וַאֲנַחְנוּ עֲבָדֶיךָ :

לְפָנֶיךָ לֹא אֵל הִקְדִּימָךְ • וּבִמְלַאכְתֶּךָ לֹא הָיָה זָר עִמָּךְ :

לֹא נוֹעַצְתָּ וְלֹא לָמַדְתָּ • בְּחַדֶּשְׁךָ בְּרִיאוֹת כִּי גְבִינוֹתָ :

מִמַּעֲמַקֵּי מַחְשְׁבוֹתֶיךָ • וּמִלִּבְּךָ כָּל פְּעֻלוֹתֶיךָ :

קְצוֹת דְּרָכֶיךָ הֲלֹא הִכַּרְנוּ • וּמִמַּעֲשֶׂיךָ הֵן יָדַעְנוּ :

שאתה

איך • פאלקאמען מיט איינע ערקענטניס , ער , דער געדאנקען הערר , דער
איינציגע ; ער ערפארשט דיא הערצען אללעזאמט •

מי כמוך: ווער גלייכעט דיר , דער דאס ערקענטניס לעהרעט ? דוא שאפעסט
דיא שפראכע דער ליפפען • דיינע געדאנקען , וויא טיף , וויא ערהא-
בען ! אונפערגענגליך איזט דיינע יאהרע . ניאמאנד לעהרטע דיך דיינע ווייזהייט , ניא-
מאנד פלעסטע דיינע פערנונפט דיר איין • דוא עמפפינגעסט ניכט דיין רייך , ערב-
טעסט דיינע הערשאפט ניכט • עוויגליך בלייבט דיר אללײן , ווירד אנדערן ניכט דיא עה-
רע דיינער מאיעסטעט . דוא טהיילעסט ניכט מיט אנדערן געטטערן דיינען רוהם , ניכט
מיט פרעמדען געצענבילדערן . עהר' אונד ווירדע איזט פאן דיר ; דיין איזט דיינע
הערליכקייט , קיינעם פרעמדען מיט דיר . דוא צייגעסט דיינע איינהייט , דיס צײ-
גען דיינע לעהר' אונד דיינע דיענער • אונזער גאטט ! וואהרהאפטער צייגע ביזט דוא
דיינער איינהייט , זאָ וויא ווער , דיינע דיענער • פאר דיר וואר קיין גאטט , אין דיינעם
ווירקען וואר קיין פרעמדער מיט דיר • דוא בעריעטהעסט דיך ניכט , ווארדעסט ניכט
בעלעהרט , דא דוא געשעפפע הערפארברכטעסט ; דען זעלבסטשטענדיג מיט דיי-
נער פערנונפט . אויז דער טיפע דיינער געדאנקען , אויז דיינעם גייסטע אונד דיינע
ווירקונגען אללע . יא , איינען טהייל דיינער וועגע ערקענגען ווער , אויז דיינען ווער-

קען

שיר היחוד ליום רביעי

דְּעִי כֻּלּוֹ הוּא מַחֲמַדִּים • מִשְׁפָּטָיו אֱמֶת מְתוּקִים וְהַמּוּדִים:
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מֵעוֹלָם וָעַד • עוֹלָם אַתָּה אֵל שׁוֹכֵן עַד:
שַׁלִּיט מֶלֶךְ שְׁמַיָּא בְּכָל דָּר וָדָר • לֵיהּ אֲנָא מְשַׁבַּח מְרוֹמָם וּמְהַדָּר:
שַׁלִּיט מָגֵן יְיָ אֱלֹהִים • שׁוֹפֵט צֶדֶק מַשְׁפִּיל גְּבוֹהִים:
שַׂגִּיא וְכֹחַ לֹא מְצָאנוּהוּ • וְשַׂגִּיב בְּכֹחוֹ וּמִי כָמֹהוּ:
שְׁלֹמֹה שְׁמוֹ כִּי שֶׁלּוֹ שָׁלוֹם • וְלִקְרָא לוֹ יְיָ שָׁלוֹם:
שֵׁם יְיָ אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה • בְּתוֹעֲפוֹת רְאֵם לוֹ כִּכְפִיר וְכַאַרְיֵה:
שַׁדַּי מְאוֹרִי מַלְכִּי וְאֵלִי • הַלְלוּיָהּ שְׁמוֹ נַפְשִׁי הַלְלִי:
הִתַּמָּם עִם יוֹשְׁבֵי גְמָעִים • הַשָּׂרִיגִים שְׁלֹשֶׁת הָרוֹעִים:
תִּתְחַסָּד תִּתְבָּרָר עִמָּם • וְעִם עִקֵּשׁ תִּתַּפָּל לְהָמָּם:
תָּמִים דְּרָכֶיךָ תַּקִּיף מִכֹּל • תּוּכַל לְבַדְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת כֹּל:
תּוֹחַלְתִּי וְשִׂבְרִי וְתִקְוָתִי • תַּאֲוַת נַפְשִׁי וּתְשׁוּקָתִי:
תְּהִלָּתִי וְתִפְאַרְתִּי וְעֻזִּי • מִמְּעֵי אִמִּי גֹּחִי וְגוֹזִי:

תמים

דריקט דיא זיידע. אונזער פריינד, גאנץ מיט ער ליבליכקייטען; וואהר זינד זיינע רעכטע, ליבליך אונד ערווינשט. דער ערזטע, דער לעצטע, פאן עוויגקייט צו עוויגקייט ביזט דוא, גאטט, עוויג טהראָנענד. רעגיערט, קעניג דער הימעל פיר אונד פיר, איהן פרייזע איך; ערהאבע, פערהערליכע איהן. שיצענד הערשט גאָטט, דער רעכטע, גערעכטער ריכטער, נידריגט דיא האָהען. דער פאָלגעוואלטיגע, איר ערריכען איהן ניכט; ערהאבען אין זיינער מאכט, וועֶר גלייכעט איהם? שלמה מוזז זיין נאמע, דען זיין איזט דער עוויגע פרידע; גענאננט ווירד ער: „ה׳ שלום“ (גאָטט אונד פרידע). אהיה אשר אהיה איזט דער נאמע גאָטטעס; דיא דייטעט דיא פאָלגעוואלט אן, דיא איהם רהם, איהם גלייכען, ליא עמפּאָרטעראבט. שדי, מיין ליכט, מיין קעניג, מיין גאָטט! לאָבעט גאָטט, לאָבע זיינען נאמען, מיינע זעעלע! טרייא געזיננט ביזט דוא דען (עהאמאליגען) בני ווהערן יענער פאָלגענדען (ארץ ישראל), דען שטרעבזאמען דער דריי הירטען (יעקב, משה אונד דוד). מילדטיג אונד ריין פערפעהרזט דיא מיט איהנען; דען טיקקישען שלגען ביזט דוא אונפערזעהנליך, בעטייבענד זיא. וואנדעללאס זינד דיינע וועגע, פאָלגעוואלטיגער! דוא אללייןביזט אללפערמעגענד. מיין פערטרויען, מיינע האָפנונג, מיינע צופערזיכט! דוא ביזט לוזט מיינער זעעלע, מיין פערלאנגען. מיין רוהם, מיין שטאָלץ, מיינע שטערקע! מיינער מוטטער שאָאָז ענטהאָבזט דוא

איך

מדרש קה״ל׳ ה׳ שלום, גם זה שם מהשמות הקדושים (שופטים ו׳)׃ תתחסד וגו׳, לשון המקרא (תהלים י״ח)׃ גוחי וגוזי, בניהכ ענין המוציא׃

פַּחַד יִצְחָק יִתֵּן פַּחְדּוֹ • עַל צָרֵי בְנֵי יַעֲקֹב עֲבָדוֹ :
פּוֹעֵל וְחוֹקֵר וְדוֹרֵשׁ וּבוֹדֵק • כָּל הַלְּבָבוֹת לוֹ אֶתֵּן צֶדֶק :
צְרוֹר הַמּוֹר אֶשְׁכּוֹל הַכּוֹפֶר • גּוֹתֵן לְעַמּוֹ צָרָיו כּוֹפֶר :
צַח וְאָדוֹם דּוֹדִי בִּצְבָאָיו אוֹת • עַל כֵּן נִקְרָא יְיָ צְבָאוֹת :
צַדִּיק יְיָ הַצּוּר תָּמִים • אֶבְטַח עֲדֵי עַד בְּצוּר עוֹלָמִים :
צְבָא הַשָּׁמַיִם מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ • שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ :
קָדוֹשׁ הוּא בְּכָל מִינֵי קְדֻשּׁוֹת • כִּתּוֹת שָׁלֹשׁ קָדוֹשׁ מְשַׁלְּשׁוֹת :
קַיָּם לְעָלְמִין אֱלָהָא חַיָּא • מָרָא דְאַרְעָא וּמָרָא דִשְׁמַיָּא :
קוֹנִי מְרַחֵם מְקַנֵּא לְשׂוֹנְאָיו • קָרֵן יִשְׁעִי וְקָרוֹב לְקוֹרְאָיו :
רָחוֹק מִכֹּל וְאֶת כֹּל רוֹאֶה • כִּי רָם יְיָ וְשָׁפָל יִרְאֶה :
רוֹעִי יְיָ לֹא אֶחְסַר כֹּל • וְרַב כֹּחַ וְרַב חֶסֶד לַכֹּל :
רַחוּם יְיָ רוֹפֵא וּמְחַבֵּשׁ • לִשְׁבוּרֵי לֵב וְעָוֹן כּוֹבֵשׁ :

רעי

דען יצחק עהרפירכטעטע, פערברייטע זיינען שרעקקען איבער דיא פיינדע דער זעהנע יעקב'ז, זיינעז קנעכטעז. ער, דער אללעז ווירקט, ערגרינדעט, ער-פארשט, אללע הערצען דורכשויט, זיך ערקעננע זיינע גערעכטיגקייט. דער אלל-מעכטיגע, דער אונבעגרייפליך אללער הולד, ער גיבט, פיר זיין פאלק, זיינע פיינדע לום הכמסם ער הין. דער אבגלאנץ אונזערז פריינדעז (גאטטעז), לייכטען מיט ער אונ-טער דען (היאאזיטען) שפרען; דרום ווירד ער גענאננט: „גאטט דער העער-שארען." גערעכט איזט גאטט, דער פעלזענשלאז אהנע פעהל; דארום פער-טרויע איך עוויגליך דעם שוצצע דער עוויגקייטען. דעז הימעלז העער בעטעט איהן אן, שרפים שטעהען איבער דעם טהראנע. דער אללערהייליגסטע איזט ער; דער (ענגליטען) שפרען דרייא רופענדען: „דרייאמאלהייליג!" עווי-ווערנד איזט דער לעבענדיגע גאטט, הערר דער ערדע, הערר דעז הימעלז. ער איין מייגענטהואמער איזט פאן געבורט אן, מיטפערלאן מיט ער זיינען פיינדען; זיינעז הייליגז האלטן מיט ער, נאהע דענען, דיא איהן אנרופען. פערן פאן אללעם, זיעט ער אללעז; פירוואהר! ערהאבען איזט דער הערר, זיעט דאז נידריגע. זיין הירט איזט גאטט, איר אמנגעלט ניכטז; אללפערמעגענד איזט ער אונד אללגיטיגע ערבארמענד איזט גאטט, ער הייזט, פערבינדעט צערבראכנע הערצען, אונטער-

דריקט

ען תורה. וסברו, ענין תקוה בלשון כשדים. ערי, ענין שונא, כמו (שמואל א׳ כ״ח) ויהי רך. עיר וקדיש, לשון המקרא (דניאל ד׳), וכנוי הוא למלאכים. צרור וגו׳, (שיר א׳) נויים הם להקב״ה לפי מדרש חז״ל בשיר השירים רבה, ותרגמתי לפי הנחות. צח וגו׳, תרגמתי פי הנחות. רעי, הקב״ה. דר ודר, דור ודור. שלי״ה, אחד משמותיו של הקב״ה, לפי

נֶאֱמָן נֵצַח יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ • לֹא יְשַׁקֵּר אַשְׁרֵי כָּל חוֹכֵי לוֹ:
נֵצַח יְשֻׁרוּן הָאֵל הַנֶּאֱמָן • מֵאֱלֹהָיו יְהוּדָה לֹא אַלְמָן:
נִפְלָא עַל כָּל הַנִּפְלָאִים • וּמִתְנַשֵּׂא עַל כָּל הַנְּשָׂאִים:
נִקְדָּשׁ וְנֶעֱרָץ אֱלֹהַי קְדוֹשִׁי • נָכוֹן וְנִשְׂגָּב יְיָ נַפְשִׁי:
נוֹקֵם וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵימָה • לְצָרָיו לְאוֹיְבָיו אִישׁ מִלְחָמָה:
נֵרִי יְיָ בְּהִלּוֹ נֵרוֹ • עֲלֵי רֹאשִׁי וְנֵר לְרַגְלִי דְּבָרוֹ:
סוֹמֵךְ וְסוֹעֵד יְיָ סַלְעִי • סוֹבֵל וְסוֹלֵחַ וְנוֹשֵׂא לְפִשְׁעִי:
כַּהֲדִי יְיָ סַלְעִי וְסִתְרִי • סוֹלֵחַ וְסוֹבֵל מַעֲדִי וְסִבְרִי:
סַלְעֵנוּ יְיָ וּמְצוּדָתֵנוּ • עֶזְרָתֵנוּ וּמְפַלְטֵנוּ:
עִזּוּז וְגִבּוֹר עֻזִּי וְעֶזְרִי • עֶלְיוֹן עוֹז לִי אֵל יְהִי עֶזְרִי:
עִיר וְקַדִּישׁ שָׁת סְבִיבָיו סֵתֶר • אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר:
עַד מְמַהֵר לְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאוֹיְבָיו • שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאוֹהֲבָיו:
פָּדָה אֶת אַבְרָהָם יְדִידוֹ • הוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ:

פחד

אע איט אמכט. וואהרהאפט איזט ישראל'ז גאט ערזיכט, זיין ערלעזער; ער ליגט ניכט, היין דענען, דיא זיינער הארען! ישראל'ז גאטערזיכט איזט דער טרייע גאטט; פאן זיינען גאטטע איזט יהודה ניכט פערוויטוועט. וואונדערבאר איזט ער איבער אללע וואונדערבארען, ערהאבען איבער אללע ערהאבענען. געהייליגט, הא‍כערהאבען איזט גאטט, אונזער הייליגזטער; אונפערענדערליך ערהאבען איזט דער הערר, אונזער פאניר. רעכענד איזט ער, העלט נאכן, איזט גריממיג; זיינען ווידערזאכערן, זיינען פיינדען איזט ער אללעז קריגז. איינע ליכטע איזט גאטט, זיין ליכט שטראהלט איבער איינען הויפטע; ליכטע איזט איינעם פוסע זיין ווארט. ער ערהעלט, אונ־טערשטיצט, גאטט, איין פעלז; ער איזט נאכזיכטזאם, פערגיבט, פערלייהט איין פערברעכען; איין לייגע איזט גאטט, איין פעלז, איין שוץ; ער פערגיבט נאכ־זיכטזאם, ער, איינע שטיצע, איינע האפפנונג. אונזער פעלז איזט גאטט, אונ־רע פעזטע, אונזרע הילפע, אונזרע רעטטונג. אעכטיג אונד זיגרייך איזט ער, איי־נע אכט, איינע הילפע; דער העכזטע איזט איר אכט, ער זייא איינעם פיינדע ניכט. איט דער הייליגען וואכע (דער ענגעל) אוועגיבט איזט דונקעל ער זיך; פיר־ואהר! דוא, גאטט, פערבירגזט דיך אונז. שנעללער לייגע איזט ער, פערגילט זיי־נען פיינדען; זיינען בונד העלט ער, ערלייגט גנאדע דענען, דיא איהן ליבען. ער ערלעזטע אברהאם, זיינען ליבלינג, זא ערלעזט ער ישראל, זיינען דינער. ער,

דען

גגר, נתהלות (י"ח) • נהור, פס (ע"ו) • לה הלמון, לשון האיקרא (ירמיה נ') • בהלו,

ענין

לִפְנֵי עַמּוֹ יְיַשֵּׁר הַדּוּרִים • וַיִּנַּשְּׂאֵם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים :
לְעוֹלָם יְיָ חֶלְקִי וְצוּר לְבָבִי • כָּלָה שְׁאֵרִי לְךָ וּלְבָבִי :
לְבַדּוֹ יְיָ הוּא וְנִפְלָאוֹת • גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה וְרַב נוֹרָאוֹת :
מָקוֹם וּמָעוֹן אַתָּה לְעוֹלָמְךָ • וְאֵין יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמֶךָ :
מוֹרָאִי אֵל רוֹעִי וְנוֹצְרִי • צוּר יְלָדַנִי מְחוֹלְלִי וְיוֹצְרִי :
מָרוֹם וּמָעוֹז הוּא לִי וּמַחְסִי • מִגְדַּל עוֹז שֵׁם יְיָ מְנוּסִי :
מֶלֶךְ יַעֲקֹב מִשְׂגָּב לָנוּ • הוּא מְחוֹקְקֵנוּ וּמוֹשִׁיעֵנוּ :
מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מִשְׁעָן יְהִי לִי • מִבְטַח אֱלֹהִים יְיָ חֵילִי :
מוֹשֵׁל עוֹלָם בְּמַלְכוּתֶךָ • בְּכָל דּוֹר וָדוֹר מֶמְשַׁלְתֶּךָ :
מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי לְצָרָה • הוֹשַׁע יְיָ כִּי יָדְךָ לֹא קָצְרָה :
מְקוֹר הַחַיִּים מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל • לֹא אֶעֱזוֹב כִּי מָעֻזִּי אֵל :
מָגֵן יִשְׁעִי וְחֶרֶב גַּאֲוָה • לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ נֶפֶשׁ תַּאֲוָה :
מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ • אַשְׁרֵי אָדָם אֲשֶׁר עוֹז לוֹ בוֹ :
דָּר וְנָעִים נָאוֹר וְנוֹרָא • גֶאְדָּר וְנֶאֱזָר שְׁמוֹ בִּגְבוּרָה :

נאמן

פאר זיינעם פאלקע עבנעט קרוממע פפאדע ער, טרעגט זיא אויף אדלערפליגעלן • עוויגליך איזט גאט איין טהייל, איינע הערצענס טראזט ; איין לייב שמאכטעט צו דיר אונד איינע זעעלע • אליין איזט ער גאט, אונד איבעט גראסע וואונדער, אללפורכט־באר. אָרט, וואהנונג ביזט דוא דיינער וועלט, אונד ניאמאנד קעננט דיינע שטעללע • איינע עהרפורכט איזט ער, גאטט, איין הירט, איין היטער, פעלזען, דער איך געבאר, איין שעפפער, איין בילדנער • ערהאבענע פעזטע איזט ער איר אונד שוץ; פעזטע בורג איזט דער נאמע גאטטעז, איינע צופלוכט • דער קעניג יעקב'ז איזט צופלוכט אונז, ער, אונזער געזעצגעבער, אונזער רעטטער • אונזער רעטטונגזטהורם, שטיצע איזט ער אונז; אונזער פערטרויען איזט גאטט, דער עוויגע, אונזרע מאכט. וועלטרעגענט אין דיינעם רייכע, דיינע הערשאפט וועהרט פיר אונד פיר • או מעכטעזט דוא ברודער אין דער נאטה אונז זיין! היוף, עוויגער, דיינע האנד איזט יא ניכט צוקורץ. דעז לעבענז קוועללע, יזראעלז האפפנונג (גאטט) פערלאסס' איך ניכט, דען איינע שוצוועהר איזט דער עוויגע • שילד איינעז הייל, שווערט דער ערהאבענהייט, זיין נאמע, זיין רוהם איזט דער זעעלע לוזט. יא, שילד איזט ער אללען, דיא איהם טרויען ; הייל דעם מענשען, דער שטאנדהאפט איזט דורך איהן • ריין איזט ער אונד מילד, מעכטיג אונד פורכטבאר ; פערהערליכט, פאזגירטעט איזט זיין נאמע

אונ

יפבור לפרג, כמו (רפביתי"ד) הבר מגן• כלה, לשון תאוה. שארי, גופי• חילי, עוזי•

כבר

שיר היחוד ליום רביעי.

כְּבוֹדִי יְיָ לֹא אֲמִירֶנּוּ • הֶאֱמַרְנוּהוּ וְהֶאֱמִירָנוּ :

כְּאַרְיֵה יִשְׁאַג וְכִכְפִיר יִנְהַם • אַל יְהִיֶה כְּגֵר וּכְאִישׁ נִדְהָם :

כְּרוֹעֶה אֲשֶׁר לֹא יוּכַל • צֹאנוֹ לְהַצִּיל וְהָיָה לְמַאֲכָל :

כְּגִבּוֹר אֵין אֱיָל וּכְאוֹרֵחַ • נָס וּבוֹרֵחַ מַר צוֹרֵחַ :

כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית וְכִכְפִיר לְעוֹזְבָיו • כְּרָקָב גַּם כְּעָשׁ לְאוֹיְבָיו :

כַּבִּיר כֹּחַ כְּשָׁמִיר וָשַׁיִת • וְלֹא יַשְׁאִיר כְּנוֹקֶף זַיִת :

כְּשָׁמִיר וָשַׁיִת צָרִים יְמַגֵּן • כְּצִפֳּרִים עָפוֹת לְעִירוֹ יָגֵן :

כְּגִשְׁמֵי נְדָבָה לָנוּ יָבֹא • כְּמַלְקוֹשׁ וְכַטַּל לַדְּבֵקִים בּוֹ :

כְּנֶשֶׁר יְרַחֵף עַל גּוֹזָלָיו • וּבְצֵל כְּנָפָיו יֶחֱסוּ מְיַחֲלָיו :

לְבַדּוֹ יְיָ הוּא וְנִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת • עוֹשֶׂה אֵל נוֹרָא עֲלִילוֹת :

כְּצִפֳּרִים עַל עִירוֹ יָגֵן • וּבְצֵל כְּנָפָיו רְנָנוֹת נְנַגֵּן :

לִצְבִי וּלְעוֹפֶר דּוֹמֶה דוֹדִי • כִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהֵי חַסְדִּי :

לפני

אונזרע עהרע מוז גאָטט, ווער פֿערוועכזעלן מאַהן ניכט; וויר ליבען מאַהן, ער ליבעט אונז. טרייענדעם לעווען גלייכט ער, ברילענדעם לייא; ער מוז ניכט ווי א פֿרעמדלינג, ווי א אונטהאָלטער מאַן. ער גלייכט דעם הירטען ניכט, דער זיינע שאַאַפֿע לו רעטטען ניכט פֿערמאַג, דיא פֿערלעהרט מן ווערדען. ער מוז ניכט ווי א קראַפֿט-לאָז געוואַפֿנעטער העלד, ווי א פֿליגער, דער הינפֿליהט ביטטערליך יאַממערנד. ווי א פֿערדערבענדער לעווע, ווי יונגער לייא מוז ער דענען, דיא איהן פֿערלאַססען, ווי נאַגענדע מאָטטע זיינען פֿיינדען. דער אַללגעוואַלטיגע, ער גלייכט דאָרנען אונד דיסטעלן, לעסט ניכט איבריג, ווי דער עהלבוימספֿיקקער. ווי דאָרנען אונד דיס-טעלן מוז ער, גיבט פֿיינדע פרייז; אויסשאָטטענד אַבער, ווי פֿעגעלשוואַרם, שיצט זיינע שטאָדט (ירושלים) ער. ווי אין דער רעגען קאָממט ער אונז, ווי שפעטרעגען, ווי טהוי דען, דיא איהם אנהאַנגענדען. ווי אַדלער מוז ער, דער איבער זיינען יונגען שוועבט; מיט שאַטטען זיינער פֿליגעל זינד געשיצט דיא איהם פֿער-טרויען. אללאיין מוז ער גאָטט, אונד גראָססע וואונדער איבט דער עוויגע; זיין וואַלטען וואונדער באַר! אויסשאָטטענד, ווי פֿעגעלשוואַרם, שיצט זיינע שטאָדט ער; מיט שאַטטען זיינער פֿליגעל זינגען וויר יובעללידער. ווי רעה, ווי יונגער הירש מוז אונזער פֿריינד (גאָטט), יא, ער קאָממט אונז לופֿער, דער גאָטט דער גנאַדע.

פֿער

כיקל שקד, כעין הפקידים הממהר לבריח׳ כברוש רענן, כען סמגין בללו. עגותנותו, מפד השהים׳ לדודי, להקב"ה. האמירנו, לשון תמורה וחליפה. האמרנוהו, כענין המקרא (דברים כ"ו), והוא ענין אהבה וחבה׳ יהיה וכו׳, לשון המקרא (ירמיה י"ד). איל, כח. טרח, לועק. כשמיר ושית, ענין אמצה והורגן׳ כנוקף זית, בישעיה (י"ז). ימגן,

ימכור

שר יי וישר דברו • ידידי ידידות משכנות דבירו :
יועץ וגבור ומי יפירנה • ויחתוף ויפעל ומי ישיבנה :
פה דודי יפיו וטובו • יראו ויחזו ציון בשובו :
כגבור יצא כאיש מלחמות • יעיר קנאה לעשות נקמות :
נשר על כנפי נשרים • נשא עבדיו וישר הדורים :
כביר כח לב כמו שחל • כלביא וכארי ורוחו כנחל :
דוב שכול וכנמר שוקד • דברו לעשות כמקל שקד :
כדוב שכול וכנמר שחל • כרקב וכעש ורוחו כנחל :
ארז בחור בגדלתו • כברוש רענן עגותנותו :
כתפוח בריהו עוז אהבתו • על ישראל גאותו :
תפוח בעצי היער • כן דודי עם יושבי שער :
כביר כח למרגיזי אל • נוקם וכטל הוא לישראל :
וסימנת חלקי וגורלי • אני לדודי נחלה ודודי לי :

כבודי

מֿט, רעדליך זיין ווארט — פֿאלגעליבט דיא וואהנונג זיינעז פֿאטערהייליגטומן · ער
פֿאזעט ראטהשלוס מעכטיג, ווער לערטטערט עז ? ער ראפֿפֿעט הינוועג,
ידקעט — ווער וועגדעט עז אב ? פֿערהערליכט מיט אונזער פֿריינד אין זיינעם
אנגע, אין זיינער גיטע; דיא זעהען, שוען זיא (ישראל), וואן נאך ציון צוריק ער
עהרט. וויא העלד ציהט ער דאהער, וויא קריגעזמאן; ערדעגט איפֿער, איבט
אכע אוז. וויא אדלער דיא יונגען אויף זיינען שווינגען טרעגט, זא טרוג זיינע דינער
ר, עבנעטע קרוממע פֿפֿאדע. אעכטיגער קראפֿט איזט ער, וויא יונגער ליא, וויא
ווין, וויא לעווע, זיין גייזט גלייך רייסענד עם שטראמע וויא דעז בערען וואוטה,
יא דעז טיגערז א לע — איבט שנעלל זיין ווארט ער אוז, וויא אנדעלבוים בליהט.
פֿערדערבענד וויא וויטהענדער בער, וויא טיגער, וויא לעווע, וויא נאגענדע אאט־
טע — זיין לירנענדער גייזט גלייך פֿערהעערענדעם שטראמע. וויא אייזעטעטע
עדער זיינע גרעסע, וויא טאטטענרייכער בוים זיינע אילדע. וויא דופֿטענדער
אפֿעלבוים זיינע אעכטיגע ליבע; זיינע אייזעטעט איבער ישראל. וויא אפֿפֿעלבוים
אונטער װילדעם גנהעלצע, זא אונזער פֿריינד (גאטט) אונטער דען זיללענדען פֿם
טהארע (אונטער דען ריכטערן) · פֿאלגעאכטיג רעבענד איזט דען גאטטערלירענדען
נר, וויא טהויא ישראל איגר · אונזער פֿריידענאהל, אונזער קעלך, אונזער לאאז;
יר זינד אונזערם פֿריינדע (גאטט) ערבע, אונזער פֿריינד איזט ערבטהייל אונז ·

אונזרע

מתיקות הלשון: ויסר קדורים, לבון המקרא (ישעי' מ"ה), רחם עם בביאורי · שוקד, ממהר · כמקל

שִׁיר הַיִּחוּד לְיוֹם רְבִיעִי •

גָּבֹהַּ כָּל אֲשֶׁר תַּחְתָּיו נוֹשֵׂא • וְגָדֵל כֹּחַ גְּדוֹלוֹת עוֹשֶׂה :
גָּדוֹל הוּא וּשְׁמוֹ בִּגְבוּרָה • אַרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא :
דּוֹדִי דָּגוּל הוּא מֵרְבָבָה • אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה :
דַּיָּן יָתִיב כְּעַתִּיק יוֹמִין • וּצְבָאוֹ עַל שְׂמֹאל וְעַל יָמִין :
הֲדָרוֹ וְהוֹדוֹ עַל בְּנֵי עֲבָדָיו • הָדָר הוּא לְכָל חֲסִידָיו :
הוּא אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת לְכָל בָּשָׂר • שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה מִכֹּל :
וַדַּאי וָתִיק יוֹדֵעַ וָעֵד • יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד :
וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֵנוּ • לְהִלָּחֵם מִלְחֲמוֹתֵינוּ :
זוֹכֵר לְעוֹלָם בְּרִית רִאשׁוֹנִים • כְּיוֹם אֶתְמוֹל לוֹ אֶלֶף שָׁנִים :
זֶה אֱלֹהֵינוּ וְלוֹ קִוִּינוּ • וְזִמְרַת יָהּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ :
חֵלֶק יַעֲקֹב יוֹצֵר הַכֹּל • חַנּוּן יְיָ וְחָסִיד בַּכֹּל :
חַי לְעוֹלָם יְיָ חֶלְקִי • חֲכַם הָרָזִים יְיָ חוּקִי :
טוֹב וּמֵטִיב הַמְּלַמֵּד דֵּעָה • טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת בְּרָעָה :

ישר

טהראָנעט ער, טרעגט אללעז, וואז אונטער איהם איזט; גראָס אונ אכט, איבט ער גראָסע וואונדער. גראָס איזט ער, זיין נאמע איז מאכט; דער לעווע בריללט, ווער פירכטעט ניכט? אונזער פריינד איזט ער, דער אונטער מיריאדען (ענגעל) זיך ערהעבט, גאָטט, האָכערהאבען אים ראַטהע דער הייליגען. דער ריכטער, ער טהראָנעט אין גע שטאַלט דער בעטאַגטען גרייזע, זיין העער צור לינקען אונד רעכטען; זיין גלאַנץ, זיינע העררליכקייט איבער דען זעהנען זיינער דיענער, עהרענפאָלל פיר זיינע פראָממען אללע. ער, דער גאָטט אללעז פלייטעז, אללער גייסטער, ער פער־נימאט דאז געבעט אללער וועזען. זעלבסטשטענדיג איזט ער, אללמעכטיג, אללוויסענד אונד ווייזע; דער עוויגע רעגירט איממער אונד עוויג. אונזרער ערהאַבנען זיגס שווערדט איזט ער, פיהרעט אונזרע קריגע. עוויגליך געדענקט ער דעז בונדעז דער פאָרפאַהרען, געגענווערטיגעם טאַגע גלייך זינד איהם טויזענד יאַהרע. דיס איזט אונזער גאָטט, זיין האַררען וויר; אונזער זאַיטענשפיעל יה, ער אונזער הייל. יעקב׳ז אַנ־טהייל איזט דער שעפפער דעז וועלטאַללז; ערבאַרמונגזפאָלל איזט דער עוויגע אונד אללעם גיטיג. עוויג דויערנד איזט גאָטט, מיין טהייל; אללווייזע אין זיינען געהיימניז־זען דער טוגענד, איינע שטערקע. האָלדרייך אונד וואָהלטהעטיג איזט ער, דער ער־קענטניס לעהרט; ריין איזט זיין בליק, וועלל באָזהייט ניכט טויגען. רעדליך איזט

גאָטט

(דניאל ז׳) • ודאי, כנוי להקב״ה • ותיק, ענין גבורה בדברי חז״ל • טהור וגו׳, לשון המקרא (חבקוק א׳) • ויחתוף, לשון המקרא (איוב ט׳), והוא מענין קטיפה ומהירות בלשון תותיות

אֲרוֹמֵם אֱלֹהֵי אָבִי וְאֵלִי · אַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי צוּרִי וְגוֹאֲלִי :
אֵיחֵד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם · וְהָאָרֶץ בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם :
אֵל חַי אֶחָד הוּא בְּרָאָנוּ · אֲבִיר יַעֲקֹב אָב לְכֻלָּנוּ :
אֲדוֹנֵנוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ · מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ :
אֵין כָּאֵל אֵשׁ אוֹכְלָה וְקַנָּא · לְעוֹלָם יְיָ אֱמֶת אֵל אֱמוּנָה :
אוֹרִי וְיִשְׁעִי מָעוֹז חַיַּי · עֲלִיּוֹתָיו לוֹ כָּל מַאֲוַיַּי :
אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים · לֹא יָכִילוּ זַעְמוֹ גּוֹיִם וְאִיִּים :
אַדִּיר וְאַמִּיץ כֹּחַ וְרַב אוֹנִים · אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים :
אֱלֹהֵי עוֹשַׂי אִישִׁי וּבוֹעֲלִי · אַלּוּף נְעוּרַי שׁוֹמְרִי וְצִלִּי :
בּוֹרֵא כֹל וְיִשְׂרָאֵל גּוֹאֵל · בָּרוּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
בּוֹרֵא רוּחַ הָרִים יוֹצֵר · מִמְּךָ מְזִמָּה לֹא יִבָּצֵר :
גֵּאָה מֵשִׁיב גְּמוּל עַל גֵּאִים · עַל הָרָמִים וְעַל הַנִּשָּׂאִים :
גִּבּוֹר בְּקוּמוֹ לַעֲרוֹץ בְּעֶבְרָה · מֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ מִי לֹא יִירָא :

דודי

ארומם ערהעבען וויל איך דען גאָטט מיינעס פֿאַטערס , מיינען גאָטט , ריהמען גאָטט , מיינען האָרט , מיינען ערלעזער . פֿערקינדען וויל איך דיא איינהייט דעס גאָטטעס דער הימעל אונד דער ערדע , צווייאַהל טעגליך . דער לעבענדיגע גאָטט , דער איינציגע , ער שוף אונס , דער שטאַרקע יעקב'ס , אונזער אַללער פֿאַטער . אונזער הערר , הערר דער גאַנצען ערדע , וויא מעכטיג איזט דיין נאַמע אויף ערדען , ניאמאַנד גלייכעט גאָטט , דער פֿערצעהרענדעס פֿייער , דער אייפֿער־פֿאָלל איזט ; אין עוויגקייט איזט ער גאָטט דער וואַהרהייט , גאָטט דער טריע . איין ליכט , איין הייל , מיינעס לעבענס פֿעסטע ! פֿאָן איהם האַנגען מיינע ווינשע אַללע . דער וואַהרע גאָטט איזט ער , דער לעבענדיגע גאָטט ; זיינען צאָרן ערטראַגען ניכט פֿעלקער , ניכט אינזעלבעוואָהנער . מעכטיג איזט ער , אַללגעוואַלטיג , אַללגעראַגענד , גאָטט דער געטטער , הערר דער העררען . גאָטט איזט מיין שעפֿפֿער , מיין הערר , מיין איינגענטהיאָער , פֿיהרער מיינער יוגענד , מיין היטער , ער בעשאַטטעט איך . דער שעפֿפֿער דעס וועלטאַללס , ער ערלעזעט ישראל ; געלאָבט זייא דער עוויגע , דער גאָטט ישראל'ס . דער דאָ דען ווינד שאַפֿט , דיא בערגע בילדעט , דיר שלעגט קיין ראַטהשלוס פֿעהל . אַללערהאַבען איזט גאָטט , ער פֿערגילט דען שטאָלצען נאָך פֿערדיענסט , דען האָהען , דען ערהאַבענען . מעכטיג ערהעבט ער זיך , לאָרניג טרעקקענד — ווער פֿירכטעט זיינע גערהעררליכקייט ערהאַבענהייט ניכט ? האָך־טהראָנענט

ארומם׳ ונועלי , לשון בעל ואדון׳ דודי , הקב"ה׳ ותיב וכו׳ , לשון המקרא דניאל

שִׁיר הַיִּחוּד לְיוֹם שְׁלִישִׁי׃

וְלִפְנֵי הַכֹּל הָיִיתָ • וּבִהְיוֹת הַכֹּל אֶת כֹּל מִלֵּאתָ׃
לֹא לְחָצוּךָ וְלֹא הִטּוּךָ • יְצוּרֶיךָ אַף לֹא מִעֲטוּךָ׃
בַּעֲשׂוֹתְךָ כֹּל לֹא נִבְדַּלְתָּ • מִתּוֹךְ מְלַאכְתְּךָ לֹא נֶחְדַּלְתָּ׃
בַּעֲשׂוֹתְךָ אֶת הַשָּׁמַיִם • וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַמָּיִם׃
לֹא קֵרְבוּךָ וְלֹא רִחֲקוּךָ • כִּי כָל קִירוֹת לֹא יַחְלְקוּךָ׃
זֶרֶם מַיִם לֹא יִשְׁטְפוּךָ • וְרוּחַ כַּבִּיר לֹא יְהַדְּפוּךָ׃
אַף כָּל טִנּוֹפֶת לֹא תְטַנְּפֶךָ • אֵשׁ אוֹכְלָה אֵשׁ לֹא תִשְׂרְפֶךָ׃
לַהֲוָיוֹתְךָ אֵין חִסָּרוֹן • וְלִיחוּדְךָ אֵין יִתָּרוֹן׃
כְּמוֹ הָיִיתָ לְעוֹלָם תִּהְיֶה • חוֹסֵר וְעוֹדֵף בְּךָ לֹא יִהְיֶה׃
וְשִׁמְךָ מְעִידְךָ כִּי הָיִיתָ • וְהֹוֶה וְתִהְיֶה וּבַכֹּל אַתָּה׃
הֹוֶה לְעוֹלָם וְכֵן נוֹדַעְתָּ • מְעִידְךָ וְכֵן בְּךָ הָעֵדוּת׃
שֶׁאַתָּה הוּא וְהֹוֶה בַּכֹּל • שֶׁלְּךָ הַכֹּל וּמִמְּךָ הַכֹּל׃
שְׁמוֹת יְקָרְךָ יַעֲנוּ וְיָעִידוּ • בְּתוֹקֶף יְקָרְךָ בְּךָ יַסְהִידוּ׃

ארומם

אענכטיג , אונד ניאַמנד אויזער דיר . פֿאַר אַללעם וואַרזט דוא דאַ , אונד דאַ אַללעז וואַרד , פֿילשטעזט דוא דאַז אַללז . דיך דרענגען ניכט , בייגען ניכט דיינע געשעפֿטע , אויך פֿערריגערן זיא דיך ניכט . דאַ דוא אַללעז שופֿעזט , וואַרזט דוא ניכט געשידען · ניכט געזאָנדערט אויז דיינער ווערקע מיטטע · אַלז דוא שופֿעזט דען הימעל , דיא ערדע אונד דאַז וואַזער , האָט נעהערטען זיא דיך ניכט , ענטפֿערנטען דיך ניכט , דען אַללע שיידעווענדע טהיילען דיך ניכט אַב · שטרעמענדעז געוועזער שוועמט דיך ניכט הינוועג , שטאַרקער ווינד שטאָסעט דיך ניכט פֿאָרט . קיינע אונרייניגקייט העפֿטעט אַן דיר ; דיא פֿייער פֿערצעהרענדע פֿלאַממע פֿערזעהרט דיך ניכט · דיין זיין מיזט קהינע אַבנאַהמע , דיינע איינהייט קהינע איבערפֿלוס . ווי דוא וואַרזט בלייבזט אין עוויגקייט דוא ; אַבנאַהמע אונד איבערפֿלוס ווירד אַן דיר ניא זיין · אונד דיין נאַמע צייגט פֿאָן דיר , דאַס דוא וואַרזט , ביזט , זיין ווירזט , אונד אין אַללען ביזט · עוויג וועהרענד , זאָ ביזט דוא בעקאַננט ; דיס צייגען וויר אַן דיר , זאָ צייגעזט דוא זעלבזט פֿאָן דיר , דאַס דוא עז ביזט , אין אַללעם ביזט ; דאַס דיין אַללעז , אונד אַללעז פֿאָן דיר איזט . דיא נאַמען דיינער העררליכקייט שפרעכען לויט דאַז צייגניס , צייגען דיינער אַללמאַכט אַפֿ־ יעזעטעט אַן דיר ·

ארומם

בתוקף , כמו (דניאל ח׳) כגילכם · ושמך וגו׳ , שם של הוי״ה ושם של ארבע אותיות מעידים על שלש הויות , היה , הוה , ויהיה · העדות , בספר תורת משה (שמות ל״ח) · יסהידו , ענין עדות בלשון כשדים .

ארומם

ואין בתוך ממך נבדל • ואין מקום רק ממך ונחדל :
אינך נאצל מכל ונבדל • ואין מקום רק ממך ונחדל :
מקרה ושנוי אין בך נמצא • ולא זמן ועדער ולא כל שמצה :
ל זמן וכל עת אתה מכינם • אתה עורכם ואתה משנם :
כל מדע לא ישיג אותך • אין שכל אשת ימצא אותך :
מדתך חכמתך • כגדלתך תבונתך :
חכם אתה מאליך • חי מעצמך ואין כגילך :
ולת חכמתך אין חכמה • בלתי בינתך אין בינה ומזמה :
חלקת בלב חכמים שכל • ורוחך תמלאם ודעתם תשכל :
מבלעדי כחך אין גבורה • ומבלעדי עזך אין עזרה :
אין נכבד כי אם כבדתו • ואין גדול כי אם גדלתו :
כל יקר וכל טוב מידך • לאשר תחפוץ עשות חסדיך :
אין חקר לגדלתך • ואין מספר לתבונתך :
אין עוד זולת הויתך • חי וכל תוכל ואין בלתך :

ולפני

דיינע איינגע אָנזעהט . ניכטז איזט אין ווייזען איננערן פֿאָן דיר געטרענט ; קיינע
שטעללע איזט דיר נו אונאערקלֿיך , נו ענטלעגען : דאָז ענטליהעזט דיך קיינעם וועזען ,
טרענעט פֿאָן קיינעם דיך ; קיין אָרט איזט לעער , אבגעשידען פֿאָן דיר . נופֿעלליג-
קייט , פֿערענדערונג פֿינדעט אין דיר זיך ניכט , ניכט נופֿאלל דער צייט , ניכט אַנגען .
טוללע צייטען , אללע שיקזונגען בערייטעזט דוא ; דוא אָרדנעזט . פֿערענדערזט זיא ,
קיינע ערקענטניס בעגרייפֿט דיך , דיך פֿינדעט קיינע פֿערנונפֿט . דיר אנגע-
מעזען איזט דיינע וויזהייט ; דיינער גרעסטע גלייכט דיין פֿערשטאַנד . אייזע ביזט דוא
מיט דיר זעלבזט ; זעלבזטשטענדיג איזט דיין דאזיין , אונד ניכטז גלייכעט דיר . אָהנע
דיינע וויזהייט איזט קיינע וויזהייט , אָהנע דיינע פֿערנונפֿט קיינע פֿערנונפֿט , קיין
געדאַנקע . דוא טהיילעזט דעם מענשען דער וויזען פֿערשטאַנד צו ; דיין גייזט ער-
פֿיללעט זיא , דוא אַכטזט איהרע ערקענטניס פֿערנינפֿטיג . אָהנע דיינע קראַפֿט
איזט קיינע שטערקע , אָהנע דיינע אַכבט קיינע הילפֿע . ניאַמאַנד איזט געעהרט , דוא
עהרטעזט איהן דען , ניאמאנד איזט גראָס , דוא פֿערליהעזט דען גרעסטע איהמען . יע-
דע ווירדע , יעדעז גוט קעמאט אויז דיינער האַנד דעאיגעגען , דעם דוא וואָהלוואָלל-
לענד דיינע גנאָדע ערצייגזט . אונערפֿאָרשליך איזט דיינע גרעסע , אונאויזשפרעכליך
דיינע פֿערנונפֿט . קיין דאזיין אויזער דיינעם דאזיין ; אונאבהענגיג ביזט דוא אַלל-
מעכטיג

ועדער , עיין מקרה נלבון בפדיס . סגולה , סמן וחסרון , מעניין לבמלה (שמית ל"ג) , כגילך
בדמותך

חֲדָשׁוֹת תַּגִּיד וְסוֹד דְּרָכֶיךָ • אֶל עֲבָדֶיךָ וּמַלְאָכֶיךָ :
וְאֵינְךָ צָרִיךְ לְהַשְׁמִיעָךְ • דְּבַר סוֹד וָסֵתֶר לְהוֹדִיעָךְ :
כִּי מִמְּךָ כָּל סוֹד יִגָּלֶה • בְּטֶרֶם עַל לֵב כָּל יְצִיר יַעֲלֶה :
בְּלֵב כָּל נִבְרָא לֹא תִמָּצֵא • וּמִפִּינוּ עָתָק לֹא יֵצֵא :
בְּאֵין לוֹ קָצֶה וְלֹא יֵחָצֶה • לֵב לֹא יָתוּר וְאֵין פֶּה פוֹצֶה :
בְּאֵין לוֹ רוּחוֹת וְלֹא רְוָחוֹת • אֵין לוֹ שִׂיחוֹת בּוֹ מוֹכִיחוֹת :
לְמֵרָחוֹק מִי יִשָּׂא דֵעוֹ • לְלֹא תְחִלָּה וְלֹא סוֹף לְהַגִּיעוֹ :
אֲגוּדִים אֲחוּדִים תּוֹךְ וְסוֹף וָרֹאשׁ • פֶּה וָלֵב אֲבָלוּם מִדְּרוֹשׁ וּמֵחֲרוֹשׁ :
גֹּבַהּ וָעוֹמֶק נְעוּצִים בְּסוֹבֵב • חֲכַם לֵב לֹא יְלַבֵּב :
סוֹבֵב אֶת הַכֹּל וּמָלֵא אֶת כֹּל • וּבִהְיוֹת הַכֹּל אַתָּה בַכֹּל :
אֵין עָלֶיךָ וְאֵין תַּחְתֶּיךָ • אֵין חוּץ לָךְ וְאֵין בֵּינוֹתֶיךָ :
אֵין מַרְאֶה וָגַב לְיִחוּדֶךָ • וְאֵין גּוּף לְעוֹצֶם יִחוּדֶךָ :

ואין

ענגעלן · דוא בעדארפסט ניכט, דאס דוא ה ערסט, געהייאע, פערבארגענע דינגע דיר קונד צו טהון . דען דיא ענטדעקקעסט יעדעס געהייאניס , בעפאר עס אין דעם זיננע דעס ערשאפפענן אויפשטייגעט . אין דעם זיננע אללעס ערשאפפענן ווירסט דוא ניכט געפונדען , דארום ענטקאמע אונזערם אונדע קיין פעראנטנער אויזדרוק · אונענדליך מיט דער עוויגע , אונטהיילבאר ; קיין פערשטאנד ערשפעהעטעס ; קיי אונד שפריכט עס אויס · קיינע זייטען זינד אן איהם , קיינע צווישענרייאע ; קיינע שפראכע לייגט פאן איהם . ווער טרעגט אין דיא פערנע זייטען זין , דען צו ערריי- כען, דער אהנע אנפאנג , אהנע ענדע איזט ? פערבונדען, פערמיינט מיט איטטע, ענד' אונד אנפאנג ; דרום געהאטע איך אונד אונד פערשטאנד , ניכט צו פארסען , ניכט צו דענקען · העהע, אונד טיפע איזט אין דעם אומקרייזע פערשטעקט ; דער ווייזע , העללע זין בעגרייפט עס ניכט . אללעס אומגיבסט דוא , ערפיללסט זעזט אללעס ; אונד אים דאזיין דעס וועלטאללס ביזט דוא אין אללעם · ניכטס איזט איבער דיר , ניכטס אונטער דיר ; ניכטס אויזער דיר , ניכטס צווישען דיר · קיינן שיין, קיינע ריקזייטע האט דיין איינציגעס וועזען ; ניכט קערפערליך איזט

דיינע

ומפינו וגו׳, לשון המקרא (שמואל א׳ ב׳) · עתק, דברי עזות · רוחות, ענין לד ועבר · לאחודים , קשורים · אבלום , מענין עדיו לבלום (תהלות ל״ב) · ומחרוש , לשון מחשבה , מענין (משלי ג׳) אל תחרוש · גובה ועומק נעולים בסובב , נעולים הוא מענין דבר נעוץ בדברי רז״ל , והטעם קשורים ומחוברים זה בזה , כי הוא יתברך אין לו לא ראשית ולא סוף · ולב נבוב, באיוב (י״א) , והטעם פה שבלב ללא זפנוי מכל טרדות · ילבב, (שם) הוא ענין מחשבת והבנת הלב · וגב, כמו (תהלות קכ״ט) על גבי · כתל, כמו לא תבלתי (קהלת ב׳) ·

וערער

הֵן אֵין דָּבָר מִמְּךָ נֶעְלָם • כִּי לְפָנֶיךָ נְכוֹנִים כֻּלָּם :
אֵין חוֹשֶׁךְ וְאֵין מָגוֹם וָסֵתֶר • לָנוּס שָׁמָּה וּלְהִסָּתֵר :
אֵת אֲשֶׁר תְּבַקֵּשׁ אַתָּה מוֹצֵא • בְּלִי נְטוֹת אֲלֵיהֶם בְּעֵת שֶׁתִּרְצֶה :
כִּי אֶת הַכֹּל כְּאַחַת תִּרְאֶה • לְבַדְּךָ תַּעֲשֶׂה כֹּל וְאֵינְךָ נִלְאֶה :
כִּי עַל כָּל גּוֹי וְעַל אָדָם יַחַד • עַל כֹּל תְּדַבֵּר בְּרֶגַע אֶחָד :
תִּשְׁמַע בְּרֶגַע כָּל הַקּוֹלוֹת • זַעַק וְלַחַשׁ וְכָל הַתְּפִלּוֹת :
אַף תָּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם • בְּרֶגַע תַּחְקוֹר כָּל לִבָּבֵיהֶם :
וְלֹא תַאֲרִיךְ עַל מַחְשְׁבוֹתֶיךָ • וְלֹא תִתְמַהְמַהּ עַל עֲצָתֶךָ :
אֵצֶל עֲצָתְךָ גְּזֵירָתֶךָ • לְקֵץ וּלְמוֹעֵד קְרִיאָתֶךָ :
וְכֻלָּם בֶּאֱמֶת בְּתוֹם וּבְיוֹשֶׁר • מִבְּלִי עוֹדֵף וּמִבְּלִי חוֹסֵר :
מִמְּךָ דָּבָר לֹא יֵאָבֵד • וְדָבָר מִמְּךָ לֹא יִכָּבֵד :
כָּל אֲשֶׁר תַּחְפּוֹץ תּוּכַל לַעֲשׂוֹת • וְאֵין מִי מוֹחֶה בְּיָדְךָ מֵעֲשׂוֹת :
יְכוֹלֶת יְיָ בְּחֶפְצוֹ קְשׁוּרָה • וּבִרְצוֹת יְיָ לֹא אִיחֲרָה :
אֵין דָּבָר סֵתֶר מִמְּךָ נִכְחַד • עֲתִידוֹת וְעוֹבְרוֹת לְךָ הֵם יָחַד :
אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם • הֵם כֻּלָּם בְּךָ וְאַתָּה בְּכֻלָּם :

חדשות

נע פינזטערניס , קיינע נאַכט אים פערבאָרגענען , הינלאַנגליכטען , זיך צו פער-
בערגען . וואַז דוא זוכעזט , פינדעזט דוא , אָהנע דיך הערבאַלהאָלען , וואַן דוא
ווילליזט . דען אַללעז זיהעזט דוא אויף איינמאַהל , טהועזט אַללעז אַללעין אונטערשיידעט :
פירוואַהר ! איבער יעדעז פאָלק , איבער יעדען מענשען , איבער אַללע לאַנדשאַטען
שפריכזט דוא אין איינעם אויגענבליק . דוא הערעזט אים אויגענבליק אַללע שטימ-
מען , דאַז געשריי , דאַז ליזפעלן , דיא געבעטע אַללע . זאָ בעמערקעזט דוא אַלל
איהר טהון , ערגרינדעזט אים אויגענבליק איהרע הערצען אַללע . אונד דוא צעגערזט
ניכט מיט דיינען געדאַנקען , זיימעזט ניכט מיט דיינעם ראַטהשלוס . ביים דיינעם
ראַטהשלוס איזט דיין אורטהייל , דאַז פערקינדעזט עז צור בעשטיממטען צייט . אַללעז
אין וואַהרהייט , אין ריכטיגקייט אונד רעכט , אָהנע איבערפלוס , אָהנע מאַנגעל . דיר
געהט ניכטז פערלאָרען , ניכטז איזט דיר צו שווער . אַללעז , וואַז דוא ווילליזט , קאַננזט
דוא טהון ; ניעמאַנד וועהרעט דאַז פאָללברינגען דיר . דיא מאַכט דעינעז וויללענז , זיא איזט
אַן דיינעם וויללען געקניפפט ; זיא זייעט יכט נאַך געפאַללען וויללען . ניכטז פערבאָרגע-
נעז איזט דיר ענטגאַנגען ; קינפטיגע , פערגאַנגענע דינגע , דיר זינד זיא אַללעזאַמט
בעקאַננט . יאַ , פאָן עוויגקייט זינד זיא אַללע אין דיר , אונד דוא ביזט אין
אַללען . נייעז פערקינדעזט דאַז , דאַז געהייאַניס דיינער וועגע דיינער , דיינען

צייגען

שיר היחוד ליום שלישי·

וְלֹא חָלוּ בְךָ שִׂמְחָה וָעֶצֶב · וְדִמְיוֹן נוֹצָר וְכָל דְּבַר קֶצֶב :
כִּי לֹא יְסוֹבֵב אוֹתְךָ גּוֹשֶׁם · אַף לֹא תִדְמֶה אֶל כָּל גֶּשֶׁם :
כָּל הַיְצוּרִים גְּבוּל סִבַּבְתָּם · אֶל רֵאשִׁיתָם וּלְאַחֲרִיתָם :
כִּי כָל בְּרוּאִים בִּגְבוּל שַׂמְתָּם · וְלִימֵי צְבָאָם גְּבוּל הִקַּפְתָּם :
וּלְךָ אֵין גְּבוּל וּלְיָמֶיךָ · וְלִשְׁנוֹתֶיךָ וּלְעָצְמֶךָ :
עַל כֵּן אֵינְךָ צָרִיךְ לַכֹּל · לְיָדְךָ וּלְחַסְדְּךָ צְרִיכִים הַכֹּל :
הַכֹּל צְרִיכִים לְצִדְקָתֶךָ · וְאֵינְךָ צָרִיךְ לִבְרִיּוֹתֶיךָ :
בְּטֶרֶם כָּל יְצִיר הָיִיתָ · לְבַדְּךָ מְאוּמָה לֹא נִצְרַכְתָּ :
רֵאשִׁית וְאַחֲרִית בְּיָדְךָ עֲרוּכִים· אַתָּה בָם וְהֵם בְּדַרְכְּךָ שְׂרוּכִים :
כָּל אֲשֶׁר הָיָה בָרִאשׁוֹנָה · וַאֲשֶׁר יִהְיֶה בָּאַחֲרוֹנָה :
כָּל הַיְצוּרִים וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם · וְכָל דִּבְרֵיהֶם וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם :
מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף תֵּדַע כֻּלָּם · וְלֹא תִשְׁכַּח כִּי אַתָּה אֶצְלָם :
אַתָּה בְרָאתָם וְלִבְּךָ עֲרָכָם · לְבַדְּךָ תֵּדַע מְקוֹמָם וְדַרְכָּם :

הן

פריידע אונד טרויריגקייט ; פערן פאן דיר יעדע עהנליכקייט מיט ערשאפפנן , מיט ענדליכען דינגען. וואהרליך! דיך אומגיבט קיין קערפער ; דוא גלייכעזט אויך קיינעם בעזעעלטען וועזען · אללע געשעפפע אומרינגעזט מיט גרענצען דוא , זא איהר אנפאנג , זא איהר ענדע . אללע ערשאפפנן טרענקטעזט אין גרענצען דוא איין ; דיא טאגע איהרעז דאזיינז הינדורך , אומשלאזעזט מיט בעצירקען דוא זיא · דוא אבער ביזט אונבעגרענצט אין דיינען טאגען , אין דיינען יאהרען , אין דיינער אללמאכט . דארום בעדארפזט דוא ניכטז , אונד אללעז בעדארף דיינער האנד , דיינער גנאדע · אללעז בעדארף דיינער מילדע ; דוא בעדארפזט דיינער געשעפפע ניכט . פאר אללען געשעפפען ווארזט דוא דא אללײן , אונד בעדורפטעזט ניכטז . אנפאנג אונד ענדע זינד געאָרדנעט אין דיינער האנד ; דוא ביזט אין איהנען , זיא זינד אין דיינעם גייזטע פערקניפפט · אללעז , וואז פאן ערזטען וואר , אונד וואז פאן לעצטען זיין ווירד , אללע געשעפפע , איהרע טהאטען אללע , אלל איהרע ווארטע , איהרע געדאנקען , פאם אנפאנג ביז צום ענדע ווייסט דוא זיא אללע , פערגיזעזט ניכטז , דען דוא ביזט ביי איהנען . דוא שופעזט זיא , דיין גייזט אָרדנעטע זיא ; דוא אללײן ווייסט איהרען אָרט , איהרע ווייזע . יא , פאר דיר איזט ניכטז פערהאָלען , פאר דיר ליגט אללעז דא . קיי-

נע

גושם, גוף בלשון כשדים · נפש, לשון רוח ונשמה · קצב, זמן קצוב, מענין לבא לחנוט (איוב ה') · שרוכים, מלשון שרוך נעל (ראשית י"ד) ענין קשור ודבוק · על כן וגו', לשון המקרא (איוב ל"ה) · מותה, ענין בטול המעשה בדברי רז"ל · בלב וכו', לא יפיג אותך שכל נברא ·

ומפיכו

וְלֹא יַשִּׂיג אוֹתְךָ כָּל מַדָּע • וְאֵין שֵׂכֶל אֲשֶׁר יָבִין וְיֵדַע :
מִמְּךָ מְאוּמָה וְאֵיכָה אַתָּה • וְאֵיךְ בְּלִי מְאוּמָה כֹּל בָּרָאתָ :

שיר היחוד ליום שלישי.

אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה • אֱלֹהֵי יַעֲקֹב כֹּל יָצַרְתָּ :
אַתָּה בּוֹרֵא וְלֹא נִבְרֵאתָ • אַתָּה יוֹצֵר וְלֹא נוֹצַרְתָּ :
אַתָּה מֵמִית וְאֶת כָּל תְּכַלֶּה • אַתָּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וְאַתָּה תַעֲלֶה :
וְנֶאֱמָן לְהַחֲיוֹת מֵתִים אַתָּה • וְעַל יְדֵי נְבִיאֶךָ כֵּן הוֹדַעְתָּ :
וְלֹא תָמוּת אֵל חַי וְלֹא מַתָּה • מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אָתָּה :
מַשְׁבִּיר וּמוֹלִיד וְלֹא נוֹלַדְתָּ • מוֹחֵץ וְרוֹפֵא וְלֹא חָלִיתָ :
מָוֶת וּמַדְוֶה אֵין לְפָנֶיךָ • תְּנוּמָה וְשֵׁנָה אֵין לְעֵינֶיךָ :
הֲלֹא מִקֶּדֶם אֵל חַי אַתָּה • מֵאֲשֶׁר בְּךָ לֹא נִשְׁתַּנֵּיתָ :
וְעַד הָעוֹלָם לֹא תִשְׁתַּנֶּה • וּמֵאֱלָהוּתְךָ לֹא תִתְגַּנֶּה :
חָדָשׁ וְנוֹשָׁן לֹא נִמְצֵאתָ • חִדַּשְׁתָּ כֹּל וְלֹא חֻדַּשְׁתָּ :
לֹא יָחוּלוּ זִקְנָה וּבַחֲרוּת • עָלֶיךָ גַּם שֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת :

ולא

נית. דיך בעגרייפֿעט קיין וועזען ; קיינע פֿערנונפֿט בעגרייפֿט, ערקענט פֿאָן דיר עטוואַז , וויא דוא ביזט , וויא אָהנע עטוואַז דיא אַללעז דוא שופֿעזט .

אמנם. פֿירוואַהר! איך וויים, דאַס דוא יעקבֿ'ז גאָטט, אַללעז שופֿעזט. דוא ביזט שעפּפֿער אונד אונערשאַפֿפֿען ; בילדעטעזט, ווארדעזט (פֿאָן אַנ־דערן) ניכט געבילדעט. דוא טעדטעזט, שטירצעזט פֿערוועזונג דען (אירדישען) גע־שעפּפֿען אַללען ; דוא זענקעזט אין דיא אונטערוועלט, העבעזט ווידער עמפּאָר ; טרייא איזט דיינע פֿערהייסונג, דיא טאָדטען צו ערוועקקען, זאָ מאַכטעזט דורך דיינע פּראָפֿעטען דאַז קונד. דוא שטירבזט ניכט, לעבענדער גאָטט, ביזט ניכט געשטאָר־בען ; פֿאָן עוויגקייט אין עוויגקייט ביזט דוא. דוא פֿיהרעזט צום ענטבינדען [illegible], לעזעזט געבערען, אונד ווארדעזט ניכט געבאָהרען ; דוא פֿערוואונדעזט, היילעזט, ערקראַנקעזט ניא. טאָד אונד איבעל איזט ניכט פֿאָר דיר ; שלומער אונד שלאָף רוהעט אויף דיינען אויגען ניכט. יאַ, פֿאָן יעהער ביזט דוא, לעבענדער גאָטט ; אין דיינעם וועזען ביזט דוא אונפֿערענדערליך. אין עוויגקייט פֿערענדערזט דו דיך ניכט ; ניכטז קאַן דיינע געטטליכקייט הערונטערווירדיגען. נייא, פֿעראַלטעט ווירזט דוא ניכט געפֿונדען ; אַללעז ערנייעזט דוא, דוא ווירזט ניכט ערנייעט. אַן דיר האַפֿ־טען אַלטער אונד יוגענד ניכט, ניכט גרייזען־ אונד יינגלינגזאַלטער. דיך ריהרט ניכט

פֿרייע

אמנם. יחולו, ענין חנייה ודיבוק, כמו (שמואל ב' ג') יחולו על ראש יואב.

גוסס

שיר היחוד ליום שני

עַד אַתָּה בָּךְ וּבִכְבוֹדֶךָ • וּמְשָׁרְתֶיךָ אַף עֲבָדֶיךָ :
אֲשֶׁר כְּבוֹדְךָ מְלֹא כָל הָאָרֶץ • וּכְבוֹדְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ :
וַאֲבוֹתֵינוּ בָּחֲרוּ אוֹתְךָ • לְבַדְּךָ לַעֲבוֹד וְאֵין זָר אִתְּךָ :
גַּם אֲנַחְנוּ אוֹתְךָ לְבַדֶּךָ • נַעֲבוֹד כְּבֵן אָב וּנְכַבְּדֶךָ :
וְהִגְנוּ עַל יִחוּדֶךָ • יוֹמָם וָלַיְלָה עֵדֶיךָ •
בְּפִי כֻלָּנוּ וּבִלְבָבֵנוּ • שֶׁאַתָּה לְבַדְּךָ אֱלֹהֵינוּ :
אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עַל יִחוּדֶךָ • עֵדִים אֲנַחְנוּ וַעֲבָדֶיךָ :
אֵין תְּחִלָּה אֶל רֵאשִׁיתֶךָ • וְאֵין קֵץ וְתִכְלָה לְאַחֲרִיתֶךָ :
רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן מִבְּלִי רֵאשִׁית • וּמִבְּלִי אַחֲרִית וְאֵין לֵב לְהָשִׁית :
אֵין קָצֶה אֶל גַּבְהוּתֶךָ • וְאֵין סוֹף לְעוֹמֶק מִדּוֹתֶיךָ :
אֵין לְךָ סוֹבֵב וְאֵין לְךָ פֵּאָה • עַל כֵּן אוֹתְךָ כָּל חַי לֹא רָאָה :
אֵין צַד וָצֶלַע יַצְלִיעוּךָ • וְרוֹחַב וְאוֹרֶךְ לֹא יַמְצִיעוּךָ :
אֵין פֵּאָה לִסְבִיבוֹתֶיךָ • וְאֵין תָּוֶךְ מַבְדִּיל בֵּינוֹתֶיךָ :
אֵין חָכְמָה אֲשֶׁר תֵּדָעֶךָ • וְאֵין מַדָּע אֲשֶׁר יַגִּיעֶךָ :

ולא

אונזערם אונדע דיין רוהם ; וויר לאבענדען נאאמן דיינער הערליכקייט . לייגע ביזט דוא פאן דיר , פאן דיינער הערליכקייט , דיס לייגען דיינע דינער , דיינע קנעכטע . וואהרליך ! דיינער הערליכקייט איזט דיא ערדע פאלל , דיינע מאיעזטעט שטראה- לעט איבער דיא וועלט . דיך וועהלטען אונזרע פעטער , דיר אללייין צו דינען ; קיינעם פרעמדען (געטצענבילד) נעבען דיר . אויך וויר דינען דיר אללין , וויא זאהן דעם פא- טער , פערעהרען דיך . זא זינד וויר , טאג אונד נאכט , דיינער איינהייט צייגען . אין אונזער אללער אונד , אין אונזערם הערצען איזט עז ; דאס דוא אללין אונזער גאטט ביזט . אונזער גאטט ביזט דוא , אונד דיינער איינהייט צייגען זינד וויר , דיינע קנעכ- טע . אהנע אנבעגין איזט דיין ערזטעז , אהנע ענדע דיין לעצטעז זיין . דער וועזען ערזטעז . לעצטעז ביזט דוא , אהנע אנפאנג , אהנע ענדע , דעם פערשטאנדע אונבעגרייפליך . גרענצענלאז איזט דיינע ערהאבענהייט , גאטט ! אונענדליך דיינער אייגענשאפטען שיפע . אוזאפאנג אונד ווינקעל האט דוא ניכט , דארום ערבליקקעט קיין לעבענדעז וועזען דיך . דיך אומגעבען קיינע זייטען , בריידע אונד לענגע בע- שטאאטען קיינע איטטע דיר . קיין ווינקעל אומרינגעט דיך , קיינע איטטע טיידעט (טהיילט) אין דיר ; קיינע וויזזהייט ערקעננעט דיך , דיך ערריינכט קיינע ערקעננט- ניס

ועבר׳ ימליצוך , לשון המליצי בדברי רז״ל . אשר וגו׳ , מוסב על הקרא הנז׳ , וכמתורגם בלשון אשכנז .

וַאֲבָרְכֶכָה בְּכָל עִנְיָנַי • וּבְכָל לְבִּי אוֹדֶה אֶת אֲדֹנָי׃
גַּם בִּגְרוֹנִי רוֹמְמוֹתֶךָ • וְאֶת פִּי אֲמַלֵּא תְהִלָּתֶךָ׃
כִּי פִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ • כָּל הַיּוֹם אֶת תִּפְאַרְתֶּךָ׃
וְאֹמְרָה נָא עֱזוּז נוֹרְאוֹתֶךָ • וְאָשִׂיחָה דִּבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ׃
וְאַזְכִּיר טוּבְךָ וְצִדְקוֹתֶךָ • חֲסָדֶיךָ וּגְבוּרוֹתֶיךָ׃
יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל אַתָּה • עַל כָּל אֱלֹהִים מְאֹד גָּדַלְתָּ׃
הֵן לְעוֹבְדֵיהֶם גְּמוּל אֵין מְשִׁיבִים • וְלָמָּה לָהֶם הֵמָּה מְטִיבִים׃
וּבְעֵת צָרָה אָז יִתְפַּלָּלוּ • וְלֹא יַעֲנוּם כִּי לֹא יוֹעִילוּ׃
דּוֹרְשִׁים בְּכָל לֵב לְרוּחַ אֵין בּוֹ • וְקָרוֹב יְיָ אֵל עַם קְרוֹבוֹ׃
כִּי כָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים הֵם • אֱלִילִים אִלְּמִים רוּחַ אֵין בָּהֶם׃
הַיּוֹצֵר כֹּל הוּא אֱלֹהֵינוּ • הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא לְבַד אֲנַחְנוּ׃
עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ • נְבָרֵךְ שְׁמוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
בַּצַּר לָנוּ מְאֹד נִמְצֵאתָ • כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לֹא עָזַבְתָּ׃
וְתָמִיד בְּפִינוּ תְהִלָּתֶךָ • וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ׃

עד

אַלז אייכן בעטעפטיגונגען, מיט איינעם גאַנצען הערצען דאַנקע איך דעם הערן · איך אין איינער קענהלע מיט דיינע ערהעהונג, איינען אונד ערפילע איך מיט דיינעם לאָבע · פירוואָהר! איין אונד פערקינדעט דיינען פרייז, מיאמעדאל דיינען רוהם · שפרעכע, וויל איך פאָן דיינער מאַכט, פאָן דיינער פורכטבארקייט, רעדען פאָן דיינען וואונדערטהאַטען · געדענקען וויל איך דיינער גיטע, דיינער גערעכטיג־קייט, דיינער גנאַדע, דיינער מאַכט · איך וויס, דאַס גראָס דוא ביזט, איבער אַללע געטטער האָך ערהאַבען. איהרען דינערן ערווידערן זיא (דיא געצצען) יא קיי־נע וואָהלטהאַט, ווארום טהון זיא (דיא היידען) דען איהנען וואָהל? נור לייט דער נאָטה, דאַנבעטען זיא; דיא געצצען אנטוואָרטען איהנען ניכט, דען זיא ניצצען ניכטז· זאָ זוכען זיא מיט גאַנצעם הערצען דען געצצען, אין דעם קיין גייזט איזט · — נאָהע מיזט אבער דער עוויגע דעם איהם פערוואַנדטען פאָלקע · פירוואָהר! דיא געט־טער אַללער (היידניטען) פעלקער זינד טאָדטע געצצען, אין וועלכען קיין גייזט איזט · דער אַללעס שוף, ער איזט אונזער גאָטט; ער שוף אונז, זיין אַלליין זינד וויר · וויר זינד פאָלק זיינער ווידע, העערדען זיינער האַנד: זאָ לאַסט זיינען נאַמען אונז פרייזען, דען עוויג וועהרעט זיינע גיטע · אין אונזרער נאָטה ביזט דוא, גאָטט, לייכט צו פינדען; דיא דיך זוכען פערלעזזט דוא ניא · מיאמער איזט אין

אונזרם

ולו לבד, כן הוא הקרי, ועל פי זה מתורגם, והכתיב הוא לא בא"לף · ילליעוך, ענין כלא

שיר היחוד ליום שני

וְגַם אֵין מִסְפָּר לִגְדוּדֶיךָ • בִּצְבָאוֹתֶיךָ אוֹת כְּבוֹדֶךָ :
אֵיזוֹ עַיִן אֲשֶׁר תְּעִידֶךָ • וְחַי לֹא רָאָה פְּנֵי כְבוֹדֶךָ :
נָבוֹן וְחָכָם הֵן לֹא יָדָע • וְאֵיךְ אֶעֱרוֹךְ עַל אֲשֶׁר לֹא אֵדַע :
אִם יֹאמַר אִישׁ עַד תַּכְלִיתוֹ • אֶעֱרוֹךְ אֵלָיו וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ :
אָבֹא וְאֶמְצָא תַּכְלִית שִׁבְחוֹ • לֹא נֶאֶמְנָה אֶת אֵל רוּחוֹ :
יְבֻלַּע כִּי לֹא יַדַע עֶרְכּוֹ • אַחֲרִית פִּיהוּ רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ :
וְעָמְדִי לֹא כֵן אָנֹכִי • וּפִי לֹא אֶתֵּן לַחֲטֹא וְחִכִּי :
אֲסַפְּרָה לְאַחַי קְצוֹת דַּרְכֵי אֵל • וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל :
כַּכָּתוּב אִמְרוּ לֵאלֹהִים • מַה נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ אֱלֹהִים :
וְאָמַרְתָּ עַם זוּ לִי יָצַרְתִּי • יְסַפְּרוּ שְׁמִי וּתְהִלָּתִי :
בְּמִצְרַיִם שַׂמְתִּי עֲלִילוֹתַי • לְמַעַן תְּסַפֵּר אֶת אוֹתוֹתַי :
וַאֲנִי עַבְדְּךָ עַל כֵּן אֲסַפֵּר • כַּאֲשֶׁר אֶדְרוֹשׁ מֵעַל סֵפֶר :
תְּהַלֵּל נַפְשִׁי כֹּחַ מַעֲשֶׂיךָ • וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשֶׁךָ :

עד

קאַן ניכט ערפֿאָרשט ווערדען. אויך איזט קיינע צאַהל פֿיר זיינע (אונטערבליכען) שאַרען, אין דיינען העערען איזט דאַז צייכען דיינער הערלליכקייט. וועלכעז אויגע קאַן פֿאָן דיר צייגען? קיין לעבענדעז וועזען טויטעטע דאַז אַנטליץ דיינער מאַיעסטעט. דער פֿערשטענדיגע, דער ווייזע ווייס יאַ ניכטז; ווי זאָלל איך פֿאָרטראַגען איבער דאַז, וואַז איך ניכט ווייס? אונד שפּרעכע איינער: „גרינדליך וויל איך איך לו איהם „(גאָטט) שיקקען; נאַך דער רעכטען ווייזע, וויל דאַהין געלאַנגען, ערהייכען דאַז „איינזערטע זיינעז רוהמעז“ — אונטרייא ווערע דיעזען זין געגען גאָטט. הינ: שווינדען איסטע ער, דער דיא געטטליכע ווירדע ניכט קענט; זיין לעטטער הויך בעגעגנע זיין טהער כטע:) אונטערנעהמען קאַם. — איר איזט דיס ניכט אייגען; איינעם אונדע לאַם׳ איך זינדע ניכט לו. ניכט איינעם גיאָען. ערלעהלען וויל איך איי נען ברידערן טהיילע פֿאָן דען וועגען גאָטטעז, ישראל, וואַז דער עוויגע טהאַט. זאָ הייסט עז: „שפּרעכעט לו גאָטט: ווי וואונדערבאַר זינד דיינע ווערקע, עוויגער!“ זאָ שפּראַכזט דוא, גאָטט, זעלבזט: „דיס פֿאָלק שוף איך איר, דאַס זיא ערלעהלען „איינען נאַמען, איינען רוהם. אין אלרים איבטע איך איינע טהאַטען, אויף דאַס דוא איינע וואונדערלייכען ערלעה עזט.“ אונד איך בין דיין קנעכט, דאַרום ערלעהלע איך, וויא איך פֿאָרשע אויז דעם בוכע (תורה). איינע זעעלע לאָבעט דיא קראַפֿט ז יינער טהאַטען, אללע איין אינגעוויידע דען נאַמען דיינער היילגקייט. דיך פּרייזע איך אָן

סלל

מילים· אחרית וגו׳, הספרונה בנבישת פיהו לא תגיע אל ראשית הגיונו, לספר שבחות האל׳

שְׁבָחוֹת רְאוּיוֹת לִכְבוֹדֶךָ • וְאֵין יוֹדֵעַ בִּלְעָדֶיךָ :
עַל כֵּן תִּתְבָּרַךְ כָּרָאוּי לָךְ • כְּפִי קָדְשְׁךָ כִּכְבוֹדְךָ וְגָדְלָךְ :
וּמִפִּי הַכֹּל בְּכָל אֱיָלוּתָם • כְּפִי מַדָּע אֲשֶׁר אַתָּה חֲנַנְתָּם :
יוֹדוּ פִּלְאֲךָ הַשָּׁמַיִם • וְיַאְדִּירוּךָ קוֹלוֹת מַיִם :
וְיָרִיעוּ לְךָ כָּל הָאָרֶץ • יוֹדוּךָ כָּל מַלְכֵי אָרֶץ :
אַף יוֹדוּךָ כָּל הָעַמִּים • וִישַׁבְּחוּךָ כָּל הָאֻמִּים :
כָּל זֶרַע יַעֲקֹב עֲבָדֶיךָ • כִּי עֲלֵיהֶם גָּבְרוּ חֲסָדֶיךָ :
אֶת שֵׁם יְיָ יְהַלְלוּ כֻלָּם • אֵל אֱלֹהִים אֱמֶת וּמֶלֶךְ עוֹלָם :

שִׁיר הַיִּחוּד לְיוֹם שֵׁנִי ·

וַאֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ • אֲדַבֵּר אֲמַלֵּל גְּבוּרוֹתֶיךָ :
דַּרְכֵי שְׁבָחֶיךָ קְצָתָם אֲסַפְּרָה • מַעֲשֶׂיךָ מַה נּוֹרָא אוֹמְרָה :
אֵין אֵלֶיךָ עֲרוֹךְ בְּסֵפֶר • אַגִּיד שְׁבָחוֹת עַצְמוֹ מְסַפֵּר :
חֵקֶר אֱלוֹהַּ לֹא יִמָּצֵא • וְתַכְלִית שַׁדַּי לֹא תִקָּצֵה :
וְלִתְבוּנָתוֹ הֲלֹא אֵין חֵקֶר • וּמִסְפַּר שָׁנָיו לֹא יֵחָקֵר :

אויסער דיר • דרום ווירסט דוא געלאָבט, ווא דיר געציעמט, נאָך דיינער הייליגקייט, נאָך דיינער הערליכקייט אונד גרעסע, אויס דעם מונדע אללער וועזען, נאך אללער איהרער קראַפט, נאָך דער ערקעננטניס, מיט וועלכער דוא זיא בעגנאַדיגעט הסט • מאָן פרייזען דיינע וואונדער דיא הימעל, דיך פערהערליכט דער פלוטהען געטעסע • דיר יובלען אללע לענדער, אללע ערדענקעניגע פרייזען דיך. אויך הולדיגען דיר אללע פעלקער, דיך ריהמען דיא נאַציאָנען אללע. יעקב'ס נאַכקאָממען אללע זינד דיינע דיענער; פירוואַהר! איבער זיא וואַלטעט דיינע גיטע. יא, דען נאַמען דעס עוויגען לאָבען זיא אללע, דען גאָטט דער געטטער, דען גאָטט דער וואַהרהייט, דען קעניג דעס וועלטאַללס •

ואני איך, דיין קנעכט, זאָהן דיינער מאַגד, רעדע, שפרעכע פאָן דיינער מאַכט, גאָטט! דיא וואָרטע דיינעס רוהמעס וויל איך נור טהיילווייזע ערצעהלען • וויל שפרעכען: ווא וואונדערבאַר זינד דיינע ווערקע! ניכטס קאָן מאַן פערגלייכען מיט דיר, דאַרגעשטעללט ווערדען; פערקינדען וואָללטע איך דיין לאָב, דאָך, לאַ ערצעהלען איזט עס ניכט. דען עוויגען ערפאָרשען איזט אונערורייכבאַר, אונענדליך דער מאַיעסטעט גלאַנץ. זיין פערשטאַנד איזט אונערגרינדליך, דיא צאַהל זיינער יאַהרע

קאַן

ואני. בספר, בספור דברים. תקלה, ענין קלה וסוף. הערוך, הערוך

סילוס

שיר היחוד ליום ראשון ·

רום לב אשפיל ואת רום עיני · ואכרע לבבי למען אדני :
שברי רוחי הם זבחיך · יעלו לרצון על מזבחך :
ואשמיע קול הודיותיך · ואספרה כל נפלאותיך :
ואשר ידעה נפשי אחבירה · אמלל גבורות ואדברה :
ומה אערוך ולא ידעתי מה · היכול אוכל דבר מאומה :
כי אין חקר לגדלתו · וגם אין מספר לתבונתו :
חכם לב הוא מי כמוהו · שגיא כח לא מצאנוהו :
עושה גדולות ורב נוראות · גדול אתה ועושה נפלאות :
עד אין מספר ועד אין חקר · ולא נודע כי לא יחקר :
איזו עין אשר תעידך · ואיזו פה אשר יגידך :
חי לא ראך ולבב לא ידעך · ואיזה שבח אשר יציעך :
גם משרתיך לא ראוך · וכל חכמי לב לא מצאוך :
אתה לבדך מכיר שבחך · ואין זולתך יודע כחך :

שבחות

דורך צערקנירשונג מיינעס הערצענס , ברעכע איך מיינען זין אין מיינעם אינגערן · מיין שטאָלצעס הערץ , זענקע איך , מיינע טראָטציגען בליקקע ; צעררייסטע מיין הערץ , אום דעס עוויגען ווילען · איין צערקנירשטעס געמיטה איזט דיין אָפּפער , שטייגעט , וואָהלגעפעלליג דיר , אויף דיינעם אָפּפערהערד׳ עמפאָר · אונד איך לאססע לויט דיר דאַנק ערטענען , ערצעהלע דיינע וואונדער אללע · אונד וואס מיינע זעעלע ווייס פער־ מיינע איך · רעדע , שפרעכע פאָן דיינער מאַכט · אבער , וואס זאָלל איך פאָרטראַ־ גען ? איך ווייס יאַ ניכט וואס ; קאַן איך דען עטוואס רעדען ? פירוואהר ! אונער־ פאָרשליך איזט זיינע (גרעססע) גרענצע , אונאויסספרעכליך זיין פערשטאנד · אללווייזע איזט ער , ווער גלייכעט איהם ? אללמעכטיג , וויר עררייכען איהן ניכט · דער דאס וואונדערבארע טהוט , אונענדליך פורכטבאר , גראָס ביזט דוא , איבעט וואונ־ דער אויס · אונאויסספרעכליך איזט׳ז , אונערפאָרשליך ; ווירד ניכט בעגריפפען , קאַן ניכט ערפאָרשעט ווערדען · וועלכעס אויגע קאַן פאָן דיר צייגען , וועלכער מונד דיך פערקינדען ? קיין לעבענדעס וועזען שויעט דיך , דיך ערקעננעט קיין פערשטאנד ; וועלכעס לאָב קאַן דיך דאַרשטעללען ? זעלבזט דיינע (היממלישען) דיענער שויען דיך ניכט , דיך עררייכען אללע ווייזען ניכט · דוא אללין קעננעזט דיין לאָב ; ניעמאנד אויסער דיר בעגרייפעט דיינע אללמאכט · לאָבגעזענגע , דיך צו פערעהרען ווירדיג , וויא מאַן

אונזער

להעריך , נערוך דברים . שגיא כח , רב מאד · תעידך , אשר תראה אותך , ותעיד על מהותך · יציעך , יציע בדברים את גודל יקרך · אילותך , ענין כח , כמו (תהלים כ״ב) אילותי לעזרתי ·

מָה אָשִׁיב לְךָ וְהַכֹּל שֶׁלָּךְ • לְךָ שָׁמַיִם אַף אֶרֶץ לָךְ :
יַמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּם בְּיָדֶיךָ • וְכֻלָּם יִשְׂבְּעוּן מִיָּדֶךָ :
אֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאנֶךָ • וַחֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ :
וְאֵיךְ נַעֲבוֹד וְאֵין לְאֵל יָדֵינוּ • וְלִשְׂרֵפַת אֵשׁ בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ :
אֵיךְ נַעֲבוֹד וְאֵין זֶבַח וּמִנְחָה • כִּי לֹא בָאנוּ אֶל הַמְּנוּחָה :
וּמַיִם אֵין לְהַעֲבִיר טֻמְאָה • וַאֲנַחְנוּ עַל אֲדָמָה טְמֵאָה :
שׁ אָבֹא עַל אֲמָרֶיךָ • וַאֲנִי בָּאתִי בִדְבָרֶיךָ :
כִּי כָתוּב לֹא עַל זְבָחֶיךָ • וְעוֹלוֹתֶיךָ אוֹכִיחֶךָ :
ל דְּבַר זֶבַח וְעוֹלוֹתֵיכֶם • לֹא צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם :
מַה שָּׁאַלְתִּי וּמַה דָּרַשְׁתִּי • מִמְּךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אוֹתִי :
עֲבוֹד בְּשִׂמְחָה וּבְלֵבָב טוֹב • הִנֵּה שְׁמוֹעַ מִזֶּבַח טוֹב :
וְלֵב נִשְׁבָּר מִמִּנְחָה טְהוֹרָה • זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה :
בַח וּמִנְחָה לֹא חָפַצְתָּ • חַטָּאת וְעוֹלָה לֹא שָׁאָלְתָּ :
מִזְבֵּחַ אֶבְנֶה בְּשִׁבְרוֹן לִבִּי • וַאֲשַׁבְּרָה אַף רוּחִי בְּקִרְבִּי :

רום

הלטהשטען) ניכט צו טהאָן. אונד וואס זאָלל איך דיר ערווידערן ? אללעס איזט אַ
ין ; דיין איזט דער היממעל, אויך דיא ערדע איזט דיין • מעערע אונד אללע וועזען
ין איהנען זינד אין דיינער האַנד ; אללעס ווירד געזעטטיגט אויז דיינען הענדען • —
נד וויר זינד דיין פֿאָלק, דיינע שאַפֿע, בעגעהרען, דיינען וויללען צו טהון . וויא
עננען וויר אבער דיענען ? דיא שטעהט עס ניכט אין אונזרער מאַכט , דען פֿייער-
רמנדע ווארד דער טעמפעל אונזרער הייליגטהומס היננעגעבען • וויא זאָללען וויר דיר
ען ? היננעג איזט שלאַכט- אונד שפייזע אָפפֿער , אונד נאָך זינד וויר ניכט צור רוהע
עלאַנגעט • קיין רייניגונגסוואַססער , דאַ אונרייניגקייט וועגשפיהלע ! אונד וויר —
ין אונגעווייהטען ערדרייך • דאָך, וויר פֿרייען אונז דיינער רעדען, גאָטט , וויר קאָמ-
ען , געשטיצט אויף דיינע וואָרטע • דען עס הייסט : ,, ניכט אָב דיינע שלאַכטאָפּ-
פער, ניכט אָב דיינע גאַנצאָפּפֿער שטראָפֿע איך דיך • וועגען דער שלאַכטאָפּפֿער,
וועגען אייערער גאַנצאָפּפֿער ערטהיילטע איך אייערן פֿעטערן קיינען בעפֿעהל • וואָז
פֿערלאַנגע איך , וואַז פֿאָרדרע איך פֿאָן דיר , אלז איך עהרפֿירכטען ? איר דיענען איט
פֿריידען , איט פֿרעהליכעם געמיטהע , זיהע ! געהאָרכען איזט בעזזער , דען
אָפּפֿער . נערקירשטע זהער'ן בעזזער , אלז ריינע גאָבע ; גאָטטגעפֿעלליגע
אָפּפֿער איזט געברָאָכנער זין •" זיא פֿערלאַנגזט דאָס ניכט אָפּפֿער , ניכט געטענק ;
ה • אונד ברענדאָפּפֿער הייששעסט דו ניכט ; דרום ערבויע איך מיינען אָפּפֿערהעערד

ואלו כל בני אדם כהנים • לויים משוררים בכנף רננים :

וכל עצי עדן וכל עצי יערים • כנורות ונבלים ושירים :

וכל בני אלהים בקול תרועתם • והכוכבים ממסילותם :

וכל הלבנון עולה כליה • אין די בער ואין די עולה :

הן בכל אלה אין די לעבוד • ואין די לקדם לאל הכבוד :

כי נכבדת מאד מלכנו • ובמה נכף לאדוננו :

אמנם לא יוכלו כבדך • כל חי אף כי אני עבדך :

ואני נבזה וחדל אישים • נמאס בעיני ושפל אנשים :

ואין לעבדך כל לכבדך • להשיב לך גמול על חסדיך :

כי הרבית טובות אלי • כי הגדלת חסדך עלי :

ורב שלומים לך חיבתי • כי עשית טובה אתי :

ולא חיבת לי גמוליך • כל טובתי בל עליך :

על הטובות לא עבדתיך • אחת לרבוא לא גמלתיך :

אם אמרתי אספרה נא כמו • לא ידעתי ספורות למו :

ומה

זינגענד , עדן'ז ביימע אללע , אללער וועלדער ביימע הארפֿען , פוזוינער אונד טעמפעני
דענן זייטענשפיל ; לישען דיא זעהנע גאטטעז איהרע יובעלנדע שטימ' ערטענען
אונד דיא שטערנע אויז איהרען באהנען ; וועררע לבנון ברענדאפפֿער גאנץ , דאס
ניכט גענוג דעז פֿייערז , דעז אפפֿערז גענוג ניכט וועררע ; — זיהע ! דיס אללעס
רייכטע ניכט היין צו דיענען , רייכטע ניכט היין צור פֿארבערייטונג פֿאר דעם גאטט דער
עהרע . פֿירוואהר ! דו ביזט זעהר פֿערהערליכט , אונזער קעניג ! אונד אויז וואז
זאללטען וויר אונז וואהל דעמיטיגען פֿאר אונזערם הערן ? וואהרליך ! דיך קאנן אללעז לעבענדע
דע (געשווייגע איך) ניכט עהרען , אום פֿיל וועניגער איך , דיין קנעכט ! איך בין פֿערא
עכטליך , פֿאן מענשען געמיידען , פֿערווארפֿען אין מיינען אייגענען אויגען , נידריג
אונטער מענשען · זא האט דיין קנעכט ניכטז , דיך צו עהרען , פֿערגעלטונג דיר צו
ערווידערן פֿיר דיינע גנאדע · דענן דוא פֿערליעהעזט דער וואהלטהאטען פֿיעלע איר ,
ליעסעזט דיינע גראסע גנאדע איבער איך וואלטען · דער פֿערגעלטונגען מענגע בין איך
דיר שולדיג געווארדען , דא דוא גוטעס טהאטען איר ערצייגטעזט . דוא אבער ביזט דיינע
בעגינזטיגונג איר ניכט שולדיג , דיר ליגט ניכט אב איין גלייך · פֿיר דיא וואהלטהאטען
פֿערדיענט איך ניכט , דיר צו דיענען ; ניכט איינז פֿיר צעהנטויזענד קאנן איך דיר פֿער
געלטען · דענקע איך אויך , איך וויל ערצעהלען , וויא עז זייט : איך ווייס דיא (דיא
וואהל

פ״ז) • כנף רננים , לשון המקרא (איוב ל״ט) , והטעם שירים נעימים , מגביהים לפני
הערוך

אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי · הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אוֹתִי מֵעוֹדִי :
עַד הַיּוֹם הֶחֱזַקְתָּ בְּיָדִי · חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי :
בָּרוּךְ יְיָ וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ · כִּי עַל עֲבָדוֹ הִפְלִיא חַסְדּוֹ :
לֵאלֹהֵי מָרוֹם בַּמָּה אֲקַדֵּם · וּבַמָּה אִכַּף לֵאלֹהֵי קֶדֶם :
אִלּוּ הָרִים לַמַּעֲרָכָה · וְכָל עֲצֵי לְבָנוֹן בְּכָל עֲרוּכָה :
וְאִם כָּל בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת קְרוּצִים · נְתָחִים עֲרוּכִים עַל הָעֵצִים :
אַף זָוִיּוֹת מִזְבֵּחַ מְבוּסִים · דָּם כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים :
וְכַחוֹל סֹלֶת דָּשֵׁן וְשָׁמֵן · בָּלוּל בִּרְבָבוֹת נַחֲלֵי שָׁמֶן :
וּלְאַזְכָּרָה לְבוֹנָה וְסַמִּים · וְלִקְטֹרֶת כָּל רָאשֵׁי בְשָׂמִים :
וְאִלּוּ נֵרוֹת עַל הַמְּנוֹרוֹת · יִהְיוּ מְאִירוֹת כִּשְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת :
כְּהַרְרֵי אֵל לֶחֶם הַפָּנִים · עַל שֻׁלְחָנוֹת עֲרוּכִים בִּפְנִים :
וְיַיִן כְּמִטַּר הַשָּׁמַיִם · וְשֵׁכָר לְנֶסֶךְ כְּעֵינוֹת מָיִם :

ואלו

אשירה זינגען, לאָבזינגען וויל איך איינעם גאָטט אין איינעם גאַנצען דאַזיין, דעם גאָטט, דער מיך ערהעלט, זייט דעם איך בין. ביז אויף דיזען טאָג שטיצטעסט דוא, עוויגער, מיינע האַנד, טהיילטעסט לעבען, גנאַדע מיר. געלאָבט זייא גאָטט, געלאָבט דער נאַמע זיינער העררליכקייט; דען איבער זיינען קנעכט מאַכטע וואונדערבאַר זיינע גנאַדע. — וואָמיט אָבער זאָלל איך, פאָר דעם ערהאַבענסטן וועזען, מיך פערבערייטען, וואָמיט מיך אונטערווערפען דעם אוראַלטען גאָטט? אונד ווערען אויך בערגע אָפּפערשטעטטע, לבנונ'ז בייאמע אַללע (אין טייטערהויפען), געאָרדנעט; לעגטע אַללע פיה אונד געוויר צערשניטטען, צערשטיקקעט אויף (ברעננענדעם) האָלץ' מיט אָרדנונג, אונד דאַז אָפּפערהעערדעז ווינקעל טרעאַטען אין בלוט, ווי פלוטהען איבער אַערעזיטיפע שטרעאַמען; ווירדע, ווי זאַנד, דאַז פיינסטע מעהל פאָם פעטטען אָפּפער בערייטעט, פערעקנעטען אין אונאַדען עהלסטרעאַמען; שטיגען פאָם דופטע אויף מיירריך אונד שפעצעריין, דאַז רייכערווערק אַללער ערדען געווירצע; אונד שטראַהלטען ליכטער פאָן היילינען לייכטערן, ווי איינע נייעח (היממעלליכטען) לייכטען (זאָננע אונד מאָנד); ראַגטע, דען בערגען גלייך, די שויברָאָד אויף טישען, אים אינערן היילינטהום, עמפאָר; ערגאָססע וויין, ווי רעגען דעז היממעלז, זיך, שטאַרקער וויין צום טרינקאָפּפער, ווי וואַססערקוועללען; אונד ווערען אויך אַללע דיעזע דינגע איין דעם מענשען פריסטער, לעוויטען, געהייליגטע היממנען

זינגענד

אשירה · למערכה, מערכות מזבחות · קרוצים, מקוצים ונחתכים, מענין מקוצר קרצתי (איוב ל״ג) · מבוססים, מגוללים בדם, מלשון מתבוססת בדמיך (יחזקאל ט״ז)

בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
נַזְכִּיר׃ ט הֵמָּה כָּרְעוּ וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנוּ קַמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד׃
י יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ׃

קדיש יתום ·

בקצת קהלות אומרים אבינו מלכנו ·

נעהמען, סאנדערן גראָסטען אכט דיעזע מאָנדערניגע׃ (ח) יענע איט װאַגען אונד ריסע
געגן ליגע ; װיר מן אונזרעז גאָטטעז נאמען · (ט) יענע שטירצען הין, אונד פאַל
לען ; װיר שטעהן אויפגעריכטעט אונד בלייבען · (י) עוויגער ! פערלייה׳ אונז זיג! דער
קעניג ערהערע , װען װיר פלעהען !

אֱלֹהֵי הַמֶּרְכָּבָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רָצוֹן עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רַחֲמִים עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ רַחוּם וְחַנּוּן עֲנֵנוּ:

רַחֲמָנָא עֲנֵנָן. רַחֲמָנָא פְּרוֹק. רַחֲמָנָא דִּיתְמְלֵי רַחֲמִין עֲלָן וְעַל כָּל אַנְשֵׁי בֵּיתָנָא וְעַל כָּל אַחֲנָא יִשְׂרָאֵל וּמֵחֲשׁוֹכָא לִנְהוֹרָא אַפְּקִינָן בְּדִיל שְׁמָךְ רַבָּא:

קדיש שלם.

כ א לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב יַעַנְךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה
יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ג יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ
וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ: ד יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶךָ וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה
סֶלָה: ה יִתֶּן לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא: ו נְרַנְּנָה
בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל יְמַלֵּא יְהוָה כָּל
מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ: ז עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ
יַעֲנֵהוּ מִשְּׁמֵי קָדְשׁוֹ בִּגְבֻרוֹת יֵשַׁע יְמִינוֹ: ח אֵלֶּה

ברכב

דיז טהרקנעז, ערהערע אונז! ערהערע אונז, דער דוא נור לייט דעז חמהלוואהלגענז ערהערזט, ערהערע אונז! ערהערע אונז, דער דוא נור לייט דער נאטה ערהערזט, ערהערע אונז! ערהערע אונז, דער דוא נור לייט דעז ערבארמענז ערהערזט, ער-הערע אונז! ערהערע אונז, אללערבארמער, אללגיטיגער! ערהערע אונז! ער-הערע אונז, ערבארמער, ערלעזער, געדענקע ערבארמונג פאלל אונזער, אונזרער פאמיליען, אונזרער ברידער אויז דעם הויזע ישראל; פיהרע אונז אויז דעם דונקעלן אין דאז ליכט, אום דיינעז גראסען נאמענז ווילען!

כ א למנצח דעם זאנגמייסטער איין פזאלם דוד'ז. (ב) דער הערר ערהערט דיך נור לייט דער נאטה; דער נאמע יעקב'ז שיללעט דיך. (ג) הילפע זענדעט ער דיר אויז דעם היילגטהום; אונטערשטיללעט דיך פאן ציון אויז. (ד) דיי-נער שפייזעאפפער געדענקט ער, דיינער גאנצען אפפער מאכט, ניאמט ער אן, איט וואהלגע-פאללען. (ה) גוועהרעט, וואז דיין הערץ בעגעהרט; זאמט יעדען פלאן זאג דיר גע-לינגען. (ו) דאן יובלען וויר, אב דיינעם זיג; לאזען וועהען אונזרע זיגעז פאניר, אים נאמען אונזרעז גאטטעז. דער הערר ערפיללעט דיינע וואונשע אללע. (ז) נון ווערק'אין, דאס דער הערר זיינעם געזאלבטען הילפט, אונד איהן ערהערט אויז זיינעם היילגען

וואהנזי

יי יי אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת: נוצר חסד לאלפים נושא עון ופשע וחטאה ונקה: וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו: סלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכנו כי פשענו: כי אתה יי טוב וסלח ורב חסד לכל קוראיך:

חטאנו צורנו סלח לנו יוצרנו:

פותחין הארון.

שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:

ג׳ פעמים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ז׳ פעמים יי הוא האלהים:

יי מלך יי מלך יי ימלוך לעולם ועד:

עננו אלהי אברהם עננו: עננו פחד יצחק עננו: עננו אביר יעקב עננו: עננו מגן דוד עננו: עננו אלהי

„ה׳ ה׳ דער עוויגע איזט אונפערענדערליך דאז עוויגע וועזען, איין אללמעכטיגער
„גאטט, אללבארמהערציג אונד אללגנעדיג, לאנגמיטהיג, פאן אונענדלי-
„כער הולד אונד טרייע; דער זיינע הולד דעם טויזענדסטען געשלעכט נאך אויפבע-
„העלט, דער מיססעטהאט, פערברעכען אונד זינדע פערגיבט, אונד פאן איהנען ריי-
„ניגט.“ פערגיב אונזרע מיססעטהאטען אונד זינדען, אונד נים אונז צו דיינעם איי-
גענטהום אן! פערגיב אונז, פאטער, וויר זינדיגטען; פערצייה אונז, קעניג,
ויר פערברעכען; פירוואהר! דו, עוויגער, ביזט אללגיטיג אונד אללפערגע-
בענד; פאן גראסער גנאדע אללען, דיא דיך אנרופען.

חטאנו ויר זינדיגטען, אונזער הארט! פערגיב, שעפפער, אונז!

שמע הערע ישראל! דער עוויגע אונזער גאטט, איזט איין איינציגעז עוויגעז וועזען!

ברוך געפריזען זייא דער נאמע זיינער הייליגען רעגירונג אין עוויגקייט.

ה׳ גאטט איזט דער עוויגע!

ה׳ מלך דער עוויגע איזט קעניג; דער עוויגע רעגירטע, דער עוויגע ווירד רעגירען אימאער פאר עוויג!

עננו ערהערע אונז, גאטט אברהם׳ז, ערהערע אונז! ערהערע אונז, עהר-פורכט יצחק׳ז, ערהערע אונז! ערהערע אונז, מעכטיגער יעקב׳ז, ערהערע אונז! ערהערע אונז, שילד דוד׳ז, ערהערע אונז! גאטט

דעז

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ
אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ :

אשמנו ואתה צדיק ·

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה · וּבַעַל הָרַחֲמִים נִקְרֵאתָ ·
וְדֶרֶךְ תְּשׁוּבָה הוֹרֵיתָ : גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ ·
תִּזְכּוֹר הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְזֶרַע יְדִידֶיךָ : תֵּפֶן אֵלֵינוּ
בְּרַחֲמִים · כִּי אַתָּה הוּא בַּעַל הָרַחֲמִים : בְּתַחֲנוּן
וּבִתְפִלָּה פָּנֶיךָ נְקַדֵּם · כְּהוֹדַעְתָּ לֶעָנָיו מִקֶּדֶם : מֵחֲרוֹן
אַפְּךָ שׁוּב · כְּמוֹ בְּתוֹרָתְךָ כָּתוּב : וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ
נֶחֱסֶה וְנִתְלוֹנָן · כְּיוֹם וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן : תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע
וְתִמְחֶה אָשָׁם · כְּיוֹם וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם : תַּאֲזִין שַׁוְעָתֵנוּ
וְתַקְשִׁיב מֶנּוּ מַאֲמָר · כְּיוֹם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ וְשָׁם נֶאֱמַר :

וַיַּעֲבוֹר יְיָ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא :

ה'

זערגאָטט , גאָטט אונזערער עלטערן ! זאגען : וויר זינד גערעכט , זינדיגטען ניכט? אָ ניין! וויר האבען וואהרליך געזינדיגט ·

אל אין לאנגמוטהיגער גאָטט ביזט דוא , ווירזט „הערר דער ערבארמונג“ גע־ נאננט ; דוא לעהרטעזט דען וועג צור בוסע · דיא גרעסע דיינער ערבארמונג , דיינער גנאדע געדענקע היינטע אונד אימאער דען נאכקאממען דיינער געליבטען ! וועדע דיך מיט ערבארמען צו אונז , דען דוא ביזט הערר דער ערבארמונגען : מיט פלעהענדעם געבעטע ערשיינען וויר פאָר דיר , נאך דיינעם ווילען , דען דוא דעם דעמוטהיגען (משה) פאָרגעשטעלט האזט · זאָ לאס' אב פאָן דיינעם ענטברענטען צאָרן , וויא עז אין דיינער לעהרע הייסט : פערלייה אונז שוטץ אונד רוהע אים שאטטען דיינער פליגעל , וויא אן דעם טאגע , דא דוא , גאָטט , דיך אין דער וואָלקע הערפאב־ לאססעזט · איבערגעהע אונזרע פערברעכען , טילגע אונזרע פערשולדונגען , וויא אן דעם טאגע , דא דוא דיך ביים איהם (משה) הינשטעללטעזט . ערהערע אונזער גע־ בעט , אונד פערנים אונזרע ווארטע , וויא אן דעם טאגע , דא דוא איהם דען נאמען דעז גע־ גען ריפעזט , וויא עז דאָרט הייסט :

„ דיא ערשיינונג גאָטטעס גינג פאָר משה פאָרביי אונד ריף :

דוה לבנו בחטאינו · הוחבל אוינו ונפרע פ
ארנו · וזבול בית מקדשנו · חרב בעונינו · טירתנו
היתה לשמה · יופי אדמתנו לזרים · כחנו לנכרים:
ועדין לא שבנו מתעותנו · והיאך נעיז פנינו ונקשה
ערפנו לומר לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו · צדיקים
אנחנו ולא חטאנו אבל אנחנו חטאנו:

אשמנו ואתה צדיק·

לעינינו עשקו עמלינו · ממושך וממורט ממנו ·
נתנו עלם עלינו · סבלנו על שכמינו ·
עבדים משלו בנו פורק אין מידם · צרות רבות
סבבונו קראנוך יי אלהינו רחקת ממנו בעונינו · שבנו
מאחריך תעינו ואבדנו : ועדין לא שבנו מתעותנו ·
והיאך נעיז פנינו ונקשה ערפנו · לומר לפניך יי
אלהינו

פֿון אללע נאכלאַסען· היינוועג מיט אונזרע פֿריידע, טרויערן ערפֿיללט אונ־
רע הערצען אום אונזרער זינדען ווילן; פֿערצעלט מיט אונזער קליינאָד, צערטריט־
טערט אונזרע צירדע · אונזער היילגער טעמפעל, פֿערוויסטעט מיט ער אום אונזרער
פֿערגעהונגען ווילען; אונזרע שלעססער זינד פֿערהעערט, אונזער שענעס ערדריך
מיט פֿרעמדען, אונזרע קראַפֿט באַרבאַרען היגגעגעבען. אונד נאך זינד וויר ניכט
פֿאָן אונזערען אירטהומן צוריקגעקעהרט; וויא קעננען וויר נון זאָ אונפֿערשעמט, זאָ
האַרטנעקקיג זיין, פֿאָר דיר, עוויגער, אונזער גאָטט, גאָטט אונזרער עלטערן! צו
זאַגען: וויר זינד גערעכט, זינדיגטען ניכט? נײן! וויר האבען וואהרליך געזינדיגט.
לעינינו פֿאָר אונזערן אויגען רויבטען זיא אונזרע האבע, ריסען אונז הין, ריס־
טען אונז, בירדעטען מיהר יאָך אויף אונז, וויר אונטען פֿיין דען שולטערן
נידערגעגען · שקלאַפֿען בעהערשטען אונז, ניאַמאַנד ערלעזט אונז פֿאָן איהנען · פֿילע
אייבעל דרינגטען אונז, וויר ריפֿען דיך אַן, עוויגער, אונזער גאָטט! דאָ אַבער וואַרט
פֿערן פֿאָן אונז, אום אונזרער זינדען ווילען; וויר וויכען פֿאָן דיר אַב, אירטען, גינ־
גען צוגרונדע · אונד נאך זינד וויר ניכט פֿאָן אונזערן אירטהום צוריקגעקעהרט;
ווא קעננען וויר נון זאָ אונפֿערשעמט, זאָ האַרטנעקקיג זיין, פֿאָר דיר, עוויגער, אונ־
זער·

אשמנו · הוחבל, נשחת, אוינו, מקדשנו · ונפרע, פנין השחתה, כמו (שופטים ה׳) בפרוע פרעות· לעינינו · ממושך וגו׳, כמו סכנה (ישעיה י״ח)·

עַזֵּי פָנִים ׃ וּקְשֵׁי עֹרֶף ׃ לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ ׃ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ ׃ אֲבָל
אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ ׃

אָשַׁמְנוּ ׃ בָּגַדְנוּ ׃ גָּזַלְנוּ ׃ דִּבַּרְנוּ דֹפִי ׃ הֶעֱוִינוּ ׃
וְהִרְשַׁעְנוּ ׃ זַדְנוּ ׃ חָמַסְנוּ ׃ טָפַלְנוּ שֶׁקֶר ׃
יָעַצְנוּ רָע ׃ כִּזַּבְנוּ ׃ לַצְנוּ ׃ מָרַדְנוּ ׃ נִאַצְנוּ ׃ סָרַרְנוּ ׃
עָוִינוּ ׃ פָּשַׁעְנוּ ׃ צָרַרְנוּ ׃ קִשִּׁינוּ עֹרֶף ׃ רָשַׁעְנוּ ׃
שִׁחַתְנוּ ׃ תִּעַבְנוּ ׃ תָּעִינוּ ׃ תִּעְתָּעְנוּ ׃ סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ
וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ ׃ וְאַתָּה צַדִּיק עַל
כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ ׃

אָשַׁמְנוּ מִכָּל עָם ׃ בֹּשְׁנוּ מִכָּל דּוֹר ׃ גָּלָה מִמֶּנּוּ מָשׂוֹשׂ
דוה

אונפערשעמטען אנגעזיכטעז ׳ ניכט זאָלכער הארטנעקקיגער פערשטאָקקונג ׳ אום
פאָר דיר צו זאגען: עוויגער, אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזערער פאָרפאַהרען! וויר
האבען רעכטשאפפען געהאנדעלט אונד ניכט געזינדיגט ; זאָנדערן וויר בעקענען,
דאס וויר געזינדיגט ׃

אשמנו וויר האבען פערשולדעט ׃ וויר האבען טריילאָז געהאנדעלט ׃ וויר האבען גע־
רויבט ׃ וויר האבען פערלייאומדעט ׃ וויר האבען פאָם רעכטען וועג אבגע־
פיהרט ׃ וויר האבען אנדרע צו אייזעטהאטען פערלייטעט ׃ וויר האבען געפרעפעלט ׃
וויר האבען געוואלטטהאט אויסגעאיבט ׃ וויר האבען לוגען ערדיכטעט ׃ וויר האבען בעי־
זע אנשלעגע געגעבען ׃ וויר האבען טריגליכע רעדען געפיהרט ׃ וויר האבען לייכט־
זיננינג געהאנדעלט ׃ וויר האבען אונז עמפערט ׃ וויר האבען געלעסטערט ׃ וויר הא־
בען אונז אידערשפענסטיג בעצייגט ׃ וויר זינד פאָם רעכטען וועג אבגעוויכען ׃ וויר
האבען אייזעטהאטען בעגאנגען ׃ וויר האבען אנדרע נעבענשטען געפלאָגט ׃ וויר זינד
הארטנעקקיג געוועזען ׃ וויר האבען בעזעס פערעיבט ׃ וויר האבען אונזערע זיטטען
פערדערבט ׃ וויר האבען שאנדטהאטען בעגאנגען ׃ וויר זינד פערווירט , אונד
אירריזיננינג געוואָרדען ׃ וויר זינד פאָן דיינען געזעצען אבגעוויכען ׃ אונד פאָן דיינען גע־
שטען פעראָרדנונגען ׃ אך! עס האט אונז קיינען פאָרטהייל געבראכט! דו, עוויגער,
ביסט געראכט אין אללעם וואס אונז איבערקאָממען ׃ דען דו האסט איממער וואהרהייט געהאנ־
דעלט ; וויר אבער זינד גאָטטלאָז געוועזען ׃

אשמנו וויר פערבראכען מעהר דען אללע פעלקער , דרום שטאָנען וויר אונז מעהר־

כשהוא תובע את חברו בממון אל הבית דין או אל השופט אם יכפור ינצל מן הממון ואם יודה מתחייב לתן ובית דינך הצדק לא כן הוא אלא אם יכפור אדם אוילו ואוי לנפשו ואם מודה ועוזב אתה מרחמהו: רבונו של עולם לולי חטאינו ופשעינו לא היינו בושים ונכלמים ועל מה היינו מתודים כי אי אפשר לו לאדם לבקש על חטא והוא לא חטא ולא ידע עוז רחמיך אלא בהעבירך חטאת יריאיך ולא על עצמי בלבד אני מתודה כי אם בעדי ובעד כל קהליך: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתסלח ותמחול לנו על כל עונותינו ופשעינו ותכפר לנו על כל חטאתינו:

אלהינו ואלהי אבותינו· תבא לפניך תפלתנו ואל תתעלם מתחנתנו· שאין אנו

עזי

געשפראָכען ; געשטעהט ער איין, דאַן איזט ער צו האָפֿען. ניכט זאָ דיין אונגעהייע-
טעז גריכט ! לייגנעט דער מענש, וועה' איהם, וועה' זיינער זעעלע ! בעקענט
ער, פֿערגעססט דיא זינדע, דאַן ערבאַרמעסט דו דיך זיינער ·

רבונו הערר דער וועלט ! העטטען וויר ניכט געזינדיגט, ניכט פֿערבראָכען :
וויר שטאַנדען אונז ניכט, ערראָטהעטען ניכט. וואָז זאָללטען וויר אויך דאַן בעקע-
קעננען ? דער מענש קאַן ניכט פֿאָן העהן אום פֿערצייהונג איינער זינדע, וועלכער ניכט
זינדיגטע · — אבער דיינע מאַיעסטעט אָפֿפֿענבאַרט זיך נור אין דיינעם ווערגייאהן
דער פֿערגעהונגען דיינער געשאָפֿען ; — אונד ניכט פֿיר איך אַללעין בעקעננע איך ,
זאָנדערן פֿיר איך אונד פֿיר דיינע גאַנצע געמיינדע · זאָ זייא דיין ווילע , עוויגער ,
אונזער גאָטט , גאָטט אונזרער עלטערן ! דאַס דוא פֿערצייהונג, פֿערגעבונג פֿאָן אַללי
דער זינדען אונד פֿערברעכען , פֿערזעהנונג פֿאָן אונזרער פֿערגעהונגען , אונז ער-
טהיילעסט !

אלהינו אונזער אונד אונזרער פֿאָרפֿאַהרען גאָטט ! לאַס פֿאָר דיך קאָממען אונזער
געבעט , אונד ענטציהע דיך אונזרעם פֿלעהען ניכט · דען וויר זינד ניכט

יכפור, ענין הכחשה בלשון רז"ל ובשאר לשונות מדמיות ·

מצח זונה ונגשתי לפניך בבשת פנים · וכן כתוב
ומצח אשה זונה היה לך מאנת הכלם :

רבונו של עולם . לא על עצמי בלבד אני מתפלל
ומתודה כי אם בעדי ובעד קהלך העומדים
לפניך · ואף על פי שאיני ראוי ולא זכאי להתודות על
עצמי וכל שכן על אחרים · אבל כי דרכך להאריך
אפך · ומדתך להעביר קצפך · ומנהגך לרחם על
בריותיך וביותר לשבים אליך ומודים לפניך ועוזבים
ומתנחמים על פשעיהם ולא מכסים אותם שכן כתוב
מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועוזב ירחם ומציל
את נפשו מדינה של גיהנם :

רבונו של עולם מנהג בית דינך הצדק לא כמנהג
בתי דינין של בני אדם · שמדת בני אדם
כשהוא

רין, — אונד איך זאללטע פֿאָן אויהר בעטעאט פֿאָר דיך הינטרעטען . זאָ הייסט עס :
„דיא אונפֿערשעאמטע שטירנע איינער בוהלערין האטטעסט דוא, וואָללטעסט דיך ניכט שעאמען!"

רבונו הערר דער וועלט! ניכט פֿיר איך אללין בעטע, בעקעננע איך, זאָנדערן
פֿיר איך אונד פֿיר דיינע געמיינדע, דיא פֿאָר דיר שטעהעט · צוואר בין איך
ניכט ריין, ניכט ווירדיג, פֿיר איך צו בעקעננען, וויא פֿיעל ווענינגער פֿיר אנדרע ;
אבער עס איזט דיינע ווייזע, דיינע אייגענשאפֿט, לאנגמיטהיג צו זיין, דיינען צאָרן אבצו-
ווענדען ; דאס ערבארמעזט דיך אייער דיינער געשעפֿפֿע · פֿאָרנעהמליך ערבאר-
מעסט דו דיך דערער, דיא צו דיר צוריקקעהרען, פֿאָר דיר בעקעננען, איהרע זינ-
דען פֿערלאססען . זיא בערייען, זיא ניכט פֿערהעהלען ; דען זאָ הייסט עס : „ווער
„זיינע פֿערגעהונגען פֿערבירגט, דעם גליקט עס ניכט ; ווער זיא בעקעננט, פֿער-
„לעסט, דעם ווירד ערבארמען צו טהייל . " זאָ רעטטעט איך דער אונגעפֿאָן דעם
שטראפֿגעריכטע דער העללע ·

רבונו הערר דער וועלט! דיא איבונג דיינעס הייליגען גריכטעס איזט ניכט דיא
איבונג מענשליכער געריכטע . דיא ווייזע דער מענשען איזט עס, ווירד יע-
מאנד, וועגען געלדעס, ביים געריכטע בעלאנגט, אונד לייגנעט, ווירד ער פֿרייא
געשפראָכען

ב מה לך לא להכעיסך, נלאו תמיהה . ונגשתי לפניך, והיה לי לבשת .
יכפור

וְאִם תְּבַקֵּשׁ לְנַקּוֹתִי כִּמְטַהֵר וְכִמְצָרֵף כֶּסֶף לֹא יִשָּׁאֵר
מִמֶּנִּי מְאוּמָה · כִּי אֲנִי כְּקַשׁ לִפְנֵי אֵשׁ וּכְעֵצִים יְבֵשִׁים
לִפְנֵי הָאוּר · כֶּסֶף סִיגִים מְחֻפֶּה עַל חֶרֶשׂ · הֶבֶל הֲבָרִים
אֵין בּוֹ מַמָּשׁ :

בַּמֶּה אֲקַדֵּם אוֹ מָה רְפוּאָה אֲבַקֵּשׁ כְּבֵן סוֹרֵר
וּמוֹרֶה הָיִיתִי · כְּעֶבֶד מוֹרֵד עַל אֲדוֹנָיו ·
כְּתַלְמִיד חוֹלֵק עַל רַבּוֹ · אֶת אֲשֶׁר טִהַרְתָּ טִמֵּאתִי ·
וַאֲשֶׁר טִמֵּאתָ טִהַרְתִּי · אֶת אֲשֶׁר הִתַּרְתָּ אָסַרְתִּי · וַאֲשֶׁר
אָסַרְתָּ הִתַּרְתִּי · אֶת אֲשֶׁר אָהַבְתָּ שָׂנֵאתִי · וַאֲשֶׁר שָׂנֵאתָ
אָהַבְתִּי · אֶת אֲשֶׁר הֵקַלְתָּ הֶחֱמַרְתִּי · וַאֲשֶׁר הֶחֱמַרְתָּ
הֵקַלְתִּי · אֶת אֲשֶׁר קֵרַבְתָּ רִחַקְתִּי · וַאֲשֶׁר רִחַקְתָּ
קֵרַבְתִּי · אַךְ לֹא לְהַכְעִיסְךָ נִתְכַּוַּנְתִּי · וּבְעַזּוּת מֵצַח
בָּאתִי לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה מִלְּפָנֶיךָ שַׂמְתִּי פָּנַי כְּכֶלֶב הֵעַזּוֹתִי

מצח

איר , ווענע איינער פראַנזעלטע ! וואָללטעסט דוא מיך רייניגען , וויא מאן זילבער ריי-
ניגט, לייטערן, דען בלייבט שאָן איר ניכטז איבריג. איך גלייכע יא שטאָפפעלן פאָר פייער,
דיררעם געהעלצע פאָר דער פלאַמע , שלאַקקען איבער מיך טהאָן גענגע-
זען ; בין דער אייטעלקייט, דער ניכטיגקייט בילד ·

במה איט וואס זאלל איך נאָהער קאָממען ? וואס פיר היילונג זוכען ? וויא אונגעהאָר-
זאַמער, ווידערשפענסטיגער זאָהן פערפאהר איך , וויא קנעכט , אונטריי
איינעם הערן , וויא שילער , דער ווידער זיינען לעהרער שטרייטעט . וואס דוא פיר
ריין ערקלערטעסט , ערקלערטע איך פיר אונריין , וואס דוא אונריין שפראכסט , שפראך
איך ריין ; וואס דוא ערלויבטעסט , ערקלערטע איך פיר אונערלויבט , וואס דוא ניכט ער-
לויבטעסט, ערלויבטע איך ; וואס דוא ליבטעסט , האַסטע איך , וואס דוא האַססטעסט, ליבטע
איך ; וואס דוא פיר אונוויכטיג ערקלערטעסט , ערקלערטע איך פיר וויכטיג , וואס דוא
פיר וויכטיג ערקלערטעסט, היעלט איך פיר אונוויכטיג ; וואס דוא נאַהעטעסט, פערשטיעס
איך , וואס דוא פערשטיעסט נאַהערטע איך מיר . — אבער איך העטטע ניכט דיא אַבזיכט גע-
האבט, דיך צו ערצירנען ? — יא, מיט פערבערשטירנער ערשיינע איך , פערגע-
בונג פאָן דיר צו ערביטטען , פרעכן וויא איינהונד , אונפערשעמט וויא איינע בוהלע-
רין

ריבונו׳ · כסף וגו׳ , לשון המקרא (משלי כ״ו) ·

גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא · עָצְמוּ פְּשָׁעַי מִסַּפֵּר בּוֹשְׁתִּי וְגַם נִכְלַמְתִּי כְּגַנָּב הַנִּמְצָא בְּמַחְתֶּרֶת :

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אִם עָמַדְתִּי לְפָרֵשׁ אֶת חֲטָאַי וּלְבָאֲרָם יִכְלֶה הַזְּמָן וְהֵם לֹא יִכְלוּ עַל אֵיזֶה מֵהֶם אֲבַקֵּשׁ · וְעַל אֵיזֶה מֵהֶם אֶתְוַדֶּה · עַל הַכְּלָל אוֹ עַל הַפְּרָט · עַל הַנִּסְתָּרוֹת אוֹ עַל הַנִּגְלוֹת · עַל הָרִאשׁוֹנוֹת אוֹ עַל הָאַחֲרוֹנוֹת · עַל הַחֲדָשׁוֹת אוֹ עַל הַיְשָׁנוֹת · עַל הַטְּמוּנוֹת אוֹ עַל הַנּוֹדָעוֹת · עַל הַנִּזְכָּרוֹת אוֹ עַל הַנִּשְׁכָּחוֹת מִמֶּנִּי · יוֹדֵעַ אֲנִי בְּעַצְמִי שֶׁאֵין בִּי לֹא תוֹרָה וְלֹא חָכְמָה · לֹא דַעַת וְלֹא תְבוּנָה · לֹא צְדָקָה וְלֹא יַשְׁרוּת · וְלֹא גְמִילוּת חֲסָדִים · אֲבָל אֲנִי סָכָל וְלֹא יוֹדֵעַ · בַּעַר וְלֹא מֵבִין · גַּזְלָן וְלֹא נֶאֱמָן · חַיָּב וְלֹא זַכַּאי · רָשָׁע וְלֹא צַדִּיק · רָע וְלֹא טוֹב · וְכָל מַעֲשִׂים רָעִים עָשִׂיתִי · וְגַם עֲבֵירוֹת רָעוֹת עָשִׂיתִי : וְאִם אַתָּה דָן אוֹתִי כְּמַעֲשַׂי אוֹי לִי · וַי לִי אֲהָהּ עָלַי · אוֹיָה עַל נַפְשִׁי ·

ואם

מיינע פערברעכען זינד צאָהללאָז · איך שטעהע איך, עררעטהע, גלייך דעם דיבע, דער ביים איינברוך ערטאפפט ווערד ·

רבונו הערר דער וועלט! וואָללטע איך איינע זינדען דייטליך ערצעהלען, דיא צייט פֿעלגעהען, אונד איהרע אויפצעהלונג גינגע ניכט צו ענדע. אויף וועלכע פֿאָן איהנען זאָלל איך פֿערגעבונג ערביטטען, וועלכע פֿאָן זיהנען בעקעננען? זאָלל איך מיך אללגעמיינען, אודער איינצעלנען רעדען? פֿאָן דען פֿערבאָרגנען, פֿאָן דען אָפֿפֿענבאַרען פֿערגעהונגען? פֿאָן דען פֿריהערן, פֿאָן דען שפּעטערן? פֿאָן דען נייען, פֿאָן דען אַלטען? פֿאָן דען הייאַליכען, פֿאָן דען בעקאַנטען? דערען איך געדענקע, דיא איך פֿערגאַס? וואָהל ווייס איך עס, איך האַבע וועדער לעהרע, נאָך ווייסהייט, נאָך ערקענטניס, נאָך פֿערנונפֿט, נאָך טוגענד, נאָך רעכטשאַפֿענהייט, נאָך גוטטהאַטען. פֿירוואַהר! איך בין אונוויססענדער טהאָר, איינזיכטלאָז, אונרעדליך, שולדפֿאָלל, אונגערעכט, באָסהאַפֿט. וועלכע איבעלטהאַטען, וועלכע פֿערברעכען איבטע איך אויס! ריכטעסט דו נאָך איינען טהאַטען איך, שטעהע

איר

רבו מלמנות וחטאתי עצמו מספר · וכמשא כבד
יכבדו ממני : מתודה אני לפניך יי אלהי בכפיפת ראש
בכפיפת קומה · בכניעת חיל · בחלישות כח · בשבירות
לב · בנמיכות רוח · בקדה · בכריעה · בהשתחויה · באימה ·
בבעת ברתת · בזיע · בחלחול · ביראה · במורא · אומר
אני לפניך יי אלהי מקצת מעשי הרעים · ומדרכי
המכוערים · וממעללי המקולקלים · לאומרם אי
אפשר · לבררם אין בי כח · לגלותם לא אעצור חיל ·
לדברם לא אדעם · להגידם איני כדי לתבוע עליהם
סליחה ומחילה וכפרה · מה אני מה חיי אני הבל וריק
אני רמה ותולעה אני עפר ואפר · בוש אני מחטאי
ומכלם אני מפשעי · אין לי פתחון פה להתודות לפניך ·

גדול

נער זינדען , מיינער פערברעכען מענגע ; איהרער שווערע בירדע וואם מיך ערני-
גען. איך בעקעננע מיינע פערגעהונגען פאר דיר , עוויגער , מיין גאָטט ! געזענקי-
טען הויפטעס , געקריאמטען קערפערס , מיט געבייגטעם געמיטהע , מיט געשוועכ-
טער קראַפט , לערקנירשטעם הערצענס , געדעמיטהיגטען גייסטעס , מיט קרימבייגונג ,
הינשטרעקקונג , אין פורכט אונד אנגסט בעבענד . איך נעננע פאָר דיר , עוויגער ,
מיין גאָטט , נור איינען טהייל מיינער חיבעלטהאטען , מיינער פערדאָרבענען , פערי-
ווערפליכען אונטערנעהמונגען ; זיא פֿעראַפג איך , זיא אַלע אויזצושפרעכען , זיא
רייכט מיינע קראַפט היו , זיא דייטליך , קאָנר דאַרלוטשטעלען ; איך וויים זיא ניכט אַלע
לו נעננען . אונד ווען איך זיא נעננע , זאָ בין איך ניכט ווירדיג , פערצייהונג , פערגע-
בונג , פערזעהנונג לו ערבישטפן . וואַז בין איך ? וואַז איין לעבען ? איך בין לעערער
טאַנד , דעז געווירמעז רויב , שטויב אונד אַשע . איינער פערגעהונגען שעאע איך
איך , עררעטהע איינער פערברעכען . איך האבע קיינע מויזיכט , פאָר דיר לו בעי-
קעננען ; איינע זינדען זינד לו גראָס , אַז דאס זיא פערגעבען ווערדען קעננטען ,

איינע

המקרא (ישעיה ח׳) · טבור וגו׳ , על פס הכתוב (שיר ז׳) פרדך אגן הסהר וכו׳ , אמר דרשו ר״ל
על תלמידי חכמים , ותרגמתי כה לפי הכוונה · חגר , כשו״פגרתה (תהלות פ״ט) · כי תסוב ,
לשון הכתוב זכריה ט׳) · לבצרון , ירושלים , אשר היתה עיר מבצר ·
רבותי · בכניעת חיל , בהכנעת כח רוחי · בנמיכות רוח , בשפלות רוח · בבעת וגו׳ , כל
המלות האלה ענין פחד ורעדה · המכוערים , לשון מיאוס בלשון רז״ל ·

רבותי

אלהינו ואלהי אבותינו אל תעש עמנו כלה· תאחז ידך במשפט· בבא תוכחה נגדך· שמינו מספרך אל תמח· גשתך לחקור מוסר· רחמיך יקדמו רגזך· דלות מעשים בשורך· קרב צדק מאליך· הורש זועקנו לך· צו ישועתנו במפגיע· ותשיב אהלי תם· פרחיו ראה כי שממו· זכור נמת· עדות לא תשכח מפי זרעו· חותם תעודה תתיר· סודך שים בלמודיך· טבור אגן הסהר· נא אל יחסר המזגיה דע את אשר רעוך· מגרעת אשר לא ידעוך· כי תשיב לבצרון·

לכודים אסירי התקוה:

רבונו של עולם קודם כל דבר אזלי פה להשיב ולא מצח להרים ראשי· כי מפני שעונותי

רבו

אלהינו אונזער גאטט, גאטט אונזרער פֿעטער, רייבע אונז ניכט גענצליך אויף, ווען דיינע מאלאכט דאז רעכט איבעט; אונד ערשיינט שטראפֿענד דיינע הערליכקייט, זא לעט' אונזער נאמען אויז דיינעם בוכע ניכט! לעזעט דאז דיך הערב, דער שטערבליכען זיטטען צו אונטערזוכען: זא קאמע דיינע ערבארמונג דיינעם צארנע צופאר; אונד ערבליקעזט דאז דיא מראוטה פֿן טוגענדען, זא לאם דיינע סעליגקייט אבוואלטען! אונטערריכטע אונז, ווען וויר צו דיר פֿלעהען; געביטע אונזער הייל, אום דאז וויר בעטען. ערבויע ווידער דיא וואהנונגען דער פֿראמען, זיא הערבאב אויף איהרע טהארע, דיא פֿערוויסטעט ליגען. געדענקע דיינער פֿער-הייסונג: „ניא ווערדע איינליגניס אויז דעם אונדע זיינער נאכקאממען פֿערגעזזען!‟ לעזע דאז זיגעל דעז הייליגען לייגניזזעז (דער תורה), אפֿפֿענבארע דיינע געהיימ-נזזע דען הייליגען שילערן, דאם דער וויזהייט קוועללע איהנען אונפֿערזיגבאר שטרע-מע! ניס, עוויגער, דערער דיך מן, דיא דיך ערקעננען, שטילע דיא דיך ניכט ערקעננען וואללען! פֿיהרע אין דיא פֿעזטע בורג (ירושלים) צוריק דיא געפֿאנגע-נען, דיא אין פֿעזזעלן דיינער האררען!

רבונו הערר דער וועלט! ביים אנבעגיננע שאן וויס איך ניכטז צו ערווידערן, קאן ניכט שטירנע, ניכט הויפט עאפאר העבען! פֿירוואהר! לאהללאם: איזט איי-

נער

אלהינו· בשורך, עניקרליה· לו ישועתנו, לבון המקרא (איוב ל״ז)· במפגיע, ענין תפלה· נמת, דברת· פרחיו וגו׳, לבון הכתוב (דברים ל״ד)· חותם וכו׳, לאון

לַיְיָ מַגִּישֵׁי מִנְחָה בִּצְדָקָה׃

אל מלך· ויעבור· יי יי· וסלחת· סלח לנו· כי אתה·

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵיהּ דְּאַבְרָהָם רְחִימָא׃ בְּדִיל
יַעֲבוֹר׃

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵיהּ דְּיִצְחָק עֲקִידָא׃ בְּדִילוֹ יַעֲבוֹר׃

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵיהּ דְּיַעֲקֹב שְׁלִימָא׃ בְּדִילוֹ יַעֲבוֹר׃

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן זְכוּתֵיהּ דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא׃ בְּדִילוֹ יַעֲבוֹר׃

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵיהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיָּא׃ בְּדִילוֹ יַעֲבוֹר׃

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵיהּ דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא׃ בְּדִילוֹ יַעֲבוֹר׃

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קִנְאוּתֵיהּ דְּפִנְחָס קַנָּאָה׃ בְּדִילוֹ יַעֲבוֹר׃

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵיהּ דְּדָוִד מְשִׁיחָא׃ בְּדִילוֹ יַעֲבוֹר׃

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן צְלוֹתֵיהּ דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא׃ בְּדִילוֹ יַעֲבוֹר׃

רַחֲמָנָא תּוּב מֵרוּגְזָךְ· וְלָא נֶהְדַּר רֵיקָם מִן קֳדָמָךְ׃

אל מלך· ויעבור· יי יי· וסלחת· סלח לנו· כי אתה·

אלהינו

דעם עוויגען ברינגען אָפּפער זיא (ישראל) דורך טוגענדען·

רחמנא ערבּאַרמער! געדענקע אונז דען בונד אברהמ'ז, דיינעז ליבלינגז! אום זיינעטוועגען ווענדע אונזרע שולד דאהין! ערבּאַרמער! געדענקע אונז דען בונד יצחק'ז (דעז אויף מוריה) געבונדענען! אום זיינעטוועגען ה' ז' ה'. ערבּאַרמער! געדענקע אונז דען בונד יעקב'ז, דעז פראָמען! אום זיינעטוועגען ה' ז' ה'. ערבּאַרמער! געדענקע אונז דאז פערדיענסט יוסף'ז, דעז גערעכטען, אום זיינעטוועגען ה' ז' ה'· ערבּאַרמער! געדענקע אונז דען בונד משה'ז, דעז פראָפעטען! אום זיינעטוועגען ה' ז' ה'· ערבּאַרמער! געדענקע אונז דען בונד אהרן'ז, דעז פריסטערז! אום זיינעטוועגען ה' ז' ה'· ערבּאַרמער! געדענקע אונז דען אייפער דעז פנחס, דעז הייליגען אייפערערז, אום זיינעטוועגען ה' ז' ה'. ערבּאַרמער! געדענקע אונז דען בונד דוד'ז, דעז געזאַלבטען! אום זיינעטוועגען ה' ז' ה'. ערבּאַרמער! געדענקע אונז דאז געבעט דעז קעניגז שלמה! אום זיינעטוועגען ה' ז' ה'. ערבּאַרמער! לאס' אב פאָן דיינעם צאָרן, דאס וויר ניכט לעער פאָן דיר צוריק געוויזען ווערדען·

אלהינו

לאונס, ואחר כך דבר אליהם דברי רצוי ונחמה, ואמר: חרפו לכם ידוי אפי וכו' (מלאכי ג' כ')

רחמנא· בדילך יעבור, בעבורו יעבור זעפך מן העולם·

ואם אין קרבן ליחל · תמורם אערוך שבח ·
ונבחר ליי מזבח · עשה משפט וצדקה ·
ליי מגישי מנחה בצדקה :

נאלמתי דומיה · מאין עבודת כהנים ·
ואיך אשיר בשביה · ואספו לויי אמונים ·
ועל כל זאת אודה יה · כי הוא נערה בדינים ·
לנו בושת הפנים · ולך יי הצדקה ·
ליי מגישי מנחה בצדקה :

חלף קרבנות פדר · תפלתי תראה ·
בזכרי על הסדר · עבודת משרתים באי
היכל הדר בהדר · ושמעו מבשר במראה ·
וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ·

ליי

ברכט איין אפפערהייזע · אונד זינד איך פון קיינע אפפער מעהר, דיא האפפנונג אונז לאזזען, אן איהרער שטעללע ארדנע לאבגעזענגע איך · עז איזט וואהלגעפעלליגער דעם עוויגען דען טאכטאפפער, דאז איבען דעז רעכטעז אונד דער טוגענד.

דעם עוויגען ברינגען אפפער זיא (ישראל) דאר דורך טוגענדזין ·

איך פערשטוממע געפיהללאז, דאס הינזעהען איזט דער פריזטערדינזט ; וויא זאלל אין געפאנגענשאפט איך זינגען, דא פערניכטעט זינד איינע לעויטען, דיא טרייען? דענגאך איך לאבע גאטט, דען ער איזט ערהאבען איים געריכטע · אונזער אנטליץ בעדעקט דיא שאאם, דיין, א גאטט, איזט דיא גערעכטיקייט ·

דעם עוויגען ברינגען אפפער זיא (ישראל) דאר דורך טוגענדזין ·

שטאטט דער אפפער איינגעווייהטע ערשטיינע איין געבעט · דא איך געדענקע נאך ארדנונג דיא דינזטפעררינכטונג דער דינער, וועלכע קאמען אין דען טעמפעל, פאן ציאער אין ציאער, וועלכע פערנאהמען דען (מלאכי), דער פערקינדעטע איים געזיכטע: „זיא שטראהלעט אייך, דיא איהר איינען (גאטטעז) נאמען עהרפירכטעט, דיא זאננע דער הייל · "

דעם

ובני המעים · יחל, מלשון ויחל משה (שמות ל"ב י"א) · ליחל, לתקוה שיכפרו על העוונות · תמורם, תחתם · נאלמתי דומיה, תהלות (ל"ט ג'), והכוונה, עזבוני כוחי ואומי, ונהייתי כאבן דומם בלי הרגשה, בזכרי חורבן המקדש, והשבתת עבודת הכהנים ושירת הלוים · ואספו, מלשון לסוף אסיפם (ירמיה ח' י"ג) · חלף, תחת · ושמעו מבשר וגו', הוא מלאכי, שהוכיח את ישראל ואת הכהנים בדברים קשים, על לא שמרו מצות ה', ועל אשר הקריבו בעלי מומין

12 למזבח

תחנוני · במקום תמיד מיומן · לשחר על
קרבני · וכי האמין ביי · ויחשבה לו צדקה ·
ליי מגישי מנחה בצדקה :

יחידו למאה נחנן · ועקוד במזבח אבניו ·
לפנות ערב חנן · והאל נשא פניו ·
לתמיד ערב מכונן · להתרצות פני אדוניו ·
כאיש לקח מלא חפניו · קטורת סמים דקה ·
ליי מגישי מנחה בצדקה :

מפלל יושב אהל · הכן במקום משכב ·
לרבוי פדרים יחל · בהתקרב בבית זבחי

ואם

אָפּפֿערז, בעשטיממטע, נאך פֿריהערזטען דער אָפּפֿער · אונד אַלז דעם עווי־
גען ער פֿערטרויעטע, רעכנעטע ער (גאָטט) עז איהם אַן צור טוגענד ·
דעם עוויגען בריגגען אָפּפֿער זיא (ישראל) דאר דורך טוגענדזין ·
זיין (אברהם'ז) איינציגער זאָהן — הונדערט יאָהרע אַלט, וואורדע ער בע־
גנאדיגעט (דורך דעזזען געבורט), ער (יצחק) ווארד געבונדען אויף דעם
אָפּפֿערהערד פֿאָן שטיינען — געגען אבענד פֿלעהעטע ער, אונד גאָטט נאהם
איהן גנעדיג אויף, דעם טעגליכען אבענדאָפּפֿער גלייך, בערייטעט, נור וואָהל־
געפֿעלליגען אויפֿנאהמע פֿאָר דעם העררן, גלייך דעם מאננע (פריעסטער),
וועלכער נאהם איינע האנד פֿאָלל ריכווערק, פֿאָן געווירצען, פֿיין צערמאהלען.
דעם עוויגען בריגגען אָפּפֿער זיא (ישראל) דאר דורך טוגענדזין ·
ער (יעקב) בעטעטע, דער צעלטענבעוואָהנער, דער איבערנאכטעטע אָן
יענעם בעריהמטען אָרטע (בית אל); דיא אענגע דאר פֿעטטשטעקע — ער
בעטעטע (דאמאלז אין; ערזעלבען שטונדע) — זיא וואורדען (דעז נאכטז) דאר גע־

ברעכט

כ"ז) · ומזמן, בעת המיועדת לתפלת שחרית. במקום תמיד, פלוגתא דתנאי היא בברכות (דף כ"ו ע"ב), רבי יוסי בר חנינא אומר, תפלות אבות תקנום, רבי יהושע בן לוי אומר, תפלות כנגד תמידין תקנום · ונראה שהפייטן כוון פה לדעת שניהם. מיומן, מיועד ומזומן. לשחר, מ׳ קדם בהקרבתי בשחר קודם כל שאר הקרבנות · יחידו, הוא יצחק · לפנות ערב, ראשית (ר"ס ג), וכוונת הפייטן, שיצחק התפלל תפלת מנחה · נשא פניו וכו׳, הטעם, רצה וקבל את תפלתו, כאשר קבל הקרבת התמיד והקטרת קטורת הסמים. מפלל, כמו מתפלל · יושב אהל, יעקב, שנאמר עליו (ראשית כ"ה כ"ז) יושב אהלים · במקום משכב, זה בית אל · לרבוי פדרים וכו׳, הטעם, כי יעקב התפלל, כאשר לן בבית אל, בזמן נסעו, אשר הקריבו לשרוף גחלת הסקדש הבגדים והאמורים, והקרבתן היתה כשרה בלילה · פדרים, הם החלבים

ובני

דור אמונתו: טוב לחסות ביי מבטוח באדם טוב לחסות ביי מבטח בנדיבים: טוב וישר יי על כן יורה חטאים בדרך: טוב ויחיל ודומם לתשועת יי: הושיענו אלהים כי באו מים עד נפש: הושע יי את עמך את שארית ישראל: הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם: הושיעה יי כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם: עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך:

כרחם אב· ליי הישועה· כי לא· יי שמעה·

פזמון

בת עמי לא תחשה· ולא תשקוט בזעקה·
ובמקום עולה ואשה· תכין תחן ותקה·
ליי מגישי מנחה בצדקה:

נשיא אלהים הנאמן· ראש צירים איתני·
השכים שחר וזמן· עמוד וערוך:

תחנוני

דעם הערן פערטרויען, אלז אויף פירזטען זיך פערלאסן • גיטיג איזט דער עוויגע אונד געערעכט; לייטעט אירדענדע דיא רעכטע באהן • גיט ביזט, שווייגענד הארען דער היילפע דעז הערן. הילף אונז, הערר! דאז וואססער דרינגט אונז לעבען. רעטטע, גאטט, דיין פאלק, דען רעזט ישראלז! הילף דיינעם פאלקע, זעגנע דיין ערבע; ווייד איבר הירט, אונד טראגע זיא אין דיינעם שאוזע צור עוויגקייט! הערר, רעטטע' אונז בייא! דיא פראמען זינד דאהין, דיא צאהל דער רעדליכען ניאמט אב • הילף אונז, גאטט אונזרעז הייל עז, אום דער הערליכקייט דיינעז נאמענז ווילען! רעטטע אונז, פערגיב אונזרע זינדען אום דיינעז נאמענז ווילען!

בת עמי • דיא טאכטער איינעז פאלקעז, זיא שווייגט ניכט, האלט ניכט ראוט דעז פלעהענז; אן דער שטעללע דעז גאנץ אונד פייער־אפפערז בערייטע זיא געבעט, נאך געזעץ.

דעם עוויגען בריינגען אפפער זיא (ישראל) דאר דורך טעגענדזין •

נשיא דער פירזט גאטטעז (אברהם), דער אהערהאפטע, דאז הויפט דער (געזאטצטען) באטהען, דעז גלויבענז פעזט, אם פריהען מארגען, צור צייט, שטאנד ער, פרדנעטע געבעטע אן, שטעטט דעז טעגליכען אפפערז

בת, המאורד קורא לכל עם ישראל בת, כמו בת יהודה, בת ציון, וכדומה לכם• תחשה, ענין שתיקה, תחן, תחנה ותפלה•

נשיא אלהים, סוד אברהם, שנאמר עליו (בראשית כ״ג ו׳): נשיא אלהים אתה בתוכנו• צירים, שלוחים מלאכי המקום• איתני, החזקים באמונתם, מלשון לאיתנו (שמות י״ד פ״ז)

בְּיָדוֹ מִנְחָה: כְּרַר נִיב שְׂפָתַי כְּשַׁחַר פָּרוּס · עֲנֵנִי וּרְפָא
מִזְבַּחֲךָ הֶהָרוּס · חֶלְקַת לְשׁוֹנִי תֶּעֱרַב כְּשֶׁמֶן לָרוּס ·
אֶת הָעוֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה: בֵּית תְּפִלָּתָם מְקוֹם צָקוּן
לַחֲשָׁם · חָשׁוּב כִּבְמָקוֹם אֲשֶׁר יְבַשְּׁלוּ שָׁם · הַכֹּהֲנִים
אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הָאָשָׁם · וַאֲשֶׁר יֹאפוּ אֶת הַמִּנְחָה:
צַוֵּה יְיָ חַסְדּוֹ קוֹמְמִיּוּת הֲשִׁיבֵנִי לְנָוִי · לְפָאֵר מְקוֹם
מִקְדָּשִׁי לְחַדֵּשׁ הֲדַר זִוִּי · וְיָשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר אֶת בְּנֵי
לֵוִי · וְהָיוּ לַיְיָ מַגִּישֵׁי מִנְחָה:

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה:

טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: טוֹב יְיָ לְקוָֹיו לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ:
טוֹב יְיָ לְמָעוֹז בְּיוֹם צָרָה וְיוֹדֵעַ חוֹסֵי בוֹ: כִּי טוֹב יְיָ לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד דּוֹר
וָדוֹר

אמן, אונד זא נאהמען זיא פֿייאען אהן טהערען אונד צו גאטט אונבעסטימטער אפפֿען, אודר דיא זעהנע ישראלס, זאנדרטען דורך איהן דאס אָפּפֿער · דאס איינער אָפּפֿען רעדע ווייטער זיין, איז דער אָרגענדרטעטע פֿייטפֿערברייטעטע לוכט ! ערהערע איך, פֿטעללע דיינען געהרטעטען אָלטאר אידער הער ! אענגע דיא ערגיסונג מונארער שפראַכע דיר אנגענעהם זיין, וויא דאס געפֿייהטע טהאל, מין טאללבען דאס אעהל לאם בראנד־ מונד שפייזעאָפּפֿער געריירט ווארד · מיהר (ישראל) בעסתהוו, אָן ויא איינגעבבעט זיך ערגיסען, אבטע גאָטט, פֿיר יענען היילגענאָרט, אָן דיא פּריזטער קאָכטען דאס זינד־ מונד שולדאָפּפֿער, אָן דיא בוקען דאס שפייזעאָפּפֿער! אענגע דער עריגע איינע גנאדע בעפֿעהלען, מונד אויפֿריכטען, אין אונזרע אמגאנגען צוריק פֿיהרען ! אענגע דער אָרט אונזרעס היילגטהומס פֿערהעררליכט, אונזער גלאנץ ער נייעט ווערדען! דאן ווירטערט, ריינגט גאָטט מיאאער אעהר דיא זעהנע דעס לוי,
דאס זיא ווידען דעם עווגען דארברינגער דעס אָפּפֿערו .

טוב גוט איזט דער עוויגע אללען, ערבארמט זיך זיינער וועררקע אללער, גוט איזט גאָטט דענען, דיא נאך איהם הארען, דער זעעלע, דיא איהן זוכעט . גוט איזט דער עוויגע, איינע בורג אם טאגע דער נאָטה ; ער ליבעט דיא איהם פֿערטרויען. גיטיג איזט דער העררע ; עוויג זיינע גנאדע, זיינע טרייע פֿיר אונד פֿיר · בעזזער איזט, דעם העררן פֿערטרויען, אלז זיך אויף מענשען פֿערלאסען . בעזזער איזט,

דעם

כרר ניב וגו׳, אומר שליח צבור על עצמו בדרך ענוה ושפלות רוח · כשחר פרוס, לשון המקרא (יואל ב׳) · ורפא וגו׳, במלכים (א׳ י״ח) · חלקת לשונו, אמרים רכים ונחמנונים · לרוס וגו׳, לשון המקרא (יחזקאל ט״ז) · צקון לחשם, שפיכת הלב בתפלה ·

מר · אכפרה פניו במנחה: להקשיב למסטיננו מאן
תמאן · סאוננו ברעש אל נא תהי נא סואן · ואם עונות
תשמור הלא רבו מאין · עוד פנות אל המנחה: ישראל
עמך אשר בך מאמין · אם בשמאל היתה קרבנו
בימין · באלשחר פניך ויקח מן הבא בידו מנחה: עורכי
שוע משלמי פרים שפתותם · רצה והשלך במצולת
ם כל חטאתם · יערב לפניך שיחתם ורנתם · כחטאת
כעולה וכמנחה: זכר פר פנים ושעיר פנימי וחיצון ·
הז נא אמרינו לפניך לרצון · ותערב מנחתנו כשה
אחת מן הצאן · מן המאתים ממשקה ישראל למנחה:
אה כי אזלת ידינו ויושבי מרום שחו · פסו אמונים
בן לקחו · כבר פה ועדל שפה וישלחו · בני ישראל
בידו

יואער שטעהעט עז אויך דער ווארטע , הארעט צור זייט דעז אבענדאפ-
ערז , דענקעט : „איך וויל דעז עווינגען לאהרן איט דער אנדאכט זא גער אב-
ווענדען . " אונזערן אנקלעגער (שטן) ווא לעזט דוא ניכט פערנעהאען , וואללעזט
ינען געוואלטיגען שטורם אבווענדען פאן אונז ! אונד וויללזט דוא זינדען צורעכנען , זא
נד איהרער צו פילע , דאס דוא דיך ניכט אעהר ווענדעזט צום אפפער · ישראל ,
יין פאלק , דאס אן דיך גלויבעט — שטיטצעזט דוא עז צור לינקען צוריק , ברינג' עז צור
עכטען דיר נעהער ! עז קעמאט , פאר דיר צו פלעהען , ברינגט פאן זיינער האבע
אפפער · דיא געבעט אנארדנען , איט איהרער ליפפען רעדע אפפערטירע ערז
עללען , נים זיא גנעדיג אויף , ווירף אין דיא טיפע דעז אעערעז איהרע זינדען אל-
ע ! לאס' איהר געבעט דיר אנגענעהם זיין , וויא זינד- ברנד- אונד שפייזעאפפער !
עדענקע אונז דען אפפערשטיר , דער איננערהאלב דעז הייליגען פארהאנגעז
(פרוכת) , געבראכט ווארד , דער ליגענבעקקע , דיא איננערהאלב אונד אויזער-
האלב דעז צעלטען דארגעבראכט ווירדען ! לאס אונזרע ווארטע דיר געפאללען , אונ-
ער אנדאכט אפפער דיר אנגענעהם זיין וויא לאם אויז צוויא הונדערטען , אין ישראל'ז
פרליגליכזטען העערדען , צום אפפער ערלעזען · שויע ! אונזרע אאכט איזט גאנ-
צ פערשווונדען , געבייגט זינד דיא אין דער העהע טהראנטען ; דאהין זינד דיא פראמ-
אען

אלהי · בשר עמך , בתהלות (קי"ט) · סאוננו וכו' , בישעיה (ט') , ראה שם בביאורי · פר
וגו' , רומז על קרבנות יום הכפורים · אזלת ידינו , תם כחנו · פסו , תמו ·

מתיצב על מצור ועומד על המשמר · מחלה פניך לעת מנחת ערב ומצפה כופר· כי אמר · אכפרה פניו במנחה: ירושלים עירך בנה ועריה מקצה· אסורים רעוצים פתח ולחפשי הוצא· וערבה ליי מנחתם כימי עולם ותשוב ותרצה· עוד פנות אל המנחה: ונפוצות ישראל לקבץ ידך שנית תוסיף· כרועה עדרו תרעם בנוה טוב· תאסף· וישב מצרף וטהר את בני ישראל כזהב וככסף · והיו ליי מגישי מנחה:

אל מלך · ויעבור · ייי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה·

נשלמה פרים שפתינו תכון תפלתנו קטורת לפניך משאת כפינו מנחת ערב: יהיו לרצון אמרי פינו והגיון לבנו לפניך ייי צורנו וגאלנו:

כרחם אב· ליי הישועה· ייצבאות· כי לא· ייי שמעה:

אלהי בשר עמך מפחדך סמר · ותמיד עומד על משמר· ומצפה לעת מנחת ערב כי אמר

אבענדאָפּפער, האָפפעט ערלעזונג; דענן עז דענקעט: „איך וויל דעזיגען „לאָרן מיט דעם אָפּפער דער מאָרגאַכט אבווענדען." ירושלים, דיינע שטאַדט, ערביטע ווידער, דיא הייליגן שטעדטע אללע! דיא געפאַנגענען, געדריקטען לאָזע נאָך צור פרייהייט; איהר אָפּפער זייא דיר, עוויגער, אַנגענעהם, וויא אין דען טאַגען דער פאָרוועלט, עז געפאַללע דיר ווידער. דיך צו ווענדען צו דעם אָפּ-פער! ישראלז צערשטרייטע צו זאַמלען אָפּגעגעבענע דאַז צווייטע מאָל דיינע מאַכט! ווירדע זיא, וויא הירט זיינע העערדע ווידעט, זאַממלע זיא אויף גוטעם באָ-דען! — יאַ, ער לייטערט, רייניגט דיא זעהנע ישראלז איאמער אהער, וויא גאָלד, וויא זילבער, דאַס זיא זייען דעם עוויגען דאַרבּרינגער דעז אָפּפערז·

נשלמה דער אָפּפערטיר שטעללע פערטרעטע אונזרער ליפפען רעדע; לאָס' אונזער געבעט וויא ווייהריך דיר געפאַללען, אונזרער הענדע פאַלטען וויא אבענדאָפּפער! וואָהל מעגען דיר געפאַללען דיא רעדען אונזרעז מונדעז, דיא גע-דאַנקען אונזרעז הערצענז דיר, אונזער האָרט, אונזער ערלעזער!

אלהי איין גאָטט! דיינעם פראָמקע טוידערט אויז פורכט פאָר דיר דיא הוט;
איאמער

ותרגמתי לפי הענין בלבד· הכנו וגו', לשון הכתוב (חבקוק ב')· פניו, מוסב על הקב"ה· מקלה, כלה, מרלשיתם עד קיצם· רעולים, אסורים· וישב, על שם הכתוב (מלאכי ג')·

אלהי

ושמע ועיניך פקח· וראה כי טוב מסתופף בשערי רחמיך ויקח· מן הבא בידו מנחה: ברוב רחמיך אמרי האזינה יי הגיגי בינה· אם נא מצאתי חן בעיניך אלהי קדם מעונה· ולקחת מנחתי מידי אשר הבאתי לך בתחנה· ויהי בעלות המנחה: שדי לא מצאנוך שגיא כח לעדה מקדם קנית· אחד המרבה ואחד הממעיט בשובו נפשו רצית· אך יכון לבו לפניך במנחתו בעת הקריב אותה· וזאת תורת המנחה: כהיות מזבחי ומקדשי על מכונו וגבולו היו מכפרים עלינו· בשעירים העולים לגורל ועתה באשמתינו· לו חפץ יי להמיתנו· לא לקח מידנו עולה ומנחה: תחנונים ידבר עמך יבקש סליחה בלב מר· הנו

מתיצב

אויגע, גאטט, וויא דיא גוטען אויך דער וואללוסט שטעהען, פאן דען טהארען דיינער ערבארמונגען, וויא זיא ברינגען פאן איהרער האבע איין אפפער. אין דיינער גראסען ערבארמונג פערנים מיינע ווארטע, גאטט. אערק' אויך איין פלעהען! ווען איך גנאדע אין דיינען אויגען פאנד, אורפאטער גאטט אין דיינעם וואהנזיצע: זא נים פאן דאס אפפער פאן איר, דאס איך דיר דארברינגע אים געבעט, נור ניט, דאס עהדעם דאס שבענד אפפער דארגעבראכט ווארד. אללמעכטיגער, אונערגרינדבארער! דיינע פאלגעוואלט ליגטעזט דוא איאוער דער געמיינדע (ישראל), דיא דוא אינדער פארי ... לייא דיר ערווארבעזט; אכטעסט זיא גראסע אדער קליינע אפפער בריגגען, דיא ריין זיגע זעעלע נאהאוט דוא גנעדיג אויך. נור אוסטע, ביים דארברינגען דעז אפפערז, דער איגלו דיר עאפפר געריכטעט ווערדען; דיס דיא פארטריפט פיר אללע אפפער, דאס טעאפעל אונד אלטאר אויף פעסטעם גרונדע פראנגטען, פערזעהנטען אונז דורך דאס לאמאז געהייליגטע ליגענבעקקע; אונד נון אין אונזרער פערשולדונג —אעבטע גאטט אונז דאך טעדטען — ער ניאאט פאן אונזרער האנד ניכט ברענד- ניכט שפייזע אפפער אן· פלעהענד שפריכט דיין פאלק, ערביטטעט פערצייהונג בעטריבטען גע מיטהעז; אויך דער ווארטע טטעהט עז האררענד, פלעהט פאר דיר נור לייט רעז שבענד·

הכתוב (תהלות פ"ד)· ויקח וכו', לשון המקרא (בראשית ל"ב)· אלהי וכו', על שם הכתוב (דברים ל"ג)· ויהי וגו', לשון המקרא הוא (מלכים א' י"ח)· שדי וכו', לשון הכתוב (איוב ל"ז)· בשעירים וכו', שעירי יום הכפורים: לו חפץ וגו', לשון המקרא (שופטים י"ג),

[illegible]

בקראי ענני צור היום יפנה · כאשר יביאו בני ישראל
את המנחה: ריח ניחוח אמרי פי לפניך צור עולמים ·
חלבי ודמי הנמעט בצומי תמור חלבים ודמים · קבל
הגיון לבי אשר ערכתי זה כמה ימים · היום בנעימים ·
כחטאת כאשם וכמנחה: דרוש נא כיום זה דורשיך
והדרש להם בניב שפתים · שעה למעמדם וטהרם
ככסף מזקק שבעתים · ורצה שיתם כשה אחד מן
הצאן מן המאתים · ממשקה ישראל למנחה: בליל
ועולה תחנתי תחשב ומסטיני ריב תריב · והוציא
כאור צדקי טרם יבא השמש ויעריב · שפוך כמים לבו
בתפלתו כל איש והקריב · המקריב קרבנו ליי מנחה:
ישרון עמך ישיר חסדך בטוב לקח · הטה אליו אזנך

ושמע

רעט, נור לייט, דאָס מיינעט דיא זעהנע ישראלס דאָס אבענדאָפּפער ברינגטען. מעגען אנגענעהמער דופט דיא וואָרטע מיינעס מונדעס פאָר דיר זיין, פעלזען דער וועל-טען! מעגע מיין פעטט, מיין בלוט, מים פאַסטען הינגעלעהרט, דיא שטעללע דער געווייהטען פעטטשטיקקע, דעס אָפּפערבלוטעס פערטרעטען! נים דיא געפיהלע מיינעס הערצענס, דיא איך שאָן זאָ לאַנגע דיר פאָרטרוג, היינטע וואָהלגעפעלליג אויף וויא זינד-, שולד-, אונד שפייזאָפּפער. פערלייהע היינטע דיינע אָבהוט דענען, דיא דיך זוכען, לאַס' דיך ערפלעהען פאָן איהנען דורך דיא רעדע דער ליפּפען; וועגדע דיך צו איהרער אַנדאַכט, רייניגע זיא וויא זיבענפאַך געלייטערטעס זילבער, נים איהר געבעט גנעדיג אַן, וויא ערלעזענעס לאַם, אויז צוויא הונדערטען פאָן ישראלס פאָרניג· ליכען העערדען צום שפייזאָפּפער ערלעזען. מיר גאַנז: אונד בראַנדאָפּפער וועה-דע מיין געבעט געאַכטעט, דאָס רוהע, גאָטט, מיט מיינעם אַנקלעגער רעכטעט; פיהרע אונזער רעכט הינאויס, וויא זאָננענליכט, עה' דיא זאָננע אונטערגעהעט, עה' אַבענד ווירד. וויא וואַססער ערגיעסט יעדער זיין הערץ אים געבעט, ברינגע אַנדאַכט דעם עוויגען צום אָפּפער דאַר. ישורון, דיין פאָלק, עוויגער, זינגעט דיי-נע גנאַדע נאָך טענען וויזען; זאָ נייגע איהם דיין אָהר, פערנים! עפענע דיין

אויגע

משאת וכו', כתהלים (קמ"א)· תמור, תחת· ערכתי, סדרתי· בנעימים, לרצון· שעה, פנה· למעמדם, למעמד ישראל בבית הכנסת· כשה וגו', לשון המקרא (יחזקאל מ"ה)· ויעריב, ענין ערב· בטוב לקח, בדברים נעימים· ממשקה וגו', לשון

כתוב

בקראנו ענגו אלהי צדקנו :

כרחם אב על בנים כן תרחם יי עלינו: ליי הישועה על עמך ברכתך סלה: יי צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה: יי צבאות אשרי אדם בוטח בך: יי הושיעה המלך יעננו ביום קראנו · סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך וכאשר נשאת לעם הזה ממצרים ועד הנה ושם נאמר · ויאמר יי סלחתי כדבריך: הטה אלהי אזנך ושמע פקח עיניך וראה את שוממותינו והעיר אשר נקרא שמך עליה · כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים · אדני שמעה אדני סלחה אדני הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך :

אלהינו ואלהי אבותינו ·

משאת כפי מנחת ערב רצה נא כבושר · תכון תפלתי קטורת לפניך בתום וביושר ·

בקראי

אַן דעם ביטערן טאָג ! הערע אונזרע װאָרטע , עװיגער , מערק' אויך אונזער אינ-
ברינזטיגעז פֿלעהען! ערהערע , װען װיר פֿלעהען , גאָטט אונזרער אונשולד !
כרחם װיא פֿאַטער איהרער קינדער זיך ערבאַרמען, זאָ ערבאַרמע דוא דיך,
גאָטט , אונזער · הילפֿע פֿינדעט מאַן בייא דעם עװיגען, דיינען זעגען אי-
בער דיין פֿאָלק סלה . דער הערר צבאות איזט מיט אונז , יעקב'ז גאָטט איזט אונזרע
פֿעזטע סלה. עװיגער צבאות ; הייל דעם , דער דיר פֿערטרױעט · עװיגער פֿער-
לייה זיג אונז , דער קעניג ערהערע , װען װיר פֿלעהען . פֿערגיב דאָך דיא זינדע
דיעזעז פֿאָלקעז , נאָך דיינער גראָססען גיטע , װיא דוא דיעזעם פֿאָלקע פֿאָן מצרים ביז
היהער פֿערגעבען ! זאָ הייסט עז דאָרט : „דער עװיגע שפּראַך : איך פֿערגעבע ,
װיא דוא שפּראַכזט ." נייגע , מיין גאָטט , דיין אָהר , הערע ! עפֿפֿנע דיין אויגע ,
זיה אונזרע רואינען , דיא שטאַדט , װעלכע נאָך דיינעם נאַמען גענענט װירד ! ניכט
אויף אונזרע טוגענדען געשטיצט , פֿלעהען װיר פֿאָר דיר , װיר האָפֿפֿען נור אויף דיין
גראָססעז ערבאַרמען· עװיגער , ערהערע, פֿערגיב , מערקע אויף , טהוע אונגע-
זיימט , אום דיינעטװילען , מיין גאָטט ! דען דיין נאַמע װירד גענאַננט נאָך דיינער
שטאַדט , נאָך דיינעם פֿאָלק ·

אונזער גאָטט , גאָטט אונזרער פֿעטער !

משאת איין הענדעפֿאַלטען נימם , עװיגער , װיא ריינעז אַבענדאָפּפֿער אויף !
אונגע איין פֿראָמעז, אַנדעכטיגעז געבעט , װיא װייהרויך , דיר געװ-
פֿאַללען ! ערהערע איך , מיין האָרט , װען איך פֿלעהע , דאַ נון דער טאַג זיך װענ-
דעט

מחילה לחטאים וסליחה לפושעים עושה צדקות עם
כל בשר ורוח לא כרעתם תגמול: אל הורית לנו לומר
שלש עשרה זכור לנו היום ברית שלש עשרה כמו
שהודעת לעניו מקדם וכן כתוב בתורתך וירד יי
בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יי:

ויעבור יי על פניו ויקרא:

יי יי אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת ·
נוצר חסד לאלפים · נושא עון ופשע וחטאה
ונקה · וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו: סלח
לנו אבינו כי חטאנו · מחל לנו מלכנו כי פשענו: כי
אתה יי טוב וסלח ורב חסד לכל קוראיך:

אנא יי אלהי השמים תכון תפלתנו קטורת לפניך ותוציא כאור
צדקנו ומשפטנו כצהרים: אמרינו האזינה יי בינה הגיגנו:
בקראנו

זיג הינוועגרייאט, דער אפט דען זינדערן פערגיבט, דען פערברעכערן פערצייה-
העט, דער וואהלטהאטען גערייהעט אללעם פלייטע, יעדעם גייסטע — דוא פער-
גילטסט איהנען ניכט נאך איהרער באזהייט; גאטט! דוא לעהרטעסט אונז, דיך אנצו-
רופען מיט דיינען דרייצעהן מדות: זא געדענקע אונז הייטע דען בונד דער דריי-
צעהן מדות, דיא דוא עהעדעם דעם דעמוטהפאללען (משה) אפפענבארטעסט, וויא
עס הייסט: „דער עוויגע ליס זיך הערַאב אין איינער וואלקע, שטעללטע זיך בייא איהם
„הין, אונד ריף אים נאמען דעס עוויגען ·
„דיא ערשיינונג דעס עוויגען זאג פאר משה פארבייא, אונד ריף:
„ה' ה' דער עוויגע איזט אונפערענדערליך, דאס עוויגע וועזען, איין אללמעכטיגער
„גאטט, אללבארמהערציג אונד אללגנעדיג, לאנגמוטהיג, פאן אונענדלי-
„כער הולד אונד טרייע; דער זיינע הולד דעם טויזענדזטען געשלעכט נאך אויפבע-
„העלט, דער מיזעטהאט, אבפאלל אונד זינדע פערגיבט, אונד פאן איהנען ריי-
„ניגט." פערגיב אונזרע מיזעטהאטען אונד זינדען, אונד נים אונז צו דיינעם איי-
גענטהום אן! פערגיב אונז, פאטער, וויר זינדיגטען; פערצייהע אונז, קעניג,
וויר פערבראכען · פירוואהר! דוא, עוויגער, ביזט אללגיטיג אונד אללפערגע-
בענד; פאן גראסער גנאדע אללען, דיא דיך אנרופען ·

אנא א הערר, גאטט דעס היממעלס, נים וואהלגעפאללענד אונזער געבעט אויף, וויא
ווייהראויך! פיהרע אונזער רעכט הינאויס, וויא זאננענליכט, אונזרע אונשולד,

אֲלָפִים כֻּלָּם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדָי: ט צִפּוֹר שָׁמַיִם וּדְגֵי
הַיָּם עֹבֵר אָרְחוֹת יַמִּים: י יְהֹוָה אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ
בְּכָל הָאָרֶץ:

ן זאגט אשרי, חצי קדיש, אונד ליענט ויחל, זאגט דיא הפטרה
דרשו יי בהמצאו, הירויף פֿאָלגעט שמונה עשרה, דאש חזן װידערהאָלט
זעלבע, אונד זעצט ענני היין, הערנאך װירד פֿאָלגענדעס געזאגט.

לְכוּ וְנָשׁוּבָה אֶל יְיָ כִּי הוּא טָרָף וְיִרְפָּאֵנוּ יַךְ
וְיַחְבְּשֵׁנוּ: יְחַיֵּנוּ מִיּוֹמָיִם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
יְקִמֵנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו: כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים
תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים: יְיָ שְׁמָעָה יְיָ
סְלָחָה יְיָ הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי
שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

ג׳ פעמים הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת
מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן מַרְבֶּה
מחילה

ט) דאז לאנד, דען שטיר, אונד אויך געוואלד; (ט) דאס אין דער לופט, אונד דיא פֿיש
אים מער רעגט — ער בעהנט זיך אעגע דורך דיא מעערע! (י) אונענדליכער, גאָטט
אונזער הערר! וויא רוהמפֿאָלל איזט דיין נאמ' אויף ערדען!

לכו אויף! לאסט אונז צוריקקעהרען צום עוויגען! ער פֿערוואונדעט, היילעט אונז
ווידער; שלעגט, פֿערבינדעט אונז. אין צווייען טאגען ערהאלט ער אונז;
אין דעם דריטטען טאגע ריכטעט ער אונז אויף, ווער לעבען פֿאר איהם.
ניכט אויף אונזרע טוגענדען געשטיצט, פֿלעהען וויר פֿאר דיר, וויר האָפֿען נור אויף
דיין גראָסזע ערבאַרמען. עוויגער, ערהערע, פֿערגיב, אכטע אויף, טהוע
עס געוויס, אום דיינעטווילען, איינגאָטט! דען דיין נאמע ווירד גענאננט נאך דיי-
נער שטאדט, נאך דיינעם פֿאָלקע.

השיבנו פֿירע אונז ווידער אויף, הערר, וויר קעהרען ווידער, ערנייע דיא פֿאריגען, גליקליכען צייטען!

אל מלך גאָטט, קעניג, דער זיצט אויף דעם טהראָנע דער ערבאַרמונג, דער
גיטעפֿאָלל וואלטעט, דיא זינדען זיינעס פֿאָלקעס פֿערגיבט, זיא פֿאָללענדס
לעג

לכו · יחיינו וגו׳, דלא כביאור לספר מנחת סופרים (פרשה ב׳)·

אלהי

לְאִישׁ תּוֹשָׁב לֹא עוֹד אוֹרֵחַ: יוֹם זֶה׳ וּבְרוֹב חֲסָדֶיךָ אַתָּה
מַלְכִּי׳ תָּקוּם תְּרַחֵם אֶת צִיּוֹן קָדְשֵׁנוּ׳ דִּירַת מְנוּחָתְךָ
שִׂים כְּבוֹדִי׳ כִּי בָהּ נַעֲלֶה עוֹלוֹת רָאשֵׁי חָדְשֵׁנוּ׳ נָא אֵל
שְׁלַח נוֹשֵׂא נֶזֶר רֹאשֵׁנוּ׳ כִּי שָׁם לְבָבֵנוּ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ: יוֹם זֶה׳

ח א לַמְנַצֵּחַ עַל הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד: ב יְהוָה
אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה
הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם: ג מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז
לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם: ד כִּי אֶרְאֶה
שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה:
ה מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ:
ו וַתְּחַסְּרֵהוּ מְּעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ:
ז תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַחַת רַגְלָיו: ח צֹנֶה

ואלפים

דער טאג ערשיינט, דא איך פֿאַר גאָטט דער פֿאָללענדונג נאַהע, דאן ווערד' איך בירי־גער אין זיינעם רייכע, בין ניכט מעהר פֿיר פֿרעמדלינג געאַכטעט. אָ מעכטעסטע הייטע פֿו'ג'מ'. מיין דיינער גראָססען גנאדע, דו, מיין קעניג, ערהעבע דיך, ערבאַרמע דיך ציון'ס, אונזערס הייליגטהומס! דיינעם וואָהנזיטצע פֿערלייהע הערליכקייט, מין װעלכעם װיר גאַנצע אָפֿפֿער אונזרער נייאָמאָנדספֿעסטע דאַרברינגען. זענדע, אָ גאָטט, דען געקרענטען (משיח), אונזער הויפט; איהן, דעססען גלאַנץ אונזער הערץ זאָ זעהנליך װינשט!

ח א למנצח דעם זאנגמייסטער אויף גתית, איין פּסלם דוד'ס. (ב) אונענדלי־כער! גאָטט, אונזער הערר! וויא מעכטיג איזט דיין נאַמע אויף ערדען; דא דיינע מאַיעסטעט פֿאָם היממעל גלענצט! (ג) דער זייגלינגע אונד קינדער לאַללען בעפֿעסטיגט דיין רייך, בעשעמט דען װידער, אונד שטירצט דען פֿיינד, דער ראַכע שנויבט. (ד) בעטראַכט' איך דיינער פֿינגער װערק, דען היממעל, דען מאָנד י דיא שטערנע, דיא דוא היינגעזעצט. (ה) װאַז איזט דער מענש, דאַס דו זאָ זיין געדע־דענקעסט; דער ערדענזאָהן, דאַס דו דיך זיינער אננימסט? (ו) האַסט איהן דעם ענגעלן װעניג נאַכגעזעצט; האַסט איהן מיט עהר' אונד שמוק געקרענט; (ז) ער־נענסט איהן צום בעהערשער דיינער װערקע, אונד לעגסט צו זיינען פֿיסען אַללעס.

(ח) דאס

הנקלבה מן הכר׳ לפניו, לפני האלהים׳ לויתם, המשורר מדבר בעדו, ומכוון על קהל ישראל. דירת מנוחתך, בית המקדש. כי שם וגו׳, על פי הכתוב (קהלת ח׳), מוסף פיה שם, ומתורגם לפי כענין.

יום זה יהי משקל כל חטאתי· בטל במיעוטו כדמות ירח· היום לבד מספר זכיותי· ירבה ויציץ ציץ ויהי פורח: יום זה· ודאי זדון לבי אצלו גלוי· חוטאי עונותי עם דוק רשעי· דיני אני אדע באש קלוי· כי רע ובוש ארגתי לפשעי· הולך ביום ויום אחר בצעי· מבית מקום ספר תינוק בורח: יום זה· אכן בחבלי שוא עון מושך· אחור לך אלי באתי נצב· רפאות לאדם מר נחש נושך· שואל ומתחנן נכאב נעצב· יושב בעניי אבן מחצב· יד פה ועין אין לי טעם וריח: יום זה· הן ראש חדשים אל עמך נתת· לזמן כפרה על כל תולדותם· מאת אהוביך שוטן השבת· על כן אקדמך בתחנתם· מיום לפניו בא כי אז אתם· אשוב

לאיש

יום אז אונזר הייטע דאז געוויכט אללער מיינער זינדען אבנעהמען, גלייך דעם ליכט דעז מאנדעז, אונזר הייטע מיר מיינער טוגענדען צאהל זיך מעהרען, בליהען, עמפאר שפראסען! אז אונזר הייטע אוי ז' וו'. וואהל מיזט מיינעז הערצענז שטאלץ איהם (גאטט) בעקאננט, אפפענבאר זינד איהם דיא אונמערקליכזטען מיינער פערגעהונגען; איין אורטהייל וויים איך זעלבזט: אים פייער דער העללע מוס-זען אודערן; דען פערברעכעריש וועבטע איך דער בזהייט געוועבע. מיא אער הינג איך איינעם מייגענגוללען נאך, גלייך איינעם אונגעזיטטעטען קנאבען, דער דער שולע ענטפליהט. אז אונזר הייטע אוי ז' וו'· פירוואהר! מיט דיינע טייערעדען בפאדען לאג דיא זינדע איך אן, דרום ערשייני איך צוריקבעבענד פאר דיר, איין גאטט! הייילונג געגען דען הערבען גיפט דער בייסענדען שלאנגע, ערביטט' איך פלעהענדליך, שמערצפאלל טרויערנד. אויך הארטען שטיין געשטרעקט, קנייטע איינען קערפער איך, פערלירע דען געשמאק אן זיננליכען גענייזען. אז אונזר הייטע אוי ז' וו'. זיהע! דעז נייאמאנדעז פעזט זעלטעזט דוא, גאטט, דיינעם פאלקע איין, דאר פער-זעהנונג לייט אלל איהרען געשלעכטערן; פאן דיינען געליבטען העלטזט דוא דען אנקלע-גער (שטן) אב, דרום לאס' איך מיהר געבעט פאר דיך, עוויגער, דרינגען. יא,

דער

יום· חוטי, על דרך (ישעיה ה') הוי מושכי העון בחבלי שוא וכו', ר"לה שם בביאורי. ובוש, לשון רעה בלשון כשדים· בצעי, כמו (שמות י"ח) שונאי בצע· אחור נצב, נסוג אחור נפחד ורעדה· לאדם וגו', כנוי למכת המוות, כמכת נשיכת נחש· אבן מחצב, אבן קשה,

עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבָנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָהּ יְחוֹנֵנוּ: וְיִירְאוּ
גוֹיִם אֶת שֵׁם יְיָ וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת כְּבוֹדֶךָ: כִּי
בָנָה יְיָ צִיּוֹן נִרְאָה בִּכְבוֹדוֹ: פָּנָה אֶל תְּפִלַּת
הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם: תִּכָּתֶב זֹאת לְדוֹר
אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא יְהַלֶּל יָהּ: כִּי הִשְׁקִיף מִמְּרוֹם
קָדְשׁוֹ יְיָ מִשָּׁמַיִם אֶל אֶרֶץ הִבִּיט: לִשְׁמוֹעַ אֶנְקַת
אָסִיר לְפַתֵּחַ בְּנֵי תְמוּתָה: לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְיָ
וּתְהִלָּתוֹ בִּירוּשָׁלָיִם: בְּהִקָּבֵץ עַמִּים יַחְדָּו וּמַמְלָכוֹת
לַעֲבוֹד אֶת יְיָ: עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי קִצַּר יָמָי: אֹמַר
אֵלִי אַל תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמָי בְּדוֹר דּוֹרִים שְׁנוֹתֶיךָ:
לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם: הֵמָּה
יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַעֲמֹד וְכֻלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ· כַּלְּבוּשׁ
תַּחֲלִיפֵם וְיַחֲלֹפוּ: וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ:
בְּנֵי עֲבָדֶיךָ יִשְׁכּוֹנוּ. וְזַרְעָם לְפָנֶיךָ יִכּוֹן:

יום

(דיינע דיענער ליבען איהרע שטיינע ; דענקען איהרע שטויבעס וועהמוטהספאלל ·) דאן
עהרען הייְדען דיינען נאמען , הערר ! אונד אללע קעניגע דער ערדע דיינע מאיעס־
טעט. „ דער הערר האט ציון אויפגעבויעט ; צייגט זיך אין זיינער הערליכקייט. ער
„ וואנדטע זיך צום פלעהען דער פערלאססענען , פערוואַרף ניכט איהר געבעט . אלזא
„ שרייב' עס פיר דיא נאכוועלט אויף ; דאס קינפטיג פאלק דעם הערדן לאבפרייזע · ער
„ שויעט פאן זיינער הייליגען העהע ; פאם היממעל בליקט דער הערר אויף ערדען .
„ ערהערט דאס עכזען דער געפעססעלטען ; מאכט לאס צום טאדע פערדאממטען · "
אס ווירד דעס עוויגען רוהם אין ציון , זיין לאב בעזונגען אין ירושלים ; ווען פעלקער פעראיינט
זיך זאמלען, אונד רייכע איינינ' זינד , דעם הערדן צו דינען. ער ליגט אויף דעם וועגע־
גע איינע קראפט ; זינד איינע טאגע פבגעקירצט ; איך פלעהע' איך: גאטט ! נים
איך ניכט אין איינער טאגע העלפטע וועג ! עוויגקייטען וועהרען דיינע יאהרע ! דער
ערדבאלל, דען דוא עהדעם געגרינדעט ; דיא היממעל, דיינער הענדע ווערק ; זיא
פערגעהען — דוא בלייבסט . פערראלטען, וויא געוואנד ; דוא וועכזעלסט זיא, זיא
וועכזלען· דוא אבער בלייבסט דערזעלבע , אונפערגענגליך דיינע יאהרע . קינדער
דיינער דיענער ווערדען נאך דאס לאנד בעוואהנען; איהר זאאמען נאך פאר דיר געדייהען

יום

פאנשים למתענין בערב ר״ח קר״ז מתעטפין בתפלת מנחה בטלית ומניחין תפילין ומתפללין:

תְּפִלָּה לְעָנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ: יְיָ שִׁמְעָה תְפִלָּתִי · וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָבוֹא: אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי: כִּי כָלוּ בְעָשָׁן יָמָי · וְעַצְמוֹתַי כְּמוֹקֵד נִחָרוּ: הוּכָּה כָעֵשֶׂב וַיִּבַשׁ לִבִּי כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לַחְמִי: מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי: דָּמִיתִי לִקְאַת מִדְבָּר הָיִיתִי כְּכוֹס חֳרָבוֹת: שָׁקַדְתִּי וָאֶהְיֶה · כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג: כָּל הַיּוֹם חֵרְפוּנִי אוֹיְבָי מְהוֹלָלַי בִּי נִשְׁבָּעוּ: כִּי אֵפֶר כַּלֶּחֶם אָכָלְתִּי וְשִׁקֻּוַי בִּבְכִי מָסָכְתִּי: מִפְּנֵי זַעַמְךָ וְקִצְפֶּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי: יָמַי כְּצֵל נָטוּי וַאֲנִי כָּעֵשֶׂב אִיבָשׁ: וְאַתָּה יְיָ לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְזִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר: אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד: כִּי רָצוּ

עבדיך

תפלה געבעט איינעז ליידענדען, דער זיך געהיללט, פֿאָר דעם הערן זיינע קלאַגע אויסשיטטעט · עוויגער! ערהערע איין געבעט! לאס צו דיר קאָמ-מען איינע קלאָגע · פֿערבירג דיין אנטליץ ניכט פֿאָר איר ! נייגע איר דיין אָהר, ווען אנגסט איר מיזט . וואן איך פֿלעהע ערהערע איך באַלד ! דען אין רויך פֿערשווינדען איינע טאגע! ווי א פֿייערבראַנד פֿערגלאָעט איין געביין · איין הערץ פֿערוועלקט , ווי א אבגעמאהעט גראַז · איך דענקע קוים דער שפייזע מעהר . פֿאָר לויטעם וועה-קלאגען , קלעבט דיא הויט איר אן געביין . דעם פעליקאַנע גלייך' איך אן דער וויס-טע: דעם אויהו אין פֿערעדעטעם געמייער. וואַכע וויא דער נאכטפֿאגעל, איינזאם אויף דעם דאכע · דיא פֿיינדע העהנען שאַנדענפֿראָה, אונד שווערען זיך ביי איינעם פֿאללע צו · אשע עססע איך, וויא ברָאד ; מישע איינען טראַנק מיט טהרענען ; פֿאָר דיינעם צאָרן, פֿאָר דיינעם פֿלוכע: דען האָך הובסט דוא איך אויף , אונד ווארפֿסט איך הין · וויא שאַטטען שוואַנדען איינע טאגע ; איך וועלקע הין, וויא גראַז · דוא אבער, הערר! דוא טהראָנעזט עוויג! דיין רוהם בלייבט פֿיר אונד פֿיר . דוא אַכזט דיך אויף, ערבאַרמסט דיך ציון'ז, ווען נייט אונד שטונדע דא איזט , דאַס דוא איהר גנעדיג זייעזט.

והמדתי · וביד אדונים קשים סגרתי · מן המצר
קראתי : קראתי לרוכב ערבות · מפליא פלאות
מרבות · הראנו נחמות טובות · כאשר הראיתנו
צרות רבות : רבות רעות עדתך · בעלוה אדונים
זולתך · חרפו ונאצו לעומתך · תשמע השמים מכון
שבתך : שבתך בעלת אדונינו · תכונן ותקומם
בחיינו · ותשכון בית מאויינו · הלא אתה תשוב תחיינו :
תחיינו אדון מזומנים · ודלינו ממעמקי מים · צרת
חריבה פעמים · ישקיף וירא יי משמים · משמים
הבא רוחה · שבח מעדתך אנחה · ואיך לנצח
תשכחה · יי שמעה יי סלחה : סלחה למרחם משחר ·
חטאם זכה להצחר · קבצם למקום המובחר · יי
הקשיבה ועשה אל תאחר :

זכור לנו ברית אבות · בדף סג״ס

טענטיר אַהנען איר הינגעגעבען , רופען אין אַנגסט נון . וויר רופען דען אַן , דער דורך דיא עטהערוויסטע פֿעהרט , דער מאַכטוואונדער ווירקט ; אָ צייגע גוטע טרעס־טונגען אונז , וויא דוא פֿיעלע ליידען אונז זעהען ליעסעסט ! דער ליידען פֿיעלע טרעפֿען דיינע געמיינדען , דאָ העררען אויסער דיר זיא בעהעררשטען ; דיא שאָנעהען , זעטצטען געגען דיך , אָ פֿערנים עז אים היממעל , דיינעם עוויגען וואָהנזיטצע ! דענן וואָהנזיץ , דען דוא , העררר , דיר בערייטעטעסט , בעפֿעסטיגע , ריכטע וויעדער אין אונזערן טאַגען ; טהראָנע וויעדער אין דעם פֿאָן אונז ערזעהנטען טעמפעל , ערקוויקקע אונז דאָך וויעדער ! ערהאַלטע אונז , העררר , נאַך דען דאָס פּעלטען אויפֿגעלעזען , העבֿ־בע אונז טיפֿען געוועססערן אויז עמפאָר ; דיא ליידען דער לווייא פֿסכען פֿער־העערונג , טויע , עוויגער , פֿאָם היממעל אויף זיא העראב . פֿאָם היממעל זענדע רעטטונג , לאס , אין דיינען געמיינדען , זיא פֿערגעסזען ווערדען ; וויא ? וויללסט דוא עוויג אונז פֿערגעססען ? — ערהערע , עוויגער , פֿערגיב ! פֿערגיב דען פֿאָן גאָט ערפֿ פֿעראָרגטען (ישראל) , רייניגע פֿאָן מיהרען זינדען זיא , פֿערלייה מיה־נען גנאָדען ; ופאַלגע זיא פֿאָן דען ערקאָהרענען אָרט , פֿערניכט , גאַנץ , פֿאָללניהע , זיאֶע ניכט !

וּבִתְעוּתִי אַחֲרֵי הַהֶבֶל · מִשּׂוֹשׂ כִּנּוֹרִי נֶהְפַּךְ לְאֵבֶל :
לְאֵבֶל כִּנּוֹרִי הוּמַר · וְעֻגָּבִי לְבָבִי נִתְיַמַּר · בְּקוֹל
שִׁירִים נִזְמַר · בְּמַר נֶפֶשׁ מִסְפֵּד מַר : מַר לְמָתוֹק
כְּהוּפְצַח · קָצַף אָדֹם וָצַח · וּבִשְׁפֹּךְ דַּם רֶצַח ·
הָיָה כְּאֵבִי נֶצַח : נֶצַח הַחֶרֶב הֵזֵרָה · וְאַלְמָנָה וּשְׁכֻלָה
וּבִיעֲרָה · וְכִמְעַט הָיִתִי בְּעֶבְרָה · מַכָּה בִּלְתִּי סָרָה :
סָרָה עֲטֶרֶת גְּאוֹנִי · בְּבָגְדִי בְּמִבְטַחִי וּמִשְׁעָנִי · שָׁמֵם
בֵּית מְעוֹנִי · פַּלְגֵי מַיִם תֵּרַד עֵינִי : עֵינִי נִגְּרָה בְּאִישׁוֹנַי ·
כָּזַבְתִּי בְּלִבִּי וּבְעֵינַי · וְכִסַּתְנִי כְּלִמַּת מוֹנַי · וְאֵיךְ אֶשָּׂא
פָנָי : פְּנֵי הֲמַרְמָרוּ מִמְּצוּקָה · בְּהַכְעִיסִי לְשׁוֹמֵעַ
צְעָקָה · וְגָנַבְתִּי וְלָקַחְתִּי בְּחָזְקָה · וּמַה יֶּשׁ לִי עוֹד
צְדָקָה : צְדָקָה וָחֶסֶד גָּעַלְתִּי וְהֶעֱדַתִּי · עֵדוּת שֶׁקֶר

וחמדתי

שווערעם קוואער : איזט טטייערן אונזרע קראפֿט ? אונזרע קראפֿט ערלאג דער לוזט, דאז אונווירדיגע זעהנע ווער ווארדען ; ויר אירדרטען דעם טאנדע נאך, אונד אינטרויער וואנדעלט' ערפֿרייענדער הארפֿענקלאנג · טרויער פֿערטראט דער הארפֿע שטעללע, וויינען שטאט דעז פֿלעטענטאנעז ; דא, וואו זינגענדע טשיאוע טענטע, ערגאס דאז בעטריבטע געוויטה אין ביטטרע קלאגע זיך · אלז ביטטער פֿיר זיס ערקלערט ווארדע, דא נירנטע דער אללוואכטיגע ; מערדעריש ווארדע בלוט פֿערגאססען, אונד דויערנדע פֿלאגען ווארדען אונז לו טהייל : היאווער שווערטע פֿיינדליכעז שווערד וואהער, ברגאכטע ווטטוענשטאנד, קינדערלאזיגקייט, ראפֿפֿטע הין ; פֿאזט שלוג גאטטעז לארן אהנע טבלאס אונז · דאהין וואר אונזרע ערהאבנע קראנע, דא אונזער האפֿפֿנונג, אונזרער שטיללע אונטרייא ויר ווארדען ; פֿערוויסטעט זינד אונזרע וואהנונגען, דרום טטרעאמט טהרענען אונזער אויגע, טהרענענשטרעאמט אונזער אויגאפפֿעל, דען ויר וואנדעלטען אויף פֿבוועגען, אונזערם הערלען, אונזערן אויגען נאך ; איט טמאך בעדעקקען אונטערדריקקער אונז, וויא זאללען דאז געזיכט עאפאר ויר העבען ? דאז געזיכט גליהט פֿאר בעדרענגניס אונז, דען ויר ערצירנטען דען, דער דאז פֿלעהען ערהערט ; ויר שטאהלען, רויבטען איט געוואלט, אונד וואז פֿיר טוגענד בעזיצען ויר דען ? וואהלטהעטיגקייט, גיטע פֿערווארפֿען ויר, גאבען פֿאלשעז צייגניס, האטטען שנדליכע בעגירדען ; דרום ווארדען האר- טען

לפתות ולבקוע על ידי מכות · וגרתתי, לעקתי · מסבל, ממסח · הומר, נתיור, שניהם ענין חלוף · כהופצח, מענין פלחו (תהלות נ"ח), לשון דבור · הדוסולה, שיר (ה'), כנוי להקב"ה · עיני נגרה, באיכה (ג') · באשוני, דברים (ל"ב) · מוני, בישעיה (מ"ט) · פני המרמרו, באיוב (ב"ז) · געלתי, בויקרא (כ"ו) · מזוונים, אחר תורבן ראשון ושני · למרחם משחר, בתהלות (ק"י), ותרגמתי משחר מענין דרישה, לפי הכוונה פה · להאחר, מענין לתגרות (שופטים ה') ·

היינו · ולעמורה דמינו: דמינו לקאת מדבר · פסל
לאלה כחבר · והושב לידבר · מה לתבן את הבר:
הבר בנשקי אהבתני · רע כבחרי נטשתני · בהקנא
לך הקנאתני · אם חטאתי ושמרתני: ושמרתני
מחרבות שחוזות · ואבירה פלאיך חזות · מלכלותי
בגאות עליזות · ואף גם זאת: זאת היא נחמתי ·
התודות ועזוב חטאתי · ואתודה ולא בושתי · אמנם
אנכי חטאתי: חטאתי ירבה העלילה · אלה כאבלה
נשיה · והכתי בלי רטיה · פצע וחבורה ומכה טריה:
טריה מכתי ואנושה · כזולתי יום נפישה · וקאתני
מנוחת ירושה · ים ודרום ירשה: ירשה ארץ נדחי ·
בשר ועצם לפצחי · וצרחתי במר מרוב שיחי · אם
כח אבנים כחי: כחי כשל מסבל · כהייתי בן מנבל ·

ובתעותי

זיבניג נאטטערן ווארדען וויר ערהאלטען , אונד העטטען דיינער ערבארמונגען וויר ניכט געהארעט , פאסט ווירדען וויר סדום גלייך , עמורה עהנליך געוואָרדען · דעם פעליקאן אין דער וויסטע ווארדען וויר גלייך , דא וויר געגענבילדער דעם עוויגען גאָטט גלייך שטעללטען , פראגטען ערווידערטען אונז : „וואס האט שטרוה געמיין מיט געטריידע ? " אונז ריינע טוגענד וויר ליבטען , ליבטעסט דוא אונז ; דאך , דא דאס בעזע וויר וועהלטען , פערליסעסט דוא אונז · דא וויר דיך רייצטען , רייצטעסט דוא אונז אויך ; וויר זינדיגטען , דוא ערקטעזט עז . — דאך , דוא בעוואהרטעסט אבער גע- שליפֿנען שווערדטערן אונז , דארון ערקעננען , זעהען דיינע וואונדער וויר ; דוא לעז- זעזט אונז ניכט אויפֿרייבען פֿאן דען פֿראהלאָקקענדען שטאָלצען , אויך גאַר ניכט · דיס איזט אונזער טראָזט , אונזרע זינדען בעקעננען , לאָזזען ; וויר בעקעננען , שעאמען אונז ניכט . קלאָגענד זינגען , וויר זינדיגטען . וויר זינדיגטען דעם העררן דעז געזעטצעז , אונד פֿלוך פֿערגרעסערטע דאז פֿערדערבען נאך מעהר ; געשלאגען ווארדען וויר אונהיילבאר , וואונדען , שטרייֿמען , הייטערבייֿלען ! אייטער ברעכטען אונזרע וואונדען אונד קראַנק- הייט , דא דען רוהעטאג (שבת) וויר ענטווייהטען ; אונזער פֿריעדליכעז ערבלאַנד טהיילט מאן אונז , דאז ליגט עבענד אונד אידטאג וויר בעזאסען . מיט אונזער ערב לאַנ- דע פערטאָקטען , אן פֿלייש אונד געביין צערמאַלמעט , יאממערן ביטטערליך וויר אן שווערעם

אודה · ביני , כתוב (ל') · שלשת הגדולים , האבות · פתגים , נתבים , כנוי לאומות , כוונתו בהלי הבר , מלשון כבור (תהלות י"ח) , והטעם יושר וטהרת הלב · בנשקי , ענין נשיקה ואהבה · שחוזות , לטישה כדברי רז"ל · חזות , לראות · נשיה , תהלות (פ"ח) · רטיה , מלשון רז"ל , בלשון אשכנז פפֿלאַסטער , ומציקה מרגמתי · ואנושה , חולי · לפלחי

ואתה קדוש יושב תהלות ישראל: ואתה הוא ושנותיך לא יתמו: אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד: זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים: אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים: ועתה יי אבינו אתה אנחנו החומר ואתה יוצרנו ומעשה ידך כלנו: אתה יי לא תכלא רחמיך ממנו חסדך ואמתך תמיד יצרונו: זכור רחמיך יי וחסדיך כי מעולם המה: זכרנו יי ברצון עמך ופקדנו בישועתך: זכור עדתך קנית קדם גאלת שבט נחלתך הר ציון זה שכנת בו: זכור יי חבת ירושלים אהבת ציון אל תשכח לנצח: זכור יי לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה: זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעולם: זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו:

אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו:

חטאנו צורנו סלח לנו יוצרנו:

אודה עלי פשעי · לצור מעוזי ומושיעי · אנא מרק רשעי · אך לא בעי: בעי השדה וגלים · נתתי ברוע מעללים · בצדק שלשת הגדולים · יגיה הטאים גדולים: גדולים מעשיך אבינו · בשבעים פתנים כהיינו · לולי רחמיך קוינו · כמעט כסדום היינו

אודה אונזערן אבפאלל בעקעננען וויר דיר , פעלזען , דער דוא אונזרע פעז־טע , אונזער רעטטער ביזט , אך רייניגע פאן אונזערן פערברעכען אונז , דאך מיט צערשטערונג ניכט! אין שוטטהויפען וואנדעלטען אונזרע געפילדע דורך אונזרע איבעלטהאטען; וועגען דיא טוגענדען אונזרער דריי גראסען ערצפעטער אונזרע גראסען פעהלער פערציהען! וואס גראס זינד דיינע ווערקע, אללפאטער! האטטער זיבציג

סליחות לשבעה עשר בתמוז׃

בְּיוֹם חֲמֵשׁ פֻּרְעוֹנִי • וְעַל רֶגֶל • הָעֵגֶל • הַלּוּחוֹת יְצָאוּנִי •
גַּם הִשְׁמִיד • הַתָּמִיד • וּבַסּוּגַר הֱבִיאַנִי • וְהוּשַׂם אֱלִיל •
בְּהֵיכָל כָּלִיל • וּמְעֻצָּתוֹ כְּלָאַנִי • וְהַמִּנְחָה • הוּנָחָה •
וְדָתְךָ צַר בָּאֵשׁ הִבְעִיר׃ מְאֹד אֶתְחַל • וְאֶתְחַלְחַל •
בְּיוֹם שַׁדַּי הֶחְפַּנִי • מְאוֹר חָשַׁךְ • וְגַם שֵׁשַׁךְ • כְּמוֹ
כַדּוּר צְנָפַנִי • וְהַשְּׁפִיפוֹן • מִצָּפוֹן • כְּשִׁבֹּלֶת שְׁטָפַנִי •
וְהַצַּיָּד • שָׁלַח יָד • וְהַצָּפִיר וְהַשָּׂעִיר׃ הוֹד לִבִּי וּמִשְׂגַּבִּי •
הֲיָעַר אַפְּךָ יֶעְשַׁן • שַׂמְּחֵנִי • וְהַעֲלֵנִי • וּמֵחֵדֶק לְקוֹט
שׁוֹשָׁן • בְּנֵה בֵּית זְבוּלִי • לְהָשִׁיב גְּבוּלִי • הַכַּרְמֶל וְהַבָּשָׁן׃
וְעֹז כְּפִקֵּחַ • וְנָקָם קַח • מֵאֵצֶר וּמִדִּישָׁן • שְׁפוֹט אִלֵּם •
וְאָז יְשַׁלֵּם • הַמַּבְעֶה וְהַמַּבְעִיר׃ יוֹם גָּבַר הָאוֹיֵב •
וַתִּבָּקַע הָעִיר׃

אלמלך׃ ויעבור׃ יי יי׃ וסלחת׃ סלח לנו׃ כי אתה׃
ואתה

דאהין וואַרען דיא געזעצטאַפֿעלן; פֿערטילגעט וואורדע דאַס טעגליכע אָפּפֿער, וויר וואורדען אין קערקער געוואָרפֿען; געצענבילד וואַרד אין דען הערליכען טעמפעל געשטעלט, דעס עוויגען ראַטהשלוס שלאָס אין געפֿענגניס אונז איין; פֿערלאַססען וואורדע דער אָפּפֿערדיענסט, דיינעס געזעצעס ראָלע, גאַנץ, ליס דער פֿיינד אים פֿייער אויפֿלאָדערן, וויא זעהר קרענקט איך, בעבע איך דעם טאַגע, דאַ דער מאַעכטיגע אונז פֿערשטיס; פֿערפֿינסטערט וואַרד דאַז ליכט, אונד שישך (בבל) וואַרף, וויא באַלל, אונז אומהער. דיא נאַטטער אויז נאָרדען (נבוכדנצר) ראַזטע, וויא רייסענדער שטראָם, אונז היין; דער יונגער (דער גריכישע קעניג) שטרעקטע דיא האַנד אויז, דער דעם בעקקע גלייך. דער דאָז אונזער הערץ פֿערהערליכעזט, אונזרע לוסט, רויכעט עוויגלייך דיין צאָרן? — זאָ ערפֿרייע אונז דאָך ווידער, העבע אונז ווידער עמפּאָר, דו אונטער דען דאָרנען דיא ראָזע אויך! ערבויע דיינען געווייהטען וואָהנזיץ, גיב אונזרע גרענצע, כרמל אונד בשן, אונז ווידער; טויע העראב, נים ראַכע אַן אַלל אונד אַן דיזען! ריכטע פֿיר דען אונאיינדיגען, דאַן לאָזע דער דען בראַנד אַנפֿאַכטע אַן טאַגע, דאַ דער פֿיינד זיגטע, דיא שטאַדט ערשטירמטע.
אודה

שעה, ראשית (ד')׃ חלף, אהיה כמוף׃ ביום וגו', חמש צרות קרו לאבותינו בשבעה עשר בתמוז, כמאמר חז"ל׃ ועל רגל, כמו לרגלי (ראשית ל')׃ יצאוני, בירמיה (י')׃ כליל, כליל תקטרת׃ כלאני, סגרני בבית הכלא. אתחל, מגזרת חלחלה׃ ששך, בבל (ירמיה כ"ח)׃ כדור לנפני, בישעיה (כ"ב)׃ והשפיפון, ראשית (מ"ט), כנוי לנבוכדנצר׃ מצפון, בגלל שמצפון ארץ ישראל היא׃ כשבולת, בתהלים (ס"ט)׃ אפך יעשן, בתהלות (ע"ד), ומחדק, מקוצים (משלי ט"ו)׃ מאצר ומדישן, ראשית (ל"ו)׃ המבעה והמבעיר, לשון המבנה (בבא קמא פרק א'), ומבשלו (ישעיה ס"ד), תבעה אש׃

לבית יהודה לששון ולשמחה: חזון קץ הראה לאהובים. זה יותר מאלף שנים ועוד נעלבים. קדוש הפוך עינוינו בימים קרובים. לששון ולשמחה ולמועדים טובים:

אל מלך. ויעבור. יי יי. וסלחת. סלח לנו. כיאתה.

טוב יי לכל ורחמיו על כל מעשיו: טוב יי לקויו לנפש תדרשנו: טוב יי למעוז ביום צרה ויודע חוסי בו: כי טוב יי לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו: טוב לחסות ביי מבטוח באדם טוב לחסות ביי מבטוח בנדיבים: טוב וישר יי על כן יורה חטאים בדרך: טוב ויחיל ודומם לתשועת יי: הושיענו אלהים כי באו מים עד נפש: הושע יי את עמך את שארית ישראל: הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם: הושיעה יי כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם: עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך:

ליי הישועה. יי צבאות. יי הושיעה. כי לא. כי על רחמיך. יי שמעה.

פזמון

שעה נאסר. אשר נמסר. ביד בבל וגם שעיר. קדיהמה. זה כמה. ויתחנן כבן צעיר. יום גבר האויב ותבקע העיר: לזאת אבכי. ואספוק כפי.

ביום

יהודס פֿריידע, וואָננע איהן ווערדען! דאָז פראָפֿעטענייהעטע ענדע לייגטע דען געליבּ־ טען דער עוויגע, אונד אעהר אַלז טויזענד יאָהרע אונד דאַריבער נאָך לעבטען אין שמאך זיא; זאָ פֿערוואַנדלע, הייליגסטער, אונזרע קלאַגע אין דען נעכזטען טאַגען אין וואָננע: אונד פֿריידענפֿאָללע פֿייערטאַגע!

שעה וואַנדע דיך גנעדיג, עוויגער, צו דעם געפֿאַנגנען, דער היניגעגעבנען וואָרדע דער געוואַלט בבל'ז אונד שעיר'ז! צו דיר ווינזעלט ער לאַנגע שאָן, פֿלעהעט וויא לאַרטעז קינד. אָ דעז טאַגעז, דאַ דער פֿיינד זיגטע, דיא שטאַדט ערבראַך! דיס בייגט איך נידער, איך שלאַגע דיא הענדע צוזאַמען אַן דיזעם טאַ־ גע, דאַ פֿינפֿ פֿאַכע צעררינטונג אונז טראַף. דאַ ערשטין דאָז גאָלדנע קאַלב, אונד

דאַ:

בחיכה (ג'). הלפיד והצעיר, היונים (דניאל ט') שורדנו, נשלרנו. תתה, נתתה. ישונו, בליוב (י"ד). חשתוחים, בתהלות (קמ"ג). חשב, מענין והאניה חשבה (יונה א). להטוס, ענין כיכות בלשון כשדים.

סליחות לשבעה עשר בתמוז׃

לוחות מעשה אלהים המה׃ מדי זכרי אלה רבו יגוני׃ נפשי מלאה חמס ויבכיון עיני׃ סגרתי בבטול כפור המוני׃ עולת תמיד העשויה בהר סיני׃ פרצתנו ונחתנו קדיש ועיר׃ צמתו חיינו הצפיר והשעיר׃ קבוע צום הרביעי לרב וצעיר׃ רוב עונינו גרמו והבקעה העיר׃ שורדנו בגלותנו בלי עזרה׃ תאות רשעים התה להגבירה׃ ישומו ישרים על אותה הצרה׃ על אפוסטמוס הרשע ששרף את התורה׃ קדוש כזכרי נא אשתומם׃ כי נתחברו אותי להשמם׃ חשך היום יחד חשב להעמם׃ זר נכנס לבית אלהינו מרומם׃ קרית מלך הקרויה נדחה׃ דורש אין לה ובימינך הבטחה׃ צום האנחה הפוך להנחה׃ ויהיו

לבית

אונזרע טרויריגקייט צו ; פאָלל דעז יאַממערז איזט אונזרע זעעלע אָב דער געוואַלט־ טהעטיגקייט , אונזער אויגע טהרענעט • איינגעגעבען ווארדען וויר דורך אַבשאַפ־ פונג דער פערוואַלטונג אונזערז אָפּפערז , דעז טעגליכען אָפּפערז , דאַז אַם בערגע סיני אַנגעאָרדנעט ווארדע • דוא שטרייטעטעזט אונז הין , פערשטיסעזט אונז , הייליג־ זטער , היטער , דער דוא ניכט שלומערזט ! אונזער לעבען ענגטען איין דיא דען בעדרעקטען געגענדען (דיא גריכען) • דאַז פאַזטען אים פירטען מאָנאַטע ווארדע איינ־ געזעצט פיר גראַם אונד קלאַגע , דאַ אונזערע פיינדע איינדראַנגען דיא עראָבערונג דער שטאַדט (ירושלים) פעראורזאַכטע • אין אונזערם עלענדע בלייבען וויר אָהנע רעט־ טונג , וואָ זיא ווינשטען גאַבעזט דוא דען מעכטיגען בעזעוויכטערן ; דיא פראָממען שטוינטען איבער יענעז אונגליק , איבער אַפּוסטמוס , דען בעזעוויכט , דער דיא געי־ זעצראָללען פערבראַננטע . אַללערהייליגזטער , דיעז דענקען וויר , ערשטאַררען ; צו־ זאַממען ראָטטעטען זיך , אונז צו גרונדע צו ריכטען . דער טאַג פערדונקעלטע , דראָהע־ טע , גאַנץ פינזטערניס צו ווערדען , דאַ דער פרעמדלינג אין דאַז ערהאַבענע הויז גאָט־ טעז דראַנג . דיא קעניגזשטאַדט , „ פערשטאָסענע “ גענאַננט , ניעמאַנד ניממט זיך איה־ רער אַן , נור דיינער רעכטע , גאָטט , פערטרויעט זיא ; זאָ פערוואַנדלע דען טאַג דעז פאַזטענז , דער זייפצער אין טאַג דער זעעלענרוהע , לאַסס דעם הויזע

יהודה

גירושין וגלות , ומתורגם פה לפי הכוונה • בעשר , בעשרת הדברות • סוגרתי , נמסרתי • פרצתנו , נבהלות (ס') • קדיש ועיר , בדניאל (ד') • ופה הוא כינוי להקב"ה • ונחתנו ,

בחיכת

בצר לנו נקרא אל יי ואל אלהינו נשוע: ישמע מהיכלו קולנו ושועתנו לפניו תבא באזניו: כי שומע אל אביונים יי ואת אסיריו לא בזה: כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו שמע: ליי הישועה· ייצבאות· יי הושיעה· כי לא· כי על רחמיך· יי שמעה·
אלהינו ואלהי אבותינו·

אדאג מחטאתי ואגיד עוני· במרר רוחי אתאונן במעני· גדלני כאב בפשעי לפקדני· דודי זמן מרורות הלעני: הצרות מתגברות מכל עברים· ובטלו המעוררין ומדומין לעתרים· זולזלתי משחרב נכון שבהרים· חוסרתי כהיום בחמשה דברים: טורדנו בעשר מיום יי שמה· יום זה לכן נצומה· כהיום נשתברו בחטאתי העצומה· לוחות

הערדן , טרייען הין צו אונזערם גאָטטע · ער הערט אונזער פֿלעהען אויז זיינעם טעמפעל , אונזער געבעט דרינגט איהם צו אָהרען . דען דער הערר ערהערט דיא אַרמען , פֿערשמעהעט ניכט ווען ער פֿעססעלן זיעהט . ער האָט דעז טראוען עלענד ניכט פֿעראַכטעט , ניכט פֿערשמעהעט ; האָט איהם זיין אַנטליץ ניכט פֿערבאָרגען , אונד הערטע , דאָ ער צו איהם שריא .
אונזער גאָטט , גאָטט אונזערער פֿעטער !

אדאג קוואַאל מאַכען אונזרע זינדען אונז , וויר בעקעננען אונזרע מיזזעטהאַטען ; בעטריבטען געמיטהעז , יאַמאַרן וויר לויט · דער וויא פֿאַטער אונז ערלאָג , זוכטע אונזערן אַבפֿאַלל היים ; דער עהדעם אונזער פֿריינד וואַר , בערייטעט אונז קומבעטטערנז לאַגע , גיבט ווערראַטה אונז . פֿאָן אללען זייטען פֿערשטערקען דיא ליי-דען זיך ; דאָהין מוזט אַללעז , וואָז דיא גנאָדע גאָטטעז ערריגטע , וואָז זיינע שטראַ-פֿענדען ראַכהעשלוזע ענדערטע . הערבאַבגעווירדיגט זינד וויר זייט דער מוהל בערגען בעפֿעסטיגטע טעמפעל פֿערהעערעט מוזט ; אַן דיזעם טאַגע וואורדען וויר יענער פֿינף קוואַלענדע בעראויבט . וויר וויכען פֿאָן דעם לעהר גגעבאָטען אַב · אַן דעם טאַ-גע , דאַ דער עוויגע דאָרט (אויף דעם בערג סיני) זיך הערנאַבליעס , דרום פֿאַזטען וויר אַן דיזעם טאַגע ; הייטע אַך! צערבראַכען , דורך אונזרע גראָסטען זינדען , דיא געזעצטאַפֿעלן , דיא דאַז ווערק גאָטטעז וואַרען · דענקען וויר דאַז אַללעז , דאַן ניאוט אונזרע

אדאג· במעני , כמו (דברים כ"ז) ועני · מרורות הלעני , באיכה (ג') · ומדומין לעתרים , רומז על מאמר רז"ל (יבמות ס"ד) נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר וגו' , ותרגמתי לפי הנאות · נכון שבהרים , בית המקדש (ישעיה ב') · טורדנו , בלשון כשדים ענין גירושין

סליחות לשבעה עשר בתמוז·

צוֹם הָרְבִיעִי יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ: קְווּיִם לָךְ וּבָךְ נֶעְצָמִים· יְרוּדִים מְרוּדִים וּמְבַטְּחִים בָּךְ שָׁמַיִם· יָחִיד לְבַד בָּךְ הַשְׁמִיעֵם בִּנְאוּמִים· בֵּיתִי יִבָּנֶה בָּהּ וְשַׁבְתִּי לִירוּשָׁלַיִם בְּרַבִּים רַחֲמִים:

אל מלך· ויעבור· יי יי· וסלחת· סלח לנו· כי אתה·

לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ כִּי רַב הוּא: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ: לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ תְּחַיֵּינוּ וּבְצִדְקָתְךָ תוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשֵׁנוּ: לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ עֲשֵׂה וְלֹא לָנוּ רְאֵה עֲמִידָתֵנוּ דַּלִּים וְרֵקִים: עֲנֵנוּ יְיָ כִּי טוֹב חַסְדֶּךָ כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלֵינוּ: פְּנֵה אֵלֵינוּ וְחָנֵּנוּ כִּי יְחִידִים וַעֲנִיִּים אֲנָחְנוּ: וַאֲנַחְנוּ עֲנִיִּים וְכוֹאֲבִים יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהֵינוּ תְּשַׂגְּבֵנוּ: וַיְהִי יְיָ מִשְׂגָּב לַדָּךְ מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה:

בצר

דיך ליבען; זאללע דיינע זעהנע אין דיינען ארם, ליבע, וויא עהדעם, זיא ווידער! „דאז פאסטען אים פירטען מאנאטע ווירד דעם הויזע יהודה פרייד' אונד וואננע; ליע„בעט דיא וואהרהייט נור, ליבעט דען פרידען!" דיא דיר ערוואָרבענען, דורך דיך געטטערקטען, אין איהרער בעטריבניס, אין איהרעם עלענדע זעלבען אין דיך זיא איהר פערטרויען; דיר אלליין, איינציגער גאָטט, פערטרויען זיא; זאָלאַס' דיין וואָרט זיא פערנעהמען: „איין הויז ווירד מיר איהר ערבויעט; איך קעהרע פאָלער־באַרמענד נאַך ירושלים צוריק·"

למען אום דיינעס נאמענס ווילען, עוויגער, פערגיב אונזרע זינדען, דיא זאָ גראָס זינד· אויך דאָס דיינע געליבטען גערעטטעט ווערדען, העלפ' אונז דיינע רעכטע, ערהערע אונז! אום דיינעס נאמענס ווילען, גאָטט, ערהאלטע אונז, דורך דיינע גערעכטיגקייט בעפרייע אונז דער בעדרענגנים אונזרע זעעלע, אום דיינעט־ווילען, אונזער גאָטט, טהוע עז, ניכט אום אונזער ווילען; זיה אונזערן שטאנד, עלענד, אללער מיטטעל בערויבט· ערהערע אונז, עוויגער, נאַך דיינער גיטע, דיינער גנאדע; ווענדע דיך, אללערבארמער, צו אונז! ווענדע דיך צו אונז, זייא אונז געוואָגען, דען פערלאססען אונד עלענד זינד וויר· נור, דיא וויר עלענד אונד בע־טריבט זינד, אונז זעלבסט דיינע הילפע נאָך ערוואַכען· דער העררר ווירד צופלוכט דעם בעדרענגטען זיין, צופלוכט אין דען טריבזאלז צייטען· אין דער אנגזט רופען וויר צום

העררן

כ"ג)· יהגם וכו', בתהלית (כ"ה)· בחולן, דיפעיה (ט"ש)· נעלמים, מחוקים· ירודים, רחזית (כ"ז)· מרודים, באיכה (ג')·

אדאג

הזון צופה המחה · צום הרביעי יהיה לבית יהודה
לששון ולשמחה: ועודה לשמך ובך נ. תאמת · נואקת
מר מצפצפת ונואמת · יקר הדרך הטוב והאמת ·
צום הרביעי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה
והאמת: לכפר עון ולמרק הובים · נדודים שרודים
נעצבים נדאבים · ימות עולם כמאז נאהבים · צום
הרביעי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים
טובים: מוכספת רעיתך נגזזת ממך לאלום · ברוב
עניה יקיפו לגלום · ישעך הרבה אל עילום · צום
הרביעי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה האמת
והשלום: יהודה וישראל יהבם עליך יהבו · חזק ואמיץ
משוך אחריך אהבו · בניך בחוצן כנס וכקדם יאהבו ·
צום

שפריסט שנעלל איהר ליכט עמפאר, געשלאגען ווערדע איך, דעז זעהערז ווייזאגונג צו בעשטעטיגען, אינגע נון דאז פאסטען אים פירטען מאנאט דעם הויזע יהודה פריידע ווערדען! דיא דיינעם נאמען בעשטאמטע נאציאן, דיא דיר אנהאנגט, זיא בעיסאמערט איהר בישטערעז לאָז, רופעט ווינזעלנד: „דיין פערהערליכטעז „ווארט, עוויגער, דאז גוטע, בעוועהרע עז! לאס' אין פאסטטאגע דעז פירטען „מאנאטעז דעם הויזע יהודה פריידע, וואנע, ווארהייט ווערדען!“ צור פערגע־בונג דער זינדען, צור רייניגונג פאן פערשולדונגען זינד זיא (ישראל) פליכטיג, גע־פלינדערט, אין טרויער, אין בעטריבניס פערזונקען; פארמאס, וויא עהעדעם, וויא אין אורמאלטען צייטען, זיא ווידער געליבט ווערדען, דאס דער פאסטטאג דעז פירטען מאנאטעז דעם הויזע יהודה וואנע־ אונד פריידענפאללער פעסטטאג ווער־דע! געשמעהעט ווערדען דיינע געליבטען, בעטריבט, דאס פאן דיר זיא טווייגען זאללען; איהרער ליידען אענגע אומרינגעט זיא, פערוויקקעלט זיא גאנץ. זא מענה־רע דיין היילן, גאט דער עוויגקייט, לאס' אין פאסטטאגע דעז פירטען מאנאטעז דעם הויזע יהודה פריידע, וואנע, ווארהייט, גליקזעליגקייט צו טהייל ווערדען! יהודה אונד ישראל בעפעהלען דיר איהר געשיק, זא ליהע דיר נאך, פאלמאכטיגער, דיא

דאז

ומיוחדת · כתאומות, מענין (שמות כ"ו) תואמים · ונואמת, מדברת · ולמרק, לטהר · נדהבים, בדאבון נפש, ומוכספת, ענין חרפה בדברי רז"ל · נגזזת, המוינים גוזזים וגוזלים אותה · להלום, לשתוק ולהיות אלם · לגלום, במלכים (ב' ב') · עילום, בדברי הימים (ב' ל"ג)

יוקשנו בעוונו ובאף הסעיר · כלה חמתו ואש הבעיר · ליהט עוד ובמארה הגעיר · בשבעה עשר בו הבקעה העיר : מרום ארץ הושלך לרמוס · נוי תפארת מכלול מעמוס · סודי ומחמדי מני לחמוס · בשבעה עשר בו כשרף התורה אפוסטמוס : עדות נאמנה לתורה ולתעודה · פקודות קרבו והעיר לכודה · צופה מאז היות עתודה · צום הרביעי יהיה לבית יהודה : קריות מבצרי הנם להרסון · רטשו ואינם כבודי להמסון · שובבנו כקדם ישועות לחסון · צום הרביעי יהיה לבית יהודה לששון : תעופת עופל ערבה לה שמחה · קפאון אורה מהר צמחה · להקם

חזון

שרעקליכער אונפאלל! — געגענשטאנד געלטצענבילד אין דאז הייליגטהום געבראכט ווורדע. אין אונזרע פערברעכען פערשטריקטען וויר אונז, אונד דאז עווינגען לאסן שטיראטע; ער ליס זיינען גרים אויז, פאכטע פייער אן. פארט לאדערטע עז, בראכטע אונגליק אונד פערדערבען דען זיבלעהנטען, דא דיא שטאדט ערבעערט ווורדע. אויז דער העהע נור ערדע געווארפען, גערטרעטען ווורדע דיא פראכט־פאללע, פערהעררליכטע, דיא קראנענטרעגערין; דיא הייליגטען געהייאיזע — אונזרע לוזט — ווורדען אונז ענטריזזען דען זיבלעהנטען, דא אפוסטמוס דיא געזעצראללע פערברעננטע. וואהרהאפטעז, בעלעהרענדעז לייגנים אויט עז, דיא פיינדליכען בעפעהלזהאבער נאהטען, דיא שטאדט ווורדע גענגנאאעלן; דיא זעהער שיעטען דיא נוקונפט עהרעגען שאן: „דער פאזטטאג אים פירטען אנאט (תמוז) ווירד פיר דאז הויז יהודה זיין.“ אונזרע פעזטען שטעדטע, נידערגעריזזען זינד זיא, גערשאעטטערט, גערניכטעט — דאהין אונזרע העררליכקייט! א גיב דיא פאריגען, גליקליכען לייטען אונז ווידער, דאס הייל ווירעדער; לאס דען פעזטטאג אים פירטען אנאט פריידע פיר דאז הויז יהודה זיין! דיא פערפינזטערטע פעז־טע (ירושלים), אין דער יעדע פריידע פערדיזטערטע, אויז טיפעם דונקעל

טפריסט

אפפונו. גען, הגיעו. להלמיד, לקבר. המסכה וגו', בישעיה (כ"ח), ומתורגם לפי הגלות. בעווינו, בעוונינו. ובמחרה הגעיר, בדברים (כ"ח). מכלול, כתר בלשון כשדים. צופה, הנביאים. רוטשו, בהושע (י"ג). להמסון, ימס ויכלה. לחסון, נחלה בלשון כשדים. תעופת, חושך, כמו תעופה (איוב י"א). עופל, ישעיה (ל"ב). ערבה, ענין חושך. קפאון, בזכריה (י"ד). המחה, שבה בלשון כשדים. ועודה, מועדת

ומיועדת

חננו ועננו: אלהים שמעה תפלתנו האזינה לאמרי פינו: שמע קול תחנונינו בשועינו אליך בנשאנו ידינו אל דביר קדשך: שמע יי וחננו יי היה עוזר לנו: בצדקתך תצילנו ותפלטנו הטה אלינו אזנך והושיענו: ליי הישועה · יי צבאות עמנו · יי צבאות אשרי · יי הושיעה · כי לא

על · כי על רחמיך הרבים · יי שמעה ·

אלהינו ואלהי אבותינו ·

אפפונו מצוקות זו מזו גברו · בחודש זה כמה חברו · געו עד נפש וראש עברו ·
בשבעה עשר בו הלוחות נשתברו : דכאונו צרים ונתננו להשמיד · הודנו נהפך נפלנו ואין מעמיד ·
ותזנח משלום נפשנו להצמיד · בשבעה עשר בו מעת הוסר התמיד : זרונו מהלאה ונותרנו כנס ·
חוצה הודחנו פנימה מהכנס · טהרת היכל טמאו זרה להכנס · בשבעה עשר בו המסכה צרה בהתכנס :

יוקשנו

רע אונז עוויגער, הערע אונזער געבעט, פערנים דיא ווארטע אונזערז אונדעז· פערנים אונזער פלעהען, ווען וויר צו דיר שרייען, צו דיינעם היילגען קאהרע אונזרע האנד אויפהעבען · הערע, גאטט, זייא אונז גנעדיג, עוויגער, זייא בייאשטאנד אונז! אין דיינער גערעכטיגקייט רעטטע, שירמע אונז; נייגע אונז דיין אהר, שטע-

הע אונז בייא!

אונזער גאטט, גאטט אונזרער פעטער!

אפפונו בעדרענגנייזע אומפינגען אונז, דיא אן שטערקע אייננאנדער איבער-
טראפען, הייפטען אין דיזעם מאנאטע, אין אענגסטע זיך צוזאממען; אנז לעבען דראנגען זיא, וואוזען איבער דאז הויפט אם זיבצעהנטען דעז מאנאטעז, אין וועלכעם דיא געזעצטאפעלן צערבראכען ווארדען · פיינדע פערטרעטען אונז, וויר ווארדען דער פערטילגונג היגגעגעבען ; אונזרע הערליכקייט שוואנד הין, וויר שטירצטען, ניעמאנד ריכטעטע אונז עמפאר · זא ווארדען אללער גליקזעליגקייט פער-בינדונגען וויר בערויבט אם זיבצעהנטען דעז מאנאטעז, דא דאז טעגליכע אפפער אבגעשאפפט ווארדע · אין דיא פערנע צערשטרייעטען זיא אונז, וויר בליבען, וויא האהע שטאנגע, איבריג; היניוויז ווארדען וויר געשטאסען, דורפטען ניכט מעהר אין דאז אינערע (דעז היילגטהומז) קאממען · דעז טעמפעלז ריינהייט בעפלעקטען זיא, פיהרטען פרעמדען געצענדינסט איין אם זיבצעהנטען דעז מאנאטעז, דא —

שרעקליכער

כִּי שָׁחָה · וְשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הֲפָךְ לָנוּ לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה : קְשֵׁינוּ עוֹרֶף וְהִרְבִּיתָה בָּנוּ אָסוֹן · לָכֵן נִתַּנְנוּ לִמְשִׁסָּה וְרִפְשׁוֹן · רְאֵה יְיָ וְחַלְּצֵנוּ מֵאָסוֹן · וְשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הֲפָךְ לָנוּ לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן : שַׁוְעֵנוּ שׁוֹכֵן רוּמָה · וְקַבֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ מִקַּצְוֹת אֲדָמָה · תֹּאמַר לְצִיּוֹן קוּמָה · וְשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז הֲפָךְ לָנוּ לְיוֹם יְשׁוּעָה וְנֶחָמָה :

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא : הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתֵנוּ הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעָתֵנוּ : הַקְשִׁיבָה יְיָ לְקוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ כִּי אֵלֶיךָ נִתְפַּלָּל : יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ בֹּקֶר נַעֲרֹךְ לְךָ וּנְצַפֶּה : שִׁמְעָה יְיָ תְּפִלָּתֵנוּ וְשַׁוְעָתֵנוּ הַאֲזִינָה וְאֶל דִּמְעָתֵנוּ אַל תֶּחֱרַשׁ : שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ : שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ נִקְרָא

חננו

צבלעהנטען דעז תמוז איין פֿרייד' אונד וואָננע אונז ! האַרטנעקקיג וואַרען וויר , אַבער זאַהען אונטער אונז , דרום וואורדען דער פּלינדערונג וויר היגגעגעבען , זאַנקען טיף איין דען שלאַם ; זאָ שוועבטען , עוויגער , רעטטע פֿאָן אונפֿאַלל אונז , דאַס דער צבלעהנטע דעז תמוז איין וואָננ' אונד פֿרייד' אונז וואַנדלע · ווענדע דיך גנעדיג צו אונז , דער דוא איין דען העהען טהראָנסט · זאַממלע אונזרע צערשטרייעטען פֿאָן דען ענדען דער ערדע ; שפּריך צו ציון : „ריכטע דיך עמפּאָר !“ פֿערוואַנדלע דען זיבצעהנטען
דעז תמוז אונז איין טאַג דעז הייל'ז , דער טרעזטונג !

כי פֿירוואָהר ! ביי דיר איזט פֿערגעבונג , אויף דאַס דוא געעהרפֿירכטעט ווער·דעזט · פֿערנים , עוויגער , אונזער געבעט , מערק' אויף אונזרע פֿלעהענדע שטי·מע ! מערק' אויף דיא שטיממע אונזרעז געבעטעז , אונזער קעניג , אונזער גאָטט , דען צו דיר בעטען וויר · עוויגער , העררע פֿריהע אונזרע שטיממע , פֿריהע שיקקען וויר אונז צו דיר אַן , אונד האַררען : ערהערע אונזער געבעט , עוויגער , פֿערנימם אונ·זער פֿלעהען ; שוויגע ניכט צו אונזערן טהרענען ! ערהערע אונזרע שטיממע , עווי·גער , אונזער גאָטט , נים מיט וואָהלגעפֿאַללען אונד בּאַרמהערציגקייט אונזער געבעט אַן . העררע גאָטט , אונזרע שטיממע , וואַן וויר רופֿען , ערבאַרמע דיך אונזער גנעדי·

רע

(קי"ט) , ורלה שם תרגום רמב"מן ז"ל לי לחבת , כמו (יחזקאל כ"א) אבחת · מריב לשונות , בתהלים (ל"א) · שחה , כפופה · אסון , בשמות (כ"א) · ורפשון , רפש וטיט ·

אפשונ

לכד מנו רב וצעיר · חרבה משושנו ואש בה
בעיר · כי בשבעה עשר בתמוז הבקעה העיר : טפש
מקדשנו צר המשמיד · ונטל מחתן וכלה אצעדה
צמיד · יען כעסנוך נתננו להשמיד · כי בשבעה
עשר בתמוז בטל התמיד : כלה ממנו כל הוד ושבח ·
חרבו שלף אויב עלינו לאבח · להיות עוללים ויונקים
מוכנים לטבח · כי בשבעה עשר בתמוז בטלו עולה
וזבח : מרדנו לשוכן מעונות · לכן נתפזרנו בכל פנות ·
נהפך מחולנו לקינות · כי בשבעה עשר בתמוז בטלו
קרבנות : סררנו לפניך מריב לשונות · לכן למדה
לשוננו לומר קינות · עזבנו בלי להמנות · כי
בשבעה עשר בתמוז גרמו לנו עונות : פוזרנו בלי
מצוא רוחה · לכן רבתה בנו אנחה · צור ראה נפשנו

כי

פן אונ׳ וואורדע געפֿאנגן ; פֿערוויסטעט וואורדע דיא פֿריידענפֿאללע שטאדט
רושלים) , פֿייער אין איהר אנגעצינדעט דען זיבצעהנטען טאג אין תמוז , דא אין דיא
שטאדט געדרונגען וואורדע · געפֿיאללאז גינגען דאז הייליגטהום וואר דער פֿערטיל־
ענדע פֿיינד , אונד ברויט אונד ברייטיגאם וואורדע דאז געשמיידע ענטריסן ; דיך ,
וויגער , ערלירנטען וויר , אונד וויר וואורדען דער פֿערטילגונג איבערגעבען דען
זיבצעהנטען אים תמוז , דא דאז טעגליכע אפפֿער אויפֿהערטע · דאהין וואר אונטער
אונז אללע הערליכקייט , אללער רוהם , דא דער פֿיינד דאז קלירנדע שווערד איבער
אונז שוואנג ; זייגלינגע וואורדען צור שלאכטבאנק בערייטעט דען זיבצעהנטען אים
תמוז , דא גאנצ׳ אונד שלאכטאפפֿער אויפֿהערטען · וויר וואַרען ווידערשפענסטיג גע־
ען דען , דער אין היהערן שפֿערן טהראנעט , דרום וואורדען אין אללע ווינקעל דער
רדע וויר צערשטרייעט ; אין קלאגעליד וואנדעלטע דער רייהענטאנץ דען זיבצעהנ־
טען אים תמוז , דא אללע אפפֿער אויפֿגעהאבן וואורדען . אונגעהארזאם וואַרען
וויר דיר דורך פֿערלייאדעריטע צונגע , דרום לערנטע אונזרע צונגע טרויערליעדער
ינגען ; פֿערלאזען וואורדען וויר , ניכט אין דיא צאהל דער געטרייען אויפֿגענאממען
דען זיבצעהנטען אין תמוז , דא זינדען אונז גראמען שאדען אונז צופֿיגטען . צערשטריי־
עט זינד וויר , פֿינדען קיינע רעטטונג , אונד מיטאויער אועהרען אונזרע זייפֿצער זיך ;
ט טויע , שעפפֿער , אונזרע זעעלע , זיא געבייגט זיא אויט , אונד פֿערוואנדלע דען

זיב־

סליחות לתענית אסתר ·

זדונות נער במצולה · רצוי הן קרב להנצלה · בעת הזאת רוח והצלה :

זכור לנו ברית אבות איזט צו פינדען בדף שכ"ה ע"א ·

סליחות לשבעה עשר בתמוז ·

מאן זאגט סלח לנו (בדף שמ"ז ע"ב) ביז על עירך ועל עמך, הערנאך ווירד פאלגענדעז געזאגט :

אלהינו ואלהי אבותינו ·

אתאנו ד' יוצר רוחות · ברוב עונינו כברו אנחות · גזרות עצמו וצריחות · כי בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות : גלינו מבית הבחירה · דיננו נחתם ונגזרה גזרה · והחשך בעדנו אורה · כי בשבעה עשר בתמוז נשרפה התורה : הרסו אויבנו ההיכל · וברחה שכינה מזוית היכל · ונמסרנו ביד זדים להתאכל · כי בשבעה עשר בתמוז הועמד צלם בהיכל : זרונו מעיר אל עיר · ונלכד

גריזאמע, פערפאלגע דיינער הענדע ווערק ניכט. ערפאססע דיא אירדטהיאער, דיא אונטרייע, ווירף דיא פרעפעלטהאטטען אין דען אבגרונד; וואהלוואללען, גנאדע פיה־רע העררבייא, דאס יעלט הייליג' אונד רעטטונג צו טהייל אונז ווערדען ·

אתאנו דיר נעהערן וויר אונז, דער דוא דיא גייסטער שופפסט, שווער זייפצענד איבער אונזרער זינדען מענגע; אך! שטראפגעריכטע אונד יאמערגע־שרייא נאהאטען צו דען זיבצעהנטען טאג אים תמוז, אין וועלכעם דיא געזעצטאפעלן צערבראכען ווארדען. פאם ערוועהלטען פאללאסטע ווארדען וויר פערטריבען, אונ־זער אורטהייל ווארדע געזיגעלט, דער אויזשפרוך געטהאן; דאס ליכט איזט אונז פער־פינסטערט אין דען זיבצעהנטען אים תמוז, דא דיא געזעצראללע פערברענט ווארדע. פיינדע ריססען דען טעמפעל נידער, דא וויך דיא געטטליכע העררליכקייט פאן דען צינען דעז הייליגען פאללאסטעז; פערדערבענדער טיראננענמאכט ווארדען וויר פרייז געגעבען דען זיבצעהנטען אים תמוז, דאס געצענבילד אין דאז הייליגטהום געשטעללט ווארדע פאן שטאדט צו שטאדט צערשטרייעטען זיא אונז, געפאנגען אונד קליין

פאן

אתאנו, באנו. וצריחות, צעקות. להתאכל, כמו תאכלו (ישעיה א'). בשבעה וגו', בחורבן בית שני, כי בראשון היה בתשעה בתמוז (ירמיה נ"ב). טפס, במחלוקת

(קי"ט)

ציון אל תשכח לנצח: זכור יי לבני אדום את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה: זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם ונחלו לעולם: זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו:

אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו:

חטאנו צורנו סלח לנו יוצרנו:

פניך האר בצדקותיך · לעם שומרי חקותיך · תבחר ותקרב חשוקותיך · יי בכל צדקותיך: צדקותיך להרבות תראני · ונחמות טובות תבשרני · בעמדי פני אדוני · ותרם כראם קרני: קרני תרום בעלצון · בשובך לגדור פרצון · ותפלתי כזבחי צאן · יי בעת רצון: רצון עניתך תענגנו · ויום ישועה תחננו · הבט נא עמך כלנו · יי תשפות שלום לנו: שלום לנו תטרף · וחטאתינו תטהר לצרף · וחמה עזוב והרף · ומעשה ידך אל תרף: תרף שגגות מעילה ·

וזדונות

פניך לאס דיין אנטליץ הערפאר לייכטען דעם פאלקע, דאז דיינע געזעצע בע־אבאכטעט! ערוועהלע, נים דיינע געליבטען אויף, עוויגער, נאך דיינער אללגערעכטיגקייט· דיינער וואהלטהאטען מעננע לייגע אונז, פערקינדע אונז וואהל־טהעטיגע טרעזטונגען; בעטענד שטעהען וויר פאר דיר, הערר! זא לאסט, ווי דעז וואלדשטירז קראפטע, אונזער האָרן עמפאר שטייגען! אונזער גליק העבע אין פריידען זיך, וואן דוא דעז טעמפעלז ריזזע ווידער פערלייניזט; נים אונזער געבעט גנעדיג, ווי אָפפערשאפף, אן, גאָטט, נור לייט דעז וואהלגעפאללענז· וואהלוואָללענד ערהער' מיך אייך! ערווידרע אונז, דיינע גנאדע פערלייה' אונזערן היילזטאג! שויע דאָך, וויר זינד יא אללע דיין פאָלק; שפענדע, עוויגער, גליקזעעליגקייט אונז, פער־לייה' גליקזעעליגקייט אונז, רייניגע, לייטרע אונז פאָן זינדען; לאס' אב פאָן דיינעם

גר״אויע

פניך· בעלצון, בשמחה, תשפות וגו', בישעיה (כ"ו)· תטרף, תפין, כמו (משלי ל׳) הטריפני·

תְּהִלָּתְךָ מְכַסָּה: בִּינָה הֲגִיגֵנוּ עַתָּה וּרְאֵה בַּצָּר ·
הֲשִׁיבֵנוּ לִמְנוּחָתֶךָ כִּי יָדְךָ לֹא תִקְצָר · אָדוֹן קְרָאנוּךָ
מִן הַמֵּצַר · אָנָּא הוֹצִיאֵנוּ לַמֶּרְחָב וְחַלְּצֵנוּ מִצָּר: מְאוֹד
תַּרְבֶּה לָנוּ מְחִילָה · שְׁמַע תְּפִלָּה וְהַעֲבֵר תִּפְלָה ·
לוֹחֲצֵנוּ יַשְׁלִימוּ אִתָּנוּ וַעֲוֹנוֹתֵינוּ תַּשְׁלִיךְ בִּמְצוּלָה ·
מִמֶּנּוּ רַחֲמֶיךָ לֹא תִכְלָא · כְּבִימֵי מוֹר וַהֲדַס
הוֹשַׁעְתָּ בָּנֶיךָ:

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא
יִתָּמּוּ: אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא
מוֹעֵד: זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא
תִבְזֶה: הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: אָז
תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים:
וְעַתָּה יְיָ אָבִינוּ אָתָּה אֲנַחְנוּ הַחוֹמֶר וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ
כֻּלָּנוּ: אַתָּה יְיָ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד
יִצְּרוּנוּ: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: זָכְרֵנוּ יְיָ
בִּרְצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ: זְכֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ
שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ: זְכוֹר יְיָ חִבַּת יְרוּשָׁלַיִם אַהֲבַת
צִיּוֹן

אונד אן אללע ענדען דער ערדע פערברייטעט זיך דיין לאב · אערק' אויף אונזער פלע-
הען נון, שוואך אונזרע ליידען; פיהרע אין דיינען רוהעזיץ אונז צוריק, דוא, דעססען
אמכט ניא צו געריגנגע איזט! הערר, וויר רופען דיך אן אין אנגזט, או פיהר' אונז אויס
אין וויטענרויס, רעטטע פאן פיינדען אונז! לאס' פערגעבונג אין אענגע צו טהייל
אונז ווערדען, ערהערע אונזער געבעט, רייסע טענדליכע פערברעכען הינווג!
גיב, דאס אונזרע ווידערזאכער פרידליך מיט אונז לעבען, ווירף אונזרע פערגעהונ-
גען אין דען אבגרונד; ענטציהע דיין ערבארמען אונז ניכט, ווא אין דען טאגען דעס
מור (מרדכי), דער הדס (הדסה, אסתר) דוא דיינען זעהגען האלפסט.

פניך

בתהלות (י"ח) · מרובבים, בישעיה (י"ד) · מוגרים, בשמואל (ב' י"ד) · דכים, בתהלות
(י') · גיה, הארץ · תפלה, באיוב (ב'), כנוי לעוונות · תכלא, תמנע ·

פניך

יִשְׂרָאֵל אַתָּה יוֹשֵׁב · שַׁוְעָתָם מַאֲזִין וְרִנָּתָם קוֹשֵׁב ·
רְפֻאוֹת לְמַחַץ מַקְדִּים וּמְחַשֵּׁב · קְנוּיֶיךָ לְהֵטִיב וְנָוֵיהֶם
לְיַשֵּׁב : צַר וְאוֹיֵב הִלְטִישׁ עֵינָיו · פִּיהוּ פָּעַר לִשְׁאוֹף
עֲנָיו · עֶשֶׁת בְּשַׁלְוֹ לְהַשְׁמִיד קְהַל הֲמוֹנָיו · סֶגֶל לְאַבֵּד
חָרַת בְּנִשְׁתְּוָנָיו : נוֹקֵם לְצָרִים וְנוֹטֵר לְאוֹיְבִים · מִדָּה תָּ
מִדָּתָם כְּזָדוּ לַאֲהוּבִים · לוֹחֵם וְנִינָיו הוּתְלוּ מוּצְלָבִים ·
כְּבַחֲרוּזוֹת דָּגִים חֳרָזוּ תְּחוּבִים : יוֹם אֲשֶׁר שִׂבְּרוּ
צוֹרְרִים · טִבְחָה לָשִׁית בְּעַם נְצוּרִים · חָלְפָה הַדָּת
וְנָפְלוּ פְגָרִים · זַלְעָפוּ זוֹעֲמוּ מוּבָסִים מוּגָרִים : וּבְכֵן
יִתְעַלֶּה שִׁמְךָ וְיִתְנַשֵּׂא · הוֹדְךָ שְׁמֵי שָׁמַיִם כִּסֵּא ·
דַּכִּים בְּרוֹמִמְךָ נְתוּנִים לִמְשִׁסָּה · גֵּיא וַאֲפָסֶיהָ
תהלתך

אבגעזונדערט טהראָנעזט דוא, ערהערעזט איהר געבעט, פערניכטעזט איהר פֿיינ־
דען; היילונג פֿאָר דער וואונדע בעשליסעזט דוא, פערלייהעזט וואָהלטהאַטען דען
דיר ערוואָרבענען (ישראל), בעזענפֿטיגט איהרע וואָהנונגען · דער פֿיינד, דער ווי־
דערזאַכער (המן) וואַרף דורכבאָהרענדע בליקקע אויף זיי, ריס דען ראַכען אויף, דיא
געדריקטען צו פֿערשלינגען · פלעגטע ענטוואַרף ער, דורך זיינע רייכטהימער דיא
היילגען געמיינדען צו פֿערטילגען; דיא געליבטע נאַציאָן וואָללטע ער צו גרונדע ריכטען
דורך טריפֿטען דיא ער שריב · דער דאַ פֿאָן דיינע פֿיינדע דיך רעכעזט, דען ווידער־
זאַכערן גראָלל נאַכטרעגזט, דאַ אָפֿטעזט איהנען מיט גלייכעם מאַסע, וואַ זיא טיראַ־
ניש געגען דיינע געליבטען פֿערפֿוהרען; געזענקעט וואורדען דער ווידערשטרע־
טער זאַמט זיינער נאַכקאָממענשאַפֿט, וויא פֿישע פֿאָן איינער שנור געריהעט, צו זאַמ־
מען געהעפֿטעט · פֿאָן טאַגע, דאַ דיא פֿיינדע האָפֿפֿטען, געמעצעלט צו בערייטען
אונטער דעם בעוואַהרטען פֿאָלקע, דאַ פֿערוואַנדעלטע דער בעפֿעהל (דעז אחשורוש)
זיך, אונד זיא שטירצטען הין ענטזעעלט, פֿאָן גלוטה פֿערצעהרט, פֿאָם צאָרנע
געטעטעט צערמאַלמעט, דאַהין געראַפֿפֿט · זאָ צייגע זיך אויך איצט הערבאַבען דיין
נאַמע, דיינע הערליכקייט, דערען טהראָן דער הימעל האָהער הימעל איזט!
העבע דיא נידערגעדריקטען עמפאָר, דיא דער פלינדערונג הינגעגעבען זינד,
אונד

במותי · גבהים, בישעיה (ט"ז) · למחץ, למכה · הלטיש עיניו, באיוב (ט"ז) ·
לשאוף, בירמיה (ב') · ענין, בתהלות (י') · עשת, חשב · המוניו, המון
ישראל · סגל, ישראל, עם סגולה · חרת, חקק וכתב · בנשתוניו, בעזרא (ד') ·
כבחרוזות, שיר (א'). תחובים, תקועים · שברו, קוו · נצורים, המשומרים · זולעפו,
בתהלות

משנה נקם חזה ושמח ושת תהלה · אותי השיב על כני ואותו תלה : ותכתוב אסתר תוקף כבהל מהודים · מלמעלה קימו מה שקבלו למטה חדים · גם ינוסס לפרנם כאז פלאי מסהידים · כעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים :

אל מלך· ויעבור· יי יי· וסלחת· סלח לנו· כי אתה·

טוב יי לכל ורחמיו על כל מעשיו: טוב יי לקויו לנפש תדרשנו: טוב יי למעוז ביום צרה ויודע חוסי בו: כי טוב יי לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו : טוב לחסות ביי מבטוח באדם טוב לחסות ביי מבטוח בנדיבים: טוב וישר יי על כן יורה חטאים בדרך: טוב ויחיל ודומם לתשועת יי: הושיענו אלהים כי באו מים עד נפש: הושע יי את עמך את שארית ישראל: הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם: הושיעה יי כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם: עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך: ליי הישועה· יי צבאות· יי הושיעה· כי לא· כי על רחמיך· יי שמעה·

פזמון

במתי מספר חלינו פניך · לשועת נביאים אל תעלם אזנך · הקשב תחנתם משמי מעונך · כבימי מור והדס הושעת בניך : תהלות ישראל

(מרדכי) זאנג פריידיג לאבלידער דעם עוויגען : „איך וואורדע ווידער אויך איינען פוס געזעצט, אונד יענער ווארד געהענקט·" אסתר שריב דען פעזטען בעשלוס, גאטט איין לאבגעזאנגען צו דאנקען, אונד אין העהערן זפערען וואורדע בעשטעטיגט, וואס היא נידען פריידענפאלל אנגענאממען וואורדע· דאס וועהטע אויך דאזו פאניר, נייגטע עפפענטליך פאן דען וואונדערטהאטען ; זאג אעגע אויך איצט היילפ' אונד רעטטונג דען יהודים ענטשטעהען !

במתי אין גערינגער אנצאהל איבריג, פלעהען וויר פאר דיר, עוויגער, דאס ענטציהע דיין אהר דעם וועהקלאגען דער בעטריבטען ניכט, פערנים איהר געבעט, פאם היממעל, דיינעם עוויגען וואהנזיץ, וויא אין דען טאגען דעס מור (מרדכי), דער הדס (הדסה, אסתר) דוך דיינען זעהנען הילפט· מונטער יסראל

תשב·

בן קיש הקיש דלתות בית הספר · ויכס שק וישב על
האפר : רבע תינוקות לפניו צמים שלשה מוכפנים ·
בקול יעקב לחלוש ידי עז פנים · ידיו אמונה לאל
הצילני מעלבונים · פן יבא והכני אם על בנים : מזה
אלה ומזה אלה בני איתני ורבני · כלם צעקו ותעל
שועתם אל יי · יה בבוא רנון שאל לפני · ומה קול
הצאן הזה באזני : רועה השיבו הם קטני קודש זרע ·
יה הצל לקוהי למות מאויב הרע · חנון נכמרו רחמיו
ויבקש לבכות המאורע · ויהי כקרוא מלך ישראל
את הספר ויקרע : יהודי הוקיע ילדיו למטה ואביהם
מלמעלה · איש בשלש אמות והרביעית אויר מגלה ·

משנה

(מרדכי) קלאפטע אן דיא טהירען דער שולען, הילטע זיך אין איינען זאק, זעצטע אין אשע זיך · קינדער זעצטע ער (מרדכי) פאר זיך הין, זיא פאסטעטען, הונגערטען דריי טאגע לאנג, אונד יעקב'ז שטיממע בעזיגטע דעז פרעכען פיינדעז געוואלט; דיא הענ=דע הילט ער נאך עוויגען עמפאר געשטרעקט : „ארעטטע פאן שאך אונז! דאס דער פיינד ניכט קאממע, אונז שלאגע, מוטטער זאממט דען קינדערן.“ היר דיזע, דארט יענע, דיא זעהנע אונזרער אעכטיגען, אונזרער לעהרער, אללע טריען, אונד איהר וועהקלאגען שטיג צו גאטט עמפאר; אונד אלז דער יאממער פאר דען עוויגען קאם, דא פראגטע אין איננערן זיינער הערליכקייט ער : „וואהער דיא שטיממע פאן שאאפען, דיא אין איינע אהרען דרינגעט?“ דער טרייע הירטע (משה) אנטווארֿטעטע : „דיא קליינען זינד עז, דיא הייליגע נאכקאממענשאפט; רעטטע, עוויֿגער, דיא צום טאדע געפיהרטען פאן דעם בעזען פיינדע!“ אונד דעז אללגיטיגען ערבארמונגען וואורדען רעגע איבער דיא בעווייננזווערטהע בעגעבענהייט; דער קעניג ישראלז — דער עוויגע — לאז איין בוכע דעז שיקזאלז דיא אונהייל בריגענדע שריפט, אונד צעררים זיא · יהודי (מרדכי) ליס דיא קינדער אונטען אן דען גאלגען הענקען, דען פאטער (המן) אבען דריבער; יעדער נאהם דריי עללען איין, דיא פירטע עללע בליב לעערער צווישענרוים · צווייפאכע בעשטראפונג שוועבטע ער, (מרדכי)

ענין רעב בלשון כשדים, ידיו אמונה, שמות (י"ז) · מעלבונים, מחרפה · רנון, צעקה, לפני, בפנים · רועה, משה · נכמרו וגו', תרגמתי בלשון נקיה, להרחיק ההגשמה · הוקיע, תולה · ושח, דבר · מלמעלה וכו', אסתר (ט'), וכמו שדרשו רז"ל · חדים, שמחים, כמו יעוסס, בתהלות (ס') · מסהדים, מעידים ·

בְּאָכְלָם מִזֶּבַח עָכְרָם · פָּעַר לְהַשְׂטִינָם וּלְהַסְגִּירָם · בְּיַד נוֹתֵן מְחִרָם · צוּר הִסְכִּים לִכְתּוֹב אִגֶּרֶת לְאַבֵּד שִׂבְרָם · אָמַרְתִּי אַפְאֵיהֶם אַשְׁבִּיתָה מֵאֱנוֹשׁ זִכְרָם ׃ קְדוֹשִׁים מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַר יִבְכָּיוּן בִּצְעָקָה · רַחוּם הַבֵּט לַבְּרִית וְאַל תָּפֵר לְהַרְחִיקָהּ · שָׁמְעָה מוֹרָשָׁה וַתִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי אַלְמְנוּת וּמוּעָקָה · וַתָּשֶׂם יָדֶהָ עַל רֹאשָׁהּ וַתֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְזָעָקָה ׃ תִּשְׁבִּי שָׂם אֵזוֹר שַׂק בְּמָתְנָיו תַּחְבּוּשֶׁת · מִיהֵר וְהוֹדִיעַ יְשֵׁנֵי מַכְפֵּל אָבוֹת שְׁלֹשֶׁת · נָחַץ לְרוֹעֶה מַה לְּךָ נִרְדָּם לְהִתְעַשֶּׁת · קוּם קְרָא אֶל אֱלֹהֶיךָ אוּלַי יִתְעַשֵּׁת ׃ חוֹתָם טִיט אֲשֶׁר נַעֲשָׂה לְבִלְשָׁן סִפֵּר · מְנִיעָה לְמְדוֹ לְאַחַר גְּזֵרָה כַּעַס לְהָפֵר ·

בן

פֿאָלק (ישראל) , דאז אין שוהן זיך בעפאנד , פֿאָן דעם אמאלע דעז אונהיילשטיפטער־ (אחשורוש) גונסט , דא ריף דער זאטאן דען ראכען אויף , זיא אנצוקלאגען , זיא (דעם המן) צו איבערגעבען , דער איהרען ווערטה בעצאהלען וואללטע · דער טעפפער שטראפטע איין , אונד בריפע ווארדען געשריבען , דיא איהרע האפפנונג צערניכטע־ טען ; „ איך — גאטט — דאכטע : פֿערניכטען וויל איך זיא , איהר אנדענקען אויס־ טער אונטער פֿערטילגען · “ דיא הייליגען ענגעל , ביטטערליך וויינטען , שריען זיא : „ ערבארמער , זיא אויף דיינען בונד , צערטרעטערע , פֿערווירף איהן ניכט ! “ דיא אונז פֿערערבטע (תורה) הערטע עז , הילטע אין וויטטווענקלייד , אין טרויערגעוואנד זיך ; דיא הענדע איבער דאז הויפט געוואונדען , אירטע יאממערנד זיא אומהער · תשבי (אליהו) גירטעטע פעזט איינען זאק אום זיינע לענדען , איילטע הין , מאכטע עז דען אין מכפל (מכפלה) שלאפענדען קונד , דען דרייא ערצפֿעטערן ; אין דען טרייען הירטען (משה) דראנג ער : „ וואז שלאפעזט דוא , בעדענקעזט דיך ? אויף , רופֿע דיינען גאטט ! פֿיעללייכט ניאמט ער דער אונגליקליכען זיך אן · פֿאָן דעם זיגעל (דעז אחשורוש) , דאז אין דען שלאף אונז שטירצטע , פֿאָן דעם וואז געשאה , ערצעהלטע דעם בלשן (מרדכי) ער (אליהו) , אונד דורך כעה׳ז טיקזאל ערפֿערטען זיא , אויך נאך ערפֿא־ גונג דעז געטטליכען אויזשפרוכעז דעז ערוועגען לערן צו שטיללען ; דער זאהן דעז קיש (מרדכי)

מן הקר׳ · פער , הפטן פתח את פיהו · שברם , תקותם · מורשה , תורה מורשה קהלת יעקב (דברים ל״ג) · ומועקה , לרה בלשון כשדים , יתרגמתי לפי הגלות , תחבושת , חגירהי כ״ז , בשמואל (א׳ כ״ח) · להתעשת , ענין מחשבה · קום וכו׳ , ביונה (א׳) · לבלשן , בעזרא (ב׳) , כנוי למרדכי , כמאמרם ז״ל · מניעה וגו׳ , ביונה (ג׳) : הקיש , דפק · מוכפנים ,

ענין

וַיַּגֶּה וְלֹא מִלֵּב לְכַלּוֹתָם· חָבוּ לְפָנִים וְרִדָּם בַּהֲסָרַת
טַבַּעַת לְהַחֲלוֹתָם· טוֹב דְּבָרוֹ הֵקִים לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
לְהַעֲלוֹתָם· בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים
לְכַלּוֹתָם: יָדַע רֶמֶז הַקּוֹרוֹת לְעַם מֵעָפָר וּמְהוּדָּם·
כְּתַב הַסְתֵּר אַסְתִּיר וּמוֹר דְּרוֹר מְפוֹרְדָּם· לְשַׁבּוֹת
הָמָן מִמָּחֳרַת הֲמָן הָעֵץ קוֹנְדָּם· תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה
בְּרוֹשׁ וְתַחַת הַסִּרְפַּד יַעֲלֶה הֲדָם: מַקְשִׁיב דְּבַר שֶׁקֶר
כְּתַב שִׂטְנָה וָעֶצֶב· נִתְעַטֵּף בְּבִגְדֵי שְׂרָד כְּטָעָה בְּמִנְיַן
קֶצֶב· סִדֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ הַשּׁוֹנִים כְּלֵי הַמְּחֻצָּב· וַיָּבֹא
גַּם הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַצֵּב: עַם הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשָׁן

באכלם

זיין ווילע וואַר ניכט, זיא צו גרונדע צו ריכטען. פֿיר איהרע עהעמאַליגע זינדען ניכטיג-
טע דער עוויגע זיא, ליס דען קעניג (אחשורוש) זייכען זיגעלרינג פֿאָן דער האַנד ני-
העמען צו איהרער קרענקונג; דאָך דער גנעדיגע בעשטעטיגטע זיין וואָרט, האָב,
פֿאָר דען אויגען דער פֿעלקער, זיא ווידער עמפּאָר: „איך אים לאַנדע איהרער
„פֿיינדע פֿערוואָרפֿ' איך זיא ניכט, ווערדע איהרער ניכט איבערדריסזיג, זיא אויפֿ-
„צורייבען." קינפֿטיגע פֿיגונגען מאַכט' ער בעקאַננט, דייטעטע זיא אַן דעם
פֿאָלקע, דאַס אין דען שטויב געטרעטען וואָרדע. דיא טריפֿט פֿערקינדעט עס:
„איך — גאָטט — פֿערבערגע איינמאַל ביז דיא עדלע מיררהע (מרדכי) אים לוזט-
„גאַרטען (ישראל) בליהעט; צערניכטעט ווירד המן אַם צווייטען טאַגע (דעס פסח),
„אַן דען האָהען גאַלגען געהענקט. שטאַטט דעס דאָרנבושעס שפּריסען צעדערן,
„שטאַטט ווילדען שטרויכעס בליהען מירטהען אויף." דער דען ליגענוואָרטען געהער
גאַב (אחשורוש) טריב (ווידער ישראל) אַנקלאַגען אונד קרענקונגען אויס; אין דיא
היילינגען געוואַנדער (דער כהנים) היללטע ער זיך, איררענד אין דער צאַהל דער
בעשטיממטען יאַהרע (דער באַבילאָנישען געפֿאַנגענשאַפֿט). ער אָרדנעט אַן, זיך
דער פֿערשידנען, אנטהאַללנען געפֿעסע (אויס דעם בית המקדש) צו בעדינען; דאַ
קאַם אויך דער אַנקלעגער (שטן), שטעללטע אין איהרע מיטטע זיך. אונד אַלז דאַ-

פֿאָלק

בחילוף אותיות הפיגים. הסתר וגו', רומז על מדרש רז"ל: אסתר מן התורה מנין, שנאמר
(דברים ל"א) הסתר אסתיר, מרדכי, מר דרור (שמות ל'), מתרגמינן מירא דכיא, המן,
המן העץ (בראשית ג')· ומפורדם, ענין פרדס, כנוי לישראל· לשבות המן, ביהושע (ה'),
רומז על המן, שנתלה ביום שני של פסח· קונדס, לשון רומי קאָנטוס, בלשון אשכנז שטאַנגע,
ומתורגם לפי הכוונה· בבגדי שרד, כנוי לבגדי כהונה (שמות ל"א)· כטעה וגו', אחשורוש
טעה במנין שני גלות בבל, כמאמר חז"ל· כלי, כלי בית המקדש· המחצב, מחצבת, מקובצים

מן

בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ: זֶה
עָנִי קָרָא וַיְיָ שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ:

ליי הישועה· יי צבאות· יי הושיעה· כי לא· כי על רחמיך· יי שמעה·
אלהינו ואלהי אבותינו·

אָדָם בְּקוּם עָלֵינוּ חִיל אֲחָזַתְנוּ לְרַעוֹד· בְּהִסְתַּתְּפוֹ לְמַלְכוּת חָנֵף כִּמְעַט כָּשַׁלְנוּ לַמְעוֹד· גָּמְרוּ לְמַבְרֵנוּ כְּתֵל וְהָרִיץ בְּלִי מִסְעוֹד· אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד: דַּלּוּ עֵינַי לַמָּרוֹם קְרָאתִיו אוֹיְבַי לָקוֹב· הַכְרֵת שֵׁם וּשְׁאָר וּמְחֵה שֵׁם לִרְקוֹב· וְצַר צוֹרְרַי בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר נִכְּלוּ לַעֲקוֹב· וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יָהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: זְרוּיִם עָנָה

ויגה

ערהערט דיא ארמען, פערשמאהעט ניכט ווען ער זייפצענד פלעהט. ער פֿעראכטעט, פֿערשמאהעט ניכט דעס ארמען עלענד; פֿערבירגט זיין אנטליץ איהם ניכט, הערעט וואן צו איהם ער שרייעט. דער בעדרענגטע רופֿט, דער הערר פֿערנימט, אונד היילפֿט אויס אללען נעטהען איהם·

אונזער גאָטט, גאָטט אונזרער פֿעטער!

אדם אלז יענער מענש (המן) איבער אונז זיך ערהאָב, דא ערגריף אונז אנגסט, דא בעבטען וויר; מיט דער הייכלערישען רעגירונג (דעז אחשורוש) פֿערבאנד ער זיך, אונד באלד העטטען וויר געשטרויכעלט, געוויססערמאסען· אונז פרייז צו געבען, בעשלאָססען זיא, אונד וויר וואַרען שאַפע שלאכט, וויא ערדהויפֿען ביים מיינעס גראבען; זיא שפראכען: „וואהלאן! וויר ראטטען זיא אויס, קיין פֿאָלק מעהר! דער נאמע ישראל ווערדע ניממער געדאכט!" אונד וויר האבען דיא אויגען צום היממעל עמפאר, ריפֿען דען עוויגען אן, דאס אונזערן פֿיינדען ער פֿלוכע, איהרע נאכקאממען, איהרען נא־מען אויסראטטע, איהר אנדענקען דער פֿערטילגונג היינגעבע, דאס ער לידען איבער אונזרע ווידערזאכער פֿערהענגע, דיא היינטערליסטיג, טריגעריש אונז נאכשטעללען, דיא שפרעכען: „דער עוויגע זיהעט ניכט, גאָטט יעקב'ז מערקט ניכט דא־רויף·" דיא נידערטרעכטיגען (ישראל) קוועלטע גאָטט, קרענקטע זיא; דאך

דיין

אדם, סמן. בהסתתפו, מענין ומסתתפו (ישעיה י"ד). בהפוך אותיות. כתל וכו', כתל, העומד אצל הקיר, שאין לו סעד, ונופל אל הקרקע. כן תרגמתי לפי הכוונה. ואולי הוא רמז על מאמר חז"ל (מגילה י"ד): מכל המחשבות וגו'. דלו, בישעיה (ל"ח). ושאר, בי' (י"ג). בנכליהם, במדבר (כ"ה). לעקוב, לרמות. ויגה, באיכה (ג'). חבו, הטמו־ אידם, יסבר אותם בהסרת טבעת, באסתר (ג'). וזרוים, מענין וזרוס (ישעיה כ"ב) בקלוף.

ותנים · עד עתה היינו סבורים כי בם נאריך ימים
שנים : כגיעתם עלתה כבשתי שעות בלילה · צור
כן למלאכים קול גדיים עולה למעלה · קמו מלאכים
ונמו לפני אל · רחום לא קול גדיים הם כי אם קטני
עמך בית ישראל : רחמן ריחם והותם קרע · והשיב
על ראש המן מחשבתו הרע : שנה נדדה ונהפכו
ענינים · להתלות על עץ אב עם בנים : תקפו מתים
ומתו חיים · כי אל הפיר עצת גוים :

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

בקראנו ענינו אלהי ישענו בצר הרחבת לנו חננו ושמע תפלתנו : שמעה תפלתנו יי ושועתנו האזינה ואל דמעתינו אל תחרש : שמעה יי צדק הקשיבה רנתנו האזינה תפלתנו בלא שפתי מרמה : ועתה שמע אלהינו אל תפלת עמך ואל תחנונם והאר פניך אל מקדשך השמם למען יי : כי שמע אל אביונים יי ואת אסיריו לא בזה : כי לא

בזה

שטונדען אין יענער נאַכט, אונד דער טעמפעל שפראַך צו דען טעגען: „דיא שטיממע יונגער קינדער דרינגט עמפאָר." דאַ ערהאָבען דיא ענגעל זיך, שפראַכען פאָר דעם עוויגען: „ערבאַרמער! ניכט דיא שטיממע יונגער ציגען, עס איזט דיא „שטיממע דער קליינען דיינעס פאָלקעס, דעס הויזעס ישראל." אונד דער אַללערבאַרמער ערבאַרמטע זיך, צערריס דעס טרויריגען שיקזאַלס זיגעל, אונד וואַרף אויף המן'ס הויפט זיינע באָסהאַפטען ענטווירפע צוריק. דאַ וויך דער שלאַף (דעס אחשורוש), אונד דיא דינגע ווענדעטען זיך; פאָן דען גאַלגען ווארדען געהענקט דער פאַטער זאַמט דען זעהנען. זאָ זיגטען דיא טאָכטען, (אום דעס פערדינסטעס דער פער־שטאָרבענען פראָממען ווילן ווארדע דיא נאַטיאָן געררעטטעט,) דיא לעבענדען (בעי־נאַהע שטערבענדען); דענן מאַכטלאָס ווערניכטעטע דער פֿעלקער ראַטהשלוס.

בקראנו וואַנן וויר פלעהען, ערהערע אונס, גאָטט אונזערעס הייליס! דער דוא אונס רעטטעסט אין אַנגסט, זייא אונס גנעדיג, ערהערע אונזער געבעט!

ערהערע אונזער געבעט, עוויגער, פערנים אונזער פלעהען; שווייגע ניכט צו אונזערן טהרענען! ערהערע עוויגער, דיא גערעכטיגקייט, מערק' אויף אונזער טרייען; פערנים אונזער געבעט אויס ליפפען אהנע פאַלש. זאָ ערהערע, אונזער גאָטט, דאַס געבעט דיינעס פאָלקעס אונד זיין פלעהען, אונד לאַס' דיין אַנטליץ לייכטען איבער דיין פערוויסטעטעס הייליגטהום, אום דיינעטווילען, עוויגער! פערנים! דער הערר

ערהערט

אֶל יְיָ נִקְרָא וְאֶל יְיָ נִתְחַנָּן: מִן הַמֵּצַר קָרָאנוּךָ יְיָ עֲנֵנוּ בַּמֶּרְחָב יָהּ: לַיְיָ הַיְשׁוּעָה · יְיָ צְבָאוֹת · יְיָ הוֹשִׁיעָה · כִּי לָא · כְּיַעַל רַחֲמֶיךָ · יְיָ שְׁמָעָה ·
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ ·

אַתָּה הָאֵל עוֹשֵׂה פֶלֶא · בְּכָל דּוֹר וָדוֹר לְעַם לְךָ מְהַלֵּל · גְּבוּרוֹת רַחֲמֶיךָ מִי יוּכַל לְסַפֵּר · דַּלִּים מֵקִים מֵעָפָר וָאֵפֶר: הַנֶּהֱרָגִים הוֹרְגִים אֶת הוֹרְגֵיהֶם · וְהַנִּצְלָבִים צוֹלְבִים אֶת צוֹלְבֵיהֶם · זָר אֲגָגִי עַל אוֹמֵן הֲדַסָּה · חָשַׁב לְהַשְׁחִית וְלִתֵּן יַעֲקֹב לִמְשִׁסָּה: טַף וְנָשִׁים רַב עִם תַּלְמִיד · יוֹם אֶחָד לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד וּלְהַשְׁמִיד · כְּעָמִיר גּוֹרְנָה תִּינוֹקוֹת אָסַף · לִפְנֵי אֲבוֹתָם שְׁאֵרִיתָם לְשַׁסֵּף · מֵחֵיק אִמּוֹתָם גּוֹעוֹת בִּדְאָגָה · נִינֵיהֶם בַּעֲגָלִים נִתְּנוּ לַהֲרֵגָה · סְפָרִים גּוֹלְלִים וְלָרַב
נוֹתְנִים

עאמר ! פֿלעהען דען עוויגען אן· אין אנגסט ריפֿען וויר, גאָטט, דיך אן! ערהערע
אונז, עוויגער, שאַפֿפֿ' אונז רוים !
אונזער גאָטט, גאָטט אונזרער פֿעטער!

אתה דוא, גאָטט, איבסט וואונדער, אין יעדעם צייטאַלטער, פֿיר דאַס פֿאָלק, דאַס צו דיר פֿלעהעט· ווער קאַן דיינע אַללמאַכט, דיינע ערבאַרמונגען ער־צעהלען? דיא ניעדריגע ריכטעסט דוא עמפּאָר אויס שטויב אונד אַשע. דיא ערשלאַגענען ווערדען זעלבסט ערשלאַגען איהרע מערדער; דיא געהענקטען בעטראַכטעטען הענקטען איהרע הענקער! הגגי (המן) וויטהעטע איבער דען ערציהער (מרדכי), איבער הדסה (אסתר); ענטוואַרף פֿערדערבען, וואָללטע יעקב דער פּלינדערונג איבערגעבען; קינדער, ווייבער, לעהרער אונד שילער, אין איינעם טאַגע וואָללט' ער דאַ ערשלאַגען, צוגרונדע ריכטען, פֿערטילגען· וויא גאַרבען אין דיא שייער זאַממעלטע ער דיא קינדער, אין געגענוואַרט דער עלטערן דיא נאַכקאָממען צו צערפֿלייש־ שען; דעם שאָאָס' דער מיטטער ענטריססען, דיא קלעגליך שרייאטען, ווורדען דיא קליינען, וויא קעלבער, דעם טאָדע צוגעפֿיהרט. איהרע ביכער ראָללטען דיא קינ־ דער צוזאַממען, גאַבען איהרען לעהרערן זיא צוריק; „ביז יעצט וואַהנטען וויר, „דורך דיזע היילגען ביכער לאַנגע צו לעבען· “ איהר פֿלעהען שטיג צום פֿאַטער צום טראָנע

אתה · מהלה, מתפלל. והנצלבים, המסורים לתליה: המן והדסה: מרדכי ואסתר (אסתר ב׳) · כעמיר, אלומות תבואה · לשסף, שמואל (א׳ ט״ו) · גועות, צועקות· פגועים, תנוקות פן, דבר. תקפו עתים, וזכות אבותינו הקדושים עמדה להם בעולם הזה ישראל·

...מה ידך לסלוח לפושעים · יהודי והדסה הקמות
...מושיעים · צדקתם עומדת לעד לשעשועים · חקר
...כבודם להזכר לנושעים : קנא לשמך נורא ונקדש ·
...חזה כרמך נהרס ונדש · זרויינו קבץ ושיר לך יחדש ·
...קומם והחיים כבנין בית המקדש : וכעשותך נוראות
...באותן הימים · אתנו הפלא תשועת עולמים · מצוא
...לפניך כופר ותחנונים · אל מלך יושב על כסא רחמים :

אלמלך · ויעבור · ייי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

...מרינו האזינה יי בינה הגיגנו : האזינה יי תפלתנו הקשיבה בקול
...תחנונינו · הקשיבה לקול שועתנו מלכנו ואלהינו כי אליך נתפלל :
...בוקר תשמע קולנו בוקר נערך לך ונצפה · אליך יי שוענו ובבוקר
...תפלתנו תקדמך : קולנו אל יי נקרא ויעננו מהר קדשו סלה : קולנו
אל

...יינע מאכט , פערגיבט דען זינדען ; יהודי (מרדכי) אונד הדסה (אסתר)
...טענטטעזט צו רעטטערן דאז אייך . איהרע טוגענד בעשטעהעט עוויגליך צור ערקוויק=
...ונג ; ערפארשעט ווירד איהרע הערליכקייט , דערען אנדענקען אונז רעטטעט .
...אייפרע פיר דיינען נאמען , פורכטבארער , הייליגשטער , שוא דיינען ווייןבערג צער=
...טערט , צערטרעטען ! אונזרע צערשטרייטען זאמלע , אונד דיר ערטענט איין
...נייעס ליד ; ריכטע זיא ווידער , ערהאלטע זיא ביים ווידערבויאונג דעז הייליגען טעמ=
...פעלז . ווי דוא פורכטבארע טהאטען אויבטעסט אין יענען טאגען , זא לייגע אונז וואונ=
...דערבאר דאז עוויגע הייל ; לאס' פאר דיר טרעטען , ערזעהונג אונד פלעהן , גאטט ,
קעניג , דער דוא אויף דעם טהראנע דער ערבארמונג זיטצעסט !

...מרינען הערע אונזרע ווארטע , גאטט , מערק' אויף אונזער אינברינסטיגעז
פלעהען ! פערנים , עוויגער , אונזער געבעט . מערק' אויף אונזרע פלע=
הענדע שטיממע ! מערק' אויף דיא שטיממע אונזערז געבעטעז , אונזער קעניג ,
אונזער גאטט , דען צו דיר בעטען וויר . עוויגער , הערע פריהע אונזרע שטיממע ;
פריהע שיקקען וויר צו דיר אונז אן , אונד האררען צו דיר , עוויגער , פלעהען וויר ,
פריהע דרינגעט אונזער געבעט פאר דיך . מיט לויטער שטיממע רופען דען עוויגען
...רפן , אונד פאן זיינעם הייליגען בערג' ערהערעט ער אונז . וויר שרייען לויט צו גאטט
עאספער

...מבר · כלמוד , הנלמדים ונחברים עליו · וגרלר , כמו (תהלות ס"ח) תרלדון · ורמה שם
תרגום רמב"מן ז"ל · ומקראות וכו' , מלות סעודת פורים בקרבעה עשר לאדר כתובה שלשה
פעמים במגלת אסתר (ע"ז) ·

אתה:

וְדָרַשְׁתָּ נִשְׁקָדִים · כִּבּוּי לְהַמְצִיא לְלַהַב יוֹקְדִים ·
לְקוּחִים לַמָּוֶת לְתֶחִי נִפְקָדִים : מַסֵּכָה צָרָה בְּעָבְרָם
לְפָנִים · נִמְסְרוּ לְהַתִּיז קְנוֹקְנוֹת גְּפָנִים · סְבָבוּם
מוֹקְשִׁים בְּכָל דְּפָנִים · עֵינֵיהֶם לְךָ תּוֹלִים וּבְסִתְרְךָ
נִצְפָּנִים : פּוּר נֶהְפַּךְ בְּאוֹיְבִים לִשְׁלוֹט · צְלִיבָה הוּכַן
אֲגָגִי לִקְלוֹט · קָלַע וּבִלַּע פְּנֵי הַלּוֹט הַלּוֹט · רִיבִי עַם
בְּאַשְׁמַנִּים לַעֲלוֹט : שָׁלוֹם וֶאֱמֶת נִכְתַּב מִכָּל צַד ·
תּוֹקֶף יֶשַׁע סֶלַע וּמְצַד · שׁוֹדֵד הוּשְׁדַּד וּבְרִשְׁתּוֹ נִצַּד ·
מֵרְשָׁעֵי נִסְחַף נִצְמַד וְנִרְצַד : עָשׂוּ שְׂמָחוֹת וְהוֹדוֹת
קְבָעוּם · וּמִקְרָאוֹת שְׁלָשׁוּם וְלֹא רִבְּעוּם · נִסְכְּמוּ
מִמַּעַל וּלְמַטָּה קְבָעוּם · בַּסֵּפֶר נֶחֱקַק עַל מָה תְּבָעוּם :

רמה

פֿערלעהרענדען פֿלאַמע ; דיא לאַן טאָדע בעשטימטען , לום לעבען װאורדען זיא בעדאַכט· לײדען פֿערמורזאַכטע דער עהמאַליגע געלעגענהײט ; דעז װײנשטאָקז נאַרי־טע רעבען װאורדען הינגעגעבען דעם שנײדענדען מעזזער · פֿאַלשטריקע אומא־רינגטען , פֿאָן אַללען זײטען , דיא אונגליקליכען ; זיא אַבער ריכטעטען איהרע אויגען לו דיר עמפאָר , בארגען אין דײנעם שוטלע זיך · אונד דאַז לאָאָז װענדעטע זיך , זיא װאורדען איהרער פֿײנדע מײזטער ; גאַלגען װאַרד בערײטעט , דען אגגי (המן) אויפֿלונעהמען · הינװעג געשלײדערט , לערניכטעט װאורדע דער שלײער , אין דען דער בעזע זיך הילטע ; דיא װידערזאַכער דער נאַליאָן , אין דיכטע פֿינזטערניס װאורדען זיא פֿערגראַבען · פֿרידע אונד װאַהרהײט װאורדען , פֿאָן אַללען זײטען , אויגגע־טריבען , דעז הײלעז מאַכט , דיא פֿעלזענבורג · בערויבט װאורדע דער רײבער , פֿינג אין אײגנעם נעלזע זיך ; הין שטירלטע דער פֿערזײאדער אונד זײן מיטפֿערנדער ענהאַנג · פֿרײדענפֿעזטע װאורדען געמאַכט , פֿיר קאָממענדע געשלעכטער אײנגע־זעלט , אין דרײא , ניכט אין פֿיער טריפֿטשטעללען װאורדע עז פֿערקינדעט . אײנגע־שטיממט װאורדע דמאַיט אין העהערן רעגיאָנען , אויך ערדען װאַרד עז פֿעזטגעזעלט ; אים בוכע װאורדע אײנגעטריבען , װאַרום עז ערפֿאָרדערליך װאַר · ערהאַבען איזט דײנע

אתה · דכיתם , תהלות (מ"ד) · חליפי וגו' , המן שקל ככרי כסף נגד מלות הככר , משקל אדני הקדש (שמות ל"ח) , כלאמור במדרש · שקליהם להקדים , הקב"ה הקדים שקלי ישראל (שם ל') לשקלי המן · מסכה , חליל נסוך · קנוקנות , כדברי רז"ל הקלחים הקטנים בגפנים , המתחילים לגלות · צליבה , עץ גלבון כבדים · לקלוט , לקבל · פני הלוט , בישעיה (כ"ה) · באשמנים , שם (נ"ט) · לעלוט , כמו (בראשית ט"ו) ועלטה · ומצד , מגודת

ימבגר

ויתרתי· עם זו יצרתי: יצרת חוק לי· ברר יקר מלולי·
מלולי לאלי· אלהים יי חילי: חילי הוזקנו· החזקנו
ואמצנו· ואמצנו מלכנו· יי מחוקקנו:

זכור לנו ברית אבות מיט צו פֿינדען בדף פנ"ה ע"א·

סליחות לתענית אסתר·

אנפֿאנגט סלח לנו (בדף שמ"ו ע"ב) ביז על עירך ועל עמך, הערנאך ווירד פֿאלגענדעז געזאגט·

אלהינו ואלהי אבותינו·

אתה האל עושה פלאות· בעמים הודעת עוז
נוראות· גאלת בזרוע עמך מתלאות·
דכיתה צריהם במותי תחלואות: האויב בקומו
לעורר מדנים· ודמה להכרית פרחי עדנים· זמם
לשקול לגנזי אדונים· חליפי מאת כברי אדנים:
טלאך הזהרת שקליהם להקדים· ידעת העתידות
ודרשת

זיא דיך, אונד פֿור דיא יונגע מוטטער. דיא ערדע דורכצאג דיין אויספרוך,
דרייאטע זינדער הינוועג; הינוועג רייאטעזט דוא, בעוואהרטעזט אויך דיין פֿאלק,
דאס דיר דוא שופֿעזט. געזעגנעט שופֿעזט דוא אונז, פֿערליהעזט אונז דיין רייכטום,
פֿערהערליכטעז וואָרט; דאן ריכטען וויר אונזרע וואָרטע צו גאָטט, דעם הערן,
דעם עוויגען, אונזער אכט. שטערקע אונז, אונזרע אכטע, פֿערלייהע רוהע אונז;
שטערקע אונזערן מוטה, אונזער קעניג, עוויגער, אונזער געזעגנעטער!
אונזער גאָטט, גאָטט אונזרער פֿעטער!

אתה דוא, גאָטט, וואונדערטהעטער, אונטער דען פֿעלקערן מאכטעזט דוא דיינע פֿורכטבארע מאכט בעקאננט; מעכטיג ערלעזטעזט דוא דיין פֿאלק אויז איה-זעליגקייט, שטיסעזט איהרע ווידערזאכער הין אין טעדליכע קראנקהייטען. דער פֿיינד (המן) מאכטע זיך אויף, ערריגטע האדער, וועהנטע, דיא סאבאטהיגען בלוי אונן אויזצורטטען; ער ענטשוואָרף, זילבער צו וועגען אין זיינעז הערן (אחשורוס) שאַץ, דאָ פֿערטרעטעטע דיא שטעללע דער הונדערט ככרי שווערען פֿיסע (דער ברעטטער אים משכן). דאס אבער טערפֿטעזט דיינען געליבטען אין, איזט מאהרטען שקלים (איינלען) צו פֿאר צו קאמאען; דאס, דענן דיא צוקונפֿט בעקאנט איזט. נאכהאזט אין דיינע אבהוט דיא דער גאָטט טעטע בעפֿאהלענן· זא פֿערליהעזט דוא זעטוונגדער

לשרפה: לשרפה חבושה · חבושה רטושה · רטושה
נטושה · גרושה מאישה: מאישה לבזיון · לבזיון
וכליון · וכליון בציון · לא תוכל נקיון: נקיון וכפרה ·
וכפרה מחוסרה · מחוסרה מוגרה · כפרה סוררה:
סוררה בבעלה · בבעלה מעלה · מעלה מעילה ·
ואין די עולה: עולה ומנחה · מנחה זונחה · זונחה
נאנחה · כבמבוכה פורחה: פורחה וטמאה · טמאה
וקנאה · וקנאה תקנאה · לך צמאה: צמאה נפשי ·
נפשי להנפישי · להנפישי מרפשי · אלהי קדושי: קדושי
ומושיעי · ומושיעי ממרשיעי · ממרשיעי תשעשעי ·
יי רועי: רועי אלי · אלי ומצילי · מצילי תנחילי · כרמי
שלי: שלי שלך · ושלך למולך · למולך נאצו לך ·
ולשונם תהלך: תהלך גזרת · גזרת העברת · העברת

ויתרת

געבען. אין פייערבראנד מוזט זיא איינגעשלאָססען, צערשמעטטערט; פערלאַססען
מוזט זיא, פאָן איהרעם גאָטטען (גאָטט) פערטריבען. איהר גאָטטע גאַב דער
שאַנדונג, דעם פערדערבען זיא הין; צוגרונדע געריכטעט וואַרד אין ציאָן זיא,
קאָננטע זיך ניכט רייניגען. רייניגונג אונד פערגעבונג אַנגעלעגען; געשטירצט מוזט
דיא פערהעערטע, דיא ווילדער קוה גלייך · אַבטריניג וואַר איהרעם העררן זיא,
טריילאָז; גראָס וואַר איהרע טריילאָזיגקייט, קיין זיהנאָפפער רייכטע הין. גאַנץ אונד
שפייזאָפפער, פערוואָרפען וואָרדען זיא; פערלאַססען מוזט נון דיא זייפצענדע,
זא בלאָהנטע אין איהר דער בראַנדאָפפער) · דיא מייסט בלוהענדע, פערונרייניגט מוזט
זיא נון, געקרענקעט; אָ אייפערע דאָך פיר זיא, דוא, נאָך דעם זיא לעכצעט!
מיינע זעעלע לעכצעט נאָך רוהע; פיהרע מיך אויס דעם שלאַממע צור רוהע מיך, גאָטט
מיין ערהייליגטער! הייליגטער, רעטטער, רעטטע פאָן ווידערזאַכערן מיך; דען
בעזיצווכטען פאָם טראָן, ערקוויקקע מיך, עוויגער, מיינער הירט! מיינער הירט,
גאָטט, ערערטטער, רעטטע מיך, זעלבסט אין מיינעם וויינבערג מיינע ווידער מיין!
וואָס מיינער מיזט, מיזט דיין, ליגט פאָר דיר דאָ; אין דיינער געגענוואָרט לעסטערטען

זיא

כמו (ישעיה ע"ו) ירעה· פרופה, קרסי זהב (שמות כ"ו), תרגם אונקלוס פורפין דדהב·
חבושה, סגורה· רטושה, נקועה· נטושה, מהקב"ה (הושע ב')· מוגרה, מבולבל·
בבמבוכה פורחה, בויקרא (י"ג)· להנפישי, להניח לי·

עלבוני· עלבוני לקוני· ניחר גרוני: גרוני ושפתים·
שפתים בשתים· בשתים נתיבותים· לפניו דלתים:
דלתים לתשובה· לתשובה אשובה· שובה משובה·
הבת השובבה: השובבה נעוית· נעוית ונדוית· נדוית
נתוית· לאבדון ומות: ומות וצוקה· וצוקה מציקה·
מציקה והחזיקה· ותלך הלוך וזעקה: זעקה מגערתך·
מגערתך וקנאתך· וקנאתך וגבורתך· תמכה חמתך:
חמתך מלאה· מלאה נלאה· נלאה נבאה· על אדמה
טמאה: טמאה כצרועה· כצרועה פרועה· פרועה
מריעה· והיא לא ידעה: ידעה נאלמה· נאלמה
נעלמה· נעלמה חכמה· כסתה כלימה: כלימה
וחרפה· חרפה פרופה· פרופה צרופה· היתה
לשרפה

דער גייסט איבערטרעגט'ז דער צונגע, אונזרע שמאך צו בעיאמערן ; פער-שמעהעט פלעהען ויר צו אונזערן שעפפער, אונזרע קעהלע ריכעלט. מיט קעהל' אונד ליפפען בעטען ויר צו איהם, דער צווייא וועגע, צווייא איינגענגע אונז צייגט — איינגענגע זינד געעפפנעט צור בוסע, וואן צוריק ויר קעהרן ; „קעהרע צוריק, פערווילדערטע טאכטער!" פערווילדערט, אויזגעארטעט וואר זיא ; דרום צאט דיא צאָרן זעהר, ווארדע פערניכטעט ניט טאדע, צור פערוועזונג. שטעך אונד בע-דרענגניס ענגסטען זיא איין ; אנגסט ערגריף זיא, זיא וואנדערטע יאממערנד הין. אים וויכזעלטע זיא, דאס דיין דראָהען, דיין אייפער זיא טראף! דיינע אייפערפלאממע פלאמטע, דיין צאָרן דריקטע זיא נידער. דיין פאלער צאָרן ערגאָס איבער דיא ער-מאטטעטע זיך ; ערמידעט, בעטריבט, מירדע אויף אונגעווייהעטעם באָדען זיא וואהנטע· אונריין, וויא אויסזעצליגע, פערווילדערט, וואנערט אין איהרער אונוויסענ-הייט זיא· דיא אייזט קעננטניסרייכע, פערשטוממט איצט זיא נון, אין דונקעלהייט פערזונקען ; דאהין איזט איהרע וייזהייט, זיא איזט מיט שמאך בעדעקקעט· שאנד אונד שמאך פערשלינגען זיך איבער זיא ! דער לייטערונגס פייער איזט זיא היינגע-

געבען

ארידַ, בתהלות (נ"ה)· לגותי, שם (כ"ב)· ניחר גרוני, שם (ס"ט)· בשתים וגו', נתתי לפניך היום וכו' (דברים ל')· נעוית, כמו (שמואל א' כ') נעות· ונתוית, כמו (יחזקאל ט') והתוית תיו· המכה חמתך, כמו כמכה חמתך (תהלות פ"ח), ודלפי שם בתרגו' רמב"מן ז"ל· נכלה, כמו (תהלות ק"ט) ונכלה· פרועה, שמות (ל"ב)· מריעה·

כמו

וּלְשִׂמְחָה · עִנּוּי נַפְשִׁי · אֶת צוֹם הָרְבִיעִי · צוֹם הַחֲמִישִׁי · וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי · וְצוֹם הָעֲשִׂירִי · הָווּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי : אבותי ·

אל מלך· ויעבור· יי יי· וסלחת· סלח לנו. כי אתה·
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל : וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ : אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד : זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה : הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם : אָז תַּחְפּוֹץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים : וְעַתָּה יְיָ אָבִינוּ אָתָּה אֲנַחְנוּ הַחוֹמֶר וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּנוּ : אַתָּה יְיָ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנוּ : זְכוֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה : זָכְרֵנוּ יְיָ בִּרְצוֹן עַמֶּךָ וּפָקְדֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ : זְכוֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ : זְכוֹר יְיָ חִבַּת יְרוּשָׁלַיִם אַהֲבַת צִיּוֹן אַל תִּשְׁכַּח לָנֶצַח : זְכוֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ : זְכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעוֹלָם : זְכוֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אַל תֵּפֶן אֶל קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל רִשְׁעוֹ וְאֶל חַטָּאתוֹ :

אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ :
חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ :

אָרִיד בְּשִׂיחִי · בְּשִׁיחִי לְנוֹחִי · לְנוֹחִי בַּהֲשִׁיתִי · כִּי אִם בְּרוּחִי : בְּרוּחִי וּבִלְשׁוֹנִי · בִּלְשׁוֹנִי

עלבוני

זייבנז , דאז פֿירטן דאז פֿינפֿטן , דאז זיבענטן , דאז צעהנטן
מאָנאטן · זאָ וויא וויר מיאאער חבנחהאען ביז צו יענעם צעהנטן מאָנאטע ·
אריד קלעגליך וויינען וויר צום טעטבער ; מיט דעם קלאגן וויר היין גייטע נור ·

רב החובל· הכתה הדיש צבי ציצת נובל· ויהי לאבל
נבל ענבי וכנורי: ראשית בכורה· לראשית החרם·
קשה העבירה· והעון גורם· צרה כמבכירה· עצמותי
יגרם· מנית ועד קמה וכרם· כעת במרום תמריא:
היתה כאלמנה· כלילת יופי נמשלת: רובע מי מנה·
לפי חרב נחשלת· במקשה במנורה· ובעון נכשלת·
והתהל לא התהלתי מעט צרי: אלהים ײ חילי· כתב
לי· יום זה· צומות קבע לי· ביד נביא וחוזה· שלם
ימי אבלי· שכינתך לחזה· ותבחר צום כזה· כי
תבוא על שכרי: פנה אל המנחה· רומם מקדשי·
ישעך לי שלחה· מרים את ראשי· הפוך לששון
ולשמחה

דערבער (דער באבילאָנישע פעלדהערר), אונד צערשלאגען, צערטרעטען וואורדע דיא אין פראכטפאָללער שענהייט וואָלקענדע בלומע; איין טריאוערטאָן וואנדעלטע פויזאונטער, גלעטע׳ אונד הארפע׳ דיא פריהען ערשטלינגע (ישרא׳) וואורדען ערשטלינגע דער פערבאננטען; הארט וואר דיא פערגעהונג, דיא זינדע פערמאלמטע וועהען, ווּיא איינער געבערערין וועהען, דיא דאז ערזטע אהן געבערט, — שאודרן, דער דיא געביינע צערמאלמט. אין וואר עהלביש, געטרייה אונד ווייבליך, נור לייט, דאס דער טראנליגע פייגד אין דיא העהע זיך שוואנג. פערלאסנער וויטטווע גלייכט נון דיא פראכטפאָללער קראנע גלייך; דיא פיער פאנירע דער אונגעלעהטען נמליאן, געז־שלאגען זינד זיא איט דער שערפע דעז שווערדעז. איבריג זינד וויר נון ווּיא וועכטער־היטט׳ אים קירביספעלדע, געפאללען דורך אונזרע זינדען; אונפערבונדען אונזט אונזרע וואונדע, פאן קיינעם באלזאם געלינדערט. הערר, עווגער, אונזרע אכט, דער דוא דיזען טאג אונז פערלייכנעטעזט, דער דוא פאזטטאגע אונז איינ־געזעטזט דורך דיא פראפעטען, דיא זעהער, לאס׳ אונזרער טרויער טאגע צו ענדע זיין, דאס דיינע הערליכקייט וויר שויען! לאס דיס פאזטען וואהלגעפעלליג דיר זיין, ווען דוא, אונז צו לאהנען, ערשיינעזט. ווענדע געדדיג דיך ווידער צו אונזערם אָפ־פער, ריכטע אונזער היילינגטהום עמפאר; דיין היילזענדע אונז, דוא, דער דוא אונזער הויפט עמפאר העבעזט! ווענדלע אין פרייד׳ אונד וואנגע דאז קלאגען אונזערער לייבעז

אבותי׳ רב החובל, ביונה (א׳), ויפה כנוי לנבוזראדן שר טבחים מלך בבל. ענבי וכנו׳ בישעיה (כ״ח)· יגרם, במדבר (כ״ד)· כעת וגו׳, באיוב (ל״ט)· נחשלת, כמו (דברים כ״ה) הנחשלים, כמו נכשלים, בהפוך אותיות· במקשה במנורה, בשמות (כ״ה)· והתהלל וגו׳· בירמיה (ט׳)·

פֶּשַׁע · קוֹל תַּחֲנוּנָה יֶעֱרַב וְיִשַׁע · רְצֵה כְּשַׁאֲגַת עַם
נוֹשַׁע · רֻטְּשָׁה עַל בָּנִים אַל תַּרְשַׁע : שְׁוַע נִבְזִים
אַל תִּבְזֶה · שְׁעוּלִים לְטַהֵר כֶּתֶם הַזֶּה · תְּכַפֵּר וְתִמְחוֹל
אֱלֵי זֶה · תִּסְלַח לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה :

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: טוֹב יְיָ לְקֹוָיו לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ:
טוֹב יְיָ לְמָעוֹז בְּיוֹם צָרָה וְיוֹדֵעַ חוֹסֵי בוֹ: כִּי טוֹב יְיָ לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד דּוֹר
וָדוֹר אֱמוּנָתוֹ: טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטוֹחַ בָּאָדָם טוֹב לַחֲסוֹת בַּייָ מִבְּטוֹחַ
בִּנְדִיבִים: טוֹב וְיָשָׁר יְיָ עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ: טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם
לִתְשׁוּעַת יְיָ: הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ: הוֹשַׁע יְיָ אֶת עַמְּךָ
אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל: הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם
עַד הָעוֹלָם: הוֹשִׁיעָה יְיָ כִּי גָמַר חָסִיד כִּי פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם: עָזְרֵנוּ
אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

ליי הישועה · יי צבאות · יי הושיעה · כי לא · כי על רחמיך · יי שמעה ·

פזמון

אֲבוֹתַי · כִּי בָטְחוּ · בְּשֵׁם אֱלֹהֵי צוּרִי · גָּדְלוּ וְהִצְלִיחוּ ·
וְגַם עָשׂוּ פְרִי · וּמֵעֵת הֻדְּחוּ · וְהָלְכוּ עִמּוֹ
קֶרִי · הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר · עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי : בָּעֲשִׂירִי
לַחֹדֶשׁ · סָמַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל · אֶל עִיר הַקֹּדֶשׁ · נִקְרַב

רב

דע שטראפע דיר פערגעלטעט זיין ! דיא גנעדיג זיא מויך ! עס פערמעגע וואהל וואהלטענד
דאס פלעהען דעס פאלקעס, דעם דוא מיאמער האלפסט ; דיא זאאט דען קינדערן
פערטאגטעטערטע, פערדאמע זיא ניכט ! דאס געבעט דער פערמאכטעטען פער־
שמעהע ניכט, דיא מויך דעם וועגע זינד, יענע פלעקקען צו רייניגען ; פערגיב',
פערגיב, דוא, איין גאטט, ערלאסע דיא זינדען דיזעס פאלקעס !

אבותי איינע פארעלטערן, דאס זיא פערטרויעטען דעם נאמען גאטטעס, איינעס
הארטעס, ווארדען זיא גראס, גליקליך אונד פרוכטבאר ; אבער פאן דער
צייט אן, דאס זיא פערפיהרט ווארדען, גאטט צווידער האנדעלטען, נאהמען זיא מיא־
מער אב ביז צום צעהנטען מאנאט. אם צעהנטען דעס מאנאטס (טבת) ריקטע דער
קעניג פאן בבל הערפאן, דער היילינגען שטאדט נאהטע דאס אבערמאלס דער פער־

דערבער

מְרוֹרִים לָצוּד וּנְתִיבָתָם בְּחוֹשֶׁךְ לְהָשִׁית · יָהִיר וָעֵף
אֵין כּוֹשֶׁת יָרַד בְּחַיְלוֹתָיו אֶצְלָהּ לָגֶשֶׁת : כּוֹס הִשְׁקָהּ
מִיֵּין הַחֵימָה · כִּי צוּרָהּ שָׂמָהּ לְשַׁמָּה · לְבוּזֵיִם נָתַן
כָּל עַמָּהּ · לָכֵן נֶאֶנְחָה כְּנֶפֶשׁ עֲגוּמָה : מוֹשֵׁל עַר
מוֹשֵׁל הַכְאִיבוּהָ · מְרוֹרִים הִשְׂבִּיעוּהָ וְלַעֲנָה הִרְווּהָ ·
טְהוֹרוֹת בָּבֶל בִּמְבוּכָה הוֹשִׁיבוּהָ · נְדוּהָ וּנְזָפוּהָ ·
מְכוֹנָהּ הֶחֱשִׁבוּהָ : סִיעֵר נָמֵר כָּל נְדִיבֶיהָ · סִגֵּף וְסִיחֵף
פַּאֲתֶיהָ וְרַכֶּיהָ · עִמַּר מַפְרִים וּבִלְבֵּל מוֹשָׁבֶיהָ · עִלֵּף
בְּמָצוֹר כָּל מְאַהֲבֶיהָ : פּוֹצָה פֶּה בְּהֶגֶה וּמְצַפְצֶפֶת ·
בָּנֶיהָ מְעִיזָה וְגַם מְחַצֶּפֶת · צוֹעֶקֶת עַל גּוֹזָלֶיהָ הֱיוֹת
מְרַחֶפֶת · צוּר לָמָּה תִּישַׁן מִטֶּפֶת : קָדוֹשׁ עוֹבֵר עַל

פשע

ינגען דיא רייכען אויף פערדונקעלטער באהן. דער האכמיטהיגע פיינד וויטהעט ,
יהרטע טענדליכע פלענע אויז ; מיט קריגזהעערען לאג ער הין , נאהטע דעם
רישען געביטע זיך. דען בעכער טראנקען דיא געדריקטען פאם ווייגע דעז לאר-
צז , דען איהר שעפפער גאב דער פערוויסטונג זיא הין ; רייבערן גאב דאז פאלק
ער עווינע פריז , דרום זייפצעט עז מיט בעטריבטער זעעלע · הערשער אויף
ערדשער אמרטערטע דיא נאליאן , זעטטיגטע מיט עקקעלהאפטען שפייזען זיא ,
טילטע מיט ווערמוטה איהר דען דורזט . אן בבל'ז פלוזען זאס בעדרענגט דיא אר-
ע , פערוויזען , פערבאננעט , איינער אונליבטיגען גלייך געאכטעט . טיגער
טראטען איהרע פירזטען הינוועג , פייניגטען , ראפפטען הין איהרע הייזטער ,
יהרע גראסטען אללע ; דיא טהירע מיט געטהיילטען קלויען , דיא וועלדער שווינגע ער-
אבען זיך , נערטעטערטען איהרע וואהנונגען ; אין בעדרענגניס פילען אונמעכטיג
יהרע פריינדע הין. דיא פערלאססנע ! מילט עפפנעט זיא דען מונד , שפריכט לייזע ,
אנטטערקט זיא זיך ווידער , ניגעט מוטהיג דאז אנטליץ , פערלאנגעט לויט , איהרע
פרעטליגע שיללענד צו אויגעבבען ; „ הערר , וואז שלעפסט דוא ? " רופעט זיא
ואוערדער. הייליגסטער , דער דוא דיא זינדע איבערגעהעזט , לאס דיא פלעהענ-

דע

). כלילה , כתר בלשון כשדים . ארי , נבוכדנצר (ירמיה ד') · עגומה , כמו (איוב ל')
נמה · נדוה ונזפוה , ענין נדוי ונזיפה בדברי רז"ל · סגף , עינה · וסיחף , כמו נסחף
רמיה מ"ו) · פאתיה , במדבר (כ"ד) · מפרים , מכרים פרסה , היא חזיר הבר , פרק
ות (ישעיה ל"ה , ראה שם פהבירים"י ז"ל) · עלף , כמו עולפו (שם נ"א) · מטפת , כמו
חזקאל כ"א) והטף · וישע , ראשית (ד') · רטשה , כהושע (י"א) · טעלים , מענין במעל
(במדבר כ"ג) ·

סליחות לעשרה בטבת.

גמר חסידי. כי פסו אמונים מבני אדם:

ליי הישועה. יי צבאות. יי הושיעה. כי לא. כי על רחמיך. יי שמעה.

אלהינו ואלהי אבותינו.

אום קרואה חבצלת השרון. אכלוה הממוה ראשון ואחרון. בלעוה כתנין בפריעת גרון. בגדו בה כשוטף חרון: גורי אריות הציגוה כבלי ריק. גברו עליה חרבם להבריק. דוברי כזב למה לא תבריק. דגליך להושיע ומכתם להמריק: הורידו אביריה לטבח ככרים. הובישו איליה בשאגת כפירים. ונוהמים עליה קול להרים. ועיניה נושאת אל ההרים: זדו לצודה רומסי כלילה. זרוה מפנה לפנה וממסלה למסלה. חרק ארי שן וקול העלה. חוריה וסגניה לבבל הגלה: טמן רשת והדריך קשת. טהורים

אונד זינד דאהין, הינוועג דיא טרייען מוטטער דען אונמינדיגען קינדערן.

אונזער גאטט, גאטט אונזרער פעטער!

אום דיא נאציאן, דיא זיא שרון׳ז גענאננט, זיא בעטרייבטען, פערלעהרטען דיא פריהערן, דיא שפעטערן געשלעכטער. ווא אונגעהייער פערטילגטען זיא דיא אונגליקליכען מיט אויפגעריסענעם ראכען; דיס אבטען דיא טרייזאגען, דאס דעז צווייגען לאסען איך ערגאסס. יאגטע צווען טטירלנטען, ווא זעהרעז געפעס זיא הין, בעזיגטען זיא מיט בלינקענדעם שווערדע; ווארום טריפפט דיא זיגער דיין בליץ ניכט? ווארום רעטטעסט דוא ניכט דיינע פאמירע, הייליגסט אונזרע ווארדען ניכט מייז? היינגעסטירלט. זור שלאכטבאנק ווורדען דיא אעכטיגען, ווא לעמאער; טיכטערן ווורדען דיא רעהע ביים לעווענגעבריל. ליטען קריגעגעשרייא ערהאבען דיא וואנג דען האררדען; דיא פערפאלגטען האבען איהרע אויגען צו דען בערגען עמפאר. דיא האפפערטיגען אונטערדריכטען דיא נאציאן, טראטען איהרע קראנע נידער; צער טרייטען אונאבלעס איינקען זיא, פאן שטראסע צו שטראסע. דיא לעהנע בלעקקטע דער לעווע (נבוכדנצר), בריללטע לויט; דיא עדלען פירזטען ווערדען אין געפאנגענ־שאפט געפיהרט, נאך בבל הין. היעזער לעגטען נעלנע זיא, שפאנטען באגען; פינגען

אום. בפריעת, כמו (ישעיה ה׳) ובערה, בהפוך אותיות. להמריק, כמו (ויקרא ו׳) ומורק, ענין טהרת ורפואת המכה. בכרים, כמו · אליה, כמו איל (דברים י״ד)

מלוכה · ומעניתה ארכה · וזה כמה שנים וימים : בית
יעקב לבזה · ללעג ולעיזה · והעיר העליזה · למטעי
כרמים : רויה תרעלה · ביד בני עולה · הרצויה
כעולה · וכקטורת הסמים : מאסה לזנוח · תורת אבי
מנוח · ולא מצאה מנוח · לילות וגם ימים : נורא אל עליון ·
ממך יהי צביון · להשיב לריב ציון · שנת שלומים :
חדש ימינו כקדם · מעונה אלהי קדם · ולבן כצמר
אודם · וכשלג כתמים : חזקם ביראתך · ובקיום
תורתך · ופקדנו בישועתך · מלך מלא רחמים :

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

הוא יכאיב ויחבש ימחץ וידיו תרפינה : כי הוא טרף וירפאנו יך
ויחבשנו : הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם : הושיעה יי כי

גמר

ינדע , בעקליקקעט הערצען זיא ; פֿיהרען לאנגע פֿורכטן איבער אונז זאָ פֿיל
ערע אונד טאָגע · יעקב'ס האוז געשענדעט , פֿערשפּאָטעט , געשמעהעט ;
א אייזט פֿריידענפֿאָללע שטאדט — וויינבערגספֿלאַנצונג נון · בערוישט איזט זיא
מן טוימעלקעלך דורך רוכלאָזע האנד , זיא , דיא עהעדעם וואָהלגעפֿאַללענד אופֿגענאָמ=
ן אפֿפֿערדע ווא ברענדאָפֿפֿער , ווא הייליגע רייכערווערק עדלער געווירצע . זיא
ערווירפֿט'ס , וויל ניכט פֿערלאַססען דיא לעהרע דעס האָבי זנוח (אשה) ; אונד אַך ! זיא
נדעט קיינע רוהע טאַג אונד נאכט · זאָ זיא , פֿורכטבאַרער , העכסטער גאָטט ,
ן ווילע , ווידער הערביי צו פֿיהרען , פֿיר ציון'ס זאַכע , דאַס פֿערגעלטונגסיאַהר !
ניייע דיא פֿאָריגען , גליקליכען צייטען אונס , גאָטט דער עוויגקייט אין העהערן
ערען ! לאס' אונזרע , ווא שאַרלאַך ראָטהען , זינדען , ווא ווייסע וואָללע , דיא ראָט=
ען פֿלעקקען ווא שנעע גלענצען ! שטערקע אין גאָטטעספֿורכט אונס , אין האַלטונג
דיינער לעהרע , בעדענקע מיט דיינעם היילע אונס , קעניג , אַללערבאַרמער !
י פֿירוואָהר ! ער שלעגט אונד פֿערבינדעט , פֿערוואונדעט , היילעט ווידער . ער
פֿערוואונדעט , היילעט אונס ; שלעגט , פֿערבינדעט אונס ווידער . צערבראָכ=
הערצען היילט ער , פֿערבינדעט איהרע שמערצען · הילף , עוויגער , דיא פֿראָמ=
אטען

בן : לעייס , שנין אורבן · שושנים סוגה , שיר (ז') · כוגה , לשונינון · דחוס , כסף
בדפרי רז"ל · ומעניתה הרכה , בתהלות (קכ"ט) · ולעיזה , חרפה בדברי רז"ל ·
י זנות , שם בדברי הימים (ח' ב') , והוא מסה , כמו שאמרו במדרש . צביון , רצון , בלשון
כשדים . ולבן כצמר , על דרך אם יהיו חטאיכם וגו' (ישעיה א') .

סליחות לעשרה בטבת·

שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל: אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת הֵיכַל קָדְשֶׁךָ
שָׂמוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם לְעִיִּים: נָתְנוּ אֶת נִבְלַת עֲבָדֶיךָ מַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם
בְּשַׂר חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ אָרֶץ: שָׁפְכוּ דָמָם כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְאֵין
קוֹבֵר: וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יָּהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: הַעַל אֵלֶּה תִתְאַפַּק
יְיָ תֶּחֱשֶׁה וּתְעַנֵּנוּ עַד מְאֹד: כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָל הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן
טִבְחָה: אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל:

ליי הישועה· ייצבאות· יי הושיעה· כי לא· כיעל· יישמעה·

אלהינו ואלהי אבותינו·

אֶבֶן הָרֹאשָׁה· לְעִיִּים וְלַחֲרִישָׁה· וְנוֹחֲלֵי דָת
מוֹרָשָׁה· מְנוֹד רֹאשׁ בַּלְאֻמִּים: בְּקִרְבִּי לֵב
נִכְאָב· נִרְוֶה וְנִדְאָב· נִשְׁאַרְנוּ כְּאֵין אָב· וְהָיִינוּ כִיתוֹמִים:
רַכָּה וַעֲנֻגָּה· שׁוֹשַׁנִּים סוּגָה· וְעַתָּה הִיא נוּגָה· מְסוּרָה
בְּיַד קָמִים: הָיְתָה כְּאַלְמָנָה· קִרְיָה נֶאֱמָנָה· וְזֶרַע מִי
מָנָה· נִמְכְּרוּ בְּלֹא דָמִים: מְעֻנָּגָה וְרַכָּה· צָלְלָה
למלוכה

היטער ישראלז, היטע ישראלז רעזט! גאָטט! היידען דרינגען אין דיין ערבע, ענטווייהען דיינען היילגען טעמפעל; מאכען ירושלים צו שטיינהויפען, זיא געבען דיינער דיענער לייכנאם צור שפייזע דעם פאָגעל אין דער לופט, דיינער פראָממען געביין דען ווילדען טהירען. זיא פערגיססען איהר בלוט, וויא וואססער, אום ירושלים הער, אונד ניעמאנד בעגרעבט· אונד שפרעכען: „דער הערר זיעהט ניכט, גאָטט יעקב'ז בעמערקט ניכט דערגלייך·“ אונד ביא דיעזעם אללען ווילזט דוא צוריק דיך האלטען, עוויגער, ווילזט שווייגען, אונז פייניגען זא זעהר? פירוואהר! דיינעטוועגען ווערדען טעגליך וויר געווירגט, דעם שלאכטשאפע גלייך געאכטעט· גאָטט, שווייגע ניכט! זייא ניכט זא רוהיג, ניכט זא שטיללע, גאָטט!

אונזער גאָטט, גאָטט אונזרער פעטער!

אבן דער עקשטיין, אך! שוטטהויפען, אַקקערפעלד איזט ער נון; דיא ערבע דער געטטליכען לעהרע, דעס היילגען ערבטהיילס בעראבטען שטעטען איבער זיא דאס האסט· אים איננערן ווידעט דאס הערץ, שמאכטעט אין קוממער; איבריג זינד וויר געבליבען וויא קינדע פאטער, פערלאססען וואייזען גלייך· דיא הייליגע, מאַיעסטעטיש(?) מילדע, מיט ראזען בעקרענצט, וואר ימשאווערט זיא נון, ווערטראכטערן פריינן געגעבען! איינער וויטטווע גלייך איזט דיא בורג דער טרייע; דיא נאכקאָממען דער אויזערוועהלטען, זינד פערקויפט אהנע געלד· דיא וואָללוסטיגען, ווייכליכען פיינדע

ויגן עליכם: עתי גאולה • מניתם ונגמרו • ותקות
התשועה • פסקה והלכה לה: פרצוף פני • כבוש
בקרקע • בשמעי ניאוצם • ונבול חרופם: צדק
דינך • ויושר משפטך • מצדקת אני • על כל הבא
עלי: קומה אלהים • וריבה ריבי • והוציא לאור •
משפטי ודיני: ראה שוממותי • ושוממות היכלך •
אם לא למעני • עשה למענך: שבועת הורים •
וכריתות בריתם • נא אל תפר • כי אל נאמן
אתה: תזכור אהבתם • ותחיה זרעם • טרם
יאבדו • ביד מעבידיהם: בנקדהם • מטע נועמך •
יכמרו רחמיך על שאריתם:

אל מלך • ויעבור • ייי • וסלחת • סלח לנו • כי אתה •

חננו ייי חננו כי בך חסיה נפשנו ובצל כנפיך נחסה עד יעבור הוות:

חוסה יי על עמך את שארית ישראל: שומר ישראל שמור

שארית

„רע פֿעזטע? זאָ אָפֿפֿענבאַרע ער דאָך זיינע מאַכט, שילדע מיך! דיא לייטען דער
„ערלעזונג נעהלטעט מעהר, זיא זינד פֿערשלאָזזען; דיא האָפֿפֿנונג נור היילפֿע, זיא
„האַט אויפֿגעהערט, מוזט דאַהין." דאַז געזיכט שלאַגען נור ערדע ווירד ניעדער,
דאַ איהרע לעזטרונגען, איהרע טענדליכען לעזטרונגען ווירד הערען. גערעכט זינד
דיינע געריכטע, גראַדע דיינע אורטהיילע, גאָטט! איהרע גערעכטיגקייט ערקענ־
נען ווירד איינמאַלען, וואַז אונז טריפֿט. אַכטע דיך אויף, עוויגער, שטרייטע פֿיר
אונז; פֿיהרע, וויא מאַנכענליבט, היגמויז אונזער רעכט, אונזרע זאַכע! טוע אונז־
רע פֿערוויזטונגען, דיא פֿערוויזטונג דיינעז טעמפעלז! ווען ניכט אום אונזער
ווילען, טהו' עז אום דיינעט ווילען. דען איך, אונזערן פֿעטערן געשוואָרען,
דען ערריכטעטען בונד לערשטערע דאָך ניכט! דוא ביזט יאַ מיין טרייער גאָטט! גע־
דענקע דיינער עהעמאַליגען ליבע צו איהנען, ערהאַלטע איהרע נאַכקאָממען, טהו' דאַז
היינויא זינד דורך שרעקנענאַכט. דיינע זעהנע זינד זיא, דיינע ליבלינגעפֿאַלסנגען, לאַ־
זזע' דיין ערבאַרמען רעגע ווערדען, איבער איהרען רעזט!

חננו ערבאַרמע דיך, גאָטט, ערבאַרמע דיך אונזער! בייא דיר זוכט אונזרע
זעעלע שוץ; ווירד זוכען שוץ אים שאַטטען דיינער פֿליגעל, ביז דיא אונגליקז־
לייט פֿאָראיבער איזט. שאָנע, עוויגער, דיין פֿאָלק, דען איבעררעזט ישראלז!

בְּשָׂרִי נָחוּשׁ · לִשָּׂא וְלִסְבּוֹל · כָּל אֵלּוּ הַצָּרוֹת : זֶה לִי
יוֹתֵר · מֵאֶלֶף שָׁנִים · חֲרֵיבָה וְשׁוֹמֵמָה · שְׁכוּלָה
וְגַלְמוּדָה · חֲבוּשָׁה בְּבָתֵּי כְלָאִים · חֲרוּשָׁה כַשָּׂדֶה ·
הַפּוּרָה כַגַּנָּה חֲפוּיָה רֹאשׁ כְּאָבֵל : טִמְּאוּ מִקְדָּשַׁי ·
וְחִלְּלוּ קֳדָשַׁי · וּמִגְּרוּ וְנִאֲצוּ · נִיחוֹחֵי אִשַּׁי : יוֹקֶשׁ חֲטָאַי ·
וְעוֹצֶם פְּשָׁעַי · וַעֲוֹן עֲקֵבַי · אֱמֶת הֵם גָּרְמוּ לִי : כַּבִּיר
כֹּחַ · הַכֹּל גָּלוּי לָךְ · כִּי לָקִיתִי בְּכֶפֶל · עַל כָּל סְאָה
סָאתַיִם : לְחָצוּנִי רְצָצוּנִי · כָּל יוֹצֵא וָבָא אֲכָלוּנִי בְּכָל
פֶּה · עַד כָּלָה כָּל כֹּחִי : מַהֵר וְחוּשָׁה · לְאֶנְקַת בָּנֶיךָ ·
הַנֶּעֱלָבִים הַנֶּאֱנָחִים וְנֶאֱנָקִים · נִלְאֵיתִי נְשׂוֹא · עוֹל
גָּלוּת וְשִׁבְיָה · וּמִרְמַס בְּרַגְלֵי כָּל גּוֹי · מְדִינָה וָעָם :
סוֹחֲחִים אַיֵּה מַלְכְּכֶם · וְצוּר מָעֻזְּכֶם · יֶחֱשׂוֹף זְרוֹעוֹ ·

ויגן

וויר טראַגען, דאַס וויר דולטען מוססען דיזע ליידען אַללע ? אבער טויזענד יאַהרע שאָן
זינד דער פערהעערונג, דער פערוויסטונג וויר היינגעגעבען ; פערשטאָססען , איינ־
זאַם , אין געפענגניס געוואָרפען. געפפליגט ווירד אויך אונזער ריקקען, וויא אַם
פעלדער פפליגט , גגירטען אונגערעכט ; פערהיללעט איזט דאַס הויפט אונז , וויא
אין טיפפער טרויער. פיינדע פעראונרייניגטען דען היייליגען פאַללאַסט , ענטווייהטען
אונזרע הייליגטהימער ; וויטהענד לערניכטעטען זיא דיא גאָטטגעפעלליגען בראַנדאָפ־
פער. פאַללשטריק וואַרען אונזרע זינדען אונז ; אונזער שטאַרקער פעלזפאַלל, דאַס
פערברעכען, דאַס אויך דיא פעטרזע אונז פאָלגט, פירוואַהר! זיא פעראורזאַכטען
דיס אַללעס אונז. מאַכטיגער ! דיר איזט אַללעס אָפפענבאַר ; צווייפאַך וואורדען
וויר געשלאַגען, אין דאָפפעלטעם מאַאַסע. זיא אונטערדריקטען, צערטראַטטער־
טען אונז, דיא איינ־ אונד אויזוואַנדערנדען פיינדע אַללע , איט פלאָהען אונד פער־
שלאַגען זיא אונז, ביז אונזרע קראַפט גאַנץ דאַהין געשוואונדען וואַר. איילע טנעלל ,
בזוינגער, ערהערע דאַס ווינזלען דיינער זעהנע , דיא איט שמאַך בעדעקט , יאַמ־
מערנד ווינזעלן. וויר זינד אירע , לו טראַגען דאַס יאָך דעס עלענדס , דער געפאַנגענ־
שאַפט, צערטרעטען אונטער דען פיססען יעדעס פאָלקעס, יעדער נאַציאָן. אין מאַססען
לערנענ־ערן· הערהנע ד רופען זיא : ,,וואָ איזט אייער קעניג, וואָ אייער הארט , אייע־
,,רע״

גלמודה, ביחידה (מ״ט) · ומגרו, מענין מגרתה (תהלות פ״ט) · הנעלבים, לשון חרפה בדברי רז״ל · סוחחים, מדברים, פרנוף , מלשון ויגפרו הנגזפים, ונפבון הבכנג ביגדניט , געזיכט ·

רַחֲמֶיךָ תְּעוֹרֵר כִּי לָקִינוּ בִכְפָלַיִם · שׁוּבֵנוּ לְיִרְאָתֶךָ ·
וְלֹא נֶחְשַׁף שׁוּלַיִם · עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לְדָוִד וּשְׁלֹמֹה בְּנוֹ
בִּירוּשָׁלָיִם : זכור לנו ברית אבות כדף סנ"ס ·

סליחות לעשרה בטבת ·

אמן זאגט סלח לנו (כדף שמ"ז ע"ב) ביז על עירך ועל עמך, הערנאך ווירד
פֿאָלגענדיז געזאגט ·

אלהינו ואלהי אבותינו ·

אֲדַבְּרָה וְיִרְוַח לִי · כִּי רוּחִי הֱצִיקַתְנִי · עַל
מְרִירוּת נַפְשִׁי · וְעַל כּוֹבֶד שִׁעְבּוּדִי :
בֵּין כָּל אוּמָּה וְלָשׁוֹן · אֲנִי לְבַד נוֹקַשְׁתִּי · לָקֶת מִיּוֹם
לְיוֹם · לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים : נָמַר אוֹמֵר · לְדוֹר וָדוֹר
עָלַי · בְּלִי לְגַלְגֵּל רַחֲמִים · לְהוֹצִיאִי לְהֵירוּת · דָּחָה
דְּחִיתַנִי · כִּבְשְׁתֵּי יָדַיִם · וְלֹא כְדוֹחֶה בִשְׂמֹאל · וּמְקָרֵב
בְּיָמִין : הוּכְנַעְתִּי בְּבָבֶל · וְהוּשְׁפַּלְתִּי בְמָדַי · וְהָטְבַּעְתִּי
בְּיָוָן · וְעַתָּה בְּיַד כָּל אוּמָּה וְלָשׁוֹן : וְכִי בַּרְזֶל אֲנִי · וְאִם
בשרי

דיינע פֿראָממען (אהרן) געדענקע דער זאַמען איינהער טרעטענדען (ישראל) ; דיינע ערבאַרמונגען ערוועקקע, דען צווייפֿאַך ווארדען וויר געשלאַגען · פֿיהרע צור געמיטע פֿורכט אונז צוריק, דאַס וויר ניכט צו שאַנדען ווערדען ; ערהערע אונז, וויא דוא דוד אונד שלמה, זיינען זאָהן, ערהערעטעסט אין ירושלים ·

אדברה וויר רעדען, שאַפֿפֿען אונז רוהן ; דען איינגעענגט איזט אונזער גייסט, בעטריבט אונזער געמיטה אין שווערער דינסטבאַרקייט · אונטער אַללען פֿעלקערן אונד נאַציאָנען זינד וויר אַלליין אים אונגליק ; טרייטען טעגליך ריקווערטז, ניכט פֿאָרווערטז. אַלזו העטטע דיא פֿערהייסונג איבער אונז גאַר איין ענדע, פֿעסטעט קיין ערבאַרמען איבער אונז אויז, אין פֿרייהייט אונז צו זעטצען. אונז פֿערשטיסזט, ווא איט ביידען הענדען, דוא ; ניכט וויא איט דער לינקען און פֿערשטעטט, איט דער רעכטען ווידער הערבייא פֿיהרעט · אין בבל אמורדען וויר אונטערוואַרפֿען, ערנידריגט אין מדי, זאַנקענטיף אין יון ; אונד נון זינד אַללען פֿעלקערן, אַללען נאַציאָנען וויר פרייז געגעבען · זינד אייזערן וויר, איזט עהערן אונזער פֿלייש, דאַס
ויר

היא חסידך, אהרן (דברים ל"ג) · ליפת פעמים, על דרך יפו פעמיך (שיר ז'). נחשף שולים, ירמיה (י"ג), ומתורגם לפי הגלות ·

לנו תגל · תשכנו מאנף · ונחנו ביושר מעגל · טהר
טמאתינו · ולמאור תורתך עינינו תגל · עננו כשענית
ליהושע בגלגל : יה ראה ושן עקוד · והצמח לנו
תרופה · כלה שוד ושבר · וסער וסופה · למדנו
וחכמנו · אמרתך הצרופה · עננו כשענית לשמואל
במצפה : מותמם מרחם · שרשיו אל תקמל · נקנו
מכתם ושמץ · ולא נאמל · סעדנו ונושעה · וארחות
חסדיך נגמל · עננו כשענית לאליהו בהר הכרמל :
עודדנו בצדק משוי ממים · וכפר זדון ומשוגה ·
פדנו ממהומת מות · ואחור כל נסוגה · צוה ישועתנו ·
ובעונותינו לא נתמוגגה · עננו כשענית ליונה במעי
הדגה : קדשת איש חסידך וכור · ליפת פעמים ·
רחמיך

באהן! רייניגע אונז פאן אונזרער אונרייניגקייט, עפנע דעם ליכטע דיינער לעהרע
אונזרע אויגען; ערהערע אונז, וויא דוא יהושע ערהערטעסט אין גלגל. עווגער,
שויע דיא מאטע דעס אפפערס, דאס שטאמס דעס געבונדענן (יצחק) דארגעבראכט
ווארדע, לאס היילונג אונז ענטשפריסען, דאס לו ענדע זייא פערהעערונג,
פערדערבען, שטורם אונד אונגעוויטטער! לעהרע אונז, פערלייה' אונז ווייזהייט,
דיין געלייטערטעס ווארט; ערהערע אונז, וויא דוא שמואל ערהערטעסט אין
מצפה. דיא ווארצעלן דעס (יעקב'ס), דער פאלקאמען אויס מוטטערלייב קאם,
לאס' ניכט פערדאררען, רייניגע אונז פאן פלעקקען, פאן שמאך, דאס ניכט דאהין
ווער וועלקען! שטיללע אונז, דאס ווער געדעטטעט ווערדען, דאס אויך דער באהן
דיינער גנאדע, ווירגעדייהען. ערהערע אונז, וויא דוא אליה ערהערטעסט אויף
דעם בערגע כרמל. ריכטע אונז אויך דורך דיא טוגענד דעס אויס דעם וואססער געצ-
אגענען (משה), פערגיב דיא אויס אירטהום, דיא אויס פערזאן בעגאנגענען זינ-
דען; ערלעזע פאן טאדעסאנגסט אונז, לאס אונז ניכט ריקווערטס שרייטען! בעפעהלע
אונזער הייל, דאס אין אונזערן פערברעכען ווער ניכט דאהין שווינדען; ערהערע
אונז, וויא דוא יונה ערהערטעסט אין דען איינגעווידען דעס פישעס! דער הייליגקייט
דיינעס

מותמם מרחם, יעקב שנולד מהול, כנודע · תקמל, כמו קמלו (ישעיה י"ט) · ושמץ, כמו לשמצה (שמות ל"ב) · נאמל, כמו (תהלים ו') אומלל · נגמל, מענין ויגמול (במדבר י"ז) · עודדנו, בתהלים (כ"ח) · ומשוגה, שגגה · נתמוגגה, כמו (ישעיה ס"ד) ותמוגגנו ·

חיס 12

יְצָרֵנוּ: זְכוֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: זָכְרֵנוּ יְיָ בִּרְצוֹן עַמֶּךָ וּפָקְדֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ: זְכוֹר עֲדָתְךָ קָנִיתָ קֶּדֶם גָּאַלְתָּ שֵׁבֶט נַחֲלָתֶךָ הַר צִיּוֹן זֶה שָׁכַנְתָּ בּוֹ: זְכוֹר יְיָ חִבַּת יְרוּשָׁלָיִם אַהֲבַת צִיּוֹן אַל תִּשְׁכַּח לָנֶצַח: זְכוֹר יְיָ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלָיִם הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: זְכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעוֹלָם: זְכוֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אַל תֵּפֶן אֶל קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל רִשְׁעוֹ וְאֶל חַטָּאתוֹ:

אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ:

חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

אֵל נָא רְפָא נָא · תַּחֲלוּאֵי פוֹרִיָּה · בּוֹשָׁה וַחֲפֵרָה · וְאֻמְלַל פִּרְיָהּ · גְּאָלֶנָּה מִשַּׁחַת וּמִמַּכָּה מְרִיָּה · עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה: דְּגָלֵי עַם פְּדוּיֵי בִּזְרוֹעַ הַשּׁוּף · הַצֵּל מֵאַנָּף · וְאַל יְהִי לִשְׁסוּף · וְהַעֲנֵה קְרִיאָתֵנוּ · וּלְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ תִּכְסוֹף · עֲנֵנוּ כְּשֶׁעָנִיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ עַל יַם סוּף: זְכוּת צוּר חֻצַּב · הַיּוֹם

לנו

אל עוויגער, היילע דאָך דיא ווּנדען דער ארמען פֿרוכטבאַרען, דיא בעטריבט, געשוואַכטעט איזט, דערען פֿרוכט דאהין וועלקטע; רעטטע פֿאָן פֿערדערבליכען ווּנדען זיא, ערהערע אונז, וויא דוא אבֿרהם, אונזערן פֿאַטער, ערהערטעסט אויף דעם בערג' מוריה. דיא פֿאַנירע דעס פֿאָלקס, דיא מיט זיכטבאַרער מאַכט ערלעזט וואורדען, רעטטע פֿאָם צאָרנע זיא, גיב דער צערשטרייאונג זיא ניכט הין! ערהערע אונזער רופֿען, דאַס דיינער הענדע ווערק דיר געפֿאַללע, ערהערע אונז, וויא דוא אונזרע פֿעטער ערהערטעסט אַן דער בינזענזעע; דאַס פֿערדיענסט דעס אבֿרהם — דער פֿעלז, אויס דעם וויר געהויען וואורדען — לאַס' הייטע אָפֿפֿענבאַר אונז בייאשטעהען; ענטציהע דיינעם צאָרנע אונז, לייטע אונז דיא געראַדע

באַהן

אלנא. וחפרה, לשון חרפה. חשוף, גלוי. לשסוף, בשמואל (א׳ ט״ו). למעשה וגו׳, באיוב (י״ד). צור חוצב, אברהם (ישעיה נ״א). תרופה, ביחזקאל (מ״ז.

והיום

אנו ליה ועינינו ליה: מדת הרחמים עלינו התגלגלי· ולפני קונך תחנתך הפילי· ובעד עמך רחמים שאלי· כי כל לבב דוי וכל ראש לחלי: תמכתי יתדותי בשלש עשרה תיבות· ובשערי דמעות כי לא נשלבות· לכן שפכתי שיח פני בוחן לבות· בטוח אני באלה ובזכות שלשת אבות: יהי רצון לפניך שומע קול בכיות· שתשים דמעותינו בנאדך להיות· ותצילנו מכל גזירות אכזריות· כי לך לבד עינינו תלויות· וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו: יי יי

אל מלך· ויעבור· יי יי· וסלחת· סלח לנו· כי אתה·

ואתה קדוש יושב תהלות ישראל: ואתה הוא ושנותיך לא יתמו: אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד: זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים: אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים: ועתה יי אבינו אתה אנחנו החומר ואתה יוצרנו ומעשה ידך כלנו: אתה יי לא תכלא רחמיך ממנו חסדך ואמתך תמיד

יצרונו

דענגאך זינד דעז עוויגען וויר , אונזרע אויגען צו איהם עמפאר געהאבן · ערבארמ־אונג, איגענשאפט גאטטעז, וואלט' איבער אונז אויז ; לעגע דיינעם העררן דיינע ביטטע פאר! פיר דיין פאלק ערפלעהע' ערבארמען, דען יעדעז הערץ שמאכטעט, יעדעז הויפט איזט קראנק · האלטבארער נאגעל זינד אונז יענע דרייצעהן ווארטע (שלש עשרה מדות) , דיא טהארע דער טהרענען, דיא ניכט געשלאססען ווערדען ; דרום ערגיסען וויר אונזער געבעט פאר דעם , דער דיא הערצען פריפעט , זינד זיכער דורך דיזע שטיצצען, דורך דאס פערדיענסט דער דרייא ערצפעטער · דיין ווילע זייא , דער דוא דיא ווייגענדע שטיממע ערהערעסט, דאס דוא אונזרע טהרענען צו פאסערן לייידען לעגעסט ; רעטטע אונז פאן אללען גרויזאמען שטראפאורטהיילען , דען צו דיר זינד אונזרע אויגען גערייכטעט · פערגיב או' ו'·

אל

ה' ה'· ולהמיה , תהלות (ע"ז)· כשלבות , מענין משולבות (שמות כ"ו)· דמעתינו , וגו' , בתהלות (נ"ו)·

רִיבֵנוּ לְמַעַן הַסֶּדֶק׃ שְׁכִינָתְךָ הָשֵׁב לִמְקוֹם מְאַוַּיִי׃
שֶׁבֶת בְּצִיּוֹן לְוִיַּי וְכֹהֲנָי׃ תַּטֶּה אָזְנְךָ לְקוֹל תַּחֲנוּנָי׃
תִּרְצֵנִי בְּקָרְאִי יי יי׃

אל מלך׃ ויעבור׃ יי יי׃ וסלחת׃ סלח לנו׃ כי אתה׃

טוֹב יי לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו׃ טוֹב יי לְקוָֹו לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ׃ טוֹב יי לְמָעוֹז בְּיוֹם צָרָה וְיוֹדֵעַ חוֹסֵי בוֹ׃ כִּי טוֹב יי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד דּוֹר וָדוֹר אֱמוּנָתוֹ׃ טוֹב לַחֲסוֹת בַּיי מִבְּטֹחַ בָּאָדָם טוֹב לַחֲסוֹת בַּיי מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים׃ טוֹב וְיָשָׁר יי עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ׃ טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם לִתְשׁוּעַת יי׃ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ׃ הוֹשַׁע יי אֶת עַמְּךָ אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל׃ הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם׃ הוֹשִׁיעָה יי כִּי גָמַר חָסִיד כִּי פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם׃ עָזְרֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ וְהַצִּילֵנוּ וְכַפֵּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ ליי הישועה׃ יי צבאות׃ יי הושיעה׃ כי לא׃ כי על רחמיך׃ יי שמעה׃

פזמון

יי יי אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם׃ וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים׃ נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה׃ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ׃ אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה׃ בִּרְאוֹתִי כָּל עִיר עַל תִּלָּהּ בְּנוּיָה׃ וְעִיר הָאֱלֹהִים מֻשְׁפֶּלֶת עַד שְׁאוֹל תַּחְתִּיָּה׃ בְּכָל זֹאת

אנו

רע ווידער צוריק אין דען וואהנזיץ אונזרער צוט דאם, אין צין ווידער מאהנען אונזרע צעוויטען, אונזרע פריזטער; נייגע דיין אהר אונזרער פלעהענדען שטיממע, זייא וואהלוואללענד אונז, וואן וויר רופען: הערר, עוויגער!

ה׳ ה׳ דער עוויגע איזט אונפערענדערליך דאז עוויגע וועזען, איין אללמעכטיגער גאטט, אללבאראהערציג אונד גנעדיג; לאנגמוטהיג, פאן אונענדליכער הולד אונד טרייע. דער זיינע הולד דעם טויזענטען געשלעכט נאך אויפבעהעלט, דער מיזסעטהאט, אבפאלל אונד זינדע פערגיבט אונד פאן איהנען רייניגט׃ פערגיב אונזרע מיזסעטהאטען אונד זינדען, אונד נים אונז צו דיינעם אייגענטהום אן! וויר געדענקען דעז צוויגען, זינד בעטריבט; וויר זעהען יעדע שטאדט אויף איהרעם גרונדע ערבויעט, אונד דיא שטאדט גאטטעז געזונקען אין דען טיפזטען אבגרונד׃ — אונד

דענגאך

יד פורשים מלחץ ליצא: כלו חייהם ביגון ואנחה·
כושל רבה ועברה שמחה· לישע הוכים והנה צווחה·
לבטים קמים וכרו שוחה: מערימים סוד ממך
להדיחם· מכבידים עול להכשיל כחם· נואקים אליך
בהתעטף רוחם· נחת למצא מכובד טרחם: שיח
צגים במעמד צפוף· סליחה מבקשים בקדקוד כפוף·
עושקיהם יקניאום ונתנום לשסוף· עועים יומסכו
ויהיו לספוף: פדה דבקיך מחרץ וכלוי· פלטם מצורר
ותנם לעלוי· צוה ישועות משחריך בחלוי· צור
עולמים הושיענו בגלוי: קנא ונוקם קנא לשמך· קצץ
עלם מצואר עמך· ראה עמלנו ושוך מעמך· ריבה

ריבנו

בען גליקליך איבערלאזן· אימערדאר האדערן איהרע ווידערזאכער ; דיא ארמען
שטרעקקען דיא הענדע הין, אויז דעם דראנגזאל צו קאממען· איהר לעבען שווינדעט
הין אין זייפצען אונד טרויריגקייט ; פיל מיט דעז שטרויכעלנז, פערדריזערט יעדע
פריידע. דעז היילעז האררען זיא, אונד אנגזטגעשרייא ערטענעט ; פיינדע יאגען ביז
צור ערמידונג, זיא אואהער גראבען איהנען גרובען· דיא בעזעוויכטע שמידען הייאליך
רענקע, זיא פאן דיר צו פערשטאסען ; לעגען שווערעז יאך איהנען אויף, איהרע
קראפט צו שוועכען· דארום יאממערן זיא צו דיר, איהר גייזט שמאכטעט, דאס לינדע-
רונג זיא פינדען אונטער איהרער שווערען לאזט· בעטענד שטעהען זיא אין געדרענג-
טעם שטאנדע, ערפלעהען פערגעבונג מיט געבייגטעם שייטעל. טיראננען רייסען
זיא, געבען דער צערפליישונג זיא הין ; אך דאס גייזט דער פערקעהרטהייט אונטער
דיא בעזען געגאזזען ווערדע, זיא הינראפפע! ערלעזע דיא דיר אנהאנגען פאן פער-
דערבען, פאן אונטערגאנגע ; רעטטע פאן פיינדען זיא, העבע זיא עמפאר! פער-
הייטע הייל דענען, דיא דיך זוכען, צו דיר פלעהען, טעפפער דער וועלטען, הייל-
אפפענבאר אונז ! אייפערפאללער רעכער, אייפרע פיר דיינען נאמען, צערהויע
דאז יאך אויף דעם האלזע דיינעז פאלקעז! שויא אונזרע מיהזעליגקייט, שטילע דיינען
צארן; שטרייטע פיר אונזרע זאכע אום דיינער גנאדע ווילען! דיינע הערליכקייט פיה-

רע

פרינה. לבטים, משלי (י׳)· מערימים סוד, בתהלות (פ״ג)· בהתעטף רוחם, שם (קמ״ב)· במעמד צפוף, עומדים צפופים (אבות פרק ה׳)· לשסוף· בשמואל (א׳ ט״ו)· עועים יומסכו, בישעיה (י״ט)· לספוף· מענין כן תספה (בראשית י״ח), ויהיו סרסים ספה וספף ענין אחד, כמו שגג ושגה, שרס ושרר ודומיהם· מחרץ, כמו ונחרצה (ישעיה י׳)· בחלוי, בתפלה·

ליי הישועה· יי צבאות עמנו· יי צבאות אשרי· יי הושיעה· כי לא
על· כי על רחמיך הרבים· יי שמעה·

אלהינו ואלהי אבותינו·

אזון תחן והסכת עתירה· אף הפר ושכך עברה·
באי לחלותך בנפש מרה· בשמך הגדול
ימצאו עזרה: געית נאנחים ענותם חזה· גחינת
קומתם לא תבזה· דרוש עלבונם מצר בוזה· דרוך
פורה ונצחם יזה: הלא אתה היית והנך· היה תהיה
בהדר גאונך· וגמת יכון זרע אמונך· והנם כלים
מתגרת חרונך: ועמו בעוים וממאוים נסחו· זורו
באפסים ולא נחו· חבלה רוחם ולעפר שחו· חרשו
חורשים ומענית המתחו: טבעו כבוץ ואין פוצה·
טורפיהם שלו מקצה לקצה· יום ליום לוחמם מנצה·

יד

זאמלע אונז, רעטטע אונז פאן דען פֿעלקערן, דאס דיינעם הייליגען נאמען וויר
דאנקען, דיינעס לאבעס אונז ריהמען·

אונזער גאטט, גאטט אונזרער פֿעטער!

אזון הערע דאס געבעט, פֿערנים דאס פֿלעהען! לאס אב פֿאן צארן, שטילע דען
גרים! דיא דיך אנצופֿלעהען קאמען, בעטריבטען געמיטהעס, או לאס', אין דיי-
נעם גראססען נאמען, הילפֿע זיא פֿינדען! דען יאמער דער זייפֿצענדען, דער עלענ-
דען שוים, פֿערשמעה' איהרע בייגונגען ניכט; פֿאדערע איהרע שמאך פֿאן דעם שמעה-
הענדען פֿיינד, טריטט דיא קעלטער, דאס דאס בלוט דער בעזען שפריצע! דער
דוא ווארסט, ביסט, זיין ווירסט אים גלאנצע דיינער הערליכקייט, דוא פֿער-
היסעסט, דאס פֿעסט שטעהען דיא נאכקאמען דיינער טרייען, אונד נון פֿערגע-
הען זיא דורך דיינעס גריממעס שטרענגע. דיין צארן ענטבראננטע איבער זיא דורך
איהרע פֿערגעהונגען, זיא ווארדען איהרען וואהנזיטצען ענטריקט; פֿאן דער ערדע ענ-
דען זינד זיא צערשטרייעט, פֿינדען קיינע רוהע. צערקנירשט איסט איהר געמיטה,
זיא זינד אין דען שטויב געביקט; דיא פֿיינדע אבפֿליגען (אויף איהרעם ריקקען) צ'יהען
לאנגע פֿורכען. אין שלאם פֿערזינקען זיא, ניאמאנד רעטטעט; דיא זיא צערטרעטען לע-

בען

אזון · והסכת, דברים (כ"ז)· גחינת, כפיפה· דרוך וגו', בישעיה (ס"ג)· מתגרת,
תהלות (ל"ט)· נסחו, כמו ונסחתם (דברים כ"ח). חרשו וכו', תהלות (קכ"ט)·
טבעו בבוץ, בירמיה (ל"ח)· פוצה, תהלות (קמ"ד)· שלו, ענין בטח· מנצה,

מריבה

עַל מָה אַהֲבָתָהּ נִשְׁטֶפֶת: כִּפְעוּלַּת הָרוֹכִים בִּמְיעוּט מְלֶאכֶת · פְּרִיעַת שָׂכָר רַבָּה וְהוֹלֶכֶת · צוֹפָה הַפָּנִית וְעַתָּה נִמְשֶׁכֶת · צָרָה פְקוּדָה וְאַחֶרֶת נִסְמֶכֶת: קֹדֶשׁ רֵאשִׁית עֲרֵימַת שְׂעָרִים · קְצְוֵי אֶרֶץ זְרוּיִם כִּשְׂעוֹרִים · רוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בְּעֲלֵי יְעָרִים · רְדוּפִים נִשְׁמֶטֶת נָסִים וְנִסְעָרִים: שְׁמוֹנֶה וְתִשְׁעִים הָאָלוֹת הָאֵלֶּה · שַׁלְּמוּ אֵלֶּה מֵאֵלֶּה וְכָאֵלֶּה · תְּרַחֵם תְּקַבְּצֵנוּ מִקַּרְנוֹת אֵלֶּה ·
אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה:

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

הוֹשִׁיעָה יְיָ כִּי גָמַר חָסִיד כִּי פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם: הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם: הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ:

ליי

דיא וויא אויף הענדען געצייכנעט וואַר, וויא שטירנבינדע, וואַרום איזט דיא ליבע פֿיר זיא דאַהין געשוואונדען? ווירד לאָהן דען יונגען געזעללען פֿיר גערינגע אַרבייט, זאָ אום דיא לאַנגזאַם דען נאַהענדען טאַגען אַרבייטערן אימער מעהר ווערדען. — אונד נאַך! דיא פֿערלאַססענע האַררעט, דאַס דוא, גאָטט, דיך צו איהר ווענדעסט, אונד נאָך ווירד זיא הינגעהאַלטען; קוים איזט איין דראַנגזאַל פֿערהייטען, נאַהעט איין אַנד-דערעז שאָן. דיא הייליגען ערזטלינגע וועררטהגעשעצטער פֿרוכט, פֿאָן דען ענדען דער ערדע זינד זיא צערשטרייעט, וויא געריזטענקערנער; ווינד וועהעט אין דען בלעט-טערן דער וואַלדבייאַמע, אונד דיא פֿערפֿאָלגטען פֿערלירען זיך, פֿליהען אין שוואַרמע הין. יענע אַכט אונד נייגציג פֿלוכע, אין ערפֿיללונג זינד זיא געגאַנגען אונד איהרע גלייכען מעהר. זאָ ערבאַרמע דיך, זאַמלע אונז, בעפֿרייע אונז פֿאָן דער געוואַלט יענער פֿיער הערנער! דאַן שפּריכט מאַן אונטער דען פֿעלקערן: „גראָסעז האַט פֿיר זיא גאָטט געטהאַן.“

הושיעה הילף, עוויגער, דען דאַהין זינד דיא פֿראָממען, היניועג דיא טרייען אונ-טער דען מענשענקינדערן! הילף דיינעם פֿאָלקע, זעגנע דיין ערבע! ערהאַלטע זיא, ערהעבע זיא. נור עוויגקייט! הילף אונז, גאָטט אונזערז הייליז, זאַמלע

על דרך, על כפים חקותיך (ישעיה מ"ט). וטוטפת, שמות (י"ג). פעולות וגו', רומז למדרש רז"ל, ראה בזה בפירוש למחזורים גדולים דפוס זולצבאך. הרוכבים, נערים בלשון כשדים, ערימות שערים, ערימת תבואה, המצוירת בצרך רב. שמונה וגו', הקללות האמורות בפרשת תוכחה (דברים כ"ח). מקרנות אלה, בזכריה (ב').

אזון

דתום נרפס דלות: זעם כרגע ועתה להפוך · זירי קודש חוצה לשפוך · חביבת ריע כקרן הפוך · חשוכה עזובה כקורעת בפוך: טוב התואר קדורנית מפרך · טריה מכה מבלי ארך · יום נקם נכתם הרך · יום שלום נהתם חרך: כח הסבל הכשיל נטל · כסול שחול הנשאר מקטל · לא למרגוע נד ומטלטל · לעמל ויגע ואחר נוטל: מטע קרן שמן המדשן · מרמס מדוע בחרולי כבשן · נוצר למעלה לא יישן · נטעו למשלח פרות הבשן: שורקה מה בצע ונקטפת · סורחת מה יתרון ונחטפת · על יד חקוקה וטוטפת ·

על

זיגעלבינוואהרטע קוועללע פערטרעטען, געטריבט · נאהדעם וועהרטע דער געטט-ליכע נאהרן מיינען אויגענבליק נור, נון האט ער זיך געווענדעט; דיא היילגע קראנצע, אויך דער שטראפע ווירד אויהער זיא געוואָרפען. דיא נאליימן, מיינע איהרען פריינדען איבליך, וויא קרן הפוך, (אנשטיילונג אויך מיינע טאָכטער דעז איוב, דיזעז נאַ-מענז, וועלכע אויגענאענד שען וואר. סוף איוב ·) פערלאַזזען איזט זיא נון, דיא עדי-לע, וויא איינע פערבליהעטע, דיא איט שאינקע זיך פערבעט. דיא שען געשטאלטע-טע, פערדונקעלט איזט זיא מין הארטער שקלאפעריי; אייטערביילען בעדעקקען זיא, אונהיילבאר · א דעז ראכעטאגעז, דא דער-וועג פערשפערט ווארדע, דעז פערגעלטונגזטאגעז, דא דעז הייאוועז פערנוטער פער טלאָזען וואר! דיא טראגענדע קראפט אונטערליגעט דער לאזט; געלעהאט הינקעט, וואז פאם געאוגלנען איבריג בליב· אהנע רוהע זינד דיא אונשטעטען, דיא פליכטיגען; אום וואז זיא זיך איהען, ער-אידען, אנדרע נעהאבנ'ז הינוועג · דיא פפלאנצונג דעז פעטטען, איפפיגען ערד-שטריכעז, וואָרום איזט זיא לערטרעטען אילט, וויא דאָרנען, פיר דען ברעננאפען בע-שטיאאט? היטער אין דען העהען, דער דוא ניכט שלעפזט, דיינע פפלאנצונג איזט ווידע פיר בשן'ז קיהע. דיא רעבע, וואז פארטהיילט עז, דאס זיא געפליקקעט אירד? וואז פראָאט עז, דאס דיא עאפרגעשאָסנען רענקען וועגגעריזזען ווערדען?

די

אין לנמדתך, לחבור בריתך, הלס וגו', בישעיה (נ'). כמלות, באיוב (ל'). דלות, כמו ותדלנה (יחזקאל ל"ב) · זירי, כתרים· כקורעת בפוך, בירמיה (ד')· קדורנית, במלאכי (ג')· טריה מכה, בישעיה (א'), חרך, כמו מן החרכים (שיר ב'). נטל, משא. כסול שחול, בדברי רז"ל במומי הבכורות: איזהו כסול וגו' · קרן שמן, ישעיה (ה') · בחרולי, כקוצים· פרות הבשן· בעמוס (ד') · סורחת, ביחזקאל (י"ז)· על וגו'·

על

אל מלך· ויעבור· יי יי· וסלחת· סלח לנו· כי אתה·

הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתֵנוּ הַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנֵנוּ: הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעֵנוּ מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ כִּי אֵלֶיךָ נִתְפַּלָּל: יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ בֹּקֶר נַעֲרָךְ לְךָ וּנְצַפֶּה: שְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ יְיָ וְשַׁוְעָתֵנוּ הַאֲזִינָה וְאֶל דִּמְעָתֵינוּ אַל תֶּחֱרַשׁ: שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

שְׁמַע יְיָ קוֹלֵנוּ נִקְרָא חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ: שְׁמַע יְיָ וְחָנֵּנוּ יְיָ הֱיֵה עוֹזֵר לָנוּ:

ליי הישועה· יי צבאות· יי הושיעה· כי לא· כיעל רחמיך· יי שמעה·

אלהינו ואלהי אבותינו·

אֵין כְּמִדַּת בָּשָׂר מִדָּתֶךָ· אַיֵּה קִנְאָתְךָ וַעֲצַת עֲמִדָּתֶךָ· בַּת בֵּרַרְתָּ לְבֵית חֶמְדָּתֶךָ· בְּעָלוּהָ אֲדוֹנִים וְאֵין לְצִמְדָּתֶךָ: גּוֹעָה לְדוֹדִי אֲנִי מְאוֹרֶסֶת· גְּבוּרַת רוֹדִי אֵיךְ נִדְרֶסֶת· דִּין הֶרֶג לְעַצְמָהּ מַקְנֶסֶת· דְּחוּיָה גַּם כִּי נֶאֱנֶסֶת: הָאֵם בְּלִי סֵפֶר לְשִׁלּוּחַ· הַבֵּן כְּיָתוֹם אוֹבֵד שָׁלוּחַ· וְגַן נָעוּל הֶפְקֵר כְּמָלוּחַ· וּמַעְיָן

חתום

האזינה פֿערנים, עוויגער, אונזער געבעט, מערק' אויף אונזרע פֿלעהענדע שטיממע! מערק' אויף דיא שטיממע אונזרעס געבעטעס, אונזער קעניג, אונזער גאָטט, דען צו דיר בעטען וויר. עוויגער, הערע פֿריה אונזרע שטיממע; פֿריהע שיקקען וויר אונס צו דיר אַן, אונד האַררען. הערע, עוויגער, אונזער געבעט, פֿערנים אונזער פֿלעהען, שווייגע ניכט צו אונזערן טהרענען! הערע אונזרע שטיממע. עוויגער, אונזער גאָטט, נים ערבאַרמענד, וואָהלגעפֿאַללענד אונזער געבעט אויף! הערע אונזרע שטיממע, גאָטט, ווען וויר רופֿען; ערבאַרמע דיך אונזער, ערהערע אונס! הערע, עוויגער, ערבאַרמע דיך אונזער; גאָטט, זייא אונזער רעטטער!

אונזער גאָטט, גאָטט אונזרער פֿעטער!

אין ייטטע דעס פֿלייטעס איזט דיינע זיטטע ניכט; וואָ איזט דיין אייפֿער? וואָ דיין בעשטעהענדער ראַטהשלוס? דיא טאָכטער (ישראל) דיא דאָס וועהלטעזט פֿיר דיין אַנמוטהיגעס הויז (בית המקדש), פֿרעמדע הערדען בעהערשטען זיא, דיי-נעם בינדנייזע צו ווידער. „איינעם פֿריינדע (גאָטט)," ווינזעלט זיא, „בין איך „פֿערלאָבט, אונד אַך! וויא טריטט טירפֿגנעמאַכט איך נידער!" נור טאָדעס-טראַפֿע פֿערווירטהיילט זיא זיך זעלבזט, אָב גלייך זיא פֿערשטאָסען אין צוואַנג לעבעט. דיא מוטטער, אָהנע שיידעבריף וועגגעשיקט, דער זאָהן, וויא פֿערלאָהר-נע וואַיזע פֿעריאַגעט; פֿערשלאָסנער גאַרטען פריי געגעבען, וויא געמיינעס קרויט, זיגעל-

בכי תמרורים נרמע · הציקתנו בטננו מרוב תחלואות ·
מתלואות הבאות אחרי תלאות : זולתך בעלונו
אדונים · חורשים זה אחר זה כמה שנים : טרופה
פרתך כבצעי הבורים · יגועה וכבר אין לך צורך ולא
אחרים : כל היום עליך הרוגים · לכפרה אינם
משיגים : מה נתנה ומה נקדם · נגדך מלבוש
מלהתאדם : שיח שפתותינו אם נברור כשושן ·
עונינו נגדנו ישן נושן : פגרינו אם תצמית ודמנו אם
תשפוך · צדקה ארץ מכלי רוגז תהפוך : קומו רבוצי
מכפל סעדונו בשועה · ראו כליון ואיה שבועה :
שומרי הצאן הקיצו והשתוממו · שקדתם טרחתם
לבהלות התמו : תפארת עוזמו עורה למה תישן ·
תוחלת ישראל הנה לא ינום ולא יישן : אל

עהערט ווערדען! ביטטערליך ווייגען וויר , טהרענען ענטשטרעאמען אונזערן אויגען · ענג ווירד אונזער אינגערעס פאר פילען איבעלן , דאס איהזעליגקייט אויף איהזעליגקייט פאלגט ; פאר! הערען אויסער דיר בעהערשטען אונס , פפלוגען נאכאיינאנדער אויף אונס שאן פילע יאהרע . צערפלייטט ווארדען דיא דיר געווייהטען , מיט פיילען , מיט ווארדען בעדעקט ; אבגעצעהרט ווארדען זיא , וועדער דיר , נאך אנדערן גע־ נען ווערטען נאך וואהלגעפאללען . ווא יעדער ווערדען אום דיינעטוועלען זיא געמארד־ דעט , ערלאנגען פערזעהנונג ניכט · וואס זאללען וויר הערפארבריגגען , מיט וואס נאהער דיר קאממען , פאר דיר ניכט שאמראטה צו ווערדען ? אונד מיט אויך אונזערע ליפפען רעדע ריין , ליבליך , ווי דיא ראזע : זא שטעהט אונזרע אורזאכע ווידער אונס ענט־ געגען · דא דאס דוא אונזערן קערפער ניכט צערניכטעסט , אונזער בלוט ניכט פער־ גיסעסט , דיא ערדע , דער טוגענד אמנגעלס , ניכט אין צארנ' אומקעהרעסט ! אויף, דיא איהר אין מכפל (מכפלה) רוהעט , אונטערשטיצעט אונזער פלעהען · זעהעט דען אונטערגאנג ! וואו איזט דער געטטליכע אייד ? היטער דער שאפע (ישראל), ערוואכעט , שטוינעט ! עמזיג איהעטעט איהר אייך , אונד — אין שרעקקען גינג אללעס אונטער · רוהם אונזרעס זיגעס , ערוואכע דיך , וואס שלעפסט דוא ? ישראלס האפפנונג שלעפט יא , שלוממערט ניכט ·

אליך · גועית , צעקה · דלף , במשלי (כ"ז) · הציקתנו בטננו , בחיוב (ל"ב) · פרתך ,
כנוי לישראל , על דרך (תהלות ס"ח) חיתך ישבו בה · נתנה , בשופטים (ה') ·
תנוית , תפרית ·

הוֹוָה עַל הוֹוָה : הוֹוָה מוּעָקָה מְלֵאָה מָתְנֵינוּ · מָתְנֵינוּ חוּלְחָלָה וְנִשְׁבַּר לִבֵּנוּ · לִבֵּנוּ דָוֶה מִכּוֹבֶד עֲנְיֵינוּ · עָנְיֵינוּ זְכוֹר וּרְאֵה אֶת חֶרְפָּתֵנוּ : חֶרְפָּתֵנוּ הַעֲבֵר וְיָשִׂימוּ לַיְיָ כָּבוֹד וּתְהִלָּה · וּתְהִלָּה וְרִנָּה בְּאַבּוּד בְּנֵי עַוְלָה · עוֹלָה וְחַטָּאָה אַל תַּחֲשׁוֹב לִסְגוּלָּה · לִסְגוּלָּה הוֹשִׁיעָה אַף עַל פִּי שֶׁבְּמִצְוָה רָקָה · דַּכָּה וְאֻמְלָלָה תְּנֵה לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה : תְּהִלָּה תַּעֲטֶה בְּהַזְרִיחֲךָ קֶרֶן אֲפֵלָה · אֲפֵלָה הָאֵר וְרַחֲמֶיךָ לֹא תִכְלָא · תְּכַלָּא עֲוֹנֵינוּ וְהַמְצֵא לָנוּ מְחִילָה :

זכור לנו ברית אבות מיט זו פינדען בדף סכ״ב ע״א ·

סליחות לשני תנײנא ·

אַן זאגט סלח לנו (בדף שמ״ז ע״ב) ביז על עירך ועל עמך , הערנאך ווירד אנגעפאנגען ·

אלהינו ואלהי אבותינו ·

אֵלֶיךָ נְשׂוּאוֹת עֵינֵינוּ · בְּכָל פִּנָּה וּפִנָּה אֲשֶׁר זֵרִיתָנוּ : גַּעֲיַת קוֹלֵנוּ בְּרָמָה נִשְׁמָע · דֶּלֶף

בכי

ציה אן אונזערן לעגדען האנגען ! אונז בעבעט דיא היפטע , דאז הערן בריכט · אונזער הערן יאממערט אין שווערעם עלענד ; זאג גערעכטער גאטט , אונזערע עלענדע , שיה אונזערע שמאך ! אונזערע רייאע היממעג , אונד דעם עוויגען ווירד לאב אונד רוהם דארגעבראכט ; יבעלגעזאנג ערטענט ביים אונטערגאנג דער רוכלאזען , פערגעהונג , אייזעטהאט רעכנע דעם געליבטען פאלקע ניכט אן ; גיוויס דער דיר אגעהייגעטען נאליקען , אב איח גלייך אן טוגענדען זאן ארם אייט . דען ארמען , דען היכוועלקענדען פערלייהע' אנזעהען אונד רוהם , אונד אין רוהם היללעט דיא דיך , דאס דוא דער פערדוקטען האהן בא שטראהלעזט · דיא דונקעלהייט ערלייכטע , ענטליהע דיינע ערבארמונגען אונז ניכט ; פערניכטע אונזרע פערגעהונגען , לאס פערגעבונג אונז פינדען !

אֵלֶיךָ לביה זינד אונזרע אויגען עמפאר געהאבען אין אללען ווינקלען , וואהין דיא אונז פערשטרייעט , אבגע אונזרע יאמערנדע שטיאמע אין דען הערען

גערהערט

(ע״ח) · סוף וגו׳ , יחזקאל (ז׳) · מועקה , בתהלים (ס״ו) · והלגולגלה , כמו בעמלנ (תהלים נ״ז) · תכלה , דב (מ׳) ·

בולם רחקו · רחקו מעל יי נאקות חללים נאקו ·
אקו ונאנחו ומכאב לב יצעקו : יצעקו בצר למו
אל אלהים עליון · עליון הושיעה עניך האביון ·
האביון עתה ולפנים מזה עליון · עליון חושה
לעזרת עני ואביון : ואביון המחולל בפשע ובעון
מדכא · מדכא נשא את שפל ואת דכא · דכא ושפל
נאחז בחכא · בחכא הועלה הענוגה והרכה :
הרכה ישבה לארץ בשפלה · בשפלה השפלה
השמיע קול יללה · יללה הלילה ובמר נפש
מללה · מללה לי הביטה כי הייתי זוללה : זוללה
היתה נכבדות מדבר בה · בה נשקה אש ולא
כבה · כבה נרי ומאורי נחבא · נחבא כבודי בבא

הוה

יט ענטפערנט · פאָן עווינגען ענטפערנטען זיא זיך , דרום רעכעלטען שטערבענד
יא ; זיא זייפצטען , ווינזעלטען , טריעבן אין הערצענזפיין · אין דער בעדרענגניס
טרייען זיא נון צו גאָטט , דעם אללערהעכזטען ; זאָ היעלף , אללערהעכזטער , דיינע
ראען , דיינען דירפטיגען , דיא , דירפטיג איזט , איינזט דיא העכזטען דער אענ=
טען וואָרען ! איילע , העכזטער , נון ביישטאַנדע דער עלענדען ! דיא עלענדען ,
פאָן איזזעטהאָטען פערוואונדעט , געבייגט פאָן זינדען , ערהעבע זיא , דיא נידער=
געבייגטען , דיא ערנידריגטען , דיא צערקניררשטען ! צערשלאַגען זינד זיא , גע=
טירצט , אים נעבעלע געפאַנגען ; אים נעבעלע אויפגעבראַכט זינד דיא וואָהלזיטיגען ,
דיא ווייכליכען · אויף האַרטער ערדע זיצען דיא ווייכליכען , אויף נידריגעם באָדען ;
יך געזונקען , לאַזז עין יאַמערגעשריי זיא ערטענען · אין קלאַגעטאָן ברעכען זיא
אויז , יאַמערן , בעטריבטען געמיטהעס , רופען : „ שויא אויך אונז , עווינגער ,
ויא העראַב געוואירדיגט וויר זינד ! " העראַב געוואירדיגט וואורדע זיא (ירושלים) ,
פאָן דער אמן גראָסע דיגניטע ריהאטע ; אין איהר אָך ! לאָדערטע דאַז פייער , ערלאָש
יכט · דאַ ערלאָש אונזער ליכט , דער שטראַהל פערלאָהר זיך ; דאָהין וואַר אונזרע
הערליכקייט , דאַ אונזפאַלל איין אונזפאַללטראַך · אָ דער אונזפעללע , דער לאַזטען ,

דיא

דול · ונעשי , מענין ועסותם (מלאכי ג') , בחלוף אותיות השיכים . ומתרי נתקו , בירמיה (י') · נתקו , כמו (שם ו') לא נתקו · נאקות וגו' , ביחזקאל (ל') · המחולל בפשע , ישעיה (נ"ג) · בחכה הועלה , בחבקוק (א') · לי וגו' , באיכה (א') · נבקה , נתהלות

ועתה יי אבינו אתה אנחנו החומר ואתה יוצרנו ומעשה ידך
כלנו: אתה יי לא תכלא רחמיך ממנו חסדך ואמתך תמיד
יצרונו: זכור רחמיך יי וחסדיך כי מעולם המה: זכרנו יי
ברצון עמך ופקדנו בישועתך: זכור עדתך קנית קדם גאלת
שבט נחלתך הר ציון זה שכנת בו: זכור יי חבת ירושלים אהבת
ציון אל תשכח לנצח: זכור יי לבני אדום את יום ירושלים
האומרים ערו ערו עד היסוד בה: זכור לאברהם ליצחק
ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה
את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן
לזרעכם ונחלו לעולם: זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן
אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו:

אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו:

חטאנו צורנו סלח לנו יוצרנו:

גדול עוני ולחטא הוספתי · הוספתי אשמה
והרב רעתי · רעתי רבה וללקות חויבתי ·
חויבתי גלות ורבצי שבחתי: שבחתי מפעלות
יי עושי · עושי נטשני נהגני ביד מעשי · מעשי
ושוסי וברגלי הומר רמסי · רמסי ודרסי וכונן
בכסי · בססי שודד ומתרי נתקו · נתקו בני מעל
גבולם

גדול גראס זינד אונזרע זינדען, פֿערברעכען הייפֿטען וויר; וויר הייפֿטען פֿער
שולדונגען, אונזרע מיסעטהאטען נאהמען צו. אונזרע לאסטער נאהמען צו, וויר
ווארדען דער שטראפֿע שולדיג; דורך אונזרע שולד וואנדערטען אין דיא געפֿאנגע
נשאפֿט וויר, פֿערגאסען אונזרע וואהנונגען. וויר פֿערגאסען דער ווערקע דעס שא
גען, דער אונז שוף; אונד דער שעפֿפֿער פֿערליס אונז, גאב דער מאכט דער
אונטערדריקקער אונז הין. זיא אונטערדריקטען, פלינדערטען אונז, לעטען מיט דעם
פֿוס דען ועהן אונז טרעטען; נידער טראטען זיא אונז, צערטראטען אונז, אונ
געטרייד' אין דער שייגע. אונז צערטראטען רייבער, צעררייסען אונזרער לאנדעס גרע
נצע; פֿערהערער הייאטען ווארדען אונזרע זעהנע ענטריקט, פֿאן איהרער גרענצע
ווייט

ביד מואסים ותבזהו · חלילה לך מספר למחהו:
טורח משא ועול כבד · יום הוספתי להכבד · כלו
אשורי כציני העבד · ליד אדונים לקבל זבד: מה
כחי כי איחל · נאלמתי לפני גוזזי כרחל · סברתי
ישע ממך להשחל · עוררה גבורתך סולח ומוחל:
פוקד עלי כובד חטאתי · צמתו ודחקו בבור חייתי:
קומה יי צור ישועתי · ריבה ריבי ולחום מלחמתי:
שובה יי את שביתנו · תשיב כאפיקים נדחי פזורנו ·
ממכון שבתך תשגיח לרחמנו · יי שופטנו יי מחוקקנו:
יי אלהים סלח נא · מי יקום יעקב כי קטן הוא:
אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

ואתה קדוש יושב תהלות ישראל: ואתה הוא ושנותיך לא
יתמו: אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא
מועד: זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא
תבזה: היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים: אז
תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים:

ועתה

טעזט איהן ; אבער דיינער אונווירדיג איזט עז , אויז דיינעם בוכע איהן אויזצולעשען .
ערהאהענד איזט דיא לאזט , דאז שווערע יאך , טעגליך ווירד עז שווערער ; צעהנענד
טרעטען וויר אייהער , וויא דער קנעכט טרעט אויף דעז הערען האנד , זיינען טהייל
צו עמפפאנגען . וואס איזט אונזרע קראפט , דאס וויר הארען זאללען ? פערשמאכט
זינד וויר , וויא שאף אן דען שעררען . פאטער , עוויגער , האלפט וויר , דאס
היילע דיא אונז הערצב זענדעזט ; זא ערוועקקע דיינע מאכט , אללפערגעבער !
געמאהנענדע ווארדען פון אונז אונזרע שטערען זינדען , אייגנעגט , גדריקט וואהרד ,
אין טיפער גרובע , אונזער לעבען ; זא מאכע דיך אויף , גאטט , אונזערז הייל צו
האהרט , שטרייטע פיר אונזרע זאכע , פיהרע אונזערן קריג ! פיהרע , הערר , אויז
דעם עלענד אונז , פיהרע , וויא וואזערשטרעאמע , דיא פערשטאסענן , דיא צער-
שטרייעטען הערביי ; פאן דיינעם וואהנזיצע שויע הערנאב , ערבארמע דיך אונ-
זער , עוויגער , אונזער ריכטער , גאטט , אונזער געזעצגעבער ! עוויגער ,
גאטט , פערגיב דאך ! וויא קאן יעקב בעשטעהען , דער זא קליין איזט ?

וישראל שם יעבדוך כלם · ויגדל שמך עד העולם:

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

טוב יי לכל ורחמיו על כל מעשיו: טוב יי לקוו לנפש תדרשנו: טוב יי למעוז ביום צרה ויודע חוסי בו: כי טוב יי לעולם חסדו ועד דור ודור אמונתו: טוב לחסות ביי מבטוח באדם טוב לחסות ביי מבטוח בנדיבים: טוב וישר יי על כן יורה חטאים בדרך: טוב ויחיל ודומם לתשועת יי: הושיענו אלהים כי באו מים עד נפש: הושע יי את עמך את שארית ישראל: הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם: הושיעה יי כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם: עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך:

ליי הישועה · יי צבאות עמנו · יי צבאות אשרי · יי הושיעה · כי לא על · כי על רחמיך הרבים · יי שמעה ·

פזמון

רועה ישראל האזינה · נוהג כצאן יוסף · יושב הכרובים הופיעה · יי אלהים סלח נא · מי יקום יעקב כי קטן הוא: אל אחסר יי רועי · בנאות דשא תרביצני ותשפיעי · גם כי אעתר למושיעי · דרכי רחמיך תראי ותודיעי: העבד ישראל כי תגרשהו · ואם יליד בית הוא · ונתתו

ביד

נען אלטאר װידער הער, דען טעמפעל, דיא האללע! יהודה אונד ישראל דינען דארט דיר אללע, דיין נאמע איזט גראס אין עװיגקייט·

רועה הירטע ישראלז, פערנים! דער דא, װיא שאאפע יוסף לייטעזט, דער דא טהראָנעזט איבער דען כרובים, ערשיינ' אין דיינעם גלאנצע! עװיגער, גאָטט, פערגיב דאָך! װיא קאן יעקב בעשטעהען, דער זא קליין איזט? דאס איר ניכטז אפגנגע, גאָטט, איין הירט! אויף גרינען אױען װירדע איך איין איבערפלוס· אונד װען לו איינעם רעטטער איך פלעהע, זא לייגע איר דיינער ערבארמונגען גאנג, אכ' איר איהן בעסאננט· איזט ישראל קנעכט, דאס דוא איהן װעגיסגטעזט? איזט הויז געבאהרנער סקלאפע ער?— פערעכטערן איבערליסעזט דוא איהן, פערשאּטעּ טעזט

רועה · ותשפיעי, מלשון ספע (דברים ל"ג) · כלו, כמו (תהלות קי"ט) כלו עיני · להסתל, מגשון מסקילין פירות בלשון תלמוד · נתתו, בזיכה (ג׳) ·

פקודתך מלנצור · סברה להמיר כבודך בעת צר ·
עד אנה יי אקרא ממצר · ענני במרחב כי ידך לא
תקצר : פשעים אם עצמו ביני ובינך להבדילה ·
פרגוד אם נגעל בפני התפלה · צור בכסא כבודך
חתור מחילה · צעקתי תבא לפני כבודך להתקבלה :
קרא שנת רצון מעוצב להנפישי · קבץ נפוצותי
ועבור בראשי · ריבה יי ריבי נפשי · רצה להצילני
אלהי קדושי : שני רשעים בחצץ תגרום · שכול
ואלמון אותם תהרום · תשפוך דמם ארצה לרום ·
תמותה הותר ובאמונה תארום : גדור פרצת סכת
דויד הנופלת · רומם קריה עד עפר מושפלת · שבויה
נחם נחמה מוכפלת · מאורה האר ותאיר מאפלת :
בנה עירך כימי עולם · רפא מזבחך היכל ואולם : יהודה
וישראל

לאַנגע נאָך, עוויגער, רופֿען וויר אין דער בעדרענגניס? ערהערע אונז, שאַפֿפֿ' אונז רוים! דיינע מאַכט איזט יא ניכט אונצולענגליך. נעהמען פֿערברעכען צו, שיידען צווישען דיר אונד אונז, לעסט דער געפֿאַללנע פֿאָרהאַנג דאַז געבעט ניכט דורך: שעפּ־פֿער! זאָ רייסע, דורך איינע עפֿנונג אים טהראָנע דיינער הערליכקייט, פֿער־געבונג אונז, אונד אונזער פֿלעהען קאָממע פֿאָר דיינע מאַיעזטעט, ווערדע אַנגע־נאָממען! פֿערקינדע דעז וואָהלוואָללענז יאַהר, שאַפֿפֿע רוהע אונז פֿאָן אונזערם קוממער; זאַממלע אונזרע צערשטרייעטען, ציהע איינהער אַן אונזרער שפיצע! רעכטע, עוויגער, מיט אונזערן ווידערזאַכערן; דיין איילע זייא, אונז צו רעטטען, גאָטט, אַללערהייליגסטער! דער בעזעוויכטע צעהנע צערמאַלמע מיט קיזעלן, קי־ערלאָזיגקייט, וויטווענשטאַנד טרעפֿפֿע, צערריטטע זיא; גיסע איהר בלוט צור ערדע, דאַמיט עז געריהרט ווערדע. ערהאַלטע דיא פֿאָם טאָדע געפֿיהרטע, פֿער־לאָבע טרייליך דיך מיט איהר! אויפֿריכטע דען ריס דער וואָהנונג דוד'ז, דער זינקענ־דען, ערהעבע דיא שטאַדט, דיא ביז צום שטויבע ערנידריגט איזט; דיא געפֿאַנגע־נע טרעזטע מיט דאָפּפּעלטעם טראָזטע, דיין ליכט לייכטע, אויפֿקלעהרע דיא פֿערדונקעלטע! ערבויע דיינע שטאַדט, וויא פֿאָן יעהער, ווידער, שטעללע דיי־
נען

סברה, הלויים מוסכים · בחצץ הגרום, באיכה (ג') · שכול ואלמון, בישעיה (מ"ז) ·
תרום, ביחזקאל (מ"ו) · תמותה הותר, בתהלות (ע"ט). רפא מזבחך, במלכים (א' י"ח) ·

בְּלִכַּלְכְּלָתָם דָּבָר לֹא חָסֵרוּ · וּמַמְלָכוֹת וַעֲמָמִים בְּיָדָם נִמְסָרוּ: זָנְחוּ טוֹב וּרְדָפוּם מַכְנִיעִים · וְזָעֲקוּךָ וְשָׁמַעְתָּ וְהֶעֱמַדְתָּ מוֹשִׁיעִים · חָנוּ בְאַרְצָם כָּל טוּב שְׂבֵעִים · חָטְאוּ וְגָלוּ וּפְקַדְתָּם לְשִׁבְעִים: טָפְלוּ שֶׁקֶר וְנִתְּנוּ לְמִרְמָס · טְרָדוּם לְמַדְחֵפוֹת אַנְשֵׁי חָמָס · יָצְאוּ מֵאַרְצָם וְקֵץ חֲזָרָתָם נִכְמָס · יָשְׁבוּ בַגּוֹיִם וְהָיוּ לָמַס: כֹּחַ אַמֵּץ פְּלֵיטָה הַנִּשְׁאֶרֶת · כָּשַׁל כֹּחָהּ מִכּוֹבֶד רָעָה מַמְאֶרֶת · לְעֵת רִאשׁוֹנָה פְּקוּדָה מְשׁוֹאֶרֶת · לָבֹא שְׁנִיָּה אָצָה מְמַהֶרֶת: מֵעֵת אֶל עֵת צָרָתִי מְרֻבָּה · מִיּוֹם שֶׁעָבַר קָשֶׁה הַבָּא · נִלְאֵתִי נְשׂוֹא עוֹל מַדְהֵבָה · נוֹאֶמֶת מְדוֹד וְהָבֵא הַדָּאָה רַבָּה: סְגֻלָּתְךָ הוּחֶקֶת

פקודתך

דאס מאן ניכטז אנגעבן זיא לייסטען; רייכע, פֿעלקער וואורדען איהנען פרייז געגע-
בען. — זיא פֿערליסען דאס גוטע, אונד אונטערדריקקער פֿערפֿאָלגטען זיא; דאַ
טריעבען זיא צו דיר, דוא הערטעזט, שטעלטעזט רעטטער איהנען אויף. — אין איה-
רעם לאנדע רוהעטען זיא, אללעז גוטע איבערפֿלוס געניסענד; דאַ זינדיגטען
זיא, קאַמען אין געפֿאַנגענשאַפֿט, דאָך בעזאָכטעזט דוא זיא ווידער נאך זיבציג יאה-
רען. אייגען דיכטעטען זיא, וואורדען דער צערטרעטונג הינגעגעבען, פֿעריאגט,
פֿערשטאָסען פֿאָן דען געוואלטהעטיגען. אויז איהרעם לאנדע יאַגען זיא, פֿער-
באָרגען איזט איהרער ענדליכען ווידערקונפֿט צייט; זאָ וואָהנען אונטער דען פֿעל-
קערן זיא, אונד צינזבאר געוואָרדען. — שטערקע איזט קראַפֿט דען גערעטטעטען אוי-
בערדעזט, דער קראַפֿטלאָז וואנקעט אין שווערען, פֿערצעהרענדען ליידען! צור
צייט, דאַ דיא ערזטע היימזוכונג נאך וועהרעטע, ריקט שאָן דיא צווייטע דרינגענד,
איילענד הערַאן; פֿאָן צייט צו צייט נעהמען אונזרע ליידען צו, הערטער, אלז דער
פֿערגאנגענע טאָג, איזט איממער דער קאָממענדע. — וויר זינד מידע, צו טראַגען דאַז
יאָך דער געוואַלטיגען, דיא שפרעכען: „איה, ברינג' אין גראָסער אענגע!“
דיינע געליבטען דריקקען זיא, דאס דיינע געבאָטע זיא ניכט בעאָבאַכטען זאָללען,
שעהנען, דאס דיינע פֿערעהרונג זיא פֿערגעסען ווערדען צור צייט דער נאָטה; וויא
לאנגע

איוה. בחבלי הדם, בהושע (י"ח). בסאסאה, בישעיה (כ"ז). הים וגו', בתהלים (ע"ד).
מושיעים, בימי שפוט השופטים. לשבעים, בסוף גלות בבל. טפלו שקר, בתהלים
(קי"ט). למדחפות, שם (ק"מ). כמוס, נסתר. ממארת, ויקרא (י"ג). חלה, כמו
(שמות ה') חלים. מדהבה וכו', בישעיה (י"ד), ודרשו חז"ל, המאמרת, מדוד והבא.

וּמְגַדֵּל · כַּאֲשֶׁר עַתָּה כּוֹחֲךָ יִגְדַּל :

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·
הוֹשִׁיעָה יְיָ כִּי גָמַר חָסִיד כִּי פַסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם : הוֹשִׁיעָה אֶת
עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם : הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ
וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ :
ליי הישועה · יי צבאות · יי הושיעה · כי לא · כיעל רחמיך · יי שמעה ·
אלהינו ואלהי אבותינו ·

אַיֵּה כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ הַגְּדוֹלוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת · אֲשֶׁר
סִפְּרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ יְיָ צְבָאוֹת · בְּרֶדֶת יִשְׂרָאֵל
מִצְרַיְמָה לְשִׁעְבּוּד וּתְלָאוֹת · בְּחַבְלֵי אָדָם מְשַׁכְתָּם
וְלֹא בְּשַׁלְשְׁלָאוֹת : גַּם מֵעֲבִידֵיהֶם בְּקָשָׁה עֲבוֹדָה · גָּזְרוּ
בַיְאוֹר זְכוּרֵיהֶם לְאַבְּדָה · דַּנְתָּם בְּסַאסְּאָה מִדָּה
בְמִדָּה · דְּגָלִים הוֹצֵאתָ בִּרְכוּשׁ כָּל חֶמְדָּה : הַיָּם וְגַלָּיו
בְּעֻזְּךָ פוֹרָרוּ · הַיַּרְדֵּן הוֹבַשְׁתָּ וּבְרֶגֶל עָבָרוּ · וּבְמִדְבָּר

כלכלתם

פֿאָן אונז, פֿערשמעהעט, געמידען; לעבען אונד גליקזעליגקייט, פֿעסטע בורג
ווירד איהם, וואַן אילט, עוויגער, דיינע גרָסע אַכטע איך ניגעט ·
הושיעה הילף, עוויגער, דען דמהין אונד דיא פֿרָמאען, הינוועג דיא טרייען גוּט-
טער דען אונטענקינדערן! הילף דיינעם פֿאָלקע, זעגנע דיין ערבע!
ערהאָלטע זיא, ערהעבע זיא צור עוויגקייט! הילף אונז, גאָטט אונזערז הייֿלעז,
זאַמעלע אונז, רעטטע אונז פֿאָן דען פֿעלקערן, דאַס דיינעם הייליגען נאַמען ווירד
דאַנקען, דיינעז לאָבעז אונז ריהמען·
אונזער גאָטט, גאָטט אונזרער פֿעטער!
איה וואָ זינד דיינע וואונדער אַללע, דיא גראָסען, דיא פֿורכטבאַרען, דיא אונזרע
פֿעטער אונז ערצעהלטען, עוויגער צבאות? איינזט, אַלז ישראל נאָך מצרים
הינאב וואַנדערטע אין איהזעליגע דינסטבאַרקייט, דאַ לאָגסט איט באַנדען דער אונט-
ליכקייט דוא זיא הין, ניכט איט דריקקענדען פֿעססען · אויך דיא האַרטע ארבייט איה-
נען אויפֿלעגטען, דיא בעפֿאַהלען, איהרע אונגליכען קינדער אים שטראָמע אוואלז-
ברינגען, איט אאָאָם ריכטעטעזט דוא זיא, איט גלייכעם אאַססע, פֿיהרעטעזט דיא
פֿאַנרע (ישראלז) הערויז איט גיטערן, איט אַללען קאָזטבאַרקייטען · דאַז אעער אונד
זיינע וועללען, דורך דיינע אַכטע ואורדען זיא לערטרעננעט; דען ירדן טראָקנעט-
טעזט דוא אויז, דאַס לו פֿוסע זיא דורכגינגען · אין דער וויזטע שפייזטעזט דוא זיא

דאַס

לא שנית · זכור עדתך קדם קנית · חון שירי בכור
כנית : טענתנו גפי קרת נתונים · ישבתנו שן סלע
איתנים · כאחת דכיתנו במקום תנים · לרויה צאת
כמה מתונים : מרוב פקודות ובהלה מחלחלת · נקטה
שחה לעפר בוחלת · סמכה בטן לארץ נשחלת ·
עורה למה תישן תוחלת · פקחקוח אסיריך חפוץ ·
צוק העתים חשבונם קפוץ · קבץ זרויך עדר הנפוץ ·
ראות עולתה ופיה תקפוץ : שמור שבועת חסד
ותנאי · תם וצבור בנאי איתני · שלומו יצוה לבלי
גנאי · הפוך לשנות לטובה הפנאי : קטן כי יעקב
דל · ידוע חולי נבזה וחדל · חיים וחסד מעוז
ומגדל

וואנדעלן בעדינגטעזט דוא, אונד — דוא ביזט אונפערענדערליך; זא געדענקע דאך
דיינער געמיינדע, דיא דוא עהדעם דיר ערווארבזט, זיא געוואגן דעם איבער־
רעזטע דעז פאלקעז, דאז „ערזטגעבאהרנען" דוא נאננטעזט! דוא ערהאבזט
אונז, זעטצטעזט אונז אין ערהאבנען וואהנזין, דאם אויך פעזטער פעלזענשפיצע
ויר וואהנטען; מיט איינעם מאל שטירצטע דוא אין דער אונגעהייער וואהנונג אונז
הין, אונד סך! ויא לאנגע זאללען נאך ויר האררען, דאם לום פריידענשאלל דוא אונז
הערויז פיהרעזט? פאן פילען היימזוכונגען, פאן טרעקקען געענגזטעט איזט דיא
נשמן; דעז לעבענז איבערדריסיג, אין דען שטויב געבייגט איזט דיא עלענדע, לו
באדען געשטירלט, הינגעשטרעקט; זא ערוועקע דיך, וואז שלעפזט דוא, דוא,
אונזרע האפנונג? דיא געפאנגענען וואללעזט דוא בעפרייען; אין בעדרענגניס דער
לייטען דיא בערעכנעטע ערלעזונג איילינג הערבייא פיהרען! זאמאלע דיינע לער־
שטרייטען, דיא לערשטרייטע העערדע, דאם פרעפלער עז טויען, דען אונד
שלימען; האלטע דען איד דיינער בעדינגטען גנאדע, אום דעז פראמאמען (יעקב'ז)
ווילען, יענער געהייסטען אפפערקאסטע (פאן עקדת יצחק) ווילען, אויך דיא זא
פעזט ויר בויען! פערהייסטע גליקזעליגקייט אונז, דאם ויר ניכט לו שאנדען ווערדען,
וועגדע, פערענדרע לום גוטען דיא לייט! קליין איזט יעקב נון, ארם, לערריטטעט
פאסט

אם עונינו. עבות, על דרך ובעבות וגו' (ישעיה ה')· כגדיל, כמו (דברים כ"ב) גדילים·
טענתנו, כסבלנו· גפי קרת, במשלי (ט')· דכיתנו וגו', בתהלות (מ"ד),
לרויה צאת, שם (ס"ו)· נקטה, באיוב (י')· בוחלת, כמו בחלה (זכריה י"א)· כשחלה.
נופלת, מלשון משחילין פירות· פקח קוח, בישעיה (ס"א)· וצבור, אפר אילו של יצחק כצבור
ומונח לדורות, כמו שאמרו במדרש· ידוע וגו', בישעיה (נ"ג)·

מְדוּעַ אָדוֹם לִלְבוּשֶׁךָ תְּקָרֵב עוֹנָתוֹ · וְיֵז נִצְחָם עַל
בִּגְדֵי עַטְיָתוֹ · סֶלָה נוֹדֶה יוֹם הַבָּא בְּשַׁעְתּוֹ · זֶה
יְיָ קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ :

אל מלך· ויעבור· יי יי· וסלחת· סלח לנו· כי אתה·

הַאֲזִינָה יְיָ תְּפִלָּתֵנוּ הַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנֵנוּ: הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעָתֵנוּ
מַלְכֵּנוּ וֵאלֹהֵינוּ כִּי אֵלֶיךָ נִתְפַּלָּל : יְיָ בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ בֹּקֶר נַעֲרֹךְ
לְךָ וּנְצַפֶּה : שְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ יְיָ וְשַׁוְעָתֵנוּ הַאֲזִינָה וְאֶל דִּמְעָתֵינוּ אַל
תֶּחֱרַשׁ: שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:
שְׁמַע יְיָ קוֹלֵנוּ נִקְרָא חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ: שְׁמַע יְיָ וְחָנֵּנוּ יְיָ הֱיֵה עוֹזֵר לָנוּ:

ליי הישועה· יי צבאות עמנו· יי צבאות אשרי· יי הושיעה· כי לא
על· כי על רחמיך הרבים· יי שמעה·

אלהינו ואלהי אבותינו ·

אם עֲוֹנֵינוּ רַבּוּ לְהַגְדִּיל · בָּנוּ עָנוּ עֲבוֹת כְּגָדִיל ·
גָּרְמוּ לָנוּ בֵּנְתַיִם לְהַבְדִּיל · דַּרְכֵי רַחֲמֶיךָ לֹא
תַּחְדִּיל : הִתְנַהֵג בְּמִדַּת חֶסֶד הִתְנַהֲתָה · וְאַתָּה הוּא

לא

פֿראגט: ,, ווארום איזט ראָטה דיין קלייד?" דאַ איט בלוט בעשפריצט ווירד דאַז אוי-
געוואָרפֿענע געוואַנד · עוויג דאנקען וויר דאַן אָן דעיזעם טאַגע, דער נור רעכטען לייט
קעמאַט; דער עוויגע איזט'ז, דעם וויר פֿערטרויען, וויר פֿרייען אונז, פֿראָהלאָק-
קען זיינעז היילעז ·

האזינה פֿערנים, עוויגער, אונזער געבעט, מערק' אויף אונזרע פֿלעהענדע
שטיממע! מערק' אויף דיא שטיממע אונזרעז געבעטעז, אונזער קעניג,
אונזער גאָטט, דען צו דיר בעטען וויר· עוויגער, הערע פֿריהע אונזרע שטיממע;
פֿריהע שיקקען וויר אונז צו דיר אָן, אונד האַררען· הערע, עוויגער, אונזער געבעט,
פֿערנים אונזער פֿלעהען, שווייגע ניכט צו אונזערן טהרענען! הערע אונזרע שטימ-
מע, עוויגער, אונזער גאָטט, נים ערבאַרמענד, וואָהלגעפֿאַללענד אונזער געבעט
אויף! הערע אונזרע שטיממע, גאָטט, וואָן וויר רופֿען, ערבאַרמע דיך אונזער,
ערהערע אונז! הערע, עוויגער, ערבאַרמע דיך אונזער; גאָטט, זייא אונזער רעטטער!
אונזער גאָטט, גאָטט אונזרער פֿעטער!

אם ווען אונזרע זינדען אין מענגע צונעהמען, ווען זיא ווידער אונז צייגען, דיכט,
ווין זייל, געטצונגען, ווען טיידונג זיא פֿערמורזאַכען צווישען דיר אונד אונז; אָ
זאָ מיידע דען גאַנג דיינער ערבאַרמונגען ניכט! אין גנאַדע, דיינער אייגענטהאַמט,
וואַנדעלן

קץ רחק ולמקרא עלה הפורץ · ומדוע רשעים
יחיו ולא ידמו קרץ · וקוי יי המה ירשו ארץ:
שוסי חבל נחלתך מחלקך לגרשנו · שובי שובי
השולמית בפיהם להפרישנו · ומדוע תתנשאו
וזה לזה תנאמו נפרישנו · טוב יי לקוו לנפש
תדרשנו: שדי תשובות מדועינו פינו נמלא · ליי
אלהינו חטאנו ותקראנה אותנו כאלה · משפטיך
אמת ואתה מרום מתעלה · הצדקה לך ולנו בושת
נגלה: העדת רבות ונאמר לא נקשיב · קול טיף
נביאיך בזינו מהקשיב · יגדל כח סלה יחידים
מושיב · בתשובה שלמה לפניך אותנו להשיב:

מדוע

פערטריבען ווער · נאך זאלל יענעס געביידע (בית המקדש) ווידער אויפגעפיהרט ווערדען, דעם דריילעהען ריזע בייגעבראכט ווארדען; פערן איזט דיא ענדליכע ערלעזונג, דא פערקינדעט ווירד: „ער (משיח) שווינגט זיך עמפאר, בריכט דורך!" ווארום לעבען דיא בעזעוויכטע, פערגעהען ניכט, ווערדען ניכט הינגעראפט? אעגען דאך דיא דעם עוויגען פערטריבען דאס לאנד בעזיצצען! דיין ערבע, גאטט, פלינדער־טען זיא, טריבען אויז דיינעם ערבטהייל אונז; „קעהר' אום, קעהר' אום, שולמית!" פיהרען זיא היאהער אים מונדע, אונז פאן דיר צו טרעננען · ווארום ערהעבט איהר אייך זא, רופט מיטאנדער צו: „ווער וואללען זיא טרעננען!" גוט איזט יא דער עווי־גען דענען, דיא זיינער הארען, דער זעעלע, דיא איהן זוכעט · אללמעכטיגער! דער אנטווארטען אויף אונזרע פראגען איזט אונזער אבפאלל; גאטט, אונזערם גאטט, זינדיגטען ווער, דרום טראפען דיזע שיקזאלע אונז · וואהר זינד דיינע געריכטע, דוא אללערהעכזטער! דיין איזט דיא גערעכטיגקייט, אונזער דיא אפפענבארע שמאך · פיל ווארנטעזט דוא אונז, ווער שפראכען: ווער פערשעהען ניכט! דיינער פראפעטען פערקינדענדע שטיממע פאן שטעהעטען ווער, הערטען זיא ניכט · אך לייגע דיינע גראסע מאכט, דער דוא דיא פערמיינצעלטען וו דער מיינצעלנעזט, פיהרע, דורך פאללקאממענע בוסע, אונז פאר דיך צוריק! פיהרע באלד דיא לייטהערבייא, דאמאן

פרשגט

וגו', שלש עשרה פרצות פרצו יונים בהיכל, כנודע · עלה הפורץ, במיכה (ב'), והוא משיח. ידמו, כמו נדמיתי (ישעיה ו') · קרן, בירמיה (מ"ו) · שובי שובי וגו', בשיר (ז'), ר"ל עם בדברי רש"י ז"ל · מדועינו, שאלות מדוע ולמה · העדת, לשון הזהרה · טיף, כמו (מיכה ב') אל תטיפו · מדוע וכו', בישעיה (ס"ג) · ית וגו', עס.

קנאתי בהוללים מערכי מישרים • ומדוע לא
תקצר ותשבר יד רמות הקושרים • וקוי יי
יחליפו כח יעלו אבר כנשרים: מלא רדפתי
וחסרה שנת גאולי • מסורים למכים ולמורטים
ולתקוה אולי • ומדוע נסחפו אבירי ומתי שיר
אלי • קוה קויתי אל יי ויט אלי: סוגך שריגיך
בקקום בוקקים והבאישו • סירים סוריך גבשו ולא
עבשו • ומדוע עתקו גברו וכמדבר לא יבושו •
מקוה ישראל יי כל עוזביך יבושו: פועלי און
יתאמרו אותנו דוינו • פשטו אמת אותות שמנו
התוינו • ומדוע צלחה דרכם וחסיך דמינו נדוינו •
יי חננו לך קוינו: קומת סכת שלש עשרה פרץ •

קץ

הין, דאס פערדורכטע וויר בענייידען, דיא דיא טוגענד פערוויררען · ווארום ווירד ניכט געמינדערט, ניכט געבראכען דיא מאכט דער האפפערטיגען רעבעללען? אבע-גען דאך דיא גאטט פערטרויען איהרע קראפט ערנייען, דען אדלער גלייך, נייע שווינגען געוויננען! פאללקאממען מיסט דיא פערפאלגונג, אונד נאך פעהלט דאס ער-לעזונגסיאהר; פרייז געגעבען דען שלעגערן, דען רויבערן, געבען וויר דעננאך דיא האפפנונג ניכט אויף· ווארום שווינדען אונזרע העלדען הין, אונזרע זענגער, דיא זא אנדעכטיג ווירקטען? עהעדעם הארפטען דעז עוויגען וויר, אונד ער נייגטע זיך צו אונז הערַב. דיינע אויזלייזטען רעבען (ישראל) גאטט, פפליקטען, פערדערבטען דיא פיינדע; דיא אבטריננינגען, דיא שטעכענדען דארנען, שיסען עמפאר, פוילען ניכט· ווארום זינד זיא זא שטארק, זא מעכטיג, ווערדען ניכט בעשעמט, ווא פערקינדעט ווארדע? נאך דעם, ישראל'ז האפפנונג, עוויגער, אללע דיא דיך פערלאססען בע-שעמט ווערדען! איבעלטהעטער ריהמען זיך: „וואז וויר ווינשטען ווירד אום איבער-פלום אונז;“ אונבעלייפענט מיט'ז איהנען: „מאהר זינד דיא לייכען, דיא וויר אפכ-טען, בעלייכנעטען·“ ווארום גליקקען איהרע אונטערנעהמונגען, אונד וויר, דיא דיינער גנאדע הארען, לייידען מיסהאנדלונג? זא זייא אונז געזאגען, עוויגער, דיר פער-

מענין גבשושית בדברי רז"ל· עבשו, בנחום (א'), מלשון עיפוש בדרז"ל, בחלוף אותיות השפה· יתאמרו, בתהלות (כ"ד)· דוינו, ענין דויה ודוי· פשטו, מלשון פשיטות איבעיא בדרז"ל· התוינו, כמו והתוית (יחזקאל ט')· דמינו, בתהלות (מ"ח)· נדוינו, לבנו דוי· סוכה וגו'

גנאי · ומדוע דל ככה כבוד ולי דיני · קוה אל יי חזק
ויאמץ לבך וקוה אל יי: הלא אתה מקדם חרב
גאותנו · הקוינוך אף אורח משפטיך תאותינו ·
ומדוע ואין איש מכפר על חובותינו · ומדאבוננו
אומרים יבשו עצמותינו אבדה תקותנו · זכרנו
השבונות מקדם ומדתם קצרה · זה פעמים קציר
ועוד עצרה · ומדוע נחשבנו כבהמה ונטמינו משטמת
השורה · מקוה ישראל יי מושיעו בעת צרה: טוענים
ופורקים בנים הכתוב סבלם · טרודי חבלם והרג בית
זבולם · ומדוע יסתור האב שבילם האמור
בגללם · ויש תקוה לאחריתך נאם יי ושבו בנים
לגבולם: כמעט נטיו רגלי ושפכו אשורים · כי

קנאתי

אונזרע הערליכקייט איזט הין, דא דאז רעכט אויף אונזרער זייטע איזט? „האררע
דעז עוויגען! זייא שטארק, פעזטען זיננעז, אונד האררע דעז עוויגען!" דאך בייזט יא
פאָן יע הער אונזרער ערהאבנען זיגע שווערד; דיינער האררען וויר, יא, דיינער
געריכטע בעהן מיזט אונזרע לוזט· ווארום פערזעהנט נון ביא אונד אונזרע פערשולדונ=
גען? אין אונזערם שמערצע רופען וויר: פערטראָקנעט איזט אונזער געביין, דאהין
אונזרע האָפפנונג · וויר געדענקען דער פריהערן בערעכנונגען (אונזערז עלענדעז),
דערען אאפטם זאָ קורץ וואר; אונד נון פלאָזזען זאָ פילע ערנטען דאהין, אונד נאָך זינד
וויר צוריק געהאלטען · ווארום זינד דעם פיהע וויר גלייך געאכטעט אין אויזערארדענט=
ליכער דוואהייט? ישראלז האָפפנונג איזט דאָך גאָטט, זיין רעטטער נור לייט דער
נאָטה · איהר יאָך לאדען דיא זעהנע (ישראל) אויף אונד אב, דאז נאך דער פערקינ=
דונג איהנען אויפגעבירדעט וואורדע; אין ליידען ווערדען אוואהער זיא געטריבען,
פערוויזטעט איזט דער היילינע וואָהנזיץ (בית המקדש) · ווארום פערבירגט דער פאטער
(גאָטט) נאך וואז זיא בעטריפפט, וואז אום איהרער ווילען פערקינדעט ווארד? „האָפ=
נונגזאָלל איזט דיינע צוקונפט, שפריכט דער עוויגע, דיא קינדער קעהרען ווידער
אין איהרע גרענצע צוריק." פאזט זענקען אונזרע פיסע, גליטטען אונזרע טריטטע

הין

אך בך · ענוני, מלשון ענוה בדברי רז"ל · וכטויינו, נלאינו (י"ת) · סבלם, נעבורס ·
כמעט וגו', בתהלות (ע"ג) · נסחפו אבירי, בירמיה (מ"ו) · חילי, כמו לי,
אין (תהלות פ"ח) · סוגיך, כמו (שיר ז') סוגה · בקקום, בנקוס (ח') · גבשו, גבהו,

מענק

קַבָּלָה עַל יְדֵי יִרְמְיָהוּ חוֹזָךְ כָּאָמוּר בַּיָּמִים הָהֵם וּבָעֵת
הַהִיא נְאֻם יְיָ יְבֻקַּשׁ אֶת עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ וְאֶת חַטֹּאת
יְהוּדָה וְלֹא תִמָּצֶאנָה כִּי אֶסְלַח לַאֲשֶׁר אַשְׁאִיר: עַמְּךָ
וְנַחֲלָתְךָ רְעֵבֵי טוּבְךָ צְמֵאֵי חַסְדְּךָ תְּאֵבֵי יִשְׁעֲךָ
יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כִּי לַיְיָ אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת:
וְאַל יְעַכֵּב חֵטְא וְעָוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ סְלַח וּמְחַל לְכָל חַטֹּאתֵינוּ
כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח אָתָּה. בָּא״י חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ: ראה נא

סליחות לחמישי·

אמן זאגט סלח לנו (כדף שמ״ו ע״ב) ביז על עירך ועל עמך, הערנאך ווירד פאלגענדעז געזאגט·

אלהינו ואלהי אבותינו·

אַךְ בְּךָ מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ· אָחוֹר וָקֶדֶם נוֹשַׁע בַּיְיָ·
וּמַדּוּעַ בּוֹשֵׁשׁ יוֹם זֶה כַּמָּה עֲדָנַי· לִישׁוּעָתְךָ
קִוִּיתִי יְיָ: גַּרְתִּי וָאֵחַר מֶשֶׁךְ יְמֵי עִנּוּנַי· גֵּיא גּוֹי נָבָל וְעַם
גנאי

זעהער, וואַ עז הייסט: „אין יענען טאגען, צו יענער צייט, שפריכט דער עוויגע,
„זוכעט מאן דיא פערגעהונג ישראל׳ז, זא איזט ניכט דא, דיא זינדען יהודה׳ז, זיא
„ווערדען ניכט געפונדען; דען איך פערגעבע דענען, דיא איך איבריג לאססע״ דיין
פאלק, דיין ערבע, הונריג נאך דיינער גיטע, לעכצענד נאך דיינער גנאדע, דיין
היילפערזעהנענד, מעגען זיא ערקעננען, מיססען, דאס דעס עוויגען זינד דיא ער־
בארמונגען, דיא פערגעבונגען·

ואל לאס קיינע פערגעהונג, קיינע זינדע אונזער געבעט אויפהאלטען; פערגיב,
פערצייה׳ אללע אונזרע זינדען, דען איין אללגיטיגער, פערגעבענדער גאטט
ביזט דוא· געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אללגנעדיגער, אללפערגעבער!
אונזער גאטט, גאטט אונזרער פעטער!

אך בך אין דיר, גאטט, איזט ישראל׳ז האפנונג, אין פריהערן, אין שפעטערן
צייטען ווארדע מאנער דיא נאכקאמען דורך דען עוויגען גערעטטעט; ווארום
זייאעט יענער ערזעהנטע טאג זא לאנגע צייט? דיינער היילפע האררען וויר, עוויגער!
אין דער פרעמדע ווייל׳טע, וויר, דיא דורך דער געפאנגענשאפט היינדורך, אין די ... לאנ־
דען ידריגער פענקער, פערעכטליכער (היידנישער) נאכקאמען; ...
שונגע

דָּנִיֵּאל אִישׁ חֲמוּדוֹת שִׁוַּע לְפָנֶיךָ הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ
וּשְׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שׁוֹמְמוֹתֵינוּ וְהָעִיר
אֲשֶׁר נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ
מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים: יְיָ
שְׁמָעָה יְיָ סְלָחָה יְיָ הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ
אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:
עֶזְרָא הַסּוֹפֵר אָמַר לְפָנֶיךָ אֱלֹהַי בֹּשְׁתִּי וְנִכְלַמְתִּי
לְהָרִים אֱלֹהַי פָּנַי אֵלֶיךָ: כִּי עֲוֹנוֹתֵינוּ רַבּוּ
לְמַעְלָה רֹאשׁ וְאַשְׁמָתֵנוּ גָדְלָה עַד לַשָּׁמָיִם: וְאַתָּה אֱלֹהַּ
סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת וְלֹא
עֲזַבְתָּם: אַל תַּעַזְבֵנוּ אָבִינוּ וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ בּוֹרְאֵנוּ
וְאַל תַּזְנִיחֵנוּ יוֹצְרֵנוּ וְאַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ כָּלָה כְּחַטֹּאתֵינוּ
וְקַיֵּם לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּדִבְרֵי

קבלה

„עוויגליך. פערלייהע דויערנדע גליקזעליגקייט יעקב, גנאדע אברהם, דיא דוא
„אונזערן פעטערן שוואורזט אין דען טאגען דער פארצייט!"
דניאל דניאל, דער מאן דער אנמוטה, בעטעטע פאר דיר: „נייגע, איין גאָטט,
„דיין אָהר, הערע! עפפנע דיין אויגע, זיה אונזרע רואינען, דיא שטאדט,
„וועלכע נאך דיינעם נאמען גענאננט וירד! ניכט אויף אונזרע טוגענדען געשטיצט,
„פלעהען וויר פאר דיר, וויר האָפפען נור אויף דיין גראָססעס ערבארמען. עוויגער,
„ערהערע, פערגיב, מערקע אויף, טהוע אונגעזוימט, אום דיינעטוויללען, איין
„גאָטט! דען דיין נאמע וירד גענאננט נאך דיינער שטאדט, נאך דיינעם פאלק."
עזרא עזרא, דער שריפטגעלעהרטע, שפראך פאר דיר: „איין גאָטט! איך שע-
„מע מיך, ערראָטהע, איין אנטליץ פאר דיר, גאָטט, עמפאר צו העבען;
„דען אונזרער זינדען זינד פילע, וואכסען איבער אונזער הויפט עמפאר, אונזרע שולד
„שטייגט גען הימעל." אונד דו ביזט גאָטט דער פערגעבונגען, גוטיג, פאטער-
בארמענד, לאנגמיטהיג, פאָן אונענדליכער הולד אונד טרייע; דו פערליעסט זיא
(ישראל) ניכט. זאָ פערלאס' אויך אונז ניכט, פאטער, גיב אונז ניכט הין, שעפ-
פער! פערווירף אונז ניכט, אונזער אורהעבער! פערניכטע אונז ניכט פעלליג, ווי
אונזרע זינדען פערדינטען. בעשטעטיגע אונז, עוויגער, אונזער גאָטט, וואס דו
אונז פערזיכערטעסט אין דען וואָרטען דער איבערליפערונג, דורך ירמיהו, דיינען
זעהער

משיח צִדְקְךָ אָמַר לְפָנֶיךָ שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ נַקֵּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִכָּל פְּשָׁעֵנוּ וְטַהֲרֵנוּ מִכָּל טֻמְאוֹתֵינוּ וּזְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים וְטַהֲרֵנוּ· כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם׃

מִיכָה עַבְדְּךָ אָמַר לְפָנֶיךָ מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא׃ יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתֵינוּ· וְכָל חַטֹּאת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל תַּשְׁלִיךְ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לֹא יִזָּכְרוּ וְלֹא יִפָּקְדוּ וְלֹא יַעֲלוּ עַל לֵב לְעוֹלָם׃ תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם׃

דניאל

אַלז אונז איבערקאַמען ; דאַ האַסט נאך וואַהרהייט געהאַנדעלט ; וויר אַבער זינד גאָטטלאָז געוועזען ·

משיח דיין געררעכטער געזאַלבטער (דוד) שפּראַך פֿאָר דיר : „ אונוויססענטליכע „ פֿעהלער, ווער בעמערקט דיא? בעוואַהרע איך פֿאָר אונערקאַננטען זינ־ „ דען!" רייניגע אונז, עוויגער, אונזער גאָטט, פֿאָן אַלל אונזערן אונטהאַטען, אַכֿ' אונז ריין פֿאָן אַלל אונזערן אונרייניגקייטען ; שפּרענג' איבער אונז רייניס וואַססער, אונד רייניגע אונז, וויא געשריבען איזט דורך דיינען פּראָפֿעטען : „ איך שפּרענג' איי־ „ בער אייך רייניס וואַססער, איהר ווערדעט ריין פֿאָן אַלל אייערן אונרייניגקייטען, אונד „ פֿאָן אַלל אייערן אַבגאָטטליכקייטען רייניג' איך אייך ·"

מיכה מיכה, דיין דינער, שפּראַך פֿאָר דיר: „ ווער איזט גאָטט, וויא דוא, דער „ זינדע פֿערגיבט, אונטהאַט איבערגעהט? — דעם רעזטע זיינעס ערב־ „ טהיילס בעהעלט ער ניכט עוויגליך זיינען צאָרן, דען וואָהלגעפֿאַללען אַן גנאַדע האַט „ ער· ער ערבאַרמט זיך ווידער אונזער, אונטערדריקט אונזרע פֿערגעהונגען ; יאַ, „ דוא, גאָטט, ווירפֿסט אין דיא טיפֿען דעס מעערעס אונזרע זינדען אַללע, אונד אַללע „ זינדען דיינעס פֿאָלקעס, דעס הויזעס ישראל, ווירפֿסט דוא אַן איינען אָרט, וואָ זיא ניכט „ אַן ערינֿנערונג געבראַכט, ניכט בעדאַכט ווערדען, נאָך אין דען זין קאָממען „ עוויגליך

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ · שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים · וּקְשֵׁי עֹרֶף · לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ · אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ :

אָשַׁמְנוּ · בָּגַדְנוּ · גָּזַלְנוּ · דִּבַּרְנוּ דוֹפִי : הֶעֱוִינוּ · וְהִרְשַׁעְנוּ · זַדְנוּ · חָמַסְנוּ · טָפַלְנוּ שֶׁקֶר · יָעַצְנוּ רָע : כִּזַּבְנוּ · לַצְנוּ · מָרַדְנוּ · נִאַצְנוּ · סָרַרְנוּ · עָוִינוּ · פָּשַׁעְנוּ · צָרַרְנוּ · קִשִּׁינוּ עֹרֶף : רָשַׁעְנוּ · שִׁחַתְנוּ · תִּעַבְנוּ · תָּעִינוּ · תִּעְתָּעְנוּ : סַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ : וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ :

משיח

אלהינו אונזער אונד אונזרער פֿאָרפֿאהרען גאָטט! לאסס פֿאָר דיך קאָממען אונזער געבעט, אונד ענטציהע דיך אונזערם פֿלעהען ניכט. דען וויר זינד ניכט אונפֿערשעמט אונגעזיטעט, ניכט זאָ כער הארטנעקקיגער פֿערשטאָקקונג, אום פֿאָר דיר צו זאָגען: עוויגער, אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָרפֿאהרען! וויר האבען רעכטשאפֿפֿען געהאנדעלט אונד ניכט געזינדיגט; זאָנדערן וויר בעקעננען, דאס וויר געזינדיגט·

אשמנו וויר האבען פֿערשולדעט· וויר האבען טרייאלאָז געהאנדעלט· וויר האבען געראובט· וויר האבען פֿערלײַאומדעט· וויר האבען פֿאָם רעכטען וועג אבגעפֿיהרט· וויר האבען אנדרע צו אייגענמעכטיגען פֿערלייטעט· וויר האבען געפֿרעפֿעלט· וויר האבען געוואלטטהאט אויזגעאיבט· וויר האבען ליגען ערדיכטעט· וויר האבען בעזע ראטשלעגע געגעבען· וויר האבען טריגליכע רעדען געפֿיהרט. וויר האבען לייכטזיננינג געהאנדעלט· וויר האבען אונז עמפּערט· וויר האבען געלעסטערט· וויר האבען אונז ווידערשפּענשטיג בעצייגט· וויר זינד פֿאָם רעכטען וועג אבגעוויכען· וויר האבען איבעלטהאטען בעגאנגען· וויר האבען אונזרע נעבענמענשען געפּלאגט· וויר זינד הארטנעקקיג געוועזען· וויר האבען בעזעס פֿערשולדעט· וויר האבען אונזרע זיטטען פֿערדערבט· וויר האבען שאנדטהאטען בעגאנגען· וויר זינד פֿערוויררט, אונד פֿיהרען אנדרע אירר. וויר זינד פֿאָן דיינען געזעטצען אבגעוויכען, אונד פֿאָן דיינען גוטען פֿעראָרדנונגען· אבער! עס האט אונז קיינען פֿאָרטהייל געבראכט! דו, עוויגער, ביזט גערעכט אין אללעם

השמים משם יקבצך יי אלהיך ומשם יקחך: הלבן
חטאינו כשלג וכצמר כמה שכתוב לכו נא ונוכחה
יאמר יי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם
יאדימו כתולע כצמר יהיו: זרוק עלינו מים טהורים
וטהרנו כמה שכתוב וזרקתי עליכם מים טהורים
וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר
אתכם: מחה פשעינו למענך כאשר אמרת אנכי
אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור:
מחה פשעינו כעב וכענן כאשר אמרת מחיתי כעב
פשעיך וכענן חטאתיך שובה אלי כי גאלתיך: אמרינו
האזינה יי בינה הגיגנו: יהיו לרצון אמרי פינו
והגיון לבנו לפניך יי צורנו וגאלנו: כי לך יי הוחלנו
אתה תענה אדני אלהינו:

אלהינו

„דיין גאָטט, דיך פֿאָן דאַהער זאַממעלן אונד איינהאָלען:“ לאַס' ריין אונד ווייס ערשיינען
אונזרע זינדען, וויא שנעע, וויא ווייסע וואָללע, וויא עס הייסט: „וואָהלאַן! לאַסט אונס
„רעכטען, שפּריכט דער עוויגע, זינד איירע זינדען וויא שאַרלאַך ראָטה, זיא זאָללען
„ווייס וויא שנעע ערשיינען; זינד זיא ראָטה, וויא קערמעז־וואורמבלוט, זיא זאָללען
„וויא ווייסע וואָללע גלענצען.“ שפּרענגע ריינעס וואַססער איבער אונס, אונד רייניגע אונס,
וויא געשריבען איזט: „איך שפּרענגע איבער אייך ריינעס וואַססער, איהר ווערדעט
„ריין, פֿאָן אַללען אייערן אונרייניגקייטען, אונד פֿאָן אַללען אייערן אַבשייליכקייטען רייניגע
„איך אייך.“ לאַס' אונזרע מיססעטהאַטען שווינדען, אום דיינעטוויללען, וויא דוא פֿערהייס־
עסט: „איך, איך בין עס, דער איך דיינע מיססעטהאַטען, אום מיינעטוויללען, שווינדען
„לאַסע; דיינער זינדען געדענקע איך ניכט מעהר.“ לאַס' אונזרע פֿערברעכען,
וויא געוועלק, וויא נעבעלדאַמפף, שווינדען, וויא דוא פֿערהייסעסט: „איך לאַסע
„שווינדען וויא געוועלק דיינע מיססעטהאַטען, וויא נעבעלדאַמפף דיינע זינדען; קעהרע
„צוריק צו מיר, איך ערלעזע דיך.“ אונזרע וואָרטע פֿערנים, עוויגער, מערקע
אויף אונזער פֿלעהען! וואָהל מעגען דיר געפֿאַללען דיא רעדען אונזערעס מונדעס, דיא
געדאַנקען אונזערעס הערצענס דיר, עוויגער, אונזער האָרט, אונזער ערלעזער! יאַ,
צו דיר, עוויגער, האָפֿפֿען וויר; דוא ערהערעסט, עוויגער, אונזער גאָטט!

יַעֲקֹב וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

זְכוֹר לָנוּ בְּרִית רִאשׁוֹנִים כַּאֲשֶׁר אָמַרְתָּ וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְיָ: עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמוֹ שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיהֶם: רַחֵם עָלֵינוּ וְאַל תַּשְׁחִיתֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב כִּי אֵל רַחוּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם: הָשֵׁב שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה: קַבֵּץ נִדָּחֵנוּ כְּמָה שֶׁכָּתוּב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם

בונדען וואהרט; ברינגע יעקב'ז נעזטע אויז דער געפאנגענשאפט צוריק, אונד הילפע אונז, אום דיינעז נאמענז ווילען!

זכור געדענקע אונז דען בונד מיט דען פארפאהרען, ווי דוא פערהייסען: „איך „געדענקע איהנען דען בונד מיט דען פארפאהרען, דיא איך זיא הערויספיהר„טע אויז דעם לאנדע מצרים פאר דען אויגען דער פעלקער, איהר גאטט צו זיין, איך, „דער עוויגע!" טהוע אונז, ווי דוא אונז פערזיכערטעזט: „אללײן, אויך וואהרען„ווענן זיא שאן איס לאנדע איהרער פיינדע זינד, פערווערפ' איך זיא ניכט, ווערדע „איהרער ניכט איבערדריזזיג, זיא אויך צו רייבען, איינען בונד מיט איהנען פעזטצו„אויף צו העבען; דענן איך בין דער עוויגע, איהר גאטט." ערבארמע דיך אונזערי, פערדערבע אונז ניכט, ווי עז הייסט: „דענן איין ערבארמענדער גאטט איזט דער „עוויגע, דיין גאטט, ער לעזט ניכט אב פאן דיר, פערדערבעט דיך ניכט, פער„געסט ניכט דעז בונדעז דיינער פעטער, דען ער איהנען בעשוואר." פיהרע אונז אויז דער געפאנגענשאפט צוריק, אונד ערבארמע דיך אונזער, ווי עז הייסט: „דער „עוויגע, דיין גאטט, פיהרט אויז דער געפאנגענשאפט דיך צוריק, ערבארמעט זיך „דיינער; ער זאממעלט דיך ווידער אויז אללען פעלקערן, וואהין דער עוויגע, דיין „גאטט, דיך צערשטרייטע." זאממלע אונזרע פערשטאסענען, ווי עז הייסט: „ווירזט דוא אויך ביז אן דאז ענדע דעז הימעלז פערשטאסען, זא ווירד דער עוויגע, „דיין

פלצנו מרוב תלאות · פוצמנו מכובד תחלאות ·
צפינו ישע לראות · צרות אותנו קוראות : קדוש
ישראל הביטה · קלון רעיתך המלובטה · רדה
מכבודה ונתמוטטה · רפה שבריה כי מטה : שמע
פלל פיות · שכלל בנוי לתלפיות · שובה אלהי בריות ·
שובב נדחי אריות : תעלה נא ארוכתנו · תחבוש
מחץ מכתנו · תשמע קול רנתנו · תקבל ברחמים
וברצון את תפלתנו :

זכור לנו ברית אבות כאשר אמרת וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור :

לברית מילה זכור ברית אברהם ועקדת יצחק והשב שבות אהלי יעקב

עכטיגען פאללען נידער ; אללע געביינע אונזרער גלידער צערבראכען ער, דאס וויר אונ=
מעכטיג אין דיא הענדע אונזרער צערמאלמער פיינען · וויר ערבעבטען פאר דער איה=
נעליגקייטען אענגע, שווערע איבעל צערריטטעטען אונז ; וויר הארטען, הייל צו
ערבליקען, אונד לײדען טרעפען אונז איאמער · הייליגסטער ישראלס, זיע דיא
שמאך דיינער געליבטען כאליאן, דיא זא ערטאסטעטעט איזט ! פאן איהרער הערליכ=
קייט געזונקען איזט זיא, געפאללען ; זא היילע איהרען שאדען, דען זיא איזט טיף
געפאללען · ערהערע אונזער אונדעז געבעט, גרינדע דען בויא דער וואהנבורג
(ציון) וידער ! קעהרע ווידער צו אונז, גאטט אללער געשעפפע, פיהרע דיא אונ=
טער דיא לעווען פערשטאסענען צוריק ! לאס' אונזרע היילונג געדייהען, היילע דיא אונז
געשלאגענען וואונדען ; ערהערע אונזרע פלעהענדע שטיממע, עמפפאנגע ערבארמ=
אונד, וואהלוואללענד אונזער געבעט !

זכור געדענקע אונז דען בונד דער פעטער, ווי דוא פערהיסען : „איך גע=
„דענקע איינעז בונדעז מיט יעקוב, אויך איינעז בונדעז מיט יצחק, אונד אויך
„איינעז בונדעז מיט אברהם געדענקע איך, אונד דעז לאנדעז געדענקע איך אויך ·"
זכור ברית געדענקע דעז בונדעז מיט אברהם אונד וואז יצחק (נון פאטער) גע=
בונדען

(א"ו) · סלה, באיכה (א') · עלס, בירמיה (כ"ד) · עולפתי, בישעיה (כ"א) · פולצנו, באיוב (כ"א) · פוצמנו, בתהלים (ס') · המלבטה, במשלי (י') · ונתמוטטה, ענין מיטה ונפילה · בנוי לתלפיות, בשיר (ד') · ארוכתנו, בירמיה (ל') ·

עֲוֹנוֹת • גָּדְלוּ עַד לִמְעוֹנוֹת • דְּוּוּי נְפָשׁוֹת נַעֲנוֹת • דּוֹר שֶׁעֲהַלַעֲנוֹת: הִרְגַּזְנוּךָ אֱלֹהֵי תְהִלָּתֵנוּ • הִכְעַסְנוּךָ בְּרוֹב אִוַּלְתֵּנוּ • וְלָכֵן נִמְשְׁכָה תוֹחַלְתֵּנוּ • וּלְזָרִים נֶהֶפְכָה נַחֲלָתֵנוּ: זֵרוּנוּ מִבֵּית חַיֵּינוּ • זִלְזְלוּ מְקוֹם מַאֲוַיֵּינוּ • חָרְבוּ מְקוֹם בֵּית אִוּוּיֵנוּ • חָדְלוּ נִיחוֹחֵי רְצוּיֵנוּ: טָעִינוּ מִנְּתִיב יוֹשֶׁר • טָפַשְׁנוּ צַעַד מִיֹּשֶׁר • יַעַן כִּי מָאַסְנוּ כוֹשֶׁר • יְרִיבֵנוּ הַדְּאָה כַּנֶּשֶׁר: כָּבַשׁ פּוּל קְהָלַי • כִּלָּה כֹחִי וְהִבְהִילַי • לַחְלַח וְחָבוֹר הוֹבִילַי • לְהַרְחִיקִי מֵעַל גְּבוּלַי: מַצֶּבֶת קֹדֶשׁ הַנִּשְׁאָרָה • מֵעִיר קֹדֶשׁ הַמְעֻטָּרָה • נָמָה לְנֶגְדְּךָ סוֹרֵרָה • נַעֲלֵיתָ וְרוּחֲךָ סָרָה: סִיחֵף נְבוּ גִּבּוֹרַי • סִלָּה כָּל אַבִּירַי • עֶצֶם כָּל אֵבָרַי • עוֹלַפְתִּי בְּיַד שׁוֹבְרַי:

פולצנו

ניכט דאהין אונז ראפפען! דיא זינדליכען זאכען גענאמען צו, וואכזען בים הימעל עמ־
פאר; ערהערע דאם דיא יאמער וויממערנדען, געמארטערטען זעעלען, אָלגיט־
גער, אונד ווענדע דיך גנעדיג צו איהנען! דיך ערצירנטען וויר, גאָטט אונזערס רוהמעס,
רייצטען דיך דורך אונזרער טהאָרהייטען מענגע; דארום ליהעט אונזרע האָפפנונג
זיך אין דיא לענגע, פֿרעמדען ווארד אונזער ערבע צו טהייל. זיא טריבען אויז דעם האו־
זע אונזערס לעבענס (בית המקדש) אונז, ווירדיגטען הערב דען וואָהנזיץ אונזרער לוסט ג
דען פֿאָן אונז ערזעהנטען פֿאללאסט פֿערוויסטעטען זיא, אונד אך! דאהין זינד דיא פֿער־
זעהנענדען אָפפֿער פֿאללע. וויר וויכען אב פֿאָן דער באהן דער טוגענד, וויר טהאָרען!
וואנדעלטען ניכט געראדען שריטעז; אונד דאס רעכטליכקייט וויר פֿערוואָרפֿען, ליז־
זעסט דוה, גאָטט, ווידערזאכער, וויא אדלער, הערבייא פֿליגען. פול (קעניג פֿאָן
אזיריען) אונטעריאָכטע אונזרע געמיינדען, ריכטעטע אונזרע קראפֿט צו גרונדע,
זענדט'אין טרעקקען אונז; נאך לחלח אונד חבור שלעפטע ער אונז, ווייט הינוועג פֿאָן
אונזרער גרענצע. דער הייליגע שטאמם, דער איבריג בלייב פֿאָן דער געהייליגטען,
געקרענטען שטאדט, טרייללאָז שפראך ער געגענדיך, עוויגער— דוּ ערהאבעטט דיך
אונוויליג הינוועג. אונד כבן (נבוכדנצר) ראפפֿטע אונזרע העלדען הין, טראט אונזרע
אנעכטיגען

אדון׳ תוגנו, ענייזיגין׳ תמוגגנו, כמו (ישעיה ס״ד) ותמוגגנו׳ דדוי, מלשון מדוה (תהלות מ״ב)׳ פול, מלך אשור (מלכים ב׳ ט״ו)׳ לחלח וחבור, שם (י״ז)׳ גמה, דברה׳ ורוחך סרה, במלכים (א׳ כ״א), ותרגמתי בלשון נקיה׳ סיחף, גורפים (מ״ו)

לנו : אתה יי לא תכלא רחמיך ממנו חסדך ואמתך תמיד
צרונו : זכור רחמיך יי וחסדיך כי מעולם המה · זכרנו יי
ברצון עמך ופקדנו בישועתך : זכור עדתך קנית קדם גאלת
שבט נחלתך הר ציון זה שכנת בו : זכור יי חבת ירושלים אהבת
ציון אל תשכח לנצח : זכור יי לבני אדום את יום ירושלים
האומרים ערו ערו עד היסוד בה : זכור לאברהם ליצחק
לישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך ותדבר אליהם ארבה
את זרעכם ככוכבי השמים וכל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן
לזרעכם ונחלו לעולם : זכור לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן
אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו :

אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו :

חטאנו צורנו סלח לנו יוצרנו :

אדון בינה הגיגנו · אזון שיחנו · בשאגנו · בעוננו
אל תוגנו · ברשענו אל תמוגגנו : גברו דברי
עונות

בעוואהרע אונז איאוערדאר · געדענקע דיינער ערבארמונגען , גאטט , דיינער
גנאדע , דיא פאן יעהער וואר · געדענקע אונזער , עוויגער , ווען דוא וואהלוואללענד
דיינעס פאלקע ביזט , בעדענקע אונז , ווען דיין הייל ערשיינט · זייא דיינער געמיינדע
איינגעדענק , דיא דוא אין דער פארצייט דיר ערווארבזט , דעז שטאממעז , נום אייגענ־
טהום דיר ערלעזעט , דעז בערגעז ציון , וואו דוא טהראנטעזט · געדענקע , עוויגער ,
דער ליבע צו ירושלים , דער ליבע צו ציון פערגים אין עוויגקייט ניכט ! געדענקע ,
גאטט , דען זעהנען אדום'ז דען טאג ירושלים'ז , דא זיא ריפען : „ פערהעערעט ,
פערהעערעט זיא ביז אויף דען גרונד ! “ געדענקע אברהם'ז , יצחק'ז אונד
ישראל'ז , דיינער דינער , דענען דוא בייא דיר שווארזט , צו איהנען שפראכזט : „ אינה
דען וויל איך אייערע נאכקאממען וויא דיא שטערנע דעז היממעלז , אונד דיס גאנצע
לאנד , ווענכעז איך פערשפראך , וויל אייערן נאכקאממען איך געבבען צום עוויגען
בעזיצצע · “ געדענקע דיינער דינער , אברהם'ז , יצחק'ז אונד יעקב'ז ; זיהע
ניכט אויף דיא הארטנעקקיגקייט דיזעז פאלקעז , ניכט אויף זיינע באזהייט , אויף זיינע
פערברעכען ! רעכנע אונז ניכט צור זינדע , דאס וויר זא טהעריכט וואררען , אונז זא
פערגינגען · וויר זינדיגטען , אונזער הארט , פערגיב , טעפפער , אונז !
אדון הערר , אערק' אויף אונזרע רעדען , פערנים אונזרע קלאגען , ווען צו דיר
וויר שרייען ; לאס' אונזרע זינדע אונז ניכט נידערשלאגען , אונזרע באזהייט

פרודים הם מכל צרות ממחרפיהם ומלוחציהם ·
נא אל תעזבם יי אלהי אבותיהם ׃ טובותיך יקדמו
להם ביום תוכחה · ומתוך צרה ימצאו פדות ורוחה ׃
יושעו לעין כל ואל ימשלו בם רשעים · כלה שעבודים
ויעלו לציון מושיעים ׃ הקשיבה אדון לקול שועתם ׃
ולמכון שבתך השמים תעלה תפלתם · כי אתה רב
סליחות ובעל הרחמים ׃

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·

ואתה קדוש יושב תהלות ישראל ׃ ואתה הוא ושנותיך לא יתמו ׃ אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד ׃ זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא לא תבזה ׃ היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים ׃ אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים ׃ ועתה יי אבינו אתה אנחנו החומר ואתה יוצרנו ומעשה ידך כלנו

זינד איט אללען בעדרענגניזזען דיא פֿאן איהרען אונטערדריקקערן, דיא איהרער העהנען ; זא פֿערלאזזע זיא ניכט, עוויגער, גאטט איהרער פֿעטער! דיינע פֿאלגיטע קאמאן' איהנען נאך פֿאר פֿאן טאגע דער אהנדונג , לאס' אין דער נאטה לינדערונג , ערלעזונג זיא פֿינדען! אעגען זיא פֿאר דען אויגען אללער וועלט , גערעטטעט ווערדען, דאס בעזעוויכטע זיא ניכט בעהעררשען ; ענדע דיא טקלאפֿעריא , דאס רעטטער נאך ציון הינאויף וואללען . פֿערנים , הערר, איהרע פֿלעהענדע שטיאמע , נו דיינעם וואהנזיץ', צום היממעל דרינגע איהר געבעט עמפאר ; דוא ביזט יא דער פֿערגעבער, דער ערבארמונגען הערר ·

ואתה דוא, פֿאלערהייליגסטער, טהראנעזט אונטער לאבגעזענגען ישראל׳ז · דוא בלייבזט דערזעלבע, אונפֿערגענגליך זינד דיינע יאהרע . דוא אכעזט דיך אויף, ערבארמעזט ציון׳ז, דיך נור צייט דער גנאדע , וואן דיא בעשטיאמטע צייט דא איזט · גאטטגעפֿעלליגע אפפֿער איזט צערקנירשטער געאיטה ; צערקנירשטע , געבייגטע הערץ פֿערשמעהעזט דוא, עוויגער, ניכט . טהוע ציון וואהל נאך דיינער הולד , ערבויע ירושלים׳ז מויערן! דאן געפֿאללען טאלדאפֿער אפפֿער, געווייהטע גאבען דיר , דאן בעשטייגען סטירע דיינען אלטאר · אונד נון , עוויגער , דוא , אונזער פֿאטער! וויר זינד טהאן , דוא אונזער בילדנער, וויר אללע זינד דיינער הענדע ווערק · דוא , גאטט , ענטציהע דיינע ערבארמונג אונז ניכט ; דיינע גנאדע , דיינע טרייע בעוואהרע

וב יי למעוז ביום צרה ויודע חוסי בו: כי טוב יי לעולם חסדו ועד דור
ור אמונתו: טוב לחסות ביי מבטוח באדם טוב לחסות ביי מבטח
נדיבים: טוב וישר יי על כן יורה חטאים בדרך: טוב ויחיל ודומם
תשועת יי: הושיענו אלהים כי באו מים עד נפש: הושע יי את עמך
ת שארית ישראל: הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם
ד העולם: הושיעה יי כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם: עזרנו
הי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך:
יי הושיעה· יי צבאות עמנו· יי צבאות אשרי· יי הושיעה· כי לא
על· כי על רחמיך הרבים· יי שמעה·

שראל נושע ביי תשועת עולמים· גם היום
יושעו מפיך שוכן מרומים· כי אתה
ב סליחות ובעל הרחמים: שעריך הם דופקים·
עניים ודלים· צקון לחשם קשוב· יה שוכן מעלים·

פהודים

טט דענען, דיא נוא איהם האררען, דער זעעלע, דיא איהן זוכעט· גוט
זט דער עוויגע, איינע בורג אן טאגע דער נאטה; ער ליבט דיא איהם פערטרוי־
ן· גיטיג איזט דער העררע; עוויג זיינע גנאדע, זיינע טרייע פיר אונד פיר· בעססער
זט, דעם העררן פערטרויען, אלס אויף מענשען זיך פערלאססען· בעססער איזט,
עם העררן פערטרויען, אלס אויף פירסטען זיך פערלאססען· גיטיג איזט דער עוויגע
אונד גערעכט; לייטעט אירדענדען דיא רעכטע באהן· גוט איזט, שווייגענד הארדען
ער הילפע דעס העררן· הילף אונס, העררע! דאס וואססער דרינגט אנס לעבען· רעט־
ע· גאטט, דיין פאלק, דען רעסט ישראל'ס! הילף דיינעם פאלקע, זעגנע דיין ער־
ע; זייא איהר הירט, אונד טראגע זיא אין דיינעם שאסע צור עוויגקייט! העררע,
טעה' אונס בייא! דיא פראממען זינד דאהין, דיא צאהל דער רעדליכען נימט אב·
ילף אונס, גאטט אונזערעס הייל, אום דער העררליכקייט דיינעס נאמענס ווילען! רעט־
טע אונס, פערגיב אונזרע זינדען אום דיינעס נאמענס ווילען!

שראל ישראל ווירד גערעטטעט דורך דען עוויגען, עוויגעס הייל איהם פערליהען·
זא לאס' זיא אויך איצט דורך דיינען אויססרוך גערעטטעט ווערדען, דער
וא אין העהערן רעגיאנען טהראנעסט! דוא ביזט יא דער אללפערגעבער, דער
רבארמונגען העררע· אן דיינע טהארע קלאפפען זיא אן, ארמע, דירפטיגע; א
ערניס איהרעס לייזען געבעטעס ערגיטונג, עוויגער אין דען העהען! גענגיטעט

שראל· צקון לחשם· ביצעיה (כ"ו)· מעלים השמים העליונים:

הַר בְּדוּדֵינוּ · סְחִי וּמָאוּס הוּשַׂם כְּבוֹדֵנוּ · עֻנֵּנוּ וְתֻנֵּנוּ
מְחִיר בְּשִׁעְבּוּדֵינוּ · עוֹד לְמִנְיָנְךָ בַּקֵּשׁ אֲבוּדֵנוּ : פְּקוּדַת
נִגְעֵי תוֹכְחוֹתֶיךָ שְׁפוּטִים · פְּזוּרִים פְּרוּדִים וּבְגוֹיִם
עֲבוּטִים · צָפְנֵם בְּסֻכְּךָ מֵרִיב וּשְׁפָטִים · צְפִיַּת תִּפְאַרְתְּךָ
לָמוֹ מַבִּיטִים : קוֹל כֹּחֲךָ לַהַב חוֹצֵב · קֶצֶב טוֹב וְהִלּוּפוֹ
קוֹצֵב · רֵעֶיךָ דּוֹפְקִים בְּקוֹל עָצֵב · רְצוֹת נִדְבָתָם
וּבְקִרְבָּם הִתְיַצֵּב : שׁוֹקְדִים בְּצוֹם לִבָּם לְהַכְנִיעַ ·
שְׁאוֹנָם מִזַּעַם בַּהֲדָרֶיךָ תַּצְנִיעַ · תּוֹבְעִים בְּלַחַשׁ שָׂפָה
לְהָנִיעַ · תַּאֲוָתָם אַל נָא תַּמְנִיעַ : שִׁמְךָ אֱלֹהִים חַיִּים
מִתְפָּאֵר · לְטוּב חַיִּים מִמְּךָ נִשְׁאָר · מְקוֹר חַיִּים עִמְּךָ
מִתְבָּאֵר · הַבִּיטָה וַעֲנֵנוּ וְעֵינֵינוּ הָאֵר :

אל מלך · ויעבור · יי יי · וסלחת · סלח לנו · כי אתה ·
טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו : טוֹב יְיָ לְקוָֹיו לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ :

טוב

וואַ שטאַנג' אויך בערגשפיצע, אין עקעל, אין שבטייא אונזרע הערליכקייט געוואַנ-
דעלט ; זאָ ערהערע אונז, פערלייה' ערהאָלונג אונז אין דער שקלאַפערייא , זוכע
דאָך דיא פערלאָרנען, לעהלע זיא אַללע! דיא פאָן דיינען פיינדס אַללען שטראַפגעריכטען
הייאגעזוכטען, דיא, געטרעננט, צערשטרייעט, אונטער דען פעלקערן הינגעהאַל-
טען ווערדען, בירג אין דיינעם שוטצע זיא פאָר יעדעם שטרייטע, לאַס דיינער הערר-
ליכקייט אַנבליק זיא שויען! דער דאַ מיט געוואַלטיגער שטיממע פאָזאַונען ווירבעלט , גו-
טע, ווידריגע שיקזאַלע בעשטיממטעזט , דיינע געליבטען קלאַמפפען זאָ אין טרויריגעם
טאָנע , זאָ נימם איהר איננינגעז געבעט גנעדיג אויף , ערטייל' אין איהרער מיטטע! דיא
דורך ווידערהאָלטעז פאַסטען איהר הערץ בייגען , לינדרע איהרעם פלעהען ניכט , בע-
וואַהרע עז אין דיינען בעהעלטניזזען ; לייזע פערלאַנגען זיא , נור דיא ליפפען בעוועגט
זיך , ענטלייה' איהנען דאָך ניכט , וואַז זיא ווינשען! לעבענדיגער גאָטט , דעזזען נאַ-
מע פערהערליכט איזט , לאַסס' אונז פאָרטדויערן לאַנג גליקזעליגען , פאָן דיר פערר-
ליהענען לעבען ; דעז לעבענז קוועללע אָפפענבאַרעט זיך ביים דיר , זאָ שויע הערפאָב ,
ערהערע אונז , ערלייכטע אונזרע אויגען !

טוב גוט איזט דער עוויגע אַללען , ערבאַרמט זיך זיינער ווערקע אַללער · גוט איזט
גאָטט

החכמות , ובל"א אמטעריע , שטאַך׳ · שורדנו , נשארנו שרידים · כתורן , בישעיה (ל׳) ·
בדודנו , כמו (דברים ל"ג) בדד · סחי , מיכה (ג׳) · עבוטים , מענין עבוט ומשכון : כדבתם ,
תפלתם בנדיבת לבב · מתבאר , מבורר ונגלה ·

יהפש: הוספנו בחטאינו חמה להבעיר · המתנדבים
כבני בית להפעיר · ומה יעצור כח רב וצעיר · ודוי
ופלל לקדיש ועיר: זחלתי ואירא בעד מחן · זעק
לחוות לחוקר בוחן · חסר חסד יתור צחן · חן איך
אמצא בתחן: טוב לקוראיך בנפש רהב · טרחם
שא ולכלכל יהב · יקר חסדך עלי יורהב · יען קולי
להאזין באהב: כהגון מדות ובתפלה שלם · כזקן
רגיל ולא כגולם · להחשב נגדך דכא מלהכלם ·
לרחמיך זכרה לדוחתי מלהתעלם: מרבים צרכינו
אין להאמר · מקוצר דעה ומרוב ממר · נגדך הכל
יוצר חומר · נוהג ורועה צל ושומר: שורדנו כתורן

הר

פאכטען וויר נאך מעהר דען צארן גאטטעס אן, אינדעם פרייוויליגע פערטרעטער (דיא פארזינגער) פיר אונז שפראכען: וואס קאננען, גראס אדער קליין, אויזהאל־טען? וואס זינדע בעקעננען, וויא בעטען צום אללערהייליגסטען, דער אללעס איבער־טריפט? שיכטערן, פורכטזאם שיקקע איך דאס געבעט פיר דיא געמיינדע צו דעם, דער אללעס ערפארשעט, אללעס פריפעט; איך, דער מאנטוגענד אמאנגעלן, איבער־פלוס אן איבעלטהאטען האט, וויא זאלל גונסט איך פינדען מיט איינעם געבעטע? דער דאס דען ערהאבענען זעעלען גוט בייזט, דיא דיך אנרופען, אין איהרער איהזעליגקייט זיא פערזארגעזט, איהר געשיק בעשטימעזט, לאס' דיינע גנאדע גראס, פער־העררליכט איבער איך וואלטען, פערנים דאך מיט ליבע איינע שטימע! פיר מיינען וואהלגעזיטטעטען, צום בעטען געשיקטען, פיר מיינען בעיזהרטען, ערפאהרנען אמן, ניכט פיר מיינען אונגעשליפפנען מכטע איך, גאטט, דאס איך ניכט פער־שטאסען, ניכט בעשעמעט ווערדע; ניא דיינער ערבארמונגען איינגעדענק, ווענדע דיך ניכט אב, רעטטע איך! פיל זינד אונזרער בעדירפניזזע, קעננען ניכט אללע גענאננט ווערדען; אונצולענגליך איזט אונזער וויזזען, אמאנניגפאך אונזער פער־דרוס: דיר איזט אללעס בעקאננט, שעפפער אללער שטאפפע, אונזער פיהרער, אונזער הירט, אונזער שאטטען, אונזער היטער! פעראיינצעלט זינד וויר איבריג,

וויא

אין׳ כחדק, כקולים׳ שחוקי הדק, שמות (ל״ח)׳ בדק, בדיקה וחפוש׳ להפעיר, לפתוח פה בתפלה. לקדיש ועיר, בדניאל (ד׳), כנוי להקב״ה׳ זחלתי, באיוב (ל״ב)׳ מחן, מחנה ישראל׳ לחוות, להגיד׳ לחן, ביואל (ב׳), כנוי לעבירות׳ רהב, בתהלים (כ׳), ענין גדולה׳ יהב, שם (נ״ה)׳ ממר, במשלי (כ״ח)׳ חומר, ידוע בספרי

החכמות

קִרְבָתְךָ עַל כָּל הַבָּאוֹת׃ הָחִישָׁה לָמוֹ יְשׁוּעוֹת הַנִּבָּאוֹת׃ קָדוֹשׁ עֲשֵׂה עִמָּם לְטוֹבָה אוֹת׃ חָזָק וְאַמִּיץ גֹּאֲלָם יְיָ צְבָאוֹת׃

אל מלך׃ ויעבור׃ יי׳ יי׳ וסלחת׃ סלח לנו׃ כיאתה׃
לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵינוּ כִּי רַב הוּא׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ׃ לְמַעַן שִׁמְךָ יְיָ תְּחַיֵּינוּ וּבְצִדְקָתְךָ תוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשֵׁנוּ׃ לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ עֲשֵׂה וְלֹא לָנוּ רְאֵה עֲמִידָתֵנוּ דַּלִּים וְרֵקִים׃ עֲנֵנוּ יְיָ כִּי טוֹב חַסְדֶּךָ כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלֵינוּ׃
פְּנֵה אֵלֵינוּ וְחָנֵּנוּ כִּי יְחִידִים וַעֲנִיִּים אֲנָחְנוּ׃

ליי הישועה׃ יי צבאות׃ יי הושיעה׃ כי לא׃ כי על רחמיך׃ יי שמעה׃
אלהינו ואלהי אבותינו׃

אֵין מִי יִקְרָא בְצֶדֶק׃ אִישׁ טוֹב נִמְשַׁל כְּחֵדֶק׃ בַּקֵּשׁ בְּעַד שְׁחוּקֵי הַדֶּק׃ בְּשׁוּם פָּנִים אֵין בֶּדֶק׃ גֶּבֶר תָּמִים וְנָבָר אָפֵס׃ גָּמַר חָסִיד וְצַדִּיק נִרְפַּס׃ דּוֹר עָנִי בַּעֲוֹנוֹ נִתְפַּס׃ דְּבָרָיו לְהַגִּיד מִי יְחַפֵּשׂ

ביים; ליגע איהנען דאש גוטע לייכטן, פֿאללערהייליגטער, אללמעכטיגער, ערלעזער, עוויגער צבאות!

למען אום דיינעש נאמענש ווילן, עוויגער, פֿערגיב אונזרע זינדען, דיא זא גראס זינד. אויך דאס דיינע געליבטן גערעטטעט ווערדען, העלפֿ׳ אונש דיינע רעכטע, ערהערע אונש! אום דיינעש נאמענש ווילן, גאטט, ערהאלטע אונש, דורך דיינע גערעכטיגקייט בעפֿרייע אויש דער בעדרענגניס אונזרע זעעלע, אום דיינעט־ווילן: אונזער גאטט, טהוע עש, ניכט אום אונזער ווילן; טויא אונזערן שטאנד זא עלענד, פֿאללער איטטעל בעריבט. ערהערע אונש, עוויגער, נאך דיינער גיטע, דיינער גנאדע; ווענדע דיך, אללערבארמער, צו אונש! ווענדע דיך צו אונש, זייא אונש געוואגען, דען פֿערלאססען אונד עלענד זינד וויר.
אונזער גאטט, גאטט אונזרער פֿעטער!

אין ניאמאנד איזט, דער טוגענד לעהרע, דער בעזטע גלייכט שטעכענדעם דארנע; פֿיר דיא לעראסלאטען (ישראל) צו ביטטען, לעטט אויך קיינע ווייזע זיך יעמאנד זעהען. דאהין זינד דיא שולדלאזען, דיא רייכען מענגער, היגוועג דיא פֿראמאנען, דיא גערעכטען נידערגעטרעטען; דאש עלענדע געשלעכט פֿענגט אין אייגנער שולד זיך, צור פֿערטהיידיגונג זיינער זאכע ווען זוכען? דורך אונזרע זינדען פֿאכטען׃

הַנְּטוּיָה : בְּאַהֲבָתְךָ וּבְחֶמְלָתְךָ מְנַשֵּׂא וּמְנַטֵּל ·
עֲצָתָם תְּסַכֵּל וּמַחְשְׁבוֹתָם תְּבַטֵּל · רַבָּה מְהוּמָה
בֵּינֵיהֶם הַטֵּל · וּמַלְאָךְ אַכְזָרִי דּוֹחֶה וּמְטַלְטֵל ·
בַּעֲבוּר כְּבוֹד שִׁמְךָ וְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַמְּהֻלָּל · נוֹרָאוֹת
הַפְלֵא לְכָל בַּגּוֹיִם יִתְהַלָּל · יוֹעֲצֵיהֶם וְאֵיתָנֵיהֶם
תּוֹלִיךְ שׁוֹלָל · וּבָהֶם תִּתְעוֹלֵל · כַּאֲשֶׁר כִּי נִתְעוֹלָל :
מְקִים מֵעָפָר דָּל וְאֶבְיוֹן מֵאַשְׁפָּה · כְּנֵסִיָּתְךָ בַּל תִּתֵּן
לְכָלָה וּלְחֶרְפָּה · אִם בְּפִקּוּדֶיךָ מִתְעַצֶּלֶת וּמַרְפָּה ·
עַל כָּל פְּשָׁעֶיהָ אַהֲבָתְךָ תְּהֵא מְחַפָּה · יְתֵירָה
חִבָּתָם לְפָנֶיךָ אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים · בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ
קְרוּאִים לְךָ בָּנִים · רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּנוּ אֱלוֹהַּ עֶלְיוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים · טֶרֶם יִשְׁטְפוּנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים : חֲפִיצֵי
קרבתך

פֿאָם פֿאָלק עמפֿאָר איט דיינער גראָסען מאַכט, איט דיינעם אויזגעשטרעקטען אַרמע !
דער דיא איט ליבע, איט ערבאַרמען האָך עמפֿאָר העבעזט, ווענדע דער פֿיינדע ראַטה
פֿין טהאָרהייט, פֿערניכטע איהרע ענטווירפֿע ! שטירצע אין גראָסע פֿערווירונג זיא,
דאַס דער גרויזאַמע ענגעל זיא פֿערשטאָסע, אומהער טרייבע ! אום דער העררליכ-
קייט דיינעס נאַמענס, דיינעס היילינגען, געפּריזענען נאַמענס ווילען, ווירקע פֿורכט-
בארע וואונדער, אויף דאַס ער ניכט אונטער דען פֿעלקערן ענטווייהעט ווערדע ; לאַס
איהרע רעטהע, איהרע העלדען בעטריבט אומהער אירען, איבע אַן איהנען אויז,
וואַס מַן אונז דיא אויזגעאיבעט זט ! דער דיא אויז דעם שטויבע דען אַרמען, דען דירפֿטי-
טיגען אויז דעם קאָטה עמפּאָר העבעזט, גיב דיינע געמיינדע ניכט דעם פֿערדער-
בען, דער שמאַך היין ! אונד איזט זיא אויך טרעגע, לעזיג אין בעאָבאַכטונג דיינער גע-
באָטע, זאָ דעקקע דיינע ליבע איהרע פֿערגעהונגען אַללע. דיינע פֿיגעליבטען זינד
עז, העררדער העררען, ווערדען מיאמער דיינע זעהנע גענאַננט ; זאָ מעגען דיינע
ערבאַרמונגען אונז צופֿאָר קאָממען, גאָטט דער העהערן, דער נידריגען וועזען,
בעפֿאָר דיא ווילדען פֿלוטהען אונז הינוועג שוועממען. דיא, טראַכטען, וואָס זיא
טראָסט, דיר צו נאַהען זיך זעהנען, פֿיהרע איהנען הייליג דאַס פראָפֿעצייהטע הייל הער-
ביא

ישראל: עלובים, ענין חרפה בדברי רז"ל · מוסר, אסורים וכבלים, האוסרים את ישראל ·
המטויה, כמו (תהלות כ"ג) תמוט · ומנטל, ענין נשיאה · תסכל, לשון
סכלות ואולת · יועציהם וגו׳, באיוב (מ"ב) · תעולל, באיכה (א׳) · מחפה, מכסה ·
אין

לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְיָ צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְיָ צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בּוֹטֵחַ בָּךְ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: כִּי לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ· כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים: אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ:

אלהינו ואלהי אבותינו·

יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תְּחִנָּה עוֹרְכִים· שֶׁהֵם מְצֵירִים וּלְהִוָּשֵׁעַ צְרִיכִים· צָרֵיהֶם עֲלֵיהֶם עוֹל מַאֲרִיכִים· כָּל זֹאת הִגִּיעָתַם וְשִׁמְךָ מְבָרְכִים· חוֹלִי וּמַכְאוֹב לְהִכָּתֵב לֹא נִמְסַר· עֲלוּבִים מְנוֹעַר וּמֵהֶם לֹא הוּסַר· קָדוֹשׁ בְּיָדְךָ לְפַתֵּחַ מוּסַר· כֶּאֱמוּנָתֶךָ הַנְּקִיָּה וְלֹא כֶּאֱמוּנַת בָּשָׂר: הַלּוֹבֵשׁ צְדָקָה וְלוֹ כִּמְעִיל עֲטוּיָה· וּמִמַּכָּה עַצְמָה מְתַקֵּן רְטִיָּה· קוֹמֵם עֲדָתְךָ מִמַּפַּלְתָּהּ הַמְּטוּיָה· בְּכֹחֲךָ הַגָּדוֹל וּבִזְרוֹעֲךָ הַנְּטוּיָה

ערהערע אונז· הילפֿע פֿינדעט אללײן בײא דעם עוויגען, דײנען זעגען איבער דײן פֿאלק סלה. דער הערר צבאות מיט אונז, יעקב'ז גאטט איזט אונזרע פֿעסטע סלה. עוויגער צבאות, הײל דעם דער דיר פֿערטרויעט· עוויגער פֿערלײה אונז זיג, דער קעניג ערהערע', ווען וויר פֿלעהען· ניכט אויף אונזערן טוגענדען געשטיצט, פֿלעהען וויר פֿאר דיר, וויר האפֿפֿען נור אויף דײן גראסֿע ערבארמען· עוויגער, ערהערע; פֿערגיב, אערקע אויף, טהוע אונגעזייאט, אום דײנעטווילען, אײן גאטט, דען דײן נאמע ווירד גענאננט נאך דײנער שטאדט, נאך דײנעם פֿאלק·

אונזער גאטט, גאטט אונזרער פֿעטער!

ישראל דײן פֿאלק ישראל בריננט געבעט דאר, זיא, דיא בעדרענגטען, דיא הילפֿבעדירפֿטיגען· אללזאנגע, אך! לאזטעט אויף איהנען דער פֿײנדע יאך; דיעז אללעז פֿערהענגטעזט דוא איבער זיא, אונד — זיא לאבען דײנען נאמען. איבעל, לײדען, דיא דיא טריפֿט ניכט איבערליפֿערט, טרעפֿפֿען פֿאן יוגענד אן דיא פֿערהעהנטען· ווייכען ניא פֿאן איהנען; אין דײנער אמכט, אללערהײליגסטער, איזט עז, דיא פֿעססעל צו לעזען, נאך דײנער זאנפֿטען ווייזע, ניכט נאך ווייזע דעז זינדיגען פֿלײשעז. דער דוא אין גערעכטיגקײט, ווא אין מאנטעל, דיך היללעזט, אויז דער וואונדע זעלבזט הײלונג בערײטעזט, ריכטע דײנע געזונקענע פֿאלק וואנקען,

פֿאלק

נושעה קום והושעתים · אלה מרחוק יבאו כתים
אלה מצפון צנים וכתים: שלך הם עבדיך ועמך
לבב כימי קדם נעימך · משכנו אחריך שימנו
כרשומך · הכל חפצים ליראה את שמך: הקטון
לאלף גדל רחומנו · והצעיר לגוי עצום להעצים
בתחומנו · יחד בכל צדקותיך לרחמנו · ישב נא
אפך ותנחמנו:

כי עמך הסליחה למען תורא: האזינה יי תפלתנו הקשיבה
לקול שועתנו: הקשיבה יי לקול תחנונינו מלכנו ואלהינו כי
אליך נתפלל: שמעה יי תפלתנו ושועתנו האזינה ואל דמעתנו
אל תחרש: שמע קולינו יי אלהינו וקבל ברחמים וברצון את
תפלתינו ושמע קולינו יי נקרא חננו ועננו:

ליי

נור היילונג זיא! דיינע ערבארמונגן ווערן ביים פארטשריט דער צייטען; דורך דיך ווערדען וויר גערעטטעט, בעשטעטיגע דאך דען אויזשפרוך: „איך שטעהע איהנען ביא.“ מעגען דיזע פאן דען פערנען כיתים קאממען, יענע שטארען אין קריגזשיפפען אויז דעם נארדען! דיין זינד זיא, דיינע דינער, דיין פאלק, לוי־בע, ווא אין דען טאגען דער פארצייט, דיינע מאכטהיגען! ליה' אונז דיר נאך, זעל־בע אונז אונטער דיינע פערלייכנעטען, וויר אללע עהרפירכטען וויליג דיינען נאמען · זאמ', ערבארמער, דען קליינזשטען גראם צו טויזענדען, דען אונגעאכטעטען צו מעכ־טיגעם פאלקע ווערדען אין אונזערם געביטע! ערבארמע דיך אונזער אללעזאמט, אללגערעכטער, דיין נאמען לעגע זיך, דאז טרעזשטעזט אונז.

כי עמך פירוואהר! ביים דיר איזט פערגעבונג, אויף דאז דאז געעהרפירכטעט ווערדעזט. פערנים, עוויגער, אונזער געבעט, מערק' אויף אונזרע פלעהענדע שטימע! מערקע, גאטט, אויף דיא שטימע אונזערז געבעטעז, דען צו דיר, אונזער קעניג, אונזער גאטט, בעטען וויר· הערע, עוויגער, אונזער געבעט, פערנים אונזער פלעהען, שווייגע ניכט צו אונזערן טהרענען! הערע אונזרע שטי־מע, עוויגער, אונזער גאטט, נים ערבארמענד, וואהלגעפאללענד אונזער געבעט אויף! הערע אונזרע שטימע, גאטט, ווען וויר רופען, ערבארמע דיך אונזער,

ערהערע

מ"ז) ותרופה · כתים, בבראשית (י')· ציים, במדבר (כ"ד) · וכתים, כתות והבורות · לבב, כמו לבבתני (שיר ד')·

ישראל

לָאָרֶץ לְשַׁמָּה וּלְעִיָּה: לֹא חִלִּינוּ פָּנֶיךָ לְהַקְדִּים תְּחִנָּה·
לְהַשְׂכִּיל בַּאֲמִתְּךָ מַעֲלוֹת צַחֲנָה· כָּלִינוּ כִּסְדוֹם בְּשֵׁפֶל
קוֹל הַטַּחֲנָה· כִּמְעַט רֶגַע לוּלֵי תְחִנָּה: יֶתֶר הַפְּלֵיטָה
לְהַשְׁאִיר חַסְתָּ· יָתֵד וְגָדֵר תִּתָּה וְכִנַּסְתָּ· טִלְטַלְתָּנוּ
כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ מָאַסְתָּ· טִירַת כֶּסֶף בִּגְלָלֵינוּ רָמַסְתָּ: חָבוֹל
חִבַּלְנוּ מַעַל לִמְעוֹל· חִבַּלְנוּ מֵעוֹל אֶל עוֹל: זָכוֹר
צִוִּיתָ בְּלִי לִגְעוֹל· זְרוּיִם לְקַבֵּץ וּבָם לִבְעוֹל: וְאַתָּה
אַחֲרֵי כָּל הַבָּא· וַדַּאי צַדִּיק וְלָנוּ הַדִּבָּה· הַיּוֹם
כְּמֵאָז בְּלִי סִבָּה· הִנְנוּ לְפָנֶיךָ בְּאַשְׁמָה רַבָּה: הֲלַת
עַם לְקֶלֶס וְחֵרוּף· דְּחוּפִים סְחוּפִים נְתוּנִים לְטֵרוּף·
גָּלוּת וְשִׁעְבּוּד בְּנִסָּיוֹן וְצֵרוּף· גַּלְגֵּל בְּחֶסֶד לִסְלִיחָה
וְתֵרוּף: בְּרַחֲמֶיךָ עוֹד בְּרַבּוֹת עִתִּים· בְּךָ
נושעה

טירלטעזט דא עזהין, נור פֿערוויזטונג, נור שמאך. — אונד וויר פֿלעהעטען ניכט
פֿאָר דיר, שיקטען קיין געבעט פֿאָראַן; בעטראכטעטען דיינע טרייע ניכט, רייזא-
טענדען אונפֿאלט ניכט הינוועג. אין אויגענבליק, אונד וויר ווערען פֿערגאַנגען וויא
סדום, אין טרויריגער שטיללע, אהנע דיינע גונזט, עוויגער! דען געטרעטטעטען
רעזט ליטעזט ערבאַרמונגספֿאָלל דא איבריג, פֿערליהעזט אונז איינען האַלטבאַרען נאַ-
געל, שילטעזט איט איינעם לוינע אונז, דא, דער דא אין עלענד אויהער אונז טריבעזט
אום יענער דרייא אבשייליכקייטען וויללען, דען זילבערנען פּאַללאַזט, אום אונזער וויל-
לען, נידערשטירלטעזט! פֿערדערבט וואַרען וויר, טרייללאָז, דרום פֿערוואונדעטע
איינלאָך נאָך דעם אַנדערן אונז; אָ געדענקע נון דיינער פֿערקינדונג, דאַס דא
אונזער ניכט איבערדריזיג ווירזט, דאַס דיא ווערטרייטעטען דא זאמעלזט, איהר
אייגענטהיאוטער בינזט · דא בינזט וואַהרליך גערעכט, נאָך אללעם, וואַז אונז טריפֿפֿט,
וויר רעדען פֿערברעכעריש; נאָך הייטע וויא עהעדעם, זינד, אהנע פֿערפֿאלזונג,
וויר אין גראָסען פֿערשוולדונגען · דאַז מראוע פֿאָלק! פֿערשפּאָטטעט, געשמעהעט
ווירד עז, פֿערשטאָסען, היגגערפֿפֿט, דער לערפֿליישונג היגגעגעבען; דאַז עלענד,
דיא שקלאַפֿעריי, דיא ליטערנדע פּראָבע, אָ לייטע גנאָדערפֿאַלל נור פֿערזעהנונג,
נור

רז"ל, להוציא לעז· מעלות לחנה, מענין לחנתו (יואל ב׳) · בשפל וגו׳, בקוהלת (י"ב), ומתורגם לפי הכוונה· תחנה, ענין חן· שלש, שלש עבירות, עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים· הדבה, בבראשית (ל"ז)· סחופים, בירמיה (מ"ו) · ותרוף, כמו (יחזקאל מ"ז)

אלהינו ואלהי אבותינו ·

תָּבֹא לְפָנֶיךָ שַׁוְעַת חִנּוּן · תְּהִי נָא אָזְנְךָ קַשֶּׁבֶת תַּחֲנוּן · שִׁמְעָה צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנּוּן · שַׂר מֵישָׁרִים וּמַעֲלִים מִרְנוּן : רֹאשׁ לְהָרִים נִכְלַמְנוּ בּוֹשְׁנוּ · רֵיחַ נִרְדֵּנוּ כִּי הִבְאַשְׁנוּ · קִלְקַלְנוּ יְשָׁרִים וְתוֹרוֹת שֶׁבִּשַּׁשְׁנוּ · קַרְקַע פָּנֵינוּ בְּכֵן כָּבַשְׁנוּ : צַר וּמָצוֹק מִכָּל צַד · צֹאן נִדָּחָה מֵאֵין מְצַד · פָּנָה לְיָמִין וְגָזוֹר מִעֵצַד · פַּחַד מִשְּׂמֹאל וְצַיָּד הַצָּד : עֵינֶיךָ רוֹאוֹת תִּהְיֶינָה פְּקוּחוֹת · עָנְיִי וְעָנְוִי צָרוֹת הַמְּתוּחוֹת · סֶפֶר לְרִנָּה לְרַצּוֹי תּוֹכָחוֹת · סִבּוֹת וַהֲפוֹךְ בְּדְרָכֶיךָ הַנְּכוֹחוֹת : נְתַתְּנוּ בַּעֲוֹנֵנוּ לִשְׁבִי וּלְבִזָּה : נָחֲתוּ מְלָכֵינוּ כֹּהֲנֵינוּ לְבוּזָה · מָרוֹם נִכְבָּדוֹת וְאַהֲבָה עַזָּה · מִגַּרְתָּ לארץ

אונזער גאָטט, גאָטט אונזרער פֿעטער !

תבא אינגע דאָך אונזער איכבריגזטיגעז געבעט פֿאָר דיך קאָממען, אינגע דיין אָהר אונזער פֿלעהען פֿערנעהמען ! הערע דיא פֿרעמאיגקייט, פֿערניס דיא אנדאַכט, דוא, דער דוא דיא טוגענד שויעזט, דאַז טאַדעלנזווערטהע איבער־זיהעזט ! דאַז הויפט עאספּאָר צו העבבען, טעאטען ויר אונז, ערדעטהען, דען ויר אַכטען אונזערן וואָהלגערוך נוּם עקעל; דיא גערעכטען געזעללע פֿערלעטטען ויר, פֿעראונטטאַלטעטען דיא היילינגען לעהרען, דרום טלאַגען דאַז געזיכט נור ערדע איר נידער. בעדרענגניס פֿאָן אללען זייטען, פֿערשטאָסנע שאַפֿע אָהנע אָבדאַך. נוּר רעכטען ווענדען ויר אונז, דאַ פֿעללט דיא אַקיזט נידער, אַנגזט נור לינקען אונד פֿער־פֿאָלגענדער יעגער. אינגע דיין געעפֿנעטעז אויגע, גאָטט, אונזער עלענד שויען, דיא איבער אונז פֿערהענגטען לײדען ! דאַס קלאַגע אין־ובעל וואַנדלע, דאָס דיא טראַפֿע אונז פֿערזעהנע, דיא צו דיינעס גראַדען וועגע אונז בעקעהרעט ! דורך אונזרע זינדען וואורדען דער גע־אַנגעננשאַפֿט, דער פּלינדערונג ויר היגגעגעבבען צו טיר, אונזרע קעניגע, אונזרע פּריזטער, פֿעראַכטעט פּלוּנזמאַט. יענעז ער־האַבנע, הערליכע היילינגטהום, דאַז דוא איבערשווענגליך ליבטעזט, נור ערדע טטירצטעזט

תבא רנון, ענין תפלה· מרנון, בלשון רז"ל, דבר מגונה, שהבריות מרננין אחריו· ריח וגו', על דרך כי הבאשתם וכו' (שמות ה') · מצד, מצודת מעוז לאום זמה· ומעלד, משעיה (מ"ד)· המתוחות, הנמשכות עלינו. מגרת, בתהלות (פ"ט). ולעיזה, מלשון רז"ל

כי לא כחטאינו תעשה לנו ולא כעונותינו תגמול עלינו: כי כגבוה שמים על הארץ כן הגבר חסדך עלינו: כרחוק מזרח ממערב כן תרחיק ממנו את פשעינו: כרחם אב על בנים כן תרחם יי אלהינו: ליי אלהינו הרחמים והסליחות כי מרדנו בו· וסלחת לעמך אשר חטאו לך ולכל פשעיהם אשר פשעו בך: ונתתים לרחמים לפני שוביהם ורחמום: ואתה תשמע ממכון שבתך מן השמים ושמעת וסלחת: סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה: ושם נאמר· ויאמר יי סלחתי כדברך: הטה אלהי אזנך ושמע פקח עיניך וראה שוממותינו והעיר אשר נקרא שמך עליה· כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים: יי שמעה יי סלחה יי הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך:

וויר קיינע גוטען טהאטען האבען; זא צייגע וואהלגעפאללען אונז, אום דיינעז נאמענז ווילען! ניכט נאך אונזערן זינדען טהוע אונז, פערגילט אונז ניכט נאך אונזערן פער-געהונגען! זא האך דער הימעל איזט איבער דער ערדע, וואלטע דיינע גנאדע איבער אונז! זא פערן דער מארגען איזט פאם אבענד, ענטפערנע פאן אונז אונזרע שולד! וויא פאטער איהרער קינדער זיך ערבארמען, זא ערבארמע דוא דיך, גאטט, אונזער גאטט! דעז עוויגען, אונזערז גאטטעז, איזט דאז ערבארמען, דיא פער-געבונג; דען וויר וואָרען ווידערשפענסטיג געגען איהן· פערגיב, עוויגער, דיינעם פאלקע, אללעז וואז זיא געגען דיך פערגינגען, איהרע פערברעכען אללע, דיא זיא געגען דיך אויזאיבטען, אונד לאסס זיא ערבארמען פינדען פאר דענען, דיא זיא געפאנגען נאהמען, דאס זיא זיך איהרער ערבארמען· זא פערנים פאן דיינעם וואהנזיטצע, דעם הימעל, ערהערע אונד פערגיב! פערגיב דאך דיא זינדע דיזעז פאלקעז, נאך דיינער גראססען גיטע, וויא דוא דיזעם פאלקע פאן מצרים ביז היהער פערגאבזט! זא הייסט עז דארט: „דער עוויגע שפראך: איך פערגעבע, וויא דוא שפרעכסט·“ נייגע, מיין גאטט, דיין אהר, הערע! עפפנע דיין אויגע, זיה אונזרע רואינען, דיא שטאדט, וועלכע נאך דיינעם נאמען גענאננט ווירד! ניכט אויף אונזרע טוגענדען גע-שטיטצט, פלעהען וויר פאר דיר, וויר האפפען נור אויף דיין גראססעז ערבארמען· עווי-גער, ערהערע, פערגיב, אכטע אויף, טהוע אונגעזייאט, אום דיינעטוויללען, מיין גאטט! דען דיין נאמע ווירד גענאננט נאך דיינער שטאדט, נאך דיינעם פאלק·

יְיָ יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נוֹצֵר חֶסֶד
לָאֲלָפִים נוֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ
וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ
כִּי פָשָׁעְנוּ: כִּי אַתָּה יְיָ טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קוֹרְאֶיךָ:
מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים:
מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מַה נְּדַבֵּר וּמַה נִּצְטַדָּק: לְמַעַן
שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵינוּ כִּי רַב הוּא: אֱלֹהֵינוּ בּוֹשְׁנוּ בְּמַעֲשֵׂינוּ
וְנִכְלַמְנוּ בַּעֲוֹנֵינוּ: אֱלֹהֵינוּ בּוֹשְׁנוּ וְנִכְלַמְנוּ לְהָרִים אֱלֹהֵינוּ פָּנֵינוּ
אֵלֶיךָ: אֵין לָנוּ פֶּה לְהָשִׁיב וְלֹא מֵצַח לְהָרִים רֹאשׁ: כִּי עֲוֹנוֹתֵינוּ
רַבּוּ לְמַעְלָה רֹאשׁ וְאַשְׁמָתֵינוּ גָּדְלָה עַד לַשָּׁמָיִם: כִּי עֲוֹנוֹתֵינוּ רַבּוּ
מִלִּמְנוֹת וְחַטֹּאתֵינוּ עָצְמוּ מִסַּפֵּר: כִּי רַבּוּ מְשׁוּבֹתֵינוּ לְךָ חָטָאנוּ:
לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאנוּ וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂינוּ: חָטָאנוּ עִם אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ
וְהִרְשָׁעְנוּ: יָדַעְנוּ יְיָ רִשְׁעֵנוּ עֲוֹן אֲבוֹתֵינוּ כִּי חָטָאנוּ לָךְ: יָדַעְנוּ כִּי
חָטָאנוּ וְאֵין מִי יַעֲמוֹד בַּעֲדֵנוּ שִׁמְךָ הַגָּדוֹל יַעֲמָד לָנוּ בְּעֵת צָרָה:
יָדַעְנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:
כי

מה וואס זאָללען וויר זאַגען פֿאָר דיר, דער דוא טהראָנעסט אין דער העהע? וואס
זאָללען וויר דיר ערצעהלען, דער דוא אים היממעל וואָהנעסט? וואס זאָללען וויר
זאַגען פֿאָר דיר, עוויגער, אונזער גאָטט, וואס רעדען, וויא אונס רעכטפֿערטיגען?
אום דיינעס נאַמענס וויללען, עוויגער, פֿערגיב אונזרע זינדע, דיא זאָ גראָס איזט!
אונזער גאָטט! וויר שעאמען אונס אונזרער טהאַטען, ערראָטהען אום אונזרער פֿער־
געהונגען ווילען· אונזער גאָטט! וויר שעאמען אונס, ערראָטהען, אונזער אַנטליץ,
גאָטט, צו דיר עמפּאָר צו העבען· וויר האַבען ניכט מונד, צו אַנטוואָרטען, ניכט
שטירנע, דאס הויפט עמפּאָר צו העבען· וואַהרליך, אונזרער פֿערגעהונגען זינד
פֿילע, זיא וואַכסען איבער אונזער הויפט עמפּאָר; אונזרע שולד שטייגט גען היממעל·
אונזרע פֿערגעהונגען זינד צו פֿיל צו צעהלען, אונזרע זינדען צו שטאַרק אַן צאַהל, אַלס
דאס מאַן זיא ערצעהלען קעננטע· פֿירוואַהר! גראָס איזט אונזרע פֿערשולדונג, דיר
זינדיגטען וויר· דיר אַללײן זינדיגטען וויר, טהאַטען וואס דיר מיספֿעלליג איזט· וויר
זינדיגטען זאַמט אונזערן עלטערן, פֿערגינגען אונס, איבטען באָסהייט אויס· וויר
קעננען, עוויגער, אונזרע באָסהייט, דיא פֿערגעהונגען אונזרער פֿעטער; דען
וויר זינדיגטען דיר· וויר וויססען, דאס וויר זינדיגטען, אונד ניעמאַנד שטעהעט אונס
ביי; זאָ שטעהע דיין גראָססער נאַמע אונס ביי צור צייט דער נאָטה· וויר וויססען, דאס
וויר

כִּי אַתָּה יְיָ טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קוֹרְאֶיךָ׃

מן תענית צבור ווערדען פאָלגענדע סליחות געזאָגט בעפאָר דער חזן דיא ברכה חנון המרבה לסלוח זאָגט·

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ · כִּי בְרוֹב אִוַּלְתֵּנוּ שָׁגִינוּ · מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ · כִּי רַבּוּ עֲוֹנֵינוּ׃

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה · וּבַעַל הָרַחֲמִים נִקְרֵאתָ · וְדֶרֶךְ תְּשׁוּבָה הוֹרֵיתָ׃ גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ · תִּזְכּוֹר הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם לְזֶרַע יְדִידֶיךָ׃ תֵּפֶן אֵלֵינוּ בְּרַחֲמִים · כִּי אַתָּה הוּא בַּעַל הָרַחֲמִים׃ בְּתַחֲנוּן וּבִתְפִלָּה פָּנֶיךָ נְקַדֵּם · כְּהוֹדַעְתָּ לֶעָנָיו מִקֶּדֶם׃ מֵחֲרוֹן אַפְּךָ שׁוּב · כְּמוֹ בְתוֹרָתְךָ כָּתוּב׃ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ נֶחֱסֶה וְנִתְלוֹנָן · כְּיוֹם וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן׃ תַּעֲבוֹר עַל פֶּשַׁע וְתִמְחֶה אָשָׁם · כְּיוֹם וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם׃ תַּאֲזִין שַׁוְעָתֵנוּ וְתַקְשִׁיב מֶנּוּ מַאֲמָר · כְּיוֹם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ וְשָׁם נֶאֱמַר׃

וַיַּעֲבוֹר יְיָ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא׃

יי

פערברעכען· פירוואָהר! דוא, עוויגער, ביזט מילדטיג אונד מילדפערגעבענד; פאָן גראָססער גנאָדע מילדען, דיא דיך אנרופען.

סלח פערגיב אונז, פאָטער, דען דורך אונזערע טהאָרהייטען אירגנע פעהלטען ווייר; פערצייהע, קעניג, אונז, דען פיעל זינד אונזערע זינדען·

אל איין לאַנגמיטהיגער גאָטט ביזט דוא, ווירזט „העררר דער ערבאַרמונג" גע־נאַננט; דוא לעהרטעזט דען וועג צור בוססע· דיא גרעססע דיינער ערבאַרמונג, דיינער גנאָדע געדענקע היינטע אונד אימאער דען נאַכקאָממען דיינער געליבטען! ווענדע דיך מיט ערבאַרמען צו אונז, דען דוא ביזט העררר דער ערבאַרמונגען. מיט פלעהענדעם געבעטע ערשיינען וויר פאָר דיר, נאַך דיינעם ווילען, דען דוא דעמעם דעמוטהספאָללען (משה) האָסט פערקינדיגט. זאָ לאַסס' אב פאָן דיינעם ענטבראַננטען צאָרן, וויא עס אין דיינער לעהרע היימט! פערלייה אונז שוץ אונד רוהע אים שאַטטען דיינער פליגעל, וויא אַן דעם טאַגע, דאַ דוא, גאָטט, דיך אין דער וואָלקע הערנאָב ליעססעזט. איבערגעהע אונזרע פערברעכען, טילגע אונזרע פערשולדונגען, וויא אַן דעם טאַגע, דאַ דוא דיך בייא איהם (משה) הינשטעלטעזט· ערהערע אונזער געבעט, אונד פערנים אונזרע ווארטע, וויא אַן דעם טאַגע, דאַ דוא אים נאַמען דעז עוויגען ריפסט, וויא עז דאָרט היישט: „דיא ערשיינונג דעז עוויגען צאָג פאָ' ז' ו'·

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן מַרְבֶּה מְחִילָה לַחַטָּאִים וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וָרוּחַ לֹא כְרָעָתָם תִּגְמוֹל: אֵל הוֹרֵיתָ לָנוּ לוֹמַר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה זְכוֹר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָיו מִקֶּדֶם וְכֵן כָּתוּב וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְיָ:

וַיַּעֲבֹר יְיָ עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא:

יי יְיָ אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת• נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ• מְחַל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ:

אל מלך גאָטט, קעניג, דער זיצט אויף דעם טהראָנע דער ערבאַרמונג, דער גיטעפאָלל וואַלטעט, דיא זינדען זיינעס פאָלקעס פערגיבט, דיא מאַננעגפאַלטיג הינוועגרייאט, דער פֿאַסט דען זינדערן פערגיבט, דען פערברעכערן פערציהעט, דער וואָהלטהאַטען פערלייהעט אַללען פלייש, יעדעם גייסטע — דוא פערגילטסט איהנען ניכט נאַך איהרער באָסהייט; גאָטט! דוא לעהרטעסט אונס, דיך אַנצורופען מיט דיינען דרייצעהען מדות: זאָ געדענקע אונס הייטע דען בונד דער דרייצעהן מדות, דיא דוא עהעדעם דעם דעמוטהפאָללען (משה) אָפפענבאַרטעסט, וויא עס הייסט: „דער עוויגע ליס זיך הערַאב אין איינער וואָלקע, שטעללטע זיך בייא איהם היין, אונד ריף איהן נאַמען דעס עוויגען.

„דיא ערשיינונג דעס עוויגען לאָג פאָר משה פאָרבייא, אונד ריף:

„ה׳ ה׳ דער עוויגע איסט אונפערענדערליך דאַס עוויגע וועזען, איין אַללמעכטיגער „גאָטט, אַללבאַרמהערציג אונד אַללגנעדיג, לאַנגמיטהיג, פאָן אונענדליכער הולד אונד טרייע; דער זיינע הולד דעם טויזענדסטען געשלעכט נאָך אויפבעהעלט, דער מיסזעטהאַט, אַבפאַלל אונד זינדע פערגיבט, אונד פאָן איהנען רייניגט•״ פערגיב אונזרע מיסטהאַטען אונד זינדען, אונד נים אונס צו דיינעם אייגענטהום אַן! פערגיב אונס, פאַטער, וויר זינדיגטען; פערציה אונס, קעניג, וויר

סדור

תפלות ישראל.

המחברה הזאת כוללת

הסליחות

לימי תעניות השנה,

וגם

תפלת יום כפור קטן

ושיר הייחוד.

אָדער

געבעטע דער יידישען נאַציאָן.

מיט איבערזעצונג אונד באור פאָן

דוד אָטטענזאָסער.

בפיורדא.

געדרוקט דורך אונד אים פֿערלאַג ביא

משה צירנדאָרפֿער.

מיט מייגענהענדיג געפֿערטיגטען שריפֿטען.

יוצר לברית מילה·

סָלַק הַבַּרְזֶל עַצְמוֹ כְּזָכַר אוֹרְחוֹ· וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ:
עֵסֶק מִילָה שַׁבָּת דּוֹחָה עֲשִׂיָּתָהּ· פְּרִיעָתָהּ וּמְצִיצָתָהּ·
רְחִיצָתָהּ וְאִסְפְּלָנִיתָהּ· צוֹרֶךְ מְלָאכָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר
מִבְּעֶרֶב לַעֲשׂוֹתָהּ· לְקָרְבָהּ אֶל הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת
אוֹתָהּ: קָנִיתָ קֶדֶם נַחֲלָתְךָ מִבֵּין חֲמוּרִים· רְאוּתְךָ
תְּבוּסַת דַּם בְּהַכּוֹתְךָ בְּכוֹרִים· שַׁדַּי תִּפְדֵּנוּ וְאוֹיְבֶיךָ
תְּפַסֵּג גְּזָרִים· כַּאֲשֶׁר שֵׁמַע לְמִצְרַיִם יָחִילוּ צוֹרִים:
אֵל יָקוּם בַּחֲסָדָיו נִיבוֹ שֵׁנִית לְמַלְאוֹת· יָחִישׁ לְרַחֲמֵנוּ·
לְמַלְּטֵנוּ מִתְּלָאוֹת· כִּימֵי קֶדֶם יַרְאֵנוּ נִפְלָאוֹת· גּוֹאֲלֵנוּ
קָדוֹשׁ שְׁמוֹ יְיָ צְבָאוֹת: עזרת

אונגעשטעמט זיינער הערטען נאטור : „דער שטיין דרונג איין אין זיינע (גלית) שטיר-
נע·" געוועזן דער בעשניידונג מיזט'ז, איהרע אויזאיבונג פֿערדרענגט דען שבת ;
דיא לוריקטיבונג דער פֿאָרהויט, דאַז אויזזויגען דעז בלוטעז , דאַז אויזוואַשען, דער
פֿערבאַנד דער וואונדע · איינע נאָטהווענדיגע אַרבייט (ביים דער בעשניידונג), דיא
אַן ניכט פֿאָר איינגאַנג (דעז שבת) אונטערנעהמען קאָננטע, שאָן איינע זאָלכע אַרבייט
טרעטע אַן געטרעֶזט, פֿערריכטע זיא (אַם שבת) · דוא, עוויגער, ערוואַרבזט עה-
דעם דיין ערבע דיר, רעטטעטעזט עז פֿאָן דענען (מלרים), דיא עזען גליכען; דיא
אין איהרעם בלוטע זיך וועלצענדען (ישראל) ערבליקטעזט דוא, טאָגטזט דיא ערזט-
געבאָרענען (מלרים) מאָלע· זאָ ערלעזע אונז, שאָוועכטיגער, לערהויע דיא פֿיינדע מין
טיקקע! וויא פֿאָן מלרים אַמן הערטע, וענגען זאָ דיא לוריס ערבעבען! אענגע
דאָך דער עוויגע זיך ערהעבען, גנאָדע פֿאָלן, דאַז לווייטע מאַל, זיין וואָרט ערפֿילען!
אענגע ער באַלד זיך אונזרער ערבאַראמען, אויז אונזערן ליידען אונז רעטטען! וויא אין
דען טאָגען דער פֿאָרלייט לייגע ער וואונדערטהאָטען אונז ווידער, ער, אונזער ער-
לזוער, דער אַללערהייליגזטע, דעזזען נאַמע עוויגער לבאות היזט·

עשה מקמשה האבנים אבן אחת, להמית את גלית · ללחו, לבקעו, מענין וללחו את הירדן (שמואל ב' י"ט) · הברזל, כנוי לכובע הנחושת, אשר היה על ראש גלית · שבת דוחה וכו', שבת (פרק ר' אליעזר דמילה) · תפסג, נתיקה ואלגק בלשון כשדים ·

נגבורים · ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם : דודי
בם מעוטרים בחורי בחוני · המסמנים ומאתתים
להנצל מרפשי כיוני · וכל רואיהם יכירום מותממים
לפני · כי הם זרע ברך יי : זובדו צורים חמשה לברית
בשרים · חצב אבות שנים המה היוצרים · טהורה
שרשה ובן נון שתים הרים · ויעש לו יהושע חרבות
צרים : וסבו צרים לחרבות במו להמול · כאשר מלו
בצור שלשום ותמול · לכן סמכם בצווי משרת למול ·
עשה לך חרבות צרים ושוב מול : מטיב לנגן איש
הבינים כפלחו · נזדמנו חמשתן ונעשו אחת לצלחו ·

סלק

„פערקינדעט, לוויסטן איר אונד דען קינדערן ישראל'ז: דאס עס איין צייכען עוויגליך·
„מיט דיזעם דאפפעלטען בונדע זינד איינע געליבטען געקרענעט, איינע ערקאהר·
„נען, איינע געפריפטען; בעצייכנעט זינד זיא, געררעטטעט פאן פערלעהרענדען
„העללענפלאממען פלזע, דיא זיא זעהען, ערקעננען זיא פעהלערפרייא פאר איר;
„גיראחהר! עס איסט דיא פאן עוויגען געזעגנעטע נאכקאממענשאפט ·“ פינפאלן
אורדען שטיידענדע ווערקצייגע ביים בונדע דעס פלייטעס (מילה) אנגעווענדעט.
אונזרער שטאממפעטער לווייא ליסען זיך בעשניידען, דיא רײנע (צפורה) ערנייעטע
דאס דריטטע מאל דען בונד; דער זאהן דעס נון (יהושע) עררייכטעטע (מיט ישראל)
דאס לוויטע מאל (נאך דעם אויזצוג אויס אלריס) דען בונד (ברית מילה)· „יהושע אכטע
זיך שארפע מעססער·“ שטאנט דער מעססער ווארדען שארפע שטיינע געברויכט·
דאמיט לו בעשניידען, ווייא מאן עהעדעם מיט שארפען שטיינע בעשטעטט; דרום
ווארדע, אין דעם בעשניידונגזבעפעהלע אן דען דינער משה'ז (יהושע), היננוגע·
פיגט: „אכע דיר שארפע מעססער, אונד בעשניידע ווידער!“ אלז דער טרעפפ·
ליכע זאיטענשפילער (דוד) יענען ריזען (גלית) לערשטיאמעטע, דא ווארדעלטען יע·
נע פינף (גלאטטען שטיינע) אין איינען, שפאלטעטען דען בעזעגעכט· דאס ער זיך
אונ·

/ שחרחורית, שיר (א') · ספי אמותים, בישעיה (ו'), ותרגמתי לפי הכלות·
אות ברית ומאתתים, לשון אות · זובדו, מענין (בראשית ל"ט) זבד · צורים, מענין (ישעיה כ"ד) יוצר עליך · חמשה וכו', חמשה כתוב בהם שנימולו, אברהם, יצחק בן משה, אשר מלה צפורה (שמות ד'), ישראל במצרים, כי מולים היו וגו' (יהושע ה'), ויהושע מל אותם שנית (שם) · הוולדים, אשר נימלו בכלי חתוך מקודדים · איש הבינים, גלית (שמואל א' י"ז) · כפלחו, לשון פולח ובוקע (תהלים קמ"א) · נזדמנו וכו', דוד המלך בא אל גלית בחמשה חלוקי אבנים (שמואל א' י"ז) להזכיר זכות המילה, שנזכרה חמשה פעמים, והקב"ה

עומרי כתרים · לאלהי מעונה · עליון מרננים ·
גילה ורנה · עושים מלאכתם · באמן אמונה ·
ואום בת עברית · מהדרת לזוכר הברית : זמרה
וברכה שבח והודאה והלל · זיקי חשמלים פוצחים
למלל · זהרי אלי מלכם מכתירים למללי · והירים
זריזים גדלו לסלל · ואום נאוה שחרחורית · משבחים
לזוכר הברית : רכב אלהים אלפי רבותים · רוגשים
קדוש קדוש במחנותים · רוחשים ברוך בלי עצלתים ·
רועשים ומניעים ספי אמותים · ואום תחומה
בברית · מברכת לזוכר הברית :

והחיות ישוררו וכרובים יפארו ושרפים ירונו ואראלים יברכו
פני כל חיה ואופן וכרוב לעמת שרפים לעמתם
משבחים ואומרים :

זולת

אות ברית שלשתי למרפא עולם · כענינת קשת
לזוכר ברית עולם · גזירה ויום נופש נתן
בגבולם

ופֿערן ; יובעלגעזענגע טענענדעם פֿאָלערהעבעטען זיא , פֿאָלפֿיהרען איהרע
פֿערריכטונגען מיט אונפֿערבריכליכער טרייע · אונד דיא נאַציאָן, טאָכטער דער עב-
רעער , פֿערהערליכעט דען, דער דעס בונדעס געדענקעט ! לאָב- אונד דאַנק-
ליעדער לאָססען פֿאָלטאָנענדע תהלים לויט ערטענען ; מיט דעם גלאַנץ דעס מאָרגענס ,
איהרעס קעניגעס, קרענען זיא זיך, פרייזען אויפֿמערקזאַם, עמזיג זיינע גרעסע ·
אונד דיא נאַציאָן, מיינעס הערצליך, פֿערדונקעלט מילט , לאָבזינגענד דעם, דער
דעס בונדעס איינגעדענק איסט · דען מאַגען גאָטטעס אומרינגען אירישען טויזענדע ,
איהרע העערע רופֿען : „היילִיג ! היילִיג !" מילט טענענד זיא , דיא אונגעראידע-
טען, לייזע : „געלאָבעט!" מילט טיראַנען זיא ווידער, דאַס דער טעמפעל זיינען
ערבעבען · אונד דיא נאַציאָן, מיט דעס בונדעס צייכען געציגעלט, לאָבעט דען, דער
דעס בונדעס זיך ערמינגערט ·

אות ברית „דרייפֿאַכעס בונדעס צייכען פֿערליה מיר , לאָר היילִיג ; דער וועלט-
„דער רעגענבאָגען מיט דען וואָלקען ערמיננערט אַן דען עוויגען בונד ;
„בעשניידונג אונד רוהעטאַג (שבת) ווערדען מיט דעם געביעטע דער איזראַעליטען
„געגעבען :

אופן

אזורי אימה · ברואי יראה · אמיצי כח כבודו לנשאה: אמים רועדים · לעובדו ביראה · אומרים למלכם תהלה נאה: ועמו כורתי ברית · מהללים לזוכר הברית: למלך המהלל · מי לא יהדר · למלך המשבח · מי לא יאדר · למלך הקדוש · לעלה ולהדר · לסלסל ולפאר · שבחו לסדר: ועמו ערבית ושחרית · מיחדים לזוכר הברית: יתגברו יתגברו · משרתי עליון · יתנשאו יתנשאו בעלי זהיון · יפארו יבארו · להללו בצביון · ישאו כנור עלי הגיון · ועמו כטל שארית · מפארים לזוכר הברית: עירי גבורה · מפעמי שכינה ·

עוטרי

אזורי דיא מיט פורכטבארקייט אומגירטעטען, פורכטבארער ערשטאפנען — דיא אעכטיגען היאאליטען ערהעבען זיינע הערליכקייט; ענגזטליך בעבען זיא, דינען איהם עהרפורכטזפאלל, זינגען איהרעם קעניג ליבליכע היאכנען: אונד זיין פאלק אאכט דען בונד (ברית מילה), לאבזינגענד דעם, דער דעז בונדעז געדענקעט· ווער ווירד דען געלאבטען קעניג ניכט פרייזען? ווער דען געפריזענען קעניג ניכט פערהערליכען? יא, ערהאבען, פערהערליכט ווירד דער היילגע קעניג, געציהאעט, געפריזען; ארדנונגזפאלל ווירד זיין לאב ערצעהלעט· אונד זיין פאלק פערקינדעט אבענדז אונד אארגענז דיא איינהייט דעם, דער דעז בונדעז איינגעדענק איזט· אן טטערקע נעהאען לו דעז אללערהעכזטען דינער, עז ערהעבען זיך דיא ערהאבענען אללע; מיט, איבברינזטיג לאבען, ריהאען זיא איהן, לוא דענקען פאן היאאליטער האראפ׳ ערהאבען: אונד זיין פאלק, דעזזען איבעררעזט דעם טהויע גלייכעט, פרייזעט דען, דער דעז בונדעז זיך ערמיננערט. דיא שטארקען וועבטער, פאן דער הערליכקייט געטטעז טרפיללט, קרענען דען עוויגען מין העהערן זפערען

(ד׳)· בסנה וכו׳, במלאכי (ג׳)· עבותו וגו׳, מדרש רז״ל, את אליה (שם) חסר וי״ו, וכנגדו יעקוב (ויקרא כ״ו) מלא וי״ו, כי יעקב אבינו לקח את הוי״ו מאליהו למשכון, שיבא ויבשר את בניו בגאולה· כרויי וגו׳, בהושע (ג׳), ומתורגם לפי הענין· אשרוק, מלשון (ישעיה ה׳) ושרק· להתאים, כמו (שמות כ״ו) תואמים· עמיתי, כמו (ויקרא כ״ב) עמיתו, ותרגמתי לפי הכאות· אזורי יאדר, כמו (שמות ט״ו) נאדרי· לסלסל, לשון תהלה· זהיון, ענין התנשאות ושררה, כמו זהוהי לב בדברי חז״ל· בצביון, ברצון הלב· כטל שארית, במיכה (ה׳). עירי, עירין קדישין (דניאל ד׳)· מפעמי, כמו (שופטים י״ג) לפעמו· זיקי, ניצוצי אש· כאוס

שחרחורית

בְּיַעֲקֹב • וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב׃ עַמִּי בְּחִירִי מֵעַל
שְׁלַחְתַּנִי נִרְחַק • אֲרַחֵם וְאֶזְכּוֹר בִּזְכוּת הוּחַק • וְאַף
אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק׃ זְרוּיִם לְאַרְבַּע כְּרוּיֵי בְּלֶכְתְּךָ וְכוֹר •
אֶשְׁרוֹק וַאֲקַבֵּץ עוֹד לְבַל לִמְכּוֹר • וְאַף אֶת בְּרִיתִי
אַבְרָהָם אֶזְכּוֹר׃ בְּרִית שַׁבָּת וְתוֹרָה חֻבְּרוּ לְהַתְאִים •
בְּגִינָם נוֹסְדוּ הָרִים וּגְבוֹהִים • כִּי בְּרֵאשִׁית בָּרָא
אֱלֹהִים • כִּי בְקִיּוּם שְׁלָשְׁתָּם תִּגָּאֲלוּ עַמִּיתַי • שׁוֹמְרֵי
מִשְׁמַרְתִּי חֻקּוֹתַי וְתוֹרוֹתַי • אַךְ אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת
שַׁבְּתוֹתַי׃ יָד וָשֵׁם אֶתֵּן לָכֶם בְּבֵיתִי • טוּב הַצָּפוּן
אַשְׂבִּיעֲכֶם עַמִּי וְנַחֲלָתִי • בָּחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפַצְתִּי
וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי׃ נוֹפְשֵׁי עוֹנֶג וְשׁוֹמְרֵי שַׁבָּת
מְהוֹלָיו • תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים כְּגוֹדֶל מִפְעָלָיו • רוֹמְמוּ ײַ
אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדוֹם רַגְלָיו • קָדוֹשׁ׃ הכל יודוך

אזורי

דער בוכשטאבע ן איזט דאז פפאנד פאם בינדניס מיט יעקוב (זיהע אבען): „איך געדענ־
„קע מיינעז בונדעז מיט יעקוב. מיין ערוועהלטעז פאלק איזט פאן איינעם טיטע (דעם
„הייליגען אלטאר) ענטפערנט; איך ערבארמע איך זיינער, געדענקע זיינער אויפ־
„געאייכנעטען טוגענדען, אויך מיינעז בונדעז מיט יצחק. דיא אין פיר וועלטגעגענ־
„דען צערשטרייעטען, איר ערוואהרבענען (ישראל) רופע איך הערבייא, זאמלע
„זיא, איבערלאזע זיא ניכט מעהר פרעמדער געוואלט; געדענקע אויך מיינעז בונ־
„דעז מיט אברהם. ברית (מילה), שבת אונד תורה פערמיינען הייטע, וויא צווילינ־
„גע זיך; אום איהרער ווילן ווארדע דער האהען געבירגע גרונד געלעגט, אום
„איהרער ווילן ערשוף דער עוויגע, אים אנפאנגע אללעז. פירוואהר! דורך האל־
„טונג דיזער דרייא הייליגטהיאוער ווערדעט איהר ערלעזט, איינע ליבליגע, בע־
„אבאכטער איינער פארטריפטען, איינער געזעצע, איינער לעהרען, בעזאנ־
„דער: איהר, דיא איהר איינע רוהעטאגע פייערט! דענקמאהל אונד גוטען נאמען
„שטיפטע איך אייך אין איינעם הויזע; מיט דען אויפבעוואהרטען גיטערן זעטטיג' איך
„אייך, איין פאלק, איין ערבע, דיא איהר איר געפאלליגען לעבענסוואנדעל וועהל־
„טעט, שטאנדהאפט, טרייא איינעם בונדע בלייבעט!" — דיא איהר מיט זעע־
לענלוסט רוהעט, דען שבת בעאבאכטעט, איהר בעשניטטענען מאננע! פרייזעט דיא
אללמאכט גאטטעז, נאך זיינער ווערקע גרעסע, ערהעבעט דען עוויגען, אונזערן
גאטט, בייגעט אייך דעם פוססשעמעל דעז אללערהייליגסטען!

מוּשְׁלָל · פָּץ אֵין פָּתִיל וְלֹא רֹאשִׁי מוּכְלָל · חָנֵּנִי
יְיָ כִּי אֻמְלָל : רוֹךְ שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לַעֲלוֹתֶךָ ·
וְאָמַר עָלַי חֲתִימַת בְּרִיתֶךָ · שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ :
שָׁר כִּי שְׁמִינִית לִזְמוֹר · וְהִשְׁמִיעַ לַכֹּל תְּהִלָּתְךָ
לֵאמֹר · לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר : תִּשְׁבִּי
קִנֵּא כְּפָץ לִפְנֵי הָאֵל · קַנֹּא קִנֵּאתִי לְךָ מוֹשִׁיעַ וְגוֹאֵל ·
כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : אָכֵן בְּכֵן עוֹשִׂין שְׁתֵּי
כִסְאוֹת · לוֹ וּלְבַעַל הַבְּרִית לֵישֵׁב וְלִרְאוֹת · לִפְנֵי
הָעֵדוּת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת : לִרְפֻאָתוֹ שְׁלֹשָׁה כִּסֵּא
מְתֻקָּן לָכֶם · רֶמֶז בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לַהֲקִימְכֶם
וּלְהַחֲיוֹתְכֶם · הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם · יָחִישׁ
יָבֹא לִגְאֹל עֲבוּטוֹ מִלְּעַכּוֹב · וִיוַעֲבוּטוֹ לְעֵדוּת

ביעקב

מיט באַהד, אַלס ער היילוגען לייכען ענטקלייידעט, דאַ ריף ער: „ קיין שוואַרדען (מילה) „ מיט פֿאָן איר, קיין געוויהעטעס דיאַדעם (תפלין) אום איין הויפט; ערבאַרמע דיך „ מיינער, גאָטט, וויא עלענד איך בין!" אונד אַבגעזאַנגע, דיך, עוויגער, צו פרייזען, ענטשטראָמטען זיינעם מונדע; דאַס זיגעל דיינעס בונדעס (ברית מילה) זאַנג ער: „ וויא פֿרייע איך דיינעס געבאָטעס איך!" דאַס געזעץ דער אַכט טאַגע (מילה) ערפֿזאַה גאָטט געזאַנגע ער, זיט לויט דיין לאָב ערטענען: „ דעם זאַנגמייסטער אויף שמינית (דעם אכטזאַיטיגען מוזיקאַלישען אינסטרומענט), איין געזאַנג." תשבי (אליהו) אייפֿערטע, ריף פֿאָר גאָטט: „ פֿיר דיך אייפֿרע איך, רעטטער, ערלעזער, זיא פֿערליסען דיינען בונד, די זעהנע ישראל׳ס." דרום בערייטעט מאַן צווייא זיצע, פֿיר איהן (אליהו) אונד פֿיר דען געפֿאַטטער, אויף דאַס זיא זיצען, אונד זעהען, צום צייגניס, צום אויפֿבעוואַהרטען צייכען. צור היילונג (דעס בעשניטטענען קינדעס) בלייבט, דרייא טאַגע לאַנג, דער בערייטעטע בעשניידונגזשטוהל בייא איהם שטעהען! דיס דייטעט אויף דען דריטטען לייטספונקט (דיא טאַגע דעס משיח), וואָ איהר אויפֿגעריכטעט, ערהאַלטען ווערדעט: „ זעהעט! איך זענדע אייך (דען פראָפֿעטען אליהו)." ער (אליהו) מייעלעט הערבייא, ערלעזעט, נעמט זיין פֿאָלק צו, ניכט מעהר פֿאָרענטהאַלטען;

דער

על השמינית (תהלות ו׳), על המילה וכו׳ · רוך, לשון הרויה והשבעה, ותרגמתי בלשון נקיה · שר, דהי׳ תשבי, אליה (מלכים א׳ י״ט) · לרפאותו וגו׳, הכסא מוכן עליו, מניחים מקומו שלשה ימי מילה, שהתינוק מסוכן בהם, שתגין עליו זכות המילה לרפואתו · ביום השלישי, כהוא ע

ריח דודאיך וסמדרו כרמיך · ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך : נפשך החייתי כל בכור במחיי · כתויתי על פתחיך תיו תחיי · ואמר לך בדמיך חיי : שכר שעבוד תורים ונקודות הכסף · בגין אברותיה חרוצי ירקרק להוסף · כנפי יונה נחפה בכסף : עליון בברית לשונים החרים · ומקרא מלא הן הדברים לגוזר ים סוף לגזרים : פסו וחדלו מפני טורח הדרך : מלמול הולכי ישימון עלי דרך · כל העם הילודים במדבר בדרך : צלחו ירדן משרת ועם אל · צוה לעשות חרבות צרים כהואל · ושוב מול את בני ישראל : קצין עם כנכנם למרחץ

מושלל

„דיינער פֿאָרפֿאַהרען פֿאָרפֿאַהרען וואָללען ; דאַ שטאַנדעסט דוא אין טענער, פֿאָללער „בליטהע. איך נאַהם פֿאָראיבער , זאַה דיך אין דיינעם בלוטע דיך וועלצענד · ביים לע= „בען ערהיעלט איך דיך , ליס דיינע ערזטגעבורט פֿאָללע לעבען ; אן דיינען טהירען צייכ= „נעטע איך דעז לעבענז צייכען , שפראַך צו דיר : „„לעבע אין דיינעם בלוטע !"" דער פֿאָרביטזלאַהן (דער אורזאַכעלייבן) וואַרען (גאָלדנע) שפאַנגען , איט זילבער פּינקט= כען ; זאָ וואורדען דער טויבע (ישראל) שווינגען איט זילבער , איט אַהזען דעז פֿיינען גאָלדעז בעלעגט · דורך דען בונד (ברית מילה) טראָקנעטע דער אַללערהעכזטע דיא אעערעזצונגע (ים סוף) אויף , דיא דייטעט יענע שטעללע אן : „ער (גאָטט) צער= שניידעט דיא בינזענע אין שטיקקע ." אבגעהאַלטען דורך דיא בעשווערליכקיי= טען דעז צוגעז, בעשניטט מאַן ניכט דיא אין דער וויזטע, אויף דעם וועגע געבאָרען וואורדען · דען ירדן שפאַלטעטען (יהושע) דער דינער (משה'ז) אונד דאַז פֿאָלק גאָטטעז ; דער עוויגע טהאַט זיינען ווילען אין דעם בעפֿעהלע קונד , שאַרפֿע מעזזער צו מאַכען : „בעשניידע אבערמאַהלז דיא קינדער ישראלז !" דער פֿירזט דער נאַציאָן (דוד) שטיג

איינז

(ל"ח). לבל לעולם, בגלוי ולא בהעלם ובסתר · בריתי וכו', במלאכי (ב') · לא מל וגו', שמות (ד') · ותמונה, כנוי לצפורה, כמו שדרשו, אשה כושית (במדבר י"ב) זו צפורה, מה כושי משונה בעורו, כך צפורה משונה ביופי ובמעשים מכל הנשים · הדרתיך, ענין הדור ויופי · וסמדרו כרמיך, שיר (ב'), ומתורגם לפי הכוונה · כתויתי תיו, ביחזקאל (ט') · תורים וכו', תורי זהב וגו' (שיר א') · בגין, לכן, והוא מלשון כשדים · אברותיה וכו', בתהלים (ס"ח) · לשון ים, בישעיה (י"א) · לגוזר וגו', בתהלים (קל"ו), ודרשו, לגוזר לשון חתוך, בזכות ברית מילה · בלתו ירדן, בשמואל (ב' י"ט) · חרבות וגו', ביהושע (ה') · קצין וגו', דוד, כמדרש חז"ל,

על

דִּלִים: חֲנִיטָיו כְּבֹא שֶׁפִי לָקוֹב · אָז רָאָה סְפוּנֵי
ול וּפָץ מָה אֶקּוֹב · מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב: טָמוּן
חוֹל חוֹק נִדְרָשׁ וּמוּשְׁלָם · חוֹק גְּבוּל לַיָּם שָׂם
ק עוֹלָם · וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחוֹק לְיִשְׂרָאֵל
רית עוֹלָם: יוֹשְׁבֵי נוֹף חָדְלוּ בְּרִית עַם הֵן תָּוִי ·
ר זְמַן פְּקוּדָתָם לָצֵאת לְחָרוּ · אַךְ אֶת מַטֵּה לֵוִי:
אֲשֶׁר אִישׁ הָאֱלֹהִים בֵּרְכוֹ לְהַחֲלִים · וְנָבִיא קִלְּסוֹ
ל לְעֹלָם · בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם ·
א מָל בְּכוֹרוֹ וְנִתְבַּקֵּשׁ בִּמְעוֹנָה · לוּלֵי לָקְחָה
צוּר זְרִיזָה וּמְשׁוּנָה · וַתִּכְרוֹת אֶת עָרְלַת בְּנָהּ:
פֶּרֶךְ הִדְרַרְתִּיךָ בְּמוֹשֶׁר הוֹרִיךָ תְּמִימֶיךָ · כְּנָתְנוּ

ריח

ד זאנע פֿאָרהויט געבאָרען, ליבטע דיא אונניגפֿאָלטיגען, געטטליכען געזעצע
קב ווארד איין פֿראָמער מאן, וואָהנטע אין צעלטען. „ זיינען נאכקאָממען צו פֿלוך
קאם דער אייזעמע (בלעם), דאַ ערבליקטע ער דיא אום זאנדע פֿערבאָרגענען
ית), שפראך: „וועד זאָהלט איך פֿלוכען? ווער צעהלט דען שטויב יעקב'ז?" אין
ווירד (דיא פֿאָרהויט) פֿערבאָרגען, נאך אונטערזוכטען, פֿערפֿאָלקאָממנעטען
גלנע; דער דעם מעעריז גרענצ' אונד זיל, עוויגעזליך זעצטע, ער בעשטעט
טי יעקב דיס געזעץ, ישראל דען עוויגען בונד". קף'ז (מצרים'ז) בעוואָהנער היל
דיא כאנאַאן פֿאָמן בונדע דעז זייליגען ציכע: תב, ביז דיא בעשטיממטע צייט דעז
דענס פֿאָלען אויזצוגעז הערען ריקטע; נור לוי'ז שטאם, דער ווס איך ניכט צוריק
ען·· זאָ זעגנעטע דיזען שטאם דער אטגעטטעז (משה) הינידען; דער פראָפֿעט
בי) לאָבטע עפֿפֿענטליך איהן: „איין בונד וואַר איט איהם, לעבען אונד גליקזעליג
." זיינען ערזטגעבאָרנען בעשניטט ער (משה) ניכט, אונד ווערדע אין העהערן
אהנען פֿערפֿאָלגט ווארדען, העטטע זיא (צפורה), דיא אויזערארדענטליכע, ניכט
טאנעליגקייט דען שארפֿען שטיין גענאָממען, אונד איהרעז זאָהנעז פֿאָרהויט אב
יטטען. „פֿאָן הסרטער אַרבייט בעפֿרייטע איך דיך (ישראל) אום דער טוגענד
„ דיינער

ונקים וגו', טוב תשוב אליך (בראשית י"ח) · ואז כפקד וגו', בראש השנה נפקדה שרה
ובראש השנה נעקד יצחק · קולת תלהלים, שיר ה'), וכנוי הוא לתורה · חניטיו,
נטה (שיר ב') , שפי , בלעם , כאמור (במדבר כ"ג) וילך שפי · מי מנה וגו', במדבר
ודרשו רז"ל על הערלות הטמונות בעפר , אשר טמנו ישראל בחול המדבר · יושבי וגו'
ט בטלו את ישראל ממצות ברית מילה , אבל שבט לוי מלו את בניהם במצרים · הן תוי , אויב

מְשׁוּתָתִים מוֹסְדֵי תֵבֵל בְּלִי פֶרֶץ׳ יְחֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ:
גַּם בְּדַם בְּרִית מְשַׁלַּחְתִּי מִלְּהִנָּתֵן׳ בַּבּוֹר אֵין בּוֹ מַיִם
אֲסִירֵיהֶם מִלִּתֵּן׳ בְּזֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נוֹתֵן:
אֵל יְסַפֵּר בִּכְתָב עַמִּים מֵחֶבְלוֹ׳ לְעַם זוּ רָשׁוּם בְּרִית
לְעֵלּוֹ׳ כָּל הַכָּתוּב לְחַיִּים יֵאָמֶר לוֹ קָדוֹשׁ:

דְּבַר קָדְשׁוֹ בְּזָכוֹר לְזָרֵז חֲנִיכָיו׳ הִקְדִּים
לְבַשְּׂרוֹ מְשָׁרְתָיו וּמְבוֹרָכָיו׳ מֵקִים דְּבַר
עַבְדּוֹ וַעֲצַת מַלְאָכָיו: הֲלֹא לְפָנָיו צִוָּה׳ עָרְלָה
לַעֲבוֹר׳ הוֹלִיד בְּטָהֳרָה יְדִיד וְיָחִיד וְנָבוֹר׳ חֲגוֹר
חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר: וְאָז נִפְקַד כְּנֶעֱקַד פְּרִי בִטְנוֹ:
וְלִשְׁמוֹנָה חֲתָמוֹ וּבְדָמִים חִתְּנוֹ׳ וַיָּמָל אַבְרָהָם אֶת
יִצְחָק בְּנוֹ: וְצוּרָתוֹ חֲקוּקָה בְּכֵס אֵל אֵלִים׳ נוֹלַד
מָהוּל וְחֻבַּב קְוֻצַּת תַּלְתַּלִּים׳ וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב
אֹהָלִים

נערשיטטערבאר בעפעזטיגט זינד דעז ערדבאללז גרונדפפיילער, אונוואנדעלבאר דעז
הימעלז, דער ערדע געזעטצע׳ יא דאז בלוט דעז בונדעז (ברית מילה) בעפרייעטע
זיא (ישראל) פאן דער אונטערדריקונג (אין מצרים), דאס דיא געפאנגענן ניכט אין
וואזזערלאזע גרובע געשטירצט ווערדען: „דיך מיט דאז בלוט דעז בונדעז, דען
איך — גאטט — ערריכטעטע׳" דער עוויגע רעדעט, טרייבעט דיא פעלקער אין,
לאזעט; דיעזעז פאלק (ישראל) מיט דורך דען בונד בעצייכנעט, ערהאבען׳ יעדעם
איינגעשריבנען ווירד לעבען פערקינדעט פאם אללערהייליגסטען׳

דבר דעז הייליגען, געטטליכען וואָרטעז איינגעדענק, ערמונטערטע ער (אברהם)
זיינע אונטערגעבענען; אונד דער עוויגע קאם איהם מיט דער באטשאפט זיי׳
נער בעזעליגטען דינער נאך, בעשטעטיגטע זיינעז דינערז וואָרטע, זיינער ענגעל
ראטהשלוס׳ פירוואהר! נאך בעפאהל איהם (אברהם) גאָטט, דיא פארהויט וועג צו
שניידען, דאן לייגטע ער איין דען געליבטען, איינציגען, טוגענדהאפטען זאָהן (יצחק)׳
ער גירטעטע דאז שווערד אום דיא היפטע, דער העלד! צו עבען דער צייט וואַרד
ער בעדאכט, דאַ אין דער פאָלגע זיין נאכקאממע (צום אפפער) געבונדען ווערדע;
צו אכט טאגען בעצייכנעטע ער איהן (יצחק), פערבאנד איהן מיט זיך דורך דאז בלוט
(דער בעשניידונג)׳ „אברהם בעשניט זיינען זאָהן יצחק׳" זיינעז שטאמעז צווייג
(יעקב׳ז) בילדניס מיט איינגעגראבען אים טהראָנע דעז אללמעכטיגען; ער (יעקב)
וואַרד

גְּאַלְתִּיךָ: שׁוּר כִּי בְּעֵתָהּ אֲנִי יְיָ אֲחִישֶׁנָּה· הִצַּתִּי אֵשׁ בְּצִיּוֹן וַאֲנִי אֶבְנֶנָּה· תָּמִיד לְכָבוֹד בְּתוֹכָהּ אֶהְיֶה וְאֶשְׁכְּנֶנָּה· וּפְדוּיֵי יְיָ יְשׁוּבוּן וּבָאוּ לְצִיּוֹן בְּרִנָּה: אֲנוּ לְעוֹלָם נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ צוּרֵנוּ· יַעַן כִּי גְאַלְתָּנוּ מִיַּד מְעַנֵּינוּ· זֵיר בְּרָכָה נִכְתַּרְךָ מַלְכֵּנוּ· חוּשָׁה לְעֶזְרָתֵנוּ יְיָ תְּשׁוּעָתֵנוּ: עזרת·

יוצר לברית מילה·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חוֹשֶׁךְ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל· אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאוֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

אֳפוּנֵי אֲמָיו בְּטַל חַיִּים לְטַלְלָהּ· שׁוֹמְרֵי אִמְרָתוֹ עוֹלָם לְהַגְבִּילָהּ· בְּאוֹמֶר אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה: בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ חֲתוּמִים בְּקֶרֶן· משותתים

„איך שווינדען, קאָמסט דוא מיר צוריק, איך ערבליקע דיך · טויטע ! נור ניכט פֿריהר׳ איך,
„דער עלענדע, עס מיין ענדעס הערבייא ; איך צינדעטע אין ציון דאס פֿייער אן, איך
„ערבויטע זיא וויעדער, רעגירטע אלס געזעטץ אין איהר מויערהאַר · זאָ קעהרען דיא
„פֿאָן גאָטט ערלעזטען וויעדער, זינגענד יובעלנד נאָך ציון היין·" ווער ערצעהלט ענדליך
דיין לאָב, שעפֿפֿער, דער דוא אונז ערלעזעסט אויז דער האַנד אונזרער פֿיינדער !
דער זעגענזקוועללע קראָנע קרענעט דיך, קעניג, מיינע אונז נור הילפֿע, גאָטט,
אונזער הייל !

אפוני דיא אין גאָטטעספֿורכט אונערשיטטערליכען, איט בעלעבענדעם טהויא ווער-
דען זיא בעטהויעט, זיא, דיא דעז עוויגען וואָרט בעאָבאַכטען, ערהאַלטען
דען וועלטבויא · זאָ הייסט עז : „פֿירוואָהר ! איין בונד אָרדנעט טאָג אונד נאַכט אָן·"
בעזיגעלט ווערדען זיא איט דעז הייליגען בונדעז אייגעשניטטענעם צייכען, אונד אונ-
צערשטערר·

אפוני, מיוסדי ומחוקי, מלשון (משלי כ״ה) על אפניו · בחות וגו׳, בזכות ברית מילה שתקיימים שמים וארץ · בקרן, מענין (ירמיה מ״ו) קרן מלכון · משותתים, ענין יסוד · כבור וכו׳, לשון המקדש (זכריה י״ח) ·

דבריך נשמעו באזני ואחמוד · חתומות על לבי
כצמיד פתיל לצמוד · ללכת לפני אם למוד תלמוד ·
אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד: מרבכם מכל עם לא
חשקתי בכם · כי אם מאהבתי אתכם ואת אבותיכם ·
נצח חסדי ובריתי לא אסיר מכם · שובו אלי ואשובה
אליכם: סובו בצלי בני חמודי · ובוזיכם יקלו ואכבדכם
מכבדי · עשיתי פלא נגד אבותיכם עבדי · וגם עתה
נאם יי שובו עדי: פורה אדרוך כאשר הדין יקוב ·
במסתולליכם ואויביכם כי אכלו את יעקב · צדקו
מעשיכם והסירו לב העקוב · ובא לציון גואל ולשבי
פשע ביעקב: קבץ אקבצך מן הגוים אשר הדחתיך ·
ואטיבך וארבה אותך כי בחרתיך · רחם ארחמך כי
אלי השיבותיך · ומחיתי כעב פשעיך שובה אלי כי
גאלתיך

אונד ערדעטהענד דא · דיינער אלגערעכטיגקייט ווארטע, אָ גאָטט, הערטען איט
לויט אין אונזערן אָהרען איר; געזיגעלט אונד זיא אין אונזערן הערצען, האלטען פעזט ·
„ פאָר איר וואנדעלן ווען דוא לערנזט, צו איר צוריקקע קעהרעזט: דאן פיהר' איך דיך
„ צוריק, דוא שטעהעזט פאָר איר · ניכט וויל איהר נאהלרייכער, אלז יעדעז אנדרע
„ פאָלק, זייד, האבע איך וואהלגעפאללען אן אייך; זאנדערן וויל איך אייך אונד אייערע
„ פאָרעלטערן ליבע · איינע גנאדע, איינען בונד וועלכע אין עוויגקייט איך ניכט פאָן
„ אייך; קעהרעט צו איר צוריק, איך קעהרע צו אייך ווידער · זייד געבאָרגען אין איי·
„ נעם שאַטטען, איינע אנאטהיגען זעהנע! דיא אייך פעראכטען ווערדען געריגג
„ געשעלט, איהר, איינע פערעהרער, ווערדעט געעהרעט · וואונדער טהאט איך
„ אין געגענווארט אייערער פאָרפאהרען, איינער דינער; זא קעהרט אוך איצט,
„ שפריכט דער עוויגע, צו איר צוריק! קעלטער טרעט' איך, וואן דאז שטראפגעריכט
„ לאזבריכט, איבער אייערע אונטערדריקקער, איבער אייערע פיינדע, דיא יעקב צו
„ גרונדע ריכטעטען; איבעט נור גערעכטע טהאטען, ענטפערנעט נור דען טריגע·
„ רישען זין; זא קאָממט ער ציון'ז ערלעזער דענען, דיא אין יעקב פאָן זינדען צוריק קעה·
„ רען · דיך (ישראל) זאמלע איך אויזדען פעלקערן, אונטער דיא איך דיך פערשטיס;
„ פערלייהע דיר וואָהלטהאטען, מעהרע דיך, דען דיך האבע איך ערוועהלט · דיינער
„ ערבארמ' איך, פיהרע דיך צו איר צוריק; וויא געוועלק לאס' דיינע מיזעטהאט
„ איך

פניך שלחנו · השיבנו ונשובה כי אתה יי אלהינו:
גולים בני גולים מונים אותנו באיבה · כסף נמאס
קוראים אותנו בחובה · דינך יושר ומשפטך תהום
רבה · שובו שובו אמרת לנו ולא נקשיבה: הלא על
כי אין שכינתך בקרבנו · מצאונו הרעות בארץ שבינו ·
וכלות כוחנו נהמנו באחריתנו · לכו ונשובה אל יי
כי הוא טרף וירפאנו: זה קיים לנו נפשנו לשובבה ·
כאשר הבטחתנו להרבות ולהטיבה · חזק ידך
ודברך לעולם נצבה · השיבנו יי אליך ונשובה:
טורפתי בגולה ועד עתה איחרתי · בהתעטף עלי
נפשי את יי זכרתי · באנחתי מנוחה לא מצאתי · כי
אחרי שובי נחמתי · בושתי וגם נכלמתי: כושר

הדברך

אללעס, וואס אונז טריפט · אום אונזרער פרעפעלטהאטען ווילען ווארדען פאן דיינעם
אנגעזיכט וויר פערטריבען ; אפיהר' אונז צוריק, וויר קעהרען ווידער, דאס ביזט יא
דער עוויגע, אונזער גאטט · „ פערבאננטע, זעהנע דער פערבאננטען !" העהנע
פיינדע אונזער, נעננען פערווארפנעז זילבער אונז, אום אונזרער זינדען ווילען · גנא
רעכט איזט דיין ריכטערשפרוך, גאטט, דיינע גריבטע אונערגרינדליכע טיפע ;
„ קעהרעט צוריק, קעהרעט צוריק!" ריפזט דאס אונז, וויר אך! פערגאהאען ניכט,
ואהרליך! וויל דיינע הערליכקייט ניכט אין אונזרער איטטע טהראנעט, טרעפפיג
דיזע איבעל אונז אים לאנדע אונזרער געפאנגענשאפט · איינט, דא אונזרע קרעפטע
געשוואונדען זינד, ווינזעלן דער לוקונפט וויר ענטגעגען ; אויף, לאסזעט נאס עוויגען
אונז צוריק קעהרען! ער פערוואונדעט, היילט אונז ווידער · בעשטעטיגע עז, גאטט,
ערקוויקקע אונזרע זעעלע, וויר דאס אונז פערהייסט, אונז צו אנמהרען, אונז גוטעז
צו פערלייהען · דיינעז ווארטעז פעללאחט בעשטעהעט עוויגליך ; פיהרע אונז, עוויי
ווגער, צוריק צו דיר, וויר קעהרען ווידער · פאסט עלענד צוגרדריזען, דאז נאך האל
דיערט, שמאכטעט אונזרע זעעלע, אונד וויר געדענקען דעז עוויגען · וויר זייפצען,
פינדען קיינע רוהע ; דען אין אונז געקעהרט, פיה ען וויר רייהע, שטעהען בעשטאט

אונד

אל אלהינו מונים, כמו (ויקרא כ"ה) תונו . ללכת וגו', דברי האלהים עד מאמר תנו לעוגם. סוכו, ענין סכך והגנה. פורס חדרוך, כישעיה (ס"ג) · ...
הדין יקוב, לשון רז"ל יקוב הדין את ההר. במסתוללים, כמו (שמות ט') מסתולל. לב העקוב, לשון הכתוב (ירמיה י"ז) ·

הבו זרותים כבוד בערץ· זמירות ישמיע מכנף הארץ· ואני זכרו אברך במרץ· מה אדיר שמך בכל הארץ: גודל רכב רבותים קדוש אומרי· רוגשים ואופנים ברוך גומרי· ואני רנתי מאה עם שמונה עשרה· הגיון לבי יהיו לרצון אמרי: לאלהינו ירון יחד כוכבי נשפי· נותנים תהלה פני אלהים במופי· ואני אעמודה על מצפי· תהלת יי ידבר פי: חילי מעלה כקדישים· ובני מטה רוחשים· קדשה כאחת משלשים:

והחיות ישוררו וכרובים יפארו ושרפים ירונו ואראלים יברכו פני כל חיה ואופן וכרוב לעמת שרפים לעמתם משבחים ואומרים:

זולת

אל אלהינו נשוב בצר לנו בגלותינו· כי אתה צדיק על כל הבא עלינו· בעון בצענו מעל

פניך

טרייעטען, עהרפורכטספאלל דיא געטטליכע הערליכקייט, לאבגעזאנג ערטענע פאן דער ערדען ענדע! ווער לאבען, ריהמען איניגליך: „וויא פאללמעכטיג איזט דיין נאמע, גאטט, איף וועלטאלל!" דעז עוויגען וואגענז אויגעבבענע ערהאבנע מיריאדען, רופען: „הייליג!" רוישענדע אופנים בעשליסען: „געלאבט!" אונד ויר בענעדייען, מיט מיילשאלום דער געוועהנליכען אכטצעהען, אין הונדערט זעגענזשפריכען; מעגען דאך אונזערעז הערצענז געדאנקען, אונזרע ווארטע וואהלגעפאללענד אויפגענאממען ווערדען! אים קאאר געזאנג פערהיינען אבענדשטערנע זיך, איהר אונד טענעט לאב אונזערם גאטט, דעם עוויגען; אונד ויר שטעהען אויף אונזרער ווארטע, דעז עוויגען לאב פערקינדעט אונזער אונד· דיא העערע אין דען העהען גרייזען דיא געטטליכע הייליגקייט, דיא רייטען הינדען בעטען איינברינזטיג; לזאממען רופען זיא דאז: „דרייםאל הייליג!"

אל אלהינו לו אונזערם גאטט לאסט אונז צוריק קעהרען אין אונזרער בעדרענגניס, אין אונזערם עלענד; פירוואהר! דוא, עוויגער, ביזט גערעכט אין

אללעם

קומעת לו תפילין על ידו: זרותים. ישראל, הזרוים בארבע כנפות הארץ· בערץ, מענין נערץ (תהלות פ"ט)· במרץ, ברצון הלב· מהא וגו', הברכות שאנחנו מברכים בכל יום, עם שלש תפלות שמונה עשרה, הם מאה ברכות· רוחשים, מענין (תהלות מ"ה) רחש לבי.

אֲנָשִׁים כָּל תָּשׁוּב׃ אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא יָשׁוּב׃ תִּכּוֹן
אֱמוּנָתִי בַּת הַשּׁוֹבֵבָה׃ תִּוָּשְׁעִי בְּנַחַת וָשׁוּבָה׃ אֶרְפָּא
מְשׁוּבָתָם אוֹהֲבֵם נְדָבָה׃ קָדוֹשׁ׃ הכל יודוך׃

אופן
כִּי אִם שָׁם אַדִּיר יְיָ אֲדוֹנֵינוּ׃ אֵלַי שַׁחַק עוֹמְדִים
לְהַקְדִּישֵׁנוּ׃ וַאֲנִי אָשִׁירָה לַייָ וַאֲזַמְּרֶנּוּ׃ שִׁמְעוּ
מְלָכִים וְרוֹזְנִים הַאֲזִינוּ׃ שֵׁם לְבַדּוֹ׃ נִשְׂגָּב לְעוֹלָמִים׃
לְעוֹלָם דְּבָרוֹ׃ נִצָּב בַּשָּׁמַיִם׃ וַאֲנִי לְיַחֲדוֹ׃ בְּכָל יוֹם
פַּעֲמַיִם׃ תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם׃ יְיָ יִחֲדוּ בְּמַעֲטָרָיו
עֲטָרָה׃ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָרָה׃ וַאֲנִי יְקַר מַלְכוּתוֹ
אֲסַפֵּרָה׃ שִׁמְעָה עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַאֲדַבֵּרָה׃ אֶקְרָא עֶלְיוֹן
וְהַקּוֹל נִשְׁמַע׃ עֲטָרָה לְרֹאשׁוֹ לַעֲנוֹד וְלִקְמַע׃ וַאֲנִי
עֲתִירָתִי בְּלַחַשׁ יִשָּׁמַע׃ וְאֶזְעַק אֵלֶיךָ מִצָּרָתִי וְתִשְׁמַע׃

הבו

„דאס דוא ניכט רייעפֿאלל אין דער ערנסטען רייהען טרעטעסט ; וואס אויך איינעס „אונדע געהט, קעהרט ניח פֿרוכטלאס צוריק." — דען גלויבען בעפֿעסטיגע דיא פֿערוואנדערטע טאכטער (ישראל), אונד רוהע אונד היילונג וירד איהר פֿערליהען. „איך הייליגע זיא פֿאן איהרען אויסשווייפֿונגען, ליבע האלדרייך זיא, איך דער אללערהייליגסטע."
כי אם פֿירוואהר! דארט טהראָנעט דער אללמעכטיגע, דער הערר ; היממלישע פֿירסטען שטעהען אום איהן הער, פרייזען זיינע הייליגקייט. אונד ויר לאסס־ סען לאבגעזאנג דעם עוויגען ערטענען ; הערעט עס, קעניגע! פֿירסטען, פֿערנעהמעט! גאָטטעס נאמע אללייז איזט ערהאבען אין דיזער אונד יענער וועלט, עוויגליך שטעהט זיין וואָרט פֿעסט אין דען היממעלן. אונד ויר פֿערקינדען טעגליך צווייאמאל זיינע איינהייט ; אין דיא היממעלן, עוויגער, זעלטעסט דוא דיינע מאיעסטעט. מיט דער פֿערקינדונג זיינער איינהייט קרענעט זיך דער עוויגע, ריהמעט ישראל זיך. אונד ויר ערצעהלען זיינער רעגירונג הערליכקייט ; הערע, מיין פֿאלק ישראל, איך רעדע. דען אללערהעכסטען רופֿען ויר אן, דיא שטיממע וירד פֿערנאָממען ; דיזער וירד דאס געבעט אום דען עוויגען הויפט אונזער לייזע פֿלעהען פֿערנימט ער ; אין בעדרענגניס שרייען ויר צו דיר, גאָטט, דאס ערהערסט אונז׃ פרייזעט, איהר נער־ שטרי׃

ינה תענית, סברי מלבנה ריקה רע, ומגלה הכתוב בין סמני הקטורת׃ שור, ראה והביט׃
כי אם יחודו וגו׳, המלאך פוסה כתר מקריאת שמע ומתפלה, והכתר עולה ויושבת בראשו של הקב״ה׃ לענוד, כמו (איוב ל״א) אענדנו׃ ולקמע, קשירה בדרז״ל, כותב

ישוב׃ חוקנו מיומים חיינו׃ ומתהומות תשוב תעלנו׃
שובה יי׳ חלצה נפשנו׃ קדוש׃
עזוז בשמי ערץ׃ עושה צדקה בארץ׃ כי אם הרוה
את הארץ׃ פור זבח ומנחה׃ פגע מעמד ושיחה׃
והולידה והצמיחה׃ צור כסאו קורע׃ צקון קוראיו
מהשתרע׃ ונתן זרע לזורע׃ אומץ תוסיף כי טהרתיך׃
לשוב אלי כי סעתיך׃ שובה אלי כי גאלתיך׃ קדוש׃
קרוב ורחוק בלי נכל׃ קדמתי שלום כאבקת רוכל׃
ולחם לאוכל׃ רצפתי חלבנה עם צרי׃ ריחך רע
בהעבירי׃ כן יהיה דברי׃ שור בני לבינך שוב׃ שורת
אנשים

צו זינגען; קעהרען ניא אין דיא פערוועזונג צוריק! — שטערקע אונז, ערהאלטע
אין וויכטיגען נייטסוקטען אונז; ערהעבע אונז ווידער אויז דעם אבגרונד׳, ערלעזע
אונז ווידער׳ אללערהייליגסטער!

עזוז דער אללמעכטיגע אין דעז היממעלז פעסטע, ער איבעט געדעכטיגקייט אויף
ערדען; פירוואהר! ער פערלייהעט נאהרונג דעם ערדרייכע׃ דיא שטעללע
דער פערזאמטען טאבט׃ אונד שפייזעאפפער פערטרעטען נון אנדעכטיגע, פלעה
הענדליכע געבעטע, טראגען וואהלטהעטיגע פריכטע׃ זיינען טהראן שטאלטעט
דער טעמפער, דאס דער פלעהענדען הערצענזערגיסונג דורכדרינגע; פערליי
העט זאמען דעם זעמאנן׃ — „אן שטערקע ניממט דאך צו, דען איך רייניגע דיך׃
„העלפע דיר, צו איר ווידער צו קעהרען; קעהרע נו איר צוריק, איך ערלעזע דיך,
„איך, דער אללערהייליגסטע׃"

קרוב „דעם נאהען, דעם פערנען, דער ריין פאן בעזען אנשלעגען איזט, לאס׳
„איך גליקזעליגקייט, וויא געווירצהאנדעל, ענטגעגען וואללען, ערהאלטע
„נאהרונג איהן׃ גלאבבאן איזט בעלזאם אויף פערמיינען; זא פערניכטע איך דען
„איבעלן געריך, זא איזט איין אויזשפרוך׃ בעטראכטע, טהוע געהייאע בוסע, איך
„דאס

מחכה למשיח וגו׳, ישעיה (נ״ג), ודרשו באגדה על מלך המשיח׃ כי לאסר וגו׳, בישעיה (כ״ה), ופתרומו לגפס, שיקיו בו הספים לעתיד׃ מיומים חיינו, בהושע (ו׳)׃
עזוז ערץ, ענין החוק׃ פור וגו׳, ענין גורל (אסתר ג׳), והטעם, הקרבנות אשר הקריבו בגורל, כנודע׃ פגע, לשון תפלה׃ צור וגו׳, הקב״ה עושה מחתרת בכסא הכבוד, לקבל בעלי תשובה׃ צקון, (ישעיה (כ״ו)׃ מהשתרע, שם (כ״ח)׃
קרוב נכל, כמו (במדבר כ״ה) בנכליהם׃ כאבקת רוכל, שיר (ג׳)׃ ולחם לאוכל, הרגמתי לפי הגלות׃ רצפתי וגו׳, מאמר רז״ל, כל תענית, שאין בה מפושעי ישראל,

אינה

דְּרָכַי נְאֻם יְיָ: נֶצַח אֲקַוֶּה לָאֵל · תְּנָה יְשׁוּעָה לְעַם שׁוֹאֵל ·
שׁוּבָה יְיָ רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל · קָדוֹשׁ:
יָדוֹ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל בְּמֶרֶץ · יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם בְּתֶרֶץ · כִּי
גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ: כֵּן אַגְבִּיר חַסְדִּי עֲלֵיכֶם ·
כִּרְחוֹקְכֶם אַרְחִיק פִּשְׁעֵיכֶם · כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם ·
לְפָנַי תָּשׁוּבוּ וַאֲשִׁיבְכֶם · לְחַיֵּי עוֹלָם אַתְוִיכֶם ·
וּמַחְשְׁבוֹתַי מִמַּחְשְׁבוֹתֵיכֶם: זְכוֹר לְטוֹבָה וְרַחֵם · עַמְּךָ
עֲמוּסֵי מְרַחֵם · שׁוּבָה יְיָ עַד מָתַי וְהִנָּחֵם · קָדוֹשׁ:
מְחַכֶּה לְמֵשִׂים נַפְשׁוֹ אָשָׁם · מְצַפֶּה לְהַחֲיוֹת לְרָשָׁם ·
כִּי כַּאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם: נֶצַח לָאֵל יוֹדֶה לְעוֹלָמִים ·
כָּל יְמֵי יְרִידַת הַמַּיִם · וְהַשֶּׁלֶג מִן הַשָּׁמַיִם: שָׂמֵחַ כְּבֵן
לְנוֹצֵחַ בְּשׁוּב · סֶלָה חַי חַי לְהוֹדוֹת חָשׁוּב · וְשָׁמָּה לֹא

ישוב

דעם פֿלעהענדען פֿאָלקע, קעהרע ווידער אונטער דיא מיריאַדען דער טויזענדע ישראלס, אַללערהייליגסטער!

ידו אויסגעשטרעקט איזט זיינע האַנד, עמפֿפֿענגט וואָהלוואָללענד; דער אַללווייזענ-דע ערבאַרמט זיך געגען פֿאָללווידער: „ערהאַבען, ווי דער היממעל איבער דיא ערדע, וואַללטע מעכטיג מיינע גנאַדע איבער אייך; פֿערן, ווי דער היממעל, לאַס'איך אייערע מיסטהאַט פֿאָן מיר זיין. זאָ ערהאַבען זינד מיינע וועגע איבער דיא אייריגען! זאָ קעהרעט ווידער צו מיר, איך פֿיהרע אייך צוריק, פֿער-לייהע אייך צום עוויגען לעבען; ווי ערהאַבען זינד מיינע געדאַנקען איבער דיא אייריגען!" — געדענקע צום גוטען, ערבאַרמע דיינעס פֿאָלקעס דיך, דאַס פֿאָן מוטטערלייב' אַן דיר פֿערטרויעט איזט! קעהרע ווידער, עוויגער, ווי לאַנגע נאָך? ענדע דיינען ראַטהשלוס, אַללערהייליגסטער!

מחכה דעס געררעכטען (משיח) האַררען זיא, דער זיך שולדפֿאָלל ערקלעהרט, האָפֿפֿען אויך דיא פֿערהייסענע תחיית המתים פֿירוואַהר! דאַן פֿעללט יענער בעלעבענדע רעגען העראָנידער. דאַן ערטענעט מיאוערדאַר, עוויגליך דעם עוויגען דאַנקליד, זאָ לאַנגע רעגענוואַססער, שנעע פֿאָם היממעל פֿעללט. זאָ ווערדען יובעלנד דיא זיגער צוריק געפֿיהרט, ווירדיג, אים עוויגען לעבען דאַנקלידער צו

ידו במרץ, בתרץ, בניהם ענין רצון. ונחם, ראה ספר יונה (ג') בבאור להחכם ר' יואל ברי"ל ז"ל. אתויכם, כמו (יחזקאל ט') והתוית תיו.

מחכה

דכא אנוש תשובותיו· דיו לעזוב משובותיו· ואיש און
מחשבותיו: העולם עד לא שתתהו· הקדים
תשובה לשובבהו· וישוב אל יי וירחמהו: ועד כסא
כבוד מגעת צלוח· ומתחתיו יד לשלוח· ואל אלהינו
כי ירבה לסלוח: ברב עם הדרת מלכנו· במועדם
יאמרו לאלהינו· שובה יי את שביתנו· קדוש:
זורעי על כל מים אשריכם· זכו ותטיבו דרכיכם· כי
לא מחשבותי מחשבותיכם: חפצי ורצוני תלכו
בדרכי· חשקי לטהר מבורכי· כי לא דרכיכם דרכי:
טבי להשתמש בכלי גנאי· טהורי לב יעמדו לפני·

דרכי

דכא בוספֿערטיג זיה דער צערקנירשטע מענש ; גענוג איזט'ז, ער לאַזזע זיינע
פֿערוואַנדלונג, דער זינדענפֿאַלז אָב זיינע ענטווירפֿע· בעפֿאָר דיא וועלט
ער גרינדעטע, ליס ער בוסע פֿאָראַן געהן פֿיר דען פֿערוואַנדערטען ; ער קעהרע
צום עוויגען צוריק, דער זיך זיין ערבאַרמעט· ביז צום טהראָנע דער הערליכקייט גאָט־
טעס רייכט דיא בוסע, דרינגעט דורך, מונטער דעם טהראָנע איזט מיינע האַנד אויס־
געשטרעקט (פֿיר דיא בישענדען)· ווענדעט אייך צו אונזערעם גאָטט, דעם אַלפֿער־
געבער! — דעס פֿאָלקעס מענגע פרייזעט דיא הערליכקייט דעס קעניגס, דיא
פֿערזאַמלונג רופֿעט צו אונזערעם גאָטט : „פֿיהרע אונס דער געפֿאַנגענשאַפֿט אונס
צוריק, עוויגער, אַלערהייליגסטער!“

זורעי „דיא איהר אַן אַללען וואַססערן זאָעט, הייל אייך! ליטערט, בעססערט אייערן
„וואַנדעל! פֿירוואָהר! איינע געדאַנקען זינד ניכט דיא אייריגען· איין ווילע,
„איין פֿערלאַנגען איזט, דאַס איינע וועגע איהר וואַנדעלט, איין וואָהלגעפֿאַללען, דיא
„רייניגונג איינער געזעגנעטען ; וואָהרליך! מייצרע וועגע זינד דיא אייניגען ניכט·
„איינע מייגענשאַפֿט איזט'ז, מיך בעדינע אונמאַנזעהנליכער אָרגאַנע איך ; דיא ריי־
„נעס הערצענס זינד בעשטעהען פֿאָר איר · דיס איזט איינע ווייזע,“ שפריכט דער
עוויגע · — מיאַורדאַר האָפֿפֿע איך צום עוויגען ; פֿערלייהע, גאָטט, היילפֿע

דעם

דכא משובותיו, כמו (ירמיה ב׳) ומשובותיך · העולם וגו׳, התשובה אחת משבעה דברים
שקדמו לעולם · שתתהו, מענין (תהלות י״א) השתות· לשובבהו, כמו (ישעיה נ״ד)
שובב. צלוח, בקוע, כמו (שמואל ב׳ י״ט) וצלחו· ומתחתיו וגו׳, רומז למדרש, ידי אדם
וכו׳ (יחזקאל י׳), זה ידו של הקב״ה, שהיא פרושה תחת כנפי החיות, כדי לקבל בעלי תשובה·
זורעי וגו׳, ישעיה (ל״ב), ראה שם בדברי רש״י ז״ל· טבי, ענין מנהג ומדה בדברי רז״ל·
להשתמש וכו׳, במדרש, כלכלי תשמישו של הקב״ה כלים שבורים, שנאמר (תהלות ל״ד)
קרוב ה׳ לנשברי לב·

נחומיה: חֶזְיוֹן קְדוֹשִׁים עֲשָׂרָה עִמְּךָ בְּהִשְׁתַּתֵּף
קִימָתֵנוּ • וְאוֹתִיּוֹת מִצְטָרְפוֹת לְתַנְחוּמֶיךָ לְצַאנְךָ
בְּרַמְךָ כִּסְיָמְתָנוּ • בְּשִׁיר וְתוֹדוֹת אֲאַמֶּרְךָ כְּאָז מְנוֹף
הֲקִמְתָנוּ • כִּי אַתָּה עֶזְרָתֵנוּ וְנֶחָמָתֵנוּ: עזרת

יוצר לשבת תשובה׳

ברוך אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חוֹשֶׁךְ עוֹשֶׂה
שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל׳ אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת
מֵאוֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

אור עוֹלָם קְרָאוֹ׳ אַחֲרָיו תֵּלְכוּ לְמוֹרָאוֹ׳ דִּרְשׁוּ יְיָ
בְּהִמָּצְאוֹ: בְּאֵלּוּ יָמִים לַעֲרוֹב׳ בִּתְשׁוּבָה בָּא
לִקְרוֹב׳ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב: גָּדוֹל וְאֵין כְּעֶרְכּוֹ׳ גָּזַר
צִיר לְהַאֲרִיכוֹ׳ יַעֲזוֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ: אֵלֵינוּ מַחְשְׁבוֹתָיו
עֵד׳ עַל זֹאת רָשׁוּם לְהָעֵד׳ שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד׳ קָדוֹשׁ:

דכא

רקזטפאלזען ברוזט!״ פערקלערט ערשיינען יענע לעהן הייליגען (עשרה הרוגי מלכות) ד
יר, עוויגער, זיך נטהערנד, ערהאלטען חונז מויפרעכט; מין לוזחאאענג געשטעלל
ען טריפטלייכען טרעזטעזט דוח חונז, בעלייכנעזט חונז חלז דיינע שאפפע, דיינען
ינבערג׳ דחנקלידער זינגען וויר דיר, גאָטט, ווית עהדעם, דח דוח חויז כוף (מצרים)
חונז עמפער המבזט; דען דוח, מללמעכטיגער, הילפזט חונז, טרעזטעזט חונז׳
אור דער דחז מעלטליכט הערפאָר ריף, ומנדעלט נסך מיהם, עהרפירכטעט מיהןג
זוכעט דען עוויגען וויל ער לז פינדען מיזט! מין דיזען טאגען (עשרת ימי תשובה)
זט בוסע חיהם מנגענעהם, ער נייגט זיך חונז נאהע; רופעט מיהן מן, וויל ער נאה
ע מיזט! גראָם מיזט גאָטט, ניכטז קעזמאט חיהם גלייך; דאָך בעשלאָם ער היילונג
ר זיין טוומכמז געטעפך׳ זאָ לאַזזע דער בעזעוויכט זיינען וועג! — חויך חונז זינד
ע געדאנקען מיאאעררדאר; דאָרום מיזט דיח ווארנונג פערלייכנעט: „קעהרע
ישראל, לוריק לום חללערהייליגסטען!״

דכא

הסתתף, מתורגם בלשון נקיה, להרחיק ההגשמה׳ ואותיות וגו׳, המלאכים ניקס את יפרא
בכתבי הקדש, המחוברים מאותיות מצטרפות זו לזו. כסיומתנו, ענין סימן בדרח"ל.
אור עולם לערוב, כמו (תהלות ק"ד) יערב. להאריכו, מלשון (ירמיה ל׳) ארוכה׳
כעד, כמו (שמות כ׳ ח) והועד׳

נחם יי עמו ועניו ירחם : משוח מחבריו לבשר
נבואותיו ונחמותיו בכפלים · שוש אשיש התעוררי
עורי ירודה פלאים · פורץ עלה מנחם צדקנו טהור
שולים · נחם יי ציון ובחר עוד בירושלים : קבוע
כזה וכזה רום עשרים ארבותיה · שמשותיה לאבני
חפץ שלום לשום גבולותיה · תקן מדברה כעדן
כגן יי ערבותיה · נחם יי ציון נחם כל חרבותיה :
מאהביה ירויון דשן מנחל עדני נחומיה · ברצותך
תנחומים לדבר על לב רחומיה · יצדקו ויתהללו
בך חוכי קשוט תחומיה · תינקו ושבעתם משוד
תנחומיה

פערקינדעט ! דער עוויגע טרעזטעט זיין פאלק , ערבארמעט דער ארמען זיך ; פערגעלטען ווערדע זיינען געפעהרטען דער פראפעט (ישעיה) , געזאלבעט , טרעזטענדע ווייסאגונגען געדאפפעלט צו פערקינדען : „ווא פרייע איך איך , „ פרהלאקקע! אויף , אויף , דיא דוא וואונדערבאר פאללעזט (ירושלים)!" ער בריכט דורך , טווינגעט זיך עמפאר , מנחם (משיח) , אונזער גערעכטער קעניג , ריינע געט פאללעז ביז אויף דען גרונד ; דער עוויגע טרעזטעט ציון , וועהלעט ירושלים ווי דער · זאפפליג עללען האהע פענזטער — דער וויזען איינשטיאאיגע איינגאנג אוזט'ז — ווערדען (אין ירושלים'ז הייזער) אנגעבראכט , דאך עדעלגעשטיין טרעהלעט דאז אמננעגליכט ; פרידע וירד נור לאנדעזגרענצע איינגעזעלט · וויסטענייען ווערדען אין עדן , אין גאטטעז גארטען ערזונגען אוועגעשאפפען ; דער עוויגע טרעזטעט ציון , ריכטעט איהרע טריאאער אללע עמפאר · דיא זיא (דיא הייליגע שטאדט) ליבען ווער דען אין איבערפלוס געזעטטיגט אויז דען וואללוסט שטראהמענדען בעכען דער טרעז- טונגען , אזודאז , גאטט ! וואהלוואללענד בערוהיגונג שפריכסט אין דאז הערץ איהרער געליבטען ; אין דיר , עוויגער , אוזט דער רוהם דער פראממען , דיא דער גירדען דער געזייהעטען גרענצען האפרדען : „ געהרעט איך אין גאנצער פאללע פאן איהרער טרעזטע·

אמר הקב"ה , בואו נביחם את רות , ולכי איני מפחם את ישראל וכו' · משוח וגו' , ישעיה , שכתוב בו (סם ס"א) משיח ה' וגו' , ניצא רוב נחומתו בכפל לצון , נחמו נחמו (סם מ') , שוש אשיש (סם ס"א) וכדומה · ירודה פלאים , כאמור (איכה א') ותרד פלאים · מנחם , בן שמו של משיח · טהור שולים , הפך טומאתה בשוליה (איכה א') · קבוע וגו' , מדרש רז"ל (בבא בתרא פרק המוכר את הספינה · כזה וכזה , לפי דעת כל חכמי ישראל · שמשותיה וגו' , (ישעיה נ"ד) · ירויון וגו' , תהלים ל"ו · רחומיה , אהובים בלשון כשדים · תינקו וכו' , ישעיה (ס"ו) · עוד

נבעתתף

תָּמִיד בְּכָל זְמַנִּים : בָּרוּךְ שְׁמוֹ · כְּבָרְכֵמוֹ · אַחֲרֵי
ים מְשַׁנְּנִים : כְּבוֹד עָמְדָם · בְּעֵת עָסְדָם · תְּרַפֶּינָה
ירְנָנִים : יְיָשְׁם · בְּהַקְדִּישָׁם · פַּעַם אַחַת נִמְנִים :
מְקוֹמוֹ · וְתִמְהוּ לָמוֹ · חַיּוֹת לְשָׁאֳלָם פּוֹנִים : אָן
ביר תָּם · בְּכֵס נְחָתָם · וּבֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַזְכִּירוּ :
וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ · וּכְרוּבִים יְפָאֵרוּ :

ת

אֱמֶת מָשָׁל הָיָה בְּאֻמַּת קַדְמוֹנִים מֹשְׁלֵיכֶם ·
גֶּבֶר תָּם וְיָשָׁר · דִּמְיוֹן קִרְיַת מוֹשְׁלֵיכֶם ·
וּכְפַל בְּמִשְׁנֶה נֶחָמוֹת · וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲלֵיכֶם · נַחֲמוּ
חֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹהֵיכֶם : זְרִז גֶּבֶר חָכָם בְּעֹז חָסוֹת
אָה לְנַחֵם · טִכְּסָה בְּמַשְׂכֹּרֶת שְׁלֹמֹה יְדִיד מִבֵּית
חֵם · כַּמָּה וְכַמָּה יֹאמְרוּ לִירוּשָׁלַיִם כְּבוֹדֵךְ כְּהִתְנַחֵם ·

נרדם

ט חיאוער, ניכט נו יעדער לייט לאבגעזאנג ערטענען לאזזען · „ געלאבט זייא דעז
יגען נאמע !" זא פרייזען דיא היאליטען זיט נאך בעענדיגונג דער היאנגען ישראל׳ז
ד טווייגעט דאז הייליגע פאלק, דאן פערהאללען דיא געפליגעלטען געזענגע אין
ן וואהנונגען דער פערהעררליכטען גייזטער · דארט אאפענבארעט דער אללמעכ=
גע זיך דען פרייזענדען ענגעלן, איבערלעהלט זיא אין איינעם אויגענבליק ; בע=
בט זוכען דיא אונטערבליכען דעז עוויגען וואהנזיץ, ווענדען זו דען חיות זיך,
מגענד, = „ווא טהראנעט דער שטארקע גאטט דעז פראממען (יעקב), דעזזען
ביד אין דעם עוויגען טהראנע איינגעגראבען איזט ? " — נעננען דען גאטט
ישראל׳ז ; חיות או׳ז׳ וו׳ ·

מת פירואהר ! וואהרהאפטע גלייכניטרעדע איזט׳ז אונטער יענען אלטען גלייכ=
ניזזען, יענער פראממע, טוגענדהאפטע אמן (איוב) גלייכעט דער רעגענ=
נטשאפט (ירושלים) ; דאפפעלטע טרעזטונגען ווארדען דורך פראפעטען אונז
ערקינדעט: „טרעזטעט, טרעזטעט איין פאלק! שפריכט אייער גאטט · " טהעי
ג ווער דער וויזע, העלדענאיטהיגע אמן (בועז), טעזטעטע דיא טון לו זוכען קאם
ות), דיא, לום פאללע יהנע איהרער טוגענדען, דורך דען גאטטגעליבטען (דוד)
ו בית לחם געצירעט ווורדע : ווא פיל מעהר ווירד ירושלים טראזט, הערליכקייט
פער=

מת גבר וגו׳, דעת הפייטן כמאן דאמר איוב לא היה ולא נברא, אלא למשל נכתב, ומעשה
איוב כמעשה ירושלים, שגם היא נקראה ועתידה להנחם בכפלים · כמה וגו׳, במדרש

אער

חיל׃ שומרי חיל׃ חומת עיר על תלה׃ בשם יפקוד׃
שמור ושקוד׃ תמיד יום ולילה׃ יקרא לצאן׃ שנת
רצון׃ אל תתנו דמי סלה׃ חשמלים׃ ואראלים׃ איש
את רעהו יעזורו׃ והחיות׃ מרוב חיל׃ הלא מזחיל׃ זיע
חיות מפכה׃ אונים לו׃ והללו׃ שכון שפל את דכא
ונכה׃ ואמיץ יה׃ בני עליה׃ לפניו אשרי זוכה׃ כחרגי
למי נקרבי׃ במנין לו כל חוכה׃ איש איש כבר׃ ויש
בלא בר׃ נכנס במראית סוכה׃ מליצי עם׃ הם בטעמי
יגשו אז ידברו׃ והחיות׃ לא מורשים׃ תרשישים׃
בשיר כחביבים אמונים׃ נעדר אך׃ כל מלאך׃ רן
להתמיד

נען! דיא גאנצע אונשטערבליכע שאאר, דיא פֿראווער בעוואכט זיא, דיא אויער דער שטאדט (ירושלים) אויף איהרעם גרונדע׃ זא בעדענקע אויך דוא, עוויגער, נאענטע ליך דיין פֿאלק, נים עז אין דיינע אבהוט אונאויפֿהערענד, טאג אונד נאכט! רופֿע דאך דער געווייהטען העערדע דאז יאהר דער וואהלגעפֿאללענז הערביי! — או שוויגעט ניכט, איהר בעטענדען פֿראמאען! סלה׃ זא אונטערשטיצען חשמלים אונד אראלים איינאנדער; חיות או׳ ז׳ וו׳׃ וועלכע אנגעט פֿאר דעם שעפֿער! דיא ענטשטרעאט דען חיות אין הערפֿארברעכענדעם שווייסע׃ זיין איזט דיא מאכט, זיין לאב: אין נידריגקייט וואהנען, ביים צערקנירשטען עלענדען׃ דער אללגעוואלטיגע! פֿאר איהם דיא ערהאבענען וועזען; הייל דען זעליגען גערעכטען! דער קרעפֿטע אנגעג שטרעאמט צו דענען, דיא דעם עוויגען נאהען — זעכז אונד דרייסיג מיט איהרע נאהע — אללען, דיא זיינער האררען׃ טהיילז איט, טהיילז אהנע ערלויבניס געהען דיא ענגעל איין אין דאז היאכליכע היילגטהום, שוויען דע אנבליק דער געטטליכען הערליכקייט׃ דיא פֿירשפרעכער דער געהייליגטען נאציאן (דיא פֿארזענגער), איט אנדעכטיגעם פֿארטראג נאהען זיא זיך, רעדען׃ חיות או׳ ז׳ וו׳׃ דען גאנצען פֿאללען היאמעלזבעוואהנערן איזט ניכט זא אפֿט ערלויבט, דען אללמעכטיגען לאבזינגען, אז דען געליבטען געליבטען (ישראל)׃ יא, צוריקגעהאלטען ווירד יעדער ענגעל, דארף ניכט

(איכה ב׳)׃ ושקוד, ענין שמירה׃ מזחיל, כמו מים זוחלין בדרז״ל׃ זיע וגו׳ החיות מזחילות זיעה, וממנה יוצא נהר דינור, כאמור בפרקי דרבי אליעזר׃ מפכה, כמו (יחזקאל מ״ז) מים מפכים׃ במנין לו, הוא מספר שלשים ושש, והם ל״ו צדיקים שבכל דור, בבר וכו׳, רשות בנכנסים׃ סוכה, ענין ראיה׃ מורשים, ענין רשות׃ תרשישים, המלאכים, שנאמר וגויתו כתרשיש (דניאל י׳)׃ נעדר, נמנע׃ כברכמו וגו׳, בתחלה מקלסים ישראל את הקב״ה, ואחר כך עונים המלאכים בשירה, כידוע במדרשים׃ בכם נחתם, צורת יעקב אבינו חקוקה בכסא הכבוד׃

אופן

שאו מנחה · משבחה · ביום מנוחה התשירו:
מרום דר · בעוז נאדר · בהוד והדר הכשירו:
עיניכם · לנגדכם · עפעפיכם הישירו: וראו אור · צר
אור · מאורי אור תשירו: מרנני שפר · וכוכבי צפר ·
שיר חדש ישירו · והחיות ישוררו · וכרובים יפארו: מי
מסר · שנים עשר · מזלות ברקיע: ברא למול · בני
תם ומול · אשר בחושן השקיע: אלה הם · הילידם ·
משלשים התקיע: המוציא · גלגל חצי · עליל וחצי
משקיע: במספר כן · אפוד תכן · שבטים חצים
התקיע: נגדו לכן · הן בתוכן · בגלגל האירו: והחיות
צבאם נצור · בתוך צר צור · יצו שרימו למעלה: לכלם
חיל

שאו ברינגעט העררליכע לאָבפרייזע דאַר , ברינגעט עז דאַר דעם היילינגען רוהעטאַג!
פרייזעט דיא אַללגערעכטיגקייט דעס , דער אין העהערן זפערען טהראָנעט ,
פערהעררליכעט איזט אַן מאַכט , מיט גלאַנץ אונד פראַכט אומגירטעט ! בליקעט מיט אייערן
אויגען נאָהער , גערַאדע פאָר אייערן ווימפערן הין , שויעט דאַז ליכט , דאַז קליינערע ,
דאַז גרעססערע ליכט (מאָנד אונד זאָננע) , זינגעט דיא הימלישען ליכטער אַללע ! דער
מאָרגענשטערנע בליכען הראַלמיגען , דיא מאָרגענשטערנע זינגען נייע הימנען ; חיות טענען
לאָבגעזאַנגע , כרובים פרייזען לויט : ווער מיט עז , דער צוועלף שטערנבילדער אייג-
נעטע אין דאַז פירמאַמענט ? — איזט דאָך ער צו נעבענבילדע דער זעהנע דעז פראָמ-
מען (יעקב'ז) , דער צוועלף עדעלשטיינע , דיא ער אין ברוסטשילד (חושן) איינפאַססען
ליס · דיזע (ישראל) זינד עז , אין דערען העער דער עוויגע דרייא אַבטהיילונגען פעסט-
זעטצטע · דען טהירקרייז פיהרט ער הערפאָר , האַלב זיכטבאַר , האַלב אונזערן גע-
זיכט ענטצאָגען ; זאָ אָרדנעטע ער דיא צאַהל דער היילינגען אַפאָטעל (ספור) אָן , טהיילטע
דיא נאַמען דער צוועלף שטעממע אין צווייא גלייכע טהיילע אַב , פירוואַהר דען געהייליג-
טען שטעממען נאָך זייטע , אין דערזעלבען פאָלגע צוועלף שטערנבילדער דאָרט אַם
הימלישען קרייזע · חיות או"ז א' · בעוואַהרע איהרע העערע , גאָטט , בעוואַהרע
זיא מונטער דען פיינדען! בעפעהליגע איהרע שילדענגען ענגעל אין העהערן רעגיאָ-
נען

סכינה , לוים וישראל , התקיע , תיקן וחיזק · המוציא וגו' , גלגל המזלות לעולם חציו למעלה
מן הקרקע , וחציו למטה (ראש השנה י"א ע"ב) · עליל , מגולה , כמו שנראה בעליל בדרז"ל ·
במספר וכו' , באפוד היו שמות ששה בנים בכתף האחת , ושמות ששה הנותרים בכתף השנית ·
הבקיע , חלק · בתוכן , כמו (שמות ה') ותוכן לבנים · צור , במוד · חיל , מלשון חיל וקומה
(חיבק

נוח· צלעו עזר לו לוה: מי אל בשמים ובארץ· אשר
יעשה כמעשיך לתרץ· יה באות נוחה במרץ· רבות
עשית אתה יי· קדוש:

קמה מלאכת איום· קלסה וקדשה היום· רצה כופר
לשגיון· רנן עלי הגיון· רוח המציא ופדיום· רוחו
אור ברבון· שבת שלום מדבון· שמש צדקה לאביון·
שפר נחלתו בחביון· שקד למוסרו בצביון· תוכן
מלאכותיו בגליון· תקון משכני עליון: מעין דוגמת
העולם הבא· אוהביו להנחיל יש באהבה· רב טוב
הצפון באמונה רבה· יחל ישראל אל יי קדוש: הכל יודוך

שאו

דעטע ער דיא געהילפֿין (חוה) איהם, פֿערמאיינטע איהן מיט איהר· — ווער, גֿ,
גאָטט, אים הימעל, אויף ערדען פֿיהרט דיינער אללגעוואלטיגקייט טהאטען אויס?
מיט דעם אין דער אויסשפראכע לייכטעזטען ליטע (דעם בוכשטאבען ה) ערשופֿסט דוא
דיא גראָסטע אללע, עוויגער, אללערהייליגסטער!

קמה פֿאללענדעט שטאנד דאס דא, דעז פֿורכטבארען עוויגען שעפֿפונג, אונד גע-
פריזען, געווייהעט ווארד דער הייליגע טאג (שבת); דורך וואהלגעפֿאללען ווארד
דאז פֿערגעהען (דעז אדם הראשון) פֿערזעהנעט, אונד זיינגפֿאללע היאנען טיגען לאג
היאמעל עאסמר· לינדערונג, ערלעזונג שפענדעטע גאָטט; דעז ליבטעז פֿיללע טהיילי-
טע ער דעם שבת צו, פֿאללקאָממענהייט, בעפֿרייאונג פֿאָן שמערץ, היס אמנבנדעז
הייליגן דען לידענדען איהן זיין· פֿערהעררליכעט, געהייליגטפֿאלל מיט דיט ערבטהייל
(שבת); וואהלגעפֿאללענד חיילטע דער עוויגע, איבערגאב עז אונז· דער (אם שבת) פֿער-
באָטנען ארבייטען נאהל אָספֿענבארעט דיא געזעצראָללע (תורה); דיא איניגען זינד עז,
דיא בייא ערריכטונג דעז געטטליכען וואָהנזיצעז (משכן) אונטערנאָממען ווארדען· אין
פֿארבילד דער וואָננע יענער וועלט, טהיילט גאָטט דענען, דיא איהן ליבען, וועזענט-
ליכעז גוט ליבעפֿאלל צו; אויפֿבעוואהרעט איזט דער גליקזעליגקייט פֿיללע פֿיר דען פֿעז-
טען גלויבען, זאָ האָפֿפֿעט ישראל צום עוויגען, אללערהייליגסטען·

שאו

קמה מדבון, מדאבון נפש· ספר וגו׳, שבת נתנה בצנעה לישראל, כמאמר חז״ל· בגליון,
גרלון וספר· בגליון, במגלת ספר התורה· תקון וכו׳, כל מלאכות, שנעשו במשכן,
אסורות בשבת·

שאו התשירו, ענין תשורה ומנחה· נר ואור, ישעיה (ה׳)· לפר, בוקר· ומזל וכו׳,
שנים עשר שבטים כנגד שנים עשר אבני החושן (שמות כ״ח)· חיילים וכו׳, שלש מקנות,
שכינה

צלצל ובשור ירושלים זיותן· סעד בו לכבוד זיו שדי
תן: עת ברת חזיונו החביא· ונחש בריח כחבל
הביא· למוריד ומעלה שבח הנביא· אשר נדרתי
אשלמה ישועתה לי״י· קדוש:

עליון מעשיו השוה· עלי תבל צוה· ערך בהמות הרוה·
עשר להתר הנוה: פקד ראשית דרכיו בהררי
אלף התוה· פקודת ישועה ורצון להוכי לו לתקוה·
צורכי סעודה הקוה· צפה בציון אוה· צורת דיוקנו

דעז אונגעהייערז) איבער ירושלים׳ז אויער זיך הין׳ גלענצענד ווירד דאז גראסטע אפהל בערייטעט, דאז פלייש דעז פאנגעז זיין, דער אין ווייטען געפילדען זיך רעגעט, דען גע־ רעכטען דארגערייכט· דער איינזט ענטפלאהה (יונה הנביא), דער וויזאגינג זיך ענט־ ציהען וואללטע, ברינגעט (צור צייט דער תחיית המתים) דיא גראסע געשטרעקטע שלאנגע (לויתן), אין פעזזעלן געשאידעט; דען, דער נידריגעט אונד ערהעבעט, פרייזט דער פראפעט: „וואז איך געלאבטע ערפיללע איך, פיר איינע רעטטונג, דעם עוויגען, דעם אללערהייליגסטען.״

עליון גלייך פערטהיילטע דער אללערהעכזטע זיינע געשעפטע, דיא אויף דעם ערד־ באללע זיין ער בעפעהליגטע; ליז געשטעלטעז פיה געדייהען, לאנג נעהען געשטטונגען דעזעלבען פאר, ערלויבטע איהר פלייש· זיינער ווערקע ערעבטיגזטעז (שור הבר) ריך איכז דאזיין ער, וויז טויזענד בערגע נור ווידע איהם סן; אויפבעוואהרט זיזט דאז אונגעהייער, ביז איינזט ער איט הייל אונד וואהלוואללען אונז בעדענקעט, דיא האפפנונג דערער ערפיללעט, דיא זיינער האררען· דיא בעדירפניזזע נור אענסל־ בען נאהרונג זאמאעלטע דער עוויגע ערזט, דאן שויעטע ער אויף ציון הערטב, ער־ קאהר דיא הייליגע ערדע (דען ערזטען אענטשען אויז איהר צו שאפפען)· דען ערדענ־ זאהן שוף אין זיינעם עבענבילדע ער, פערהערליכטע איהן; אויז דער ריפפע בי־

מי כל כמו (ישעיה מ׳) וכל בשליש· ולויתן, איום ונורא· לשחק וגו׳, תהלות (ק״ד)· סחר וגו׳, ענין סבוב, והוא מדרש רז״ל, שלעתיד יהיה עור לויתן פרוש על חומת ירושלים· וכלכל, לשון כלי· זיותן, זיו ויופי· זיו שדי, תהלות (נ׳), ורומז למדרש חז״ל בפסוק זה (בבא בתרא פרק המוכר את הספינה)· עת וגו׳, יונה (א׳)· ונחש בריח וגו׳, ישעיה (כ״ז), ומוסב על לויתן, שעתיד יונה בן אמתי לצודו, כמו שאמרו במדרש· אשר וכו׳, יונה (ב׳)· עליון עשר להתר, עשרה מיני בהמות טהורות לישראל· הנוה, ענין אסיפות· פקד וגו׳, הוא ראשית דרכי אל (איוב מ׳), שדרשו על שור הבר, שהוא רועה אלף הרים בכל יום· התוה, כמו (יחזקאל ט׳) והתוית· צפה וכו׳, הביט על ציון, אדמת קודש, ולקח את עפרה, לברא ממנה את האדם, כמדרש חז״ל· לתרץ, יוצר בלם כשדים תריצותא· בחות וגו׳, בתוס׳ הא׳ שהיה קלה אחוד במבטא, ברא הקב״ה את העולם· בגורן, ענין דבור בלשון רז״ל·

בהבינה · כבין שתי קערות הלבינה · כפותה
וקובלת על לבונה · כאז בגבעת הלבונה · בחדשה קרב
קרבנה · כופר על רבונה · למגן קטן חשבונה · לנחם
שלם מדאבונה · להשקיע אור הגדול וללבנה · מאור
הקטן לבוננה : לזכר ציון יחד צבאותם · חנכ"ל שצ"ם
וכל רבאותם · יחד למעלה השלישית ממבואתם ·
יבאו וישתחוו לפני יי · קדוש :

מי כל נהרות איתן · מופלא פעלו ואימתן · ממים צר
צורות שבח לשמו יתן : נוצר ליום נחמה לשחק בו
לויתן · נאה מנה ויפה ליושבי גינת ביתן · סחר סבך
וצלצל

אונד · דא ער דעז אנדרעז וואנדעלנדען גלאנץ בערייטעטע , ליס ער דעזען
בלאסעז ליכט וויא לוישטען לוייא שייזען טיאווערן (דאז הייסט : באלד אונזרער ערדע נאה ,
באלד אבווערטז פאן איהר) · געפעזעלט בעקלאגטע דער אונד זיינע שמאך ; דפרוכט
מארד , אויף יענען טרעפליכען העהען (בית המקדש), אם נייאמונד איין אפפער דאר־
געבראכט, איין זיהנאפפער דעז אלמעכטיגען · נאך אונדענליך ווירד דיא קליינערע
לייטרעכנונג (דאז אונדעניאהר) בערעכנעט · דארין פינדעט שלם (ירושלים) טראָסט
אין איהרער בעטריבנים ; איינזט ערבלייכעט דאז גרעסע ליכט (דער טיראננען), זינ־
קעט אונטער, אונד העלל גלענצעט דאז קליינערע ליכט (ישראל) · לום אנדענקען ליונ'ז
בעשטיאמטע געטט דעז היאמעלז העערע, דיא פלאנעטען, דיא אירדען שטערנע
אללע ; אללע ערהעבען זיא זיך לום דריטטען גראדע ערטאפנער וועזען (נו דען
גייזטערן), בעטען דיך אן, עוויגער, אללערהייליגסטער!

מי כל ווער אום דער אכטיגען שטראמע געוועזער ? ווער אנדעז, אלז דער
וואונדערטהעטער, דער פורכטבאר איזט ? דעז וואזזערז געבילדע בילדעטע
ער, דעזען נאמען דיא טעפפונג פרייזעט ; שון פיר דען טאג דעז טראָסטעז (תחיית
המתים) יענעז אונגעהייער (לויתן), דאז מיט אמערעזוואגען טרעגעט . אים איבער־
פלוס אירד (דאז פלייש דעז לויתן) דען פראמען לוגעטהיילט, דיא אים איננערן דעז פא־
ראדייזעז וואָהנען ; מיינע אואשטאָטענדע, הערדליכע דעקקע, ליהעט (דיא הויט

דעז

יחיד כפותה, עקודה, כמו כופתין את התמיד · וקובלת וגו', כמו שדרשו, שאמר הקב"ה,
הביאו עלי כפרה (שעיר ראש חדש) על שמיעטתי את הירח · לזכר וכו', ליק תאיר לעתיד
כזוהר הכוכבים · חנכ"ל שצ"ם, הם שבעה כוכבי לכת, חמה, נוגה, כוכב, לבנה, שבתי,
צדק, מאדים · למעלה השלישית, לעולם המלאכים, שהוא מעלה השלישית בבירה, למעלה
מעולם הגלגלים .

מי

רְאוֹת כֹּחַ גְבוּרוֹת מוֹרָאוֹ׃ יָעִיר גַּל לְרֵיעוֹ בְּמִקְוֶה אוֹ׃ הַאוֹתִי לֹא תִירָאוּ נְאֻם יְיָ קָדוֹשׁ׃

זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו׃ זָוִיּוֹת דָּרַךְ מְלֵאוֹתָיו׃ זַכּוּת מֵרָחוֹק קְרִיאוֹתָיו׃ זֶרְדָּה עֵדֶן לִבְרִיּוֹתָיו׃ חָלַק שָׁם מְנוֹתָיו׃ חוֹשֵׁךְ יוֹשְׁבֵי כְלָאוֹתָיו׃ חֻפַּת כָּבוֹד נְאוֹתָיו׃ יִשְׂבְּעוּ זִיו הֲנָאוֹתָיו׃ טִכֵּס אַפְסֵי פְאוֹתָיו׃ אִילָנוֹת וּדְשָׁאֵי נְאוֹתָיו׃ טְלָלָם כְּתָאַב תְּפִלּוֹתָיו׃ טוֹב נִשְׁנָה בִּכְפֵלוֹתָיו׃ יִתְּנוּ צִדְקוֹת חַי וְקַיָּם׃ יַעַן מַעֲשָׂיו כּוֹנֵן לְמַאֲוַיִּם׃ הָל שַׁר הָעוֹלָם וְסִיֵּם׃ יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו׃ קָדוֹשׁ׃

יָחִיד בְּיִתֵרָה בִּינָה׃ יָצַר חַמָּה וּלְבָנָה׃ יָקָר לָכֵת בַּהֲבִינָה

פֿפֿעט זיין שעפֿפֿער, נייגעט זיינער אַללמאַכט פֿורכטבאַרע טהאַטען; איינע וועללע בעלייגעט דער אַנדערן דען שפרוך: „איך עהרפֿורכטעט איהר ניכט? שפריכט דער עוויגע, דער אַללערהייליגסטע.“

זכר געדעכטניס שטיפֿטעטע ער זיינען וואונדערן, דאַ ער דער וואַגען פֿילע אין דיא ווינקעל דער שעפֿפֿונג נידער טראַט. אין דער אורוועלט לייטען בינריך ער זיינע פֿראָמאַנען, בעררייטעטע עדן פֿיר זיינע געשעפֿפֿע. בעזעליגענדע גאַבען ווערדען דאָרט (אים פּאַראַדיזע) צוגעטהיילט דענען (ישראל), דיא אים פֿינסטערן קערקער שמאַכטעטען; אין גלענצענדען פּראַכטגעצעלטען געניסען דיא פֿערהערליכטען דער פֿריידען פֿיללע. דעזערהאַלב פֿערנזעטע ווינקעל שמיקטע דער עוויגע מיט שענען ביימען מיט מאַיעסטעטישען גראַסזיערן; זיא טהויען אונד רעגען הערניעדער טריפֿען, דאַ ער וואָהלגעפֿעללענד (דעז מענשען) געבעטע פֿערנאַהם, אונד גאַב (אַם דריטטען טאַ-גע שעפֿפֿונגסטאַגע) זיין וואָהלגעפֿאַללען צו ערקעננען. אַללעז פֿערקינדעט דעז עוויי-גען וואָהלטהאַטען, דער יעדעם זיינער געשעפֿפֿע מיטטהיילט נור בעפֿרידיגונג זיינער טריבע אַנגיזט; דער שעפֿפֿונג ענגעל שטימטע לאָבגעזאַנג אַן, שטאַרק: „עוויג דויערט דיא גאָטטליכע העררליכקייט, זיינער ווערקע פֿרייעט זיך דער עוויגע, דער אַללער-היילליגסטע.“

יחיד מיט אַבערשוועגליכער פֿערנונפֿט שוף דער איינציגע גאָטט דיא זאָננע אונד דען
אמֹנד

זכר זרדה, לשון רז"ל (שביעית פרק ב'), ובלשון אשכנז בייאמע בעשניידען. טללם, הוריד טל ומטר. תפלותיו, תפלת אדם הראשון, שהתפלל על הגשמים, כ. ירש חז"ל. טוב תשו', ביום השלישי נכפל כי טוב. יתנו, סופטיס (ה'). חל, החל, פי' זכור, רמז במדרש רז"ל (חיניקס) יהי כבוד וגו', פסוק זה וכו'.

מלכים בה למנין נתחי: גיה חמשתה בסוד יסוד עוז מבטחי. גיא וגבוהים בראת ישכילו בם טוחי: מי עשיר יעשה כמותם. או חכם יבין דמותם. יגיע מי גבור לרמותם. רנו שמים כי עשה יי קדוש:

הדרך תבונות ומדעים. דקדק תמים דעים. דחות ארד מצביעים: הושב בפה מביעים. החצם מחצם בקיעים. הדלם מעל רקיעים. הכנים לאוצר שקועים. הקיף לגיון תקועים: וממנו יגורו נרתעים. ונהר יוצק לתועים. ונבראו כתות רבועים. ומהם כתרשיש קבועים: בהשביח שאונו אשר בראו.

ראות

געבריישטעטן הענדען בעטען וויר צו דיר, אללמעכטיגער, קעניג איבער דיא קעני-גע, שטאטט דער געלעהלטען אמפֿערטיקקע · דוא, גאָטט, לוסעזט געוואלטיג דאס ליכט הערפֿאָר ברעכען, וואס געהייאניספֿאָלל יענע גרונדזעצע (דער תורה) לעה-רען, דיא שטארקע פֿערציכט חוגו זינד · דיא נידריגע ערדע, דיא האָהען היממעל שופֿסט דוא, עוויגער! וועלכע בעטראכטונגען ערוועקקען אין איינעם אינגערן זיא! וועלכער אעכטיגע קאן עהנליכע ווערקע הערפֿאָרבריגגען? וועלכער וויזע ערפֿאָר-שטע דער וועזען געבילדע? וועלכער העלד ערטטיג דיזע העהען יע? — פֿראָהה-לאָקקעט, היממעל, דער עוויגע טהאט'ז, דער אללערהייליגסטע!

דרך דער פֿערנונפֿטערקעננטניס ווענ וויז דער אללווייזע גענויא אן; דיא געוואל-טיגען, פֿילפֿארביגען פֿלוטהען טריב ער הינווענ, זעלטע וועזען אין, דיא אין פֿערנעהאליכער אונדאָרט איהם זינגען · דיא געוועזזער לערטהיילטע ער, לערטהייג אין שטיקקען זיא, האָב זיא אין דיא העהערע רעגיאָנען; אין טיפֿע בעהעלטניזע בראַכטע ער זיא, אוורינגטע (איט דעאמען) דאס אייגענענגטע וואגענהעער, דאס אין פֿורכט פֿאָר דער אללמאכט בעבט · דער פֿייערשטראָם (גיהנם) פֿלוטהעהע הין, דיא הירנענדען לו רייניגען; ערשאפֿפֿען ווארדען דיא פֿירפֿאך געשטאלטעטען (מלאכים), לום טהייל וויא תרשיש גלענצענד געבילדעט · דעזמערטז וואוטה טעא-פֿפֿעט

ארוממך בפרט וגו', לשון המקרא (תהלים ס"ס), ומתורגם לפי הכוונה · חמשתה, מלשון וחמושים (שמות י"ג) · טוחי, כמו (תהלים נ"א) ובטוחות · עשיר, מתורגם לפי הנאות · חכם וגו', ירמיה (ט') אל יתהלל וכו'·

דרך הדר, מים אדירים · מצביעים, כמה צבעים יש למים · הושב וגו', בבראשית רבה, יקוו המים (פס ה'), משל למה הדבר דומה, למלך וכו' · הדלם, כמו (ישעיה ל"ח) דלו עני · יגורו, ענין מורא · נרתעים, קרדים · ונהר, נהר דינור בגהינם, רבועים, חיות מרובעות פנים · כתרשיש, דניאל (יו"ד) · בהשביח, תהלים (ס"ו)·

יִרְצֶה אֶת בּוֹטְחָיו צִדְקָם לִצְרוֹף • כִּי לֹא לְעוֹלָם
יָרִיב וְלֹא לָנֶצַח יִקְצוֹף :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים :

ולירושלים עירך עד מהרה לתוכה תכין •

אָנָּה אֲנַחְנוּ עוֹלִים וְחַיַּת יַעַר שִׁכְּלָתְנוּ • אָנָּה
אֵלֵךְ מֵרוּחֶךָ וְסַעֲרָתְךָ כִּלָּתְנוּ • אָנוּד כְּצִפּוֹר
נוֹדֵד כִּי חִלַּלְתָּנוּ • אָנוּשָׁה כִּי אֵשׁ בֵּינוֹת אֲכָלָתְנוּ •
אֲנָחוֹת מְלֵאתָנוּ אֲגִינוּת תִּכְלָתְנוּ • חזן אֵיכָה
כִּי קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנוּ : אֲכָלָתְנוּ רוֹפֶסֶת בְּיַעַר
גְּדֵלָה • רְאֵה בְּקִנְאָתִי וְתַשְׁמִיעַ בִּגְדֻלָּה • קִנֵּאתִי
לְצִיּוֹן וְלִירוּשָׁלַיִם קִנְאָה גְדוֹלָה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם : את צמח דוד עד גמירא •

ומוציאים ספר תורה, ואומרים קינות •

יוצר לשבת נחמו •

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חוֹשֶׁךְ עוֹשֶׂה
שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל • אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת
מֵאוֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי :

אֲרוֹמִמְךָ אֵל חַי • אֲסַפְּרָה שִׁמְךָ לְאֶחָי • אֲהוֹדְךָ
בְּהוֹד שְׁבָחַי • בְּאֵין יָחוּד זְבָחַי • בְּתוֹךְ
עֲדַת יְשִׁישִׁים שׁוֹמְרֵי מְזוּזוֹת פְּתָחַי • בְּפָרֵשׁ שַׁדַּי
מלכים

ארוממך דיך, גאָטט דעז לעבענז, ערהעבען וויר, פֿערקינדען דיינען נאַמען
אונזערן ברידערן; מיט לאָבגעזענגען פרייזען וויר דיינע הערליכקייט,
דאַ קיין בעשטיאַטער אָפּפֿערדינזט מעהר איזט! מין דער פֿערזאַמלונג דער עהר־
ווירדיגען גרייזע, וועלכע דיא טהירפֿאָזטען (דעז בית הכנסת) בעוואַכען • מיט מוזי־

קרובץ לתשעה באב.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

השיבה שופטינו עד וצדקנו כמשפט •

אֲבָלַנִי הֲמָמַנִי שִׁבַּר עַצְמוֹתַי • אַךְ כִּי יָשׁוּב לְסִיג
אַשְׁמוֹתַי • אֶכְתּוֹב קִינִים אֲשֶׁר פָּצוּ שְׂפָתַי
מְזִמּוֹתַי • אֲקוֹנְנָה נְכוֹחוֹת מוּל קָמוֹתַי • אַכְבִּיר
נַחֲמוֹתַי • אַבְרִיז טוּב מוֹתַי • חזן אֵיכָה וְנַפְשִׁי
נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְיָ עַד מָתָי • מָתַי לָעַד קָמֶיךָ
לְהַחֲרִימֵם • קָרֵב יוֹם אֱדוֹם בְּמִשְׁפָּט לְהִתְרוֹמֵם • עַתָּה
אָקוּם יֹאמַר יְיָ עַתָּה אֵרוֹמָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

ולמלשינים עד במהרה בימינו •

אֱוִי כְּתַנִּים בְּהַעֲצִימֵנִי • אֱלִיָּה כַּיְּעֵנִים בְּהַאֲשִׁימֵנִי •
אֵלִי אֵלִי לָמָּה סְחִי וּמָאוֹס תְּשִׂימֵנִי • אַל
בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי • וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְּיַסְּרֵנִי • אָלִיתָ
לְהוֹטְמֵנִי אַלּוּף בְּאַף לְשׂוֹטְמֵנִי • חזן אֵיכָה תֶּהְפַּךְ
לְאַכְזָר לִי בְּעוֹצֶם יָדְךָ תִּשְׂטְמֵנִי: תִּשְׂטְמֵנִי לֹא
לָנֶצַח תָּשׁוּב וּתְנַחֲמֵנִי • לְעֵת תַּכְנִיעַ זֵדִים זוֹמְמֵי
לְלוֹחֲמֵנִי • תָּשׁוּב וּתְנַחֲמֵנִי • יָשׁוּב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

על הצדיקים עד כי בך בטחנו •

אָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּפֶצַח • אָמוּתָה הַפַּעַם וְלֹא
אֶרְאֶה רֶצַח • אִם כֹּחַ אֲבָנִים כֹּחִי אַרְגִּיז וְאָעִיז
מֶצַח • אָמַרְתִּי הִסְתִּיר פָּנָיו בַּל רָאָה לָנֶצַח • אֲמָרֵר
בְּחֵרוּף רֶצַח • אֱמֶת חָרְבוֹת לָנֶצַח • חזן אֵיכָה עַד
אָנָה יְיָ תִּשְׁכָּחֵנִי נֶצַח: נֶצַח יִוָּדַע כִּי רֶגַע יִשְׁצוֹף •

ירצה

ונחני עד ארום · אחזתני רעדה שם כנזיד
ארום · אחורגית שמונה שבתי בגבול כת ארום
אחזתי פה לדום אחריש על הדום · חזן איכה לבן
המשכיל בעת ההיא ידום : ידום רובץ פתח
מלהשטינכם · רופא כל בשר הוא ישמע בקולכם ·
המזכירים את יי אל דמי לכם :

ברוך אתה יי רופא חולי עמו ישראל :

ברך עלינו עד כשנים הטובות :

אטה למשל אזני במשנה הר הטוב · אטומים
אשר געו נטולי לקטוב · אהמון חדר
המטות בגרון לחטוב · אטו לגרון כל לח ורטוב ·
אטיף בבל טוב אין עושה טוב · חזן איכה נאלמתי
דומיה החשיתי מטוב : מטוב כל יחסר אסמי
למלאו · ברכת שנת טוב ישפיע בגבולו · אל תתנו
דמי לו : ברוך אתה יי מברך השנים :

תקע בשופר עד מארבע כנפות הארץ ·

איכה מאיכה שולחפתי במלקוחי · אימתי מגילת
קינות בפני פקחי · אילו במה יובלות ולא
געו פקח קוחי · אימים מערימים עלי מקחי : אשי
מלקוחי אכלו רקוחי · חזן איכה יבש כחרש כחי
ולשוני מדבק מלקוחי : מלקוחי ימתיק לשורר לחוכי ·
יאסוף מזרי לאוי מחכי · ועוד בל תדבק לשוני לחכי :

ברוך

אפן נסך נו זעהען אין דעם עבען טנגעפֿיהרטען סדר קנות · (דיזעז ווערק
מיזט בענת תקע"ה ערשינען , דער פרענומעראנטיאנזפרייז וואר איין גולדען ; פ
דער לפרענומפרייז איזט אום דען פירטען טהייל געשטיגען ·

כְּאֵין שִׁפְכָה אַשְׁרֵי : אַשְׁרֵי רוֹדְפוּ בְּבֶבֶל לְהֵאָסֵר :
רְצֵה תְּשׁוּבָתִי בִּסְלִיחָה לְהִתְבַּשֵּׂר • מַה נָּאווּ עַל
הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה :

סלח לנו עד כי מוחל וסולח אתה.

אוֹיָה לִי כִּי גַרְתִּי צוּל לְכִלָּיוֹן • אוֹנֶנֶת וְצוֹלֶלֶת מֵאֵין
דִּלָּיוֹן • אוֹם אֲשֶׁר עַל כָּל גּוֹי הֶשָּׁמָה עֶלְיוֹן •
אוֹת הַשֵּׁם כְּהָרָשֵׁם בְּאֶצְבְּעוֹת יְמִין עֶלְיוֹן • אוֹמְרָה
לְגִלָּיוֹן אוֹוִי לְכִלָּיוֹן • חזן אֵיכָה חַלּוֹתִי הִיא שְׁנוֹת
יְמִין עֶלְיוֹן : עֶלְיוֹן בְּרֹאשׁ הָרִים תְּכוֹנֵן אַרְמְנוֹתֶיךָ •
בְּהַרְבָּךְ לִסְלוֹחַ פִּשְׁעֵי הֲמוֹנֶךָ • תָּעוֹז יָדְךָ וְתָרוּם יְמִינֶךָ :

בא״י חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ :

ראה נא עד כי גואל חזק אתה •

אָז אָמַרְתִּי הִנֵּה בָאתִי לְבֵית מַעְדָנַי • אָדַל קִצַּי
וְאִשּׁוּנַי וְלוֹאָטוּ עֲדָנַי • אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בְּלֵיל
נְדוּדַי • אֶזְעַק אֵלֶיךָ חָמָס כְּהוּבְלָעוּ אֲדָנַי • אֲהַי דִּינַי
אוֹמְרָה לַיְיָ • חזן אֵיכָה הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח יְיָ : יְיָ
יִרְאֶה בְּעוֹנִי עַם עוֹלָם • יוֹפִיעַ לְגָאֳלָם גְּאוּלַת עוֹלָם •
כִּי לֹא יִזְנַח יְיָ לְעוֹלָם :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל :

רפאינו ייו ונרפא עד ורחמן אתה.

אָחוֹר וָקֶדֶם מִמָּרוֹם לְמָרוֹם • אַחֲרָיו נִמְשַׁכְתִּי

ונהני

ניקום הינלענגליך גענוג פערברייטעט זינד, וואו דער קרובץ בייאגעפיגט איזט. יעדאך ווארדע ער אויך היר בייאגעדרוקט, דאמיט געגענווערטיגעז ווערק ניכט אונפאללקאממען זיין זאלל. איבעריגענז אונד בלוס דאמיט אבער בעליבע

אמן

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לדור ודור עד וקדוש אתה.

אֶגְמָה לַעֲנָה פְּנֵי תֵיבָה בְּקִרְבִּי • אַגִּיד עֹז וְלֹא תִדְמֶה כִּי אֵין מְקָרְבִי • אֶגְעֶה וְאֶפְעֶה כִּי רָחַק קְרוֹבִי • אֲגַלֶּה שַׁדַּי חָלוּץ מוּל מַחֲרִיבִי • אֲגִישׁ חִין מְרִיבִי • אַךְ לֹא רָב רִיבִי • חזן אֵיכָה חָם לִבִּי בְּקִרְבִּי: בְּקִרְבִּי עָצוּר וְחָתוּם יוֹם נָקָם אֲרִיאֵל • עֵת כִּי בָא יָבֹא וְלֹא יְאַחֵר אֵל • כִּי גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אתה חונן עד מאתך דעה בינה והשכל.

אֶדּוֹם וְלֹא אֵצֵא פֶּתַח וְאֶאֱבֵד • אַדְמִים כָּל פִּיּוֹת כִּי אֵבֶל כָּבֵד • אֶדְעֶה מִלִּין וּמֶלֶל אַכְבֵּד • אֲדִי כַּמֶּה שָׁנִים הֲמָמִי בְּמַכְבֵּד • אֲדַמְּתִי אֲבַד אֲבִירַי לְהֵאָבֵד • חזן אֵיכָה שָׁכַחְתִּי כְּמֵת מִלֵּב הָיִיתִי כִּכְלִי אוֹבֵד: אֹבֵד זֵרוּי בְּשֶׂה בַּקֵּשׁ מָה אַרְעוֹ • נֵיר רוּחַ דַּעַת לְרוֹעֲצוֹ • כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ חוֹנֵן הַדָּעַת:

השיבנו אבינו עד בתשובה שלימה לפניך.

אֶהֱמֶה כַּיּוֹנָה נְהִי תַּמְרוּר שִׁירַי • אֶהְגֶּה הַוּוֹת עַל שְׁנֵי שְׁבָרַי • אֶהֱמֶה כְּהַמוֹת יַמִּים בְּתוֹךְ שְׁבָרַי • אֲהַלֵּךְ בְּהָרֵי נֶשֶׁף בְּאֵין מֵישָׁרַי • אֲהַדֵּר יְשָׁרַי אֶהֱמוּ כְשָׁרַי • חזן אֵיכָה כִּמְעַט נָטָיוּ רַגְלַי •

כאין

אאביך דיזער גאנצע פיוט לתשעה באב ווערע אייגענטליך אונרעכטיג גנא ווערען היר אן צו בריינגען, דא דיא נייא הערויזגעקאממענן קינות לתשעה באב, מיט איבערזעצונג אונד באור, אונטער דעם ליטערארישען פובּ

ליקוט

זולת לשבת שני אחר י"ז בתמוז ·

סוֹכֵךְ בְּאֶבְרָה · וְהַצֵּל לָנוּ מִכָּל גְּזֵרָה · בְּיָדְךָ כֹּחַ
וּגְבוּרָה : עֲדָרֶיךָ הָשֵׁב לְמֵאַוַיִּם · לְמַעַנְךָ חַי וְקַיָּם ·
מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם : חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי :
עזרת ·

קרובץ לתשעה באב ·

ברוך אתה עד ומושיע ומגן ·

אַאֲבִיךָ בְּיוֹם מֵבְךָ עוֹגֶל חֲצִי גָרְנִי · אֶאֱטְמָה כָּל
שָׂפָה מֵעֲנוֹת בִּגְרוֹנִי · אַאֲלִים כָּל פֶּה כִּי
לֹא שָׁךְ הֲרוֹנִי · אַאֲבִין תֵּשַׁע מֵאוֹת וְעוֹד כִּי לֹא דָשׁ
בֶּן גָּרְנִי · אַאֲקִיץ חֶבְרוֹנִי אֲשֶׁר חֲבָרָנִי · חזן אֵיכָה
יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נִחַר גְּרוֹנִי : גְּרוֹנִי אַנְשִׁית צְחִיחָה
אִם אֶתֵּן אֶת דְּגָנֶךָ · אַחֲזִיק מָגֵן וְצִנָּה בְּגִינְךָ לְגוֹנְנֶךָ ·
וְאֶתְנָה צְמִידִים עַל יָדֶךָ · וְרָבִיד עַל גְּרוֹנֶךָ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

אתה גבור עד להחיות מתים ·

אָבְכוּ בְּקִינוֹת בְּכָל שָׁנָה שְׁלוּחַי · אָבְכוּ בָהּ פָּנִים
בְּפָנִים עַד כְּלוֹת שְׁלָחַי · אֶבְכֶּה הֶדֶר קוֹלִי
מִלְּהָרִים קוֹל נִיהִי · אֶבְלֶה בוֹכִיָּה עַד יְעַשְּׁשׁוּ נוֹגְהַי :
אֶבְכֶּה · וּלְחָיַי אֵבִי שְׁלָהַי · חזן אֵיכָה כָּלוּ עֵינַי מִיַּחֵל
לֵאלֹהַי · לְאֵל חַי לְחַכּוֹת וַיַּעֲשֶׂה לְמַעֲנוֹ · לְהַטְלִילְכֶם
בְּטַלְלֵי מְעוֹנוֹ · כָּל הַנּוֹגֵעַ בָּכֶם כְּנוֹגֵעַ בְּבָבַת עֵינוֹ :

ברוך

הילפע! אללגיטיגער, דער דוא מיט דיינעם פיטטיג' אונז דעקקעזט, רעטטע פאן יע=
רעם שטראפגעריכט אונז; דען דיינער האנד איזט קראפט אונד מאכט · דיינע העערדען
פיהרע ווידער אין דאז ערזעהנטע לאנד צוריק; אום דיינעטוועגען, עוויגער, אונפער=
ענדערליכער, דער דוא דאז שטאלצע מעער בעהערשעזט, איילע, אונז צור הילפע!

אתה תחשה ותתעלם · הצל עמך וגאלם : חושה
לעזרתי : קבצו עלי חיילים · במרידות אותי מרעילים ·
אהלי ארם וישמעאלים : רבתי עם דמומה · מקוה
ישעך שוממה · ימין יי רוממה : חושה לעזרתי · שירות
היכל גנוזים · פסו נביאים וחוזים · שבת גאון עליזים :
תמיד נשמעה צוחה · נפשי לעפר שחה · ערבה
כל שמחה : חושה לעזרתי · יריבי בוססים כפרך ·
ורוחי נבקה ממורך · ספקתי על ירך : פונה לצור
מבטה · בירדנו מטה מטה · ראה יי והביטה :
חושה לעזרתי · שואגים בקול שועה · מחכים ברית
ושבועה · והנה רק זועה : אנא חיש עליצותם · להאזין
חין מליצתם · כאז מנוף בצאתם : חושה לעזרתי · טוב
סוכך

טענצך ווידער אונז , בערייטטען אונז מיט ביטטערם טויאעלטראַנק , אַרם: בעוואָה=
נער אונד ישמעאלים · דיא פֿאָלקרייכע שטאַדט , פֿערעדעט ליגט זיא ; דאָך , זיא
האַררעט , דיא פֿערוויסטעטע · דיינעס היילעס , דיינער ערהאַבנען רעכטע , עוויגער!
זאָ איילע , אונז נור הילפֿע ! היילוויג זינד דיא געזענגע אים טעמפעל , הין שוואַנדען
דיא פראָפֿעטען , דיא זעהער ; דאַהין איזט דער פֿרעהליכען הערליכקייט · יאַמער
ווירד יאַמער געהערט ; געבייגט איזט דיא זעעלע אין דען שטויב , פֿערוויסטעט יע=
דע פֿריידע · זאָ איילע , אונז נור הילפֿע ! האַרטע ווידערזאַכער טרעטען אונז נידער ;
פֿערזאַגט זינד ווער , פֿערליהרען דען מוטה , שלאָגען אַן דיא היפֿטע אונז · נון טעגאַ פֿער=
נו אונזרער נאָפֿערזיכט ווענדען ווער אונז , דאָ אימאַער טיפֿער ווער זינקען ; זאָ זיהע ,
עוויגער , שוע , איילע , אונז נור הילפֿע ! איט פֿלעהענדער שטימע יאַמערן דיא
אונגליקליכען , האַררען דעז בונדעז , דעז געטטליכען איידעז ; אונד אַך ! טרעקקען
ערשיטטערט זיא · אָ פֿיהרע דאָך שנעלל אייהרע פֿריידע הערבייא , פֿערנים אייהרען
פֿערעכטיגען פֿאָרטראַג , וויא עהדעם דאַ אויז כוף (מצרים) זיא נאָגען ; איילע , אונז נור
הילפֿע

נבהעולם · מתלגדים , מתקבצים · סמר וכו' , תהלות (קי"ט) · בהוסדם וגו' , סס
(ל"א) · להגית , במדבר (ל') · וספרו וגו' , תהלות (ס"ד) . עלורים , הנעלרים במסגר.
ישב וכו' , תהלות (י') · מרעילים , ענין כוס התרעלה (ישעיה נ"א) · דמומה , סלשון נדמה
(לפניה א') · פסו , תהלות (י"ב) · נבקה , ישעיה (י"ט) · ממורך , ויקרא (כ"ו) · זועה ,
ישעיה (כ"ח) · חין , תחנה · סוכך בחבריה , תהלות (נ"א) ·

זולת לשבת שני אחר י"ז בתמוז׃

חושה לעזרתי• טמנו פח לנפשה• גלות מאוד
נמשכה• הנה אימה וחשכה׃ ידידות משכנותיך
ירשו• בנים מגיו גורשו• על גבי חרשו׃ חושה
לעזרתי• כזכרי בית מנוחה• מקום זבח ומנחה•
מלאתי יגון ואנחה׃ לאבל נהפך כנורי• מה
אנע בצנורי• ואתה תאיר נרי׃ חושה לעזרתי•
מלך עוזר מפורש• רואה עני ורש• איכה היתה
למורש׃ נאץ שמך מתאגדים• ואותנו מאבדים•
חושה לעזרתי• סמר בשרי מפחד• הודי נהפך
ונכחד• כהוסדם עלי יחד׃ עורף מאד מקשים•
להניא יחודך מבקשים• יספרו למטמון מוקשים׃
חושה לעזרתי• פרשו מכמורת מצרים• אויב לוחץ
עצורים• ישב במארב חצרים׃ צור אלהי עולם•
אתה

גליקליכען לייטען, דאהין מיט אללע וואהללוסט; לאנגע צייט דאז בעשטיאטע ענדע• זאָ אייליע, אונד נור הילפֿע! שלינגען לעגטען זיא, אונד לו ערגרייפֿען; וויא ליהעט זיך דאז עלענד אין דיא לענגע! אָ דער פֿורכטבארען פֿינסטערניס! דיינע ליבליכען וואָהנ=אונגען נאָהאמען זיא אין בעזיץ, טריבען דיינע זעהנע אויז; אויך אונזערן ריקקען פֿלויגע זיא• זאָ אייליע, אונד נור הילפֿע! דעז הייליגען וואָהנזיללעז געדענקען ויר, דעז פֿרטעז דער שלאַכט = אונד שפייזעאָפּפֿער, אונד אונז ערפֿיללעט טיפֿע טרויער. אין טרויער=טאָן ווַנדעלט' אונזרע הארפֿע; וואן ווערדען דיא טהיראנע דעז געווייהעטען טעמפעלז ויר ווידער בעריהרען, וואן ווירדט דיא אונזרע לייכטע ערלייכטען? זאָ אייליע דאך, אונד נור הילפֿע! קעניג, רעטטער, אללגעגענווערטיגער! דער דוא דיא פראנען, דיא עלענדען טרעזט, וויא איזט דיא נאַמען פֿרעמדער געוואלט היגגעגעבען! זיא לעזטער=טען דיא אין דיינעם נאמען זיך פֿערבינדען, וואָללטען אונז אויסראָטטען; זאָ אייליע, אונד נור הילפֿע! פֿאָר פֿורכט טוידערט אונז דיא הויט; אונזער גלאַנץ וואַנדעלט, שווינדעט הין, דאָ ווידער אונז זיא ראטהשלאגען• דיא האַרטנעקקיגען! פֿערעהרונג גאָטטעז וואָללטען זיא פֿערוועהרען, זאגגען, פֿאַללשטריקקע צו לעגען• אייליע, אונד נור הילפֿע! נעללע ברייטעטען דיא ווידערזאַכר; דיא געפֿאנגענען דריקקעט דער פֿיינד, ליגעט איהם הינטערהאלט• טעמפֿער, גאָטט דער עוויגקייט, דוא שוויגזט, ענטזאגהעיזט דיך? זאָ רעטטע דיין פֿאָלק, ערלעזע עז, אייליע אונד נור הילפֿע! העטטערע זאמאע=

טען

חָפְשִׁי בַּעֲלִיזוּת. קָדוֹשׁ שִׁבְחָהּ עַל זֹאת: אַל דֳּמִי לָךְ: עזרת

זולת לשבת שני אחר י"ז בתמוז.

אֲרָיוֹת הִדִּיחוּ פְּזוּרָה. מְבֵית לִשְׁכּוֹת וַעֲזָרָה. מֵאַיִן אֲבַקֵּשׁ עֶזְרָה: בָּאוּ כֻלָּם בִּבְרִית. נוֹעֲצִים
לֵב לְהַכְרִית. מִבְּלִי תֵּת שְׁאֵרִית. חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי:
גָּבַר חֵטְא וְאַשְׁמָה. אוֹיֵב מַקִּיף לִנְשַׁמָּה. שָׂם גַּפְנִי
לְשַׁמָּה: דֻּבִּים וַאֲרָיוֹת נֶהֱמוּ. חֲפֵצֵי קִרְבָתְךָ הָמוּ.
מֵעַי כַּיָּם יֶהֱמוּ: חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי. הָרְסוּ מְרוֹם הָרִים.
אַרְצִי בָּזְאוּ נְהָרִים. לִשְׁפּוֹךְ דָּם מְמַהֲרִים: וְתָמִיד
בְּתוֹךְ לְבָאוֹת. יִחַלְתִּי לֵאלֹהֵי הַצְּבָאוֹת. הַרְאֵנוּ
לְטוֹבָה אוֹת: חוּשָׁה לְעֶזְרָתִי. זָמְמוּ מְאוֹד הֱלִיצוּנִי.
כְּעֶצֶב נִבְזֶה הֱפִיצוּנִי. מַה תְּחַכֶּה נִאֲצוּנִי: חָלַף זְמָן
וְעִדָּן. נִגְרַע עוֹנֶג וּמַעֲדָן. אָרְכוּ קִצִּים וּמוֹעֲדָן:

חושה

אריות לעווען פערשטיסען, לערטרייטען אונז דען הייליגען הללען אונז ; וואש זאללען היילפע וויר זוכען ? דיא פיינדע אללע פערבאנדען זיך ; זיא זאננען, אונז אויזצורעטטען, קיינען רעזט אונז צו לאססען. זא אייל, אונז צור היילפע ! אונזרע פער-געהונגען, אונזרע פערשולדונגען נאהמען צו ; דרום מארריגטען פיינדע אונז, גאבען דער פעראהעררונג אונז היין, ריכטעטען אונזערן וויינשטאק צו גרונדע. בערען, לעווען ברילטען, בעטייבטען דיא נאך דיר זיך זעהנטען ; דרום ברויזט עז, וויא מעער, אין אונזערם איננערן. זא אייל, אונז צור היילפע ! זיא ריזזען דען אין בערגען ערהאב-נען טעמפעל נידער ; אונזער לאנד פלינדערטען הערבייא שטרעמענדע בארבארען, איילטען, בלוט צו פערגיסען, אונד מיטטער, אין וויטהענדער לעווען מיטטע, האררען לאנג עוויגען צבאות וויר ; זא אפפענבארע גוטע צייכען אונז, אייל, אונז צור היילפע ! וויא פערשפאטטעטען דיא ארגליזטיגען אונז, שטרייטען, וויא איטלונגע געבילדע, אונז היין ; „וואז האפפעט איהר ?" ריפען לעזטערנד זיא אונז צו. פארייבער זינד דיא גליקליכען

נקרב. מבית וגו', מלשכת הגזית בבית המקדש, אשר שם ישבו הסנהדרין. לעגן, מענין תענגה (רות ה'), והוא לשון עגמה נפשי (איוב ל') בחלוף אותיות מ"ן. גער וכו', תהלים (ס"ח) בגזות, מלשון גזאים (תהלים ל').

אריות הליצוני, תהלים (קי"ט). כעצב נבזה, ירמיה (כ"ב). מגיו גורשו, איוב (ל'). חגע בנכורי, שמואל ב' (ה'). מפורש, הקב"ה, שגדולתו מפורסמת וגלוים

בכל

זולת לשבת ראשון אחר י"ז בתמוז ·

אל דמי לך · סוד סנהדרי עורער · וזקנים שבתו
משער · מבית לבנון יער : עדן נהפך לעגן · ובטלו
שירי נגן · מבית משתאות מנגן : אל דמי לך · פקוד
גפן וכנתך · גורל חבל מנתך · כרם חמד גנתך :
צור ישעך תמהרנה · גיה אורך תנהרנה · לילה
ויום תנצרנה : אל דמי לך · קרית משושך בנה ·
גער חית קנה · שנית עמך תקנה : רבה כחול
צבאיה · וקים חזון נביאיה · חפת כבוד ומקראיה :
אל דמי לך · שית פארה כחתן · להושיבה בנוה
איתן · ברבוי מהר ומתן : אז תשיב שכינתך
לבעלה · וצלך תפרוס עליה · וככלה תעדה כליה :
אל דמי לך · שלח עמך פדות · ונשיר שיר ידידות ·
כאז בצאתי מעבדות : כים רעיתך בגזות · יצאה
חפשי

קרענקע דער בריטיגאמס, דער בריטע זאָ שוויגע ניכט! אויפגעלעזט ווארדע דער סנהדרין רמתה · פערשייכט ווארדען דיא ריכטער פאָם טהאָרע, פאָם פאלאַזט אויף דעם וואַלדע לבנון. וואָהללוזט ווענדעלטע זיך טאָנער; פערשטוממט איזט געזאַנג אונד זאַיטענשפיל דער פרעהליכען געזעלשאַפטער. זאָ שוויגע ניכט! בעדענקע דאָך דיינעז ווייגשטאָקקעז שטאַמם, דאַז לאַנד, דיא שנור דיינעז אַנטהיילעז, דיינען אַנגעבויטען וויינבערג, דיינען גאַרטען! איילע, טעמפער, דיא נאַכליגען צו רעטטען; בעשטראַהלע איט דעם גלאַנצע דיינעז ליכטעז זיא, בעוואַהרע זיא טאַג אונד נאַכט. זאָ שוויגע ניכט! ערבויע דיא שטאַדט דיינער וואָננע, טרעקקע דאַז געליכט אים שויז; ערוויב דאַז צווייטע אָל דיין פאָלק: מעהרע ויא זאַנד אונזרע העערע; בעשטעטיגע דיא ווייזאַגונג דער פראָפעטען. „דעקקע דער הערליכקייט איבער דיא היליגען זאַמעלפונקטע" שוויגע ניכט! שמיקקע, ויא בריטיגאַם, דיא נאַכליגען; פערלייה איהר פעזטען וואָהנזיץ, איבערהייפע איט גאַבען זיא. לאַס' דיינע הערליכקייט ווידער איבער זיא שטראַהלען; בריטע דיינען שטעטען איבער זיא, דאַם, ויא בריוט, שען געשמיקט זיא גלענצע. זאָ שוויגע ניכט! זענדע דיינעם פאָלקע ערלעזונג, אונד ויר זינגען ליבליכען געזאַנג דיר, ויא עהדעם, דאַ אויז דער שקלאַפעריי ווי' צאָגען · דורך דאַז אונער איילטען דיינע געליבטען, צאָגען פריי, וואָננע פאָלל היין; דיך, פאָלערהייליגסטער, פרייזען זיא דאַרין · זאָ שוויגע אויך נון ניכט, עוויגער!

אריות

להעלב · על עקבי עון לב · גשכחתם כמת מלב :
אל דמי לך · ונחתי עדני תענוגם · משתיהם יופת
בגם · וכל מועדי חגם : חי עליך הורגנו · וככלי
ריק הצגנו · נפש עליך ערגנו : אל דמי לך · טמנו לנו
פח ומוקש · ישור כשך יוקש · עבור ממך להעקש :
יעוללו עלילות ברשע · בלי עון ופשע · ממך נוחיל
ישע : אל דמי לך · כל שמחה ערבה · אלי גיל
בלי לקרבה · רעתינו כי רבה : למה תביט בוגדיך ·
תחריש כבלעם ידידיך · בהתאפק המון חסדיך :
אל דמי לך · מעת היכלי שמם · בדד ישבתי
ודומם · כל היום משתומם : נטלו זבחים ועולות ·
ובטלו עונג היכלות · ועטרות חתנים וכלות :
אל

דריקקער בירדעטען לײדען אונז אויך ; מיט אונפאַסטה פערמונרייניגטען זיא אונז , רי־
פען : „היר מיט דיא לאַזט ! וואַרום ערדולטעט שאַפּך איהר וועגען אבווייכענדער איי־
„נונגען ? מייער וירד פערגעזזען , וויאדעז טאָדען . " זאָ שווייגע ניכט , עוויגער !
דיר פערוואָרפען איהרע וואָהלזיטע , איהרע געזטאָעהלער , איהרע קעזטליכען שפּיי־
זען , איהרע פעזטטאַגע אללע · אום דיינעטוויללען , לעבענדיגער גאָטט , ווערדען וויר
געווירגעט ; וויא לעערעז געפעס ווערדען וויר בלאָז געשטעללט , אונד אונזרע זעעלע
שמאַכטעט נאַך דיר · זאָ שווייגע ניכט ! שלינגען אונד פאַללען לעגטען זיא אונז ; לייר־
טען , וויא פאָגלער , אונז נו ערגרייפען , פאָן דיר אונז אב נו לענקען , אויך גרוזאַמע
פעפדע אונז נו לייטען · גאָטטלאָזע טירפּנייא איבען געגען שולדלאָזע זיא אויז ; פאָן דיר
האָפפען וויר הילפע , זאָ שווייגע ניכט ! פערדיזטערט איזט יעדע פריידע , קיינע אַנ־
נעהרונג אַן פרעהליכקייט ; וויא גראָס איזט אונזער אונגליק ! וואַרום שויזט דוא דיא
טרייאלאָזען , שווייגעזט , דאַ דיינע געליבטען זיא פערשלינגען ? וואַרום העלטזט דיי־
נער גנאַדע רעגונגען דוא לוריק ? זאָ שווייגע ניכט ! זייט דער טעמפּעל פער־
וויזטעט איזט , דולטען אין שטיללער איינזאַמקייט וויר , ערשטאַררעט אויסערדעם
היננוועג זינד שלאַכט : אונד געשלאַכטאָפּפער , דאַהין דיא לוטערפּיללטען פּאַללעזטע , דיא
קרענצע

אל אל חי כקלח התבט , ישעיה (כ"ח) · כרוס זולית , תהלות (י"ב) · ועני , ישעיה (מ"ט) · חלחה , יחזקאל (כ"ד) · ותלההו , מלאכי (א') · ופת בגם , דניאל (א'). ערגנו , תהלות (מ"ב) · ישור וגו' , ירמיה (ה') : ערבה , ישעיה (כ"ד). עורער ,
בקרב

זולת לשבת לפני שבועות ולפני תשעה באב.

לָמוֹ שֶׁלַל עֲצוּמִים: שִׁיתָה יְיָ מוֹרָה לְאַנְשֵׁי
רִיבֶךָ· לְבַל יָעֲנוּ עוֹד זֶרַע אוֹהֲבֶךָ· תְּקַיֵּם לָמוֹ
אֲשֶׁר הִבְטַחְתָּ בִּנְבִיאֶךָ· וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ
וְהִרְבֶּךָ: חֲשׂוֹף זְרוֹעַ קָדְשֶׁךָ שֵׁנִית קְנוֹתֵינוּ· כַּאֲשֶׁר
מִנּוֹף גָּאַלְתָּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ· אַמֵּץ זְרוֹעֵינוּ כְּאָז בַּיָּם
עֲבַרְתֵּנוּ· חוּשָׁה לְעֶזְרָתֵנוּ אֲדֹנָי תְּשׁוּעָתֵנוּ:

זולת לשבת ראשון אחר י״ז בתמוז.

אֵל אֵל חַי אֲרַנֵּן· בְּלֵב וּבָשָׂר אֶתְחַנֵּן· שַׁדַּי דֵּיעָה
חוֹנֵן: כְּעָמַל יְגוֹנִי הַבֵּט· כִּי כְּקֶצַח אֶחָבֵט·
הָסֵר מֵעָלַי שֵׁבֶט: אַל הַמֶּלֶךְ: גָּבְרָה עָלַי גָּלוּת·
בְּחוֹסֶר כֹּל וְדַלּוּת· בְּרָאוּתִי כְּרוּם זֻלּוּת: דִּכְּאוּנִי
עֶרֶב וָבוֹקֶר· זִכְרְךָ מִפִּי לַעֲקֵר· בְּהֵיכָלְךָ בְּלִי
לְבַקֵּר: אַל דֳּמִי לָךְ· הוֹנוּנִי מוֹנַי בִּתְלָאָה· וּמְנַפּוּנִי
בְּרַכַּת חֶלְאָה· וְאָמְרוּ הִנֵּה מַתְּלָאָה: וּמַה לָּכֶם
להעלב

דעם טאָדע זיך וויהען, פֿערלייה מַנטהיין איהנען אונטער גראָמען, בייטע אונטער
אעכטיגען! זעלבע, גאָטט, אייזטער איבער דיינע ווידערזאַכער, דאָס זיא ניכט
אעהר אַרטערן דיא נאַכקאָמען דיינער איבלינגע; בעסטעטיגע, וואָס דורך דיינען
פראָפֿעטען (משה) דוא פֿערהייסען: „ער — גאָטט — פֿערלייהעט ערבאַרמען
„דיר, ערבאַרמעט זיך דיינער, אעהרעט דיך.“ אָפֿפֿענבאַרע דיינען הייליגען
אַרם, ערווירב דאַס לווייטע מאַל אונז, וויא דוא פֿאָןפֿוף (מצרים) אונזרע פֿעטער ער-
לעזעטעזט· שטערקע אונזרע אַרבט, וויא עהדעם, דאַ דורך דאַס שילפֿמעער וויר נאָ-
גען; אייַלע אונז צור הילפֿע, עוויגער, אונזרע רעטטונג!

אל אל חי לאָס לעבענדיגען גאָטט בעטען וויר, פֿלעהען מיט גייסט אונד פֿלייש לאָס
אַללמעכטיגען, דער ערקענטניס פֿערלייהעט · טויע אונזרע איהזע-
ליגקייט, אונזער עלענד, וויא וויקקען ווערדען וויר געדראַקטען; זאָ ווענדע דיא
שטראַפֿרוטהע אַב, שוויגע ניכט! דאַס עלענד איבערוועלטיגט אונז, דער אַנגעלאַן
אַללעס, דיא אַרוטה, אונד אַך! וויר ערבליקקען עס, דיא שענדליכען שטייגען עמ-
פאָר. טאַג אונד נאַכט שטאָמען זיא פֿון הין; זאָללען דיינען רוהם מיט אונזערם אונדע-
טיגען; דאָס אין דיינעם טעמפעל וויר ניכט מעהרמאַרטען. זאָ שוויגע ניכט! אונטער-
דריקקער

זולת לשבת לפני שבועות ולפני תשעה באב׃ שכו

עַל מוֹקְדָה׃ מַתַּן שַׁעֲשׁוּעִים סִפְרֵי תּוֹרָה יְדוּעִים ׃
נְטוּעִים לְאֹהֶל פְּרוּעִים עֲלֵי מוֹטוֹת רְקוּעִים ׃ סוּף
עֲשָׂאוּם בָּתֵּי שׁוֹקַיִם לְמִנְעַל רַגְלֵי מְצוֹרָעִים ׃ עַל
אֵלֶּה אֲנִי בוֹכִיָּה וְעֵינַי כַּמַּיִם נוֹבְעִים׃ סֵפֶר הַתּוֹרָה
נִתְעוֹלְלָה בְּיַד צָרִים ׃ וְגַם שִׁכְלוּ דּוֹרְשֶׁיךָ מִפְּנִינִים
יְקָרִים ׃ עֶלְבּוֹנֵךְ תִּבְעִי וְעֶלְבּוֹן נֶפֶשׁ אַדִּירִים ׃
כִּבְתוּלָה חֲגוּרַת שַׂק עַל בַּעַל נְעוּרִים׃ פְּנֵי יְיָ שִׁפְכִי
לִבֵּךְ לְאַבְּדָם ׃ לִנְקוֹם נִקְמָתֵךְ יַשְׁכִּיר חִצָּיו מִדָּם ׃
צוֹרְרָיו תֹּאכַל חַרְבּוֹ מֵחֶרֶב מְאָדָּם ׃ עֶזֶר מִצָּר הָבָה
וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם׃ קוּמָה יְיָ בְּאַפְּךָ לִשְׁפּוֹט
קָמִים ׃ וְלֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם אַנְשֵׁי דָמִים ׃ רָצִים אַחֲרֶיךָ
וְנַפְשָׁם עָלֶיךָ לַמָּוֶת מַשְׁלִימִים ׃ בְּרַבִּים תְּהַלֵּךְ
למו

פילע פון געשלאכטעטע זעהנע אונד טעכטער אין יהודה, אונד ניאמאנד ניאוט זיך מאן ; רעטטעט ; געשלאכטעט ווערדען זיא, פערבראננט אויף דער פייערשטעללע ׃ דיא געליבטע גאבע, דיא ערקאהרנען געזעצראללען, לנלעלטען דער זיטטענלאגען ווארי דען זיא אויפגעשלאגען, איבער שטאנגען געברייטעט ; בייגקליידער אמכטען זיא ענדליך דאראוז, שוהע פיר דיא פיסע דער אויזעלליגען׃ דאראב איינען וויר, אונזער אויגע טטרעאעט טהרענען אין וואזזער׃ הייליגנז בוך דער לעהרע, פאן פיינדען איטהאנדעלט! דיינע פארטער רפאפטען זיא הין, דיא עדלען קליינאדע׃ זא פאדרע ראכע פיר דיינע טאמך, פיר דיא טאמך דער ערהאבנען זעעלען! איינער יונגפרויא גלייך בינט דוא, דיא זאק אומגירטעט אום דען געליבטען איהרער יוגענד! ערגיסע פאר דעם עוויגען דיך, דאס ער זיא אויזראטטע, דאס ער, דיך רעכענד, זיינע פפיילע איט בלוט בעראוטע! זיינע פיינדע פערנעהרע זיין שווערד, פאן בלוט גערע-טהעט; רעטטונג ווערדע אונז אויז דער נאטה, וואס אעגטענהילפע אונניץ איזט׃ ער-העבע דיך, עוויגער, אים לארנע. ריכטע דיא ווידערזאכער, לאס דיא בלוטאעננער ניכט דיא העלפטע איהרער טאגע ערררייכען! דיא דיר נאכהאנגען, אום דיינעטווילען
דעם

היתה סנת י"א למחזור רנ"ו ללבנה׃ סיג, גדר׃ אזרחי, איתן האזרחי (תהלות פ"ט) דרשו במדרש על אברהם׃ ידועים, מענין (שמות ל"ג) ואדעך׃ פרועים, מלשון פרוע (שמות ל"ב)׃ נתעוללה, איוב (ט"ז)׃ שפכי לבך, מוסב על ספר התורה, והשתמש בה הפייטן בדרך ההגשמה פערזאניפיקאציאן׃ שיתם וגו׳, תהלות (ע׳)׃ ונתקוכו׳, דברים (י"ג)׃
אל

זולת לשבת לפני שבועות ולפני תשעה באב.

יחידיו נועצו השונאים · אזי עבר על נפשנו המים
הזדונים : כחרות אפם בנו חיים בלעונו · טף
ונשים כצאן לטבחה התקינו · להכרית עולל מחוץ
בחורים מרחובותינו · פני כהנים לא נשאו וזקנים
לא חננו : מקול מחרף ומגדף אויב ומתנקם · ממך
להפריש סיג אורחותיך לעקם · נפשנו נבהלה מאד
מפני חמת המעקם · העל אלה לא תפקוד בם ולא
תתנקם : הרג רב ויום טבוח בתתנ״ו ונגזרה גזרה ·
ונהרגו קהלות הקודש בזעם ועברה וצרה · זקן
ובחור ובתולה ערומים נמשכו לקבורה · חפורות
מלאות ילדים וילדות ותלמידי התורה : טרם היה
אזרחי כזרז יחידו לעקדה · ושמעוהו מן השמים אל
תשלח ידך להשמידה · כמה עתה נשחטים בנים
ובנות ביהודה · לא חש להושיע טבוחים ושרופים
על

דיא פֿוהרען דאַ ווילדע פֿלוטהען איבער אונזהער! איהר לאַגען ענטפֿלאַמטע איבער אונז
זיא פֿערשלאַנגען אונז לעבענדיג; קינדער, ווייבער בערייטעטען וואַס פֿאַך צור שלאַכט-
באַנק זיא · קלאַבען ראַפֿפֿטע פֿאַן דען שטראַסען זיא הינוועג, יינגלינגע פֿאָם מאַרק-
טע, דער פריעסטער אַנזעהען אַכטעטען זיא ניכט, שאָנטען ניכט דער גרייזע · פֿאָ
דער שענדענדען, דער לעסטערנדען שטימע, דעס ראַכגיריגען פֿיינדעס! פֿאָן
דיר וואָללטען זיא אונז טרעננען, דיא פֿאָן דיר אויסגעלייטען שטראַסען גראַדען; טרעק-
קען ערגריף אונזרע זעעלע פֿאָר דער וואוטה דער רענקעפֿאָללען · אונד דיס אַללעס
זעהעסט דוא ניכט היין, רעכעסט דיך ניכט אַן זיא? אַ טאַג דעס ווירגענס, דעס
שלאַכטענס איסט יאַהר אַכטהונדערט זעכס אונד פֿונפֿציג (דעס פֿינפֿטען יאַהרטויזענדס),
דאַ דער פֿערדערבענס פֿאָללע אויסשפּרוך געשאַה! געווירגעט ווערדען דיא געענגסטע-
טען, הייליגען געמיינדען אין צאָרנוואוטה · גרייזע, יינגלינגע, יונגפֿרויען, נאַקט
ווערדען אונז גראַב זיא געשלעפּט; גרובען ווערדען אָנגעפֿיללט מיט קנאַבען, מעד-
כען אונד פֿראָממען טריפֿטגעלעהרטען · עהדעם וואַר'ז, דאַ הזרחי (אברהם) זיינען
איינציגען (יצחק) ערוואַהלטע, איהן צום אָפּפֿער צו בינדען, פֿאָם הימעל ריעף מאַן איהם
פֿערנעהמען: „שטרעקקע דיינע האַנד ניכט אויס, ברינגע ניכט אום!“ אונד וויא
פֿיעלע

זולת לשבת לפני שבועות ולפני תשעה באב. שכו

דור ודור נוראות שמת עבורנו· רבות עשית אתה יי
נפלאותיך ומחשבותיך אלינו: גאלתנו בחוזק יד מנחש
וצרים· מארי ודוב ונמר ושאר צוררים· דכאונו עתה
רגלי חזירי יערים· כמעט נטיו רגלינו ושפכו אשורים:
הלא אתה אלהים זנחתנו לשכחה· יותר מאלף שנים
ביגון ואנחה· ותזנח משלום נפשנו בארץ וציה·
כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה: זמן
אחר זמן נפשנו חכתה· וארך הקץ וארוכה לא עלתה·
חשבון רנ"ו ליעקב חכינו ישע בעתה· קוה לשלום
ואין טוב לעת מרפא והנה בעתה: טוב קוינו והנה
אופל ואשמנים· במחזור רנ"ו אחת עשרה שנים·

יחדיו

אונזער וועלן. אין יעדעם צייטאלטער ווירקטעסט וואונדער דאס וועגען אונזער; גראם אונד, אה דאס, עווינער, אונזער גאטט, דיא וואונדער, דיא געדאנקען, דיא אן אונז דאס בעוויזעסט· מיט שטארקער מאכט ערלעזעטעסט דא בעזען שלאנגען דאס אונז, דען צוועען, בערען, טיגערן אונד אנדערן פיינדען· מיט דעם פוסע שטיסען אונז היינדיא ווילדען שווינע; פאסט זאנקען אונזרע פיסע, גליטטען אונזרע טריטטע הין· דאס, עוויגער, פערליסעסט אונז יא, גאבסט דער פערגעסענהייט אונז פרייס; איבער טויזענד יאהרע זייפצען אין קוואלער וויר, בעיאמערן, אללער גליקזעליגקייט בערויבט, אונזרע אונגליקע; פירוואהר! אום דיינעטוויללען ווערדען וויר טעגליך געווירגעט, דעם שלאכטפיה גלייך געשלאכטעט· פאן צייט צור צייט הארטע אונזרע זעעלע; לאנגע וויאעט אונזרער ליידענענדע, דיא היילונג געדייהעט ניכט· מיט דער בערעכנעטען צאהל, נוייאהונדערט זעכז אונד פופציג, נאך דעם אחנדעזאלירקעל, האפפטען יעקבס: היילס וויר נור בעשטיממטען צייט· אבער אך! וויר האפפטען פרידען, עס ווארד ניכט גוט, בעזזערונגזצייט — טאדעז שרעקקען וואגאב אונז· גוטעז ערווארטעטען וויר, אונד זאנקען אין טיפער פינסטערניס; אים איילפטען יאהר דעז נייאהונדערט זעכז אונד פופציגסטען אחנדעזלירקעלז, דא בעראפטהשלאגטען דיא פיינדע זיך·

וויא

ונלעה, מיכה (ג׳)· נושך, מתורגם בלשון נקיה להרחיק ההגשמה· תבער כגלל, מלכים א׳ (י"ד)· תזורר, עניין זריה, ותרגם תי לפי הכוונה·

אלהים עבורנו, בעבורנו· כמעט וגו׳, תהלות (ע"ג). וארוכה, רפואה. רנ"ו ליעקב, הפייטן רומז על שנת רנ"ו למחזור לבנה, כאשר תבאר עוד, ותפס לשון המקרא, ירמיה ל"ח· ואשמנים, ישעיה (נ"ט)· במחזור וגו׳, שנת תתנ"ו לאלף החמישי היתה·

אהבה לשבת לפני שבועות ולפני תשעה באב.

לְהַזְנִיחִי · אָמְרוּ לְנַפְשִׁי שְׁחִי : זָמְמוּ שְׁמִי לַעֲקוֹר ·
שִׁמְךָ עוֹד מִלִּזְכּוֹר · הֲלֹא אֱלֹהִים יַחֲקוֹר : וְעַד מָתַי יְיָ ·
צֹאן הַהֲרֵיגָה וְצוֹלֵעָה · נִדָּחָה בְּרָעוֹת שָׂבְעָה : יְיָ
הוֹשִׁיעָה : חַי גֹּאֲלִי נוֹשָׁן · תַּצְמִיחַ מֵעֵמֶק שׁוֹשָׁן ·
עוּרָה לָמָּה תִישָׁן : וְעַד מָתַי יְיָ · קָמַי תְּבָעֵר כְּגַלְגַּל ·
קַנֵּא שִׁמְךָ הַמְהֻלָּל · לְבַל יִתְחַלָּל · חָזַק גֹּאֲלִי
עוֹרְרָה · גְּבוּרָתְךָ חוּשָׁה לְעֶזְרָה · עוּרָה כְבוֹדִי
עוּרָה : וְעַד מָתַי יְיָ · חִבָּה יְתֵרָה עָלַי תְּזוֹרֵר · קִנְאָתְךָ
בְּחֵמָה תְּעוֹרֵר · עַל הַצַּר הַצּוֹרֵר : זְכוֹר אֹהֲבֶיךָ בְּנֶפֶשׁ
כָּלָה · וְאַל תְּאַחֵר פְּעֻלָּתָם מִלְּשַׁלֵּם · אַהֲבָתְךָ אַהֲבַת
עוֹלָם : וְעַד מָתַי יְיָ ·

זולת לשבת לפני שבועות ולפני תשעה באב׃

אֱלֹהִים בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ אֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ לָנוּ ·
פֹּעַל פָּעַלְתָּ בִימֵי קֶדֶם לְמַעֲנֵנוּ · בְּכָל
דור

אונז פֿאָן דיר אַב צו ווענדען ; זיא ריפֿען אונז צו : „בייגעט אייך !" זיא דאַכטען, אונ=
זערן נאַמען אויז צו ראָטטען ; וואָללטען דיינע נאַמענז ניכט מעהר געדענקען ; ווירד
דאָז געבעט ניכט ערהאָרטען? אונד וויא לא׳ ג׳ וו׳ · דיא שאַפֿע, דיא פֿערלעצט, גע=
שלאַכטעט ווערדען, דיא פֿערשטאָסענן, פֿאָן יאַמער זאַטטען, רעטטע זיא, עווי=
גער! לעבענדיגער גאָטט , אונזער ערלעזער פֿאָן אוראַלטען צייטען הער, לאַס דיא
ראָזע (ישראל) אויז דער טיפֿע עמפאָר שפראָססען! ערמונטרע דיך, וואַרום שלעפֿסט דו?
אונד וויא לא׳ ג׳ וו׳ · רייאע אונזרע ווידערזאַכער וויא קאָטה הינוועג ; אייפֿרע פֿיר דיי=
נען געפריזענען נאַמען, דאַס ער ניכט ענטווייהעט ווערדע · אַללמעכטיגער, ערלע=
זער, ערוועקקע דיינע געוואַלט , אייל אונז צור הילפֿע ; דאַס אונזרע עהרע ער=
וואַכע, דאַס זיא ערוואַכע! אונד וויא לא׳ ג׳ וו׳ · לאַגע דיינע איבערשוועגליכע ליבע
פֿיר אונז אין רעגען! ערוועקקע דיינען אייפֿער, דיינען צאָרן ווידער דען גרימניגסטען
פֿיינד · זיא אייגעדענק דערער, דיא מאַלע מין דער זעעלע דיך ליבען, זייאע ניכט,
פֿערגיס איהרע טהאַטען איהנען ; דוא ליבסט מיט עוויגער ליבע אונז יאַ, דוא, עוויגער·
אלהים גאָטט! מיט אונזערן אָהרען הערטען וויר, אונז ערצעהלטען אונזרע פֿעטער
טהאַטען, דיא, אין דען טאַגען דער פֿאָרצייט, דוא אויזגעריכטעט האַן
אונזער

עלילות ברשע יעלילו · ומושליו יהלילו: ועד מתי יי ·
שאון קמיך עולה · להמיר כבודך הנכבד בנקלה:
תלאותם הלאוני חרב · שמו חרבות חורב · עם
שרידי חרב: ועד מתי יי · אמרו להכחידי · רגשו
אלי לחרידי · שויתי יי לנגדי: פניהם חזקו והעיזו ·
וברוב גאונם העיזו · שבו ויבוזו: ועד מתי יי · רצחו
וגם ירשו · עלם עלי הקשו · ועל גבי חרשו: ישימו
עלי תבנית · עם חרב וחנית · הסבות את לבם
אחורנית: ועד מתי יי · מיחדך שמך יאמירו · ועליך
נכרתו ונגמרו · משמרת יי שמרו: כנך בחוניך
ידועים · והדמים מודיעים לבקרים ולרגעים:
ועד מתי יי · רבים אומרים להדיחי · יעצו ממך

להזניחי

טהאַטען איבען, פֿראָהלאָקקענד, דיא טיראַננען אַללע. אונד וויא או' ז' וו' · דיינער וויא
דער זאכער טאָבען שטייגט עמפאָר, דיא געטטליכע פֿערעהרונג אין גערינגשעטצונג
וואנדעלן. אָ דער אונפֿעללע, דעז היניאבפֿענדען שווערדעז, דער פֿערהעערונג,
אנגעריכטעט אונטער דעם שווערדענטראָננענען פֿאָלקע! אונד וויא או' ז' וו' · זיא
וועהנטען, אונז צו פֿערניכטען, בעשטירמטען אונז, זעלטען אונז אין טרעקקען;
אבער וויר האטטען דען עוויגען פֿאָר אויגען! דיא טראָצליגען, דיא פֿרעכען! האבר
איטהיג ראָטטעטטען זיא זיך צוזאמען, פֿילען רייבעריש אונז אן · אונד וויא או' ז' וו' ·
זיא מאָרדעטען, אמשטען דער גיטער זיך אן; בירדעטען הארטעז יאָך אונז אויף,
פֿפֿליגטען אויף אונזערם ריקקען · אויבילדען וואָללטען זיא אונז, דיא געוואפֿפֿנעטען
פֿעלקער; דאז וואנדטעז איהרע הערצען פֿאָן דיר אב · אונד וויא או' ז' וו' · דיא דיי
נע איינהייט פֿערקינדען ריהמען דיינען נאמען; אום דיינעטוויללען ווערדען זיא היני
געראפֿפֿט, דיא דען דינזט דעז עוויגען בעוואהרען · דיינע זעהנע, דיינע געטריי
טען זינד בעקאנט; דאז פֿערגאָסנע בלוט מאכט זיא קענטליך יעדען טאג, יעדען
אויגענבליק · אונד וויא או' ז' וו' · פֿילע וועהנטען, אונז צו פֿערלייטען, ענטוואָרפֿען,
אונז

וכו', הושע (י"ב) · ולמזור וגו', ירמיה (ל') · עשתי, מלשון ועשותם (מלאכי ג') · הדמיך,
דניאל (ח') · לקץ הימין, שם (בסופו) · פרעוני, שופטים (ה') · מוני, ישעיה (מ"ט) ·
חך וכו', איוב (ט') · למותו, מיכה (ג') · להתגאל, דניאל (ח') · יהלילו, ישעיה (נ')
העיזו, ישעיה (יו"ד) · יאמירו, תהלות (כ"ד) · להזניחי, ענין עזיבה · יזמו, חשבו:

העם אשר זעם: יחד עלי יתלחשו. לכל אשר
לי נמשו. יום יום ידרושו: ועד מתי ײ׳ מכריע בך לבוגדי.
למה תביט בוגד. שוסה ובוזה ומנגד. ביום עמדך
מנגד: ועד מתי ײ׳. מה אוחיל ומה אקוה. הר צבי קדש
נוה. אל עמק שוה: נפג לבי לקץ עדני. חדשים
לבקרים דיני. ונוחם יסתר מעיני: ועד מתי ײ׳. סלה
אהל לעדן. והנה הרג ואבדן. ולמזור אין דן:
עשתי ונעשתי הדמין. נואשתי עוד מלהאמין.
לקץ הימין: ועד מתי ײ׳. פרעוני מוני אכלוני. ועד
תכלית כלוני. אך בשחת יטבלוני: צמתו חיי
להתגאל. דורש ושואל. הם קנאוני בלא אל:
ועד מתי ײ׳. קראו שפוך דם. ולא שמוך אלהים
לנגדם. ומה לך נרדם: ראית שמך חללו.

עלילות

לעפטער דאס פסוק, איבער שלאפט דער עוויגע לירנטע. ווידער אונז ריכטען זיא אייסנדער זיך לו; פילען איבער דאס אונזריגע הער, זוכטען טעגליך נאך: אונד וויא לאנגע נאך, עוויגער? זיא ענטשידען, דיר אונטרייא לו זיין; ווארום שוויגט טרייא לאזע דוא? זיא רויבטען, פלינדערטען, גייסעלטען מן דעם טאגע, דא דוא אין דיא פערנע דיך שטעלטעסט. אונד וויא לאנגע נאך, עוויגער? וואס האפפטן, וואס האר- רען ויר דעס פערהעררליכטען בערגעס, דעס היילגען וואהנזיטצעס, דעס אנבעטהוי- גען טהאלעס? קראפטלאס שמאכטעט אונזערע הער, נאך דעם ענדע אונזערעס טרויריגען געשיקקעס, אונד מיט יעדעם מארגען ערנייען דיא שטראפגעריכטע זיך, קיין ער- באראען ערבליקקען ויר! אונד וויא לו׳ ז׳ע׳. היאאער האפפען אויף דיא לייט דער ער- לעזונג ויר, אונד טאג אונד פערדערבען מווריגט אונז; ניאמאנד שפריכט אונזרע היי- לונג אויז. לערטרעטען וואורדען ויר, אין שטיקקע לערהויען, פאסט פערלוויפעל- טען ויר, גלויבטען ניכט מעהר מן דאס ענדע דער יאמערטאגע. אונד וויא לו׳ ז׳ע׳. אונז לערריטטעטען אונטערדריקקער, פערשלאגען אונז; וויא ריכטעטען זיא אונז לוגרונדע, טויכטען אין קלאפפטע אונז! אונזער לעבען ענגטען זיא איין, פערפאלגטען, דאם ויר אונז בעגלעקקען זאללטען, מיט אונגעטטערן רייצטען דיא היידען אונז. אונד ויא לו׳ ז׳ע׳. זיא פערקינדען בלוטפערגיסען דענקען ניכט אן דיך, עוויגער! אונד דאס שלאאערט דוא נאך? דאס שוויגסט דו, זיא ענטווייהען דיינען נאמען; געשטאלטע

טהאטען

אותך כל היום קוינו · לשמך ולזכרך אוינו ·
אתה יי אבינו : בן בכורך הדחתו · למה
לנצח שכחתו · ולא תשוב לקחתו · ועד מתי יי :
גורש מבית הדריו · מוצא מכלל חדריו · והדלת
סגר אחריו : דחוי ושוב לא נראה · נשבר ונדכה
ונכאה · נשבה ואין רואה : ועד מתי יי הייתי במוסר
מתנודד · שדוד ביד שודד · הייתי כצפור בודד :
ונסתי כל היום נרדף · ברוח עריצים נשדף · וקול
עלה נדף : ועד מתי יי זממו נפשי לקחת · ומפח
יוקשים בורחת · עלתה נצה והיא כפורחת : חרף
סלה שואפי · ומה אשיב דבר חורפי · ידי שמתי
למופי : ועד מתי יי טמנו רשת לפעם · חבלו מקל נועם ·
העם

אותך לודיר האָפֿפֿטען וויר איאועדאַר ; דיין נאַמע , דיין רוהם איזט אונזרע לוזט ,
דאַ , עוויגער , ביזט אונזער פֿאַטער · דיין ערזטגעבאָרנער זאָהן (ישראל) ,
דאַ פֿערשטיסעזט איהן ; ווארום פֿערגיסעזט דאַ איהן איאועאר , ניאַאַזט איהן ניכט
ווידער אַן ? אונד וויא לאַנגע נאָך , עוויגער ? פֿערטריבען איזט ער אויז דעם הערר=
ליכען פּאַלאַזטע , דאַהין איזט דיא פראַכט דער געהייליגטען ליאַועאר ; פֿערשלאָזזען
ווארד הינטער איהם דיא טהירע · פֿערשטאָסען ווארד ער , ניאַאָועאר געזעהען , לער=
קנירשט , לערשלאַגען , לערטריאוערט ; ניאַאַנד זיעט נאָך איהם אין זיינעם עלענ=
דע · אונד וויא לאַנגע נאָך , עוויגער ? געלינטיגעט יאַאָועאר ווירן וויר , פֿאָרטרייבען גע=
פֿאָדערט ; גלייכען דען איינזאַמען נאַכטפֿאָגעל · וויר פֿליהען , פֿערפֿאָלגעט איאו=
עוועדאַר , הינשווינדענד דורך טירַאַננענוואוטה , דיא שטיאוע איינעז רויטענדען
בלאַטטעז · אונד וויא לאַנגע נאָך , עוויגער ? דיא ענטווארפֿען , דאַז לעבען אונז לו
נעהאמען , וויר ענטפֿלאָהען קוים דען פֿאַנגערן שלינגען ; אונד דיא פֿיינדע גרינען ,
טרייבען בליטהען עאמפאָר · דיא ווידערזאַכער לעזטערן איאועאר , וואַז ערווידערן דען
לעזטערנדען וויר ? דיא האַנד לעגען וויר אויף דען מונד · אונד וויא לאַנגע נאָך עווי=
גער ? נעללע לעגטען זיא אונזערן טריטטען אין , אין דרוק ווענדעלטע דען געלינדען
נעפטער

אותך מכלל , הדר · ונדכה , תהלות (נ"א) · ונכאה , שם (ק"ט) · מתנודד , ירמיה (ל"א) · חרף וגו' , תהלות (כ"ז) · רשת לפעם , שם . יגעשו , מענין ויגעשו (שופטים ט"ו) · ומכגד , לשון מלקות בדברי חז"ל · נפג , כמו (תהלות ל"ח) נפוגותי · ונוחם

נדחה בשובה ונחת · רוכב שמים באש מתלקחת ·
הושע צוחת הגואל משחת : ברור לך מנה יפה
חבלים הנעימים · בחרב נרדפים ומודיעים הדמים ·
שור נא בעורות אלים מאדמים · גואל הדם מלך
עולמים : מי כמוך באלים נושא באלומות · למה
תישן עורה באף תתגור חימות · גואל האל הנותן
נקמות : אמור לבת ציון שובי למנוחיכי · כי אנכי הוא
הגואל משחת חייכי · קומי יפתי ולכי · כי אחפוץ לגאלך
וגאלתיך אנכי : למה יי׳ לנצח תשכחנו · הן הבט נא
עמך כלנו · אנחנו החומר ואתה יוצרנו · אתה יי
אבינו גואלנו : חזק ואמיץ מעולם אתה אל שופט ודין
פודה וגואל · רחם ונחם ובנה בית אריאל · אתה
הוא מעולם גואל ישראל :

איתך

רוהע · דער דוא דיא הימעל רעגירעסט אין פֿלאממענדען פֿייער, היילף דעם פֿאטערלאנ-
דען, רעטטע פֿאָן פֿערדערבען איהן! לאס דיר ווידער דיין טעמפעל שטעהען, דיינע
אנמוטהיגע שאפֿע (ישראל) אויס; אך! דאס שווערד פֿערפֿאלגט זיא, דיא פֿערקינדעטע
דאס שטראמענדע בלוט · שויע דאך דיא געמארטערטען פֿירזטען, דיא הויט פֿאָם בלוט
גערעטהעט, בלוטרעכער, קעניג דער עוויגקייטען! ווער מונטער דען אעכטען
ערטהעגט מייגענד ווא דוא? וואס שלאפֿסט דוא? ערמונטערע דיך, רייסע דיך מיט
צאָרן, מיט גרימם, ערלעזער, גאָטט, דער דוא רעכע איבעסט! שפריך נור טאָכטער
ציון: „קעהרע אין דיינע רוהע צוריק, דען איך בין עס, דער פֿאָם פֿערדערבען
„דיין לעבען רעטטעט · אויף, מיינע שענע, קאָממע! איך וויל דיך ערלעזען, יא
„איך ערלעזע דיך·" וואָרום, עוויגער, ווילסט דוא מיאמער אונז פֿערגעססען? שויע
דאָך, ווירזינד עס אללע דיין פֿאָלק· ווירזינד דער טהאָן, דוא אונזער בילדנער; דוא,
גאָטט, ביסט אונזער פֿאָטער, אונזער רעטטער· פֿאָן עוויגקייט הער ביסט דוא, גאָטט,
אללמעכטיגער, ריכטער, ערלעזער, רעטטער! זייא ערבארמע דיך, טרעסטע, ערבויע
ווידער דאס הייליגטום (בית המקדש); דוא ביסט עס יעהער ישראלס ערלעזער ·

אותך

ביד(ו׳)· נוחת, ענין לעקב׃ · בעורות וגו׳, שמות (כ״ה), ותרגמתי לפי הכונה · אלים, מלשון אילי הארץ (יחזקאל י״ז)· מי כמוך וגו׳, מדרש רז״ל (גיטין פרק הניזקין) מי כמוך באלים, אל תקרי באלים אלא באלמים וכו׳ · באלומות, מלשון אלים, כמו שבארתי, וכן תרגמתי, ותפס הפייטן לשון המקרא (תהלות קכ״ו) נושא אלומותיו ·

לך אתה את גאלתי · כי לא אוכל לגאל לי : מקל
וחומר בנו העדתה · מלאך גזר ואתה קימתה · נביאים
נבאו כאשר צויתה · כנפיך תפרוש כי גואל אתה :
סוב ופגע בצר אשר עני יארוב · רעתם רבה תבטל
ברוב · עמך הנרדף לטובתו תערוב : עתה כי אמנם
יש גואל קרוב : פרץ רב תפרוץ בשונאך תמידית ·
תהפך רגע כמהפכת סדומית · ציצים ופרחים תפרח
שולמית · גאלנה שנית גאלה עולמית : קרא אל
החרב לאבד שוטניך · יען כי טבחו צאנך לעיניך ·
רחם עניך וגאל בניך · בני מאמיניך גם הם אמוניך :
שפתינו פרים וכבשים נשלם · לרוחתי ולשועתי אזן
בל תעלם · תכון תפלתי ולא אכלם · בניך תעלם וממות
תגאלם : ברך לך נכרע להרבות המשולחת · השב

נדחה

טעמפעל עמפאָר געריכטעט; זאָ ערלעזע דיא אונז, וויר קעננען אונז ניכט ער=
לעזען· מיט לייכטען, מיט שווערען דראַנגזאַלען פערזוכסט דוא אונז; דיין געזאַנדטער
(אשה) טהאַט דען אויזשפּרוך, דוא בעשטעטיגטעסט עס: וויא פֿיעל מעהר דער פּראָפֿע=
טען ווייסזאַגונג, דיא דוא בעפֿאָהלסט! זאָ בּרייטע דיינע פֿיטטיגע איבער אונז אויס, דוא
ביסט יא אונזער ערלעזער! ווענדע דיך, ערלעגע דיא פֿיינדע, דיא אויף דען אונגליקליכען
לויערן; מעגען איהרע גראָסען, לאַססעט איהרע מענגע פערניכטען! פֿערטריטט דיא פֿער=
פֿאָלגטע פֿאָלק נאָ זיינעם בעזיטצע; פֿירוואַהר! דו, ביזט אונזער נעכזטער ערלעזער·
פֿערהעהנע גראַסע, דיערגדע נידערלאַגע איבער דיינע פֿיינדע, שטירצע איהן אייז=
נעם נואַזיא, וויא סדום דאַהין שטירצטע; וויא בלוטע בליהע שולמית (ישראל), ערלעז=
זע דאַז נו ווייטע אמן זיא אויף עוויגע צייטען· רופֿע דעם שווערדע, דאַס דיינע ווי=
דערזאַכער אויזראָטטע, וויל דיינע שאַפֿע, פאָר דיינען אויגען, זיא שלאַכטעטען;
ערבאַרמע דער פֿראַען דיך, ערלעזע דיינע זעהנע, דיא נאַכקאָממען דיינער גלייביגען
דיא דיינע טרייען זינד· מעגע דיא רעדע אונזערער ליפּפּען דיא שטעללע דער געוויה=
טען שטירע אונד לעמער פֿערטרעטען! ווענדע דיין אָהר ניכט אב, דאַ אונז רעטטונג=
וויר פֿלעהען· לאַס' אונזער געבעט דיר געפֿאַללען, דאַס וויר ניכט צו שאַנדען ווערדען;
העבע דיינע זעהנע עמפּאָר, רעטטע פֿאָן טאָדע זיא· דאַ זיק ניא בייגען וויר דיר,
מעהרע וידער דיא אונט פֿערטריבענען; פֿיהרע דיא פֿערשטאָסענען צוריק צור שטילען

רוהע

אָנָּה לוֹ׃ כִּי יְחַנֵּן קוֹלוֹ׃ גּוֹרֵשׁ גַּם גּוֹלֶה׃ וּבְשֻׁלְחַן אָב
אֵינֶנּוּ׃ אוֹיֵב לְעֵינֶיךָ בְּפֶרֶךְ יִרְדֵּנוּ׃ דָּרוֹשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ וְנַחֵם
תְּנַחֲמֶנּוּ׃ כָּלוּ עֵינָיו עַד דּוֹרוֹ יִגְאָלֶנּוּ׃ הָאָב חַיָּב בִּבְנוֹ
לִפְדּוֹתוֹ׃ וְלָמָּה זֶה שְׁכַחְתּוֹ׃ הֲלֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ׃ וּלְךָ
מִשְׁפַּט הַגְּאוּלָּה שֵׁנִית לִקְנוֹתוֹ׃ וְעָלֶיךָ שְׁמִירָתוֹ׃
לְהַעֲמִידוֹ עַל חֶזְקָתוֹ׃ זֵכֶר נִפְלְאוֹתֶיךָ בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ׃
כְּשֵׁמַע מִצְרַיִם לְעֵינֵינוּ תַּרְאֵנוּ׃ חַדֵּשׁ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְהִנֵּה גַם
קְנֵינוּ׃ גְּאֻלַּת עוֹלָם תִּהְיֶה לָּנוּ׃ טוֹב וְיָשָׁר מוֹרֶה דַּרְכֵי
אוֹרְחוֹתֶיךָ נִדָּח הָשֵׁב וַאֲסַפְתּוֹ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ׃ יַשֵּׁר עָקוֹב
עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ׃ גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ כִּי בֵן מִדָּתֶךָ׃
כָּרוּ זֵדִים לִי שׁוּחָה לְהַפִּילִי׃ חוֹשְׁבִים מַחְשְׁבוֹת רֶשַׁע
לְהַכְבִּיד אֶת עֻלִּי׃ לִבִּי לַמָּרוֹם וְעֵינִי לִמְחוֹלְלִי׃ גָּאוֹל

לך

זיינע שטיאָנע פֿליהעט׃ פֿערטריבן איזט ער, אונד עלענד געשטאָסען, איזט ניכט
מעהר אַם טישע דעס פֿאַטערס׃ דער פֿיינד בעהערשעט שטרענגע, פֿאָר דיינען
אויגען איהן׃ זאָ פֿאָדרע איהן צוריק, טרעסטע איהן! אַך, זיינע אויגען שמאַכטען,
ביז דיין פֿרייבד איהן ערלעזע׃ דער פֿאַטער איזט פֿערפֿליכטעט, זיינען זאָהן צו ער־
לעזען; אונד וואַרום פֿערגיסעסט דוא איהן? דוא ווירסט איהן דאָך ווידער צונעהמען?
דיר ליעגט דיא ערלעזונג, איהן דאַס צווייטע מאָל צו ערוואַרבען; דיר קאָמט צו,
איהן צו בעוואָהרען, אין זיינער פֿאָריגען קראַפֿט איהן הערצושטעללען. דען רוהם דיי־
נער וואונדער הערטען מיט אונזערן אָהרען מיר זאָ לייגע, וואַס פֿאָן אַלטערס אַם הערטע,
אונזערן אויגען אַן! ערנייע דיא פֿאָריגען צייטען ווידער, ערווערבע אויפֿס נייע אונס;
לאַס עוויגע ערלעזונג אונס ווערדען׃ אַללגיטיגער, אַללגערעכטער, דער דוא דיינע
וועגע אונס לעהרטעסט, פֿיהרע דען פֿערשטאָסענען צוריק, נים איהן צו דיר אין דיין הויז
(בית המקדש)׃ ווייזע דען אויך מבוועג גערעכטהעמען צורעכט אום דיינער גנאַדע,
אום דיינער טרייע ווילען; לאַס ערלעזונג איהם ווערדען, דיס איזט יאַ דיינע ווייזע׃
פֿרעפֿלער גרובען אונס גרובען, אונס צו שטירצען; ענטוואַרפֿען בעזהאַפֿטע פּלענע,
אונס שווערע יאָך אויף צו בירדען׃ אונזער הערץ איזט צום הימעל, אונזער אויגע צום

שעפֿפֿער

אדירי החביוני, מאמר רז״ל במסכת קידושין, והבתמם בו הפייטן על דרך מליצה ושיר׃
עקוב, מלשון העקוב (ישעיה מ׳)׃ ווקל ותוור, בשתי תוכחות, תחת קללה (ויקרא
כ״ו), ופתח הסורה (דברים כ״ח)׃ ופגע, מגביה׳ (ח׳)׳ תערוב, תהלות (קי״ט)׳ סולמיה,

צֹאנְךָ נַהֵל לְקִרְיַת מוֹעֲדֶךָ · דַּעַת הַכֹּל כִּי אֵין בִּלְעָדֶךָ: קוֹמֵם סֻכָּךְ בְּשָׁלֵם כְּמִקֶּדֶם · וְעַד שָׁם אֲבוּלֵי מֵאָחוֹר וּמִקֶּדֶם · רוֹמְמוֹתֶיךָ לְהָפֵק וּבְתוֹדָה פָּנֶיךָ נְקַדֵּם · בְּשׁוּבְךָ שְׁבוּתֵינוּ חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: שִׁיר לְךָ יְחוּדָשׁ וּמַעֲן הַלּוּלִים · פְּדוּתְךָ עַם עָנִי מִכַּף הוֹלְלִים · תְּהִלָּה יַבִּיעוּ בְּשִׁמְךָ נִדְגָּלִים · כְּאָז בְּעוֹבְרִים בֵּין גַּלִּים: מִלָּתְךָ תָּקִים מֶלֶךְ עוֹלָמִים · שֶׁלֹּא לְהַזְכִּיר פְּדוּת סֵבֶל עֲנָמִים · לֵאמוֹר חַי הַמַּעֲלֶה מֵאַפְסֵי תְּחוּמִים · מְחִילָיו בַּגּוֹלָה בְּדַכְיוֹת תְּהוֹמִים:

זולת לפרשת בהר סיני ·

אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ · הַבֵּן הַבְּכוֹר בֹּא יָבֹא גוֹאֲלוֹ · בָּרֵךְ יְיָ חֵילוֹ · וּבְנֵה בֵּית זְבֻלוֹ · הַטֵּה

אונך

פֿראַוען פֿראָהלאָקקען. פֿיהרע דיינע שאַפֿע (ישראל) אין דיינע ערוועהלטע שטאַדט, אונד זאָללע וועלטבעוואָהנער ערפֿאַהרען, דאַס ניאַמאַנד אויסער דיר מיט רעכטע דיינען וואָהנזיץ, ווי עהעדעם, אין שלם (ירושלים) עמפּאָר; זאָללע דאָרט דיא אים אַרגען אונד אַבענדלאַנד פֿערשלונגען וואָרדען, דאַן פֿרייען וויר דיך, ברינגען דאַנק דיר דאַר; וואַן אויס דער געפֿאַנגענשאַפֿט דו אונז צוריק פֿיהרסט, דיא פֿאָריגען, גליקליכען צייטען אונז ערנייערסט · נייעס ליד ערטענעט דיר, נייער וועטטגעזאַנג, וואַן דוא דאַס אַרמע פֿאָלק אויס דער געוואַלט דער איבערמיטהיגען ערלעזעסט; דיינען רוהם פּרייזען דיא דאַס פּאַניר שווינגען, אין דיינעם נאַמען, וויא עהעדעם, דאַ דורך דיא וועללען דעס מעערעס זיא צאָגען · בעשטעטיגע דיין וואָרט, קעניג דער עוויגקייטען, דאַס מאַן ניכט מעהר געדענקע דער ערלעזונג פֿאָן דער לאַסט דער ענמים (אגריכן), דאַס מאַן רופֿע: „ביים לעבענדיגען גאָטט, דער דיא מעניגען, אַן דען „מיטטערנעכטען ענדע דער ערדע, עמפּאָר העבט, דיא אים עלענדע, אין דען אַב-„גרונד הינגעשטאָסען, אויס פֿערטריבען.

אחרי נאַכדעם ער פֿערקויפֿט וואָרדע, מעגע ערלעזונג איהם ווערדען, דער ערסטגעבאָהרנע זאָהן (ישראל), מעגע זיין ערלעזער (משיח) ערשיינען! זעגנע, עוויגער, זיין העער, ערבויע דען הייליגען וואָהנזיץ, נייגע דיין אָהר איהם, דאַס

זיינע

(ראשית י"ד) · מאחור ומקדם, ממערב וממזרח · להפק, להוליא בבה · הוללים, תהלות (ה') · שלא להזכיר, ירמיה (כ"ג) · סבל, משא · בדוכיות, מלשון דכיתנו (תהלות מ"ד)

אחרי

מקדשו וערערתי הצרותיו· חללתי צפונו וקרקרתי
קירותיו · ועל מזבחו טבחתי משרתיו : טיף חוזי
סוערה ונביאי צופיה · הנבאים לה עוד תעדי תפיה ·
ימים ארכו ואבד חזון מצפיה · אין לה רויה מאש
רשפיה : כביר כח אתה יי אדוננו · העל אלה תתאפק
תחשה ותענגו · למה תביש בוגדים לבית מקדשנו ·
תחריש כבלע רשע שארית קהלנו : מונים מענים
ומדכאים עמך · ומרבים ניאוצים לבית נאומך ·
נאור ואדיר לא יכלו זעמך · יחתו מריבך והומם
בקול רעמך : סתמו פיות ממליכך שמך מליחד ·
ואמתך לכחד · עורה למה תישן קמיך להכחד ·
מלכותך להמליך בפומבי · ויחודך לסהד : פניך
האר והפלא חסדיך · הושע חוסיך והרגן חסידיך ·

צאנך

„דיא פֿאָרהעפֿע · דאַז פֿערבאָרגענע (אַללערהייליגסטע) ווירדיגטען וויר העראב, דורכ=
„באָהרטען דיא ווענדע ; אויף דעם געהייליגטען אַלטאַרע ריכטעטען דיא דינער גאָטּ=
„טעז וויר הין : וואָהל פראָפֿעצייהען דיא זעהער דער בעשטראַטען , דיא פראָפֿע=
טען דער הארענדען , זיא ווייזאַגען איהר , דאַס טאוק אונד הארפֿע זיא ווידער פֿאַנ=
„גען ; דאָך אין דיא לאַנגע ציהען דיא לייטען זיך , דאַהין איזט דיא ערזעהנטע וויז=
„זאַגונג , אונד ניאַמאַנד ערקוויקקעט דיא נאַכקאָמען , דיא פֿאָן פֿלאַמען פֿערצעהרט
„ווירד . ״ אַללמעכטיגער , דוא , עוויגער , אונזער הערר ! דיזעז אַללעז געשיעהעט ,
אונד דוא העלטסט דיך צוריק ? שווייגסט , מאַרטערזט אונז איממער נאָך ? וואַרום שווייגסט
טרייאָזע דוא אין היילגטהום , שווייגסט , דאַס בעזודעלטע דען רעזט אונזערער געמיי=
דען פֿערשלינגען ? זיא דריקקען , פייניגען , פֿערשטאָסען דיין פֿאָלק ; וויא לעזטערן
דיינען ערקאָהרנען טעמפעל זיא ! מעכטיגער , דעזען פֿערהעערענדען נאָכן זיא
ניכט ערטראַגען , בעטייבע דיינע ווידערזאַכער , צערשמעטטערע מיט דיינעם דאָננערן
זיא ! דען אונד דערער וואָללטען זיא פֿערשליסען , דיא דיינע הערשאַפֿט ערקענגען ,
דאַס דיינער איינהייט נאַמען זיא ניכט פֿערקינדען , דאַס דיינע וואַהרהייט זיא פֿערהעה=
לען מאָללען · זאָ ערוואַכע דיך , וואַז שלעפֿסט דוא ? צערניכטע דיינע פֿיינדע ! מאַכע=
פֿענבאַרע דיינעז רייכעז הערליכקייט , דיינער איינהייט ניגע ! לאַס דיין אַנטליץ אונז
לייכטען , ניגע ווּנדערבאַר דיינע גנאַדע ; רעטטע דיא דיר פֿערטרויען , דאַס דיינע
פֿראָמען

וראות יקוק עם עולם . מוראך נצח יעריצו כאו
בהגאלם : עזרת

זולת לשבת שלישי .

אתה אלהים וזולתך אין עוד . נמה אני ואפסי
עוד . באתי בחדרי מלך ועררתי .
מקום ויעוד . ובשלום יצאתי בלי פגע ומעוד :
בוריו שוסתי . אביריו עשיתי . טירותיו הרסתי .
משכנותיו רמסתי : דביריו רעצתי . נחלתו ענתי .
צבאותיו רצצתי . ורע לא אנתי : הנני שלוה דשנה
רעננה . יושבת בארמון שקטה ושאננה . ואיה
נפלאותיו אשר הפליא לכנה . מדוע מידי לא יצילנה .
מירות היכלו החשתי וחללתי שירותיו . והצתי באש
מקדשו

וואונדער , וויא דאז אורזלטע פאלק פאן דיר האפפטע , אונד איאוערדאר עהרפורכ־
טען דיינע אללערהאבענהייט זיא , וויא עהדעם , דא זיא (אויז אלרים) ערלעזט ווארדען;
אתה דוא ביזט גאטט , ניאמאנד אויזער דיר ; אונד דאך ריפען דיא פיינדע : „ וויר ,
„ אויזער אונז ניאמאנד ! אין דעז קעניגז ליאוער דראנגען וויר , פערהעער־
„ טען זיינער ערשיינונג אָרט ; אונד גליקליך קאמען וויר הערויז , אָהנע אונפאלל , אָהנע
„ וואנקען . דיא העלדען פאנדערטען וויר , ערדריקטען דיא אעכטיגען ; ריזען דיא
„ פעזטען שלעזזער נידער , טראטען דיא וואָהנונגען אללע אין דען באָדען . דאז אללער־
„ היילינגסטע צערשמעטטערטען וויר , אפרטערטען דעז עוויגען ערבע (ישראל) ; זיינע
„ העערע צערפאלטען וויר , אונד — אונז ווידערפאהר קיין אונגליק . וויר לעבטען
„ קראפפטפאלל מיט שמאָזע דעז גליקקעז , דעז איבערפלוזזעז , וואָהנען אין פאללעז־
„ טען , אין רואיגער שטיללע ; וואַז זינד נון זיינע וואונדערטהאטען , דיא ער וואונדער־
„ באר דעם שטאמע (ישראל'ז) צייגטע ? ווארום רעטטעט ער זיא אויז אונזערן הענדען
„ ניכט ? דיא היילאגען מיט טעמפעל היטען וויר פערטשוואנען , ענטוויהעטען דיא היי־
„ ליגען געזענגע ; דאז היילגטהום ליטען אין פייער וויר אויפלאדערן , פערהעערטען
„ דיא

אתה ומועד , ענין כסלון ומיטס . שוסתי , בזזני . עשתי , מלאכי (ג׳) : רעלקתי , במות
(ע״ו) . לכנה , תהלות (פ׳) . וקרקרתי , ישעיה (כ״ב) : טיף , יחזקאל (כ״ח) .
רויה , תהלות (ס״ו) . ומונים , ישעיה (מ״ט) . נהור , תהלות (ע״ו) . יכילו , ירמיה (י׳) :
בפומבי , לשון יון ורומי , ובלשון המכנז פמאס . לסכד , להעד בלשון כבדים . בסלס , ירושלים
(רקשג

צרתם צרת · ומרם קראוך רחמים הכמרת ·
ונהתם עתה ופנים הסתרת · חודש אבל חלקך
בררת : טחי תפל סוחחים לי בחרף · יוצרך שבחך
ופנה לך עורף · כלינו בית מרפידו וטמאנוהו כגרף ·
לא חש להושיע כי נטש וירף : מלך עליון עד אנה
גרי יתמלאון · נוהמים כלבאים וכהמות ים ישאון ·
סגיא כח רמה ידך בל יחזיון ויראון · עדי כמיהי
ישעך מופתיך יתפלאון : פשע שומם קודש והחיון
והתמיד · צפה כימי קדם לחדש ולהעמיד · קרבנית
שחר וערב על מזבחך תתמיד · בעתך קומם
שוסנה ועונה תשמיד : שערים הטבועים הקם
על תלם · תיסד על מכונו היכל ואולם · בעשותך
נוראות :

אין אלן יהרען לייטען , זיך מיהרער אנגאהם ; קיין ריטען זא דיך אן , ווארד דיין ער= באראנע שאן רעגע , אונד נין פערווירפט דוא זיא , פערבירגזט דיין אנטליץ ; יענער אונגליקליכע אגוסט (אב) ראפפטע הין דיין פאלקסהייל , דאס דוא דיר אויזערוועהלט · לעזט= רונגען שמידען דיא פיינדע , ריפען העהנענד אויס : ,, מייער טעמפער פערגיסט ,, מייך , ווענדעט זיך פאן מייך ; ווער לערטערטעטען זיינען אלטהאר , ענטווייהעטען ,, עקעלהאפט איהן ; אונד ער נאהם זיך ניכט רעטטענד אן , ליס גענצליך אב · " העכ= זטער קעניג , ווא לאנגע נאך זאלאען זיא אונאויס זיך העער ? ווא לעווען ברילען זיא , טאבען וויא מעערעזוואגען · זא שויען , אללמעכטיגער , זיא דיינע ראהאבענע מאכט ניכט , פיכטען זיא ניכט , ביז דיא דיין הייל ערזעהענן דיינע וואונדערטהאטען בע= וואונדערן · אונזרע זינדען אך ! פערהעערטען דאס הייליגטהום , ענטלאגען דיא וויי= זמגונג , דאס טעגליכע אפפער אויז ; זא שויע הערחב , טעגליכע ווידער אללעז ערניייעט , וויא אין דען טאגען דער פארצייט , הער ! לאס אפערגעז · אונד אבענדאפפער ידעני אויף דייניגען אלטארע דארברינגען ; ריכטע דיינע געליבטען עמפאר , פערטילגע איה= רע טעלזיכטיגען אנקלעגער · דיא פערזונקנען טהארע ריכטע ווידער אויף איהרען גרונד עמפאר , גרינדע פעזט דען טעמפעל אונד דיא האללע ; טהוע ווונדערבארע

וואונדער

אלהים חודש, חודש אב · חלק, ישרי (דברים ל"ג) · טחי תפל, יחזקאל (י"ג) · סוחחים,
מדברים · מרפידו, שיר (ג') · כגרף, מעניין גרף, פי' רש"י בדרז"ל, ומתורגם בלשון
נקיה · יתמלאון, איוב (ט"ז) ישאון, ישעיה (י"ז) · כמיהי, מתאוים · ועונה, שמואל א' (י"ח) ·

אתה

לְכַהֵשׁ יִחוּד עֲדָתִי ・ קוֹנֵךְ הַיֶּעְצוֹר כֹּחַ לְעֻמָּתִי ・
רִפַּסְתִּי דְבִירוֹ וְהִנְנִי בְקָמָתִי ׃ שָׁמַעְתָּ חֶרְפָּתָם אַל
תֶּחֱרַשׁ לְרִיבִי ・ שִׁבְעָתַיִם הָשֵׁב אֶל חֵיק מְרִיבִי ・
תֶּבַע גְּאֻלָּתִי דּוֹדִי וּקְרוֹבִי ・ תָּחִישׁ לִי מִפְלָט עִמְּךָ
לְעָרְבִי ・ מִמַּחֲצֶבֶת רַהַב הָעִירָה עֹז נָקָם לִלְבּוֹשׁ ・
שַׁחַץ תַּשְׁבִּית מַכָּתִי לַחֲבוֹשׁ ・ לִדְרוֹךְ פּוּרָה בִּגְדֵי נָקָם
תִּלְבּוֹשׁ ・ מְלוּכָה לְאַדִּירְךָ כְּמֵיִם סוּף בִּיבּוֹשׁ ׃ עזרת

זולת לשבת שנייה・

אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תִּשְׁקוֹט וְתֶחֱרַשׁ ・
בְּעַד נְוֵה הֵיכָלְךָ כִּי נֶהֱרַס וְנֶחֱרַשׁ ・
גָּנְבוּ יְרָשׁוּהוּ בְּבֵן רָאוּי לִירָשׁ ・ דַּם עֲבָדֶיךָ שָׁפְכוּ
וְדָרוֹשׁ לֹא נִדְרָשׁ ׃ הֲלֹא אַתָּה מֵאָז וּמִקֶּדֶם גָּבַל

צרתם

כע, זיא וואָלטען אונזרע אונערשיטטערליכע רעליגיאָן פֿערענדערן; אונזערן געמיינ= דען בעשפּאָטטען דיא היידען, דיא איינהייט גאָטטעס צו לייגנען. „קאָן איינמאל הער= „רען אמכט געגען אונז בעשטעהען? דאָז אללערהייליגסטע טראָטען וויר נידער אונד — „צערהעבט איין אונזרער ערהאַבענהייט אונז!“ דער דוא איהרע לעסטרונגען הערטעסט, שווייגע ניכט, רעכטע פֿיר אונז, גיב זיבענפֿאַך אונזערן ווידערזאַכער דיא שמאַך צו= ריק; פֿאָדרע אונזרע ערלעזונג, אונזער פֿריינד, דער דוא אונז נאַהע ביזט, רעטט= טע אונז איילינג, בירג אין דיינער שוהוט אונז! ערהעבע דיינע זיגענדע רעכטע, דיא דען שטאָלצען פֿיינד שטירצטע, היללע אין ראַכע דיך; פֿערניכטע דיא האָפֿפֿאַרט, הייליגע אונזרע וואונדען! טריטט דיא קעלטער, קליידע אין ראכגעוואַנד דיך; אונד פֿערהעררליכע טהראָנעזיט דוא, וואו עהעדעם, דאָ דיא וואַססער דעס שילפֿמעערעס פֿערטראָקנעטען.

אלהים גאָטט, שווייגע ניכט, זייא ניכט זאָ רוהיג, ניכט זאָ שטילע! אום דיינעס וואָהנזיצעס, אום דיינעס טעמפעלס ווילען, דער נידער געריססען וואורדע, אין אַקקערפֿעלד וואַנדעלטע! רייבער נאַהמען איהן בעזיץ, וואס דער ווירדיגע זאָהן (ישראל) בעזעססען האַטטע; דיינער דיענער בלוט פֿערגאָססען זיא, אונד אַך! עס וואורדע ניכט געפֿאָדערט. דוא ביזט עס יאַ, דער פֿאָן יעהער, פֿאָן אורצייטען לייטען הער,

אין

סלני, ענין רמיסה ・ כרסמני, תהלות (פ׳) ・ סבר, קוה׳ ערער, המריב ・ פק פליליה, ישעיה (כ״ח) ・ לערבי, תהלות (קי״ט) ・ ממחצבת רהב, ישעיה (נ״א) ・ שחץ, איוב (מ״ח) ・ לחבוש, ישעיה (ס״א) ・

פאַם ערזטען שבת נאָך ר"ח אייר ביז שבועות ווערדען פאָלגענדע זולתות געזאָגט ·

אזכרך דודי מארץ ירדן וחרמונים · בגודל
מסות אשר הפלאת לקדמונים ·
גאלתם בזרוע והצלתם כמה מונים · דמינו עתה
בגולה כמתי אשמנים : הדיחני הארי ושבר ועצם
עצמי · והצלתני מפיו לפי מלאת ימי · וזנבי הדוב
וגירם גרמי · חלצתני מידו ודרשת דמי : טרף
נמר ופרץ היכלי · יעץ מבית ומחוץ לשכלי · כרית
אגפיו כשמעת קולי · לגוניו מחצת והושעת קהלי ·
מכלם תקף חזיר הבר · נאץ וחרף ועד כוכבים
גבר · סלני כרסמני ולבלתי סבר · עירער זבולך
ועד היסוד עבר : פק פליליה ושנה עוז דתי · צנני

לכחש

אזכרך דיך, אללגיטיגער, געדענקען וויר, פאָן ירדן'ז אופער, פאָן חרמון'ז געב=
בירגע ; גראָם וואָרען דיא פערזוכונגען, דיא דוא וואונדערבאַר אונזערן
פֿאָרפֿאַהרען לייגטעזט, דוא ערלעזטעזט איט אַכט זיא, רעטטעטעזט זיא זאָ אָפֿט,
אונד נון גלייכען, איס עלענדע, וויר דען טאָדטען איס פינזטערן גראַבע · דער לעווע
(נבוכדנצר) פערטיט אונז, לערבראַך אונז דאַז געביין ; דאָך, דוא רעטטעטעזט
אויז זיינעם ראַכען אונז, דאַ דיא טאָגע דער געפאַנגענשאַפט לו ענדע וואָרען · דער
בער (דיא פערזער) וויטהעטע הינטער אונז הער, לעראַגאַטע אונזרע געביינע —
דוא בעפרייטעזט פאָן זיינער געוואַלט אונז, רעכטעזט אונזער בלוט. דער רייזענדע
טיגער (דיא גריכען) ריס דען געוויהעטען טעמפעל נידער ; ער ענטוואַרף, פאָן אינ=
נען אונד אויזען אונז אויפלוריבען · דוא אַבער לערניכטעטעזט זיינע הילפזהעערע, דאַ
דוא אונזרע פלעהענדע שטיממע פערנאַהמזט ; שלוגזט זיינע לעגיאָנען, האָלפזט אונ=
זערן געמיינדען · איבער אַללעז מעכטיג וואורדען דיא ווילדען שווינע (דיא היידנישען
רעמער) ; טראָטליג לעזטערטען זיא, ביז לו דען שטערנען שטיג איהרע מאַכט עמפאָר·
אונז טראַטען זיא איהלענד נידער, זוגהנטען, אונז אויזטראָטטען ; דיינען עמהגזין פער=
העערטען זיא, פאַהרען ביז אויף דען גרונד. שוואַנקענד וואָרען איהרע רעכטזשפרי=

כע

אזכרך מארץ וגו', תהלות (מ"ב) · יונים, פעמים · אשמנים, ישעיה (נ"ט) · הארי.
נבוכדנצר (ירמיה ד') · הדוב, מלכות פרס (דניאל ז') · וגירם, במדבר (כ"ד) ·
גרמי, עצמי · נמר, מלכות יון · אגפיו, יחזקאל (י"ח) · חזיר הבר, מלכות רומי הקדומה ·

סלני

ובכן כי אין לפניך לילה · והכל לפניך יום · ויום ליום יביע · אומר ולילה דעת יודיע · וחושך לא יחשיך ממך · ונהורא שרי עמך · בבקרים יגידו חסדך · ולילות ישננו אמונתך : ושחר ובוקר וצהרים ונוגה · וערבים ונשף ולילה · וכל עת ועדן וזמן ורגע · יזכירו נסי פלאיך · ויגידו אותות ומופתי נפלאותיך : המחדש ישועות · ומפליא פלאות · ועושה נוראות : הסופר ימים · ומונה עתים ויומך אלף שנים · ושנותיך לא יתמו : כי הכל כלה ואתה לא כלה : וכאשר אתה חי בן משרתיך חיים טהור והם טהורים · קדוש והם קדושים · וקדשה לקדוש מקדישים ומשלשים : ככתוב על יד נביאך וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש :

ישמח משה רצה מודים קדיש סלם :

ובכן זאָ איזט פֿאָר דיר, עוויגער, קיינע נאַכט, אַללעז איזט דיר טאָג; טאַגע שטרע-
מען איינאַנדער רעדען צו, נעכטע מאַכען איינאַנדער קונד· דיר איזט קיינע
פינסטערניס דונקעל, ביים דיר וואַכעט דאַז ליכט· מאָרגענשטערנע האָלען פערקינדען
דיינע גנאַדע, נעכטע שטראַהלען דיינע טרייע איין· פריהע מאָרגענרעטהע, העללער
מיטטאַג, שוועבענד, דעמערנדע נאַכט, אַללע טהיילע דער צייט, אַללע אויגענבליקקע
בריגען דיינע וואונדערטהאַטען אין ערינערונג, פערקינדען דיינע וואונדערליכען·
דוך, גאָטט, ערנייעזט וואונדער פֿאָללעז היילז פֿערבאָרגען שטאַרקונגען, נעהאָלעזט
טאַגע, בעשטימעזט צייטען; טויזענד יאָהרע זינד דיר איין טאַג, אונענדליך זינד
דיינע יאָהרע· אַללעז איזט פֿערגענגליך, דוך אַבער — דער עוויגע· וויא דוך זינד
דיינע דינער, עוויג דויערנד, ריין, הייליג; זיא לאָבען דיר, פֿאָללערהייליגטער,
דאַז „דרייאַמאַלהייליג" ערטענען·

ואומר כל חמירא בשיעור · תמו הלכות ביעור: צווי לישת עיסה מגלה · במים שלנו הלילה · והחמין וחמי חמה פסולה · ובמים גרופים נמו לא : צריכות שלש נשים להכניפה · עסקות בבצק בעין יפה · אחת לשה ואחת מקטפה ואחת אופה : קטן וחרש ושוטה וגוי ארבעתן · כשאור פרשו לישתן · ועבד ושפחה שלא כדת טבילתן · בראשונות אסורות עיסתן : קיחת כלים שנים איש איש במושבו · ללישת עיסה פקוד לחטבו · אחת שמקטפת בו · ואחת שמצננת בו : רחיצת כלי תשמישו של נחתום נחוצים · להכשירן בשל עצים · לשפכן במודרון היות נפוצים · מפני שהם מחמיצים : רוע מכת טריתו · לא ילעוס חטים לאספלניתו · לתן על גבי מכתו · מפני שהוא מהמצתו : שמש שאכל כזית מצה · כשהוא מסב ידי חובתו יצא · יין ושמן ודבש בעסה מתחמצה · בראשונות אסורות אבל בשאר נרצה : שר מצה המויה להדרה · שלא בשלה כשורה · ונעשית חוטין כשהכסיפה מדורה · חייבין עליה והיא אסורה : תמיכות נשים במצות פסח לבררה · כאנשים פקודן לשמרה · לבעורי חמירא ולמיכל פטירא · ולמשתי ארבע כסא דחמרא : תת מצה ומרור וחרוסת בסעודה · לפני כל אחד ואחד בעגידה · ואין עוקרין את השלחן להעמידה · ונמו כלהו לפני מי שאומר ההגדה :

ובכן ולך תעלה קדשה כי אתה קדוש ישראל ומושיע :

ובכן

וואשנט זיך , אונפערשטענדיך אונד אונגעניגבאר בגייבען · איך ניס דאהער דאז גאנצע אונאיבערזעצט, אונד פיגטע בלאז איינצע ערלייטערנדע ווארטערקלע-רונג בייא ·

ובכן זאג שטייגע הייליגונג צו דיר עמפאר , דען דוא ביזט ישראלז הייליגטער, ער-רעטטער !

ובכן

במודרון, מקום משופע · לאספלניתו, מלשון רומי ופלעניוס, ובלשון אשכנז פפלאסטער · שר, ענין סריה במים · כשהכסיפה מדורה, כשהכסיפו פני המצה כבלק על ידי מדורת והפסק האש · בעגידה , בקשור וקפיץ כמו (איוב ל"א) אענדנו ·

ובכן כי אין ונסורה וגו', לשון הכתוב (דניאל ג') · ועידן, זמן בלשון כשדים ·

ארבו · והשאר מבטלו בלבו : לחוק יהודי וגוי בחור שתפין · לא
יבדוק נמו צופים · מפני סכנת גופים · פן יהשדו לכשפים : מפולת
על חמץ עבורו בל נטרחים · והוא כמבוער במקום נדוחים · לכל
חופשים אחריו נובחים · וחפישתן שלשה טפחים : מרתף בשתי
שורות · בהכנסת חמץ מתחקרות · ואוצרות יין ושמן מסורות ·
במסתפק אסורות · ואם בדקן מותרות : גוה דגים קטנים · לבדיקה
הם מזומנים · ובתי תמרים ועצי אפונים · צריכין בדיקה והם בחונים :
נצח בית מלח וצרי גלוים · לבדיקה הם ראוים · וחצר פטורים
מנה קנוים · שהעורבים שם מצוים : סוף ארבע שעות לבשש ·
ואחר כן לבער ולא למשש · אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ·
וישורפין בתחלת שש : שם יהודי חמץ אצל חבירו · עד ארבע
צריך לאחרו · בשש שורפו ובחמש מוכרו · שהכל מצוין עליו
לבערו : ערל שהפקיד חמצו לישראל בביתו · וקבל עליו שמורו
ואחריותו · ונגנב או אבד חייב על פריעתו · בהגעת שש חייב בהבערתו :
עמד ויחד לו מקומו · ויוציא מרשות עצמו · בבאור תורה פרסמו ·
ואין עליו אשמו : פרש לים ויוצא בשירה · בתוך שלשים זקוק
לבערה · וקודם שלשים גמו חכמי יקרה · אינו זקוק לפנות בית
דירה : פצו לחסור רפתא יהא נעור · וחוזר ובודק מקום ביעור ·

ואומר

גע אנדרע געגענשטענדע , בעזאנדערז אויך דיא רעליגיעזען געברייכע אן דען ביידען ערזטען נעכטען דעז פסח · דער העברעאישע טעקזט איזט מיט איינען רבינישען אויזדריקקען אונד רעדענזארטען אנגעפילט , דיא אייזערזט שווער צו איבערזעצען , אונד פיר דייטשע לעזער , דיא דער רבינישען שרייבארט אונגעוואהנט

עבר · קדרי נפס , כלי מתכת · ופתילה , כלי בשול מברזל · ומאני דקוניא , כלי חרס מכופה בעופרת , וכדעת קנת מזכוכית · כפתגא , חרס בלבון מבחוץ · כסוליוזי דגללת , כלי שיש · ונרוותין , הדיגים מולעים בריוח והרחבה · גפן בוקקה , הושע (י"ד) גפן בוקק ישראל · רקוניסס , הקב"ה שהוא דוקס וגר כורתס , על דרך (תהלים קי"ט) רוקמתי בתחתיות ארץ · כוי , חורים · וגולין , כלובי עופות · וותכבים , בתי תבן · לסקר , לבדוק בדקיה · תפונים , לשון רז"ל (כלאים פרק ג') , ובל"א נייזוערבזען · וויצע בו בזען · קנוים , ישראל , על שם (שמות ט"ו) עם זו קנית · לבשש , לחפש · וכתים גרופים , מקלחת גדולה ויגבה , משומרת חומה · פקוד לתטבו , מלמוקטיבת עלים , וקטעם נחתך הדין הזה ·

בנעדרון

ועניני · מדיחים אותו לתקנו · בכלי ראשון תקונו · כך הגעלתו ובחנו : ולבון ברזל באור בגלשון · וטהרו מכל רפשון · וקתא ברמין נצורי כאישון · והלכתא כלו ברותחין ובכלי ראשון : וקוק עץ פרור וחטוטו · בכלי ראשון צבוטו · ברותחין הגעלת קשוטו · כבולעו כך פולטו : זלפו חכמים בשנונם · קדרות הרס בשברונם · והתירו במחיצות מן העין לטמנם · עשות בהם אחר הרגל בין במינם ובין שלא במינם : היקור קדרי נפה ושפוד ופתילה · מעולות הן כלן בהגעלה · מאני דקוניא כפחרא משולה · מתרין הן בהדחה כבורמי דגללא : חיוב כלים הרי הן מרוחין · ומאסורן מצחצחין · וכדת הן מונחין · תמו הלכות הגעלה ברותחין : טעמי דת מוסר · מהם בלי לחסר · בדיקת חמץ לנו נמסר · מאור ארבעה עשר : טירת גפן בוקקה · אין בודקין לחמה ואבוקה · כי אם לנר דלוקה · שהנר יפה לבדיקה : ידועים בארו לאמץ · המתחיל לבער חמץ · מברך כזאת באומץ · ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על ביעור חמץ : ישראל אימתי מצוה עליהם · לבדוק ביושר גויהם · עשות פקוד רקמיהם · כשבני אדם מצוין בבתיהם : כוי בית עליונים ותחתונים · לבדיקה אינם מזמנים · ואמצעים לבד פונים · שהחמץ בם נותנים : כלל גג יציע ומגדל ורפת בקר · ולולין ומתבנים בלי לסקר · ואוצרות יין ושמן מתחקר · גלו בודקין כל עקר : לאמצעת חור בינו ובין קרובו · זה בודק עד מקום הגעת ידו ברבו · וזה בודק למחצית

ארבו

דהרת פאן היר ביז לו ענדע ערטהיילט דער פייטן פארטידנט פארטריפטען

פיר דאז פסח = פעזעז · דיא אבהאנדלונג בעטריפפט דיא רייניגונג דער געפעסע, דיא מאן דאז יאהר איבער געברויכט האט, נוך געברויכע אן פסח, דאן דיא היגווגרייאונג דעז חמץ, דאז קנעטען דער מצות, אונד אייני־

גע

מדברי רז"ל, ואיפסיט לקודומה · **דהרת**, כמו מדהרת (שופטים ה') · **מכוללה**, מעוטרה · גורן עגולה, סנהדרין · **חשופה**, מגולה. **תפופה**, כמו (איוב ל"ד) חף אנכי · **בגלשון**, בגלוי, כמו שגלשו (שיר ד'), והטעם עד שיגלה לבון הברזל · **וחטוטו**, חפוסו ונקורו. **לצבוטו**, כליטתו, כמו (רות ד') ויצבט · **זלפו**, דברו, והוא בלשון כשדים כמו והטף (יחזקאל כ"ט) בלשון

עבר

חמלתו · רד ממעון דירתו · ופדה מפרך אומתו ·
וכנס חבל נחלתו : בט בשבעים עממים · ונמצאו
לפניו עמומים · והגדיל במלאכי מרומים · ונפל
חבלו בנעימים : בשורו גוזר ומקים · שמח בעם
חשוקים · ביום נטית דוק וארקים · תת למו דתות
וחקים : גשתי בתוך ענוגה ורכה · אסור והתר
להעריכה · לבל אכשל להמרכה · היום כדבר
הלכה : גשתי כשאגי אבור · לפשוט בעם צבור ·
כמזכיר ולא כמזהיר בדבור · להוציא חובת צבור :
דהרת דת מכללה · דרשו והורו חכמי גורן עגולה · והגו בסדר הגעלה
להכנים יורה קטנה בתוך יורה גדולה : דרך גדולה חשופה · עושין
לה כמין שפה · וברתוחה נמצאת חפופה מימי רותחין גופה : הכנת
קערות ומליהן · בכלי שני שמושיהן · בשופכין מכיר בהן · כך שופכין
רותחין עליהן · הגיגת כללן וצחצוחן · מעץ ואבן שרין בהדחן ·
ומהרם מצוה להוניחן · לאחר הפסח יכול להניחן : ושמוש סכין

ועגינו

דאַ איך ער פאָן זיינעם געטטליכען וואָהנזיץ העראַב ; ערלעזטע דיא געליבטע נאַציאָן
אויז האַרטער שקלאַפעריי , פיהרטע זיא איין אין זיין ערבריך (ארץ ישראל) · זיבציג
נאַציאָנען דורכשויצטע ער , זיא ערשינען אללע פערדונקעלט פאָר איהם ; ער לאָזטע
אונטער דען היממעלס בעוואָהנערן , דאַז לאָאָז פיל אויף דיא אויסערוועהלטען (ישראל) · ער
שויעטעהין , בעשלאָס , פאָללפיהרטע — פרייעטע דעז געליבטען פאָלקעז זיך , ווייא
דעז טאַגעז , דאַ ער היממעל אונד ערדע בילדעטע ; פערליה איהנען רעליגיאָן אונד
געזעצצע . — אין דער עדלען איטטע טרעט' איך אויף , טראַגע פאָר פאָן אונערלויב-
טען אונד ערלויבטען , אויף דאַס איך ניכט שטרויכלע , ניכט גלייטע בייא געזעצליכען אונ-
טערזוכונגען · געשטערקט נאַהע איך , טהוע אויזשפריכע אין דער פערזאַממלונג ;
קיינע וואָרנונגען , ערהיננערונגען נור ענטהעלט איינע רעדע , איינע פפליכט פיר דיא
געמיינדע צו ערפיללען ·

דהרת

אדיר מתוחים . כנוי לשמים , על שם (ישעיה מ"ט) וימתחם כאהל · מלאים , נותן לפס ·
עמומים , מלשון יועם (איכה ד') · והרקים , ארץ בלשון כשדים · להעריכה , ולא
מעדו (תהלות י"ח) תרגם הכשדיולה תתמרוך . אבור , מלשון אביר יעקב (ראשית מ"ט) · לפשוט ,

שִׂנְאָה נָטַר אֲגָגִי וְכָתַב סְפָרִים בַּלַּיְלָה ·
וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה:
עוֹרַרְתָּ נִצְחֲךָ עָלָיו בְּנֶדֶד שְׁנַת לַיְלָה ·
פּוּרָה תִדְרוֹךְ לְשׁוֹמֵר מַה מִלַּיְלָה ·
צָרַח כַּשּׁוֹמֵר וְשָׂח אָתָא בוֹקֶר וְגַם לַיְלָה ·
וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה:
קָרֵב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה ·
רָם הוֹדַע כִּי לְךָ יוֹם אַף לְךָ הַלַּיְלָה ·
שׁוֹמְרִים הַפְקֵד לְעִירְךָ כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה ·
תָּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֶשְׁכַת לַיְלָה:

אַדִּיר דַּר מְתוּחִים · בְּחֶסֶד כֹּל מְלַהֲחִים · אֵזֶן אֶנְקַת אֲנוּחִים · וְהוֹצִיאָם מִבֵּין הַהוֹחִים: אָז בְּרוֹב חמלתו

דער אַגאַגיטע המן טרוג האַס אים הערצען, אונד שריב בעפֿעהלע דעז טאָדעז בייא נאַכט.
עז וואר אין דער מיטטע דער נאַכט ·
עוויגער! דוא ערוועקטעזט שטראַפֿגעריכט איבער איהן, אַלז דוא
פֿאָן זיינעם קעניגע (אחשורוש) פֿערשייכטעזט דען שלאַף איינער נאַכט ·
טרעטעסט דיא קעלטער פֿיר דען פֿראַגענדען: „אַך וואַן ענדעט דיא זאָ לאַנגע נאַכט·“
זאָגט, וועכטער ישראלז! דיינע שטימע רופֿען: עז קאָמט
דער מאָרגען נאַך דיזער נאַכט ·
עז וואַר אין דער מיטטע דער נאַכט ·
אָ בריגגע באַלד דען טאַג הערבייא, דער וועדער טאַג איזט נאָך נאַכט ·
ליגע, ערהאַבנער, מאַך קלאָר וויגען, דאַס דיין זייא דער טאַג וויא דיא נאַכט ·
זעלנע וועכטער אין דיינר שטאַדט ירושלים וועהרענד דעז טאַגעז, וועהרענד דער נאַכט ·
ערהעללע, וויא טאַגעזליכט, דיא פֿינזטערניזע דער נאַכט.
אדיר דער מאַכטיגע, דער אים היממעל טהראָנעט, אין גנאַדע אַללעז שפייזעט,
ער פֿערנאַהם דער ליידענדען זייפֿצען, פֿיהרטע זיא אויז דער דראַנגזאַלען ·

דס

סיסרא, (שופטים ד' ט"ו, ה' כ') · מחרף, סנחריב (מלכים ב' פרשה י"ח וי"ט) · בל, אליל בבל, לאיש חמודות, דניאל (שם פרשה ט' וי"ד) · משתכר, בלשאצר (שם פרשה ה') · נושע מבור אריות, דניאל (שם פרשה ו') · אגגי, המן (אסתר פרשה ג') · בנדד שנת לילה, אחשורוש (שם ו') · לאיש סולה לילה, זכריה (י"ד ז')·

אדיר

הִפְחַדְתָּ אֲרַמִּי בְּאֶמֶשׁ לַיְלָה •
וַיִּשְׂרָאֵל יָשַׂר לָאֵל וַיּוּכַל לוֹ לַיְלָה •
וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה :
זֶרַע בְּכוֹרֵי פַתְרוֹס מָחַצְתָּ בַּחֲצִי הַלַּיְלָה •
חֵילָם לֹא מָצְאוּ בְּקוּמָם בַּלַּיְלָה •
טִיסַת נְגִיד חֲרוֹשֶׁת סִלִּיתָ בְכוֹכְבֵי לַיְלָה •
וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה :
יָעַץ מְחָרֵף לְנוֹפֵף אִוּוּי הוֹבַשְׁתָּ פְגָרָיו בַּלַּיְלָה •
כָּרַע בֵּל וּמַצָּבוֹ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה •
לְאִישׁ חֲמוּדוֹת נִגְלָה רָז חֲצוֹת לַיְלָה •
וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה :
מִשְׁתַּכֵּר בִּכְלֵי קֹדֶשׁ נֶהֱרַג בּוֹ בַלַּיְלָה •
נוֹשַׁע מִבּוֹר אֲרָיוֹת פּוֹתֵר בִּעֲתוּתֵי לַיְלָה •

שנאה

איט געטליך ווזען קעמפטע ישראל (יעקב) אונד קאם איהם בייא דעז נאכטז •
עז וואר אין דער מיטטע דער נאכט •
דיא ערזטגעבורט דער פתרוסים צערשמעטטערטעזט דוא אם מיטטערנאכט •
דאס איהרע קרעפטע זיא ניכט פאנדען, אלז זיא אויפשטונדען דעז נאכטז •
דוא טראפטעזט דען קיהנען אונד דער פירזטען צו חרושת נידער מיט
דען שטערנען דער נאכט • עז וואר אין דער מיטטע דער נאכט •
געטטלאזע האנד הוב דער לעזטערער (סנחריב) אין זיינעם זין שאן אויף; דוא פער-
מיטעלטעזט זיינען וואונש, שטרעקטעזט הין זיינע מאננשאפט אין איינער נאכט •
דער געצע בל שטירלטע נידער מיט זיינעם פוסגעשטעללע בייא פינזטערער נאכט •
דעם האלדען מאננע (דניאל) ווארדע אפפענבארט דאז געהייאע טרויאגעזיכט דער נאכט •
עז וואר אין דער מיטטע דער נאכט •
דער אויז היילינגען געפעסען זיך בעטרונקענע (בלשצר) ווארדע ערשלאגען דיזעלבע נאכט •
אויז לעווענגרובע ווארדע גערעטטעט דער דיא געזיכטער דייטעטע
(דניאל), דיא שרעקניזזע דער נאכט •

דער

א רוב ניסים גר צדק וכו׳, אברהם (בראשית י״ד ט״ו) • מלך גרר, אבימלך (שם כ׳ ג׳) • ארמי • לבן (שם ל״א כ״ד) • ישראל, יעקב אבינו (שם כ״ג י״ט) • פתרוס, מדינה בארץ מצרים • חילם, כוחם, והכוונה חיילות, אנשי צבא • נגיד חרושת

בְּכוֹרוֹת · יְמִין עֻזְּךָ טִבְּעָה צָר וִירוֹמְמוּךָ הַכֹּל · וּזְרוֹעַ קָדְשְׁךָ תְּפַדֵּנוּ וְתָרוּם עַל כֹּל :

אֵל נָא לְעוֹלָם תּוּעֲרָץ · וּלְעוֹלָם תּוּקְדָּשׁ · וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא: הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים · מַלְכוּתוֹ נֶצַח · נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ · סַפְּרוּ עֻזּוֹ · פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו · קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ · רוֹן שִׁיר וָשֶׁבַח · תּוֹקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ :

וּבְכֵן וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה :

אָז רוֹב נִסִּים הִפְלֵאתָ בַּלַּיְלָה :
בְּרֹאשׁ אַשְׁמוּרוֹת זֶה הַלַּיְלָה ·
גֵּר צֶדֶק נִצַּחְתּוֹ כְּנֶחֱלַק לוֹ לַיְלָה ·
וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה :
דַּנְתָּ מֶלֶךְ גְּרָר בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה ·

הפהדת

נע הסלד דיא ניינמאכע (צעהנטע) פלאגע דער ערזטגעבארנען · דיינע זיגענדע
רעכטע פערזענקטע דען פֿיינד (פרעה), אונד אללעס פריז דיך לויט; זאָ ערלעזע אויך
מילט אונז דיין הייליגער ארם, איבער אללעס ערהאבנער!

אל נא דוא, א גאָטט, ווירסט עוויגליך געפירכטעט, געהייליגעט פֿירוואהר פֿיר;
עוויגקייטען הינדורך רעגירעזט דוא, ערהעבעזט איבער אללעז דיך, עווי-
גער, קעניג, פֿורכטבארער, ערהאבענזטער, אללערהייליגזטער · דען דוא ביזט
אללער קעניגע קעניג, — יא, מיזאגער דיערנד ווירד זיינע רעגירונג! זאָ שטרע-
כעט פֿאָן זיינען טהאטען, ערצעהלעט זיינע מאכט, פֿערהערליכעט איהן, איהר,
זיינע שאארען! הייליגעט איהן, ערהעהעט איהן; פֿריידענרוף, לאָבגעזאנג, לויטע
היאנע טענע זיינע פֿערהערליכונג!

ובכן עז וואר אין דער מיטטע דער נאכט ·

אז שאָן אָפֿט טהאטעזט דו וואונדערטהאטען דעז נאכטז ·
מיט אנבעגין דער ערזטען וואכע דיזער נאכט ·
דען וואהרען גאָטטעזבעקעננער (אברהם) ליעזעזט דו זיגען, איהן, דער זיין העער
אין הואלפֿען טהיילטע אין דער נאכט ·
עז וואר אין דער מיטטע דער נאכט ·
דוא דראָהעטעזט דעם קעניגע צו גרר מיט טאָד אים טרוים ביי נאכט ·
שרעקטעזט דען ארמאיטען (לבן) אב אין דער פֿאָר דער מיינהעלונג אייגעפאללנען נאכט ·

מיט

וְהִתְקַף עַל עַם נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

אז תשע מכות היו אדונים קשה. אשר בם סכרת
גוי לבם מקשה: בעזות מלך עז היתה מכת
עשירית. אשר המשלת בנוגשי בני נפה עשירית.
גרעת בכורות היתה תכליתם. אשר שתה אפך
על תבליתם: דנת לפניהם את אלהיהם. וגם
צירתם הפלת באהליהם: הכית כל בכור לכל ראש
משפחה. כל בכור לאיש וכל בכור לאשה: ובכור
לבהמה ובכור לכל דבר. בבית ובחוץ דבר שת
לכל דבר: זעף ונחת נגלית נגוף ורפוא. לבכורי
צר נגוף ולבנך בכורך רפוא: חצות לילה בכן יודוך
מודיך. על משפטי צדקך ועל צדק אוהביך: טרם
אצבעך עשתה תשע מכות. ידך עשתה תשע מכות

בכורות

פֿערכטעטנסטער דיינע ערהאבענהייט, דיינע מאכט דיינעם פֿאלקע, פֿורכטבארער,
ערהאבענסטער, אללערהייליגסטער!

אז תשע נייןפלאגען ווארדען, מייזט דעם הארטען דעזפאטען (פרעה) צו טהיין, דיזען לידען גמבעזט דוא, הערר, דאס שטארזינניגע פֿאלק (אלרים) היין; הארטע. וויא דער טיראן, וואר דיא צעהנטע פֿלאגע, דוא ליעסעסט דיא בעשוועכטע זיא טרעפֿפֿען, דיא פֿנטרייבער דער נאכקאמען דעס צעהנטאן געפריפֿטען (תבריס). היכפֿפֿערונג דער ערזטגעבארנען וואר איהר ענדע, דוא ליעסעסט דיינען צארן וויטהען סון איהרער פֿבטיילכקייטען וויזען; פֿאר איהנען מבטעזט דוס טראפֿגעריכטע אן איהרען געגלעגביצדערן, שטירצטעזט איהרע עבענבילדער (נאכקאמען) אין איהרען מפֿהנונגען היין; פֿאלע ערזטגעבורט שוגזט דוא, פֿאלע פֿאמיליענהייפטער, דער מענ-נער, דער וויבער, פֿאלעז פֿיהעז, פֿאלער לעבענדען וועזען ערזטגעבורט; אים הויזע אים פֿרייען רפֿפֿטע דיא פעזט פֿאלעז היין. לינדערנד מונד אילך ערטינעזט דוא, טעדטענד מונד היילענד; דער. פֿיינדליכען ערזטגעבורט טעדטענד, היילענד דיינעם ערזטגעבארען (ישראל). דרום דאנקען דיינע פֿראמאען סום איטטערנאכט (פכח) דיר, דער דוס גערעכטע שטראפֿגעריכטע איבעזט, דיא דיך ליבען לאוטפֿריכזט. פֿערהערליכט טוך דיין פֿינגער יענע ניין פלאגען, דיי-

נג

אז התשע הנליתם, יפֿציה (י') י התשע וגו', מכת בכורות היתה על תשע מכות, כידגא.

יוצר לשבת הגדול:

קרן עשירית: ירדו ראמים עמם・ בכורי מלכות עמם・ מזר תעדימם・ באף תחרימם: חון ישע שמור・ הוא ליל שמור・ אמר שומר אתא קץ אשמור:

ימלוך יי לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:

ואתה קדוש יושב תהלות ישראל אל נא:

לישע עמך בחצי ליל יצאת・ ובעצם היום אותם הוצאת・ הדן עמו ביום ועמים בלילה・ כי לך היום אף לך לילה: לילה אשר בו נפדו ראשונים・ שמורים נמת יהי לאחרונים・ ומה שהיה בראשונה・ הוא שיהיה באחרונה・ כשמע מצרים תשמיע לצורים: חון תצנח ותצרח ותצלח תרכב תתקע ותתקף

אָה זוכ' מיך האַלט דיא פֿיינדע היין, פֿערניכטע יענע לעהענגעהערטע טהיר! שטירצע דאָך דיא וויטהענדען וואַלדטהיערע, דיא טיראַננען אַללע! ענטציהע דיא קראָנע איהנען; פֿערניכטע פֿאָן גרונדע זיא! היער מוזט אויפֿבעוואַהרעט פֿיר דיא בעפֿרייאונגסנאַכט (פסח); דער וועכטער רופֿט: „דאַז ענדע דער נאַכטשאַפֿט איזט דאַ!"

ימלוך דיין גאָטט ווירד עוויג רעגירען, דיין העבר, ציון! דורך אַללע געשלעכטער, הללויה ・ ואתה קדוש זאָ טהראָנע דאָך, פֿאַטער הייליגער, עוויגער, אונטער דען לאָבגעזענגען ישראל'ז!

לישע צור רעטטונג דיינעז פֿאָלקעז לאַגסט דו אין מיטטערנאַכט דאָ, עוויגער, דוא פֿיהרטעזט, אַם העללען מיטטאַג, דיינע געליבטען אויז דער געפֿאַנגענשאַפֿט; דער דאַ דעז טאַגעז דיין פֿאָלק, נאַכטז דיא פֿעלקער ריכטעזט, פֿירוואַהר! דיין איזט דער טאַג, דיא נאַכט דיין・ „דיא נאַכט, שפּראַכזט דו, דיא ערלעזונג דען פֿאָרפֿאַהרען וואַר, זיא איזט אויך דען נאַכקאָממען!" אונד וואַז פֿאָם אַנבעגין וואַר, זאָלל אויך אַם ענדע ווערדען; וואַז איינסט פֿאָן מצרים הערטע, לעזעזט פֿאָן דען פֿיינדען דאַ הערען. לאַססע דיך הערבּיי, עוויגער, פֿערקינדע היילּ, אָם פֿערנעהמבאַרע דורך פֿאָזאוננשאַלל

ישמע משא דומה, ישעיה (כ"א)・ בתכלית קרן עשירית, וקרניא עשר להוגו' (דניאל ז')・ תעדימם, כפניהם מכתר המלכות, ותעשם ערומים・ השוער, השמורת ליל הגאולה・

לישע הקן וגו', ישראל נדונים ביום והאומות בלילה, כמו שאמרו במדרש・ נמות, דברת לצרים, כשמע לצר (ישעיה כ"ג)・ תצנח וגו', כמו (שופטים א') ותצנח, ומתורגם ואצון נקיה・ ותצרח, כמו (ישעיה מ"ב) אף יצריח・

מֵתִים בְּכָל בַּיִת בְּנוֹף כְּנֶחֱנָקוּ · נַאֲקוֹת חֲלָלִים נָאֲקוּ · סָבְרוּ וּלְבוּתָם נָמָקוּ · עִלְּפוּ וְרוּחוֹתָם נָבָקוּ:

פְּגָרִים מֵתִים לְמוֹעֲשֶׂיהָ · צוֹרַת כָּל בְּכוֹר גַּם בִּמְעֶיהֶם לֹא חָסַת · קוּמִי דָּךְ לִבְכוֹרָךְ שַׁחַת · רְפוּא וְנָגוֹף שַׁמָּה שַׁמַּת: שׁוֹאָה וּמְשׁוֹאָה וּבֶהָלָה · שְׁמוּת וְשָׁאוֹן וְחַלְחָלָה · חוֹן תְּקַפָּה בָּהֶם הַיְלָלָה · הֲמוֹן קָמוּ וַיֵּצְאוּ בַּלָּיְלָה:

שׁוֹאָה וּמְשׁוֹאָה · חוֹן תַּפִּיל אוֹיְבֶיךָ לְשׁוּחָה · וְנִחְיֶה בְּגֶשֶׁם יְשׁוּעָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

יִשְׁמַע לְכוּשׁ כְּשֵׁמַע מִצְרַיִם · מַשָּׂא דוּמָה כְּמַשָּׂא מִצְרַיִם · נִפְרַעְתָּ מִפַּתְרוֹס בְּתַכְלִית מַכַּת עֲשִׂירִית · בַּאֲדוֹם תִּפָּרַע בְּתַכְלִית קֶרֶן

מתים געווירגט ווארד אין נוף (אגיפטען), לייכען אין יעדעם הויזע, אונענטהאלט בעגראבען דער שטערבענדען; דעם אונפאלל הינגעגעבען, דאס הערץ אין פורכט פערשמאלצען, זאנקען זיא הין, איהר גייסט ענטפלאה · ענטזעעלטע לייכנאמע ליעגען דא, עטוויגער, מאהייסען, טאנטעצט דעז געבילדעז דער ערזטגעבורט אין מוטטערלייבע ניכט; „אחכע דיך אויף!" ריפסט דיינעם ערזטגעבארנען (ישראל) דוא צו, פער ברייטעטעזט פערדערבען אונד הייל · טרעקליכער שטורם, גרויענפאללעז אונגעמיטטער איבערפיל זיא (דיא אגיפטען); יאממער איבערוועלטיגטע זיא, זיא ערהאבען אין בעטייבונג זיך, ליפען נאכטז אויז איהרען הייזערן ·

שואה פערהעערונג, גאטט, אונפאלל איבער דיא פיינדע, שטירצע זיא אין דיא גרובע! ערקוויקקע אונז מיט היילברינגענדעם רעגען אונז!

ישמע אעגעדאך פאן כוש געהערט ווערדען, וואז אמן פאן מצרים הערטע, דומה'ז שיקזאל גלייכע דעם שיקזאל עגיפטענז! פתרוס (אגיפטען) זוכטעזט דוא, עוויגער, היים, ענדעטעזט מיט דער לעהענדען פלאגע; זא

מתים בנוף, מצרים (ירמיה ב'). סכרו, כמו (ישעיה י"ט) וסיכרתי. עלפו, כמו (יונה ד') ויתעלף · ורוחותם נבקו, מענין ונבקה רוח (ישעיה סס) · צורת יגו', אף בכורים במעי אמם מתו, כמאמר רז"ל · שואה ומשואה, פצרה · שמות, חורבן,

ישמע

יוצר לשבת הגדול ·

החזן מתחיל ברוך אתה ·

מסוד חכמים ונבונים · ומלמד דעת מבינים · אפתחה פי בשיר ורננים · להודות ולהלל פני שוכן מעונים :

אוני פטרי רחמתים · בתקת במשולי חמורותים · גרך פסע בנתים · דבר להמשיל בינותים :

הן רגע ימותו דברת · וגאונם כדבר הדברת · זרוע צר בבכוריו שברת · חצות לילה שם עברת :

טמאים זה בזה נצית · ידידים זה בזה רצית · חון כל בכור שהוא בכליון מצית · לילה כחוט השערה בעת חצית :

ביד ובימין תסמכנו · ומנגף תחסכנו · חון באברתך תסוככנו · ובצל מגנך תגוננו :

ברוך אתה יי מגן אברהם :

אתה גבור עד להחיות מתים ·

מתים

מסוד איך ראַטהע דער פֿערשטענדיגען, דער ווייזען, אונטעררִיכטעט דורך ער־ קעננטניס דער איינזיכטספֿאָללען, עפֿנע איך דען מונד מיט געזענגען, מיט הימנען, דאַנקענד דען לאָבען, דער אים הימליזשען וואָהנזיטצע טהראָנעט.

אוני דיא קראַפֿטפֿאָללע ערזטגעבורט שלאַכטעטעזט דוא, עוויגער, אונטער דע־ נען (אָלריס), דיא דען וויזען גליכען; דיינע מאַכט טריט צווישען איהנען מיינהער, לאָ דיא פעזט אונטער איהנען הערשען. „איך וואָ פֿערגעהען זיא!“ שפּראַכזט דוא אויז, פֿיהרסטעזט איהרען שטאָלן דעם טאָדע לו; דעז פֿיינדעז אַרם בראַכזט אין זיינען ערזטגעבאָרנען דוא, דאָרט אין מיטטערנאַכט פֿיהרזט דוא הין. דיא אונריינען ליסעזט דוא האַדערן, דיא געליבטען (ישראל) געגענזייטיג וואָהלוואָללענד מיטבעראַיינשטיאַמען; יעהען ערזטגעבאָרנען נעראַהלאָטעזט אים פֿערדערבען דוא, דאָ דוא יענע נאַכט אויף: הסתר טהיילטעזט·

ביד אָ שטיצע מיט דיינער מאַכטיגען רעכטע אונז, גאָטט, ענטציהע דעם פֿערדערבען אונז! דעקקע אונז מיט דיינעם פֿיטטיגע, אוואַפֿטעטע מיט דיינעם שיטצענדען שילדע אונז!

מתים

אוני, לשון כח · תקקת, כמו (יחזקאל ט"ז) וביתקוך הדברת, כמו (תנחומא מ"ז) ידבר עמים · נצית, כמו (ישעיה כ"ח) לריב ונמצא · מצית, מגנך (ויקרא ס') ונמכה · **ביד** תחסכנו, כמו (תהלים ל"ט) חסך, בחלוף אותיות השינים·

פּהים

כהנומא וכתר הלומים · שנים ארבע מאות ועשר
מיום ליום שלמים : ומאז העמקתי לסטות וזרים
אהבתי · נוטרת כרמים שמוני וכרמי שלי לא
נטרתי · בני אמי נחרו בי וטרדוני מחפתי · ואיך
עתה הלאוני והשמו עדתי : זנחתי רעי וחלל
בריתו · ועיט צבוע היתה לו נחלתו · והנה קטן ובזוי
מושל באומתו · והמון מעיו יתאפקו ואיה קנאתו
וגבורתו : יוקדת אש בלבי מבעירות · בנות צעיר
והותנו שכנות וחבירות · ידידך הנאהב מתעלם
כחשק אחרות · ואת יושבת ומצפה לנוחם בשורות :
חזן הורתי מען והפקתי תשובה · ימים רבים קרא
שובה ומשובה · האמרתיו והאמירני ונעשינו אחת
חטיבה · מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה : עזרת

קחזן

„דעם פֿון איינעם היטטע · זא פֿאַלאַזען פֿאַלזע פיר הונדערט אונד צעהן יאַהרע
„פֿאָן טאַג צו טאַגע הין — פֿאָבער אך ! אן דער פֿאַלזע פֿערגינג איך הייאַטיקקייט איך ·
„ליבטע פֿרעמדלינגע ; צור ווייבערגהיטערין מאַכטען זיא איך , איינען ווייבערג
„היטעטע איך ניכט . איינער מוטטער זעהנע צירנטען איט איר , פֿעריאַגטען פֿאָן איי·
„נעם טרויהויזאַל איך ; ווא מאַרטערטען זיא איך נון , ריכטעטען איך צו גרונדע ! איי·
„נען פֿריינד (דען עוויגען) פֿערליס איך , ער לעזטע אויף זיינען בונד ; בונטער רויב·
„פֿאָגעל אַרד איהם צום ערבע · קליינע , פֿערעכטליכע טיראַננען בעהערשען דיא
„מיינזט געפֿירכטעטע נאַציאָן ; אונד גאַטט האַלט זיין אַרטלייד צוריק , וואָ איזט זיין מאַנן·
„ליכער אייפֿער ? פֿערצעהרענדע פֿלאַמע פֿאַכען אין איינעם הערצען דיא
„טעכטער דער יינגערן פֿאַמיליען , דיא נאַכבאַרליכען געפֿערטיננען אן : „ „דיין געי·
„ „ליבטער פֿרייעט דער ליבע אַנדערער זיך , אונד דוא הפֿרעזט ענגזטליך דער טרעו·
„ „זטענדען באָטשאַפֿט · „ „ איך זוכט ערוויעדערונג , ברינגע אַנטוואָרט העראַבּער :
„ „לאַנגע געניג נאַנטע דער עוויגע „ דיא פֿערוואַנדערטע „ איך · נון פֿריי איך
„ „מיינע פֿאָלערהאַבענהייט , ער ערהאָבעט איך ; אונלערטרענליך איזט אונזער
„ „פֿערביין · שטאַרקע פֿלוטהען קעננען דיא ליבע ניכט פֿערלעשען · „ „

וכתר הלומים, מדברי רז"ל הכתר הולמתו · שנים וכו', אלה הימי בית ראשון · לסטות
כמו כי תשטה (במדבר ה') · ועיט וגו', ירמיה (י"ב) · שובה ומשובה, ירמיה (ג') · האמרתיו
וגו', מלשון האמרה (דברים כ"ו) · חטיבה, האמירך (שם) תרגם אונקלוס חטבך ·

יוצר לשבת הגדול.

לך בשרני : צלחה העברה להעביר יפיה · ותרא ותקנא עגלה יפיפיה · קצינה בקראה פקו פליליה · רמסי בחומר החזיקי מרבן סוערה עניה : ראי דרכך בגיא דעי מה עשית למהללה · ובעבורה נגרשה ושקעה מצרים כלה · שיתי לבך להלך המסלה · ומה תעשי ליום פקודה אם כן ארעך בשעת קלה : תכפוה חבלי יולדה וצירי חלחלה · וקמה בבהלה להוציאם בלילה · בכן פיה הרשיעה וצדקה מדת הדין למולה · יצאתי אפודה כבעדי קשוריה כלה : נוב וגלגל וגבעון בהם השכמתי לכרמים · דודי נתתי לו בבית עולמים · יצאתי

בהנומא

„ אלר צו איהם געדרונגען , ער איז אנטוואָרט איך הערען , פֿערקינדעטע איר :
„ „ מאכטע דיך אויף ! ״ ״ דען שטראָהם דורכשניטט דאס פֿאהרצייג , דיא שענע
„ (ישראל) איבער צו פֿיהרען , דאס בליקטע ניידיש דיא שענע קאלבע (מצרים) ; איהרע
„ פֿירזטען ריף דיא פֿיינדין , דיא פֿעסטען דאס שיפֿע אורטהייל : „ „ טריטט מין דען
„ לעהם , ערגרייפֿע דיא ניגעזאָהם , פראגע , דעם שטורם פריי געגעבען ! ״ ״
„ זיה , בעזאָהמטע ! דיינבעטרעגען מים טהאלע (מצרים) , וויזזע , וואס דוס דער בעריהא
„ טען (ישראל) טהאטעזט ! דארום אום מצרים אויזגעטריבען ווערדען , אום גאנץ אונ
„ טערגעהען · זיא אויסטאערקזאם , ווענדעט דען געראדען וועג ! וואס ערוועהלזט דוס , מאן
„ טאגע דער היימזוכונג , טהון , ווען , ביים לייכטער בעשטראפֿונג , דיס מאלעס דיר
„ בעגעגנעטע ? פלעטזליך איבערפֿיעלען זיא (מצרים) דער געבערערין וועהען , טשורך
„ אונד ענטזעטזען , זיא מאכטע איילגזט זיך אויף , זיא צור נאכטצייט דיא געדריקטען
„ אויזצולאזען ; זא פֿערדאמאטע זיא זיך זעלבזט , ערקאננטע דיא גערעכטיגקייט דעס
„ גאטטליכען שטראפֿגעריכטעס , דאס געגען זיא ערגינג , אונד איך נאך אויס , ווית
„ ברויט מיך איהרעם געשמיידע געצירט · אין נוב , גלגל אונד גבעון בויהעטע
„ איך פֿריהצייטיג מים ווייבבערגע גאָטטעס , ברא֞כטע פֿערעהרונג דעם עוויגען אין
„ דעם הייליגען פאלאסטע ; מים געפרעגטע נאך מיינאער , שטר פּהלענדעס דיס
„ דעם

מצרים', שהיו מצליחים לנחול את ישראל · צלחה, כמו וצלחו הירדן (שמואל ב' י"ט) · עגלה יפיפיה, ירמיה (מ"ו). פקו פליליה, ישעיה (כ"ח)· בכיה, בעמק, וארץ מצרים יושבת בעמק היה· תכפיה, מלשון תיכף בדחז"ל. נוב וכו', במקומות האלה היה המזבח טרם נבנה בית המקדש' בהשענות, כמו שילפא ג' בתוכה (כתובות תקלת פרק ג'), ונראה שם בפירוש תוספות ו' ע"ב

וכתר

בגרות: טפחה ורקדה צוען כרדתי · אמרה האח
האח אמה לעבדות קניתי · יעצה להחכים בפרך
רדותי · ותאמר אך עשרתי ואון לי מצאתי: כעת
להורי קבע מלכי עבר · אנחות צעקתי מכובד
העבודה שמע ויתעבר · לבנות המקום שאל
הראיתם כת צוברת בר · ותענה יש בבית שפת
שקר בלא דבר: ממדור למדור חפש ומשכונה
לשכונה · ומצאני הייתי שרויה בהיכל מסתולל
חונה · נצני נראו ושדים נכונה · סמדרי פתחו
ופגיה הנטה התאנה: עלי כנפיו פרש מתבוססת
בדמי קראני · ובברית אלה עמו הביאני · פוצרים
צירים שלה ושדבני · ובדפוק קולי שמעני · קומי

לך

„נור נייט איינער אונגבארקייט · צוען (מצרים) טוג אין דיא הענדע, שפראנג פרעה=
„ליך פאהער, דא איך פיל, ריף: „„הא! מיינע דינסטבארע שקלאפין האבע איך איר
„„ערקויפט!““ ליסטיגע פלענע ענטווארף ער, מיך מיט הארטער ארבייט צו דריק=
„קען, שפראך: „„יא, איך בין רייך, האבע שעצע מיר ערווארבען·““ דאך;
„רא דיא צייט, דיא דער קעניג (גאטט) איינען אפראהרען בעשטימטע, פערמי=
„בער ווער, פערנאהם ער מיין זייפצען, מיין ווינזען אין דער שווערען ארבייט, אונד
„ערגריממטע; דיא טעכטער דעז לאנדעז פראגטע ער: „„זאהט איהר דיא טאכ=
„„טער דעז קארנזאממלערז (יוסף)?““ זיא אנטווארטעטען: „„זיא וואהנט, איינג
„„מיט אונז, אין אונזרער וואהנונג·““ פאלש וואר איהרע שפראכע, ניכטיג איהרע
„אנגאבע· פאן וואהנונג צו וואהנונג זוכטע ער, פאן נאכבארשאפט צו נאכבארשאפט,
„פאנד מיך וואהנענד בייא דען פאלזעטען דעז מונטערדריקקערז (פרעה); מיינע
„ריינע קייזטען עאמר, ענטוויקקעלטען זיך, איך שטאנד אין פאללער בלוטהע· זיינע
„פיטטיגע ברייטעטע ער איבער מיך אוז, נאננטע מיך: „„דיא אין איהרעם בלוטע
„„זיך וועלצענדע,““ ברכטע מיך אין איינען בעאידיגטען בונד מיט זיך· דרינג=
„גענדע בקטשאפטער (משה אונד אהרן) זאנדטע ער, וואַרב אום מיך; מיינע שטיממע
„וואר

ס"א) · גרמני, גרס לי · מרות, ברה בלשון כשדים · חכם, מצרים (ישעיה ל') · בגרות, מענין בוגרת בדרז"ל · טפחה, הכתה כף למחה · ואון, הון, בחלוף אותיות הגרון · לבנות המקום, כנוי לחכמי מצרים · צוברת בר, כנוי ליוסף ששבר בר במצרים · בדמי, יחזקאל (ט"ז) ·

פוצרים

אומרת אני מעשי למלך · בת שוע ונדיב
הנמלך בעמק המלך · ברחוב
נהלמת ונזורה בכל פלך · טהרת תארי מקרנת
כעד נכון היום הולך : גדלני אבי ורוממתני אמי ·
כפת פג עדונים מכל בנות אמי · דגלוני באהבתם
מכל בנות אמי · ובתאות געגוע מתרפקים עמי :
הייתי בקטנותי באדם כבושה · בשש ומשי בבגדי
חובש חבושה · והנה המדינה בבולשת נבלשה ·
ויתאוני מלכי להנסיכי לו בקדשה : זבדני אפר בין
קטנות לנערות · בארץ חם עד הייתי בגרות · חלומות
חולם גרמני לקבל מרות · הנם בהגיעי בזמן
בגרות

אומרת „ איין ווערק ווייהטע איך — שפריכט דיא יידישע נאציאן — דעם קעניג דעס
„ וועלטאללס , איך , טאכטער עדלער פירזטען , דיא איך טהאט דעז קעניגס
„ (ארקיסרא) זור רעגירונג איינגעזעצט װאורדע ; אללענטהאלבען ווערדע איך איטהסג-
„ דעלט , אין סאלבען לענדערן פערהאבשייעט , אונד דאך גלענצט דיא ריינהייט איינער גע-
„ שטאלט ביז דאז העללע איטטאגזליכט בערייטעט איזט · פאטערליך וואר איינע ערליהאנג ,
„ וואהלטהטיגע געניזע װאורדען איר צוגעטהיילט , אעהר דען אייגנען שװעסטערן אללען ;
„ איט הונבעגרענצטער ליבע װארד איך אויזגעצייכנעט , איט איבערשװענגליכער צערט-
„ ליכקייט · אין איינער צארטען קינדהייט שאן װארד איך פאן אענשען אונטערדריקט ,
„ דאך װאר איך אין ביזוס אונד זיידע , אין הערדליכער קליידונג געקליידעט ; דאז לאנד
„ אוואהער װארד פאן פיינדערן העערען דורכצאגען , אבער דער קעניג (דער
„ עװיגע) פאנד װאהלגעפאללען אן איר , פערליה איר דיא הייליגע הערשאפט · אין
„ איינער יונגפרייליכען בליטהע װארד טרויריגע שיקזאל איר צו טהייל , ביז איך אין דיא
„ פערבאנונג נאך דעם לאנדע חם קאם ; יענער טרייאענדע (יוסף) פערהויזאכטע
„ עז , דאס איך פרעאדער געוואלט אונטערלאג , אונד חנם (אלרים) ערייכטע איך
„ טור

אומרת שוע, כמו (ישעיה ל"ב) ולא יאמר שוע · נהלמת · מוכה · ונזורה, מחוסרה ומוכרחת מבני אדם · מקרנת, כמו (שמות ל"ד) כי קרן · כפת פג, דניאל (א') · דגלוני, כמו (שיר ה') דגול מרבבה · געגוע, ענין חיבה בלשון כשדים · מתרפקים, כמו (שיר ח') מתרפקת · חובש, מענין והיה חובש (ישעיה ג') ; בבולשת, מדברי רז"ל, בולשת שבאה לעיר, ענינו חיל אויבים, והטעם חיל אויבים, המחפשים לשלול שלל · זבדני, כמו (בראשית ל') זבדני · אפר, כמו לאבלות, כי דרך האבלים לשום אפר בראשיהם בימי האבל, כנודע (ישעיה ס"א)

פָּרִיץ חַיּוֹת נוֹהֵם וְלִבּוֹ מַכְבֵּד · כִּלָּה לְעַנּוֹת בְּקוֹשִׁי
לְשַׁעְבֵּד · צֵעֲרָהּ בְּפֶרֶךְ וּבְעוֹל כָּבֵד · אוּלַי תִּתְגַּנֶּה
וְתִהְיֶה כִּכְלִי אוֹבֵד : קָרָא עָלַי מוֹעֵד בַּחוּרָיו לִשְׁבּוֹר ·
צְפַרְדֵּעַ חֲנָמַל וְכִנִּים חֲמָרִים לִצְבּוֹר · רֶשֶׁת
וְהֶבֶר וּבָרָד לְפָנָיו לַעֲבוֹר · וְרֵאשִׁית כָּל אוֹנִים בְּאָהֳלֵי
חָם לִקְבּוֹר : שִׁלְּחָהּ פְּרוּכָה בַּעַל בָּרְחָה מִסְתּוֹלֵל ·
וַתֵּצֶאנָה כָּל הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתוֹף לְחוֹלֵל · תַּנּוֹת
לָאֵל זֶמֶר וְהוֹדָיוֹת וְשֶׁבַח וְהַלֵּל · שֶׁדָּבָה אוֹתוֹת
בַּדִּים מֵפֵר וְקוֹסְמִים יְהוֹלֵל : בֵּין שָׂדַי יָלִין אֶשְׁכּוֹל
הַכֹּפֶר · מְצַפְצֶפֶת וְנוֹאֶמֶת כַּלָּה בְּאִמְרֵי שֶׁפֶר ·
בְּנֵי מָכוֹן וּזְבוּלוֹ רוֹחֲשִׁים בְּלִי הֶפֶר · חוֹק זֶמֶר קְדֻשָּׁתוֹ
נַעֲרִיץ וּנְסַפֵּר · בְּמַעְלָה יִתְקַדָּשׁ וּבְמַטָּה יִתְהַלֵּל
תָּמִיד לֵיל וָצֶפֶר קָדוֹשׁ : הכל יודוך

אומרת

פֿאָלגע װידער דיא פֿערזאַממעלטע נאַציאָן · דאַס װילדע טהיר (פרעה) בריללטע, פֿער-
שטאָקטען זיננעס, פּײניגטע דיא ברויט מיט האַרטער אַרבייט; בעדרענגטע מיט
שװערען יאָכע זיא, אויף דאַס זיא פֿיללײכט העסליך װערדע, איינעם פֿערדאָרבענען
געפֿעססע גלײכע · אונד דער עװיגע ריף דיא בעשטיממטע צײט הערבײא, לעראַמאַזי-
טער דעז טירפֿאַנגען יונגע אַפּגעשאַפֿט; פֿרעשע, הײמטרעקקען אונד עקעלהאַפֿטעס
אונגעציפֿער נאַהמען אויפֿ מײזע לײ · פֿײערשטראַהל, פּעזטזײכע אונד האַגעלשטײ-
נען פֿוהרען מיט װאַסער; אין חם׳ שאַהנגען װערד אַללע ערזטגעבורט בעגראַבען ·
װידער פֿיהרען װאָללען זיא דער אונטערדריקקער דיא געדריקטען לאַסס, אונד דיא װײ-
בער אַללע בעשלאָססען דען צוג מיט טאַנץ אונד מוזיקענשאַלל; דעז עװיגען לאָב פֿערקינ-
דעטען זיא מיט יובעלפֿאַללען, דאַנקליעדערן, פּרייזען אונד, דער זא דיא צײכען דער
ציגנער לערניכטעטע, דיא װײזען לויבערער (חין אלריקס) בעטהערטע ·

„ אַ דאַס זייגע ליבע דער מעכטיגע איר אַפּאַצענבאַרטע!" גלעהעט דיא ברויט (ישראל)
אין פֿאַנטהיגען רעדען · העהערער: פֿערנען פֿערהערליכטע בעװאָהנער בפּטען מאַנ
זא לעסט אויך אונז געזעללין דעז עװיגען הײליגקײט געדענקען, עהרפֿורכטזאַמלאַ
פּרייזען! דען העהערן װאָנזלוטגט ער הײליג זיך, דיא נידריגען װעלטען פֿערקינדען
מיאַזער, טאָג אונד נאַכט, דאַס לאָב דעז מעללערהײליגטען ·

פרק׳ ומסתולל, (שמות ט׳) · לחולל, מענין מחולות · תנות, כמו (שופטים ה׳) יתנו צדקות ·
אותיות וגו׳, לשון הכתוב ישעיה מ״ד ·

כרתי למהללה · חפצי ורצוני לקים כבהלה · השיב
חתן לשלוחי כלה : טענה סגלה אף היא יושר
אמרים · נכונה אני ומקימת בהן הן הדברים ·
יגמול רק עמי חסד ויזכור אהבת נעורים · וימהר
לפדותי מבין המונים : בציר מרפא ושלוחי אמונים ·
נתמצעו תאומים בזווג חתנים · לדבר על לב כלה
דברים הגונים · ולהבעיר לב חתן בקנאת מגנים :
מלוכה כהתבשרה כלה בתמרוקיה מאור השביחה ·
רמוניה הנצו וסמדרה פתחה · נכונו שדיה ושערה
צמחה · ותתנוה לכתר ולמלכות הצליחה : סוא
מספרה בראותה תמהה בעיניה · הלא זאת
הנמבזה והנקלה השיבה לסגניה · על זאת שלחה
וקראה לאסטגנוניה · עליה חושבת וחורקת שניה :

פריין

„האלטען אונגעזייאט." דיא אנטוואָרטעטע דער ברייטיגאם (דער עוויגע) דען אבּ-
געפּאָרדערטען דער ברויט · דיא געליבטע לעגטע אויך איהרער זייטז ריכטיגע גרינדע
דאר: „אויך איך האלטע אונערשיטטערליך פעזט אן דעם פערטראגע; פערגעלטע
„ער נור דיא טרייע, זייא דער יוגענדליכען ליבע אייגעדענק, אונד איילע איך צו
„רעטטען פאָן פיינדליכען העערען." אונד היילבּרינגענדע, טרייע געזאנדטע
ווורדען יענע געלייכען ברידער (משה אונד אהרן) פעראיטעלער דער פערלאָבטען;
רעדעטען, אין בערוהיגענדען ווארטען, דער ברויט צו, פייערטען דעז בעזאפ-
טען ברייטיגאמז שלאפענדען אייפער אן. דיא באָטשאפט פאָן דער קעניגליכען בירדע
קאם דער ברויט צו, אונד טרעפליך שמיקקטע זיא זיך, שטאנד דא אין העררליך
ענטפאלטעטער בליטהע; אים פאָלקאָמען ענטוויקעלטען רייצען אויזגעשטאט-
טעט, וואר דיא שאָנע דעז גליקקעז דער קעניגליכען קראָנע ווירדיג. סוא (אנריםן)
דיא טירהאננין, זאה דיעז, בליקטע זיך פערוואונדערנד אוהער. „איזט דיעז דיא גע-
רינג געשעצטע, פעראכטעטע?" שפראך זיא צו איהרען גראָססען. דארום שיקטע
זיא, זיך איהרע געהייאקינטלער נו זאמען ענטהאלטען, דיא לעהנע בלעקקענד,

פלעגטע

הנבזה · דמוכיה וגו', פרשתי לפי הכוונה · סוא, עיין סוא מלך מצרים (מלכים ב' י"ז)·
ומקריבה, מעבדת ישראל בפרך· לאסטגנוניה, מלשון אסטגנינן, בני אדם געהייסן·
חכמים , כמו במדרש (אהלות פ"ח) · רשף, רשפי אש· פרוכה , ישראל אשר עבדו עבודת

פרך

הִתְבַּשְּׂמִי מוֹר וּלְבוֹנָה הִתְקַטְּרִי • כִּי בָא עֵת וְהִגִּיעַ
שָׁעָה אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ תְּשׁוּרִי : בֵּין שָׁדַי יָלִין אֶשְׁכּוֹל
הַכֹּפֶר • מְצַפְצֶפֶת וְנוֹאֶמֶת כַּלָּה בְּאִמְרֵי שֶׁפֶר • בְּנֵי
מָכוֹן וּזְבוּלוֹ רוֹחֲשִׁים בְּלִי חֵפֶר • חוֹק זֵכֶר קְדֻשָּׁתוֹ
נַעֲרִיץ וּנְסַפֵּר • בְּמַעֲלָה יִתְקַדֵּשׁ וּבְמַטָּה יִסְתַּלְסֵל
תָּמִיד לֵיל וָצֶפֶר • קָדוֹשׁ :

גַּן נָעוּל קְרָאַנִי דוֹדִי • חָמַק עָבַר וְשׁוֹמְרִים נָשְׂאוּ
רְדִידִי • הָלְפָה עֵינִי וְגָרְסָה כְּזֹהַר עָנְיִי וּמְרוּדִי •
הֲדוּי אַהֲבַת חֶסֶד תַּאֲוַת דּוֹדִי : הֵן בְּלֹא לֵב וָלֵב וְנֶפֶשׁ
חֲפֵצָה • חָתָן מִתְנַדֵּב וְכַלָּה רוֹצָה • וְעַל מַה זֶּה מִתְאַחֵר
דִּין הָעֲלִיצָה • שְׁלוּחִים הָרְצוּ לָזֶה וְלָזוֹ בִּמְרוּצָה •
זָכַר בָּהּ בְּרִית וּשְׁבוּעַת אָלָה • אֲשֶׁר בִּשְׁעַת אֲרוּסֶיהָ
כרתי

פֿלִיסען ! דיא לייט קוואלט, ריעקט הערלאן, דאס ערטיינעזט פֿאר דעם קעניגע דעז וואָלמאַללז. — „אָ דפּס זיינע ליבע דער מאַנליגיגע איר אָפֿפֿענבאַרע !“ פֿלעהעט ליזע דיא ברויט (ישראל) מיין מאַוטהיגען רעדען הנהערער זפֿערמן פֿערהעררליכ= טע בעוואָהנער בעטען אַן ; זאָ לאַסט אויך אונז געזענליך דעז עוויגען היילינקייט געדענקען, עהרפֿורכטזפֿאָלל פרייזען ! דען העהערן וועזען לייגט ער היילינג זיך, דיא נידריגען וועלטען פֿערקינדען מיאאעך, טאַג אונד נאַכט, דאס לאָב דעז פֿאַטער היי= ליגזטען •

גן נעול „פֿערשלאָסנען גאַרטען נאַננטע איין פֿריינד (דער עוויגע) איך מיינזט דאָך, „ אָך ! ער פֿערבאַרג זיך, ענטלאָג זיך איר, אונד אויפֿזייערער „טרוגען אייגען שלייער היננעג • מיין טהרענען שאיזט איין אויגע אָב דאס געדענקען „מייגעז ביטטערן עלענדעז ; פֿערן אויז דיא גנאָדענפֿאָללע ליבע, פֿערן דעז מאַנגי= „שיגען וואָהלוואָללען !“ מיט אונגעטהיילטעם הערצען, א בו וואָהלוואָללענדער נענלע מייזערן ברייטיגאַם אונד ברויט וועכזעלזייטיגעז וואָהלגעפֿאַללען ; ווארום פֿערשפּעי טעט דענאָך דער וואָננעלייט זיך, אונד דער ליבע בטען ווערדען שנעלל מייסאַנדער געשיקט ? „וואָהל בין איך איהרער אייגעדענק ; דינן בעאיידיגטען בונד, דען ליר „פֿערלאָבונגזצייט איך מיט דער טרעפֿליכען ערריכטעטע, אויפֿרעכט אוילל איך איהן היילטען

גן נעול חמק וכו׳, שיר (ה׳)• דלפה, נוטפת דמעות• וגרסה, תהלות (קי״ט)• דודי, מענין אדרס (ססמ״ג)• בלא לב, דברי הימים (ק׳י״ב)• כתנלמו, נעשו למכעיס

מוסף לפרשת החודש.

אתן קול כשורריו ראשים. קרוא בגרון בגיא החרשים. ראשי תנינים אשר על גבי חורשים. ראותם בזה חדש מגורשים. שיר חדש והגא מדרשים. תרננה שפתי בשורי ארבעה חרשים: ארבעה חרשים כבמחזה. כיארת זה מזה להוזה. כאשר שמענו כן עוד נחזה. ברכנו בשלום בחדש הזה: ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום:

יוצר לשבת הגדול.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל. אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי:

אתי מלבנון כלה מראש אמנה תשורי. בטוהר עדיי לבוש התכהני והתפארי. בושם רקוח התבשמי

אתן לויט זינגן וויר, וויא עהעדעם דיא הייפטער דער נאַציאָן (אַם ים סוף) זאַנגען; לויט יובעלט אונזרע קעהלע אין דעם איילט פֿערוויזטעטען הייליגען לאַנדע; דיא אַנגעהייער, דיא אויך אונזערן ריקקען פֿליגען, יאַ, וויר טויגן, אין דיזעם אַחינאַטע, איינזט איהרען אונטערגאַנג. ייעע גענזעגגע, טיפֿזיננינגער געדאַנקען פֿאָללי טענען אונזרע ליפפען, ווען יענע פֿיר פֿירזטען וויר ערבליקקען: — דיא פֿיר פֿירזטען ליגטעזט דוא, עזויגער, אין דייטליכער, פראָפֿעטישער ערשיינונג, נאַכאייאַנדער דעם זעהער; לאַס' אויך איילט אונז אידערטויען, וואַז וויר הערטען, זעגנע איט פֿרידען אונז אין דיזעם אַנאַט!

אתי קאָאמע איט פֿאָם לבנון, ברויט (געליבטע נאַציאָן)! טויע פֿאָן דער טפילגע אמנה הערסב! רייניג, בראַכטפֿאָללע פירזטענגעוואַנד ערהעהע דיינען גלאַנץ; זאַלבע איט עדלען געווירצען דיך, לאַס' איררהענ. אונד וויהרויכדופֿט דיך אומפֿויסטען

אתן בגיא חרשים, בארץ ישראל, אשר עריה עתה חרופות לשדה. ארבעה חרשים, לשון המקרא (זכריה ב'), ודרשו רז"ל על משיח בן דוד, משיח בן יוסף, אליה ומלכי צדק.
אתי מלבנון וגו', שיר (ד'). התכהני, ענין פארה וגדולה. תשורי, ישעיה (נ"ז). בין שדי, תרגמתי בלבוש נקיה. רוקחים, מענין רחש לבי (תהלות מ"ה). כלי חפר, כלי גובה, כמו (ישעיה כ"ה) וחפרה הלבנה, ומתורגם לפי סכלות. יסתלסל, כמו (תהלות ס"ח) סולו לרוכב בערבות. ונפר, זוקף.

כּוֹסוֹת: אַרְבַּע כּוֹסוֹת כְּבַמַּחֲזֶה. בְּאַרְתָּ זֶה מַזֶּה לַחוֹזֶה. כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן עוֹד נֶחֱזֶה. רְצֵנוּ כְּקֶשִׁי בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מודים עד ועזרתנו סלה.

מְבַשֵּׂר עִם זָכִיּוֹת. עֲצוּרִים לְהַעֲלוֹת מְצוּל דּוֹכִיּוֹת. פְּדוּיִם חוֹזֶה בְּמַשְׂכִּיּוֹת. פְּצוּחַ שִׁירִים תְּמוּר בְּכִיּוֹת. צְבָאוֹת כָּל חֶמְדַּת שְׂכִיּוֹת. צַאֲנָן יַצִּיעַ לְרוֹשֵׁשׁ שׂוֹנְאֵי יְיָ: שׂוֹנְאֵי יְיָ גָּרוֹשׁ נָא. בִּמְדוֹתֶיךָ פְּעֻלָּתָם כְּבָרִאשׁוֹנָה. כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן עוֹד חִישׁ נָא. וְתֵיטִיב לָנוּ בְּטוּבְךָ כָּרִאשׁוֹן לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

ואחר כך אומרים אלהינו עד ומכל שעה בשלומך.

לענגזט ווירד ? גענאָממען ווערדע, דאַ דיא בעכער, מיט טרעסטהאַפֿטעם וויין געפֿיללט, פֿירמאַל הערום געהען. — דיא פֿיר ווייןבעכער (אַם פסח) ווייזען דוך, גאָטט, אין פֿראָהגעטיטער ערלייזונג, דיא זעהער איינפֿאַכער ערקלערען (אַם זעהע דען בחור); זאָ לאַס אויך יעצט אונז ווידער טרינקען, וואַס וויר הערטען, נים וואָהלוואָללענד, וויא אָפֿט פֿערגעבען אונז אויך אין דיזעם מאָנאַטע!

מבשר דער באָטשאַפֿטער (אליהו הנביא) צייגט דעם טוגענדהאַפֿטען פֿאָלקע זיך, העבט דיא געפֿאַנגענען אויז דעם טיפֿען עלענד' עמפּאָר; דיא ערלעזונג ווירד פֿאָלברינגט, פֿאָרדען זעהען פֿראָהער פֿערקינדעט. פֿריידענלידער טענען לויט, שטאַטט דעז ווייגעשרייז. מיט נאָהלרייכען העערען, מיט זאָרגפֿעלטיגען פֿאָלגעזעטען ווערדען דיא הייליגען שטעדטע געציערט; דיא פֿיינדע גאָטטעז פֿערטראַגען פֿאָלגע זיך — פֿערטרייבע דאָך דיינע פֿיינדע, גאָטט; אים פֿיהנען, וויא צעהעדעם, דיינן וואָהן זיהער ווערקע לו! פֿיהרע טנען הערבייא, שאַז וויר הערטען, שפּענדע דיינע גיטע אונז אין דעם ערזטען דער מאָנאַטע דעז יאַהרעז!

כוסות נתבנו עלילות. טכוסות, עיין תקון בדברי רז"ל. ארבע כוסות, יוסף הצדיק ראה ארבע טכוסות של פסח בפתרו, חלום שר המשקים (בראשית מ'), שכתוב ארבעה פעמים כוס בפרשה היא, וכן דוד המלך באמרו (תהלות קט"ז) כוס ישועות וכו', כמו שאמרו במדרש.

מבשר מצ"ל, מעומק מצולה. דוכיות, מלשון עד דכא (תהלות כ'). במשכיות, במראות גבוהות. חמדת שכיות, לשון הכתוב (ישעיה ב'). צאנן, עיר מצרי ישראל (מיכה ב').

הִנָּם יָמִים הַמְבוֹרָכִים · יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בְּאִבָּם פּוֹרְכִים · כֹּחַ תֵּת בַּאֲבִיבִים רַבִּים · כַּרְמֶל לְהַקְלִי אָבִיב פְּרוּכִים · לְשַׁנֵּן מִפְּעָלוֹת מֵצִיץ מֵחֲרַכִּים · לְפָנָיו קוֹרְאִים עִנְיַן אַרְבַּע עֲרָכִים ׃ אַרְבַּע עֲרָכִים אֲשַׂנְּנָה · סִפּוּר מִסּוֹת פִּרְחֵי שׁוֹשַׁנָּה · כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ בֵּן עוֹד חִישׁ נָא · לְעַנְּגֵנוּ בְּנוֹפֶשׁ בָּרִאשׁוֹן לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת ׃ (וְיִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים ׃)

רצה עד לציון ברחמים ·

וְלִירוּשָׁלַיִם מוּפַת הוּחַק בּוֹ כַּסּוֹת · מֵעִין כָּל חִילָה הִתְכַּסּוֹת · נִקְמוֹת אֲשֶׁר בְּלֵב מִכְסוֹת · נִתְכְּנוּ בְּמוֹעֵד זֶה הֱיוֹת טְכוּסוֹת · שֶׂה לְבֵית אָבוֹת מְנוֹת בְּמִכְסוֹת · סַכּוֹת עָלָיו עָסִים אַרְבַּע כּוֹסוֹת

הנם געזעגנעטע טאגע זינד עז, דורך פריה· אונד שפעטרעגן רייפען דיא פריכ־טע; נארטען בליטהען ווערדען קרעפטע פערליהען, גרינענדע קערנער אין מעהל נעררינבער זאנגען געוואנדעלט· דאז ווערדען דעז מאלוויזענדען אונדערטהא־נען ערלעהלט, אן הייליגער שטעטטע דיא פערטרדמנגען דער פיר אפפערלייטען פערלעזען· — פאן דען פיר אפפערלייטען ערלעהלען וויר, פאן דען הייליגען גא־בען דער מיזראמעליטען, דיא דען בליהענדען ראזען גלייכען; זא פיהרע דאך, עווי־גער, שנעלל הערבייא, וואז וויר הערטען, פערלייה׳ אונז רוה אונד זעעלענלוסט אין דעם ערזטען דער אמאנאטע דעז יאהרעז!

ולירושלים פיר ירושלים געשטעהע איינזט — זא אפפענבארעט דיא טריפט — אין דיזעם אמאנאט דיא פערבארגענען וואונדער, וואונדער, דיא דעם אויגע אללער לעבענדען ענטצאגען זינד; רעכענדע געריכטע, דיא דעז עוויגען וויללע געהיים העלט, זינד בעשטיאמט, אין דיזער צייט פאללפיהרט צו ווערדען· אן דעם פעזטע געשיהעט עז, דאז יעהדעם דעז פסח־לאם, נאך צאהל דער פאמי־ליען·

הנם באבם, בפירותם · פורכים, מענין נברכת בלפורן בדרז״ל· והטעם כבול הפירות ורכותן· כרמל להקלי, ויקרא (כ״ג)· פרוכים, בבלי התנוחה, סמוללים ופירכים אותם ביד · מציץ מחרכים, שיר (ב׳), כנוי להקב״ה ומתורגם לפי הכוונה· ארבע ערכים, ארבעה פרקים הנזכרים למעלה, שבהם היו עורכים קרבנות · מסות, כמו מסת נדבת (דברי׳ ט״ז)·

ולירושלים הוחק, נחקק בכתבי הקדש· נתכנו, כמו (שמואל א׳ ב׳)

הַחוֹסִים בּוֹ מַתְקִיפוֹת · וּמֶנּוּ מַתְחִילוֹת וְתוֹקְפוֹת · וּוַעַד רֹאשׁ לְאַרְבַּע תְּקוּפוֹת : אַרְבַּע תְּקוּפוֹת בַּשָּׁנָה · תְּחַדֵּשׁ אוֹרָם כְּבָרִאשׁוֹנָה · כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן עוֹד חִישׁ נָא · הַחֲיֵנוּ בְּגֶשֶׁם בָּרִאשׁוֹן לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה :

בָּא"י מְחַיֵּה הַמֵּתִים : נעריצך עד וקדוש אתה ·

הִנֵּה זֶה בָּא לִפְרָקִים · זְמַן לִגְאוֹל רְצוּצִים מֵאֲרָקִים · הַחֹדֶשׁ רְבִיבִים בּוֹ מְרִיקִים · חַשְׁרַת מַיִם לְמַלְאוֹת רֵקִים · טִיעוֹת לְרַוּוֹת וִירָקִים · טְלָאִים בּוֹ לְהָקִים · בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים : אַרְבָּעָה פְּרָקִים כְּבְמַחֲזֶה · בְּאֶרֶת זֶה מִזֶּה לַחוֹזֶה · כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן עוֹד נֶחֱזֶה · וְנַעֲרִיצָךְ קָדוֹשׁ בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ :

תכנת שבת עד אוהבי שמך ·

הנם

טרויען · מיט איהם בעגינגט מאנער וואנהאנגענדע גליקזעליגקייט , מיט איהם , דער נאך אלטם אנגאנג דער פיר אבוועכזלנדע (תקופות) בעשטאנדיג וואהרט · — דעס יאהרעס פיר קרייזלויפע ערנייע , גאטט , מיט ליכטגלאנץ , וויא ביים דער שעפפונג אנבעגין ; וואס וויר הערטען פיהרע דאך טגליך הערבייא , ערקוויקקע מיט רעגען אונז אים ערזטען דער מאנאטע דעס יאהרעס !

הנה זיה ! ער (משיח) קומט נור בעשטאנדען צייט , פערבערייטעט , דיא גע־דריקטען (ישראל) אונז פיינדליכען זענדערן צו רעטטען ; אין דיזעם מאנאט אירדס , דאס פאלגענדען זיך ערגיסטען , וואסערגיסע זעהר געגענדען מיט איבער־פלוס פיללען · דאס ווערדען גרינע פפלאנצען ערקוויקקעט , צוואהר וואכזען טא־פער נאך געטטליכער בעשטימונג דער פיר לייטראוע (דעס יאהרעס) · — פיר לייט־רייאע (דעס יאהרעס) ערקלערעט דוח , עווינגער , אין פרקטפעטיטער ערטיינונג נאך פאנגעשליסען דעם זעהער (משה) ; לאס אויך מילט אונז טיען , וואס וויר הער־טען , אונד וויר פרייזען עהרפורכטזפאלל דיך , פאלערהייליגטער , אין דיזעם מאנאטע ·

הנם

ראשון כלפון וכו' , או יסתרו העוונות הישנים והחדשים · זה מזה , במשפטי תכונה מענין לענין .
לציון קפות , ענין סמיכה וקרוב בדברי רז"ל , כמו אין מקיפין חנויות , ודומיו · אור וגו' , זכריה (י"ד) · ראש וגו' , כל התקופות מונים מניסן ·
הנה לפרקים , לזמן . מארקים , ארצות בלשון כשדים · חשרת מים , שמואל (ב' כ"ב) · בארבעה פרקים , רומז למאמר חז"ל , בארבעה פרקים העולם נידון , בפסח וכו' .

הם נאלמים : ועת כי יתחילו יחישו · ועת כי יתכילו יחילו · ועת כי יגמורו יעריצו · ועת כי יחישו יקדישו · ועת כי ישתוקו ישלשו · קדשה משלשת : ככתוב על יד נביאך · וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש :

מוסף לפרשת החודש.

ברוך אתה עד ומושיע ומגן ·

ראשון אמצת לפרח שושנים · אמוץ לעורר מרדם ישנים · בזכרך ברית ראשונים · בצפון חדשים וגם ישנים · גלותו כרת שנונים · גזר ראש לארבעה ראשי שנים : ארבעה ראשי שנים במחזה · בארת זה מזה לחוזה · כאשר שמענו כן עוד נחזה · לגוננמו במגן בחדש הזה :

ברוך אתה יי מגן אברהם :

אתה גבור עד להחיות מתים ·

לציון דרור חשתה בו קפות · דבר אור יקרות לקפות · החדש אשר ישועות בו מקיפות · החוסים

שווייגן שטיללע : דאן פרייזען דיא היאליטען עהרפורכטספאלל דיא געטטליכע הייליג=
קייט ; האללטען יענע איין, דאן ערטענעט אין העהערן ספערן דאס „ דרייאלהייליג!“

ראשון דען ערזטען מאנאט (ניסן) נאגנטעזט דוא, צוויגער, פאר, בעשטימטעזט
איהן נור בזיטהעליכט דער ראזען (ישראל), נור ערוועקקונג דער טאדטען,
דיא אים גראבע שלומערן ; אין איהם געדענקעזט דוא איינזט דעז בונדעז דער פאר=
פאהרען, רייאעזט אלטע אונד נייע פערגעהונגען הינוועג · דען אין דער הייליגען
לעהרע געשריבענען ווארד דיזער מאנאט אפפענבארעט, אלז ערזטער דער פיר יאה=
רעזצייטען איינגעזעצט · — דיא פיר יאהרעזצייטען ערקלערטעזט דוא, גאטט,
אין פראפעטישער ערשיינונג, נאך פאלגעטליזען דעם זעהער (אשה) ; אלזאם אויך
אילט אונז שוינן, וואז איר הערטען, ניכט אין דיינע לבהוט אונז אין דיזעם מאנאטע ·

לציון פיר ליון היילעזט דוא, צוויגער, איינזט, אין דיזעם מאנאט פרייהייט הער=
ביים צו פיהרען, הערלרונקלעז ליכט פערקינדעט דיינען רעטטענדען אויז=
שפרוך ; דיזער מאנאט רייהעט הייל אן הייל, אונד שטארק ווערדען דיא גאטט פער=
טרויען

הֵם הוֹד אֵל מַגִּידִים · לִפְנֵי שִׁיר זֶה לֹא נֶאֱגָדִים: וְסוֹד עִירִין · אֲשֶׁר כְּעֵין קָלָל בּוֹעֲרִים · לִפְנֵי שִׁיר זֶה לֹא מְפָאֲרִים: וְרֶגֶשׁ קַדִּישִׁין · אֲשֶׁר לַבְּקָרִים · מִתְחַדְּשִׁים · לִפְנֵי שִׁיר זֶה לֹא מַקְדִּישִׁים: וְנַהַם שִׁנְאַנִּים · אֲשֶׁר טַעְמָם לֹא מְשַׁנִּים · לִפְנֵי שִׁיר זֶה לֹא מְשַׁנְּנִים: וּפַחַד שְׂרָפִים · אֲשֶׁר כְּרֶגַע כָּל שׂוֹרְפִים · לִפְנֵי שִׁיר זֶה לֹא רוֹפְפִים: כִּי כָל מַחֲנוֹת קְדוֹשִׁים מְשָׁרְתִים · מְשָׁרְתָיו יְהוּ מַקְדִּישִׁים · וְגַם הֲמוֹן צְבָא מַלְאָכִים · מַנְעִימִים יְהוּ מַמְלִיכִים · וּמְרֻצּוֹת חֵיל זִקִּים · כֹּחָם יְהוּ מְחַזְּקִים · וְזִיו מִשְׁלַהַת בְּרָקִים · פְּנֵיהֶם יְהוּ מַבְרִיקִים · וְחוּצָה לָמוֹ הוֹוִים · מִתְעַלְּסִים בְּאַהֲבִים · וְעַד מְחִיצָתָם לֹא בָאִים · בְּאִשָּׁם נִלְהָבִים · בְּגַחַלְתָּם נִכְוִים · וּבְפָאֲרִים

הם

הערליכקייט ווירד פֿאָן דיזען לידערן איבערטראָפֿפֿען · דער היילישטען וועכטער רֿטה, שטראַהלענווערפֿענדע ליכטגעשטאַלטען, ווערדען געגען דיזע געזענגע ניכט געריהמט ; דער הייליגען ענגעל שאַר, יעדען מאָרגען נייא געשאַפֿפֿען, מיזט געגען דיזע לידען ניכט הייליג געאַכטעט · רוישענדע שנאנים, אונפֿערענדערליך אין איהרען ווייזען, זינד פֿערשטוממען פֿאָר דיזען היימנע ; פֿורכטבאַר שרפים, דיא איום נוא אַללעס פֿערצעהרען, בעטייבט שטעהען זיא שטילל, ווען דיזע געזענגע ערטאָנען · פֿירוואַהר! דער היילישטען שאַרען, דעס עוויגען הייליגע דינער, הייליגען זיינע פֿראַמען דינער ישרא׳ ; דער ענגעל העערע הולדיגען דען פֿראַממען זענגערן · פֿראָממע ווייל דיא העהערע גייזטער, פֿערשטערקען איהרע קרעפֿטע אויך ; אַלזאָ טעטיט, וויא שטראַהלענדע בלייצע, גלענצט איהר אַנגעזיכט · פֿאָן אויסען הערען דיא ענגעל אין פֿריידיגער ליבע, קאָמען אין׳ דיזעס אינענדע דעם שטאַנדאָרטע ישרא׳ ניכט ; דער פֿערקלערטען פֿייער וואָלאָדערט זיא, פֿערלעהרענד ערגרייפֿט זיא דיא פֿלאַממע — זיא פֿערשטוממען, ביזיענע (ישרא׳) לאָבזינגען · שטיממען דיא מיזראַכע ליטפֿן היימנען אָן ; דאַן שווייגען דיא ענגעל גאַנצע ; ענדען יענע, דאַן בעגיננען דיזע דען געזאַנג · אונד דיא פֿראָממען לענדע ,

טשווייגען

מתחברים ומתחכמים · עירין, דניאל (ד׳) · כעין קלל, יחזקאל (א׳) · משננים, מדברים. לא רופפים, כמו אינם מתנועעים ממקומם · זקים, כמו (ישעיה נ׳) ובזיקות · מבריקים, לשון ברק · ותכלנה, היכלנה וגמרו ישראל את שירתם ·

לְהוֹבִיל בּוֹ שַׁי מִנְחָה חֲדָשָׁה: וְחַמָּה וּלְבָנָה תִּתְחַדָּשׁ
וְאוֹרָם שִׁבְעָתַיִם יְחֻדָּשׁ · שְׁתַּיִם בַּשָּׁנָה יִתְחַדָּשׁ
וִיצַמְצֵם שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹךְ שַׁעַר הֶחָדָשׁ · וַיִּקָּרֵא לוֹ שֵׁ
חָדָשׁ · כְּשֵׁם הָעִיר מִיּוֹם הַמְּקֻדָּשׁ · וְיִתֵּן לָעָם לֵ
חָדָשׁ · לְשׁוֹרֵר בְּפִיהֶם שִׁיר חָדָשׁ · שִׁיר מְפֹאָ
וּמְחֻדָּשׁ · עַל כָּל שִׁיר מְהֻלָּל וּמְקֻדָּשׁ: כִּי שִׁירַ
אֶרְאֵלִים · אֲשֶׁר שִׁיר וְתִשְׁבָּחוֹת מְהַלְּלִים · לִפְ
שִׁיר זֶה לֹא חָלִים · וְנִצּוּחַ אֵלִים · אֲשֶׁר קוֹל הֲמוּלָ
צוֹהֲלִים · לִפְנֵי שִׁיר זֶה לֹא מְמַלְּלִים · וְרֶגֶן גַּלְגַּלִּים
אֲשֶׁר הֵם הוֹרְשׁוּ כָּל גּוֹלְלִים · לִפְנֵי שִׁיר זֶה לֹא כּוֹלְלִים
וְאֵימַת כְּרוּבִים · אֲשֶׁר עָגִים כְּמוֹ רוֹבִים · לִפְנֵי שִׁי
זֶה לֹא מַרְבִּים · וַהֲדָרַת אוֹפַנִּים · אֲשֶׁר הֵם מַרְבַּ
פָּנִים · לִפְנֵי שִׁיר זֶה לֹא סוֹפְנִים · וַהֲמוֹן גְּדוּדִים · אֲשֶׁ

הם

בטן דער געבראכט · זאנגע אונד אמנד ווערדען ערנייערט ; איהר ליכט גלענצעט זיבע
פאך , ערנייערט דעז יאהרעז נייאמאן זיך · דער אללמעכטיגע טרענקעט זיינע הערר
ליכקייט אין דעם נייען טהארע דעז טעמפעלז איין ; דיס טהאר ווירד איט איינעם נייע
נאמען גענאננט , דעם נאמען דער שטאדט (ירושלים) גלייך · פאן יענעם הייליגע
טאגע אן · דעם פאלקע ווירד נייעז העררן פערליהען ; איהר אונד זינגעט נייע , גע
ווייהעטע היאנען , איבער אללע געזענגע גריהאעט · דער אראלים געזאנג
אין וועלכעם זיא דען עוויגען פרייזען , בעגיננעט ניכט פאר דיזעם געזאנגע (דער ישראל
דער געטטליכען הפראמיען , איהרעז יובלערז געטען , לאזזען פאר דיזעם געזאנ
זיך ניכט פערנעהאען · דיא לאבלידער דער זפערען , דיא , פאן עוויגען בעפאללאעל
טיגט , דאז שעלטאלל אין בעוועגונג זעללען , ענטהאלטען ניכטז געגען דיזע ארדן
דער עהרפורכטזפאללע פרייז דער כרובים , דיא אין יגענדגעטשאלט גאטט פער
עהרען , עררייכעט דיא גרעסע דיזער געזענגע ניכט · דער גלאנץ דער אופנים
דער פירגעשטאלטען , ווירד ניכטז געגען דיזעז ליד געאכטעט ; דער הונטערבליכע
שאהרען , וועלכע דיא געטטליכע מאיעזטעט פערקינדען , איהרער פערזאמאלונג
הערר:

יחזקאל) · חלים , ענין תחלה , כי המלאכים אינם מתחילים לשורר , עד אשר ישירו ישראל , כאמו
במדרש · קול המולה , יחזקאל (א׳) · סופנים , ענין ערך ניקר בלשון כשדים · גדודים ,

שבעה· ואתו יהו רועים שבעה· ויחדשו לאום דברים
שבעה· ויתכסה מהם שבעים שבעה: וישוב
ויגלה לעם קדושים· אשר עמו יהו מקדשים· ולא
עדרי צאן קדשים· עד קץ ששה חדשים· עד בא
ראשון לראשי חדשים· ואז יראה לעדת קדושים·
הנשארים מעול קדשים· ויראה למו אותות חדשים·
לחדש שמים החדשים· למשוח קודש קדשים·
לפתוח דלת לקדושים· בשבתות ובחדשים: ואז
יצוה הדוש עבודת חדש· מה להעלות בראש כל
חדש· ועבודת ראשון חדש· היא תקדים תחלה
לכל חדש· וכמו היה ראש לכל חדש· כן יהיה
ראש לכל חדש: ותעשה בו חדשה· לבראת ארץ
חדשה· להנתן דת חדשה· לכרות ברית חדשה·
להבראות בריה חדשה· להתחדש רוח חדשה·

להוביל

טע (משיח); זיבן פֿירשטן רעגירען מיט איהם, ברינגען דער נאטיאן יענע זיבן היי-
ליגטהימער פֿאן נייעם צוריק· זיבן מאל זיבן יאהרע פֿערבירגט ער (משיח) נאך זיינער
ערשיינונג זיך ווידער, דאן אפֿפֿענבארעט ער זיך אבערמאהל דען היילגען דעז פֿאלקעז,
דיא מיט איהם געווייהעט ווערען; אבער דער גאנצען נאציאן געהייליגטען הערדע (ישראל)
צייגט ער זיך ערזט נאך ענדע פֿאן זעקס מאנאטען, ביים ערשיינונג דעז ערזטען דער
מאנאטע· דאן ווירד ער דען היילגען צואיינדען זיכטבאהר, דיא געררעטטעט ווארדען
פֿאן דעם יאכע דער זינדערהאפֿטען פֿיינדע; צייגט איהנען נייע וואונדערצייכען,
ווי נייע הימעל געשאפֿפֿען ווערדען; געווייהט מיט זאלבונג דאז אללערהייליגזטע ווי-
דער, ערעפֿנעט דעז טעמפעלז טהארען פֿראמען אין רוהע- אונד ניימאנדז-
טאגען· דא פֿראדערט ער פֿאן נייעם דען דינזט דעז ניימאנדעז אן, וואז פֿיר אפֿפֿער
אן יעדעם ניימאנדע דארצוברינגען זייא; דער אפֿפֿער דינזט דעז ערזטען מאנאטעז
געהט אללען אנדערן מאנאטען פֿאראן· וויא דיזער מאנאט דער ערזטע דער מאנאטע
וואר, זא ווירד ער עז ווידער זיין· אין איהם געשעהען נייע דינגע; נייע ערדע ווירד
ערשאפֿפֿען, נייע לעהרע געגעבען, נייער בונד ערריכטעט· דא ווערדען נייע גע-
שעפֿפֿע הערפֿאר געבראכט, נייע גייזטעזקרעפֿטע פֿערליהען, נייע אפֿפֿערגאַ-

בען

בראש וראשון · ואתו נוצר ברוח ראש וראשון ·
לקעקע שרידי אדמת ראש וראשון · לעורר צורים
החצובים בראש וראשון · לפעול הדשות בראש
וראשון · לרצות הידוש תשורת ראש וראשון · להוביל
בושי לראש וראשון : ועוד בל יזכרו ראשונים · כי
יתחדשו חדשים וגם ישנים · פלאים מפלאים משנים ·
ויקיצו כל ישנים · שירים משירים משננים : ולא
יאמרו עוד אשר העלה בנביא · כי אם חי יי אשר
העלה ואשר הביא · ואז אל ישאג כלביא · לערוך
קרבי · חדשות להביא · ביד איש נביא · משבט לוי ·
להשיב לבבי · לחדש קרבי : ויצמיח צמח נקוב
שבעה

דעט ווירד דאַן דער ערזטע וואָהנזיץ (בית המקדש), דען גאָטט איהם גייהטע מיט דען ער־
זטען ערשאַפפענען טאָג; אויסגעראָטטעט ווערדען דעז ערזטען רעטהליכען (עשו׳ז) נאַכ־
קאָממען (עמלק) · ערוועקקעט ווערדען דיא ערצפעטער, דיא אורפעלזען, אויז דע־
נען דיא כאַליאַן ענטשפראַנג ; נייע וואונדער ווערדען אין דעם ערזטען מאָנאַט גע־
ווירקט · וואָהלוואָללענד ווירד אין דיזעם מאָנאַט דאַז נייע אָפפער אויפגענאָממען , דיא
געווייהטע גאַבע , דעם ערזטען דער וועזען דאַרגעבראַכט · דער ערזטען וואונדער
ווערקע ווירד ניכט מעהר געדאַכט , דאַ מאַנטע אונד נייע וואונדער אַנגיגאַנטיג זיך
ערנייען ; דיא אים גראַבע שלוממערנדען ערוואַכען מאַננעזמאַט , לאַזזען דער היממלין
פיל ערטענען · דאַ הייסט עז ניכט מעהר : ,,דורך פראָפעטען ערהעבעט גאָטט
ישראל ;" זאָנדערן : ,,זאָ וואָהר דער עוויגע לעבט , דער ישראל עמפאָר העבט , אויז
דעם עלענד פיהרט !" דאַן דאַננערט דער עוויגע ווית לענגגעבריגגען , פיהרט קריג
פיר זיין פאָלק ; ברינגעט נייע וואונדער הערפאָר דורך דען פראָפעטען (אליה הנביא)
אויז דעם שטאַממע לוי , ערקוויקקעט אונזער הערץ , ערנייעט אונזערע אָפפערן
קראַפט · דיא הערר ליכע פאַלאַנגע שפראָססעט עמפאָר , דער מיט זיבען נאַמען בענאַננ־
טע

העלה, הקב״ה בעצמו ובכבודו · איש וגו׳, פנחס זה אליה · צמח וגו׳, משיח, המפורש בשבעה שמות: מנחם, צמח, צדק, דוד, ינון, משיח, שילה · רועים שבעה, מיכה (ה׳). דברים שבעה, ארון, לוחות, וכפורת, כרובים, מטה אהרן, וצנצנת המן, ורוח הקדש · והורס מעול קדשים, מלשון (דברים כ״ד) ולא יהיה קדש · להבראות וגו׳, תחית המתים · ואור החמה וגו׳, ואור החמה שבעתים וגו׳ (ישעיה ל׳) · שתים וגו׳, מניסן והלאה מתחדש אור החמה באורך הימים, ומתשרי מתחדש אור הלבנה באורך הלילות · כעס וגו׳, ושם העיר וכו׳ (סוף יחזקאל)

מרה· שלהבת חציו שאון פול השמידה· תשועת
קצירו ימיני העמידה:

ובכן ולך תעלה קדשה כי אתה קדוש ישראל ומושיע:

הוא נקרא ראש וראשון· ונואמו נקרא ראש
וראשון· ומועדו נקרא ראש וראשון· ואווי
קרא ראש וראשון· ונוחליו נקרא ראש וראשון·
אויבם נקרא ראש וראשון· ואוהבם נקרא ראש
ראשון· וגואלם נקרא ראש וראשון· הנה
עת יבא בראש וראשון· בקץ אשר הוא ראש
ראשון· לעבור בראש וראשון· לכונן גבין

בראש

יא פלאאווע (ביים ברעטען דעז פסח = אפפערז) אין דער איטטע דעז אמנאטז פער=
ליגטע דען ווערעגדען פול (סנחריב), דער בייאשטאנד דער עומר = ערנטע
הילט ימיני (מרדכי) אויפרעכט·

ובכן זא שטייגע היילינגע צו דיר עמפאר, דען דוא ביזט ישראלז הייליגסטער, ער=
רעטטער!

הוא ער — גאטט — דאז האב ערזטע וועזען גענאננט, נאננטע זיין וואָרט ערזטע
ועהרע, דיזען פעזטליכען מאָנאט דען ערזטען דער מאָנאטע· דעז אללמעכטי=
גען פראכטהיגע רעזידענץ (בית המקדש) הייסט דער ערזטע וואָהנפין; דער ערבע
דעז עוויגען היילז (ישראל) אירד, ווא זיין פיינד (עשו), ערזטלינג גענאננט· דער
ליבטע ערנפאטער (אברהם) הייסט דער ערזטע דער פעטער, דער ערלעזער
(משיח) דער ערזטע דער קעניגע· איינזט, נור ניט, ערטייננט דער עוויגע אין
דיזעם ערזטען דער מאָנאטע, אם ענדע דער טאגע, אין דעם וויכטיגזטען דער
יטרייאע, ניהעט איינהער מן דער שפילנגע דער העערע ישראלז; פעזט געגרינ=

דעט

נברים מעברין השנה, לוועד הפסח בשלשה דברים, בפירות האילן, בתבואה חדשה לעומר,
בתקופת החמה, שתפול בחודש זה· בראשו· ראש חדש ניסן· ושלישו, בעשור לחודש ויקחו
גו' (שמות י"ב)· חציו, חמשה עשר בניסן חג הפסח· ורבו, הבאת העומר בששה עשר בחודש
שמירת שבעת ימי הפסח· שמור וכו', מלך המשיח יגלה בחדש ניסן, כידוע במדרש. חגוך כ,
הירדן וגו', בעברם בירדן בימי יהושע, בעשירי לניסן (שם ד')· שאון וכו', השמידה שאון
סנחריב בחג פסח (מלכים ב' י"ט)· קצירו וגו', המן נתלה בליל קציר העומר בששה עשר בניסן·

הוא ואויבם, עשו, כאמור (בראשית כ"ה) ויצא הראשון אדמוני· וגואלם וכו', מלך המשיח,
כמו שכתוב (ישעיה מ"א) ראשון לציון וגו'· ואהבו וגו', בית המקדש נברא במחשבה קודם בריאת
העולם· לקעץ, להגרות· חדוש וכו', לעתיד, בראשון באחד לחדש וגו' (יחזקאל מ"ה)·

העלה

עקוד למוסרה· טפיה כבן בשרו בשורה: ירח אשר
לא פענח לראשונים· כמוס לצפון חדשים וגם ישנים·
לראש השם לארבעה ראשי שנים: מועדים מזמן
לנדגלים· נועדים בו עיניו צירי רוגלים· ספור הוא
למלכים ולרגלים: עבור מעברים לשמרו במועדו·
פרח ואביב תקופה בם לועדו· ציון שלשתם יצרפו
לסעדו: קדש בראשו ושלישו חציו ורבו לשמור·
לקדש לקחת לחג לקצור ולגמור· רשם בכל דור
שמור הוא לרוכב על חמור: שמירת שלישו בירדן
עמדה

איט שטריקקען געבונדען וואורדע ; דאראן וואהרד איהרען נאכקאממען פרעהליכע
באטשאפט פערקינדעט · דער מאנאט , דער דען אלטען ניכט אפפענבארעט וואור־
דע , געהייאניסוואלל איזט ער , אייננט דיא אלטע שטפונג לו ערנייען ; נאך ערזטען
וואהרד ער בעשטיאאט אונטער דען פיר נייאיאהרזלייטען · דער פעזטטאגע נייט מארד־
נעט ער דען איזראעליטען , אין איהם זאאאעלן זיא זיך , ערשטעהען דיא באטהען , דיא
דען נייאאנד זאהבען ; נאך איהם ווארדען דיא רעגירונגזיאהרע דער (איזראעליטען)
קעניגע , דיא פייערטאגע געלעהלט · שאלטיאהרע ווערדען איינגעזעלט , דיזען אא־
נאט לור געהעריגען לייט לו בעאבאכטען ; אויך דאס בליהענדע בייאע אונד פריטע־
געטריידע בייאן אוואלויך דער זאהלע אין איהם ערטיינען ; לור איינע דיזער דריי לייכען
רייבעט היין , וואן אנדרע אואטטענדע זיך דאלו געזעללען , עז אונטערשטיללען · היי־
ליג ווירד דער אנפאנג , דאז דריטטהייל , דיא העלפטע , דער גרעסטע טהייל דעז
אאנאטעז בעאבאכטעט ; איינגעוויהעט ווירד דער אאנאט , דאז פסח־אפפער גע־
נאאאען , דאז פעזט געפייערט , דאז עומר געערנדעט , דיא פייער פאללענדעט ·
אללען געשלעכטערן איזט'ז פערלייכנעט ; אויפבעוואהרעט איזט דיזער מאנאט דעם
רעגענטען (משיח) , דער אויף דעם עזעל רייטעט . דיא בעאבאכטונג דעז דריטט־
טהייליז אים ניסן (דאז נעהאאען דעז פסח־אפפערז) שטאנד־יש… אים ירדן בייא ,
דיא

בחלות יוסי· מערב וגו', אין נקרא היום שלם אלא משקיעת החמה עד שקיעת החמה · ילדות
וגו', מולד לבנה וחמה לעולם אינו בא בשוה , אבל בניסן של יצירת עולם כלו סבונס , והתחילו
בשוה , כמו שהיה בבריאת העולם· טפיה , מלשון ונמלה דמו (ויקרא ב') וטעם כלו·
אדון תכנו , תקנו· להסות בו , בתקופת ניסן· זמן וגו', בפסח נתבשרה שרה להיות לה
בן , עדנה אחרי בלותה (ראשית י"ח)· חנוט , מלשון (שיר ג') חנטה· בשורה , בשורת
גאולת מצרים בפסח· כמוס וגו', נסתר סוד אודות ניסן לקדש בו העולם לעתיד לבא· לראש
וכו', ארבעה ראשי שנים הם , באחד בניסן וגו' (ראש השנה א')· לנדגלים , ישראל , שאמר להם
ארבעה דגלים· ספור , וכו', באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים· פרח וכו', על שלשה
דברים

הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים· מַלְכוּתוֹ נֶצַח· נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ· סַפְּרוּ עֻזּוֹ· פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו· קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ· רֹן שִׁיר וָשֶׁבַח· תֹּקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ:

חזן וקהל רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם· לִפְסוֹחַ עֲלֵיכֶם· לְהִתְקַדֵּשׁ בְּתוֹכְכֶם· קָדוֹשׁ:

חזן וקהל לָכֶם הוּא רִאשׁוֹן· נְצוּרֵי כְּאִישׁוֹן· לְהַעֲרִיץ לְאֵל אַחֲרוֹן וְרִאשׁוֹן· קָדוֹשׁ·

אָדוֹן מִקֶּדֶם תִּכְּנוֹ רֹאשׁ· בִּינוֹ לֹא גַל בְּסֵפֶר תּוֹלְדוֹת רֹאשׁ· גִּלָּהוּ תְּחִלָּה לָכֶם לִדְרוֹשׁ: דָּרוֹשׁ לְהַשְׁווֹת בּוֹ גִּיהַ וְאִישׁוֹן· הוּפְלָא מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן· וְלֹא הוּמְסַר לְאָדָם הָרִאשׁוֹן: זְמַן עֶדְנָה בּוֹ בֻּשְּׂרָה· חָנוּט לְקִצּוֹ

עקוד

גער, קעניג, פורכטבארער, ערהאבענסטער, אללערהייליגסטער! דען דוך ביזט אללער קעניגע קעניג, — יא, אללמעכטיגער דיעזער איזט זיינע רעגירונג! זיא שפרעכעט פאן זיינען טהאטען, ערצעהלעט זיינע אללמאכט, פערהעררליכעט איהן, איהר, זיינע שאארען! הייליגעט איהן, ערהעבעט איהן; פריידענרוף, לאבגעזאנג, ליעדער טאנע טענע זיינע פערהעררליכונג!

ראשון דער ערזטע אונטער דען מאנאטען איזט ער (ניסן), וויל, דאס איך איבערטרייטע, (פאן געפאהרען רעטטע), דאס מאן איינער איטטע געהייליגט ווערדע דער אללערהייליגסטע·

לכם איך איזט דער ערזטע מאנאט, דיא איהר וויא אויגאפפעל בעוואהרעט ווערדעט, נו עהרפירכטען דאס ערזטע אונד לעצטע וועזען, דען אללערהייליגסטען·

אדון פאם אנבעגין זעצטע דער העררר איהן (דען מאנאט ניסן) צום ערזטען דער מאנאטע אין נאך אללוויזען פעראנדנונגען, דיא ער אים געשיכטסבוכע דעז ערזטען מענשען ניכט אויפגעצייכנעטע; דען איזראעליטען פערקינדעטע ער עז צו ערזט, דאס זיא עז ערפארשען· אונטערזוכעט ווירד עז, דאס אין דיזעם מאנאטע טאג אונד נאכט גלייך זיינען; פערבארגען בליב עז אללען נאציאנען, ווארד דעם ערזטען דער מענשען ניכט איבערליפערט· אין דיזעם מאנאטע ווארד איהר (שרה) דער וואהללוזט ניט פערקינדעט, אונד נאך יאהרעספריזט געבאהר זיא דען פראממען (יצחק), דער

מיט

שער, כדרז"ל גומא שהשערה נומחת ממנה· אילי וגו', במדרש אגודה, שהעמיד הקב"ה מיכאל וגבריאל, להעיד עדות החודש וגו'· להקלות, בנין קלה ותכלית· מרורות, מאות· ותר, היינו בלבבו· מעת וגו', דלה שנות מחלות יום רביעי, שבו נולדה לבנה, ולקבוע ראש הקדש

בקלות

יוצר לפרשת החודש.

עדות חדש · ואל נתעטף בקדש · במקדישי חדש: יה
ברקם לעינו · ועדותם דקדק במחנו · והכל צוחו
במעונו · מקדש החדש בזמנו: קץ מולדתו חל
להקצות · ביום רביעי בחצות · ועד שלשים מרוצות ·
לא נכר בחוצות: לאה ציר ופחד · ויתר מעת לעת ספור
אחד · וצור לו פקו יחד · מערב ועד ערב מנות אחד:
ילדות חרס וסהר כו ביום חשבון מצוי · וכתחלת
בריתם בחלון אחד נמצאו · רעים כנהן למו מסורת
אמצוי · לחשב לעבר ולקדש ספורות כמצאו:
אל נא לעולם תוערץ · ולעולם תוקדש · ולעולמי עולמים
תמלוך ותתנשא: האל מלך נורא מרום וקדוש. כי אתה
הוא

גים פֿאָן נייאָמֶנדע ; דאַ הייליגטע דער פֿאָללמעכטיגע אין הייליגקייט זיך , ערשין אונטער
דענען , דיא דאַז נייע ליכט איינזעטצטען · דיא הייליגשטען ערפֿאָרשטע גאָטט פֿאָר דעז
זעהערז אויגען , אונטערזוכטע גענויא איהר צייגניס אין גלאנצפֿאָללען שטערן ; אונד
פֿאָללעז ריף אין העהערן זפֿערן : „געווייהעט איזט דער נייאָמנד נור רעכטען צייט ! "
דאַז ענדע דער ערטייאונג דעז פֿאָללמאָנדעז (אים אדר , ביים אויזצוג אויז מצרים) ,
פֿיל אויף דען מיטטאג דעז פֿירטען וואָכענטאגעז , אונד ערזט נאָך דרייזיג שטונדען ער-
קאננטע מאן דען נייאָמאנד (דעז ניסן) אים פֿרייען · אנגזטפֿאָלל איהעטע דער געטטליכע
געזאנדטע (משה) זיך , זוכטע נאָך פֿיר אונד צוואנציג שטונדען איינען טאג צו צעהלען ;
אונד צו זיינער פֿריידע לעהרטע דער שעפּפֿער איהן , נור פֿאָן זאננענאונטערגאנג צו
זאננענאונטערגאנג זייא איין טאג צו צעהלען · זאננע = אונד מאָנדעזליכט ערשין פֿאָן דער
זעלבען טאגע (ביים אויזצוג אויז אנקים) נאך גענויא בערעכנעטעם לויפֿע ; ביידע
וועלטקערפּער פֿאנדען , וויא ביים דער שעפּפֿונג אנבעגין , אין איינעם היממעלז-
פֿענזטער זיך צוזאממען · דען געליבטען (ישראל) ווארדען וויזזונגען איבערליפֿערט ,
אונד זיא בעאייפֿערטען זיך , צו רעכנען , שאלטיאהרע איין צו שעלטען , נייאָמאנד צו ווייא-
העהן נאך אויפגעפֿונדענען בערעכנונגען ·

אל נא דיך , אָ גאָטט , ווירד עוויגליך געפֿירכטעט , געהייליגעט פֿיר אונד פֿיר ;
עוויגקייטען הינדורך רעגירעזט דוא , ערהעבעזט איבער אללעז דיך , עווי-
גער

אלבנה , עד שהראהו הקב"ה באצבע · להתחשב , ענין חשב · יעשה , כמו (תהלים ו')
עששה מכעס · ותאמיריו , כמו (דברים כ"ו) האמרת · ומעריו , המחליפים את הלבנה · עד
שטיפת וגו' · הם כעדו שראו הלבנה בעוני גומא על שער , יקבלו בית דין עדותם · שטיפת
שער

אבי כל חוזה· חל בו במחזה· כנאמר לו חזה· תבנית החדש הזה: להבין קצב מולדתו· מתחלתו וארך מלאתו· עד תכליתו: עמתו להראותו· ולא הכיר מראהו· עד באצבע הראהו· אז בן וראהו: זוהר לשעות שש· תארו להתאשש· פחות משש· כל עין יעשש: רואיו לבקר· עדיו לחקר· מאמריו יקר· ממיריו לעקר: במדד לו שיער· עביו איך לשער· עד שטיפת שער· יקבלו יושבי שער: ידעו תבונה· להוות לאום נכונה· להורות ליודעי בינה· ערך לבנה: רגלים לישב· זמנים לחשב· בעבור איך לישב· וסוד מה להקשב: בפניו צגו אלי קדש· להעיד

עדות

אבי אללער פראפעטען פאטער (משה) בעבטע ביים פראפעטישען געזיכטע, דא איהם פערקינדעט וואורדע: „שויא דיזעז נייאמאנדעז געשטאלט!“ בעגרייפען זאללטע ער דיא בעשטימונג דער ערשיינונג דעז נייען ליכטעז פאם אנבעגיננע, וויא לאנגע פאללעז ליכט בלייבע ביז לום ענדע· דען אבער בראכטע דער עוויגע נעהער, לייגטע איהן דען פראפעטען, דער דעזען געשטאלט ניכט ערקאננטע; דא לייגטע דער אללמעכטיגע איט דעם פינגער היין, אונד דער זעהער בעגריף, שימעטע איהן. זעקז שטונדען (נאך דעם מולד) גלענלט פייעריג זיינע געשטאלט; ביז דאהין בלייבט ער אונמערק מויגע פערדונקעלט· אונטערזוכט ווערדען דיא דען נייאמאנד זעהען, דיא לייגען ערפארשעט; דיא עדלען ווערדען געאכטעט, דיא פאלשען אויזגעראטטעט· דאז אמאס בעשטיאטע דער עוויגע, וויא דיא דיקקע דעז מאנדעז לו מעזזען איזט; מינער האארוואורלעל אמאס נעהאען דיא ריכטער פאן טהארע (סנהדרין) אן· פערנונפטיגרינדע אאכטע גאטט דעם פראפעטען בעקאננט, זיא דער פארבערייטעטען נאליאן לו פערקינדען, דיא איינזיכטזפאללען דען געארדנעטען לויף דעז מאנדעז לו לעהרען· פארטריפטען ווורדען ערטהיילט, פעזטע איין לו זגל־נען, לייטען לו בערעכנען; וויא שאלטיאהרע איין לו פיהרען, דיא געהייאען אורזאכען לו פערנעהאען זינד. פאר איהם (משה) שטאנדען דיא הייליגען ענגעל, גאבען לייג־

טס

רבות בסהר, לבנה בלשון כשדים· ספרת, כמו (תהלות ע"ז) נחלת שפרה· לפרת, מלשון ולצפירת תפארה (ישעיה כ"ח)· ובתשע וכו', מספר חדשי העיבור עד השנה ההיא, ויהודא אחד יותר, אך לא דקדק הפייטן כל כך· סהרת, ענין הבמה בלשון כשדים·
אבי עמתו, מלשון עמיתו (ויקרא כ"ה), עד באצבע, מאמר רז"ל, שנתקשה משה במולד הלבנה

ימלוך יי לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:
ואתה קדוש יושב תהלות ישראל אל נא:

רבות עשית וחשבת וספרת· מסלותיך
פעול בסהר ספרת· לאותות ולמועדים
חבלו שפרת· לתקופות ומחזורות קצו צפרת·
לאלפים וארבע מאות וארבעים ושמונה זמנו ביארת·
ובתשע מאות עבורים עדיו עברת· והיום הורית
לעם אשר בחרת· לכן על כל חדש חדשו הגברת·
ספרו בקרת· קצבו חקרת· גזלו הקרת· פלאו
סקרת· מועדו יקרת· ובו יקרת ונתיקרת:

חי וקים נורא ומרום וקדוש:

אבי

ימלוך דיין גאָטט ווירד עוויג רעגירען, דיין הערר, ציאָן! דורך אַללע געשלעכטער,
הללויה· **ואתה קדוש** זאָ טהראָנע דאָך, אָללערהייליגסטער,
עוויגער, אונטער דען לאָבגעזענגען ישראל'ס!

רבות גראָססע טהאַטעסט דוא, גאָטט, בערעכנעטעסט, נעהמליך; ווירקטעסט וואונדערווערקע פֿאָן דיעזעם בערעכנעטען נייאָמאָנדע; לייכטען אונד פֿעסטע ליעססעסט דוא אַנגעגעבען לאַססען דאַ אין איהם ווערדען, דער היממעלסקערפער קרייז= אונד אויפֿלויף טהיילסט דיין הערר ליכער אויספֿאַנג איין· אין יאַהר דער וועלט צוויי טויזענד פֿיר הונדערט אַכט אונד פֿירציג ערקלערטעסט דוא, עוויגער, דיינע צייט, נייןהונדערט שאַלטיאַהרע האַטטעסט ביס דאַהין דוא איינגעזעצט; דאַ אונטער= ריכטעטעסט דוא דאָס פֿאָן דיר ערקאָהרנע פֿאָלק, דרום לעגטעסט דוא דיעזען מאָנאַט אַללען איבריגען מאָנאַטהען פֿאָר· אין ביכערן בעשטיממטעסט דוא נור אונטערזוכונג, נור ערפֿאָרשונג איהן; קיהלענדען רעגען ליעססעסט אין איהם דוא טרייפֿען, טויזע= טעסט דיא וואונדער פֿאָרהער, דיא אין איהם געשעהען· דיא אין איהם איינגעזעצטען פֿעסטע פֿערהערליכטעסט דוא, אין איהם אָפֿפֿענבאַרטעסט דוא דיינע הערליכקייט,

אימערלעבענדער, אונפערענדערליכער, פורכטבארער, ער= האבענסטער, אללערהייליגסטער!

אבי

הדום, בית המקדש, כאמור (ישעיה ס"ו) הדום רגלי. **מגר**, כמו (תהלות פ"ט) מגרתה. כזיד עדש, עשו, ע"ש נזיד עדשים (בראשית כ"ה). **בגודש**, כמו מדה גדושה כדרז"ל.

כְּתַנִּין קֶרֶב: שְׁמַע מַכְּסַת פְּסָחִים· אֲשֶׁר כָּסוּ פְּסוּחִים·
הִיא צִמְּתָה כִּסְלוּחִים· לְהַצִּיתָם כְּקוֹצִים כְּסוּחִים:
תְּרָפִים כְּדֵי לַמְעַט· מְנוּיֵי מְתֵי מְעַט חִין תּוֹקֶף הֲדֶרֶת
מֶלֶךְ מִלְּהִמָּעֵט· הוּרְשַׁם לְהִמָּנוֹת בְּוֹאֶם יִמְעַט:
הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם לִשְׁמוֹר· בְּסֶכֶם אֲסוּפֵי הַר מוֹר·
וְאַתֶּם אַל יִגְמוֹר· שְׁלשֶׁת אוֹתוֹת בּוֹ לִשְׁמוֹר:
דּוֹרֵשׁ זֶה בְּחָדְשׁוֹ· לְאוֹת וּלְמוֹפֵת קָדְשׁוֹ· חִין יְדִידֵי
עַם קְדוֹשׁוֹ· הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ:
הֲדוֹם מְגַר נֹזִיד עֲדָשׁ· כְּהַיּוֹם הַזֶּה יְחַדֵּשׁ בְּגוֹדֶשׁ· חִין
וְנוֹבִיל שַׁי בְּקוֹדֶשׁ· בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ:

ימלוך

הייער (פרעה)· דיא פֿערקינדעטע נעהונג אויף דאז איבערטרייטונגספֿעסט, פֿאָן דען איבערשריטטענען (ישראל) גענעהעט, זיא ריכטעטע דיא כסלוחים (אלרים) צו גרונדע, צערניכטעטע זיא, וויא פֿלאַמע צערשניטטענע דאָרנען צערניכטעט· זאָ וואורדע דיא נאַהע דער עגיפטיערן געלאָנגען געאיינדערט, דיא ווענינגע נאַטיאָן גע- נעהעט; אויף דאס דער געטטליכען אויסגעטעטע פֿערעהרונג פֿאָן פֿייערליכקייט ניכט פֿערלירע, ווארד דיא נעהונג פֿערצייכנעט: „ווען דיא פֿלאַמע לייב צו קליין איזט״·

החודש דיזער מאָנאַטה ווירד בעטראַכטעט אין איינזעטצונג יענער הייליגען פֿער- זאַמלונג אויף דעם בערגע מוֹר (מוריה), איהרען בעטאָ בעשטעטי- געט דער עוויגע, יענע דרייא צייכען אים ניסן צו בעאָבאַכטען·

דורש ער, דער דיזען מאָנאַט פֿערלאַנג, וויעהעטע איהן דורך וואונדערצייכען; זיין געליבטעז, געהייליגטעז פֿאָלק רעטטעטע זיינע רעכטע, זיין הייליגער אַרם·

הדום דען געטטליכען וואָהנזיץ (בית המקדש) שטירצטע יענער (עשו) נידער, דער דאַז ווינזענגעריכט פֿערנעהרטע; אָ דאס ער אינט פֿאָלקאָמען ערנייעט ווערדע! דאַן ברינגען איר הייליגטהום אָפפֿער וויר דאַר, אים ערסטען דעז ערסטען מאָנאַטעז·

ימלוך

קיחת תויכת וגו', מתוך הבתרים (ראשית ט"ו) הראה הקב"ה לאברהם אבינו בלפיד אש את מכלת מצרים· לוד, מצרים (שם י')· כערב, כאשר הונעם להקב"ה. תנין, פרעה (יחזקאל כ"ט)· כסו, כמו (שמות י"ח) תכוסו· למתה, הכריתה· כסלוחים, מצרים. כקוצים כסוחים, ישעיה (ל"ג)· תרפים וגו', מכות פסח היתה להמעיט פסח, שהיו לתרפים ולאלילים למצרים·

החודש בסכם וגו', בהסכמת סנהדרין, אשר התאספו בהר המוריה, בלשכת הגזית· שלשת וכו', כמאמרם ז"ל, על שלשה דברים מעברין את השנה, על האביב, ועל התקופה, ועל פירות האילן·

ועשר ארבע מאות : שה המסובך לעקד צור · סם
זכרו בפקד נצור · עמוסים כאתיו לעת בצור · עדימו
לשי יהא עצור : פלא עשות נגד אבות · פץ מבעשור
לאסרו בעבות · חון צליחת ירדן בו להתוות · צפית
שה לבית אבות :

לך עוד נקשיבה · ממעיני הישועה נשאבה ·
חון ששון ישעך לנו השיבה · ובתחית גשם נחשבה ·
ברוך אתה יי מחיה המתים :

קיחת עלית עקד · היא נצבה בפקד · תויכת בתרי
שקד · רשפה לוד ליקד : רחש ישנים
כערב · דם תבוסה בעורב · קץ חש וקרב · לעורר
בתגין

הונדערט יאהרע (דעז עלענדעז) געזעלט· יענעז אים דיקקיכט' אירדענדע לאם ,
צום אפפער דעז אללמעכטיגען געבונדען , בעלייכנעט ווארד זיין אנדענקען אים בעז
וואהרטען געבאטע ; צור צייט , דא דיא געליבטען איזראעליטען אין איהרע פעזטען לאנ
גען , ווארד איהנען דאז לאם (קרבן פסח) צום אפפער אויפבעהאלטען · וואונדער
טהאט גאטט אין געגענווארט אונזרער פעטער , בעפאהל , אים צעהענטען (דעז אב
טעז ניסן) טאג דאז פסח · אפפער אויז טטריקקען צו בינדען ; דאז ווארד ירדן'ז
קינפטיגע שטאלטונג אנגעדייטעט , פארהער געזאגט דורך דאז פאראוזיענלאסע·
לך דיר , עוויגער , געהארכענד , טעמפפען ווער אויז דען קוועללען דעז הייליז נאך ;
דיא שאכנטע דיינעז הייליז גיבזט דוא אונז ווידער , געהאלעט אונז אונטער רימענ
גען , דיא דורך זעעגערס פללעם רעגען צום נייען לעבען דוא ערוועקקעזט·
קיחת דאז געבונדענע גאלצאם אפפער (שטאמט יצחק) דאז ער (אברהם) נאהם , שטאנד
אייגענעם געשיק (אין אלרים) אונז ביים ; צוישען דען שטיקקען (בין הבתרים)
וואכטע דער ערצפאטער (אברהם) , אלס דיא פלאממע , דיא לוד (אלרים) פערי
געהרטע · אלז דאז פלעהען דער אים גראבע טאוואערנדען פראמען דעם עוויגען
אנגענעהם ווארד , אלז דאז פליסענדע בלוט (פון פסח אונד מילה) פערוויזט ווארד ,
דאז נאהעטע אייזענז דער לייכען ענדע , אונד קריגעזנאוטה טראנז דאז אנערקאנני
הייער

מרימי עגלה , ישראל , כאמור (הושע ט') ואפרים עגלה מלומדה · הנתה , מפכת ,
נתנו , כחלקו לחצי · שה המסובך , דאגית (כ"ב) איל אחר וכו' · צליחת וגו'
כמו (שמואל ב' י"ט) וצלחו את הירדן , והטעם שלקיחת הפסח בעשור לחדש ניסן היתה סימן לנקי
פירדן בימי יהושע (פס ד') , שביחה ביום ההוא להתוות , כמו (יחזקאל ט') והתוית · צפית
צפה לעתיד ·

פעם וזאת רגעה : השגיח עופר מחרך ארבות ·
והתל ארך בתהם תערבות · זמן קפץ עשות רבות ·
חדשים וגם ישנים להרבות : טס וידא ועדן שנה ·
יקץ כישן ועד כמשנהו · חין כסף ודפק בפתחי ישנה ·
להפשה בראשון לחדשי השנה :

לי עוד הגנון · בפסוח וגנון · חין בגוננך לבנון · במגני
ינון : ברוך אתה יי מגן אברהם :

אתה גבור עד להחיות מתים ·

מרימי עול עגלה להלאות · מכאב הגותה להראות
אות · נאקה החישה קץ הפלאות · נחצו למאתים
ועשר

(אבות) געפֿלאגט ; דאז אנדעכטיגע געבעט אויז מכפל (מערת המכפלה) שטיג
געגן היממעל עמפאר , דער עווגע איבערשריט דיא צייט , אונד דיא קלייאן ערלאנגטע
רוהע . אויז העהערן פֿערן שויטע דער גאָטיגע הערטס , פֿערבאנד , הייליטע
דיא וואונדרען (ישראל) דורך דעז בלוטעז אייטונג (בלוט פֿאן פסח אונד מילה) ; דיא צייט
איבערשפראנג ער , איבטע גרעסטע טהאטען אויז , מעהרטע נוטע אונד נייע וואונדער ·
שנעלל איילטע דער אלמעכטיגע , ענדערטע דאז געשיק , ערוואכטע ווא פֿאָם שלאפֿ
פֿע ; ליבעפֿאלל ערשין ער , פֿאָכטע אן דיא טהירען דער ערשלאפֿטען (ישראל) ,
בעפֿרייטע זיא אים ערזטען דער מאָנאטע דעז יאהרעז ·

לי יה, דוח שילדעט אונז ווידער , עוויגער , ענטרייסעט אונז דעם איבעל , רעט-
טעזט אונז ; כיואט לבנון (בית המקדש) ווידער אין דיינע געטטליכע אכהוט ,
לעזט שילדענד אונזער קאממענדען רעגענטען (משיח) הערשען ·

מרימי דריקקענדעז יאך בירדעטען דיא עגיפטער דער קאלבע (ישראל) אויף , אונד
דוח , גאָטט , ענטלאגזט דעבן שמערצע דיא ליידענדען , אפפענבארטעזט
וואונדערצייכען ; דער יסמאערדען געשרייען פיהרטע שנעלל דאז וואונדערפֿאללע ענדע
הערבייא , אונד אויך דיא הענלפטע , אויך צוויי הונדערט אונד צעהן וואורדען יענע פיר
הונדרט ·

המכות , הנקברים במערת המכפלה · דלג וכו׳ , הקב״ה מיהר קץ גלות מצרים , כמו שדרשו על
פסוק מדלג על ההרים (שיר ב׳) : עופר וגו׳ , עלשם הכתוב (שם) או לעופר וכו׳ , שדרשו על
הקב״ה : ותתל , כמו (יחזקאל ל׳) התול · ארך , כמו (ירמיה ל׳) מעלה ארוכה · בתהם
תערובות , על שם (יחזקאל ט״ז) שתבוססת בדמיך , ודרשו רז״ל על תערובות דם פסח ומילה ·
טס וידא , ענין עופפות במהירות : ועידן , זמן · יקץ וגו׳ , לשון המקרא (תהלות ע״ח) · כסף ,
חשק · לחפשה , להוציאה לחפשי · בפסוח וגנון , ישעיה (ל״א) · ינון , משיח , כמו
(תהלות ע״ב) ינון שמו ·

נושאות · זכר טוב מלאות · חסר בעיניהם רואות :
טוב בנים כלם · יודע פרי מעללם · כל הדרך ניהלם ·
לפני כל התהללם · ממלא כל משאלם · נואמי רעתם
הפילם · שובע מן האכילם · על כל אום עלם · פצו
פה בשירה · צדקו לאיום ונורא · קול תודה וזמרה ·
רננו לשוררה · שם הנכבד והנורא · שבחו לו העיר
במורא · תקפו כלם להתאזרה · תנות בקריעת ים
סוף · וכמכת בכורים להגבירה : עזרת

חזן מתחיל ברוך אתה ·

מסוד חכמים ונבונים · ומלמד דעת מבינים · אפתחה
פי בשיר ורננים · להודות ולהלל פני שוכן מעונים :

אתית עת דודים כנעה · באחת ועשר פוט
נגעה · גשת צקון מכפל בפגעה · הלג

פעם

גען מיהרע באקטרעגע זיא הין ; מיט גוטען גאבע אנגעפיללעט , טרבויקטען , מיט
מיהרען מיטגען , דיא געטטליכע גנאדע זיא · זייטע ועהנע קרעגטע דער אללגיטיגע ,
ער , דער מיהרער אזרקע פריכטע קאנטע ; לייטעטע זיא דען גאנצען וועג הינדורך ,
ערהאב זיא אבער אללער וועלט · מיהרע וונטע אלע ערפיללטע ער , שטירלטע דיא
מיהר פונגליק בעטיטצונגען ; שפייזעטע זיא מיט מן איזן איבערפלוס , ערהעהעטע איבער
אללע פעלקער זיא . מיט לאבגעזונגען עמפפאנגען זיא דען אונד , פריזען דעז פורכט
באהרען גערעכטיגקייט ; דאנקלידער לסען זיא ערטענען מיט יובעלנדער שטיממע ·
דאז לאב דעז אללפערגעהבטען , פורכטבארען נאמענז (דעז עוויגען) לייגען זיא מיך
היילט עהרפורכטזפאלל ; אוזגירטעט אללע מיט שטערקע איך , דער פלאגע מאגד
קרפטסאמאללנו פערקינדען , ווא עהדעם , דאס גאטט דאז טילאמער עמאלטעטע ,
דיא ערזטגעבארענען (עגיפטער) שלוג ·

אתית דים לייט דער ליבע (דער ערלעזונג אוז עגיפטען) קאם , ריקטע הערמאן ,
אונד מיט לעהען פלאגען , דערען איינע אויזגעלייכנעט וואר , וואורדע פום
(אנדריס)

אל עושה כללם , הכתירם במכלל יופי · **התלולם** , בגביהם , כמו (יחזקאל י"ז) ותלול ·
תנות , כמו (שופטים ה') יתנו לדקות ·

אותית כנעה , כאשר בגיעה · באחת ועשר , בעשר מכות , ואחת מכת רמומה , זהיא מכת
בכורות · פוט מצרים (ראשית י') · צקון , מלשון לקון לחש (ישעיה כ"ו) · מכפל

מכות

בְשִׂמְחוֹת · יָשִׂישׂוּ בְּרוֹב הַצְלָחוֹת · וְיִתְמַלְּטוּ מִכָּל
אֲנָחוֹת· פּוֹדֶה אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת· הַמְעֻלֶּה בְּכָל שְׁבָחוֹת·
יַטֶּה אֹזֶן לְשִׂיחוֹת· צוֹרְרֶיךָ תַּפִּיל בְּשׁוּחוֹת· וְנַפְשׁוֹתָם
תִּהְיֶנָה שָׁחוֹת· בְּכָל רָע מוּכָחוֹת: קָדוֹשׁ יְקַבֵּץ
עֲדָרִים· וְיִזְכּוֹר בְּרִית אַבִּירִים· אֲשֶׁר לְפָנָיו הָיוּ
בְּרוּרִים: רְצֵה בְּבָנִים מוּבְחָרִים· מִכָּל צַר וַעֲבָרִים·
לְפָנָיו הָיוֹת מְשֻׁמָּרִים· שָׁקַד עֲלֵיהֶם בְּלֵיל שִׁמֻּרִים·
וְקָטַל לְמַעֲנָם בְּכוֹרִים· וְהוֹצִיאָם בִּפְדוּת מוּדְרָרִים:
הֵן תֵּתֵן כְּאָנִי יְשֵׁנָה· וְתַצִּילֶנָּה מֵהֲמוֹנָה· בָּרִאשׁוֹן
לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה· קָדוֹשׁ: הכל יודוך

זולת
אֵל עוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת· בַּעֲבוּרָם עָשִׂיתָ נוֹרָאוֹת·
גִּלִּיתָה בְּרִבְבֵי צְבָאוֹת· הֲגָלִימוֹ לְהוֹצִיא
מִתְּלָאוֹת· הֵם כִּנְשָׁרִים נְשׂוּאוֹת· וּמִשְׁאֲרוֹתָם
נוֹשְׂאוֹת

זאָ מעגען אויך אילט, פֿאָן דעז גליקקעז פֿאָללע ענטצייקט ; אללער ווייטער לאָז זיא זיין! ערלעזער ; גאָטט דער גייזטער, אין היילִיגען היאנען געפרייזען, צייגע דאָך דיין אָהר אונזערן געבעטען, שטירצע דיינע פֿיינדע אין פֿאללגרובען ; ביגע איהרע זעעלען דורך אללע איבעל, אללע שטראַפֿגעריכטע! זאַמלע, אללערהייליגסטער, דיינע העער־דע ווידער ; געדענקע דעז בונדעז דער ערצפֿעטער, דיא ריין פֿאָר דיר וואַנדעלטען! לאַס דיין וואָהלגעפֿאללען דען ערקאָהרנען זעהנען צו טהייל ווערדען ; טיילטע פֿאָן אללען לייטען מיט דיינער געטטליכען אָבהוט זיא! זיא זינד עז, איבער דיא אין יענער בע־אָבאַכטונגזנאַכט (פסח) דוא וואַכטעזט, אונד דערנן אויף דיא ערזטגעבאָהרנען (עגיפ־טער) דאָז שווערט, דיא דוא ערלעזטעזט, צור פֿרייהייט פֿיהרטעזט ; וואונדערליך, היילִיגסטער, ווידער צו דענען ערשאַפֿפֿטען (ישראל), רעטטעסט זיא פֿאָן איהרער פֿיינדע אנגע מיט ערזטען דער אַכטונג דעז יאַהרעז, אללערהייליגסטער!

אל גאָטט, וואונדערטהעטער! אויף דיינער געליבטען ווילען איבטעזט דוא פֿורכט־בארע טהאַטען אוז ; אַפֿפֿענבארטעזט אין אירישדען אונשטערבליכער העערע דיך, איהרע פֿעסטע אויז דער נאַכטה צו פֿיהרען. אויף פֿאללערפֿליגען געטראַגען, טרו־

הקדשים: זכרון שבועת ברוכים · תנחלת למבורכים ·
להושיעם מיד מפריכים · חונן דלים ודכים · חמלת
על נמוכים · אשר אחריך משוכים: טוב טעם
מאריכים · ולפניך לב שופכים · בראש ירח ממליכים:
יקבצו עתה מקהלים · ביופי תואר מכלולים · ושם
תשמע פלולים · כבוד שמך מעלים · בשיר ובתחן
מתפללים · בחשבון ראש רגלים · לפניך יהו מסגלים ·
כל גועי דגלים · משוררים ומהללים · מה גדלו
מעשים · לעושה נפלאות ונסים · לבנים אהובים
ועמוסים: נצלו מיד פתרוסים אשר אותם מעשים ·
והועמתו הוות ששים: שונאיהם בים דורסים: וכגת
ראשימו רופסים · כי בגוחם היו חוסים: עולצי
בשמחות

דער געזעגנעטען (ערצפעטער) לסעזט דוא, אללמעכטיגער, דיא געזעגנעטען ער-
בען, רעטטעטעזט זיא פאָן טיראננענמאכט · דוא ערבארמער דער ארמען, דער
עלענדען, ערבארמעזט דער געדריקטען דיך, דיא דיר זיך נאכשלאגען. אין זיינעם אנ-
פאנגען, לאנגען געבעטען ערגיסען זיא (יהוה הערר) פאָר דיר, הולדיגען דיינער אללמאכט
זו נאכטאנגע דיזעז מאָנאטעז · מיט זאמעלן אירע געמיינדען זיך אים פראכטפאָלל
געצירטען בעטהויזע; ערהערע דס אירע פלעהען, גאָטט! דיינעז נאמענז העררליכ-
קייט פרייזען זיא, זינגען דיר אין אנדעכטיגעם געבעטע ביים אנבעגין דער בערעכ-
נעטען פעזטע · אָ דאס דיין קויינאמאד זיא ווידער זייען, דיא נאכקאָמען דער אלטען
שטאמע מעלע, דאס אירע יובעללידער ווידער ערטענען! וויא גראָס זינד דיינע
ווערקע, דוא, דער דוא וואונדער טהועזט דיינען געליבטען זעהנען! פאָן דער גע-
וואלט דער פתרוסים (עגיפטער), דיא זיא דריקטען, ווארדען זיא געררעטטעט,
וועלטען היך אין פריידיגען ליגען · אירע פיינדע ווארדען אינז מער געטשמסען, דאז
העמט וויא קעלטער געטרעטען, דערדען טעמפער זיא (ישראל) פערטרעטען:
זא

מצרים אשר עבדו את ישראל בפרך · פתרוסים: מצרים (ירמיה י׳) · מעשים, מלשון ועשותם
(מלאכי ג׳) בחלוף השי״ן · והועמתו, מענין עמיתו (ויקרא כ״ה), והטעם שילאו בקבורה,
רופסים, כמו (יחזקאל ל׳) ומרפש רגליכם · בגוחם, כמו (תהלות כ״ב) גוחי מבטן · בשוחות:
מלשון שוחה עמוקה (משלי כ״ג) · שחות, כמו (ישעיה ה׳) וישח · מודדרים, ענין דרור וחפשי
בחני ישגה, כשיהיה ישראל בגלות, לפי מדרש רז״ל·

אל

ברוך אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חוֹשֶׁךְ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל· אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאוֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

אות זֶה הַחוֹדֶשׁ· אַצְתָּ מִכֹּל לְקַדֵּשׁ· וּבוֹ יֶשַׁע לְחַדֵּשׁ: בּוֹחֲרֶיךָ תּוֹבְעִים אוֹתְךָ לְקַדֵּשׁ· וְאַתָּה אוֹתָם מְקַדֵּשׁ· אֵל נַעֲרָץ בַּקֹּדֶשׁ: גְּאֻלָּתָם עַתָּה תְּחַדֵּשׁ· וְצוֹרְרֵיהֶם פִּתְאוֹם לְהָדֵשׁ· וְכָל פֶּה יְרוֹמֵם וְיַקְדִּשׁ: הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם· בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם· נַחֲלָה בְּכָל קְהָלְכֶם· קָדוֹשׁ:

דְּרַשְׁתּוֹ מִכָּל חֳדָשִׁים· וְהִנְחַלְתּוֹ לִקְדוֹשִׁים· הֱיוֹת בּוֹ מְקֻדָּשִׁים: הִזְמַנְתּוֹ לַשְּׁלִישִׁים· לְאֶפְרָתִים מוּגְלָשִׁים· לִמְנוֹת בּוֹ עַד שְׁלֹשִׁים: וּבוֹ תַּפִּיל קְדֵשִׁים· וְתַחְמוֹל עַל צֹאן קָדָשִׁים· בְּבֵית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים

אות זה דיזען בעצייכנעטען מאָנאַט (ניסן) איינזעצט דוא, עוויגער, מעהר דען דיא איבריגען מאָנאַטהע צו היילינען; אין איהם ערנייעזט דוא אונז מיינזט היילי· דיינע פערעהרער ועהנען זיך, דיינע היילינקייט צו פרייזען; אונד דוא היילינסט זיא, גאָטט, געעהרפירכטעט אין היילינען אירישדען· אָ ערנייע דאָך אילט איהרע רעטטונג, צערטריטט פלעטצליך איהרע פיינדע אַללע, דאס יעדער אונד ערהאַבנע, געווייהטע היאנען דיר זינגע· דיזער מאָנאַט (ניסן), ערבטהייל מיזט ער אייך, אין אַללען איירען וואָהנונגען, איירען געמיינדען אַללען: זאָ וויללז דער אַללערהייליגזטע!

דרשתו דיזען מאָנאַט לאָגזט דוא, עוויגער, אַללען מאָנאַטהען פאָר, גאבזט דען היילינען איהן איין, אין איהם געהייליגט צו ווערדען· דען עדלען פירזטען קַאהד ער בערייטעט, דיא אין איהרעם גלאַנצע זיך צייגטען; דרייזיג אונד וואָבער יינער טאַגע צאהל· אין איהם שטירצטעזט דוא, גאָטט, דיא אונליכטיגען; ערבאַר- מעזט דיך דער היילינען שאַאַפע אים אַללערהייליגזטען· דאָ אָנדענקען דעז איידעז דער

אות זה לאת, מיהרת· ובו וגו', בניסן עתידים ישראל לגאל, כנודע במדרשי אגדה· שלישים, כמו (שמות י"ג) ושלישים על כלו· לאפרתים, כמו (שמואל א' א') אפרתי· מוגלשים, ענין גלוי, כמו (שיר ד') שגלשו, והטעם שהראו גדולתם בגלוי· למנות וכו', מכן הוא תמיד מלא, ומונה שלשים יום· קדשים, מלשון לא יהיה קדש (דברים כ"ג)· מפריכים, מכנים

אַרְבָּעָה בְּכֵס מַעְלָה · וְאֶחָד בְּכֵס מַטָּה · כִּי כֵס מַעְלָה
מְכֻוָּן כְּנֶגֶד כֵּס מַטָּה · וְכָל אֲשֶׁר יֵשׁ בְּמַעְלָה יֵשׁ בְּמַטָּה ·
כִּסֵּא מוּל כִּסֵּא · הֵיכָל מוּל הֵיכָל · מִקְדָּשׁ מוּל מִקְדָּשׁ ·
זְבוּל מוּל זְבוּל · מִזְבֵּחַ מוּל מִזְבֵּחַ · בָּנִים מוּל בָּנִים ·
עֲבָדִים מוּל עֲבָדִים · מַלְאָכִים מוּל מַלְאָכִים · מְשָׁרְתִים
מוּל מְשָׁרְתִים · צְבָאוֹת מוּל צְבָאוֹת · כְּרוּבִים מוּל
כְּרוּבִים · אֲלָפִים מוּל אֲלָפִים · רְבָבוֹת מוּל רְבָבוֹת ·
קְדוֹשִׁים מוּל קְדוֹשִׁים · מַחֲנוֹת מוּל מַחֲנוֹת · מַעֲרִיצִים
מוּל מַעֲרִיצִים · מַקְדִּישִׁים מוּל מַקְדִּישִׁים · וּקְדֻשָּׁה
לְקָדוֹשׁ מְשַׁלְּשִׁים ׃ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה
אֶל זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ׃

ישמח משה רצה מודים קדיש שלם ׃

טען פרעגטע דער עוויגע אין דעי שטראהלענדען פייערטהראָנען, פיר אין דען היממלי־
שען, פיינעז אין דען אירדישען טהראָנען (בית המקדש) · דער היממלישע טהראָן
שטעהט דעם אירדישען געגענאיבער ; וואס אָבען אים היממעל זיך בעפינדעט, איזט
אויך אונטען אויף ערדען : טהראָן געגען טהראָן, טעמפעל געגען טעמפעל ; הייליג־
טהום געגען הייליגטהום, געווייהטער וואָהנזיץ געגען געווייהטען וואָהנזיץ ; אַלטאַר
געגען אַלטאַר, זעהנע גאָטטעז געגען זעהנע גאָטטעז ; הייליגע דינער געגען הייליגע
דינער, ענגעל געגען ענגעל ; דינענדע פריעסטער געגען דינענדע פריעסטער, העע־
רע געגען העערע ; כרובים געגען כרובים, טויזענדע געגען טויזענדע ; מירי־
אַדען געגען מיריאַדען, הייליגע געגען הייליגע ; שאַארען געגען שאַארען, אַנבע־
טענדע געגען אַנבעטענדע ; אַללעז פרייזעט דיא הייליגקייט גאָטטעז, וינגעטדעק
סאָנערהייליגטען דאַז : „ דרייאַמאַהל הייליג ! “

(פיר ז'), דרשו, על כנסת ישראל · נאל תרלוי, ישעיה (מ"ח) · ולר וגו', חגיגה (י"ג ע"ב)
מלך שבקיות וכו' · ארבעה וגו', ארבע חיות שבמרכבה (יחזקאל א') · בכם מטה, בית המקדש,
מקום כבוד האלהים · כי כם וכו', מדרש רז"ל, ירושלים של מעלה מכוונת בנגד ירושלים של מטה ·

בעץ ארז · לענופים כארז · באזוב · לנדכאים כאזוב ·
בשני · לשפתותיה כשני · בתולעת · לאל תראי
תולעת : לכל יתגאה מתגאה כארז · שאם לא ימך
כאזוב ויחשב כתולעת · לא יטהר באזוב ובשני
תולעת : ואם לא ישפוך לבו כמים · לא יטהר בזריקת
מים : ומה יתגאה חציר יבש · נוכח אש אוכלה אש ·
ומה יעוז ציץ גאה · נוכח אל גאה גאה · והוא רוכב
שחקים בגאוה : גאה על גאים · מתנשא על נשאים ·
ומתגאה כארז על מתגאים · ועניו כאזוב על נדכאים ·
וצר בעולמו חמשה מיני גאים : שור בבהמה · אריה
בחיה · נשר במעופפים · ואדם בכלם · ומלך מתגאה
על כלם · לבש גאות מכלם · חקקם בכסא שביבי אש ·

ארבעה

דיא , וויא נידער , עמפאָר געשטאָנדען געריינגט , איט איזאָפ דיא , וויא איזאָפ ,
גענידריגטען ; איט הָכראָטהער טנור דיא איינער טעגען איט פורפורפּען גלייכען ,
איט קערמעז : וואורמבלוט דיא ווערכן , דענען אויטה נוגעשפרָכען ווירד · דיס גע-
שיהעט , אויך דאס דער שטאָלצע ניכט , וויא נידער , זיך ערהעבע ; נידריגט ער
זיך ניכט וויא איזאָפ , אַכטעט דעם וואורמע זיך ניכט גלייך — קאָן דורך איזאָפ , דורך
הָכראָטהע טנור ער זיך ניכט רייניגען ; אונד ערגיסעט ער ניכט אנדאכטספאָלל זיין
הערץ , וויא וואססער , ווירד ער ניכט ריין דורך געשפרענגטעז וואססער . וויא קאָן דירר-
רעז גראָז געגען דאז עוויגע , פלאממענפערצעהרענדע פייער שטאָלצירען ? וויא פער-
אעכטער גראזהאַלם מעכטיג זיך לייגען געגען דען עוויגען , פאללערהאבענזטען ? ער ,
דער אללמעכטיגע , רעגירעט מאיעזטעטיש דיא הימאעל , הָאך איבער דיא הָהען ,
ערהאבען איבער דיא ערהאבענען אללע ; לייגעט אין זיינער אללערהאבענהייט זיך דען
שטאָלצען , דיא וויא נידער זיך ערהעבען ; הערקבלאססענד דען דעמיטהיגען , דיא
וויא איזאָפ זיך נידריגען · — אין דער שעפפונג אלל וואלטען דער הָאהייטען פינף : דאז
רינד וואלטעט איבער דאז לאנדהאסע טהיר , איבער דאז ווילדע דער לעווע ; דער אדלער
איבער דאז געפליגעל , דער מענש איבער זיא אללע , אונד ער — גאָטט — אייזט קע-
ניג דעז וועלטאללז , אין אללערהאבענהייט געהיללעט · דיא לייכען דיזער פינף געוואָל-

טען

כו' (דברים ט') · סלכת וגו' , הרז ואזוב ושני תולעת · טיהר וכו' , ויזר על פני המים וגו'
שמות ל"ב) · פשעו וגו' , עוון העגל שמור לדורות · לשפתותיה כשני , שפתותיך כחוט השני
שיר)

הֵם נִקְהֲלוּ עֲבוּרוֹ אֶל כֹּהֵן ׃ וְאָנַף בָּהּ שׁוֹמֵר אִישׁ מְכַהֵן ׃
תָּבֹא אִמּוֹ וְתִנָּתֵן לַכֹּהֵן ׃ וִיכַפֵּר בָּהּ עֲוֹן כֹּהֵן ׃ וּכְמוֹ בָּאֵשׁ
נִשְׂרַף ׃ כֵּן בָּאֵשׁ תּוּשְׂרַף ׃ וּכְמוֹ טוּחַן וְהוּדַק עַד עָפָר ׃
כֵּן תּוּדַק וְתֵעָשֶׂה עָפָר ׃ וּכְמוֹ הוּשְׁלַךְ עֲפָרוֹ אֶל הַמַּיִם ׃
כֵּן תּוּשְׁלַךְ אֲפָרָהּ אֶל הַמַּיִם ׃ וּכְמוֹ נָפְלוּ בוֹ שְׁלֹשֶׁת
אַלְפֵי יוֹשֶׁר ׃ כֵּן יִפְּלוּ בָהּ שְׁלֹשֶׁת מִינֵי כּוֹשֶׁר ׃ וּכְמוֹ
טִנֵּף עַם טָהוֹר ׃ כֵּן תְּטַמֵּא בְּמַגַּע כָּל טָהוֹר ׃ וּכְמוֹ טִהֵר
עַם בּוֹ נִטְמָא ׃ כֵּן תְּטַהֵר אִישׁ אֲשֶׁר נִטְמָא ׃ וּכְמוֹ
פּוּר פִּשְׁעוֹ לְכָל דּוֹר שָׁמוּר לְחַטָּאת ׃ כֵּן תְּהֵא
לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי חַטָּאת ׃ לְהַדִּיחַ דָּמִים ׃ לְכַבֵּס כְּתָמִים ׃
לְנַקּוֹת טִנּוּפִים ׃ לְהַרְחִיץ צוֹאִים ׃ לְהַלְבִּין חֲטָאִים ׃
לְטַהֵר טְמֵאִים ׃ לְקַדֵּשׁ קְדוֹשִׁים ׃ לְהַצְדִּיק עֲמוּסִים ׃

בעת

דעז קאלבעז וועגן, פֿון פריזטער (אהרן), דאס דער עוויגע לירנטע, זיינן היילי׳
גען דינער פֿערטיגען וואלטע : זא ווירד דיא אוטטער דעם פריזטער איבערגעבען,
פֿערזעהנעט יענעז געזאלבטען פריזטערז זינדע. וויא דאז קאלב אין פֿייער פֿערבראננט
וואורדע, זא ווירד דיא קוה פֿערבראננט ; וויא יענעז נערמאהלען, צו שטויב נערשטאס׳
טען וואַרד, זא ווירד דיזע נערשטאסען, אין שטויב געוואנדעלט. וויא דיא אשע דעז
קאלבעז אינז וואססער געוואָרפֿען וואורדע, זא ווירד דיא אשע דער קוה אין דאז וואסער
געוואָרפֿען ; וויא דורך דאז קאלב דריא טויזענד אַן פֿאָן דער פֿראָמען נאַכקאָממלינגען,
זא ווערדען אין דיא אשע דער קוה דריא געווייהעטע געגענשטענדע געוואָרפֿען. וויא
יענעז דאז ריינע פֿאָלק בעפֿלעקטע, זא פֿעראונרייניגט דיזע דורך בעריהרונג אללעז
ריינע ; וויא יענעז, דורך זיינע אשע, דאז פֿאָלק רייניגטע, זא רייניגט זיא דען פֿער׳
אונרייניגטען מענשען. וויא דיא מיט דעם קאלבע פֿעראיבטע זינדע אין אללע צייטאל׳
טער נערשטרייעט, דאז פֿערברעכען אויפֿבעוואהרט וואורדע : זא ווירד דיא אשע
דער קוה בעוואהרעט צום רייניגונגזוואססער. זא ווערדען בלוטפֿלעקען געטילגט, פֿלעק׳
קען הינוועג געוואַשען ; זא ווירד שמוץ אונד אונפֿלאַטה אין רייניגקייט געוואנדעלט.
דיא פֿערגעהונגען ערלעשען, ריין זינד דיא אונרייניגען אללע ; געהייליגט ווערדען דיא
הייליגען, דיא געלויבטען (ישראל) גערעכט געשפּראָכען. מיט לעדערנהאלן ווערדען
דיא

אלף, שור יבקר, כנגד חמשה חומשי תורה. לח וחדוש, (פיר ה׳) כמו להקב״ה. חרטמי
מענין בחרט (שמות ל״ב). נג כתמים, לעמוד בחוקה ובשלימות. ותכף וגו׳, ופאהרן התחנף
וכו׳

היא נקובה· לכל קרבן אשי לא שוה· שהם זכרים והיא
נקבה· לטהר שמצת עגל תועבה: הם המירו כבוד
בבן פרה· וסוררו בו כפרה· תבא אמו אשר היא
פרה· ותהיה לעם כפרה: הם האדימו בו פנים·
ואדמו עצם מפנינים· תבא אמו אשר היא אדמת
פנים· ובה צח ואדום ישא פנים: הם חרטוהו הוית
צג כתמים· ובה חיבו מהוות תמימים· תבא אמו
תמימת תמימים· ובה יטהר תמה הצור תמים: הם
שחוו לפסל כל מום· ונענשו בו הוות בעלי מום· תבא
אמו אשר אין בה מום· להדיח דמי יפה ואין בה מום:
הם זממו בעגל למעול· ויזבחו לו ויפרקו עול· תבא
אמו אשר לא עלה עליה על· ותנתן על שכמם כעול:

הם

איך, פאן דען פלעקען דעז גרייליכן קאלבעז (עגל) צו רייניגען· זא (ישראל) וואַ
דעלטען פערעהרונג גאטטעז אין בילדניז איינעז קאלבעז, וואָרען אבטריניג, וויא
ווילדע קיה: זא קאממע דיא מוטטער דעז קאלבעז, דיא קוה, זייא זיהנאָפפער פיר
דאז פאלק· זא גלענצטען בייא דינזטע דעז קאלבעז מיט ראָטהען געזיכטערן, דיא
פארבע רעטהער דען פנינים: זא ווירד דיא מוטטער, ראָטה פאָן פארבע, גע-
אָפפערט, אונד דיא געטטליכע מאַיעזטעט בעגנאָדיגע דיא נאַציאָן· זא פעראַכטען
דאז קאלב, שטעללטען עז פאָללקאָממען פעהלס, מאַכטען זיך שולדיג, דער פאָלל-
קאָממענהייט פערלוסטיג; אונד דורך דיא מוטטער, פאָללקאָממען פעהלערפרייא,
רייניגעט דיא טרעפליכען איזראַעליטען דער שעפפער, דעססען טהון אָהנע פעהל
איזט· זא, דיא פערדאָרבענען, דיענטען דעם געברעכליכען געבילדע, וואָרען שטראַפ-
באַר, פעהלערהאַפט; אונד דיא פעהלערפרייע מוטטער דעז קאלבעז וואַשעט דיא
בלוטשולד דעז פאָרטהייליגען פאָלקעז הינוועג. זא ענטוואַרפען פערברעכערישע פּלע-
נע מיט דעם קאלבע, אָפפערטען איהם, ענטלעדיגטען זיך דעז זאַנפטען יאָכעז
דער געזעצע; דרום ליגט דער אָפפערדינזט דער מוטטער, דיא נאָך קיין יאָך בע-
לאַסטעטע, וויא שווערעז יאָך אויף איהרען שולטערן· זא פערזאַממעלטען זיך, אום
דעז

בסכתר, כמו (ירמיה י"ז) אספתי שלומי· בנשיקה, בעיון קל ונוח כנשיקה· בתשוקה, בשקידה
ותשוקה רבה· בכבישה, העלם ויעלימו (ויקרא כ') תרגם אונקלוס מכבש יכבשון· סבך וגו',
מתורגם בלשון נקיה, להרחיק הכנגמה· ובשיוות וגו', חמשה שמות יש לה, פרה, עגלה,
הלף

פרה אדמה עושיה מטמאה · והיא עשויה לטהר כל
טומאה · ואפרה נעשה אב הטומאה · והיא מטהרת
אבי אבות הטומאה: בכן אין להבין סוד תורתך · ולא
זקוק אמרתך · ולא צרוף גזרותיך: בכן אין להמיר
ולא להתמיר: אין להרהר ולא להרהר · אין לידע
ולא לידע · עמוקה משאול מה תדע · נעו מעגלותיה
לא תדע: זו באמירה וזו בגזרה · זו באסיפה וזו
בחסיפה · זו בנשיקה וזו בתשוקה · זו בכבישה וזו
בהפרשה · זו בדרישה וזו בחרישה · וכל אמרה
החקוק בה חקה · אין להרהר ולומר על מה נחקקה ·
שבך נתנה בנשיקה: וכלם נכוחים למבין · וכל
המשכיל יבין · חוץ מטעמי פרה שאין להבין · וכל
חכם לבדל מבין · חפציה אין להבין: ובשמות תעודה

היא

רָאטהע קוה פֿעראונרייניגעט דיא זיא בערייטען, אונד זיא ווירד דארגעבראכט, אללעז
אונרייניע צו רייניגען; איהרע אַשע ווירד הויפטאונרייניגקייט, אונד רייניגט דאז העכ=
זטע אונריינע. זאָ אונבעגרייפליך זינד דיינע געהיימניססע אללען לעהרערן, עוויגער!
דיינע לויטערן ווארטע, דיינע געלייטערטען אויזשפריכע. דא איזט ניכטז צו פֿער=
טוישען, ניכטז צו פֿערוועכזעלן; ניכט נאכצודענקען, ניכט פֿאראויזזען צו אורטהיי=
לען; ניעמאנד ווייס עז, ניעמאנד קאן עז קונדמאכען. טיפֿער איזט'ז אלז דיא אונטער=
וועלט, וואז קאננסט דוא וויזזען? פֿאר דיר הינטווינדען דיא פֿפֿאדע, דוא ווייסט ניכטז.
דיס איזט רעדע, יענעז געזעץ; דיס געהיים, יענעז אפֿפֿענבאר. מאנכעז איזט
לייכט אונד אנגענעהם, מאנכעז ערפֿאָדערט אנשטרענגונג; דא זינד פֿערבארגע=
נע אונד ערקלערטע זעצצע, דייטליך אונטערזוכטע אונד פֿערשוויגענע אורזאכען. וואז
דאז ווארט „געזעץ" פֿערקינדעט וואָרד, דא איזט ניכט נאכצודענקען, ניכט צו
פֿראגען: „ווארום ווורדע דיס געזעץ געגעבען?" זאגאב עז דיא געטטליכע
גנאדע. דיא געזעצע אללע, ריכטיג זינד זיא דעם פֿערשטענדיגען, דער ווייזע
פֿערשטעהט זיא; נור דיא אורזאכען דער רָאטהען קוה זינד אונבעגרייפליך, דיא
פֿערשטענדיגסטען, דיא ווייזעסטען פֿערמאגען ניכט, דען געטטליכען ווילען צו פֿער=
שטעהען מיט פֿינף נאמען, וויא דאז לייגיס (תורה), ווירד זיא גענאננט; זיא
גלייכעט אנדערן אספֿערן ניכט, וועלכע אעהנליכען געשלעכטז זינד; זיא איזט אייבי=
ליך

הקלות חמורות · מוציא מזלות יקרות · מתיר מאסורות
מתרות · נותן מטמאות טהורות : מן החלב שומן
הלב · ומן הדם טהול הדם · ומבשר בחלב כחל
החלב : מכלאי בגדים תכלת בסדין : מאשת אח
יבום האח · מאשת איש יפת תואר לאיש · מטמאת
נדה טהרת בתולי אשה · מהתר אסור · ומאסור
התר · מטמא טהור · ומטהור טמא · בהרת ממועט
תטמא · פרחה בכלו עוד כל תטמא · המת בבית
אינו טמא · יצא ממנו אותו מטמא · שעיר יום כפור
מכפר על כל טמא · וכל מעסיקו בגדים מטמא ·

פרה

ניח לערגליעדערטען פערגראבנע טעללע ; דיא מאן געאייגנען בעגריפפע זינד אונז
ענטלאגגען , דאס לייכטע ווירד שווער אונזערם פערשטאנדע · — זא ערלויבט דער
עוויגע , דער דיא שטראהלענדען געשטירנע פיהרעט , דאס אונערלויבט טיינענדע ,
וואנדעלט אין רייגעז דאס אונריינע אוס · פאם אונשליטט ערלויבטע ער אונז דאס הערלי
טאפון , פאם בלוטע דיא בלוטפאללע אידן , אין דער אילבחייטער פלייט אונד אילך גע
איטט ; פערטיטטע מרטען אין דער היאאע בלויען וואללע (תכלת) אם לייגענען קליי
דע , ברודערספרויא אין דער ברודערעהע (יבום) , עהעפרויא דעם פרעמדען אמאנ
נע אין דער געפאנגענען שעננען פרויא (זיהע פ' כי תצא) , דאס אונריינע בלוט דער
אבזאנדערונג אין דעם רייגען בלוטע דער יונגפרויאשאפט · איס ערלויבטען ליגט
אונערלויבטעז , אים אונערלויבטען ערלויבטעז ; אויז דעם אונריינען ענטשטעהעט
רייגעז , אויז דעם רייגען אונריינעז · איין קליינער פלעקקען מאכט אונריין , בליהעט
ער איבער דיא גאנצע הויט אויז , מאכט ער ניכט אונריין ; דאס טאדטע קינד אים מוט
טערלייבע פערונרייניגט ניכט , קאמט עז נור וועלט , פערונרייניגט עז דיא מוט
טער · דער זינדבאק פאם פערזעהנונגסטאגע פערזעהנעט אללע אונריינהייט ,
אונד דיא קליידער סאללער , דיא זיך איט איהם בעשעפטיגען , ווערדען אונריין ; דיא

רעטהע

אין לשורה לפענח, כמו (בראשית מ"א) צפנת פענח · ספן, לשון כסוי, כמו (ירמיה כ"ב) וספון בארז · עלומות, כתומות, כמו (ישעיה כ"ט) ויעלם את עיניכם · הקשורות, מה שנרמזה מקוצר וקשה להבין · לתורות, כמו (שופטים ה') אתונות לקורות · הקלופות, הגלויות · חמורות, כמו (תהלים ס"ט) תאמר · הפרוטות, מפורשות ומפורטות · עטורות, נעכרות ונמנעות · מן החלב, רומז למאמרם ז"ל (חולין ק"ט, עיין שם בתוספות) · בהרת וגו', ויקרא (י"ג) · בבית, כמו לרחם · להמיר לבהמיר, בניהם ענין תמורה · להרהר, מלשון תתחרה (ירמיה י"ב), וכן מתורגם · ולהודיע, אין להודיע · באסיפה,

בהסתר

אל מוקרן במטרה · בראשו חבל ושוט טהרה · לטהרת זאת כרמים נוטרה : לקחו מעפר אשר בכלי · וטהרו וקדשו היכלי · מפי דעת יין חכלילי : ידעו כח נצוח חילי · רחצו והזכו כל קהלי · וחתלו חובש עוצב מחלי : רגל מהיר עוד לאילי · ופרה שניה עש וחילי · ונקדש אלהים יי חילי :

ובכן ולך תעלה קדשה כי אתה קדוש ישראל ומושיע :

אין לשוחח עוצם נפלאותיך · אין להגיד חקר דתותיך · אין להבין תוקף מפעלותיך · אין לפענח עומק פלאותיך · אין לעמוד על סמן מדותיך · אין לחקור סוד הדותיך · ואין להשמיע כל תהלותיך · אין לגלות סוד עדותיך : המפורשות סתומות · הגלויות עלמות · המבוארות חתומות · המשננות עצומות · החקוקות רשמות · החסרות מיתרות · האסורות מותרות · השחורות צחורות · החשופות אטורות · הפרטות אצורות · הכלולות עצורות · הקלות

ובכן זאָ שטייגע היילִיגונג צו דיר עמפאָר , דען דוא ביזט ישראלז היילִיגסטער , ער־ רעטטער !

אין לשוחח אונאויזשפרעכליך , העֶרר , זינד דיינע מעכטיגען וואונדער , אונער־ גרינדליך דיינע געזעצע ; ניאמנד בעגרייפט דיינער טהאטען מאכט , ניאמנד ענטדעקקעט דיא טיפען דיינער וואונדערבארען ווערקע · אונער־ פארשליך זינד דיינע געהיימניספאללען אייגענשאפטען , אונאויפלעזליך דיינע פער־ בארגענען רעטהזעל ; ווער קאן נאך ווירדען לאבלידער דיר ערטעהנען לאססען? ווער דיינע געהיימען צייגניזע ענטדעקקען? דאס דייטליך שיינענדע איזט אונבעגרייפליך , דאס אפפענבארע פערהאללען ; אונדייטליך איסט דאס ערקלערטע , דאס שארף אונ־ טערזוכטע אונפערשטענדליך · וואס טיף געגראבען שיינט איזט פלאך געלייכנעט , דאס אנגעלעהנטע איבערפליסיג ; אויפגעלעזט איזט דאס פערדוקקלטע , גלענ־ צענד העלל דאס דונקלע · דיא קונדגעמאכטען לעהרען זינד פערהיללעט , דיא גע־

נויא

מעוניהם· טהור וקדוש האיר עיניהם· קדוש:
אצילי עם עולי גולה· כחשבו קץ גאלה· עלות בנות
בית בגילה· לחגי זכריה ומלאכי נגלה· ולהם
אל כמחזה גלה· קץ זמן פרה ועגלה: ערוך מול גורן
עטלה· זאת עשות בחוק מגלה· לטהר טומאת סורה
וגולה: זממו בנות בתי חצרים· על צחיח סלע
מבצרים· מפני טמאת תהום מאצרים· רגלו בם
מלאות עברים· בתוכם נולדים ושם כרים· עד יגדלו
פכח כגבורים· בעת יפריחו כבעלי דברים· יגישו למו
איתני שורים· מרפינים להחזיק ילדים גבורים: ירכיבו
על גבם דלתות· כאיש על דגלו באותות· על הרך
שלוח לאתות: רגל מלהוציא חוץ מדלתות· בלי
להאהל בטמאת מיתות· הדקדוק טהרות שמור
כרתות: בידם כוסות אבן למלאות· מים קדושים
בם לדלות· מי נדה לקצם להעלות: יעלו משם לבית
עזרה· זכים משגאות הרהור זרה· להוציא דשן
השמור לעזרה: קנקן החבו שם בחפירה· מלא מאן
אפר פרה· לתשע מאות וששים לתפארה· יביאו

איל

זאת הוקשת, אצילי עם, דיזער פיוט פֿעהלט אין דען אעהרעזטען
תפלות, בעזאנדערז אין דען פאזיטע-דרוק.
אער אויזגאבבען, דא ער ברוב הקהלות ניכט געזאגט ווירד. דעננאך האָרדע
ער היר אבגעדרוקט, דאמיט ער פיר דיא קהלות קדושות, אין דענען ער
געזאגט ווירד, ניכט פֿעהלען זאָלל. אבער איבערזעטצונג אונד באור בלייבען
וועג, דא זאָלכע פיר רוב הקהלות קיינען נוטצען העטטען, אונד אָהנעהין
דער אינהאלט דיזעז פיוט, דער אויז דען דינים בעשטעהעט, וועלכע ביים
דער איבערזעטצונג דעז ספר פרה אדומה שטאַטט פֿאנדען, אים דייטשען ניכט
פֿערשטענדליך גענוג געמאכט ווערדען קאנן·

ובכן

טהורה תהיה לאדמות ממום : יעשה מהון כהן כבש
פרה . כפה מול אוטם בהוד תפארה . להוציא הבה
תמימה חטאת תמה מפירה : מסעדיו אתו יצאו להר
המשחה . נחץ טבול שנית עבור כורה שוחה . סדר
מערכת ולא שהה : עמד מקדם ופניו למערב . פרה
שחט ודם לא עירב . צת בה חריות ומוקדה הירב :
קם מול שער איתון ודם שבע יזה . רענן ארז ואזוב
ושני יחזה . שמע לכל עץ ארז זה ואזוב זה : תרגלה
והלקה לשלשה חלקים . כל משמרות שלשה
מחלקים . תבונה למשמרת עד נקוקים יקים :

בקלת קהלות אומרים זה :

זאת הוקשת מאוד בעיניהם . איך לטהר בית
מעוניהם

דעם פריזטער ווארד איין גאנג פיר דיא קוה געפֿערטיגט ; פראכטפֿאללע געוועל-
בע דעם גרונדע געגעניבער , דיא פֿעהלערפֿרייא הינאויז צו פֿיהרען , וועלכע דיא
זינדען דער פֿראממען כסליא הינוועג רייניגט . דעז פריזטערז געהילפֿען גינגען מיט
איהם הינאויז אויף דען עהלבערג , דא באדעטע ער איינענדז דאז צווייטע מאל זיך , אויך
דער בעזטיממטע אילטען , דיא פֿאללגרובען בערייטען ; לעגטע אורדענטליך האלץ
אנגזפֿאלל דאז האלץ צום אנפֿעערן אן . געגען אבענד שטעללטע ער זיך , דאז געזיכט
געגען אבענד געווענדעט ; שלאכטעטע דיא קוה , איטטע דאז בלוט ניכט ; צינדעטע
מיט דירדען רייזערן זיא אן , ליס גראסטע פֿלאממע עמפאר לאדערן . ער שטאנד געגען
דאז טהאר איתון , שפרענגטע זיבען מאל דאז בלוט ; דער שלאכקען לעדער
האלץ , דען איזאפ , דיא ראטהע שנור טוויצטע ער אן , ריף אללען מיטטעהענדען
צו : „ דיז איזט צעדערנהאלץ , דיז איזאפ ! " איין דרייא טהיילע ווארד געוואהנטער
ווייזע דיא אשע אבגעזאנדערט , איין דריטטהייל פֿאן אללע וואכען פֿערטהיילעט . דיא
אשע דער קוה (אשה"ז) ליגט בערייטעט , אויפֿבעוואהרעט ביז איינזט דער עוויגע
דיא אן דער ערדע פֿערגראבענען צום לעבען ערוועקקעט .

זאת

אמורה סגוה , לשון רז"ל , המסנן את היין (שבת קל"ט ע"ב) , בל"א דורכזייהען , רייניגען . בדולח וגו' , כל הכשר בפרה פסול בעגלה ערופה וכן להפוך . ופרות , ראה ב' מסכת פרה (פרק ג' משנה ה') . כפה וגו' , ראה שם (שם משנה ו' וגו') . שניה , אחר טבול שחרית . כורה שוחה , הנזוקים (פרה ג' ז') . חריות , זמורות של דקל (שם ט') . שער איתון , שער ידוע במקדש (יחזקאל מ') . תרגלה , ענין רגילות והתמדה . תבונה וגו' , כ"זרתי למעלה בחרו רמזו וגו' . נקוקים , המתים השוכבים בקברים בנקיקי הסלעים .

שֶׁכָּל הַפָּרוֹת כָּלוֹת וְשֶׁלְּךָ לָעַד עוֹמֶדֶת׃

אֵל נָא לְעוֹלָם תּוּעֲרָץ׃ וּלְעוֹלָם תּוּקְדָּשׁ׃ וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא׃ הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים׃ מַלְכוּתוֹ נֶצַח׃ נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ׃ סַפְּרוּ עֻזּוֹ׃ פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו׃ קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ׃ רוֹן שִׁיר וָשֶׁבַח׃ תּוֹקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ׃

לְטַהֵר טְמֵאִים׃ לְטַמֵּא טְהוֹרִים׃ בְּאוֹמֶר קָדוֹשׁ׃

אִמְרָה סְטוּנָה וּצְרוּפָה׃ בְּדוּלָה בְּדָתָהּ מֵעֲרוּפָה׃ גְּדֵלָה כְּרַעֲנָן לִתְרוּפָה׃ דְּרוּשָׁה בְּזִקּוּק שִׁבְעָה מִשִּׁבְעָה׃ הַזָּיוֹת טְבִילוֹת וְכִבּוּסִים שִׁבְעָה׃ וּפָרוֹת וְכֹהֲנִים טְהוֹרִים וּטְמֵאִים שִׁבְעָה׃ זִקְנֵי גָזִית תְּמִימִים מִמּוּם׃ חֲבוּאֶיהָ יְבַקְּרוּ לְבַל הֱיוֹת בָּהּ מוּם׃

טהורה

זיינע (משה'ז) קוה דויערטע איממער פֿארט׃ „דיא קיהע ﭏלע פֿערגעהען, דיא דייניגע ﭏליין בלייבעט פֿיר אונד פֿיר.“

אל נא דוא, אָ גאָטט, ווירסט עוויגליך געפֿירכטעט, געהייליגעט פֿיר אונד פֿיר; עוויגקייטען היינדורך רעגירעסט דוא, ערהעבעסט איבער ﭏלעס דיך, עוויגער, קעניג, פֿורכטבארער, ערהאבענסטער, ﭏלערהייליגסטער! דען דוא ביזט ﭏלער קעניגע קעניג, — יא, איממער דויערנד איזט דיינע רעגירונג! זאָ שפרעכעט פֿאָן זיינען טהאַטען, ערצעהלעט זיינע מאכט, פֿערהערליכעט איהן, איהר, זיינע שאַרען! הייליגעט איהן, ערהעבעט איהן; פֿרייערנרוף, לאָבגעזאנג, לויטע היאנע טענע זיינע פֿערהערליכונג!

לטהר זאָ ווערדען דיא אונריינען גערייניגט, דיא ריינען פֿעראונרייניגט דורך דאַס וואָרט דעס ﭏלערהייליגסטען!

אמרה ריין, געלייטערט וואָרד דיא פֿעראָרדנונג פֿאָרגעטראַגען; פֿערשידען פֿאָן געזעצלעדער קאַלבע, דערען גניק אבגעשלאַגען ווארדע, לאָסט דיא הייליגונג געדייהען. גענויא ווירד דיא צאַהל זיבען אונטערשיעדעט; דאַס בלוטשפרענגען, באַדען, קליידערוואַשען, דאַס רייניגען דורך דיא אַשע דער קוה, דאַס ריינ- אָדער אונריינזיין דער פריעסטער — ﭏלעס ערפֿאָרדערט דיא בעאָבאַכטונג דער צאַהל זיבען: דיא עלטעסטען אין יענעם הייליגען געוועלבע, פֿריי פֿאָן ﭏלען קערפערליכען געברעכען, אונטערזוכטען דיא געהייזטען שטעלען (אַן דער קוה), דאַס זיא ריין, אָהנע פֿעהלער, פֿאָלקאָממען רעטה זייא. אויז דען איטטעלן דעס האָהען:

מורה הלכה לשעתה· ידעו בה הליכות· ושנון הלכות·
אלה הנערכות· ואלה המתהלכות· ראיתה איך
לחזות· דמה איך להזות· באורה מלהבזות· להזות
למוצאות: בדבור אמור אל הכהנים שנה עוז פניו·
שב ויערוך זאת לפניו· והאיר עיניו: יען כנאמר לו
ולקחו לטמא· פלצות ביעתתו ושת מי יתן טהור
מטמא: קושט אמרי פרה· כל טהור מטמאה· ואיך
היא תעביר רוח הטמאה: לו הגיד אל חקה חקקתי·
ומה תתגלה דע· עמוקה משאול מה תדע: יבא אפר
פרה· להלבין טנוף בן פרה· הוות כפרה· לסוררה
כפרה· רמז בויקחו אליך פרה· היות פרתו מותמדת·

שבל

„גאָטט, אויז איינען נאַכקאָממען איהן, דען וויזען, עמפאָר בליהען, דער צור גע־
„הערינגען צייט פֿערקאָרדנונגען ערטהיילט!" איהנען ווארדען פֿאָרטרייפֿטען קונד
געטהאַן, וועלכען איינגעטערפט; דיזע קורץ דאַרגעשטעללט, יענע ווייטלייפֿיג
ערקלערעט. וואַ זיא (דיא פרה אדומה) צו בעטרייבען, וואַ איהר בלוט צו שפּרענגען
איזט, געווירדיגעט ווארדע ער, דיזע ערקלערונגען דעם געליבטען פֿאָלקע צו
פֿערקינדען. ביים אויזשפּרוכע: „זאָג'ז דען פּריזטערן!" פֿערוונדערטע ער
(משה) דיא געזיכטספֿאַרבע; דאָך, אַלז איהם דיזעז הערנאָך דאַרגעשטעללט וואַרד,
דאַ ווארדען דיא אויגען איהם ערלייכטעט. דער בעפֿעהל קאַם איהם צו: „מאַן
נעהמע פֿיר דען אונרייגען פֿאָן יענער אַשע!" אונד ער בעבטע, ריף: „ווער קאַן
„ריינעז אויז אונרייגעם הערפֿאָר ברינגען? פֿירוואָהר! דיא ראָטהע קוה פֿערמאָג־
„רייניגעט אַללעז רייגע, וויא זאָלל זיא נון דען אונרייגען גייזט פֿערטרייבען?" אונד
איהם פֿערקינדעטע גאָטט: „איך האַבע דיס געזעץ געגעבען, וואַז איהעזט דיא
„דיך, עז צו ערגרינדען? טיפֿער דען דיא אונטערוועלט איזט'ז, וואַז קאַננזט דיא
„וויזזען? דיא האַטטע דער קוה ערטיינע, רייאע דיא זינדע הינוועג, דיא איט דעם
„קאַלבע (עגל) בעגאַנגען ווארדע, פֿערזעהנע פֿיר דיא מאַטריניגען, טעלכע וויא
„ווילדע קוה מבוויכען. סגגעדייטעט איזט'ז: „„מאַן נעהמע דיר איינע קוה!""

זיינע

מתחלת: ר' אלעזר אומר, מגלה נח וכו'. בילד תחן, נתחזק בתחנה· בדבור וגו', רומז למדרש ז"ל, שבשעה שאמר הקב"ה למשה, אמור אל הכהנים וכו' (ויקרא כ"א), שאל משה, ואם נטמא במה מטהר? ולא השיבו הקב"ה, ונשתנה פניו של משה, וכשהגיע לפרשת פרה, אמר לו הקב"ה, זו היא טהרתו· פלצות, רעדה· לסוררה כפרה· ישראל (הושע ד') · רמז וגו', כמו שדרשו על מאמר ויקחו אליך פרה, שפרתו של משה קיימת לעולם

ואין לחקור חקה · ואין להחליש חלקה · ואין לידע ערכה · ואין להבין דרכה · אלהים הבין דרכה:

ה׳ וקים נורא ומרום וקדוש:

אצורה ומפורשה · עצורה ולא מפורשה · זאת חקת הפרשה · בכל שנה מתפרשה : לבעלי אספות · הודותיה חסופות · וכל צרורות כסופות · דקדוקיה ספות : ערוכה ושמורה · קצובה וגמורה · דרושה ואמורה · בקלה וחמורה : זינה לעניו · בפניני מעוניו · והגיה עיניו · בפוץ מעייניו : רעד כהסכית טעם תחלת משנתה · פרה בת שתים עגלה בת שנתה · כצר ציר תהן כקשב שמועתה · נא מני יפרת

מורה

שטראמע דאהין ניכט בעריטען · נור דוא, עוויגער, קענגזט דיזע באהן,

אימערלעבענדער, אונפערענדערליכער, פורכטבארער, ער-האבענזטער, אללערהייליגזטער!

אצורה פערשלאססען איזט דער ווייזהייט זין, אונזרער פערנונפט ענטלאגען, אונ-ערקלערט ; דיזער שבטנימט דאז געזעצלע איזט׳ז , דער מאזעהרליך פארגעלעזען ווירד · דען זאבאלער (טריפגעלעהרטען) ווארד איין טהייל דער רעטה-זעל אפפענבארעט אונד דיא זעלען אללע זעהנען נאך דער אענגע דער אונטער-זוכונגען זיך · זארגפעלטיג איזט עז פארגעטראגען, פאללקאממען בעשטיממט ; אין דייטליכען ווארטען אונטערזוכעט, דאז געריגגע, דאז וויכטיגע · דען דעמיטהי-גען (משה) וואפפנעטע דער עוויגע אין דעם גלאנצפאללען, געטטליכען וואהנזין ; ערלייכטעטע דיא אויגען איהם, אום דער ווייזהייט קוועללע איהם ענטגעגען שטרע-מען · בעבענד פערנאהם דער פראפעט דען אנפאנג דער פערהאנדלונג : „ דיא רטהע קוה וואס נוייא יאהרע , דאז פאפערקאלב איין יאהר אלט זיין · “ ברינזטיג בעטעטע דער געטטליכע געזאנדטע , דאס ער דען בעפעהל הערטע : „ לאס דאך , גאטט “

אצורה, ענין סגור · ומפורשה, מובדלת · עצורה, כמו (שמואל א׳ כ״א) עצורה לנו · לבעלי אספות, קהלת (י״ב) · חשופות, גלויות · צרורות, כמו לנפשות, על פס (שמואל א׳ כ״ה) צרורה בצרור החיים. כסופות, כמו (בראשית ל״א) נכסוף נכספת · ספות, כמו (דברים כ״ט) ספות הרוה · בפניני, השמים הבהירים כפנינים. תחלת וגו׳, מסכת פרה

לכבסם תטהר. מעוונם אותם לטהר: תקרא כהן.
בחטאך באזוב מתכהן. חזון טהורים וזרוק כמכהן.
תמור דם מקח אלעזר הכהן:

ימלוך יי לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:
ואתה קדוש יושב תהלות ישראל אל נא:

אמרתי אחכמה והיא רחוקה. שח איתיאל עדי זאת
חקה. בלא נפלאת היא ולא רחוקה. זאת
פליאה היא ומרוחקה. מלפניה משפט וחקה. ומאחריה
תורה וחקה. בחרות חקוקה. ובלוחות לב מחקה. מרוק
תלולה ומשאול עמוקה. מדרי ארקא. מסלתה
חמוקה. בכן אין לעמוד בסודה. ואין להגיע יסודה.

ואין

גען פֿאללען! יא, פריעסטער ערנענסט דוא, עוויגער. מאזעס, נעבסט איהם אהרן
דיא זינדען דער פריעסטער ליכען נאַכקאָמען הינווענג; מיט רייניגעם וואַססער בע-
שפרענגעסט דוא אונז, שטאַטט דעז בלוטעז, דאַז דער פריעסטער אלעזר נאַהם.
ימלוך דיין גאָטט ווירד עוויג רעגירען, דיין העררליכ, ציון! דורך אללע געשלעכטער,
הללויה. ואתה קדוש זאָ טהראָנע דאָך, אללערהייליגסטער,
עוויגער, אונטער דען לאָבגעזענגען ישראלז!

אמרתי „איך דאַכטע: איך וויל וועיזע דאַרין ווערדען; אבער פֿערן איזט עס פֿאָן מיר.“
זאָ שפראַך איתיאל (שלמה) פֿאָן דיזעם געזעצע. אין דער לעהרע, דיא
אונז ניכט פֿערבאָרגען, ניכט פֿערן איזט, איזט דיזע פֿאָרשריפֿט דאָך פֿערבאָר-
גען, פֿער אונזערן פֿערשטאַנדע. דער אַנפֿאַנג איזט געזעצליכע ווייזונג, לעהרע
אונד געזעץ דאַז ענדע; פֿעסטגעזעצט אין דיא טאַפֿעלן דעז הערצענז געגראַבען. העהער
איזט עז, אַלז דיא היממעל, טיפֿער דען דיא אונטערוועלט; דען בעוואָהנערן דעז
ערדבאַללז איזט דער וועג דאַהין פֿערהאָלען, דרום לעסט זיך דאַז געהיימניס ניכט ער-
פֿאָרשען, דער גרונד ניכט ערררייכען; ניאַמאַנד קאַן דיזעז געזעץ ערגרינדען, ניאַמאַנד
דיא לאַגע ערראַטהען. דער ווערטה דיזער געהיימניסע לעסט זיך ניכט שעטצען, דיא
שטראַפֿע

האמילוני. הרב לכנסם, תהלות (נ"א). מתכהן, יחזקאל ממלכת כהנים (שמות י"ט).
אמרתי איתיאל, כנקרא שלמה (משלי ל') לפי מדרש חז"ל. מלפניה וגו', תחלת הפרשה
(במדבר י"ט) זאת חקת התורה, וסופה לחקת עולם. מחקה, כמו (יחזקאל ח')
מחוקה על הקיר. תלולה, כמו (יחזקאל י"ז) ותלול. ארקא, ארץ בלשון כשדים (ירמיה י').
חמוקה, כמו חמק (שיר ה'). להגיע, עמק גורל, כמו בדברי חז"ל למטילין אלפין.

אצורה

בקוריה באגר משזר · פעלתה בסגן בעדי משזר · חזן צפונה לטהרת עם אל עזר · צוה צור לציר צור צרורה לאלעזר :

עולם ומלואו שלך · חפצת להצדיק קהלך · חזן על כן אוחיל לך · להגשים תחי אטומי פעלך :

ברוך אתה יי מחיה המתים :

קפאון חוק אלפת היקר · לוטה באור יקר · חשוף לעם מיקר · לעמוד על עקר : רעבים לפענח דתיה · פענח מדותיה · צמאים גמות חדותיה · גלה עדותיה : שמץ דגלים טהר · מצרף ומטהר · הרב לכבסם

ודרתינוועהנע · ביזאויך נוייא פערבונדנען האַרע ווארד דיא טענהייט (דער קיה) אונטערזוכעט , איהרען דינזט פערריכטעטע דער שטעללפערטרעטער (דעז האָהענפריעסטערז) אים פראַכטגעוואַנד פאָן געלווירנטען פעדען ; בעוואַה־רעט ווארד דיא אַטע נור רייניגונג , דעז פאָן גאָטט גערעטטעטען פאָלקעז , זיי־נעם געזאַנדטען (משה) בעפאַהל דער שעפפער : „ גיב נור בעוואַהרונג זיא הין „ דעם אלעזר ! "

עולם דיין איזט דיא וועלט אונד וואַז זיא פיללעט , דער דוא דיינער געמיינדען הייל בע־שלאָססעזט ! דריק האַררען ויר דיינער , דאָס דוא איט זעגענפאַללען רעגען מייזט דיינע בעגראַבנען געטעסטע בעלעבעזט ·

קפאון דאַז דונקלע געזעץ דער עדלען לעהרע , פערהיללעט וואַר זיין געלענדעני־ניכט ; דאָך אָפפענבאַרעט וואַרד עז דעם ערקאָהרנען פאָלקע , איהם ווארד דער גרונד ענטדעקקעט · ווא בעגיריג וואַרען זיא , דיא איינגעטאָפטען דיזער פאַרטריפטען צו ענטהיללען ! וויא לעכצטען זיא , דיא רעטהזעל אללע צו פערשלוקקען , דיא נייגליזע צו אָפפענבאַרען ! רייניגע פאָן פלעקקען ישראלז פאַנירע , דער דוא דיא הערלען רייניגעזט , לייטערזט , וואַסטע זיא איינענדז פעללינג ריין פאָן איהרען פערגעהונ־גען

(תהלות ס״ח) הרים גבנונים · לחזכה, להחזין חותם · הלך, חללוי · סקר, למין הבטה בלשון כשדים · בקיריה, פירותה · מלפתל, כמו (דברים ל״ב), ופתלתול · כמין, מין ומכתים · בחגד משוזר · שלא תהיינה בה שתי שערות שחורות או לבנות אגודות ומשוזרות זו לזו, כחוט משזר, שהוא כשר לפנים · נור לרורה, כמו (ישעיה ח״ת) נור תעודה · עולם להגשים וכו׳ · נגשם בדבות יחיה הקב״ה את המתים, כמו שאמרו במדרש · קפאון, כמו (זכריה י״ד) וקפאון · הלפת, מלשון החלף (משלי כ״ב) · לוטה, כמו (מלכים א׳ י״ט) וילט · לפענה, כמו (ראשית מ״א) צפנת פענח · גמות, כמו (שם כ״ד)

רשון למשמר חקה. זר שבעתים מזוקקה. חוק טהור
מטמא מחוקקה. טבועה בלא רחוקה. והיא רחוקה.
יחוסה אטורה ודחוקה. חון בתמת חמוקה בה
מחוקקה. לטהרת חשוקה נחקקה זאת חקה:
מקומה יגלה. מעמקיה ידלה. חין לעת יגלה. גנוניו
יעלה: ברוך אתה יי מגן אברהם:

אתה גבור עד להחיות מתים.

ממרה חקה גזר. מגבנון אמרה נגזר. נאמן לאונה
נתאזר. נצח עדי כן בנזרה נזר. סלול צפוניה
חלץ אזר. סקר באביה ונחשב למוזר. ערך בה חוק
לעם מפזר. עטור מלפתל עקש במין וזר. פאר

בקוריה

בעוואהרעט; מיט זיבענמאהל ריינער לויטערקייט געקרענטע, אונוואנדעלבאר געזעצט —
אונריינהייט מיט ריינהייט וואנדעלן! אין דער אונזערם הערצען נאהען תורה
איינגעטראגען, אונד — וויא פערן פאן מענשליכער ווייזהייט! וועלכע געהייאע
טרעפליכקייט, אונזערן בעגריפפען ענטלאגען! זא ווארדען פערבארגענע פלעקען
פערוויטעט, נור רייניגונג דער געליבטען נאהען ווארדע דיזעז געזעץ געגעבען. —
ענטדעקעט ווירד דיא געהייאע שטעללע מיינעז, אוי דער ווייזהייט טיפען קוועללען
געשעפפעט, וואן דער עוויגע זיך האפפענבאהרעט, דיא פאן איהם געטילעטען שמאך
העבעט.

ממרה אין מרה ווארד דיא פארשריפט געגעבען, אויף דעם ערהאבענען (סיני)
דאז לעבענדע ווארט דער בעפעהל פערקינדעט; מיט מוטה מואגירטעטע דער
טרייע (משה) זיך, זיא לו פערנעהמען, אונד מיט אונפערגענגליכער קראפט ווארד
ער געקרעננט. דיא געהייאניזזע לעבענען טרעבטע דער פראפעט, בעטראכטע-
טע געגנווארדיא איהם גרעסערען פריכטע; דיא ווייזונג סטעללטע ער דעם אינט נער-
שטרייעטען פאלקע דאר, אויף דאס דער פרעמדע, שפעקעספיגע לייגנער ניכט
ווידערזין

מענין ונקיקי הסלעים (ישעיה ז׳). על אופן, מענין על אפניו (משלי כ״ה). המזוקקה
והמשוזקת, כמו ויעזקהו ויסקלהו (ישעיה ה׳). טבועה, חקוקה כמטבע. בלא רחוקה,
כינוי לתורה. כאמור (דברים ל״ה): ולא רחוקה. והיא רחוקה, מאמר שלמה (קהלת ז׳):
אמרתי אחכמה, והיא רחוקה ממני, ודרשו רז״ל על פרה אדומה. אטורה, כמו (תהלות כ״ט)
תאטר עלי. ודחוקה, לחולה ונסתרה. בתמת תמוקה, בתמים נסתרים, כמו (ירמיה ל״א)
תתחמקין.

מרה וגו׳ במרה נצטוו ישראל על הפרה, ועיקר מלותה בסיני. ומגבנון, סיני, על שם
(תהלות

בשובע שמחתם · ענק תפאר אותם : פנה אותם לצדקם · צמחי צמח להבקם · קדוש מכל עון נקם · רם בטוב חזקם · שמרם ובצלך דבקם · שכנם וכאזור הדביקם · תאמר בדתך להמתיקם · בקריעת ים סוף ובמכת בכורים שונאיך להנקיקם : עזרת

הקזן וותחיל ברוך אתה ·

מסוד חכמים ונבונים · ומלמד דעת מבינים · אפתחה פי בשיר ורננים · להודות ולהלל פני שוכן מעונים :

אצולת אומן בצרוף זקוקה · בנבכיה זאת בלט פקוקה · גלומה עלומה ונקוקה · דבורה על אופן חקוקה · המסוקלה והמעוקה הראשונה

דשון

גער, דוא ביזט אוא איהרע הערפנונג! פערלייה' איהנען דער פרידען פילע, דיינע פאלאקכט ערהעהע איהרען גלאנץ· ווענדע דיך צו איהנען, שפרעכע זיא געדעכט, שילע דיא ערדען שפרעמליכגע אללע! רייניגע זיא פאן אללען פערגעהונגען, הייליג- זטער, לאס, ערהאבענסטער, גליק אונד אסכט לוטהייל איהנען ווערדען! בעוואה- רע זיא אין שטעטען דיינער היאנלישען פאלגעוואללט, דאס, ווא גורט דעם לייבע דיר אנהאנגענד, זיא זיכער רוהען· גיב, או גאטט, דאס דיינער לעהרע זיסיגקייט איה- נען צוגעטהיילט ווערדע, ראטטע דיינע פיינדע אויז, ווא עהעדעם, דא דוא דאמ- טיפאיטער טאפלטעטעזט, דיא ערזטגעבארנען (אין אלרים) שלוגזט·

מסוד אים ראטהע דער פערשטענדיגען, דער וויזען, אונטעררריכטעט דורך ער- קענטנים דער איינזיכטספאללען, עפפנע איך דען אונד איט געזענגען, איט היאנען דאנקענד דען צולאבען, דער אים היאאלישען וואהנזיללע טהראנעט·

אצולת איט דעם עווינען פערטרויעט, ריין געלייטערט, אין איהרען (דער תורה) טיפען איזט דיזעזגעזעץ (דער פרה אדומה) געהייאניספאלל פערבארגען; אונטער פערהיללענדעם שלייער פערשטעקקעט, זינד דיא געזעצע, ארדונגזפאלל ענט- ווארפען· גערייניגעט, פערשלאזען ווירד דיא מטע (דער קוה), געזעגליך אים-

בע-

אשרי התגמי ופו׳, שיר (ח׳)· ומתורגם בלשון נקיה להרחיק הבגשמה · כהור, כמו (תהלות ע׳ו) נהור אתה· לחבקם, מתורגם בלשון נקוד· להבקיקם, מענין בוקק הארץ (ישעיה כ״ד)·

אצולת הותן, משלי (ח׳) אלמון· בנבכים, כמו (איוב ל״ח) נבכי ים· בלט, בסתר, כמו (שופטים ד׳) בלט· פקוקה, סתומה, מענין מעבירין את הפקק, בדברי ח״ל· גלומה, מלשון גלום (מלכים ב׳ ב׳) ובדברי ר״ל גלומה· ונקוקה, נסתרה במסתר,

מענין

וּמְתַנִּים אֶת בִּרְכָתָהּ. כָּל קְהַל רַעֲיָתָהּ: קְדוֹשָׁה וְלֹא פְּסוּלָה בְּלֹא מוּם וְעַוְלָה. כְּקָרְבָּן כָּלִיל וְעוֹלָה: רָם אוֹתָהּ עִלָּהּ. כְּחֵפֶץ וְלֹא בִגְעִילָה. קְהָלוֹ בָהּ לְהוֹעִילָהּ. שׁוֹמְרֶיהָ וְנִצְּרוּ מֵחַלְחָלָה. מִכָּל נֶגַע וּמַחֲלָה. בְּשׁוֹרְרָם שִׁיר וּתְהִלָּה: תֵּתֶן בְּכֻלָּם בְּרוּרִים. אֲשֶׁר שִׁמְךָ מַזְכִּירִים. וּזְרוֹק עָלֵינוּ מַיִם טְהוֹרִים. קָדוֹשׁ:

זולת הכל יודוך.

אַשְׁרֵי כָּל חוֹסֵי בָךְ. בְּאַהַב יֶאֱהָבְךָ. גּוֹי אֲשֶׁר אֲהֵיבְךָ דְּבֵקְתֶּם בָּךְ. הֲלֹא אַתָּה תָּרִיב רִיבְךָ. וּתְיַסֵּד אֶת נָוְךָ. זְכוֹר בְּנָךְ וַאֲהוּבְךָ. חֲתוּמֵי עַל לִבָּךְ: טַהֲרֵם מִכָּל טֻמְאוֹתָם. יְהִי כַפֵּר נָא אַשְׁמָתָם. כּוֹשֶׁר תְּהֵא אַחֲרִיתָם. לָעַד יִתְקַיֵּם שְׁמוֹתָם. מַהֵר עַתָּה תְּשׁוּעָתָם. נָאוֹר כִּי אַתָּה תִקְוָתָם. שַׂמְּחֵם

כשובע

דאס איזט פערברייטעט ; איהרע זינגונגען פערקינדעט דיא גאטטגעפעלליגע פער-זאממלונג : היילג איזט זיא ; טאדעל-אונד פעהלערפרייא , געווייהעטען גאנצאפפערן גלייך : איהרע ווירדע ערהאב דער אללערהעכזטע דורך זיינען וויללען , דורך זיין געזעטצ-ליכעז וואהלוואללען ; נון פראמען זיינער געליבטען געמיינדע . בעוואהרעט זינד דיא איהרע פארטרעפטען בעאבאכטען פאר אללען ענגזטען ; אללען פלאגען אונד אי-בעלן ; זינגען לאבגעזענגע דעם עוויגען . — או ווענדע דיך צו דען רייניגעזיינטען , דיא דיינען נאמען געדענקען , בעשפרענגע מיט רייניגענדעם וואססער אונז , אללער-היילינזטער !

אשרי היילדענען , דיא דיר , עוויגער , פערטרויען , דיך איבער אללעז ליבען ! זא ליבעט דיך דיין פאלק , האנגעט דיר אן . או פיהרע דאך דיין רעכט אויז , גרינדע דיינען הייליגע וואהנזיץ ווידער ! געדענקע דיינער געליבטען זעהנע , דיא דוך דיינער געטטליכען אבהוט ווירדיגטעזט ! רייניגע זיא פאן אללען איהרער אונרייניג-קייט , פערגיב איהרע זינדען , גאטט דאס גליקזעליגקייט איהרע לוקונפט זיין , דאס עוויגליך איהר וואהל ארטנגע ; זענדע איהנען שנעללע רעטטונג דאך , אללמעכטי-גער

בדבריה״ל. ענותה, כמו (איוב ל״ח) עגמה נפשי . שכם אחד, לפניה (ג׳) . פינקה, פינות דקדוקי מלות כרה אדומה . ויותנים, מלשון יתנו צדקות (שופטים ה׳) . בגעילה, מענין געלתים (ויקרא כ״ו) .

טעמיה בטוב נעימה · בלי היות לשמה · בהושיבך
הארץ הנשמה : זאת חקת התורה · ערוכה בכל
ושמורה · בה להקדיש לנורא · קדוש : יקרה והרבה
תמימה · מכל מום שלימה · ובנקיות ובטהרה
מסימה : כתב חקוק רשומה · לשמח נפש עגומה ·
למעלה לזקוף ולרוממה : לטהר חטא ואשמה ·
ולמחול עון וזעומה · עוד בלי להאשימה : מטהרת גוי
אחד · לרצות שם המיוחד · אשר בכל פה מתיחד :
נפשם תוחשך מפחד · והגיונם בל יתכחד · בהתפללם
בלב אחד : שונאיהם יודשו כאחד · בפחת ופח ופחד ·
בעבדם לצור שכם אחד : על יד כהן נתינתה · לכבודו
מתנתה · הקדק בכל פנתה : פעלתה והקרבתה · הוא
יקריב אותה · והוא יוציא אותה : צופים הכל בטובתה ·

ומתנים

אלן דאס קיין אונגעמאך אונד טרעפפע , וואן דוא , געהט , דאז אינט פערדעטע , הייליגע לאנד ווידער אנבויען לעססעסט . דיס דאז געזעץ דער לעהרע , אונד פאללקאממען דארגעשטעללעט , אויפבעוואהרעט , צו פרייזען דיא הייליגקייט דעז פורכטבארען , אללערהייליגשטען . — עדעל , טרעפפליך וואר זיא (דיא פרה אדומה) ; פאן אללען פעהלערן פרייא , אויזגעצייכנעט דורך רייניגקייט . אין דער הייליגען שריפט זינד גע-זעצליכע פאן איהר פערצייכנעט , בעטריבטע זעעלען צו ערפרייען , עמפאר צו העבען . פאן פערגעהונגען , פאן זינדען רייניגט זיא ; בעווירקט פערגעבונג דען אונגליקזעלי-גען , איבער דיא גאטטעס צארן ענטבראננט , רעטטעטע פאן פערדאממונג זיא . ריין ווירד דורך זיא דאס איינציגע פאלק ; פערזעהנעט דען נאמען דעס איינציגען , עוויגען , דעססען איינהייט יעדער מונד פערקינדעט . דער פראממען זעעלע ווירד דער אנגזט ענטנאממען ; איהר פערלאנגען ווירד ניכט פערזאגעט , וואן מיט איי-נעם הערצען זיא בעטען . צערטרעטען ווערדען איהרע פיינדע אללע ; פאללען אנגזט-פאלל אין גרובען , אין פאללשטריקקען ווען איינמוטהיג דעם טעמפעל זיא (ישראל) דינען . — דער האנד דעס פריעסטערס ווירד זיא (דיא פרה אדומה) איבערגעבען ; דיזע אבויפערונג עהרט דען הייליגען אמן , דער גענויא איהרע קליינזטע צערעמאניען בע-אבאכטעט . איהם איזט דאז געשעפט איהרער דארברינגונג איבערטראגען ; ער לעסט זיא צום לאגער הינויס פיהרען , לעסט זיא פערברענען . אללעס הארכט דעז הייליגען ,

דאז

אום אֲשֶׁר בָּךְ דְּבוּקָה· חֲפֵצָה וְרָצִית לִצְדָקָה·
לְהַנְחִילָהּ מִדְּבַשׁ מְתוּקָה: בְּבֵאוּר אֲרוּכָּה
וַעֲמוּקָּה· בָּהֶם בְּאַהַב לַחֲשָׁקָה· כִּרְבִיד לְצַוָּאר
לַחֲבְקָה: גַּם הִיא בְּמָאוֹר מְחֻזָּקָה· בְּתוֹקֶף וּבִתְנַאי
נֶחְקְקָה· מֵעַמּוֹ בְלִי לְסַלְּקָה: אַשְׁרֵי מִי זֹאת בָּהּ תִּתְחַזְּקִם
בְּתוֹרָה זֹאת· בְּפִתְחֵי מְזוּזוֹת· קָדוֹשׁ:

דָּרַשׁ בְּעַד נוֹטְרָה· וְגַם לְהָבִיא פָּרָה· בַּעֲדָם עֲבוּר
לְכַפָּרָה: הֲלֹא כְּחָטְאוּ בְּבֶן פָּרָה· חָרַת עֲלֵיהֶם
גְּזֵירָה· וְהִנָּם בַּאֲמִירָה סוֹרֵרָה· וְזֶה הַמְקַבֵּל
עֲתִירָה· הֵשַׁךְ מֵהֶם עֶבְרָה· וְכָל צוּקָה וְצָרָה: זִכְרוֹ
פָּרָה אֲדֻמָּה· כְּפִי יוֹנָה תַמָּה· לָעַד בְּלִי לְעַלְמָה· הֶגֶד
דַּת תְּמִימָה· יַעַטוּ בָהּ לְהִתְרוֹמְמָה· לִפְנֵי יוֹצֵר נְשָׁמָה:

טעמיה

אום דיא נאַציאָן, דיא דיר עוויגער אַנהאַנגט, דוא ליעבעסט דיין וואָהלוואָללען צו טהיילן איהר ווערדען, נאַכנעהמעסט זיא פֿראָם, פֿערליעהעסט איהר דיא האָניגזיסע לעהרע (תורה)· אין ווייטלייפֿיגען, טיפֿען רעדען ערקלערטעסט דוא, דאַס דוא זיא (ישראל) ליעבעסט, דאַס דיינע געטטליכע מאַבהייט, ווא קעטטע דען האַלז, זיא אומגיבט · ווא פֿעסט שטעהט דיא הייליגע לעהרע, איט אונווידערופֿליכען בעדינגונגען ענטוואָרפֿען, אונצערטרעננליך פֿאָן דעם פֿראָמען פֿאָלקע · — הייל דען געליבטען (ישראל), בעפֿלייסיגען זיא דיעזע געזעטצע, צענלנעז איך פֿאָן דען טהירפֿאָסטען, דיא געוויהעט זינד דעם פֿאָלערהייליגסטען!

דרש דער פֿראָמען נאַכשאָם גאָטט זיך פֿאָן, בעפֿאַהל, איינע קוה דאַרצובריגען, זיא צו פֿערזעהנען! דורך דאַז (גאָלדנע) קאַלב זינדיגטען זיא, דאַ טפראַכזט דוא, עוויגער, נאָרניג דאַז אורטהייל איבער זיא, נאַכנעהזט זיא סבטרינניג פֿאָלגעזאַמקייט — דאָך דוא נאַהזט איהר געבעט ווידער אין, וואַנדעזט דיינען צאָרן פֿאָן איהנען אַב אונד אַללע בעדרענגניס, פֿאָללעז לייד ווענדען, דאַז סנדענקען דער ראָטהען קוה, ניא ענטווייכט עז דעם אונדע דער טולדזאַמען· זאָ אַוהייללעט זיא דיא הייליגסטע געזעטצע, פֿאָן דער פֿאָלקקאָמענען לעהרע פֿערקינדעט, זאָ שטייגען זיא נאַכאָר פֿאָר דעם, דער דיא זעעלען שוף · דיא מורזעכען דיעזע הייליגענדען פֿאָפֿערז אונטערזוכען ווער,

אום כרביד וגו', תרגמתי בלשון נקיה להרחיק ההגשמה · מי זאת וגו', מי זאת ע"ל ס' וכו' (ביר ו') דרבו על כנסת ישראל · נוטרה, כמו לינוטרה, על בם הכתוב (ביר ח') נוטרה את הכרמים · וגם, אמר · עבור, בעבור. חרת, נחרץ חק · לעלמה, להסתיר ולמנוע. מבויזה, מסומנה

לעפעפי תנומה · אשבעה בהקיץ תמונה מכל נעלמה · מחזיונות לילה בנפול תרדמה: תחנה עלי מחנה לקראתך קדמתי · לא ארפך עד שאביאך אל ישועתי · אל בית אמי ואל חדר הורתי: תשלום פרים חשוב שיח שפתי · מערכי דל שפה חקותי ותורותי · נתתי לך את משמרת תרומותי: תשר משלך פי יהללך קודש הלולים · בהטיבך ציון אתשיר על מזבחך עולים · עולות מחים אעלה לך עם קטורת אילים: מישרים אהבוך ידידיך לישעך כמהים · רב טוב יביעו גבוה מעל גבוהים · יודוך עמים אלהים · קדוש: הכל יודוך ·

יוצר לפרשת פרה ·

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל · אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי :

אום

זע׳ · שאפף פערזאגען דעם איגע וויר , טשוואעד דען איגענלידערן ; זא לסט׳ ערווא=
כענד אונז ערגעלנגען מן דיינער גשטטעגעשטאלט , אונדורכדרינגליכעז געהייאנים !
סך , אין נסבטגעזיכטען טרייאומן וויר אינט פאן בעטייבונג איבערפאלזען . לעגנן אויך
העערע זיך ווידער אונז , וויר טטרעבענלי דיר , עוויגער , עאספר , ראזטען ניכט ,
ביז אונזרע רעטטונג דוא בעשליסעזט , ביז אין יענעם געליבטען וואהנזין דוא ווידער
טהראנעזט . שטאטט דער אפפערטירע רעכנע אונזרער ליפפען רעדע אונז אן !
דער פארטראג , אויף דער טהירע אונזרער ליפפען שוועבענד , נאך געזעץ , נאך
דער געטטליכען לעהרע , דיר איזט ער געווייהעט , הייליג בעוואהרטעז הענבעקפ=
פער ! שטאטט דער גאבען פאן דיינעם אייגענטהום זינגעט אונזער אונד געהייליגטע
אבגעזעגנע דיר ; טהוע דאך ליון וואהל , אונד אויף דיינעם אלטארע בריגגען אפפער
וויר דאר , פייזטע אפפער , דער ווידער עאמארטטיגענדען דופט . איט פרעא=
איגקייט ליבען דיינע געליבטען דיך , האררען דיינעז הייל ; דיינע גראסע גיטע זינ=
גען זיה , אללערהעכזטער ! דיא פעלקער אללע דאנקען דיר , עוויגער , אללערהיי=
ליגזטער !

ונחלתך: רצתי מעבודתי מרעיד אל עבודתך·
פניתי הבית לחשך נשק תשק תשוקתך· ואני ברוב
חסדך אבא ביתך: ראות עין לא נראתה לבריותך·
צפית לב במקצת הממשלת אך לא כל תפארתך·
עין לא ראתה אלהים זולתך: רננות יהלל פי באין
להביאך תשורי· בזכרך חבת ירושלים ותיסר
שוממות עירי· אבא ביתך בעולות אשלם לך נדרי:
שויתיך לנגדי הנני עומד לפניך לרוממך· ההטית
לארץ שמיך או העליתני למרומיך· אשתחוה אל
היכל קדשך ואודה את שמך: שמה פני מועדות
ואליך תשוקתי· לשמך ולזכרך תאות משקת תשוקתי·
כמוס עמדי חתום באוצרותי: שינה לעיני לא אתן
לעפעפי

שטאַפֿע דיינער ווידע; זיא זינד יאַ דיין פֿאָלק, דיין ערבע· פֿאָן אונזרער בעטעפֿ=
טיגונג לויפֿען ויר הינוועג, אין עהרפֿורכט בעבענד, לו דיינעם דינסטע; אונזער
אינגרעז רייאען ויר, וואַפֿפֿנען אונז מיט שטאַרקער ליבע לו דיר, גאָטט! אין לופֿער=
זיכט אויף דיינע גראָסע גיטע בעטרעטען דיין הייליגטהום וויר· קיין אויגע דיינער
געשעפֿפֿע שויעט דיך; דער גייזט נור שויעט טהיילווייזע אין גלייכניזען, דאָך גאַנץ
דיינע הערליכקייט ניכט. קיין אויגע ערבליקקעט עז, גאָטט, אויזער דיר· מיט
לאָבגעזענגען פרייזעט אונזער אונד דיך, וויר קעננען געווייהטע אָפֿפֿער דיר ניכט
דאַרברינגען; אָ געדענקע דער ליבע לו ירושלים, גרינדע ווידער פֿעזט דיא פֿער=
ערדעטע שטאַדט, אונד מיט גאַנלאָפֿפֿערן ליהען ויר אין דיינען טעמפעל, לאַהלען
אונזרע געליבטע דיר· דיך, עוויגער, זאַבען אימאער וויר פֿאָר אויגען, וויר שטעה=
הען פֿאָר דיר, ערהעבען דיך· נייגטעזט דיינע היממעל לור ערדע דוא נידער?
אָדער האָבזט אין העהערן זפֿערען דוא אונז עמפּאָר? היגעטטרעקט בעטען וויר פֿאָר
דעם טעמפעל דיינער הייליגקייט, דאַנקען דיינעם נאַמען· דאַהין איזט אונזער געזיכט
געריכטעט, נאַך דיר זעהנען וויר אונז; דיין נאַמע, דיין רוהם איזט אונזרע ערזעהנ=
טע לוזט· פֿערבאָרגען ליגט עז אין אונז, פֿעריגעלט אין אונזערם איננערסטן בעהעלטניז=
זע

ענין יגון· נשק, לשון כלי זין והתאזרות חיל· תשק, ענין תשוקה· מועדות, לשון הכנה·
משק, תשוקה· חשבעה וגו', תהלות (י"ז)· מתחזיונות וכו', מתורגם לפי הכוונה·
לקראתך וגו', תרגמתי לשון נקיה· דל שפה, לשון הכתוב (תהלות קמ"א)· תשר, תשיר,
ענין תשורה ומנחה· כמוס, מתאוים·

שלחת אסירי · לי אבי אלוף נעורי : ציון השלחת
בספר כריתות גרושיך · או המכרת לצמיתות אל מי
מנושיך · אך אוסיף להביט אל היכל קדשך : צמאה
לתשועתה נפשי ותוחלתי ממשכה · אסירת התקוה
בקווי אחר קווי הוכה · כי שם צוה יי את הברכה : צבי
צבאות גוים מחמד לבי ועיני · תדבק לשוני לחכי אם
לא אזכרכי בראש זכרוני · ננגן כל ימי חיינו על בית יי :
קולי שמעת השב לשבינו אל חיקם · חרפתם אשר
חרפוך יי מנת חלקם · שנת רצון ליי ויום נקם : קרא
לשבויים דרור ולאסירים פקח קוח · תנחה אל מחוז
חפצם הולכי שחוח · ושם ינוחו יגיעי כח : קדם קניניך
ונחלתך · לא יוסיפו לדאבה צאן מרעיתך · והם עמך

ונחלתך

פֿאַנגענן פֿרייא לאַססעזט , פֿאַטער , יוגענדלעהרער אונזרער וואַרטעזט . אונד נון , גאָטט ,
ענטלאַססעזט דוא לאין דען דורך שיידעבריף ? וואָ איזט דער גלייביגער , דעם דוא איין
עוויג זיא פֿערקויפֿטעזט ? אָ ניין ! ויר ווערדען ווידערזעהען נאָך דיינעז טעמפעלז
היילגטהום · נאָך הילפֿע לעכצעט אונזרע זעעלע , אונד אונזרע האָפֿפֿנונג זיהעט אין
דיא לענגע זיך , דאָך דיא האָפֿפֿנונג פֿעססעלט אונז , דיא פֿאָרטגעזעטצטע ערוואַר-
טונג , דאַ הערערן דעז זעגען וואָרטעז , וואָ זעגען דער עוויגע בעפֿיהלט . לאַזט
דער העערע פֿאָלקער פֿעלקער , קאָניגאָד אונזערז הערצענז , אונזערז אויגעז (ירושלים) ,
דיא לונגע קלעב' אַם גויאומען אונז , געדענקען דיינער ויר ניכט בייא יעדעם האַנדעל-
קנן ! אָ מעגען לעבענזלענגליך זאיטענשפיל ויר ריהרען אין גאָטטעז היילגעם הויזע !
אונזרע שטיממע הערעזט דוא , אָ גיב דען בעזען נאַכבאַרען דיא טאַאַך צוריק , וואָמיט
זיא דיך שמעהטען , גאָטט , איהרען פֿערדינטען לאָהן ; פֿיהרע יאַהר דעז וואָהלגעפֿאַל-
לענז הערבייא , עוויגער , טאַג דער ראַכע אַן דען פֿיינדען ! פֿערקינדע געפֿאַנגע-
נען פֿרייהייט , ערלעזונג דען געפֿעססעלטען ; לייטע זו איהרעז וואונשעז ציל דיא ני-
דערגעביקט מיינהער טרעטען , לאַס' דאָרט דיא ערמאַטטעטען רוהען ! דיא שאָף יע-
הער דיר ערוואָרבען , דיין איגענטהום זינד , לאַס' זיא ניכט מעהר טרויערן , דיא

שמאַפֿע

כאויבים המונים אותנו · מקדש וועט וכו' , כמדרש רז"ל (ברכות פרק ראשון) : מנין שהקב"ה
מלוי בבית הכנסת וגו' · פכחת וכו , במכרים · בדס , בזכות גרית מילה , כמאמר חז"ל ·
הסירת התקוה , לשון המקרא (זכריה ט') · פקח קוח , לשון הכתוב (ישעיה ס"א) · להבס ,

ע"ן

שחלקו · חיבין בקולבון ובתפושת הבית נקו · כי איש בנחלתו
ידבקו: נותן סלע בשקליך לא תקצר · מלהכריע מעה שלימה בלי
מעצר · אל הלשכות לבית האוצר: סולת לחמי אשי ייני ושמני ·
וכל ניחוחי צבור יספיקו ממנה כהני · עושי המלאכה המופקדים בית
יי: ספיחי שביעית נוטרים למנחת בכורים עתידים · שכרן מתוכה
והמגדלות לפרה ילדים · חלף עבודתם אשר הם עובדים: ספרים
מגיהים ומבקרי מומים · וכלי הקודש לשרת בבית עולמים · שמן
המאור וקטורת הסמים: עוד ממנה שכר מלמדי הלכות · שחיטה
וקמיצה ושכר אורגות בפרכות · לא נעשה כן לכל ממלכות: על
עובי קירות הבית רצוף חשקי כבושים · פחי זהב ממותר תרומת אשים ·
אל דביר הבית אל קודש הקדשים: עושים משירי לשכה צרכי עיר
ומגדלותיה · נוי מטפראותיה ולצוי בירניותיה · חומות ארמנותיה:
פסו ספו תמו אפסו חדלו קרבני · מעת הוסר התמיד
לתת שקוץ מוני · ואני תפלתי לך יי: פתח מקדש
מעט את יי דרשתי · והנה כבוד יי עומד וצבא גדודיו
לעמתי · לך כל המחנה הזה אשר פגשתי: פלגת
לבבי עברת בין בתרי · פסחת על פתחי בדם ברית

שלחת

פסו הינוועג, דאהין זינד דיא הייליגן אָפּפער אַללע, איין טרעקקען: לייט ווארדע
דאס טעגליכע אָפּפער אַבגעשאַפּט, אונד הינגעגעבן ווארדען וויר דעם אַב-
שייליכען טיראַננען. דאָך, לו דיר, עוויגער, בעטען וויר איאצט דאַר · אַן איינגאַנגע
דעס קליינען הייליגטהומס (בית הכנסת) זוכען דען עוויגען איר, אונד זיהע! גאָט-
טעס העררליכקייט, דאס היממלישע העער שטעהט אונס געגענאיבער, דיין, אַללמעכ-
טיגער, איזט דיא גאַנצע שאַר, דער וויר בעגעגנען. דאו, עוויגער, דורכדרינ-
געסט אונזער הערץ אין זיינען טהיילען, דאו, דער דאו איינסט (אין מצרים) איבער
אונזרע טהירען הינאוועגשריטטעסט, דורך דאס בונדעס בלוט (ברית מילה) דיא גאַנ-

פאַנגנען

פרוכת · רצוף, לשון הכתוב (שיר ג')· חשוקי, כמו (שמות כ"ז) וחשוקיהם · טטפראותיה׃
גרלה, שהן זוית, שהן עשוין כסנפירין וכנפים לקורות, אחד מפה ואחד מפה, ובלשון יוני הוא
(מדברי הערוך)· ובאמת סנפיר וכנף נקרא בלשון אטערקן, פטעריקס, פטעריקן·
ולצוי, דבר נפלא ונעים · בירניותיה, מגדליה· פסו וגו'· הכל ענין כליון· מוני,
האויבים

לשם כרכים המוקפין להי· אלהים יכוננה עד עולם סלה: יפרישו
השלישית שירי שירים· לשם בבל ומדי והרחוקות מירושלים·
אשר ישאר מאשור וממצרים: יזהירו תורם מלתרום שלא ברצון
חכמים· שלא לטול שרדה עד ירשה שלש פעמים· כי רבים חללים
הפילה ועצמים: כל אורחות חכמים חסד ונתיבם· לשונם מרפא
עושר וברכה בניבם· כי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו בם: כנכנס
תורם גזברים מדברים עמו עד שיצא· מפשפשים צפוניו כבושת גנב
כי ימצא· פגול הוא לא ירצה: כן גם קוץ מלתרום החדלתי· לבל
יטמין בקליעות קוציו הזהרתי· קולע אל השערה ולא יחטיא: להגדיל
שקל טהורי לב יסדו· פונדיון להכריע דעת את העם למדו· אשר
חכמים יגידו ולא כחדו: למיני מטבעות שוקל והובר· יכריע חצי
מעה לצאת בכל עבר· שקל כסף עובר: להטות אחרי רבים ולא יעלו
גירומים· השוקלים חצאי שקלים שלמים· הט אזנך ושמע דברי
חכמים: מצרף שקלו ושל חבירו יחד· חכמים יגידו בלי כחד·
ממחצית בני ישראל את האחוז אחד: מצדיק משלו על יד עני בן
עירו או שכנו· נפטר מהקולבון ואם הלון נותנו· אל פתח אהל מועד
יקריב אותו לרצונו: משפט אחד אל דבר השם חרדים· להכריע כף
משקולת בחצאי שקלים כבדים· לשקול אל גנזי המלך ביהודים:
נפטרו עבד וקטון הורו חכמי חרשים· בין ששקל אחר עליהם או הם
בעצמם מפרישים· ונפש אדם מן הנשים: נשתתפו האחים אחר

שחלקו

דעז, אונד עבען דארום גלויבע איך צוועקמעסיג געהאנדעלט צו האבען, דאס איך זיא ניכט אין דייטשע פערזען איינגעקליידעט. עז ווערע מיר איינע אייז־ זערזט מיהזאמע אונד אונדאנקבארע ארבייט געוועזען, דא זיך דערגלייכען דינ־ גע נור זעהר שווער אונד פאזט ניא גאנץ פערשטענדליך דעם ניכטראבבינען איבערטראגען לאססען, אונד אונזרע דייטשע מוטטערשפראכע ניכט גוט פיר דיזען געגענשטאנד געבויט איזט·

ישראל· בניבם, נדבורס· קוץ, בעל קוצות שער גדולות· גירומים, הכרעת המשקל כדברי רז"ל· הקולבון, הכרעת המטבעות, בלשון יון קאלובאס, וברומי קאלוביום, ובלשון אשכנז אויפוועכזעל, טגיא· חכמי חרשים, לשון המקרא (ישעיה ג')· בפרכות, ענין

כרוכת

מאומה. אשר ירימו לי"י תרומה: ולא מהם ומהמונם יהיו לשמיר
ושית. מגדיש ועד קמה ועד כרם זית. לא לכם ולנו לבנות בית:
ואנחנו יחד נבנה ולא יתערב זר בנתים. בשכבר רפו ידי יהודה
ויושבי ירושלים. ולא הפנו אבות על בנים מרפיון ידים: והכהנים
והקטנים לשקול בהתנדבן. כל נדיב לב עולות ללשכת הקרבן. וכל
הנשים אשר נשא לבן: זורזו מפרוס הפסח לסלק הישנה. תרום
בשלש קפות האחת אלף סימנה. לאמר זה יצא ראשונה: זהרו
המשכילים אבני נזר נוססו. לקפה שניה יד פרשו. וזאת שנית תעשו:
זאת ועוד אחרת באות גימל מוכרעת: כל אחת שלש סאים בלי
מגרעת. הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת: חזרו לעשות
פומבי הורו נבוני. בפרוס העצרת כמשפט ראשוני. כן תרימו גם
אתם את תרומת יי: חדשו עוד תרומה אחת באחרונה. לבד
משתים אלה כל אחת בזמנה. חג האסיף תקופת השנה: חפו שירי
שתים ראשונות בקטיבלאות. שלא לתרום מהם עוד לעתים הבאות.
לפני העדות למשמרת לאות: טהור ידים חלוץ הנעל ללשכה קדם.
ולא בפרגוד החפות פנים מהתאדם. ומצא חן ושכל טוב בעיני
אלהים ואדם: טבוע בתורה ובנביאים ובכתובים הואל. לצאת ידי
שמים וידי עם אל. והייתם נקיים מיי ומישראל: טרוד אם יקרא ז
יאמרו מעון לשכה לוקה. וכי ירבה כבוד ביתו מחשד לא יזדכה. אין
להעשיר לא ינקה: יספו מעלה תרום לשם ארץ צבי תהלה. והשניה
לשם

דיא געבאָטטע אונד פערבאָטטע היריבער זינד אויז מסכת שקלים גענאָממען,
אונד דער פערטראַג איזט זעהר ווייטלייפיג אונד אויזגעדעהנט. אללע דיזע גע=
גענשטענדע זינד איבערהויפט זעהר טראָקקען, אונד האַבען פיר דען דייטשען
לעזער, בעזאָנדערז ווען ער דעז ראַבבינישען אונקונדיג איזט, וועניג אַנגענעה=
דעז

משלאכת בית אלהי (עזרא ד'). מפרוס הפסח, ענין חלוי, והוא חמשה עשר יום, חלוי קודם
קודם הפסח. אבני וגו', לשון הכתוב (זכריה ט'). פומבי, לשון יון ורומי, ובלשון אשכנז
פאָמפ, געפרענגע. בקטיבלאות, לשון יון קאטאבאָלע, והוא עוד מלא למטה.
תפרגוד, לשון רומי פערגאודס, ובל"א איבערראָק, ושגגה קלייד: החפות, מכסות
כמו. טבוע, חקוק. טרוד, פורענות וצרה. יזדכה, יהיה זך ונקי. חרון לבי, חרן
יבר הל

הסתופף בחלקת טורף פניני · משענת זקן בן זקוני · לבנימין אמר ידידיי: בשלך יכבודך בניך חמודי · כי לך תבל ומלואה מכל די · כל עוף הרים וזיז שדי:

געזמן תרומה משמיעין על החדשה · באחד באדר שלשים יום לפני הפרשה · תורה צוה לנו משה מורשה: גם ישבו שרים חמשה עשר בו בכל ערי · איש איש צרור כספו להחליף לכל עוברי · הערוך לפני שלחן נגד צוררי: גמרו עשרים וחמשה בועת לחקר · לקנות ולבדוק ארבעה תמיד הבקר · לחזות בנועם יי ולבקר: דורש עתידות חש להשמיע קול · להקדים שקלינו אל שקלי כל · אשר אמר המן לשקול: דבר המלך נחוץ הכרוז הולך · החלו ממשכנין כל הנמצא בפלך · לכן לא בא אל שלחן המלך: דתו אחת לנעצל שקלו מלשגר · ממשכנין כסוד מורים החרש והמסגר · תורה אחת יהיה לאזרח ולגר: הכל מעביטין אך לא מכנני · הבנות בנותי והבנים בני · וגם הכהנים הנגשים אל יי: הדבק בדרכי היוצר ועטה ברכות לעלום · דרכיו דרכי נועם כתר נורא יהלום · דורש טוב לעמו ודובר שלום: הנכרי והכותי לא מבני ישראל המה · אם ישקלו אין מקבלין מידם

מאומה

בערייטעט זו דיינעם וואהנזין עווינליך · „איינע רעזידענץ וועהלטע איך מיר ערבטהייל' „דעז עדלען, ריזטיגען קעמפפערז (בנימין) ; דעז אלטען פאטערז (יעקב'ז) „שטיללע וואר ער , זיינעז האהען אלטערז זאהן . פאן בנימין שפראך ער : „„דאז „עווינען זיבלינג! ““ איט דיינעם איינענטהום פערעהרען דיינע אנאוטהינען ז. הנגע דיך ; פירוואהר! דיין איזט דיא וועלט , דער איבערפלוס , דער זיא פיללעט , אללעז גע- פלינעל אויף געבירגען , וואז אים פעלדע זיך רעגעט .

נע זמן תרומה וואז היר פאלגעט ביז פסו ספו אונד אך וייטער איבער- זעלטע איך ניכט · דער פייטן האנדעלט היר פאן דער ענטריכטונג דער אינלען (שקלים), נאך דען פארטריפטען דער חכמים .

דין

וגו', ירושלים היתה בחלק בנימין כידוע . טורף , בנימין זאב יטרף (בראשית מ"ט) · פניני , מענין מפנינים (משלי ד') · גע וכו', כל דברי המשורר פה רומזים על מאמר חז"ל במסכת שקלים , ראה שם. מלשגר, משלוח · החרש והמסגר, לשון המקרא (מלכים ח' כ"ה) כנוי לתלמידי חכמים · מעביטין, ממשכנין · מכנני, עבדים ושפחות בדברי חז"ל. לעילום, ענין העלמה , הטעם בסתר עליון · יהלום, מלשון רז"ל: הכתר הולמתו. רפו וגו', מסברים הרפו את ידי

ממלכת

יוצר להפסקה שנייה.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל · אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי :

אורות מאופל הזריח מהודו · מציון יופיע אל עבדיו גלה סודו · והארץ הארה מכבודו : אדר יפעתו וקרני הוד עטיתו · האירו ברקיו הומיה תהלתו · כסותו לבדה והיא שמלתו : אתך חתומים באוצרותיך כמוסים · בשאין העולם כדאי היות בם מתעלסים · צפנת ליראיך פעלת לחוסים : מאין חשך כחשקך לזכרך תאוה · רשפיך רשפי אש שלהבת אחוה · רננו צדיקים ביי לישרים נאוה · קדוש : ברום עולם מושבך במרום רמים · ואוית מקדש מעט ממעוטי עמים · מכון לשבתך עולמים : בחרתי

הסתופף

אירות ליכט אויז פינזטערניס שטראַהלטע דעז עוויגען הערליכקייט, דער אין ציון זיך פערהערליכט, זיינען דינערן געהיימניזזע אָפּפענבאַרט, דיא ערדע ביזאוערטע אין זיינער מאיעזטעט · אין גלאַנצפאָללען ליכטשטראַהל געהיללעט, לייכ= טענדע בליטצע אום איהן הער; איהם איזט שוויגען לאָב! גלאַנץ איזט היללע, ווא אַהנטען, איהם · יענעז ליכט (דער שעפּפונגזטאַגע) ביי דיר, גאָטט, איזט עז פערזיגעלט. פערשלאָססען אין דיינען בעהעלטניזזען · אונווירדיג איזט דיא ערדענוועלט דיזעז גלאַנצעז זיך צו ערפרייען; דרום בעוואַהרעזט דוא איהן אויף פיר דיינע פראָממען, דוא שיפּעזט איהן דענען, דיא דיר פערטרויען. — קיינע ליבע, ווא דיא ליבע, מיט דער ווא דיר אנהאַנגען, גאָטט, דיין רוהם איזט אונזרע לוסט, דער בליטצע גלוטה איזט אונזרע ליבע צו דיר, פלאַממע, צו דיר עמפּאָר שטרעבענד · זא פראָהלאָקקעט, איהר גערעכטען, אים עוויגען! רעדליכען ציעמט צו פרייזען, דען אללערהייליגסטען.

ברום אין דער שעפּפונג העהערן רעגיאָנען טהראָנעזט דוא, עוויגער; אונד דיר געפיעל איינציגעז היילגטהום, אונטער דעם, פאָן נאַהען, געריגען פאָלקע,

בערייטעט

אורות אדר, הדר. יפעתו, יקרו. אתך וגו', כמדרש רז"ל: ראה הקב"ה שאין העולם כדי להנות ממאורות ימי בראשית וגנזום לצדיקים לעתיד. אחוה, תרגמתי כלשון נקיה, להרחיק ההגשמה.

ברום בחרתי וגו', לשון המקרא (תהלות פ"ד), ותרגמתי לפי הענין. בחלקת וכו'

לַחוֹזִים שַׁדַּי הֶרְאָה· שׁוֹשַׁן חוֹחִים לְעָבְדוֹ בְּיִרְאָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מודים אנחנו לך, על הנסים ועל כלם עד ועזרתנו סלה·

הַדַּת פִּלְפּוּל יְגִיעַ לֶקַח טוֹב· פְּעֻלַּת צַדִּיק פְּעָלָם לַטּוֹב· פְּאֵר אוֹמֵר אֲשֶׁר הוּא טוֹב· פּוּר הָפַךְ לְמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב· פְּדוּת כֵּן תָּחִישׁ לְהָהָר הַטּוֹב· צָהֳלָה וְזִמְרָה לְהוֹדוֹת לְאֵל טוֹב:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

אלהינו ואלהי אבותינו עד בכל עת ובכל שעה בשלומך·

וַשְׁתִּי צוֹאֲנָה לְמַעֲרָכוֹת· קְצִינוּת כְּהוּכְתָּרָה מִמְּלָכוֹת· רַגְלֵי אַיֶּלֶת בָּמוֹת הוּדְרָכוֹת· שִׁבְעִים יְמֵי צַר עָלוֹת לָהּ אֲרוּכוֹת· תָּקְפָּה עִם הוֹד לְעֵינֶיהָ בְּרֵכוֹת· וְשִׂמְחָה קוֹל נִשְׁמַע מֶחֲרַכּוֹת· וְדוֹבֵר שָׁלוֹם מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְּבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

דיא ראזע אונטער דארנען עהרפורכטספאלל איהם דינע·

תחת. דיא בעלאהנונג דעס איהנזאמען שטודיוס: דער טרעפפליכען לעהרע (תורה), דער פראמאן טהאטען אפטרען גוטע ווירקונגען; ער — גאטט — דעססען פאלגיטע דיא שפרעכען אללע ריהמען, ווענדעלטע דאס (פאן המן איזט צו געדאכטע) לאגע מין פריידענאטהל; איין פעסטטאג איזט אונס· זא פיהרע' איך מילט, עווינער, טנעללע ערלעזונג דעם טרעפליכען בערגע (בית המקדש) הערבייא, אונד אין פרעה ליכען געזאנגען שטיממען דעם גוטען גאטט דאנק וויר אן·

ושתי. ושתי ווירדע פאם ערהאבענען ווילנע פערטריבען, אונד דיא פירשטין (אסתר) אלז קעניגין געקרענט; דיא העהען דער מאכט בעשטיגט דיא פאוטהיגע, אונד איין זיבענציג טאגען וואר דיא נאציאן פאם פיינדע גערעטטעט· זיא אונד איהר פריינד (מרדכי) שטאנדען אענטיג דעם געליבטען פאלקע בייא, אונד פריידענ־שטיאר ערטאנן אויז העהערן רעגיאנען, פערקינדעטע גליקזעליגקייט אויז דען וואָה־נונגען דעס זעגענס·

הדת פלפול, הפלפול בתורה· פחד, הקב"ה, שהכל מפחדים אותו·

ושתי שבעים וכו', בין אגרות ראשונות הראשונות לאחרונות היו שבעים יום· ארוכות, רפואה וישועה· לעיניה ברכות, עיניך ברכות בחשבון (שיר ז') ודרשו חז"ל על ישראל· מחרכות, מהרוכות הסמים·

הִכְבִּיד · נִינָיו כִּתְרָזוּ לְהַאֲבִיד · נְשׂוּאֵי רַחַם זֶבֶד טוֹב הִזְבִּיד · וְאַרְגָּמָן יִמְנָם לְכוֹנֵן עִיר דָּוִד׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם׃

את צמח דוד עד ישראל ברחמים ·

בְּרֹאשָׁהּ׃ סִיּוּם זָר אֲשֶׁר הוּפְלָא · סוּגַת שׁוֹשַׁן עָלוֹת מִשְׁפָּלָה · שִׂיחַת רְדוּמִים עָלוֹת מִמַּכְפֵּלָה · שֵׂעִיר וְאֶת שְׂרִידָיו לְשַׁחַת הִפִּילָה · סְגוּרֵי כֶלֶא הֵסֵךְ מֵאֲפֵלָה · וְהֵעִיר רוֹן כַּפָּלָה · לְשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה׃

רצה עד לציון ברחמים ·

וַיַּמְלִיכֶהָ עֲזוּר לְאוֹם מוֹרָאָה · עֲצוּרָה הָיְתָה לָבֵן מֵעֵת נִבְרָאָה · עֲמִיתָהּ הִפְגִּיעַ בַּעֲדָהּ קְרִיאָה · עַד עֵת בֹּא דְבָרוֹ אֲשֶׁר רָאָה · עֲנוּתָם

להוזים

בען ווארד דער בעזעוויכט , מיט שטאָלצגעשטעטן איבערהייבט, אונד זיינע נאַכ- קאָמען — לערניכטעט , ווית בויאריזער · דען דאָן געבורט ערקאָהרנען ווארד טעגגע ציטע צו טהיין ; דעז פיינדעז פורפור ווארד בעשטיאמט , דוד׳ז שטאָדט צו גרינדען׃

בראשה מיהר (אסתר׳ז) הויפט גייכנעטע וואונדערטהעטיג דיא קראָנע אויז , אונד דיא קנאָוטהיגען שטיגען אויז איהרער ערנידריגונג עמפאָר · דאָז געבעט דער אים גראַבע שלומערנדען (ערצפעטער) שטיג אויז מכפלה אויף , שטירצטע שעיר׳ז רעזט איגז פערדערבען · דיא אין קערקער פערשלאָסענען פיהרטע ער — גאָטט — אויז דער פינזטערניס , אונד דיא שטאָדט (שושן) פערדאָפּעלטע פריידענ- רוף דעם עווינען , דער געבעטע ערהערעט ·

וימליכה קעניגין ווארדע זיא , נום הייליג דער גאָטטעזפירכטיגען נאַציאָן , דאָז וואַר זיא אויפבעוואָהרט זייט איהרעם דאַזיין ; איהר פריינד (מרדכי) בע- טעטע לויט פיר זיא , ביז ער דיא זייט ערבליקטע , דאָ (דעז עוויגען) וואָרט אין ער- פילונג גינג · דיא ווייגזאַגע דעז פראָפעטען לייגטע דער שמאַכטענגע , אויף דאָם דיא

מלכות כחזו, כאשר ראו · כתרזו, כמו תרזה ואלון (ישעיה מ״ד) · נשואי רחם, ישראל הנשואים מני רחם (ישעיה מ״ו) · וארגמן וגו׳, שלבש מרדכי המן כיתקלבש מירוזבלים, כמו שאמרו במדרש · ימנם, כמו וימנה (יונה ג׳) ·

בראשה, סוגת שושן, ע״ש (שיר ז׳) סוגה בשושנים, ודרשו על ישראל · הסך, הסכה והוליכה.

וימליכה, עצורה, כמו (שופטים י״ג) אם תעצרני · ענותם וגו׳, אלדד ומידד (במדבר י״א) שנתנבאו על נס פורים, כאמור במדרש ·

לְאֶחוֹז לְנֶרֶגִים · קָרָא לְדַיָּגִים · וּבְסִיר דּוּגִים · נִבְלַע כְּדָגִים: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אוֹמֶר · דְּרוֹשׁ קַל וָחוֹמֶר · וּבִקְצִירַת הָעוֹמֶר · תְּלוֹ לְיוֹצֵר חוֹמֶר: חִזּוּן רָאשֵׁי קָמוֹתָיו לִקְצוֹר · וְאַשְׁכְּלוֹתָיו לִבְצוֹר · יוֹמוֹ לָעַד לַעֲצוֹר · מִיּוֹם לְיוֹם לִנְצוֹר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שׁוֹבֵר אוֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

על הצדיקים עד כי בך בטחנו ·

כֶּתֶר מְלוּכָה מֵאָז הָיָה מוּבְטָח · מֵאֵלָיו הָיָה לְהִנָּתֵן לְבַת הוּבְטַח · מַלְכוּת כְּשָׁרוּהָ מַרְאָם הוּטַח · מְטוּכַּת זִיו הוֹד מִבְטָח · מֵרֹאשׁ עַד עָקֵב לָהּ בָּטָח · כּוֹן לְהָאֲמִירָהּ בְּמָעוֹז וּמִבְטָח:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

ולירושלים עירך עד מהרה לתוכה תכין ·

מַלְכוּת נֶחְפְּזָה כְּחָזוּ רְבִיד · נָבָל נָתוּן עַל יְדִיד מִיַּד מַעֲבִיד · נְשָׂאוֹ מֵעַל כֹּל וְתָרְחוֹ הַכְבִּיד

ער פיטער הערבייא ; אונד — פערטאונגען ווארד ער, וויא פישע אין פישער קאהן · אין טאג טרעאט דעם אנדערן רעדען צו , פערשטעט דיא גערינגען , דיא וויכטיגען טוגענדען (יתראו) ; אונד אם טאגע דער עומר · ערנטע פערהעטען דיא בעדרענגטען דען שעפפער דער אורשטאפפע אן · אונד געמעהעט ווורדען זיינע (המן'ז) שטעהענדען האלמען (גסכקזואען) , געפפליקקעט זיינע טרויבען אללע ; זיינעז פאללעז טאג בלייבט עוויגליך פעזטטאג אונז, בעוואהרעט פיר אונד פיר.

כתר דיא קעניגליכע קראנע ווארד פאןיעהער ווידער לוגעזיכערט ; אבער אחר עס פאן זיך, זיא דער טאכטער מרדכי'ז (אסתר) צו איבערגעבען · קעניגינגען זאם העניזיאם, אונד איהר אנגעזיכט ערבלאסטע בייא אנבליק דער גלענצענדען שענהייט, דיא אם יעהטעט אונד נופערזיכט אאושטראהלטע · פאם אנבעגין ביז צום ענדע פערטרויעטע געטראזט איהר הערץ (דעם עוויגען), אונד איט ביזום ווארד זיא געשמיקקעט, ערא העהעט ; פעזטע בורג וואר דאז פערטרויען איהר ·

מלכות פלעצליך זאה מאן דע פירזטליכען טאוק דעז טורקען (המן) דעם געליבטען (מרדכי) פאם דעזפאטען (אחשורוש) פערליהען ; איבער אללעז ערהא-בען

כתר · כשרוה , כאשר ראה אותה · נוראם הוטח , ע"ד (ישעיה מ"ד) טח מראות עיניהם , ומאירם לפי הכוונה · עקב , סוף · להאמירה , מלשון את ה' האמרת (דברים כ"ו)·

כי בורד מכול · ולא ידע כי קץ זבול · באבו סבול: בו תר
לקרב · לעורר ביום קרב · ויושב על עקרב · עקצו
בעקרב: יסוד היכל קודש · חנוך מנורת קודש · תשעי
החודש · הוזכר לאנשי קודש: רע פרש רשתו · ונהיתה
לבשתו · כי באיתן קשתו · נשברה קשיותו: בחודש
אשר בל סמך · תר היות מוסמך · ובשבט הרשע
תמך · ובעץ חמשים נסמך: יושר עורות גדיים · וזלת
מידליים · ידעו פלאים · בירח הדואים: קוץ והדרדר ·
יזם לפור אדר · בגבולו הוא דר · כי לא נמצא בו הדר:

לאחוז

דיא זינדפלוטה חויך דיא ערדע הערלב ; אבער ער וואוסטע ניכט , דאס דעז טעמפעל
בויעז ענדע אין איהם פיל , איט הערליכען פריכטען איהן בעלוד · אין דיזעם מאנאט
שטעהעטע ער אויפ לוטרעטען , קריגזוואוטה אנצופאכען ; דאך דאס פערדיענסט דעז
זען (יחזקאל ז'), דער ווא אונטער שקארפיאנען וואהנטע , שטאך , וואס שקארפיאן
איהן. דיא גרינדונג דעז היילגען טעמפעלז , דעז געהייליגטען לייכטערז איינווייהונג —
דער נייגטע מאנאט (כסלו) ווארד געדאכט דען אנגנערן דער הייליגקייט . זיין נעצ
בריי טעטע דער בעזע אויז , אונד עז גערייכטע לור שאנדע איהם ; דער שטארקע
באגען ברעך זיינע שטרענגע מאכט · אין דעם מאנאטע (טבת) , דא בל (נבוכד
נצר) זיך (ירושלים) נאהעטע , שטעהעטע ער , אונטערשטילט לו ווערדען ; דען טי=
ראננענעמטער טוויסנג ער — אונד — ווארד פאן דען פונפציג עללען האהען גאלגען גע=
הענקט , דיא טוגענדען דעז איט ליגענפעללען בעקליידעטען (יעקב) , דער אויז
רייגען וואזזער מ יי א ער ן גענפלאמטען (שבטים) אפבטען וואונדער בעקאנט איזן
מאנאטע דער קייאע (שבט). האררען אוד דיזטעלן וועהנטע דער בעזעוויכט דאז לאנד
דעז מאנאטעז אדר ; איז געביטע דיזעז מאנאטעז ווייזטע ער , דען ער ענטדעקטע
קיינען שמוק פאן איהם · דיא וויא פיטע פערמעהרטען (ישראל) לו פאנגען , ריך

ער

ריע, ראש השנה, יום תרועה · רד וזבול, בחודש השני וכו' (בראשית ז'), והוא מרחשון לדעת
רבי אליעזר (ר"ה י"א ע"ב) · קץ זבול, במרחשון נשלם בנין בית המקדש (מלכים א' ו') · תר,
מלשון לתור את הארץ (במדבר י"ג) · ויושב וגו', יחזקאל, שנאמר בו (שם ב') ואל עקרבים אתה
יושב · ועקרב מזל חשון · יסוד היכל, בכסלו הוסד ההיכל בבית שני (חגי ב') · קשתו, מזל
כסלו · בחדש וגו', בחדש העשירי וגו' (יחזקאל כ"ד) · בל, נבוכדנצר עובד אליל בל · עורות
גדיים, רומז ליעקב (בראשית כ"ז: ט"ז) · גדיים, מזל טבת · וזולת וכו', על שם יזל מים מדליו
(במדבר כ"ד) · דליים, מזל שבט · ובסיר דוגים, לשון המקרא (עמוס ד') · כדגים, רומז
על מזל אדר · ובקלירת העומר, היא ביום שני לפסח, שבו נתלה המן · ליוצר חומר, הקב"ה
אשר יצר צורי כל הנבראים · לענור, ליום עברה ואמתה·

כתר

את המן: חיו שלישי שמר · מתן דת במשמר · בתאומי
תמר · הדס ומור תמר: תמוז חן לשמים · בלי קום
צרה פעמים · וסרטן גרל כמים · העיר צדק משוי
ממים:

אמל ודבך · חמישי כהונבך · די בי סובך · אריה מסבך:
לעשור בהמה · ששי המה · ומבתולה הומה
שבך המה: עלצו עלות בסגל · ריע וכפור ורגל · ונוסף
מנוח רגל · למרבעי רגל: זכות סר מרע · במאזני צדק
הוכרע · הוזכר להפרע · מהמן הרע: ראה בירח בולי ·
כי

פאר · תמוז פאלגעטעט פאם הימעל , דאס דיא יידען (ישראל'ז) ניכט דאס וויטע
אפט ענטשטעהען ; אונד דער קרעבז , דער אים וואססער וועבזט , ברעכטע דאס
פערדינזט דעזזען (משה'ז) אין ערינערונג , דער אויז דעם וואססער געצאגען ווארד ·
אמל ער (המן) וועלקטע הין · אין פערדרוס נערטאפלען , אירדע געלייטעט פאן
דעם פינפטען אמנאט (אב) ; דער יידען גענוג חואפיגען אונז , דאס דער
לעווע (נבוכדנצר) אויז דעם דיקיכטע ראנגטע · דער פערנטעהענטונג דעזזעפיהעז
זייהעטע דער זעכזטע אמנאט (אלול) זיך , אונד געטטיללעט ווארד דעז עווגען לארן
איבער דיא עבלענדע יונגפרויא (ישראל) · פריידיג וואללטע הין דיא ערקאהרנע נאך
יאן , פיערטע איהן אמנאט (תשרי) דאז פעזט דעז בלאזענז , דער פערזעהנונג , דער
לויבהיטטען ; אונד נאך איין בעזאנדערער פייערטאג (שמיני עצרת) אשרד הינצוגעפיגט
דען אוגטער פיר פאירען געארדנעטען . דאז פערדינזט דעזזען (מרדכי'ז) , דער
דאז לאזטער איד , האטטע איבערגעוויכט אין דער וואגשאלע דער גערעכטיג·
קייט ; אונד אין ערנינערונג ווארד עז געבראכט , דען בעזעוויכט המן צו בעשטראפ·
פען . דען אמנאטה בול (מרחשון) בעטראכטעטע דער פיינד , אין איהם טטירלטע
דיא

למשי, כמו (איוב ל') אסם שולח · תשר, תשורה וקרבן · סבר, קוה נלשון כשדים · וחמשי,
פלשון והתפוששי (ישעיה מ"ו), רלה שם בבחורי · עששי, מענין עששה (תהלות ו') · פסוח,
קרבן פסח · למי וגו', כאמור (שיר ז') מי זאת עולה, ודרשו על ישראל · וכידון וגו', בשיר השל
כמן לרדת מן השמים · שור, הוא מזל שור · בתאומי, מזל סיון · תמר, צלדרך לדיק כתמר
יפרח (תהלות צ"ב) · תומר, נעלו במעלה, מענין ותמרות עשן (יואל ג') · בלי וגו', שלא תקום
צרה שנית לישראל בחדש תמוז, כי כבר היו נעלור והעלוק נקורבן הבית · וסרטן, מזל תמוז ·
אמל, מלשון אומלל אני, (תהלו' ו') · ודבך, נמס לבו במרירות רוח, מענין מורבכת (ויקרא
ז') · סובך, מלשון בסבך (בראשית כ"ב) · אריה, מזל אב · לעישור, באחד באלול
ראש השנה למעשר בהמה · המה, כתשוה, ע"ד המו מעי (ירמיה ל"א) · ומבתולה, מזל אלול ·
ריע

המם·כבור שור כשמם·וצר מה זמם·לאבדם ולהממם:
מהר חמישי· בפורו להמשי· והגיה אמשי· בהעריב
שמשי: נוצה יונה ונשר· כי עופפו ביושר· מי יוביל
תשר· אם יועפו נשואי נשר: סבר לרוששי· צר בפור
ששי· ועלה ואששי· והצהיר עששי: ערך כהמות·
מוכן לנחמות· שאג בעדי הומות· ושכך חמות: פאר
שיר שבת· הל פני משיבת· ואם זו תושבת· מי כי
ישבת: צפה עלי חדשים· והטל חלשים· ומזלות
הרשים· להכחיד קדושים: קדם ועלה· ראש חדשים
למעלה· טלה הלב העלה· פסוח למי זאת עולה: רץ
שני כאמן· ובידו זכות מן· ורץ אל שור מזמן· ויתלו
את

שטיר געוואַננט ; „ וואַז דאַכטע דען דער ווידערזאַכער , איז נו בעטייבען , נו גרונדע
„ נו ריכטען ? דאַז לאַמַּז דעז פינפטען טאַגעז מײַנטע ער נו ניהען , אונד דיא פינזטער-
ניס וואַרד אונז ערהעללט , דאַ דיא זאַננע שאָן אונטערגעגאַנגען וואַר · „ דאַז געפֿיז-
„ דערטע העער , דיא טויבע , דער אַדלער , אין איר פֿלאַגגען זיא נוערזט , געראַדען
„ וועגז , אין דיא לופטע ; אונד ווער זאָלל (פֿאַסט געפֿליגעל) אַנפֿער ברינגען , ווען דאַז-
„ הין שווינדען דיא אויך אדלער פֿליגעל געטראַגענען ?“ אונז עלענד נו מאַכען , האַפֿפֿ-
טע דער פֿײנד , דורך דאַז לאַמַּז דעז זעכזטען טאַגעז ; דאָך דיזער טאַג ערהאָב זיך ,
ענטפֿלאַמטע אונזערן מוטה , ערלייכטעטע דאַז דונקעל אונז · יענעז גראָטע טהיר
(שור הבר) , דאַז אויך דען טאַג דעז טראָזטעז (פֿיר דיא פֿראָמאַען) בערייטעט האַרד ,
וואַר פֿירשפרעכער פֿיר דיא עלענדען , שטיללטע דעז וואַגען לאָהן · דער אין גע-
זאַנגען פֿערהערדליכטע שבת פֿלעהעטע דיא זעעלענערקוויקקענדע (תורה) אַן ,
„ געהעט דיזע כמליאַן אונטער , ווער זאָלל דאַן איך פֿייערן ?“ דער ווידערזאַכער שויטע
אויף דיא מאָנאַטע נון , שפֿרך דיא לאָמַזע ; לייכנעטע דער געשטירנע שטאַנד , דיא
היילִיגען נו פֿערניכטען · דער מאָנאַטע ערזטער (ניסן) קאַם נופֿאַר , טראַנג אין הער-
הערנע פֿערנען זיך ; זיגענדעז לאַם בראַכטע ער דאַר , אבערטרייטונג האַט פֿער פֿיר
דיא ערלעזטען (ישראל) · דער נווייטע מאָנאַט (אייר) מײַנטע געשיקט הערבייא , דער
הײַליגע , דער נוערזט דאַז מן אונז בראַכטע ; נו יענעם פֿראָמאַען (אברהם) ניך ער ,
דער דען שטיר בערייטעטע , אונד המן וואַרדע געהענקט · דער דריטטע (סיון)
בעוואַהרטע אויך דיא האַפֿענבאַרונג דער רעליגיאָן דורך יענע ג ל יי כ ע ן , ערהאַבענען
ברידער (משה אונד אהרן) , אונד הדס (אסתר) אונד מור (מרדכי) שטיגען עמ-
פאָר

דרש ימי שבוע · לשוט יום קבוע · באיזה חדש טבוע ·
לקעקע רגלי רבוע: הן יום ראשון · הניב לחשון · ומי
זה בא ללשון · נצורי כאישון: וגיא זרוק כי נבראו ·
ועל שמם נקראו · ואם ימהו ויחקרו · ואז אלה יעקרו:
זע יום שני · להצדיק שפת שני · ואלם מלשני
מלהלשיני: חי כי הרקיע · והבדיל רקיע · ומי זה בא
להשקיע · זוהר הרקיע: טס יום שלישי · והטיל חלשי ·
במעוז פלשי · וחילי ושלשי: יושר עץ והגן · כי נטעו
בגן · ואם בדברי נרגן · למה נבראת גן: כהפיל מרעי ·
פועלי רביעי · מול פני רועי · אמצה זרועי: למזלות

דמם

וואַכע אונטערזוכטע ער , שפעהעטע נאָך דעם בעשטימטען טאָג ; ער וואָללטע דען מאָנאַט ענדען אַכטע פֿינדען , אויז לו רעטטען דיא פֿיר מאָנירע (ישראל) . דער ערסטע טאָג דער מאַכטע ווידערשפּרוך איהם , זאָגטע : „ ווער איזט עז , דער דיא מיט „ אויגאַפּפֿעל בעוואַהרטען פֿערלייאדען וויל ? מין איר ווּרדען ערד' אונד היממעל ער„ שאַפֿפֿען , נאָך דעם נאַמען דער אירמעליטען גענאַננט ; ווען יענע געמעזען , ער„ פֿאָרשט ווערדען קעננען , קעננען דיזע לערניכטעט ווערדען ." דער לווייטע טאָג ערהאָב זיך אויך , שפראַך דיא פֿערהעררליכטען געזעבט ; אַמכטע שטום דיא לעזטערנדע לונגע , דאָס זיא אונז ניכט פֿערלייאדע . „ מין איר דעהנטע דער עוויגע דיא „ הימעל , שיד זיא פֿאָן אייננאַנדער ; ווער קעמאט נון , דען הימעליטען גלאַנץ לו פֿער„ דונקעלן ?" דער דריטטע טאָג אייליטע הערבייא , וועהלטע פֿיר אונז דאַזלאָזע ; טהאַט קונד אונזרע פֿעזטע , אונזרע שטערקע , אונזרע מאַכט . „ מין איר שפּראָסטע „ געטריידע , וואוכזען בייאמע , מין גראַזרייכען גערטען , עאַפּער ; ווער'עז נון , „ ווים דער פֿערלייאדער ווערהנט , וואָרום ווורדע דער גאַרטען (עדן) ערשאַפֿפֿען ?" אונד דאָ דער בעזוויכט דאַז לאָזע אויף דען פֿירטען טאָג וואָרף , ווורדע אונזער אַרם , דורך דעז מאַכטיגען מאַבהוט , געשטערקט . „ דען געשטירנען דעז הימעלז פֿער„ גלייך דער צייגע זיא (ישראל) , זיא ווורדען נאָך דעם ערזטגעבאָרנען (הימעליטען)

שטיר

נילתן , לסרס סריפין · זע , התנועע וקם ממקומו · שפת שני , כחוט השני שפתותיך (שיר ה') דרשו במדרש על ישראל · טס וכו' , פרח ומיהר המן ליום שלישי · חלשי , גורלי , כמו מטילין חלשין · פלשי , גילה , כמו מבוי מפולש · ושלשי , מענין ושלישים (שמות י"ג) · נרגן , מלשון דברי נרגן (משלי י"ט) · למזלות דמם , ברביעי נתלו המאורות בשמים , כנודע · בכור וגו' , מזל שור ושבט יוסף נקרא בכור שור (דברים ל"ג) · להמשני , כמו (תהלים י"ח) ימשני ממים ·

חמשי

וּפָן לְשַׁוַּע עַרְעָר: יְהוּמִים מְאָה· אֲשֶׁר יֶחֱמָה מְטַמְּאָה·
סֹעֲרוּ לְקַמְּעָה· סְפוֹת רָוָה וּצְמֵאָה: קוֹעוּ וְנִשְׁחָתוּ·
וְעַם יַלְדָּם נֶאֱחָתוּ· וּבְאַע אֶחָד נוֹחָתוּ· וְכָל מִצְרִים
הַחָתוּ: לְרָם נִגְּנוּ זוּ· כַּאֲשֶׁר חָזוּ· וְעָלְצוּ וְעָלְזוּ· וּבוּז לֹא
בָזוּ: יַעַן בְּמִיר סְפָרִים· רָצוּ עֳפָרִים· בְּפִלְכֵי כְפָרִים·
בִּמְשׂוֹשׂ פּוּרִים: חִין רֶגֶן וּגְאֻלָּה· רֶוַח וְהַצָּלָה· רְנָנָה
סְגֻלָּה· בִּקְרִיאַת מְגִלָּה:

אֲסַפְּרָה אֶל חוֹק· פְּלָאוֹת רָחוֹק· אֶשָּׂא רֵעִי לְמֵרָחוֹק·
בְּבֹא צַר לִרְחוֹק: בְּקוּם עָלַי צֶפַע· מְשׁוֹרֶשׁ
אֶפַע· וְהוֹן פִּלֵּס כְּשֶׁפַע· וְהוּקַע בְּעֵץ מִשְׁפַּע: גָּשׁ וְהִפִּיל
פּוּר· מִיּוֹם לְיוֹם סָפוּר· וַיֵּצֵא חָפוּר· בְּהַבִּיעוֹ סִפּוּר·

דרש

מיינע קליינע מנלמהן ריב דער שטורקן זיא מויך , ריכטעטע זיא מללע לו גרונדע · זמאוט מיהרעם ערלייגער וואורדען זיא מללע היגגעריכטעט , מן מייגען גמוגען לוזמאמען גע= הענקעט , לוגן טרעקקען מללער מגזרער ווידערזמכער · דעם מללערהעכזטען זמכ= גען דיא מויזערקמהרנען , דם זיא דיזע וואונדער זמהען , דער ליטען פריידע מיבער= לוטען זיא זיך , דמך מהנע (דיא געטטליכען געבמטהע) לו פערלעלען · ווימ פרייטעט זיך דיא געליבטע גמליען דער ענדערונג דער בריפע (דעז מחשוריש) ! מיןמללען פרמ= פינלען , מין יעדעם דמרפע פערברייטעטע זיך דעז פורים= פעזטעז וומנגע · ער= לעזעט , גערעטטעט ווערדען דיא מיזרמעליטען נון , מונד יובעלגעשריימ ערטעגעט ביים מבלעזונג דער מגילה ·

אספרה מיך ערלעהלע , גמך געזעץ , שרייבע דיא וואונדער נידער ; אייגען זין פיהר' מיך מין פערנע פערגמנגענהייט לוריק , דמ דער פיינד קמם , מונ לו מונטערדריקקען · מיין במזיליזק (המן) ערהמב זיך געגען מונז , דעם טטמאמע דעז דרמכען (עמלק) ענטשפרמזזען ; שעללע וומג ער לו מין פיללע , מונד — וומרד געהענקט מן דעם טיפען גמלגען · ער טרמט הין , וומרף דמז למז , לעהלטע פמן טמג לו טמג ; דמך ער גינג בעטעזט דמפמן , דם ערעז קונד טהמט · דיא טמגע דער וומכע

כְּבָדִים· נוחתו , עטן מקתה וכליה· זו , ישראל , שנקראו עם זו (ישעיה מ״ד)· במיר , ענין ת ורחובנו , עפרים , ישראל , שנמשלו לעפרים (שיר ד׳) לפי מדרש חז״ל ·
אספרה· חפע , חפעה (ישעי׳ ל׳)· בשפע , הרבה· חפור , כמו (ישעיה כ״ה) וחפרה הלבנה· דרש וגו׳· רומז למדרש חז״ל , שהמן הפיל גורל בכל ימי השבוע , וכלם סנידוגגדו , וכן בכל חדשי השנה· טבוע , מוכן בטבעו· לקעקע , לשון משנה : לקעקע בילתן

הוּמְלָא וְכוֹרְכָיו כַּשִּׂמְלָה · זְמוּהוּ מִלָּה : זָם וְהֵכִין עֵץ ·
תְּקוּעָה הַג דַּת עֵץ · תַּרְעֵלוֹת כְּהוּעַץ · וּתְשׁוּעָה בְּרוֹב
יוֹעֵץ : רַק כְּנֶחְשַׁב כּוֹמֶר · וְהוּחְשַׁב לוֹ כְּיָמֶר · וְאֵל מֵנִיף
עוֹמֶר · שָׁב וְחָנַן אוֹמֶר : בֶּן שִׁמְעִי בִּשֵּׂר · וְרָכַב לוֹ אָסַר ·
כִּי הַכְּרִיעַ אָסַר · מֵהוֹן מַעֲשֵׂר : יַחַד בְּהַל שֵׁנִית · לְסַעַד
תָּכְנִית · וְעָלְתָה תַּעֲנִית · וַתִּקְצֹץ חֲנִית : רַעַל מוֹר
הֶמְרִירוֹ · לְהַרְכּוֹן הֶאֱרִירוֹ · וַהֲדַס הֶעֱרִירוֹ · וְלַשַּׁחַת
גְּרָרוֹ : בְּרוֹשׁ נוֹעַר · נַעֲצוּץ נִגְעַר · וְכָל מְתָיו עֹרְעָר ·

ופן

ווענז וואַרד ער ; דיא פֿאָר איהם קראַכען ריטהען איהם אין שאייכלערישען אויזדריק·
קען · ער בערסטהטאָגטע זיך , זיא איינצען גהאָלגען בערייטען, דען פֿראָמען (מרדכי)
נו הענקען , דער דעם היילגען שטודיום זיך וויהעטע · פֿאַלשע ענטוואַרף ער , דען
בעטייבעהדען קענך דער ליידען אונז צו איטפען , דער ראַטהטלעגע אענגע זאָלטע דען
זיג איהן זיכערן · דער פֿערוואָרפֿנע ! אין זיינעם נענלנע וועהנט' ער אונז צו פֿאַנגען ,
אונד פֿאָלגע פֿערגעלטונג וואַר איהם לוגעדאַכט ; דיא פֿאָרטריגטען צור דאַרברינגונג
דעז עומר שטודירטע מרדכי , דא דער בעזעוויכט פֿאָנהעגד פֿאָר איהם ערטען ·
דעם ענקעל שמעיז (מרדכי) בראַכטע ער דיא גליקליכע באָטשאַפֿט , זאָטטעלטע
איהם דאַז רייטפֿערד ; דען דער וועלכע ווערטה (דעז עומר) האַטטע דען טאָן דער
צעהען (טויזענד צענטנער זילבער) איבערוואָגען · איילענד וואַרד ער דאַז צווייטע מאַל
צום קעניגליכען מאַהלע גערופֿען , אונד דאַז פֿאַזטען (ישראלז) שטיג צום היממעל עמ־
פֿאָר , צערברעך דעז באַרבאַרען וואַפֿפֿען · ביטטערן בעטייבונגזטראַנק זאָ איהן מור
(מרדכי) טרינקען , פֿערדאַממטע איהן צום אונטערגאַנג · הדס (אסתר) ריכטעטע
איהן צו גרונדע , טירצטע איהן אין דיא אונטערוועלט · יגענדליך בליהעטע דיא צעדער
(מרדכי) עמפּאָר , דער דאָרנבוש (המן) שוואַנד דאַהין , אויזגעראָטטעט וואורדען
דיא רוכלאָזען זאָלנע , אונד דער עוויגע וואַנדטע זיך גנעדיג צום געבעטע דער פֿער־
לאַססענען · יענע הונדערט קינדער , פֿאָן דער אונרייגען (זרש) געבאָרען , בעז אויך

איינע

זמוהו, ענין זימה ועצה · זם, זמם וחשב · הג דת, הוגה בדת האלהים · כומר, מלשון מכמורת (ישעיה י"ט) · כימר, ענין תמורה וחלוף · מניף עומר, רומז למאמרם ז"ל, שמרדכי היה עוסק בהלכות קמיצת העומר כאשר בא אליו המן · אסר, קומץ העומר היה שוה רק איסר (ראה סילוק דיוצר לפרשת שקלים) · תכנית, לשון תקון וחשיבות בחלוף אותיות אסי"ך · האררירו, קללו וענשו · הערירו, כמו (תהלים קל"ז) ערו ערו · נוער, פרח בהוד נעוריו · ופן וגו', פנה אל תפלת הערער (תהלים ק"ב) · יתומים, מלשון יחמתני (תהלים נ"א) · לקמעה, מעט בדרז"ל · ספות וכו', לשון המקרא (דברים כ"ט), ומתורגם לפי הכוונה · קועו, כמו (במדבר כ"ה) והוקע אותם · נחתו, ענין תפירה וחיבור, מלשון ואין מאחין בדרז"ל · ובלע, ענ בלשון

כבדים

שׁוֹעָה׃ מְאֻמּוֹלַת שִׁבְעָה׃ וְאָז אֵל שָׁעָה׃ וְאֵל יְשׁוּעָה׃
הוֹפִי בֶּן קִישׁ׃ הֵבִין נִין קִישׁ׃ וְתַחַן הִלְקִישׁ׃ עַד לַהֲדוֹק הַקִּישׁ׃ גָּל לְאַיֶּלֶת אַהַב׃ לָבֹא אֶל רַהַב׃ לְהַרְעִיד יְקוּד לַהַב׃ מִגְּזֵי רַהַב׃ כְּבִינָה עָשְׂתָה׃ בְּגוֹחָה חָסְתָה׃ שְׁלוֹשׁ צוֹם פָּצְתָה׃ וְצַר בְּפֶלֶם כָּסְתָה׃ חַן אָרְחָה שׂוֹנֵא׃ כְּדַת אֵל עוֹנֶה׃ בְּלִי מְצוֹא מַעֲנֶה׃ מַה יַּעֲנֶה׃ אוֹתוֹ מְבַהֶלֶת׃ חֲתוּת לוֹ נַחֶלֶת׃ בְּמָנוֹת תּוֹחֶלֶת׃ מְנוֹ מַתְחֶלֶת׃ לְאוֹגְדָיו הִבְאִיר׃ אֶת אֲשֶׁר הִתְאִיר׃ וְלַעַב בֶּן יָאִיר׃ מְחוּגוֹ הִבְאִיר׃ עֲבָרָה נִמְלָא׃ צָרָה הוּמְלָא

דאז פֿלעהען דער היכגעוועלקטען, איינזט קינדעררייכען (ישראל) ; דער מאַלאעכטיגע אַנדטע זיך גנעדיג צו אונז, אונד זאַנדטע אעכטיגע הילפֿע • דאז פֿערגעהען דעז אַהנעז קיש (שאול) בעגריף דער ענקעל דעז קיש (מרדכי) ; דרום ליס ער דעם אונדע געבעטע ענטשטראָמען, קלאַמפֿטע אַן דעז היאועלטהאָר אַן • דער ליבענז-ווירדיגען (אסתר) פֿאַפֿטע נבאַרעס ער עז, דאַס זיא צום שטאָלצען (אחשורוש) קאַמע, דיא פֿערלעהרענדע פֿלאַמע לעשטע, דיא דען מויז רהב (אלרים) געאַנדערטען דראָהעטע • איט פֿערמונפֿט האַנדעלטע זיא, דעם עוויגען פֿערטרויענד ; דרייפֿאַ-כען פֿאַסטטאַג אָרדנעטע זיא אַן, אַכטע דעז פֿיינדעז לוגענוואַגנעז (זילבער) אונווירק-זאַם • דען פֿיינד לוד זיא צום פֿעזטליכען מאַהלע אין גאַן דער פֿאָרשריפֿט דעז מאַלאעכ-טיגען, דער דיא בעדרענגטען ערהערט ; אונד ניאַמאַנד קאָנטע דיא פֿראַגע (חאַרום אסתר דען המן איינלוד) בעאַנטוואָרטען :

אותו מיילענדעז ליס זיא (אסתר) איהן (המן) צו זיך רופֿען, שטאַרטע איהם קאָהלען אויפֿז הויפט ; בעגאַן דורך געשענקטע האָפֿפֿנונג איהם צו אַכטען • זיינעם מאַ-האַנג' אַכטע ער זיין גראָסעז אַנזעהען אין דייטליכען וואָרטען קונד ; שמאָטטעטע דעז אַהנעז יאיר, נאַנטע העטליך זיינע געשטאַלט • פֿאָלל דעז צאָרנעז, דעז ליידוועז-זענז

לפי הבוונה • וחילו לשון חוחק • הלקיש, הרבה כמטר, כמו (ירמיה ה') יורה ומלקוש • להדעיך, כמו (איוב י"ח) ידעך • מגזי רהב • ישראל, אשר גזו ועברו ממצרים הנקרא רהב (ישעיה נ') • בגוחה, ע"ש (תהלות כ"ב) גוחי מבטן • כסתה, כיסתה ונטלה • ארחה וכו', מלשון וארוחתו ארוחת (סוף מלכים) • כדת וגו', כאמור (משלי כ"ה) אם רעב שונאך וכו', כמדרש חז"ל • אותו חתות וגו', פ"ש הכתוב (משלי כ"ה) אם רעב שונאך וגו', כי גחלי' וכו' • לאוגדיו, אגודת אוהביו • הבאיר, ביאר ופירש • את וגו', כי הוא גדול ואיש תואר • ולעב וכו', מלשון ולעיבו (סוף דברי הימים) • מחוגו, צורת מרדכי, מענין (ישעיה מ"ד) ובמחוגה • הבאיר, מלשון ביעור בדרז"ל בחילוף אהח"ע • ועברה וגו', עברי המן אשר נכנעו ונכרכו לפניו כשמכה זמונו׃

מאמר עשה : לענה ורוש · נועץ לפרוש · לסמוך
לברוש · בשם אחשורוש : כיחש סלופים · והתעה
אלופים · להכחיד עלופים · כפלם אלופים : יקראו
סופרים · וכתבו ספרים · ושלחו צירים · בדבר המלך
מהירים : טסים בהליכה · לעין כל ממלכה · והדת
נמלכה · והעיר שושן נבוכה : חלום יהודי חלם · והבין
בסלם · ומדיו קרע להכשילם · ונפרע למו גמולם :
ועקכמר נפש · באפר להתכפש · בצום ובטיט ורפש ·
ישב בעצת טפש : ומתליל שפלות · כחז עבודות
כפולות · הקשיב תפלות · והגיה אפלות : הסכית

שועה

פאנגטע · ווראוט פאלע בעשלוזע אכטע ער בעקאנט ; וואלטע מרדכי, אים נאמען דעז אחשורוש , פאן דען גאנצען בריגען · שיפיג ליגען בראכטע ער הער= פאר , ליטעטע פירזטען אירדע ; בעשלאס , דורך דאז געזיכט דער לעהען טויזענד (לענטנער זילבער) , דיא שוואכען צו פערניכטען · דא ווארדען טרייבער גערופען , דיא בריפע טריבען ; איט דעז קעניגז בעפעהל ווארדען אייל בטטהען אויזגעזאנדט · טנעלל פלאגען דיא בטטהען דאהין , אט פאיבנבער ווער׳ אללען ברגאפינלנען ; דער בע= פעהל ווארד אים שטאטזראטהע אויזגעפערטיגט , אונד דיא שטאדט שושן ווער אין גראסער בעשטירצונג · יהודי (מרדכי) טרייאטע איינען טרויס , בעגריף דיא פיינד= ליכען אנטשלעגע ; זיין געוואנד צעררים ער , דיא פיינדע צו שטירצען , אונד איהרע איבעלטהאטען ווארדען איהנען פערגאלטען · בעטייבטען געמיטהעז פלעהעטע ער , וועלכט אים שטויבע זיך אוזהער ; געזעטעטע , ווארף אין דען שלאם זיך הין , דס דער ראטהשלוס דעז טהארען (אחשורוש) בעקאננט ווארד · אונד דער עהינגע , דער ניד= ריגע עהפהאר העבט , זאה דיא פערדאפפעלטע פרעאויגקייט ; ערהערטע דיא פלעהענטיגען געבעטע , ערליכטעטע דיא פינזטערניס אונז · פערנעהמען ווארדע
דאז

מרדכי, משבט בנימין, זאב יטרף (בראשית מ"ט) · כעורב וכזהב, שופטים (ח׳) · ומסכה נעשה, המן עשה עצמו עבודה זרה, כמאמר רז"ל · עשה, מלשון גט המעושה בדרז"ל, בחלוף וסבר"ן ענין לקו ורוק · עושה, מענין ועסותם (מלאכי ג׳) · לסמוך, לשון תליה · לברוש, יעלה ברוש (ישעיה נ"ה) דרשו חז"ל על מרדכי · סילופים, כמו (משלי י"ט) תסלף · עלופים, מענין ויתעלף (יונה ד׳) · נמלכה, ענין עצה · חלום וגו׳ · מרדכי חלם חלום מעלת המן, כנודע במדרש · בסלם, מענין (תהלים ל"ח) כסלי מלאו · להתכפש, כמו (איכה ג׳) הכפישני באפר · ומתליל, מרים, כמו (יחזקאל י"ז) ותלול · כחז, כאשר רחז · הסכית, כמו (דברים כ"ז) הסכת ושמע · והחמולת שבעה, לשון המקרא (ירמיה ט"ו) אומללה יולדת השבעה, ומתורגם
לפי

מוּכְמָר · נִין צוּף כְּמָר · וַיְשַׁסֵּף וַיְשַׁמָּר · וּלְאַרְבָּעָה זָמָר: צֶפַע מָנוּ חָשׁ · מְשׁוֹרֶשׁ נָחָשׁ · בְּגִיחוֹ כִּיחַשׁ · לְחוּץ עַם נָחַשׁ: פִּיו שָׁלַח בְּרָע · כְּלִילַת יוֹפִי לְגָרַע · בְּבָבַת עֵז הֵרַע · גְּמוּל אָב לִפְרָע: עֵץ בְּתַדְמִית תַּעַר · לְהַשְׂגִּיא אִישׁ בַּעַר · וְרִפָּה יְדֵי נַעַר · מִמְּלֶאכֶת יַעַר: שִׂטְנָה חָרַת · לְעַרְעֵר יְקָרַת · וַיְעַר עָרַת · מִגֶּזַע בְּכוֹרַת: נָשָׂא בְּרוֹב זְאֵב · וְנִסָּה בְּבֶן זְאֵב · וּבוֹ נֶעְכַּר כְּאֵב · כְּעוֹרֵב וּכִזְאֵב: מַסֵּכָה נַעֲשָׂה · לְעָבְדוֹ כָּל עֹשֶׂה · וְכָאֵפֶר עֻשָּׂה · בְּיַד

מאמר

שטריקטע צוף'ז ענקעל (שמואל) ; ריכטעטע איהן הין , נערשטיקטע אין פיר טהיילע איהן · אויז דעם שלאַנגענגעשלעכטע (אגג'ז) אבער שנעלל איין באַיזיק (המן) צואמער ; אונגלייביג פאָן יוגענד אַן , גלויבטע ער , דאַז פאָלק (ישראל) צו אונטער· דריקקען · פערלייאדעריטע שפראַכע פיהרטע ער , דיא גלאַנצפאָללע נשיאָן צו אינג· דערן , שטעללען אוגענ: זאַה ער דיא אויזראַפּליטען אַן , וואָללטע זיינען מַהנהערן (עמלק) רעכנן · דורך מרגלזטיגע , פערדערבליכע ראַטהשלעגע פערלייטעטע ער דען טהאָרען (אחשורוש) ; היעלט דיא פראָמאען (ישראל) פאָן דעז טעאפעלז הייל· גע אַרבייט אַב · פיינדזעליגע ענטווירפע טריב ער נידער , דאַז עדלע פאָלק אוז צו ראָטטען · עררעגטע דען אַלטען האַס געגען בכורת (שאול'ז) שטאַם · ווא ריסטע· דער בער , ווא וואָלף ערהאָב ער זיך — דאָך דורך (מרדכי) דען נאַכקאָמען דעז וואָלפעז (בנימין) וואַרד ער בעטריבט ; טיפע וואונדען טאערנטען איהן , ווא עורב אונד זאב · נון געננען אַכטעטע ער זיך , נוואַנג אַללעז , איהן אַנגובעטען ; אונד וויא אַטטע וואַרד ער נערטרעטען דורך דיא יעניגע (אסתר) , דיא דאַז וואָרט (מרדכי'ז) בעפאָלגטע

פאָלגטע

תמימים כרשו, כאשר ירשו · בערץ, בגבורה · במרץ, במרולה · בחרץ, כמו (ישעיה י') כלה ונחרצה · ללועט עד, לאכול אשר לעט ובלע כל אויביו · ומלת עד מלשון (בראשית מ"ט) בבקר יאכל עד · לנעד, ללעוד ולרדוף · לטאטאו, כמו (ישעיה י"ד) וטאטאתיה במטאטא, רקן, אנשים רמאים בחלוף אותיות מ"ן · עמעם, לשון כהיה, כמו (איכה ד') יועם הזהב · רעם, מרעים ומרעיש · מוכמר, מרוסס מאת שאול, מלשון (בראשית מ"ג) נכמרו רחמיו, נין צוף, שמואל הנביא (שמואל א' א') · כומר, נכוד מאת שמואל, מענין מכמורת (ישעיה י"ט) · וישסף וגו', כמו וישסף שמואל (שם א' ט"ו) · וישומר, מענין שמיר ושית (ישעיה ה') · זומר, מלשון לא תזמור (ויקרא כ"ה) · צפע, ישעיה (י"ד) · בגיחו, כמו (איוב ל"ח) בגיחו מרחם, ומתורגם לפי הענין · עץ, יען · בתדמית תער, ע"ש הכתוב (תהלים נ"ב) הוות תחשוב לשונך, כתער מלוטש עושה רמיה · ורפה וגו', עזרא (ד') · נער, ישראל, ע"ש הכתוב (הושע י"א) כי נער ישראל · יער, בית המקדש, יער הלבנון · חרת, חקק וכתב · לערער, להחריב · ערת, בנתה, מענין ויהי ערך (שמואל א' כ"ח) · בכורת, שאול, שהיה מבני בכורת (שמואל א' ט') · ונסה, נענע ונזעזע, ותרגם ויפיס (בראשית מ') תרגם אונקלוס ; והוא מגזרת כסיסן · בבן זאב,

מרדכי

קצין אשלים· בחיק נחשלים· וקלם מושלים· בחטא
נשולים: רדף שלשה· ובשתו שלשה· ועדתו חלשה·
ביד און חלושה: חזן שדי חקקבכם· קרבו לרכבם· זכרו
לכסכם· מהדום ומכם: תחור עם איבה· במשול
הבה· ושמרה לו איבה· בבוז ובגאוה:

תמימים כרשו ארץ· והקצינו שר בערץ· פקד לרוץ
במרץ· לכלות בחרץ: שדי שוכן עד· צו
ללועט עד· ואחריו לצעד· לטאטאו עדי עד: רחן
עמעם· ואכזר רעם· ומאז זעם· ממלוך עלי עם: קצין

מוכמר

שלאגען נאהם עז דיא פלוכט , מיט שמאך בעדעקט · דיא לארטען שוואכען פאללענדען נערואלטע אין דער בליטהע ער ; פערהענגטע דעז פאלקעז אבזיכט , דאז דורך זיינע פערגעהונגען פערואהרפען ווארדע· דרייא מאל פערשלאגטע ער דיא נאליכען , אונד דרייאמאל ווארד זיינע שמאך פערצייכנעט ; בעזיגעט ווארד זיין העער דורך דען , דער קריגעזגעטרייא צו פערנעהמען וועהנטע (יהושע) · ביים עוויגען טהראנע שוואור דער אללמעכטיגע , מיט מאאטר וועהרענדעם קריגע איהן צו איבער-ציהען , מיט היממעל , אויף ערדען זיין אנדענקען צו פערטילגען. פערהעערונג ווארד דעם פיינדע פאן דען פירזטען ישראלז בערייטעט ; עוויגער האס דעם שטאל-נען , טאעהזיכטיגען בעזעוויכט ·

תמימים אלז דיא פראמען דאז הייליגע לאנד איינבעזיץ נאהמען , פאן איינעם מעכ-טיגען רעגענטען (שאול) בעהעררשט , דא ערגינג דעז עוויגען בעי-פעהל , עמלק מיילענדז צו פערטילגען · דער אללמעכטיגע , דער אין עוויגקייט טהראנעט , געבאט דעם בייטע זאמטענדען העלדען , דען פיינד צו פערפאלגען , איהן אויך עוויג אויז צו ראטטען · דאך , געבלענדעט ווארד דער הערשער , ער-בראטע דעז ווטהענדען טיראננען זיך ; אונד פאם עוויגען ווארד ער פערוואָרפען , דאם דיא נאליכען ער ניאמער רעגירטע · דען גערעטטעטען פירזטען (אגג) פער-

טטריקטע

ראשית גוים עמלק (במדבר כ"ד), ועלמות כינוי לאמות · ופן , פנה לנוס · במהלומות , במכות· אשלים , מענין ויטע אשל (בראשית כ"א) · וקלם , כמו (חבקוק א') במלכים יתקלס · נשולים , כמו (דברים כ"ח) ישל זיתך · ובשתו שלשה , בתורה ובנביאים ובכתובים , בתורה זכור את אשר עשה , בנביאים ענין פקד (שמואל א' ט"ו), ובכתובים במגלת אסתר · און חלושה , יהושע , כאמור (שמות י"ז) ויחלש יהושע וגו' · שדי וכו' , שמות (י"ז) · חק , חקק · לרכבם , כמו (תהלות ל"א) מרוכסי איש · לכסכם , לשון ספסוף ומתוי , כמו צריך לכסכוסי בדרז"ל · מהדום ומכם , על שם הכתוב (ישעיה ס"ו) השמים כסאי וגו' · תחור וכו' , גרוי מלחמה ומורגן , כמו (ירמיה י"ב) תתחרה · הבה , ניתן ונקום·

צַחַן · לְהַמְתִּיק מַר לְמַחַן · לְכַל לְקוֹט בְּבוֹחַן: לְזוּ לְאֵלִים·
וְאַף לְהַט הָאֱלִים · וְנִקְבוּ אֵלִים · בְּצֶרֶק בְּנֵי אֵלִים: מְהֵרוּ
לְאָלוּשׁ · וְכָל בְּצֶק מָלוּשׁ · וְרָגְנוּ בִּפְלוּשׁ · עֲדֵי דוֹק חָלוּשׁ:
נִסּוּ פַּעֲמַיִם · כְּתִקּוּן יוֹמַיִם · בְּרֹגֶן שָׁמַיִם · וּבְצִיַּת מַיִם:
סָעוּ לִרְפִידִים · בְּרִפְיוֹן לַפִּידִים · בְּעוֹדָם שָׁם רְפוּדִים ·
חָלוּ בְּצַר קְפוּדִים: עַד הִנָּם בְּהָם · אֵץ לְהַאֲלִיחָם · וּבְסוֹף
הָאֳחָם · וּפֶה בְּחֶסֶף נִלְחָם: פָּסַע פַּרְסָאוֹת · אַרְבַּע
מֵאוֹת · לְזַנֵּב צְבָאוֹת · נִיצֵי צְבָאוֹת: צָג בְּמִלְחָמוֹת ·
רֵאשִׁית עֲלָמוֹת · וּפָץ בְּמַהֲלוּמוֹת · וְהוּשַׁת לִכְלִימוֹת:

קצין

פערזיסט ווארד דאז ביטטרע דעם חעררע , אויף דאס זיא ניכט אעהר אוררטען , ניכט דען עוויגען אעהר פערזוכטען · נאך אלים ווארדען זיא בעגלייטעט , דאס געזטייזט ווארד דער פלסאאענדע לארן געטעטעז ; אונד ערנאננט אווארדען איהרע פירזטען , דורך דיא טוגענד דער גראסטען (אבות) · טרעזז לאגען נאך אלוש זיאהין , דא אאנגעזט עזאיהכען אן ברחד ; עססענדזיך אוררטען זיא כון , דער עראסטעטטען געווינלעז טטיג לום היאאעז עאסחר · לוייחאחן פערזוכטען רען אזזאעכטיגען זיא , דא ער (אם זעכזטען וואכענטאגע) אויף לוויא טאגע דאז היאאזיסטע געטריידע (מן) איהכנן בערייטעטע ; פארדערטען וואזזער אין דער וויזטענייא · נאך רפידים אוגטערנאהאען זיא דען לוג , פערנאכזעזזיגטען דיא אין פייער פערקינדעטע רעזיגיאן — אונד איהרע דארטיגע רוהע וואנדעזטע אין טרעקקען דער פערניכטענדע פינד (עמלק) · דא נאך אין חם׳ז געפילדען (אלרים) זיא וואחרען , אייזטע ער טאן , זיא לו פערדערבען , היכעזטע איהנען פריינדשאפט אם אעערע סוף ; אונד היר (אין רפידים) בעקריגטע ער אפפענבאר זיא · פירהונדערט איילען זעגטע ער לוריק , ערטזוג היכטער דעם הייליגען העערע דיא בזיהענדע אאנגשאפט פאזזעזאאט · דאז ערזטע דער פעזקער (עמלק) שטעזזטע אין שלאכטארדנונג זיך ; דאך , געגעזיך געשזאגען

(שיר א׳) · נתמרו , ענין תמורה וחלוף · תחן , תחנה · לוט וכו׳ , מענין (שמואל א׳ כ״א) לוטה בשמלה · לחן , כמו (יואל ב׳) לחנתו , וכנוי הוא לחכמים · למחן , למחנה ישרא׳ · לקוטו , ענין קטנה וצרינה: לחלים פסות (ע״ב כ״ו) · החלים , זכך ובאלם · חלים , גדולים , כמו בני חלים (תהלות כ״ט) · לחלוש , במדבר (ל״ב) · ורגנו , כמו (דברים א׳) ותרגנו באהליכם · בפלוש , בגלוי , מענין מבוי מפולש בדרז״ל · דוק , שמים , על שם הכתוב (ישעיה מ׳) הנוטה כדוק שמים · פעמים וגו׳ , שתי פעמים , שהקב״ה לוה שילקו חים , אל תותירו וגו׳ (שמות ט״ז) , והסילאו ממקומם והותירו מן עד הבקר · סעו , נסעו · רפודים , מלשון רפידתו (שיר ג׳) · קפודים , מענין קפדתי (ישעיה ל״ח) · להחליתם , כמו (תהלות י״ד) כחלמו · האחם , הרמה להם אחוה בערמה · בחסף , בגלוי , כמו חשף ה׳ (ישעיה נ״ב) · גג , עמד · ראשית עלמות ·

ראשית

לאות· עד יוחש אות: הרים צח דלג· וגבעות בלג· ועגם מלג· בצלמון משלג: ותנין כזמם· בו ביום זמם· בגיהו עמם· באצבע הממם: זורו לועזים· מצח מעיזים· קפאו בעזים· כנבל רעוזים: חיל צבא פרעה· בסאסאה פרעו· ובט כנם וקרעו· מול אב וזרעו: טבועים אז כשרו· תופפות בכן שרו· ופז כסוף עשרו· אל שור נשרו: יקשו אמרים· שוב לגיא חמורים· ומי חשובים מורים· נתמרו למרים: כשר ציר תחן· לוט באושי

צחן

אונד זייאונגליבייט, ביז דער ערלעזונג לייכען הערבייא אייל טע· בערגע אונד טהעלער איבערפלאג דער עוויגע, שטערקטע ישראל; פֿערברענט אורד עגם (אליריס) אונד אין דיזעטערן לייכטעטע טנעע· דא ווארד נאך זיינען באוהאפטען ענטווירפֿען דעם אונגעהייער (פרעה) פֿערגאלטען; פֿערדונקעלט ווארד זיין גלאנץ, געטטליכער טראפֿע בראכטע עז אין פֿערווירונג· דיא פֿערקעהרטען, פֿרעכען באַרבאַרען (אליריס), אין שטרעאענדעז געוועזער זאנקען זיא, לעראזאמט ווא אירדנעז געטירר· פרעה'ז אעכטיגעז העער, אין פֿאללען אמאטע ווארד עז בעשטראפֿעט; אויך דאז פֿליהענדע אעער טויעטע דער עוויגע, שפאלטעטע עז אין געגענווארט דער ערלפֿעטער אונד איהרער נאכקאמען· זיא (ישראל) זאהען דיא פֿערזונקנען (אליריס), אונד עז זאנגען דיא פויקענשלעגערינגען; איט גאלד ווורדען, אם שילפֿאעער, זיא בערייכערט, לאגען, גערארדען וועגז, נאך שור· איט ווארטען זינדיגטען זיא, וואללטען אין דאז לאנד דער עזעל (אליריס) לוריקקעהרען; אונד דעז וואזערז ווירלהאפֿטער געשמאק ווארדעלטע אין ביטטערקייט אום· דאך דער געזאנדטע (משה) בעטעטע אנדעכטיג, רייאטע דיא פֿערגעהונגען הינוועג; אונד

פֿערזיסט

לאשית (ע"ו)· פתול, כמו ופתלתול (דברים ל"ב)· ופלולו, מכסוי קודי כסבל, המלרים אשר היו קורים ומשתחוים לאלילים, הנסבלים על כתף· דלין, כמו מים מדליו (במדבר כ"ג), והטעם בניו· בלוד, מלרים (שמות י')· דלות, אהרו ללכת, מענין (דברים כ"ח) ידלוס הנשר· יון, מלשון טיט היון (תהלות מ')· בלג, חזק את ישראל, כמו (ירמיה ח') מבליגיתי· ועגם, מלרים (ראשית י')· מלג, הרתיח ברותחין, מלשון אין מולגין את הראש בדברי רז"ל· בצלמון ישלג, תהלות (ס"ח)· זומם, טלשון פדים וממים· בגיהו, כמו (תהלות י"ח) יגה חשכי· עמם, כמו (איכה ד') יועם זהב· באלבע, אלבע אלהים· זורו, כמו (תהלות כ"ח) זורו רשעים, וכן תרגמתי· לועזים, כאמור (תהלות קי"ד) ממלרים מעם לועז· כנבל, כנבלי חרס· רעוזים, מענין תרעץ אויב (שמות ט"ו), בהלוף זסער"ץ· בסאסאה, ישעיה (כ"ו) אלוגו', הקב"ה הראה לאבותינו הקדושים את קריאת ים סוף, כמאמר חז"ל· כשרו, כמאמר ראוי כשרו, הלכו במישור· חמורים, מלרים (יחזקאל כ"ג)· מורים, מלשון צרור המור

ביר

אהב: ברוך אתה יי מלך אוהב צדקה ומשפט:

ולמלשינים עד במהרה בימינו ·

וישם לילה ותנומה המניע · לילה אשר תנין וירב
הניע · לדורות אותו הצניע · להיות לפלאו
צנוע · לכד זד יהיר ובאשמורו הכניע · ותכריך יחומיו
שח זדים מכניע:

אורח בט חוץ · בכסל גחוץ · בנתיב נחוץ · סכת צאת
חוץ: במה אדע · פתול ידע · ופלולו נודע · בידוע
תדע: גמוליו חבל · בעול המסבל · וענו בסבל · קודי
נסבל: דליו בלוד ראות · ארבע מאות · בלבנת יון
ליאות

ערבאַרמונג גרעסטע פערדרענגטע דעז גריכטעז שטרענגע ער , דער גערעכ־
טיגקייט ליבט ·

וישם נאַכט ליס דער עוויגע ווערדען, שלאַפלאָז פיר דען קעניג (אחשורוש) ; יענע
נאַכט וואַר'ז, אין װעלכער תנין (דאַז אונגעהייער פרעס) אונד ירב (סנחריב)
אונטערגינגען — דיא נאַכט דיא גאָטט (צו וואונדערטהאַטען) פיר קאָמענדע געז־
שלעכטער אויפבעוואַהרטע · פערשטריקט װאַרד אינענער נאַכטוואַכע דער בעזע־
וויכט (המן) , זיין שטאָלץ געבייגעט ; זיינער נאַכקאָמען מענגע שטירצטע ער ,
דער דיא האָכמוטהיגען ערנידריגעט ·

אורה (אברהם) טרעטע הינויף אין דיא גלענצענדען געשטירנע , בעטראַכטעטע
איהרען שנעללען לויף ; דאַ פערנאַהם ער דען געטטליכען בעפעהל , הינאויז
אויף דיא שטראַסע צו געהען · „װאָ אויס איך עז?" פראַגטע ער , גאַב ווידערזין
צו ערקעננען ; אונד דאַז בעטטראַפונגזאורטהייל װאַרד איהם קונד געטהאַן : „דוּ
זאָללזט עז וויססען!" איט שווערעם יאָכע ווורדען דיא נאַכקאָמען געדריקקעט ,
פאָן געלענדיגערן איט אונטערגעליכער לאַזט געפייניגעט · נאַך לוד (מצרים) אוסטען
זיא שנעלל װאַנדערן , דאַ טאַכטעטען זיא פיר הונדערטיאַהרע לאַנג אונטער ליגעל־
אונד

וישם לילה וגו', ליל פסח , אשר בה כונוצו ונאבדו מן העולם פרעה מלך מצרים , וסנחריב
מלך אשור , כנודע · תנין , פרעה , התנים הגדול (יחזקאל כ"ט) · וירב , מלך אשור ,
כמו מלך ירב (הושע ה') , ומוסב על סנחריב · ותכריך , רוב הגבורה · יחומיו , בניו , מענין
יחמתני אמי (תהלים נ"א) · שח , השפיל ·

אורח , אברהם , שנקרא איתן האזרחי במדרש חז"ל · בט , הביט · בכסל וגו' , שלשון כוכבי
השמים וכסיליהם (ישעיה י"ג) · גחוץ , בחילוף אותיות הגרון מענין חיצון בדברי רז"ל ,
שהוא ענין החלקה והמהרה · נחוץ , שמואל א (כ"א) , ענין מהירות · סכת , שמע · במה וכו' ·
ראשית

וַעֲטֶרֶת בִּשְׁנַת טוֹבָתְךָ בְּגֶשֶׁם אֲבָרֵךְ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תקע בשופר עד מארבע כנפות הארץ.

מִכָּל יוֹדְעֵי דָּת שִׂפְתֵי מְרַבֵּץ. יְקַר יְמִינִי בְּדָת יָמִין
רוֹבֵץ. יוֹפִי עֲדִי עֲדָיִים מַשְׁבֵּץ. יָצָא מְלֻבָּשׁ עַל
יְדֵי קוֹבֵץ. יָרַשׁ מַתַּן שְׁאֵלוֹת יַעְבֵּץ. זָהָב יָמַן לֶאֱסוֹף
נִדָּחִים מְקַבֵּץ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

השיבה שופטינו עד וצדקנו במשפט.

הַבְּתוּלוֹת כְּהִקָּבֵץ שֵׁנִית בְּמַאֲהָב. כְּבוּדָּה
בַּת מֶלֶךְ הִשְׁלִיכָה יְהָב. כִּי צַדִּיק
יְיָ צְדָקוֹת אָהֵב. כְּמַס דּוֹב רִשְׁפֵּי לַהַב מַלְהִיב לְלַהֵב.
כָּרָה שׁוּחָה לָעַד לְחוּמוֹ לְהַכְהֵב. גְּדוֹלָה קָפַץ בְּדִין מִשְׁפָּט
אָהֵב

וואל מיט זעגנספֿאלעם רעגען איך קרענען..

מכל אונטער אללען טריפֿטגעלעהרטען , מאנכע דיא רעליגיאן אין אללען געגענדען
פֿערברייטעטען, ווארד ימיני (מרדכי) פֿערהעררליכעט, דער דעם טוד־
יאך דער רעליגיאן זיך איהעטע . מיט מאננינגפֿאכען ליידען אוואמונדען ערטין דער
וויהייטזמאאלער , אונד ער , דער יעבץ פֿראגען אללע בעאנטוואָרטעטע , נאהם
דאז גאלד אין בעזיץ , דאז (דורך המן) דער עוויגע הייפֿענליס , דער פֿיינזט ישראלז
צערשטרייעטע זאמאעלט .

הבתולות דאז צווייטע מאל ווארדען ליבענזווירדיגע יונגפֿרויען געזאמאעלט , דא
פֿערטרויעטע דיא העררליכע פֿירזטענטאָכטער (אסתר) דעם אללגע־
רעכטען , דער דיא טוגענד ליבט . ער -- גאָטט -- ליס טיף אין דעם הערצען דעז
בערען (אחשורוש) דער ליבע פֿלאממע לאָדערן , אונד פֿערצעהרעט ווארד דער אויפֿ־
ריהרער (המן) , דער צו זיינעם עוויגען פֿערדערבען דיא גרובע גרוב . דורך דער
ערבארמונג

מכל . שפתי מרבץ , מענין בין שפתים (תהלים ס"ח) . מרבץ , מרביצין תורה . עדי
עדיים , לשון המקרא (יחזקאל ט"ז) . מתן וכו' , השאלות אשר שאל יעבץ (דברי
הימים א' ד') הוא עתניאל בן קנז (ראה בדברי רש"י ז"ל) בבאורו לספר שופטים (א' ט"ו) , בענין
שלשת אלפים הלכות , אשר נשכחו בימי אבלו של משה . ימן , זימן , מענין וימן ה' (יונה ב') .
הבתולות . השליכה יהב , לשון הכתוב (תהלים נ"ה) . כמס , הטמין בלב . מלהיב ,
המן , אשר הפיח אש מריבה . לחומו , בשרו , כמו (צפניה א') ולחומם כגללים .

צדקת הררי אל · זה הבינה לאות לתקון אריאל · תכלת ידה עשות לגאולי אל : ברוך אתה יי גואל ישראל :

רפאנו יי ונרפא עד ורחמן אתה ·

והסד חסדה חסיד המהוללי · חור וכרפס וכתם וחלי · חילה רוץ ראש פתן מנחלי · חרון כו לשלח עוד מלאכלי · חלת פני אלהים יי חילי · וחור רב חתלי · רופא חולי : ברוך אתה יי רופא חולי עמו ישראל

ברך עלינו עד כשנים הטובות :

לפנין טבע הוד אברך · טבוע היה ומוכן להארך · טמנה וסתרה מפרוע ירך · טמא כהוגרל גפנה להברך · טוב פץ לה קומי אורי כי בא אורך ·

ועטרת

פאלאעכטיגע בערייטעטע דורך זיא דיא שדערערבאונג אריאל'ז (ירושלים'ז) ; זיא גאב דען פאן גאלט ערלעזטען (ישראל) דען היאצינטבלויען פארהאנג (פרוכת) ווידער · **והסד** מיט דער רייצע געוואפנט , מיט לינדען אמכטער זייא בעגאבטע דער פלגע־ רעכטע טעספער זיא · קרעפטע זאמעלטע זיא , פערפאלגטע גריאמיג דיא גיפטיגע ברעננענדען נאטטער , אונד רעטטעטע פאם פערדערבען אונז · דען עוויגען , דער אונזרע אמכט איזט , פלעהטע זיא אן ; אונד ער , דער אללע איבעל היילעט , פערבאנד אונזרע וואונדען , פערליה פאללקאמנע פרייהייט אונז ·

לפנין אונדענקליכע צייטען פאר איהם (מרדכי) ווער אברך'ז (יוסף'ז) אמיטזטעט פערלייכנעט ; בעשטיאמעט ווער'ז , צור היילונג בערייטעט · לאנגע פער־ בארג זיא זיך , וואללטע דעם עהעטטאנד זיך ניכט וייהען ; דאך , דא דעם אונרייכען אחשורוש דאז לאאז פיל , מיט איהר פערמיינעט צו ווערדען , דא שפראך דער אללגיטי־ גע איהר צו : „אויף , ערהייטרע דיך ! דיין ליכט בריכט הערפאר ; דאז גליקליכע יאהר

ווילל

אריאל , כינוי לירושלים , כאמור (ישעיה כ"ט) הוי אריאל · תכלת וכו' , הפרוכת אשר נרקמה מתכלת וארגמן וגו' · (שמות כ"ו) ·

והסד , הוא שלאסתר היא מגוך על אסתר , כמאמר חז"ל · **חור וכרפס** , לשון המקרא (אסתר א') · **וכתם וחלי** , לשון הכתוב (משלי כ"ו) · **חילה** , ענין כח ותוקף · **רוץ** , רלה ורדפה · **חילת** , התפללה · **והור** , ענין קרות · **חתלי** , לשון קבישת המכה , כמו (יחזקאל ל') : לשום חתול ·

לפניו · **טבע** , מענין מטבע , והטעם : מוטבע וחקוק · **הוד אברך** , יוסף הצדיק , אשר קראו לפניו אברך (בראשית מ"א) · **להארך** , כמו (ירמיה ל') אעלה ארוכה , ותרגמת רפואה · **כהוגרל** , ענין גורל · **גפנה להברך** , לשון משנה : המבריך את הגפנים ומתורגם לפי הבורכם ·

וּמַחֲשָׁבָה׃ הִלְלָהּ לְכָל רָאֶיהָ וְעֵזֶר לוֹ שָׁוָה׃ הֲדַר זִמְּנִי
לְשׁוֹבֵב שׁוֹבֵבָה׃ בִּלְבוּשׁ רְצוּת רוֹצֶה בִתְשׁוּבָה
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה׃
סלח לנו עד כי מוחל וסולח אתה׃

וַתִּשָּׂא וַתָּבֹא בֶאֱלוֹהַּ׃ וְלֹא יָדְעָה כִּי זֹאת עָשְׂתָה
יַד אֱלוֹהַּ׃ וַיִּבְעַר חָנֵף בְּכָל גְּבוּל לִשְׁלוֹחַ׃
וּבְהַגִּיעַ תּוֹר בִּנְיָן לִצְלוֹחַ׃ וּבַת אֲבִיחַיִל לְבָשָׁה צְלוֹחַ׃
מַלְכוּת בָּהּ רַבָּה מַרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃ בָּא״י חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃
ראה נא עד כי גואל חזק אתה׃

חֵן זְבָדָהּ מֵהַרְרֵי אֵל׃ זְכוּתָהּ עִמְּעֵם בְּיַד בֶּן אֲבִיאֵל׃
זֹאת בְּבוֹאָהּ הֲלוֹם נָשְׂאָה עַיִן לָאֵל׃ זָכְרָה נָא לִי
צדקת

דער דאס לוגענהאפטע געשיק הערראנגאהעטע , נור זיא ווארד פאן אללען , דיא זיא זאהען , געריהמעט , פאם מאנארכען נור געוואהלין ערקאהרען ׃ פערהערליכט ווארד יעמיני (מרדכי), דיא פערוואלדערטען (ישראל) צוריק צו פיהרען ; פאן דעם געמיט דער בוסע געהייליגט ׃ ערראנג ער דען ביישטאנד דעס עוויגען , דער גנאדענפאלל דיא בוסע אויפניאמט.

ותשא אויף דען טהראן ווארד זיא ערהאבען דורך דעס עוויגען ווילע , זיא וואוסטע ניכט , דאס דיא מאכט דיס פאלל פיהרטע. דער טהעריכטע רעגענט (אחשורוש) זאנדטע אן אללע גרענצען ; עס נאהעטע הערראן דיא גליקליכע צייט דעס טעמפעלבויעס , אונד אביחיל׳ס טאכטער (אסתר) ווארד אין הייל געהייליגט ; קעניגליכע מאיעסטעט פערליה איהר גאטט , דער אללפערגעבער.

חן אויס העהערן רעגיאנען ווארד אנמוטה איהר צוגעטהיילעט ; פערהערליכעט גלענצטע איהרע טוגענד , פאן אביאל׳ס ענקעל (מרדכי) געבילדעט. אלס זיא אין דען קעניגליכען פאלאסט קאם , האב זיא צום היממעל דיא אויגען עמפאר : „געדענקע מיר , עוויגער , דער גאטטעסליגען ערצפעטער טוגענדען !“ אונד דער מאכטיגע

הנשים - הוכחרו , מלשון כיעור בדברי רז״ל , בחלוף אותיות הגרון׃ כגע וכו׳ , ובהגיע תור אסתר (פס ב׳)׃ שוה , שם , כמו (תהלות כ״ח) ׃ תשוה עליו׃
ותשא׃ ובהגיע וכו׳ , רצה (עזרא ד׳)׃
חן׃ זובדה , ניתן לה זבד וחלק. עמעם , מענין עם , והטעם ׃ שנתחברה ונתקשרה זכות אסתר עם זכות שאר צדיקים׃ בן אביאל , מרדכי , אשר היה מזרע קיש , בן אביאל (שמואל א׳ ט׳)׃ הררי אל , כינוי לאבות הקדושים׃ זה , כינוי להקב״ה׃ הבינה , הכינתה אסתר , שילת ממנה דריוש , מלך פרס , אשר בנה לבנות בית שני , כמאמר חז״ל׃

גואל · גלף מישפה תבנית הגואל · גש כאחלצרה
לצחצח הגואל · מלפני עיר וקדיש להקדיש אאל:
ברוך אתה יי האל הקדוש:

אתה חונן עד מאתך דעה בינה והשכל.

מכל דורו כן להתבונן · דעת מאיזה חטא צג צר
שונן · דברת אב כזכר אונן · דלתי צור כנסה
דפקותן · דגלים לשלש תען ולחנן · המלך ועקם בן
דעה חונן: ברוך אתה יי חונן הדעת:

השיבנו אבינו עד בתשובה שלימה לפניך.

הנשים ההגונות לכם ישיבה · הוכארו וסערה
בם נשבה · הדסה זאת כנגע לה תור
ומחשבה

דען בעפֿעהל , דען ערלעזער אויז דעם שטאממע (בנימין), דעססען נאמע איזט ישפה (אויך דען האהענפריעסטערליכען ברוסטשילדע) געגראבען וואר . איין ברו־דער אין דער נאָטה טראַט דער פֿראממע הערפֿאָר , רייניגטע זיינע ברידער פֿאָן בעפֿלעקקענדען זינדען; אונטערנאַהם ערנסטליך, זיא מיט דעם גייסטע העהערער וויססען צו הייליגען ·

מכל דאַז לייטזעליגער בעטראַכטעטע ער (מרדכי) , דיא פֿערגעהונגען אונטער־זוכענד , דיא דען פֿערלייאדעריטען פֿיינד (המן) עמפאָר האָבען ; דיא ער־אינגערונג אַן דיא וואָרטע דעז פֿאַטערז (אשה) פֿילטע זיין הערץ מיט קוואַער , ער גינג אין דאַז גאָטט געווייהעטע בעטהויז , ערגאַב אין בדינזטיגען געבעטען זיך , דריי פֿאַכען פֿאַזטטאַג פֿערלאַנגט פֿערלאַנגטע דאַז אונטער פֿיר פֿאַנירען שטעהענדע פֿאָלק , בעטעטע , אונד זיין פֿלעהען ערקטע דעז וועלטאַללז קעניג , דער ערקענטניס פֿערלייהעט ·

הנשים דיא פֿראָמעניאַער אַללע , דיא אויך דען טהראָן אַנשפרוך מאַכטען , פֿער־וואָרפֿען וואורדען זיא , דעם שטאָלצע פרייז געגעבען ; נור הדסה (אסתר) דערען

כ"ק) תרגם אונקלוס : ותגלוף עליהון · מישפה , אבן ישפה בחושן המשפט (שם) · גש , נגש · הגואל , מלשון אגאלת (ישעיה ס"ג) · עיר וקדיש , דניאל (ד') · אאל , כמו ויואל משה (שמות ג') .

מכל · צג , עומד ברום המעלה · שונן , שנן את לשונו לאלשין . דברת וגו' , מרדכי זכר דברי משה , אבי כל הנביאים (במדבר ל"ג) : לשיכים בעיניכם וכו' , שהוא מוכב על המן , כאשר דרשו רז"ל בבראשית רבה · אונן , התאבל · צור כנסה , בית הכנסת , להתפלל לה' · לשלש וגו' , שלש תעניות . כן , הכין .

בֶּן זְאֵב לְיֵשַׁע דּוֹגֵן · אָץ לְהַזְכִּיר אוֹתוֹ מְנַגֵּן · וּמָרְדְּכַי
אֱמֹץ בְּאֶלֶף הַמָּגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אתה גבור עד להחיות מתים ·

הַמֶּלֶךְ בְּכֵס יָהּ חָק לְזֶרַע כֹּה יִהְיֶה · בַּקָּמִים כָּל
נֶשֶׁם לֹא תְחַיֶּה · בֶּן בְּכוֹרַת חָל דְּבַר אֶהְיֶה ·
בְּקוֹץ אֲשֶׁר נִכְמַר וַיְחַיֶּה · בְּכֵן צִפְעוֹ צָץ לְצַדִּים שֶׁיִּהְיֶה ·
יָצָא לְמָרְרוֹ מוֹר בִּגְשָׁמִים מְחַיֶּה: בא"י מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לדור ודור עד וקדוש אתה ·

אֶת אֶסְתֵּר גָּל מְמַסְתִּיר לְגוֹאֵל · גּוֹי כְּנוֹאָשׁ
מִלְּהִגָּאֵל · גּוֹזֵר אִם אֵין לְאִישׁ
גּוֹאֵל

וואלפסגעשלעכטע ,*) פֿאן רעטטער (ישראלס) ערקאָהרען, ערמיננערטע טנעגלק זיינער , אונד מרדכי װאַרד געשטערקט דורך דען טויזענדפֿאַכען שילד (דעס בית המקדש) ·

המלך ביים געטטליכען טהראָנע שוואור דעס װעלטאללס הערר , געבאָט אברהמ'ס זעהנען , פֿאָן דען פֿיינדען (עמלק) ניאַמאַנדען ביים לעבען צו לאַססען ; אונד **בכורת** ענקעל (שאול) איבערטראַט דעס געזעצעס בעפֿעהל · דען שטעכענדען דאָרן (אגג) ערהיעלט דער װייכהערציגע — זיין נאַכקאָממע (המן) אוכס עספֿאָר , אַמערטעטע דיא ספֿראָגע נאַציאָן · — דאָך , איהם בערייטעטע ביטטרע לײדען דער עדלע (מרדכי) דורך דעס געזעגען ביישטאַנד , דער מיינעס איט רעגען דיא טאָדטען ערוועקקעט.

את אסתר אסתר לאַג דער געזעגע אויס דעם דונקעל הערפֿאָר , איהרעס פֿאָלקעס רעטטערין צו זיין · טאָן פֿערצווייפֿעלטע דיא נאַציאָן אָן יעדער ערלעזונג , דאַ זאַנדטע דער געזעגע , דער (אין דער תורה) דיא ערלעזונג דער לײדענדען

דען

מרדכי. אריה וכו', כינוי למרדכי, שהיה מזרע יהודה, גור אריה (בראשית מ"ט), ומשבט בנימין, זאב יטרף (שם) · אץ, מיהר · באלף המגן, בית המקדש, שנאמר עליו (שיר ד') אלף המגן תלוי עליו, לפי מדרש חז"ל.

המלך, הקב"ה · בכס יה, כי יד על כס יה וגו' (שמות י"ז) · חק, נתחקק. כה יהיה, כנוי לאברהם, שנאמר עליו (בראשית ט"ו) כה יהיה זרעך · בן בכורת, שאול המלך (שמואל א' ט') · חל, חילל וביטל · תחיה, הקב"ה · צפעו, זרעו, מלשון ולפיעות (ישעיה כ"ב) · צץ, פרח · לצדים, כמו (במדבר ל"ג) ולצנינים בצדיכם, ומתורגם לפי הענין · מור, מרדכי, שנקרא מור דרור (שמות ל' ע) לפי מדרש חז"ל ·

את אסתר גל, גילה והוציא · אם אין וגו', ויקרא (כ"ה) · גלף, ופתחת עליהם (שמות כ"ח)

*) איינבייגאַמע דעס מרדכי · אַטן זעהע דען באור ·

יוצר לפרשת זכור·

שׁוֹמֵר אֱמוּנִים · וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל מִתְכַּנִּים · וּבְשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה לְקָדוֹשׁ מִתְכַּוְּנִים · שְׁתַּיִם בְּרֹאשׁ בָּנִים מַשְׁכִּינִים · וְאַחַת בְּרֹאשׁ מַלְכָּם מְתַקְּנִים · וּבִשְׁלָשְׁתָּם הֱיוֹת נְכוֹנִים · כִּסֵּא שָׁלֵם וְשֵׁם שָׁלֵם מְכִינִים · וּבְשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה עֲנוֹת כְּאָז מְבִינִים · קְרוֹא זֶה אֶל זֶה מְכַוְּנִים · וּבְכִנּוּי שֵׁם קָדוֹשׁ קוֹרְאִים וּמְכַנִּים : כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ :

ישמח משה רלה מודים קדיש שלם :

יוצר לפורים·

ברוך אתה עד ומושיע ומגן ·

וַיֶּאֱהַב אוֹמֵן יְתוֹמַת הֲגֵן · אֲמָנָהּ שִׁבְעִים וְחָמֵשׁ בְּעֵדָה לְהָגֵן · אָז מֵאָז כְּחָזוֹ יוֹדֵעַ נַגֵּן · אַרְיֵה

בן

עהרפירכטען דאס אנדענקען דעס פאָלקעס , מיט דעם נאמען ישראל גענאננט , דאס דיא טרייע בעוואהרטע · מיט דעם דרייפאכען: „היילינ!“ שטרעבטען נאך אללער הייליגסטע! זיא אויך ; וויא קרעגטען דאס הויפט דער געליבטען זעהנע גאָטטעס (ישראל), איינעס וואשטראהלעט איהרעס קעניגס (גאָטטעס) הויפט ; אללע דריא נאמען פיגענד , בערייטען דיא היאנליטען דען פאָלקקאמען גאנצען דעס עוויגען טהראָנעס , דעס אללמעכטיגען נאמענס , שטימטען דיא דרייפאכע , הייליגע היאנע אן , וויא פאָן עוויגקייטען הער · זיננפאָלל רופען זיא איינאנדער צו , שפרעכען דעס אללערהייליגסטען בענעננונגען אויס ·

ויאהב דער ערלויהער (מרדכי) ליבטע דיא טרעפליכע ווייזע (אסתר) , זיא , דיא דער געליבטע שיצטע , דען אברהאם מיט פינף אונד זיבציג יעהריגען אלטער לייגטע · מין דער גרויען פארלייט שאָן זאה דער טאנקונדיגע (דוד) דען לעווען פאָם וואָלפעס :

מה פעל אל · שרים , מגוררים , והם המלאכים · נוגנים , ישראל המנגנים · בגאות וגו' , ברוממות אוזק מגיני ישראל · ובשלשתם , בשלש קדושות · כסא וגו' , כמדרש רז"ל בפסוק כי יד על כס יה (שמות י"ז) : אין הכסא שלם , ואין השם שלם , עד שימחה שמו של עמלק ·

ויאהב · אומן , (אסתר ב') ויהי אומן · הגן , הגונה · אמנה וכו' , האמונה , שהאמין אברהם אבינו בה' , כאשר היה בן חמש ושבעים שנה (בראשית י"ב) · כחזו וגו' , דוד לא נתן אבישי בן צרויה להרוג את שמעי בן גרא (שמואל ב' ט"ז) , כי ראה ברוח הקדש , שיצא ממנו מרדכי

בעשרת מיני הלל מהללים · בעשרת מיני שמחה
עוהלים · ושרפי הקדש המעולים · כתלמיד לרב יהיו
למו שואלים · מה פעל אל אלים · כי אלה יהיו
מבפנים · ואלה מלפניהם מפנים · ואלה חוצה פונים ·
אלה לפני ולפנים · בצל שדי מתלוננים · ובחמשה
קולות הצפונים · קול רנה וישועה מצפינים · באהלי
צדיקים צפונים · ההוגים ביקרת מפנינים · וקדמו
שרים אחר נוגנים · לדעת איך הם מנגנים · בגאות
אפיקי מגנים · בצלם היות גנונים · ובאברתם
מתגוננים · ועל חומותם מתמנים · לשוערים
ולשומרים ממונים · כל היום וכל הלילה מזומנים ·
להזכיר קדשת נוצר אמונים · להעריץ זכירת גוי

שומר

ון היאמען געאמר , דער יוכלענדען יובען שטיאאט איין · אונד דיא ערהאבענען ,
היילגען שרפים פראגען , וויא שילער דען לעהרער , דיא פראגען : „ וואז וירק-
טע דער גאטט דער געטטער ?" דיזע זינד איך איננערן (דער געטטליכען הערר-
ליכקייט) דאן , יענע אכען איהנען פלאץ ; יענע ווענדען זיך נאך אויזזען הין ,
דיזע בעפינדען איך אללערהייליגזטען זיך , איך שאטטען דער אללמאכט געשיללעט ·
אין יענען פינף געהייאען טענען וירד דער געהייאניספאללע , פרייריגע זיגעזגעזאנג
אנגעשטיאאט אין דען וואהנונגען דער גערעכטען , דיא דעם שטודיום דער איבער
אללעז טהייערן רעליגיאן זיך וייהען · הינטער דען זאיטענשפילערן (ישראל) איילען
דיא זענגער (דיא ענגעל) איינהער , וואללען דיא וייזע איהרעז געזאנגעז געזאנגעז
ערלערנען , אין דעם שאטטען איהרער ערהאבענען אכט זיך שיללען , אונטער איה-
רען פיטטיגען זיך דעקקען · אויף דען מויערן (ירושלים'ז) דיגען זיא (דיא ענגעל)
אלז טהארוועכטער , אלז וואכען אנגעשטעללט ; שטעהען טאג אונד נאכט בערייט · זא
פרייזען דיא אונשטערבליכען דיא היילגקייט דעז עוויגען , דער דיא טרייען שיללעט ,
עהר:

במהירות , כמו (איוב ט') יחתוף · לתופת , לגיהנם , כמו (ישעיה ל') מאתמול תפתה , ראה
פס בביאורי · דראונות , כמו (שם ס"ו) דראון לכל בשר · וטפסריו , כמו (נחום ג') וטפסריך ·
מנוטלים , ענין כליון והשלכה , כמו (דברים כ"ח) ישל זיתך · ושרים כחוללים , תהנות (פ"ו) ·
מסלסלים , כמו (איוב כ"ח) תסולה · אלה , ישראל · יהן וגו' , כמדרש חז"ל , שלעתיד לבא
יהיו ישראל לפנים ממחיצת השכינה , ומלאכי השרת מבחוץ , וישאלו מה פעל אל . ויהיו שואלים את ישראל (במדבר כ"ג) :

אָזוֹבַחְתָּ׃ וַעֲמָלֵק וְטִפְסְרָיו הוֹכַחְתָּ׃ וְאַתֶּם בְּמִשְׁפָּט
נִתְוַכַּחְתָּ׃ וְיִזָּכְרוּ עִם אֲשֶׁר זָכַרְתָּ׃ כִּי לְטוֹבָה אוֹתָם
זָכַרְתָּ׃ וּבְזִכְרוֹן טוֹב אִתָּם נִזְכַּרְתָּ׃ חזן וְהַמַּזְכִּירִים אֶת
יְיָ׃ יֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְיָ׃ וְיֹאמְרוּ גְּאוּלֵי יְיָ׃ כֵּן יֹאבְדוּ
כָּל אוֹיְבֶיךָ יְיָ׃ וְהָעוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ׃ וְהַבּוֹטְחִים בַּיְיָ׃
וְהַשְּׁתוּלִים בְּבֵית יְיָ׃ יֶחֱזוּ בְּנוֹעַם יְיָ׃ וַיַּגִּידוּ כִּי אֵין קָדוֹשׁ
כַּיְיָ׃ טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְיָ׃ רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ׃ קוֹל אוֹמְרִים
הוֹדוּ אֶת יְיָ׃ כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְיָ׃ זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ׃ כִּי
אֵל גָּדוֹל יְיָ׃ בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְיָ׃ שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיְיָ׃ ע״כ
וְאִם כָּל הַמּוֹעֲדִים יִהְיוּ בְטֵלִים׃ יְמֵי הַפּוּרִים לֹא
נִבְטָלִים׃ וְזִכְרָם לֹא יָסוּף מִנְּשָׁלִים׃ וְיִזָּכְרוּ לָעַד
גְּאוּלִים׃ לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה גִילִים׃ מִפְעֲלוֹת אֱלֹהִים
מְגַלִּים׃ וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתָיו מַגְדִּילִים׃ וְשָׁרִים כְּחוֹלְלִים׃
בַּעֲשֶׂרֶת מִינֵי עָשׂוֹר מְסַלְסְלִים׃ בְּכִנּוֹרוֹת וּבִנְבָלִים׃

בעשרת

גראָסטען עמלק'ז געהעזט דוא אינ'ז געריכט, בעשטראַפעזט זיא אַללעזאַמט׃ אונד
בעדאַכט ווירד דאַז פאָלק, דעזזען וואָהל דוא בעדענקעזט, דעזזען אַנדענקען נון היינ
דוא בעוואַהרעזט׃ דיא דעז עוויגען געדענקען זינגען׃ „איממערדאַר אָפפענבאַרע
דעז עוויגען גרעסטע זיך!״ דיא פאָן גאָטט ערלעזטען רופען אויז׃ „זאָ געהען אַללע
דיינע פיינדע, הערר, צו גרונדע!״ דיא אים דינזטע דעז עוויגען שטעהען, איהם
שטעטז פערטרויען, אין זיינעם הויזע געפפלאַנצעט זינד, ערבליקקען דיא געטטליכע
מאַיעזטעט, פערקינדען׃ „ניעמאַנד איזט היילִיג, אַלז גאָטט, גוט, אויף זיינע אָבהוט
זיך שטיצען!״ דעם אַללמעכטיגען זינגען דיא פראָממען אַללע, איהן פרייזעט לויט דיא
פאָן איהם געזעגנעטע נאַכקאָממענשאַפט׃ יאַ, דיעזען טאַג שאַפפטע דער עוויגע,
דער גראָסטע גאָטט; געזעגנעט זייא דער קאָממענדע אים נאַמען דעז העררן, דער
ה. גרעסע פריידע מיט! — אונד ווען אויך אַללע פייערטאַגע אויפגעהאָבען ווערדען, דאַז
פורים־פעזט הערעט ניכט אויף, זיין אַנדענקען ווירד ניא פערוואָרפען, ערלִישט ניא.
עוויגליך געדענקען דיא ערלעזטען דער וואָננעפאָללען צייטען, אַכטען דעז עוויגען
וואונדערטהאַטען קונד, זיינע פורכטבאַרע גרעסטע, זיינע אַללמאַכט׃ פירשטענשאַ
ערטענענד דען, הארפע, פזאַלטער מיט צעהן זאַיטען; דער היילגען פיללע שטייגע

נון

בת קול תצא ממעונות · ותפוצץ בכל המחנות ·
זכרון דברים להגיד ולענות · אל תזכרו ראשונות ·
בינו ישועות אחרונות · והזכירו זכר רננות · עמלק
אשר בא ועות מחנות · ויקר אתכם בפני בנות ·
ויצא לו שם בכל המדינות · ראו עתה לתנות · איך
נמחה בחתף בכל פנות : וצבא המרום אשר
במעונות · אשר הוסמך עליהם במשענות · יפקוד
עליהם את העונות · לרוב ימים להמנות · לחשוב
עליהם חשבונות · להפילם לתופת דראונות · והמון
לאמים וכל הלשונות · על עוזר ועזור ישאו קינות ·
וכשל עוזר ונפל עזור מקוננות : וידע כל פועל כי לא
שכחת · ויבין כל יציר כי שמם שכחת · ושעיר ושריו

אז

הערן רעגיאָנען דורכדאָננערט אונזער פֿעלקער וואָהנונגען , פֿערקינדעט דענקוויר-
דיגע שיקזאַלע : „געדענקעט דער פֿערגאַנגענהייט ניכט ! בעטראַכטעט דאס קאָמ-
„מענדע הייל , זינגעט פֿריידענגעזענגע ! עמלק , דער העערע נערניכטעטע ,
„מיך (ישראל) פֿאָר דען אויגען אונזער פֿעלקער מִגַּפִיל , גראָסטען נאמען אין אללען לענ-
„דערן זיך ערוואָרב — זעהט נון , ער , דען אונגעהייערן היגגעבבען , וויא שנעלל
„ער אין אללען ווינקעלגעגענדען אויזגעראָטטעט ווורדע ! דיא העערע אין דען היממ-
„לישען העהען , אויף דיא דער פֿיינד זיך שטיצטע , ווערדען , אום איהרער פֿערגע-
„הונגען ווילען היימגעזוכט ; איהרער לעבענזטעגע אענגע נעהלעט דער ריכטער ,
„העלט רעכנונג מיט איהנען , שטירצעט אין דיא אבשייליכע העללע זיא . אין דען פֿער-
„זאממלונגען דער נאַטיאָנען , אין אללען שפראַכען ערטעננען קלאַגעלידער : „„אַך
„דער בייששטעהענדען , דער הילפֿע בעדירפֿטיגען ! געשטירצעט האבען דיא
„רעטטער , געפֿאללען זינד דיא צו עררעטטענדען ·““ יעדעז וועזען ערקעננעט דאן ,
דאס דוא , עוויגער , ניכט פֿערגאַסעזט ; יעדעז געשעפֿף זיהעט איין , דאס דוא
דער פֿיינדע נאמען דער פֿערגעזענהייט היגגאבזט . מיט שעיר'ז פֿירזטען , מיט דען

גראָסטען

ונדמיתי . להעים , כמו (מיכה ד') יועם זהב · להשימם , להחריבם · ומעתרת דברים ,
עתרת הדברות · מענות , ענין עדות , והטעם : שמירת המכות לעדות על גדולת ה' · ומשבע
וכו' , שבע מכות של בני נח · לענות , מענין לענה (מיכה ג') · ויקר , מענין קרך בדרך
(דברים כ"ה) · בנות , כנוי לאומות · לתנות , כמו (מלאכי א') לתנות מדבר · בחתף ,

במהירות

גבורתו ממחשב · ולא ימצא מענה להשב · ויחשה
דומיה מהקשב · ובאמונה כסליו ישב · וזאת על לבו
ישב · ויאמר עד ישקיף וירא ויקשב : ונחשבתי כעד
זומם · כל היום מרמם · ונפשי נבהלה מאד ומשתומם ·
ואתה יעד מתי רואה ודומם · זכור בית מקדשך
השמם · וכל עובר עליו משתומם · מתי תתנשא
ותתרומם · וזכר אומר פיך קומם · בשלש עתות
עמלק להמם · בשלש מיתות זכרם להדמם ·
בשלשת ימי אפלה נגהם להעמם · בשבעה ימי
עברה להרשימם · בעשרת מיני שמד להאשימם :
וכמו מעשרה דברים עכבו עם מענות · ומשבע
מצות המישנות : כן בעשר ושבע יושברו לענות ·

ובת

קראפט ווינדעטהין , ער פינדעט קיינע בעפרידיגענדע בעאנטווארטונג · דרום
רוהעט מיט פער טטילע , בעריכטיגעט דורך דען גלויבען זיינע געדאנקען! בע=
הערליגעט דיזעס נור , דענקעט : „דער עוויגע זיהעט , איבערשויעט אללעס , ער=
קענט אויך · “ ליגענהאפטען לייגען זיך ווידר גלייך געאכטעט , פערשטוממען אומאוער=
דאר ; ערשראקקען , בעטריבט מיט אונזרע זעעלע , אונד דוא , מאכטיגער ,
וויא לאנגע נאך זיהעזט דוא עז , אונד שוויגעזט ? געדענקע דאך דיינעז פערוויסטע=
טען היילגטהומז , איבער דעזזען פערהעערונג יעדער פאראיבערגעהענדע סטוי=
נעט ! וואנן לייגעזט דוא דיך האך ערהאבען , בעסטעטיגעזט דיינע פערהייזונגען
אללע ? בעטרייבע דוא עמלק דורך דרייפאכען אונפאלל , ראטטע זיין אנדענקען דורך
דרייפאכען טאדט אויז , דאס איין דריי טאגען דער פינסטערניס איהר ליכט פערדיסטע=
רע ! פערניכטע זיא לו זיבען לאנגפאללען גריכטסטאגען , צערמאלמע איט צעהענ=
פאכער פערטילגונג זיא ! פאן ערפיללונג דער צעהען געבאטע , דער זיבען אנטען
פערארדנונגען , ערהיעלטען דיא פראמאע נאליטן זיא אב : דרום ווערדען איט צעהען , איט
זיבען פלאגען זיא הייאגעזוכט , איט ווראוטה בעריסטעט · אייגע ש יאאע אויז הע=

הערן

ה"ל · לחשולי , לחלושי ישראל · דמונו , חשבו להרוג · קדמה , קדמו לרוץ · חשמו , החריבו , כמו (יחזקאל ו') ויאשמו מזבחותיכם · רמו , כמו (שמות ט"ו) רמה בים · הות וגו' , עמלק חתך מילות ישראל , וזרק כלפי מעלה , כמדרש חז"ל · בהכחת , שמות (י"ז) · תלות , כמו (יחזקאל י"ז) גבוה ותלול · הגרימו , גרמו והמשיכו · והם תון וכו' , מתורגם בלשון נקיה · כשתם וכו' , ודמיה (נ"ן) · מהקשב , בלי השמעת קול · כסליו , מחשבותיו · להדמם , כמו ישעיה ו')

ונדמיתי

אותנו חוץ ממחיצה קמו · ואותך לפני ולפנים קדמו · אותנו ברחוק מקום אשמו · ואותך בקרב מקומך שממו · אותנו חוץ מישיבתנו רמו · ואותך במכון שבתך החרימו · אותנו אות ברית משאר הרימו · ואותך עשרת אבירי ברית החרימו · אותנו בהנחת ידי עניו הרימו · ואותך תלות יד למולך הרימו · אותנו נתיעצו וסוד הערימו · ואותך כרובי סודך לחרפות הגרימו: ואתה יי לעולם תשב · והוא נגדך במטה יושב · תפוש מדבר וכל הישוב · אני ואפסי עוד בלב מתחשב · אם לא עתה תקום ותקשב · בשלש עשרה קימות נקמות לחשב · בפחד ופחת ופח לפקוד על היושב · ואם אין כגר תחשב · וכל המונה וסופר והושב · קץ הפלאות להבין ולחשב · נשתה גבורתו

אויך וואָלקענהעהע זיך עמפּאָר צו שווינגען · אונזער לאַגער גריפֿען זיא פֿאָן אויסען אַן , אונד אין דיין אַללערהייליגסטעס דראַנגען וואָלד זיא איין ; אונז ראַפֿפֿטען זיא , פֿערן פֿאָן אונזערם פֿאַטערלאַנד' , הין , אונד אין דיינעס פּאַללאַסטעס אינגערן ריכטעטען זיא פֿערהעערונגען אַן · אונז שטירצטען זיא אויס ערהאַבנער וואָהנשטעללע (ארץ ישראל) , אונד דיינען הייליגען וואָהנזיץ מאַכטען זיא צור וויסטענייא ; אַן אונזערם פֿלייטע לערניכטעטען זיא דעז געהייליגטען בונדעז צייכען (ברית מילה) , אונד דיינע צעהען הייליגען , (עשרה הרוגי מלכות) דיא טרייא דיינעם בונדע אַנהינגען , בראַכטען באַר-באַריש זיא אום · אונז איבערוואַנדען זיא , דאַ דער דעמוטה פֿאַללע (אטה) זיינע האַנד נידערלעגטע , אונד ווידער דיך האָבען זיא שטאָלצירענד דיא העננרע עמפּאָר ; געגען אונז ענטוואַרפֿען זיא געהיימע פּלענע דער באָסהייט , אונד דיינע געהיימניספֿאַללע כרובים לעזטערטען זיא פֿאָפֿענבאַר · דוא , גאָטט , טהראָנעזט עוויגליך אין העהערן ספֿערען ; אונד זיא , דיא פֿיינדע , רעגירען אויף ערדען , בעמאַכטיגען זיך דער ווי-זטענייען , דער בעוואָהנטען לענדער , ווענען אין איהרעם הערצען : „ וויר , אונד ניאַמאַנד אויזזער אונז!“ ערהעבזט דו דיך ניכט , אינרקעזט אויף , איבעזט ניכט ראַכע אין דרייא שטראַפֿגעריכטען , זכעזט איט פּנגזט , פֿאַללגרובע אונד נעץ דיא טי-ראַנגען הייזך: זאָ פֿערקעננען זיא דיינע מאַכט, עוויגער! ווער מיאַמער לעהלעט , רעכנעט , דאָז וואונדערפֿאַללע ענדע צו בעגרייפֿען , צו בערעכנען — דעזען דענק-קראַפֿט

המתנאים ונאמים פה מה לך · השולחים זמורות
באף לחללך · זכור כסא כבוד גדלך · אשר מגרו
ונאצו למולך · ושלחו באש היכלך · וישימו כל גבולך ·
ושדדו ונתקו אהלך · אשר צוית לא יבאו בקהל לך ·
אמרו לכו ונכחידם מגוי בגללך · ולא יזכר שם הולכך ·
עליך יעזוב הילך · יותר מאשר עשו לנו עשו לך :
אותנו במדבר נלחמו · ואותך בישוב נתלחמו · אותנו
חוץ למחנה המו · ואותך בקרב המחנה נהמו · אותנו
פליטי ענן זממו · ואותך כפרת ענן גממו · אותנו
לחשולי עב דמו · ואותך עלות על במות עב דממו ·

אותנו

היר דיא גאטטהייט ? " דא זיא פרעך דיך לעזטערטען ! געדענקע דעז טהראָנעז דיי־נער גראָססען הערר־ליכקייט (בית המקדש), דען דיא לעזטערער אויסטירלטען! דיינען פאלאַסט שטעקטען זיא אין ברנד, פערהעערטען דיין גאַנצעז געביט ; זיא פּלינדער־טען, צערריטטעטען דיינע וואָהנונג · זיא, דערער וועגען דוא בעפאָהלסט : „ניא קאָממען זיא אין דיינע געמיינדע !" זיא שפראַכען ; „איר ראָטטען זיא אויז ; קיין „פאלק מעהר !" ריס בעשלאָססען זיא , דיר לאָס טראָץ , דאס ניכט געננאַנט ווערדע דיין האָכגעפריזנער נאַמע · אבער אויך דיך פערלעסט איך דיין העער ; דען מעהר, פיל זיא אונז טהאַטען, טהאַטען זיא דיר. מיט אונז קעאמפּטען זיא אין וויסטענייען, געגען דיך לעהנטען זיא אין פאָלקרייכען שטעדטען זיך אויף ; אונז ברענטען זיא אויזערהאַלב דעז לאגערז אין פערווירונג, ווידער דיך ברילטען זיא לויט אין דעז הייליגטהומז מיטטע · געגען דיא פאָן אונז , וועלכע דיא וואָלקענזייל אויזשטיס, ענטווארפען זיא בעזהאפטע פלענע, אונד דען אין דיינער הערר־ליכקייט וואָלקע געהילטען דעקקעל (דער בונדעז־לאדע) לערהיבען זיא אין שטיקקען ; דען שוואַכען אונטער אונז, דיא אויזערהאַלב דער וואָלקענזייל לאַגען , שטאַנדען זיא נאָך , אונד געגען דיך עמפּערט , וועהנטען זיא,

אויך

מותשבת, מענין אמש שואה (איוב ל') · מאה וגו', מאה בנים היו להמן, כמו שאמרו במדרש · החניט, הפרה והרבה · לסברה, לתקיה · עשרה, עשרה בניו · קלב, נתן קלבה ומוק־חיוסים, עלידי חלולי לבא · תכלית שבעים, שלוש עשרה בניסן, שנכתבו אגרות המן, עד עשרים ושלשה בסיון, שנכתבו אגרות מרדכי , היו שבעים יום ·

אלהים פה וכו', מתורגם בלשון נקיה · השולחים וגו', לשון הכתוב (יחזקאל ח'), ויתרגמתי כה לפי דעת רש"י ז"ל · מגרו, כמו לארץ מגרתה (תהלות פ"ט) · וישימו, עשו שמה. נתלחמו, לשון מלחמה . המחנה, מחנה שכינה . פליטי ענן, שבט דן, שפלט הענן, בעבור עון פסל מיכה , במדרש חז"ל · גממו , קצצו , כמו גוממו עם הצופי , בדברי ח"ל

וְהוֹלֶכֶת· תָּמָה הַלָּשׁוֹן לְרַפּוֹת הַמְּלֶאכֶת: זָכוֹר שָׁקַל אֲלָפִים עֲשָׂרָה· שְׁתִילִים מֵאָה הֶחֱנִיט לְסַבְּרָה· שִׁיעֵר מֵהֶם עֲשָׂרָה לִשְׂרָרָה: זָכוֹר תֶּבַע לְהָפֵר חֲמִשִּׁים· תְּמִימָה קָצַב לְכַלּוֹת חֲמִשִּׁים· תַּכְלִית שִׁבְעִים נִתְלָה עַל חֲמִשִּׁים:

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ:

אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ· בְּקוֹל מַיִם רַבִּים נִשְׁמַע קוֹלָךְ· מַשְׁמִיעַ וּמְצַוֶּה לְעַמְּךָ בְּקִנְיַן פָּעֳלָךְ· זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ· אֲשֶׁר קָרְךָ וַיְזַנֵּב חֲשִׁילָךְ· וְהָיָה בְּהָנִיחַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָךְ· תִּמְחֶה זִכְרוֹ מִכָּל גְּבוּלָךְ· וְהֵם יָשִׁיבוּ וְיֹאמְרוּ לָךְ· וּמְשַׁלְּךָ עוֹד יִתְּנוּ לָךְ· אָנָּא הָקֵם אֶת דְּבַר מִלּוּלָךְ· עַד שֶׁאַתָּה מְצַוֵּנוּ הִזָּכֵר לָךְ· אַתָּה זְכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשׂוּ לָךְ· זְכוֹר יְיָ אֶת יוֹם זְבוּלָךְ·

המתגאים

פֿינשטערנים וואַנדעלטע, דער דיא פֿראָמען (ישראל) פֿערלייטעטע, פֿאָן דער הייליגען ארבייט (דעם בויא דעס טעמפעלס) זיא אַבהיעלט. געדענקע דעם (כיק), דער צעהן טויזענד ככר זילבער וואָג, דער הונדערט האָפֿפֿנונגספֿאָללע שפּרעסלינגע לייגטע, צעהן פֿאָן איהנען צו האָהען ווירדען בעשטימטע. געדענקע זיינער, דער דיא לעהרע דער פֿינף ביכער (דער תורה) פֿערטילגען וואָללטע, דער איט אַכט דער וואַפֿפֿען, דאַס פֿאָללקאָממנע געזעץ אויפֿצוהעבען בעשטימטע, אונד, צעהנדע פֿאָן זיבציג טאַגען, מיט דען פֿינפֿציג עללען האָהען גאַלגען געהענקט וואורדע.

ובכן זאָ שטייגע היילגונג צו דיר עמפּאָר, דען דוא ביזט ישראלס הייליגסטער, ער-רעטטער!

אלהים גאָטט! שווייגע ניכט, דוא, דער דוא, וויא שטראָמע מעכטיגער געוועס-זער, דיינע שטימע טענען לעססעסט, דיינעם דיר ערוואָרבענען פֿאָלק בעי-פֿאָהלסט: „געדענקע, וואַס ער (עמלק) דיר טהאַט, וויא ער דיך אַנפֿיעל, דיך שוועכטע! „זאָבאַלד דער עוויגע, דיין גאָטט, דיר רוהע בערייטעט, טילגע זיין אַנדענקען, אין „דיינעם געביטע אויס!“ אונד זיא (ישראל) ערווידערן דיר, פֿיגען דיינען וואָרטען נאַך הינצו. בעשטעטיגע דאָך דיין געשפּראָכנעס וואָרט, אום דעם ווילען, וואַס דוא אונס בעפֿיעלסט, געדענקע דיינער זעלבסט! זייא איינגעדענק, וואַס זיא דיר טהאַטען, געדענקע, עוויגער, דען טאַג דיינעס טעמפעלס, דאַס זיא שטאָלץ העהנטען: „האַ אויס היר

נסיכים · עולל הנותר עמד לשכים : זכור סבב צקלג
ונגב · עמלק יושב בארץ הנגב · פגרו טוב רואי מנשב
בעוגב : זכור עריץ בעמונים נחבא · פרץ כרמי עין גדי
כהובא · צורבו איש באחיו כחרב להובה : זכור פלטים
אשר באף הסעיר · צבאי בלכתם אל הר שעיר · קנא
לנקום עירות שעיר · זכור צג בפרק להסגיר שרידי ·
קם בראש הרכים לסעוד את רודי · רדף ומסר בידם
פרודי רפודי · זכור קפץ לשער השמים · רעש ושאג
מי ליבשמים · שלט ויגדל עד לשמים : זכור רד אל
חנף להחניף ממלכת · שמשי אשר שמשו מאמשת

והולכת

טטריבען ווארד ! זיינע (אגג'ז) איבריגע נאכקאמען (המן) בליב , טטעכענדע דארנען
טטעהען · גדענקע , גאטט , דעז יודיך וואהנענדען עמלק'ז , דער צקלג אונד
דיא יודליכע געגענד אומצינגעלטע , איהן ערלעגטע דער טענגער דעטטע טאנקינסט-
לער (דוד) . גדענקע דעז טיראננען (עמלק) , דער אונטער דען עמונים זיך פער-
שטעקטע , דא דער אונפאלל בייא דען גערטען עין גדי'ז זיך ערייגנעטע , אונד איי-
נער דורך דאז בליצענדע שווערד דעז אנדערן הינגעראפפט ווורדע · גדענקע
דעזען , דער ווטהענד דיא פליכטיגען העערע אנפיעל , דיא נאך דעם בערגע שעיר
פלאהען ; זא איבע דען , עוויגער , אייפערפאללע ראכע אן שעיר'ז טטעדטען נאהמען!
גדענקע דעם , דער אן דיא גרענצע זיך טטעללטע , איינען איבעררעזט דעם פיינדע
לו איבערליפערן ! אויך דער העערשטראסע טטאנד ער , אונטערשטיצטע אונזרע אונ-
טערדריקקער , פערפאלגטע , איבערליפערטע דיא נערטרעננטען , ערלעגענדען
העערע · גדענקע דעזען , דער אן דעז הימעלז טהאר (דאז אללערהייליגטע)
טפרנג ! — ער טטירמטע , בריללטע : „ווער איזט איבער איר אים הימעל?"
אונד ביז אן דען הימעל טטיג זיינע גרעמטע , זיינע אכט · גדענקע דעם , דער
הייכלעריש פאר דעם רעגענטען (אחשורוש) קראך , שמשי'ז , דעזען גליקזאנגט אן

פינזטערניס

א' ט"ו) · אגג וכו', ראה בספר שמואל (שם) · עולל וגו', מלשון עוללות אפרים (שופטים ח') · נסיכים , מגנין לשיכים בעיניכם (במדבר ל"ג) · סבב וכו', ראה סוף ספר שמואל א' (ל') · פגרו , הרגו · טוב , כינוי לדוד , שהיה טוב מראה (שמואל א' ט"ז) , והיה מנגן בכנור ובעוגב · בעמונים וגו', ראה בדברי רש"י ז"ל בביאורו לספר דברי הימים ב' (כ') · צורבו , ענין שריפה וכליון · צג וכו', על פס ואל תעמוד על הפרק וגו' (עובדיה א') · רפודי , מענין רפד חרוץ (איוב מ"א) , ומתורגם לפי הענין · רד , ירד והכניע עצמו · ממלכת וגו', כנוי לאחשורוש , שהחניף לו שמשי הסופר בן המן (עזרא ד') , ובטל מלאכת בנין בית שני , כמאמר חז"ל · מאמשת ,

מוסבבת

טס כילק לאבד חלקי · ירוע כבירים לעין כל ללוקקי: זכור טפש מהערימה · ירד ובתת עמי עד חרמה · כמו כן חיב להחרימה: זכור יושב נגב בלי עול כערד · כסות ולשון שנה היות מלך ערד · לשבות שבי מרד וחרד: זכור כסיל שונה באולתו · לתערובת מדין בעלותו · מיהר ירבשת וגלה נבלותו: זכור לקעקע בצתו משורש · מלעזוב לו ענף וגם שורש · נענש קישי כי השאיר לו שורש · זכור מעשה אגג מעדנות · נשים כשכלה חרבו לענות · סורס שארו לשסוף יענות: זכור נגיד לחמלו הסכים · סר ממלוכה מבין
נסיכים

קעהערפֿנפֿאַג , פֿונזער ערבע פֿערניכטעטע ; דער אונזרע גראַמטען דריקטע , עבּענפֿאַלז אויך אויזריב · געדענקע דער טהאָרען , דער פֿערראַנסטאַלטען , דיא פֿאָם געבירגע הערפּאב שטירצטען , דאַז פֿאָלק ביז חרמה הין פֿערפֿאָלגטען ; אונד דאַרום נור פֿאָרזעטצליך פֿערדאַמט וואורדען . געדענקע דעז בעוואָהנערז אים זידען (עמלק) , דער אום וואַלטעזען פֿרייא איינהערגאַנג ! קליידונג , שפּראַכע ענדערטע ער , גלייך דען בעהערשערן ערד'ז (כנענים) , איילטע עמפּערט הערבייא , בראַכ- טע געפֿאַנגענע איין · געדענקע דעם , דער זיינע טהאָרהייט ווידערהאָלטע , מיט מדין'ז געזינדעל איבערלאַג ער אויז , דאָך , שנעלל מאַכטע ירובשת (גדעון) זיינע שאַנדטהאַטען קונד · געדענקע , ראָטטע זיינען שטאַמם מיט דער וואורצעל אויז , דאַס ניכט צווייג , ניכט וואורצעל בלייבע דעם , איבער דען דער קישיטע (שאול) בע- שטראַפֿט וואַרד , דאַ ער איבעררעסט איהם ליס · געדענקע דער אונטהאַטען , דיא דער שטאָלצע אגג איבטע ! דער מוטטער פֿילע מאַכטע זיין שווערד קינדערלאָז , שטירצטע זיא אינז עלענד ; דרום וואַרד זיין פֿלייש צערהויען , דען שטרויספֿעגעלן הינ- געגעבען · געדענקע דעם (אגג) , איבער וועלכען דער פֿירזט (שאול) ערבאַרמונג בעשלאָס , אונד דאַרום דעז טהראָנעז פֿערלוסטיג , אויז דער רעגענטען רייהע גע-
שטריכען

איוב (ט"ו) · חלק , ענין מריבה ומחלוקת · חנט , מלשון חנטה פגיה (שי"ג') · טס כילק , עף כהרבה · ירוע כבירים , איוב (ל"ו) · ללוקקי , מלשון לקיקה , והטעם : לכלותי · מהערימה , בלי ערמה · ירד וגו' , וירד העמלקי וכו' (במדבר י"ד) · כערד , חסר הכ"ף · כסות וגו' , וישמע הכנעני וכו' (במדבר כ"א) , ואמרו חז"ל : עמלקים היו , אלא ששינו לשונם , והחליפו בגדיהם , לדמות לכנענים · וחרד , מיהר · לתערובת וגו' , ויאספו מדין ועמלק וכו' (שופטים ו') · ירובשת , גדעון נקרא ירובעל (שמואל א' י"ב) , וירובעל וירובשת אחד הוא (שמואל ב' י"א) · לקעקע , לעקור · בצתו , מענין בלא בצה (איוב ח') · קישי , שאול בן קיש (שמואל א' ח')

זכור בוזה על גמילות חסד · גואל אח עש לזקנו
חסד · דומה למם מרעהו חסד : זכור גלה ערות
מציאת שדה · דם שפך בבואו מן השדה · הפך לב
אב שה בשדה : זכור דחוי באזן הערלה · הבוזה
בכורה בכוס התרעלה · ופרק מנו עול ומשך לו
ערלה : זכור הפכפך דרך איש וזר · והכהה מאור
אב בעשן עבודת זר · זמם בלב היות לאח לאכזר :
זכור ונתעולל לרבע כאשה · זדון לבו השיאו
באשה · חתו גבוריו היות כלב אשה : זכור זרע
מרעים נתעב ונאלח · חלק להשחית · ולומר האח ·
טמנו גאים פח לחבל אח : זכור חנט מנו עמלקי ·

טם

דעם גראָספֿאַטער (אברהם) צונייגונג ערוויז, דער אַללע פֿריינדשאַפֿט, אַללעס וואָהלטהאַטען פֿערוואַרף! זייא דעססען איינגעדענק, דער דיא אונשולד אויף דעם פֿעלדע נאָטהציכ־טיגטע, דער בלוט פֿערגאָס, דאַ ער פֿאָם פֿעלדע קאַם, דאַס הערץ דעס פֿאַטערס (יצחק) זיך צוואַנדטע, דער איהם פֿרייען בעטעטע · געדענקע דעס פֿערוואָרפֿנען, דער זיין אָהר פֿערשטאָפֿטע, דיא ערסטגעבורט פֿערשמעהטע, בערוישט פֿאָם טוימעלטראַנק, דער דאַס יאָך דעס געזעצעס אַבוואַרף, זיך דעם לאַסטער ערגאַב · געדענקע דעס פֿערקעהרטען, דער אויף אַבוועגען וואַנדעלטע, דעס פֿאַטערס אויי־גענליכט, דורך רייכערונג פֿאָר געצען, פֿערדונקעלטע, גרויזאַמקייט געגען זיי־נען ברודער זאַן · זייא דעססען איינגעדענק, דער שענדליכע וואָללוסט איבטע, דעססען פֿרעפֿעלמוטה איהן צו פֿערברעכען פֿערלייטעטע; דאָס זיינע שטאַרקע נאָכקאָממען פֿייגהערציג, וויא ווייבער, וואורדען · געדענקע דער בעסהאַפֿטען, אַבשייליכען נאָכ־קאָממענשאַפֿט, דיא פֿערדערבענד שטריטטען, איבער אונס יובלטען, דער שטאָל־צען, דיא נעצע בערייטעטען, דען ברודער צו פֿערדערבען · געדענקע, אַלל־מעכטיגער, דעס פֿאָן איהם (עשו) ענטשפּראָססענען עמלקי, דער וויא הייטרעקי

קע

זכור · הגויע וגו'. אברהם אבינו חיה רק קע"ה שנים, ויצחק חיה ק"פ שנים, וגרע הקב"ה חמש שנים מחיי אברהם, שלא יראה ברשעת עשו בן בנו, כמו שדרשו רז"ל · עש, עושה: לזקנו, לאבי אביו · דומה וכו', לשון הכתוב (איוב ו') · גילה וגו', עשו בעל נערה המאורסה בשדה, ושפך דם נקי, כמאמרם ז"ל · שח בשדה, בראשית (כ"ד) לשוח בשדה · ומשך וגו', תרגמתי בלשון נקיה · ונתעולל וגו', מתורגם בלשון נקיה, ותיבת ונתעולל מענין ויתעוללו בה (שופטים י"ט) · השיאו באשה, הסיתו לעשות מעשים מקולקלים ומגואלים · נתעב ונאלח,

איוב

וּבַנְּבִיאִים וּבַכְּתוּבִים לְהַחְפֵּר · לְהִמָּחוֹת מִסֵּפֶר · וְלֹא יִכָּתֵב עִם כָּל הַכָּתוּב לְחַיִּים בַּסֵּפֶר:

אֵל נָא לְעוֹלָם תּוּעֲרָץ · וּלְעוֹלָם תּוּקְדָּשׁ · וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא: הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים. מַלְכוּתוֹ נֶצַח · נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ · סַפְּרוּ עֻזּוֹ · פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו · קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ · רוֹן שִׁיר וָשֶׁבַח · תּוֹקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ:

וּבְכֵן זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק:

וּמַה שְּׁמוֹ וְזִכְרוֹ · וְנִמְחֶה זִכּוּרוֹ · מִלְּהַזְכִּירוֹ · בְּזִכְרוֹן קָדוֹשׁ:

יַעַן אֲשֶׁר לֹא זָכַר · וְנֶחְשַׁב כְּנֵכָר · מִלְּהִזָּכֵר · בְּזִכְרוֹן קָדוֹשׁ:

זָכוֹר אִישׁ אֲשֶׁר הִגִּיעַ אָב לְלֹא עִתּוֹ · בִּרְצוֹחַ וְגָנוֹב וְנָאוֹף בְּעִתּוֹ · גָּרַע חָמֵשׁ שָׁנִים מִמִּחְיָתוֹ:

זכור

אים געזעלע, אין דען ביכערן דער פראָפעטען, אין דער היילגען שריפט; געטיל־גט ווערדע ער אויז דעם בוכע, ניאמער געשריבען אונטער דענען, דיא פער־לייכנעט זינד אים בוכע דעז לעבענז ·

אל נא דוא, אָ גאָטט, ווירזט עוויגליך געפירכטעט, געהייליגעט פיר אונד פיר; עוויגקייטען הינדורך רעגירעזט דוא, ערהאבען איבער אללעז דיך, עווי־גער, קעניג, פורכטבאַרער, ערהאַבענזטער, אללערהייליגזטער! דען דוא ביזט אללער קעניגע קעניג, — יאַ, אימאער דויערנד איזט זיינע רעגירונג! זאָ שפרע־כעט פאָן זיינען טהאַטען, ערצעהלעט זיינע אללמאַכט, פערהעררליכעט איהן, איהר, זיינע שאַרען! הייליגעט איהן, ערהעבעט איהן; פריידענרוף, לאָבגעזאַנג, ליעטע היאנע טענע זיינע פערהעררליכונג!

ובכן זאָ געדענקע, וואַז עמלק דיר טהאַט!

ומה געטילגט ווערדע זיין נאַאמע, זיין אַנדענקען! זיין געדעכטניס ערלעשע, דאַס זיינער ניכט געדאַכט ווערדע, וואָ געדאַכט ווירד דעז אללערהייליגזטען ·

יען וויל ער ניכט (דער פערוואַנדטשאַפט איט ישראל) געדאַכטע, דאַרום ווירד ער פרעמד געאַכטעט, ניכט געדאַכט, וואָ מאַן געדענקט דעז אללערהייליגזטען ·

זכור געדענקע, עוויגער, דעז מאַננעז עשו, דער דען אונזעליגען טאָג דעז פאַטערז (אברהם) פערקירצטע, דער דען פראָממען דורך מאָרד, דיב־שטאָל אונד עהעברוך ערשרעקטע, זיין לעבען אום פינף יאַהרע אַבקירצטע, געדענקע דעם, דער וואָהלטהאַן פעראַכטעטע, דען ברודער (יעקב) שמעהטע, דער

וּבִרְשָׁפָיו הוּכְחָשׁ· וּכְחַלָּשׁ נֶחֱלַשׁ וְלֹא חָשׁ: בִּכְשָׁפָיו
הִלְלוּ· וּבִקְסָמָיו חִלְלוּ· יוֹם הֶעֱמִיד וְזִלְלוּ· שֶׁמֶשׁ
הַדְּמִים וְזִלְזְלוּ· יָגַע וְלֹא הוּנַח לוֹ· וְלַחֲרָפוֹת נִחֲלוֹ·
עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ הִזְחִילוּ· לְהִמָּחוֹת הוּא וְכָל חֵילוֹ:
קָט וְשֵׁן חָרַק· נְאָצוֹת שָׁרַק· זְמוֹרָה בְּאַפּוֹ הֵרַק·
וְחַרְבּוֹ הִבְרַק· לַמִּילָה פָּרַק· וּכְלַפֵּי מַעְלָה זָרַק·
וּלְשֵׁם שֶׁמֶן תּוּרַק· בְּעַזּוּת יָרוֹק יָרַק: יָהּ אֶשְׁכּוֹל
הַכּוֹפֶר· צָו אֵל מָשׁוּל עוֹפֶר· זִכְרוֹן מִשְׁלֵי אֵפֶר·
כְּתוֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר· רוֹשָׁם בְּזֶה סֵפֶר· בַּתּוֹרָה
וּבַנְּבִיאִים

אונד אבגעוואנדט ווארדע דער לויבער, אונד ער (עמלק) ווארד געשוועכט, בעזיגט, שטירצטע איינצעלן נידער · ער (משה) אכטעטע דען ליבערדען פיינד פאן טהירען, ערשלאג דען לייכענדייטער ; דען טאג הילט ער אן, הים דיא זאננע שטעהען, צור שאנדע דעז ווידערזאכערז · דער פיינד איהעטע ראזטלאז זיך, אונד שאנדע ערנטעטע ער ; פאר אונטערגאנג דער זאננע קראך ער צור ערדע, ווארד פערטילגט זאמט זיינעם גאנצען העער · ער האדערטע, בלעקטע דיא צעהנע, שטאמם צו צעטרעטען אויז ; דיא עדלע ווינרעבע (ישראל) פערניכטעטע אים צארנע ער, לאך דאז פלאמענדע שווערט · דיא עדלען פערשטיאהלטע גרעסליך ער, שמעהעטע פרעך דיא איניגען, דערען רוהם זיך וויא באלזאמדופט פערברייטעטע · דער עוויגע, מאכטיגע בעפאהל דעם (משה), דער דעם יונגען הירשע גליך: „איהר (דער עמלקים) אנדענקען שווינדע הין, דעם שטויבע גלייך! שרייבע דיס, צום געדעכטניס, אין דאז בוך (דער תורה)!" אונד אין דעם בוכע ווארד ער (עמלק) פערצייכנעט, צור שמאך,

אים

יעף וכו', פרשבמהירות · רחש, רמש בלשון כשדים · הוחש, מהרה · רגש וגו', כמאמרם ז"ל, שמשה רבינו הרגיש בכשפי עמלק, והתפלל לה', ובחר אנשים שנולדו בשבעה באדר כמוהו, להלחם בעמלק, ובזה הכחיש את כשפיו, והחלישו לפי חרב · ולא חש, לא נשאר לו קום וכח · הללו · כמו (תהלות ה') הוללים · חללו, הרגו, כמו (איוב כ"ו) חוללה · יום וגו', כמו שאמרו רז"ל, שהעמיד משה את החמה, וערבב את השעות לעמלק וכו' · וזללו, ענין זולל וסובא · הדמים, אמר לה: דום! · הזחילו, מלשון זוחלי עפר (דברים ל"ב) · קט, ענין קטטה ומריבה · שרק, לשון ושרק לו (ישעיה ה') · זמורה וכו', לשון המקרא (יחזקאל ח'), וכנוי הוא לישראל · הרק, ענין ריקות וכליון · הברק, כנוי לחרב למשה, המאירה כברק · למילה וכו', מתורגם בלשון נקיה · תורק, על שם הכתוב (שיר השירים א') שמן תורק שמך · ירק, רק בפניהם וביזה אותם · אשכול הכופר, כינוי להקב"ה · משול עופר, כינוי למשה רבינו, שנאמר עליו (שיר ב') דומה דודי לצבי או לעופר · זכרון וגו', לשון המקרא (איוב י"ג) · בתורה, מחית עמלק · בנביאים, פקדתי וכו' (שמואל א' ט"ו) · ובכתובים, תליית המן · להחפר, ענין חרפה ·

כְּעֵץ מְחַצְּצִים לְחַצֵּץ· כְּנֵץ עַל צִפּוֹר לְנַצֵּץ: צָב
בָּקַע מֵרֹאשׁ· יְחִידִים מְנוֹ גֵרוּשׁ· חָל וַיֵּלֶךְ וַיִּפְרוֹשׂ·
וַיֵּשֶׁב עַל גַּבֵּי חָרוּשׁ· זְמָן וְהוּנְקַב לְרֹאשׁ· רֵאשִׁית
גּוֹיִם לְרַע לִדְרוֹשׁ· הֱיוֹת לְכָל בּוֹגְדִים רֹאשׁ· וְצִפְעוֹ
תְּלוּת בְּמִבְחַר בְּרוֹשׁ: רָץ וְהִקְרָה בַּדֶּרֶךְ· עֲיֵפֵי
טְרָחוֹת דֶּרֶךְ· וּפָץ לֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ· תָּעוּ בַמִּדְבָּר
בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ· כְּנָחָשׁ עֲלֵי דֶרֶךְ· שָׁלַח יָד בְּחַמּוּקֵי
יָרֵךְ· וְעַל כָּל רֹאשׁ דֶּרֶךְ· זִנֵּב כָּל עוֹבְרֵי דֶרֶךְ: יָעַף
עָף וְחָשׁ· וּמֵחוּר פֶּתֶן רָחַשׁ· וְנוֹדַע כִּי הוּחָשׁ·
מִשּׁוֹרֶשׁ נָחָשׁ· רָגַשׁ וְלָחַשׁ· וְעֵת לֵידָתוֹ נִיחַשׁ·
ובכשפיו

דער שפעטטער קאם, צו שפאטטען, איבערפֿיל טרעקקען איהן, אונד ער װאורדע פֿערשפאטטעט ; אונד ער װאר עז, דער ענטװארף, אונזרע שאארען צו טרעננען, דער זיינע פֿיטטיגע איבער אונז אויזברייטעטע, װיא שפערבער איבער קליינע פֿעגעלכען· דער ערזטע דראנג ער דורך דיא טיללענדע װאלקע (עמוד ענן), פֿערטריב איינצעלנע אויז איהר ; ער בעגאן, צאג היין, טרעננטע אונזרע אבט, אונד פֿאלגטע װידערהאלט אויף אונזערם ריקקען· דאך, ער װארד אויפבעװאהרט, צו ערזט גענאננט „ דאז ערזטע דער פֿעלקער“, זיינע באזהייט צו האנדען ; ער װארד דער ערזטע דער טרייזאזען, דאס זיין נאכקאממע (האמן) געהענקט װערדע מן דען האהען גאלגען· טנעלל פֿיל ער אן, אויף דעם װעג', דיא ערמידעט װארען פֿאן דעם איהזעליגען צוגע ; „ דיס איזט ניכט דער װעג ! “ ריף ער, „ זיא אירעטען אין דער װיזטע, אויף עדעם װעג ! “ ליזטיג, װיא שלאנג' אויף דעם פפאדע, לעגטע ער האנד אן דיא געליבטען (ישראל) ; גריף, אויף דער הויפטשטראסע, היכטערהער דיא ליהענדען אן· אויז איהרער העהלע קראך דיא שלאנגע, פֿלאג אייליג היין ; אונד בעקאננט װארד דיא איילענדע, דאס זיא אויז דער װורצעל דער שלאנגען שטאממע· דא נאהם אטה דען ליבער (דעז עמלק) װאהר, דיא דייטונג דער געבורטזצייט ;
אונד

אם אשכחך, תהלות (קל״ד)· לסכור, כמו יסכר פי (תהלות ס״ג)· נקובי, קרואים· נכורי וגו׳, לשון הכתוב (הושע ג׳), ותרגמתי לפי הכוונה·

אין, מיהר· תפוצן, כמו (ירמיה כ״ג) יפוצץ סלע, פוצץ, מלשון פלגות (תהלות נ״ה)· כעץ, כאשר יעץ· ונחלנים, כמו חוצץ (משלי ל׳)· לחצץ, לחלק ולהפריד· לנצץ, לפרוש גולת כנפיו· חל, החל· ויפרוש, ענין הבדלה· והונקב, מפורש בשמו· ראשית גוים, לשון המקרא (במדבר כ״ד)· וצפעו, מלשון והצפיעות (ישעיה כ״ב)· במבחר ברוש, מתורגם לפי הכוונה· ופץ, ואמר· בחמוקי ירך, מענין חמוקי ירכיך (שיר ז׳), וכיוצא לישראל·

לָמָּה לֹא תִזְכּוֹר: בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי יֶשׁ לְךָ לִזְכּוֹר· אֲבָל תָּשׁוּחַ נַפְשִׁי עַד זָכוֹר תִּזְכּוֹר· מַה כֹּחִי כִּי אֲיַחֵל לְקֵץ זִכּוֹר· וּמַה קִצִּי כִּי אַאֲרִיךְ נַפְשִׁי עַד שֶׁתִּזְכּוֹר· אִם לֹא לְמַעֲנִי תִזְכּוֹר· לְמַעַנְךָ וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַיִם זְכוֹר· הוֹק כִּי לֹא תִשָּׁכַח עֵדוּת זָכוֹר· וְאוֹמֵר אִם אֶשְׁכָּחֵךְ עַתָּה לָהּ זְכוֹר· וְתִפְקוֹד וְתִזְכּוֹר· כְּאֵב צָר לַעֲכוֹר· פִּיהוּ לִסְבּוֹר· לָנוּעַ כְּשִׁכּוֹר· וְעוֹד כַּל תִּמְכּוֹר· נְקוּבֵי בֶּן בְּכוֹר· הוֹן נְכוּרֵי בְּלֶחְךָ זְכוֹר· וּפְאֶרְךָ אֶזְכּוֹר וְאַרְצָךְ לִזְכּוֹר· בְּפָרָשַׁת זָכוֹר:

הָאֵל יְוֹקִים נוֹרָא וּמָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

אָז קוֹצֵץ בֶּן קוֹצֵץ· קְצוּצֵי לְקַצֵּץ· בְּדִבּוּר מְפוֹצֵץ· רְצוּצֵי לְרַצֵּץ· לֵץ כְּבָא לְלוֹצֵץ· פִּלֵּץ וְנִתְלוֹצֵץ·

כעץ

איינגעדענק זיין? איך ווייס עז, דאז געדענקעז אונזער איינזט; דאך געביגט בלייבט איינע זעעלע ביז עז פאללזאגען ווירד· ואז איזט איינע קראפט, דאס דעז ערי זעהנטען ענדעז איך הארדע? וויא לאנגע איינעז לעבענז דויער, דאס איך, ביז דאז געדענקעז, דאדע? אונד ביזט דוא ניכט וועגען אונזער איינגעדענק, זא געדענ-קע אום ירושלים, אום דיינעטוויללען! זייא דאך איינגעדענק דער פערהייזונג: „נים ווירד דאז לייגנים (דיא תורה) פערגעזזען!“ געדענקע איהר (ירושלים) דען אויזשפרוך: „ניא פערגעס' איך דיינער!“ זוכע, גאטט, איט אונפעללען, איט דראנגזאללען אונזרע פיינדע היים, דאס איהר פרעכער אונד פערטשאמפט ווערדע, דאס, וויא טרונקנער, זיא וואנקען! גיב ניכט אעהר דער טקלאפעריית הין דיא דוא דיר ערוואהרבזט, דיינען ערזטגעבאהרנען זאהן דוא נאננטעזט; אונד וויר געדענקען דיינע הערראליכקייט, ערביטטען דיין וואהלוואללען בייא ער חינגרונג דער פרשת זכור.

אימערלעבענדער, אונפערענדערליכער, פורכטבארער, ער-האבענזטער, אללערהייליגזטער!

אין קוצן הין מיילטע דער פערדערבער (עמלק), זאהן דעז פערדערבערז (עשו), דיא הינטער דעם העערע ליהענדען (ישראל) לו פערניכטען; איט לערטאעטטערנדעם אויזשפרוך וואללט' ער דיא גדריקטען לערשאללען. דע

דער

תִּשְׁכָּח: חוֹן יוֹם בּוֹא עַמִּים לְהִתְוַכֵּחַ · מִכַּאן צִוִּיתָ לְעַמְּךָ לֹא תִּשְׁכָּח:

יָקֵשׁ לְקָרְחֵיךָ צְבָאוֹת · הַחוֹתָמֵי בְּרִית בְּצָבָא וָאוֹת · וְהֻפְקַד מִדָּה בְּמִדָּה לְתוֹצָאוֹת: חוֹן דַּעַת כִּי לְעֵת הַמְּצִיאוֹת · הוּא יִפָּקֵד בְּשֵׁם יְיָ צְבָאוֹת:

יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

אֵל נָא בִּלְשׁוֹן אֲשֶׁר הִזְכַּרְתָּ לְזוֹכְרֶיךָ זָכוֹר · בּוֹ בְּלָשׁוֹן הִזְכִּירוּךָ נָא אַתָּה זְכוֹר · וְאִם הֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְּרִית מִלִּזְכּוֹר · וְאַתָּה אֵל וְלֹא אִישׁ לָמָּה.

דעז געזעלנעז: „געדאכט ווערדע עז, ניא פערגעזזען!" בעשטיאטעט איזט דער טאג, דא דוא, עוויגער, איט דען פיינדען רעכטעזט; דרום בעפאהלזט דוא דיינעם פאלקע: „פערגיס ניא!"

יקש לך גראם וואר דאז פערברעכען דעז טהארען; ער זעזטערטע דיא ער וועהלטען העערע, דיא נור בעשטיאטען לייט איט דעם צייכען דעז בונ־דעז (ברית מילה) בעצייכנעט ווערדען: דרום ווארד ער, נור אנגעאעסענען פער־געלטונג, איט אאנכערלייא טאדעזארטען הייאגעזוכעט, אונד וועלטבעקאנט ווארד עז, דאס נור רעגירונגזלייט (ישראל'ז) ער איך נאמען דעז עוויגען צבאות בע־שטראפעט וירד.

ימלוך דיין גאטט וירד עוויג רעגירען, דיין העררע, ציון! דורך אללע געשלעכטער. הללויה · ואתה קדוש זא טהראנע דאך, אללערהייליגסטער, עוויגער, אונטער דען לאבגעזענגען ישראל'ז!

אל נא געדענקע דאך, עוויגער, דעריעניגען, דיא דיינער געדענקען, נאך דען אויזדריקקען דיינער הייליגען לעהרע, נאך דעם אויזרופע, דען זיא אן דיך ריכטעטען. אונד איבערטראטען זיא, שוואכע אענשען, דען געהייליגטען בונד, געדאכטען זיינער ניכט: וואָרום זאללטעזט דוא, גאטט, ניכט אענש, ניכט אייך:

כמו (איכה ב') ניאר מקדשו· ערערו, לשון חורבני ופערו, פתחו פיהם.

יקש לך בלבה, כמו (איוב ז') לבא לאנוש. לתולאות, לשון המקרא (תהלות ס"ח): למות תולאות, ודרשו חז"ל: מיתות ותחלואים יש כמנין תולאות, ועל פי זה מתורגם. המוציאות, אשר תמלא יד ישראל גדולה וממשלה· יפקד, יענש·

אל נא בלשון וגו'. זכור את אשר עשה לך עמלק· בו וכו', זכור ה' מה היה לנו (איכה ה')·

אם

תלבושת · להגשים תחי לצולעת תחבושת:

ברוך אתה יי מחיה המתים:

אצילי מרעי נגד שעיר · תולדות אלה בני שעיר · בקשם אצו אשי להבעיר · שאונם חרשו כשדה עיר: גוי גדול שלא נזכרת · רשעותיו למה אז זכרת · דגלים בלא הון מכרת · קדושים בזונה ובין המכרת: הזכר לאדומים נוה ניארו · צרים אשר הומות עררו · ועד היסוד ערו ערו · פימו דברו בגאות ופערו: זה אין לפניך שכחה · עברתם שמרה נצח מלשכחה · חלף לא ידעו עשות נכוחה · ספרם חתום ליום תוכחה: טעם חוק ברת מוכח · הזכר כי לא

תשכח

גלאנץ אומפֿליסעט דיך, אללמעכטיגער, וואן דאס מיט ערקוויקקענדעם רעגען דיא וואונדען דער עלענדען היילעזט.

אצילי דיא באזהאפֿטען פֿירזטען, דיא נאכקאממען, דיא אורענקעל שעיר'ז, וויא איילטען זיא, אונז, וויא שטרא אין פֿלאממען, צו פֿערצעהרען! איהר וויר־ דעזהעער פֿערוואנדעלטע אין אקקערפֿעלד, דיא פראכטפֿאללע שטאדט (ירושלים). דאס, גאטט, ווארזט דו דעז גראסען פֿאלקעז ניכט מעהר איינגעדענק, ווארום דאכטעזט דא זיינער אויפגעצייכנעטען זינדען? ווארום געבזט דא זיינע איינזט זא זיגרייכען פאַ־ נירע, אהנע פֿינגעלד, הין, ליסעזט דיא הייליגען אום ווין, אום לאהן דער אונגלויביגען פֿערקויפֿען? אגעדענקע עז דאך דען בארבארישען פֿיינדען, דיא דען געווייהטען טעמפעל פֿערוויסטעטען, דיא אויערן ביז אויף דען גרונד נידעררייזען, דיא דען אונד מיט פֿרעכען טאהגען אויסשפעררטען! דא, פֿאר דעם קיינע פֿערגעזזענהייט איזט, בעוואהרע דאז אנדענקען איהרער טיראנניטען וואוטה, לאסס' אונפֿערגעסליך עז זיין! זיא וואללטען רעכטהאן ניכט ערקעננען, דרום לייכנע זיא אין דאז בוך דעז טיקזאלז צום בשטראפֿונגזטאג! ענטשידען איזט אין דער הייליגען לעהרע דיא אורזאכע

דעז

שונאיך · בצלעי, כמו (תהלים ל"ח) לצלע נכון · בעטותך וגו', לעתיד יתעטף הקב"ה בעטרת מיני הוד, כמאמר חז"ל· להגשים תחי, רומז על גשם של תחית המתים, לפי מדרש אגודה · לצולעת תחבושת דמותה לצולעים ונדכאים ·

אצילי מרעי, אלופי עמלק הרעים · קטו, מיהרו · רשעותיו, רמזי עוונותיו · ניארו,

כמו

הָעַמִּים • כְּלָל לְהִתְיַחֵס נְדִיבֵי עַמִּים׃ יָהִיר לֵץ
וְהֶעֱמִיד מְסִלָּה • טִכּוּס בַּחוּרֵי בְּזִמָּה סִלָּה • חַמּוּקֵי
יְרֵכַי בָּם לְפַסְּלָהּ • זֶרַע לְהַרְבִּיעַ לְהַתְעִיב סְגֻלָּה׃
וְשֹׁטְטוּם שִׂטְמַת יִשְׁישׁוֹ הַמַּחְבָּא • הֵחֵל לָבֹא מֵרֹאשׁ
בַּמַּחְבָּא • דָּגַר שֵׁנִית בְּחֶרֶב לְהוֹכָה • גָּשׁ בַּשְּׁלִישִׁי
בְּעָלִיל חוֹבָה׃ בְּמָשְׁלוֹ שֶׁשְּׁבִי בְּאוֹם מוֹשְׁלִים • בְּפֶרֶק
עָמַד מְסוֹר נְשׁוּלִים׃ חִין אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִיד נִכְשָׁלִים •
אָז מֵאָז זִנֵּב כָּל הַנֶּחֱשָׁלִים׃

שׂוֹנְאֶיךָ הֵם יִלְבְּשׁוּ בֹשֶׁת • כְּמוֹ בְּצַלְעִי שָׂמְחוּ
בְּיַבֶּשֶׁת • חִין בְּעַטּוֹתְךָ עֲשֶׂרֶת עֲדִי
תִלְבֹּשֶׁת

טאָגען ווארד דער טהאָר, אונד דער קלוגער געוואָרדנע, אונערפאַהרנע (יתרו) געזעללטע זיך צו דען פירזטען דער נאַציאָן (ישראל), ווארד איהרען בעריהמטען שטאַ- אַמן איינפערלייבעט. פרעך העהנענד שטעללטע ער אין דער העררשטראַסע זיך אויף, פערלייטעטע נור אונגלוקט דיא הערר׳ליכע יוגענד; וואָללטע דאַז אויזערקאָהרנע פאָלק דורך שענדליכע גרייעל פערמונרייניגען. דען האַט ווינע אים גראַבע פער- בארגענען מאַהנהערן (עשו) נאַכמאַהמענד, שליך ער אָנפאַנגז אים הינטערהאַלט׳ אומ- הער; דאַז צווייטע מאַל מאַאַסטע ער איט בלינקענדעם שווערדע זיך, אונרע זינדען פערמוניכטען זיין מאַפאַנגבאַרע הערמאַריקקען דאַז דריטטע מאַל. אונד דאַ ששבי דער קעניג פאָן בבל) דאַז רעגענטענפאָלק (ישראל) אונטערדריקטע, שטעללטע (עמלק) זיך פאָן דיא גרענצע, איבערליפערטע דיא פליכטלינגע. „וואָהלאַן!" ריפען דיא פיינדע, „לאַסט אונז דיא שטרויכעלנדען פערניכטען!" זאָ ערשלוגען זיא עהדעם היטערהער דיא שוואַכען מאַללע.

שונאיך אין טאַסך ווערדען דיינע פיינדע, עוויגער, געהילעט, דיא איינזט אונזערז אונגליקקעז, אין דער דירדען ווזטע, זיך פרייעטען; אונד נעהנאַמכער גלאַנץ

עמלק בישראל, לחת בעלותם מן הים, כמאמר חז״ל, והכנית ברפידים (שמות י״ח), והשלישית ויזד העמלקי והכנעני וגו׳ • מחזר וגו׳ • עמלק חזר וקפץ על חמש לומות, להלחם עם ישראל, כמדרש חז״ל • העמים, מלשון עמם, שמעו יתרו מלחמת עמלק, ונתגייר, ונתחבר לעם ישראל • כלל, מכלל יתרו׳ סלה, השפיל • חמוקי ירכי, כינוי לישראל • זרע להרביע, מתורגם בלשון נקיה • דגר, נתאסף, כמו (ירמיה י״ז) קורא דגר • גש, נגש • בעליל, בגלוי, מדברי רז״ל: בין שנראה בעליל • ששבי, נבוכדנצר מלך בבל, כאמור (ירמיה כ״ה): ומלך ששך • בפרק וגו׳, כאמור (עובדיה א׳) ואל תעמוד על הפרק וכו׳ • נשולים, הנופלים בידם, מלשון (דברים כ״ח) כי ישל:

חזן תמור כי חשליו המליק · תבעלה זכר מעש עמלק:
לאחרונה יסעו שבם שלט · כי הענן מטם פלט ·
חזן לעת ימחה לא יומלט · יגונן עם גנון
ומופלט : ברוך אתה יי מגן אברהם :

אתה גבור עד להחיות מתים ·

תמימים בעודם בסין רפודים · שבוץ עדי עדיים
אפודים · רצו שלוי מתן לפידים · קפצו
ידים רפות ברפידים · צורר אסף כל אספסוף ·
פושע סבבת מחנם אסוף · עלות פעמימו ממצולות
סוף · סבר לקמלם בקנה וסוף : נהד ויעף שלש
פעמים · מחזר בניני חמשה עממים · לץ הבה ופתי
העמים

בעזעזיכט אויך טלים פֿעריגעס וועג: דיא טוואַכען ווירגעטע עמלק אַללע, דרום בעפֿאָהל דער עוויגע, זיינער שאַנדטהאַטען איאמער צו געדענקען.

לאחרונה הינטערהער נאָהגען דיא דער פֿיינד איבערוועלטיגטע, דיזען שטאַם (שבט דן) שטיס דיא וואָלקענזייל אויז; אבער איינזט, דאַ דיא טירפֿנען, אַהנע רעטטונג, נערייכטעט ווערדען, שיללעט דער עוויגע זיין פֿאָלק, דאַז אויז דער נאָטה ער רעטטעט׳

תמימים פֿראָם וואר דיא נאַליאָן, דאַ אין סין זיא רוהעטע, איט דער צירדע אַמט כערלייא אוזגירטעט ; דאָך אַלז זיא דאַז געטטליכע געשענק (דיא תורה) אויז פֿלאאוענעאס פֿאַנגען זאַללטען, דאַ ווייגערטען זיא זיך, לייגטען נאַכלעזזיג זיך אין רפידים· דער פֿערברעכער גענינדעל זאַאעלטע דער פֿיינד און דאַז לאַגער דער איזראַעליטען הער, דאַ אויז דעז אעערעז (ים סוף) טיפֿען זיא שטיגען ; דאַכטע, ווית דירדעז געביט זיא צו אעהען . דרייאַאַל דורכוואַנדערטע ער ביז צור ערוידונג דאַז לאַנד, איבערטראַג דיא נאַכקאָאען דער פֿינף (כנעניטישען) פֿעלקער ; דאָך געשלאַגען

לילה הולך . אכרבם, כאמור (בראשית י״ד) ויחלק עליהם לילה · חשליו, כל הנאמלים בירבי· המליק, מלשון מליקת העוף ·

לאחרונה וכו׳, שבט דן נסע אחרונה לדגלים, והיה הענן פולטם, בעוון פסל מיכה, ולכן הרגם עמלק, כמאמר חז״ל ·

תמימים רפודים, מלשון ירפד חרוץ (איוב מ״) · שיבוץ, מענין משבצות (שמות כ״ח) · קפצו וכו׳, כן אמרו ח״ל : למה נקרא שמו רפידים ? שרפו ידיהם מן התורה · סבר, חשב · לקמלם, כמו (ישעיה י״ט) קנה וסוף קמלו · שלש פעמים, שלש פעמים נלקס

להזכיר לרקב כעסים : החות הנץ מגלגל ודרדר
ומדור לדור גולגל ודורדר. זכר עון אבותיו הוקדר.
חטאת אמו בלי להעדר : טרף אף וישחת רחם.
יחומתו מקלוט בהריון יחם. כהופקד לשלישו חט
נוחם. לבט להלחם בלוחמי לחם : מהלך ארבע
מאות פרסה. נעור מכמורת לפרסה. סע משעיר
והכמין פרוסה. עיף ויגע מבושיו לסרסה : פועל
שטימת בכורה לעבור. צמיתות צאן קדשים למכור
קלונו הוחרט בעט לזכור. ראשית גוים לגלע כזכור:
שדי זכר ליללה חולק. שורש וענף בחלקלק להחלק.
תמור

בען גיפטע. דעם געשפילטען שטרויכ' ענטוואוכז דער שטעכענדע דארן, אונד פאן
געשלעכט צו געשלעכט וואורד ער שא דארנען אויזגעראטטעט ; זיינעז אהנהערן
שנדלע פערברעכען בליבען אונפערגעזזען, זיינער שטאממוטטער פערגעהונגען
אנגעגלטען ניא. אין צארנוואוטה ראפפטע ער אהנע ערבארמען הין, צערניכטעטע
דער לייבונג קווענלע ; בעשטראפפט וואורדע דער אונדלכע צעבענזזאנדעל דעז באר-
בארישען ענקעלז עשו'ז, ער אונטערלאג איהם הארטען קאמפפע. פיר הונדערט
איילען וויט איילטע ער איינהער, ברייטעטע נעלנע אוז ; אויז שעיר ריקטע ער הער-
אן, לעגטע פערבארגענע פאללען, דיא אידען, אבגעמאטטעטען (ישראל) צו ענט-
מאננען. דער האס (עשו'ז) וועגען דער ערזטגעבורט בעווירקטע דיזע ליידען דען
געהייליגטען שעפכען (ישראל), דיא ער (עמלק) אויף עווינע צייטען שאנדטען לאססען
וואללטע ; דאך דיא שאנדע דעז ערזטען דער פעלקער וואורד נאך צו עווינען אנדענקען,
מיט גריפפעל פערצייכנעט, אללענטהאלבען פערברייטעט. דעז פראממען (אברהם),
דער נאכטז זיינע שאראנען טהיילטע, געדאכטע דער אללמעכטיגע, שטירצטע דען
בעזעוויכט

פלג, מענין פלגי מים, והטעם: ים סוף:
אוביר גחון, נחש, הולך על גחון, וכנוי הוא לעמלק. נח, מלשון (תהלות כ"ב) גוחי מבטן.
עכסים, נחשים המטילים ארס, דראונו, כמו (סוף ישעיה) דראון לכל בשר. הנץ,
מגזרת פרח ולמח. מגלגל, כמו (ישעיה י"ז) וכגלגל, רמז בדברי רש"י ז"ל שם. רחם, מלרחם
על ישראל. יחומתו וגו'. רומז על מדרש חז"ל, שהזכרתי למעלה בחרוז גוורים וכו', ומתורגם
בלשון נקיה. לשלישו, עמלק שהיה שלישי לעשו (רתמות ל"ו). נוחם, מלשון תנחה אותך (משלי
ו'), והטעם שהיה מתהלך בקטלו. לובט, מענין (משלי י') שפתים ילבט. מהלך וגו', ארבע
מאות פרסה קפץ עמלק, להלחם עם ישראל, כמו שדרשו חז"ל. סע, נסע. והכמין, הטמין
בלשון כבדים. פרוסה, רשת פרושה. הוחרט, נחקק. לגלע, כמו (משלי י"ז) התגלע הריב.
לילה

זְכוֹר שְׁלֹשֶׁת קְדוּמִים· חִפּוּף בְּבָנוֹי כְּמוֹ רָמִים: טוֹב
זְכוֹר יְדִידֶךָ · יַחַד שֶׁמְּהֵם כְּרוֹב חֲסָדֶיךָ · כִּי הֵם
עֲבָדֶיךָ · לְמוֹדִים לְעָבְדֶךָ · מְהֵרָה קוֹמֵם גְּנִידֶךָ ·
נַהֲלֵם בְּחוֹזֶק יָדֶיךָ · סַמְּכֵם בְּשֵׁם יְהוּדֶךָ · עֲנֵם
בִּמְאוֹדֶךָ · פְּדֵה תִפְדֶּה מַזְכִּירֶךָ · צוֹעֲקִים בְּכָל לֵב
לְשַׁחֲרֶךָ · קַיֵּם עָלֵימוֹ דְּבָרֶךָ · רַכְּצֵם בְּבֵית בְּחִירֶךָ ·
שׁוֹבְבֵם לַהֲדָרֶךָ · שַׁכְּנֵם בְּעִירֶךָ · תִּשְׁתַּבַּח בְּהַדְרָךְ ·
תְּפָדֵם כְּבִקְרִיעַת פֶּלֶג עֲדָרֶיךָ : עֶזְרַת ·

הַחַזָּן מַתְחִיל בָּרוּךְ אַתָּה ·

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים · וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים · אֶפְתְּחָה
פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים · לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים :
אַזְכִּיר סֶלָה זִכְרוֹן מַעֲשִׂים · בַּיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים
וְנַעֲשִׂים · נָחוֹן נָּה מִבֵּין עֲכָסִים · הַרְאוּנוּ
לְהַזְכִּיר

דרייא פראָמען ערלפעטער , רעזידירע טיללענד אין דעם ערהאַבנען טעמפעל
ווידער ! זיא, פֿאָלגיטיגער, דיינער געליבטען איינגעדענק, ערפֿרייע זיא פֿאָלגעמאַט
נאָך דיינער איבערגראָסען גנאַדע ; זיא זינד יאַ דיינע דיענער, געוואָהנט דיר לו דיענען ·
ריכטע דאָך באַלד דיינע פירזטען (דיא פּריזטער) ווידער עמפּאָר , לייטע איט דיינער
אַלמאַכט זיא , שטיללע דורך דיינער איינהייט נאַמען זיא , אואגירטע זיא איט אַכט !
ערלעזע דיא דיינער געדענקען , איט גאַנצעם הערצען פֿלעהען זיא דיך אַן , זוכען
דיך ; אָ בעשטעטיגע איהנען דיינע פֿערהייזונגען , לאַס' זיא ווידער רוהען אין דען
הערליכען טעמפּעל, אין דען געוויהעטען וואָהנונגען , דאַס אין דיינער שטאָדט זיא
וואָהנען ; אונד זיט ערטעגען היאנען דיינער אַמיעזיטעט, דער דוּ, ווא עהעדעם
פֿאָן נערטהייליטען אַעערע , דיינע העערדען ערלעזעטעסט ·

מסוד אין ראַטהע דער פֿערשטענדיגען, דער וויזען, אונטעררכטעט דורך ער-
קענטניס דער איינזיכטזהאָלטען, עפֿפֿנע איך דען מונד איט געזאַנגען, איט
היאנען, דאַנקענד דען לאָבען, דער אין היאמעלען וואָהנענדען טהראָנעט ·
אזכיר איאָערדאַר ברינגע איך דיא בעגעבענהייטען אין ערמינערונג, דיא אונ
דיזע לייטזיך ערמייגנעטען · דיא קריכענדע שלאַנגע (עמלק), אויז גיפֿטי-
געם געשלעכט ענטשפּראָזען, איהר אַנדענקען פֿערוויזעט איט איהרעם אַבטיינ-
כנען

עמך ונחלתך· אשר הם באהבתך· ומקוים לישועתך· פנה בתהלתך· ורחם על עדתך· הוגי בשעשוע דתך· צהלם כיראתך· ותטעם בקרותך· ושם תצמצם שכינתך: זכור קרית חנה· ועדת מי מנה· המפוזרת בכל פנה· רוממה בהנינה· כי נגעה עונה· ועת לחננה· שכח שם עדינה· מכל צד ומכל פנה· והמלכות לבעליה השב נא: תפקוד עתה ברחמים· ותופיע ממרומים· להושיע מעוטי עמים קדוש: הכל יודוך·

זולת

אתה מלא רחמים· ברחמיך שמח עגומים· גאלם כי הם יתומים· דתך בהגיון טואמים· הם מובדלים מעמים· ואותך בהתמד מרוממים·

זכור

געליבטען ערבען, דאס דיינעס בייסטאנדעס האררעט! נימם גנעדיג אן אונזערע לאב געזענגע אויף, ערבארמע דיינער געמיינדע, דען דיך, דיא דיינער ליבענסווירדיגען רעליגיאן נאכדענקען! לאס פרייד' דען געטטעספירכטיגען צו טהייל ווערדען, פלאנצע אין דיינער היילגען שטאדט (ירושלים) זיא איין, וואו דיינע הערליכקייט רעזידירטע· געדענקע דאך, או גאטט, דער קעניגליכען רעזידענץ (ציון), דער אונגעלעהנטען געמיינדען, דיא אויף דער גאנצען ערדע צערשטרייעט זינד! העבע זיא גנעדיג עמ־פאר, דער ערבארמונג צייט נאהעט נון· רעטטע, אללמעכטיגער, דער מאהלצייטיגען נאמען אין אללען שטעטטען געגענדען אויס, פערלייה דער רעגירונג אבערמאהל דען רעכטמעסי־גען בעזיטצערן! בעדענקע דאך, ערבארמענד, דער דוא פערהערליכעט אין דען העהען טהראנעסט, דיא ווענינגע נאציאנען, הילף איהר, אללערהייליגסטער!

אתה אללערבארמער, ערפרייע דיא בעטריבטען זעעלען, ערלעזע דיא פערלאס־נען וואייזע! איהר רעדען, איהר דענקען איזט דיינע היילגע רעליגיאן; פאן אללען פעלקערן געטרעננעט, ערהעבען זיא דיך אימווערדאר· געדענקע דער

דרייא

בשעשוע, מלשון בשעשוע קלף (ישעיה נ"ד)· תצמצם שכינתך, על דרך הנה השמים וגו' (מלכים א' ח')· קרית חנה, קרית חנה דוד (ישעיה כ"ט)· ומי מנה, במדבר (כ"ג)· נגעה, הגיעה·
אתה· עגומים, המתאבלים בעגמת נפש· תפוף, מלשון תופף עליו (דברים ל"ג)· בבנוי וכו', תהלות (ע"ח)· ענדם· מלשון אענדנו (איוב ל"א)· במהודך, בגבורה·

פלג

ואורך. ועמך בטובך להארך: זכור זמורה שהשליך
למעלה. ואחוריך אן לחללה. עשותם כמעי מפלה.
חזק לשיתם כלה. אותם להפילה. בהכנעה
ובהשפלה. טוב שומע תפלה. הפלתו בבהלה.
ואחריתו לקלקלה: זכור יהיר רשע. כי למאוד פשע.
והציק בן משעשע. כבד חטא ורשע. ואזניו הכבד
ועיניו השע. וליראתך לא שע. למענך צדיק ונושע.
חיש לנושעים ישע. עובר על פשע: זכור מהוללו
למולך. ומאז כפעלך. לבחורי קהלך. נא זכור יום
זבולך. וישלם לו משלך. גמול רע מחילך. סערהו
בשצף עלך. וכל פה יהללך. על פלא מפעלך: זכור
עמך

דאָ וועלטאַלל הערַאב, זענדעסט אַללגיטיג היילונג דיינעם פֿאָלקע. געדענקע עווי-
גער, דער שאַנדטהאַטען, דיא ער (עמלק) איבטע, שטרעבענד, דיינע געליבטען
צו ענטווייהען, פֿערהעערונג אונטער איהנען אַנצוריכטען. מיט מאַכט וואָללטע ער זיך
שטירצען, אונטערדריקקען, פֿערניכטען; דאָך, דוא, אַללגיטיגער, דער אַנ-
דעכטיגען געבעט ערהערטעסט, שטירצטעסט שרעקליך איהן, פֿאָללענדעט וואַרד זיין
אונטערגאַנג. געדענקע דעס שטאָלצען בעזהייטען, דער איבעלטהאַטען הייפֿטע,
דיינע ליבלינגזגעמיינע דריקטע. שווער זינד זיינע פֿערברעכען, טויב זיין אָהר, גע-
בלענדעט זיין אויגע; ער אַכטעטע דער גאָטטעספֿורכט ניכט. זאָ פֿיהרע דען אויך
דיינעם וואָללען, אַנגערעכטער רעטטער, מיינעס אונזערע רעטטונג הערבייא,
דוא, דער מיססעטהאַטען פֿערגיבט. זייא דעס פֿיינדעס איינגעדענק, דער לעסטערונגען
געגען דיך אויסשטיס, דיינע וואונדער פֿערוואַרף! געדענקע דאָך דיינען אויסער-
קאָהרנען געמיינדען דען יאַמאַהרטאַג, דאַ דער געהייליגטע טעמפעל פֿערהעערעט
וואַרד, פֿערגילט, נאָך דיינער אַנזאַכט, דען טיראַננען מיהרע באָזהייטען אַללע!
בעשטיראַע איט טנעללען אונפֿעללען זיך, אונד יעדער אונד לאָבזינגעט דיר, אום דיי-
נער וואונדערטהאַטען ווילען. זייא איינגעדענק, עוויגער, דיינעס פֿאָלקעס, דיינעס
געליבטען

ותפסי. לך ומתרך, כמו (ב"ר ד') מלין מן הארכים, והטעם מקלונות השמים. להארך, כמו
(ירמיה ל') תעלה ארוכה. זמורה וגו', עמלק שהתך מילות ישראל, הרק כלפי מעלה, כמדרש
חז"ל, ותרגמתי בלשון נקיה. כמעי מפלה, ישעיה (י"ז). יהיר, עניקנאות. בן משעשע,
ישראל, ילד שעשועים (ירמיה ל"א). השע, ישעיה (ו'). שע, כמו (בראשית ד') וישע ה'.

בשצף

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חוֹשֶׁךְ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל. אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאוֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְהִי לְבַז וְלִמְשִׁסָּה. וְגִזְעוֹ יֵעָקֵר בִּמְעִיסָה. בִּיטָה אֵל וְחֶטְאוֹ אַל תִּשָּׂא: כִּי קְהָלְךָ עִסָּה. בְּכָל צָרָה וּדְרִיסָה. גַּם בְּךָ לֹא חָסָה. וּבְעַזּוּת הִדְלִיל עֲמוּסָה. בְּתוֹךְ אֶבֶן מַעֲמָסָה: אַתָּה זוֹכֵר נִשְׁכָּחִים. זְכוֹר אוֹם לְךָ מְשַׁבְּחִים. וּקְדֻשָּׁה לְךָ מַפְצִיחִים. קָדוֹשׁ:

זָכוֹר דְּבַר עָתָק בְּכָל עֶרֶךְ. עַל חַמּוּקֵי יֶרֶךְ. לִדְרוֹרֵי מִפֶּרֶךְ. הִקְדִּים וְיָצָא כַּדֶּרֶךְ. לְזַנֵּב כָּל בֶּרֶךְ. לִדְרוֹשׁ בְּגֵאוּת וּלְהַדְרֵךְ. וּכְבוֹדְךָ צָץ מֵחֶרֶךְ. בְּכָל רוֹחַב וְאוֹרֶךְ

זכור געדענקע, עוויגער, וואס דער פיינד אויסאיבטע! גיב דעם רויבע, דער פלינדערונג איהן פרייז, זיינען שטאמם ענטוואורצעלע דיין אללמעכטיגער נאמען! טויא, אָ גאָטט, הערטאב, פערצייהע זיינע פערברעכען ניכט! דיינע היילגען געמיינדע דריקטע ער מיט מאנניגפאכען דראנגזאלען; דיר, אללגיטיגער, פערטרויטע דער פרעכע טיראַן ניכט; שטירצטע דיין געליבטעס פאָלק (ישראל) אינס עלענד, דראנג אין דען געהייליגטען טעמפעל איין. דער דוא אללעס פערגעססענע געדענקעסט, געדענקע דער נאַציאָן, דיא דיר לאָבזינגעט, דיינע הייליגקייט לויט פרייזעט, אללער-הייליגסטער!

זכור דבר זייא, אָ עוויגער, דעס פיינדעס אייגעדענק, דער אין יעדעם קאמ-פפע האָהן דען אויסערקאָהרנען שפראך, דיא אויס דער שקלאפעריי (מיצרים) בעפרייעט ווארדען; איילינג נאַהג ער דיא טרעפטע מייגהער, ערשלוג דיא שוואכען אללע היגטער דעם העערצוג', אונגלויבטע שטאלצירענד זיא הין; אבער אייזעטעטיש שויטעזט דוא, גאָטט, פאָן דען פענסטערן דעס היממעלס, סיך

דפי

זכור ביטה, הביטה. עיסה, מגנין ועסותם רשעים (מלאכי ג'). הדליל, מלשון דללו (ישעיה י"ט). עמוסה, ישראל העמוסים מני בטן (שם מ"ו). אבן מעמסה, זכריה (י"ב), וכנוי הוא לבית המקדש. מפציחים, מלשון פצחו רנה (ישעיה י"ד).

זכור דבר עתק, כמו (שמואל א' ב') יצא עתק. ערך, מערכת מלחמה. חמוקי ירך, ע"ש חמוקי ירכיך (שיר ז'), שדרשוהו רז"ל על כנסת ישראל. לדרורי, לשון דרור

וקפסי

לְמָחָר וּלְאַחַר הַפּוּרִים בְּצִיּוֹן וּבְ״וּ· וְהַשְּׁנִיּוֹת לְבַר
בְּמִשְׁפָּטָן לְחַבֵּר יְבַעֲיוּ: נְרִיבִים מַשְׁמִיעִים עַל הַשְּׁקָלִים
מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ· חֲדָשִׁים וְגַם יְשָׁנִים לִתְרוֹם כְּהִתְחַדֵּשׁ·
מִצְוָה לְהָבִיא קָרְבַּן מִתְּרוּמָה חֲדָשָׁה בַּקֹּדֶשׁ:
בְּרִית עוֹלָם יִשְׁמְרֶנָּה וְיַגְבִּירֶנָּה· בְּעִתָּהּ יָחִישׁ כָּל
מוֹטָה יְשַׁבְּרֶנָּה· יֵיטִיב צִיּוֹן יַחֲזִיר שָׁלֵם
בְּרִנָּה: מָתַי לְהִתְרָאוֹת פָּנִים בַּקֹּדֶשׁ יִקָּהֲלוּ· כִּימֵי
עוֹלָם מִנְחָתָם יוֹבִילוּ וְיִנְהָלוּ· רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה
יִצְהָלוּ: הִנֵּה צוֹפוֹת עֵינַי לְמוֹעֲדֵי עֲדָנַי· יָמִים עַל
יָמִים אֲחַכֶּה בְּסוֹד סוֹדָנַי· רָנּוּ שָׁמַיִם כִּי עָשָׂה יְיָ:
מַנְחִיל חֶמְדַּת יוֹם מִיָּמִים· בְּרִית שָׂם בֵּינוֹ לִבְדוּלֵי
מֵעַמִּים· מִי כָמוֹךָ יִירְאוּ חַי הָעוֹלָמִים· קָדוֹשׁ:

הכל יודוך·

ברית עולם דען עוויגען בונד (תורה) בעוואָהרעט דער עוויגע, בעפֿעזטיגעט איהן· איינציג פֿאָללבריגעט ער, זור בעשטיממטען צייט, זערבריכט אונזערע יאָכעס שטאַנגען אַללע; זיין טהוט ער וואָהל, דאַס וואַנגעפֿאַללען גאַנץ שלם (ירושלים) ווירד זוריק קעהרען. וואַן פֿערזאַממעלן דיא פֿראָממען זיך, ערשיינען אים הייליגטהום, פֿיהרען, וויא אַן דען טאַגען דער פֿאָרצייט, איהרע אָפּפֿער הער־בייא? וואַן יובלען זיא, רופֿען פֿיר יעקב זייטען פֿריידענרוף? אַך! אונזרע אויגען שמאַכטען דען גליקליכען צייטען ענטגעגען, פֿאָן טאַג׳ צו טאַג׳ האַררען דער ערלעזונג וויר, אין געהייאַניספֿאָללען פֿראָפֿעצייהונגען פֿערקינדעט; אָ דאַן יובלען דיא היממעל, דאַ דער עוויגע עז פֿאָללבריגעט· דאַז קלייגאָד דער טאַגע (שבת) גאַב גאָטט אונז אין בעזיץ, עררישטעטע דען בונד צווישען זיך אונד דעם פֿאָן אַללען פֿעלקערן אַב־געזאָנדערטען פֿאָלקע; ווער איזט וויא דוא געפֿירכטעט, אונפֿערענדערליכער, אַללערהייליגסטער!

חכמתכם ובינתכם לעיני העמים: סדר יסוד עולם
לברדה וללבנה׃ מונים אמונים יודעי לעתים בינה׃
תקופה מניסן לחמה׃ ושנים מתשרי ללבנה:
ערך פרשיות הורו ישישי עקרים׃ שתים לפני
מגילה ושתים לאחריה קורים׃ לעלות זכירה
לעשיה לעם יקרים: פותחים שבת ראשונה
בשקלים׃ בשניה׃ זכור מחית מקולקלים׃ להקדים
ולהכריע בקע למאה זוזים קלים: צווי פרה
בשלישית להתרגל׃ ברביעית החדש להתחבר
עם סגל׃ בזרוז קדשה וטהרה לרגל: קבוע אדר
הסמוך לניסן׃ זבד"ו סימן מזומן ומהוסן: לסמוך
גאולה לגאולה במצות יתחסן: ראוי לבא
בשבת ראש מנינו׃ ובשמונה בו בפרשת ענינו׃
ומפסיקין אחר מגילה זט"ו סימנו׃ שני חל בו
מקדימין לשעבר׃ ומפסיקין לשבת הבאה סימן
ב"ו ידבר׃ והשלש בשלש רצופות ענינם יחבר:
תר לבא ברביעי מקדימין׃ ומפסיקין לשבת הבאה
מסורת ד"ד מסימין׃ והשלש משלבות זו אחר זו
משלימין: מדי בא בששי שתי הפסקות יהיו׃

למחר

אנן דענקטפריכע פֿאָר , דיא נאך ארט דער אלטען אויז אונגעוועהנליכען לוזאממענ־
שטעללונגען דער העברעאיטען בוכשטאבען בעשטעהען , אונד ניכט יעדעם פֿער־
שטענדליך זינד : דאז גאנלע אייגנעט זיך ניכט פֿיר דיא דייטשע טרייבארט , אונד איך
בעגנייטעטע עז דאהער בלאז איט דעם העברעאיטען קאממענטאר .

רצף , צירף, בהפוך אותיות , כמו כבש וכשב ׃ חסור , קשור ודבוק ׃ ערך, סידור׃
פרשיות, ארבע פרשיות׃ מחית מקולקלים , מחית עמלק׃ תר , חקר, כמו (קהלת ב׳)
תרתי בלבי, בסימן׃ מוטה, מוטות עול׃ סודני , סודות הנבואה׃

מלאכי

בעדים. על ניסן ועל תשרי ידו נועדים. שבהם מתקנים את המועדים: זכרון ספר נדברים להכתב ולהחתם. האמת אתם לשתק הולק ולסתם. מועדיי אשר תקראו אותם אתם: חכמו לקבוע ראשון וליכהו. באנה"ז לעשות הפסח במועדו. זכר לדבר הוא לבדו ולא כד"ו: טורד ונוער שוטן באיתן ההוא אצל. בעבור אד"ו וגיעו בגה"ז אל אצל. סמך מקרא הלא זה אוד מצל: יספו להציב ציונים לשם המרורים. ליל הלל ויליל בשוה נגררים. יעשו אותו על מצות ומרורים: כונו יום חנוך ויום בכור לאור. כסדרן וחסרין ולא שלמין לבאור. כי נר מצוה ותורה אור: לארבעת זמנים צורף רצף מלסור. א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ץ זה לזה אסור. מפני כפור וערבה חוק זה מסור: משכילים בשמור חודש האביב ראשונה. וחג האסיף תקופת השנה. בחוקה ישנה. מראשית השנה. ועד אחרית שנה: נמסר בידם למלאות ולחסר פעמים. לקבוע ולדחות ולפשוט ולעבר מטעמים. כי היא

הכמתכם

אָהנע איבערזעטצונג, דא דער איינהאלט דעזועלבען ניכט גוט אין דייטשען פֿערלַז-
טראגען איזט. היר ווערדען רעגעלן פֿיר דען יידישען קאלענדער געגעבען אונד דער
פייטן לעהרט, וויא דיא פֿערשידנען פֿעזט: אונד פֿייערטאגע איינצוטיילען, אונד דיא
פֿערלעזונגען אין דער זינאגאגע פֿאן געוויססען שבתות צו בעשטיממען זינד. עז קאַ-

אנן

ק') לפי מדרש רז"ל. אלל, כמו (במדבר י"ח) ואללתי, גבטעם: אסר הופרש והחמן ליום הדין להגיע וגו', לשון הכתוב (ירמיה י"ח). ליל הלל, פסח. ויליל, תשעה באב. מצות, פסח. מרורים, תשעה באב. חינוך, חנוכה. בכור, שבועות. כסדרן, ראה בספר עברונות בענין קביעות השנה, כי אין פה מקומו. נר מצוה, נר חנוכה. ותורה אור, מתן תורה.

אור זרוע זרוח כבודו׃ אצר ונצר לאשר עבדו׃
אהבו זכר טוב זכרו׃ בן ביושבי נטעים
וגדירה מראשית׃ בטרם ירה פנה וברא שית׃
מצוקי ארץ עליהם תבל השית׃ גלה סודו לישריו
וליראיו׃ לחוג מועדו קרוא מקראיו׃ ברוך שחלק
מחכמתו ליראיו׃ מניח מבורכיו ביום קדשו׃
מכבד ירושת עם קדושו׃ שמור שבתו ומורא
מקדשו׃ קדוש׃

דעת למד חבר את העם׃ ואזן ותקן לקרות בכל פעם׃
לשאול ולדרוש בענין טעם׃ הוסיפו לקח שבת
תחכמונים׃ והתקינו להקדים שלשים נמנים׃ להיות
שואלים בהלכות זמנים׃ ובשבת שלוחים יוצאים
בעדים

אור יענעז אויפגעהעגדע, שטראהלענדע ליכט (דער שעפפונגזטאגע), זיינע הערר ליבקייט, דען שאן בעוואהרטע גאטט אויף דענען, דיא איהם דיענען; דיא איהן ליבען בעגאבט מיט שענעם אנטהייל ער׳ בייא אנבעגין בעראטהשלאגטע ער מיט דען אנבויערן דער הייליגען פפלאנצונג (דען ערצפעטערן), דיא דאז געהייליגטע געביידע הערשטעללטען, בעפאר ער דען עקשטיין זענקטע, דען גרונד שון, דיא פפיילער דער ערדע, אויף דיא דען ערדבאלל ער בעפעזטיגטע. דאז געהייאנים אפפענבארטע גאטט דען טוגענדהאפטען, דען פראממען, זיינע פעזטע צו פייערן דורך הייליגע פערקינדונג; געלאבט זייא ער, דער פאן זיינער אללוויזהייט זיינען פראממען לוטהיילטע! זיינען געזעגנעטען בערייטעט רוהע ער אן זיינעם הייליגען טאגע (שבת), געווייהעט איזט דיזער טאג, ערבע דעם הייליגען פאלקע׳ דען שבת פייערן, דאז הייליגטהום (בית המקדש) עהרפירכטען, איזט דער בעפעהל דעז אללערהייליגטען׳

דעת למד דיזען אבשניטט ביז אן דען בעשלוס: ברית עולם או׳ ז׳ וו׳ זיא איך אהנע

אור וגו׳, כמאמר רז״ל, שגנז הקב״ה אור שליום ראשון לבריאה לצדיקים לעתיד׳ בן, הבין׃ ביושבי וכו׳, לשון הכתוב (דברי הימים א׳ ג׳), ודרשו רז״ל על אבותינו הקדושים, שנתיעץ בהם הקב״ה לברוא את העולם׳ שית, יסוד, כמו (תהלים י״א) השתות׳

דעת׳ חבר, כינוי למשה במדרשי רז״ל׳ והאזן ותקן, לשון הכתוב (קהלת י״ב), שבת תחכמונים, כנוי לסנהדרין׳ באיתן, חודש תשרי נקרא ירח האיתנים (מלכים א׳ ח׳)

מוסף לפרשת שקלים.

טְכוּסָה: חֹן אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נִשָּׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא. וּבְצֶדֶק הֱוֵה עֶרְכְּךָ כִּי תִשָּׂא. בָּרְכֵנוּ בַשָּׁלוֹם אֵל רָם וְנִשָּׂא:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

יוצר להפסקה ראשונה.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חוֹשֶׁךְ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל. אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאוֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

אור

שאיקקטע איט געלענדער פראכט. דיינע מאכט איזט ליכט ווענדע, הערר, אונז צו מאדען שקל ווירד ווידער דארבריגען אין דעם פעזט געגרינדעטען. ערהאבענען טעמפעל; אונד דורך דיא טוגענד דעזיעניגען (משה), דעם דער שאפפונג שפרוך וואר: ווען דאס דיא צאהל אויפניממט, " זעגנע איט פרידען אונז, ערהאבענער, האכערהאבענזטער!

אבן שהכל נעמסים עליו: וחוכן, זרוע, ישעיה (מ"ט) · וועשה, כמו ועסותם רשעים (מלאכי ג'), והוא ענין כבישה · טכוסה, לשון קישוט בדברי חז"ל.

באור על הפיוט מתחיל במדידה (ביוצר לפרשת שקלים.)

מתחיל במדידה וכלת, לשון מדידה, כמו (ישעיה מ') וכל בשלים. ואמדת, ענין אומדנא בדברי רז"ל · וסכמת, לשון סכום ומנין · ותכנת, כמו (מלכים א' כ') אתה תרפת · וטפחת, כמו (ישעי' מ"ח) טפחה שמים · ושרת, ראית · וסקרת, ראיה בלשון כשדים, ותרטת, מלשון בחרט (שמות ל"ב) · ותרת, מענין תרות (שם ל"ב) · ותוית, מלשון ויאת (תהלות י"ט) · פלסוכים, משלי (י"ט) · כיל, מדה · ומשוריו, כמו (ויקרא י"ט) ובמשורה · יוגלס, תהלות (קל"ט) גלמי · מתחיל וגו', ראה בפירוש למחזורים גדולים דפוס ווילהרמסדארף · זויל, מלה רומית, ובל"א אייזע · מותחת, כמו (ישעיה מ') וימתחם · סוף, ים סוף · כים הזבול, ים הנחושת, שעשה שלמה בבית המקדש (מלכים א' ז'). לתך, הושע (ג') · יכיל, מחזיק · בת, ישעיה (ה') בת אחת · ערך, לשון גבורה, ומוסב על קיום העולם · פונדיונות, שם משקל בלשון יון פאנדיאן · ואסר, מלשון יון אזזאריאן, ובל"א קליינע מינץ · מסם · שעלו, ישעיה (מ'), אגודלו, לשון חז"ל: אגודל, ובל"א דוימען · בזרדה, בלשון רז"ל אצבע, שהוא שני לאגודל, ופה הוא אמה, שהוא שלישי לאגודל · הכילו, ענין שכילה · לחולל תכין, לשון המקרא (ישעיה נ"א) · מיומנת, ימין · פיסת יד, בלשון אחרונים אופכע השנד · בת מלך, התורה · ועוטפת, מקיפה · ליר, זכריה (ה'). והרוכס, רפואה · ארקא, ארץ בלשון כשדים · חביון, ענין סתר · שהלכים, תהלות (ס"ח), כינוי למלאכים · ותם, שותק · עם עולם וגו', ישראל, כי בתחלה משבחים ישראל, ואחר כן המלאכים, כנודע מדברי רז"ל · ומשפס וכו', מדרש רז"ל בפסוק חדשים לבקרים (איכה ג'), שהמלאכים אינם משבחים כי אם פעם אחת, ואחר כך יורדים לנהר דינור, (דניאל ז'), ונבראים מנהר הזה מלאכים חדשים · שחים, טובלים, כמו לשחות (ישעיה כ"ה) · וכיפי, ענין כיפה, במגען בל"א · בגוים, בגופם · בחילה, בפחד · המונים המוכים, יואל (ד') · לנערץ בסוד, תהלות (פ"ט).

וְגַם עוֹד חָמֵשׁ בְּכָל הַסְּפָרִים· צָחוֹת נִיב שְׂפָתֵינוּ
יְשַׁלֵּם פָּרִים· כִּי אָפֵס כֶּסֶף שִׁקְלֵי כִפּוּרִים: חוֹן אוֹר
פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נִשָּׂא· וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן
וְנִשָּׂא· וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֶרְכְּךָ כִּי תִשָּׂא· וְתֵיטִיב לָנוּ בְּטוּבְךָ
אֵל רָם וְנִשָּׂא:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

ואחר כך אומרים אלהינו עד ובכל שעה בשלומך·

גְּדִי קְשׁוּר יָדַיִם בְּרָכוֹת לִשָּׂא· בְּאַהַב עוֹר גְּדָיָו
שְׁכִינָה נִתְעַלְּסָה· רֵעָה גְּדִיּוֹתָיו עַל אֶבֶן
מַעֲמָסָה· צֹאנוֹ עַל שֶׁכֶם וְחוּצָן נֶעֱמָסָה· שְׁחוֹחַ בְּנֵי
מְעַנֶּיהָ בְּאַף מְעַשָּׂהּ· תִּלְבּוֹשֶׁת הוֹד עֲדִי עֲדִים
טכוסה

נעהלט) נאך אללען ביכערן (דער נביאים וכתובים)· — אונזרער ליפפען רייניז גע-
בעט , אן דאס דיא שטעללע דער אפפערטירע עז פערטרעטע , דען דאהין איזט
דאז געלד , דאהין דער פערזעהנונג שקלים · דיינעז אנטליצעז ליכט ווענדע ,
הערר , אונז צו , דאס דען שקל ויר ווידער דארברינגען אין דען פעזט געגרינדע-
טען , ערהאבענען טעמפעל ; אונד דורך דיא טוגענד דעזיעניגען (אשה) , דעם
דער שמאללונג שפרוך ווארד : „ווען דוא דיא צאהל אויפניאמזט ," טהוע נאך דיינער
גיטע אונז וואהל , עוויגער , הארערהאבענזטער !

גדי איט ליגענפעללען אוואבסנד ער (יעקב) דיא הענדע , דען זעגען דארצו-
טראגען ; אונד ליבעפאלל ווארד דורך זיינע ליגענהייטע , געטטליכעז וואהלווא-
לען איהם · אן דאס דוא , עוויגער , דיא ליגכען (ישראל) ווידעזט אויף דעם לאזט-
טראגענדען שטייגעבירגע (ירושלים) , דאס דיא שעפכען אויף שולדערן , אים אר-
אע געטראגען ווערדען ! געבייגעט זייען דיא זעהנע איהרער טיראננען , פאסט לאר-
נע גאטטעז נידערגעדריקט , אונד זיא (דיא נאציאן) היללע אין אטיעזטעט זיך , גע-
שאיק:

בכרמי שני שדי , שני בדי הארון , שהיו נראים כשני דדי אשה , כמאמר רז"ל , ועל פי זה מתורגם · ארבע וכו׳ , מספר שנות בית ראשון , כנודע · ובכם וקדוש , השמים כסאי וגו׳ (ישעיה ס"ו) · סע , נסע · רדידי , שיר (ד׳) ומתורגם לפי הכוונה ·

צין׳ עכימעין הנובע · עפרים , מי מנה עפר יעקב (במדבר כ"ג) · בחלש ופורים , שניהם ענין גורל , וחלש הוא מדברי חז"ל , כמו מטילין חלשין · צחות וכו׳ , הכוונה , כי עתה אין לנו לא קרבנות ולא שקלים ·

גדי וגו׳ , ראשית (כ"ז) · באהב , נתעלסה , מלשון נתעלסה באהובים (משלי ז׳) · אבן מעמסה , כינוי לירושלים , והכוונה פה , שירושלים תהיה מעון ומסעד לכל ישראל ,

ערך כי תשא · ענגנו בנופש אל רם ונשא:

ברוך אתה יי מקדש השבת:

רצה עד לציון ברחמים ·

בכרמי מלון בין שני שדי · ארבע מאות ועשר הלינותי שדי · נח בשכנם וגם ישדי · ובכם והדום לא גם שדי · סעף בבצע שקלי השדי · ונשאו את רדידי מעלי שודדי: חון אור פניך עלינו ארון נשא · ושקל אשא בבית נכון ונשא · ובצדק הגה ערך כי תשא · רצנו כשי אל רם ונשא:

ברוך אתה יי המחזיר שכינתו לציון:

מודים עד ועזרתנו סלה ·

עין עוצם המון מספר עפרים · מי מנה ופקד בחלש ופורים · פקדם פוקד בחמוש ספרים

וגם

האבענען טעמפעל; אונד דורך דיא טוגענד דעזיעניגען (אשה), דעם דער טאל-לונג שפראך ווארד: „ווען דוא דיא צאהל אויפניממסט," פערלייה' אננעהמליכקייט אונד איין דער ערהאלטונג (פאן שבת), עוויגער, האכערהאבענסטער!

בכרמי אין דעז וויינבערגז וואהנונג (בית המקדש), צווישען דען ביידען שטאנגען (דער בונדעזלאדע), פירהונדערט אונד צעהען יאהרע בעהערבערגטען דען אללמעכטיגען וויר דא; אין דיזעם וואהנזיצע רעזידירטע ער, שפראך: „איך „געניגטע היר פאללקאממען, איין טהראן (היממעל), איין שעמעל (ערדע), איך „רייכען זיא ניכט הין." דאך אך! ער צאג פאן דא, פאלג דאהין, דאס דעז רויבער דער שקלים בעטעליגט מיר וואררען, אונד אונזערע צירדען טרוגען רייבער פאן אונז וועג. דיינעז אנטליצעז ליכט שענדע, הערר, אונז צו, דאס דען שקל וויר ווידער דארברינגען אין דעם פעזט געגרינדעטען, ערהאבענען טעמפעל; אונד דורך דיא טוגענד דעזיעניגען (אשה), דעם דער טאללונג שפריך ווארד: „ווען דוא דיא צאהל אויפניממסט," נימם וואהלגעפאללענד, וואס דארגעבראכט אונז איך, עוויגער, האכער-האבענסטער!

עין דיא קוואללע, דיא שטארקע אענגע, וואס שטויב אונצעהלבאר, ווער צעהלטע איהרע אנצאהל דורך ווערפונג דער לאאזע? זיא צעהלטע דאס שבערהויפט (אשה) זאך איינגעבע דער פינף ביכער (תורה), אונד אויך נאך פינף אמל (ווארדען זיא גע-צעהלט)

זכרה לי עד לדור אחרון. מעם הון אשר אקרא בגרון. שעה מני אל שובי לבצרון: חון אור פניך עלינו אדון נשא. ושקל אשא בבית נכון ונשא. ובצדק הגה ערך כי תשא. ונקדישך קדוש אל רם ונשא:

ברוך אתה יי האל הקדוש:

תכנת שבת עד אוהבי שמך

לי ישאל אברת נשר. כי יגיד מליץ עלי שיח יושר. כופר משלו אתן לו תשר. כי מלפניו הון וכבוד ועושר. להצדיק אנוש להמציא לו כושר. שת לו פדיון למצוא אושר: חון אור פניך עלינו אדון נשא. ושקל אשא בבית נכון ונשא. ובצדק הגה

ערך

טעט מיט׳ס יענעס יבוסי׳ס (ארונה׳ס) שקלים, דעס היאוס׳ס נאָך שטילשטעהן זיך; זאָ געדענקע דאס אונס ביס אין דאס שפעטעסטע געשלעכט! דען זין דעס געבעטעס, דאס אונזרע קעהלע טענעט, נים איהן גנעדיג פאָן אונס אויף, עוויגער, דאס אין דיא פעסטע (ירושלים) צוריק וויר קעהרען. דיינעס אנטליצעס ליכט ווענדע, הערר, אונס צו, דאס דען שקל וויר ווידער דארברינגען, אין דעם פעסטגעגרינדעטען, ערהאבענען טעמפעל, דורך דיא טוגענד דעזעניגען (אשה), דעם דער שאַלונג שפרוך ווארד: „ווען דוא דיא צאהל אויפניממסט;" אונד וויר הייליגען דיך, הייליגסטער, עוויגער, האָכערהאבענסטער!

לי אונס טרעגט אויף אדלערפיטטיג ער (גאָטט), זעסט (דיא באָטשאַפט) אונס ברינגען, דאס דער פירשפרעכר פאָן אונס פערקינדעט, רעכטפערטיגונג שפריכט; זעזוגעלד פאָן זיינעם אייגענטהום ענטריכטען זור גאבע וויר איהם, דען, נור פאָן איהם איסט גוט אונד עהרע אונד רייכטהום. דען שטערבליכען גערעכט צו שפרעכן, פערפאָלקאָממנונג איהם צו פערלייהען, בעשטיממטע דער עוויגע ערלעזונג איהם, דאס גליקזעליגקייט ער פינדע. דיינעס אנטליצעס ליכט ווענדע, הערר, אונס צו, דאס דען שקל וויר ווידער דארברינגען אין דעם פעסטגעגרינדעטען, ער-

האבענען

הכופר התשירו, לשון תשורה ומנחה. כדמה לעופר, לעופר האילים (שיר ג׳) הדרשו קו״ל על הקב״ה. וחפר, לשון חרפה.

דודי שקלי וגו׳, וישקול אברהם וכו׳ (בראשית כ׳) ולא הדבר לומר. והלא אמרת (שם י״ג): אתהלך בארץ, כילך אתננה. יבוסי, סוף ספר שמואל ב׳. הון, תפלה ותחנונים. שעה, פנה, כמו (בראשית ד׳) וישע.

לי תשר, מנחה. חושר, מלשון אשרי (תהלות א׳).

בכרמי

מִטוֹרֶפֶשׁ: חוּן אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא · וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא · וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֶרֶךְ כִּי תִשָּׂא · גוֹנְנֵנוּ בְּמָגֵן אֵל רָם וְנִשָּׂא: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אתה גבור עד מחיה המתים

הַכּוֹפֶר דִּרְשׁוּ מֵעַל סֵפֶר · כְּמוֹ הוּא חָרוּת בְּאִמְרֵי שֶׁפֶר · הִתְשִׁירוּ בוֹ פְּנֵי נִרְמָה לְעוֹפֶר · וְיִזְכּוֹר לָכֶם זְכוּת נָם אָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר · וְלֹא יִהְיֶה בָכֶם נֶגֶף וְחֵפֶר · בְּתִתְּכֶם מַתָּנָה זֶה לְשֵׁם כּוֹפֶר: חוּן אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא · וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא · וּבְצֶדֶק הֶגֶה עֶרֶךְ כִּי תִשָּׂא · הַחֲיֵינוּ בְּגֶשֶׁם אֵל רָם וְנִשָּׂא: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

נעריצך לדור ודור עד וקדוש אתה

דּוֹדִי זְכוֹר לִי שִׁקְלֵי עֶפְרוֹן · אֲשֶׁר שָׁקַל אָב בְּמַכְפֵּל חֶבְרוֹן · חֵקֶר שִׁקְלֵי יְבוּסִי מַשְׁבִּיתֵי חָרוֹן ·

זכרה

געלד פיר דיא זעעלע; דארום זאנקען אין טיפעז געוועזער ווער, אין טאלאם אונד קאטה · דיינעז אנטאילנעז ליכט ווענדע, הערר, אונז צו, דאס דען שקל ווירֿ ווידער דארברינגען אין דעם פעזטגעגרינדעטען, ערהאבענען טעמפעל, אונד דורך דיא טוגענד דעזיעניגען (אשה), דעם דער טאללונג שפרוך וואר: „ווענדוא דיא נאהל אונפינאזט" טיללע איט דיינעם טילדע אונז, עוויגער הערר האבענזטער · הכופר דאז לעזעגעלד ערקעננעט, ערפארשעט אויז דעם בוכע (תורה), וויא איינגעגראבען עז איזט אין דען טרעפליכען ווארטען! ברינגע נור גאבע עז דאר פאר דעז אללגיטיגען אנטאילע, אויך דאס ער איך דיא פרעאיגקייט דעזזען (אברהם) געדענקע, דער שפראך: „איך בין יא נור שטויב אונד אשע ·" קיינע שאאך, קיין שטערבען טריפט איך, ענטריכטעט דיזע גאבע איהר צום לעזעגעלד · דיינעז אנטאילנעז ליכט ווענדע, הערר, אונז צו, דאס דען שקל ווירֿ ווידער דארברינ־גען אין דעם פעזטגעגרינדעטען, ערהאבענען טעמפעל; אונד דורך דיא טוגענד דעיעניגען (אשה), דעם דער טאללונג שפרוך וואר: „ווען דוא דיא נאהל אויפ־ניאזט," ערהאלטע דורך רעגען אונז, עוויגער, האבענזטער!

דודי אונזער פריינד (גאטט), געדענקע עפרון'ז שקלים אונז, דיא דער פאטער (אברהם) וואג אין חברון'ז העהלע (צו מכפלה)! ערפאר־

מִמַּעַל לְיוֹשֵׁב עֲרָבוֹת לָכֶם נְתוּנִים׃ וּלְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא
בְּהִילָה מְנַגְּנִים׃ מְצֹא חֵן בְּנִגּוּנָם הֵם מִתְחַנְּנִים׃ וְקוֹדֵם
לְכָל צְבָא מַעַל עוֹנִים׃ וְשִׁלּוּשׁ קְדֻשָּׁה לְרָם וְנִשָּׂא
נוֹתְנִים׃ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים׃ לְנַעֲרָץ
בְּסוֹד אַלְפֵי רְבָבוֹת עֶלְיוֹנִים׃ וְנִקְדָּשׁ בְּאַלְפֵי רְבָבוֹת
תַּחְתּוֹנִים׃ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה
וְאָמַר׃ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ׃

ישמח משה רצה מודים קדיש שלם׃

מוסף לפרשת שקלים׃

ברוך אתה עד ומושיע ומגן׃

אֶשְׁכּוֹל אִוּוּי תַּאֲוַת כָּל נֶפֶשׁ׃ בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי
שֶׁבֶת מְצוֹא נוֹפֶשׁ׃ בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא
מְצָאתִיו וּפַצְתִּיו בְּטֹפֶשׁ׃ חָמַק וְעָבַר מִלְּהַדְרִיר לִי
חוֹפֶשׁ׃ גָּזַלְתִּי שִׁקְלֵי מַתַּת כֹּפֶר נֶפֶשׁ׃ וְטֻבַּעְתִּי בְּמֵי צוּל

טיט

דער אין דער עטהערוויזטע וואָהנעט, ריהרען דעם רעגענטען אויף דעם טהראָנע בעבענד דאַז זייטענשפיל ׳ דאָס געוואָגענהייט איהר זייטענשפיל פֿענדע, פֿלעהען זיא אימער ; פֿאָר אללען העערען אין דען העהען שטיאמען דען געזאַנג זיא אָן, בריני גען דאַז „דרייאַהלהייליג!" דעם האָכערהאבענזטען דאר. זיא פֿאַללען נידער, בעי טען אָן, שפּאָר אויף שמאָר, איהן, דער געטהרפֿירכטעט אייזט אים ראָטהע דער טוי זענדע אירישען העהערער וועזען, געהייליגעט אונטער דען איליאָנען דער ערד בעוואָהנער ׳

אשכול דער עזויגע, אללער ווינטע אינבעגריף, אללער זעעלען לוסט, אין זיינעם שאָטטען זעהנטען וויר אונז צו וואָהנען, רוהע צו פֿינדען; דאָך, וויר זוכטען איהן, פֿאַנדען איהן ניכט, אונד אין אונזערער טהאָרהייט שפּראַכען וויר פֿאָן איהם: „פֿערבאָרגען, ענטצאָגען האָט ער זיך אונז, דאס ניכט ענטלאַזזונג, ניכט פֿרייהייט אונז ווערדע" רויב בעגינגען וויר, ענטריכטעטען ניכט דיא שקלים, דאַז לעזונ

גענֿד

אשכול, פיר (א׳) אשכול הכופר, מדרשו רז״ל על הקב״ה, ומלת אשכול ענינה אגודה, ופס מתורגם כפי הנלות בלבון׳ נופש, מנוחה׳ ופלתי בטפש, אמרנו ממנו בטפשות ואולת׳ חמק ועבר, פיר (ג׳)׳ מלהדריר חופש, ענין דרור וחפשי׳ צול, מצולת ים,

הכופר

מספר גדודי עליונים · והיא שערה קומת אלפי
שנאנים · אשר זה מזה בקומתם משונים : יש כמדת
הים הגדול קומתם · ויש כחללו של עולם הקמתם ·
יש כמלא כל העולם תקומתם · יש לשתי טיסות
טסים עולם · ויש לטיסה אחת עפים עולם · וכל
אחד ואחד במחנהו נעלם · ובמחיצתו צג וחש ודומם
ונאלם · עד יתן רשות מלך העולם · וחשים עד
ימליכוהו עם עולם · ואז יקבצו לפאר אלהי עולם :
ומשהם מפארים עוד לא שונים · כי בנהר דינור
שחים ונתנים · ועוד ממנו נחצבים ומתחדשים
כראשונים · שבח והלל ורון לאל משננים · וכפי קשת
עם כנף רננים · זמר ושיר ועוז ורון מרננים · ושרפים
המעולים על כל שנאנים · שש כנפים בגוים חנונים ·

ממעל

פֿע, גיבט אן דיא אלמאה דער שארן העהערער וועזען · דיא העהע דער טויז
זענדע שנאנים גרייכט זיא , דיא אין איהרער העהע פֿאן איינאנדער פֿערשידען
זינד · אמנכע הֿאבען , אין דער העהע , דאז אמאס דעז גראסען וועלטמעערעז, אנ
כע דאז אמאס דעז וועלטרוימעז, שטעהען זיא אויפֿרעכט , אנדערע פֿילען, מיט אויז
רער אויסגעריכטעטען געשטאלט, דיא גאנצע וועלט. איינינע דורכפֿליגען דיא וועלט
אין צוויא געטהיילטען פֿלוגע , אנדערע דורכשוועבען אין איינעם פֿלוגע זיא · יעדער
דער ענגעל העלט פֿערבארגען זיך אין זיינער שאאר , אונד שטעהעט אין זיינער אבגע
זאנדערטען שטעטטע ער , זא שווייגט ער שטיל, פֿערשטוממעט , ביז ערלויבניס ער
טהיילט דער קעניג דעז וועלטאללז ; אללעזאמט שווייגען זיא , ביז זיינער רעגירונג
זיך אונטערווירפֿט דאז אויזערוואלטע פֿאלק · דאן שטיממען זיא אן , פֿערהערליכען דען
גאטט דער עוויגקייט · אונד פֿאללענדעטען דיא פֿערהערליכונג זיא , זיא ווידערהאלען
ניכט מעהר ; אים פֿייערשטראמע (נהר דינור) טויכען זיא , גאנץ איהם היננעגע
בען · אוי דיזעם שטראמע בילדען , ערנייען ענגעל זיך ווידער , דען ערזטען גלייך ,
זינגען וואנניג , אויזדרוקזפֿאלל , לאבגעזאנג דעם עוויגען ; רעגענבאגען זאאט דען
בעפֿליגעלטען זענגערן (דען ענגעלן) מיט פרייזגעזאנג זינגען פֿראהלאקקענד דיא אל
מאכט זיא · ישרפים, איבער אללע ישנאנים ערהאבען , דערען געשטאלט זעקז
פֿליגעל גנעדיג פֿערליהען וואורדען , אין דען העהען אויגעבען זיא דען טהראן דעס ,

דער

ושמי רום תכן זרתו מלא· וכל הררי קדם באצבעו שקלו· וגבעות
עולם תמך בהוד אגדלו· גיא וכל עפרה בצרדה הכילו· לחולל תכנין
מיומנת הכין לו· נמצאת כל מדת יצירת עולמו· כמלא פיסת יד היא
רשומו· וכקמיע כיד גבור בזרוע חותמו· ואין לקצוב רוב מחקרי
תעצומו· אשר מדד וקצב ושיער במרומו· על כל מדת כסאו והדומו:
מדת בת מלך בכל מעלה· כאורך כרוחב בעומק בגובה נתעלה·
יש קץ לכל תכלה· ואמרה רחבה לעד לא כלה· מדת עולם כמלא
פיסת יד· ומדתה נתונה בימין וזרוע יד· מדת עולם כמורת ועד
אגדל ומדתה כקו אשר מאוד גדל· מדת עולם נמדדת בשליש
אמה· ומדתה עולה ונוספת באלפים אמה כמראה המדה אשר ציר
ראה· מגלה עשרים על עשר אמה· עפה ארבעים על עשרים ושמונה
מאות אמה· וכל העולם כלו בשליש אמה: נמצאת דת במדותיה
רחבה וארכה· אלפים וארבע מאות בעולם מאריכה·

והיא נתנה לעולם מרפא וארוכה· ובימינה קוצבת
כל ימי ארקא· ובשמאלה שוקלת עושר וכבוד
וברכה: והיא הודיעה את כל חביון כתורות·
והיא קצבה כל מדות ספורות· והיא פתחה את
כל הגורות· והיא שקלה ואצרה את כל אוצרות:
והיא חקרה המון מפקד תחתונים· והיא נתנה

מספר

דיא ניכט פֿיר דיא פֿאַססונגסקראַפֿט דער אונאיינגעווייהעטען געאייגנעט זינד, אונד דאַ־
העער ווירקליך אונאיבערזעצט בלייבען, דיס איזט דיא אורזאַכע, דאַס דיזער אבשניט
אונאיבערזעצט בליב, אונד נור דיא געוועהנליכע העברעאישע ווארטערקלערונג ביי־
געפֿיגט ווארדע· (איזט צו פֿינדען נאָך מוסף לפרשת שקלים)·

והיא זיא (דיא הייליגע לעהרע) איזט דער וועלט צור היילונג, צור גענעזונג געגעבען;
מיט דער רעכטען טהיילעט דיזע ערדבאַללעס טאַגע איהם אין· וועגט מיט דער לינ־
קען רייכטהום, עהרע אונד זעגען צו· זיא אַכטעט אַללעס פֿערבאָרגענע, אַללעס גע־
היימע קונדע, בעשטימטע אַללע געגענשטאַנדען אמאַסע; אַללע גורטע נאַנטע זיא, וואָג, ב··
ווערוואַהרטע אַללע שעצצע· זיא ערפֿאָרשטע דיא מענגע, דיא נאַהע, אירדישער געשעפּ־

פֿע

עומרים · וכל עומר שבעת רבע וכלה · והכלה אחד ממאה ועוד
בסאה · וסאת יבש חסירה שליש בלח · וסאת הלח אחד משלשה בבתי ·
וכל בת מחזקת ששה בהין · וההין כלו שנים עשר לוג · ועוד לוג מתחלק
לארבעת רבעים · ורבע מוכן לרבוע כוס ישועות · והכוס סובב אצבעים ·
על אצבעים · ועל גובה חסר שתות מאצבעים · וכמו נתן כיל לתולדות
הארץ · כן נתן קץ לימי הארץ · מתחיל למנות מששת אלפי ערץ ·
עד שהוא מכלה ברגעי ארץ · כי העולם כלו ששת אלפים · עושים חמשת
ושתי ידים מחזורות · ומנין המחזור בעשרים ושנים יובלות · ושנת היובל
שבע שבתות השנים · ושבתות השנים בעשרים ושמונה תקופות ·
וימות התקופה תשעים ואחד יום ושליש · ועונת היום חמש מאות
ושבעים ושש · ורגעי העונה כעונות כל היום · והמדקדק מחלק הרגע
לכמה רגעים: וכמו נתן חשבון על כל · כן נתן משקל ופלס לכל ·
מתחיל מככר עד פרוטה הקטנה · ככר הגדול כגודל שני
מנה · והמנה עולה עד ששים שקל · והשקל מתחשב בעשרים
וחמש סלע · והסלע חציו בקע ורביע זוז · והזוז מתחלק לפלג וחומש
מעה · נמצא הזוז חמש מעות כסף · והמעה שני פונדיונות ואיסר
כדת · והאיסר עולה עד שמונה פרוטות · נמצא הבקע כארבע
מאות פרוטות · והם בכתב חרוטות ובפה מפורטות · ועד מקום
שאנוש יכול למנות · נמסר לו למדוד וגם למנות · לפי כחו ולפי
מיעוט חילו · הוקצב לו מיעוט הון שקלו · ולפי שכלו כן יהא הלולו ·
גדול אדונינו ורב כח חילו · לכן על כן אוחיל לו · כי מדתו ושקלו לפי
גדלו · כל אוצרות רוח פלס במשקלו · ומי בראשית מדד מלא שעלו

ושמי

אויסמאסע איבער, נאך וועלכער ער זיך זאממלען מיט דעם אויסמאס דער פריכטע, מאס מיט
דעם דער פלוסיגקייטען בעשעפטיגעט, דאן ענטווירפט ער דיא צייטרעכנונג, מיז
בערגעהט דען קליינסטען טהייל דער צייט ניכט, אונד שפריכט הערנאך איבער מינז
פיהרליך איבער דיא געוויכטע, פאן דען גרעסטען ביז צו דען קליינסטען · ענדליך פאלי
גען, געהיימניספאללע אנשפיעלונגען פערשידנער טהיילע דער שעפפונג אונד דער
געזעצלעהרע (תורה), דיא דער פראפעט זכריה זאה, ערהאבנע אונטערווייזונגען,
דיס

וְקָרָאתָ. וְעָנִיתָ. וְדִבַּרְתָּ וְאָמַרְתָּ: כָּל מִנְיָן וּמִפְקָד
וְחֶשְׁבּוֹן וּמִסְפָּרָיו. כָּל מִשְׁקָל וָפֶלֶס וְכִים וְגִזּוּרָיו.
כָּל כֵּיל לַח וְיָבֵשׁ וּמְשׂוּרָיו. כָּל קַו וָקֶצֶב מֶדֶד וְשִׁעוּרָיו
הֵיאַךְ לְדַקְדֵּק חֶשְׁבּוֹן לְכָל דָּבָר. לְבַל יוּגְלַם חֶשְׁבּוֹן
וְיִשְׁתַּטֵּף וְיֵעָבֵר:

מַתְחִיל בִּמְדִידָה מֵחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה. עַד שֶׁהוּא מְכַלֶּה בְּאֶצְבַּע הַקְּטַנָּה: דֶּרֶךְ יוֹם הוּא בַּעֲשָׂרָה פַּרְסָה. וְאַרְבַּעַת מִיל הִיא כָּל פַּרְסָה. וּמִדַּת הַמִּיל שִׁבְעָה וּמַחֲצָה רִיס. וּבִשְׁלֹשִׁים קָנִים הוּא קֶצֶב הָרִיס. וְשִׁיעוּר הַקָּנֶה שֵׁשׁ אַמּוֹת זֶרֶת. וְכָל אַמָּה מוֹרֶדֶת שְׁלִישׁ בְּזֶרֶת. וְהַזֶּרֶת מוֹתַחַת עַד שְׁנַיִם בְּפִיט וְאַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת הוּא הַטֶּפַח וְהַפִּיט: וּכְמוֹ נִתְּנָה מִדָּה לִמְדִידַת הָאָרֶץ. כֵּן נִתַּן כֵּיל לְתוֹלְדוֹת הָאָרֶץ. מַתְחִיל מִמֵּאָה וְשִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ שָׁנָה עַד שֶׁהוּא מְכַלֶּה בְּשְׁתוּת אֶצְבַּע הַקְּטַנָּה: זֶה הַיָּם הַגָּדוֹל בִּשְׁלִישׁ יוֹשֵׁב. בְּמֵאָה וְשִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ וְעוֹד מִתְחַשֵּׁב. וְעָמְקוֹ בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְמֶתַח סוּף. וְסוּף בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם לְעוֹגֶל גִּיחוֹן. וְגִיחוֹן מַכְפִּיל שִׁשִּׁים בְּמִדַּת פְּרָת. וְהַפְּרָת תָּקְפּוֹ כְּנֶגֶד שְׁנֵי הַנְּהָרוֹת. וּשְׁנֵי הַנְּהָרוֹת מַעֲרִיפִים בְּאוֹרֶךְ הַיַּרְדֵּן. וְהַיַּרְדֵּן מַרְחִיב חֲמִשָּׁה כְּיַם הַזְּבוּל. וְיַם הַזְּבוּל מֵאָה וַחֲמִשִּׁים מִקְוָאוֹת. וּמִדַּת הַמִּקְוֶה כִּשְׁנֵי חוֹמָרִים בְּיָבֵשׁ. וְשִׁיעוּר כָּל חוֹמֶר כִּשְׁנֵי לְתָכִים. וְכָל לֶתֶךְ יָכִיל חֲמֵשֶׁת אֵיפוֹת. וְכָל אֵיפָה עוֹשֶׂה עֲשָׂרָה עומרים

שידעט, בעפֿאַהלט, ריפֿעט, רעדעטעט אַן, שפראַכעט אונד זאַגטעט. זאָ וואר= דעיעדעז געלעהלטען אַנלאַהל, יעדע בערעכנונג איט איהרען צאַהלען, אַללעז גע= וויכט, יעדע וואַגע, יעדער געוויכטשטיין אין איינען אַבטהיילונגען; יעדעז אַאַס, נאַאַזעז אונד טראָקנעז, יעדעז הויפֿענאַאַס, יעדע לייע, יעדע בעשטיאונג, אַללע אעזזונג נאַך איהרען שטאַנדונגען, וויא יעדעז דינג גענויא צו בערעכנען איזט, אויך דאַס דיא בערעכנונג ניכט אונפֿאָללקאָאאען בלייבע, ניכט איבערהיילעט, ניכט איבער= גאַנגען ווערדע.

מתחיל במדידה פֿאָן היר ביז אָן דען בעשלוס: והיא נתנה או׳ ז׳ וו׳ לעזעט איך דער העברעאישע טעקזט ניכט גוט אין: דייטשע איבער= טראַגען׳ דער פייטן אאַכט ווייטלייפֿיגע בערעכנונגען, איסט דיא אָבערפֿלעכע דער ערדע, אאַנכע אעערע אונד פֿלייזע, אונד געהט צור בעשטיאונג דער פֿערשידענען אאַאַסע

הָיוּ מְעֻתָּקִין· סָרוּ כַּמֶּה מִנִּי וְהַדְּבָרִים עַתִּיקִין: עוֹצֶם הֲמוֹן חוֹגֵג שׁוֹטֵף כְּנָהָר· פּוּזַּר וְנוֹתַרְתִּי כְּתוֹרֶן בְּרֹאשׁ הָהָר· צֶדֶק מְלוֹנִי שֶׁעֲרַר כְּתֵל הַר: קַן צִפּוֹר קָרָא לִמְרוֹם הָרִים· רֹאשׁ נְשׂוּאֶיךָ כְּמֵאָז בּוֹ לְהָרִים: שִׁבְעָה וּשְׁמוֹנָה עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ תָּרִים: עד אשא

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וּמוֹשִׁיעַ:

אז רָאִיתָ וְסִפַּרְתָּ· וַהֲכִינוֹתָ וַחֲקַרְתָּ· וּמָדַדְתָּ וְכַלְתָּ וְשָׁקַלְתָּ· וְאָמַרְתָּ וְצָבַרְתָּ· וּפָקַדְתָּ וְחִשַּׁבְתָּ וְסִכַּמְתָּ· וּמָנִיתָ וְסָפַרְתָּ· וְקִצַּבְתָּ וְחָרַצְתָּ וְגָזַרְתָּ· וְטִפַּחְתָּ וְשִׁעַרְתָּ וְהִבַּטְתָּ וַהֲבִינוֹתָ· וְהִשְׂכַּלְתָּ וְשַׂרְתָּ וְסִקַּרְתָּ· וְכָתַבְתָּ וְחָרַטְתָּ· וְחָקַקְתָּ וְצִיַּנְתָּ וְחִרַתָּ· וְלִמַּדְתָּ וְהוֹדַעְתָּ וְחִוִּיתָ וְהוֹרֵיתָ וְגָזַרְתָּ· וְצִוִּיתָ

וקראת

זינד כון זאָלאַנגע יאַהרע דיזע וויכטיגען דינגע· דיא פֿייערנדע אענגע, דיא שטאַרק וויא פֿלוס הערונטערשטרעאמטע , צערשטרייעטעסט דוא , אונד איך , מיינע לעבען איבריג , וויא שטאַנגע אויף בערגשפּיצע ; דער טוגענדוואָהנונג , פֿערוואוסטעט איזט זיא , גע־טהירמטער שוטהויפֿען נון · וויא פֿאָגעל אין דאַז נעסט, זאָ אויך, עוויגער, אויף דען ערהאַבענען בערג דיינע פֿערזאָרגטען , דאָס דאָרט , וויא עהעדעם, דאַז הויפט עמפּאָר זיא העבען ; יענע (פֿערהייסונגען) זיבען אונד אַכט פֿירשטען , נון מעהרען הייפטערן ערהעבע זיא! אויער ערהעבען או'ז' ווי'.

ובכן זאָ שטייגע היילוגנג צו דיר עמפּאָר , דען דוא ביסט ישראל'ס היילגסטער, ער־רעטטער!

אז ראית איינסט (בייא ערשאַפֿונג דער וועלט ,) שויטעסט דוא, גאָטט, צעהל־טעסט, בערייטעטעסט, ערפֿאָרשטעסט; דוא אַמטעסט, וואָגעסט נאָך מאַסגאַבע, הייפֿטעסט נאָך שעצצונג אן · דוא בעדאַכטעסט, בערעכנעטעסט, איבער־געהלטעסט אַללעס נאַהן ; בעשטיממטעסט, שפּראַכעסט אורטהייל, שפּאַננטעסט אויס, שנעלטעסט , איבערשויטעסט מיט פֿערנונפֿט · דוא זאַהעסט אַן, דורכבליקטעסט, בע־טראַכטעטעסט; טריבעסט , פּראָבעטעסט, גרובעסט אויס, צייכנעטעסט, שניטטעסט אַן · דוא לעהרטעסט, אַכטעטעסט קונד, אונטערוויעסט, אונטערריכטעטעסט; ענט־שידעסט

(שמות ח' ב'), שהוא לשון חוזק, והטעם שהיו מחזיקין וסוגרין את השקלים בקופות ההקדש כמה וכמה שנים· עתיקין, חשובים, כמו (ישעיה כ"ג) ולמכסה עתיק· שוערר, מלשון שממה ושבורה (ירמיה ד') · למרום הרים, בית המקדש· שבעה ושמונה, לשון הכתוב (זכריה ד') .

עַד בְּמֹאזְנֵי צֶדֶק· יַכְרִיעֵנִי לְצֶדֶק· נוֹרָא וְקָדוֹשׁ:

אֵלֶּה אֶזְכְּרָה אֶת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה· בִּהְיוֹתִי בֶּטַח וְשָׁקֵט בְּנָכוֹן וְנִשָּׂא· גּוֹעַלְתִּי בְּעֵבֶר וְשִׁקְלַי אֵיךְ אֶשָּׂא:
דֵּי שִׁקְלַי עַד לֹא שָׁקַלְתִּי· הִנָּם לְמַס עוֹבֵד הַיּוֹם
שָׁקַלְתִּי· וּבְחֵטְא עֲוִיל שֶׁקֶל לְרָשָׁע נִשְׁקַלְתִּי: זוּזַי
וְלֹא תַתִּי לְשָׁכְנֵי בְּגִילָה· חִכִּיתִי לְתַשְׁלוּם דַּרְכְּמוֹן
לְעוֹלֵי גוֹלָה· טֻבְּעוּ גַּם הֵם וְהוּעֲרַמְתִּי מְגֻלָּה: יוֹשֶׁר
שָׁלוֹשׁ קֻפּוֹת מְשֻׁלָּשׁוֹת סְאִים· כְּנוּסוֹת לְמֶקַּח שַׁי
מְרִיאִים וְשֵׂיִים· לְקָחוּ וְאֵין עוֹד בְּצַעֲי נוֹשְׂאִים· מִדַּת
שׁוֹפְרוֹת תִּקְלִין חֲדַתִּין וְעַתִּיקִין· נְדָבוֹת אֲשֶׁר בָּם
הָיוּ

עד במאזני מיטאער אן דער וואגע דער גערעכטיגקייט ערקעננעט איבער=
וויגענד אונזרע טוגענד ער, דער פורכטבארע, אללערהייליגסטע·

אלה אזכרה דעס ערמיננער' איך איך, וואס אייזט געשאה, דא איכער, רוהיג
ניר ווארען אין דעם פעסט געגרינדעטען, ערהאבענען טעמפעל ;
נון אך! אין אללען ווערטגעגענדען פערווארפען, וויא זאללען דיא הייליגען **שקלים** וויר
ענטריכטען ? הינרייכענד וואגען דיא **שקלים** וויר ניכט נו, דארום ווגען וויר ניכט=
באר טריבוט נון נו, זינדע ווארץ דאס געוויכט פערפעלטען, אונד בעזעיכטען ווארדען
וויר היגגעגעבען · דאס העבעגענד גאבען וויר ניכט, דא אין פריידע וויר רוהעטען ;
אונד פערמורטהיילט אווערדען וויר נור ענטריכטונג דער **דרכמונים** (דראכמאען), אלס
אויס דער געפאנגענשאפט (אין בבל היניין (נאך ירושלים) וויר נאגען ; דאהין איזט אללעס
האבע נון, אונד ענטבלעזט, נאקט שטעהען וויר דא · אין דרייא קאסטען, יעדער דרייא
סאה, ענטהאלטענד, ווארד רעדליך געזאמאמעלט לום אנקויף דער אפפער, דער
פייסטען שטירע אונד נעאמער ; הינוועג איזט נון דיס אללעס, פערזעהנט אונזרע פער=
געהונגען ניכט מעהר · דיא אבגעאייזענען קאסטען, געפוללעט איט נייען אונד
אלטען **שקלים**, דיא פרייוויליגען גאבען, דיא דארין פערשלאסען ווארדען, הינוועג
זינד

עד אשא ראש עד, כמו לעד· להקב"ה לפי מדרש חז"ל· יתנו, יגידו·
אלה אזכרה בנכון ונשא, בית המקדש, (ישעיה ב') נכון יהיה וכו'· **בעבר**,
בכל עברים· **כשקלתי**, מתורגם לפי הנחות· **דרכמון** וכו', זהב דרכמונים
וגו' (עזרא ב')· **טובעו**, כלו ותמו· **גם סם**, הדרכמונים· **שלש** וגו', ראה שקלים (פרק ג'
משנה ב')· **כנוסות** וכו', מן השקלים היו קונים קרבנות. **בלעי**, עיין בלע ישרו'· **שופרות**,
הן הקופות אשר בהן היו מניחים השקלים (ראה שקלים פרק ששי משנה ה')· **מעתקין**, עניץ עתק
(סמוך)

יְצִיר מַה יִתֵּן פִּדְיוֹן נַפְשׁוֹ · וַיִּמְצָא חֲנִינָה כְּנֵי שֵׁם נַפְשׁוֹ : קָדוֹשׁ כְּחָפֵץ לְהַצְדִּיק עַם זֶה · כְּמִין מַטְבֵּעַ אֵשׁ הֶרְאָהוּ בְּמַחֲזֶה : לְמְדוֹ זֶה יִתְּנוּ וְלֹא יִתְמַהְמְהוּ · וְלַכֹּל יִתְּנוּ אֶת אֲשֶׁר נָתְנוּ : יָהּ לֹא מְצָאנוּךָ שַׂגִּיא כֹחַ · כַּאֲשֶׁר נִקֵּיתָ חֵטְא גִּבּוֹרֵי כֹחַ : חוּן רַחוּם כְּרַחֲמַתָּ נְשׂוּאֶיךָ בְּכֶסֶף כִּפּוּרִים · כֵּן שְׁעֵה שְׂפָתֵינוּ בְּשִׁלּוּם פָּרִים :

אֵל נָא לְעוֹלָם תּוּעֲרָץ · וּלְעוֹלָם תּוּקְדָּשׁ · וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים תִּמְלוֹךְ וְתִתְנַשֵּׂא : הָאֵל מֶלֶךְ נוֹרָא מָרוֹם וְקָדוֹשׁ · כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים · מַלְכוּתוֹ נֶצַח · נוֹרְאוֹתָיו שִׂיחוּ · סַפְּרוּ עֻזּוֹ · פָּאֲרוּהוּ צְבָאָיו · קַדְּשׁוּהוּ רוֹמְמוּהוּ · רֹן שִׁיר וָשֶׁבַח · תּוֹקֶף תְּהִלּוֹת תִּפְאַרְתּוֹ :

עַד אֶשָּׂא רֹאשׁ · כְּמוֹ מֵרֹאשׁ · לְהַקְדִּישׁ לְקָדוֹשׁ :

עד

„ווירד דער אַללמעכטיגע פֿערזעהנעט? דער ערשטגעבאָרנע ערדענזאָהן, וואַס זאָלל „הין ער געבען צור ערלעזונג זיינער זעעלע, דאַס גוטע ער פֿענדע פֿאָר דעם, דער „זיינען גייסט שוף?" אונד דער אַללערהייליגסטע, דעם דיא פֿאָלקער געגרעכטספרע-כונג וואָהלגעפֿעלליג וואַר, לייגטע איינער פֿייעריגען איינלע געשטאַלט איהם געוויכטע איהם, לעהרטע איהן: „דיס געבען זיא אַללעזאַמט, פֿערקינדרן אַללעטעהאַלבען אַמ זיא געבען." עוויגער! ווירפֿאַנדען דיך ניכט דיינע אַללמאַכט אַנוועזענד, דאַ דוא פֿאָן זינדען רייניגטעזט דיא קראַפֿטפֿאָללען העלדען (ישראל). אַללערבאַרמער! וויא דוא דער פֿאָן דיר פֿערזאָרגטען, דורך לעזעגעלד, דיך ערבאַרמטעסט: זאָ ניס גנעדיג אונזרער ליפּען וואָרטע אויך, שטאַטט דער אָפּפֿערשטירע!

אל נא דוא, אָגאָטט, ווירסט עוויגליך געפֿירכטעט, געהייליגעט פֿיר אונד פֿיר; עוויגקייטען הינדורך רעגירעסט דוא, ערהעבעסט איבער אַללעס דיך, עוויגער, קעניג, פֿורכטבאַרער, ערהאַבענסטער, אַללערהייליגסטער! דען דוא ביזט אַללער קעניגע קעניג, — יאַ, אויאוער דויערנד איזט זיינע רעגירונג! זאָ שפּרעכעט פֿאָן זיינען טהאַטען, ערצעהלעט זיינע אַללמאַכט, פֿערהערליכעט איהן, איהר, זיינע שאַרען! הייליגעט איהן, ערהעהעט איהן; פֿריידענרוף, לאָבגעזאַנג, ליטע היאנע טענע זיינע פֿערהערליכונג!

עד אשא אויאוער ערהעבען דאַז הויפּט ניר, וואַ עהעדעם, דען אַללערהייליג-זטען צו הייליגען,

אותם דרוש: לעם אשר לא ימד ולא
יספר • איככה אספרם ולא נתנו להספר: עקרם
כנאמר לו הבט וספור • שב וישב אם תוכל לספור:
זרעם כחול ימים וכוכבים ספורים • ואני איך אספרם
ולעד פרים: רם חוה לו אות מספרם • איך
למנותם ולעמד על ספרם: בקור ראשי שמותם
לחשבון תעלה • ומדת מנינם בידך אז תעלה:
יקר שלישי בתוכם לא הופקד • כי לגיון מלך לבדו
נפקד • רשום מבטן להפקד במשמרת הקדש •
וצבאו ופקדיו נמנים מבן חדש: בשמעו אמר
ונתנו איש כפר • פן במה יתרצה אשכל הכפר:

יציר

„פֿאָלק, דאַז אונבערעכענליך, צאהללאָזע איזט, וויא זאָלל איך זיא צעהלען, דיא, פֿיר
„קיינע צאהל געגעבען? איהר שטאממפֿאטער (אברהם) שאָן, אַלז איהם פֿערקינ=
„דעט ווארדע: „„שיע, צעהלע!““ ווידערהאָלט וואַרד איהם דאַ: „„קאָננסט
„דוא (דיא שטערנע) צעהלען? איהרע נאַכקאָממען, וויא זאַנד דער אופֿערע, וויא
„שטערנע אונצעהלבאַר;““ אונד איך, וויא זאָלל דיא איך צעהלען, דיא פֿיר אונד
„פֿיר זיך אפֿהרען?“ איהם טהיילטע דער אַללערהעכסטע דאַז צייכען איהרער צאהל
איט, וויא זיא צו צעהלען זינד, וויא איהרע אַנצאַהל בעשטיממט ווירד. „דיא אַנפֿאַנגז=
„בוכשטאַבען איהרער שטאַממנאַמען אונטערזוכע, בריִנגע אין רעכנונג זיא, אונד דיא
„ערהעהונג איהרער צאהל האָסט דוא אויסגעפֿונדען.“ דער עדלע, דריטטע שטאַמם
(לוי) ווארד ניכט אונטער איהנען געצעהלט; דיא לעגיאָן דעז קעניגז (גאָטטעז),
בעזאָנדערז ווארדע זיא אויפֿגענאָממען. אויזגעצייכנעט זינד זיא (דיא לעוויטען)
פֿאָן מוטטערלייבע אַן, געזאַלבט צור וואכע דעז הייליגטהומז; איהר העער, איהרע
געוואַהרטען, געצעהלט ווארדען זיא פֿאָן איינעם מאָנאַטה אַן. דאַ דען אויזשפּרוך:
„יעדערמאַן געבע דאַז לעזעגעלד“ ער (משה) הערטע, ריעף ער: „דורך וואַז
ווירד„

מי יוכל בחבל, במדה • ובחלם, בגורל, ובדבריהז"ל: מטילין חלשין: לבל וכו', שיר (ז'), ומתורגם לפי הכוונה • יושרדו, יפחרו • משוקדים, מעכין לבקוד (משלי ח').
אומן, משה (במדבר י"א) כאשר ישא האומן • הבט וגו', הבט נא השמימה וכו' (בראשית ט"ו) • דרהבי וגו', רי"ש מראובן מאתים אלף, וכן כלם, חוץ משבט לוי, שנמנה לבדו, ועולה המנין לשבים רבוא חסר ששת אלפים, שנפלו מישראל במעשה העגל (שמות ל"ב) • לגיון, מדבריהז"ל, והיא מלה רומית לעגיאָן, כנ"ל לעגיאָן • חשבון הספור, (ירמיה ח'), וכו' יבוא להקב"ה

יוצר לפרשת שקלים.

מי יוכל לשער כל הפקודים · אשר בחבל ובחלש לא נפקדים · ברית כרותה למו מאז בפקודים · לבל יחסר המזג מחומש פקודים · אם כתורן וכנס יושרדו מופקדים · לא יומעטו מששים רבוא מנקדים · ואם לנגף ואנף באף מופקדים · כסף תת כופר הם מופקדים: ובכל ערב נשמתם בידך מפקידים · ובכל רגעי בוקר נבחנים ונפקדים · ולי מה יקרו עלי הפקודים · אלה הפקודים והמתפקדים · שמור פקודים ונפקדים ושוקדים · להיות משקדים ולך קודים:

חי וקים נורא ומרום וקדוש:

אומן בשמעו כי תשא את ראש: חל ויחת אך אותם

מי יוכל ווער קאן דיא גראָזטערטען אַללע צעהלען, דיא ניכט אומזאָנסט, ניכט לאַססע מויך צו נעהמען פערלאַנג? מאַן יעהער מיט איין בונד מיט איהנען עררי־טעט אים געזעצע (תורה), דאַס ניכט מאַן אומסטע, מאַן דער צאַהל ניכטס געברעכע, דיא יענעס בוך (ספר במדבר) בעשטעטיגט. אונד בלייבען אויך איינצעלנע, וויא האָהע שטאַנגע, וויא פאַניר דיא געצעהלטען איבריג — ניא ווערדען מינדער אַלס זעכציג מיריאַדען זיא פערלייכנעט; אונד ווערדען מאַן גאָטט אים צאָרנע, מיט גרימע מיט שטערבען זיא הייםזוכט, דאַן בריגגען, נאַך געזעץ, לעזעגעלד זיא דאַר. יעדען אַבענד בעפעהלען זיא זעעלע זיא אין דיינע האַנד, עוויגער! יעדען מאָרגען, יעדען אויגענבליק ווערדען זיא געפריפעט, בעטראַכטעט. אונד איר, וויא טהייער זינד דיא גראָזטערטען איר, דיזע געצעהלטען, דיא זיך צעהלען לאַססען! בעוואַהרע, גאָטט, דיא געצעהלטען, דיא בעטראַכטעטן! זיא שטרעבען, דיינער אָבהוט ווירדיג צו זיין. דיך בעטען זיא אַן,

אימערלעבענדער, אונפערענדערליכער, פורכטבארער, ער־האבענזטער, אללערהייליגזטער!

אומן דער ערלייהער (אשה) הערטע: „ווען מיהרע צאַהל דורך מופניואַזט," אונד ענגזטליך, בעבענד ריף ער: „וויא מיהרע אענגע ערפאַהרטען?

פאַנק

תָּמְדוּ מֵאָז כָּל עֲדַת קְדוֹשִׁים · תְּרוּם בִּשְׁלֹשָׁה
פְּרָקִים תְּרוּמַת קֳדָשִׁים · חזן תְּכוּנָה לְבֶדֶק
הַבַּיִת וְכָל אִשִּׁים · תֵּת בְּיַד הַכֹּהֲנִים כֶּסֶף הַקֳּדָשִׁים:
תֵּפֶן בְּאוֹן פִּיד טִיט רִפְשֵׁנוּ · תַּבִּיט בְּדָכְיֵנוּ · וְעוֹד כָּל
תַּכְפִּישֵׁנוּ: חזן תִּקְרָא דְּרוֹר כְּמֵאָז בּוֹ
לְהַחְפִּישֵׁנוּ · תֵּת הֲמוֹן גֵּאִים תַּחַת נַפְשֵׁנוּ:
תִּזְכּוֹר לְהַעֲלוֹת נְשׂוּאֵי רַחַם מֻדְכָּיִם · תְּמוּכִים
נְזוּרִים · בְּהוֹד טוּב עֲדָיִם · חזן תּוֹקֶף
עוֹז אַדִּירֶךָ עָלִים · תִּזְכּוֹר לְעַם מִסְפָּרָם כְּחוֹל הַיָּם:
יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל נָא:

מי

תמדו מאז זום שטעטען געזעלזע אמכטע עז דיא גאנצע געמיינדע דער פֿראָמ־
מען, (יעהרליך,) אין דרייא לייטפונקטען דיא געוויהעטע העבע
צו ענטריכטען; איינגעלעהלט נור גאבע פֿיר אויזבעזזערונג דעז טעמפעלז, פֿיר דיא
אָפּפֿער אללע, ווארד אין דיס האנד דעז פריזטער דאז געהייליגטע געלד איבערליפֿערט.
תפן ווענדע דיך, גאָטט, צו אונזערם אונגליקקע, דיא וויר עלענד זינד אין טיפֿען
שלאמאע, שויע אונזרע נערקירטונג, לאס' ניכט לענגער אונטערדריקקט אונז
בלייבען! רופֿע, וויא עהעדעם, אונזרע בעפֿרייאונג הערבייא, דאס פֿרייא איר זיין,
גיב, שטאָטט אונזער, דער שטאָלזען אענגע הין!
תזכור להעלות זייא איינגעדענק, דיא פֿאָן געבורט אויז פֿערזאָרגטען עאמאר
אויז דען שעללען צו העבען, דאס געשטיללעט דיא אבגעזאָנ־
דערטען ווערדען, איט אַיעזטעטישעם גלאנצע געצירעט; דען קראפֿטפֿאָללען זיי
געזעגנונג, דער אַם שילפֿאערע (סוף) דיך פֿערהערליכטע, געדענקע איהן
דעם פֿאָלקע, דעזזען צאהל דעם זאנד אַם אעערע גלייכעט!
ימלוך דיין גאָטט ווירד עוויג רעגירען, דיין העדר, ציון! דורך אללע געשלעכטער,
הללויה · **ואתה קדוש** זא טהראָנע דאך, אללערהייליגטער,
עוויגער, אונטער דען לאָבגעזענגען ישראלז!

מי

בלשון כשדים · תמדו, התמידו · בשלשה וגו', בשלשה פרקים בשנה וכו' (שקלים פרק שלישי
א'): תכונה, לשון מנין · באון, מלשון בן אוני (ראשית ל"ה), פיד, איוב (ל') בפידו. בדכיינו,
מענין דכא (תהלות צ'). תכפישנו, מלשון הכפישני באפר (איכה ג') · להחפישנו, להוציאנו
לחפשי: נשואי רחם, ישעיה (מ"ו), נזורים, מופרשים · אדירך, פארו אותך ·

יוצר לפרשת שקלים ·

וְיַד מְמִתִים · בְּזִיל נִטְפֵּי לֶקֶשׁ לְהַחֲיוֹת מֵתִים :

ברוך אתה יי מחיה המתים :

קְצוּבָה הִיא זֹאת לְשׁוֹעִים וְקַלִּים · קְצִינִים וְרָשִׁים יַחַד בָּהּ שְׁקוּלִים · קָצִין לְכָל יָעוֹז מוּל מַקְהֵלִים · קָרָא לוֹמַר הוֹגִי כַּדָּאנִי מֵעֲקוּלִים : רוֹב עַם אֲשֶׁר לֹא יִסָּפֵר · רַב עִם צָעִיר מֵעֶשְׂרִים לְהִסָּפֵר : רְאוּיִם לְעוֹנֶשׁ וְזַהַר כְּסֵדֶר לְהִתְכַּפֵּר · רֶשַׁע וְכָל פֶּשַׁע לְכַפֵּר וּלְהָפֵר : שְׁעוּרִים בָּזֶה שִׁיעוּר בְּמִפְקַד לְהַגְבֵּר · שֶׁתִּילְמוּ לְנְשִׂיאַת רֹאשׁ אוֹתָם לְחַבֵּר : חִין שִׁקְלֵי כֶסֶף כִּפּוּרִים כָּפְרָם לְהַדְבֵּר · שְׁמוּרִים לְזִכָּרוֹן תֵּת לְכָל הָעוֹבֵר :

תמדו

טאָד ערליידעט · אָ דאָס ער זיך ערהעבע, זיינען אַרם, זיינע מאַכט אָפֿפֿענבאַרע דען פֿעלקערן, דאָס ער, דורך טרייפֿעלנדען טהויטראָפּפֿען דיא טאָדטען ערוועקקע ·

קצובה גלייך בעשטיממעט איזט דיזע האַבע פֿיר פֿאָרנעהמע אונד געריגגע, גלייך געאַכטעט זינד רייכע אונד דירפֿטיגע, אויך דאָס ניכט דער בעגיטער= טע אין פֿערזאַממלונג זיך ערפֿרעכע, ניכט פֿראַהלענד אויזרופֿע : „איינע טעללע רעטטעטען פֿאָן אונפֿאַללע איך!“, דעז אונצעהלבאַרען פֿאָלקעז מענגע גראָס אונד קליין, פֿאָן צוואַנציג יאַהר אַן וואַרד זיא געצעהלעט; וואָר דער וואַרנונג, דער שטראָפֿע אונטערוואָרפֿען וואַר, דען רייהען (דער האַלבעשעקעלפֿליכטיגען) וואורדע ער איינפֿער= לייבעט. אַן וואורדען דיא פֿערברעכען, דיא איזזעטצהאַטען פֿערזעהנעט, געררייכ= טעט אַללעזאַמט · בערעכנעט וואַרד דיא צאַהלונג, דיא צאַהל (ישראלז) צו פֿער= שטערקען, דאָס דיא יונגען טפּרעסלינגע פֿערמיינט דאַז הויפּט ערהעבען· זילבער= שקלים וואַר דאַז לעזעגעלד, פֿיהרטע דיא פֿערזעהנונג הערבייא; נום אַנדענקען וואַרד עז בעוואַהרעט, פֿאָן יעדעם געמוסטערטען ענטריכטעט.

תמדו

היו מביאים לבית המקדש מראש החדש ההוא · סקרת, ראית · וללנין, לקון · עלת, יעלת · זקן, בזמן · פלוסים, שקלי ישראל · כהן · כאמר רמה ·

שמו משותף עזותים, מחוברים, מענין עמיתך (ויקרא כ"ה) · ממתים, מענין עיר מתים (דבריםג') · בזיל וגו', מוסב על המטר, שעתיד הקב"ה להחיות בו את המתים, כמאמר חז"ל · לקש, מלקוש ·

קצובה לשועים, ישעיה (ל"ב) יאמר שוע · מעקולים · מכשולים, המעקלים דרך האדם · וזהר, אזהרה · לכפר, להתקבר, מענין ויתפרו (ראשית ג'). להדבר, כיהוג בלשון

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

אתה גבור עד להחיות מתים ·

מַעְתִּיק פְּלוּסִים צָר וּבוֹרֵא רוּחַ · מְמַדֵּד וּמְשַׁקֵּל נֹזֵל עִם רוּחַ · נֶגֶף לְבַל יַזִּיק לְנִדְכְּאֵי רוּחַ · נוֹבַבְתֶּם הֵת פִּדְיוֹן לְכָל רוּחַ : שְׂרִיג זֵד שֵׂעִיר טֶרֶם עֲמַד · סָקַרְתָּ כִּי לְמוֹקֵשׁ וְלִצְנִין יַעֲמַד · עֲצַתְ זֶה לְזֶה שֶׁמַע בְּמַעֲמָד · עָתוֹד שְׁקָלִים מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ לְלַמֵּד : פָּרָשָׁה זֹאת לַהֲגוֹת בְּקֵץ זֶה · פְּלָסֶיהָ לְהַקְדִּים לְפֶלֶס צַר וּבוֹזֶה · חזן צוּרַת מַטְבֵּעַ כְּחָזָא אֲבִי חוֹזֶה · צִוָּה צוּר לְצִיר כְּתַת מַתָּן זֶה ·

שְׁמוֹ מִשְׁתַּתֵּף בְּעַם לוֹ עֲמוּתִים · וְעָלָיו כָּל הַיּוֹם הֵם מְמֻתִים · חזן יָעִיר וְיַחְשׂוֹף זְרוֹעַ

ויד

מעתיק פלוסים דער דאָ בערגע ריקקעזט, שעפפער, דען ווינד שאַפ־פֿעזט, רינגענדעז געוועזער זמאַכט דער לופט אייזעזט, וועגעזט, אויך דאַס שטערבען דעהאוטהזאַללען ניכט שאַדע, בעפאַהלזט דאַ אַיהנען, לעזעגעט פֿיר אַללע זעעלען לו געבבען. נאָך עהע דער לוויג אויז שעיר, דער פֿרעפלער (המן) ענטשטאַנד, שויטעזט דוא זיין עמפאָרוואַכזען לום פֿאַללשטריק, לום דאָרנענשטריך; אונד דיינען ראַטהשלוס לעזעזט דוא פֿערנעהמען, דאַ פֿערזאַמאעלט זיח שטאַנדען, לעהרטעזט זיס שקלים בערייטען פֿאָם נייאמאָנדע אָן. דיזער אַבשניטט (פרשת שקלים), געשפראָכען ווירד אין דיזעם לייטפּונקטע ער; דיח אבגעוואָגענען שקלים קאַמען דען אַבגעוואָגענען זילבער דעז טאָעהענדען פֿיינדעז (המן) לופאָר · מיינער איננע געשטאַלט ערבליקטע דער פֿאַטער דער זעהער (משה), אונד דער שעפפֿער בעפאַהל זיינעם געזאַנדטען: „וואַ דיזעז ווערדע דיא גאָבע ענטריכטעט ·“

שמו משותף געמיינשאַפֿטליך איזט דעז עוויגען נאַמע מיט דעם נאַמען דעז איהם אַנהאַנגענדען פֿאָלקעז, דאַז אויף זיינעטוועגען מיזאורדאַר דען

טאָד

ראשי גוי, עניקוף, והטעם על כלל ישראל. וזרוזוי קרת, משלי (ט׳) · **בגין**, לשון הגנה · **מעתיק פלוסים**, הרים. על שם הכתוב (ישעיה מ׳) ושקל בפלס הרים · **נזל**, יולר · **נזל**, מים הנוזלים · **נובבתם**, דברת להם · **שריג** וגו׳, המן, אשר היה מזרע עמלק, ניז עשו נקרא שעיר (בראשית ל״ו), כמדרש חז״ל במסכת שקלים, שהקדים הקב״ה שקלי ישראל לשקלי המן, שהיו מוכנים ליום שלשה עשר לחדש אדר (אסתר ג׳), והשקלים

 היו

אז מאז זמות בכל פועל · במספר במשקל כל לך להעל · גדרת בכן למשוי ממי שעל · דעת מפקד יופי פעמי נעל · העל המירו כבוד ריע בבעל · וזה ללא זה כצחו במעל · זונהו בחרון אף ונגף וגעל · חל בערם חבר והצרי תעל: טורח משאם הגדלו שאת · ישרם להליץ תלוי ראש לשאת: חזן כפרם פץ תת לאמים משאת · לנטלם לנשאם בכי תשא את:

ראשי על כל ראש נשאת · גוי על מרומי קרת התנשאת · חזן אהבה על כל פשע כסית · בגין צל ימינך לגונני התנשאת:

ברוך

אז מאז פֿאָן יעהער דאַכטעסט דוא, עוויגער, איינידעם ווערקע, אַללעס נאַך צאַהל אונד געוויכט אויך צו נעהמען; זאָ בעפֿאַהלסט דוא דעם אויס פֿאָלקע הענן געצאָגענען (משה), דיא צאַהל דער יעניגען צו ערפֿאַהרען, דיא איט אַנאַוטה אייני הערלאַגען, דעז עוויגען הערר ליכקייט פֿערטוישטען איט דעם געגאָססענען זיא, ריפֿען: „דיס אונזער גאָטט״ פֿערברעכעריש דעם אונדינג (עגל) צו; דאַרום וואורדען זיא פֿאָרלאַססען, גריזאַמיג פֿערוואָרפֿען, איט שטערבען הייאַגעזוכט. דאָך פֿיר זיא בעטעטע חבר (משה), אונד דער באַלזאַם היילטע. איהם וואַרד אַנגעדייטעט, דעז פֿאָלקעז ערדריקענדע לאַסט צו טראַגען, דורך איהרע טוגענד פֿירשפּרעכער צו זיין, איהר הויפּט עמפּאָר צו העבען. „צור פֿערזעהנענדען גאַבע, שפּראַך גאָטט, זינד נאַליאָנען פֿיר זיא היגגעגעבען, דאַס האָך, דאַס ערהאַבען זיא „ווערדען דורך דען שפּרוך: „„ווענן דוא איהרע צאַהל אויפֿניאַזט״״״

ראשי אונזער הויפּט זעלטעזט, עוויגער, איבער אַללע הייפּטער דוא, האַבעזט אונזרע געזאַמטהייט אויך ערהאַבענען זין; ליבעפֿאָלל דעקטעזט דוא אונזרע איזזעטהאַטען אַללע, איין טוללע דיינער אויסגעשטרעקטען רעכטע טיללעזט דוא אונז, צייגטעזט דיינע אַללערהאַבענהייט.

מעתיק

אז מאז זמות גדת, הגדת. וממי שעל, (ישעיה מ׳): בשעלו מים, ומתורגם לפי הכוונה. יופי וכו׳, (שיר ו׳) ודרשו רז״ל על כנסת ישראל, ומתורגם לפי הנאות. ריע, הקב״ה. בבעל, בעבודת אלילים. וזה וגו׳, אלה אלהיך ישראל (שמות ל״ב). ללא זה, לעגל, שהיה לא דבר. וגעל, (ויקרא כ״ו) ולא תגעל. חל, התפלל. חבר, שם משה בדברי הימים (א׳ ד׳), ודרשו רז״ל על משה. תעל, ירמיה (ל׳) רפואות תעלה. לו, למשה. תלוי, יחזקאל (י״ז) ותלול. פץ, דבר. משאת, מתנה.

הֵם נַחֲלָתְךָ וְעַמֶּךָ · וּמִתְמוֹדְדִים לְרוֹמְמָךְ · זְכוֹר בְּרִית נוֹאֲמָךְ · חֲמוֹל וְקָרֵב לָהֶם יוֹמָךְ : טוֹב נַמְתָּ לְאַדִּירִים · יִשְׁקְלוּ כֶּסֶף כִּפֻּרִים · כּוֹפֶר עָוֹן מְכַפְּרִים · לָעַד יִהְיוּ מְשׁוּמָרִים · מִנְיַן מָעוֹת עֶשְׂרִים · נְתִינַת עֲנִיִּים וַעֲשִׁירִים · סְמִיכַת כָּל הַנִּסְתָּרִים · עוֹלְצִים בְּכָל עֲבָרִים : פְּקוּדֵיהֶם וּשְׁמוֹתָם · צְבָאָם וְרִבְבוֹתָם · קוֹמֵם בְּמַחֲנוֹתָם · רָם הַשּׁוֹכֵן אִתָּם · שִׁבְטֵי שְׁאֵרִיתָם · תְּהֵא תִקְוָה לְאַחֲרִיתָם · תֵּפֶן לְבִרְכָתָם · כִּקְרִיעַת יַם סוּף וּבְמַכַּת בְּכוֹרִים שׂוֹנְאֵיהֶם לְהַכּוֹתָם : עזרת

החזן מתחיל ברוך אתה ·

מִסּוֹד חֲכָמִים וּנְבוֹנִים · וּמִלֶּמֶד דַּעַת מְבִינִים · אֶפְתְּחָה פִּי בְּשִׁיר וּרְנָנִים · לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל פְּנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנִים :

נען, אכטעזט ליבעפאלל זיא אנהאנגענד דיינעם נאמען. דיין ערבע זינד זיא, דיין פאלק, ערהעהענדיך פיאאורדאר ; א גדענקע דעז פאן דיר אויזגעשפראכענען בונדעז, פיהרע ערבארמענד דען ערלעזונגזטאג העבייא, פאן דיר איהנען פער, הייזען! דען אכטיגען (ישראל) בעפאהלזט דוא, אלליגיטיגער, דאס לעזעגעלד ציא ענטריכטען, לעזעגעלד צור פערגעבונג דער זינדען, דאס עויג בעוואהרעט זיא ווערדען. צוואנציג מעות פאן דער לאהל געגעבען רייכע אונד דירפטיגע ; דיא שטיללעט דיא גענעהלטען מאללע, אונד פאן אללען זייטען טענעט פריידענרוף. נאך צאהל אונד נאמען ריכטע אויך אילט איהרע שאארען, אין איהרען רוהעשטעט-טען, עואפער, ערהאבענזטער, דער דוא אונטער איהנען טהראנעזט. דיא איבער-רעזטע איהרער שטעאמע, א לאס' הפפנונגזפאלל איהרע נוקאפט זיין! ניס גנאדענ-פאלל איהרע לאבגעזענגע אויף, וויא עהעדעם אם געשטאלטנען מערע, וויא דיא ערזטגעבארנען (עגיפטער) דוא שלוגזט, זא שלאגע איהרע פיינדע נון.

מסוד חכמים אים ראטהע דער פערשטענדיגען, דער ווייזען, אונטעררי-טעט דורך ערקעננטניס דער איינזיכטזפאללען, עפפנע איך דען מונד מיט געזענגען, מיט היאנען, דאנקענד דען צו לאבען, דער אים הימ-לישען וואהנזיצע טהראנעט ·

אתה אהבת יומך, יום הגאולה, מעות עשרים, עשרים גרה (שמות ל') תרגם אנקלוס עסרין מעין ·

מסוד חכמים מסוד, מלשון בסוד קדושים (תהלות כ"ט) ·

נְשׂוּאִים וְרַכִּים בְּמַשְׁעֵנָה׃ כֻּלָּם יֻשְׁווּ בִּנְתִינָה׃ בְּלִי
עוֹד לְהִתְמַתְּנָה׃ סֶלָה יְסַכְּית תְּחִנָּה׃ בְּכָל עֵת וּבְכָל
עוֹנָה׃ וְיִתְקַיְּמוּ בִּרְנָנָה: עַל נַפְשׁוֹתֵיהֶם יְכַפֵּרוּ׃
וְחַטֹּאתָם יוּפָרוּ׃ וּבְחֵלֶק טוֹב יְשֻׁפָּרוּ׃ פְּאֵרָם הַכֹּל
יְסַפֵּרוּ׃ וְשֶׁבַח יִתְּנוּ וְיִגְמוֹרוּ׃ וְהוֹדָיָה לְצוּר יְשׁוֹרְרוּ׃
צוֹרְרֵיהֶם יִמְעֲטוּ וְיֶחְסָרוּ׃ עַל צַוָּארָם יוּגְבָרוּ׃
וּבְשׂוֹבַע שְׂמָחוֹת יְחֻבָּרוּ: קְהָלָם לְהִתְחַזֵּק בִּתְעוּדָה׃
בְּלִי עוֹד לְמָעֳדָה׃ בְּהַקְרִיבָם זֶה לַעֲבוֹדָה׃ רָם עַמָּם
הַוָּעֲדָה׃ בְּאַהֲבָה וּבְחֶמְדָּה׃ בִּישִׁיבָה וּבַעֲמִידָה׃
שְׁמָם בַּחַיִּים הַתְמִידָה׃ בְּכָל כְּלוּל חֲמוּדָה׃ לַזָּר בְּלִי
לַעֲבָדָה: תָּמִיד תִּהְיֶה לְזִכָּרוֹן׃ לַחֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן
בְּכִפּוּר וְיִתְרוֹן׃ לִפְנֵי מָרוֹם׃ קָדוֹשׁ: הַכֹּל יוֹדוּךָ

זולת

אַתָּה אָהַבְתָּ עַמְּךָ׃ בַּעֲבוּרָם רַדְתָּ מִמְּרוֹמְךָ׃
גָּזַרְתָּ לָהֶם יָמְךָ׃ דִּבַּקְתָּם בְּאַהַב לִשְׁמְךָ׃

הם

הין. איאוער, לו יעדער לייט, ערהערעט גאָטט איהר געבעט, ערהעלט אין פריידען
זיא׳ פערזעהנעט ווערדען איהרע זעעלען, איהרע זינדען הינוועג געריסט; זיא
קרענעט זעליגעז לאָאָז. איהרע רוהען ערלעהלעט אללעז; לאָב פערקינדען זיא, פּאָלל-
ענדען איהן, זינגען דאנק דעם שעפפער׳ איאוער ניצהאען איהרע פיינדע אָב,
ווערדען געמינדערט, איבער זיא שטייגען דיא אבכטיכען (ישראל) עמפאָר׳ געני-
סען פערמיינט דער זעליגקייט פילע׳ געשטערקט ווירד דיא פערזאמלונג דורך
דאז גייגנים (תורה) וואנקעט ניאוערואעהר: זיא ברינגען דיזעז (מחצית השקל) אָפּ-
פער דעם היליגען דינזטע׳ זאָ לייגע דיך, ערהאבענזטער, איהנען אויך אירלט
וואָהלוואָללענד, ליבעפאָלל, אין אללען איהרען לאגען! אים לעבען דויערע איהר נאַמע
פּאָרט, אין פאָללקאָממענזטער אננעהמליכקייט, דאס קיינער פרעמדען אכט זיא
אנהער דינזטבאַר ווערדען׳ אָ דאס איאוער דיא ליליע שרון׳ (ישראל) בעדעכט
מערדע לור פערזעהונג, לום פאָרלוגע, פאָר דעם ערהאבענזטען, אללערהייליגזטען!
אתה אהבת דוא, עוויגער, ליבטעזט דיין פאָלק׳ ליעזעזט איהרער וועגען פאָם
היממעל דיך הערהאָב; דאז מעער (ים סוף) טהיילטעזט דוא איה-

נען

הספר· למנותם עם נם אנכי עפר ואפר: זה אלי
נם לאבי הוזה· והראהו כמין מטבע אש במחזה·
ונם הכל יתנו כזה· חסדים יושת בזה· ואחד מהם
אל יתבזה· וצוררם ירזה· טובות יוטבו על זה·
ושכינה יזכו לחזה· וגוי לגוים רבים יזה: יחיד
שוכן רומה· התנה בתורה תמימה· ליונה שהיא
תמה· כל העובר בימה· ישקלו שקל בלי מהומה·
מחצית השקל תרומה· לטובתם בלי לעלמה·
ותהיה לה כחומה· תולה ארץ על בלימה: מבן
עשרים שנה· יתנדבו בחנינה· פני שוכן מעונה·

נשיאים

נעזט, אין דאז בוך דעז אנדענקענז, דאס דוא אין איינע לאנד זיא צעהלעזט· איט דעם יעניגען (אברהם), דער ריף: „איך בין יא נור שטויב אונד אשע“· נון פאטער דער זעהער (משה) שפראך גאטט, מיינער פֿיעריגען איינלע געשטאלט אין דער ערשיינונג איהם צייגענד: „דיזער עהנליך, שפראך ער, געבע יעדער איינע איינלע·“ זא ווערדע אויך אונט בעגנאדיגונג איהנען (ישראל) צו טהייל, דאס ניאמאנד פאן איה-נען צו שאנדען ווערדע, דאס דאהין איהרע פֿיינדע שווינדען! זא טראגע דעז גליק-קעז פֿילע איהנען צו, אונד בעזעעליגעט דורך דאז אנשויען דער געטטליכען הערר-ליכקייט, טרייע דאז איינציגע פאלק ליכט איבער פֿילע פעלקער· דער איינציגע (גאטט), דער אין העהערן זפֿהערן טהראנעט, בעדינגטע, אין דער פאללקאממנען לעהרע (תורה) איט דער פֿראממען טויבע (ישראל): „ווער דורך דאז אעער (ים סוף) צאג ענטריכטע, האבע ווידערזעללונג, איינען האלבען שקל צור העבע“. זא ווירד דער גמיין דעז גוטע ניכט ענטצאגען, אונד דוא ביזט שוצמויער איהר, דער דוא דען ערדבאלל אן איין ניכטז העגנעזט· ווער צוואנציג יאהר אלט איזט שפענדעט, ווילליגען געמיטהעז, פֿאר דעם אנגעזיכטע דעז, דער אים הימאלישען וואהנזיצע רעזידירט. פירזטען אונד דיא דער שטיללע בעדירפֿטיגען, אללעז גיבט אונגעזייאט גלייכע גאבע

הין

אל מתנשא דלת ראש, (שיר ז') ודלת ראשך, פירשו חז"ל על כנסת ישראל· ביטה, הביטה· למכון ראש, תהלות (מ"ד)· בכסא וכו', כנוי לבית המקדש· דבר בזה ספר וחפר, כמו וחפרה הלבנה (ישעיה כ"ד)· והראהו וגו', מדרש חז"ל בפסוק זה יתנו וכו' (שמות ל')· יושת, יושם עלינו· ירזה, ישעיהו (י"ז)· יזה, ענין הזיה וזריקה, והטעם: זריקת אור· תולה וגו', איוב (כ"ו)· יסכית, שמע· יתנו, יגידו, כמו (שופטים ה') יתנו צדקות· למועדה, כמו (תהלות י"ח) ולא מעדו, כילול, ענין כל· לחבצלת השרון, שיר (ב'), כנוי לישראל· ויתרון, יתרון מעלה·

אתה

יוצר לשבת שני של חנוכה.

שְׁמֹנַת יְמֵי. מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת. קָדוֹשׁ:

יוצר לפרשת שקלים.

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חוֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל. אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

אֵל מִתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ. בָּהַר כְּאוֹם דַּלַּת רֹאשׁ. כְּבִכּוּרָה בִתְאֵנָה בְּרֹאשׁ. בִּיטָה אֵל וְאוֹתָהּ דְּרוֹשׁ מִכָּל אוֹם לִפְרוֹשׁ. לְנַשְּׂאָהּ עַל כָּל רֹאשׁ. גּוֹעֲלָהּ תָּשִׁית לִמְנוֹד רֹאשׁ. וְהִיא תָּרִים רֹאשׁ. בְּכִסֵּא כָּבוֹד מֵרֹאשׁ: כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי. עַתָּה יַעֲבוֹר בְּרָאשִׁי. וְדוֹרְשֵׁי וּמְבַקְשֵׁי. קָדוֹשׁ:

דָּבָר בְּזֶה סֵפֶר. וְקִיֵּם בְּאִמְרֵי שֶׁפֶר. לִמְשׁוּלֵי עָפָר וָאֵפֶר. הֱיוֹתָם נוֹתְנִים כֹּפֶר. בְּלִי דוֹפִי וְחֵפֶר. בְּעַד עֲוֹנָם לְכַפֵּר. וְצִדְקָתָם תִּכְתּוֹב בַּסֵּפֶר. בְּזִכְרוֹן הַסֵּפֶר

דיינע פֿראָממען איילען , זינגען ביים אויפֿצינדען דער ליכטער אויז אַנפֿעטשהן , דען פזאַלם , דען געזאַנג צור איינווייהונג דעז טעמפעלז , דעם אַללערהייליגסטען.

אל מתנשא. עוויגער , דער דוא דיך איבער אַללעז צום אָבערהויפט ערהעבעזט , דוא ערקאָהרעזט דיא האָכערהאַבענע נאַציאָן , דיא דעם ערזטלינג אייך דעז פֿייגענבאומעז וואָהלגעפֿעלליג גלייכעט . זאָ טהוע הערנאָך , מאַכטיגער , נימם אָן דיינע אָבגאַבע זיא , אונטערשיידע זיא פֿאָן אַללען פֿעלקערן , העבע איבער אַללעז העי- דען זיא עמפּאָר ! אָ גיב איהרע פֿעראַכטער דעם געשמעהטען פרייז , אונד זיא ער- העבע דאַז האופט ווידער אין דעם הערליכען , אויסגעטאַן אַהנזיגע (בית המקדש)! יאַ , ער זעלבער אונזער האופט האָך אין עהרען , ליהעט אַן אונזרער שטילצע איינ- הער , בעדענקעט אונז , ניאַוט אונזער זיך אַן , ער , דער אַללערהייליגסטע .

דבר בזה ספר. בעפֿאָהלען וואַרד אים לעהרבוכע (תורה), אין ליבליכען וואָר- טען בעשטעטיגט , דענען , דיא שטויב אונד אַשע גלייך זינד , טען , דאַס לעזעגעלד זיא געבען , פֿאָן ענטעהרענדעם מאַלאַזע פֿרייא , צור פֿער- געבונג איהרער זינדען . אָ דאַס דוא , עוויגער , איהרע טוגענדען אין דאַז בוך ניי- נעזט

חיל סורג היה גברו עשרה במשער׃ פרצו ויעברו
שער: ידידים כחזקו שלשה עשר בדקן לגודש׃
יען כן תקנו למספרם השתחואות לחדש׃
והשתחוו ליי בהר הקודש: האויב וכל חילו עת
מרה נמהה׃ הרצים יצאו לבשר בגבולים ישועה
צמחה׃ להביאם לירושלים לעשות חנכה בשמחה:
חנכו וכבדו את היכל להעלות נרות באומן׃ כחפשו
ומצאו בשיתין פך שיש נטמן להטמן׃ כי אם אסוך
שמן: זהרו מצאו לימים שמונה קבע לשקדוני׃
קבעו לכן הימים האלה לדורות עניני׃ להזכיר
גבורות ולהודות ולהלל ליי: מכהניך ילבשו צדק
בהציתך שמיר ושית׃ נחצת חסידך ורננו בהדליקם

שמן

דאז היל, לעהען (עלזען) הצהער, פֿאן דיא געגיטטערטע מויער, דורכבראכען
זא, דראנגען אין דאז טהאר איין׃ דיא געליבטען (פריזטער) שטעלטען דעז טעמ־
פעלז מויער פֿאן דען דרייזעהען ריזזען פֿאללקאממען ווידער הער; פֿיהרטען, נאך אנ־
דענקען, דרייזעהען בייגונגען איין, אום וועלכען, אויף דעם געווייהעטען בערגע
דער עוויגע אנגעבעטעט ווירד׃ אויזגעראטטעט ווער דאז פֿיינדליכע העער אלזע־
באלד, אונד פֿאן פֿאלזען גרענצען פֿערקינדעטען אייבאטען דאז אויסשפראססענדע הייל,
ווענדיא פֿייארזעהנער איין, אין ירושלים דעז טעמפעלז פֿריידענפֿאללע איינווייהונג צו
פֿייערן׃ איינווייהענד וואלטען דעז היילגטהומז געווייהטע פֿערעהרער היילגע ליכטער
אויפֿצינדען; זיא זוכטען נאך, פֿאנדען אונטער דעם פֿלאסטער נור איין אמראמאלנע־
קריגכען פֿערבארגען, מיט איינער קליינען נייגע עהל׃ הינרייכענד וואר דאז וועניג
עהל, אכט טאגע לאנג טעגליך צו בעלייכטען; דארום זעלטען זיא דיזע בעדייטונגז־
פֿאללען טאגע (חנוכה) פֿיר קאממענדע געזעלשאפֿטער פֿעזט, דעז עוויגען וואונדער־
טהאטען צו געדענקען, אין דאנקלידערן איהן צו פריזען׃ דיינע פריזטער היללטען אין
טוגענד זיך, וועןדוא, עוויגער, דארנען אונד דיזטעלן אין פֿלאממען לאדערן ליעזעזט;

דיינע

במשער, בשיעור׃ ידידים וגו', הכהנים חיזקו את חומת חבית מבלה עשרה בדקים הנזכרים.
ותיקנו לזכרון המעשה הזה שלש עשרה השתחויות במקדש׃ לגודש, ענין רבוי בדברי רז"ל׃ והטעם
קויק רב ופלם׃ בשיתין, ביסודות ההיכל, תחת הרצפה. זהרו, זוהר מעט השמן ההוא׃
לשקדוני, ענין תמידות, והטעם בכל יום׃ שמיר ושית, קוצים, ושה כינוי לרשעים׃
נחצת, נויתם, להיות מהירים׃

מאה ושלש למו שלחו כר· מנחה ישיבו מלכי שבא
וסבא אשכר: מחמשים הלוצי חמשים עד חג שלו·
מצבא המלחמה באו בעשרים וחמשה בכסלו·
וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב: כל אבני מזבח
אשר שקצו יונים· וגנזום במזרחית· צפונית לשכת
תונים· ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת
האבנים: יחד לוים נאספו לשיר ולשבח· ישרים
משרתים באו להקריב ולזבח· את קרבנם לחנכת
המזבח: רצו הגדול מאחיו מוחץ קמיו בכליון·
רצה כפועל מלאו ידיו כרת גליון· לחם ויין והוא
כהן לאל עליון: חיל פריצים בבא לחלל בית היער·

היל

האנדערט אונד דרייא יאהרע ; אויך דרמאונדערן טיקטען שבא׳ אונד סבא׳ז
קעניגע געשענקע איהנען צו · אונטער וואפפען ביז דאז טאפפערע העער ביז נאך
פרידענזגעזעטע ; דען פינף אונד צוואנציגסטען כסלו קעהרטען זיא פאן פעלדע צו־
ריק, לאגען, פרעהליכען הערצענז, אין איהרע שטיללען וואהנונגען איין. דאז אלטאר־
שטיינע אללע, וועלכע דיא יונים פעראונרייניגטען, געזאממעלט ווארדען זיא, אנט־
נערדליך אים ניאאער תוונים פערגראבען; אנדרע שטיינע נאהם מאן דאן, זעטצטע
אן פן דיא שטעללע דער פאריגען שטיינע. לוים פערזאממעלטען זיך, שטאאטען
דען געטייהעטען געזאנג אן ; דאז הייליגטהום פראמע דינער בראכטען אפפער
דאר, צור איינווייהונג דעז געהייליגטען אלטארז. ערוועהלט ווארד דער עלטעסטע
זיינער ברידער (יהודה), דער דען ווידערזאכערן טיפע וואונדען שלוג; ער, דער
טוגענדהאפטע, דעז אללערהעכזטען פריזטער, טראט זיין הייליגעז אמט, נאך דער
געזעטצליכען לעהרע פארשריפט, מיט ברויט אונד וויינאפפער אן. דער מוזגעפרטע־
טען (דער גריכען) העער ריקטע הערפאן, דען געהייליגטען פאללאזט צו ענטווייהען;

דאז

כמבכה על ישראל מאה ושלש שנים, כנודע· קדוש המבוכר, על דרך (ירמיה ב): קודש ישראל
לה׳, ראשית תבואתו· שלחו כר, ישעיה (ט״ז), ראה שם בביאורי· אשכר, מתנות·
מחומשים, מזוינים, (כמו שמות י״ג) וחמושים עלו· לשכת תונים, שם חדר בבית המקדש
(מדות פרק א׳), וחדר נקרא בלשון כשדים: תיון. הגדול מאחיו, הוא יהודה מכב״י, אשר
בימים נכהונה גדולה· בית היער, בית המקדש· חיל וכו׳, כותל היה בין חומת הבית ובין
החיל, והחיל יותר גבוה מן הסורג, והיה גובהו עשרה אמות, והיונים פרצו בחיל שלש עשרה
פרצות· סורג, מדברי רז״ל (מדות פרק ב׳), והוא קומה בנויה כעין שבכה ומעשה רשת,

במשאר

מִן קָרָא שֵׁם הָעִיר׃ מֵאָז כִּבְשׁוּהָ קְצִינֵי בְּשֵׁם יְיָ נִסִּי
מְסִבּוֹת שֵׁם נִקְרָאת אֲחִידַת מִגְדַּל נָשִׂיא׃ וְהָיָה
כְּאַלּוּף בִּיהוּדָה וְעֶקְרוֹן כִּיבוּסִי׃ בִּתְחִלָּה צוֹר וְצִידוֹן
עִיר דִּירָתָם׃ כְּרַבִּים יוֹשְׁבִים לִפְנֵי יְיָ לִמְּדוּ תוֹרָתָם׃
בְּחַצְרֵיהֶם וּבְטִירוֹתָם׃ רוֹזְנִים עֵשָׂו כְּשׂוֹנְאֵיהֶם
כִּרְצוֹנָם כְּמִשְׁפַּט אֲרוֹנִים׃ רָדוּ בְנוֹגְשֵׂיהֶם וַעֲבָדוּם
וְעִנּוּ מְדִינִים וּמְדָנִים׃ וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ
כִּתִּים וְדוֹדָנִים׃ בַּעֲבוּר נִמְכְּרוּ יוֹנִים לְיָוָנִים שָׁנִים
מֵאָה וּשְׁמוֹנִים׃ בְּרַצֵּי כֶסֶף לְהִתְרַפֵּס יֶאֱתָיוּ חַשְׁמַנִּים
לְחַשְׁמוֹנִים׃ נָתְנוּ לְאוֹצַר הַמֶּלֶךְ זְהַב הַדַּרְכְּמוֹנִים׃
יְדִידוּת מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ הַמְּדֻבָּר׃ יָשְׁבוּ

מאה

אן קרענקען — אין ווייזע וואנדעלטע זיא אום ; דארום ווארד פאן יעהער עקרון (דיא ענטוואורצעלטע) זיא גענאננט · דיא פראממען פירשטען ערָאבערטען זיא אים נאמען דעס עוויגען , דער זיגעספאניר איהנען וואר , אונד איהרע בענעננונג פערענדערטע זיך אין אחידת מגדל נשיא (דעס הערשערס פעסטע בורג) ; דיא איינוואָהנער ווארדען עדלע אין יהודה , עקרון גלייך יבוסי (ירושלים) גין · געענגסטעט ווארדען צור (טירוס) אונד צידון (זידאן) , דיא פרעכטאללען רעזידענצשטעדטע , אונד איהרע בעוואָהנער זאמען פאר דעם עוויגען ; שטודירטען דיא היילינע לעהרע אין געהעפטען אונד שלעססערן · נאך איינעם ווילען בעהערשטען דיא יידישען רע־ גענטען איהרע פיינדע , אונטערדריקטען איהרע אונטערדריקקער ; ליגזבאר ווארדען איהנען מדינים אונד מדנים , יון׳ז זאהנע , אלישה , תרשיש , כתים אונד דודנים · דער יאהרע הונדערט אונד אכטציג וואַרען דיא זאנפטמיטהיגען אונזערען טען דען יונים אונטערוואָרפען ; דארום רייכטען פאן ענדע פראַודע פירשטען דען חשמונים (חשמונאים) טריבוט אין זילבערשטאנגען דאר , גאבען אין דען קעניגליכען שאַצקאמער אין דרכמונים (דראכמען) היין · דיא אללגעליבטען פירשטליכען הערשטער דעז , וויא ערזטלינגע געהייליגטען פאלקעז , אין פאללקאממענער רוהע רעגירטען זיא

הונדערט

מאז וגו׳ , הורקנוס כבש את גאון אדום , ונהפך שם העיר קיסרי , לקרוא אותה : אחידת (אחוזת) מגדל נשיא , ונתגיירו יושבי הארץ ההיא , כנבואת זכריהו (סט י״ח) : והיה כאלוף וכו׳ , כנודע מדברי מלכי בית שני · מדינים ומדנים , שמות אומות (ראשית כ״ה) · יונים , יברא , שנמשלו לבני יונה , ובענין זה תרגמתי · ברצי וכו׳ , תהלות (ס״ח) · חשמנים לחשמונים , לשון נופל על לשון דרכמונים , מטבע ידוע , בלשון דראכמע · ידידות וגו׳ , מלכות החשמונאים

במשכה

וירדוף: שהדום ויכום ויכתום ומחניהם החרידו והרגיזו. שלטו היהודים בשונאיהם אשר אותם בזו. באו על החללים ויבוזו: תקף המלך ורכב פרדו הטוב והמבחור. תשועת חץ בא בשריריו ויקוב חור. ויפול רוכבו אחור: מכה ונשבר עצמות ברח ויצא יצא. מרדו עבדיו ולאפרכוס הניסוהו רצוא. וישב בבושת פנים אל ארצו: נלחמים באנטוכיא עיר גדולה בעם זהודים. נצחו בנים יוצאים לצבא בשרו כמהים. וישמעו את קול יי אלהים: הילת יושבת יתד תקועה להצעיר ולהסעיר. חרבה עקרון תעקר קסרי בת שעיר. על

כן

זאָלטע איהנען נאַך , זיא פֿערברייטעטען שרעקקען אים פֿיינדליכען לאַגער , ער-אָבערטען עז , פּלינדערטען עז אויז ; דיא יהודים בעהערשטען איהרע ווידערזאַ-כער , דערען שפּאָטט זיא וואַרען , פֿיעלען איבער דיא ערשלאַגענען הער , מאַכטען גראָ-סע בייטע . דער קעניג (אַנטיאָכוס) ראַפֿפֿטע זיך צוזאַממען , בעשטיג זיינען הערלי-כען עלעפֿאַנטען ; דאָך , הילפֿע וואַרד דען איזראַעליטען , טעדטענדער פֿפֿייל דורכ-באָהרטע דיא איינגעווייידע איהם , אונד דער רייטער פֿיל ריקלינגז צו באָדען . פֿערוואונ-דעט , מיט צערבראָכענען געביינען ערגריף ער דיא שימפּפֿליכע פֿלוכט ; דיא ווידער-שפּענסטיגען דינער בראַכטען דען רעגענטען איינציגט הינוועג ; זאָ קעהרטע ער , מיט שמאַך בעדעקט , אין זיין לאַנד צוריק . — אַנטיוכיא (אַנטיאָכיען) , דיא שטאָלצע , פֿאָלקרייכע שטאַדט , בעקריגטען זיא (דיא חשמונאים) ; דען נאַך גליקליכער באָטשאַפֿט שאַכטענדען ווורדע פֿערקינדעט : „ געזיגט האַבען דיא אים פֿעלדע שטעהענדען זעהנע !" אונד זיא פֿערנאַהמען דעז עוויגען שטיממע . דיא מעכטיגע שטאַדט קיס-רי (צעזאַרעאַ) , דיא טאָכטער שעיר'ז , דיא אים נעגעב בעפֿעסטיגעט וואַר , ישראל

צו

ומלאכת וגו'. ויקת, יהודה. בשריריו, מלשון בשרירי בטנו (איוב מ'). ולאפרכוס, לשון יון עפּאַרכאָס, בל"א שטאדטהאלטער. נלחמים וגו', המעשים אשר מספר הפייטן והולך, לא נעשו בזמן אחד, כי אם מזכיר גבורות החשמונאים משך ימי מלכותם על ישראל. זהודים, לשון גאוה בדברי רז"ל. נצחו וגו', רומז על הורקנוס (הירקאַנוס) בן שמעון, ב' מתתיהו, כהן גדול, שעבד עבודה בבית המקדש' ושמע בת קול, שנצחו בניו שהיו במלחמה בעת הקטי' כמהים, מתאוים לבשורת תשועת ה'. הילת, ענין קיל וחוזק. להצעיר, לשון לער ויגון. חרבה וגו', רומז על מאמר חז"ל (מגילה פרק ראשון): ועקרון תעקר (צפניה ב'), זו קיסריה.

וואַ

חרדה מועקה. ויכר יהודה ויאמר צדקה: עצה
הבו לכם בקנאת עושה נוראים. עמדו השרים
משחו מגן חטא יראים. ויחרדו ויקומו כל
הקרואים: פצו חזק ונתחזק בעד עדתנו. פן
תתחללנה בנותינו. ויתערבו בנו משחיתנו.
ויאמרו הכזונה יעשה את אחותנו: צבאו פתח
ארמון מעורר נבל וכלי. צהל לקראתם ויאמר באו
לברכה אלי. ויקרא הוציאו כל איש מעלי: קפצו
יהודה ואחיו במרמה כבאים לחתונו. קרב ולקח
אשרה העומדת לפניו לשטנו. ויתקעה בבטנו:
ראשו כרת אלעזר וישלך חוצה לנדוף. ראו עבדיו
כי מת אדוניהם וינסו להדוף. ויקח את אחיו עמו

וירדוף

דער ברודער, ענטזעלטע זיך; דיא וואַהרהייט ערקאַננטע יהודה, ריף: „זאמעלט
„גערעכט! בעראַטהשלאַגעט אייך, איהר, דיא איהר פיר דען עוויגען אייפערט
„אייך, איהר גאָטטעספֿירכטיגע פֿירזטען, שירעט דיא שילדע!“ אונד ערשראָק-
קען פֿוהרען דיא געזעטע אַללע אויף. „לאַססט אונז מוטהיג קעמפפֿען, ריפֿען זיא, פֿיר
„אונזרע געמיינדען! דאַס אונזרע טעכטער ניכט ענטווייהעט, אונזרע פֿערדערבער
„ניכט מיט אונז פֿעראמישט ווערדען. ווי? דען בוהלערינגען זאָללען אונזרע שוועסטערן
„גלייך געאַכטעט זיין?“ אַם טהאָרע דעז פאַללאַסטעז, וואָ דער באַזאַהמטע טיראַן
וויטהעטע, פֿערזאַממעלטען זיא זיך. „זייד איר געגריסט, יובעלטע ער איהנען ענט-
„געגען, קאָממט הערריין! ריף ער זיינען לייטען צו: דאַס יעדערמאַן זיך ענטפֿערנע!“
לייטיג טראַט יהודה מיט זיינען ברידערן הערפֿאָר, אַלז קעמען זיא צור פֿערמעהלונגז-
פֿייער; ער נעהערטע זיך, ערגריף דען פֿערדערבענדען שפיער, דער פֿאָר
איהם לעהנטע, ראַננטע איהן אין דעז באַרבאַרען לייב. אלעזר היב דען בעזעוויכט
דען קאָפּף אַב, וואַרף איהן פֿעראַכטליך אויף דיא שטראַסע; דיא דינער ערבליקטען
איהרען טאָדטען הערין, ליפֿען אייליגסט דאַפֿאָן; יהודה נאַהם זיינע ברידער מיט,

זעצטע

יקימו המלות האלה לקול טחינת הרחים, ובלילה לאור הנר, שלא ירגישו בם האויבים, כמאמר רז"ל. יתעולל, מלשון (שופטים י"ט) ויתעוללו בה. מהללת וכו', בת כהן היתה חנה, ודינה בשריפה אם זינתה. מועקה, ענין צרה וכחד. וכלי, ישעיה (ל"ב), והטעם: חושב מחשבות רעות. השרים, כינוי לבני החנית, וראה למעלה מזה ביוצר לשבת ראשון של חנוכה. בחרה

[illegible]

נוֹעַר יַהַרְגוּ קוֹסְטֵנָרִי · מְהוֹרִים נוֹסְדוּ בְּהִתְאַסֵּף עַם
בְּשִׁנּוּס לְהִשְׁתַּגֵּר · קוֹל רֵחַיִם וְאוֹר נֵר : יָעֲצוּ לְבַטֵּל
טְבִילַת עַם בָּזוּי וּמְשִׁסָּה · זָמְמוּ לַעֲשׂוֹת נְבָלָה אֲרוּסָה ·
טֶרֶם תִּנָּשֵׂא לִשְׁכַּב אֶת בַּת יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה :
כִּנֵּס אֶלְעָזָר חַנָּה בַּת סְגָנִים וְחוֹרִים · כִּנֵּס אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם
לְמִשְׁתֶּה שְׁמָנִים מוּבְהָרִים · כִּי כֵן יַעֲשׂוּ הַבַּחוּרִים :
לְוִיַּת חֵן לְעֵינֵי הַקְּרוּאִים רֹאשׁ פָּרְעָה · לַיְינָהּ מָסְכָה
בְּדִמְעָה עַל אוֹדוֹת הָרָעָה · וּכְתֹנֶת הַפַּסִּים אֲשֶׁר
עָלֶיהָ קָרְעָה : מִלֵּל יְהוּדָה אָחִיהָ לָמָּה תִבְכִּי · מַה לָּךְ
אֵפֹה כְּשִׁכּוֹרָה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וְתִשְׁתַּפְּכִי · וַתֹּאמֶר לֹא
אֲדֹנִי אִשָּׁה קְשַׁת רוּחַ אָנֹכִי : נָבָל פֶּן יִתְעוֹלֵל בִּי בְּיוֹם
חֻפָּתִי · נִמְצֵאתִי מְחַלֶּלֶת אֶת אָבִי וּמוֹצֵאת לִשְׂרֵפָתִי ·
וְאָנֹכִי אָנָה אוֹלִיךְ אֶת חֶרְפָּתִי : שִׂיחַת מָרַת נֶפֶשׁ
בִּבְכִי וּבְתַחֲנוּנִים זָעֲקָה · שָׂם אָחִיהָ לְלִבּוֹ וַיֶּחֱרַד

חרדה

ריכטער איבריגגען; דאך, דאס רייגגעזיננטע, אונהייליגע פאלק בעראטהשלאגטע, פערזאממעלטע זיך בייס געריישע דער מיהלען, נאכטס בייא שוואכעם ליכטע · רייני=גענדע בעדער וואללטען דיא פיינדע דעם געשענדעטען פאלק' ענטציהען; אונטער=ליבטער, שענדליכער געדאנקע! יעקב'ס פערלאבטע, יונגפרייליכע טאכטער וואללטען אם פערמעהלונגסטאגע פאן פערדארבענען בעשלאפען ווערדען · דאס פערמעהלטע אלעזר מיט חנה, דער פירשטענטאכטער, זיך; לוד, נאך דער יונגלינגע ווייזע, דיא שטאדטלייטע צום קעזטליכען מאהלע איין. פאר דען אויגען דער געזטע ענטבלעזטע דיא ליבענסווירדיגע ברויט דאס הויפט; איהר אונגליק בעוויינענד, שענקטע דען וויין זיא איין, צעררים איהרען זיידנען ראק · איהר ברודער יהודה שפראך: „ווארום ווייניסט דו? וואס פעהלט דיר, דאס דו וויא בעטרונקענע דיך „ביוגסט אונד טראוערסט?" זיא ערווידערטע: „ניכטס, איין הערר! איין געאנגסטעטע „ביין נור צו זעהר בעדרענגט · דער שענדליכע בובע ענטעהרעט מיך איינעם האכ=„צייטסטאגע איך — מיך ענטווייהעטע איינען געשאנדעטען פאטער, ווערדע צום שייטער=„הויפען געשלעפפט — אונד אך! וואהין זאלל מיינע שמאך מיך אין איר פיהרען?" דער מיטלייטיגען ווארטע, דיא מיט ביטטערן טהרענען זיא אויסערטע, בעהערציגטע

דער

דמות נמר ארבעה כנפים להרשים · ויראני
יי ארבעה חרשים: הראה שנית צפיר גדל ועצם
להתאימה · הקרן הגדולה ורוחות ארבע תחתיה
לקימה · צפונה ונגבה וקדמה וימה: וזה החלם
לעשות במושלי · ויצוו חקוק בקרן השור ובבריתי
אפדני · אין להם חלק ביי: זר מלך עז משסק
וששך · זיהר למשנהו גזירותיו על עמי משך · ויכם
את עין כל הארץ ותחשך: חודש ושבת חשב להפר
חוטא ואשם · חק ויעביר קול וגם במכתב רשם ·
ואמר הם כי לא להזכיר בשם: טכסיסי חפה וברית
נועד

בעלייכנעט · זא רופעט אויך יענער פראפעט (זכריהו): „דער עוויגע צייגטע מיר
פיר אייזטער.“ דאז צווייטע אלז וואהרד דער שטארקע, פורכטבאר גראסטע ציגענ-
באק איהם (דניאל) געצייגעט; פאן דעז גראססען הארנעז שטעללע קאמען פיר אנדע-
רע הערנער עמפאר נאך פיר וועלטגעגענדען, נארד, זיד, אסט אונד וועסט, געריכ-
טעט · איהרע באזהייט בעגאנגען אונזרע געוואלטיגען ווידערזאכער, בעפאהלען,
אויף דעז אכזען הארן, פאן דיא טהירען דער הייזער איינצוגראבען: „ויא (ישראל) הא-
בען קיינען אנטהייל פאן דעם עוויגען אעהר·“ דער שטאלצע קעניג (אנטיאכוס),
פרעכער נאך אלז ששק (קעניג פאן אגיפטען) אונד ששך (בבל), פערליה זיינעם
מיניזטער (פיליפפוס) גלענצענדע ווירדע, דאז מיין פאלק (ישראל) צו דריקקען,
ער ענטלאג דעם הייליגען לאנדע דאז ליכט, הייליגט' אין פינזטערניס עז איין· דאז פעזט
דעז נייאמאנדעז (ראש חדש), דעז רוהעטאגעז (שבת) וואללטע דער זינדער אויפ-
העבען; אויזרופען ליס ער דאז באַרבאַרישע געזעץ, אויך טריפטיך אויפצייכנען:
„שפרעכעט ניט דעז עוויגען נאמען מעהר אויס!“ ווער דען טרויהימעל (חופה) ציר-
טע ווער דעם קינדליכען בונדע (ברית מילה) טריא בליב, דען זאללטע דער שטראַפ-
ריכ·

חמודות, דניאל (ז'), וראה שם במפרשים· ויראני וגו', זכריהו (ב')· הראה וכו', לדניאל
(סי' ח')· להתאימה, ענין תאומה ומורח· אפדני, מלשון אהלי אפדנו (דניאל י"א)· משסק,
שישק מלך מצרים, אשר עלה על רחבעם מלך יהודה (מלכים א' י"ד)· וששך, בבל (ירמיהו כ"ה),
והזכיר הפייטן פה את ששק, להשתמש בלשון נופל על לשון (ווארטשפיל)· למשנהו וכו', ראה
למעלה מזה ביוצר לשבת ראשון של חנוכה, בחרוז ביאור וגו'· הם, ענין שתיקה· וברית נער,
ברית נעורים, שהוא ברית מילה· קוסטינר (קוועסטיאנריוס) בלשון רומי, והוא הממונה
להרוג מחויבי מיתה, בל"א שטראפריכטער· נוסדו, נועצו· בשמם, בשם מתניהם·
להשתכל, לשון חיגור חלוצים לגבורה, מלשון חז"ל: אשה חוגרת בסינרי· קול וגו', ישראל
יקימו

אודך כי עניתני חייתני ולא כליתני. אויבי לא שמחת עלי ומשאול העליתני. ארוממך יי כי דליתני: בנת מרחוק לחק דבר מכון. בטרם תבאנה חדשות אמרת כיון. ועוררת בניך ציון על בני יון. גאלתני מראש מחומר ולבנת פיבסת ואון. גם כי מיון מצולה פועלי און. מכור שאון ומטיט היון: מנורה וחג חוק ושם מנעו לשמור. נתנני חלק שבעה ושמונה הלל לגמור. למנצח על השמינית מזמור. קדוש:

דברת מלכות שלישית חלם חמודות בפירושים.

דמות

אודך דיך, עוויגער, פרייזען איך, דאס ערהערטעסט אונז, ערהיעלטעסט אונזער דאזיין. אונזרע פיינדע ליעסעסט דוא ניכט טריאומפהירען, רעטטעטעסט אויז דעם אבגרונד' אונז; דיך, גאטט, ערהעבען וויר, דען דוא הובסט אונז האך עמ-פאר. אין דער גרויען פארצייט שאן וואורד אים הייליגען געזעצע (תורה) עז אנגע-דייטעט; לאנגע עהע דיא אונטערדריקטען וואונדער ערשינען, אפפענבארטע דיא ווייסאגונג: „איך — גאטט — ערוועקקע דיינע זעהנע, ציון, אידער יון'ז זעה-נע." עהעדעם ערלעזעטעסט דוא אונז, אללמעכטיגער, פאן דער לייאען: אונד ניגען-פרבייט, אין פיבסת אונד אין (אנרים); זא אויך אויז דעם טיפען שלאמע, אויז דער שרעקליכען גרופט, אין וועלכע בעזעוויכטע (דיא גריכען) אונז שטירצטען. דאז געהייליגטען ליכטער (מנורה) אויפשטעלונג, דיא געוויהטען פעסטע, דער געטטליכען געזעצע בעאבאכטונג וואללטען זיא אויפהעבען; דאך, דער עוויגע שטאנד אונז ביא, אונד, וויא אן יענעם אכטטעגיגען פעסטע (סוכות), זינגען וויר דאז פאללשטענדיגע הלל, גלייך דעם זאנגמייסטער אויף שמינית, מיינען געזאנג דעם אללערהייליגסטען.

דברת דיא רעגירונג דאז דריטטען (גריכישען) רייכעז זאה חמודות (דניאל) אים דייטליכען טרויאע דעז לעאפארטען געשטאלט, מיט פיר פליגעלן בעצייכנעט

אודך לחוק וגו', ענין חנוכה מרומז ומסוק בתורה, כמו שדרשו רז"ל מסמיכות פרשת מנורה וחנוכת הנשיאים, שהיה אהרן מצטער, על שלא הוזכר בחנוכת הנשיאים, ואמר לו הקב"ה, שלך גדולה, לחנוכה אחרת אתה שמור. **בטרם וכו'**, נצחון החשמונאים את היוונים גילה האלהים לזכריהו הנביא טרם בואו: ועוררתי בניך וגו' (בסי' ט'). **פיבסת ואון**, מקומות בארץ מצרים (יחזקאל ל'). **חוק ושם**, חוקי האלהים. **חלק וכו'**, לשון המקרא (קהלת י"א), ומוסב על חג הסכות, לפי מדרש חז"ל. **דברת**, אודות ודבר. **מלכות שלישית**, מלכות יון,

תעודות

 רמה
שקצים. לוהטו כעצי קצצים. דועכו כאש קוצים:
קהלים נוסדו מדני. בשנים עשר עדני. רב ריבם יי:
על הושבי סוטני: שפוט כן דיני. אין עוד זולתך
אדני. תאבד כן זדוני. כל אויבך יי: שמור לפי
מלים. הט הקשב קובלים. טירוד נוף ביהולים:
יחיל רוזני בעלים. יציאת יום הלולים. וקרע דין
הוללים. חזות קרא במהללים. מי כמוך באלים:

עזרת.

יוצר לשבת שני של חנוכה.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל. אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי:

אודך

דיא אינזעקטען וואורדען זיא הינגעראפפעט, וויא דירדעזהאלן, וויא דארנענשטרויך אין פלאממע, פערלעהרעט. אים צוועלפטען מאנאטע (אדר) וואר׳ז, דאס זיא זאוומטען נאהזרייכע העערע זיך, נאגעטען וידער אונז הערמן; דאך, דער עוויגע נאהם זיך אונזערער רעכטזאכע געגען דיא, וועלכע בעזעז אונז צו ראכטען, אן, ויא בעשטראפטע בון זיך אונזרע געגנער, אללמעכטיגער, דעם ניאמאנד גלייכעט! נערניכטעזאם, או גאטט, דיא רובלאזען פיינדע אללע! בעוואהרע, עוויגער, אונזרע אונדעז שארטע, נייגע דיין אהר, פערנים אונזרע קלאגען! ויא עהדעם נוף (אגיפטען) דוא טרעקטעזט, ענגזטעטע דיא פעלקער, דיא געננען לאס׳ וויא אן יענעם ערלעזונגזטאגע, דאס דער טיראננען (עגיפטער) אכט דוא בראכעזט, יובעלנדע קעהרע אונז ערבליקקען, דאס דער לאבגעזאנג ערטענע: „ווער איזט אונטער דען אעכטען, עוויגער, וויא דוא?“

פג הסוכות, שהוא קץ תקופת השנה, והיונים בקשו לבטלו, כאמור למעלה׳ מדני, האויבים׳ בשנים וכו׳, זה המעשה היה בחודש שנים עשר, הוא חודש אדר׳ רב וגו׳, שנלחמו חשמונאים את אויביהם, והרגו את ניקנור (ניקאנאר), שר צבא היונים, והוא יום ניקנור, הכתוב במגלת תענית, דיני, האויבים, המדונים ומריבים עם ישראל׳ הט, אזניך׳ קובלים, ענין צעקה יללה בדברי חז״ל׳ טירוד ענין גרוש, בעלים, אליל בעל המזבח׳ יציאת וגו׳, יום יציאת מצרים, שהיללו ישראל לה׳׳ וקרע וכו׳, כאשר נקרע עול ודין מצרים מעל ישראל׳ הוללים, מצרים ההוללים:

יוצר לשבת ראשון של חנוכה׃

צלעי נטוש מדני גלעי. בשר קודש קלעי. מעם
משול תולעי: מדת המם גמלו. כן גמול הוגמלו.
בכוף יאור קמלו. כראש שבולת נמלו: נטיון
רעות נכלו. וכל יוכלו סבלו. כקש יבש אכלו.
כלו בעשן בלו: סוד שם לחלל. תמור רשע
מתחולל. ליום הפך ליל. כבן יגמר הלל: עוז בכן
יתמלל. מפי יונק ועולל. למשבית צר ומתגולל.
כל הנשמה תהלל: פלגו לשבעה חלוצים. וקבעו
שמונה מליצים. נגד שקודת נצים. ותקופת שנת
קצים: ציערו כעקרבי עקצים. וצוערו כנמלי
שקצים

פערהערענדע קריג אויזבראך; דער געוויהעטע בונד דעז פליישעז (ברית מילה)
זאללטע צערשטעהרעט ווערדען אונטער דעם פאלקע, דאז דעם וועהרלאזען
וואורמע גלייכעט. אבער אין פאללעס מאאסע ווארד דען בעזעוויכטען פערגאללטען;
זיא וועלקטען שנעלל, ווא געמעהעטע האלמען זאנקען זיא הין. דיא טהארען! באזע-
האפטען ענטווארפען זיא, דיא זיא ניכט פאללפיהרען קאננטען; פערצעהרעט ווור-
דען זיא וויא דירה שטרוה אין פלאממען. שוואנדען ווא ריך הינוועג. דעז עוויגען
הייליגען, געהייליגטען נאמען וואללטען טיראננען ענטווייהען, אונד אונפערזעהענס
טראף אונפאלל זיא; ער, דער אללמעכטיגע, וואנדעלטע אין העללעז ליכט דער ניי-
דען פינזטערניס, דאראב זינגען וויר פאללשטענדיג הלל. זא ערטענע זיגעזגעזאנג
פאם מונדע דער קינדער, דער זייגלינגע! אהן, דער דען ווידערזאכער, דען
אונטערדריקקער אויזראטטעט, פרייזע יעדע זעעלע! אין זיבען אבטהיילונגען
געטהיילעט, שלוגען דיא טאפפערן (חשמונאים) דען פיינד; זעלטען דיא אכט
פעזטליכען טאגע (חנוכה) איין, דיא אן דען מיט מאנדעלפערציערטען גלאנזען פער-
לישטען לייכטער (מנורה), אן דאז יאהר בעשליסענדע פעזט (סוכות) ערמני-
נערן. אן דער טיראננען, דיא, וויא שטעכענדע זקארפיאנען, אונז פייניגטען!

וויא

(ירמיה ח׳)· ילע, כמו (משלי כ׳) ילע קודש׃ לאיד וכו׳, לשון המקרא (איוב י״ח)· גלע, כמו
התגלע (משלי י״ז)· בשר קודש, לשון הכתוב (ירמיה י״א), והוא מוסב על ברית מילה· קלע,
הענביר· תולע, תולעת יעקב (ישעיה מ״א)· קמלו, לשון יבישות וכליון· כראש וגו׳, לשון
הכתוב (איוב כ״ד)· כטיון וגו׳, לשון המקרא (תהלים כ״ח) כטו עליך רעה וכו׳· נכלו, ענין
מחשבות רשע· תמור, תחת מחשבתו· מתחולל, לשון המקרא (איוב ט״ו)· ומתגולל, הלוחם
המתגולל ומתנפל עלינו· פולגו, נחלקו החשמונאים· חלוצים, מחנות חלוצי צבא· מליצים,
כנגד חשמונאים· שקודת נצים, המנורה שהיתה מהודרת בשקדים וציצים· ותקופות וגו׳,

סג

קודש החרץ· חכמו קלי מרץ· גזור אצבע קרץ·
כותב כתבת פרץ: חבול טומאת שרץ· גן נעול
השרץ· שתוק אסוף הפרץ· ומה ספק ארץ: טסו
תרגולי ילק· ומורי הבקק והבלק· כנץ על צפור
דולק· גוזלי בתר והמלק: יקדו בהבהבי עלק·
הרהר ריב וחלק· עקור מתן חלק· חג ומגורה
דולק: כנוים שפני סלע· הומרו תניני בלע·
לבאי שן ומתלע· תבואות קודש ילע: לאיד הבינו
צלע

ראָטטען, בעראַטהשﭏגטען דיא שנעﭏ הערﭏריקקענדען (גריכען); דעם וואָרד דער פינגער אבגעשניטטען, דער איין (ישראל) דען עהעפערטראַג (כתובה) שריב· טעדﭏיכע אונרייניגקייט וואָﭏטען, אונטער דעם ענטהאַﭏטזאַמען פאָﭏקע, זיא פער: ברייטען; שענדליך געﭏייגטע קינדער זאָﭏטען זיך אנהערען, שאַנדטהאַטען פיט ﭏאַנדע זיך הייפען· וויא היישרעקקען פﭏאָגען זיא הערﭏן, צערשניטטען, פערניכטעטען דיא טרייבענדען ראַנקען; וויא שפערבער אויף שוﭏדﭏאָזע פעגעﭏכען שטירצעט, ווירג: טען זיא, היבען דיא עדﭏע יוגענד נידער· העﭏﭏיש בראַננטע איהרע בעגירדע, צורנט, שפאָﭏטונג (אונטער ישראל) צו ערדעגען· יענעס צוגעגעבענע בעשﭏוסען זיא (שמיני עצרת) וואָﭏטען זיא אויפהעבען, דאַס ﭏייכטענדע ﭏאַמפען פערהעררﭏיכ: טען· זיא (דיא גריכען) עהדעם בערגאייזע גענאַננט, וואַנדעﭏטען איין פאַﭏע: פערשﭏינגענדע אונגעהייער; איט ﭏעווענﭏעהנען צעראַﭏמטען זיא דיא הייﭏיגע נאַכקאָממענשאַפט (ישראל)· אַניגפﭏאַנצע אונגﭏיק בערייטעטען זיא, דאַ דער פער:

ד')· סף רעל, לשון המקרא (זכריה י"ב)· והרעל, מענין כוס התרעלה (ישעיה נ"א)· שודד שעל, ישעיה (מ"ם): מי מדד בשעלו מים· שועל, אשר הועלה על המזבח בכל יום· הקרן, מלשון כלה ונחרצה (ישעיה י')· קלי מרץ, כינוי ליונים, שהיו קלים במרוצתם, לבא להלחם עם ישראל· קרץ, ענין כריתה· פרץ, על שם הכתוב (סוף רות): ויהי ביתך כבית פרץ, וכינוי הוא לישראל· גן נעול, לשון המקרא (שיר ד'), וכינויהוא לישראל הצנועים· שיתוק איסוף, מלשון שתוקי ואסופי דרז"ל, והם בנים נולדים מאבות בלתי מיוחסים, וכענין זה תרגמתי· ספק, ענין הרבה בדרז"ל· טסו, מיהרו· תרגולי ילק, שניהם מיני ארבה. הבקק והבלק· ענין כליון, כמו (נחום ב') ומבוקה ומבולקה· דולק, רודף· בתר, לנתח, כמו (בראשית ט"ו) ויבתר אותם· והמלק, כמו (ויקרא א') ומלק את ראשו· יקדו וכו', היונים בערו בתאוותם כשריפת גיהנם הנקראת עלוקה (משלי ל')· עקור וגו', בקשו לעקור את חג העצרת, שנאמר עליו: תן חלק לשבעה וגם לשמונה (קהלת י"א), כמו שדרשו חז"ל, והיו מדליקין בו מגורות, לשמחת בית השואבה, כנודע· כנוים וכו', היונים שהיו נקראים מתחלה בני סלע, עם לא עזוז (משלי ל'), הומרו והוחלפו להיות תנינים, בולעים גופים גדולים· הומרו, ענין תמורה וחליף· לבאי וגו', בשיני ומלתעות אריות ולביאות· תבואות קודש, כינוי לישראל

(ירמיה

אֵין צוּר חֶלֶף· תַּבְנִית כָּל גּוֹלֶף· לְכוֹשֵׁל חַיִל חוֹלֵף· חַיַּת שׁוֹלֵף: בַּעַר שָׁקַר לְסַלֵּף· עֲמֻדַּת אֶלֶף· מְעַט פִּרְחֵי תֶלֶף· גִּבֵּר מֵרוֹב אָלֶף: גְּמוּצֵי שִׁיחוֹת כָּר· שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה כַּרְכַּר· רְאוּת בְּרֵכוֹת סָקַר· בְּעִנּוּי נֶפֶשׁ נָקַר: דֶּגֶר שֵׁם יָקָר· כָּל הַמַּזְכִּיר יֻדְקַר· וְאָז לְרוֹב הוּפְקַר· מְרוֹד כָּפַר בְּעִקָּר: הֵעֵרִים סוֹד בְּלִיַּעַל· לְהוֹגֵי חֵן יַעַל· מְסוֹךְ סַף רַעַל· חִיְּמוּ הַמֵּרֵר וְהַרְעֵל: וְעוֹד הוֹסִיף מַעַל· לָאֵל מוֹרֵד שַׁעַל· בַּטֵּל עוֹד מֵהַעַל· קָרְבַּן תָּמִיד מוּעָל: זֶרַע

קדש

אין צור דער שעפפער, דעזען שטעללע ניאמאנד פערטריטט, דער דיא גע-שטאלט אללער וועזען בילדעטע, דעם שטרויכעלנדען פערלייהעט ער נייע שטערקע, ענטליהעט דאז לעבען דעם טיראננען· דער טהאר (אנטיאכוס) מיינטע, דאז פאלק צו פערדערבען, דאז דער רעליגיאן בעפליססען וואר; אונד דיא קליינע מאנ-נשאפט דער פריעסטערליכען יוגענד אים טעמפעל בעזיגטע פילע טויזענדע· גרובען וואורדען פאר דען פיינדען אויז געגראבען· אין דרייצעהן ריזזע דורכבאהרטען זיא דיא אויער דעז טעמפעלז; אונד דיא אויגען דער געליבטען (ישראל) בלענדעטען זיא דורך זעעלענפיין· דעז בארבארען בעפעהל וואר'ז, וואר דעז אללמעכטיגען ערהא-בענזטען נאמען נאננטע, וואורדע נידערגעשטאכען; אונד פילע אויזראעליטען מארטע-טען אויז, פילען פאם עוויגען אב, לייגנעטען דיא הייליגטהימער דער רעליגיאן· גנע-היימע רענקע שמידעטען דיא רוכלאזען, געגען דיא פראממען, דיא דער ליבליכען לעהרע (תורה) נאכדאכטען; אישטען איהנען דען טויעלקעלך, פערביט-טערטען, בעטריבטען איהר לעבען· אונד נאך הייפטען זיא פערברעכען ווידער דען עוויגען, דער שאעפפער, מיט האהלער הנד, אימט; זא פערבאטען זיא דאז דאר-בריגנען דעז טעגליכען אפפערז (תמיד)· דיא הייליגע נאכקאממענשאפט אויז לנ-ראטטען

אין צור חלף, תחת, כמו (במדבר י"ח) חלף עבודתכם· **גולף**, ענין חוקק בלשון כשדים, ומוסב על הקב"ה, שהוא חוקק ומצייר תמונת כל הנבראים· **חיל חולף**, מחליף כח (ישעיה מ"ח)· **בער** וגו', אנשים הכסילים· **לסלף**, כמו (שמות כ"ג) ויסלף דברי· **חילף**, למד, כמו (איוב ל"ג) ואאלפך: **פרחי**, פרחי כהונה: **תלף**, על שם הכתוב (שיר ד') בנוי לתלפיות, אשר דרשו רז"ל על בית המקדש, והטעם: ככהנים העובדים בקודש· **גמוצי**, גומות, כמו (קהלת י') חופר גומץ: **שיחות**, גם הוא לשון בור, כמו (תהלים קי"ט) שיחות· **כר**, כרה וחפר· **שלש** וכו', שלש עשרה פרצות פרצו יונים בהיכל, כנודע· **קרקר**, כמו (ישעיה כ"ב) מקרקר קיר· **ברכות**, ברכות, על שם בריכות בחשבון (שיר ז'), כינוי לישראל· **סקר**, ענין ראיה בדברי רז"ל· **נקר**, ניקר עיני ישראל· **חן יעל**, התורה נקראת אילת אהבים ויעלת חן (משלי ה')

ובת כבודה. ברוב עבודה. לבית אמה. תביאנה.
והצפירה. והגבירה. בעיר ציון תקימנה. ומצנפת.
מעלפת. בראש אהרן. תשימנה: והתמיד. אזי
תעמיד. והמנחה. תרימנה. והמרקח. אשר לקח.
ולא ראיתיו עד הנה. והנרות. במנורות. בני אהרן.
יבעירו: הן במחנה. הנבאה והצמאה. אשר תמיד.
לך תיליל. סמוך ידה. בבן הודה. הנקרא. שמו
חכליל. והכניסם. לגן בושם. וחפתם. בהוד תכליל.
והוליכם. ותמליכם. בהר ציון והגליל. וחוק ישר.
אזי יושר. עלי נבל. וגם חליל. ועם אוהבי. שמך
עוזבי. חזון שקר. שוא ואליל. ואום פרוכים. יהיו
ברוכים. וכל רואיהם יכירו: הן במחנה. אל מול
פני המנורה יאירו:

אין

פיהרע דיא מיט שקלאפעניאך בעלאדענע טאכטער (ישראל) אין דאז מיטטערליכע הויז צוריק, ריכטע דיא הערדשטענדע קראנע אין דער שטאדט ציון עמפאר, ועלכע דען גפואונדעננבונד אויף אהרן'ז הויפט! דאן בעשטעהט דאז טעגליכע אפפער ווידער, דאז אנהאלטאפפער דופטעט אין דיא העהע אונד דאז געווירלטע (זאלבען), דאז אונז ענטנאממען וואורדע, דאז ויר ביזהער ניכט מעהר זאהען; אונד אהרן'ז זעהנע לינ־דען אן דען לייכטערן דיא ליכטער ווידער אויף. יא, אין דען וואהנונגען או'ז'וו'. דיא עלענדע, דיא שמאכטענדע, דיא מיאמער דיר קלאגעט, אונטערשטיצע מיהרע האנד דורך דען מיהר פערשפרעכענען (משיח), דעזזען נאמע חכליל איזט! פיהרע זיא איין אין דיא גערטען דער געווירצע, דאס פראכט אונד העררליכקייט זיא דעקקע! פיהרע זיא היין, דאס זיא הערדשטען אויף ציון'ז בערג אונד אין גליל אונד דאז גערעכ־טע געזעץ (תורה) ווערדע דאן גענזונגען, אונד פזאלטער אונד פלעטע בעגלייטען דען געזאנג. דאז פאלק, דאז ליבט דיינען נאמען, גאטט, דאז פערלעטט ניכטיגע ערטייכונגען, דיא געדריקקטע נאליאן, זיא ווערדע געזעגנעט, דאס זיא ערקעננע, ווער זיא ערבליקקעט. יא, אין דען וואהנונגען או'ז'וו'.

אין

והצפירה, כתר המלכות, כמו (ישעיה כ"ח) ולצפירת תפארה: מעולפת, מעוטפת. חכליל, חכלילי עינים (בראשית מ"ט) דרשו רז"ל על מלך המשיח. אוהבי שמך, ישראל האוהבים את שם הקב"ה. ושלל, ענין עלילות והעדר, והטעם: שקר וכזב. פרוכים, ההולכים בגלות בעבודת פרך.

מאורת

שני זתים. נכרתים. בגן נעול יצהירו. לראש
קהתים ואפרתים. שתי עטרות יכתירו. ועל
מנורה הטהורה. כמו נרות יזהירו. הן במחנה.
אל מול פני המנורה יאירו: לבן אפרת ציץ נכרת.
אשר היה כציץ נובל. לבן הומשח. אשר הושח.
כמו אניה. בלי חובל: זכור מראה. אשר ראה.
זכריהו. בעיר בבל: כמו זכרתם. והושעתם. אזי
על ידי זרבבל: זכור זרעם. להושיעם. וגם תקרא.
שנת יובל. ושים אותם. מקום אבותם. היות
הורים. בכל תבל: ומעל יד. איש ציד. טבעתם יסירו:
הן במחנה. ממלכה ממשכה. לעיר ציון תשיבנה.

ובת

שני זתים. אויגען דיענע צווייא עלבייאמע, גענטירלעט אולט, אים פערשלאסס-
נען גארטען (ישראל) ווידער פראנגען, אויגען דיא הייפטער דער
קהתים אונד **אפרתים** דער (יודישען פריעסטער אונד קעניגע) צווייא קראנען
ווידער קרענען, וויא יענע לאמפען, אן דעם לייכטער פאן רייגעם גאלדע, גלענצען,
יא, אין דען וואהנונגען ישראלס פאר דעם אנטליץ דעס לייכטערס (מנורה) שטראהלען!
דעם זאהנע **אפרת** (דוד), דעססען גלאנץ וויא וועלקע בלומע הינשוואנד, דען
געזאלבטען קעניגזעהנען, דיא וויא שיף אהנע רודער היגעשלייערט ווערדען —
זיהנען געדענקע, גאטט, יענעס געזיכט, דאס זכריהו אין דער שטאדט **בבל**
זאה! וויא דוא איהרער געדאכטעסט, איהנען, דורך **זרובבל**, האלפעסט: זא גע-
דענקע איהרער נאכקאממען, היילף איהנען, רופע דאס בעפרייאונגזיאהר הערבייא,
ווענדע זיא אן איהרער פעטער שטעללע, דאס פרייא זיא זייען אויף דעם גאנצען ערד-
באללע, דער געוואלט דער אונטערדריקונג ענטלאגען! יא אין דען וואהנונגען אוי' ה'
א', גיב, צו ווגער, דער שטאדט ציון דיא איהר ענטלאגענע הערשאפט ווידער.

פיהרע

שני זתים מלכות וכהונה גדולה, ושניהן מקודשות בשמן המשחה. **בגן נעול**, לשון המקרא
(שיר ד'), וכנוי הוא לישראל. **יצהירו**, יאירו בהוד פרסם. **קהתים.**
הכהנים בני קהת. **ואפרתים**, מלכי ישראל, בני דוד, שהיה מבית לחם אפרתה. **שתי
עטרות**, כתר כהונה וכתר מלכות. **הושח**, מלשון השוחה לשחות (ישעיהו כ"ה), בחילוף
שי"ן שמאלית בשי"ן ימנית, והוא לשון שייטה, כאניה השטה על פני המים, וקרוב לזה תרגמתי. **מראה**,
וכו', והנה מנורת זהב וגו' (זכריהו ד'), שהוא רומז על גאולת ישראל מן הגלות. **זרובבל**, על
ידו נושע ישראל בזמן בית שני, כנודע. **ממשכה**, מענין ממושך ומורט (ישעיהו י"ח).

והכפירה

כשמעם המולת ההמון· שקדו להקיץ המלך
ולכמון· שזפוהו מת מושכב בארמון: שאונם
נכנע ותברח רוחם· שחחו וחגרו בפחד אבחם:
שוביהם רדפום והכום לפלחם: תמום והרגום
תיתלים· תודות ושיר סימו סגולים· תוקף הנם
קבעו משכילים: תממו הלל לגמור כל שמונה·
תוכן נרות להעלות ברננה· תמיד בכל שנה ושנה:
תאמו היום שבת וראש חדש וחנכה· תפאר
מעניהם מענגה ורכה· תעידך נצח כי לך המלוכה:
יחידך וידידיך סלה פקודך· כל נרמית שגבוך
לבדוך· משבי הדרים והכל יודוך· קדוש:

שני

גען (ישראל'ז), איינטען הייאליך, דען פירזטענלו וועקקען, אונד טאדט ערבאליקטען
זיא איהן, אין פאלאסט ליגענד· איהר ברויזען ווארדע געדעמפפט, איהר אוטה ענט-
פלאהע; געביינגט אין אנגזט, גירטעטען דאז טווערד זיא אום· דיא פערפאלגער
(ישראל) פינגען זיא, טלוגען זיא, היבען זיא נידער· זיא (ישראל) צרשלוגען דיא
פיינדע, ריבען זיא אויך הויפענווייזע; אונד איט דאנקלידערן פייערטען דיא ערקאהר-
נען דאז ערהאבענע וואונדער זיא דיא וויזען איינפיהרטען· איינטטיאאיג ווארד בע-
שלאססען, אכט טאגע (הנוכה) דורך גאנץ הלל לו בעטען; בעטטיאאעט אויזט
דער ליכטער אנלאהל אויך לו לינדען אין פריידען, איאאער, יעדעז יאהר· פערמיי-
נעט זינד הייטע שבת (ראש חודש) אונד חנוכה; זא פערהערליכע, גאטט,
דיזע פייער דען ערלען אונד זאנפטען (ישראל), אונד זיא לייגען עוויג דיך, דאס דיין
דיא הערשאפט איזט. דיינע איינליגען, דיינע געליבטען, געדענקען איאאער דיי-
נער; דיך, דעם ניאאנד גלייכט, ערהעהען זיא, ערקעננען, דאס דוא דער אללי-
אעכטיגע ביזט. זא בעפרייע זיא אויז דער געפאנגענשאפט, אונד זיא דאנקען דיר,
פאלערהייליגטער!

שני

מיכרו· ולכמון, ענין סתר בלשון כשדים· שזפוהו, ראוהו, כמו (איוב כ"ח) ולא שזפתו.
אבחם, חרבם. כמו (יחזקאל כ"א) אבחת חרב· שוביהם, ישראל, לפלחם, לשון בקיעה,
כמו (תהלים קמ"א) פולח ובוקע· סימו, סמנו וספרו· תממו, השלימו החכמים יחדיו· תוכן,
מספר. כמו (שמות ה') ותוכן לבנים· תאמו, חברו יחדיו כתאומים· לבדוך, נגזר מן טלת
לבד, והטעם; יהללוך שאתה לבדך ואין זולתך· הדרים, לשון הדור ויפוי.

לפגמה · קדקדו השכיב וכישן נרדמה : קמו חיש
ופנו לדרכם · קלו רגל מעל מלכם · קדמו וירצו
לאהלי סככם : קרואה יראת יי ומשכלת · קצצה
גלגלתו כראש שבולת · קחתו והביאתו להטיב
תוחלת : ראוהו ולא האמינו לה · רצו לאיש אשר
בקצפו תלה · רחש הוא ראשו באלה : רמש
ההוא גדלו שמחות · רחקו וינסו יגון ואנחות · רודף
ומתנקם כהרף למחות : רקדו וחדו כל הלילה ·
רנן הנעימו לנורא עלילה · רחפם ופקדם בפסות
וחמלה : שחר כהקרין והבקר אור · שאגו בקול
חזק ונאור · שמע ישראל יי לבאור : שודדים

כשמעם

איהן דאַז מעדכען רופען, עז צו ענטעהרען; ער לעגטע אַבער זיין הויפט נידער אונד
שין ענטשלאַפען באַלד. זיא מאַכטען איילענדז זיך אויף, ווענדעטען זיך נאַך איהרעם
וועגע, פֿערליסען שנעללען פֿוסעז איהרען בעפֿעהלזהאַבער; אַללע אייליטען,
ליפֿען אין איהרע וואָהנונגען. זיא (יהודית), גענאַננט: „דיא גאָטטעספֿירכטיגע,
דיא פֿערנינפֿטיגע," היב דאַז הויפט, וויא האַלמענשטיללע איהם (דעם
(האָלאָפֿערנעס) אַב; זיא נאַהם דאַז הויפט, בראַכטע עז (דען איזראַעליטען), איה־
רע האָפֿפֿנונג צו שטערקען; זיא זאַהען עז, גלויבטען איהר ניכט; זיא ליפֿען צו דעם
מאַננע (אַכיור) הין, דען דער טיראַן, אים צאָרנע, הענגען ליס, אונד דיזער ריף:
„איך שווערע! עז איזט זיין הויפט!" גראַם וואַרען יענעז אַבענדז פֿריידען, וויט
הינוועג פֿלאָהען זייפֿצער אונד טרויריגקייט, דאַ דער ראַכזיכטיגע פֿערפֿאָלגער
אויפֿהערטע צו ווירגען. זיא טאַנצטען פֿריידיג דיא גאַנצע נאַכט דורך, זאַנגען ליבליכען
לאָבגעזאַנג דעם פֿורכטבאַר וואַלטענדען (גאָטט), דער איבער זיא שוועבטע, זיא
בעדאַכטע, ערבאַרמענד איבער זיא הינלאַנג. דאַז מאָרגענראָטה שטראַהלטע, דער
טאַג וואַרד העלל אונד זיא ריפֿען לויט מיט שטאַרקער, מעכטיגער שטימע: „הע־
„רע, ישראל, גאָטט איזט איינציג!" דיא פֿיינדע הערטען דאַז געטיממעל דער מעכ־

גען

מוסב על יהודית · כראש שבולת, כאשר קוטפים את ראש שבולת הדגן · קחתו, לקחה את
ראש האָלאָפֿערנעס · לאיש, הוא אכיור הנזכר למעלה · רחש, אמר אכיור · באלה,
בשבועה · רמש, ערב בלשון כשדים · רחפם, מלשון על גוזליו ירחף (דברים ל"ב) · בפסות,
ישעיה (ל"א), וראה שם בבאורי · כהקרין, כמו (שמות ל"ד) קרן עור · ונאור, חזק, כמו
(תהלים ע"ו) נאור אתה · לבאור, לפרש · המולת, כמו (יחזקאל א') קול המולה · שקדו,

מיהרו

להביאה הלך: פץ מה דרכך השמיעיני. פצתה
ממשפחת נביאים אני. פותרים עליך מלכי וקציני:
פתע פתאום בבא מהר. פגוזיך יתצו העיר כפחר.
פסעתי לבשרך לבל תאחר: פורה תדרוך כמו
חמתך. פקוד וזכור את אמתך. פרחי משפחתי
ישרתוך בביתך: צפצף כל שאלתך אמלא. צביוני
אם תעשי מלכלה. צאצאי בית אביך אעלה: צוחה
לו אנני טהורה. צו להעביר קול וגזרה. צורו
מהגיע בעלמה המטהרה: צהל כסוס מזין ומכרכר.
צבאיו במשתה שמנים השכר. צוארו לצוד שתת
נשכר: קפחתו אז שנת תרדמה. קראו לו הנערה

לפגמה

הערן, אונד ער שיקטע, זיא צו האלען. „וואז איזט דיין געזוך? שפראך ער,
„דאס איך הערען!" אונד זיא ערוויעדערטע: „פאם געשלעכטע דער פראפעטען
„בין איך, דיא דיר (דיא גוקונפט) דייטען, איין הערראשער אונד פירזט! פלעצליך
„ווערדען מארגען דער טאג קאממט, רייזען דיינע איוערברעכער דיא שטאדט נידער,
„ויא טעפפערווערק; איך אייטע הירהער, דיר צו פערקינדען, אויך דאס דוא
„ניכט זיימעזט. אונד טריטטעזט דאז דאן דיא קעלטער אין דיינעם גרימע, זא
„בעדענק, ויא איינגעדענק דיינער מאגד, לאס דיא יוגענד איינער פאמיליע דיך
„אין דיינעם פאללאסטע בעדינען!" — „דיין פערלאנגען ערפיללע איך גערן,
„שפראך דער הערשהערער, ווען דוא מאכע וייגערונג, איינען ווילען פאללברינ-
„געזט; דיא נאכקאממען דיינעז פעטערליכען הויזעז העב' איך האך עמפאר"
„איך בין ניכט ריין," זאגטע זיא איהם, אונד ער געבאט, דען בעפעהל אויזצו-
רופען: „היטעט איך, בעריהרעט ניכט דאז פרויענצימער, דאס זיך רייניגעט!"
ויא פייעריגער, שפרינגענדער הענגזט ויהערטע ער, בערייטעטע זיין העער
ביים קעזטליכען מאהלע; זיינעם איגענען האלזע דאס נעץ בערייטענד, בעטייבטע
איט טראנק ער זיך, אונד שטארקער שלאף בעמעכטיגטע זיך זיינער. מאן ליש

איהן

מלא עלומים אחרה להביאה לפניו. פץ, דיבר. פגוזיך, כלי מלחמה אשר שוברים
בו חומות העיר, וממי קבלו (יחזקאל כ״ו) תרגם יונתן: ומגחי. כפחר, חרס בלשון כשדים.
פורה תדרוך, ישעיה (ס״ג). פרחי, נערים בלשון רז״ל. צפצף, דיבר. צביוני, רצוני.
ע, כיה. צורו, הסרו. צהלונו', לשון המקרא (ירמיה ו׳), רמה שם בצאורי. ומכרכר, שמ״ב
(ג״ו). במשתה שמנים, ישעי׳ (כ״ה). קפחתו, גברה עליו. לפגמה, לפגם כבודה. קרואים

כהאזין עליו הגעיר · סח להוקיע כבודו להבעיר ·
סמוך מבא שער העיר: שעף מהר חקריה כאגחיל ·
סייפי בראש זה אתחיל · סניגרון משנאי תמור
השחיל: סכבתני בלילה היא יהודית · סודה
ברוך וטעמה עדית · סוחרה לעמה וליון לפידית:
עיר ויושביה בכושר כחוותה · עלתה ותולך עמה
שפחתה · על ארני השליכה יהבתה: עמדה
בראש מחנות האויב · עליצותיו להפג וחלותיו
לדייב · על ראשו גמולו לחייב: עדי יופיה הגידו
למלך · עלמה שאין כמוה בפלך · ערבה עליו

ולהביאה

פערנאהמ'ז, אונד פאהר דען אונגליקליכען אן; ער שפראך, דאס (אביור), צור בעפעסטיגונג זיינער עהרע, געהענגט ווערדע נאהע אם איינגאנג דעז שטאדטטהא-רעז. „אהרגען, דאכטע דער בעזעהיכט, וואן איך דיא שטאדט איינגענאממען, טריפט „איין שווערד דיס הויפט (אביור'ז) נערזט, דאס עז וואלרדען פיר איינע פיינדע „הערפאהר בראכטע." זיא — יהודית — שילטע אונז אין יענער רעטטונגז-נאכט; זעגענפאלל וואר איהר ראטהשלוס, עדעל איהר זין; שילד וואר איהרעם פאלקע זיא, דען גריכען פערצעהרענדע פלאממע · דיא שטאדטבעוואהנער ערבליק-טע זיא אין טוגענדאיבונג, דאס גינג זיא הין, פיהרטע איהרע מאגד מיט זיך צו דעם עוויגען פערטרויטע זיא איהר שיקזאל · דארט שטאנד זיא פאן דעם איינגאנג-דעז פיינדליכען לאגערז, פערשייכטע דען יובעל, בעטריבטע דיא העערע; בראכ-טע דען לאהן איהרער שולד אויף איהר הויפט. זא ווארדע פאן איהרער שענהייט דעם קעניגליכען העערפיהרער (האלאפערנעס) בעריכטעט, פאן דעם פראווינציאל-אער, דאס זיינעז גלייכען אין דעם לאנדע ניכט האטטע; זיא געפיל דעם פעלד-

הערען

כדיב וגו', כל אלה התוארים מוסבים על אביור המזכר · דוכס, ידוע מדברי רז"ל, והוא מלת רומית דוקס, בל"א הערצאג · ואפיפיור, כמו פיפיורה (ע"ז י"א), בלשון העמים פאפאזש, פאפסט, ופה מתורגם לפי הענין · כביור, כמו (זכריה י"ב) ככיור אש · סח, לשון דבור בדברי חז"ל · להוקיע, לתלות · להבעיר, מענין דבר מבוער בדרז"ל · שעף, כמו (איוב ד') בשעיפים · כאגחיל, כאשר אשרוף לגחלים · סייפי, חרבי · סנגרון, מלה בלשון יון זינע-„גארם, בל"א פערטהיידיגער, ומכאן סטער תמור, תמה · השחיל, לשון המסכה והולאה בלשון כשדים · סכבתני, מלשון סכוך והגנה · עדית, מובחר בדברי רז"ל. סוחרה, מענין צנה וסוחרה (תהלים צ"א) · לפידית, לפיד אש · להפג, כמו (איכה ג') הפוגות · לדייב, לשון עלבון ודאבון נבל · בפלך, במדינה · הללה, פועל יוצא מבנין הדגוש, והטעם

בבלה

השרים והמנהיגים · מעתה יכנסו בנמוסי ערוגים:
משרתיו ומחניו חוצה הנים · מתתיהו ואחיו
פנימה הכנים · מכבי יהודה גבורה השנים:
מואסת כל עץ הדקיר המזנה · מעכו לגמרים רדף
המחנה · מחצם וכלם ויגד לאליפורני: נסע
ויאסוף המונו להקמיל · נח קרוב מציון מיל · נע
לבבי כיער וכרמיל: נרבו העם לשוב למחוללם ·
נאנחים בצום ובבכי כלם · נחמדים מפז הגו
בפלפולם: נבא למלך הגמונו אביור · נדיב יועץ
דכום ואפיפיור · נצרו חקם ויציתוך כביור: סוטן

כהאזין

(דער פֿיינד) שפראך: „דיזע פֿירזטען, פֿיהרער (דעז פֿאָלקעז), נון געהען זיא פֿאָלליג אין איינע געזעללגע איין." זיינער דינער שאַר יאַגטע ער הינויז, פֿיהרטע מתתיהו אונד זיינע ברידער אינז אינגערע היניין, אַד מכבי יהודה אויגירטע שטאַרקע פֿערקייט. אַיט דעם שווערדע שטאַך ער דען וואָללוסטליגג נידער, פֿערפֿאָלגטע דיא שאַר, פֿאָן עכו ביז גמרים, פֿערוואונדעטע זיא, ריב זיא אויף; אונד עז וואורדע דעם אליפורני (האָלאָפֿערנעס) בעריכטעט · דיזער לאָג הערעאַן, זאַמאַעלטע זיין פֿערדערבענדעז העער, לאַגערטע נאַהע, איינע אייטע פֿאָן ציון; אונד דאַז הערץ (ישראלז) ערבעבטע, וויא וואַלדביימע (אים שטוראַע ערבעבען). דאַז פֿאָלק געלאָבטע, צום טעמפֿעל צוריק צו קעהרען, זיא זייפֿצטען, פֿאַזטעטען, וויינטען מאַלעזמאַט; דיא אַנאוטהיג וואַרען, וויא קאָסטבאַרקייטען, זיא דאַכטען נאַך אים שטודיום (דער תורה) · דעם קעניג פרפֿעלייהטע אביור, זיין פֿירזט, דער פֿירזטליכע ראַטה, דער הערלאָג אונד אָבערפריזטער: „זיא (ישראל) בעוואַהרטען איהר געזעץ, צינדען דיך אַן וויא פֿייערבראַנד." דער וויטהריך

פֿערנאַהם

קורה, כמו (איוב ל"א) אעבדנו · והכומים, מלשון יולאת בהגומא בדברי רז"ל, והטעם על החופה · בשקפס, ברלותם · ומתנגים · ענין מחול בלשון כשדים · בנמוסי, לשון חוק ומנהג בלשון יון (נאָאָם) · ערוגים, כמו (תהלות מ"ב) תערוג, והטעם: בנכם קפלה · מכבי, כן נקרא יהודה הכהן, ראשי תיבות מי כמוכה באלים יהוה (שמות ט"ו), שהיו כתובים על דגלו · השנים, כמו וישנם מתניו (מלכים א' י"ח) · מואסת וגו', לשון המקרא (יחזקאל כ"א), וכנוי הוא לחרב, ראה שם בדברי רש"י ז"ל · מעכו לגמרים, שמות ערים · ויוגד לאליפורני, ראה בספר צמח דוד חלק ראשון דף ע"ז · להקמיל, להכריח, כמו (ישעיהו ל"ב) לבכין קמל · מיל, ידוע מדברי רז"ל · לבבי, לבני ישראל · כיער וכרמיל, ישעיה (ל"ב) יער כרמילו · אביור, שם שר בני עמון בגבאת האָלאָפֿערנעס, כאמור בספר יהודית (ה' ה') ·

נדיב

חדש׃ יהודה הסיע כהן הקדש׃ כנתמלא
ספק ושדי חנן׃ כנס לחשמונאי בת יוחנן׃ כנכום
לחפה במשתה להתרונן׃ כל עדיה פחחה הכלה׃
כום מוזגה לקרואי הלולה׃ כבשו פניהם מהביט
צלה׃ כבר שצף האח לעמה׃ כבירים קרואים
פה להנעימה׃ כנגדם איך עמדת בקדשה ערומה׃
למו השיבה יפת יפיה׃ לי איך תיסרוני ברמיה׃
לערל וטמא תשגילוני עריה׃ לבשה רוח או יהודה׃
לבו מלאו גבורה ועודה׃ לחש ויקנא קנאה
כבדה׃ לקט הדם ומיני בשמים׃ להבין כמו
בגיל והנומים׃ להתעות ערל חקו משלימים׃
מרחוק בשקפם מזמרים ומתנגנים׃ מלל אלה

השרים

דעז היילגטהומז׃ דאז אמט (דער גריכען) וואר פאלל, אונד דער אללמעכטיגע ער־
בארמטע זיך: חשמונאי עהעליכטע יוחנן׳ס טאכטער; דיא טרויאונג ווארד פאלל־
צאגען אונד פרעהליך וואר דאז פעזט, אללע איהרע שמוקקע ענטקליידעטע זיך דיא
ברויט, שענקטע דען האכצייטגעזטען דיא גלעזער איין; אונד זיא שלוגען דאז אנגעזיכט
נידער, דאמיט זיא דאז אנטליטץ (דער ברויט) ניכט זאהען׳ הארט וואר דעז ברו־
דערז (יהודה׳ז) צארן געגען זיא, (ער ריף): „פארנעהמע ווארדען היר איינ־
געלאדען צור אנגענעהמען געזעללשאפט, אונד דוא שטעללעזט דיך נעבען זיא שמוק־
לאז, מיינער בעהלערין גלייך! אונד דיא פאללקאממען שענע ערוויעדערטע: „איך וואללט
„איהר דעז טרויגעז בעליכטיגען, אונד מיינעז אונבעשטיטטענן, מיינעז אונרייגען
טענדליכען אווארואנג היגעבבן? דא אוואללטע גייזט יהודה, זיינהערץ ווארד
ערפיללעט, געפעזזעלט פאן אוטה· איס אינגערן ערדעגעט, אייפערטע ער
טהערעז אייפער· אירטען בעכר ער, אונד געוירלבישע פאללערלייא, דאס אלן פריי־
דע וועהגע בייא דעם האכצייטזפעזטע; אונד אירריג גלויבטע דער בעזעזיכט, זיין
געזעלל זייא ערפיללעט; אין דער פערנע ערבליקטען זיא דיא זינגענדען טענצער, אונד

(דער

פר כלבון יון העגעאמן · לגודש , כמו גדוש בדברי רז״ל, והטעם בפלימות · הסיע , כמו (קהלת י׳) מסיע אבנים , וסיעורו , מעקר ובעל את הגזירה. כנתמלא ספק , כאשר נתמלאה סאת היונים , לפרעין עוונתם · פחחה , ענין ערום בלשון כשדים · הלולה , חתונה בלשון רז״ל· צלה , כניה· שכף , מענין בשלף קלף , (ישעיה נ״ד) · לנעומה , נגדה · עגודה ·

קשורה

והריגתם זכור · חנון כרויי בלתך וכור: טפש עוח
מדון מגרה · טפטופי אשר לא ימרה · טמוסי יוני
החי יקרא: טכם זוכר שמו יהודי · טבוח וקרוץ
כמו גדי · טריה ובקורת להכביד בשלדי: טוהר
טבילות מקוה החדיל · טסו קדושים מנשיהם
להבדיל · טרחם סקרת נס להגדיל: יחיד ונשא
שוכן שמים · ימן לכלם מקוואות מים · יען חסידיו
מיהדיו פעמים: יוסיף ידו לתעב המון · ידידות
בית לאיש כזמון · ישכבנה או תחילה ההגמון: יתר
זאת נתקעה לגורש · ירחים ארבעים וארבעה

חדש

געדענקע דיזער פֿראמען אונד איהרער הינריכטונג ; זיא געוואגען דען דיר ערוואר־
בענען (ישראל). איאמער פֿערשטאקטער אוורדע ער, דער נוויטראכט עררעגטע,
(זיין בעפֿעהל וואר): „וער זיינעם אויזשפרוכע ניכט ודערשפענזטיג איזט, דער
„ווערדע, אן דען ביכערן דער גריכען, „דער לעבענדע“ גענאננט.“ ער פֿער־
ארדנעטע : ווער יהודי זיך נעננעט ווירד געשלאכטעט, נערשטיקקעט ווא איין לי־
גענבאק ; מיטערביינע פֿאן דער גייזעל אויסגעטריבען ; זיא זייגע שווערע שטראפֿע ·
דאז רייניגענדע באד דער וואזערטייכע ענטלאג דער טיראן אונז , אונד דיא היי־
ליגען מיינטען, טרעננטען פֿאן איהרען ווייבערן זיך ; אונד דאז , גאטט, זאהעזט איה־
רע איהזעליגקייט, אבטעזט גראסע וואונדער. דער איניגע גאטט, דער ערהאבע־
נע, דער אין דען היאמעלן טראהנעט, בערייטעטע פֿיר אללע וואזערטייכע, איין זיינע
פֿראמען טעגליך נוויא אמהל זיינע איינהייט פֿערקינדעטען. דער פֿיינד פֿערמעהר־
טע זיינע אכטס, דאז פֿאלק (ישראל) אבשיילך לו אכטען ; עווורדע דיא געלובטע
דעז הויזעז דעם אננע בעשטיאמט, דאן בעשלאף זיא איאמער ערזט דער גריכישע
פֿירזט. פֿעזט, וואס טיף געשטעקטער נאגעל, אונד פֿאללקאמען שטאנד דיא אבי־
טיליכקייט פֿיר אונד פֿירציג אמנאטע לאנג ; דאז ריאטע זיא הינעזעג יהודה , פריעסטער
דעז

כרוייוגו', הופע (כ'), וכנוי הוא לישראל · טפטופי, דגורי · טמוסי, בפר בלשונין
טמאים · טכם , לשון תקון בדברי חז"ל , ובלשון יון (טאקטים) · וקרוץ, כמו ירמיה מ"ו)
קרץ מצפון · טריה, מלשון ומכה טריה (ישעיה א') · ובקורת, מלקות, כמו (ויקרא י"ט)
בקורת תהיה · בשלדי , גוף בדברי רז"ל : שלדו קיימת · טסו, ענין פריחה ומהירה בלשון
כשדים · סקרת , ענין ראיה בלשון כשדים · יחיד וגו' מדרש הנ"ל בפסיקתא , שמנעו היונים
מקוואות מישראל, ופירשו מנשותיהם, וזימן להם הקב"ה מקוואות בביתם · ימן, לשון הזמנה ·
ויהדיו פעמים, קריאת שמע של שחרית ושל ערבית · ידידות בית, כנוי לאשה · ההגמון,
פר

רוחו: ומחבת נחושת באור ריתח · ויפשח
הראשון נתח נתח · ועור ראשו חשף בתותח:
זמם להרוג ששת אחיו · זד יהיר בעברת טוחיו ·
זבחם ככבש אלוף בחותיו: זמם אפתה השביעי
קטנם · זהב אעשירך אליו נם · ומנתיך לי
למשנה קונם: זורז העלם הטוב לבחר · זעקה רגני
למה תאחר · זנחתי להשתחוות לאל אחר: חם
ניתר מושל רשע · חזק מכותיו בלי פשע · חתן
הילד ולסובלם שועשע: חזתה הורתם משפטי
בניה · המטה נפשה על ניניה · חלפה ותשבר רוחה
לקוניה: המסי אם גבר מלעכור · חסידים אלו

והריגתם

זיינער גרויזאמען וואוטה · איינע עהערנע פפאננע ליס ער אים פייער ערגליהען, לעגטע דען ערזטען (דער ברידער) צערשטיקקעט דאריין; דעז הויפטעז הויט לעז־טע (דעם געמארדעטען) דאז געשטערפטע מעססער אב: ער בעשלאס, דיא זעקס איבריגען ברידער צו מארדען, דער שטאלצע באַרבאַר אין זיינעם אינגערן וויטהענד; וויא מאן שלאכטעטע דיא געפעססעלטען ער · דען איבענדטען, דען קליינזטען צו פער־לייטען זעהנטע ער, שפראך צו איהם: „מיט גאלד בערייכער' איך דיך; צו איינעם „שטאטהאלטער מאכע איך דיך, דיז שווערע איך דיר ·“ אונד שטאנדהאפט וועהל־טע דער קנאבע דאז וואהרע גוטע, ריף: „טעדטע איך! ווארום זוימסט דו? איך „פערווערפע עז, בעטע פרעמדע געטטער ניכט אן.“ דא ענטבראננטע דער נאכן דעז בעזהאפטען הערשערז, ער פערשטערקטע דער אונשולד מארטער; אונד שטארק וואר דער קנאבע, דולדעטע מיט פריידען · דיא מוטטער זאה דיא ליידען איה־רער קינדער, אונד נידערגעדריקט ווארד איהרע זעעלע אום איהרער נאכקאממען ווילען; אך! זיא פערשיד, אונד איהר גייזט קעהרטע צום שעפפער צוריק · — ניאט אונזערע געוואלטטהעטיגקייט אויך צו, זא בעטריבט אונז דאך ניכט, ערוועגט,

געדענקעט

לעזונות · והביעה, הספר · ותיקים, חסידים בלשון רז"ל · וששפם, כמו (שמואל א' ט"ו) וישסף שמואל, ריתח, כמו (איוב מ"א) ירתיח כסיר · ויפשח, ענין בקיעה בלשון כשדים · חשף, לשון גילוי, והטעם: קלף · בתותח, שם כלי זין בספר איוב (שם) · יהיר, ענין גאוה · טוחיו, מלשון בטוחות (תהלות נ"א) · ככבש אלוף, ירמיה (י"א) · בחותיו, מלשון אחים (יחזקאל כ"ט) · נם, כמו וינאמו נאום (ירמיהו כ"ג), לשון דבור · קונם, ענין שבועה בדרז"ל · חמטה נפשה, כרע נל (ישעיה ט"ו) תרגם יונתן בן עוזיאל, חמט נל , ותרגמתי לפי הענין ·

ברוי

דום כמו האמנתי ואנטשך: דלף בן תשעים שנה
אנכי· החול אלהי במרמה תמליכי· הדרך כלה
ונתתים מקהפכי: הלזה יאחז צדיק דרכו· הבחור
יוסיף אומץ ברכו· הישיש בשורו נהרג בערכו:
העל אלה לא תפקוד· הצפיר והשעיר כחרונך
ליקוד· הראש והרגל הזקן והקדקד: הבט
וזכור את כל התלאה· השינה עדת צולעה
ונהלאה· הלעולמים תזנח ברבת חלאה: ואביעה
עוד מקרה שבעה· ותיקים אחים תמימי דעה·
וקלם באש בשוא נתעה: ועל לא אכלו מזבחו·
וידבקו בעושה תבל בכחו· ושספם נבל באכזריות

רוחו

„ערוואַרטע, אונד איך לאַססע דיך.“ וויינענד ערווידערטע (אלעזר): „ניינציג יאהרע
„בין איך נון אַלט; אונד דאַ רעטהעסט איר, דיא גאָטטעספורכט טריגעריש פערלייגנען!
„ענדע דיינע רעדען דאָך! איך פערווערפע זיא, ענדרע איינע געזיננונג ניכט·“
דאַראַב העלט דער פראָמע אין דער טוגענדפּפאַד זיך פעסט; דיא יוגענד ניממט נאָך
אַן פעסטיגקייט דעס שטאַנדעס, דען גרייז ערבלייקענד, דער ווירדעפאָלל דען טאָד
ערליידעט. אונד דיס אַללעס ווילסט דוא ניכט אַהנדען, גאָטט? ניכט דען לייגענבאָק
(דיא היידניטען גריכען) איט דיינעס גריממעס פלאַממען פערצעהרען, זאָ הויפט,
אַלס פוס, בעדרט אונד טייטעל אללעסאַמט? — אָ שויע דאָך הערנאָב, געדענקע דער
איהזעליגקייטען אַללע, וועלכע דיא געמיינדען דער ערזאָטטעטען, בעטרייגטען
(ישראל) טראַפען, ווילסט דוא עוויגליך זיא פערווערפען; אום דער אענגע איהרער
פערגעהונגען ווילען? דאַס אונגעשיק דער זיבען פראָמען, רעדליך געזיננטען
ברידער וויל נאָך איך דאַרשטעללען, דיא דער אין פלאַטעם געזיבען פערמיררטע, אין
פייער פערבראַנטע. זיא אַסטען ניכט פאָן זיינעם אָפפער, היינגען דעם עוויגען אַן,
דער דען ערדבאַלל אין זיינער מאַכט טראָגט; דאַרום נערפלייטע זיא דער וויטהריך אין

זיינער

דיבב, כמו (שיר ז׳) דובב שפתי · האמנתי, לבלי· דלף, מענין דלף טורד (משלי כ״ז),
והטעם: הטיף דמעות · דחול, לשון יראה בלשון כשדים · תמליכי, תיען לי· הלזה וכו׳,
הצדיק יאחז בדרך צדקתו, ולא יעזבנה, והבחורים יראי ה׳ יוסיפו אומץ ברכיהם, לעמוד בתומתם
ברצותם ישיש, יקר הערך, נהרג בנפש מקבלה על קדוש השם · בשורו, כמו (במדבר כ״ד)
אשורנו · בערכו, ביקר ערכו · הצפיר והשעיר, רומז על מלכות יון, כמאמר רז״ל בנבואת
דניאל (ט׳)· צולעה ונהלאה, זכריה (נ׳)· ברבת חלאה, יחזקאל (כ״ד), וכינוי הוא

לעוונות

יוצר לשבת ראשון של חנוכה:

ביערים הובאתי כבהמות להתע: בכלותו להשמיד
עם ולרפוס · ביאר לשר צבאו פוליפוס · ברית
להעבירי ופסלו לתפוס: גזר מי בחזיר יפגל · גם
מושך ערלה מלעגל · גויתו להשאיר והממאן
מלסגל: גואלו בפת כגו וכאליל חיה · גברו כתומם
שת לשאיה · גדע וכלה נוצרי תושיה: גבירות
שתים בניהם מלו · גלל כן בשדיהן נתלו · גורים
ואמותם ממגדל הפילו: דמו לטנף בזבחיהם
אלעזר · דתו שמר ועוז נאזר · דחויבו דברי האכזר:
הבב דאבתי על נפשך · דרוש אדרוש מבשר קדשך ·

דום

זער לעבען, פערלאנג אונזער פלייש; אין וועלדער ווארדען וויר געטריבען, איררע·
טען וויא ווילד טהיער. ער פאללענדעטע עז, טראט דיא כשלים נידער, וואללטע זיא
פערטילגען; אונד זיינעם העערפיהרער פוליפוס (פיליפפוס) בעפאהל דייטליך
ער, פאן דעם בונדע (געזעטצע), אונז אבצופיהרען, דאס געזעלענדיגטע וויר ערגרייפ-
פען. בעשלוס אפרי, ווער דורך דען גענוס דעז שוויינעפלייטשעז זיך פערווערפליך
מאכטע, ווער דיא בעשניידונג פערלייגנעטע, ווירד ביים לעבען געלאססען; ווער
ניכט דאריין וויליגטע, ווארדע ליבלאס בעהאנדעלט· דיא מיט פערבאטנער שפייזע
מיט אבגעטעטערייא פערונרייניגטען, ווארדען ערהאלטען, דיא אין רעדליכקייט
שטארקען דער פערהעערונג פרייז געגעבען; זא פערדערבטע, נערואללטע דער
טיראן דיא פאלקסמאנגע לעהרע בעו·אהרטען. דער פארנעהמען פרויען צווייא
בעשניטטען איהרע זעהנע, אונד דאראב ווארדען אן דער ברוזט זיא אויפגעקניפפט;
שולדלאזע קינדער, זאמט דען אייטערן, ווארדען פאם טהורמע הערונטער געשטירצט;
מיט איהרען (היידנישען) אפפערן וואללטען אלעזר זיא בעפלעקקען; דאך ער בעוא-
אהרטע זיינע רעליגיאן, גירטעטע מיט מאכט זיך, פערוואהרט מיט פעראכטונג דעז
גרויזאמען פערשלעגע. דער פיינד שפראך: „דיינע פערזאן בעדויערע איך· איך
„פאדרע נור פאן דעם פלייטשע דיינער געהייליגטען אפפער; זא האלטע, וואז איך

„ ערוואהרטע

ויפנם מתניו (מלכים א' י"ח)· בעיר נכבדות, ירושלים· על שם המקרא (תהלות פ"ז) נכבדות
מדובר בך וגו'· ללצן, להלצין וללכת רכיל· לעשן, על דרך יעשן אף (דברים כ"ט)· ויתא,
בא· בפתע, פתאום· להתע, לתעות בדרך· יפגל, כמו (ויקרא י"ט) פגול הוא· גם וגו',
תרגמתי לפי הכוונה· מלעגל, מחכסה הערלה את ראש האבר, ולא יראה עיגול העטרה·
מלסגל, ענין סגולה וחמדה, והטעם: שלא לאהוב אותו· גואלו וכו', לשון המקרא (דניאל
א')· לשאיה, לשממה· גלל, בגלל· גורים, מענין (איכה ד') הניקו גוריהן· דת, דבר

דינו

אודך כי אנפת בי ותשוב· אזנך הטית שועי לקשוב· אויבתי כקש בעלעולת לנשוב: אבינה ואזכרה ימי קדם· אשר קראוני בנכתם אודם· אודותם אגידה ולא ארדם: אשיחה צרות ונקמת אנטיוכס· אבח חסידי ומשיחי נכס· אילי עמי כהקריצוני להרכס: יען ויעד סוסי פלדות· במו רוכבים· שנוסי לפידות· מופת הראות בעיר נכבדות· קדוש: באו אבן פריצים ללשן· בחרי אף המלך לעשן· בעד להכרית שרוצי גושן: בערה חמתו ויתא בפתע· בלע בשרי וחייתי שסע·

ביאורים

אודך דיר דאנקן וויר, עוויגער! דאס צירנטעזט איט אונז, אונד יעטצט נאך (פאן דיינעם צארנע)· דיא נייגטעזט דיין אהר, פערנאהמזט אונזער פלעהען; אונד (צערשטרייעט) וואר דער פיינד, וויא שטרוי אים ווירבעלווינד פערוועהעט· איך בעטראכטע, געדענקע דער שאגע דער פארצייט, וואז אונז טראף, דאס, וויא ראטהע פלעקען, אינדען אונז בעזודעלטען; אויסטענדליך פערקינדע איך עז, אהנע טרעגהייט· שפרעכען וויל איך פאן דען לידען, דיא אנטיוכס (אנטיאכוס), דער ראכעשנויבענדע, אונז צופיגטע· אונזרע פראמאסטן ריכטעטע ער הין, שלאכטעטע אונזרע געזאלבטען, דא דיא טהארען אונזערעז פאלקעז פערלייאדעריט זיך ראטטעטען: דאס זמאמעלטע ער (גאטט) פייריגע ראזזע, פאן פאלמאסטן אויגירטעטען (ענגעלן) געריטטען; דיא וואונדער לייגטע אין דער פערהעררליכטען שטאדט (ירושלים) דער פאלערהייליגטע· פיר וואהר דיא אויזגעסרטעטען (דער יידישען נאלקן) גינגען פערלייאדעריש אוס, פאכטען דעז קעניגז (אנטיאכעס) נאמען אן; זא זאללטען דיא געטילגעט ווערדען, דיא אייגט אין גושן זא שטארק זיך אנהרטען· דעז טיראננען גרים ענטבראנגטע, ער ריקטע פלעצליך הערמאן, צערשטערטע אונזער

אודך בעלעולת, רוח סערה בלשון כשדים· בנכתם אודם, על שם הכתוב (ירמיה ב') נכתם עונך, ונקרא העון אודם על שם שידמו כתולע (ישעיה א')· ארדם, ענין תרדמה, והטעם: לא אתעצל. אנטיוכס, הוא אנטיאכוס עפיפאנעס, מלך יון הרשע, אשר כבר ליארו אל מאוד, ונכלת על ידי חשמונאים, כאשר מספר הפיוט והולך· אבח, הרג ונבח, שלשון לבחת חרב (יחזקאל כ"א), נכס, ענין שחיטה בלשון כשדים· כהקריצוני, קרצו בשיניהם, להלשינני· להרכס, כמו מרוכסי איש (תהלים ל"א)· יען וגו', האלהים יעד והכין מופת ופלא בעיר ירושלים, ונראו מלאכים חגורים חרבות אש, רוכבים על סוסי אש, ומרמיזים על פתרון האות הזה לנסים גדולה, והלכו פריצי העם, והלשינו אותם במלך מלך יון· פלדות, כמו באש פלדות (נחום ב'), שהוא במו לפיד אש בהפוך אותיות· שנוסי, מענין

חֵיל׃ עִיר עֹז לָנוּ יְשׁוּעָה יָשִׁית חוֹמוֹת וָחֵיל׃ פֶּה
פְקִידָה בְּחִנָּם הֵעִירָה בְּרִית יְשֵׁנֵינוּ׃ צֶמַח צַדִּיק קֶרֶן
שָׁנִים תְּחַדֵּשׁ שָׁנֵינוּ׃ תְּהַלֵּךְ מוֹרָא כְּמֶלֶךְ וְאָרִים
נֵטִיל שְׁנֵינוּ׃ אָז יִמָּלֵא רִנָּה שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ׃
חֵין בְּרְבִיצַת פּוּךְ וְסַפִּיר חֵזֶק חֵיק עֲזָרָתִי׃ בְּרֹאשׁ
תְּהַדֵּר וּתְאַשּׁוּר רְהִיטַי וְיָעוּדֵי חֲזָרָתִי׃ וּבְמַעַן שִׁיר
מְטִיבִים כְּאָז בַּיָּם גְּזָרָתִי׃ הַחֲזֵק מָגֵן וְצִנָּה וְקוּמָה
בְּעֶזְרָתִי׃ עזרת

יוצר לשבת ראשון של חנוכה׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עוֹשֶׂה
שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל׃ אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת
מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי׃ אודך

הינטער דעם העהרע נאַמען. יאַ, דיא שטאַדט (ירושלים) מיט אונזערע מאַכט, אויך הייל געגרינדעט איווער אונד פֿאָרווער: דיין אויזשפרוך, עוויגער, בעוואַכטע אונז איין רעסט (אנרים), ערוועקטע דען בונד אונזערער שטאַמפֿעטער (אבות); זאָ שפראָסטע אויך אויס דער גערעכטע (משיח) אונז, היין נאָהער נייע ערנייע אונז דיא פֿראָהען יאַהרע! דאַן ניהעט דאַז עהרפֿורכטבאַר מייגהער, ווי קעניג איט זיינעם געפֿאָלגע ווענדעלט; דאַן זינד פֿאָן דעז געזאַנגעז, דעז לאַבענז אונזערר אונד אונזע רע לונגע: עזטריך פֿאָן עדעלגעשטיין בעפֿעזטיגעט דען גרונד דער געווייהטען האַל לע, טעמפעל, פיכט' אונד ליפרהזזע זינד דיא לאַסטען דעז פֿערזאַמלונגהויזעז (בית המקדש), וואָהין נוריק ווער קעהרען; אונד שענער געזאַנג ווירד אַנגעשטימעט נאָך מיינזט פאָן געטהייליטען אטערע (ים סוף)׃ זאָ ערגרייפֿע, עוויגער, שילד אונד לאַנצע, ערהעבע דיך, אונז צור הילפֿע!

אודך׃

ה״ל עליצלות מצרים׃ פה, דבר פי ה׳׃ בחנם, שם מצרים בספרי הקדש׃ כמלך וכו׳, מתורגם לפי הנחות בלשון אשכנז. וארים, איש עובד בגגים בדברי רז״ל, וכינוי הוא לצדיקים׃ ברביצת, לשון הכתוב (ישעיה נ״ד)׃ חיק, קרקע, כמו ומחיק הארץ (יחזקאל מ״ג)׃ עזרתי, מענין עזרה בדברי חז״ל, והטעם: לשכות בית המקדש׃ גרוש וגו׳, לשון המקרא (ישעיה מ״ח). רהיטי, מלשון רהיטינו (שיר א׳) וראה שם בתרגום הרמב״ן ז״ל׃

אודך׃

כבודך יראה לבחירך כפעלם׃ חלונות מקטינות ומרחיבות כוה וכוה לעלם׃ טעם חוזך יאמן צר ואור להתעלם׃ כי יי יהיה לך לאור עולם׃ יופי מכלל דבירך ישב יסד שתיות׃ כם ושם השלם מהשתמש בשתי אותיות׃ לעבדיך שם חדש כחדשים וחדשה אותיות׃ רנו שמים כי עשה יי הריעו תחתיות׃ מראש אמנה ולפנים גליות משבים כהשחל׃ נקבה תסובב גבר פרק שיר נחל׃ סוד גיהוג עלמות כעלמות תופפות אחר

חיל

הערליכען אַנבליקע, עוויגער, גאָננע דיינען ערוועהלטען איך נאך איהרעם פֿערדיענסטע׃ דיא פּראַכטיגען פֿענסטער (אים בית המקדש) דיא (פֿאָן אינגען) ענג, וועיט (פֿאָן אויסען) וואַרען, ווערדע וויעדער ערהעהעט; דיא פֿערהייסונג דיינער זעהער, (גאָטט,) בעוועהרע זיך: „דאַס קליינערע אונד גרעסערע ליכט (אונד זאָננע,) פֿערשוואונדען זינד זיא; דענער, דער עוויגע, איזט עוויגע ליכטע דיר׃“ דער שעהנהייט קראָנע, דיין אַללערהייליגסטעז, בעזעננע, גרינדע אויף פֿעסטען גרונד; דהרמן אונד נאמען (גאָטטעז) לאָס פֿאָללקאָממען זיא נעננען, דאַס ניכט מעהר געברויכט ווערדע (דער היילגע נאַמע) מיט נור צוויא בוכשטאַבען יה; דיינען דיענערן ערנייע רוהם, וויא נייע (היממעל) נייע (ערדע) אין שפּעטער צוקונפֿט; פֿראָהלאָקקעט, איהר היממעל, ער פֿאָללפֿיהרעט עז, דער עוויגע! יובעלט, דער ערדע טיעפֿען! אונוערהאָלב דער שפּיצע אמנה׳ז (רוהען) דיא געפֿאַנגענען, אויז איהרעם עלענדע געלאַנגען; דאַז שוואַכע וויב (ישראל) וואַנדעלט אין שטאַרקען מאַן, טעגנעט פֿרעהליכעז ליד; געהייאַנים זיטץ, געלייטעט ווירד דיא נאַטיאָן וויא אין איהרער יוגענד, דאַ (אַם ים סוף) פּויקענשלאַגענדע יונגפֿרויען

הינטער

כפו גלוה אמה (שם ע״ו)׃ חלונות, מדרש חז״ל בפסוק שקופים אטומים (מלכים א׳ ו׳)׃ כזה וכזה, במאוד מאוד׃ לעלם, לשון עילוי וגדולה׃ צר ואור, לשון המקרא הוא (ישעיה ה׳), ורלה שם בבואורי׃ כי וגו׳, לא יהיה לך השמש וכו׳ (שם ס׳)׃ שתיות, מלשון השתות (תהלות י״א)׃ כם וכו׳, רומז על מדרש חז״ל בפסוק כי יד על כס יה (שמות י״ד): מלמד, שאין השם שלם וכו׳׃ כחדשים וחדשה׃ בשמים החדשים והארץ החדשה (ישעיהו ס״ד)׃ אותיות, עתידות, כמו האותיות באלוהי (ישעיהו מ״ד)׃ מראש וגו׳, הר אמנה הוא בגבול לפוני של ארץ ישראל, ויותר לפנים ממנו׃ כהשחל, ענין המשבה, מלשון רז״ל: כמשחל ביניתא מחלבא׃ נקבה וכו׳, לשון המקרא (ירמיה ל״א), ותרגמתי לפי הכוונה. נחל׃ לשון זמרה, מענין אל הנחילות (תהלות ה׳)׃ סוד וגו׳, על שם הכתוב (שם מ״ח) והוא ינהגנו על מות, ותרגמתי עלמות מלשון נערות, לפי הגאות פה׃ כעלמות תופפות, לשון המקרא (שם ס״ח), ודרשו

חז״ל

ידוני׃ אומרים ברוך׃ לך קהלות בשבתות ובחדשים
אומרים קדוש וברוך׃

והחיות ישוררו וכרובים יפארו ושרפים ירונו ואראלים יברכו
פני כל חיה ואופן וכרוב לעמת שרפים לעמתם
משבחים ואומרים׃

זולת

אמונתך אמתי רבה׃ בסוד קדושים מתקדש׃ בהציבך ציון ישע בעמוד השחר המחדש׃ גאולים יאמרוך מדי שבת וחדש׃ עדותיך נאמנו מאד לביתך נאוה קדש׃ דרך פרי תואר הת כנגד למאור׃ הלוך השמשות המנורות כנו גבול להאור׃ וסמוך לבוקר אערוג ואצפה לך נאורי׃ כי עמך מקור חיים באורך נראה אור׃ זוהר מקום

כבודך

שוועבענדען, רופֿען: „געפריזען!" אונד פֿערזאמלונגען (ישראל׳ז) פֿאָן רעהפֿ־
אונד נייאמאָנדזפעסטען רופֿען: „הייליג אונד געפריזען!"

אמונתך אמתי איך גרהאַם מיט דיינע טרייע, דער וואַהרהייט גאָטט, אים רעטהע דער הייליגען געהייליגעט; דעז פֿערהייזזונגען הייליגע לייכען שטעללטעזט דיא אונז אויף אים הערדליכען אאָרגענראָטה׳, דאַז טעגליך זיך ערנייעט. אים יעדעם רוהעטאָג׳, אים יעדעם נייאמאָנדע ערהעהען דיא ערלעזעטען (ישראל) דיך; דיינע צייגניזע, אָ וואַהר זינד זיא דיינעם הויזע, דער הייליגען וואָהנונג! געבראוך מיט׳ז, דיא פֿרוכט דעז שענען אָבסטבאומעז, געשטיטעט ווירד זיא אן דיא פֿלאַמע נון לייכטען׳ דיא אָרגענדעאמערונג קעאמט הערביי, דיא פֿלאמען ערלעשען, אונד דורכלויפֿען מיט דעז געביט (דער נאַכט)׃ איך מאַכטעט אויך אונז דער אָרגען, וואָ וויר פֿלעהען, האַררען צו דיר, פֿערלאַנגענזטיגער! פֿירוואַהר! ביי דיר איזט דעז לעבענז קוועללע, אין דיינעם ליכטע שויען וויר ליכט׃ דער גלאַנץ דיינעז

העררליכען

(יחזקאל ח׳)׃ טסים, לשון עופפות בלשון כשדים׃ טפסרי, ענין שררות וגדולה, כמו (נחום ג׳) וטפסריך׃ טפוחים, השמים, על שם הכתוב (ישעיה מ״ח) וימיני טפחה שמים׃ ידודון ידודון, תהלות (ס״ח), ומוסב על המלאכים, לפי מדרש חז״ל׃

אמונתך אמתי יאמירוך, מענין האמרת (דברים כ״ו)׃ דרך, מנהג העולם׃ פרי תואר, כינוי לשמן, על שם המקרא (ירמיה י״א): זית רענן יפה פרי תואר׃ הלוך השמשות וכו׳, אור היום והשמש קרב ובא׃ גבול, גבול הלילה׃ לתאור, לסביב, מלשון ותאר הגבול (יהושע ט״ו)׃ אערוג, כמו כאיל תערוג (תהלות מ״ב)׃ נאור,

כמו

לך אלים אלפי אלפים אומרים קדוש· לך ברקים ברואי בקרים אומרים ברוך· לך קהלות בשבתות ובחדשים אומרים קדוש וברוך: לך גועים גדודי גבוהים· אומרים קדוש· לך דוכבים דגלי דממה דקה· אומרים ברוך· לך קהלות בשבתות ובחדשים· אומרים קדוש וברוך: לך הומים הומי המולה· אומרים קדוש· לך ועודים ועודי ותיקים· אומרים ברוך· לך קהלות בשבתות ובחדשים· אומרים קדוש וברוך: לך זועקים זכי זבולים· אומרים קדוש· לך חלים חילי השמלים· אומרים ברוך· לך קהלות בשבתות ובחדשים· אומרים קדוש וברוך: לך טסים טפסרי טפוחים· אומרים קדוש· לך יקראון ידרון ידרון

לך אים דער אונשטערבליכען איריסדען, דיר, עוויגער, רופען זיא: „הייליג!" דיא שטראהלענדען ענגעל, יעדען מארגען נייא ערשאפפען, דיר רופען זיא: „געפריזען!" אונד פערזאממלונגען (ישראל'ז), אן רוהע· אונד נייאמאנדזטאגען טיאמען אן: „הייליג אונד געפריזען!" דיר רופען מיט דער העהערן וועזען העערע: „הייליג!" דיר זינגען זייזע דיא הימליטען שפירע, רופען: „געפריזען!" אונד : : : דיר רוישעט עז אים געטעזע, רופעט: „הייליג!" דיר זאממעלט זיך דער אנבעטענדען (ענגעל) קאהר, רופט: „געפריזען!" אונד : : : בעטענד רופען דיר דעם הימעלז ליכטשטראהלען: „הייליג!" דיר רופען בעבענד דער השמלים שטערן: „געפריזען!" אונד : : : לו דיר פליגען נאאהר דיא פירזטען אין דען אויגענ־ שפאנטען הימעלן, רופען: „הייליג!" דיר טענען דיא אין טעטער בעוועגונג שוועבענדען

(מ"ד)· עס וגו', תהלות (י"ח)· רסס וגו', ראה בפירוש למחזורים גדולים דפוס ווילהרמרס־ דארף· וכתם וגו', הנקם נידון עם אדם ושוה, כי לא היה לו טענה בשורת הדין, באמרו דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין? כמאמר חז"ל· תר, מלשון לתור (במדבר י"ג), ראה מה שכתבתי בבאורי ליוצר לשבת בראשית בקרוז תיכוי וכו'·

אלים· מלאכי מעלה, כמו בני אלים (תהלות כ"ט), אשר תרגם הכשדי: כתי מלאכיא. ברואי בקרים, מתחדשים בכל בקר, כמו שדרשו רז"ל בפסוק: חדשים לבקרים וגו' (איכה ג')· גועים, כמו הלוך וגעו (שמואל א' ו')· דוכבים, כמו דובב שפתי (שיר ז')· דגלי וגו', על שם הכתוב, קול דממה דקה (מלכים א' י"ט)· המולה, כמו (יחזקאל א') קול המולה, ותיקים, המלאכים· זבולים, כינוי לשמים· חלים, ענין רעדה· חשמלים, יחזקאל

סנהדרין כגבר נעקש ונפתלי׃ לקום עליו עם עקש
התפתל׃ רשם אזכרות בשלו שבעים ואחד
בפרשה׃ מבראשית ועד נוצר ומשנוצר ועד
גרישה׃ כנגד סנהדרין בעלי חקירה ודרישה׃
שנים חטאו ונתחיבו בתורה׃ ונחש עמם שלא טען
כשורה׃ במקום רב ותלמיד הרב ראוי למורא׃ הר
שביעי עלי יציר כי נתן למהומה׃ ועמד כגבור להגן
כחומה׃ ויחנן מול פני מוחל ושכך כעס וחימה׃
חזן כבן נפש בו יושב מכון פרוסים׃ ונחלו לעמו
אשר בצלו חוסים׃ משבחים לשמו כי בו שבת מכל
המעשים׃ קדוש׃ הכל יודוך

לך

„גמר, בוזט טיקקעפֿאָללען אונפֿערזעהנליך.“ פֿערלייכנעט זינד דיא בענענונגען גאָטטעז, אוס דעז אענטשען וואָללען, דייטליך איין אונד זיבליג אמאָל, פֿאָמ מנפֿאנגע ביז לו זיינער ערשאפֿונגזגעשיכטע, אונד עבען זאָ פֿיל אמאָל פֿאָן דאָ ביז (צור געשיכטע) זיינער פֿערבאנונג (אויז דעם פּאראדיעז); דיעז דייטעט דיא צאהל דער סנהדרין אן, דיא טארפֿע אונטערזוכונגען אנשטעללטען׳ ביידע (אדם אונד חוה) זינדיגטען, אונד ווארדען שולדיג ערקלערט דורך דאז געזעץ, דיא שלאנגע איטטאהגען, דיאזיך ניכט נאך אָרדנונג פֿערטהיידיגטע: „אָ לעהרער אונד שילער זיך בעפֿינדעט, דא געציעמט מיר דעם לעהרער דיא עהרפֿורכט.“ דער זיבענטע טאג (שבת) טראטע וועגען דעז ערשאפֿענען (אדם הראשון), וועלכער דער בעשטראפֿונג היגגעגעבען ווארד, שטאנד ווי איין העלד, שיצטע, גלייך איינער מויער, איהן; פֿלעהטע פֿאָר דעם פֿערגעבער, שטיללטע צאָרן אונד גרים. זאָ ערררייכטע איין ליד פֿאָן דיזעם טאגע ער, גער טהראָנעט אין דעם וואָהנזיטצע דער אויזגעשפאנטען (היממעל), פֿערליה נון ערבע איהן (דען שבת) זיינעם פֿאָלקע, דאז אין זיינעם שאטטען זיך שיצעט, זיינעם נאמען לאָבזינגעט, דאז אן דיזעם טאגע פֿאָן אללען ווערקען ער רוהעטע, דער פֿערהעהרליגטע׃

לך

פשוטים במים, מענין השוטה לשחות (ישעיה כ"ה)׃ שבע וגו'׳ זה מספר הדנים בטהורים לישראל, כמו שאמרו במס' חולין (דף ס"ג)׃ עד, יען׃ ולהעלימה, להרבות במספר עלוס׳ יבחוסין, רמזים בלשון רז"ל׃ פוזז ומכרכר, כינוי לדוד, ע"ש הכתוב (שמואל ב' ו')׃ ודוד מפזז ומכרכר׃ הלל וגו'׳ רומז למה שאמרו במדרש תהלים, שבקש דוד המלך מן הקב"ה על בריאת שוטים ומשוגעים ונרעות, והשיב לו, חייך שתצטרך להם וגו'׳ וטווית, עכבים בל"א שפינגע׳ גבלן, ליטס כדרז"ל, וכמו שאמרו, מלמד שנעשה הקב"ה שושבינו של אדם הראשון כגיסה׃ והעטהו וגו', ישעיה

(ס"ד)

וּמִשְׁנֵיהָ לִשְׁלִישִׁית אַרְבָּעָה בֶּאֱמוּנָה · חַ״ן וְצַ״ן וְנוּ״ן
פְּשׁוּטָה מַכְרִיעוֹת לְכַלָּנָה : סְחִי יָם הִשְׁרִיץ שְׁבַע
מֵאוֹת מִינֵי טְהוֹרִים · וְכוֹשֶׁר עָפִים לְאֵין חֵקֶר
מִסְפָּרִים · וְעוֹפוֹת שְׁקָצִים אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים : עֵץ
תּוֹצִיא אֲדָמָה חַיָּה וּבְהֵמָה · שֶׁקֶץ וְרֶמֶשׂ לְהַשְׁרִישׁ
וּלְהַעֲצִימָהּ · וְרִחֲשָׁה יַבְחוּשִׁין וְכֻלָּם לְצוֹרֶךְ הֵמָּה :
פּוֹזֵז וּמְכַרְכֵּר לְכַמָּה שָׁנִים קְבוּעוֹת · שָׁאַל לָמָּה
נִבְרְאוּ שׁוֹטִים וְקַיְוּוֹת וְצִרְעוֹת · הֱשִׁיבוֹ תִּצְטָרֵךְ לָמוֹ
לְיוֹם בְּרִיחָה לִתְשׁוּעוֹת : צִוּוּי פּוֹעֵל כִּגְמַר וְשִׁכְלֵל ·
נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ מִלֵּל · גִּבְּלוֹ וְהִנְשִׁימוֹ וְעֵזֶר לוֹ
כִּלֵּל : קַלָּה כְּנִצְטַוָּה וְהִטָּהוּ לֵב הוּתָל · וְדָנוּ בְּדִין
סנהדרין

טען פֿיער אין וואהרהייט ; זיין עין אונד דאז געשטרעקטע נון רייכען הין פֿיר דיא גאנצע נאכט *). שווימענדע טהירע רעגטע דאז וואססער זיבען הונדערט רייניע גאט־טונגען ; דעז רייכען געפֿליגעלז נאכאל מיט אונטערשאידליך, דער פֿערשבטייטעטן פֿעגעל זינד פֿיר אונד צוואנציג גאטטונגען. דעז עוויגען ראטה שלום אמר"ו, אונד דיא ערדע ברכטע הערפֿאר געווילד אונד פֿיה, אונד ריינעז געווירם, דאז אונטערדריקער אלקאהל פֿארט דויערט ; דאס וואכסטען פֿיזעקטען, קיינעז דערזעלבען וועקלאז ערשאפֿפֿען. יענער טפֿנלענדע (קעניג דוד) פֿראגטע, נאך פֿילען אייגענטליכען יאהרען (דער טעמפֿונג) : „ווארום ווערדען טהארען, ווארום שפינגען אונד וועז־ „פען ערשאפֿפֿען?" איהם ווארד דיא אנטווארט : „דו ווירסט איהרער נאך בעדירֿ־ פֿען אם טאגע דער פֿלוכט, צור רעטטונג." דער ווירקענדע בעפֿעהל (געטטעז) הייטע (אלזא) פֿאלענדעט, דאס שפראך דער עוויגע : „ווירד וואללען דען מענשען שאפֿפֿען אין אונזרער פֿארם." ער בילדעטע איהן (דען מענשען) אויז טהאן, בעז־ געבטע איהן מיט דער פֿערנינפֿטיגען זעעלע, פֿערליה דיא טאוקפֿאהלע געהילפֿין איהם. אין לייכטעז פֿערבאט ווארד איהם, אונד דאך פֿערלייטעטע איהן זיין טייטענדער זין ; דאס ריכטעטע איהן געררעכט דער ראטה (דער אונטערגליכען), אלז איינען פֿער־ קעהרטען, טיקקישען מאן, אן איהם ווארד דער שפרוך בעשטעטיגט : „דו, עוי־
גער

*) דיזע בערעכנונג איזט פֿיר דען אונאיינגעווייהטען שווער צו ערקלערען, אונד ווירדע גראסע ווייטלייפֿיגקייט פֿערארזאכען. ווער יעדאך געניגערע איינזיכט דאפֿאן צו האבען וויגשט, זעהע נאך בפירוש למחזורים גדולים דפוס זולצ־ בערפֿערן

מאורות בתג ודיוקן השוה · ובתבנית יציר כפים
דמו תקן ושוה · ויצאת בחלון אחד דמו פקד וצוה:
יסר הסהר ונהמעט לשעתו · כי הטיח כלפיו ולא
בן אמונת עתו · ונחמו בתנחומי קוטן ולא נתקררה
דעתו: כופר עלי קודש לכן מקריבין המוני · בכל
ראשי חדשים בדת עניני · שעיר עזים אחד לחטאת
ליי: למדים מהם פרחי שושנים · ומנים וקצים
חדשים גם ישנים · והיו לאותות ולמועדים ולימים
ושנים: מחזור הלבנה אותיות מודיעות · בשש
הראשונות ספורותיה ידועות · כתוספת שביעית
לחמה מגיעות: נוהרות שתים משטה ראשונה ·

ומשניה

ער, אים אויפקרייזע, אין דער געשטאלט גלייך, בילדעטע זיא גלייך אין פארם (דעז מענשענגעזיכטעז), דאז פאן דען הענדען (גאטטעז) געבילדעט ווארדע; דאס אויז איינעם פענזטער זיא הערפאר געהען, בעשטיממטע, בעפאהל איהנען דער עוויגע · דאך בעשטראפט ווארד דער מאנד, נור שטעדטע (פאן גרעסע) געמינדערט, דא ווידער דיא פאללמאכט ער מורטע, זיין טרייעז געשיק ניכט בעגריף; דער עוויגע טרעזטעטע אב זיינע קליינהייט איהן, אונד ער וואללטע זיך ניכט בערוהיגען · געהייליגטעז זיהנאפפער ברינגט דאהער אונזרע (ישראל'ז) מענגע דאר אן יעדעם נייאמאנדע, נאך דעז געזעצעז איינהאלטע, איינען ציגענבאק צום זינדענאפפער, דעם עוויגען · דורך זיא (דורך זאננע אונד מאנד) ערלערנען דיא דען בלוהענדען ראזען גלייכען (ישראל) דיא בעשטיממונג דער צייטפונקטע נייא אונד אלט; אלז צייכען דיענען זיא איר צייטען, טאגע אונד יאהרע · דיא באהן דעז מאנדעז מאכען דיא בוכשטאבען (נאך איהרער אורדנונג) בעקאננט, דורך דיא זעכז ערזטען ווערדען דיא צעהלונגען (זיינעז מאנאטעז) ערקאננט; דאז פיגעזט דען זיבנדען בוכשטאבען הינצו, אונד דיא בערעכנונג דעז זאננענלויפעז איזט ערריכעט. איבריג בלייבען צוויא פאן דער ערזטען רייהע (דער בוכשטאבען) אין דער צווייטען אונד דריט=

טען

צ"א האפפעלגעשטאלט · ובתבנית וגו', הגמ' והירשים להם דמיון מה לצורת פני אדם, וכמו שאמרו חז"ל · יסר וכו', מדרש רז"ל, שאמרה הלבנה לפני הקב"ה, רבונו של עולם, אי אפשר לשני מלכים וגו' · הסהר, הירח בלשון כשדים · כופר וכו' · כמאמרם ז"ל: אמר הקב"ה, הביאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח, שנאמר (במדבר כ"ט): ושעיר עזים אחד לחטאת לה' · מחזור וגו' · הפייטן רומז כה על חשבון מחזורי חמה ולבנה, ואין להאריך · סהרים, הרגים

הבעים

בתלמידיו· וראיה לדבר קורא אני אליהם יעמדו יחדו: התרחבו לאין די רקיע הוד דירתו· קשבו דייכם ורהו על אמירתו· עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו: ואז פלג והחצה שעולים המדודים· מחציתם השיא ועלם לכבודים· הם המים הטהורים אשר לזרק עתידים: זד יתרם וצוח כבודי לכלימה על מה· אעלה על במתי עב ולעמיתי אדמה· ותלהטהו אש אוכלת ונכבש היא הרומה: חדש פני אדמה בעצי פרי ודשאים· וגזר על העץ למינהו ולא על הדשאים· ונשאו בעצמן קל וחומר ויצאו מיני דשאים: טבע שני

מאורות

סיוען; בעאייס פיר דיזע איינונג: „איך — גאָטט — רופֿע איהנען (הימעלן „אונד ערדע), גלייך שטעהען זיא דא"· אָהנע ענדע דעהנטע זיך דיא וועלבע= בונג, דעם עוויגען פראכטפאַלאַסט זיינער וואָהנונג; דאַ פערנאַהם זיא: „עס איזט גענוג!" אונד בליב ערשראָקקען שטעהען אב זיינעם וואָרטע· דיא פֿירמאַמענטסזייַלען בעב= טען, ערשטאַררטען פאָר זיינעם דראָהען· דאַ טהיילטע ער אין צוויא אבטהיילונגען דיא איט אַבֿמאַס געמעססנען (וואַססער); דיא העלפֿטע ערהאָב ער אין העהערן רעגי= אָנען, אירדיגטע זיא, דאַס רייגע געוועססער זיא זיינן, בעשטיממט, (איינסט אי= בער דיא פֿרעוולער) געשפרענגט צו ווערדען· עמפעררט ריפֿען דיא (אייף ערדען) געבליבענען (וואַססער): „ווארום מינדער אין שמאך אונד עהרע? לאַססעט אין דיא האָהען וואָלקען אונז שטייגען, אונזערן (היממלישען) געפֿעהרטען גלייכען!" דאַ פֿלאַמ= טע פֿערצעהרענדעס פֿייער, דריקקטע זיא נידער, אונד נאַך אורדען (אין ברונ= נען קוועללען) זיא· נייא שמיקקטע גאָטט דער ערדע אַנטליץ איט פֿרוכטביימען, איט גראַזגעוועקסען. דען ביימען בעשטיממטע ער פֿערשידנע גאַטטונגען; ניכט דען גראַז= זען; דאָך דאס גראַז שלאָס פֿאָן דען ביימען אייף זיך זעלבסט, אונד פֿערשידנע אַרטען גראַזע= זער שפּראָססטן הערפֿאָר· דיא נאַטור דער ביידען (היממלישען) ליכטען אכטע=

ער

בעולם, היה מרמיב וגו' (שם)· דייכם, מאמר האלהים: „די לכם!" ורהו, מענין ולא תרהו (ישעי' מ"ג), שהו' לשון כחד· עמודי וכו', לפסוק המקרא (איוב כ"ו)· שעולים המדודים· ספים אשר מדד האלהים בשעלו (ישעיה מ')· הם וכו', על המים העליונים אמר יחזקאל (ל"ו) וזרקתי עליכם מים טהורים, ע"פ מדרש חז"ל· וגזר וגו', מאמר רז"ל בפסוק ותוצא הארץ וכו', שנשאו הדשאים קל וחומר וגו'· בחג, מענין חוג הארץ (ישעיה מ')· ודיוקן, לשון יון היא מיקונא כנ"ל

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל· אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי:

אלהינו אלהים אמת· ותורתו אמונת אמת· אמנם ראש דברו אמת· וסופו מוכיח על האמת· ומעמיד יסוד העולם על הדין ועל השלום ועל האמת: בן מקדמי קדם על עצת תושיה· היתה כתובה בזרועו הנטויה· כי לא נבראת טס זהב ולא עור בהמה וחיה: גלל אופל וחושך מפני פקיעת האור· כאשר כי נתעלה על כל גיה ומאור· גנזו והאסימו לעוסקים בתורת אור: דוק וחלד צוה כמלך על עבדיו· ונבראו בבת אחת כהכריע נשיא בתלמידיו

אלהינו אלהים דער וואהרהייט גאטט איזט אונזער גאטט, זיינע לעהרע עוויגע וואהרהייט; פירוואהר! זיינע ווארטעז אנפאנג איזט וואהרהייט, דעזזען ענדע דייטעט דאז וואהרע אן· ער בעפעזטיגטע דען גרונד דעז וועלטאללז אויף רעכט, אויף פרידע אונד וואהרהייט. פאר דער דינגע אנבעגין דאכטע ער דען ראטה דער וועזענטליך פאללקאממענען (תורה), דיא געשריבען וואר אויף זיינעם אויזגע-שטרעקטען ארמע, דאס קיינע גאלדבלאטטע ערשאפפען וואר, קיינע הויט דעז פיהעז, דער טהירע· דונקעל אונד פינשטערניס וועלצטע ער הינוועג פאר דעם דורכברעכענ-דען ליכטע: אונד אלז ער זאה, דאס (דאז שעפפונגזליכט) ערהאבען וואר איבער אללע שטראהלענדע לייכטען, דא בעוואהרטע ער עז, אין פערבארגענעם טהאלע, דענען, דיא אין דער ליכטפאללען לעהרע זיך בעשעפטיגען· דעם היממעל אונד דער ערדע בעפאהל ער, אלז קעניג זיינען דינערן, אונד גלייך ווארען זיא ערשאפפען, וויא דער ערהאבענע לעהרער (רבי שמעון בן יוחאי) פערמיטטעלטע אונטער זיינען שילערן

אלהינו אלהים טס, טבלא, למקוק עליה· פקיעת, ענין בקיעה כדברי רז"ל· כשר, כאשר ראה· כי וגו', רומז אל מדרש חז"ל: כשראה הקב"ה האור שנברא בששת ימי בראשית, שהי' מעולה וכו', גנזו לצדיקים לעתיד לבא· גיה, כמו יגיה אורו (ישעיה י"ג)· והאסימו, מענין באסמיך (דברים כ"ח)· דוק, השמים, ע"ש שכתוב (ישעיה מ'): הנוטה כדוק שמים· וחלד, הארץ, מלשון כל יושבי חלד (תהלות מ"ט)· נשיא בתלמידיו וגו', הוא רבי שמעון בן יוחאי, שהכריע בין בית שמאי ובין בית הלל, שזה אומר שמים נבראו תחלה וכו', (חגיגה פרק אין דורשין)· שהכריעו וכו', בשעה שברא הקב"ה את העולם

רַחֲמָיו וְלֹא כֶּחָצִיר קָמֵל · טְרִיָּה לְרֶטְיָה יְגַלְגֵּל בּוֹ
כְּאִזְמֵל · גֵּם בְּתוֹךְ גֵּם יְנוֹסֵס חוֹמֵל : יְצוּרָיו חַיָּבִים
לְהוֹדוֹת הֶסֶד גּוֹמֵל · גַּלֵּי יָם יוֹרְדִים וְנִכְנָסִים לְנָמֵל ·
דֶּרֶךְ תּוֹעִים יְיַשֵּׁר יַעַר וְכַרְמֶל · לְבוֹטִים יְרַפֵּא וּמַתִּיר
חָבוּשׁ וְעָמֵל : בִּין וּשְׁמוֹר אֵלֶּה עַם חָכָם · תָּר בְּנוֹף
מַכְאוֹבָם וּבְכוֹשֶׁר מִשְׁכָּם · וַיַּנְחֵם לָבֶטַח וְיָם כִּסָּה
פּוֹרְכָם · רַגְלָם הַמִּדְבָּרָה וְאַרְבָּעִים סִפֵּק צָרְכָּם :
חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם מְיַחֲלָיו לוֹ קוֹיִם · סֹלּוּ לָרוֹכֵב
בָּעֲרָבוֹת מְכַלְכֵּל יְהָבִים · הוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ מוֹחֵץ
רְהָבִים · כְּעַל זֹאת דָּרְצוּ וְשַׁבְּחוּ אֲהוּבִים :
ברוך

פֿעלזיגען, נאהע מיט זיין ערבארמען, לעמט ניכט, וויא גראז, זיא אינוועלקען · ליטערבייזע, פֿלאסטער, ביידע דורך דאס זעלבע מעזזער בערייטעט; ערהאבענע וואונדער אין וואונדער לייגעט ער, דער אללערבארמער. דער געטעסטע פֿאליכט איזט, דעם דאנקען, דער גנאדע שפענדעט · דיא אין מעערעז אבגען טיאעלן ליפֿען אין דען זיכערן האפֿען איין; אירירענדען באהנעט ער וועג דורך וואלד אונד גע-פֿילדע, היילעט דיא ציבען, בעפֿרייעט דיא געפֿאנגענען, דיא אין עלענד שמאכטען · בעגרייפֿע, בעוואהרע דיזעס, ווייזעס פֿאלק (ישראל)! דער עוויגע זאה איהר לייד-דען אין נוף (אגריים), פֿיהרטע זיר גליקליכען לייט דיא הערויז. זיכער לייטעטע ער זיא, דאס אעהר דעקקטע איהרע אונטערדריקקער; דורך דיא וויסטע פֿיהרטע ער זיא, רייכטע איהנען פֿירציג יאהרע לאנג איהרע בעדירפֿניססע · זייד שטארק, פֿעסטען מוטהעס, דיא איהר צו איהם האפֿפֿט, זיינער הארדעט! פרייזעט איהן, דער דורך דיא עטהערוויסטע פֿעהרט, דיא טיקזאלע לענקט · דאנקעט זיינעם היילגען נאמען, דער דען שטאלץ נידערדריקקט: וויא דאמאלס (אם ים סוף), דא וואנגעפֿאללס דיא געליבטען פריזען ·

ע"ש הכתוב (ישעיה ל') דבשת גמלים, רלה שם בגאורי · ואמל, חלש, כמו אומלל אני (תהלים י') · קמל, ענין יבשות, כמו וסוף קמלו (ישעי' י"ט) · לרטיה, תחבושת על המכה · באזמל, שלשון חז"ל, והוא תער קטן, מחודד מאוד, החותך בבשר, ובלשון יון (טאילע) · ינוסס, מענין להתנוסס (תהלות ס') · יצוריו וגו' · רומז על מאמרם ז"ל: ארבעה צריכים להודות, יורדי ים וכו' · לנמל · מדברי חז"ל, והוא מקום שהספינות נכנסים שם, בל"א האפֿען. וכרמל, כמו והכרמל ליער (ישעיה כ"ט). לבוטים, כמו שפתים ילבט (משלי י') תר, רלה הקב"ה, והוא מלשון ויתורו את הארץ (במדבר י"ג) · ובכושר משכם, ע"ש הכתוב (תהלות ס"ח): מוציא אסירים בכושרות · פורכם, מצרים, אשר עבדו בישראל בפרך · רגלם, נהל אותם · וארבעים, שנה · מכלכל יהבים, לשון הכתוב (תהלות נ"ה): השלך על ה' יהבך, והוא יכלכלך ·

המכות אשר הכתי רב המרצע · צור מדות שונות טרם הקציע · כון מטלת מקציע · ואספלנית הציע: קשר קמיע מומחה ולחישות מעלות · דברו ברוק ומהימן כמה מעלות · רופא אמן לו נתכנו עלילות · אשר בידו נרתק רב תעלות: שקצתי הוי משבשת מרוב בושת · טעונה כלמות ורוק מני דבשת · תבוע אשית עד יבושת תתבושת · אחר המכה צדקה לך תלבושת: שפוט לטרוף טרף עיניו תצפינה · לא לשחת בריותיו דרכיו תרפינה · מתוך דין לרחם מדותיו תסבינה · הוא יכאיב ויחבש ימחץ וידיו תרפינה: המפליא לעשות עם בריא ואמלל · קרובים רחמיו

ענטוויקלונג נאך, דער ליידען פֿלעגען, מיט דענען דער זעלבסטגענוגזאמע אונד שלויג די פֿעהר דער טעמפעל אין פֿערטילגונג, פֿערדיענטע אלמסטע פֿונ פֿערוואונדעטע, אבער מאכטע וענדער פֿערבאנד צוגעשניטטען, פֿלאסטער שאן בערייטעט, היילזאם, דיא בעוועהרטע אנהענגזעלטעל, דיא טרעפֿליכע שפריכע, ווירקט גשטעטעט פֿרט, אפֿהראכט ערפראָבט, איבער אללע ערהאבען; דער ערלעטע פֿאלקאמע ענגזעטער, איהם איזט דער טעטען צופֿערלעסיגקייט, אין זיינער האנד דיא פֿרלאַ ציינבינגע מיט דען ווירקזאמסטען מיטטעלן. מיר ווירד איבערדריסיג דעז אמנגעלפֿאנגען, דעז פֿיאאער שאנדליכען לעבענס, געשמעהעט, מיט שפייכעל אוהר בעלאדען, אלז מיט לאסטען דאז קאמעל · געבעטעט פֿרדנען וור נון, ביז מאנבע אונדרע אונדען טראקנעט; דאך הייליגזט דיך יא אין גערעכטיגקייט, גאטט, וואן דאז גנא-שלאגען האזט · שונעט דעז עוויגען אויגע, היינראפֿענד צו ריכטען? — ניין זיינע געשעפֿטע טעטבען, אויפֿרייבען, איזט זיין וועג ניכט · פֿאן טרענגע אין ערבארמונג איבערגעהען איזט זיינע ווייזע; ער זענדעט דען שמערץ אונד דיא לינדערונג, פֿערוואונדעט, זיינע האנד היילעט · דער וואונדער טהוט דעם געזונדען, דעם הייל-
פֿעלגען

פגלתה לנו ע״י הנביאים · לא חלתה, לא תחלה · המרצע · בנין הלעת מסבבות · המרצע בנוי להקב״ה, שהכל נכנעים לפניו, כעבד הנרצע · הקציע, מענין הבית יקציע (ויקרא י״ד). ובטעם: מיקן · מטלית · סודר לחבוש את המכה · ואספלנית, לשון רומי ולעניום בלשון אשכנז פֿלאסטער · קמיע, מדברי רז״ל, והוא אשר תולים בצואר החולה לרפואה, בלשון רומי אמולעטום, בל״א אנהענגזעל · ולחישות, לחש לרפואה · נרתק, לשון יון נארטהעקן, בל״א פֿרנצייבכזע · תעלות, רפואות, כמו תעלה אין (ירמיה ל׳) · מני דבשת יותר ממשא הגמל,

חיתם לא פוסקת· כפחם לגחלים ועצים לאש נסוקת· יריעותיך שכני בשכונה לא נזוקת· וספרי רפואתך מה תיגעי עוסקת: כללי יפיך במכה לא שולטת· בוחן אם תבקשי השלוה מוחלטת· לבת לבי אף כי קולטת· קרבתך לי טוב חולטת פולטת: מה לי ולכם מחן הרגל· אף לנו התגלגל· נעים וטוב מה מתוק מתרגל· מצוי לרצוי אב לבן יפרגל: ספירת החשבונות אף לפי כלתה· וארוכת בת עמי לא עלתה· ענין הכה לו מצבת גלתה· תאות נפש חכת דוד לא תלתה: פתגם זה תרתי בלבי המצע·

המכות

בענולענגליך איזט ניכט מיר: „איהר, וויא גלימענדע קאהלען דורך דען בלאזעבאלג, „ווא האלץ אים פייער פערלערט, זא שלאגעט דאך, אין אונטעדליכער נאכבאר־ „שאפט מיינער וואהנונגען מיך! וואס איהעט איהר מיך, זוכעט נאך אין ביכערן דער „היילקונדע? דער טענהייט קראנקע ווירד מייך, קיין שלאג טריפט מייך אעהר, „שאלט איהר נור פריפען, אונד געוויס מיט דער פרידע מייך." אונד נאגעט חויך ברעננענדער שאער) אן אויזערם הערצען, זא מייזערן וויר דאך בעשטיאט: גוט מיזט, דיר, גאטט, אונז נעהערן! וואס האבען איט מייך ויר געאיין? ווארום אונטער מירעם פאניר אונז לאגערן? — מיך וויר בעשטנגען אונז אין אונזערם קרייז, פאנגע נעהם, גוט, אלס זינד דיא געוואהנטען לידען אונז! אין פערזעהנונג ואנדעלט אונ־ זלע, גייזוועלט פאטער דען זאהן. ואהל מיזט דיא בערעכנעטע לייט לו ענדע, אונד נאך אונזערער פאלקעז היילונג ניכט געדיהען, דאך, פעזט שטעהעט עז, אין יענער פראפעלייהונג ענטהאלטען: „האררעט זיינער!" אונד אונזערער זעעלע לוזט, דיא ליבע נון פאלגיטיגען, ווירד ניכט געשוועכט· דאראום פארטע אים גייזטע איך דער

ענטוויקלונג

אחשבה לדעת אנוש, לשון מכאוב, כמו ויאנש (שמואל ב׳ י״ב)· **גאו**, עברו, כמו (תהלות כ׳) גזפיש· **סורחו**, ענין כליון ואבדון, כמו (ירמיה מ״ט) נסרחה חכמתם· **מונים**, כמו ולא תונו (ויקרא כ״ה)· **הוגיון**, ענין אוקורסעה· **זאת וכו׳**, דברי האומות על ישראל· **לה וכו׳**, גם זה דברי האומות. **חתעל וגו׳**, לשון הכתוב (יחזקאל ל״א)· ידושן, ידוקן בגרי ובומן· **כפחם וכו׳**, מאמר האומות אל ישראל· **מוחלטת**, עד פה דברי האומות· **לבת**, להבת אש· **חולטת פולטת**, אלה מקליטים אנחנו ומפליטים הדברים מפינו· **מה וגו׳**, דברי ישראל אל האומות· **מחן הדגל**, לקנות על הגלבסי· **מתרגל**, בכרות הרגילים לנוח עלינו· **מצוי**, לשון לריב ולמלה (ישעיה כ״ח)· **יפרגל**, מדברי רז״ל בויקרא רבה: מה לך לוקה בפירגול, והוא לשון לעוין, פרגעלן, בל״א גייסלן· **וארוכת**, רפואה· **גולתה**,

נגלתה

וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרֵרוּ וּכְרוּבִים יְפָאֵרוּ וּשְׂרָפִים יָרֹנּוּ וְאֶרְאֶלִּים יְבָרֵכוּ
פְּנֵי כָּל חַיָּה וְאוֹפָן וּכְרוּב לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם
זולת מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים׃

אֲהַשְׁבָּה לָדַעַת עָמָל וּדְבָרִים יְגֵעִים׃ לָמָּה
כְּאֵבִי נֶצַח אֱנוֹשׁ מִמַּרְגּוֹעִים׃ בְּרִית
כָּאִים יִסּוּרִים וּנְגָעִים נוֹגְעִים׃ וּרְשׁוּת רוֹפְאִים נִתְּנָה
לִנְגָעִים פּוֹגְעִים׃ גָּזוּ גַּם נִגְנְזוּ מְבַשְּׁלֵי הַסַּמָּנִים׃ סָרוּ
אַף הֵסִירוּ סוֹרְחוּ הָאֻמָּנִים׃ דַּרְכִּי בְּנִסְתָּרָה אֵרֵד אֵצֶל
מְמוּגִים׃ מִתְאַוָּה שׁוֹאֶלֶת מְצוֹא תְּשׁוּבַת מוּגִים׃
הַשַּׁאֲנַנִּים בֶּטַח וּבַעֲמַל אֱנוֹשׁ אֵינֵימוֹ׃ וְעִם אָדָם לֹא
יְנֻגְּעוּ אוֹנֵימוֹ׃ וּבְרִיאִים כִּמְרִיאִים יָצָא מֵחֵלֶב עֵינֵימוֹ׃
יַבִּיעוּ רַע וָמַר עִנְיָנֵימוֹ׃ זֹאת הָעֵזָה וּמִצְחָהּ לֹא
בֵּישָׁן׃ לָהּ לָדַעַת רַק הַדָּת לִישָׁן׃ הֲתוּל שׁוּם הַוּשָּׁם
וְנֶגַע יְרוּשָּׁן׃ וְהַכַּמֶּה שָׁנִים יָשָׁן נוֹשָׁן׃ טָעוּת אַחֲרֵיהֶם
חיתם

אהשבה לדעת אײנען איהזעלגקייטען דענק' איך פארשטענד נאך , אײנען
פלאגענדען שיקזאלען , ווארום דויערט איאאער אין שמערצן ,
אין ליידען ׃ דאס דיא רוהע איר רויבט ? וואהל קאאמען נאך געטטליכעם בעשלוססע
שטראפגעריכטע , טרע פען קוואלען איין ; דאך מיט ערלטען פאלואכט ערטהיילטע
גענגען איבלע נאפעללע . פירחונז אבער זינד דאהין , ענטנאמאען דיא היילמיטטעל
בערייטעטען , היימוועג זינד זיא , זיא אמגגעלן , זינד אין פערפאלל געראטהען , דיא
איילקינדיגען אללע ׃ פערטשלדרט מיט אונז דער וועג , אונד מיר ערטייכען פאר דען
פארגעזעלטען (וויזען) ; איר אנדרעלן אונטער איהנען אוואהער , פערלאנגען פכטי-
אארט לו פינדען פיר דיא הענו געלדען ׃ זיכער רוהען זיא , אענטליכען ליידען טריפפט
זיא ניכט ; ניכט וויא אנדערע ערדענזעהנע אערדען אום איהרע אונרעכטע איללען
זיא בע שטראפט ׃ פעט זינד זיא , געמעסטעט פיא גלייך , איהר אויג' פאן אונ-
סלוט הערפאר געטריבען ; איבען מיט איהר רעדען , באהייט איהר גאנלנע וועזען ׃
„ פ'ריקן , אונפערשעאט מיט דיא שטירנע דיגער נסליכען , " וועהנען פיינדע ,
„ אונד וויזען זאללטע זיא דאך , דאס פערלעטעט איהרע רעליגיאן מיט ׃ ניא קאן
„ פערבאנד אנגעבראכט , מיט באללאם דיא וואונדע געלינדערט ווערדען , דיא פערי-
„ יעהרטע חרפאלטע וואדצי ? " אונז דין נאך לו ליהען , אירדע לו לייטען , הערען לוי-
בענזעללעגליך

ביושר וכשרון · ואתם מטטרון · פסקון אטמון וסגרון :
ואני חבצלת השרון · משתחוה פני ארון : ליה חוצב
להבה · נערץ בסוד קדושים רבה · ועודי מרכבה ·
וקדישי שלהבה · מתגברים להקשיבה · קדשה פה אחת
חטיבה · ואני חולת אהבה · בקשה כשי עריבה :
למפליא פלאות · אדון כל הנפלאות · כתים ותלות ·
בחדרי היכלות · רועשים בקולות · נועדים במקהלות ·
שם קודש לעלות · ואני חומה ושדי כמגדלות ·
תשבחות ותהלות : לנאמן בבריתו · וקים בשבועתו ·
חשמלי שרותו · מתבהלים משאתו · מתנטלים
מאימתו · מגידים אלהותו · ואני לדודי ועלי
תשוקתו · ברוך שם כבוד מלכותו :

והחיות

דיא עהרפֿירכטענדען אונטערבﭏכען , אין פֿאﭏקאממענן טוגענדזין · מיט איהנען זינגט מטטרון , פסקון , אטמון אונד סגרון אונד ויר (ישראל) דיא ﭏיע שרון׳ס , בעטען אן פֿאר דער ﭏדע דעס עוויגען · יה , דער פֿאﭏקאממענע בﭏינﭏע ווירפֿט , מיך גראֿסטען רמטה דער הייﭏיגען געעהרפֿירכטעט , אום זיינען טראֿהן זאמאﭏן דיא פֿאﭏקאממענדען היממﭏישען זיך ; זו איהם שטרעבען מיט קראֿפֿט זיא עמפאֿר , פֿערנעהמען פֿערמיינט זיינער הייﭏיגקייט ﭏאֿב · אונד ויר שמאכטען מיט הייזער ﭏיבע נאֿ גאֿטט , אעכטע דאֿך אונזער געבעט , וויא אֿמפֿערגאבע , איהם אנגענעהם זיין ! דעם וואונדערטהעטער , דעם העררן אﭏﭏער וואונדער , טענען מיט שטיראֿמענדען געטעזע שטאֿרען , הענרע , אים אינגערן הימאﭏישען פֿאﭏﭏאֿסטע ; מיט בעשטיאמונג זאמאﭏן זיא זיך , פרייזען זיינען הייﭏיגען נאֿמען · אונד ויר , וויא אויער , וויא טהיראע פֿעזט , ﭏאֿבען , ריהאען איהן · ער , דער טרייא זיינעם בינדע איזט , דער זיינען איד בעשטעטיגעט , פֿאֿר זיינער אﭏﭏערהאֿבענהייט ערבעבען חשמלים , דיא איהם דיענען ; אין פֿורכט פֿאֿר איהם העבען זיא זיך הינווענ , פֿערקינדען דיא גאֿטטהייט · אונד ויר , האֿנגען דעם אﭏﭏגיטיגען אן , דעזען ﭏיבע איבער אונז וואﭏטעט ;
געפריזען זייא זיינער פֿערהערﭏיכטען רעגירונג נאֿמע !

אחשבה

ואני שחרחורת , (שיר א׳ ,) ותרגמתי לפי הנאות לענין · אדירירון , שם קדוש , נודע ליודעי חן · כלך , מלשון ומסלדה בחילה (איוב ו׳) · מטטרון , שם מלאך גדול , שר הפנים , ידוע למארי קבלה . פסקון וכו׳ , כל אלו שמותיו של גבריאל שר של אש (כנהדרין מ״ד ע״ב) · חבצלת השרון . (שיר ב׳) , כנוי לישראל · ועדי , אפופי חטיבה , עיין שבת (חגיגה דף ג׳ ע״א) ·
כתים , פניני פקטת · ואני וגו׳ , מתורגם לפי הנאות · מהג״ג ליס , נפלים ממקומם ·

שחת· רדה לתחת: שים פעלו· שבת בזבולו·
שביעי עלו· שמור מחללו: תנוי שפר· תמור שפר·
תת כופר· תאב עוכר: שמרו להנחילו· לעם נחלו·
מן כהשחילו· השמיעו החילו: התענג להנאות·
קלוט יציאות· מוען משאות· נוה מלאות: שיתו לב
לעבוד· למלך הכבוד· קדוש: הכל יודוך:

אופן
לבעל התפארת· מרקרום כזרת· מעצימים אדרת·
מלאכי השרת· נוחים לו לתשחורת· כהלכה
ומסורת: ואני שחרחורת· תהלה בפי סודרת: לנקרא
ראשון ואחרון· מלך אדירון· מביעים סדר ורון·

ביושר

סבו רונד: פאללענדעט האר דעז עוויגען ווערק, אונד אין זיינעם אהאנדעללע רוהעטע ער. דעז זיבענטען טאג ערהעהעטע ער; — זא בעוואהרעט איהן, ענטווייהעט איהן ניכט! זינגעט אין וואהלקלינגענדען געזאנגען, איהם, דער דען ליבליכען רוהע־טאג אונז גאב, דעם אלזינגינגען, דער פערגעבונג דער זינדען אונז בעשטאלליגטע. דען טבת פייערטע ער, זעלבסט איהן אין דעם פאלקע (ישראל), זיינעם ערבע; עהעדעם, דא מן פאם היממעל ער רעגנען לים, פערקינדעטע ער דיזען טאג, דארום בעלייכטע איה זעלבסט, ליבליכער טאג, ענטהאלטונג פאן רייזען, פאם טראגען דער לאסטען; רוהע זייא פאן איהם, קיינע ערמידונג. זא וויהעט דאז הערץ דעם גאטט דער עהרע צו דינען, דעם אללערהייליגסטען.

לבעל התפארת איהן, דין געטטליכע הערליכקייט אומפאסט, דער איט איינער שפאננע דיא הימעל מיסט — איהן פערהערליכען קראפטפאללע דיא ענגעל, דיינע דינער; ערלייכטערט מיט דען הימעלן, דעז עוויגען רעמע צו פאהרען, נאך דער איהנע ערטהיילטען אנווייזונג, אונד איר, אים דונקעל לעבענד, מירדנע איט אונזערם אונדע לאבגעזאנג איהם פאן · ער, דאז ערזטע, דאז לעצטע דעז וועזען געגאננט, דער קעניג אדירון, איהם זינגען הימנען דיא

(שופטים ה') תמור, תחת· תת וגו', כמאמר חז"ל: כל השומר את השבת מוחלין עוונותיו· תהב כמו (תהלות קי"ט) נכספו לתאבה· עוכר, על שם הכתוב (שיר ב') או לעופר, ומוסב על הקב"ה, לכמדרש חז"ל· בהנחילו, מלשון חז"ל: אין מנחילין (ביצה ל"ה ע"ב)· להתנהות, להתיפות בבגדים נאים· קלוט מענין מקלט (במדבר ל"ה), והטעם שיהיה עצור וקלוט בגבולו· לבעל התפארת מתקן וגו, ישעיה (מ')· נוחים וכו', מליצה היא מדברי חז"ל, (אבות פרק ג' משנה י"ב): ונוח לתשחורת, והכוונה פה על מלאכי השרת, אשר קל ונוח להם לשרת ולהדרש גדולתו יתב'· כהלכה וגו', המסורה להם מאת יוצר כל·

ואני

מרוחו מנם: נעלץ צועד· נאמן עד· נוטרים מועד·
נתקפים מהמעד: סלק מחבואים· שחים ודאים·
סימן לנבראים· סור מטמאים: ערוך כחר· עיניו
כשחר· עתיד לסחר· עמוסי משחר: פועל בחכמה·
פקד אדמה· פלוט ביחומה· פראים ובהמה: צאלים
יסוכוהו· צפה לערכהו· צידו לנכסהו· צנועים
לבוסהו: קדוש מארצו· קטע קרוצו· קוממיות הריצו·
קשטו ממערצו: רק כשחת· רוחו נפחת· רשת

שחת

בערייטעט ; דער האָחשטען לייכטען העערע צעהלטע דעז עוויגען ווילן איין. (דוֹא זאַמע) פריידיג איהרע באַהן דורכשרייטענד, (דער אָבענד,) וואַהרהאַפטער צייג' אַם היממעל — ביידע בעשטיממען דער צייטען לויף, שטעהען אונגעענדערט אבער פעזט· דער פערבאָרגענען מעערעזטיפע ריף ער דיא שוויממענדען, דיא פליגענדען טהירע זיך ענטווינדען; אללע געשעפּפע בעצייכנעט ער, דאָס דעז אונרייגען וויר אונז ענטהאַלטען· יענעז אונגעהייער (לויתן), דעססען אויג' וויא מאָרגענראָטה לייכטעט, וועהלטע ער, בערייטעטע עז, צום איינשטיגען מאַהלע פיר דיא פראָממען, דיא פאָן געבורט אן ער טראָג· דער ערדע בעפאַהל דער אללווייזע ווערקמייזטער, ווילד פיהעס ערשעראַטען שאָאָס' ענטשטראָמטע דעז באָדענז, דעז מענשען פיהעז העערדע· דאַז אים דיקקיכט פערבאָרגענע ריזענהאַפטע טהיר (שור הבר) — דער עוויגע בעשלאָס עז — געשלאַכטעט ווירד עז, נור שפייזע בערייטעט; צום מאַהלע ווערדען דיא פראָממען געלאַדען· אויז ערדע בילדעטע דער אללערהייליגזטע איהן (אדם הראשון)· פערליה איהם ריזענגרעססע, ציערטע איהן, מאַכטע איהן פערכטבאַר אללען געשעפּפען· — דאָך, ער בעגינג דער זינדען שווערזטע, ווירדיגטע זייגען גייזט הערַאב; פערוואוזונג פערשטריקטע איהן, ער שטירצטע אין דען

אבגרונד

מגנם, מיני ופקד אותם· נעלץ צועד, השמש, כענין הכתוב (תהלים י"ט) ישיש וגו'· נאמן עד, כנוי לירח (שם פ"ט)· נוטרים מועד, מיעדים המועדים· מהמועד, מלשון (תהלות י"ח) מעדו קרסולי· מחבואים, מעמקי הים השמונים· שחים, לשון שיטה, כמו (ישעיה כ"ה) כשוחה לשחות, והם הדגים· ודאים, כמו (דברים כ"ח) ידאה כנשר, והם העופות שנבראו מן הרקק, כמאמר רז"ל· ערוך וגו', מדרש חז"ל, שלעתיד לבוא יערוך הקב"ה סעודה לצדיקים מבשרו של לויתן· עיניו כשחר· מקרא הוא (איוב מ"א)· לסחר, מסיבת סעודה בלשון כשדים· עמוסי (ישעיה מ"ו) העמוסים מני בטן· משחר, (תהלות ק"י) מרחם משחר· פראים· חיות היער· צאלים וכו', (איוב מ') והוא ענין צל ענפי היער, כמחז"ל בעתיד הקב"ה לערוך מבשרו של שור הבר סעודה לצנועים וחסידים· לנכסהו· שחיטה בלשון כשדים· לבוסהו· מלשון תבוסו (שמות י"ב)· קטע קרוצו, שעשה ענין קטוף מורם· ממערצו, כמו (ישעיה ח') ולא תעריצו, על דרך ומוראכם וחתכם וגו' (בראשית ט')· תמיו, מלשון יתנו

(בובעים

והסכימה במחשבה · ולבראות השיבה · ורוחו נשבה :
זממו הרהר · זירוז מיהר · זמן מזוהר · זבולי טוהר :
חלד האריך · חור הוריק · הין המריק · חלף מעריק :
טלול הקריש · טיעתו השריש · טמונים להגריש ·
טרוד להפריש : יצר פוצחים · יחודו לנצחים · ימן
קדוחים · יכר נדחים : כנם באגדו · כבירי מדודו ·
כהזידם נגדו · כבשם בפחדו : לראשי הנשי · לח
הדשיא · להרבות ולהפשיא · למזריע ומדשיא :
מעשים זמנם · מאומר ימנם · מאורות והמונם ·

מרודו

מיט זיא, אונד דער געטטליכע גייסט שוועבטע איבער דער דינגע אורשטאף. דער אונ-
ענדליכע דאכטע, אונד שנעלל וואַרען אויז ליכטעם גלאַנצע שיאַצענדע היממעל בע-
רייטעט. ער — דער עוויגע — גרינדעטע דען ערדבאַלל, שטרייטעטע ליכט-
שטראהלען וואָרער; שטראַפטע טעדטענדע ספּייזע; דיא אבטריננינגען צו בעשטראַ-
פען; דאַז פּיראַמאַענט בעפעסטיגטע ער, וועלטע דעז היממעלז לעלט פעזט; ליס
פערבאָרגענע געוועזזער הערפאָר שטרעמען, טיד עז פאָן דען אָבערן בעהעלטניז-
זען. געטעפּפּע שוף ער, דיא, עוויגקייטען הינדורך, דיא געטטליכע איינהייט
פרייזען; העללענפייער וואַרד בערייטעט, דער ווידערשפּענזטיגען ליכטיגונג-
אנבטיגע שטראַפע אָם דער עוויגע, זאַמעלטע אין געדרענגטען אָמזזען זיא;
אויך ברויזטען דיא וועללען ענטפּאָר, אונד פורכטבאָר דריקטע ער זיא נידער, לוס
געברויכע דער ערדבעוואָהנער שפּראָסטען גריינענדע קרייטער הערפאָר; דיא
געטטונגען פּאָרט צו פפּלאַנצען, וואַרד יעדעס געוועכזע זאַמען צו געטהיילט. דיא
ווערקע דער טעספונג, דורך דאַז געטטליכע וואָרט וואורדען זיא הערפאָר געבראַכט,

בערייטעט

ורוח אלהים מרחפת (בראשית א׳) · זממו, ענין מחשבה · מזוהר, ענין אור · זבולי טוהר,
השמים · חלד, מענין כל יושבי חלד (תהלות מ״ט) · האריך, ארץ נקראת ארקא בלשון
כשדים · חור, ענין לובן ולבנות האור · המריק, מלשון ומורק (ויקרא ו׳), ענין קדוד
וטהרה · חלף, מלשון חלף עבודתם (במדבר י״ח) · מעריק, הבורחים מן התורה · טלול,
השמים, העומדים מעל לארץ כמו סוכה, הנקראת מטללתא בלשון כשדים · הקריש, ענין
הקפאה בדברי רז״ל, והטעם: חזק והקפיא · טיעתו, מלשון ויטע אהלי (דניאל י״א), והטעם
מתח השמים כאוהל · טמונים וגו׳, הוא מגרש ומפריש המים הטמונים באוצרם ברקיע, להמטיר
על הארץ · טרוד, לשון גירושין · פוצחים, מלשון יפצחו רנה (ישעיה נ״ח) · ימן, מלשון
וימן להם (דניאל א׳) · קדוחים, כמו (דברים ל״ב) אש קדחה, ומוסב על גיהנם, שנברא
ביום שני לבריאה, כמאמר רז״ל · באגודו, אגודת וקבוצת המים · כבירי, מים כבירים ·
הנשי, הארץ (תהלות פ״ח) · ולהפשיא · ענין רבוי בלשון כשדים · ומנם, ענין הכנס ·

מינס

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך עושה שלום ובורא את הכל · אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי :

אל נשא · ארגן בהתעלסה · אומן עשה · אגיד בכנסה : בסוד ברא · ביושר אתחברה · בראשית ברא · באר ולדברה : שיתו לב לעבוד · למלך הכבוד · קדוש :

גדול פלל · גבורותיו נמלל · גיה וליל · גדלו נסלל : דרוש כיצר · די מעצר · דל ינצר · דיעה מהתקצר : האל בחשבו · העולם לישבו · התיעץ במחשבו · המשחקת במושבו · ורצונה נשוה

והסכימה

אל נשא פרידיגע אבגעזונגענע טעיאה' איך איהם אן, דעם עוויגען, דעם אלל-ערהאבענסטען! אן היילגען פערזאמלונגען פערקינדע איך זיינע וואונ-דערטהאטען אללע! פאן דער שעפפונג אורשטאנד געהייאניס וויל איך, איט דער טוגענד פערהיינט, פערנעהמליך שפרעכען. אוזייהעט דאז הערץ, דעם גאטטע דער עהרע צו דינען, דעם אללערהייליגסטען ·

גדול פלל איט גראססער אנדאכט בעטען וויר, זינגען, עוויגער, זאג טאג אונד נאכט, דיינע גרעסע, דיינע אללאכט' דער גראססען שעפפונג נאך צו דענקען, פערלייהע היגלענגליכע קראפט; שיללע דיא אן איינזיכט אראען, לאס'היגרייכענד איהר אייזוען זיין! בעפאר דעי אללאעכטיגען געדאנקע וועלטען אין דען אונענדליכען רוים איינזעלטע, בעראטשלאגטע ער, ענטוואורף איט דער ווייזהייט, דיא אין זיינער רעזידענץ, דעם אעלטסלל זיך אונטערהיעלט · דער אללווייזהייט וואללע גליך דעם געדאנקען דעז שעפפערז, שטיאאטע איין; פיר דיא ערשאפפונג ענט-

אל נשא · בהתעלסה, מענין (איוב ל"ט) נעלסה · בכנסה, בבית הכנסת · **גדול** וכו', נתפלל בכוונה גדולה · **גיה**, מענין יגיה חשכי (תהלות י"ח), כינוי ליום · **נסלל**, מלשון סולו לרוכב בערבות (שם ס"ח) · **מעצר**, לעצור כח, **דל**, דלי המדע · **התיעץ** וגו', עם התורה שקדמה אלפים שנה לבריאה, כמאמר רז"ל · **המשחקת**, משלי (ח') ומוסב על התורה · **ורצונה** וכו', רצון החכמה העליונה הסכימה לברוא את העולם · **נשוה**, פניניו · **והסכמה** · **והסכימה** וגו' · תרגמתי לפי כוונות בלשון אשכנז · **ורוחו** נשבה, כענין

סדור

תפלות ישראל.

המחברה הזאת כוללת

היוצרות והזולתות

מכל שבתות השנה,

וגם

יוצר לפורים:

וקרובץ לתשעה באב׃

אָדער

געבעטע דער יידישען נאַציאָן ׃

מיט איבערזעצונג אונד באור פאן

דוד אָטטענזאָסער.

בפיורדא׃

געדרוקט דורך אונד אים פֿערלאַג בייא

משה צירנדאָרפֿער.

מיט אייגענהענדיג געפערטיגטען שריפטען.

קול שמע באהבה. רנת בית השואבה. ביום השמיני:
שמיני שלום שומר אהלו. תוך ימי עלית רגלו. ביום
השמיני:

שמיני יצוה חסדו קדוש לעמו. ובלילה שירה עמו.
מלך השליט בעולמו. עלינו כמאז יהי נואמו:
בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם: מי כמוך.
שמיני הטיבה יי לטובים. קוראיך בדברים ערבים.
טובות ישמיע לאהובים. נועם מלכותך
ענות תאבים: זה צור ישענו פצו פה ואמרו: יי ימלוך
שמיני תן חלק לשבעה וגם לשמונה. מצוה עלינו
לתת מנה. זכרון אבותינו יזכור בסדר
מעונה. קנות שנית עדת מי מנה: ברוך אתה יי גאל ישראל:

השכיבנו בי״ט סכת שלומך

שמיני אלהים יחננו. ממעון קדשו לברכנו. נואמו
יחיש מלכנו. בפריסת שלומו לסוכבנו:

ברוך אתה יי פורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל
ירושלים: וידבר משה את מעדי יי אל בני ישראל:

געז גלייכען ניכט דען אָפּפּערן דער אַנדערן טאָגע דעז סוכות; דען אַללען דיזען טאַגען
וואורדען פֿיעלע שטירע, צווייא ווידדער אונד פֿיערצעהען שאַפֿע, אַן דיזעם טאַגע
אַבער איין שטיר, איין ווידדער אונד זיבען שאַפֿע געאָפּפֿערט. ש׳, סיר: דער
געזאַנג דער לוים אַן דיזעם טאַגע גלייך ניכט דען געזענגען אַן דען אַנדערן טאַגען דעז
סוכות, וועלכע אַללע אין בעצוג אויף דיא פֿייער דעז איינזאַמלונגז דער פֿריכטע, אַן
דען דאַבייא פֿאָרגעטריבענען געזענקען פֿיר דיא גראָסע שפּרעכען. אַם שמיני עצרת
זאַנגען דיא לוים וואַהרשיינליך דען פּזאַלם למנצח על השמינית — ב׳, ברכה:
אַן דיזעם טאַגע שפּראַך מאַן איינע בעזאָנדערע ברכה, אונד בעטעטע פֿיר דאַז לעבען
דעז קעניגז. (זיהע פירוש רש״י ז״ל יומא דף ג׳ ע״א, אונד תוספות דאַזעלבזט ד״ה:
סיר בפני עצמו, אונד סוכה, דף נ״ה ע״א.)

ערב בצלו יגוננו: ברוך אתה יי המעריב ערבים:

אהבת עולם בי״ אל תסיר ממנו לעולמים.

אימה אהב ברך ותוסף. במדה מרבה מראש בכוסף. בזה עצרת חג אוסף. אוהביו יקרב אליו להאסף: ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

שמע ישראל, אמת ואמונה בי״ לך ענו שירה.

שמיני אמץ כפני עצמו. בחוב קבוע לשמו. ביום השמיני: שמיני גמרו בפיים רגל וזמן. דבר שיר וקרבן מזמן. ביום השמיני: שמיני הוסיף לגוי נכבד. ובמוספי קדש מכבד. ביום השמיני: שמיני זמן והוקבע לרצות. חוק נולד בו להרצות. ביום השמיני: שמיני טבע התומי חותם. ידידות נצר מכתם. ביום השמיני: שמיני כלול לשמחה גדולה. למכהן בחנוך עולה. ביום השמיני: שמיני מלפני פני פניו. נחלק בכל עניניו. ביום השמיני: שמיני סכם לשלוח המלך. עת ויברכו את המלך. ביום השמיני: שמיני פנות בוקר הלנתו. צדק ילין מעונתו. ביום השמיני: שמיני

קול

שמיני אמוץ היר ערקלערט דער פייטן דאז שון אין מעריב ליל שמיני עצרת פארקאמענדע פז"ר קש"ב. דיזע נאמען געזעצטן בוכ־
שטאבען זינד דיא אנפאנגזבוכשטאבען פאן זעכז ווארטען, אונד בעדייטען פאלגענדעז:
פ', פיים, לאז: ביים לאזען פאפערטטירען דעז סוכות־פעזטעז ווארדע ניכט
אונטער דען משמורות כסונה (אבטהיילונגען דער פאפגערנדען פריזטער) געלאזט,
אנדערן דאז פאפערן גינג דער רייהע נאך אונטער דעניזעלבען (סוכה דף נ"ה ע"ב);
אבער אם שמיני עצרת ווארדע, ווי אן דען איבריגען רגלים (פעזטטאגען) געלאזט
וועלכע פאן דען אבטהיילונגען דיא אפפער דארברינגען זאללטע. ז', זמן: אם שמיני
עצרת ווירד בעזאנדערז דיא ברכה שהחיינו געשפראכען. ר' רגל: דיזעז פעזט
איזט אלז איין בעזאנדערער רגל (פעזטטאג) צו בעטראכטען, אונד ווירד ניכט אונטער
דעם נאמען חג הסוכות (סוכות־פעזט) בעגריפען. ק' קרבן: דיא אפפער דיזעז טאג־

געז

וְאַחַת מְקַבְּלָה מִלְמַעְלָה· וְאֵין אַחַת נוֹגַעַת בַּחֲבֶרְתָּהּ
בִּזְרִיקָה וּבְקַבָּלָה· מְשַׂחֵק בְּכוֹסוֹת שְׁמוֹנָה וְגַם בִּשְׁמוֹנָה
מַאֲבִילָה· נוֹעַץ גּוֹדְלוֹ בָּאָרֶץ וְהִרְצְפָּהּ נוֹשֵׁק לָהּ·
וְהָעָם מְהַלְּלִים בַּחֲלִילִים וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְּדוֹלָה:
בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה הִלֵּל מְהַלֵּל בְּהִלּוּלִים· אֲנִי
כָּאן הַכֹּל כָּאן לְנַחֵם אֲבֵלִים· תָּבֹא לְבֵיתִי וְאָבֹא
לְבֵיתְךָ בְּלִי רִשּׁוּלִים· בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת
שְׁמִי בְּסִלְסוּלִים· אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ לִנְטוֹת שָׁלוֹם
כִּנְחָלִים· יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָיִם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ פּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל
יְרוּשָׁלָיִם: בשבת ושמרו·

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

מעריב ליל שמחת תורה·

אֶת יוֹם הַשְּׁמִינִי· בְּטוּב זְמִינִי· רָנִי פַּלֵּט יְסוֹבְבֵנִי· לְעֵת
ערב

העהע אויפגעפאנגען, אונד איינע בעריהרטע דיא אנדרע ניכט, וועדער ביים ווער-
פען, נאך ביים אויפפאנגען; געשפילט ווארד מיט אכט גלעזערן, אויך מיט אכט אונ-
זערן; דען דיאזען שטעקטע מאן אין דען באדען, קיסטע זא דאס פלאסטער. דאס
פאלק בליז דיא פלעטע, דיא פריידע וואר גראס. ביים פריידיגען טעמפעלזאנג הלל
דען וואבגעזאנג: „בין איך — גאטט — דא, מוזט אללעס דא, דיא טרויערנדען צו
„טרעסטען; קאמסט דוא אין איין הויז, דאן קאממע איך אין דאס דיינע אונפערלעגליך.
„זו האלטען ווארטען, וואו איך איינען געפריזענען נאמען נענענען לאססע, קאממע איך צו דיר,
„זעגנע דיך, ליטע גליקזעליגקייט, וויא באך, צו דיר הין." דער עוויגע זעגנע
דיך פאן ציון אויס; שויע ירושלים'ס גליק!

פרטס, בדברי רז"ל (בבא בתרא י"ד ע"א) ענין מדידה: פרטס ארון לארכו, ופרטס ארון לרחבו, ועל פי זה תרגמתי. רוס וגו', שם (נ"ב ע"א)· אחויות, ענין דבוק בדברי רז"ל; מתאחין (מועד קטן כ"ד ע"א)· רוכים, נערים. יותר וגו', שם· סמרטוט, חתיכות בגדים ישנים, כמו כורך עליה סמרטוט (שבת קל"ג), ודומיו· לרקעה, מלשון (יחזקאל כ"ה) ורקעך. טופפים. כמו והטף (יחזקאל כ"א)· כערות וגו', סוכה (נ"ג ע"א)· חדות וגו', שם. ומאבילה. שכינים. הלל וכו', שם· רשולים, איחור ועיכוב· סלסולים, מענין סולו (תהלים ס"ח) לנטות וכו' ישעיה (ס"ו)·

בְּהַעֲלוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרוֹת אַרְבָּעָה · רוֹאִים בְּחַצְרוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּבוֹרְרִין לְאוֹרָהּ זְרָעָה · נְקִיִּים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה בַּאֲבוּקוֹת מְרַקְּדִין לְרַקְּעָה · תּוֹפְפִים לְוִיִּם בִּמְחוֹלוֹת וּמְהַלְּלִים בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה · תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים בַּחֲצוֹצְרוֹת עַד קְרוֹת הַגֶּבֶר לְהָרִיעָה · וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה: נוֹעֲדִים לְמַעֲלָה הָעֲשִׂירִית תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ כַּאֲחֵרִים · הוֹלְכִים וְתוֹקְעִין עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְשַׁעַר הַקָּדִים · קָדִימָה אֲחוֹרֵיהֶם וּפְנֵיהֶם הוֹפְכִים לְמַעֲרָב וּמִתְוַדִּים · טוֹפְפִים עֵינֵינוּ לְיָהּ וּלְיָהּ אָנוּ קוֹדִים · נְעָרוֹת וּזְקֵנוֹת מְאַשְּׁרִים אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה וַחֲסִידִים · דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן לַיְּהוּדִים: חֶדְוַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה אֲבוּקוֹת שְׁמוֹנָה לְנַטְּלָה · זוֹרֵק אַחַת מִיָּדוֹ

ואחת

וועהנע דיא פיר לאמפען, אונד וועהען קאָננטע מאַן (נאַכטז) אין אַללען העפען ירושלים'ז, ביים ליכטע זאַאמענקערנער אויזלעזען; דיא טוגענדהאַפטעזטען מענגער, דורך טהאַטען בעריהמט, טאַנצטען, שפראַנגען מיט פאַקקעלן אומהער. דיא לוים שלוגען דיא פויקען אים רייהענטאַנץ, זאַנגען אונטער שמעטטערנדעם לאָבגעזאַנג; דיא פריזטער בלוזען לערם מיט טראָמפעטען ביז דער האַהן קרעהעטע. „זאָ שעפ־ פעט פראָהלאָקקענד וואַזער, שעפפעט אויז דעז היילעז קוועללען!“ דא דיא פער־ זאַמלונג אויף דער צעהענטען שטופע *) וואַר, ווורדע, צוגלייך, באַלד אין איינעם טאָנע פאָרט, באַלד לערם געבלאַזען; זאָ וואַרד פאָרט געבלאַזען, ביז זיא צום עסט־ ליכען טהאָרע געלאַנגטען. דאַן וואַנדטען זיא ריקלינגז זיך נאַך אָסטען, מיט דעם גע־ זיכטע נאַך וועזטען, בעקאַנטען זיא זינדען דער פאָרעלטערן; „אונזרע אויגען,“ ריפען זיא „זינד צו גאָטט עמפאָר געריכטעט; דעם עוויגען בייגען וויר אונז.“ דיא יוגענד, דאַז אַלטער פריזען דיא מעננער פאָן טהאַטען, דיא פראָמאַען גליקליך; זאָ וויט דער בעפעהל דעז קעניגז (גאָטטעז), זיין געזעץ רייכטע, אויז פריידע, וואָנ־ נע דען יהודים: ביים דעם פריידענפעזטע וואַזערשעפען ווורדען אַכט פאַק־ קעלן גענאָמען; איינע ווורדע אויז דער האַנד געוואָרפען, דיא אַנדרע אין דער

העהע

*) פאָן דען פונפצעהן שטופען, דיא פאָן דער האַללע ישראל'ז צו דער האַללע דער וויבער העראַב פיהרטען (זיהע סוכה פרק ה' משנה ד')

וּלְהַקְשִׁיבָה · לִשְׁאוֹב רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּשִׂמְחַת בֵּית
הַשּׁוֹאֵבָה · מִצְוָה נָאָה וְיָפָה מִימוֹת בְּרֵאשִׁית הֲשׁוּבָה ·
נִכְנָסִים לְעֶזְרַת נָשִׁים תִּקּוּן גָּדוֹל לְהֵטִיבָה · סוֹדְרִין
נָשִׁים מִלְּמַעְלָה וַאֲנָשִׁים מִלְּמַטָּה מִלְּהִתְעָרְבָה ·
הָשִׁיבָה לִי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֲךָ וְרוּחַ נְדִיבָה · עוֹמְדוֹת שָׁם
מְנוֹרוֹת שֶׁל זָהָב עֲשׂוּיוֹת · פַּרְנוּס רוּם גָּבְהָן חֲמִשִּׁים
אַמּוֹת מְנוּיוֹת · צָפוּ עַל רָאשֵׁיהֶם אַרְבָּעָה סְפָלִים
זְהָבִיּוֹת · קְבוּעוֹת סֻלָּמוֹת אַרְבָּעָה לְכָל אַחַת אֲחוּיוֹת ·
רוֹכְבִים פִּרְחֵי כְהוּנָּה בָּהֶם עוֹלִים עֲלִיּוֹת · רָנּוּ שָׁמַיִם
כִּי עָשָׂה יְיָ הָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת: שֶׁמֶן מָלְאוּ אַרְבָּעָה כַּדִּים
וּבִידֵיהֶם מַעֲלִים · תּוֹךְ כָּל סֵפֶל שְׁלֹשִׁים לוּגִּין מַטִּילִים ·
יוֹתֵר מְשֻׁבָּחִים מִמְּהַלֵּךְ עָקֵב בְּצַד גְּדָלִים · סְמַרְטוּטֵי
בִּגְדֵי כְהוּנָּה הָיוּ מַפְקִיעִים פְּתִילִים · פּוֹקְעִין וּבָהֶם
מַדְלִיקִין לְהָאִיר נֵרוֹת בְּהִלּוּלִים · לְעוֹשֵׂה אוֹרִים גְּדוֹלִים:

בהעלות

קייט ביים פריידיגען וואססערשעפפען; שענעס, אנגענעהמעס געבאט, אכטונגס-
ווירדיג פאָן דען טאָגען דער שעפפונג אן. אין דיא האללע דער וויבער גינג דער צוג,
נאך דער גראָסטען, גוטען פאָרשריפט; אָבען וואורדען דיא וויבער אנגעאָרדנעט,
אונטען דיא מעננער, דאַס קיינע פערמישונג געשעהע׳ זאָ גיב, עוויגער, דיא
וואָננע דיינעס היילס אונס ווידער, דען גייסט דער גראָסמוטה! געפערטיגעט שטאַנ-
דען דאָרט גאָלדנע לייכטער, היעלטען אין דער העהע, פונפציג אבגעצעהלטע עללען.
אויף דער שפיצע דער לייכטער שוואַמען פיר גאָלדנע שאַלען; פיר לייטערן וואַרען
אן יעדער שאַלע פעסט אנגעפיגט, דאַ שטיגען דיא קנאַבען, דיא פריסטערליכען
יוגענד, הינאויף. „יויכצעט איהר הימעל, דער עוויגע פאָללבריגגט׳ז, טענעט
לויט, איהר טיפען!“ מיט עהל פיללטען זיא פיר קריגע, בראַכטען מיט דען הענ-
דען זיא הינאויף, גאָסען אין יעדע שאַלע דרייסיג לוגים; מעהר געלאָבט וואורדען
זיא, אלז דעריעניגע, דער, דיא פערזע דעס איינען פוסעס אן דער גראָסטען צעהע
דעס אַנדערן, איינהער וואַנדעלנע. אויס דען האדערן דער פריסטערליכען קליי-
דונגען וואורדען דאָכטע געדרעהעט. ליכטער דאראן אנגעצינדעט, דיא העלל לייכ-
טעטען, דעם לאָב צו עהרען, דער גראָסע ליכטער שוף. אויפגעצינדעט האטטען אהרן׳ז
זעהנע

אודות באר המים· אות היא לארחיים· בעבור תהיה לי לעדה בארץ ציים· גמול משכורת שלמה עלי באר מנחלים· דגלים ארבעה וחמשה חמשי תורות חיים· הלא הם כתובים על ספר מצוים· וימצאו שם באר מים חיים: והנה באר בשדה ציון מצוינת בשערים· ומונים שם שלשה עדרי צאן אבירים· חוגג לדרים בקול רנה בסך עוברים· טכסים מלכות יעלו לראות כל זכורים· יפו פעמיך בנעלים בת נדיבים וצורים· כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים: כל העדרים נאספו שמה לשמוע ולהקשיבה

אודות באר המים דיא געשיכטע יענער וואַססערקוועללע, לייכען איזט זיא דען איינגעבאָרנען (ישראל), אויך דאס לייגע זיא איהן וויזטען לאנדע זיין; לור פערגעלטונג, לור פאָללקאָממענן בעלאָהנונג שטיג יענער בריננען אויז דען טהעלערן עמפאָר· דיא פיר פאַנירע (ישראל׳ז), דיא פינף ביכער דער לעהרע דעז לעבענז (תורה), בעשריבען זינד זיא, ווערדען איהן בוכע פאָרגעפונדען: „דאָרט פאנדען זיא איינע קוועללע לעבענדיגען וואַססערז·" זיהע! איין בריננען וואַר איהן געפילדע, ניון, דאַז איט טהאָרען אויזגעלייכנעט וואַר; בערייטעט וואָרען דאַ דרייא שטאַרקע העערדען דער שטאַפע (ישראל)· פייערנד וואַללטע דאַז געפאָלגע, איין פריידיגען אענגען, דאַהין; קעניגליכע פערזאַמלונג וואַר׳ז, הינאויף לאָג, פאָר דעם עוויגען ערשין אַללעז אעננליכע· ווי שען וואָרען אין דען טהען דיא טריטע דער טאָכטער דער פירזטען, דער עוויגען פעלזען (דער ערלפעטער)! „פירוואַהר! פאָן יענעם בריננען טרענקטע מאַן דיא העערדען·" דיא העערדען אַללע זאַממעלטען זיך דאָרט, הערטען, פערנאַהמען, שעפפטען גייזט דער הייליג־ קייט

שמיני שתי שמחות· שתי וגו׳, דברים (ט״ז ט״ו), ורלה עס בדברים יזל״ל· סכך, הגן בעדם·

אודות באר המים· באר וגו׳, בראשית רבה בפסוק: יוקח וגו׳ (שם י״ח) אמר הקב״ה לאברהם, אתה אמרת יוקח נא מעט מים, חייך שאני פורע לבניך, הדא דכתיב (במדבר כ״א) עלי באר וכו׳· ציים, מדבר· דגלים וכו׳, בראשית רבה (פרשה ס״ד): כמה נהרות חפר יצחק? רבי יהודה אומר ארבע, כנגד ארבעה דגלים במדבר, ורבנן אמרי חמשה, כנגד חמשה ספרי תורה· והנה וגו׳, שם: והנה באר בשדה (בראשית כ״ט) זה ציון· שלשה וגו׳, כהנים לוים וישראלים· חוגג וכו׳, תהלות (מ״ב)· זכורים, כנוי לאבות, כמדרש חז״ל· מימות וכו׳, סוכה (דף נ׳ ע״ב)· לעזרה וגו׳· שם (נ״א ע״א)· ממורות וכו׳, שם·

יוֹסִיף בְּעֵת רָצוֹן נְבוּאָה · תּוֹקֶף חֶזְיוֹן קָרְבָה וְתָבוֹאָה · בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה׃

שְׁמִינִי טִבְעוֹ יָצָא מֵרֹאשׁ צוּרִים · יָם רָאָה וַיָּנוֹס בְּמִסְתָּרִים · כְּנֶגֶד נִצְּבוּ מַיִם אַדִּירִים · לְגוֹזֵר יַם סוּף לִגְזָרִים׃ בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃ מי כמוך ביו לפני משה ·

שְׁמִינִי מוֹעֵד קָרוּי וְזְמַן אֲסִיפָתֵנוּ · נִרְבֶּה לֵיל אַחֲרוֹן לְשִׂמְחָתֵנוּ · סִלְסוּל שִׁיר וְהַלֵּל קְרִיאָתֵנוּ · עֱנוּ לַיְיָ בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ · זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ׃ יי ימלוך ביו מיד חזק ממנו ·

שְׁמִינִי פְּנֵי ד׳ קָשֵׁב בִּפְנֵי עַצְמוֹ · צוּר מִפְּנֵי הַחוֹרֶף הִקְדִּימוֹ · קָשֵׁב בִּפְנֵי ד׳ רַחֲמִים לְרַחֲמוֹ · גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל׃

השכיבנו ביו סכת שלומך ·

שְׁמִינִי שְׁתֵּי שְׂמָחוֹת תְּכֵפוֹת בִּכְפָלַיִם · תְּעַלְּזֵנוּ בְּשִׂמְחָה וְתִטְּעֵנוּ בִגְבוּלַיִם · יָפָה וּבָרָה סַבֵּךְ בְּזְבוּלַיִם · וְשַׁאֲלוּ אֶת שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָיִם׃

אודות

האַלעלוּיגען, דיא אַללע אַן איינעם אַכטען טאַגע, אונטער אונזערר מאַלצייטען בעגאַנגען ווערדען, אַלז, דיא איינווייהונג דעז אַלטאַרז אין דער מיטע, דיא איינווייהונג דעז בית המקדש פאָן שלמה, דאַ ער אַם אַכטען טאַגע דאַז פעסט ענדיגטע, וועלכעז פאָר דער גאַנצען נאַציאָן אונד איהרען פערגנוגען גאַב, אונד דערגלייכען מעהר ·

שמיני שתי שמחות אַם אַכטען פעסטטאַגע (שמיני עצרת), אַנדערס (אין דער שריפט) גערעכנעטע פריידע, צווייאַמאַל נאַכ איינאַנדער, אַנגעדייטעט איזט, פאָן דיזעם טאַגע פיהרע, גאָטט, אין פריידען אונז הינאַין (נאַך ירושלים), פאַלמענבוים אין דאַז הייליגע געביעט אונז! דיא אַנוועזענדען דיא ריינען טינגע אין איהרען אַמהאַנגען; איזאַבער וועטטען דאַ ירושלים צו גליק ·

אודות

שמיני אחד באחר בראשון נתעלה· באתי לגני
אחותי כלה· ביום השמיני כלה· שמיני
גני הפיחי סמי קטורה· דביר הקדש נעטר בעטרה·
ביום השמיני קרא: שמיני המתקדשים והמטהרים
איש בתורתו· וכל אחד ואחד יביא כפרתו· ביום
השמיני לטהרתו: שמיני זכה בשביעי באי אפשר
מאתמול· חקיו ומשפטיו לישראל לעמול· ביום
השמיני ימול: שמיני טורם אפרים לפני מנשה·
יגזור אומה ויקם להשיא· ביום השמיני נשיא: שמיני
כי יולד בעדר מכלאה· לקרבן אשה ירצה בהעלאה·
מיום השמיני והלאה: שמיני מזכירין גבורות גשמים
בעתירה· נקרא בו הלל לגמרה· ביום השמיני
מקרא: שמיני סעודת המלך בחבה מיתרת· עם
בנו יחיד מקשרת· ביום השמיני עצרת: שמיני פונים
מסכה להצר ביתון· צריך שביתה ולינה מביתון·
ביום השמיני שבתון: שמיני קדוש חנכת הבית
בהמלה· רונים ברכו למלך להצלה· ביום השמיני
שלח: שמיני שבי גולה פליטה הנשארת· תקפו
שמחה בעוז ותפארת· ביום השמיני עצרת: שמיני

יוסיף

שמיני אותותיו ומעשיו · פֿון היר ביז שמיני שתי שמחות
שילדערט דער פייטן דען אכטען
פעסטטאג פֿון סוכות (שמיני עצרת)׳ אונד שטעלט די וויכטיגקייט
דעז אכטען לעבענסטאגעז׳ זא ביא אנדערן׳ אלז פיה׳ נאך דער יידי־
שען רעליגיאן דאר. גלייכזאם שפריכט ער אויך פֿאן אכטען
רעליגיאנס: פֿאר שריפטען׳ די זיך היאונטר אויף איינען אכטען טאג בע־
ציהען׳ וויא לאם ביישפיל מילות ווילה׳ אונד פֿאן אנדערן פייערליכען
האנדלונגען

סכת דוד עבדך׃ חפוץ כאז ובחי צדק מבני ידידך׃ ויגדל שמך וישמחו בך חרדיך׃ אמץ כאז חלק דבקיך לכבודך׃ ירננו וישמחו חפצי צדקך׃ ויאמרו תמיד יגדל יי החפץ שלום עבדך׃

ברוך אתה יי פורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים׃ וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל׃

מעריב ליל שמיני עצרת׃

ברכו בי׳ תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד ניהע אין ליל ראשון׃

שמיני אותותיו ומעשיו בספר כתובים׃ באדם ובבהמה שמיניות חביבים׃ גם לשמחה ולמועדים טובים׃ הבקי מונה מספר לכוכבים׃ ברוך אתה יי המעריב ערבים׃

אהבת עולם בי׳ אל תסיר ממנו לעולמים׃

שמיני הוא ושביעי אתתים בבריתם׃ ובשלש עשרה בריתות נרתם׃ זכרו לעולם לאבות ולביתם׃ חשק יי לאהבה אותם׃ ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל׃

שמע ישראל, אמת ואמונה בי׳ לך ענו שירה׃ שמינר

עהערעס, שוואָנגער אָפּפֿער דיר געפֿאַללען פֿאָן דען זעהנען דיינער געליבטען! דיין נאַמע לייגט אין זיינער גרעססע זיך, אונד דיינער פֿרייען זיך דיא דיך עהרפֿירכטען׃ שטערקע וויא איינזט, דיינע העערע, דיא פֿעזט דיר אנהאַנגען, אונד יובעלנד פֿראָהלאָקקען דיא ליעבערזעהנען, דיינע זיעגען, רופֿען: „האָכגעלאָבט זייעזט דו, גאָטט, דער דוא וואָהל ווילזט דיינען קנעכטען!“

שמיני אותותיו ומעשיו׃ החכם מוהר״ר וואָלף היידענהיים נר״ו איבערזעצטע דיזעז מערבית פֿאָן אנפֿאַנגע ביז גאל ישראל׃ בעקאַננטליך איזט יענעז ווערק איט חרמות כל גאוני הזמן בעלעגט אום יעדען נאַכדרוק צו פֿערהיטען׃ עז פֿאָלגעט דאַהער, טטאַטט דער איבערזעצונג, דער אין דער אנקינדיגונג צו דיזעם ווערקע אנגעפֿיהרטע כוונת הפייטן׃

על מחבר עשר · שני לראשון קדם ואזכרה חבר · ואין בפיהו נכונה להודות בעשר : אכילה ושמחה טעון בעיר אלהינו · לברך את עמך עונין בעניננו · יה השקיפה ממעון קדשך לברכנו · עם האדמה אשר נתתה לאבותינו · זבת חלב ודבש כברכתנו · ריבה יי את יריבי נפשנו : בנה ביתך במכונתו והיכל במלאתו · רצוף תוכו אהבה כבוד שכינתו · שמש ומגן יי צבאות בהשבתו · מרום ונשא יכנס יקבץ תפוצתו · שיר חדש לשורר ולאור באדמתו · ואני תפלתי לך יי עת רצון בעתו : נהלנו יי אלהינו אל

סכת

אויף דעם פעלדע שטעהט, דורך געערנטעטע פערצעהענטעט, ווער דיא צווייטע פערצעהענטונג דער ערזטען פאָראנגעהען לעסט, אָדער ביים פערצעהענטען דען זעגען צו שפרעכען ערמאַנגעלט, אין דעזען אונדע איזט אונרעכט דאז בעקענ· נונגזגעבעט דעז מעשר · פריידיג גענאָזזען אונטע (דאז צווייטע מעשר) ווערדען אין אונזערז גאָטטעז שטאַדט (ירושלים), אונד מיט וואָרטע געבעטען: „אונז, דיין „פאָלק, צו זעגנען, טויע, עוויגער, פאָן דיינעם היילגען וואָהנזיצע; מיט אונז „זעגנע דאז לאנד, דאז אונזערן עלטערן דוא גאבזט, וואָ מילך אונד האָניג פליסעט. „האדרע, גאָטט, מיט אונזערן האדרערען!" זאָ לאם', עוויגער, דיין הויז ווידער פעזט, פאָללשטענדיג דע, טעמפעל ערבויען, אין דעזזען מיטטע דיינע ליבע פלאַמ· מעט, דיינע הערליכקייט רוהעט! יא, זאָננע אונד שילד איזט גאָטט צבאות, דער צוריק צו אונז קעהרעט, ער, דער אללערהאבנע, זאַמלעט, פעראייניגעט דיא צערשטרייעטען אללע; אונד געזאנגען ווירד נייעז ליד, ליכט אויסטראהלעט זיין היילגעז לאנד · „איך בעטע, העררע, צו דיר צור צייט, צור גנאדענצייט." פיהרע אונז, עוויגער, אונזער גאָטט, אין דיא היטטע דוד'ז דיינעז דינערז, לאס' ווית

עהעדעם

מתחייב במעשר, עד שיראה פני הבית (ברכות ל"ה ע"ב) · ופגלו, ויקרא (י"ט) · לעשר שני, מוסב על מעשר שני (דברים י"ד) · לבירת, מענין בשושן הבירה (אסתר א') · ונהביל, מלשון בת יכיל (מלכים א' ז') · ואם וגו', מנין למעשר שני שנטמא, שפודין אותו אפילו בירושלים? תלמוד לומר וכו' (מכות דף י"ט ע"ב) · אפסיו, מענין אפס כסף (בראשית מ"ז), על דרך ויתום את הכסף (מלכים ב' כ"ב), והטעם, שמעשר שני ניתן כולו תמורת כסף תשלומי · בעור וגו' דברים (כ"ו) · בפנות וגו', מעשר שני (פרק ה' משנה י' וכו') · אכילה וגו', מעשר שני טעון אכילה ושמחה בירושלים · רצוף וגו', שיר (ג'), ודרש גם בדברי רמב"ע ז"ל · חרדיך, ישעיה (ס"ו) · לגודיך, ענין חבור ודבוק (עירובין ד' ב', ע' א')·

הַטּוֹב מֵשׁוֹשׂ הָאָרֶץ וְתִפְאַרְתָּהּ· וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל
צִיּוֹן הֲדָרָה: וְדָרַנִי וָהֵר טוֹב בְּיֹשְׁבֵי בְּאַדְמָתִי· חֶשֶׁק
דָּגָן וְתִירוֹשׁ רְבֵי תְבוּאָתִי· טִבְלוּ כְּנֵי הַבַּיִת וּפִגְּלוּ
מַאֲכָלָתִי· יָשׁוּר דַּרְכָּם לְעַשֵּׂר שֵׁנִי תְמוּרָתִי: כִּי
תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ לְבִירָתִי· לְמַעַן תִּלְמַד
לְיִרְאָה אֶת יְיָ בְּיִרְאָתִי: מֵעֵת דְּגָנָם רָבוּ וְתִירוֹשָׁם
עַד מָה· נָשׂוֹא מֵהָבִיל עִיר יְיָ שָׁמָּה· שְׂאֵתוֹ בְּעִיר
הַקֹּדֶשׁ וְאִם נִטְמָא· עַל כֶּסֶף צוּרַת אֲפָסָיו וְהוּקְדְּשׁוּ
הֵמָּה· פּוֹרְקָן לָתֵת לְאַוֵּי נֶפֶשׁ לְהַשְׁלִימָה· וְצַרְתָּ
הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ קוֹמְמָה: קִדּוּשׁ בְּעוּר בַּשְּׁלִישִׁי
שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר· רָחַשׁ וִדּוּי בְּפִנּוֹת עֶרֶב מִלְּהַחְסֵר·
שֶׁמַע נְתַתִּיו וְלֹא נְתַתִּיו בְּיוֹשֶׁר· תִּקֵּן בְּשֶׁאֵינוֹ מְחֻבָּר

על

טרעפפליכען בערג, דיא וואָננע, דיא העררליכקייט דער ערדע. „איך האַבע איינען קעניג איינגעזעלבט, איך זעלבזט, אויף דעם בערגע ציון." טעגנער אַנטהייל וואַר אונז צוגעטהיילעט, דאַ אין אונזרעם לאַנדע איר וואָהנטען, געטרייד' אונד מאָזט, דער פריכטע מענגע נאַך איינגעם פערלאַנגען. אין דאַז הויז וואַר דיא אונפערצעהנטעטע פרוכט געבראַכט, אונד פערוואָרפען וואַר זיא, דורפטע ניכט גענאָסען ווערדען: דיא געראַדע באַהן פיהרטע אונז הייליגטהום הין, דען צווייטען צעהנטען (מעשר שני) דאַהין דאַרצובריגנען: „זאָ קאָממעט איהר, ערשיינעט פאָר דעם קעניגע, „אין איינער רעזידענץ, אויף דאָס איהר צערנעט, איך עהרפירכטען." אונד הייפטע איך קאָרן אונד מאָזט צו זעהר, קאָננטע ניכט גענאָסען, ניכט אין דיא שטאַדט (ירושלים), ווען גאָטט טהראָנטע, געבראַכט, ניכט אין דיא הייליגע שטאַדט געפיהרט ווערדען, ווורדע דיא פרוכט אונריין: דאַן ווורדע עז צו געלד געמאַכט, דאַז הייליג וואַר. אונד הינגעגעבען וואַרד דאַז צוגעלד, צור בעפרידיגונג מאַנגער בעדירפניזע. „דאַז געלד בינדעזט דוא איין, וואַנדעלזט אויפגערעכט הין." ווענ גערייניגט ווורדע דאַז הייליגע אים דריטטען יאַהרע, אים יאַהרע דער פערצעהנ- טונג, ווארד דאַז בעקענטניס געגעבעט געגען אַבענד (אַם צווייטען טאַגע דעז פסח) דורפטע ניכט אונטערלאַססען ווערדען; דאַז בעקענטניס ווורדע פערנעהמליך געשפראָכען: „איך האַבע דען צעהנטען הין, אונד אין אַנדערן פעללען גאַב איך איהן ניכט, מאָשה נאַך דעם רעכטע." פעראָרדנעט איזט'ז, ווען פרוכט, דיא נאָך

אויך

חַג טַלְיָא שַׁבְעַת יוֹמִין · כָּל שִׁבְעָה לְתַשְׁלוּמִין ·
מַתְּנוֹת יָדַיִם נִשְׁלָמִין · סְגוֹב יֶשַׁע עוֹלָמִים :
זֶה צוּר יִשְׁעֵנוּ פָּצוּ פֶה וְאָמְרוּ :

יי ימלוך כי׳ מיד חזק ממנו ·

חַג פְּקוּת שַׁתָּא וְאָסִיף · צֹאן פְּזוּרָה לְהַאֲסִיף · קָדוֹשׁ
רְוָיָה יוֹסִיף · שְׁמַע גְּאֻלָּה שֵׁנִית יָד תּוֹסִיף :
בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל :

השכיבנו כו׳ סכת שלומך ·

אַרְבְּרָה וְאָעִירָה · בִּירְחֵי קֶדֶם אַזְכִּירָה · בְּעוֹד
שָׂדַי עֹמְדֵי בְּהִלּוֹ הֵאִירָה · גְּבוּל קֹדֶשׁ
נֻסְּסָה כְּאֶבֶן נְזִירָה · דְּדוּי הָמוֹן חוֹגֵג יָפָה וּבָרָה · הָהָר

המוב

חג טליא דאַס אָפּפֿער דעס וואָהלטהעטיגקייט קאָן דיא זיבען פֿעסטטאָגע היני
דורך ערזעצט ווערדען ; דאַרגעבראַכט ווערדען דיא גאַבען אַללע,
אונד ערהאַבען ווירד דאס עוויגע היל! „דיס איסט אונזרעס הייליס האָרט!" שפּראַכען
זיא, ריפֿען לויט:

חג פקות, אַם פֿעסטע (סוכות) אונ דען אויזגאַנג דעס יאַהרעס, בייא איינזאַמ־
לען דער פֿריכטע, מעגען דיא צערשטרייעטען שאַאַפֿע (ישראל)
געזאַממעלט ווערדען · דען איבערפֿלוס מעהרע דער אַללערהייליגסטע, דער ערלעזונג
רוף ערטענע, אונד דאס צווייטע מאַל אַפּפֿענבאַרע (ווא עהעדעם אין אגיפטן), דיא
אַללמאַכט זיך ·

ארברה ואעירה רעדען וויל איך, בעמערקען, געדענקען דער אַלטען ציי־
טען, דאַ דער אַללמאַכטיגע נאָך מיט אונז וואַר, דאַ זיין ליכט
אונז בעשטראַהלטע · ערהעהעט וואַר דאס הייליגע געביט, גלייך דעם עדעלגעשטיינ
דער קראָנען, היניוואַללטע דיא פֿייערנדע מענגע אַנדעכטיג אונד ריין, איך דען

טרעפֿליכען

וגו׳, סוכה (דף י״ד ב׳) · וקדם וכו׳, ראה למעלה במאמר למען וגו׳ · סוכה וג׳, בראשית
רבה פרשת ויראי׳ פוונבי, לשון יוני ורומי, ובלשון אשכנז פאמ, והעשבכה: בגלוי. לסכות,
נראות ברוח הנבואה· לאלנו וכו׳, ראשית (ל״ג) · גלגל, ענין כלי· רפה וזבחך, מלכים (א׳
י״ח) · תתורך, כמו (תהלות קי״ט) לתאבה · השב וגו׳, שם (ע״ט) · כאור, (תהלות ע״ו)·
חג טליה, חג הסוכות (דברים ט״ז) תרגום אונקלוס : חגא דמטליא · שבעת וגו׳, חגיגה (ט׳
ע״א) · פקות שתה, תרגום אונקלוס בצאת השנה (שמות כ״ג) במפקא דשתא ·
ארברה ואעירה בהלו, איוב (כ״ט) · נוססה וגו׳, זכריה (ט׳) · דדוי וכו׳,
תהלות (מ״ב) · אדדם וגו׳, ראשית (ל׳). טבלו וכו׳, אין העגל

מתחייב

סֻכָּה · עֲדִי יְקָר מְסֻכָּכָה · דֶּרֶךְ גֶּבֶר לָנִים: סֻכָּה
פּוּמְבִּי תִּקֵּן וְנָעַץ: וַיֹּאכְלוּ תַּחַת הָעֵץ · לְזֶבַח סֻכָּה
חוֹגְגִים: סֻכָּה צָפָה לְבָנָיו לְסֻכּוֹת · לְצֹאנוֹ עָשָׂה
סֻכּוֹת · בְּשׁוּבוֹ לְעֶשְׂרִים שָׁנִים: סֻכָּה קִדֵּם בְּמִצְוָה
מִלְּהִתְעַצֵּל · קָדוֹשׁ בַּסֻּכּוֹת צִלְצֵל · תַּשְׁלוּם דִּירַת
מְעוֹנִים: סֻכָּה רוֹמֵם בִּמְרוֹם יִשְׂרָאֵל · רַפֵּא מִזְבַּחֲךָ
גּוֹאֵל · וְכַנֵּס פְּזוּרֶיךָ מִבֵּין הֲמוֹנִים: סֻכָּה שׁוֹמֵמָה אָנָּא
תָּקֵם · שְׁכִינָתְךָ נָוֶה לְהָקֵם · רֶנֶן לְחַדֵּשׁ אֱמוּנִים:
סֻכָּה תִּהְיֶה לָנוּ לְצֵל · תְּאוּבֶיךָ מִלַּהַט לְהִנָּצֵל · הָשֵׁב
שִׁבְעָה לְשִׁכֵּנִים:

סֻכָּה אֵל נִשְׂגָּב בְּמוֹרָא · מְסַכֵּךְ לְעַם נִבְרָא · נָאוֹר
וְאַדִּיר בַּהֲדָרָה · מִשִּׁירֵי אֲהוּדֵנוּ בְּשִׁירָה
לְשׁוֹרְרָה: בְּגִילָה בְּרִנָּה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מי כמוך בי״ לפני משה· חג

אויזאלרים) אויף, איט קעזטליכען לירדען געדעקקעט; זא איבערנאכטעטע ישראל׳ז אנגעשאפטע דען גאנצען וועג היכדורך. ליבהיטטע בעררייטעטע איס פריינן ער (אברהם), שטעללטע זיא פעזט, אונד ענגעל שפייסטען אונטער דען בייאען; נוס פנדעוקען דעזען וואהנען ישראל מין דער סוכה, איטט· איס גייזטע שויטעטע ער (יעקב), דיא סוכה זיינער נאכקאמאען, ער דער זיינען שאפען היטטע ןבויעטע, דא ער, נאך לוואנליג יאהרען, ווידער נאך כנען צוריק קעהרטע· נופארקאאענד אהנע טרעגהייט, אום דאז געבאט דער סוכה ערפיללט ווערדען; דער אללערהייליג-זטע אושטאטעטע אייגזט ישראל איט ליבהיטען, נוס ער אן וואהן געבויעטער וואנגען ערהעהע, עוויגער, דיא היטטע (דוד׳ז) ווידער אויף ישראל׳ז האהע געבירגע! שטעללע, ערלעזער, דיינען אוגעשטאטעגען אלטאר ווידער הער, זאאללע דיא לער-שטרייטען אוז דער פיינדע אענגע! א ריכטע דיא פערוזטעטע היטטע עאפאר, ווירדיגע דער אויפפיהרונג דייגעז הייליגען וואהנזיללעז אוז, אונד נייען לאבגעזאנג זינגען דיא טרייען דיר· אושטאטעגדע דעקקע ווערדע אוז, דיא דייגער האררען רעטטע פאן פערלעהרענדער פלאאאע; פערגיללט זיבענפאך דען בעזען נאכבארען! סוכה אל נשגב איט דעקקע שילנט דער ערהאבענע, פורכטבארע, עוויגע דאז קינפטיגע פאלק, אונד דעם דורך פלאאכט פער-הערליכטען זינגען דאנקגעזאנגע ווער: זא ריפען זיא (ישראל) אללע, פריידיג יורכנענד, אין איבער שוועגליכער וואנגע:

חג

סֻכָּה יוּכְשָׁרָה הַפּוּנָה סְדָרִים׃ יוֹרֶה מָלֵא וַחֲסֵרִים׃ מִשָּׁם זָמְרוּ נוֹגְנִים׃ סֻכָּה כָּל שִׁבְעָה אֲסוּרָה׃ כַּחֲגִיגָה אֲשֶׁר לָהּ הוּחְבָּרָה׃ שָׁמַיִם עֲלֵיהֶם מַלְּחִינִים׃ סֻכָּה לְמַעַן יֵדְעוּ דוֹרוֹתֵיכֶם׃ לָכֵן בַּסֻּכּוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם׃ וֶרֶד מְטַלְיוֹת עֲנָנִים׃ סֻכָּה מִפְּרִי הָאָרֶץ לְהַכְתֵּר׃ מַפָּה לְנֶשֶׁר וּלְנַתֵּר׃ נְאוֹת יוֹשֶׁר וּדְפָנִים׃ סֻכָּה גַּנְבַּ"ךְ רַקְבַּ"שׁ כְּשֵׁרָה׃ נֶשֶׁר פְּסַל מִלְּגַבְּרָהּ׃ יְקָרִים אֲמָרִים מִפְּנִינִים׃ סֻכָּה סְגוּלָה בְּאָהֳלָהּ גּוּר׃ סְתוּרָה פְּסוּלָה מִלָּגוּר׃ גְּדִי יְיַקֵּר מִסְּמָנִים׃ סֻכָּה עֵדֶן מִקֶּדֶם

סבכה

סוכה יוכשרה דיא ליבהייטטע מיט געזעלשאפֿט געבויעט איזט נאך פֿארשריפֿט-
ליכען ווענדען, דיא דייטעט דאז וואָרט סוכות אן, דאז איינא אויך
אויסגעמאכט, נאך איינעם אבגעמעססענען געטריבענען מאס (זאָ זיהע דען באור) אין
ערלענד, ווא דעז נוגנים (דיא אלריס), דער אונטער געזאנג אונד אפֿטעגטשפֿיל הינגאַ-
אונערלויבט מיט דער געבראויך דעז סוכה׃ האלטעז וועהרענד דער זיבען פֿעסטטאגע
(סוכות), וויא דאז פֿעסטאָפּפֿער (חגיגה), דאז איהם גלייך געשטעללט איזט;
הימלישע הייליגקייט רוהעט אויף ביידען. „אויף דאס אייערע נאכקאָממען דיא סוכה
„קעננען, דרום זאָללט איהר ליבהייטען איהר וואָהנען; אונטער דעזעלביג רוהטען
„אייערע פֿאָרפֿאַהרען, אויסגעשטעטט פֿאָן וואָלקענדעקקע״׃ איט דען פֿריכטען דעז
לאנדעז ווירד דיא סוכה אויסגעקרענצט; אונגערלויבט איזט, טיכער אונטער דיא ליב-
דעקקע צו בריינגען וועגען דעז הערטבפֿאַלענדען ליבעז, דאך, נור נידרע מיט'ג
ערלויבט, אָדער פֿון דען ווענדען׃ דיא סוכה פֿאָן גנב"ך רקב"ש (זיהע דען באור)
מיט נאך דעם געזעצ' טויגליך, נאפֿיל לייכט אבפֿאַללענדע דינגע (אין דער דעקקע)
אבמכען זיא אונטויגליך; זאָ בעשטיאמען דיא וואָרטע, עדלער, דען פֿערלען׃ גנע-
אייגנעט אום דיא סוכה זיין, אין איהר צו וואָהנען; פֿערפֿאַללען איזט זיא אונטויגליך-
נור וואָהנונג (אָן סוכות), דאז לייכען איזט, ווען איין ציגענבאָק זיך דורך דען ריס
דרענגען קאן׃ אנאטטיגע ליבהייטען ריכטעטע דער עוויגע עהעדעם (ביים אויזליג
אויז׃

יוכשרה וגו׳. סוכה (דף ו׳ ע״ב)׃ משם וכו׳, בסוכות הושבתי וגו׳ (ויקרא כ״ג)׃ כל וגו׳, שם (ט׳ ע״ב)׃ שמים וכו׳, שם שמים חל על החגיגה ועל הסוכה. מלחינים, פתר מחליפים. מלשון חל הנזכר, והוא בהפוך אותיות, כמו שמלה ושלמה ודומיו׃ למען וגו׳, ויקרא (כ״ג), וראה שם בבאור החכם מוהר״ר הירץ וויזל ז״ל׃ ורד, שושנה בלשון כשדים, ובלשונינו דקהון׃ מטליות, בלשון כשדים. מפה וכו׳, סוכה (דף ד׳ י׳)׃ ולכתר, ענין כתירה בלשון כשדים׃ סוכה וגו׳, שם (ט׳ ב׳)׃ נשר וכו׳, היא מסככין בדבר הנשר (סוכה י״ג א׳)׃ סתורה וגו׳

חג הסכות תעשה לך · ושמחת אתה והילדי זה
יברך מעבדך ומעלך · חדוה אהבה ואחוה
בכלך: ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

שמע ישראל, אמת ואמונה, בז לך ענו שירה ·

סכה אזכרה מעללי נורא · אשר פעל ויברא · אל עם בצלו
מתלוננים : סכה בזכר מעש נפלאותיו · בימי קדם
אותותיו · להוציא אסירים בכשרונים: סכה נמר מאז לנקוב · גאל
בזרוע יעקב · יושב סכת מלונים: סכה הורות למד לאששה ·
דוגמא חפוי ששה · ענן וערפל ועשונים: סכה הסכיך ויזמן אחר ·
הן בישימון במדבר · זרע תבע זקונים: סכה ויעד לעם קדושים ·
ותיקן חכמי חרשים · רבי תורות משננים: סכה זכי נשיאים שבעה ·
זבולין סמוכין מלפנעה · בסנמטין נוהים ועגונים · סכה חוזים
ארבעה רבועים · חמישי לתור נוסעים · רבוצים על כבוד כסנים ·
סכה טעונה לטלל בזבונים · טלול ומצע בששנים · שם אלוף נבונים:

סכה

חג האסיף · דער נאכפאָלגענדע סוכות פייטן אנטגט דיא שטעל־
לע דער איבערזעצונג פאָם אנפאנגע דיזעז מעריב
ביז שם אלוף נבונים פערטרעטען · דיזע איזט אים ספר קרובות
להחכם מוהר"ר וואָלף היידענהיים נר"ו בייגעדרוקט · דאס פראגמענט
דער קדמות של גאוני הארץ, מיט וועלכען יענעז ווערק בעלעגט איזט,
קיין נאכדרוק דאפאָן ערפאָלגען דארף, זאָ בעליבע דער געניגטע
לעזער זאָלכע דאזעלבזט נאכצוזעהען ·

חג האסיף · פאָן היר ביז סוכה יכשרה שילדערט דער פייטן
דיא פראָמען ערגעצונגען אם לויבהיטטענפעסטע,
אונד ערוועגט דיא האפנונג, דאס דער גיטיגע דיא בעפאָלגונג
דער געבאָטהענען פייער בעלאָהנען, זיינען היאוילטען זעגען אין
אלע אונזערן אונטערנעהמונגען זענדען, אונד אונז געגענווערטיגע פריידע
פערלייהען ווירד · ער ענטווירפט אויך איין קורצעז, פראכטיגעז גע־
מעלדע פאָן דען וואונדערן, דיא גאָטט אונזערן פאָרעלטערן, ביים אויז־
צוגע אויז מצרים, ערצייגטע, דאס גלענצענדע, ליכטע וואָלקען פאָר
איהנען הער דען וועג צייגטען, אונד זיא, אלז דיכטע דעקקע איי־
בער איהרען הייפטער, פאָר דען אונגעמעכליכקייטען דער אבוועכ־
זעלנדען וויטטערונג שיטצטען ·

סוכה

יי ימלך לעלם ועד:

ונאמר כי פדה יי את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו:

בהדרת קדש מהנגים במקדשו· רוחשים שיר ושבח לחדשו· שלום תשפות להם להגדישו· מלכנו צור ישראל וקדושו: ברוך אתה יי גאל ישראל:

השכיבנו יי אלהינו לשלום· והעמידנו מלכנו לחיים· ופרוש עלינו סכת שלומך· ותקננו בעצה טובה מלפניך· והושיענו למען שמך· והגן בעדנו· והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון· והסר שטן מלפנינו ומאחרינו· ובצל כנפיך תסתירנו· כי אל שומרנו ומצילנו אתה· כי אל מלך חנון ורחום אתה· ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם: ופרוש עלינו סכת שלומך:

ותיק חדש מכון אולמך· אמץ אהובים כוננת בצלמך· לברך ולקדש שמך בעולמך· תפרוס עלינו סכת שלומך:

ברוך אתה יי· פורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים: בשבת ושמרו·

וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל:

מעריב ליל שני של סוכות·

ברכו ב״י תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד וזהו מן ליל ראשון·

חג האסיף תקופת השנה· בשמחה להרבות שושנה· גילה חדוה ורננה· הודי בבקר חסדך ובערב רנה: ברוך אתה יי המעריב ערבים:

אהבת עולם ב״י אל תסיר ממנו לעולמים· חג

אנמ׳: דען היילגען טעמפעל ווידער ערבויע· דיא שרייבארט איזט, זעהר מאנער, ערהאבען, שטארק אונד אויזדרוקספאלל·

רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע· וראו בניו גבורתו· שבחו והודו לשמו· ומלכותו ברצון קבלו עליהם· משה ובני ישראל לך ענו שירה:

טועני נטעי צמחות· ישיגו שובע שמחות· בחג הסכות: כסם בצל ימינך· למען זכות מאמינך· נתץ מסכות: מחננים בלב ובשר· נהלם כיחיד נתבשר· בעצי הסבכות: סכה תהיה לצל· בעבור תם המפצל· חנה בסכות: פלטים בצלך תסתירם· צניף ישועה להכתירם· מנשק לסכות: קדוש ברית תגביר· רוח טמאה תעביר· פרעות וסבכות: שבור קדקוד מארום· שבר חציך מרם· אמות הנסוכות: תחון הוגי שבעה· תופשי מגדים ארבעה· ושועתם סכות:

ישעי אל סכות שועת עמך· ורעם ונשאם בטוב טעמך· שגיא כרשת צרים בזעמך· פאר וזמר נתנו להנעימך· בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם:

מי כמכה באלים יי מי כמכה נאדר בקודש נורא תהלת עשה פלא:

מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה:

הלל גומרים כל שמונה· קוראי פרשת קרבנות בזמנה· טעם והושיבם בארץ שמנה· נצח צור ישענו להאמנה: זה צור ישענו פצו פה ואמרו:

יי

זעגנען, אונד בעטעט פיר דאז וואהל דער יידישען נאציאן, דאס דער אללמעכטיגע זיא אין זיינע געטטליכע אבהוט נעהמע, אום דער טוגענדען דער דרייא ערצפעטער (אבות) ווילען. דאז געזאגטע ענ- דיגט מיט דעם געבעטע, דאס דער עוויגע אונז ווידער אין דאז פרייהייטסלאנד איינזעצע, אונד, צור פערהערליכונג זיינעז נא- מענז

והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום
לאהבה את יי אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם:
ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך
ויצהרך: ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו לכם
פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם:
וחרה אף יי בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן
את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר יהוה נתן לכם:
ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על
ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם
בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וכתבתם על מזוזות
ביתך ובשעריך: למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע
יהוה לאבתיכם לתת להם כימי השמים על הארץ:

ויאמר יי אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ועשו
להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף
פתיל תכלת: והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות
יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם
זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים
לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים
להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם:

אמת ואמונה כל זאת וקים עלינו כי הוא יי אלהינו ואין זולתו ואנחנו
ישראל עמו. הפודנו מיד מלכים. מלכנו הגואלנו מכף
כל העריצים. האל הנפרע לנו מצרינו. והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו.
העשה גדלות עד אין חקר. ונפלאות עד אין מספר: השם נפשנו
בחיים. ולא נתן למוט רגלנו: המדריכנו על במות אויבינו. וירם קרננו
על כל שנאינו. העשה לנו נסים ונקמה בפרעה. אותות ומופתים
באדמת בני חם: המכה בעברתו כל בכורי מצרים. ויוצא את עמו
ישראל מתוכם לחרות עולם: המעביר בניו בין גזרי ים סוף. את

רודפיהם

אוחזי בְּיָדָם אַרְבָּעָה מִינִים· בָּאִים לְסַלְּדָךְ בְּעֶגֶב וּבְמִנְיָנִים· גְּמוּנֵי פָז אוֹגְדִים וּמְזַמְּנִים· דְּגָלִים יָשִׁים כְּכוֹכְבֵי שַׁחַק נִמְנִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ· תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ· עַל כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ· וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד· כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה: וְאַהֲבָתְךָ אַל תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים:

הוֹגֵי דָת מֵרֹאשׁ נְסוּכָה· וּבָאִים וְלָנִים שִׁבְעָה בַּסֻּכָּה· זְכוּת הַמְּצִיאָם וְגוֹנְנֵם מִמְּסוּכָה· חוֹק אַהֲבָתָם בְּלִי לְהַשְׁכָּחָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

והיה

אוחזי בידם · ווִיא שאָן פֿריהער מעהרערע מאָהלע אנגעמערקט ווארדע, איזט מיט יעדער נאכדרוק דער אים ספר קרובות להחכם מוהר"ר וואָלף היידענהיים נר"ו זיך בעפֿינדליכען איבערזעצונגען, אהנע היתר והסכמות של גאוני הזמן, געניצליך פֿערבאָטהען · דא נון דיא איבערזעצונג פֿאָן דיעזען מערבית עבענפֿאללז אין געדאַכטעם ווערקע שאָן אבגעדרוקט איזט, זאָ קאָן זאָלכע היר ניכט בייגעזעצט ווערדען · דער נאכפֿאָלגענדע כוונת הפייטן ווירד אינדעססען יענע גרעסטען טהיילז ערזעצען ·

אוחזי בידם · דער פייטן שפריכט פֿאָן דען פֿיר פֿפֿלאַנצענארטען (ארבעה מינים), וועלכע אונז אם סוכות צו נעהמען געבאָטהען זינד, אונד פֿאָן מצות סוכה אין קירצען זעצען

מרים· מקרא מלא כתוב בראה לדברים· ויבא איש האלהים לחם הבכורים: אפסו דוברי בגאוה איש ערכנו שואל· מטו ופסו אמונים ואין יד לאל· נפשנו תאבה ומצפה לביאת גואל· חוקנו ואמצנו בבנין אריאל· סלול השלום פרוס על עמך האל· השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל:
ברוך אתה יי פורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים: בשבת ושמרו·

וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל:

מעריב ליל ראשון של סוכות·

חזן ברכו את יי המברך: קהל ברוך יי המברך לעולם ועד:
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים בחכמה פותח שערים· ובתבונה משנה עתים· ומחליף את הזמנים· ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו· בורא יום ולילה· גולל אור מפני חשך· וחשך מפני אור· ומעביר יום ומביא לילה· ומבדיל בין יום ובין לילה· יי צבאות שמו: אל חי וקים· תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד:

אוהזי
ברוך דער ערזעטליגע·״ דאהין זינד דיא ערהאבענן שפראכען, דיא אונזערער, דיא מונטרע בעדירפניזזע ערפאלהעטען, זיא וואנקטען, טווענדען קראפטלאז: הין דיא טרייען· מונטרע זעעלע האררעט, שמאכטעט נאך דער ערשיינונג דעז ערלעזערז (משיח׳ז), זא שטערקע אונז, גאטט, פערלייה׳ אונז מאכט דורך דיא ווידער-ערבויאונג אריאל׳ז (ירושלים׳ז)! אויך דער גליקזעליגקייט באהן בריטע דיין וואהל-וואלען איבער דיין פאלק אויז, טויע פאם וואהנזיצע דיינער הייליגקייט, פאם הימעל, זעגנע דיין פאלק ישראל!

(פרק ג׳)· בגאוה, כמו (שמות ט״ו) תגוהו· ואפסו, כמו ואפס (בראשית מ״ז)· לתשורה, ענין תשורה (שמואל א׳ ט׳)· אריאל, המזבח (יחזקאל מ״ג)· רבעיו, ונסכו רביעית ההין (במדבר כ״ח)· וגזקקו וגו׳, כתובות (דף ק״ה)· ופסו, תהלים (י״ב)· תאבה· כמו לתאבה (תהלים קי״ט)·

צְבִיָּה׃ יָשִׁירוּ בַּעֲלוֹתָם שָׂמַחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי נֵלֵךְ
בֵּית יָהּ׃ אוֹמְרִים עוֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵנוּ בְּשַׁעֲרֵי בְנוּיָה׃
מְזַמְּרִים בְּהַר הַבַּיִת הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ בְּהִגָּיָה׃
צוֹהֲלִים וְרוֹנְנִים בְּבוֹאָם לַעֲזָרָה בְּהוֹדָיָה׃ כֹּל הַנְּשָׁמָה
תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ׃ בִּהְיוֹת כָּל אֵלֶּה תְּקֵפוּ מַשְׁעֲנַי׃
תְּשׁוּרָתִי וּמִנְחָתִי הוֹלֶכֶת וּמְכַפֶּרֶת לְפָנָי׃ וְעַתָּה אֵין
זֶבַח וְאָפְסוּ דוֹרוֹנָי׃ רָחַקְנוּ מֵעַל גְּבוּלֶךָ וְאֵין
לְהַתְשִׁירָה בְּקָרְבָּנָי׃ הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנַעַבְדָךְ כְּמַאֲמַר
חֶזְיוֹנָי׃ כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּנְחָה בִּכְלִי
טָהוֹר בֵּית יְיָ׃ אֲרִיאֵל בִּהְיוֹתוֹ בִּמְוֹסָדוֹ רְבָעִין מְסַפְּרִים׃
מֵעֵת נֶחֱרַב לֹא כִפְּרוּ חוֹבוֹת וּנְדָרִים׃ נִסּוּךְ נֶחֱשַׁב
מִמַּלֵּא גְרוֹן מוֹרִים׃ וְנִזְקַק לַחֲכָמִים כְּאִלּוּ בִּכּוּרִים

מרים

„פרייליגע מיינער מוטטער! היראויף אנטווארטען זיא: „וויר פרייען אונז, ווען
„צו אונז מאן שפריכט: „לאססעט אין דעז גאטטעז הויז אונז געהען!“" אין ירושלים
רופען זיא: „אונזרע פיסע שטעהן אין דען טהארען דער וואהלגעבויטען.“ אויף דעם
טעמפעלבערגע ווארד געזונגען: „לאבעט גאטט, וואהנעט אין זיינעם
הייליגטהומע!“ פראהלאקקענד, יובעלנד טראטען דאנקלידער זיא ביים איינגאנגע
אין דיא געווייהטע האללע: „לאבע דען עוויגען וואז נור אטהעם האט! הללויה!“
דא דיס אללעז נאך וואר, וואהרען שטארק אונזרע שטיטצען אונזרע אפפערגאבען גינגען
פערזעהנענד פאר אונז הער, אבער נון אך! זינד דיא אפפער דאהין, היניוועג דיא
געהייליגטען גאבען! פערן פאן דער הייליגען גרענצע, קעננען וויר דיר, גאטט,
ניכט מעהר אפפערן. זאג פיהרע, עוויגער, צו דיר אונז צוריק, אונד וויר דיענען
דיר, וויא יענע פראפהעצייהונג אויזשפריכט: „וויא דיא זעהנע ישראלס, אין רייןען
„געפעססען, דאז אפפער דארברינגען אין הויזע גאטטעז.“ אלז אריאל (דער
אלטאר) פעזט געגרינדעט נאך וואר, דא פערזעהנטע יענעז פירטעל (הין)
טרנקאפפער; אונד נון, זייט ער פערוויסטעט איזט ווערדען קיינע פערשולדונגען
פערזעהנעט, קיין אפפער נאך געלובטע געברכט: דאך, נאך טרנקאפפער
ווירד אנגערעכנעט, דיא קעהלע דער רעליגיאנזלעהרער פילזען; דען וויזען זיך
אנטשלאססען הייסט, ערזטלינגע נור העבע ברינגען. פאלשטענדיג איזט דער מ"ז
שפרוך דער שריפט, בעוויזהעס געזאגטען: „ער ברכבטע דעם געטטליכען אמנע

בראד

הַבַּיִת אַף הַמֶּלֶךְ סַלּוֹ מֵרִים׃ יַחַד בְּבוֹאָם לָעֲזָרָה דִּבְּרוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁירִים׃ נוֹאֲמִים אֲרוֹמִמְךָ יְיָ כִּי דִלִּיתָנִי וְגוֹמְרִים׃ תּוֹרִים וְגוֹזָלוֹת שֶׁבְּצַד הַסַּלִּים עוֹלוֹת לַהֲדָרִים׃ נוֹתְנִים מַה שֶּׁבְּיָדָם לַכֹּהֲנִים וְכָל הַפָּרָשָׁה קוֹרִים׃ וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אוֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים׃ יוֹדֵעַ מַקְרִין וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִלְּהַכְסִיפָהּ׃ גְּבוּל קְרִיאָה מֵעֲצֶרֶת וְעַד זְמַן אֲסִיפָה׃ דָּבָר שִׂמְחָה מֵאָז וָהָלְאָה לֹא חֲשׂוּפָה׃ לֹא קוֹרִין וּמְבִיאִים עַד חֲנֻכָּה לְעָדְפָה׃ וּמֵאָז אֵין מְבִיאִים קֹדֶם יוֹם הֲנָפָה׃ מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה׃ מַה יָּפוּ פְּעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים תָּאֳמֵי צְבִיָּה

דער קעניג הֶבט דאַ זיינען קאָרב אין דיא העהע׳ אַלסדאַנן טראָגען זיא איהן אין דער האַללע, אונד דיא לויים ליעסען זיך פֿערנעהמען אין געזאַנג, שטיממטען אַן: „דיך „ערהעבע איך, עוויגער, דוא צאָגסט מיך אויז דער טיפֿע,“ אונד ענדעטען זיא׳ טורטעל׳ אונד יונגע טויבען, דיא אַן דען זייטען דער קערבע הינגען, וואורדען גאַנצאָפּפֿער אַן דעם זירליכען ווינקעל דעס אַלטאַרס; וואַס מאַן איבריגענס אין דען הענדען האַטטע, גאַב מאַן דען פּריעסטערן, אונד דער גאַנצע אַבשניטט (פֿאָן דען ערזטלינגען) וואורד אַבגעלעזען. מיט דען פֿריכטען מאַכטע דער פּריעסטער איינע שווענקונג, זאַמט דעם בראָדע דער ערזטלינגע. זאָ דעם וויזענדען. אַן דעם אונ=וויזענדען לאַז מאַן פֿאָר, וויל דאַס ניאַנד בעשעאַמט ווערדע. בעשטיממט וואַר צום פֿאָרלעזען פֿאָם וואָכענפֿעסטע אָן ביז צור צייט דער איינזאַמלונג דער פֿריכטע (לויבהיטטענפֿעסט), ווייטערהין וואורדע ניכט מעהר מיט דיא פֿריידע (בייס איינ=זאַמלען דער פֿרוכט), דרום וואורדע ניכט מעהר פֿאָר געלעזען, דאָך וואורדען דיא איבריגען פֿריכטע דאַרגעבראַכט ביז צום איינווייהונגספֿעסט (חנוכה). אַבער פֿאָן דאַ אַן וואורדען זיא ניכט מעהר געבראַכט פֿאָר דעם טאַגע דער שווענקונג (שבועות). „אויז אייערן וואָהנפּלעצען בריגגעט איהר דאָס בראָד דער שווענקונג.“ וויא שעהן וואַרען „אין דען שוהען דיא טריטטע דער הינוואַללענדען, פֿירשטליכע, וויא יונגע רעהפּאַאַר „צווילינגע

לקםט. להחדם, לשמוש. לדדה, כמו אדדם (תהלות מ״ב). נוהגים, מדברים בשיר. עולות להדרים, עולת העוף כיצד היתה נעשית? בא לו לקרן דרומית מזרחית וגו׳ (זבחים פרק ו׳ משנה ה׳). מלהכסיפה, ענין בושה בלשון חכמים. גבול וגו׳, בכורים (פרק א׳ משנה ו׳). חשופה, כמו חשף (ישעיה נ״ב). לעדפה, הפירות הנותרים. מה וגו׳, שיר (ז׳), כינוי ישראל העולים לרגל (סוכה דף מ״ט). תאמי צביה, שם. בנעלותם וכו׳, ירושלמי דבכורים (פרק

וּגְרוֹגָרוֹת׃ טוֹבוֹת מְאוֹד כִּתְאֵנֵי הַבַּכּוּרוֹת׃ שׁוֹר
הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם קְרָנוֹת מְצֻפּוֹת זָהָבִי׃ תַּג זַיִת בְּרֹאשׁוֹ
וְחָלִיל מַכֶּה לְהַצְבִּיא׃ אָז בְּהַגִּיעָם בְּקָרוֹב לְקִרְיַת
לָבִיא׃ לְעַטֵּר בִּכּוּרֵיהֶם שְׁלוּחִים רָצִים לִפְנֵיהֶם כַּצְּבִי׃
יוֹפִי תִפְאַרְתּוֹ בְּשִׁבְעָה כֵּלִים לְהָבִיא׃ רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי
אַדְמָתְךָ בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ תָּבִיא׃ עִטְּרוּ בִכּוּרֵיהֶם
יוֹצְאִים לִקְרָאתָם בַּשָּׂדֶה׃ זֹרְזוּ לְפִי כְּבוֹד הַנִּכְנָסִים
לָצֵאת וְלַעֵדָה׃ רָצִים לִשְׁאוֹל בִּשְׁלוֹמָם סְגָנִים וְאוּמָנִים
לְהַחֲרָדָה׃ בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם לְהַרְגִּילְכֶם לֶעָתִיד לְרַדָּה׃
רְגִילִים הֱיוֹת לָבֹא וּלְהָבִיא וְלָחוֹג מוֹעֲדַי׃ חַג הַקָּצִיר
בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה׃ בְּהַגִּיעָם לְהַר

הבית

ברכטען דירדע איינבעערען, געדערטע פייגען, זעהר גוט, ווי דער פייגען ערזט-לינגע. איין אכז גינג פאר איהנען הער, דיא הערנער בעלעגט איט גאלד, איינע קראנ-נע פאן עהלבעערן אויף דעם קאפפע, פלעטהען טענטען, פיהרטען דען צוג אן. דא זיא סכלאנגטען אין דער נעהע דער לעווענשטאדט, דא בעקרענצטען איהרער ערזט-לינגע ארדנעטען, ליעפען באטהען פאר איהנען הער, וויא הירטע; טען, פרעכטיג אנר'ז, אין זיבען געפעסען וואר עז דארגעבראכט. (אנד דיא טריפט זאגט:) „דיא „ערזטען, פריהעזטען פריכטע דיינעז ערדרייכעז, אין דאז האוז דעז עוויגען, דיינעז „גאטטעז, זאללזט דוא זיא בריגגען." אוואקרענצעט וואַרען דיא ערזטלינגע, אונד זיא (ירושלים'ז בעוואהנער) נאהגען הינויז, איהנען ענטגעגען, אויף דאז פעלד; זיא בעאייזטען זיך, נאך מאזגאבע דער איינציהענדען, היגויז צו וואללען איט געפרענגע. זיא ליפען גריפענד, זאָ פירזטען, אז ווערקלייטע, זין פרידען: „קאמט אין פרידען, „האלטעט געוואהנט איך, קינפטיג איינהער צו טרייטען, געוואהנט, צו קאממען, „דארצובריגגען, צו פייערן דיא פעזטע!" (היא פאן ווירד געזאגט:) „דאז פעזט „דער ערנטע, בייא דען ערזטלינגען דיינער פעלדארבייט, פאן דעם, וואז דוא אויז-„זעעזט אויף דעם פעלדע." אלז זיא סכלאנגטען אויף דעז טעאמפעלז בערג, זעלבזט

דער

כופר האשכול, שיר (א'), כינוי להקב"ה, כמאמרם ז"ל׃ לאמרכול, פקיד, והמלה הזאת מורכבת מן אמר ומן כל, כי הפקיד אומר ומצוה על כל המשמר ההוא׃ עירו וגו', בכורים (משנה ב')׃ גרוגרות, לשון רומי קאריקא, בל"א דירדע פייגען׃ תג, כתר בלשון כשדים׃ לקרית לביא, ירושלים, אריאל, קרית חנה דוד (ישעיה כ"ט)׃ בשבעה כלים, בכל כלי מין אחד משבעת המינים׃ שנשתבחה בהן ארץ ישראל (דברים ח'), כמו שאמרו בתוספתא׃ ולעדה,

לקטו

בעשר מעלות מקדשה. זכה לעם מכל אום נפרשים בקדשה. חביבים בנים נוחלי דת מורשה. טנא בכורים משבח הארץ בזריזות להפרישה. יפה מצוה בשעתה בעתה להחישה. ביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה: כבוד הלבנון בית כופר אשכל. להעלות ולהביא מראשית פרי כל. מצות בכורים רואה תאנה רמון ואשכל. נבכר מבשל מסמנו להביאו לאמרכול. סודר בכוריו להדרן ולעטרן מכל. ראשית כל בכורי כל וכל תרומת כל: עירו של מעמד מתכנסות כל העירות. פן יאהילו לנים ברחוב כל השירות. צהר עלה ממנה אומר קומו ונעלה ציון בשירות. קרובים מביאים תאנים וענבים בהדרות. רחוקים מביאים צמוקים וגרוגרות

פֿאָרצוגע געהייליגעט , זו טהייל זיך ערעז ווערדען דעם פֿאָלקע , פֿאָן אללען נאציאָ־
נען אבגעזאָנדערט דורך היילינקייט ; געליבטע זֶהנע ! זיא ערבען דיא רעליגיאָן ,
דאז ערבטהייל . אין איינען קאָרב וואורדען ערזטלינגע , פֿאָן דען בעזטען (פֿריכטען)
דעז לאנדעז , מיט אייפֿער אויזגעזוכט ; שאָן אויז דאז געבאָט צור שטונדע , צור בעז־
טיממטען צייט אייליג ערפֿיללען . (זאָ הייסט עז :) „אם טאגע דער ערזטלינגע , דאז
זייעז אעהלאָפּפער איהר דאַרברינגעט .“ אויף דען פֿערהערליכטען לבנון , אין
טעאמפעל דעם , דער אללעז גוטע אויספֿלוזט , וואַרד היניוף געבראַכט פֿאָן דען ערזט־
לינגען אללער פֿרוכט ; געבאָט דער ערזטלינגע איזט'ז , ווער זיהעט איינע פֿייגע , איי־
נען גראַנאַט , איינע טרויבע , איינען ערזטלינג , געריייפֿעט , דער בעצייכנעט איהן ,
בריגעט איהן דען פֿאָרשטעהער . געאָרדנעט וואורדען דיא ערזטלינגע , געצירעט ,
אויקרענצעט גאַנץ , אללע ערזטען , אללע ערזטלינגע , פֿאָן אללעם דיא העבע . אין
דער שטאַדט דעז פֿאָרשטאַנדעז זאַמעלטען אבגעאָרדנעטע אללער אנדערן שטעדטע
זיך ; אויף דעם זיא ניכט אונטער פֿערזאַמרייניגטעם אבדאַך קאַמען , איבערנאַכטע־
טען אויף דער שטראַסע דיא שאַרען אללע . דאז מאָרגענליכט שטיג עמפּאָר , אויף
דער פֿאָרגעזעלעטע ריף : „אויף , לאַזזעט היניוף אונז וואַללען נאך ציון , אין יובעלגע־
זענגען ! דיא נאהען ברעכטען פֿייגען , ווייינבעערען מיט פֿערלירונגען ; דיא פֿערנען

בִּיאַת מְשִׁיחֵנוּ׃ לְגָאֳלֵנוּ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל׃

השכיבנו כו׳ סכת שלומך ׃

בְּרַבֵּי תוֹרוֹת נִתְחַכְּמוּ נְעִימִים ׃ נִתְעַטְּרוּ נִכְתָּרוּ בִּכְתָרִים מְסֻיָּמִים ׃ נִתְאַשְּׁרוּ כְּמִי יִתֵּן לְטוֹב לָהֶם כָּל הַיָּמִים ׃ יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיְיָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים׃

אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם סְגֻלָּתוֹ׃ בִּשְׁתֵּי קְדֻשּׁוֹת קִדַּשְׁךָ לִשְׁמוֹ בִּקְדֻשָּׁתוֹ׃ גּוֹרָלְךָ תּוֹמְכְךָ וְחֶלְקוֹ אַתָּה וְחֶבֶל נַחֲלָתוֹ׃ דּוֹדְךָ אָהַב וְהִקְדִּימְךָ לְכָל יְסוֹדֵי אֲגֻדָּתוֹ׃ הַכָּתוּב מֵעִיד וּבְהֵא כָּתוּב שִׁטָּתוֹ קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיְיָ רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה׃ וְאֶרֶץ פְּרוּשָׁה

בעשר

זעלבע שפרוך (אין שירת הים) בעזיגעט זיא אונז; אָ דעז געזאנגעז, היממעל וואָללען כסף ליין, אין דיזע בורג אונזרער פערזאַממלונג, שויען דער ערלעזונג מאָונדער, דיא ערשיינונג אונזרעז געזאַלבטען, אונז צו ערלעזען פאָן איבערמאַכט.

ברבי תורות דורך דער לעהרען מענגע וואָרדען ווייזע דיא שטאַמהיגען (ישראל), געזיערט, געקרענצט מיט אויזגעצייכנעטען קראָנען; בעזעעליגעט וואָרדען זיא דורך דען שפרוך: „דאַס וואָהל פיהלען ווערדע מיין עוויגע לייטען!“ יאַ, ישראל פינדעט הילפע ביים עוויגען, דויערנדע הילפע.

אשריך ישראל הייל דיר, ישראל, ווער איזט ווי דו, פאָלק זיין (דעז עוויגען) אייגענטהום? מיט צווייפאַכער היילינגונג ווייהט׳ ער דיינעם נאַמען דיך אין זיינער היילינגקייט. דיין לאָאָז וועהלט׳ ער, זיין אנטהייל ביזט דו, זיינעז ערבטהיילז שנור; דיינע צערטליכקייט ליבטע ער, צום פאָרראַן דיך געהן דער גאַנצען גרינדונג זיינעז וועלטגעביידעז, דיס לייגט דיא שריפט, דורך דאַז ה געשריבען אין דער ציילע: „היילינג איזט ישראל דעם עוויגען, ערשטלינג דער פריכטע איהם“ (זיהע בתור.) אונד דאַז לאַנד (ארץ ישראל), דאַז אויזגעזאָנדערטע. דורך צעהען

פאָרליגע

אשריך ישראל בשתי וגו׳, בעולם הזה ובעולם הבא (מדרש תנחומא פרשת קדושים)׃ והקדימך וגו׳, בראשית רבה (פרשה א׳)׃ בראשית ברא, בשביל ישראל שנקרא ראשית, שנאמר (ירמיה ב׳)׃ ראשית תבואתה, ואמר הפייטן, שהקב״ה העיד ושתם שמו על זה, כי היה ראוי לכתוב תבואתו בוי״ו ׃ וכתיב תבואתה בה״א, ונכלל שם הוי״ה בשטת ראשית תבואתה׃ וארץ וגו׳, כלים (פרק א׳)׃ לפרישה וגו׳, בכורים (פרק ג׳).

כופר

לעטרה: דבורים כל המצות באופני עשרה נכללות׃
וכל העם רואים את הקולות׃ ואש בוערה:
גואלם כזקן בישיבה נגלה לכללם׃ במאנכי עד לרעך
אותיות מנין מצות הכלילם׃ אזי כגבור נגלה
ושבחוהו עם עולם׃ משה ובני ישראל לך ענו שירה
ואמרו כלם: בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם׃

מי כמוך בי״י לפני משה׃

אמונת אומן שבעה אותיות נותרו׃ לעמת ימי
בראשית נאמרו׃ יסדת עוז יונק עם איש
שיבה שוררו׃ זה צור ישענו פצו פה ואמרו:

יי ימלוך כי׳ מיד חזק ממנו׃

עצות מרחוק מקרא אחרון מעידנו׃ זכות לעלות
לציון קרית מועדינו׃ ראות מופתי גאלה
ביאת

גואלם כזקן איהר (ישראל׳ס) ערלעזער, וויא לעהרענדער גרייז אויף דער האהען שולע ערשין ער, קרענטע זיא; אין דען צעהנען (עשרת הדברות) פאן אנוכי בין לרעך פאסטע בוכשטאבען נאך צאהל דער רעליגיאנס־פערשריפטען ער זוזאממען. דאך, עהעדעם (אים מיר) ערשין, וויא געוואפפנעטער העלד, ער, אונד איהן פריס דאס אורפאלטע פאלק; משה אונד דיא זעהנע ישראל׳ס, דיר, עוויגער, שטיממטען געזאנג זיא אן, זאנגען אללעזאממט. פריידיג, יובלענד, אין איבערשווענגליכער ווא־נע ריפען זיא אללע: ווער איזט אונטער דען מעכטען או׳ ז׳ וו׳.

אמונת אומן וואהרליך, וואהרהייט איזט׳ס, זיבען בוכשטאבען זינד (אין איבריגער אנגאבע) איבריג, נאך צאהל דער שעפפונגסטאגע ווארדען זיא געשפראכען. דיינע מאכט גרינדעטעסט דוא, אונד זייגלינג אונד גרייז זאנגען: „דיס אונזער הייל׳ס הארט!" עפפנעטען דען מונד, שפראכען: „דער עוויגע רעגירעט אימער אונד עוויג."

עצות מרחוק דיא (געטטליכען) ראטהשליסע אין פערנע צוקונפט, דער
לעצטע

גואלם כזקן׳ כזקן וגו׳׳ ראה בדברי רש״י ז״ל (שמות כ׳). לכללם, להכתירם. במאנכי וגו׳, במדבר רבה (פרשה י״ג): תרי״ג אותיות יש מן אנכי עד לרעך׳ כנגד תרי״ג מצות, וז׳ אותיות יתירות, כנגד ז׳ ימי בראשית, ללמדך שכל העולם לא נברא אלא בזכות התורה. שבעה וגו׳, מדרש הנזכר למעלה׳ יקרא וכו׳, הנה אנכי (סוף אלפי). ונסוי״

שפרה׃ קצב חמשים ושמונה בו נועדו· אשר חכמים
יגידו ולא כחדו· לעלם ולהסתירה׃ צווי תוצא הארץ
למולו מנה· נפש חיה למינה· וחיתו יערה׃ פרצו
במהרה מפלי בשרו דבקו· איש בנחלתו ידבקו·
כתר להכתירה׃ ערבון רעך מגנוב הזהיר· בקדשו·
חולק עם גנב שונא נפשו· ובביתו מארה׃ ספירת
תשע וחמשים בו תמצאנה· ואיש תבונות ידלנה·
ומשם בארה׃ נסמך לו מאמר נתתי לכם לאכול·
כירק עשב את כל· לכם להתירה׃ מהפקר ולא מגנבה
תאכלו ושבעתם· אכול ושבוע והלתם· שם הנורא׃
לא תענה ברעך שקרים לכזוב· רעך ורע אביך אל
תעזוב· תהלתו לספרה׃ כלילת חמשים ושתים
בו נסכם· יודע לב חכם· במשפט לחקרה׃ יצירת
אדם ללא תענה הוקבע· שש הנה שנא יי ושבע·
תעוב נקרא׃ טפיפת שטים והולמים תעקר· יפיח
כזבים עד שקר· כי הבר סרה׃ חמדת רעך כל
תתאוה· והיית כגן רוה· וכנהר להתגברה׃ ובודים
אתו חמשים וארבע למנות· דברי חכמים כדרבונות·
נטועים כמשמרה׃ ואמר לא טוב היות האדם לבדו·
אעשה לו עזר כנגדו· לחמוד מחברה· הלא אצל
לך עזר להושיעך· לא תחמוד אשת רעך· ותזכה
לעטרה

ענטהאַלטען זינד· ער ענטוויקעלט אויזגעדעהנטע, פאָללשטענדיגע
קענטניסס דער יידישען רעליגיאָנסלעהרע, אונד לייכנעט זיך דורך
זיינען שטאַרקען, געהאַלטפאָללען פאָרטראַג אויס·

גואלם

בפנותם למקויהם. אל מקום זה יסד להם. חוק
מעבורה: לכבדו בגוף נקי ומלשא בו. זרע אברהם
אוהבו. כפל אזהרה: מצות זכור ושמור כאחת
נאמרו. לסריסים אשר ישמורו. זכירה ושמירה:
נחרתו בו שבעים וחמש אמרות. אמרות יי אמרות
טהורות. פרישות וטהרה: סדר דשאים ופירות
לכבדהו. כל נפעל יי למענהו. לכבודו ברא: ערך
עדן מעין שבת. להוגי תמימה נפש משיבת. מצות
יי ברה: פיצת כבד כהושמע בתרץ. יודוך יי כל
מלכי ארץ. כי שמעו אמירה: צמדו שבעים וחמש
בגבולו. כאשר דבר יי ביד משה לו. בעלותו
ההרה: קבוע להורים מאורים חבור. על אפניו
דבר דבור. במאורות להאירה: רחומך מנהריך
הושוו לקונך. כבד את יי מהונך. בכבוד ובמורא:
שנן לא תרצח מהצריח הדם. שופך דם האדם
באדם. דמו להגירה: תוקף מצות חמשים באפניו
הטעים. חרב פתחו רשעים. בלבם לדקרה: תיעף
לו מעופפים ושרץ המים. על פני רקיע השמים.
לחברים כרה: שלא יבלע גדול לקטן. כדגים כי
עיפה נפשי להורגים. מחניפי ארורה: רמז לא
תנאף יחוסים לרוממו. כי חלק יי עמו. נחלת

שפרה:

טשרפין אויזאיינאנדער, פיהרט דאבייא דיא טעמפונגזגעשיכטע אן, ערוועהנט מעהרערע מצות, דיא דען עשרת הדברות פער־וואנדט זינד, אונד צייגט ענדליך, דאס אללע זעקז הונדערט אונד דרייצעהן געבאטהע אונד פערבאטהע (תרי"ג מצות) אין דיזען ענט־
ענט.

מעריב ליל שני של שבועות׃

דברות עשרה כתב להמוני׃ הכליל בהם שש מאות
ושלש עשרה פקודני׃ ומאהבתם נגלה על
הר סיני׃ אהבתי אתכם אמר יי׃
ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל׃

שמע ישראל, אמת ואמונה, בי לך ענו שירה׃

אנכי ראש לדברות הבאיר׃ פתח דברך יאיר׃
ביום מתן תורה׃ בו נכללו שמונים מצות
מלנשה׃ תורה צוה לנו משה׃ מורשה ברורה׃
גבוהים וגהים במאמר ראשון נפרשו׃ בדבר יי שמים
נעשו׃ בראשית ברא׃ דבר בו חמשה פעמים
אור׃ כי נר מצוה ותורה אור׃ חמשי תורה׃
הזהיר לא יהיה לך אל מבלעדי׃ כי אני אל נאם יי
ואתם עדי׃ יפה וברה׃ ונכללו בו ששים מצות
ונפשה׃ כל אשר דבר יי נעשה׃ היטיבו דברה׃
זוג לוחלקת כבירים׃ מים רבים אדירים׃ מתנשאים
בגבורה׃ תצב בור לנוזלים אל תדמהו׃ כי יי אלהיך
אל קנא הוא׃ בעובדי זרה׃ טעם לא תשא שם
הנכבד והנורא׃ את יי אלהיך תירא׃ והוגי דת
יקרה׃ יסדו באדניו ארבעים ושמונה׃ תעבורנה
על ידי מונה׃ לחכמים מסורה׃ כבדוהו אדירים

בפנותם

חרמות של גאוני הארץ מיך דעזעלבען פֿערהינדערן היר מיינען סבי
דריק דאַפֿאָן צו ליפֿערן׳ דער ביימגעפֿיגטע תוכן הפייטן ווירד
דיא שטעללע דער איבערזעצונג פֿערטרעטען׳

אל אלהים׳ פֿאָן היר ביז גואלם כזקן שפריכט דער פייטן
פֿאָן דען עשרת הדברות, זעלט זיא איט פֿילען
ספרפֿין

קַיָּם לְדוֹר דּוֹרִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם· וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים· וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ· וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ· וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ· וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ· וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן· וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ· וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ· כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה· כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה· וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ:

וְכָל הָעָם רוֹאִים וְשׁוֹמְעִים אֶת הַקּוֹלוֹת· אֲגוּדִים יַחַד לְקַבֵּל חֲמוּדוֹת וְקַלּוֹת· לָבֶטַח הוֹשִׁיבָם עוֹשֶׂה גְדוֹלוֹת· כֵּן יִפְרוֹס שְׁלוֹמוֹ עַל כָּל מַקְהֵלוֹת:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ פּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

מעריב ליל שני של שבועות·

ברכו. ב״י. תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד ויהגע מן ליל ראשון·

אֵל אֱלֹהִים יְיָ דִּבֶּר וַיִּקְרָא אָרֶץ· בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת כִּלֵּל עוֹלָם בְּמֶרֶץ· גְּבוּלוֹת יָשֵׁב בְּדִבְּרוֹת עֲשָׂרָה בְּלִי פֶרֶץ· אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא שַׂמְתִּי חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים: אהבת עולם ב״י אל תסיר ממנו לעולמים·

דברות

טרייבערט ווירד היר דיא איינפאכע ערהאבענהייט דעז שטילעז אונד דיא קינהייט אונד שטערקע דער בילדער בעוואונדערן, וועלכע דיזער געדרענגטע אונד קראפטפאללע שילדערונג אויזצייכנען·

אל אלהים · דיא ערזטען אבטהיילונגען דיזעז מערבית, בין ואש בוערה, זינד אין ספר קרובות להחכם מוהר״ר וואלף היידענהיים נר״ו אינ׳ז דייטשע איבערטראגן· דיא

סרטות

ישרים. לאוזן השמעות: רם בחסדו שמרם. מכף כל
צורדם. ומגזרות רעות: שלח אותות ומופתים.
והנחילם דתות חרותים. בחכמה ובדיעות:
תפארתם הגדיל למעלה. לתתם לשם ולתהלה.
כברכת כוס ישועות:

ישועות רבות הראם פודה וגואל. ועטרם והגנם
כדת יקותיאל. שוחחים רנן והודיה לאל.
פארו ושבחו משה ובני ישראל: בגלה ברנה בשמחה
רבה ואמרו כלם:

מי כמכה באלים יי מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלת עשה פלא:
מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה:

כבד הורך בדבור חמישי השמיעם. לא תרצח
קרוצי חומר להכרית בזעם. לא תנאף טובת
חן וסרת טעם. נצח צור ישעך המליכהו ברב עם.
זה צור ישענו פצו פה ואמרו:

יי ימלך לעלם ועד:

ונאמר כי פדה יי את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו:

לא תגנוב במסתרים. לישב במערב חצרים. לא
תענה רוע וחמס היות עד שקרים. לא תחמוד
שפעת רע וחפצים יקרים. מלך צור ישראל וגואלו
קים

ליכען בעקאננטמאכונג דער געטטליכען לעהרע (מתן תורה) אויף
דעם היילגען בערגע סיני, אונד פאן דעם פורכטבאר פראכט־
פאללען טומולטע, דאס דיעזע פאלגענרייכע, הייל ברינגענדע בעגע־
בענהייט געוועהרטע. דאס גאנצע ענדעט מיט דעם קורצען געבעט־
טע, דאס דער עוויגע אונז, ווי דאמאלז, זיין וואהלוואללען אונד זיינען
זעגען פערלייהען מעגע. יעדער קעננער דער אנגעלענדיטען
שרייבארט

העשה גדלות עד אין חקר· ונפלאות עד אין מספר: השם נפשנו בחיים· ולא נתן למוט רגלנו: המדריכנו על במות אויבינו· וירם קרננו על כל שונאינו· העשה לנו נסים ונקמה בפרעה· אותות ומופתים באדמת בני חם: המכה בעברתו כל בכורי מצרים· ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם: המעביר בניו בין גזרי ים סוף· את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע· וראו בניו גבורתו· שבחו והודו לשמו· ומלכותו ברצון קבלו עליהם· משה ובני ישראל לך ענו שירה:

טוביה למרום עלה· והוריד דת כלולה· בחג השבעות: ירד צור בעצמו· ונתן עוז לעמו· ברעמים וזועות: כל עצי היער· אחזום חיל וסער· והרים וגבעות: למד לעם קדושים· סדר תקופות וחדשים· וחשבון השעות: מכל אום חבבם· ולהר סיני קרבם· אל למושעות: נשאם בכנפי נשרים· שוכן ברום אורים· ומתחת זרועות: סוררים בעת שמעם· צבי תפארת עם· ירגזון יריעות: עלובים חפו ראשם· ולהרגה צור הקדישם· בפרוע פרעות: פרישת הוד שלמה· ורקועת גובה אדמה· שתיהן נוגעות: צדיק הר כפה· עלי נאוה ויפה· כגגית ויריעות: קשבו עם בחירים· חקים ומשפטים

ישרים

פֿאָן איבערזעצטען מערבות, אויס ערוועהנטען אורזאכע, מוס ניכט זו האנדלען געגען דיא קרמות והסכמות של גאוני הארץ, אנגעזאגט, אבער שפראכקענער מוססען, אן דער שטעללע דער איבערזעצונג דער כוונת הפייטן בייט·

וירד אביר יעקב · דער פייטן שרייבט אין קורצען, געהאלט פֿאָללען זעצען פֿאָן דען עשרת הדברות, אונד ענטווירפֿט איין שענעז געמעלדע פֿאָן דער פֿייערליכען

מעריב ליל ראשון של שבועות.

וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם
לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ:
וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל מְזֻזוֹת
בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם
לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם:
וְנָתַתִּי מְטַר אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ
וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם
פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם:
וְחָרָה אַף יְיָ בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
אֶת יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם:
וְשַׂמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל
יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת
בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ
לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף
פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת
יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם
זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים
לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ
יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ · הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים · מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף
כָּל הֶעָרִיצִים · הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ · וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ ·

חזן ברכו את יי המבורך: קהל ברוך יי המבורך לעולם ועד:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים בחכמה פותח שערים · ובתבונה משנה עתים · ומחליף את הזמנים · ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו · בורא יום ולילה · גולל אור מפני חשך · וחשך מפני אור: ומעביר יום ומביא לילה · ומבדיל בין יום ובין לילה · יי צבאות שמו: אל חי וקים · תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד:

וירד אביר יעקב נורא עלילה · וידבר בטוי עשרת הדברות בהמולה · אנכי גלה והאיר לעמו תהלה · דוד מעביר יום ומביא לילה · ברוך אתה יי המעריב ערבים:

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת · תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת · על כן יי אלהינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחקיך · ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד · כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה: ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים:

לא יהיה לך הבל תבנית אליל נכלם · לא תשא ותמיר קדשת שם נעלם · זכור זריזות משפטי נועם וסלסולם · חנון · יזכור לנו אהבת עולם:

ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת

דיא איבערזעצונג דעז אַלטעגליכען מעריב איזט צו פינדען דף כ"ג אונד זאָ ווייטער ·

וירד אביר יעקב · דיא איבערזעצונג פאָן אנפאַנגע דיזעז מעריב ביז אַן דאַז ענדע איזט שאָן אַבגעדרוקט אים ספר קרובות להחכם מוהר"ר וואלף היידענהיים נר"ו · פיר דער, בייא דען פאָרהער שטעהענדען, פאָן דעמזעלבען עבענפאַללז:

ידיך · יי מי כמוך: תרום ידיך על צריך להועד · יי
ימלוך לעולם ועד · יי מי כמוך: זכרתי חסדיך
טוב לקוראיך בהודיה · יחיד כמוך אין לך שירה
חוויה · מי כמוך מחריש בעלבון שביה · יי אלהים
מי כמוך חסין יה: בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם:
מי כמוך ביז לפני משה ·

נטע שורק עוצם פארות בערץ · צבי צדיק תביא
גודר פרץ · קנה עדה גער חיה בארץ · והיה
יי למלך על כל הארץ: זה צור ישענו פצו פה ואמרו:
יי ימלוך ביז מיד חזק ממנו ·

דם חכבת שביעיות צבאך רבה · שמע מצרים
תשמיע לצור ותגבה · תקנה שנית ופדה עדה
הנשבה · ובא לציון גואל ולשבי: ברוך אתה יי גאל
ישראל: השכיבנו ביז סכת שלומך ·

אל עוזר הקם מלאיך לעילום · נפלאות יראנו עדים
להלביש הלום · ציון תדרוש שלם תקים בהלום ·
יי יברך את עמו בשלום:

ברוך אתה יי פורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל
ירושלים: בשבת ושמרו ·

וידבר משה את מועדי יי אל בני ישראל:

שמונה עשרה זיהע אין תפלה לשלש רגלים · אם שבת ווירד ויכלו געזאגט ·
מגן אבות אבער ניכט ·

זאנדערז אויז דעם בעוואונדערונגסווירדיגען אונד בעגייסטערטען זיגעס
געזאנגע אשה"ז (שירת הים). הערליכערהעבענד מיט דאס גאנצע,
ערגרייפט אמכטיג דיא זעעלע דעז בעטענדען, אונד ערערגעט האהע
אונד עכט רעליגיעזע געפיהלע ·

עמו. יי איש מלחמה יי שמו. יי מי כמוך: טבעו בים
סוף ובאשונית לדינה. בסאסאה בשלחה תריבנה.
יי מי כמוך: ירה רמה רמה בים מקהבן. ירדו
במצולות כמו אבן: יי מי כמוך: כי ימינך וזרועך
אתה ולבוא חייב. ימינך יי תרעץ אויב. יי מי כמוך:
להתגאות בקמינו מי יכיל במתקוממך. וברוב גאונך
תהרוס קמיך. יי מי כמוך: מדדת סאון בערמומית
ערימות בעווים. קפאו תהומות בלב ים. יי מי
כמוך: נאץ בחמשה ובכתות שלשה מתחלק.
אמר אויב ארדוף אשיג אחלק. יי מי כמוך: סלסלו
לאדיר על אדירים במאדירים. צללו כעופרת במים
אדירים. יי מי כמוך: עושה פלא לאבות ולבנים
בהלולים. נאור ואדיר יי מי כמכה באלים. יי מי
כמוך: פרעה הצדיק דין במרץ. נטית ימינך
תבלעמו ארץ. יי מי כמוך: צרכיהם בלא חסרון
למבקשיך. נהלת בעזך אל נוה קדשך. יי מי כמוך:
קול נשמע רגזו עמים ולבשו שבול. יאחזמו רעד
נמוגו כל. יי מי כמוך: רבות עשית אל עם סגולתך.
תביאמו ותטעמו בהר נחלתך. יי מי כמוך:
שבתך מכון כסא פעלת לידידיך. מקדש יי כוננו

ידיך

אמונת אומן דער פייטן ענטווירפט איינע שענע שילדערונג פאן דער
וואונדערבארען טהיילונג דעז ים סוף, אונד פאלגעהעט לאס
עטויגען, דאס ער דיא יידישע נאציאן אין זיינע הייליגסטע אבהוט גענאמען,
אונד איהר זיינען פאלגען זעגען פערלייהען אנגעע. דיא העברעאישען
פעריאדען ענדען איזאמער איט פערזען אויז דער היילגען שריפט, בע-

ברכו ביי תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד זיהע אין ליל ראשון·

אמונת אומן לעם זו רם זכרת· בשכר האמונה הים קרעת· גוי שומר אמונים באמונה ארחת· לך יום אף לך לילה אתה הכינות: ברוך אתה יי המעריב ערבים: אהבת עולם ביי לא תסיר ממנו לעולמים·

דברי האמנתם ביבשה עברו בני· הן נגד אבות לגוזר ים סוף נאמני· וגליות יקבצו מראש אמנה בעדני· אהבתי אתכם אמר יי: ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

שמע ישראל, אמת ואמונה ביי לך ענו שירה·

אשירה ליי בשירה עריבה· אל נערץ בסוד קדושים רבה· יי מי כמוך: במקהלות ברכו אלהים ישראל· יי ממקור ישראל· יי מי כמוך: גיאני וגאותיו ומתגאה על מתגאים· רם על כל גוים· יי מי כמוך: דגלני והאמירני עזי ולך יאתה· כי תפארת עזמו אתה· יי מי כמוך: הן עוללים ויונקים הכירוך אלי· אני לדודי ודודי לי· יי מי כמוך: ויראוך דגול מרכבה בפנים לבחור· דודי שלח ידו מן החור· יי מי כמוך: זה אלי ואנוהו אותו אוינו· הנה אלהינו זה קוינו· יי מי כמוך: חגור חרב כגבור ומרחם

עמו

אמונת אומן· איך דיזע גאנצע מעריב איזט שאן פאן החכם מוהר"ר וואלף היידענהיים נר"ו אינ"ז דייטש איבערטראגען. אויז דעם נעמליכן גרונדע, וועלכער בייא דען פריהער שטעהענדען מערבות שאן בייגעפיגט איזט, בלייבט זאלכעז היר אונאיבערזעצט· עז פאלגט דאפיר דער כוונת הפייטן בייא·

אמונת

עָרֵל וְקָדֵשׁ· שְׂרִידִים אֲשֶׁר יְיָ קוֹרֵא יִכָּנְסוּ לַפַּרְדֵּס·
לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקּוֹדֶשׁ: בְּרֹאשׁ
חֲמִשָּׁה הָרִים מִקְדַּשׁ אֵל לְכוֹנְנָה· בֵּית אֱלֹהִים תַּחַת זִיו
כְּבוֹדוֹ לְגוֹנְנָה· יַרְחִיבוּ אָהֳלֶיהָ יְרִיעוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיהָ יַטּוּ
לְשַׁכְּנָה· עוֹלָה וּמַרְחֶבֶת לְמַעְלָה וְנָסְבָה וְרָחֲבָה
בָּעֶלְיוֹנָה· קִבּוּצֵי גָלֻיּוֹת מְקַבֶּצֶת וְנָחוֹת בְּבֵית מְלוֹנָהּ·
וּפְדוּיֵי יְיָ יְשׁוּבוּן וּבָאוּ לְצִיּוֹן בְּרִנָּה: חֲזַק וֶאֱמַץ לְעֵינֵינוּ
רוּחוֹ הַטּוֹבָה יָעִיר· שְׁנַת גְּאֻלָּה יַרְאֵנוּ יְחַיֵּנוּ רַב וְצָעִיר·
מִיַּד נֵכָר יִפְצֶה בְּנֵי צָעִיר· קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל שָׁאוֹן מַחֲרִיבָיו
יַסְעִיר· חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב לָהּ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִיר:
הִתְפַּלְלוּ בַּעֲדָהּ וְדִרְשׁוּ אֶת שְׁלוֹם הָעִיר:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ פּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל
יְרוּשָׁלָיִם: בשבת ושמרו·

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

זיא געהען איין אין דען זוסטגארטען (בית המקדש)· הילזע אין דיין פראכטגעוואנד
דיך, ירושלים, שטאדט דער היילגקייט! אויף דעם גיפפעל פאן פינף בערגען
ווירד דאז היילגטהום גאטטעז געגרינדעט, דעז עוויגען הויז, אונטער דעם גלאנצע
זיינער הערליכקייט ווירד עז געשיללעט; ערווייטערט ווערדען איהרע (ציון'ז)
צעלטע, דיא טעפפיכע איהרער וואהנונגען אויזגעשפאננט צור רוהעשטעדטע.
זיא שטייגעט, ערווייטערט, ערהעהעט זיך, אמכט איינען אומפאנג, ניאמט צו
אן ווייטע, אן העהע; זאממלונגען אויז דער געפאנגענשאפט זאממעלן זיך, רוהען
אין איהרער הערבערגע. דיא ערלעזטען גאטטעז קעהרען ווידער, וואללען היןנאך
ציון אין יובעל. דער אללמעכטיגע, דער אללגעוואלטיגע, אעגע, פאר אונזערן אויגען
ער דען גייזט זיינער גיטע ערוועקקען; דער ערלעזונג יאהר לייגע ער אונז, ער
האלטע אונז, זא גראס, זא קליין! אויז פרעמדער געוואלט רעטטע ער דיא זעהנע דעז
יינגערן (ברודערז, יעקב'ז)! — טטיאאע אויז דעם טעאמפעל, שטיאאע דעז שטור-
מעז, דער דיא פערהעערער בעשטיראעט! פייעריגע אויער רינגז אום זיא (אום דיא
שטאדט) הער, לאהלען, יס, לאהלען אוס, דער זיא אנלינדעטע· זא בעטעט אום
אה זיא, ערפלעהעט דיא גליקזעליגקייט דער שטאדט!

כָּלְתָה נַפְשִׁי אֶל יוֹפִי מִכְלוּלֶיהָ · מִדֵי חֹדֶשׁ וְשַׁבַּתָּה לְהֵרָאוֹת תָּמִיד עָלֶיהָ · בַּעֲלוֹת כְּעָב קְרוּאֶיהָ לְשָׁלֹש פַּעֲמֵי רְגָלֶיהָ · לְסוֹבֵב צִיּוֹן וּלְהַקִּיף וְלִסְפּוֹר אֶת מִגְדָּלֶיהָ · בִּרָנִיּוֹת נוֹסָפִים לָהּ לְמִשְׁמַר נְוֵי זְבוּלֶיהָ · קָרוּא לִירוּשָׁלַיִם כִּסֵּא יְיָ וְנִקְווּ אֵלֶיהָ : חִכִּיתִי לַיְיָ אוֹתוֹתָיו כִּימֵי עוֹלָם לְמַשְׁמֵשׁ · עַל עֶשֶׂר נְגָעִים יְחַמֵּשׁ · תֹּהוּ וָבֹהוּ לְשַׁמֵּשׁ · וְעָלַיִךְ צִיּוֹן כְּבוֹדוֹ יֵרָאֶה בּוֹקֶר וָרֶמֶשׁ · יְיָ לְאוֹר עוֹלָם יִהְיֶה שַׁחַר וָאֶמֶשׁ · לְאוֹר עוֹלָם לֹא יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשָּׁמֶשׁ : מְאוֹר מְשָׁרְתָיו יַזְהִיר כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ לְהִתְחַדֵּשׁ · הַנּוֹתָר בְּצִיּוֹן קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ לְהִתְקַדֵּשׁ · אַדִּיר יְיָ שָׁם לֹא יַעַבְרֶנּוּ טָמֵא לְהָדֵשׁ · לֹא יוֹסִיף לָבֹא בוֹ

ערל

יעדען נייאמאָנד, יעדען רוהעטאג, דאס שטעטס אין איהר וויר ערשיינען; וויא וואָלקע ציהען הינויף איהרע בערופענען, דרייא מאָל (דעס יאָהרעס) אָן איהרען פעסטטאָגען. אומרינגעט ווירד ציון, אומגאַנגען, געצעהלעט ווערדען איהרע טהירמע; שלעססער ווערדען איהר נאָך אַנגערייהעט, בעוואַהרען איהרע שענען וואָהנונגען. גענאַננט ווירד ירושלים „טהראָן דעס עוויגען, אַללעס שטרעמט איהר צו". וויר האַררען נאָך עוויגען, דאס זיינע וואונדערצייכען וויא אין דען טאָגען דער פאָרוועלט הערבייא קאָמען; צעהען פּלאָגען פערפינפאַכט ער (גאָטט), אונפרוכטבאַרקייט, פערוויסטונג פערריכטע איהרען דיענסט. איבער דיר, ציון, אָבער ערשיינעט דיא געטטליכע הערר־ליכקייט, וויא מאָרגענס וויא אָבענדס; גאָטט, עוויגעס ליכט איזט ער, אַם פריהען מאָר־גען, אונד דער נאַכט. אויך ליכט מוס דיר ניכט מעהר דיא זאָננע. דיינער ליכט שטראַהלט, וויא שטראַהל דעס הימעלס, ערנייעט; דער אין ציון איבריג בלייבט, „הייליג" ווירד ער גענאַננט, געהייליגעט דער מאַיעסטעט, דער עוויגע טהראָנט דאָרט, דאָ וואַנדערט קיין אונרייגער, טריטט ניכט היין; דאָהין קאָממט ניכט מעהר דער אונבע־שניטטענע, דער אונליכטיגע. דיא איבריג געבליבענען, דיא דער עוויגע בערופעט,

דיא

מתי אבא לקבילה, מתי אקבל להקביל פני רבו בהדו"ל. מהיל, מיכה (ג'). מכלוליה, ענין כתר בלשון כשדים. ברניות, טירות בלשון כשדים. לשלש. לשנרה"ל: מתכמשק זגלין. עשר נגעים, ילקוט ישעיה (כ"ג). ותהו, ערב בלשון כשדים. ותמש, (ברכות ל"ח) ויוכח אמש. להדש, לדרוך. תמוסה וגו', מוריה, סיני, תבור, כרמל וקרמון (ילקוט מיכה ד').

פלאיו נהל כאומן מושיע וגואל · יקר זיוו ראו
והכירו כבוד אל · כלכלם דבש מסלע
החסם בצלו להצאל · במקהלות ברכו אלהים יי
ממקור ישראל: כגלה ברנה בשמחה רבה ואמרו
כלם: מי כמוך בי״ז לפני משה ·

מפעל נוראותיו ספון מי לגדלהו · עוצם פלאותיו
אשר הפליא למענהו · צמח קדושיו אני ולי
מורשה לקלסהו · זה אלי ואנוהו · אלהי אבי
וארוממנהו: זה צור ישענו פצו פה ואמרו: יי ימלוך

רכב על כרוב ברקים רב מלכי · שלח ממרום
המשני ממים המשיכי · תמתי רעיתי כן
קמו לכי · כי אמנם כי גואל אנכי · ברוך אתה יי גאל
ישראל: השכיבנו כ״ז סכת שלומך ·

מתי אבא ואראה פני אלהים להקבילה נוי הומות
מגיעות כסא כבוד למעלה · חיל וארמון
כמשפטו והעיר על תלה · מכלל יופי יופיע בעיר
שחברה לה במסלה · בית אל עולה שרידי גולה
להגילה · אלהים יכוננה עד עולם סלה: נכספה גם
כלתה

מתי אבא וואן ווערדען וויר ווידער הינליהען, ערשיינען פאר דעם אנטליצע
גאָטטעס, צור פערעהרונג? אן דער פראכטפאללען וואוירן, עמפאר
ראגענד צור העהע דעס טהראָנעס דער הערליכקייט (גאָטטעס)! פאָרדאוער,
פאללאסט, נאך דער וייזע, דיא שטאדט (ירושלים) אויף איהרעם גרונדע · דער
טענהייט קראָנע גלענצעט אין דער שטאדט, וואָ מאן זיך געזעללעט, אויף דער באהן
נאך דעם טעמפעל גאָטטעס, וואללעט היניויף דער געפאנגענשאפט איבעררעזט
וואָנעפאללן · זיא (דיא שטאדט) ערהעלט גאָטט עוויגליך, סלה! זיא פערלאנגעט,
שמאכטעטע, אונזערע זעעלע, נאך איהרער (ירושלים׳ס) פראנגענדען קראָנע, דאס

רַהַב· הִיא הַמַּחֲרֶבֶת יָם: סְלָעִים הָפַךְ זֵדוֹנִים· שִׁבַּר
רָאשֵׁי תַנִּינִים· הָפַךְ לְיַבָּשָׁה יָם: עֲרֵימוֹת מַיִם נֶעֶרְמוּ·
תְּהוֹמוֹת בָּהֶם נִלְחָמוּ· בְּקַרְקַע הַיָּם: פֵּרוּרִים בְּעָזוֹ
פּוֹרְרוּ· נֵד אַחַת נִצָּבְרוּ· כַּנֵּד מֵי הַיָּם: צֶמֶד סוּסִים
וְרוֹכְבִים· עוֹלִים וְיוֹרְדִים מְשֻׁלָּבִים· עַד גַּבְּבֵי יָם:
קְלָעִים בְּבִזָּה מְעֻטָּרִים· קְשׁוּטֵי זְהָבִים וְתוֹרִים· עַל
שְׂפַת הַיָּם: רַבָּה פְּלָאָיו לְנוֹסְסָהּ· נֶגֶד אֲבוֹתָם עָשָׂה·
בָּקַע הַיָּם: שְׁבִילָיו רָאוּ וַהֲלִיכוֹתָיו· וְלֹא נוֹדְעוּ
עִקְּבוֹתָיו· אֱלֹהִים בַּיָּם: תְּמוּנַת גִּבּוֹר נִדְמָה· יְיָ אִישׁ
מִלְחָמָה· יָרָה בַיָּם: מַפְלִיא מִקֶּדֶם נוֹרָאוֹת· עוֹד
יַרְאֵנוּ נִפְלָאוֹת· וּמַטֵּהוּ עַל הַיָּם: נְהָרִים יַדְרִיךְ
בַּנְּעָלִים· וְהִכָּהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים· אֶת לְשׁוֹן הַיָּם:
חֲפֻשִׁים יַדְרִיךְ שִׁירַיִם· נִשְׁאָרִים מֵאַשּׁוּר וּמִמִּצְרַיִם·
וּמֵאִיֵּי הַיָּם: מֵאַרְצוֹת יְקַבֵּץ לְגָאֳלָם· לְנַטְּלָם לְנַשְּׂאֵם
כָּל יְמֵי עוֹלָם· מִצָּפוֹן וּמִיָּם: בַּחֲצֵרוֹת אֱלֹהֵינוּ יֵצְאוּ·
מַיִם חַיִּים וְיֵרָפְאוּ· חֶצְיָם עַל הַיָּם: רַבִּים מוֹשְׁבִים
וְהוֹלְכִים· וּמִן הַמִּקְדָּשׁ מְפַכִּים· הוֹלְכִים אֶל הַיָּם:
יַעֲלוּ עַל שְׂפָתוֹ· עֲצֵי מַאֲכָל לִתְרוּפָה· קְצִירֶיהָ עַד
יָם: קָצִין עַם יַפְרִישׁ· מִגֶּזַע יִשַׁי שׁוֹרֶשׁ· וְיֵרְדְּ מִיָּם
וְעַד יָם: בְּיָמֵינוּ יוֹפִיעַ הֲדָרוֹ· יָקֵם יְיָ אֶת דְּבָרוֹ·
עֹשֶׂה אֶת הַיָּם:

וואָרט אונז דורך דיא הייליגען פראָפעטען פערקינדעט· דיא טרייבקראַפט
מיט שטאַרק אונד ערהאַבען, אונד דיא העברעאישען פערזע ענדען
ווערטער מיט זעלבען אין דען פאָעטישען ביכערן דער הייליגען שריפט, דיא
דענען זיא האָלט זעהר אָנפּאַסטען, אונגעאַכטעט פיל זיך שענהייט דעס פאָר-
טראַגעס בייטראַגען, אונד טיפע עמפפינדונג מיט דער זעעלע דעס אַנ-
דעכטיגען בעטערס הערפאָר ברינגען·

בִּידִידוּת לְנַהֲלָם· בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גְאָלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

שמע ישראל, אמת ואמונה ב"י לך ענו שירה·

אוֹדֶה חַסְדּוֹ הַפְּלָא· מַעֲשָׂיו וְנִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה· נוֹרָאוֹת עֲלֵי יָם: בִּקְהַל עַם אֲהַלְלָה· בְּמוֹשַׁב זְקֵנִים אֲגַדְּלָה· רוֹגַע הַיָּם: גִּזְבַּר בִּנְטוֹת יָדוֹ· גְּאוֹן גַּלִּים נֶגְדּוֹ· יִרְעַם הַיָּם: דָּגוּל בִּכְבוֹדוֹ נִגְלָה· אָז נִקְרַע בְּהַלְהָלָה· וַיַּעֲמוֹד הַיָּם: הֱשִׁיבוֹ גְּאוֹן בְּזַעְפּוֹ· גְּאוֹן גַּלֶּיךָ אֵיפוֹ· מַה לְּךָ הַיָּם: וְשִׁבְטֵי יָהּ הֲמוֹנוֹ· שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמוֹ· אֶל תּוֹךְ הַיָּם: זָכָה מְלוּכָה לְהַשְׁרִישׁוֹ· הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ· בִּמְצוּלוֹת יָם: חָצָה לִגְזָרִים וּמוּלִים· דֶּרֶךְ לַעֲבוֹר גְּאוּלִים· מַעֲמַקֵּי יָם: טוֹב בְּבֵן שִׁירָתוֹ· פָּתַח כְּאָז זְמִירָתוֹ· צָהֲלוּ מִיָּם: יְשָׁרִים קִדְּמוּ רוֹנְנִים· אַחַר אֵלִים מְנַגְּנִים· מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת יָם: כְּבוּלוֹס צְדָדִים הִקִּפָּה· וּמִלְמַעְלָה כְּמִין כִּפָּה· יְכַסּוּ עַל יָם: לְכָל אַפְסֵי נִגְלוּ· אוֹתוֹתָיו כִּי גָּדְלוּ· קַצְוֵי אֶרֶץ וְיָם: מִי כָמוֹהוּ נֶהְדָּר· חָסִין בְּכֹחַ נֶאְדָּר· הַקּוֹרֵא לְמֵי הַיָּם: נִהֵל יְדִידָיו בְּאַהַב· זְרוֹעוֹ מַחֲצֶבֶת רַהַב

דיא יעדען נאכדרוק דעזועלבען אונטערזאגען , קיין פערברעכען צו בעגעהען, בלייבט זאלכע היר אונאיבערזעצט, איזט הינגעגען, וויא דיא אנקינדיגונג צו דיזעם ווערק שאן בעשטימט, מיט דעם כוונת הפייטן פערזעהען·

אורי וישעי אין דיזעם אבשניטט בי"י: מתי אבא אונד זא ווייטער ערצעהלט דער פייטן דיא וואונדער, וועלכע גאטט אם שילפמעערע (ים סוף) האט פערבראכט, וועלכע ער דורך משה טהאטען לים, אונד בעטעט, דאס דער עוויגע וויא עהעדעם, זיינע וואונדער אונד צייכען, אונד אונזער וואהל פערמעהרען מעגע, וויא זיין אונפערבריכליכעס הארט

הַלְּבָנוֹן נָתַן לָךְ הֲדַר הַכַּרְמֶל: יְתֵירָה חִבָּתֵךְ יְרוּשָׁלַיִם
בְּנוֹי שִׁבְעִים שְׁמוֹתַיִךְ. כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה לָּהּ הִפְקַדְתְּ
שׁוֹמְרֵי חוֹמוֹתַיִךְ. מַזְכִּירִים לְרַחֲמֵךְ וּלְשׁוּמֵךְ תְּהִלָּה
בָּאָרֶץ לְיֹשֵׁב שׁוֹמְמוֹתַיִךְ. בְּאַחֲוָה וְרֵיעוּת וּמִקְדַּשׁ אֵל
בְּרָמָה נְוִיוֹתַיִךְ. אֲדַבְּרָה וַאֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ בְּאַרְמְנוֹתַיִךְ.
יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ פּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל
יְרוּשָׁלָיִם: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

מעריב ליל שביעי של פסח.

ברכו ביז תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד זיהע אין ליל ראשון.

אוֹרִי וְיִשְׁעִי עַל הַיָּם נִגְלָה. בְּהַחְשִׁיכוּ לְצָרַי וְלִי
הֵאִיר אֲפֵלָה. גָּדְלַת מַעֲשָׂיו נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים
לְהַלְלָה. וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחוֹשֶׁךְ וַיָּאֶר אֶת הַלָּיְלָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים: אהבת עולם וכו׳

הֵעִיר בְּרִית יְשֵׁנִים לְשַׁלֵּם בָּנִים גְּמוּלָם. וַיּוֹצִיא עַמּוֹ
בְּשָׂשׂוֹן בְּאֶבְרָתוֹ נְטָלָם. זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ

כידידות

געגעבען, כרמל׳ז פראכט. פֿיגעלאבט בייזט דוא, ירושלים, אין דערטענהייט דיי-
נער זיבציג נאמען; שטאדט, וואָ אללעז זיך געזעללעט, בעשטעללט זינד היטער דיינער
אויערן, זיא זינד דיינער איינגעדענק, ערבארמען זיך דיין, אמכטן לום לאָבגעזאנג דער
ערדע דיך, בווינן פֿן דיינע עדונגען. אין ברידערשאפֿט, אין געזעלליגקייט, אים
היילגטהומע גאָטטעז זינד ערהאבען דיינע טענהייטען. ווער ווינשען, ערפֿרעהען
וואהל דיר פֿן דיינען פאללעזטען; אין דיינען אויערן וואָהנע פֿרידע, זיכערהייט אין
דיינען שלעזערן!

אורי וישעי דיזע פֿבטהיילונג, ביז כי גואל אנכי איזט עבענ-
פֿאללז שאָן פֿאָן הסכם מוהר״ר וואלף היידענהיים נר״ו אין זיינעם ספר
קרובות איבערזעצט. אונ נון פֿן דיא קרמות והסכמות כל גאוני הארץ,

דיא

כִּפַּת הַמּוֹקֵד תַּשְׁלוּם שָׁלֵם סְבִיבַיִךְ. שְׁמֵךְ כְּשֵׁם מַלְכֵּךְ
שְׁעָרַיִךְ כְּשִׁבְטֵךְ בְּהַסְבָּךְ. הָעֵת בְּעֶדְיֵי תִּלְבְּשִׁי הָדָר
סְכָךְ בִּמְסִבָּךְ. עוֹד תַּעְדִּי תֻפַּיִךְ. טְלוּל רוֹבַיִךְ
בִּרְחוֹבַיִךְ. שִׁירוֹת כֹּהֲנַיִךְ בַּאֲבִיבַיִךְ. נְעִימוֹת לְוִיַּיִךְ
בַּאֲבוּבַיִךְ. שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָיִם יִשְׁלָיוּ אוֹהֲבָיִךְ:
לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קוֹדֶשׁ נְוֵה תְהִלָּה חוֹמֵל. בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן
מְלַבְלֵב מְגָדִים וְגוֹמֵל. זְהַב פַּרְוַיִם פֵּירוֹת פְּרָחָיו עוֹד
מֵהֶאֱמֵל. לְזַרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק חֶסֶד בְּיוֹם הִגָּמֵל. אֲרוֹמִמְךָ
בְּעִטּוּר בִּכּוּרֵי בִּקְלָתוֹת מוּזְהָבוֹת וְלֹא בְּתַרְמֵל. כְּבוֹד
הַלְּבָנוֹן

דען געזאַנג, דער זינגעט, ערהעבעט דען בערג דעז געטטליכען הויזעז איבער דען גיפפעל דער בערגע. עז לייגעט זיך ווידער, דאַז געוועלבע דעז פֿייערהעערדעז (אים בית המקדש), פֿאָללע ווידערהערשטעללונג ווירד, שלם, דיינען אומגעבונגען; דיין נאַמע איזט דיינעז קעניגעז (גאָטטעז) נאַמע, דיינע טהאָרע, נאָך דיינען שטעממען געננאַנט, ריגגז אום דיך הער: אָ דער צייט, דאַ דוא מינטאוק דיך קליידעזט, פֿאָן דיינער עדעלשטען הערלליכקייט אומגעבען! אויך דיינע האַרפֿע טאיקקעט דיך דאַן, דיינע יוגענד לוסטוואַנדעלט אין דיינען שטראַססען. אין דיינער פריזטער דינזט בלֿיהעזט דוא ווידער, זיבליך טענט דיינער לוויים פֿלעטהענשפיל, ווינשעט גליק ירושלים, וואָהל גהה' עז דיינען פֿריינדען! דיינעם טעמפעל צירעט היילגקייט, דיא וואָהנונג דעז לאָבגעזאַנגעז, ערבאַרמער! דער פֿאַללאַזט, לבנון'ז וואַלד, ער שפראָזזעט זיסע פֿריכטע, רייפֿעט זיא; פרוים'ז גאָלד, זיינער בלֿיטהע פֿריכטע וועלקעט ניא. יצחק'ז נאַכקאָממען ווירד גנאַדע צו טהייל אַם טאַגע דער רייפֿע; דאַן ערהעבען ווירר, עוויגער, דיך דורך ציררונג דער ערזטלינגע אין פֿערגאָלדעטען קערבען, ניכט אין זעקקען. לבנון'ז הערלליכקייט ווירד דיר, (יטרהל) ווידער געגעבן

וגו', מדרש רז"ל בפסוק (סוף יחזקאל): ושם העיר ה' שמה, אל תקרי שמה, אלא שמות. שעריך כשבטיך, יחזקאל (שם). סביך, זקניך. טלול, ענין הליכות ד"ד כיול, : ז צוואַנדען נכל"א. רוביך, נערים בלשון כשדים. באביביך, פני פרח. באבוביך, כלי שיר, נקרא אבובא בלשון כשדים, ובלשון אשכנז פֿלעטהע, פפֿייפֿע. בית וגו', יומא (כ"ט). מלבלב. במיסה בלשון כשדים. וגומל, הגמל, מלשון ויגמול (במדבר י"ז). ראה שם בביאור הרמב"ן ז"ל. זהב פרוים. מדרש ילמדנו ואתם הדבקים (דברים ד') ומנין שזהב בית יער הלבנון (מלכים א' י') עושה פירות ? שנאמר (דברי הימים ב' ג') : והזהב זהב פרוים. ואני תרגמתי לפי פשוטו. מהאמל. כמו אומללה (ישעיה כ"ג). בקלתות, לשון קאָרב, טאַשע, קערבע . בתרמיל, שק, כמו הרועה בתרמילו. שבעים שמותיך, שבעים שמות לירושלים, כמו שאמרו במדבר רבה. שוררי וגו', המלאכים, כמדרש חז"ל בפסוק : על חומותיך וגו' (ישעיה ס"ג).

לכמור · כמה כברי מור לסנטר הלז לזמור · שבעות
חקות קציר ישמור : תכן בלתת וצבור ונגרס בלי
חסרון · בשלש עשרה נפה יוציאו ממנו עשרון ·
נתן שמנו ולבונתו יצק ובלל בהדרון · הניף והגיש
וקמץ ומלח והקטיר הזכרון · מזר שלחן גבוה זכו
בשירי הדורון · כל זכר בבני אהרן : קרב העומר
שוקי ירושלים מלאים בפירות ומעטרים · בזריזות
בית דין מחצות רחוקים מהרים · מרחוק את יי
מעזכם זכרו מזכירים ונוהרים · ירושלים הבנויה
תעלה על לבבכם נמהרים · חזקו ותזכו לשמוע שיר
ישורר להרים · הר בית יי בראש ההרים : יראה

כפת

פילע ביטען אירהע זינד דעם פעלדהיטער (גאטט) צו שניידען, מאכען, בעשטיא
אונגען דער ערנטע בעאבאכטעט ער · צובערייטעט ווארד דאס עומר, געשעללעט,
געהייפעט, צו גריצע געמאהלען, ניכטס אהנגעלעגטע ; דרייצעהען מאל ווארד עס
דורך דיא זיבע געבראכט, אונד איין צעהענטעל (איפה) דאפאן הערויס גענאממען·
דער פריעסטער גאב עהל, וויהראוך הינצו, ער גאס דאריין, ריהרטע עס טען ; ער
אכטע איינע שוועגונג דמיט, בראכטע עס הין (צום אלטאר), נאהם איינע האנד
פאלל, זאלצטע עס, ליס אין רויך עס אויף געהען, צום אנדענקען (פאר גאטט)· פאן
דעם אויקרענלטען טישע דעס אללערהעכסטען גענאסס דער אפפערגאבע איבער־
רעסטע אללעס מענלניכע אונטער אהרן'ס נאכקאממען· דאר געבראכט וואר דאס עומר,
אונד ירושלים'ס מערקטע מארען מיט פריכטען געפיללעט, געצירעט ; דער טהעטי־
גען אויפזיכט דעס הייליגען מייטעס געוויס, דורפטען פאן וויטעם אן, דיא (פאן
ירושלים) ענטפערנטען (דיא נייע פרוכט) געניסען· אין דער פערנע געדענקעט
דעס עוויגען, אייער שוצוועהר, זייד זיינער איינגעדענק, שטרעבעט צו איהם
עמפאר! ירושלים, דיא חאהלגעבוינטע, שטייגע אויף אין אייערן הערצען, איהר
פערלאנגטען! זייד שטארק, אונד איך ווירד דער געזאנג, איהר פערנעהמעט

דען

לחבוב, כלי מנוקב לקלות בו· לכמור, מלשון (מיכה ד') כתנור נכמרו. כמה וגו', בכל
מליצה (דף פ"ו). לסנטר, לשון רומי שענאטאר, והכוונה פה על שומר השדה, וראה בספר
אור חסתר במלה זאת· לזמור, מענין תזמור (ויקרא כ"ה)· תכן וגו', פסחים (ל"ו)· מזר,
שמות (כ"ה)· הדורון, לשון יון דארעיא, ובלשון אשכנז גאבע· ומעטרים, כמו (ישעיה כ"ג)
ונוהרו, ומתורגם לפי הכוונה· כמעטרים, שם (ל"ה)· כפת המוקד, תמיד (ל' א'). שוק
וגו'

מְבַקְשִׁים תַּפְקִידָם הָרֵם מִכְשׁוֹלִים · הָמוֹן חוֹגֵג עֲלוֹת
יֵרָאֶה הֻתַּר שַׁלְשְׁלַיִם · עֵת כִּי בָא לְחַנְנָהּ בְּלִי רִשּׁוּלַיִם ·
וּמֵהַקָּרוֹב לָהּ בִּכּוּרֵי נְדָבָה לְהַקְרִיב בְּטוֹהַר שׁוּלַיִם ·
פִּצְחוּ רַנְּנוּ יַחְדָּו חָרְבוֹת יְרוּשָׁלָיִם: זוֹרְזוּ לְהַקְדִּים
שְׁלוּחִים דִּינֵי גֵיא נְבוּאוֹת · צֵאת מִבָּעֶרֶב עֲשׂוֹת כְּרִיתוּת
מֵאֲבִיבֵי תְבוּאוֹת · חוֹל וְשַׁבָּת כְּרֵבִים מְלָאכוֹתָיו
בִּשְׁלוֹשׁ בָּאוֹת · קִבְּצוּ עֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת עֵסֶק גָּדוֹל
לְנָאוֹת · חֲשֵׁכָה קְצָרוּהוּ וּנְתָנוּהוּ בְּקֻפָּה וְלָעֲזָרָה
מוּבָאוֹת · מַה יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְיָ צְבָאוֹת: טוֹבָה
כְּפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת לַמָּקוֹם עָלֵינוּ לֵאמֹר · רַבָּה עוֹמָרִים
בַּמִּדְבָּר כְּנֶגְדָּם אַחַת לִתְמוֹר · יַחְבֵּט וְנִתַּן לְאָבוּב הָאוּר
בְּכֻלּוֹ לִגְמוֹר · שְׁטָחוּהוּ בָּעֲזָרָה עִמְּלוּ לְרוּחַ חַיִּים
לכמור

דיא פֿייערליכע מענגע, הייליג לעבענד ווערדע זיא געזעהען, ענטלעדיגעט דער פֿעססעלן; דיא צייט, דיא גנאדע צור גנאדע, אונגעזוימט! אויס איהרער (ציון׳ס) נעהע ווערדען דעם ערסטלינגע (עומר) פֿרייוויליג דארגעבראַכט, אין ריינעם געוואַנ־דע. — איהר זענגער מיט, פֿראָהלאָקקעט וואָהלגעזאַנג, רופֿעט ירושלים׳ס! אונגע־פֿיערט זאַנדטען בעטהען פֿאָר אויס דיא ריכטער דעס טאַלמוד דער פראָפֿעצייהונג (ירושלים), דאַס זיא אַבגינגען פֿון פֿאָראַבענדע דעס פסח־פֿעסטעס, געבינדע אַכטען פֿאָן רייפֿעם געטריידע. איהר טאַג וואָכענטאַגע, אויס פֿאָן טבת — איז דיא אנהערזטען (חכמים) ענטשיידען — קאָמען דיזע אַרבייטען נאך דער דריטטהאַלב שטונדע; פֿערזאַמעלט ווערדען דיא נעכזטען שטעדטע, דאַס גראָסע געפֿרענגע צו פֿערהערליכען. מיט הייטרעטענדער נאַכט וואַרד דאַס געטריידע געערנטעט, אין קאָסטען געלעגט, אין דיא האַללע געבראַכט. ווא ליבליך זינד דיינע וואָהנונגען, עוויגער, לבאות. וואָהלטהאַטען, פֿערדאָפפעלטע, פֿיעלפֿאַכע האבען דעם עוויגען וויר צו דאַנקען; עומרים פֿערפֿיעלפֿעלטיגטע ער אין דער וויסטע, אונד אין איהרער שטעללע מאַכטע נור איין עומר ער. אויסגעקלאָפּפט ווורדע ער, אין דיא רינגע פֿפֿאַננע געלעגט, דאָס דעס פֿייער עס גאַנץ גאַר מאַכטע; אויסגעברייטעט וואַרד אין דער האַללע עס, דיט בעוואהען צו דערער, דאָס דיא לופֿט דעס לעבענס עס דערררע. איז
פיגע

ב׳.דיסן, מענין סולי המסילה (סמחת ב״ח י״ג). זורזו וגו׳, מכתות (פרק ר׳ ימבמעת). גיא נבואות, ירושלים (תעניה ב׳ג). מלאכותיו, כמו השבת (תשת י״ג). להתמור, תחת.
נתבוב

ליל שמרים מלכותך ראו בניך חי וקים · נפתח שבחך בלשון עתיד ונסתים · סכו לימין משה בוקע ים · והניף ידו על הנהר בעים · וזה צור ישענו פצו פה ואמרו: יי ימלך לעלם ועד: ונאמר

ליל שמרים עטור פלאי צדקך בצבא ואות · קרבתך לי טוב ישועות הבאות · שתי בך מחסי במלאכות הנבאות · מלך ישראל וגואלו יי צבאות:

ברוך אתה יי גאל ישראל:

השכיבנו ביז סכת שלומך·

אור יום הנף ספירה הוכשרה בנוגהים · לציון נדחה קרא דרושה עלות גהים · בנין מפואר כרך מחמד לב וגהים · משכני עליון בעשר מעלות קדש גבוהים · גיל לבבות לבנון המלבן נצוחים · שלוחים · נכבדות מדבר בך עיר האלהים: דרישות לדרושו בשכנך מקום כפור שלים · סלולי ציון מבקשים

אור יום אם פֿאראבענדע דעז טאגעז, דא דעז עומר'ז ווענדונג געטאהן, מיט זיינער לעהנונג רעכטע נייט דעז נאכטז; זא ווירד ניון, דיא פֿערשטאסענע, אינז אנדענקען צוריק גערופֿען׳ אן דאס היילונג געדייהע! — דאס הערליכע געבײדע (בית המקדש)! דיא שטאדט, זא דעז הערצענז, דיא גלאנצפֿאללע! דעז הערכוטען טאקט, דורך לעהען פֿארליגע דער היילגקייט ערהאבען, טאקנע דער הערלען, לבנון, דער רייניגעט פֿאן זינדען אוז פֿארוזן; אוז מירדטעז בעגאנגען; גראסע דינגע ריהמעט מאן פֿאן דיר, שטאדט גאטעז! איר זעהנען זיך, הינלאנגען אין דיינע וואהנונגען, מרט דער זינדען פֿערגעבונג; ניון'ז שטראסען פֿלעהען, דאס דאבעדאכט, דיא הינדערניזע מעגגערייאט ווערדען׳

דיא

אור יום בנוגהים, בלילה, מדברי רז"ל: ליכא לאורי דקרו לליליא נגהי. גהים · רפואה, כמו (הושע ה') יגהה מזור · וגהים, ענין [illegible]. בעשר וכו'· עשר קדושות וגו' (כלים פרק א') · המולבן נצוחים, ענין נצוח, כנה לחטאי מוד· שלוחים, שגית בלשון כשדים· שלים, תרגום משנה שלוחו· רשלים, [illegible] · בטוהר שלים,

נגדים

ליש עומר חרמשו פלחם. ובמלחמות תנופה נלחם. בח״פ:
ליש פואר עליון באמירות. מכנף הארץ זמירות. בח״פ:
ליש פענח צפנת מעבדיו. סודו אל עבדיו. בח״פ:
ליש צפית סדורה וארוחה. והנה יד שלוחה. בח״פ:
ליש צמת בו בליל. קדש יי חלל. בח״פ:
ליש קומת תמר הצלה. ההדסים אשר במצלה. בח״פ:
ליש קומץ השביע לשנה. יתן לידידו שנא. בח״פ:
ליש רוח והצלה עמדה. בלילה ההוא נדדה. בח״פ:
ליש רוחי חפשה למללה. אזכרה נגינתי בלילה. בח״פ:
ליש שמור לנקמה נטורה. על צור המעטרה. בח״פ:
ליש שמע מצרים לנצור. יחילו כשמע צור. בח״פ:
ליש תבע מספר התורה. אחת מהנה לא נעדרה. בח״פ:
ליש תכנו לישענם. נדחי ישראל יכנם. בח״פ:
ליש מאמרי ירצה לשעות. מקדם פועל ישועות. בח״פ:
ליש או בהניחך שלוחים. הודינו לך אלהים. בח״פ:
ליש ישע לנו תחדה. ושמך לעולם נודה. בח״פ:
ליש רנן השיר בחדשך. להודות לשם קדשך. בח״פ:

ליל שמרים טכס פלאותיך משירי הודאות נתיחדת. יומם לחסד ובלילה לשיר נתועדת. כלולך אז באמונה רוחך הסרת. מפי עוללים ויונקים עוז יסדת. בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם: מי כמוך בי״ לפני משה

ליל

וועלכען דיא נפלאות אונ׳ וואונדר זא האהען טהאטע דער גאטליכקייט שטאנד. דאז גמאלט מיט אין קירכען גמהאלטען זעלנען אין מיינען שטימע, דער מיינס שכהייט איט ערהאבענהייט פערבינדעט, פארגעטראס־גען, אונד דפהער זעהר אנכטיג אונ׳ דאז אנדעכטיגע געמיטה ווירקט.

אור

ל"ש וכח חשאי בחילה · אבימלך בחלום הלילה · בח"פ:

ל"ש זדים רדוי שפך · שלח ידו והפך · בח"פ:

ל"ש זיהר בטוב לאלום · לבן הארמי בחלום · בח"פ:

ל"ש חמודה ברכות כונה · אל יעקב בנה · בח"פ:

ל"ש חקוק בהוד כסאך · וישר אל מלאך · בח"פ:

ל"ש טוב הסכים על ידו · מקים דבר עבדו · בח"פ:

ל"ש טעמה כי טוב סחרה · לא יכבה בלילה נרה · בח"פ:

ל"ש יוצרו חלקו בחכמה · יודע עד מה · בח"פ:

ל"ש ילדה בנוף נפלה · ותקם בעוד לילה · בח"פ:

ל"ש כוכבים נחטטו ונדכאו · והפך לילה וידכאו · בח"פ:

ל"ש כרן ושבוי לוקה · שמח לאיד לא ינקה · בח"פ:

ל"ש להדק נשחק אקונם · ראשית לכל אונם · בח"פ:

ל"ש לבטה יראתם ולוקה · בוקה ומבוקה ומבלקה · בח"פ:

ל"ש מאורי ישע להזמיני · אחזת ביד ימיני · בח"פ:

ל"ש מאודי הודאות לאדקך · על משפטי צדקך · בח"פ:

ל"ש נוראות בעשותך נקוה · ולילה ללילה יחוה · בח"פ:

ל"ש נלחמו כוכבי אורים · לעזרת יי בגבורים · בח"פ:

ל"ש סיע צדק נעורים · צליל לחם שעורים · בח"פ:

ל"ש סגב במבנ[illegible] מעוזו · גבר חכם בעוז · בח"פ:

ל"ש עריצי פול שקד · ותחת כבודו יקד · בח"פ:

ל"ש

ליל שמורים פֿאָן היר ביז: אור יום אונד זאָ וייטער ענטווירפֿט דער פייטן איינע געהרענגטע אונד קראַפֿטפֿאָללע שילדערונג פֿאָן דען בעגעבענהייטען אונד וואונדערן, דיא זיך אין דער פסח־נאַכט ערייגנעטען, אונד ערפֿלעהעט פֿאָם אללמאַכטיגען ערנייאונג דער עהעמאַליגען, וואונדעררייכען, גנאַדענפֿאָללען צייטען, אין חענלכען

וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אהבת עולם ב״י אל תסיר ממנו לעולמים·

לֵיל שִׁמֻּרִים הִפְלִיא אוֹמֶן עֵצוֹת מֵרָחוֹק עָמוֹק וְנֶעְלָם· וּכוֹ כְּאוֹמֶן נִינָיו מִשִּׁעְבּוּד הֶעֱלָם· וַיִּקַּח תְּמִימָה אַחַת עֲשָׂאָם לְעַלָּם· בְּאַהֲבַת יְיָ אֶת יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

שמע ישראל, אמת ואמונה, ב״ז לך ענו שירה·

לֵיל שִׁמֻּרִים אַדִּיר וְנָאֶה לִתְהִלּוֹתָיו· זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו· בְּלֵילֵי חַג פֶּסַח:

לֵשׁ אֲנוּנָה גּוֹמֵל חֲסָדִים· תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים· בְּחַ״פֶּ:

לֵשׁ בָּא מִבְּרֵאשִׁית לְהִתְאַמֵּר· לָנוּ הַלַּיְלָה לְמִשְׁמָר· בְּחַ״פֶּ:

לֵשׁ בְּגִין קָרְבַּן פִּסְחִי· יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי· בְּחַ״פֶּ:

לֵשׁ גִּיהַ עוֹלָם הִתְאִיר· פֶּתַח דְּבָרְךָ יָאִיר: בְּחַ״פֶּ:

לֵשׁ גָּשׁ רָצוּ לְכַהֵן· מִבְּכוֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵיהֶן· בְּחַ״פֶּ:

לֵשׁ דָּרַךְ כּוֹכָב מִזְרָחִי· מִשְׁבִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי· בְּחַ״פֶּ:

לֵשׁ הָלַךְ מְלָכִים וְחִבְּכָם· הַרְבֵּם תָּבֹא בְלִבְּכֶם· בְּחַ״פֶּ:

לֵשׁ הַלָּה יִסְבָּה בְּפַלֶךְ· לְרִקְמוֹת תּוּבַל לַמֶּלֶךְ· בְּחַ״פֶּ:

לֵשׁ הַסְחַתִּי וְנִדְחַתִּי אֲחוֹרִים· אוֹת וּמוֹפֵת עַל מִצְרַיִם· בְּחַ״פֶּ:

לֵשׁ וְעַד לְשַׁבֵּר עָלֵינוּ· נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ· בְּחַ״פֶּ:

ל״ש

ליל שמורים אויך דיזע שטעללע, ביז ונואלו יי צבאות, האט שאָן פֿאָן החכם מוהר״ר וואָלף היידענהיים נר״ו אין זיינעם ספר קרובות איבערזעצט, אונד בעשריבט היר, דאמיט געגען דיא הרמות וההסכמות של גאוני הארץ, װעלכע יעדען נאכדרוק דעזזעלבען שטרענג פֿערביטען, קיין פֿערברעכען בעגאנגען ווערדע, אונאיבערזעצט, האט היגעגען, ווית דיא אנקינדיגונג צו דיזעם ווערקע שאָן בעשטימ־מעט, מיט דעם כוונת הפייטן פֿערזעהען·

ליל

מעריב ליל ראשון של פסח·

מְצוּת טָעוּן וְרִבּוּעַ הַכְּלִיל· תּוֹף וְחָלִיל יִשְׂאוּ יְהוּדָה וְגָלִיל· מֵקִים דְּבַר עַבְדּוֹ וַעֲצָתוֹ בַּעֲלִיל· אוֹמֵר לִירוּשָׁלַיִם תּוּשָׁב וְחָרְבוֹתֶיהָ אַתְלִיל· כְּרַבְיוֹן יוֹפִי צִיּוֹן חֵיק תַּכְלִיל· חֵילָהּ וְאַרְמְנוֹתֶיהָ בְּסֻכַּת שָׁלֵם תַּטְלִיל·

אָז תַּחְפּוֹץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ פּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם: בשבת ושמרו·

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

שמונה עשרה זיהע מין תפלה לשלש רגלים· אם שבת ווירד ויכלו גזאגט מגן אבות אבער ניכט·

מעריב ליל שני של פסח·

ברכו ביז תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד זיהע אין ליל ראשון·

לֵיל שִׁמֻּרִים אוֹר יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת· בְּצוֹעַן עֲצַת מַלְאָכָיו הִשְׁלִים בְּהַגָּלוֹת· גְּדֻלָּתוֹ מְאֹד יְרַנְּנוּ בְּמַקְהֵלוֹת בְּהַלֵּילוֹת· לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ

דיזע נאכט, געבראטען פערצעהרט; זעכליג געבאטע אוסטען דאביי בעפאלגט ווערדען, אונד געטרונקען ווארדען פיער בעכער ראטהען ווייגעז (ארבע כוסות)· מיט פויק' אונד פלעטהע ציהע יהודה אונד גליל איינהער! — יא, ער (גאטט) בעסטעטיגעט זיינעז דיענערז ווארט, זיינען ראטהשלוס אין טהאט, שפריכט איבער ירושלים: „זיא ווערדע ווידער, איהרע רואינען ערבויע איך הָאָךְ." מיט פילען טענהייטען גריינדע ציון, עווינער, קרענע זיא, איהרע אויער, איהרע טעווער, דעקקע פאמאט דער היטטע שלום'ז! דאן געפאללען אפפער, אהנע טאדל, בראנד- אונד גאנצאפפער דיר·

מבכה הענין· מלוסיה, מענין מלוסת (בבא בתרא ס"ז), והוא מויד· רעים וגו', ובקים (פרקה')· ששים וכו', בפרשת פסוקים נכללו ששים מלות, כמו שאמרו במדרש רבה בפרשת קדושים· הכליל, יין אדום, כמו (בראשית מ"ט) חכלילי· בעליל, בפועלי אתליל, מענין (יחזקאל י"ז) גבוה ותלול· חיק, מענין ומחיק (יחזקאל מ"ג)· תכליל, לשון כתר· חילה, תהלות (קכ"ב)· תטליל, ענין סיכוך בלשון כשדים.

הראות בעזרה בקרבו פנים לקדם ובדמי פסחי מזבח
הקדש לאדם: זבח המיוחד לשם בוקר וערב. חוק
הליכתו כל השנה קרב. טעון הקדמה ערב פסחים
להתקרב. ירושלים הבנויה צדק ילין בה בקרב. באין
אחריה התר והמקדש חרב. לעבוד בפה נכספתי
לריח ערב: מדבר נוה משוש הארץ ועלוסיה. נשחט
בה הפסח בשלוש אוכלוסיה. סודרת ענית הלל ליה
בקלוסיה. פרחי אהרן עומדים בשורות פלוסיה.
צדי היסוד זרוק דמי מקולסיה. קטר אמורים על
מזבח מלוסיה: רעים מנויו בלילה נאכל צליל. ששים

מצות

אָפפֿער פֿאָר דעז עוויגען אַנטליץ; מיט דעם בלוטע דעז פסח-אָפפֿערז רעטטעטען
דען היילִיגען אַלטאַר איר! יענעז אָפפֿער (תמיד), בעשטיממעט פֿיר יעדען
מאָרגען, פֿיר יעדען אַבענד, געזעץ וואַר'ז, פֿאָרטוועהרענד, דאַז גאַנצע יאַהר
ווארד עז דאַרגעבראַכט; פֿריהער מוסטע געאָפפֿערט עז ווערדען אַם פֿאָראַבענדע
דעז פסח-פֿעזטעז. ירושלים, דיא וואָהלגעבויעטע, גערעכטיגקייט טהראָנטע אין
איהר, אין איהרער מיטטע; אונד נון, נאַך איהרעם פֿאַללע, מוזט אָפפֿערן אונטער
בלייבען, דאַז היילִיגטהום פֿערוויזטעט. מיט דעם מונדע נור דינען זעהנען וויר אונז,
שטאַטט דעז לִיבלִיכען גערוכעז (דער אָפפֿער). דיא פֿערעדעטע רעזידענץ,
פֿריידע דער ערדע אייזנט, איהרע וואָננע, אין איהר ווארדע דאַז פסח-אָפפֿער
געשלאַכטעט, אונד דרייא געטהיילט וואַר דיא פֿערזאַממלונג. (דער אָפפֿערנדען).
דיא אָרדנעטען אַן דאַז שטימען דעז הלל, דיא לויים, אין איהרעם לאָבגעזאַנגע;
דיא בלִיטהע אהרן'ז שטאַנד דאָ אין אַבגעמעססענען רייהען, אונד אַן דיא זייטען דעז
אַלטאַרגרונדעז ווארד געשפּרענגט דאַז בלוט דעז געהעילִגטען (פסח-) אָפפֿערז.
(זיהע דען באור). אונד דער דופֿט דער אָפפֿערשטיקקע פֿון דעם אַלטאַר שטיג אין
דיא לופֿט עמפּאָר. געזעללשאַפֿטען נעהמטען זיך צו איהם (צום פסח), עז ווורדע
דעז

אזכרה. בנעלים וגו', שיר (ז'), ודרשו רז"ל על כנסת ישראל. צעיר רודם, תהלות
(ס"ח). דוגמת, כמו דוגמא, בלשון יון דיגמא, בלשון אשכנז גלייכניס.
אדדם, תהלות (מ"ב). טעון וכו', פסחים (פרק ה' משנה א'). נכספתי, ענין תאוה.
ועלוסיה, מענין נתעלסה (משלי ז'). נשחט וכו', פסחים (פרק ה' משנה ה'), אוכלוסיה,
לשון יון (אָכלאָס), בלשון אשכנז (שאַאַר). פלוסיה, מענין פלס (משלי ד'). מקולסיה,
כינוי לקרבן פסח (פסחים ע"ד), ועיקר המלה מענין כובע (שמואל א' י"ז), דמתרגמינן קולסא,
שהכרעים והמעיים תולין למעלה מראשו, ונראים ככובע על ראש גבור, בלשון רומי קאַריט, בלשון

ליל שמרים סימן הוא לעתיד לבא· עליון כי בא יבא· פקוד יפקוד עם קרובו· צורנו הוא נגלה ונשמחה בו· זה צור ישענו פצו פה ואמרו:

יְיָ ימלך לעלם ועד:

ונאמר כי פדה יְיָ את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו:

ליל שמרים קראו נורא עלילה· כי בו שבר מוטות עגלה· רעוץ ירעוץ אום מדקה ואבלה· שנית בו להגאלה· ברוך אתה יְיָ גאל ישראל:

השכיבנו יְיָ אלהינו לשלום· והעמידנו מלכנו לחיים· ופרוש עלינו סכת שלומך· ותקננו בעצה טובה מלפניך· והושיענו למען שמך· והגן בעדנו· והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון· והסר שטן מלפנינו ומאחרינו· ובצל כנפיך תסתירנו· כי אל שומרנו ומצילנו אתה· כי אל מלך חנון ורחום אתה· ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם: ופרוש עלינו סכת שלומך:

ליל שמרים שמעו לעם אהובים· אשר הציל מיד להבים· תשועה היא לבת רבים· בנחת ושלום בלי פחד שוכבים: ליל שמרים לשומר ישראל:

אזכרה שנת עולמים ימים מקדם· כנעלים יפיפית בת נדיב הקודם· גבור גבוה תחום צעיר רודם· רגמת מלכים בית אלהים ארדם:

הראות

טרסג איזט ערהאבען, אונד גלאנץ דער ווירדע דעז געגענשטאנדעז אנגעשאויזען·

אזכרה שנת עולמים דער פֿארוועלט יאהרע געדענקען וויר, דער אַלטען צייטען, דאַ, טענען טריטטעז, אנוואטהיג הינאַנגעלטע דיא טאכטער (ישראל) דעז אורגאַלטען פֿירזטען (אברהם), אן דיא האכגעגערדע גרענצע, אונד דאז געביט דעז יינגזטען דער הערדטער (בניאמין)· וואו פֿער קעניגע, לאגען אין דאז הויז געטטעז וויר היין, ערשינען אין דער האלצע (דעז טעמפעלז), בעגאננען מיט קאפּער

והוציא עמו בנסים. בימי חג פסח: פסח לוחצינו ילחץ. וירפאנו ממחץ. בימי חג פסח: פסח מלא המון הרקה. והסיע גפן שורקה. בימי חג פסח: פסח נגידות יהירים ישפיל. וגיל עמו יכפיל. בימי חג פסח: פסח סגר זדים לדבר. וירפא עמו משבר: בימי חג פסח: פסח עבור כל גוי שמור. ונקם עמו באמור. בימי חג פסח: פסח פחד בתי מצרים. ובן בעני נוצרים. בימי חג פסח: פסח צבירת צר לעלוקה. כנס אום חקוקה. בימי חג פסח: פסח קשר צר אבדה. וגאל ידידים מעבודה. בימי חג פסח: פסח רמים זדים הרסת. ורעיתך ארסת. בימי חג פסח: פסח שת בכל בית יליל. בצאתו בחצות ליל. בימי חג פסח: פסח תכן והוחק לאות. להראנו בו נפלאות. בימי חג פסח:

פסח תהלה לשם שוכן שחקים. תקפו יביעו קרובים ורחוקים. תוקף כבודו בים מחוקקים. שיר ותשבחות משוררים ומשחקים: בגילה ברנה בשמחה רבה ואמרו כלם:

מי כמכה באלים יי מי כמכה נאדר בקודש נורא תהלת עשה פלא:

מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה:

ליל

פאן פסח אונזערן פארעלטערן אפפענבארטע, אונד פאלהעט נאך עוויגען, דאס ער דיא פאריגען, גליקליכן לייטען אונ ערנייען, זיינע גנאדע אונ שפענדען, אונד ווידער וואונדער צו אייגערן וואהל טהון אנגע׳ דאז גאנצע געבעט ענטשפריכט זיינער האהען בעשטימונג, דיא זעלבע דעז בעטענדען איט אנדאכט צו ערפילען, דאס זיא דיא פואכט גאטטעז עהרפירכטע, אונד זיך זיינער פבהוט, דיא ער דען פרהאוען צו טהייל ווערדען לעסט, ווירדיג אכטע, דער פאר־

כחיים· ולא נתן למוט רגלנו׃ המדריכנו על במות אויבינו· וירם קרננו על כל שונאינו· העשה לנו נסים ונקמה בפרעה· אותות ומופתים באדמת בני חם׃ המכה בעברתו כל בכורי מצרים· ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם׃ המעביר בניו בין גזרי ים סוף· את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע· וראו בניו גבורתו· שבחו והודו לשמו· ומלכותו ברצון קבלו עליהם· משה ובני ישראל לך ענו שירה׃

פסח אכלו פחוזים· ונפלאות חוזים· בימי חג פסח׃ פסח בנו לשמור לדורות· פנה לנו להורות· בימי חג פסח׃ פסח גזר עני אמונים· ארבע מאות נמנים· בימי חג פסח׃ פסח דת שבועים ימלא· ויום נקם יגלה· בימי חג פסח׃ פסח הרג בכורי חם· ובן בכורו רחם· בימי חג פסח׃ פסח וועד לשפוט מרשיעים· ולהעלות לציון מושיעים· בימי חג פסח׃ פסח זמר בנוף נתן· לגאול בני איתן· בימי חג פסח׃ פסח חרב חדה על ארום· כיד צח וארום· בימי חג פסח׃ פסח טביחת ניני כוש· והוציא עמו ברכוש· בימי חג פסח׃ פסח ידידות קן שדודה· כנם אום נדודה· בימי חג פסח׃ פסח כרת לשמו מסים

ויוציא

איזט שאן פאן החכם מוהר"ר וואלף היידענהיים נר"ו אין זיינעם סדר קרובות איבערזעצט. אונ נון דא דיא הקדמות והסכמות כל גאוני הארץ, דיא יעדען נאכדרוק דעזעלבען אונטערזאגען, קיין פערברעכען צו בעגעהען, בלייבט זאלכע היר אונאיבערזעצט, מיט הינגעגען, וואו דיא אנקינדיגונג צו דיזעם ווערקע שאן בעשטיאטע, מיט דעם כוונת הפיטן פערזעהען·

ליל שמורים פאן היר ביז אזכרה: אונד זא ווייטער· ערוועהנט דער פייטן דיא וואונדער דעז אללמעכטיגען, דיא ער

פסח

לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף יְיָ בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ · הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים · מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל הֶעָרִיצִים · הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ · וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ · הָעֹשֶׂה גְדוֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר · וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין מִסְפָּר: הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ

חזן ברכו את יי המבורך: קהל ברוך יי המבורך לעולם ועד:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בדברו מעריב ערבים בחכמה פותח שערים· ובתבונה משנה עתים· ומחליף את הזמנים· ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו· בורא יום ולילה· גולל אור מפני חשך· וחשך מפני אור: ומעביר יום ומביא לילה· ומבדיל בין יום ובין לילה· יי צבאות שמו: אל חי וקים· תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד:

ליל שמרים אותו אל חצה· בחצות לילה בתוך מצרים כיצא· גבור על אדום יחצנו כחצה· דוד מעריב ערב ונזמרנו בנפש חפצה: ברוך אתה יי המעריב ערבים:

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת· תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת· על כן יי אלהינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחקיך· ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד· כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה: ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים:

ליל שמרים הוא זה הלילה· ועתדו אל באומר בחצות הלילה· זה אשר הוא לו יום ולו לילה· חוק אהבתו יזכור לניני חלק לילה: ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך: ושננתם

די איבערזעצונג דעז אנטגעגליכן אעריב איזט צו פינדען דף כ"ג אונד זא ווייטער·

ליל שמורים דיזע שטעללע, ביז ליל שמורים לשומר ישראל,

ישני חברון: מבשר ואומר: פנו אלי והושעו · היום אם בקולי תשמעו: מבשר ואומר: צמח איש צמח שמו · הוא דוד בעצמו: מבשר ואומר: קומו כפושי עפר · הקיצו ורננו שוכני עפר: מבשר ואומר: רבתי עם בהמליכו · מגדול ישועות מלכו: מבשר ואומר: שם רשעים להאביד · עושה חסד למשיחו לדוד: מבשר ואומר: תנה ישועות לעם עולם · לדוד ולזרעו עד עולם: מבשר ואומר:

קול מבשר מבשר ואומר:

הושיעה את עמך · וברך את נחלתך · ורעם ונשאם עד העולם: ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני יי קרובים אל יי אלהינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו · למען דעת כל עמי הארץ כי יי הוא האלהים אין עוד:

קדיש · עלינו ·

„דיא אין חברון שלאפענדען זינד אויפערשטאנדען;" פערקינדעט אונד שפריכט· „ווענדעט אייך צו מיר, ווערדעט גערעטטעט, הייטע, ווען איהר שטיממע איהר „געהארכעט;" פערקינדעט אונד שפריכט· „צמח, דער מאן, דער געליבטע „שפרעסלינג מיט זיין נאמע, דוד זעלבסט איזט עס;" פערקינדעט אונד שפריכט· „אויף, איהר אים שטויבע געוועלטען, ערוואכעט, פראהלאקקעט, דיא איהר „אים שטויבע רוהעט!" פערקינדעט אונד שפריכט. דער פאלקרייכען (ירושלים) פערלייהעט דיא הערשאפט ער, גראָס איזט זיינעז קעניגז (משיח'ז) הייל; פערקינ- דעט אונד שפריכט. דער בעזען נאמען ראטטעט ער אויז, טהוט גנאדע זיינעם געזאל- בטען, דוד; פערקינדעט אונד שפריכט· פערלייהע הילפע דעם אוראלטען פאלקע, דוד אונד זיינען נאכקאממען עוויגליך! פערקינדעט אונד שפריכט.

שטיממע פערקינדעט, פערקינדעט אונד שפריכט·

בַּת קוֹל יִשָּׁמַע בָּעוֹלָם: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: זֶרַע עֲמוּסַי רְחָמוֹ · נוֹלָדוּ כְּיֶלֶד מִמְּעֵי אִמּוֹ: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: חָלָה וְיָלְדָה מִי זֹאת · מִי שָׁמַע כָּזֹאת: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: טָהוֹר פָּעַל כָּל אֵלֶּה · וּמִי רָאָה כָּאֵלֶּה: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: יֶשַׁע וּזְמַן הוּחָד · הֲיוּחַל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: כַּבִּיר רוּם וָתַחַת · אִם יִוָּלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: לְעֵת יִגְאַל עַמּוֹ נָאוֹר · וְהָיָה לְעֵת עֶרֶב יִהְיֶה אוֹר · מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: מוֹשִׁיעִים יַעֲלוּ לְהַר צִיּוֹן · כִּי חָלָה גַּם יָלְדָה צִיּוֹן: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: נִשְׁמַע בְּכָל גְּבוּלֵךְ · הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: שִׂימִי עַד דַּמֶּשֶׂק מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ · קַבְּלִי בָנַיִךְ וּבְנוֹתַיִךְ: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: עִלְזִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן · כִּי קָמוּ

ישני

מאן' ערדען זיך הערען, פערקינדעט אונד שפריכט · דיא נאכקאממען דער פאן מוטטערלייב' אן פערזארגטען (ישראל), נייאגעבארען זינד זיא, וויא קינד אויז דעם מוטטערלייבע; פערקינדעט אונד שפריכט · קוים האט זיא (ירושלים) וועהען, זיא געבערט שאן — ווער ווייזט דיס? ווער הערטע דיזעז יע? פערקינדעט אונד שפריכט · ער, דער פערהערליכטע, ווירקטע דיס אללעז, ווער זאה דערגלייכען נאך? פערקינדעט אונד שפריכט · דעז היילעז צייט וואר בעשטיממעט, ווארד איין לאנד יע געצייגט אין איינעם טאגע? פערקינדעט אונד שפריכט · מיהר אעכטע דער העהערן, דער נידערן וועלטען! מוזט יע איין פאלק מיט איינעם מאהל ענטשטאנדען? פערקינדעט אונד שפריכט · צור צייט, דא דער אללמעכטיגע זיין פאלק ערלעזט, צור אבענדצייט ווירד דא ליכט; פערקינדעט אונד שפריכט · רעטטער בעשטייגען דען בערג ציון, יא, ציון, קוים האט זיא וועהען, זיא געבעהרט שאן; פערקינדעט אונד שפריכט · אן אללען גרענצען הערעט מאן: „ערווייטרע דיינעז צעלטעז רוים!“ פערקינדעט אונד שפריכט: „דעהנע ביז דמשק דיינע וואהנונגען אויז, עמפפאנגע דיינע זעהנע, „דיינע טעכטער!“ פערקינדעט אונד שפריכט. „פראהלאקקע, ליליע שרון'ז,

„דיא

אומץ ישעך בא כתים, מענין כיתה בדרז"ל, והטעם על מחנות העליונים. דפק, ידוע, ומתורגם לפי הכוונה · והלין, מעטן מלין (שיר ג'), ותרגמתי לפי הכוונה: עמוסי רחמו, לשון המקרא (ישעיה מ"ו)· הוחד, לשון יחוד ויעוד · כהור, לשון הכתוב (תהלות ע"ו)· נגוח, אחד ממחנות מלך המשיח, כמדרש חז"ל · כפושי, כמו הכפישני (איכה ג') ·

לְפִלּוּלָם שְׁעוֹת · צַדִּיקִם אֵל לְמוֹשָׁעוֹת · וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ: קוֹל רְגָשָׁם תִּשַׁע · תִּפְתַּח אֶרֶץ וְיִפְרוּ יֶשַׁע · רַב לְהוֹשִׁיעַ וְלֹא חָפֵץ רֶשַׁע: וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ: שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם פְּתַח · וְאוֹצָרְךָ הַטּוֹב לָנוּ תִּפְתַּח · תּוֹשִׁיעֵנוּ וְרִיב אַל תִּמְתַּח · וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

קוֹל מְבַשֵּׂר מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר:

אוֹמֶץ יֶשְׁעֲךָ בָּא · קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: בָּא בְּרִבְבוֹת כִּתִּים · לַעֲמוֹד עַל הַר הַזֵּיתִים: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: גִּשְׁתּוֹ בַּשּׁוֹפָר לִתְקַע · תַּחְתָּיו הַר יִבָּקַע: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: דָּפַק וְהֵצִיץ וְזָרַח · וּמָשׁ חֲצִי הָהָר מִמִּזְרָח: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: הֵקִים מִלּוּל נְאֻמוֹ · וּבָא הוּא וְכָל קְדוֹשָׁיו עִמּוֹ: מְבַשֵּׂר וְאוֹמֵר: וּלְכָל בָּאֵי הָעוֹלָם ·

בת

א׳ ז׳ ו׳ · פֿערנים איהרע לויט רופֿענדע שטיממע, עפֿפֿנע דיא ערדע, לאס הייל עמפאָר שפראָססען, אללערעטטער, דעם באָסהייט ניכט געפֿעללט! שטעהע׳ אונס בייא או׳ ז׳ ו׳ · עפֿפֿנע דעס היממעלס טהאָרע, עפֿפֿנע דיין וואָהלטהעטיגעס בעהעלטניס אונס; הילף אונס, לאס׳ דען האַדער זיך ניכט אין דיא לענגע ציהען, שטעהע׳ אונס בייא או׳ ז׳ ו׳ ·

קול שטיממע פֿערקינדעט, פֿערקינדעט אונד שפריכט ·

אומץ ישעך בא דיינע מעכטיגע הילפֿע קאָממט, שטיממע מיינעס פֿריינדעס! זיה׳, ער קאָממט! פֿערקינדעט אונד שפריכט · ער קאָממט מיט מיריאַדען שאַארען, שטעללט אויף דען עהלבערג זיך; פֿערקינדעט אונד שפריכט · ער נאַהעט, שטעמפעט אין דיא פאָזוינע, אונטער איהם שפאַלטעט דער בערג זיך; פֿערקינדעט אונד שפריכט · ער ריקט העראַן, בריכט הערפֿאָר, שטראַהלעט, דעס בערגעס העלפֿטע וויכט געגען מיטטאַג; פֿערקינדעט אונד שפריכט; בעשטעטיגט זיין געשפּראָכענעס וואָרט, קאָממט, ער, זיינע הייליגען אַללע מיט איהם; פֿערקינדעט אונד שפריכט · אונד אַללען בעוואָהנערן דער ערדע לעבט מיינע שטיממע

אויף

אז בעיני עבדים מדכים, לשון ריב; חשרת מים, לשון הכתוב (שמואל ב׳ כ״ב) חשרת, ענין קבוצה והרויה · שבעה ושנונה, לשון המקרא (מלכים ד׳), והרשה״ל לנצוד · שיחים וגו׳, ענין עלב, שמוכחים אותם כדרך גדולים · תישע, כמו (רקטיות ג׳) ויבא פ׳ ·

אומן

אז כעיני עבדים אל יד אדונים · באנו לפניך נדונים ·
גאה אדוני האדונים · נתגרו בנו מדנים · דשונו
ובעלונו זולתך אדונים: והושיענו אלהי ישענו: הן גשנו
היום בתחנון · עדיך רחום וחנון · וספרנו נפלאותיך
בשנון: והושיענו אלהי ישענו: זבת חלב ודבש · נא אל
תיבש · השרת מים באביה תחבש: והושיענו אלהי
ישענו: טענו בשמנה · ביד שבעה ושמונה · ישר צדיק
אל אמונה: והושיענו אלהי ישענו: כרת ברית לארץ ·
עוד כל ימי הארץ · לבלתי פרץ בה פרץ: והושיענו
אלהי ישענו: מתחננים עלי מים · כערבים עלי יבלי
מים · נא זכור למו נסוך המים · והושיענו אלהי ישענו:
שיחים בהרך מטעתם · עומסים בשועתם · ענם
בקול פגיעתם: והושיענו אלהי ישענו: פועל ישועות · פנה
לפלולם

אז כעיני עבדים ווּיא קנעכטע, דיא אויגן אויף איהרעז געביטערז האַנד
גערישטעט, זאָ טרעטען וויר יעצט פֿאָר דיך גאַנז גריכטט,
ערהאַבענזטער, הערר דער הערען! ווידערזאַכער גרייפֿען אונז פֿיינדליך אַן,
הערען אויזער דיר בעהערשען אונז, טרעטען אונז נידער; שטעה' אונז בייא או' ז' וו'·
מן נעהערן וויר אונז הייטע פֿלעהענד דיר, פֿאַלגנעדיגער, פֿאַלערבאַרמער! ערלעהאַנן
מיט דיינע וואונדער; זאָ שטעה' אונז בייא או' ז' וו'· לאַנד, וואָ מילך אונד האָניג פֿליסט, לאַ
לאַס' עז ניכט פֿערטראָקנען, ערקוויקקע מיט וואַזזערשטראָמען דיא פֿריכטע! שטעה'
אונז בייא או' ז' וו'· פֿאַלאַכטע אונז אין דען פֿעטטען באָדען (ארץ ישראל) דורך יענע זיבען
אונד אַכט פֿירזטען, פֿאַלגערעכטער, גאָטט דער טרייע! שטעה' אונז בייא או' ז' וו'·
דוא אַכטעזט יאָ איין בינדניס מיט דער ערדע, דאַס, זאָ לאַנגע דיא ערדע זיין ווירד,
קיין אונפֿאַלל זיא צערריטע, זאָ שטעה' אונז בייא או' ז' וו'· דיא אום וואַזזער בעטען מיט
ווידען, דיא אַן וואַזזערבעכען שטעהען, געדענקע איהנען דאָך דעס גיסען דעז
וואַזזערז! שטעה' אונז בייא או' ז' וו'· בויאַלוויגע, נאָך איהרעם וואונז' אויפֿרעכט
שטעהענד, טראַגען בייט געבעטע זיא אויהער; זאָ ערהערע איהרע פֿלעהענדע
שטימאַען, שטעה' אונז בייא או' ז' וו'· דער דוא הייל וירקסט, ווענדע דיך גנעדיג צו
איהרעם פֿלעהן, שפּריך זיא גערעכט, רעטטענדער גאָטט! שטעה' אונז בייא
או'

כָּרוּ בְּמִשְׁעֲנוֹתָם מַיִם· לְהָכִין לָמוֹ וּלְצֶאֱצָאֵימוֹ מַיִם:
וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה מִתְחַנְּנִים כְּבִישִׁימוֹן עֲלֵי מַיִם·
לְמַעַן נֶאֱמַן בַּיִת מַסְפִּיק לָעָם מַיִם· סֶלַע הָךְ וַיָּזוּבוּ
מַיִם: וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה עוֹנִים עֱלִי בְאֵר מַיִם
לְמַעַן פְּקַד בְּמֵי מְרִיבַת מַיִם· צְמֵאִים לְהַשְׁקוֹתָם
מַיִם: וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה קְדוֹשִׁים מְנַסְּכִים לְךָ
מַיִם· לְמַעַן רֹאשׁ מְשׁוֹרְרִים כְּתָאַב שְׁתוֹת מַיִם·
חָלִילָה פֶּן וְנָסַךְ לְךָ מַיִם· וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ: תַּעֲנֶה
שׁוֹאֲלִים בְּרִבּוּעַ אֶשְׁלֵי מַיִם· לְמַעַן תֵּל תַּלְפִּיּוֹת מוֹצָא
מַיִם· תִּפְתַּח אֶרֶץ וְתַרְעִיף שָׁמַיִם· וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ:

רַחֵם נָא קְהַל עֲדַת יְשׁוּרוּן· סְלַח
וּמְחַל עֲוֹנָם· וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ:

אז

רעגען ערבעטען! אום דערער ווילען, דיא מיט איהרען שטעבען וואססער גרובען, וואססער פיר זיך, פאר איהרע נאכקאממען בערייטעטען, שטעה' אונז בייא או' ז' ו'· ערהערע דיא, וויא אין יענער וויסטע, אונז וואססער בעטען! אום דעז טרייען דיינעז הויזעז (משה'ז) ווילען, דער דעם פאלקע וואססער צור גענוגע גאב, דער דען פעלזען שלוג, אונד וואססער רעננען, שטעה' אונז בייא או' ז' ו'· ערהערע דיא מיינזט יענעס וואססערבורננען וועכזעלגעזאנג זינגען! אום דעז (משה'ז) ווילען, דער פאן האדער-וואססער היימגעזוכט ווארדע, דא ער דיא דורזטיגען מיט וואססער טרענקטע, שטעה' אונז בייא או' ז' ו'· ערהערע דיא היילגען, דיא דיר וואססער גיסען! אום דעז ערזטען דער זענגער (דוד'ז) ווילען, דער, דא ער נאך וואססער צו טרינקען פערלאנגטע, שפראך: „פערן פאן איר!" דיר דאז וואססער גאב, שטעה' אונז בייא או' ז' ו'· ערהערע דיא מיט יענען פיר פפלאנצענארטען (מרבעה מינים) וואססער פיר דאז בעוואגעוועכז ערפלעהען! אום דעז גרונדעז דער וואססענבורג (ציון) ווילען, אויז וועלכעם וואססער קוועללט, עפנע דיא ערדע, לאס' דיא הימעל טרייפען, שטעה' אונז בייא או' ז' ה'·

ערבארמע דיך דאך, עוויגער, דער פערזאממלונג דער געמיינדע ישורון'ז, פערצייה', פערגיב איהרע זינדען, שטעה' אונז בייא, גאטט אונזערז היילז!

אז

בישימון, מסה· הך, הכה· עונים וגו', במדבר (כ"א)· ראש וכו', דוד (שמואל ב' כ"ג)· פן, דברי ברבוע, בארבעה מינים· אשלי· כמו (בראשית כ"א) אשל·

אז

כְּאֶרֶץ עֲיֵפָה לַמַּיִם. לְתֹרַתְךָ לָמוֹ מְנוּחָה׃

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה׃

הוֹשַׁעְנָא. אֵל נָא. אָנָּא הוֹשִׁיעָה נָּא. הוֹשַׁעְנָא. סְלַח נָא. וְהַצְלִיחָה נָּא. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ.

תַּעֲנֶה אֱמוּנִים שׁוֹפְכִים לְךָ לֵב כַּמַּיִם. לְמַעַן בָּא בָאֵשׁ וּבַמַּיִם. גָּזַר וְנָם יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם. וְהַצְלִיחָה נָּא׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ׃ תַּעֲנֶה דְגָלִים. גָּזוּ גִּזְרֵי מַיִם. לְמַעַן הַנֶּעֱקַד בְּשַׁעַר הַשָּׁמַיִם. וְשָׁב וְחָפַר בְּאֵרוֹת מַיִם. וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ׃ תַּעֲנֶה זַכִּים מִתְחַנְּנִים עֲלֵי מַיִם. לְמַעַן חָלָק מְפַצֵּל מַקְלוֹת בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם. טָעַן וְגָל אֶבֶן מִבְּאֵר מַיִם׃ וְהוֹשִׁיעֵנוּ אֵל מָעֻזֵּנוּ׃ תַּעֲנֶה יְדִידִים נוֹחֲלֵי דָת מְשׁוּלַת מַיִם. לְמַעַן

כרו

דיין ערבע, דיין פֿאָלק זינד, דיא נאך דיינעם היילע לעכצען, וויא דיררער באָדען נאך וואססער לעכצעט, הילף דענען; פֿיר דיא דאס מיינזט ראַהעסקט אויזגעזעטזט, שטעה' אונז בייא א'ז' ו'.

הילף אונז דאָך, עוויגער, שטעה' אונז בייא! הילף, פֿערגיב דאָך, בעגליקקע, שטעה' אונז בייא, גאָטט, אונזרע פֿעטע!

תענה אמונים ערהערע דיא טרייען, דיא איהר הערץ וויא וואססער פֿאָר דיר ערגיססען! אום דעססען ווילּען, דער אים פֿייער, אים וואססער אויסקאַם, אום דעס (אברהם'ס) ווילּען, דער בעפֿאָהל: „לאססעט איין וועניג וואססער האָלען!" בעגליקקע א'ז'ו'. ערהערע דיא מיינזט אונטער איהרען פֿאַנירען איבער דיא געטהיילטען געוועססער (דעס ים סוף) לאַגען! אום דעס (יצחק'ס) ווילּען, דער אַן טהאָרע דעס היממעלס (בערג מוריה) געבונדען וואַרד, דער פֿערשטאָפֿפֿטע וואססערברוננען נאָכגרוב, שטעה' אונז בייא א'ז'ו'. ערהערע דיא ריינען, דיא אום וואססער פֿלעהען! אום דעס גלאַטטען (יעקב'ס) ווילּען, דער שטעבע אַן וואססערטרעגען שעלטע, דער איינען שטיין אויפֿהוב, איהן וועגוועלצטע פֿאָן דעם וואססערברוננען, שטעה' אונז בייא א'ז'ו'. ערהערע דיא געליבטען, וועלכע דיא דעם וואססער גלייכענדע רעליגיאָן

תענה אמונים גזו, כמו נגוזו ועבר (נחום א'). בשער השמים, הר המוריה. חלק, יעקב (בראשית כ"ז). כרו וגו', במדבר (כ"א). כבישימון, כבמדבר. נחמן

לְפוֹצְחֵי מִי כָמוֹךָ: הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן הִרְהֵר עֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ· הַמַּכְרִיז תְּשׁוּבָה לְצֹאנֶךָ· אָץ בְּבֹא מְחָרֵף סָתַם עֵינוֹת מַיִם· לְצִיּוֹן מִכְלַל יֹפִי: הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן דְּרָשׁוּךָ בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה: וְסוֹדְךָ לָמוֹ נִגְלָה· בִּלְתִּי לְהִתְגָּאֵל דָּרְשׁוּ זֵרְעוֹנִים וּמַיִם· לְקוֹרְאֶיךָ בַּצָּר: הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן גָּמַר חָכְמָה וּבִינָה· סוֹפֵר מָהִיר מְפַלֵּשׁ אֱמוּנָה· מַחְכִּימֵנוּ אֲמָרִים הַמְּשׁוּלִים כְּרַחֲבֵי מַיִם· לְרַבָּתִי עָם: הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן בָּאֵי לְךָ הַיּוֹם בְּכָל לֵב· שׁוֹפְכִים לְךָ שִׂיחַ בְּלֹא לֵב וָלֵב· שׁוֹאֲלִים מִמְּךָ עוֹז מִטְרוֹת מַיִם· לְשׁוֹרְרוּךָ בַּיָּם: הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן אָמְרֵי יִגְדַּל שְׁמֶךָ· וְהֵם נַחֲלָתְךָ וְעַמֶּךָ· צְמֵאִים לְיִשְׁעֲךָ·

כארין

„ווער איזט וויא דוא, גאָטט?" שטעהט אונז בייא ח' ז' ו'· אום דעס (חזקיה'ז) ווילען, דער נאכדאכטע, דיינען ווילען צו טהון, דער בעסטע דיינעס פֿאָלקעס פֿערקינדעטע, דער, דאָ דער לעזטערער (סנחריב) קאַם, מיינטע, דיא וואַזזערקוועללען פֿערשטאָפּפֿטע, הילף ציון דער קראָנע דער שענהייט, שטעהט אונז בייא ח' ז' ו'· אום דערער, (דניאל חנניה מישאל ועזריה) ווילען, דיא אין דער פֿערבאַננונג דיך זוכטען, דענען דיין געהייאַניס אָפֿפֿענבאַרעט ווארדע, דיא, אום זיך ניכט צו בעפֿלעקקען, געמיס' אונד וואַזזער פֿערלאַנגטען, הילף דענען, דיא אין בעדרענגניס דיך אנרופֿען, שטעהט אונז בייא ח' ז' ו'· אום דעז (עזרא'ז) ווילען, דער ווייזהייט, פֿערנונפֿט ערגרינדעטע, דעז געשיקטען שריפֿטגעלעהרטען ווילען, דער דיא רעליגיאָן אָפֿפֿענבאַרטע, דער ווייזע לעהרען אונז ערטהיילטע, דיא מיטליידיגען געוועזזערן גלייכען, הילף דער פֿאָלקרייכען (ירושלים), שטעהט אונז בייא ח' ז' ו'· אום דערער ווילען, דיא הייטע דיר מיט גאַנצעם הערצען זיך נאַהען, דיא בעטענד, אונגעטהיילטען הערצענז, זיך פֿאָר דיר ערגיסען, דיא שטאַרקע רעגענגיזזע פֿאָן דיר ערפֿלעהען, הילף דענען, דיא מיינזט פֿאָן אנדערע דיך זאָגען, שטעהט אונז בייא ח' ז' ו'· אום דערער ווילען, דיא רופֿען: „דיין נאַמע, ערהאַבנר, לייגע זיך גראָס," דיא

דיין

לפולחי, קודחיסי הרהר וכו', חזקיה מלך יהודה. לון, מיהר. ונחרף, סנחריב: סתם וגו', דברי הימים (ב' ל"ב)· דרשוך וגו', דניאל (א')· סופר וגו', עזרא הסופר: ומפלש, מגלה, כדברי רז"ל·

העֲנֵה

דָּשׁ· אֲשֶׁר מֵרֶחֶם לְנָזִיר הוּקְדָּשׁ· מִמַּכְתֵּשׁ לֶחִי הִבְקַעְתָּ
לוֹ מַיִם· לְמַעַן שֵׁם קָדְשֶׁךָ: הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה:
לְמַעַן טוֹב הוֹלֵךְ וְגָדֵל· אֲשֶׁר מֵעוֹשֶׁק עֵדָה חָדֵל· בְּשׁוּב
עַם מֵחַטְא צָו שְׁאוֹב מַיִם· לְנָאוָה בִּירוּשָׁלָיִם: הוֹשַׁעְנָא
וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן חִיךְ מְכַרְכֵּר בְּשִׁיר· הַמְלַמֵּד
תּוֹרָה בְּכָל כְּלֵי שִׁיר· מְנַסֵּךְ לְפָנָיו כְּתָאֵב שְׁתוֹת מַיִם·
לִסְגוּלַּת עֲמָמִים: הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן זָךְ עָלָה
בִּסְעָרָה· הַמְקַנֵּא וּמְשַׁכֵּךְ עֶבְרָה· בִּפְלוּלוֹ יָרְדָה
אֵשׁ וְלִחֲכָה עָפָר וּמַיִם· לְעֵינֶיהָ בְּרֵיכוֹת: הוֹשַׁעְנָא
וְהוֹשִׁיעָנָא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן וְשָׁרֵת בֶּאֱמֶת לְרַבּוֹ· וּפִי שְׁנַיִם
בְּרוּחוֹ נֶאֱצַל בּוֹ· בְּקַחְתּוֹ מְנַגֵּן נִתְמַלְּאוּ גֵּבִים מַיִם·

לפוצחי

ווילן, דער דיא פיינדע נידערדרסטע, דער פֿון מוטטערלייב אן צום ענטהאלטסאמן געווייהעט ווארדע, דעם דוא דיא ווערזערפרטיגע העהלונג צו לחי טפאלטעטעסט, אויס וועלכער פֿערליהעסט — אום דיינעס היילגען נאמענס ווילן הילף אונס, רעטטע' אונס בייא פא' ז' ווי· אום דעס גוטען (שמואל'ס) ווילן, דער אימאער גרעסער ווארד, דער דיא געמיינדען פֿאן אונרעכט אבהיעלט, דער, דאס דאס פֿאלק פֿון זינדען זיך אבוועגדעטע, וואססער צו שעפפֿען בעפֿאהל, היילף דער ווארירושלים שענען, רעטטע' אונס בייא או' ז' ווי· אום דעס גויאעס דעס יעניגען (דוד'ס) ווילן, דער זינגענד טאנצטע, דער איט אללען ווערקלייגען דער טאנקונסט דיא היילגע לעהרע לעהרטע, דער דאס וואססער פֿאר זיך הינגאס, דאס ער וואססער צו טרינקען פֿערלאנגטע, הילף דעם קלייגאד אונטער דען פֿעלקערן, רעטטע' אונס בייא או' ז' ווי· אום דעס רייגען (אליה'ס) ווילן, דער אים שטורם זיך עמפאר שוואנג, דער אייפערנד געטטעס צארן שטיללטע, דורך דעססען געבעט פֿייער הערראב פֿיל, שטויב אונד וואססער פֿערצעהרטע, הילף דער פֿאסטעהיגען, רעטטע' אונס בייא או' ז' ווי· אום דעס (אלישע'ס) ווילן, דער טרייא זיינעם העררן (אליה) דינטע, אויף דען זיינעס העררן גייסט צוויפאך אויספֿלאס, דער איינען זייטענשפיעלער הארלען ליס, אונד דיא גרובען פֿאלל דעס וואססערס ווארדען, הילף דענען, דיא רופֿען:

ווער

י')· מן וכו', לשון המקרא (שם)· כלולי וגו', מכוארים ומהודרים, והם שלש מאות איש, אשר היו עם גדעון (שם ז')· יחיד וגו', שמשון (שם י"ג י"ד)· טוב וגו', שמואל (א' ג'), בשוב וכו' שם (ז')· חיך וגו', דוד (שמואל ב' ו')· מנסך וכו', שם (כ"ג)· זך וגו', אליה· ירדה וכו', מלכים א' (י"ח)· לעיניה בריכות, לשון המקרא (שיר ז'), ומתורגם לפי הכוונה· ושרת וגו', אלישע (מלכים א' י"ט)· ופי וכו', מלכים ב' (ב')· בקחתו וגו', שם (ג')·

לפוצחי

ורחיצת מים · לחולת אהבה: הושענא והושיענא אבינו
אתה: למען נביאה מחולת מחנים · לכמהי לב הושמה
עינים · לרגלה רצה עלות וירדת באר מים · לטובו
אהליו: הושענא והושיענא אבינו אתה: למען משרת לא מש
מאהל · ורוח הקדש עליו אהל · בעברו בירדן נכרתו
המים · ליפה וברה: הושענא והושיענא אבינו אתה: למען
למד ראות לטובה אות · זעק איה נפלאות · מץ טל
מגזה מלא הספל מים · לכלת לבנון: הושענא והושיענא
אבינו אתה: למען כלולי עשות מלחמתך · אשר בידם
תתה ישועתך · צרופי מגוי בלקקם בידם מים · ללא
בגדובך: הושענא והושיענא אבינו אתה: למען יחיד צוררים

דש

איינגעהן אינז היילגטהום הענדע אונד פיסע מיט וואססער צו וואשען, הייל דער ליבעקראנקען, שטעה' אונז בייא או' ז' וו'. אום דער פראפעטין (מרים) ווילען, דיא דען רייהענטאנץ אויפפיהרטע, דיא דען האררענדען (ישראל) שטאטט דער אויגען דינטע, נאך דערען טריטט יענער וואססערברוננען אין דיא העהע, אונד דיא טיפע ליף הייל דען איינזט פראכטפאללן וואהנענדען, שטעה' אונז בייא או' ז' וו'. אום דעז דיענערז (יהושע'ז) ווילען, דער ניכט אויז דעם צעלטע וויך, אויף דעם דער גייזט דער הייליגקייט וואהנטע, בייא דעזזען צוג איבער דען ירדן דיא וואססער זיך טהיילטען, הייל דער שענען, דער רייגען, שטעה' אונז בייא או' ז' וו'. אום דעז (גדעון'ז) ווילען, דער לערנטע, דאז גוטע צייכען ערבליקקען, דער ריף: „וואו זינד דיא געטטליכען וואונדער?" דער טהויא וואססער אויז אבגעטראגנער וואללע דריקקטע איינע גאנצע שאאלע פאלל, הייל דער בראוט אויף לבנון, שטעה' אונז בייא או' ז' א'. אום דער הערליכען ווילען, דיא דיינען קריג פיהרטען, דורך דיא דוא הילפע פערליהעזט, אונד דער געפריפטען אויז דעם פאלקע ווילען, דיא מיט דער האנד וואססער אויפלעקקטען, הייל דענען, דיא דיר ניכט אונטרייא ווערדען, שטעה' אונז בייא או' ז' וו'. אום דעז איינציגען (שמשון'ז) ווילען

למען תמים כשר, כמו אשורנו (במדבר כ"ג). נס, דגל. כחנט, כמו (שיר ב') חנטה, כינוי ליצחק. למחה, לאברהם, כאשר היה בן מאה שנים. ויספר וגו', לשון המקבה (במדבר כ"ג). נביאה, מרים. מחולת מחנים, לשון הכתוב (שיר ז'), ורמז למה שכתוב (שמות ט"ו): ותצאן כל הנשים וגו'. לכמיהם, כמו (תהלים ס"ג) כמה לך. לרגלה וגו', היא בארה של מרים, כמדרש חז"ל. משרת וגו', יהושע בן נון (שמות ל"ג). איהל, עיקר אהל ומשכן. בעברו וגו', ראה יהושע (ד'). למד וגו', גדעון (שופטים ו')

זעק איה השה לעולה· בשרוהו עבדיו מצאנו מים·
לגולה וסורה: הושענא והושיענא אבינו אתה: למען קדם
שאת ברכה· הנשטם ולשמך חכה· מיחם במקלות
בשקתות המים· לדמתה לתמר: הושענא והושיענא
אבינו אתה: למען צדק היות לך לכהן· כחתן פאר יכהן·
מנסה במסה במי מריבת מים· להר הטוב: הושענא
והושיענא אבינו אתה: למען פאר היות גביר לאחיו· יהודה
אשר גבר באחיו· מספר רובע מדליו יזל מים· לא
לנו כי אם למענך· הושענא והושיענא אבינו אתה: למען עניו
מכל ונאמן· אשר בצדקו כלכל המן· משוך לגואל
ומשוי ממים· לזאת הנשקפה: הושענא והושיענא אבינו
אתה: למען שמתו כמלאכי מרומים· הלובש אורים
ותמים· מצוה לבא במקדש בקדוש ידים ורגלים

ורחיצת

דער ריף: „וואָ איזט דאָס לאַם צום ברענדאָפּפער?" דעם זיינע דינער בעריכטעטען:
„ווירהאַבען וואַססער געפונדען!" — היילֿ דער פערבאָרגענען, דער מיינונגען,
שטעהט אונז בייא אָ' ז' ו'. אום דעס (יעקב'ז) ווילען, דער פאָרזיינטע, דען פעטער
זיכען זעגען צו עטאָפפאַנגען, דער, פאָן האַס פערפאָלגט, דיינעז נאַמענז האַררטע,
דער איט שטעבען אָן וואַססערטרעגען דיא טהאַפּפע ערהילטע, היילֿ דער נאַליאָן, דיא
דער פאַלמע גלייכעט, שטעהט אונז בייא אָ' ז' ו'. אום דעז גערעכטען (אהרן'ז) ווילען,
דער דיר פריזטער וואַר, ווימ ברייטיגאַם געשמיקקט דיר דינטע, דער פערזוכט וואָרד
אָן האַדער וואַססער, היילֿ דעם טרעפפליכען בערגע (ובית האקדש), שטעהט אונז
בייא אָ' ז' ו'. אום דעז ווילען, דער געקרענט ווורדע פאָן פירזטען זיינער ברידער,
אום יהודה'ז ווילען, דער אעכטיג אונטער זיינען ברידערן וואַר, דעזזען נאַכקאָממען
אונטער דיא פיר פאַנירע (ארבעה דגלים) געלעהלט ווורדען, אויז דעזזען איימער
וואַססער ריזעלטע — ניכט אום אונזער ווילען, אום דיינעטווילען, גאָטט, היילֿ אונז,
שטעהט אונז בייא אָ' ז' ו'. אום דעז דעאוטהפאָללזטען, דעז טרייען (משה'ז) ווילען,
דער דורך זיינע טוגענד איט מן אונז שפייסטע, דער לום ערלעזען הערבייא געפיהרט,
אויז דעם וואַססער געלאָגען ווורדע, היילֿ דער צו דיר אויפבליקקענדען, שטעהט אונז
בייא אָ' ז' ו'. אום דעז (אהרן'ז) ווילען, דען דיא דען ענגעלן דעז היממעלז גלייך אַכי
טעזט, דער איט אורים אונד תומים בעקליידעט וואַר, דעם געבאָטען וואַר, בייא

אייגעהן

הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵלֶנָא וְזָכוֹר תִּזְכּוֹר · הַנִּכּוֹרִי בְּלָחָךְ
זָכוֹר · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא דּוֹרְשֶׁיךָ בְּעַנְפֵי עֲרָבוֹת ·
גּוֹעִים שְׁעֵה מֵעֲרָבוֹת · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא בָּרֵךְ
בְּעִטּוּר שָׁנָה · אֲמָרֵינוּ בִּפְלוּלֵינוּ שְׁעֵה נָא · הוֹשַׁעְנָא
וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא אֵל נָא · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא · אָבִינוּ אָתָּה:
לְמַעַן תָּמִים בְּדוֹרוֹתָיו · הַנִּמְלָט בְּרוֹב צִדְקוֹתָיו ·
מֻצָּל מִשֶּׁטֶף בְּבוֹא מַבּוּל מַיִם · לְאוֹם אֲנִי
חוֹמָה: הוֹשַׁעְנָא · וְהוֹשִׁיעָה נָּא · אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן
שָׁלֵם בְּכָל מַעֲשִׂים · הַמְנֻסֶּה בַּעֲשָׂרָה נִסִּים · כְּשֶׁרָה
מַלְאָכִים נָם יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם · לְבָרָה כַּחַמָּה: הוֹשַׁעְנָא
וְהוֹשִׁיעָה נָּא אָבִינוּ אָתָּה: לְמַעַן רַךְ וְיָחִיד נֶחֱנַט פְּרִי לְמֵאָה ·

זעק

דיר ערבארמנעם, הילף אונז ט׳ · דיא דיך זוכען מיט ווידענצווייגען, ווענדע דיך גנעדיג צו איהרעם פלעהען אויז דען היאמען, הילף אונז ט׳ · קרענעודאך, עוויגער, מיט דיינעם זעגען דאז יאהר, פערנים גנאדענפאל אונזרע ווארטע, אונזער געבעט! הילף אונז ט׳ ·

גאטט הילף אונז דאך, שטעה׳ אונז ביא, דוא ביזט יא אונזער פאטער! למען תמים אום דעז פראממען זיינעז צייטאלטערז (נח׳) ווילען, דער דורך זיינער טוגענדען איניגע גערעטטעט ווארדע, גערעטטעט אויז דער איבערשוועממונג, דא דיא וואזערפלוטה העראן ברויזטע, הילף, עוויגער, דער וויא אויער פעזטען מויער, שטעהע אונז בייא ט׳ · אום דעז אין אללען זיינען ווערקען פאללקאממענען (אברהם) ווילען, דער דורך צעהן וואונדערטהאטען גערפריפט ווארד, דער, אלז ער ענגעל ערבליקקטע, שפראך: ,, לאזזעט איין וועניג וואזער ברינגען! “ אום זיינעטווילען הילף דער וויא זאננע ליטערן, שטעה׳ אונז בייא ט׳ · אום דעז צארטען, איינציגען זאהנעז (יצחק׳) ווילען — דיא הערליכע פרוכט ענטקייאטע דעם הונדערטיעהריגען שטאממע (אברהם) — אום דעזזען ווילען,

דער

אל נא טפולים, דבוקים, כמו (תהלות קי״ט) טפלו עלי׳ חמוק בגלים, לשון המקרא (ישעיה ס״ג) · הנכורי וגו׳, לשון הכתוב (הושע ג׳), ותרגם מתילפי הגלות · געים, זעקתם, כמו (איוב ו׳) הסינעה · מערבות, כמו בערבות (תהלות ס״ח) ·

רֵעִם בְּטוּב מַרְעָךְ · וְהוֹשִׁיעָה נָּא : אָנָּא שְׁעָרֶיךָ תַּעַל מִמַּשּׁוּאָךְ · תֵּל תַּלְפִּיּוֹת בְּהוֹפִיעָךְ וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אָנָּא אֵל נָא הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

אֵל נָא תָּעִינוּ כְּשֶׂה אוֹבֵד · שְׁמֵנוּ מִסִּפְרְךָ אַל תְּאַבֵּד · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא רְעֵה אֶת צֹאן הַהֲרֵגָה · קְצוּפָה וְעָלֶיךָ הֲרוּגָה · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא צֹאנְךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ · פְּעֻלָּתֶךָ וְרַעְיָתֶךָ · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא עֲנִיֵּי הַצֹּאן · שִׂיחָם עֲנֵה בְּעֵת רָצוֹן · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא נוֹשְׂאֵי לְךָ עַיִן · מִתְקוֹמְמֵיהֶם יִהְיוּ כְּאָיִן · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא לִמְנַסְּכֵי לְךָ מַיִם · כְּמִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה יִשְׁאֲבוּן מַיִם · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא יַעֲלוּ לְצִיּוֹן מוֹשִׁיעִים · טְפוּלִים בָּךְ וּבְשִׁמְךָ נוֹשָׁעִים · הוֹשַׁעְנָא וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֵל נָא חֲמוּץ בְּגָדִים · זְעוֹם לְנַעֵר כָּל בּוֹגְדִים ·

הושענא

אללגיטע זיא, אונד הילף אונז! ערהעבע דאָך דיינע געהייליגטען טהאָרע אויז דעם שוטטע, פערברייטע איבער דען גרונד דער וואַפפענבורג (ליין) דיינע הערליכקייט, אונד הילף אונז!

אָ הילף אונז דאָך, עוויגער, שטעה' אונז ביי!

אל נא עוויגער, ווער אירדען אויהער, ניא פערלאָרענז לאם, אָ טילגע אונזערן נאַמען ניכט אויז דיינעם בוכע, הילף אונז, שטעה' אונז ביא! ווידע דאָך דיא לום שלאַכטען בעשטיאמטען שאַפע (ישראל), דיא, פאָן דיינעם לאָרנע געטראָפפען, אום דיינעט וויללען געשלאַכטעט ווערדען, הילף או' ז' ו'. גאָטט, זיא זינד דיינע שאַפע, שאַפע דיינער ווידע, דיין ווערק, דיינע געליבטען, הילף או' ז' ו'. דיא אַראַמען שאַפע, ערהערע איהר פלעהען נור לייט דיינעז וואָהלגעפאַללענז, הילף או' ז' ו'. דיא לו דיר, עוויגער, דאז אויג' עמפאָר העבען, לאָס' איהרע ווידער זאַכער אין ניכטז וואַנדעלן, הילף או' ז' ו'. דיא דיר לו עהרען וואַזזער גיסען, שעפען זיא אויז דען קוועללען דעז היילז וואַזזער טעפפען! הילף או' ז' ו'. אעבטען דאָך נאָך ליון רעטטער היניוף ליהען, דיא דיר פלהאַנגען אין דיינעם נאַמען גערעט־טעט ווערדען! הילף או' ז' ו'. אַללמעכטיגער! שטירלע לירנענד, דאז געוואַנד איט בלוט בעפלעקט, דיא טריילאָזען פאַללע, הילף או' ז' ו'. זייא דאָך איינגעדענק דער פאָן

דיר

אנא אזון התאבי ישעך· בערבי נחל לשעשעך·
והושיעה נא: אנא גאל כנת נטעך· דומה
בטאטאך· והושיעה נא: אנא הבט לברית טבעך·
ומחשכי ארץ בהטביעך· והושיעה נא: אנא זכר לנו אב
ידעך· חסדך למו בהודיעך· והושיעה נא: אנא טהורי
לב בהפליאך· יודע כי הוא פלאך· והושיעה נא: אנא
כביר כח תן לנו ישעך· לאבותינו כהשבעך· והושיעה נא:
אנא מלא משאלות עם משועך· נעקד בהר מור כמו
שועך· והושיעה נא: אנא סגב אשלי נטעך· עריצים
בהניעך· והושיעה נא: אנא פתח לנו אוצרות רבעך·
ציה מהם בהרביעך· והושיעה נא: אנא קוראיך ברועך·
רעם

אנא אזון פערנים דאך, עוויגער, דאס פֿלעהען דער דיינעס הייל צו הארענדען, דיא איט באַכווידען דיך פֿערעהרען, אונד הילף אונס! רעטטע דען פֿאַן דיר געפֿפֿלאנצטען שטאם, ראַטטע דומה אויס, אונד הילף אונס! שוים אויף דען פֿאַן דיר געגרינדעטען בונד, שטירצע דען פֿיינד אין דיא דיזטרע אונטערוועלט, אונד הילף אונס! געדענקע אונס דען פֿאַטער (אברהם), דער דיך ערקאַננטע, דאַ דוא דיינע גנאדע איהם אָפֿפֿענבאַרטעסט, אונד הילף אונס! לייגע דאָך דען רייננן הערצען דיינע וואונדערטהאַטען, לאס' בעקאַננט ווערדען, דאס עס דיינע וואונדער זינד, אונד הילף אונס! אַ אללמעכטיגער, פֿערלייה' אונס דיין הייל, וויא דוא אונזערן פֿאַרעלטערן שוואורסט, אונד הילף אונס! ערפֿיללע דיא ביטטען דעס פֿאָלקעס, דאס דיך אנפֿלעהעט, וויא דער אויף דעם בערגע מור (אוריה) געבונדנע (יצחק) דיך אנפֿלעהטע, אונד הילף אונס! ערהעהע דיא פֿאַן דיר געפֿפֿלאַנצטען בייאע (ישראל), פֿעריאַגע דיא טירטננען אללע, אונד הילף אונס! עפֿפֿנע אונס דיא בעהעלטניזע דער פֿרוכטבאַרקייט, לאס' וויזטען באָדען פֿריכטע טראַגען, אונד הילף אונס! רעגירע ווידער בייא דענען, דיא דיך אנרופֿען, ערהאַלטע דורך דיינע
אללגיטע

אנא אזון חין, תפלה· תאבי, כמו (תהלות קי"ט) לתאבה· לשעשעך, מתורגם בלשון נקיה· כנת, כמו (תהלו' פ') וכנה· דומה, כמלא משא דומה (ישעיה כ"א)· בטאטאך, כמו (שם י"ד) וטאטאתיה· טבעך, ענין טיבוע ויסוד בהטביעך, את הטובעים· אשל, כמו (בראשית כ"א) אשל· בהניעך· מלשון נע ונד (בראשית ג')· רבעך בהרביעך, כמו: שמרביע את הארץ, בדברי רז"ל, שהוא לשון פריה ורביה· ברועך, מענין ותרועת מלך (במדבר כ"ג), לפי תרגום רמבמ"ן ז"ל· וומשוחך, ענין שמחה·

במרעה שמן להנחלה· תחוקנו אלהי יעקב סלה·
הושענא:
אני והו הושיעה נא:

כהושעת אלים בלוד עמך· בצאתך לישע
עמך· כן הושענא:

כהושעת גוי ואלהים· דרושים לישע אלהים· כן הושענא:
כהושעת המון צבאות· ועמם מלאכי צבאות· כן הושענא:
כהושעת זכים מבית עבדים· חנון בידם מעבידים· כן הו'
כהושעת טבועים בצול גוזרים· יקרך עמם מעבירים· כן הו'
כהושעת כנה משוררת ויושע· לגוחה מצוינת ויושע· כן הו'
כהושעת מאמר והוצאתי אתכם· נקוב והוצאתי אתכם·
כן הושענא:
כהושעת סובבי מזבח· עומסי ערבה להקיף מזבח· כן הו'
כהושעת פלאי ארון כהופשע· ציער פלשת בחרון אף
ונושע· כן הושענא:
כהושעת קהלות בבלה שלחת· רחום למענם שלחת·
כן הושענא:
כהושעת שבות שבטי יעקב· תשוב ותשיב שבות
אהלי יעקב· והושיעה נא:
כהושעת שומרי מצות· וחוכי ישועות· אל למושעות·
והושיעה נא: אני והו הושיעה נא:
אנא הושיעה נא·

אנא

אונז ראהען, גיב אונז שטערקע, גאָטט יעקב'ז, סלה, שטעה' אונז ביא!
כהושעת איבערזעצונג אונד בלור הירפֿאָן זיהע דף קפז·
אנא אָ היילף אונז דאך!

אנא

שתולה· תפדנו מכל נגע ומחלה· תעטרנו באהבה
כלולה· תשמחנו בבית התפלה· תנהלנו על מי
מנוחות סלה· תמלאנו חכמה ושכלה· תלבישנו
עוז וגדלה· תכתירנו בכתר המעלה· תישרנו
בארח סלולה· תטענו ביושר מסלה· תחננו
ברחמים ובחמלה· תזכירנו במי זאת עולה· תושיענו
בידך הגדולה· תהדרנו בזיו המלה· תדביקנו כאזור
חתולה· תגיענו לקץ הגאלה· תביאנו לביתך ברנה
וצהלה· תאמצנו בישע וגילה· תאדרנו באבן תלולה·
תלבבנו בבנין עירך כבתחלה· תעוררנו לציון
בשכלולה· תזכנו בנבנתה העיר על תלה· תרביצנו

במרעה

רעכט, ווי בוים אן וואזזערבעכען געפפלאנצט, ערלעזע פאן אללער פלאגע, פאן אללעם איבעל אונז! קרענע אונז איט דער קראנצדיינער אללוואפאווענדען ליבע, ערפרייע אונז אין דעם געווייהטען בעטהויזע (בית המקדש), לייטע אונז אן דיא שטרעאע דער גליקזעליגקייט, סלה, ערפיללע אונז איט פערשטאנד, איט וויי=הייט; אוזהיללע אונז איט אכט אונד גרעסע, קרענע איט דער ערהאבנען קראנע אונז· פיהרע אונז דען גערפדען, געבאהנטען וועג, ספלאנצע אונז פעזט אין אויף דער באהן דער רעדליכקייט; זייא אונז געוואגען, ערבארמע דיך אונזער, גיב, דאס מאן אונזער ערוועהנע: „ווער איזט דיא, דיא זא עאפאר שטייגט“? היילף דורך דיינע פלאכט אונז, פערהערליכע אונז איט עפפענטליכעם גלאנץ; גיב, דאס ויר דיר אנהאנגען, ויא אואגעבונדנער גורט, לאס' דיא ענדליכע ערלעזונג אונז עררייכען. ברינגע אונז אין דיינען טעאפעל צוריק איט יובעלגעזאנג, שטערקע אונז איט פרייד' אונד הייל; פערלייה' אונז וידער דיא פראכט דעז ערהעהעטען, היילגען געבייטעז (בית המקדש), פעפעננגערע דיינע ליבע אונז, דאס דיינע שטאדט (ירושלים) ויא אין דער פארצייט ערבויעט ווערדע· ערוועקקע אונזרע קראפט ביים ציון'ז גרינדונג, בעזעליגע אונז איט ערבויונג דער געווייהטען שטאדט אויף איהרעם גרונדע, לאס' אויך פעטטער ווידע, אין אונזערם ערבלאנדע אונז:

התנגנו החבל, כמו (תהלים ט"ז) חבלים נפלו לי· כלולה, מענין כל· בבית התפלה, בית המקדש (ישעי' נ"ו)· במי זאת עולה, לשון המקרא (שיר ז'), ודרשו רז"ל על כנסת ישראל· המולה, כמו (יחזקאל א') קול המולה, ועל פי זה תרגמתי· חתולה, כמו (איוב ל"ח) חתולתו· תאדרנו, כמו (שמות ט"ו) נאדרי· תלולה, כמו (יחזקאל י"ז) גבוה ותלול· תלבבנו, כמו (שיר ד') לבבתני·

אש · והסיר חרון אש · למען מקנא קנאה גדולה
באש · למען נף ידו וירדו אבני אש · למען שם טלה
חלב כליל אש · למען עמד בגורן ונתרצה באש ·
למען פלל בעזרה וירדה האש · למען ציר עלה
ונתעלה ברכב וסוסי אש · למען קדושים מושלכים
באש · למען רבוא רבבון חז · ונהרי אש · למען
שוממות עירך השרופה באש · הושענא : למען
תולדות אלופי יהודה תשים ככיור אש · הושענא :

תתננו לשם ולתהלה · תשיתנו אל החבל ואל
הנחלה · תרוממנו למעלה למעלה ·
תקוממנו לכרם סגלה · תציבנו כעץ על פלגי מים
שתולה

גאָטטעס ענטפֿלאמטען צאָרן אבוואנדטע · אום דעס (פינחס) ווילן, דער דען גרעסטען פֿייעראייפֿערטע, אום דעס (יהושע'ס) ווילן, דער דיא האנד עמפאָר האָב, אונד פֿלאמענדע שטיינע פֿילען · אום דעס (שמואל'ס) ווילן, דער זייגענדעס לאמם גאנץ צום פֿייעראָפפער בראכטע, אום דעס (דוד'ס) ווילן, דער אין יענער טיננע שטאנד, איט פֿייער בעגנאדיגעט וואורדע . אום דעססען (שלמה'ס) ווילן, דער אין דער הייליגען האללע בעטעטע, אונד דאס פֿייער פֿאם היממעל פֿיל, אום דעס געזאנדטען (אליה'ס) ווילן, דער אין העהערע רעגיאָנען זיך שוואנג איט פֿלאממענדען וואגען אונד רָסס; אום דער הייליגען (חנניה, מישאל ועזריה'ס) ווילן, דיא אינס פֿייער געשטירצט וואורדען, אום דעס (דניאל'ס) ווילן, דער מיריאדען ענגעל זאה אונד פֿייערשטראָמע · אום דער רואינען דיינער שטאדט (ירושלים) ווילן, דיא אים פֿייער פֿערבראנט וואורדע, הילף אונס, עוויגער! אום דער פֿירזטליכען געשלעכטער יהודה'ס ווילן, דיא דוא מאכסט דעם פֿייערבראנדע גלייך אמכוזט, שטעה' אונס ביים!

תתננו פֿערלייה', עוויגער, אונס אנזעהען אונד רוהם, זעללע אונס אין דעם אונס צוגעטהיילטען ערבע איין! ערהעבע אונס אימאער מעהר, ריכטע אונס, דיינען דיר צו געמייגעטען ווייבערג, הָאָך עמפאָר! שטעלל' אונס אויפֿ רעכט

מקנא, פינחס (במדבר כ"ה) · באש, בלא קנאתו · נף, ענין תנופה · ידו וגו', יהושע (שם י"ד) · שם וגו', שמואל (שם א' ז') · עמד וגו', דוד (סוף שמואל ב') · פלל, שלמה (מלכים א' ח') · ציר וכו', אליה · קדושים וכו', חנניה מישאל ועזריה (דניאל ג') · רבוא וכו', דניאל (שם ז') · אלופי וגו', לשון המקרא (זכריה י"ב) ·

קָדִים לְזָרְמָה · רְכִיבִים לְשַׁלְמָה · שְׁתִיָּה לְרוֹמְמָה ·
תְּלוּיָה עַל בְּלִימָה · הוֹשַׁעְנָא :

לְמַעַן אֵיתָן הַנִּזְרָק בְּלַהַב אֵשׁ · לְמַעַן בֵּן הַנֶּעֱקַד
עַל עֵצִים וָאֵשׁ · לְמַעַן גִּבּוֹר הַנֶּאֱבַק עִם
שַׂר אֵשׁ · לְמַעַן דְּגָלִים נָחִיתָ בְּאוֹר וַעֲנַן אֵשׁ · לְמַעַן
הוּעֲלָה לַמָּרוֹם וְנִתְעַלָּה כְּמַלְאֲכֵי אֵשׁ · לְמַעַן וְהוּא לָךְ
כִּסְגַן בְּאֶרְאֵלֵי אֵשׁ · לְמַעַן זֶבֶד הַדִּבְּרוֹת הַנִּתּוּנוֹת מֵאֵשׁ ·
לְמַעַן חִפּוּי יְרִיעוֹת עֲנַן אֵשׁ · לְמַעַן טֶכֶס הַר יָרַדְתָּ
עָלָיו בָּאֵשׁ · לְמַעַן יְדִידוּת בַּיִת אֲשֶׁר אָהַבְתָּ מִשְּׁמֵי
אֵשׁ · לְמַעַן כָּמָה עַד שָׁקְעָה הָאֵשׁ · לְמַעַן לָקַח מַחְתַּת
אֵשׁ

ברייטעט דער בליטהען מענגע ; קיהלענדער פלאצרעגען שטרעאמט אויף רייסענדע
געשעכזע העראב · האלט אויפרעכט, עווינער, דיא גרונדפפיילער דער ערדע,
דיא אן ניכטז הענגען, שטעה' אונז בייא!

למען איתן אום איתן'ז (אברהם'ז) ווילען, דער אין פייערפלאממע גע־
שטירצט ווארדע, אום דעז זאהנעז (יצחק'ז) ווילען דער אויף
האלץ אונד פלאממע געבונדען וואר ; אום דעז העלדען (יעקב'ז) ווילען, דער מיט
דעם ענגעל דעז פייערז רונג, אום דער פאניערע (ישראל'ז) ווילען, דיא דוא,
גלאנץ, מיט לייכטענדער פייערוואלקע לייטעטעזט · אום דעז (משה'ז) ווילען,
דער אין דען הימעל ערהאבען ווארדע ווי דער העהע דער פייערענגעל, אום
זיינעטווילען, דער פאר דיר, עווינער, דען הימליטען פירזטען דעז פייערז גליך ;
אום דער זו געטהיילטען, געטטליכען ווארטע (עשרת הדברות) ווילען, דיא אויז
דעם פייער פערליהען ווארדען, אום דער דעקקענדען מאהענגע (דעז משכן)
ווילען, אויף דענען פייערוואלקע רוהטע. אום דעז גאנצפלאמענבערגז (סיני'ז)
ווילען, אויף וועלכען דוא, אלמעכטיגער, דיך אים פייער הערבליעזט, אום
דעז געליבטען הויזעז (ישראל'ז) ווילען, דעם דוא דיינע ליבע אויז פלאממענדען
הימעל אפפענבארטעזט ; אום דעז (משה'ז) ווילען, דער פלעהטע ביז דאז פייער
פערשוואנד, אום דעזזען (אהרן'ז) ווילען, דער דיא פייערפפאננע נאהם,
געטטעז

למען איתן אברהם, איתן האזרחי (תהלות פ"ט) במדרש ירז"לי הועלה וגו', מסה ·
כאראלי, כמלאכי · זבד, חלק. יריעות, המשכן · טכס, ענין סדר
יקישו · כמה, מענין כמה לך (תהלות ס"ג), והטעם: התקין' עד וגו', כחמור (במדבר י"ת).

מחתת

אום אֲנִי חוֹמָה · בָּרָה כַּחַמָּה · גּוֹלָה וְסוּרָה · דָּמְתָה לְתָמָר · הַהֲרוּגָה עָלֶיךָ · וְנֶחְשֶׁבֶת כְּצֹאן טִבְחָה · זְרוּיָה בֵּין מַכְעִיסֶיהָ · חֲבוּקָה וּדְבוּקָה בָךְ · טוֹעֶנֶת עֻלָּךְ · יְחִידָה לְיַחֲדָךְ · כְּבוּשָׁה בַגּוֹלָה · לוֹמֶדֶת יִרְאָתָךְ · מְרוּטַת לֶחִי · נְתוּנָה לְמַכִּים · סוֹבֶלֶת סִבְלָךְ · עֲנִיָּה סוֹעֲרָה · פְּדוּיַת טוֹבִיָּה · צֹאן קָדָשִׁים · קְהִלּוֹת יַעֲקֹב · רְשׁוּמִים בִּשְׁמֶךָ · שׁוֹאֲגִים הוֹשַׁעְנָא · תְּמוּכִים עָלֶיךָ · הוֹשַׁעְנָא :

אָדָם וּבְהֵמָה · בָּשָׂר וְרוּחַ וּנְשָׁמָה · גִּיד וְעֶצֶם וְקוֹמָה · דְּמוּת וְצֶלֶם וְרִקְמָה · הוֹד לַהֶבֶל דָּמָה · וְנִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמָה · זִיו וְתוֹאַר וְקוֹמָה · חִדּוּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה · טִיעַת עֲצֵי נְשַׁמָּה · יְקָבִים וְקָמָה · כְּרָמִים וְשִׁקְמָה · לְתֵבֵל הַמְסוּיָּמָה · מִטְרוֹת עוֹז לְשַׁמָּמָה · נְשִׁיָּה לְקַיְּמָה · שִׂיחִים לְקוֹמְמָה · עֲדָנִים לְעָצְמָה · פְּרָחִים לְהַעֲצִימָה · צְמָחִים לְגָשְׁמָה ·

קרים

אום אני חומה דיא איבערזעצונג הירפֿאָן זיהע דף קס"ו׳

אדם ובהמה דער מענש, דעם טהירע גלייך, פֿלייש מיט ער אונד גייסט אונד זעעלע; אָדער אונד געביין זיין בוא, געוועבע זיינער פֿאָרמן, זיינער געשטאַלט· דעם הועכע גלייכט זיינע הערליכקייט, דעם פֿערנונפֿטלאָזען טהירדאַז פראַכטפֿאָללע געבילדע: — אונד איהם וואַרד אויפֿגעטראַגען, דעם ערדרייך נייען גלאַנץ צו געבען, בייאמע אונד ווייטען כאָרדען צו פֿלאַנצען; דיא קעלטער פֿילען זיך, דאַז געטריידע שטעהט האָך, וויין אונד אויל בעראַייגנענדעס בליהען· אויז פֿאָרלויפֿיגען ערדשטריך טרייבט רעגענגוס געוויר'ן הערפֿאָר; פֿערעדעטעז אונד ווירד בעלעבט, בויאגעוועבעז ריכטען זיך עמפּאָר· שטאַרקען וואָהלגערוך פֿער־ברייטעט

אדון המושיע נשיאים, כמו נשיאים ורוח (משלי כ"ה)· רתומיך, מלשון ארחמך (תהלים י"ח)·
אדם ובהמה נשמה, מדבר· המסויימה, מסומנת במעלה· לשממה, ענין שמים ובשמים· נשיה, כמו (תהלות פ"ח) בארץ נשיה, ובענין זה מתורגם לפעלימס, ענין מספר עלמים ורב׳

למען

נקלת קהלות אין אומרים אערוך שועי, ואומרים פתחיו אל למושעות,

אערוך: שועי · בבית שועי · גליתי בצום פשעי ·
דרשתיך בו להושיעי · הקשיבה לקול
שועי · וקומה והושיעי · זכור ורחם מושיעי · חי כן
תשעשעי · טוב באנק שעי · יוחש מושיעי · כלה
מרשיעי · לבל עוד תרשיעי · מהר אלהי ישעי · נצח
להושיעי · שא נא עון רשעי · עבור על פשעי · פנה
נא להושיעי · צור צדיק מושיעי · קבל נא שועי · רומם
קרן ישעי · שדי מושיעי · תופיע ותושיעי · הושענא:

אדון המושיע · בלתך אין להושיע · גבור ורב
להושיע · דלותי ולי יהושיע · האל המושיע ·
ומציל ומושיע · זועקיך תושיע · חוכיך הושיע ·
טלאיך תשביע · יבול להשפיע · כל שיח תדשא
ותושיע · לגיא בל תרשיע · מגדים תמתיק ותושיע ·
נשיאים להסיע · שעירים להניע · עננים מלהמניע ·
פותח יד ומשביע · צמאיך תשביע · קוראיך תושיע ·
רחומיך תושיע · שוחריך הושיע · תמימיך תושיע ·
הושענא:

אום

אערוך שועי דיא איבערזעטצונג הירפֿאן זיהע אין יום ראשון של סוכות:
אדון המושיע הערר, רעטטער, אהנע דיך איזט קיינע רעטטונג; אללמעניג־
פֿסך, פֿאללמעכטיגער, איזט דיינע הילפֿע, דאז שטעהעט אונ־
פֿראנן איזער ביא. רעטטענדער גאָטט, אונזער בייסטאנד, היילל דענען, דיא
דיך אנרופֿען, דיינער הערדען! זעטטיגע דיינע העערדען (ישראל), איט דער
פֿריכטע איבערפֿלוס; היילל דעם שטראָמענדען בוואגענווענקט געטאָהר, פֿערדאמאַאזע
דאז ערדרייך ניכט! טיראנע דיא פֿרוכט, פֿערלייה איהר זיסיגקייט; לאס וואָלקענ־
ליגע אין שטוראגווינן זיך בעוועגען, דאס רעגענוואָלקע ניא אוסגלוע! דער דוא
דיינע האנד עפֿפֿנעזט, אללעז זעטטיגעזט, לאבע דיא לעכלענדען; רעטטע דיא
דיך אנפֿלעהען, רעטטע דיינע געלליבטען! אָ שטעהע דענען ביא, דיא דיך
זוכען, היילל עווגער, דיינען פֿראָמאמען אללען! אום

דָּאֵאשׁוֹנִים הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּתְּעָלָה · כֵּן הוֹשַׁעְנָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹעַ
לְךָ כִּי מֵת הַיֶּלֶד · תָּשִׁיב רוּחוֹ אֵלָיו וַיָּחָם בְּשַׂר הַיֶּלֶד ·
כֵּן הוֹשַׁעְנָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת אֵל
לְמוֹשָׁעוֹת · וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

הושיעה את עמך וכו'

להושענא רבא·

הוֹשַׁעְנָא·

לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ הוֹשַׁעְנָא · לְמַעַנְךָ בּוֹרְאֵנוּ הוֹשַׁעְנָא ·
לְמַעַנְךָ גּוֹאֲלֵנוּ הוֹשַׁעְנָא · לְמַעַנְךָ דּוֹרְשֵׁנוּ הוֹשַׁעְנָא:

לְמַעַן אֲמִתָּךְ · לְמַעַן בְּרִיתָךְ · לְמַעַן גָּדְלָךְ · לְמַעַן
דָּתָךְ · לְמַעַן הוֹדָךְ · לְמַעַן וִעוּדָךְ · לְמַעַן
זִכְרָךְ · לְמַעַן חַסְדָּךְ · לְמַעַן טוּבָךְ · לְמַעַן יִחוּדָךְ ·
לְמַעַן כְּבוֹדָךְ · לְמַעַן לִמּוּדָךְ · לְמַעַן מַלְכוּתָךְ · לְמַעַן
נִצְחָךְ · לְמַעַן סוֹדָךְ · לְמַעַן עֻזָּךְ · לְמַעַן פְּאֵרָךְ · לְמַעַן
צִדְקָתָךְ · לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ · לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים ·
לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ · לְמַעַן תְּהִלָּתָךְ · הוֹשַׁעְנָא:

אערוך

אָדערנדע פייער, זעלביט דאז וואַזזער אים גראַבען (רינגז אום דען אַלטאר)
פערטראָקנעטע: זאָ הילף נון אויך אונז! ווא דוא דעם (אלישע) האלפביט, דער
דיך טעגעלעהעטע, דאַ דאַז קינד (דער שונאית) געשטאָרבען וואר, דעם קינדע זיינען
גייזט ווידער גאַבביט, דאַס זיין פלייש ערווערמט אוורדע: זאָ הילף נון אויך אונז!

למען אמתך אום דיינער טרייע ווילען, עוויגער, אום דיינעז בונדעז, אום
דיינער גרעסע, אום דיינעז היליגען געזעצעז ווילען! אום
דיינער ערשיינענדען הערר'ליכקייט ווילען, אום דיינעז רוהאוז, דיינער געמיינדע
ווילען: אום דיינער גיטע, דיינער איינהייט ווילען, אום דיינער אַמיעזטעט,
דיינער לעהרע ווילען: אום דיינער עוויגען רעגירונג, אום דיינער געהייאניסס אַללען
אללמאכט ווילען. אום דיינער פערהערר'ליכטען אללגערעכטיגקייט, דיינער היליג-
קייט, דיינער אונענדליכען ערבארמונגען ווילען. אום דיינער גאָמריט, דער דיר
געוויזהטען היאנען ווילען, שטעה' אונז בייא!

אערוך

קדיש ועיר. ומלטתו משטם שעיר. כן הושענא: כהושעת
זרעו בבואם על העיר בטח. חרדת צרימו בנסעם
והלכו לבטח. כן הושענא: כהושעת טהורים כמפריכמו
במלבן. ירדו במצולות כמו אבן. כן הושענא: כהושעת
כליל כנתעלמה בגומא צורתו. לויתו אל היק הורתו.
כן הושענא: כהושעת מוצנף בד כנתעבר. נאמן חל בעדו
ונתגבר. כן הושענא: כהושעת סגר ביד ישבי בנוב הגתי.
עזרו אבישי ויך את הפלשתי. כן הושענא: כהושעת פקיד
כנד שבע ממעונו. צפית לישעו ושובבתו למלונו.
כן הושענא: כהושעת קצב פר ושעתו למעלה. רצפת
האש

דעם האזע שעיר'ז (עשו'ז) איהן רעטטעטעזט: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא זיינען (יעקב'ז) נאכקאמען האלפעזט, אלז זיא דיא זיך זיכער גלויבענדע שטאדט (שכם) איבערפֿיעלען, איהרע פֿיינדע ערשרעקטעזט, דאס זיא היניוועג נאהמען, דאס זיא זיכער גינגען: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא דען רייגען (ישראל) האלפעזט, דא דיא פֿיינדע (מצרים), דיא איט ליגענזערבייט הארט זיא פייניגטען, וויא שטיין אין דיא טיפֿע זאנקען: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא דעם פֿאלקסאנפֿירער (משה) האלפעזט, דאס זיין געבינד פֿערבארגען אין בינזען לאג, איהן אין זיינער מוטטער שאס געלייטע- טעזט: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא דעם אין ליינען געהילטען (אהרן) האלפעזט, דאס דיין נאמען איבער איהן ענטבראננטע, דער טרייע (משה) פֿיר איהן בעטעטע, דאס ער געשטערקט ווארדע: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא דעם (דוד) האלפעזט, דער דער געוואלט דעז ישבי אין נוב, דעז גתי היגעגעבען וואר, דא אבישי איהם בייסטאנד, דען פלשתי שלוג: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא יענעם פֿירזטען (נבוכדנצר) האלפעזט, דער זיבען יאהרע, פֿערן פֿאן זיינער רעזידענץ, פֿליכטיג וואר, רעטטעטעזט אויך איהן הערדאב בליקטעזט, אין זיינע וואהנונג איהן צוריק פֿיהר- טעזט: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא דעם (חזקיה), דער דען אפפֿערשטיר נער- שטיקטע, האלפעזט, דאס דוא אויז דען העהען גנעדיג דיך צו איהם ווענדעטעזט, דאס
לאדערנדע

ועיר, לשון המקרא (דניאל ד'). העיר, שכם. כמפריכמו וכו', המצרים, כאמור (שמות א') ויעבידו וכו' בפרך. כליל, משה (שם ב'). מוצנף בד, אהרן (דברים ט'). כלגון, משה. חל, ויחל משה (שמות ל"ב). סגר וכו'. דוד (שמואל ב' כ"א). פקיד, נבוכדנצר (דניאל ד'). קצב וגו', אליה (מלכים א' י"ח). שעו וגו', אלישע (מלכים ב' ד').

אדון

וּכְסוּת מְחַלֶּפֶת בְּשַׁבָּת • מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה מְכִינָה לַשַּׁבָּת • נוֹעַם מְגָדִים מְנַעֶמֶת לַשַּׁבָּת • סְעוּדוֹת שָׁלֹשׁ מְקַיֶּמֶת בְּשַׁבָּת • עַל שְׁתֵּי כִכָּרוֹת בּוֹצַעַת בַּשַּׁבָּת • פּוֹרֶטֶת אַרְבַּע רְשֻׁיּוֹת בַּשַּׁבָּת • צִוּוּי הַדְלָקַת נֵר מַדְלֶקֶת בַּשַּׁבָּת • קִדּוּשׁ הַיּוֹם מְקַדֶּשֶׁת בַּשַּׁבָּת • רֶגֶן שֶׁבַע מְפַלֶּלֶת בַּשַּׁבָּת • שֶׁבַע כַּדָּת קוֹרְאָה בַּשַּׁבָּת • תַּנְהִילֶנָּה לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת • הוֹשַׁעְנָא:

אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ אָב הֲמוֹן הִשְׁלִיךְ עָלֶיךָ יְהָבוֹ • בְּעַד רְדָתוֹ וּמִלַּטְתּוֹ מִלַּהַב • כֵּן הוֹשַׁעְנָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ גִּזְעוֹ מָסַר יְחִידָתוֹ לַשֶּׁלַח • דִּבַּרְתָּ לְהוֹרוֹ יָדְךָ אַל תִּשְׁלַח • כֵּן הוֹשַׁעְנָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ הַנֶּאֱבָק עִם מַלְאָךְ

קדיש

אַכט זיא, שאַקהאַלט, דיא גריכטע פיר דען שבת; דרייא אַהלצייטען העלט זיא אַם שבת, שניידעט יעדעס אַהל אייניגע פֿאַן צווייא ברָאדען אויף אַם שבת • פֿיער בעהויזונגען בעשטיממט זיא אַם שבת, זעטט, נאַך פֿעראָרדנונג, ליכט ליבטען אַם שבת; אייזעגנענד הייליגט זיא דען טאַג אַם שבת, בעטעט זאַבזינגענד אין זיבען אַבשניטטען אַם שבת, ליזט, נאַך דער רעליגיאָן, זיבען הויפטשטיקקע (אין דער תורה) אַב אַם שבת • זאָ לאָס' דען, אָ עוויגער, דיא נאַציאָן איהר ערבע עמפפֿאַנגען אַן יענעם פֿאָללקאָממנען שבת, אונד הילף אונז!

אני והו, שטעה' אונז בייא!

כהושעת איא דוא, גאָטט, דעם פֿאַטער פֿילער אַנטשטען (אברהם) האַלפֿסט, דער זיין געשיק דיר בעפֿאַהל, אום זיינעטוועגען דיך הערבליעסט, איהן אויז פֿלאַממען רעטטעטעסט: זאָ הילף אונז אויך אונז! ווא דוא זיינעם נאַכקאָממען (יצחק) האַלפֿסט, דער זיין לעבען דעם אָפּפֿערמעסער הינגאַב, דעם פֿאַטער צו ריפֿסט: „שטרעקע דיינע האַנד ניכט אויס!" זאָ הילף אויך אונז! ווא דוא דעם מיט דעם ענגעל, מיט דעם הייליגען ווערטער ריגענגען (יעקב) האַלפֿסט, פֿאָן דעם

כהושעת אב המון, אברהם: השליך וכו', לשון הכתוב (תהלים נ"ה) • רדתו, ירדתו. מלהב, מכבשן האש כנודע • גזעו, בנו יצחק • יחידתו, כמו (תהלים כ"ב) יחידתי • לשלח, כמו (איוב ל"ג) מעבור בשלח • להורו, לאביו • הנאבק וגו', יעקב • קדיש ועיר

וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְיָ קְרֹבִים אֶל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ· לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד:

קדיש· עלינו·

הושענות לשבת·

הוֹשַׁעְנָא·

לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ הוֹשַׁעְנָא· לְמַעַנְךָ בּוֹרְאֵנוּ הוֹשַׁעְנָא· לְמַעַנְךָ גּוֹאֲלֵנוּ הוֹשַׁעְנָא· לְמַעַנְךָ דּוֹרְשֵׁנוּ הוֹשַׁעְנָא:

אוֹם נְצוּרָה כְּבָבַת· בּוֹנֶנֶת בְּדַת נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת· גּוֹמֶרֶת הִלְכוֹת שַׁבָּת· הַדּוֹרֶשֶׁת מַשְׂאַת שַׁבָּת· הַקּוֹבַעַת אַלְפַּיִם תְּחוּם שַׁבָּת· וּמְשִׁיבַת רֶגֶל מִשַּׁבָּת· זָכוֹר וְשָׁמוֹר מְקַיֶּמֶת בַּשַּׁבָּת· חָשָׁה לְמַהֵר בִּיאַת שַׁבָּת· טוֹרַחַת כָּל מִשִּׁשָּׁה לַשַּׁבָּת· יוֹשֶׁבֶת וּמַמְתֶּנֶת עַד כְּלוֹת שַׁבָּת· כָּבוֹד וְעוֹנֶג קוֹרְאָה לַשַּׁבָּת· לְבוּשׁ

וכסות

וואָרטע, דיא איך פֿלעהענדליך פֿאָר עוויגען געשיקט, דעם עוויגען, אונזערעם גאָטטע, נאַהע זיין אנגען טאָג אונד נאַכט! דאַמיט ער זיינעם קנעכטע אונד זיינעם פֿאָלקע ישראל רעכט פֿערשאַפֿפֿע צו יעדער צייט אונד בייא יעדעם פֿאָרפֿאַללע· דאַמיט אַללע פֿעלקער דער ערדע ערקעננען, דאַס דער עוויגע אַללײן גאָטט זייא, אונד אויסער איהם קיינער:

אום נצורה דיא נאַכאָטען, וויא אויגאַפּפֿעל בעוואַהרט, זיא דענקט דער זעעלע ערקוויקענדען רעליגיאָן נאַך; זיא בעפֿלייסט זיך דער פֿאָרשריפֿטען פֿיר דען שבת, אונטערזוכעט, וויא מאַן אַם שבת טראַגען דאַרף· גלייך טוּגענד עננען בעשטיממט זיא נור בעגרענצונג (דעז געהענס) אַם שבת, זאָגט דיא טריטטע ראַסטען אַם שבת; דאַס „געדענקע! זיא איהן מאַכט!" בעאָבאַכטעט זיא אַם שבת; אייגענט זעהר בייא איינגאַנג דעז שבת· דיא זעכס וואָכענטאָגע איהעט מיט פֿרייען זיא זיך פֿיר דען שבת, וואַרטעט זעהנזיכטיג אַב דאַס ענדע דעז שבת; „הערליכקייט אונד זעעלענלוסט" נעננט זיא דען שבת, וועכזעלט קלייד אונד דעקקע אויף פֿאַן שבת; שפּייזע אונד טראַנק בערייטעט זיא פֿיר דען שבת, אונד מאַכט

אום נצורה גומרת, ענין לימוד בדברי רז"ל· שבע, שבע ברכות· שבט יגי', בבע פרסיות·

כהושעת

כְּהוֹשַׁעְתָּ מַאֲמָר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. נָקוּב וְהוּצֵאתִי אִתְּכֶם. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ סוֹבְבֵי מִזְבֵּחַ. עוֹמְסֵי עֲרָבָה לְהַקִּיף מִזְבֵּחַ. כֵּן הוֹ׳

כְּהוֹשַׁעְתָּ פִּלְאֵי אָרוֹן כְּהֻפְשַׁע. צִיעֵר פְּלֶשֶׁת בַּחֲרוֹן אַף וְנוֹשַׁע. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ קְהִלּוֹת בָּבֶלָה שִׁלַּחְתָּ. רַחוּם לְמַעֲנָם שֻׁלַּחְתָּ. כֵּן הוֹשַׁעְנָא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ שְׁבוּת שִׁבְטֵי יַעֲקֹב. תָּשׁוּב וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי יַעֲקֹב. וְהוֹשִׁיעָה נָּא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ שׁוֹמְרֵי מִצְוֹת. וְחוֹכֵי יְשׁוּעוֹת. אֵל לְמוֹשָׁעוֹת. וְהוֹשִׁיעָה נָּא: אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ. וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ. וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם:

ויהיו

מגינג: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא דאס פאלק דורך דען אויסשפרוך: „איך פיהרע אייך הערויז“ בעדייטענד: „איך ציהע מיט אייך אויז“: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא דענען הפאלק, דיא דען פאטער אומגינגען, ווידענגרוטהע רינגז אום־הער טראגענד: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא וואונדערבאר דער פערבערבעריש ענטווייהעטען בונדעזלאדע הפאלק, דיא זיך רעטעטע, פלשת גריואפאלן פיי־ניגענד: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא דען נאך בבל געזאנדטען געמיינדען הפאלק, דאס, ערבפראגער, נאכפאלגענד אונז איהרער הולען: זא הילף נון אויך אונז! ווי דוא דען געפאנגענען שטאמען יעקב'ז הפאלק, זא פערליה דיא פרעאדער געוואלט היגעגעבנען וואהנונגען יעקב'ז אונז ווידער, אונד הילף אונז! ווי דוא דענען הפאלק, דיא דיינע געבאטהע בעאבאכטעטען, דעז הייל דער רעטטענדען פאל־
אסכט האפרענד: זא הילף נון אויך אונז!

אני והו שטעה' אונז בייא!

הושיעה הילף דיינעם פאלקע; זעגנע דיין ערבע; זייא איהר הירטע, אונד טראגע זיא פֿון דיינעם שטאנדע נור עוויגקייט. דאס דיזע אייגע וואהרטע

יס סיף, הנגזר לגזרים. כנה, לשון המקרא (תהלות פ׳). לנוחה, הקב״ה, כמו (שם נ׳) גוים יבטן. וַיּוֹשַׁע, ויושע ה׳ (שמו׳ י״ד) קרי בי׳ וַיּוּשַׁע כביכול, ומתורגם בלשון נקיה, להרחיק ההגשמה. פלאי וגו׳, כאמור (שמו׳ ח׳) בפרשיות ה׳ ו׳). שִׁלַּחְתָּ, כאמור (ישעי׳ מ״ג): למענכם שִׁלַּחְתִּי בבלה, קרי ביה שֻׁלַּחְתִּי כביכול, שהקב״ה גלה עמהם לבבל, כמדרז״ל.

מִשְּׁדָפוֹן · צֹאן מִצְּמִיתוּת · קָצִיר מִקְּלָלָה · רוֹב מֵרָזוֹן ·
שִׁבֹּלֶת מִצִּנָּמוֹן · תְּבוּאָה מֵחָסִיל · הוֹשַׁעְנָא ·

זה אומרים בכל יום ·

אֲנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא ·

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֵלִים בְּלוּד עִמָּךְ · בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע עַמָּךְ · כֵּן הוֹשַׁעְנָא :
כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים · דְּרוּשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים · כֵּן הוֹשַׁעְנָא :
כְּהוֹשַׁעְתָּ הֲמוֹן צְבָאוֹת · וְעִמָּם מַלְאֲכֵי צְבָאוֹת · כֵּן הוֹשַׁעְנָא :
כְּהוֹשַׁעְתָּ זַכִּים מִבֵּית עֲבָדִים · חַנּוּן בְּיָדָם מַעֲבִידִים · כֵּן הו'
כְּהוֹשַׁעְתָּ טְבוּעִים בְּצוּל גְּזָרִים · יְקָרְךָ עִמָּם מַעֲבִירִים · כֵּן הו'
כְּהוֹשַׁעְתָּ כַּנָּה מְשׁוֹרֶרֶת וַיּוֹשַׁע · לְגוֹחָה מְצֻיֶּנֶת וַיִּוָּשַׁע · כֵּן הו'

כהושעת

פרוכט פֿאָר הינשווינדען, דאַז קליינע פֿיה פֿאָר הינראַפֿענדען זייכען; דיא ערנטע פֿאָר פֿערפֿלוכונג, דער איבערפֿלוס פֿאָר שמאַכטע · דיא אָהרע פֿאָר פֿערטראָקְ־
נונג, דאַז געטריידע פֿאָר דער גריללע בעוואַהרע, אָ רעטטער!

ואני והו שטעה' אונז בייא!

כהושעת אלים וויא דוא, גאָטט, יענען דיר אַנהאַנגענדען פֿירשטען אין לוד (אַלרים) האַלפֿסט, דאַ דוא אויסצאָגסט צור רעטטונג דיינעס פֿאָלקעס: זאָ הילף נון אויך אונז! וויא דוא דיינעם פֿאָלק' אונד זיינען גראָסטען האַלפֿסט, דיא דאַז געטטליכע היילזוכטען: זאָ הילף נון אויך אונז! וויא דוא דער שאַרען ענגעל האַלפֿסט — זיא לייטעטען דער ענגעל העערע — זאָ הילף נון אויך אונז! וויא דוא דען רייגען (ישראל) אויס דעם שקלאַפֿענהויזע האַלפֿסט, אָ ערבאַרמער! — דיא מיטערדריקקער האַטטער געוואַלט היגגעגעבען — זאָ הילף נון אויך אונז! וויא דוא יענען האַלפֿסט, דיא אין דעז געטהיילטען מעערעז טיפֿע דראַנגען, דיינע הערליכ־קייט מיט איהנען הינאַבער וואַללענד: זאָ הילף נון אויך אונז! וויא דוא דעם שטאַמע דער גמיניין האַלפֿסט, דיא דיינע האַלפֿע זאַנג, דערען רעטטונג איהרען טעמפֿער אַנגינג

מצמיתות, ענין כריתה · מרזון, מלשון (ישעיה י"ז) ירזה · מצנמון, כמו צנומות (בראשית מ"א) ·
אני והו, ראה מה שכתב הגאון בעל תוספות י"ט ז"ל מענין שני שמות הקדושים האלה (סוכה פרק ד' משנה ה') ובביאור החכם מהור"ר וואלף היידענהיים נ"י בזה ·
כהושעת אים אלים, כמו (יחזקאל י"ז) אילי הארץ · בלוד, ממצרים (בראשית י"ד) ·
ואלהים, כמו (שמות כ"א) אל האלהים · זכים, ישראל · בידם מעבידים, המצרים אשר היו מעבידים את ישראל ניתנו ביד ישראל · טבועים וגו', ישראל אשר עברו בעומק מצולת ים.

תפארתך. חנה דוד. טוב הלבנון. יפה נוף משוש כל הארץ. כלילת יופי. לינת הצדק. מכון לשבתך. נוה שאנן. סכת שלם. עלית שבטים. פנת יקרת. ציון המצוינת. קדש הקדשים. רצוף אהבה. שכינת כבודך. תל תלפיות. הושענא: כהושעת

ליום חמישי.

אדמה מארר. בהמה ממשכלת. גורן מגזם. דגן מדלקת. הון ממארה. ואוכל ממהומה. זית מנשל. חטה מחגב. טרף מגובאי. יקב מילק. כרם מתולעת. לקש מארבה. מגד מצלצל. נפש מבהלה. שובע מסלעם. עדרים מדלות. פירות משדפון

לבנון'ז כעזטער, טעמפעל ערדשטריך, דעז ערדבאללז וואננע; קראנע דער שענהייט, דער גערעכטיגקייט וואָהנונג. צו דיינעם טהראָנע, גאָטט, בערייטעטער, שטיללער וואָהנאָרט; **שלם**'ז בורג, וואָ דיא שטעממע דער נאַציאָן הינאוף וואללטען. עדלער עקשטיין, דאז אויזגעצייכנעטע **ציון**; דאז אללערהייליגזטע, אויף דיא ליבע געבויעט; געגרינדעט. היילל, עוויגער, דעם וואָהנזיץ דיינער הערליכקייט, דעם גרונדע דער וואָפפענבורג עואָר!

אדמה מארר דאז ערדרייך ווערדע בעוואָהרעט פאָר פלוך, דאז פיה פאָר דעם אונצייטיגען געבערען; דיא טיננע פאָר דעם קעפער, דאז קאָרן פאָר בראנד. פעראָעגען פאָר אונגליק, שפייזע פאָר פעדערבניס; עהלבוים פאָר אבווערפען, ווייצען פאָר דעם **חגב**. געניסבאַרע פאָללע פאָר אינזעקטענ־ברוט, דיא קעלטער פאָר דעם ערדקרעבז, דער ווייגבערג פאָר געווירם, דער נאַכוואַקז פאָר היישרעקע. זיסע פריכטע פאָר אונגעציפער, דיא זעעלע פאָר שרעקקען; דער געטריידע פאָררטה פאָר דעם **סלעם**, דיא הערדען פאָר הינפעלליגקייט. דיא פרוכט

אבן שתיה גורן ארנון, ראה סוף שמואל ב'. שלם, ירושלים. רצוף אהבה, לשון הכתוב (שיר ג'). תלפיות, שם (ד').

אדמה מארר מגזם, ראה תרגום מלה זאת ומלות ילק וחסיל למטה מזה בספר מנחת טהורה (יואל א'). מדלקת, לשון המקרא (דברים כ"ח). מחגב, לשון הכתוב (ויקרא י"א), וכן סלעם למטה מזה. טרף, ענין מזון, ועפ"ז תרגמתי. מגובאי, לשון המקרא (עמוס ו'), וכן לקש להלן. מצלצל, לשון הכתוב (דברים כ"ח). משדפון, שם.

מגיפות

ליום שלישי·

אוֹם אֲנִי חוֹמָה· בָּרָה כַּחַמָּה· גּוֹלָה וְסוּרָה· דָּמְתָה לְתָמָר· הַהֲרוּגָה עָלֶיךָ· וְנֶחְשֶׁבֶת כְּצֹאן טִבְחָה· זְרוּיָה בֵּין מַכְעִיסֶיהָ· חֲבוּקָה וּדְבוּקָה בָךְ· טוֹעֶנֶת עֻלָּךְ· יְחִידָה לְיַחֲדָךְ· כְּבוּשָׁה בַּגּוֹלָה· לוֹמֶדֶת יִרְאָתָךְ· מְרוּטַת לֶחִי· נְתוּנָה לְמַכִּים· סוֹבֶלֶת סִבְלָךְ· עֲנִיָּה סוֹעֲרָה· פְּדוּיַת טוֹבִיָּה· צֹאן קָדָשִׁים· קְהִלּוֹת יַעֲקֹב· רְשׁוּמִים בִּשְׁמֶךָ· שׁוֹאֲגִים הוֹשַׁעְנָא· תְּמוּכִים עָלֶיךָ· הוֹשַׁעְנָא׃ כהושעת

ליום רביעי·

אֶבֶן שְׁתִיָּה· בֵּית הַבְּחִירָה· גֹּרֶן אָרְנָן· דְּבִיר הַמֻּצְנָע· הַר הַמּוֹרִיָּה· וְהַר יֵרָאֶה· זְבוּל תפארתך

אום אני חומה דיא נאַציאָן, וויא מויער פֿעזט, וויא זאָננע ריין, זיא מוזט פֿער־באַננעט, איינזאַם, דיא מיסהאַנדעלטע שאַפֿע גלייך. דיינעטוועגען, עוויגער, ווירד זיא ערשלאַגען, שלאַכטאָפּפֿערגלייך געאַכטעט; אונטער איהרען ווידערזאַכערן צערשטרייעט, האַנגט זיא מיט ליעבע דיר אַן. דיין שאַפֿיאָך טראַגענד, ערקעננעט זיא אַללין דיינע איינהייט; פֿאָן עלענד נידערגעדריקט, לערנט זיא, דיך עהרפֿירכטען. דיא צערפֿליישטע וואַגע דען שלעגערן הינרייכענד, טרעגט זיא דיא לאַזט, מיט דער דו זיא בעלאַדעזט, דיא אַרמע, דעם שטורמ' פּרייזגעגעבענע! דיא פֿאָן טוביה (משה) ערלעזעטען, דיא היילליגע העערדע, יעקב'ז געמיינדען, מיט דיינעם נאַמען זינד זיא בעצייכנעט· זיא רופֿען: „הייל אונז, גאָטט!“ אויף דיך זינד זיא געשטיצט, אָ הייל אונז דאָך!

אבן שתיה דער גרונדשטיין, דער ערקאָהרנע פּלאַטץ; ארנון'ז טעננע, דאַז פֿערבאָרגענע אַללערהייליגזטע· מוריה'ז בערג, בערג דער ערשיינונגען גאָטטעז; דיין העררליכער וואָהנזיץ, עוויגער, אין דוד'ז רעזידענץ לבנון'ז

אום אני חומה לשון המקרא (שיר ח׳), ודרשו בהגדה על כנסת ישראל· גולה וסורה, לשון המקרא (ישעיה מ״ט)· חבוקה, ענין חיבוק אהבה· טוביה, שם כנוי מה׳ שמות משה (ח׳ ג׳), וכינוי הוא למשה, כמדרשז״ל·

קֶרֶן יִשְׁעִי · שַׁדַּי מוֹשִׁיעִי · תּוֹפִיעַ וְתוֹשִׁיעִי · הוֹשַׁעְנָא:

והאומרים אני והו · כהושעת וכו׳ ·

ליום שני.

אֵל לְמוֹשָׁעוֹת · בְּאַרְבַּע שְׁבוּעוֹת · נִגָּשִׁים בְּשַׁוְעוֹת · דּוֹפְקֵי עֶרֶךְ שַׁוְעוֹת · הוֹגֵי שַׁעֲשׁוּעוֹת · וְהַדָּתָם מִשְׁתַּעַשְׁעוֹת · זוֹעֲקִים לְהִשָּׁעוֹת · חוֹכֵי יְשׁוּעוֹת · טְפוּלִים בְּךָ שְׁעוֹת · יוֹדְעֵי בִּין שָׁעוֹת · כּוֹרְעֶיךָ בְּשַׁוְעוֹת · לְהָבִין שְׁמוּעוֹת · מִפִּיךָ נִשְׁמָעוֹת · נוֹתֵן תְּשׁוּעוֹת · סְפוּרוֹת מַשְׁמָעוֹת · עֵדוּת מַשְׁמִיעוֹת · פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת · צַדִּיק נוֹשָׁעוֹת · קָרֵב תְּשׁוּעוֹת · רֶגֶשׁ תְּשׁוּאוֹת · שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת · הוֹשַׁעְנָא: תָּחִישׁ לִתְשׁוּעוֹת · הוֹשַׁעְנָא:

והאומרים אני והו · כהושעת וכו׳ ·

אום

איין געבעט, ערהעהע איינע הייליגע הימן · אללמעכטיגער, דער דוא זא מאכטיג ביסט איר האלפסט, פאספענגערע דיינע העררליכקייט, הילף, א הילף איר דאך!

אל למושעות דיר, רעטטענדע אללמאכט, נאהען פלעהענד דיא פראממען, יענען פיער איידען פערטרויענד, מארדנען געבעטע אונמאבלעס-זיג · דיא דיינער ערקוויקקענדען לעהרע נאכדענקען, אן איהרען געהייאניזזען זיך ערגעללענד, זיא פלעהענדיך אן, דאס דוא גנעדיג דיך נו איהנען ווענדעזט, האררען דיינער הילפע · אן דיך ווענדען זיא זיך, דיר אנהאנגענד, פריפען איט קענונטניס דיא שטונדען; בעטענד בייגען זיא זיך פאר דיר, אויף דאס זיא דען רוף פערשטעהען, דער אויז דיינעם אונדע געהערעט ווירד · דוא, גאטט, פערלייהעזט הייל, אין פערהייס-זונגען פערקינדעט, אין ווייגנייזזען פארהער געזאגט; ווירקעזט אונזרע הילפע, אללגערעכטער! רעטטעזט אונז · פיהרע ערלעזונג הערבייא אין ברויזענדען שטור-מע, הילף אונז אין יענען דרייא צייטפונקטען (דער ערלעזונג), א הילף איילענדז אונז!

אום

אל למושעות בארבע שבועות, האמורות בפסוק (תהלים ק״ה) אשר כרת וגו׳. דופקי, ענין הפצרה בתפלה, וכענין זה תרגמתי. שעשעות, התורה, על דרך שעשועים יום יום (משלי ח׳). להשעות, כמו (בראשית ד׳) וישע ה׳. טפולים, דבוקים. ספורות, ספורי ויעודי הנביאים. תשואות, המון סערה. שלש שעות, שלשה עתים יהיו במלחמת גוג ומגוג, כמדרש רז״ל.

אום

ליום ראשון של סכות ·

הוֹשַׁעְנָא ·

לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ הוֹשַׁעְנָא · לְמַעַנְךָ בּוֹרְאֵנוּ הוֹשַׁעְנָא ·
לְמַעַנְךָ גּוֹאֲלֵנוּ הוֹשַׁעְנָא · לְמַעַנְךָ דּוֹרְשֵׁנוּ הוֹשַׁעְנָא :
אֶעֱרוֹךְ שׁוּעִי · בְּבֵית שַׁוְעִי · גָּלִיתִי בְצוֹם פִּשְׁעִי · דְּרַשְׁתִּיךָ בּוֹ לְהוֹשִׁיעִי · הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְעִי · וְקוּמָה וְהוֹשִׁיעִי · זְכוֹר וְרַחֵם מוֹשִׁיעִי · חַי כֵּן תְּשַׁעְשְׁעִי · טוֹב בְּאֶנֶק שְׁעִי · יוּחַשׁ מוֹשִׁיעִי · כַּלֵּה מַרְשִׁיעִי · לְבַל עוֹד תַּרְשִׁיעִי · מַהֵר אֱלֹהֵי יִשְׁעִי · נֶצַח לְהוֹשִׁיעִי · שָׂא נָא עֲוֹן רִשְׁעִי · עֲבוֹר עַל פִּשְׁעִי · פְּנֵה נָא לְהוֹשִׁיעִי · צוּר צַדִּיק מוֹשִׁיעִי · קַבֵּל נָא שַׁוְעִי · רוֹמֵם

קרן

תרגום אשכנזי ·

הושענא הילף אונז !

למענך אלהינו אום דיינעט ווילן, אונזער גאָטט, הילף אונז ! אום דיינעט ווילן, שעפפער, ערלעזער, אום דיינעט ווילן, אללערפאָרשער, הילף אונז, שטעה' אונז בייא !

ערוך שועי געבעטע אָרדנע איך אן איום אנדאַכטזהויזע, אן יענעם פֿאַזטטאַגע (יום כפור) שאָן בעקאַננטע מיך מיינע זינדען, פֿלעהטע דיך, עוויגער, אן, מיר הילפֿע צו פֿערלייהען · פֿערנים מיינע פֿלעהנדע שטימע, ערהעבע דיך, מיר בייא צו שטעהן! געדענקע מיינער, ערבאַרמע דיך, עררעטטער, אונד ערקוויקקע מיך זאָ, אונפֿערגענגליכער! ניס, אללגיטיגער, מיין זייפֿצען גנעדיג אויף, דאַס דער ערלעזער (משיח) הערבייא איילע; פֿערניכטע דען פֿערפֿיהרער (יצר הרע) אויף דאַס איך ניכט מעהר פֿערדאַמט ווערדע · איילע, גאָטט מיינע הילפֿע, זענדע מיר אונפֿערגענגליכע הילפֿע; אָ פֿערגיב מיינע זינדע, מיינע באָזהייט, טרייטע איבער מיינע מיססעטהאַט הינוועג · ווענדע דיך רעטטענד צו מיר, שעפפער, אללגערעכטער, דוא, מיין בייאשטאַנד! עמפֿאַנגע וואָהלוואָללענד מיין

באור ·

אערוך שועי בבית שועי, בית הכנסת · בצום, יום כפור · באנק שעי, פנה לתפלתי ·

פאָרהעדע.

בריל ז״ל אין זיינער הגדה של פסח ליפערטע: דער פיוט: בת עמי וכו׳ ; אין תפלת יום כפור קטן, לייט איבערזעצט אונד ערקלערט פאָן איינעם פריינד אונד פערלעגער דיזעס ווערקס, הב״ח הנעים הר״ר משה קירכהאפער, דער אויך ; דאס איך איהן לוויזען, אויז מאנגעל אן הינלענגליכער צייט, דארום ערזוכטע ; דיא גיטע האטטע, אין פערבינדונג מיט איר, צור אויזארבייטונג דער איבער: זעצונג מעהרערער פיוטים בייצוטראגען.

מעגע דיזע איינע ארבייט ניצליכעס אונד גוטעס ווירקען, אונד דיא אנדאכט פראממער געמיטהער בעפערדערן! דאן ווער׳ איך איבערשוועגליך בעלאהנט.

פירדא ר״ח ניסן ה׳ תק׳עח לב״ע.

דוד אָטטענזאָסער.

פאָררעדע·

איך איבערגעבע הירמיט דעם פערעהרטען פובליקום תרגום לסכמי ובאור דער הושענות, מערבות, יוצרות מכל שבתות השנה, סליחות מכל התעניות, ווי אויך דעז שיר היחוד אונד דער תפלת יום כפור קטן· ביים דיזער ארבייט האטטע איך דענזעלבען צוועק פאר אויגען, וואס ביי דען קינות *), דיא איך בשנת תק"עח הערויז גאב· נעמליך, זא וואללטע איך אויך היר דיא פיוטים, וועלכע גראסטענטהיילז אין איינעם שווערען אונד האהען שטיל געשריבען זינד, דען אנדעכ· טיגען בעססערן פערשטענדליך מאכען, דאמיט ניכט, וואס ביזהער געוועזען אפט דער פאלל וואר, ביים דעם בעזטען הערצען אונד דער ריינזטען פראממיגקייט, דאז געבעט תפלה בלא כוונה בלייבט, פאן וועלכער דער פראפעט (ישעיה כ"ט י"ג) זא טרעפפענד זאגט: בפיו ובשפתיו כבדוני, ולבו רחק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה· (מיט מונד אונד ליפפען פערעה· רען זיא מיך — שפריכט גאָט — דאז הערץ פערן פאן איר; איהרע עהרפורכט פאר מיר איזט ערלערנטעז מענשענגעבאָט·) —

אין דער איבערזעטצונג זוכטע איך, דען זין דעז פייטן אין פאססענדע אונד געגע· בארע, דייטשע ווארטע איינצוקליידען, אונד דער העברעאישע קאממענטאר זאלל הינלענגליכע ווארט- אונד זאכערקלערונגען ענטהאלטען, אונד דיא הייפיגען אנ· שפילונגען דעז דיכטערז אויף רבבינישע אויזלעגונגען אונד טראדיציאנען דייטליך מאכען. בעזאנדערז בעמיהטע איך מיך, דיא רבביניזטען ווארטע דער אורשריפט גענויא צו ערקלערען, אונד איהרען אורשפרונג, דער אפט גריכיש, אפט לאטייניש איזט, עטימאלאגיש אנצוצייגען·

איינצעלנע שטיקקע, וויא צום בייספיל דאז שטיק: ותחיל במדרש אין סילוק דפרשת שקלים או' ד'ג', ליס איך אונאיבערזעטצט אויז גרינדען, דיא איך איממער, אם געהעריגען ארטע, אנגעבען ווערדע; דאך פערזעהע איך אימאער דאז אריגינאל מיט דעם ערקלערענדען באור· דיא איבערזעטצונג אונד ערקלערונג דעז פיוט: אז רוב ניסים או' ז' ו' ליס איך אונגעענדערט, וויא דיא החכם ר' יואל בריל

*) סדר קינות לתשעה באב·, מיט איבערזעטצונג אונד באור, אונגע· פעהר 24 באגען שטארק, אויף שרייב· פאפיר, אין 2 העפטען, איזט צו האבען ביים הערן פערלעגער דיזעז ווערקז· דער פרענומעראציאנזפרייז וואר 30 kr. פיר יעדעז העפט·

ווייגער

פֿערעהרונגזווירדיגען טאַנטע,

מרת

מירל אָטטענזאָסער,

נעווידמעט,

פֿון זייכען

דער פֿערעהרונג

אונד דאַנקבאַרקייט,

פֿאָם פֿערפֿאַזזער.

סדור

תפלות ישראל׃

המחברה הזאת כוללת

ההושענות והמערבות׃

אָדער

געבעטע דער יידישען נאַציאָן׃

מיט איבערזעצונג אונד באור

פֿאָן

דוד אָטטענזאָסער׃

בפיורדא׃

געדרוקט דורך אונד אים פֿערלאַג בייא

משה צירנדאָרפֿער׃

מיט אייגענהענדיג געפֿערטיגטען שריפֿטען׃

הֲמַת תַּנִּינִים עָמַד בְּעָשְׁרוֹ וְנָפַל בְּרִשְׁעוֹ. עָשָׂה לוֹ עֵץ וְנִתְלָה עָלָיו: פִּיהֶם פָּתְחוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל. כִּי פוּר הָמָן נֶהְפַּךְ לְפוּרֵנוּ: צַדִּיק נֶחֱלַץ מִיַּד רָשָׁע. אוֹיֵב נִתַּן תַּחַת נַפְשׁוֹ. קִיְּמוּ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת פּוּרִים וְלִשְׂמוֹחַ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: רָאִיתָ אֶת תְּפִלַּת מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר. הָמָן וּבָנָיו עַל הָעֵץ תָּלִיתָ:

(אַם מאָרגען פאָן פורים ווירד היר אנגעפאַנגען.)

שׁוֹשַׁנַּת יַעֲקֹב צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה. בִּרְאוֹתָם יַחַד תְּכֵלֶת מָרְדְּכָי: תְּשׁוּעָתָם הָיִיתָ לָנֶצַח. וְתִקְוָתָם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. לְהוֹדִיעַ שֶׁכָּל קוֹיךָ לֹא יֵבוֹשׁוּ וְלֹא יִכָּלְמוּ לָנֶצַח כָּל הַחוֹסִים בָּךְ: אָרוּר הָמָן אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ לְאַבְּדִי. בָּרוּךְ מָרְדְּכַי הַיְּהוּדִי: אֲרוּרָה זֶרֶשׁ אֵשֶׁת מַפְחִידִי. בְּרוּכָה אֶסְתֵּר בַּעֲדִי: וְגַם חַרְבוֹנָה זָכוּר לַטּוֹב:

איינער בּאָזהייט. ער ליס איינען גאַלגען ערבויען, אונד וואורדע זעלבסט דאַראַן אויפגע־קניפפט. נון עמפפאַנגען אַללע ערדבעוואָהנער איהרען לוֹהן אונד, דאַ המן דאַז לאָאָז טריפפט דאַז ער אונז געוואָרפען. דען בעפרייעט איזט דער גערעכטע אויז דער האַנד דער רוכלאָזען, אונד דער פיינד ניממט זיינע שטעללע איין. דאַמאַהלז נאַהמען דיא ישראל אויף זיך, דאַז פורים־פעסט צו פייערן, אונד זיך יעדעז יאַהר צו פרייען. עוויגער! דוא פערנאַהמסט דאַז געבעט מרדכי'ז אונד אסתר'ז, אונד המן אונד זיינע קינדער וואורדען אַן דען גאַלגען אויפגעקניפפט.

שושנת יעקב ווי פראָהלאָקטע, וויא יובעלטע דיא פלאַנצע יעקב, אַלז זיא מרדכי אים פורפור ערבליקטע. פירוואַהר! דוא (גאָטט) וואַרזט איהר הייל בעשטענדיג, איהרע צופערזיכט אין יעדעם צייטאַלטער. דוא בעוויעזעסט, דאַס אַללע דיא דיינער האָפפען ניכט צו שאַנדען ווערדען; ניא שאַמראָטה צוריק ווייכען, דיא אויף דיך טרויען. פערוואונשט זייא המן, דער מיך פערדערבען וואָללטע. געזעג־נעט מרדכי דער מאַן אויז יהודה. פערוואונשט זרש דאַז וויב איינעז פערפאָלגערז, געזעגנעט אסתר איינע בעשיטצערין! אויך דאַז אַנדענקען חרבונה'ז זייא איר געעהרט.

וְנִשְׁמַד מְהֵרָה: הָמָן הוֹדִיעַ אֵיבַת אֲבוֹתָיו וְעוֹרֵר
שִׂנְאַת אַחִים לַבָּנִים: וְלֹא זָכַר רַחֲמֵי שָׁאוּל כִּי בְחֶמְלָתוֹ
עַל אֲגָג נוֹלַד אוֹיֵב: זָמַם רָשָׁע לְהַכְרִית צַדִּיק. וְנִלְכַּד
טָמֵא בִּידֵי טָהוֹר: חֶסֶד גָּבַר עַל שִׁגְגַת אָב. וְרָשָׁע
הוֹסִיף חֵטְא עַל חֲטָאָיו: טָמַן בְּלִבּוֹ מַחְשְׁבוֹת עֲרוּמָיו.
וַיִּתְמַכֵּר לַעֲשׂוֹת רָעָה: יָדוֹ שָׁלַח בִּקְדוֹשֵׁי אֵל. כַּסְפּוֹ
נָתַן לְהַכְרִית זִכְרָם: כִּרְאוֹת מָרְדְּכַי כִּי יָצָא קֶצֶף וְדָתֵי
הָמָן נִתְּנוּ בְּשׁוּשָׁן: לָבַשׁ שַׂק וְקָשַׁר מִסְפֵּד וְגָזַר צוֹם
וַיֵּשֶׁב עַל הָאֵפֶר: מִי זֶה יַעֲמוֹד לְכַפֵּר שְׁגָגָה. וְלִמְחֹל
חַטַּאת עֲוֹן אֲבוֹתֵינוּ: נֵץ פָּרַח מִלּוּלָב הֵן הֲדַסָּה עָמְדָה
לְעוֹרֵר יְשֵׁנִים: סָרִיסֶיהָ הִבְהִילוּ לְהָמָן לְהַשְׁקוֹתוֹ יֵין

חמה

זיינן רייכטהום, גרוב ער זיך זעלבסט זיינע גרובע; זיין האָהער ראַנג פֿערשלאַנגטע זיינן פֿאַלל. ער גלויבטע אין זיינער איינבילדונג צו פֿאַנגען, אונד ער וואַרד געפֿאַנגען; ער וואָלטע אויסראָטטען, אונד ער וואַרד אויסגעראָטטעט. המן ערנייערטע זיינער פֿאָרפֿאַהרען גראָלל, ערוועקטע דען האַס דער ברידער אויף דיא קינדער; אונאייגעדענק דער ערבאַרמונג שאול'ס, דער דאָך זיינן אורפֿאַטער אגג פֿערשאָנטע, וואָדורך דיזער פֿיינד געבאָהרען וואַרד. דער רוכלאָזע גינג דאַמיט אום, דען רעכטשאַפֿפֿנען אויסצוראָטטען, אַבער דער אונרייכע וואורדע געפֿאַנגען אין דיא הענדע דער ריינען. דיא גנאַדע גאָטטעס איבערוואָג דאס פֿערזעהען דעס פֿאַטערס (שאול) אונד דער רוכלאָזע פֿערמעהרטע נור דאס מאַאס זיינער זינדען. טיף אים הערצען ניסטעטע דיא טיקקע זיינער בעזען אַנשלעגע, זיינער באָסהייט, דער ער זיך פֿעסט ערגעבען. ער שטרעקטע זיינע האַנד אויס געגען הייליגע גאָטטעס, אונד גאַב זיין פֿערמעגען הין איהר אַנדענקען צו פֿערטילגען. אַלס נון מרדכי זאַה, דאַס דער צאָרן ענטבראַננט וואַר, אונד דיא בעפֿעהלע דעס המן אין שושן געגעבען וואַרדען, קליידעטע ער זיך אין זאַק, אומהילטע זיך אין טרויער, ליס פֿאַסטטאַג פֿערקינדען, אונד וועלטע זיך אין אַשע. ווער שטעהעט נון וואָהל אויף, דען פֿעהלטריטט צו פֿערזעהנען; פֿיר דיא זינדע, פֿיר דיא פֿערגעהען אונזרער פֿאָרעלטערן פֿערגעבונג צו ערפֿלעהען? יענער שפּרעסלינג דעס פֿלאַכסבוימעס בליהעטע אויף; זיא דיא הדסה (אסתר) מאַכטע זיך אויף, ערוועקטע דער ענטשלאַפֿענען פֿערדיענסט. איהרע דינער איבערמיילטן דען המן; ער טרינקעט דען וויין, מיט שלאַנגענגיפֿט געמישט. ער, דער אין זיינעם פֿערמעגען זאָ האָך שטאַנד, שטירצט נון האָהין אין

איהרע

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִקְרָא מְגִלָּה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְּמַן הַזֶּה: מארגענז ווירד שהחיינו ניכט געזאגט •

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לִזְּמַן הַזֶּה:

(נאך דעם אבלעזען דער ראללע בעטעט דיא גאנצע געמיינדע:)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָאֵל הָרָב אֶת רִיבֵנוּ וְהַדָּן אֶת דִּינֵנוּ וְהַנּוֹקֵם אֶת נִקְמָתֵנוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ וְהַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַנִּפְרָע לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרֵיהֶם הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ:

אֲשֶׁר הֵנִיא עֲצַת גּוֹיִם וַיָּפֶר מַחְשְׁבוֹת עֲרוּמִים: בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם רָשָׁע נֵצֶר זָדוֹן מִזֶּרַע עֲמָלֵק: גָּאָה בְעָשְׁרוֹ וְכָרָה לוֹ בּוֹר• וּגְדֻלָּתוֹ יָקְשָׁה לוֹ לָכֶד: דִּמָּה בְנַפְשׁוֹ לִלְכּוֹד וְנִלְכַּד• בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד

ונשמד

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונז דורך דיינע געזעטצע געהייליגט, אונד אונז דאז פֿאַרלעזען דער ראָללע גע־באָטהען האַט•

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא וואונדער־באַרע טהאַטען אונזערן עלטערן ערלייגטעזט, אין דיזען טאַגען, אום דיזע צייט•

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונז בייא לעבען אונד וואָהלזיין ערהאַלטען, אונד אונז דיזע צייט האָט ערררייכען לאַזען•

בָּרוּךְ געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונזערן שטרייט אויספֿיהרטעזט, דיך אונזערז רעכטז אנגענאָממען, אונזער רעכער וואַרדזט, וואָהל פֿערדיענטען לאָהן דען פֿיינדען אונזערער זעעלע געבען, אונד אונזערע בעלייידיגער ציכטיגטעזט• געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אללמעכטיגער! דוא ציכטיגזט אללע בעלייידיגער דיינעז פֿאָלקעז ישראל, אונד ביזט אללמעכטיגער ערר־טטער•

אֲשֶׁר הֵנִיא ער (גאָטט) פֿערניכטעטע דען ראַטה דער היידען, פֿערוויררטע דיא געדאַנקען דער ליזטיגען, אַלז איין הוכמוטהיגער מענש ווידער אונז אויפשטאַנד, איין באָזהאַפֿטער אַבקעממלינג אויז דעם זאַמען עמלקז• שטאָלץ אויף זיינען

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לִזְמַן הַזֶּה׃

(נאַכדעם דאַז ערזטע ליכט אַנגעצינדעט איזט, ווירד הינצוגעזעצט׃)

הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ אָנוּ מַדְלִיקִין עַל הַנִּסִּים וְעַל הַנִּפְלָאוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְמַן הַזֶּה׃ עַל יְדֵי כֹּהֲנֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים וְכָל מִצְוַת שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה׃ הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ קֹדֶשׁ הֵם וְאֵין לָנוּ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן אֶלָּא לִרְאוֹתָן בִּלְבָד כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל נִסֶּיךָ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְעַל יְשׁוּעָתֶךָ׃

מָעוֹז צוּר יְשׁוּעָתִי · לְךָ נָאֶה לְשַׁבֵּחַ · תִּכּוֹן בֵּית תְּפִלָּתִי · וְשָׁם תּוֹדָה נְזַבֵּחַ · לְעֵת תָּכִין מַטְבֵּחַ · מִצָּר הַמְנַבֵּחַ · אָז אֶגְמוֹר · בְּשִׁיר מִזְמוֹר · חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ׃ רָעוֹת שָׂבְעָה נַפְשִׁי · בְּיָגוֹן כֹּחִי כִּלָּה · חַיַּי מֵרְרוּ בְקוֹשִׁי · בְּשִׁעְבּוּד מַלְכוּת עֶגְלָה · וּבְיָדוֹ הַגְּדוֹלָה · הוֹצִיא אֶת הַסְּגֻלָּה · חֵיל פַּרְעֹה וְכָל זַרְעוֹ · יָרְדוּ כְּאֶבֶן בִּמְצוּלָה׃ דְּבִיר קָדְשׁוֹ הֱבִיאַנִי · וְגַם שָׁם לֹא שָׁקַטְתִּי · וּבָא נוֹגֵשׂ וְהִגְלַנִי · כִּי זָרִים עָבַדְתִּי · וְיֵין רַעַל מָסַכְתִּי · כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי · קֵץ בָּבֶל זְרֻבָּבֶל · לְקֵץ שִׁבְעִים נוֹשַׁעְתִּי׃ כְּרוֹת קוֹמַת בְּרוֹשׁ בִּקֵּשׁ · אֲגָגִי בֶּן הַמְּדָתָא · וְנִהְיָתָה לוֹ לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ · וְגַאֲוָתוֹ נִשְׁבָּתָה · רֹאשׁ יְמִינִי נִשֵּׂאתָ · וְאוֹיֵב שְׁמוֹ מָחִיתָ · רֹב בָּנָיו וְקִנְיָנָיו · עַל הָעֵץ תָּלִיתָ׃ יְוָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי · אֲזַי בִּימֵי חַשְׁמַנִּים · וּפָרְצוּ חוֹמוֹת מִגְדָּלַי · וְטִמְּאוּ כָּל הַשְּׁמָנִים · וּמִנּוֹתַר קַנְקַנִּים · נַעֲשָׂה נֵס לַשּׁוֹשַׁנִּים · בְּנֵי בִינָה יְמֵי שְׁמוֹנָה · קָבְעוּ שִׁיר וּרְנָנִים׃

ברוך געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! העררר דער וועלט! דער דוא אונז בייא לעבען אונד וואָהלזיין ערהאַלטען, אונד אונז דיזע צייט האָט עררייכען לאַזזען ·

הנרות הללו דיזע ליכטער צינדען וויר אַן וועגען דער וואונדער, דער וואונדערהעטליכען דינגע, דער ערךעטטונג, אונד דער שלאַכט, דיא דוא אונזערן פֿאָרעלטערן האַסט אַנגעדייהען לאַססען, אין דיזען טאַגען, אום דיזע צייט, דורך דיינע היילינגען פריעסטער · דיעזע געבאָט דער אַכט איינווייהונגסטאַגע (דיזע ליכטער זינד היילינג, וויר האַבען ניכט דיא ערלויבניס אונז איהרער צו בעדינען, זאָנדערן בלאָס זיא אַנצושויען) איזט אונז געגעבען, אום צו פרייזען אונד צו לאָבען דיינען ערהאַבענען נאַמען, וועגען דיינער וואונדער, דיינער וואונדערבאַרליכען טהאַטען, אונד דיינעז הייל ·

ערוב תבשילין

(אָדער דאַז פֿערגעאיינשאַפֿטעטע קאָכען ·)

(מאַן דאַרף נעהמליך פֿאָן יום טוב אויף שבת ניכטז קאָכען. ווען מאַן אָבער ערב יום טוב אויף שבת פֿאָרדערזאַמסט געקאָכט אונד מאַן גלויבט אַם יום טוב ניכט גענוג צו האָבען, זאָ דאַרף מאַן אַם יום טוב איין אנדערעז אויף שבת צוריכטען. עז איזט דאָהער געברויך, ווען יום טוב אַם פֿרייטאָג פֿעללט, דאַס מאַן ערב יום טוב איין געריכט אויף שבת בערייטעט, אלז דאַן קאַן מאַן אַן יום טוב אויף שבת זאָ פֿיל נאָכקאָכען, אלז מאַן פֿיר גוט פֿינדעט · דיזעז נעננט מאַן ערוב תבשילין, דאַז פֿערגעאיינשאַפֿטעטען, דיא ערלויבניס, דאַז עססען אויף שבת אונד אויף יום טוב צו פֿערמישען ·

דער דאָזיגע בעשטיממטע זעגענשפרוך איזט אין געגענוואַרט דער קעכין אין מייכער איהר פֿערשטענדליכען שפראַכע געזאָגט ווערדען, אונד מאַן ניממט איין שטיק בראָדט פֿאָן דער גרעסטע מייגעז מייעז, אונד איין שטיק געקאָכטעז אָדער געבראָטענעז פֿלייש פֿאָן דער גרעסטע מייגער אַרוועז, אין דער האַנד דאַזו ·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת עֵרוּב:

בַּהֲדֵין עֵרוּבָא יְהֵא שָׁרָא לָנָא לְמֵיפָא וּלְבַשָּׁלָא וּלְאַטְמָנָא וּלְאַדְלָקָא שְׁרָגָא וּלְמֶעְבַּד כָּל צָרְכָנָא מִיּוֹמָא טָבָא לְשַׁבְּתָא לָנוּ וּלְכָל הַדָּרִים בָּעִיר הַזֹּאת:

ברכות נר חנוכה

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנֻכָּה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְּמַן הַזֶּה:

(שהחיינו ווירד בלאז דיא ערזטע נאכט געזאגט ·) ברוך

ברוך געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונז דורך דיינע געבאָטע געהייליגט, אונד אונז בעפֿאָהלען האַזט, דאַז געבאָט דעז ערוב ·

בהדין ערובא איזט דיעזעז ערוב זייא עז אונז ערלויבט, פֿאָן יום טוב אויף שבת צו באַקען, צו קאָכען, צו בראַטען, דיא שפייזען וואַרם צו האַלטען, ליכט אַנצוצינדען, אונד אויך אַללעז וואַז ווער זאָנזט נאָך נעטהיג האָבען צו פֿערריכטען, זאָוואָהל אונז אַלז אַללען איבריגען איינוואָהנערן דיזער שטאַדט ·

ברוך געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונז דורך דיינע געבאָטע געהייליגט, אונד אונז בעפֿאָהלען האַזט, דיא ליכטער דער איינווייהונג אַנצוצינדען ·

ברוך געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא וואונדערבאַרע טהאַטען אונזערן פֿאָרעלטערן ערצייגעזט, אין יענען טאַגען אום דיזע צייט ·

(אַם לויבערהיטטענפעזט ווירד פאָלגענדעז הינצוגעזעצט :)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

קדוש לראש השנה

(סַבְרִי מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם
וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם השבת הזה ואת יום הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה יוֹם (כשבת זִכְרוֹן)
תְּרוּעָה מִקְרָא קוֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃ כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ
קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ
עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (השבת) וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה׃

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! העררר דער וועלט! דער דוא אונז
דורך דיינע געזעצע געהייליגט, אונד אונז געבאָטען האַזט, אין דער לויבערהיטטע
צו זיצען.

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! העררר דער וועלט! דאַס דוא אונז
אַם לעבען אונד בייא וואָהלזיין ערהאַלטען, אונד אונז דיזע פעזטצייט האַזט
ערררייכען לאַזזען.

ברוך געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! העררר דער וועלט! דער
דוא דיא פרוכט דעז וויינשטאָקקעז ערשאַפפען.

ברוך געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! העררר דער וועלט; דער
דוא אונז אויז אַללען פעלקערן ערוועהלט, אונז איבער אַללע אַנדערע נאַטיאָ-
נען ערהאָבען, אונד דורך דיינע געזעצע געהייליגט האַזט. זאָ גאַבזט דוא אונז,
עוויגער! אונזער גאָטט! אויז ליעבע (דיזען שבת-טאַג אונד) דיזען טאַג דעז
אַנדענקענז, איין טאַג אַן וועלכעם געבלאָזען ווירד, (איין טאַג אַן וועלכעם דעז בלאָז-
זענז ערוועהנט ווירד) צור הייליגען פערקינדונג, צום אַנדענקען אונזערעז אויזצוגעז
אויז מצרים: זאָ דוא האַזט וואָהלגעפאַללען אַן אונז געפונדען, אונד אונז איבער אַל-
לע פעלקער געהייליגט. אויך איזט דיין אויזשפרוך וואָהר אונד אויף עוויג בעשטע-
הענד. געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! העררר דער גאַנצען וועלט! דוא הייליגעזט
(דען שבת) ישראל, אונד דען טאַג דעז אַנדענקענז.

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! העררר דער וועלט! דאַס דוא אונז
אַם לעבען אונד בייא וואָהלזיין ערהאַלטען, אונד אונז דיזע פעזטצייט האַזט ערררייכען
לאַזזען.

קדוש לשלש רגלים

(לשבועות חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה׃ זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ׃) (לסכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ׃) (לשמיני עצרת שְׁמִינִי עֲצֶרֶת הַחַג הַזֶּה׃ זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ׃) באהבה מִקְרָא קוֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃ כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים ושבת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ באהבה וברצון בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן הִנְחַלְתָּנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים׃

(אַן מוצאי שבת ווירד פֿאָלגענדעז הינצוגעזעצט׃)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לַחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים׃ בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה׃ בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ׃ וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ׃ הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ׃

ברוך

שרייטונגזפעזט) דיזעז פעזט דעז אונגעזייערטען ברָדטעז, דיא צייט אונזרער פרייהאלזונג; (אַם וואָכענפעזט) דיזעז פעזט דער וואָכען, דיא עמפפענגניסצייט דעז געזעצבוכ׳ז; (אַם לויבערהיטטענפעזט) דיזעז פעזט דער לויבערהיטטען, דיא צייט אונזרער פריידע; (אַם בעשלוספעזט) דיזען אַכטענטאַג, דאַז בעשלוס־פעזט, דיא צייט אונזרער פריידע; צור הייליגען פערקינדיגונג, (מיט ליבע) צום אַנדענקען אונזרעז אויזגאַנגעז אויז מצרים. יאַ דוא האַזט וואָהלגעפאַללען אַן אונז געפונדען, אונז אעהר אַלז אַללע פעלקער געהייליגט; אונד (דען שבת אונד) דיינע הייליגען פעזטטאַגע (מיט הולד אונד גנאַדע) מיט פריידע אונד וואָננע אונז צוגעטהיילט. געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! דוא הייליגעזט (דען שבת) ישראל אונד דיא פעזטצייטען.

געלאָבט זייעזט דוא עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דאַז דאַז ליכט דעז פייערז ערשאַפפען.

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דוא אונטערשיידעזט, צווישען היילִיגעם אונד ניכט הייליגעם, צווישען ליכט אונד פינזטערניס, צווישען ישראל אונד אַנדערן פעלקערן, ווימ צווישען דעם זיבענטען טאַג אונד דען זעכז טאַגען דער שעפפונג. אויך צווישען דער הייליגקייט דעז רוהעטאַגעז אונד דער הייליגקייט מייגעז פעזטטאַגעז, האַזט דוא אונטערשידען; אונד זאָ וויא דוא דען זיבענטען טאַג אעהר אַלז דיא זעכז טאַגע דער שעפפונג געהייליגט, זאָ האַזט דוא אויך דיין פאָלק ישראל דורך דיינע הייליגקייט אויזגעזאָנדערט אונד געהייליגט. געלאָבט זייעזט דוא עוויגער! דוא אונטערשיידעזט צווישען הייליגעם אונד הייליגעם.

סַבְרִי מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָנוּ וְשַׁבַּת קָדְשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִילָנוּ זִכָּרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית כִּי הוּא יוֹם תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם: כִּי בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים וְשַׁבַּת קָדְשְׁךָ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחַלְתָּנוּ· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

קדוש לשלש רגלים

װען יום טוב אן שבת פעלט, ווירד אנגעפאנגען יום הששי ביז ברא אלהים לעשות, נאכהער פאלגענדעז:

(סַבְרִי מָרָנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוֹתַי) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עָם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו· וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שבתות למנוחה ו מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן אֶת יוֹם (הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם) (לפסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה· זְמַן חֵרוּתֵנוּ:)

לשבועות

זיבענטען טאג, אונד היילגטע איהן · דען אן דעמזעלבען רוהעטע גאטט פאן אללעם ווערקע, דאס ער ערשאפפען אונד געמאכט האטטע ·

ברוך געלאבט זייזט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא דיא פרוכט דעז ווײנשטאקקעז ערשאפפען ·

ברוך געלאבט זייזט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונז דורך דיינע געזעטצע געהייליגט, וואהלגעפאללען אן אונז געפונדען, אונד אונז דיינען היילגען רוהעטאג מיט הולד אונד גנאדע צוגעטהיילט האזט, צום אנדענקען דער שעפפונגזטאגע · דיעזעז איזט דער ערזטע טאג דער הייליגען פער־קינדונג צום אנדענקען דעז אויזגאנגעז אויז מצרים · יא דוא האזט וואהלגעפאללען אן אונז געפונדען, אונז אעהר אלז אללע פעלקער געהייליגט, אונד אונז דיינען הייליגען רוהעטאג מיט הולד אונד גנאדע צוגעטהיילט · געלאבט זייזט דוא, עוויגער, דוא הייליגעזט דען שבת ·

ברוך געלאבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונז אויז אללען פעלקערן ערוועהלט, אעהר אלז אנדערע נאציאנען ערהאבען, אונד אונז דורך דיינע געזעטצע געהייליגט האזט; זא גאבזט דוא אונז, עוויגער אונזער גאטט! אויז ליבע (שבת־טאגע צור רוהע) בעשטיממטע צייטען צור פריידע, פעזט אונד פייערטאגע צור וואננע, ווא (דיזען רוהעטאג אונד) (אם איבער־

קִוִּיתִי: ג״פ בְּשֵׁם יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל · מִימִינִי מִיכָאֵל · וּמִשְּׂמֹאלִי גַּבְרִיאֵל · וּמִלְּפָנַי אוּרִיאֵל · וּמֵאֲחוֹרַי רְפָאֵל · וְעַל רֹאשִׁי שְׁכִינַת אֵל:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל יְרֵא יְיָ הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו: יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ: אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ: הִנֵּה כִי כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְיָ: יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וּרְאֵה בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל:

ג״פ רִגְזוּ וְאַל תֶּחֱטָאוּ אִמְרוּ בִלְבַבְכֶם עַל מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה:

אדון עולם וכו׳

קידוש ליל שבת

יוֹם הַשִּׁשִּׁי וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה · וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ · כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

סברי

האָפֿפֿע עוויגער! אויף דיינע הילפֿע. עוויגער! אויף דיינע הילפֿע האָפֿפֿע איך (דרייא מאַל) אים נאַמען דעס עוויגען, דעס גאָטטעס ישראל. צו מיינער רעכטען מיכאל, צו מיינער לינקען גבריאל, פֿאָר מיר אוריאל, הינטער מיר רפאל, איבער מיינעם הויפטע דיא אַללגעגענוואַרט דעס אַללמעכטיגען. (דרייא מאַל)

שיר המעלות וואָהל דעם, דער דען עוויגען פֿירכטעט; דער אין זיינען וועגען וואַנדעלט, גענעהרע דיך פֿאָן דיינער הענדע אַרבייט; וואָהל דיר! דאַ האָסט עס גוט! דיין ווייב, איין טרויבענרייכער שטאָק אַן דיינעס הויזעס זייטע; דיינע קינדער, וויא עהלבוימשפּראָסזען אום דיינען טיש הערום. זעהעט! זאָ ווירד דער מאַן געזעגנעט, דער דען עוויגען פֿערעהרט! דער עוויגע זעגנע דיך פֿאָן ציון אויס, דאַס דוא ירושלים אים גליקזשטאַנד זעהעסט, אַלל דיין לעבען לאַנג; אונד זעהעסט קינדער דיינער קינדער. גליק איבער ישראל!

זאָ בעבט, אונד זינדיגעט ניכט; איבערלעגט'ס אים הערצען, אויף אייערן לאַגערשטעטטען, אונד בערוהיגעט אייך, סלה. (דרייא מאַל)

יום הששי דער זעכסטע טאַג, איזט דעריעניגע טאַג דאַ פֿאָללענדעט ווורדען דיא הימעל, דיא ערדע אונד איהר גאַנצעס העער. אַלזאָ האַטטע גאָטט אַם זיבענטען טאַג זיין ווערק פֿאָללענדעט דאַס ער געמאַכט; רוהעטע אַם זיבענטען טאַגע פֿאָן אַללעם זיינען ווערקע, דאַס ער געמאַכט; זעגנעטע דען זיבענטען

המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את
הנערים ויקרא בהם שמי ושם
אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ: ויאמר
אם שמוע תשמע לקול יי אלהיך והישר בעיניו
תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו• כל
המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני
יי רפאך: ויאמר יי אל השטן יגער יי בך השטן ויגער
יי בך הבחר בירושלים• הלא זה אוד מצל מאש:
הנה מטתו שלשלמה ששים גברים סביב לה•
מגברי ישראל: כלם אחזי חרב מלמדי מלחמה•
איש חרבו על ירכו מפחד בלילות: יברכך יי וישמרך:
יאר יי פניו אליך ויחנך: ישא יי פניו אליך וישם לך
שלום: ג"פ הנה לא ינום ולא יישן• שומר ישראל: ג"פ
לישועתך קויתי יי: קויתי יי לישועתך: יי לישועתך
קויתי

המלאך דער ענגעל, דער איך פֿאָן אַללעם איבעל ערלעזט האַט, זעגנע דיזע
קנאַבען; דורך זיא ווערדע איין נאַמען אונד דער נאַמען איינער פֿעטער
אברהם אונד יצחק גענעננט, אונד זיא זאָללען זיך שטאַרק פֿערמעהרען אים לאַנדע•
ער (גאָטט) שפּראַך, ווירזט דוא דער שטיממע דעז עוויגען דיינעז גאָטטעז פֿאָלגען,
אונד טהון וואַז אין זיינען אויגען רעכט איזט, זיינען געבאָטהען געהער געבען, אונד
אַללע זיינע געזעצע בעאָבאַכטען: זאָ וויל איך אַללע דיא קראַנקהייט, דיא איך אין
מצרים האַבע זיין לאַססען, דיר ניכט צושיקקען, דען איך דער עוויגע, בין דיין
אַרצט• אונד גאָטט שפּראַך צום אַנקלעגער: דער עוויגע וועהרע עז דיר אַנקלעגער!
דער עוויגע וועהרע עז דיר! ער פֿינדעט וואָהלגעפֿאַללען אַן ירושלים, זיהע! דאַז
איזט איין פֿאַקעל פֿייער געררעטטעטער צום בראַנד• זעהעט שלמה זיין בעטטע,
זעכציג שטאַרקען שטעהען אומהער אויז דען שטאַרקען ישראל'ז! אַללע האַנד האַבען
שווערד, אַללע קריגזגעלעהרט, יעדער דאַז שווערד אַן דער היפֿטע, פֿאַר אונ•
טערנעכטליך גרויען• דער עוויגע זעגנע דיך אונד בעהיטע דיך• דער עוויגע
לאַססע זיין אַנטליץ דיר לייכטען, אונד זייא דיר גנעדיג• דער עוויגע ווענדע זיין אַנטליץ
דיר צו, אונד געבע דיר גליקזעליגקייט• ער שלעפֿט, ער שלומערט ניכט, דער
היטער ישראל'ז• (דרייא מאַל) אויף דיינע הילפֿע האָפֿפֿע איך, עוויגער! איך
האָפֿפֿע

אתה ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם :

ברוך יי ביום · ברוך יי בלילה · ברוך יי בשכבנו · ברוך יי בקומנו · כי בידך נפשות החיים והמתים אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש : בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי יי אל אמת · אלהינו שבשמים יחד שמך וקים מלכותך תמיד ומלוך עלינו לעולם ועד :

יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת באמר לציון מלך אלהיך · יי מלך יי מלך יי ימלך לעלם ועד : כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך בכבוד כי אין לנו מלך אלא אתה :

המלאך

טון אונד טירען . דו בישט אַללמעכטיגער ! בישט איין גנאָדענפֿאָללער אונד באַרמהערציגער קעניג ! לאַס אונזער אויזגעהען אונד ווידערקאָממען צום לעבען אונד צור גליקזעליגקייט זיין , פֿאָן נון אַן אונד אין עוויגקייט .

ברוך יי ביום געלאָבט זייעזט דו , עוויגער ! ביים טאַג ; געלאָבט זייעזט דו , עוויגער ! ביים נאַכט ; געלאָבט זייעזט דו , עוויגער ! ווען וויר שלאַפֿענגעהען ; געלאָבט זייעזט דו , עוויגער ! ווען וויר אויפֿשטעהען . אין דיינען הענדען זינד דיא זעעלען דער לעבענדיגען אונד דער פֿערשטאָרבענען . אין דיינער האַנד איזט דיא זעעלע אַללעז דעססען , דאַז דאַ לעבט , אונד דער גייזט אַללער מענשען . אין דיינע האַנד איבערגעבע איך מיינע זעעלע ; דו ערלעזעזט מיך , עוויגער ! גאָטט דער וואַהרהייט ! גאָטט , דער דו אים היממעל טהראָנעזט , פֿעראיינבאַרע אַללעז דיינעם נאַמען ; ערהאַלטע דיין קעניגרייך בעשטענדיג ; אונד זייא אונזער רעגענט אויף איממערדאַר .

יראו עינינו לאָ דאַס עז אונזרע אויגען זעהען , אונזרע הערצען זיך פֿרייען , אונד אונזרע זעעלען דיינעז הייל : אין וואַהרהייט פֿראָהלאָקקען , ווען ציון פֿערקינדעט ווירד : דיין גאָטט רעגירט ! דער עוויגע רעגירט , דער עוויגע האַט רעגירט , דער עוויגע ווירד רעגירען אויף איממערדאַר . דען דאַז רייך איזט דיין , דו ווירזט אין עוויגקייט הערשען מיט מאַיעזטעט , דאַ וויר קיינען קעניג האַבען אויזער דיר .

י״ מָה רַבּוּ צָרָי׃ רַבִּים קָמִים עָלָי׃ רַבִּים אוֹמְרִים
יד לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ בֵאלֹהִים סֶלָה׃ וְאַתָּה יְיָ
מָגֵן בַּעֲדִי׃ כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי׃ קוֹלִי אֶל יְיָ אֶקְרָא׃
וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה׃ אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה הֱקִיצוֹתִי
כִּי יְיָ יִסְמְכֵנִי׃ לֹא אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר סָבִיב
שָׁתוּ עָלָי׃ קוּמָה יְיָ הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי׃ כִּי הִכִּיתָ אֶת כָּל
אֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ׃ לַייָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ
בִרְכָתֶךָ סֶלָה׃

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ
לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ
וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ
וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן
וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ
כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם

אתה

י״ מה רבו אַך עוויגער ! וויא זינד דער פֿיינדע זאָ פֿיעל ! זאָ פֿיעלע דיא זיך זעטצען
ווידער איך ! זאָ פֿיעלע דיא פֿאָן מיר פֿרעכהאַקקען : „פֿיר איהן איזט
קיינע הילפֿע בייא גאָטט ! דוא אַבער עוויגער ! ביזט איין שילד פֿיר איך ; זעטצעזט איך
צו עהרען ; העבעזט איין הויפט עמפּאָר ! מיט לויטער שטיממע רוף איך צו דעם עוויגען :
אונד פֿאָן זיינעם הייליגען בערג׳ ערהערט ער איך . נון לעג׳ איך רוהיג , שלאַפֿע ,
ערוואַכע , דען איך ערהעלט דער עוויגע . פֿאָר מיריאַדען פֿאָלקעז איזט איר ניכט
באַנגע , וועלכע גערינגזום געלאַגערט ווידער איך — . אויף , עוויגער ! דוא רעטטעזט איך ,
איין גאָטט ! דאַס קין צערשלאַגעזט דוא איינען פֿיינדען ; צערשמעטטערזט דער
פֿעררוכטען צעהנע . הילפֿע פֿינדעט מאַן בייא דעם עוויגען ! דיינען זעגען
איבער דיין פֿאָלק !

השכיבנו עוויגער ! אונזער גאָטט ! לאַס אונזער שלאַפֿענגעהען אין פֿרידען ,
אונד אונזער ערוואַכען , העררר ! צור געזונדהייט זיין . שפּרייטע איבער
אונז דאַס צעלט דיינעס פֿרידענס ; מאַכע אונס פֿאָללקאָממענער דורך דיינען גוטען ראַטה ;
הילף אונס אום דיינעס נאַמענס ווילען ; ווענדע אַב פֿאָן אונס , פֿיינדע , פעסט , שווערד ,
הונגערסנאָטה אונד טריבזאַל ; אונד לאַס יעדעס אונגליק פֿאָן אונס וויכען . פֿערבירג
אונס אונטער דעם שאַטטען דיינער פֿליגעל , דען דוא , אַללמעכטיגער ! ביזט אונזער
טון

וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ · וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
כּוֹנְנֵהוּ׃ יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן׃ אֹמַר לַיְיָ מַחְסִי וּמְצוּדָתִי ·
אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ׃ כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת׃ בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ
לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה · צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ · לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה · מֵחֵץ
יָעוּף יוֹמָם׃ מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ · מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃ יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף
וּרְבָבָה מִימִינֶךָ · אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ׃ רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט · וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים
תִּרְאֶה · כִּי אַתָּה יְיָ מַחְסִי׃ עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ · לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה ·
וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ׃ כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ · לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ׃ עַל
כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ · פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ׃ עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ · תִּרְמֹס כְּפִיר
וְתַנִּין׃ כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ · אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי׃ יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי
בְצָרָה · אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ׃ אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ · וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי׃ ״

צייכען אן דיינע האנד , טראגע זיא אלז פֿארדערהויפטבינדע פֿאר דיינען אויגען ; אונד
שרייבע זיא אויף דיא פֿאסטען דיינעס הויזעס , אונד אן דיינע טהארע ·

ויהי נועם דער העררע אונזער גאטט , זייא אונז פֿריינדליך ; דאן געלינגט אונזרער
הענדעווערק · יא , אונזער טהון געלינגט נור דורך איהן · דוא , דער דוא
אים שירם דעס העכסטען זיצעסט ; אונד רוהעסט אים שאטטען דעס אללמעכטיגען ;
דיר זאג' איך , דאס איין גאטט , איינע בורג , איינע צופֿערזיכט , דאס אללמעכטיגע וועזען ,
דעם איך פֿערטרויע , דיין רעטטער זיין ווירד , ווען דיר נעצע דראהען , ווען דיא פעסט
וויטהעט · מיט זיינעם פֿיטטיג דעקט ער דיך ; דוא שירמסט דיך אונטער זיינען פֿלי-
געלן ; זיינע וואהרהייט איזט דיר שילד אונד הארניש · ערציטטרע ניכט ביים נעכטלי-
כען געפֿאהר ; פֿיר פֿפֿיילע דיא דעס טאגעס שווירען ; פֿירכטע ניכט פעסט , דיא
אים פֿינזטערן שלייכעט ; ניכט זייכע , דיא אם מיטטאג טעדטעט , פֿאללען אויך
טויזענד דיר צור זייטע , אונד מיריאדען צו דיינער רעכטען : דיר נאהעט זיך קיין אונגליק ·
דוא שויעסט זיא נור מיט דיינען אויגען , דיא שטראפֿע דיא פֿרעפֿלער טריפֿט · דען
דוא האסט דיין פֿערטרויען אויף גאטט , אויף דען העכסטען , איינע צופֿערזיכט · דיר
קאן קיין אונגליק וויעדערפֿאהרען ; קיינע נאטה זיך דיינער היטטע נאהען · דען ער
בעפֿיהלט זיינען ענגעלן , אויף אללען וועגען דיך צו שיצען · זיא הייבען דיך אויף הענדען
טראגען , דאס קיין שטיין דיינען פֿוס פֿערלעצע · דוא טריטסט אויף לעאפארד אונד אטטער
טרעטעסט , יונגע לעווען אונד דראכען צערדריקקען · „דען ער בעגעהרט מיין , דאר-
„ רום רעטט' איך איהן : איך העב' איהן האך עמפאר ; דען ער ערקעננט מיך · ער
„ רופֿט איך אן , איך הערע ; בין איך דער נאטה בייא איהם ; ענטרייס' איהן דער געֿ-
„ פֿאהר , אונד זעצ' איהן האך אין עהרען · מיט לאנגעם לעבען זעטטיגע איך איהן ;
„ דאן ערבליקקעט ער מיין הייל ! „

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם · המפיל חבלי שנה על עיני ותנומה על עפעפי: ויהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי · שתשכיבני לשלום ותעמידני לשלום: ואל יבהלוני רעיוני החלומות רעים · והרהורים רעים · ותהי מטתי שלמה לפניך והאר עיני פן אישן המות · ברוך אתה יי המאיר לעולם כלו בכבודו: אל מלך נאמן:

שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת את יי אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על־לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך:

וקשרתם

ברוך געלָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גָטט! העררר דער וועלט! דוא פֿעזזעלזט מיינע אויגען מיט באנדען דעז שלאפֿעז, אונד ווירפֿזט שלוממער אויף מיינע אויגענבראונען. עז זייא דיר וואהלגעפֿעלליג, עוויגער! מיין אונד מיינער פֿעטער גָטט! דאס איין שלאפֿענגעהען אין פֿרידען, אונד איין ערוואכען אין פֿרידען זייא. לאס קיינע טרויריגען געדאנקען, קיינע בעזען טרייאמע אונד קיינע אונקיישען פֿאָרשטעללונגען מיך בעאונרוהיגען, זאָ ווערדע איך אויך איינעם רוהעבעטט פֿעהלערפֿרייא פֿאָר דיר זיין. ערלייכטע אויך מיינע אויגען ווידער, דאס איך ניכט דעז טאָדעז ענטשלאפֿע. געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! דוא ערלייכטעזט דיא גאנצע וועלט מיט דיינער מאיעסטעט.

שמע ישראל הערע ישראל! דער עוויגע אונזער גָטט, איזט איין איינציגעז עוויגעז וועזען!

געפריזען זייא דער נאמע זיינער הייליגען רעגירונג אין עוויגקייט!

ואהבת דוא זאָללזט דען עוויגען דיינען גָטט ליבען, פֿאָן גאנצעם הערצען, גאנצער זעעלע אונד גאנצעם פֿערמעגען. דיא וואָרטע, דיא איך דיר יעצט בעפֿעהלע, זאָללען דיר שטעטז אים הערצען בלייבען. דוא זאָללזט זיא דיינען קינדערן איינשערפֿען, אונד דאראויף רעדען, ווען דוא צו האוזע זיצעזט, אָדער אויף רייזען ביזט, ווען דוא דיך נידערלעגעזט, אונד ווען דוא אויפֿשטעהעזט; בינדע זיא צום צייכען

ברכות הנהנין

(ווען עז וועטטערלייכטעט·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית׃

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דיא
שעפּפֿונג בעשטענדיג ערנייערט·

(ווער איינעם אָרטע פֿאָרבייגעהט, וואָ ער איינער גראָססען געפֿאַהר ענטגאַנגען·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִי נֵס בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא איך
אַן דיזעם אָרטע וואונדערבאַר עררעטטעט האַזט·

(ווער געלעהרטע אונד ווייזע מעננער דער יידישען נאַציאָן זיהעט·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁחָלַק מֵחָכְמָתוֹ לִירֵאָיו׃

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא פֿאָן
דיינער וויזהייט דיינען פֿראָממען מיטגעטהיילט·

(ווער ווייזע מעננער אָדער רעגירענדע הערען פֿרעמדער נאַציאָנען זיהעט·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁחָלַק מִכְּבוֹדוֹ לְבָשָׂר וָדָם׃

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא פֿאָן
דיינער וויזהייט דעם מענשען (דעם פֿלייש אונד בלוט) מיטגעטהיילט·

(ביי'ם אַנבליק דעז וועלטמעערז·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל׃

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא דאַז
גראָססע מעער ערשאַפֿפֿען·

(ביי'ם אַנבליק דעז רעגענבאָגענז·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹכֵר הַבְּרִית וְנֶאֱמָן בִּבְרִיתוֹ
וְקַיָּם בְּמַאֲמָרוֹ׃

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא דענקעזט
דעז בונדעז, טרייא בלייבעזט דעם בונדע, אונד אונפֿערענדערליך ביים דיינער צוזאַגע·

(ביי'ם אַנבליק איינעז צווערגז אָדער איינער מיסגעבורט·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מְשַׁנֶּה הַבְּרִיּוֹת׃

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא דיינע
געשעפּפֿע אין זאָ מאַננינגפֿאַלטיגען געשטאַלטען פֿערענדערט!

(ביי'ם אַנבליק בליהענדער ביימע·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא חִסַּר בְּעוֹלָמוֹ כְּלוּם
וּבָרָא בוֹ בְּרִיּוֹת טוֹבוֹת וְאִילָנוֹת טוֹבוֹת לְהַנּוֹת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם׃

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא אין
דע וועלט קיין דינג מאַנגעלהאַפֿט לעססעזט, שאָנע טהיערע וועזען אונד פֿרוכטבאַרע
ביימע דאַרין ערשאַפֿפֿען האַזט, צום גענוססע פֿיר דאַז מענשענגעשלעכט·

(ועגענשפריכע. ביים גענוס דעז גערוכז.)

בייא'ם גענוס דעז וואהלגערוכז פאן וויירויך, בערנשטיין, אונד אנדערן אויז ביישען אויזפליסענדען וואהלריכענדען הארצען)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא עצי בשמים:

געלאבט זייעסט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא וואהלריעכנדע בייאע ערשאפפעסט.

(ביים וואהלגערוך דער קרייטער.)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא עשבי בשמים:

געלאבט זייעסט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא וואהלריכענדע קרייטער ערשאפפעסט.

(בייא וואהלריכענדען פריכטען, אלז ציטראנען, אונד דערגלייכען.)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הנותן ריח טוב בפרות:

געלאבט זייעסט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא דען פריכטען איינען אנגענעהמען גערוך פערלייהעסט.

(בייא'ם וואהלגרוך פאן וואהלריכענדען זאכען, דיא ניכט אויז דער ערדע וואכזען, אלז ביזאם אונד צוזאממענגעזעצטע דינגע.)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא מיני בשמים:

געלאבט זייעסט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא פערשידענע ארטען דעז וואהלגערוכעז ערשאפפעסט.

(איבער וואהלריכענדע עהלע.)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא שמן ערב:

געלאבט זייעסט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא לאבליכע עהלע ערשאפפעסט.

(ועגענשפריכע בייא געמיטהזבעוועגונגען.)

(בייא אללגעמיין גליקליכען בעגעבענהייטען.)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הטוב והמטיב:

געלאבט זייעסט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דוא ביזט אללגיטיג, אונד ערצייגעזט גיטע.

(בייא איינער אונגליקליכען נאכריכט.)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם דין האמת:

געלאבט זייעסט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דוא ביזט איין אללגערעכטער ריכטער!

(בייא אונגעוועהנליכען שטירמען, דאננערוועטטער אונד ערדבעבען.)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שכחו וגבורתו מלא עולם:

געלאבט זייעסט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דעזזן אללמאכט אונד אללגעוואלט דיא גאנצע וועלט ערפיללט.

ברכות הנהנין׃

לכל ונודה לך על הארץ

איבער וויין · ועל פרי הגפן · בא״י על הארץ ועל פרי הגפן :	איבער פייגע או׳ ז׳ וו׳ · ועל הפרות · בא״י על הארץ ועל הפרות :	איבער קוכען או׳ ז׳ וו׳ · ועל המחיה · בא״י על הארץ ועל המחיה :

(אָדער פאָן דיזעם אכטען טאַג, דאַס בעשלוססעזט) · יא עוויגער! דוא ביזט איין גיטיגער גאָטט דער אַללען וואָהלטהוט ; דאַרום דאַנקען וויר דיר פיר דאַס לאַנד וואַ פיר דיא פרוכט דעס ווייַנשטאָקקעס (אָדער וואַ פיר דיזע פרוכט דעס בוימעס) (אָדער וואַ פיר דיזע שפייזע) געזעגנעט זייעזט דוא, עוויגער! פיר דאַס לאַנד, וואַ פיר דיא פרוכט דעס וויינשטאָקקעס, (אָדער וואַ פיר דיזע פריכטע) (אָדער וואַ פיר דיזע שפייזע אונד נאַהרונג ·)

(איבער אַללע פריכטע דיא אויף דען בייםען וואַכזען ·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ :

געזעגנעט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא בוימ־פריכטע ערשאפפעזט ·

(איבער אַללע ערד־אונד שטרויך־געוועכזע ·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה :

געזעגנעט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא ערד־פריכטע ערשאפפעזט ·

(בייא יעדער נייען פרוכט, בייא גליקליכען פאָרפעללען, אונד ווען מאַן איין נייעז קלייד אַנציהעט :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לִזְמַן הַזֶּה :

געזעגנעט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דאַס דוא אונז אַם לעבען אונד בייא וואָהלזיין ערהאַלטען, אונד אונז דיזע לייט הייט עררייכען לאַזזען ·

(איבער פלייש, קעזע, אייער, שוואַממען, וויא אויך איבער אַללע געטרענקע, וויין אויזגענאָממען :)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַכֹּל נִהְיֶה בִּדְבָרוֹ :

געזעגנעט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דורך דעזזען וואָרט אַללעז ענטשטעהט ·

(נאָך דעם גענוס אַללער שפייזען אונד געטרענקע, וויין, פייגע או׳ ז׳ וו׳, אונד אללעז קוכענווערק או׳ ז׳ וו׳ אויזגענאָממען :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנָם עַל כֹּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ לְהַחֲיוֹת בָּהֶם נֶפֶשׁ כָּל חָי · בָּרוּךְ חֵי הָעוֹלָמִים ·

געזעגנעט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דוא ערשופפעזט פילע וועזען, מיט בעדירפניזזען, דיא זיא פאָן מאַנכערן ערשאַפפנען דינגען אַבהענגיג מאַכען ; דאַדורך ווירד דאַס וועזען אַללער לעבענדיגען ערהאַלטען · געזעגנעט זייא דער עוויג־דויערנדע ·

(איבער אַללעז קוכענװערק ·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם · בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת :

געלאָבט זײזט דוא, עװיגער! אונזער גאָטט! הערר דער װעלט! דער דוא פֿערשידנע זאָרטען שפײזען ערשאַפֿפֿען ·

(זעגענשפּרוך נאַך דעם גענוס דעז װײנעז, דער פֿײגע, דעז גראַנאַטאַפּפֿעלז, דער אָליװע, אונד דער דאַטעל, אױך דער צוזאַממענגעזעצטען שפײזען אונד קוכען ·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל

איבער קוכענװערק אונד נאַהרונגזעצטע שפײזע · — הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה

איבער פֿײגע, גראַנאַטאַפּפֿעלן אָליװע, אונד דאַטעלן · — הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ

איבער װײן · — הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן

וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה שֶׁרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכוֹל מִפִּרְיָהּ וְלִשְׂבּוֹעַ מִטּוּבָהּ רַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ · וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ · וְעַל מִזְבְּחֶךָ · וְעַל הֵיכָלֶךָ · וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ · בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ · וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ · וְשַׂמְּחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ · וְנֹאכַל מִפִּרְיָהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוּבָהּ וּנְבָרֶכְךָ עָלֶיהָ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה · (בשבת) וּרְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה :) (בר"ח וְזָכְרֵנוּ · בְּיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה :) (בר"ה וְזָכְרֵנוּ · בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה :) (בפסח וְשַׂמְּחֵנוּ · בְּיוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה :) (בשבועות בְּיוֹם חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה :) (בסכות בְּיוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה :) (בשמיני עצרת בְּיוֹם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת הַחַג הַזֶּה :) כִּי אַתָּה יְיָ טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל

געלאָבט זײזט דוא, עװיגער! אונזער גאָטט! הערר דער װעלט! פֿיר דען װײנשטאָק אונד פֿיר דיא פֿרוכט דעז װײנשטאָקקעז (אָדער פֿיר דיא פֿרוכט דעז בױמעז,) (אָדער פֿיר דיא נאַהרונג אונד שפּײזע) װיא פֿיר אַללע לענדליכע פֿריכטע דעז פֿעלדעז, װיא אױך פֿיר דאַז אַנגענעהמע גוטע אונד װײטפֿערברײטעטע לאַנד, דאַז דיר געפֿאַללען האַט אונזערן פֿאָרעלטערן צום ערבטהײל מיטצוגעבען · ערבאַרמע דיך, עװיגער! אונזער גאָטט! איבער דײן פֿאָלק ישראל, איבער דײנע שטאַדט ירושלים, איבער ציון דען רוהעאָרט דײנער הערליכקײט, איבער דײנען אַלטאַר אונד איבער דײנען טעמפעל. ערבױע באַלד אונד אין אונזערן טאַגען נאָך דײנע הײליגע שטאַדט ירושלים, ברינגע אונז דאַהין, אונד ערפֿרײע אונז דורך איהרע װידערהערשטעללונג, דאַס װיר איהרע פֿריכטע געניסען אונד פֿאָן איהרעם גוטען אונז זעטטיגען · דאַן פּרײזען װיר דיך דאַפֿיר אין הײליגקײט אונד רײניגקײט (אַן שבת) (זײא אונז גנעדיג אונד ערקװיקקע אונז אַן דיזעם שבת-טאַגע) (אַן דען ערזטען טאַגען דער מאָנאַטע) (זײא אונזער אײנגעדענק אַן דיזעם טאַגע דעז נײען מאָנאַטז) (אַם נײאַיאַהר) (אַן דיזעם טאַגע דעז אַנדענקענז) (אַן דען פֿעזטטאַגען) (ערפֿרײע אונז אַן דיזעם פֿעזט דעז אונגעזײערטען בראָדעז) (אָדער דער װאָכען), (אָדער דער לױבערהיטטען) (אָדער

ליום טוב הָרַחֲמָן הוּא יַנְחִילֵנוּ לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ טוֹב:

לראש השנ' הָרַחֲמָן הוּא יְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה:

לחול המועד של סכות הָרַחֲמָן הוּא יָקִים לָנוּ אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת:

הָרַחֲמָן הוּא יְזַכֵּנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: מַגְדִּיל (בשבת וי"ט ור"ה ור"ח מִגְדּוֹל) יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְראוּ אֶת יְיָ קְדֹשָׁיו. כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ. וְדֹרְשֵׁי יְיָ לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב: הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ. וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ. וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

(ביים גענוס דעז וויינעז.)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

(אן אנדערן פייערטאגען) דער אללבארמהערציגע לאססע אונזער ערבטהייל זיין, דען טאג דער גאנץ גליקזעליגקייט איזט.

(אם נייאאהר) דער אללבארמהערציגע! ערנייערע אונז דיעזעז יאהר צור גליקזעליגקייט אונד צום זעגען.

(אין דען וואכען דעז לויבערהיטטענפעזטעז) דער אללבארמהערציגע ריכטע אויף דיא איינגעשטירצטע היטטע דודז.

הרחמן דער אללבארמהערציגע מאכע אונז ווירדיג דער טאגע דעז ערלעזערז אונד דער צוקינפטיגען גליקזעליגקייט; ער, דער דאז הייל זיינעז קעניגעז פערגרעסערט, אונד זיינעם געזאלבטען דוד אונד זיינען נאכקאממען גנאדע ערצייגט ביז אין עוויגקייט. ער, דער איינטראכט אים היממעל ערהעלט, בעגליקע עוויגע אונז אונד זיין גאנצעז הויז ישראל מיט פרידען, אונד לאסט אונז דרויף זאגען, אמן.

(פאלגענדעז ווירד לייזע נאכגעבעטעט.)

יראו פירכטעט דען עוויגען אללע זיינע היילינגען, דען זיינע פערעהרער ערליידען קיינען מאנגעל. יונגע לעווען דארבען, הונגערן; אבער גאטטעזפערעהרערן פעהלט קיין גוט. דאנקעט דעם עוויגען, דען ער איזט פריינדליך, עוויג וועהרט זיינע גיטע.

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא דיא פרוכט דעז ווינשטאקקעז ערשאפפען.

טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת: הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת אָבִי מוֹרִי בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה· וְאֶת אִמִּי מוֹרָתִי בַּעֲלַת הַבַּיִת הַזֶּה· אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת זַרְעָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם·

המברך על שלחן אחרים אומר הָרַחֲמָן· הוּא יְבָרֵךְ אֶת אֲדוֹנִי רַב בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה· אוֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת זַרְעוֹ וְאֶת בֵּיתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ:

אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ כְּמוֹ שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בַּכֹּל מִכֹּל כֹּל כֵּן יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ כֻּלָּנוּ יַחַד בִּבְרָכָה שְׁלֵמָה וְנֹאמַר אָמֵן:

בַּמָּרוֹם יְלַמְּדוּ עָלָיו וְעָלֵינוּ זְכוּת שֶׁתְּהֵא לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם וְנִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְיָ וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ· וְנִמְצָא חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

לשבת הָרַחֲמָן הוּא יַנְחִילֵנוּ לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

לראש חדש הָרַחֲמָן הוּא יְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה:

הרחמן

דער אללבארמהערציגע זעגנע, (איין קינד אן דער עלטערן טיש זאגט:) איינן פאטער אונד פֿיהרער, דען אייגענטהימער דיזעז הויזעז, אונד איינע מוטטער אונד מונטערווייזערין, דיא פֿרויא דיזעז הויזעז, זיא, איהר הויז אונד איהרע נאכקאממען, אונד אללעז וואז איהנען צוגעהערט, וויא אויך אונז אל"ז ו'. (איין פֿרעמדער זאגט) איינן הערן, דען בעזיצער דיזעז הויזעז, איהן, זיינע פֿרויא, זיינע קינדער אונד זיין גזינדע הויז, אונד אללעז וואז איהם צוגעהערט, וויא אויך אונז אל"ז ו') אונז אונד וואז אונז צוגעהערט, מיט דעם זעגען, מיט וועלכעם ער אונזרע פֿאָרעלטערן, אברהם יצחק אונד יעקב געזעגנעט, נעהמליך אין אללעם, דורך אללען, אונד מיט אללעם: זא זייא אויך אונזער זעגען פֿיר אונז אללע זאמט פֿאָלקאממען, אונד זאגט דאריף אמן:

במרום מין הימעל ווערדע איבער זיא אונד איבער אונז גליקזעליגקייט פֿערהענגט, דאס אונזער דער פֿרידע זייא מיטערוועהרענד; דאס וויר זעגען פֿאם גאָטט, אונד דער טוגענד לאָהן פֿאם הערן דעז הייל ערלאנגען, אונד גונזט אונד וואהלגעדייהען פֿינדען אין גאָטטעז אונד דער מענשען אויגען.

(אם שבת ווירד איינגעשאלטעט) (דער אללבארמהערציגע לאס אונזער ערבטהייל זיין, דען טאג דער גאנץ רוהע אונד שטיללע איזט, אים עוויגען לעבען.)

(אם נייאמאנד) דער אללבארמהערציגע, ערנייערע אונז דיזען מאנאט צור גליק- זעליגקייט אונד צום זעגען.

בְּכָל יוֹם וָיוֹם הוּא הֵטִיב הוּא מֵטִיב הוּא יֵיטִיב לָנוּ: הוּא גְמָלָנוּ הוּא גוֹמְלֵנוּ הוּא יִגְמְלֵנוּ לָעַד לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרֶוַח הַצָּלָה וְהַצְלָחָה בְּרָכָה וִישׁוּעָה נֶחָמָה פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב וּמִכָּל טוּב אַל יְחַסְּרֵנוּ:

הָרַחֲמָן · הוּא יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: הָרַחֲמָן · הוּא יִתְבָּרֵךְ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: הָרַחֲמָן · הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דּוֹרִים וְיִתְפָּאַר בָּנוּ לָנֵצַח נְצָחִים וְיִתְהַדַּר בָּנוּ לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים: הָרַחֲמָן · הוּא יְפַרְנְסֵנוּ בְּכָבוֹד: הָרַחֲמָן · הוּא יִשְׁבּוֹר עֻלֵּנוּ מֵעַל צַוָּארֵנוּ וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: הָרַחֲמָן · הוּא יִשְׁלַח לָנוּ בְּרָכָה מְרֻבָּה בַּבַּיִת הַזֶּה וְעַל שֻׁלְחָן זֶה שֶׁאָכַלְנוּ עָלָיו: הָרַחֲמָן · הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זָכוּר לַטּוֹב וִיבַשֶּׂר לָנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת

דער הירט ישראל'ז, וואָהלטהעטיגער אונד מעכטיגער קעניג, דער דאס אונז טאג טעגליך גיטע ערצייגט האט, ערצייגעט, אונד ערצייגען ווירד, וואָהלטהאטען פֿערגאָלטען האט, טעגליך פֿערגילטעט, אונד פֿערגעלטען ווירד, דאס וויר גונסט, גנאדע, ערבאַרמען, בעפֿרייאונג אונד רעטטונג, גליק אונד הייל, טראָסט, שפייזע אונד נאַהרונג שטעטס געניסען. יאַ לאס אונז פֿערנער לעבען אונד פֿרידע, יעדעס גוט, יעדע גליקזעליגקייט ניט מאַנגלען.

הרחמן דער אַללבאַרמהערציגע ווירד איבער אונז רעגירען ביז אין עוויגקייט. דער אַללבאַרמהערציגע זייא געבענעדייעט אים היממעל אונד אויף ערדען. דער אַללבאַרמהערציגע זייא געלאָבט פֿאָן געשלעכט צו געשלעכט, ווערדע דורך אונז פֿערהערליכעט אויף עוויג אונד אימּמערדאַר, אונד האָכגעפּריזען דורך אונז אין עוויגקייט אונד אין אַללען וועלטען. דער אַללבאַרמהערציגע ערנעהרע אונז עהרענהאַפֿט. דער אַללבאַרמהערציגע צערברעכע דאס האַרטע יאָך דאס אויף אונזערם נאַקקען ליגט, אונד פֿיהרע אונז אויפֿרעכט נאַך אונזערם לאַנדע. דער אַללבאַרמהערציגע שיקקע זיינע זעגענספֿיללע אין דיזעס הויז, אונד אויף דיזען טיש, פֿאָן וועלכעם וויר אונז געזעטטיגט האַבען. דער אַללבאַרמהערציגע שיקקע אונז דען פּראָפֿעטען אליהו, עהרענפֿאַללען אַנדענקענס, דאס ער אונז פֿערקינדע הייליזאַממע אונד טרעסטליכע באָטשאַפֿט.

דער

באהבה כמצות רצונך · ברצונך · הניח לנו יי אלהינו שלא תהא צרה ויגון
ואנחה ביום מנוחתנו והראנו יי אלהינו בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עי־
קדשך · כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות :

אן ראש חדש אונד יום טוב ווירד פֿאלגענדעז איינגעשאלטעט ·

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע
ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון
משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך
בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים
ולשלום ביום (לראש חודש ראש החדש הזה) (לראש השנה הזכרון
הזה :) (לפסח חג המצות הזה :) (לשבועות חג השבועות הזה :)
(לסוכות חג הסכות הזה :) (לשמיני עצרת שמיני עצרת החג הזה :)
זכרנו יי אלהינו בו לטובה · ופקדנו בו לברכה · והושיענו בו לחיים :
ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו והושיענו כי אליך
עינינו כי אל חנון ורחום אתה :

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו ברוך
אתה יי בונה ברחמיו ירושלים אמן :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם האל אבינו מלכנו
אדירנו בוראנו גאלנו יוצרנו קדושנו קדוש
יעקב רוענו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל

בכל

וואָללגעפֿאללענז מיט ליבע פֿאָללבריינגען . יאַ , רוהיג לאָס איהן אונז פֿאָללבריינגען , עוויגער ! אונ-
זער גאָטט ! דאַס קיינע נאָטה , קיינע טרויער אונד קיין זייפֿצען אונזרע רוהע שטעה-
רע . לאָס אונז , עוויגער ! אונזער גאָטט ! דען טראָסט דיינער שטאַדט ציון ערבליק-
קען , דיא ווידערהערשטעללונג דיינער היילינגען שטאַדט ירושלים ערלעבען , דען דוא
ביזט הערר דעז היילז , הערר דעז טראָסטעז .

ובנה ערבויע באַלד אין אונזערן טאַגען ירושלים , דיא היילינגע שטאַדט . געלאָבט
זייעזט דוא , עוויגער ! דוא ערבויעזט איינזט ירושלים דורך דיינע באַרמ-
הערציגקייט , אמן !

ברוך געלאָבט זייעזט דוא עוויגער ! אונזער גאָטט ! אללמעכטיגער ! אונזער פֿאַטער
אונד הערר ! דוא ביזט אונזער בעשיצער , אונזער שעפֿפֿער , אונזער ער-
לעזער , אונזער בילדנער , אונזער היילינגער , דער היילינגע יעקב'ז , אונזער הירט ,

דער

וָעֶד: כַּכָּתוּב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן:

רַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו: אֱלֹהֵינוּ אָבִינוּ רְעֵנוּ זוּנֵנוּ פַּרְנְסֵנוּ וְכַלְכְּלֵנוּ וְהַרְוִיחֵנוּ וְהַרְוַח לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ וְנָא אַל תַּצְרִיכֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לֹא לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם וְלֹא לִידֵי הַלְוָאָתָם כִּי אִם לְיָדְךָ הַמְּלֵאָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוֹשָׁה וְהָרְחָבָה שֶׁלֹּא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לְעוֹלָם וָעֶד:

(אַן שבת ווירד פֿאָלגענדעז איינגעשאַלטעט.)

רְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוַת יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַשַּׁבָּת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ הַזֶּה כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ לִשְׁבָּת בּוֹ וְלָנוּחַ בּוֹ באהבה

כיגען וועזען הערבעפריזען פֿאָן נון אַן אונד אין עוויגקייט · וויא געשריבען שטעהעט:
„ ווען דוא נון געגעססען אונד דיך געזעטטיגט האבען ווירסט: זא זאָללסט דוא דעם עוויגען
„ דיינעם גאָטטע דאַנקען, פֿיר דאַז פֿאָרטרעפֿפֿליכע לאַנד דאַז ער דיר געגע-
„ בען „ · געלאָבט זייעסט דוא, עוויגער! פֿיר דאַז לאַנד אונד פֿיר דיא שפייזע ·

רחם ערבאַרמע דיך, עוויגער! אונזער גאָטט! איבער דיין פֿאָלק ישראל, איבער דיינע שטאַדט ירושלים, איבער ציון דיא וואָהנונג דיינער הערלליכקייט, איבער דאַז רייך דעז הויזעז דוד'ז דיינעז געזאַלבטען, אונד איבער דיינען הייליגען אונד גראָססען טעמפעל, אויף וועלכען דיין נאַמע גענאַננט ווירד · אונזער גאָטט! אונזער פֿאַטער! ווײדע אונז, שפייזע, ערנעהרע, ערהאַלטע אונז, אונד שאַפֿפֿע אונז פֿרייהייט, יאַ בעפֿרייע אונז באַלד פֿאָן אַללער אונזרער נאָטה · לאַס אונז ניכט אבהאַנגען פֿאָן דען גאַבען דער מענשען, דיא נור פֿלייש אונד בלוט זינד; אויך ניכט פֿאָן איהרעם דאַרלעהן · זאָנדערן פֿאָן דיינער פֿאָללען, שטעטז אָפֿנען, הייליגען אונד אונבעגרענצ- טען האַנד · דאַס וויר ניכט צו שאַנדען, ניכט שאַמראָטה ווערדען אין עוויגקייט ·

רצה עוויגער! אונזער גאָטט! עז זייא דיר וואָהלגעפֿעלליג אונז צו ערקוויקקען מיט דיינען געבאָטהען, אונד מיט דען געבאָטהען דעז זיבענטען טאַגעז, דעז הייטיגען הייליגען אונד גראָססען רוהעטאַגעז, דען דיעזער טאַג איזט גראָס אונד הייליג פֿאָר דיר דאַס וויר איהן רוהיג פֿאָן אַרבייט, אונד שטילל נאַך דער פֿאָרשריפֿט דיינעז

וואָננע

בְּרִיתְךָ שֶׁחָתַמְתָּ בִּבְשָׂרֵנוּ · וְעַל תּוֹרָתְךָ שֶׁלִּמַּדְתָּנוּ · וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ · וְעַל חַיִּים חֵן וָחֶסֶד שֶׁחוֹנַנְתָּנוּ · וְעַל אֲכִילַת מָזוֹן שֶׁאַתָּה זָן · וּמְפַרְנֵס אוֹתָנוּ תָּמִיד · בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה :

לחנוכה ולפורים

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת · וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְמַן הַזֶּה :

לחנוכה

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ · וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת רִיבָם דַּנְתָּ אֶת דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִּבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל :

לפורים בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד · בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר · הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר · וּשְׁלָלָם לָבוֹז : וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים · הֵפַרְתָּ אֶת עֲצָתוֹ · וְקִלְקַלְתָּ אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ · וַהֲשֵׁבוֹתָ לּוֹ גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ · וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו עַל הָעֵץ :

וְעַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ · וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם

ועד

אונד אויז דעם הויזע דער שקלאפעריי ערלעזעט ; דאס דוא דיינען בונד אין אונזערעם פלייטע בעציכנעט ; דאס דוא אונז דיינע געזעצע געלעהרט ; דיינע געבאָטהע אונז געטהיילט ; דאס דוא אונז מיט לעבען, גונסט אונד גנאדע בעגליקט, געגעבען האסט ; ווא אויך פיר דיא שפייזע, מיט וועלכער דוא אונז ערנעהרעסט אונד ערהעלטעסט, טעגליך צו יעדער צייט אונד שטונדע ·

(דיא איבערזעצונג פאן על הנסים אונד יעלה ויבא זיהע אין תפלת שחרית ·)

ועל הכל עוויגער! אונזער גאָטט! פיר דיס אללעס דאנקען וויר דיר אונד פרייזען דיך · דיין נאמע ווערדע אונאויפהערליך דורך דען מונד יעדעס לעבענדען

סדר ברכת המזון

(דער פארבעטער ווידערהאלט) נברך שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

יא, בענעדייעט זייא ער, פאן דעססען גוט וויר אונס געזעטטיגט, אונד דורך דעססען גיטע וויר לעבען!

(בעשטעהעט דיא געזעללשאפט אבער אויז צעהען אדער מעהרערן פערזאנען, זא ווירד געזאגט:

ברוך אלהינו שאכלנו משלו:

דיא טישגעזעללשאפט ערווידערט, אונד דער פארבעטער ווידערהאלט:

נברך אלהינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

ברוך הוא וברוך שמו:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הזן את העולם כלו בטובו בחן בחסד וברחמים · הוא נותן לחם לכל בשר · כי לעולם חסדו: ובטובו הגדול תמיד · לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד: בעבור שמו הגדול: כי הוא זן ומפרנס לכל · ומטיב לכל · ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא: ברוך אתה יי הזן את הכל:

נודה לך יי אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה · ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים · ופדיתנו מבית עבדים · ועל

בריתך

בענעדייעט זייא ער! בענעדייעט זיין נאמע!

ברוך געלאבט זייסט דו, עוויגער! אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דו שפייזעסט דיא גאנצע וועלט מיט דיינער גיטע · מיט אנאדע, גנאדע אונד בארמהערציגקייט, גיבסט דו אונטערהאלט יעדער קרעאטור, דען עוויג וועהרט דיינע גיטע· דורך דיזע אללגיטע האט עס אונס נאך ניא אן שפייזע געמאנגעלט, אונד דא ווירד עס אונס ניא מאנגעלן לאססען אין עוויגקייט· אום דיינעס ערהאבענען נאמענס ווילען, שפייזעסט אונד ערנעהרסט דו אללע, ביזט אללגיטיג געגען אללע, בערייטעסט נאהרונג אללען ערשאפפענען וועזען. געלאבט זייסט דו, עוויגער! דו אללערנעהרער!

נודה וויר דאנקען דיר עוויגער! אונזער גאטט! דאס דו אונזערן פארעלטערן איין פארטרעפליכעס, גליקזעליגעס, וויטערברייטעטעס לאנד איינגעגעבען; דאס דו אונס, עוויגער! אונזער גאטט! אויז דעם לאנדע מצרים העראויזגעפיהרט,

אונד

שַׁעֲרֵי זוֹהַר דַּעַת · שַׁעֲרֵי חֶדְוָה · שַׁעֲרֵי חֶמְלָה · שַׁעֲרֵי חֵן וָחֶסֶד · שַׁעֲרֵי חַיִּים
טוֹבִים · שַׁעֲרֵי חָכְמָה · שַׁעֲרֵי טוֹבָה · שַׁעֲרֵי טוֹהַר · שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה · שַׁעֲרֵי
יוֹשֶׁר · שַׁעֲרֵי כַּפָּרָה · שַׁעֲרֵי כַּלְכָּלָה · שַׁעֲרֵי כָּבוֹד · שַׁעֲרֵי לִמּוּד · שַׁעֲרֵי מָזוֹן ·
שַׁעֲרֵי מְנוּחוֹת · שַׁעֲרֵי מְחִילוֹת · שַׁעֲרֵי מַדָּע · שַׁעֲרֵי נֶחָמָה · שַׁעֲרֵי נְקִיּוּת :
שַׁעֲרֵי סְלִיחָה · שַׁעֲרֵי סִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא · שַׁעֲרֵי עֶזְרָה · שַׁעֲרֵי פְּדוּת · שַׁעֲרֵי
פַּרְנָסָה טוֹבָה : שַׁעֲרֵי צְדָקָה · שַׁעֲרֵי צָהֳלָה · שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה · שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיּוּת ·
שַׁעֲרֵי רַחֲמִים · שַׁעֲרֵי רָצוֹן · שַׁעֲרֵי רְפוּאָה שְׁלֵמָה · שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם · שַׁעֲרֵי שִׂמְחָה ·
שַׁעֲרֵי שְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת · שַׁעֲרֵי שַׁלְוָה : שַׁעֲרֵי תּוֹרָה · שַׁעֲרֵי תְּפִלָּה · שַׁעֲרֵי
תְּשׁוּבָה · שַׁעֲרֵי תְּשׁוּעָה : כְּדִכְתִיב וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְיָ · מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה :
וַיַּעְזְרֵם יְיָ וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם · כִּי חָסוּ בוֹ : וְנֶאֱמַר חָשַׂף יְיָ אֶת
זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָּל הַגּוֹיִם · וְרָאוּ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ : וְנֶאֱמַר
קוֹל צוֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו יְרַנֵּנוּ : כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן : וְקַיֵּם לָנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב מַה נָּאווּ עַל הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר
טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אוֹמֵר לְצִיּוֹן · מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ · רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם
וְלִירוּשָׁלַיִם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן אָמֵן סֶלָה :

סדר ברכת המזון

(ערשטע אָרדנונג דעז זעגענשפרוכעז נאך גענאָססענעם מאהל ·)

(עז איזט געבראַייכליך, דאַס איינער אויז דער טישגעזעללשאַפט דען זעגען לויט שפריכט, אונד דיא אַנדערן איהם לייזע נאַכשפרעכען; דער פאָרבעטער בעשטיממט דען אַנפאַנג דורך איינע אַנרעדע אין איינער פערמישט עבראַיש אונד אַלט־דייטשער שפראַכע, דיא זאָ לויטעט ·

רַבּוֹתַי (מיינע הערן!) ויר וואָללען בענטשען (דען זעגען שפרעכען ·)

(דיא געזעללשאַפט, ווען זיא נעהמליך אויז מעהר אַלז צווייא, אַבער ניכט איבער 9 פערזאָנען בעשטעהט, אנטוואָרטעט :)

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם :

דער נאַמע דעז עוויגען זייא געבענעדייעט פאָן נון אַן אונד אין עוויגקייט!

דער פאָרבעטער בִּרְשׁוּת ——— נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ ·

לאַססט אונז דעם דאַנקען, פאָן דעססען גוט ויר אונז געזעטטיגט!

(דיא טישגעזעללשאַפט) בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ :

געבענעדייעט זייא ער, פאָן דעססען גוט ויר אונז געזעטטיגט, אונד דורך דעססען גיטע ויר לעבען!

זמירות למוצאי שבת

יתן מנוחתי · יגעתי באנחתי · אשחה בכל לילה : קולי בל יוטל · פתח לי שער המנטל ; שראשי נמלא טל · קוצותי רסיסי לילה : העתר נורא ואיום ; אשוע תנה פדיום · בנשף בערב יום · באישון לילה : קראתיך יה הושיעני ; ארח חיים תודיעני · מדלות תבצעני ; מיום ועד לילה : טהר טנוף מעשי ; פן יאמרו מכעיסי · איה נא אלוה עשי · הנתן זמירות בלילה : נחנו בידך כחומר · סלח נא על קל וחומר · יום ליום יביע אומר · ולילה ללילה :

המבדיל

שיר למעלות אשא עיני אל ההרים · מאין יבא עזרי : עזרי מעם יי׳ עשי שמים וארץ : אל יתן למוט רגלך · אל ינום שמרך : הנה לא ינום ולא יישן · שמר ישראל : יי׳ שמרך · יי׳ צלך על יד ימינך : יומם השמש לא יככה וירח בלילה : יי׳ ישמרך מכל רע · ישמר את נפשך : יי׳ ישמר צאתך ובאך מעתה ועד עולם :

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ : יי׳ צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה :

רבונו של עולם אדון כל העולמים אב הרחמים והסליחות בסימן טוב ובמזל טוב החל עלינו את ששת ימי המעשה הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל חטא ופשע ומנוקים מכל עון ואשמה ורשע ומדבקים בתלמוד תורה ובמעשים טובים וחננים דעה בינה והשכל מאתך ותשמיענו בהם ששון ושמחה ולא תעלה קנאתנו על לב אדם ולא קנאת אדם תעלה על לבנו מלכנו אלהינו אב הרחמן שים ברכה ורוחה והצלחה בכל מעשה ידינו וכל היועץ על עמך בית ישראל עצה טובה ומחשבה טובה אמצו וברכו גדלו וקימו קים עצתו כדבר שנאמר יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא : ונאמר ותגזר אמר ויקם לך · ועל דרכיך נגה אור : וכל היועץ עלינו ועל כל עמך בית ישראל עצה שאינה טובה ומחשבה שאינה טובה תופר עצתו כדבר שנאמר יי׳ הפיר עצת גוים · הניא מחשבות עמים ; ונאמר עצו עצה ותפר · דברו דבר ולא יקום לך כי עמנו אל : ופתח לנו יי׳ אלהינו אב הרחמים אדון הסליחות בזה השבוע ובכל שבוע · שערי אורה · שערי אורך ימים ושנים · שערי אריכת אפים · שערי ברכה · שערי בינה · שערי גילה · שערי גדלה · שערי גאלה · שערי גבורה · שערי דיצה · שערי דעה · שערי הוד · שערי הדר · שערי הצלחה · שערי הרוחה · שערי ועד טוב · שערי זריזות · שערי זמרה · שערי זכיות · שערי זיו · שערי זוהר תורה · שערי זוהר חכמה · שערי זוהר בינה ·

שערי

פְּרוּטוֹי מְהֵרָה וְשָׁאֲלָה מִשְּׁכֵנִים · מַלְבּוּשִׁים נָאִים מְתֻקָּנִים · נִלְבַּשׁ וְהִשְׁלִיךְ
יְהָבוֹ · עַל יְיָ אֲשֶׁר אֲהֵבוֹ · סָחוּ יְלָדָיו בִּפְלוּלָם · אַל יָשׁוּב דַּךְ נִכְלָם : עָבַר
בַּשּׁוּק כִּסְבָרָתוֹ · וְהִנֵּה אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לִקְרָאתוֹ : פָּץ לוֹ הַמִּתְבַּשֵּׂר · בֶּאֱמֶת
הַיּוֹם תִּתְעַשֵּׁר · צַוֵּנִי בְּכָל כְּבוֹדֶךָ · כִּי הִנְנִי עַבְדֶּךָ : קְרָא לְמִי בְדַעְתּוֹ ·
קְנוּת עֶבֶד אֵין כְּמוֹתוֹ · רָחַשׁ אֵיךְ יְשַׁנֶּה דִינוֹ · עֶבֶד לִמְכּוֹר אֶת אֲדֹנוֹ · שָׁת
לוֹ חָכְמָתוֹ בְּקִרְבּוֹ · וְהֶחֱזִיק בּוֹ כְּמוֹ רַבּוֹ · תַּגָּר קְנָאוֹ בַּאֲהָבִים · בִּשְׁמוֹנֶה
מֵאוֹת אֶלֶף זְהוּבִים · תְּבָעוֹ מַה מְּלַאכְתֶּךָ · אִם בְּבִנְיַן חָכְמָתֶךָ · הַתַּכְלִירָה
טְרַקְלִין וּפַלְטְרִין · הֲרֵי אַתָּה בֶּן חוֹרִין : יוֹם רִאשׁוֹן בְּמִפְעָלִים · פָּעַל עִם
פּוֹעֲלִים · שִׁוַּע בַּחֲצִי הַלַּיְלָה · עֲנֵנִי נוֹרָא עֲלִילָה · זָמַמְתִּי וְנִמְכַּרְתִּי לְהַעֲבִידִי ·
לִכְבוֹדֶךָ וְלֹא לִכְבוֹדִי : בּוֹרֵא עוֹלָם בְּקִנְיַן הַשְׁלֵם זֶה הַבִּנְיָן · רַחֲמֶיךָ יִכְמְרוּ
בַּחֲנִינָתִי · כִּי לְטוֹבָה כִּוַּנְתִּי · מַלְאֲכֵי רַחֲמִים מִמְּעוֹנָתוֹ · אָז הֵחֵלּוּ לִבְנוֹתוֹ
רַבּוּ בְּנֵי הַמְּלוּכָה · וַתִּשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה · רָץ הַסּוֹחֵר כִּרְאוֹתוֹ · כִּי נִגְמְרָה
מְלַאכְתּוֹ · כְּלוּלַת מִגְדָּלִים נָאִים · לְפִי עִנְיַן הַבַּנָּאִים : יִזָּכֵר לְךָ עַתָּה
אֶתְמוֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ · חָפְשֵׁנִי בְּוַדַּאי וּבְבֵירוּר · כְּנִמְתָּ לְעִנְיַן שִׁחְרוּר : זֶה
קִימוֹ בֶּאֱמֶת · וּפָרַח לוֹ אִישׁ הָאֱמֶת :

אָמַר יְיָ לְיַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :
בָּחַר יְיָ בְּיַעֲקֹב · אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב :

גָּאַל יְיָ אֶת יַעֲקֹב · אתע"י : דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב · אתע"י :
הַבָּאִים יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב · אתע"י : וְיֵרְדְּ מִיַּעֲקֹב · אתע"י :
זְכוֹר אֵלֶּה לְיַעֲקֹב · אהע"י : חֶדְוַת יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב · אתע"י :
טֹבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב · אתע"י : יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב · אתע"י :
כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב · אהע"י : לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב · אתע"י :
מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב · אתע"י : נִשְׁבַּע יְיָ לְיַעֲקֹב · אתע"י :
סְלַח נָא לַעֲוֹן יַעֲקֹב · אתע"י : עַתָּה הָשֵׁב שְׁבוּת יַעֲקֹב · אתע"י :
פָּדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב · אתע"י : צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב · אתע"י :
קוֹל קוֹל יַעֲקֹב · אתע"י : רָנִּי וְשִׂמְחִי לְיַעֲקֹב · אתע"י :
שָׁב יְיָ אֶת שְׁבוּת יַעֲקֹב · אתע"י : תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב · אתע"י :

הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל · חַטֹּאתֵינוּ יִמְחוֹל · זַרְעֵנוּ וְכַסְפֵּנוּ יַרְבֶּה כַּחוֹל ·
וְכַכּוֹכָבִים בַּלָּיְלָה : יוֹם פָּנָה כְּצֵל תּוֹמֶר : אֶקְרָא לָאֵל עָלַי גּוֹמֵר ·
אוֹמֵר שׁוֹמֵר אָתָא בֹקֶר · וְגַם לָיְלָה : צִדְקָתְךָ כְּהַר תָּבוֹר · עַל חֲטָאַי עָבוֹר
תַּעֲבוֹר · כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבוֹר · וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה : חָלְפָה עוֹנַת מִנְחָתִי : מִי

יתן

בֵּית מְכוֹנְךָ · לְהַרְבֵּץ בּוֹ צֹאנְךָ · יְיָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ : מִפַּחַד לְהַצִּילִי : נַהֲלֵנִי לְצִיּוֹן קֹדֶשׁ גּוֹרָלִי · יְיָ שְׁמַע בְּקוֹלִי : סְעוֹד וּסְמוֹךְ לְנִמְהָרִים · עֲזוֹר נָא אֶת הַנִּשְׁאָרִים · יְיָ יוֹצֵר הָרִים : פְּדֵה עַמְּךָ מֵעַנִּים · צֹאנְךָ מִיַּד גּוֹזְזִים · יְיָ עֹשֵׂה חֲזִיזִים : קָרֵב קֵץ נֶחָמָה · רַחֵם אוֹם לֹא רוּחָמָה · יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה : שְׁכוֹן כְּמֵאָז בְּאָהֳלֵינוּ · תָּמִיד אַל מְחוֹלְלֵנוּ · יְיָ מַלְכֵּנוּ · הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ :

בִּרְבוֹת עִתִּים וְיָמִים · אֶזְכְּרָה שְׁנוֹת עוֹלָמִים · עַד אָן יִשְׁאֲפוּ צָמִים · חֵיל עַם עָנִי וְאֶבְיוֹן · בִּלְבָבִי הָגִיתִי · הֲשָׁכַח אֵל חַנּוֹתִי · וָאוֹמַר חַלּוֹתִי · שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן · עַד קֵץ תֹּמַת הַפֶּשַׁע · שְׁבוּיַת שֶׁבִי · לִשְׁבּוֹר מַטֵּה הָרֶשַׁע : יִשְׂרָאֵל בָּאֵל נוֹשַׁע · יָבִיא בִּגְבוּרַת יֶשַׁע · אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא : רִגְשַׁת כָּל־פּוֹעֲלֵי אָוֶן · אַוַּת לִבָּם לָבוֹן · לְמַלְאוֹת בַּחֲרוֹשֶׁת צָאוֶן : עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ · לְשׁוֹנָם תַּצְמִיד מִרְמָה · כַּמַּיִם לָהֶם חוֹמָה · נַפְשִׁי הַחֲתִיּוֹת וְהוֹמֶה · לְשׁוֹאָה יְבַקְשׁוּ · צוּר שׁוּר שִׁפְלָתִי · וְרִיבָה אֶת רִיבִי · יָגַעְתִּי בְּאַנְחָתִי · הָיְתָה לִי לֶחֶם דִּמְעָתִי · חִישׁ נָא יְשׁוּעָתִי · אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא : כִּי רַב מֵהְיוֹת הַקּוֹלוֹת · אֵל נוֹרָא עֲלִילוֹת · שְׁאוֹן מִשְׁבְּרֵי יָם מְצוּלוֹת · כִּמְעַט שְׁטָפוּנִי · אַדִּיר וְרַב כֹּחַ · עָלַי נַפְשִׁי תִּשְׁתּוֹחַ · הָאֹמְרִים הֶאָח הֶאָח · נַפְשִׁי כִּלּוּנִי · מוֹטוֹת סִמְלוֹנֵי הָסֵר · אֵל אֱלֹהֵי אָבִי · וַהֲמוֹן זֵדִים תְּיַסֵּר · צְבִי רַעְיָתֶךָ בַּשֵּׂר · עַל יַד תִּשְׁבִּי מְבַשֵּׂר · אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא : יִפְקוֹד אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת · עֲנִיֵּי צֹאן נִדָּחוֹת · יְנַבֵּם עַל מֵי מְנוּחוֹת · יְנַהֲלֵם וִינַחֵם · אַדִּיר בְּכָל אֶדֶר · שִׂים לִבְּךָ לָעֵדֶר · בּוֹחֵן כְּלָיוֹת וָחֶדֶר · עַל הָרָעָה תִּנָּחֵם · אֵלִי צוּר חַי עֲדֵי עַד · יָחִישׁ לְהָבִיא · צִיר נֶאֱנָחִים לְמִסְעָד · אוֹיְבַי תָּמִיד הַמְעֵד · מִתּוֹשָׁבֵי הַגִּלְעָד · אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא : הַחֲזֵק מָגֵן וְצִנָּה · לְעֶזְרַת נִטְעֵי כַנָּה · וְכוֹנֵן עִיר צִיּוֹנָה · קִרְיַת נַחֲלַת חֶבְלִי · וְשָׁם צָעִיר רוֹדֵם · סַלֵּף בּוֹגְדִים יְשַׁדֵּם · בֵּית אֱלֹהִים אַבְרָהָם · אֶל עִיר שִׂמְחַת גִּילִי · אוֹדְךָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי · כִּי אָנַפְתָּ בִּי · וּתְנַהֲלֵנִי לִגְבוּלִי · יְיָ אֱלֹהִים חֵילִי · עַל יַד יִנּוֹן וְאֵלִי · אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא :

אִישׁ חָסִיד הָיָה · בְּלִי מָזוֹן וּמִחְיָה · בְּבֵיתוֹ עוֹסֵק מַלְבּוּשׁ · וְאֵין בֶּגֶד לִלְבּוֹשׁ · גּוֹנֵן בַּחֲשׁוּבָה אִשָּׁה · וְגַם בְּבָנִים חֲמִשָּׁה · דִּבְּרָה לוֹ הָאִשָּׁה · יוֹתֵר אֵין לְהִתְיָאֵשָׁה · הַמִּבְּלִי לֶחֶם לֶאֱכוֹל · בְּעֵרוֹם וּבְחוֹסֶר כֹּל · תּוֹרַח מָצָאתָ · כִּי יָגַעְתָּ · מַה נֹּאכַל מֵעַתָּה · וְהִיר כְּבַר נָשׁוּק · הֲלֹא תֵצֵא לַשּׁוּק · חַנּוּן וְרַחוּם בִּמְרוֹמָיו · אוּלַי יִגְמְלֵנוּ בְּרַחֲמָיו : טוֹב לְקוָיו מַחְסֶה · רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה : יָעַצְתְּ בְּדַעַת וּבְחָכְמָה · עֲצָתֵךְ בְּלִי לְהַסְכִּימָה · בְּצֵאתִי לְבוּשַׁת וְהַכְלָמָה · מִבְּלִי כְסוּת וְשַׂלְמָה · וְאֵין בְּיָדִי לְפוּרְטָה · אֲפִילוּ שָׁוֶה

פרוטה

הקם לעודדי · הרץ ושלח ושמח לבבי · את אליהו הנביא : ועד והכן די
ספוקי · נמן מזוני ולחם חקי · חלב חיל גוים חיש להניקי · טובך תשבע
עוללי ויונקי · יבא משיחי לעיר מושבי : את אליהו הנביא : כונן לעם זו
צודי צור לחבוש · לחם לאכול ובגד ללבוש משנאי יחזה יהא ויבוש · נוה
הר שעיר בקרוב תכבוש · ששוני יגדל בראות סביבי · את אליהו הנביא :
עמון ומואב מהרה תכלה · פרותך לעמך בקרוב תגלה · ציון תמלא מעם אלה ·
קרית מלך רב אז נעלה · שכן תשכן בתוך עם צבי · את אליהו הנביא :

אגיל ואשמח בלבבי · בראותי כי מאויבי · תריב ריבי · ולציון גואל
תביא · איש צמח הצמיח · אליהו הנביא ומלך המשיח : לכן
רננו יחד · מבלי אימה ופחד · לכם יפחד · בעת יעלה גוי אחד · ואורחותיו
יצליח : אליהו עוד ממזרח למערב · יעור לעשות הרג רב · באדום וערב
לערוך מלחמה וקרב על אויביו יצריח : אליהו ורים מלכי אדמה · יטוב
נפיש וקדמה · משמע ודומה · נוסו נגבה וימה · אשר אתכם יבריח :
איהו רנו כל עוברי אורח · כי הנה ברענן אזרח · אורו זרח · קנה כפתור ופרח ·
על הר ציון יפריח · אליהו הנביא ומלך המשיח :

אלהים יסעדנו · ברכה במאודנו · וזבד טוב יזבדנו · בכל משלח
ידינו · אלהים יסעדנו : ביום ראשון למלאכה · וצו אתנו
ברכה · ויום השני ככה · ימתיק את סודנו : אלהים רבה צבאי ישעי ·
בשלישי וברביעי · בחמישי אך לא בעי · ישלח את פודנו : אלהים התכן
טבות טבח · ביום הששי זבח · קודש הלולי ושבח · על כל מחמדינו :
אלהים מעדנים לנפשנו · נתן ביום קדשנו : ורעננה ערשנו · ולילה אור
בעדנו · אלהים יסעדנו :

אלי חיש גואלי · ועבדך ישטלי · מבשר טוב אלי : את אליהו הנביא :
נאוו על ההרים · שלוחי יוצר הרים · ורגלי המבשרים · באמונה
שובי שובי ; אלי חבי כמעט רגע : כל מחלה וכל נגע · אויביך אפגע ·
יום נקם כלבי : אי מלאך יבא לך · יפה את כלך ; ורעיתי למולך · גלעדי התשבי :
אלי נופת תטופנה · שפתי בני יונה · כי בא עת לחננה · ציון נחלת צבי : אלי

אדיר איום ונורא · בצר לי לך אקרא · יי לי ולא אירא : גדור פרצת
היכלי · דגול מהר תבלילי · יי היה עוזר לי : הן אתה תקותי ·
ולישועתך קויתי · יי עז ישועתי : זך ונקי כפים · חון פורשי כנפים · יי ארך
אפים : טוב כך החיש לעמך · יהי עלינו כנאמך ; יי עשה למען שמך ; בונן

זמירות ליום השבת

וגם בבל אשר גברה · נתוץ צרי באף עברה · שמע קולי ביום אקרא :
אלהים תן במדבר הר · הדס שטה ברוש תדהר · ולמזהיר ולנזהר · שלומים
תן כמי נהר : הדוך קמי אל קנא · במוג לבב ובמגינה · ונרחיב פה ונמלאנה ·
לשוננו לך רנה : דעה חכמה לנפשך · והיא כתר לראשך · נצור מצות
קדושיך · שמור שבת קדשך :

שבת היום ליי · מאד צהלו ברינוני · וגם הרבו מעדני · אותו לשמור
כמצות יי · שבת היום ליי : מעבור דרך וגבולים · מעשות היום
פעלים · לאכול ולשתות בהלולים · זה היום עשה יי : שבת היום ליי :
ואם תשמרנו יה ינצרך כבבת · אתה ובנך וגם הבת · וקראת עונג לשבת
אז תתענג על יי : שבת היום ליי : אכול משמנים ומעדנים · ומטעמים הרבה
מינים · אגוזי פרך ורמונים · ואכלת ושבעת וברכת את יי · שבת היום
ליי : לערוך בשלחן לחם חמודות · לעשות היום שלש סעודות · השם הנכבד
לברך ולהודות · שקדו ושמרו ועשו בני : שבת היום ליי :

זמירות למוצאי שבת

במוצאי יום מנוחה · המציא לעמך רוחה · שלח תשבי לנאנחה · ונס
יגון ואנחה : יאתה לך צורי · לקבץ עם מפוזרי · מיד עם
אכזרי · אשר כרה לי שוחה : עת דודים תעורר אל · למלט עם אשר
שואל · ראות טובך בבוא גואל · לשה פזורה נדחה : קרא ישע לעם
נדכה · אל דגול מרבבה · יהי השבוע הבאה · לישועה ולרוחה : בת
ציון השכולה · אשר היא היום געולה · מהרה תהיה בעולה · כאם הבנים
שמחה : מעינות אזי יזובון · ופדויי עוד ישובון · ומי ישע ישאבון · והצרה
נשכחה : נחה עמך כאב רחמן יצפצפו עם לא אלמן · דבר יי אשר נאמן ·
בהקימך הבטחה : וידידים פליטי חרץ · נגינתם יפצחו במרץ · בלי צוחה
ובלי פרץ · אין יוצאת ואין צוחה : יהי החדש הזה · כנבואת אבי חוזה ·
וישמע בבית זה · קול ששון וקול שמחה : חזק ימלא משאלותינו · אמיץ
יעשה בקשתינו · והוא ישלח במעשה ידינו · ברכה והצלחה : במוצאי יום
גילה · שמך נורא עלילה · שלח תשבי לעם סגלה · רוח ששון והנחה :
קול צהלה ורנה · שפתינו אז תרננה : אנא יי הושיעה נא · אנא יי
הצליחה נא :

חדש ששוני אל נא והביא · את אליהו הנביא · אמץ וחזק רפיון ידי ·
ברך מלאכתי וכל מעבדי · גואלי זכור עניי ומרודי · דרכך הטוב

הקם

יוֹם שַׁבָּתוֹן אֵין לִשְׁכּוֹחַ · זִכְרוֹ כְּרֵיחַ הַנִּיחֹחַ · יוֹנָה מָצְאָה בוֹ מָנוֹחַ · וְשָׁם יָנוּחוּ יְגִיעֵי כֹחַ : הַיּוֹם נִכְבָּד לִבְנֵי אֱמוּנִים · זְהִירִים לְשָׁמְרוֹ אָבוֹת וּבָנִים · חָקוּק בִּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים · מֵרוֹב אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ : יונה וּבָאוּ כֻלָּם בִּבְרִית יַחַד · נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע אָמְרוּ כְּאֶחָד · וּפָתְחוּ וְעָנוּ יְיָ אֶחָד · בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ : יונה דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ בְּהַר הַמּוֹר · יוֹם הַשְּׁבִיעִי זָכוֹר וְשָׁמוֹר · וְכָל פִּקּוּדָיו יַחַד לִגְמוֹר · חַזֵּק מָתְנַיִם וְאַמֵּץ כֹּחַ : יונה הָעָם אֲשֶׁר נָע כַּצֹּאן תָּעָה · יִזְכּוֹר לְפָקְדוֹ בְּרִית וּשְׁבוּעָה · לְבַל יַעֲבָר בָּם מִקְרֵה רָעָה · כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ עַל מֵי נֹחַ : יונה

כִּי אֶשְׁמְרָה שַׁבָּת אֵל יִשְׁמְרֵנִי · אוֹת הִיא לְעוֹלְמֵי עַד בֵּינוֹ וּבֵינִי : אָסוּר מְצוֹא חֵפֶץ · עֲשׂוֹת דְּרָכִים · גַּם מִלְּדַבֵּר בּוֹ דִּבְרֵי צְרָכִים · דִּבְרֵי סְחוֹרָה אַף דִּבְרֵי מְלָכִים · אֶהְגֶּה בְּתוֹרַת אֵל וּתְחַכְּמֵנִי : אות היא בּוֹ אֶמְצָא תָמִיד · נֹפֶשׁ לְנַפְשִׁי · הִנֵּה לְדוֹר רִאשׁוֹן נָתַן קְדוֹשִׁי · מוֹפֵת בְּתֵת לֶחֶם מִשְׁנֶה בַּשִּׁשִּׁי · כָּכָה בְּכָל שִׁשִּׁי יַכְפִּיל מְזוֹנִי : אות היא רָשַׁם בְּדַת הָאֵל חוֹק אֶל סְגָנָיו · בּוֹ לַעֲרוֹךְ לֶחֶם פָּנִים בְּפָנָיו · עַל כֵּן לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ עַל פִּי נְבוֹנָיו · אָסוּר לְבַד מִיּוֹם כִּפּוּר עֲוֹנִי : אות היא הוּא יוֹם מְכֻבָּד הוּא יוֹם תַּעֲנוּגִים · לֶחֶם וְיַיִן טוֹב בָּשָׂר וְדָגִים · הַמִּתְאַבְּלִים בּוֹ אָחוֹר נְסוֹגִים · כִּי יוֹם שְׂמָחוֹת הוּא וּתְשַׂמְּחֵנִי : אות הוּא מֵחֵל מְלָאכָה בּוֹ סוֹפוֹ לְהַכְרִית · עַל כֵּן אֲכַבֵּס בּוֹ לִבִּי כְּבוֹרִית · וְאֶתְפַּלְּלָה אֶל אֵל עַרְבִית וְשַׁחֲרִית · מוּסָף וְגַם מִנְחָה הוּא יַעֲנֵנִי : אות היא

שִׁמְרוּ שַׁבְּתוֹתַי · לְמַעַן תִּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם · מִזִּיו בִּרְכוֹתַי · אֶל הַמְּנוּחָה כִּי בָאתֶם · וּלְווּ עָלַי בָּנַי · וְעִדְנוּ מַעֲדַנַּי · שַׁבָּת הַיּוֹם לַייָ : לְעָמֵל קִרְאוּ דְרוֹר · וְנָתַתִּי אֶת בִּרְכָתִי : אִשָּׁה אֶל אֲחוֹתָהּ לִצְרוֹר · לְגַלּוֹת עַל יוֹם שִׂמְחָתִי · בִּגְדֵי שֵׁשׁ עִם שָׁנִי · וְהִתְבּוֹנְנוּ · מִזְּקֵנַי · שַׁבָּת הַיּוֹם לַייָ : וּלְווּ מַהֲרוּ אֶת הַמָּנֶה · לַעֲשׂוֹת אֶת דְּבַר אֶסְתֵּר · וְחִשְׁבוּ עִם הַקּוֹנֶה · לְשַׁלֵּם אָכוֹל וְהוֹתֵר · בִּטְחוּ בִי אֱמוּנַי וּשְׁתוּ יֵין מִשְׁמַנַּי · שַׁבָּת הַיּוֹם לַייָ וּלְווּ הִנֵּה יוֹם גְּאֻלָּה · יוֹם שַׁבָּת אִם תִּשְׁמֹרוּ · וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה · לִינוּ וְאַחַר תַּעֲבוֹרוּ · וְאָז תִּחְיוּ לְפָנַי · וּתְמַלְּאוּ צְפוּנַי · שַׁבָּת הַיּוֹם לַייָ : וּלְווּ חַזֵּק קִרְיָתִי · אֵל אֱלֹהִים עֶלְיוֹן · וְהָשֵׁב אֶת נְוָתִי · בְּשִׂמְחָה וּבְהִגָּיוֹן · יְשׁוֹרְרוּ שָׁם רְנָנַי · לְוִיַּי וְכֹהֲנַי · וְאָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ : וּלְווּ עָלַי

דְּרוֹר יִקְרָא לְבֵן עִם בַּת · וְיִנְצָרְכֶם כְּמוֹ בָבַת · נְעִים שִׁמְכֶם וְלֹא יוּשְׁבַּת · שְׁבוּ נוּחוּ בְּיוֹם שַׁבָּת : דְּרוֹשׁ נָוִי וְאוּלָמִי · וְאוֹת יֶשַׁע עֲשֵׂה עִמִּי · נְטַע שׂוֹרֵק בְּתוֹךְ כַּרְמִי · שְׁעֵה שַׁוְעַת בְּנֵי עַמִּי : דְּרוֹךְ פּוּרָה בְּתוֹךְ בָּצְרָה ·

זמירת ליום השבת

לא נאמר כי אם ושב וקבץ : ברוך הוא אלהינו אשר טוב גמלנו · כרחמיו וכרוב חסדיו הגדיל לנו · אלה וכאלה יוסף עמנו · להגדיל שמו הגדול הגבור והנורא שנקרא עלינו : ברוך הוא אלהינו שבראנו לכבודו · להללו ולשבחו ולפאר חסדו · מכל אום גבר עלינו חסדו · לכן בכל לב ובכל נפש ובכל מאודו · נמליכו וניחדו : שהשלום שלו ישים עלינו ברכה ושלום · משמאל ומימין על ישראל שלום · הרחמן הוא יברך את עמו בשלום · ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות על ישראל שלום · יועץ אל גבור אבי עד שר שלום :

ברוך אל עליון אשר נתן מנוחה · לנפשנו פדיום משאת ואנחה · והוא ידרוש לציון עיר הנדחה · עד אנה תוגיון נפש נאנחה : השומר שבת · הבן עם הבת · לאל ירצו כמנחה על מחבת : רוכב בערבות · מלך עולמים · את עמו לשבות · אזן בנעימים : במאכלי עריבות · במיני מטעמים · במלבושי כבוד זבח משפחה : השומר ואשרי כל חוכי לתשלומי כפל · מאת כל סוכי · שוכן בערפל · נחלת לו יזכה · בהר ובשפל · נחלה ומנוחה · כשמש לו זרחה : השומר כל שומר שבת · כדת מחללו · הן הכשר חבת קודש גורלו : ואם יצא חובת · היום אשרי לו · אל אל ארון מחוללו · מנחה היא שלוחה : השומר חמדת הימים · קראו אלי צור · ואשרי לתמימים · אם יהיה נצור · כתר הלומים · על ראשם יצור · צור העולמים · רוחו בם נחה : השומר זכור את יום השבת לקדשו · קרנו כי גבהה · נזר על ראשו · על כן יתן · האדם לנפשו · עונג וגם שמחה · בהם למשחה : השומר קודש היא לכם · שבת המלכה · אל תוך בתיכם · להניח ברכה · בכל מושבותיכם לא תעשה מלאכה · בניכם ובנותיכם · עבד וגם שפחה : השומר

יום זה מכובד מכל ימים · כי בו שבת צור עולמים : ששת ימים תעשה מלאכתך · ויום השביעי לאלהיך · שבת לא תעשה בו מלאכה · כי כל עשה ששת ימים : יום זה ראשון הוא למקראי קדש · יום שבתון יום שבת קודש · על כן כל איש ביינו יקדש · על שתי לחם יבצעו תמימים : יום זה אכול משמנים · שתה ממתקים · כי אל יתן לכל בו דבקים · בגד ללבוש לחם חקים · בשר ודגים וכל מטעמים : יום זה לא תחסר כל בו ואכלת ושבעת וברכת · את יי אלהיך אשר אהבת · כי ברכך מכל העמים : יום זה השמים מספרים כבודו · וגם הארץ מלאה חסדו · ראו כי כל אלה עשתה ידו · כי הוא הצור פעלו תמים : יום זה

יָהּ רִבּוֹן עָלַם וְעָלְמַיָּא · אַנְתְּ הוּא מַלְכָּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא · עוֹבַד גְּבוּרְתֵּךְ
וְתִמְהַיָּא · שְׁפִיר קָדָמָךְ לְהַחֲוָיָא : יה רבון

שְׁבָחִין אֲסַדֵּר צַפְרָא וְרַמְשָׁא · לָךְ אֱלָהָא קַדִּישָׁא · בְּרָא כָּל נַפְשָׁא · עִירִין
קַדִּישִׁין וּבְנֵי אֱנָשָׁא · חֵיוַת בָּרָא וְעוֹפֵי שְׁמַיָּא : יה רבון

רַבְרְבִין עוֹבְדָךְ וְתַקִּיפִין · מָכִיךְ רָמַיָּא זָקִיף כְּפִיפִין · לוּ יִחְיֶה גְבַר שְׁנִין
אַלְפִין · לָא יֵעוֹל גְּבוּרְתֵּךְ בְּחוּשְׁבְּנַיָּא : יה רבון

אֱלָהָא דִּי לֵיהּ יְקַר וּרְבוּתָא · פְּרוֹק יַת עָנָךְ מִפּוּם אַרְיָוָתָא · וְאַפֵּיק יַת עַמָּךְ
מִגּוֹ גָלוּתָא · עַמָּךְ דִּי בְחַרְתְּ מִכָּל אוּמַיָּא : יה רבון

לְמִקְדָּשָׁךְ תּוּב וּלְקֹדֶשׁ קוּדְשִׁין · אֲתַר דִּי בֵיהּ יֶחֱדוּן רוּחִין וְנַפְשִׁין · וִיזַמְּרוּן
שִׁירִין וְרַחֲשִׁין · בִּירוּשְׁלֵם קַרְתָּא דְשׁוּפְרַיָּא : יה רבון

זמירות ליום השבת

בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם · יַעֲמָס לָנוּ יֶשַׁע וּפִדְיוֹם · וּבִשְׁמוֹ נָגִיל כָּל־הַיּוֹם ·
וּבִישׁוּעָתוֹ נָרִים רֹאשׁ עֶלְיוֹן · כִּי הוּא מָעוֹז לַדָּל וּמַחְסֶה לָאֶבְיוֹן :
שִׁבְטֵי יָהּ לְיִשְׂרָאֵל עֵדוּת · בְּצָרָתָם לוֹ צָר : בְּסִבְלוּת וּבְעַבְדוּת · בִּלְבְנַת הַסַּפִּיר
הֶרְאָם עוֹז יְדִידוּת · וְנִגְלָה לְהַעֲלוֹתָם מֵעוֹמֶק בּוֹר וָדוּת · כִּי עִם יְיָ הַחֶסֶד
וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת : מַה־יָּקָר חַסְדּוֹ בְּצִלּוֹ לְגוֹנְנֵמוֹ · בְּגָלוּת בָּבֶלָה שֻׁלַּח לְמַעֲנֵמוֹ ·
לְהוֹרִיד בָּרִיחִים נִמְנָה בֵינֵימוֹ · וַיִּתְּנֵם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שׁוֹבֵימוֹ · כִּי לֹא יִטּוֹשׁ יְיָ
אֶת־עַמּוֹ · בַּעֲבוּר הַגָּדוֹל שְׁמוֹ : עֵילָם שָׁת כִּסְאוֹ לְהַצִּיל יְדִידָיו · לְהַעֲבִיר מִשָּׁם
מָאזְנֵי מוֹרְדָיו · מֵעֲבוֹר בַּשֶּׁלַח פָּדָה אֶת־עֲבָדָיו · קֶרֶן לְעַמּוֹ יָרִים תְּהִלָּה לְכָל־
חֲסִידָיו · כִּי אִם הוֹגָה וְרִחַם כְּרַחֲמָיו · וּכְרֹב חֲסָדָיו : וּצְפִיר הָעִזִּים הִגְדִּיל
עֲצוּמָיו · וְגַם חָזוּת אַרְבַּע עָלוּ לִמְרוֹמָיו · וּבְלִבָּם דִּמּוּ לְהַשְׁחִית אֶת־רְחוּמָיו ·
עַל־יְדֵי כֹהֲנָיו מִגֵּר מִתְקוֹמְמָיו · חַסְדֵי יְיָ כִּי לֹא־תָמְנוּ כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמָיו :
נִסְגַּרְתִּי לֶאֱדוֹם בְּיַד רֵעַי מְדָנַי · שֶׁבְּכָל־יוֹם מְמַלְּאִים כְּרֵסָם מֵעֲדָנַי · עֶזְרָתִי
עִמִּי לִסְמוֹךְ אֶת־אֲדָנַי · וְלֹא נְטַשְׁתַּנִי כָּל־יְמֵי עִדָּנַי · כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם יְיָ :
בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים · זֶבַח לוֹ בְּבָצְרָה וְטֶבַח לוֹ בְּבוֹגְדִים · וְיֵז נִצְחָם
מַלְבּוּשָׁיו לְהַאְדִּים · בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל יִבְצוֹר רוּחַ נְגִידִים · הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם
קָדִים · רְאוֹתוֹ כִּי כֵן אֲדוֹמִי הָעוֹצֵר · יַחֲשׁוֹב לוֹ בְּבָצְרָה תִּקְלוֹט כְּבֶצֶר ·
וּמַלְאָךְ כְּאָדָם בְּתוֹכָהּ יִנָּצֵר · וּמֵזִיד כַּשּׁוֹגֵג בְּמִקְלָט יֵעָצֵר · אֶהֱבוּ אֶת יְיָ כָּל
חֲסִידָיו אֱמוּנִים נוֹצֵר : יְצַוֶּה צוּר חַסְדּוֹ קְהִלּוֹתָיו לְקַבֵּץ · מֵאַרְבַּע רוּחוֹת עָדָיו
לְהִקָּבֵץ · וּבְהַר מְרוֹם הָרִים אוֹתָנוּ לְהַרְבֵּץ · וְאִתָּנוּ יָשׁוּב נִדָּחִים קוֹבֵץ · יָשׁוּב

חַי וְקַיָּם מָךְ · בְּקוֹרְאֵי שְׁמָךְ · שְׁמַע עֶלְיוֹן · וְאַל תֶּחֱרַשׁ לְרָשׁ וְאֶבְיוֹן · וְקַבֵּל נִיב
וְגַם הִגָּיוֹן · לְבָבוֹ נִשְׁפָּל : מָזוֹן אֲרוּחָה לְיוֹם מְנוּחָה בְּעֵת יֶחְסַר · יוּתַן בְּפַת דָּג
וּבָשָׂר · יֵשֵׁב כְּשַׂר בְּלִי מַחְסֵר · לַחְמוֹ נִכְפָּל : יוֹם שְׁבִיעִי כְּמֵרוֹעֵי אֲנִי קָשְׁבוּ ·
בְּרֶדֶת דְּגַן שָׁמַיִם בְּתֵת לֶחֶם יוֹמָיִם · אִישׁ תַּחְתָּיו שְׁבוּ :

יוֹם שַׁבָּת קוֹדֶשׁ הוּא · אַשְׁרֵי הָאִישׁ שׁוֹמְרֵהוּ · וְעַל הַיַּיִן זָכְרֵהוּ · וְאַל יָשִׂים
אֶל לִבּוֹ · הַכִּיס רֵק וְאֵין בּוֹ · יִשְׂמַח וְיִרְוֶה · וְאִם לֹוֶה · הַצּוּר יִפְרַע אֶת
חוֹבוֹ : הַבָּשָׂר יַיִן וְדָגִים · וְאַל יֶחְסַר בְּתַעֲנוּגִים · וְאִם שָׁלֹשׁ אֵלֶּה לְפָנָיו צָגִים ·
זֶה יִהְיֶה שִׂבְרוֹ · אֲשֶׁר חָפֵץ בִּיקָרוֹ · יוֹסֵף חָצָה · דָּג וּמָצָא · מַרְגָּלִיּוֹת בִּבְשָׂרוֹ :
וְאִם שֻׁלְחָן כְּדָת עָרוּךְ · וּמַלְאָךְ אֲלַיְעֶנֶה בָּרוּךְ · זֶה יִהְיֶה זְמַן אָרוּךְ · וְאֹיְבָיו יִהְיוּ
כְדוֹמֶן · וּמַלְאָךְ רַע יַעֲנֶה אָמֵן · בְּעַל כָּרְחוֹ · יְסַפֵּר שִׁבְחוֹ · שְׁמוֹ יַעֲלֶה כְּטוֹב
שֶׁמֶן : נָשִׁים נֵרוֹת תַּדְלִיקֶנָה · וְחוֹק נִדּוֹת תַּחֲזִיקֶנָה · וְהַחַלּוֹת תַּפְסִיקֶנָה · יָגֵן כְּעֵדֶן
זְכוּתָן · יוֹם בָּא עֵת לֵידָתָן · וְאִם לֹא עָבְרוּ · וְנִזְהָרוּ · אָז קְרוֹבָה לֵידָתָן : תְּנוּ
שֶׁבַח וְשִׁירָה · לָאֵל אֲשֶׁר שַׁבָּת בָּרָא · וְלָנוּ בּוֹ נָתַן תּוֹרָה · קָרָא לְמֹשֶׁה מַתָּנָה ·
בְּבֵית גְּנָזַי הִיא טְמוּנָה · לְךָ יָאֲתָה · וְקַח אֹתָהּ · תְּנָה לַעֲדַת מִי מָנָה : נֶפֶשׁ כִּי
נֶאֱנָחָה · בָּא שַׁבָּת בָּא מְנוּחָה · גִּיל וְשָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה · בָּרְכוּ וְקַדְּשׁוּ בְּמָן ·
מִלֶּדֶת לְעַם לֹא אַלְמָן · וְהַשַּׁבָּת · נֶפֶשׁ מְשִׁיבַת · בְּפִיסַּת בָּר אֲשֶׁר טָמָן : חֻקּוֹתֶיהָ
בְּמָרָה · נִצְטַוּוּ בְּאַזְהָרָה · כַּהֲרָרִים בִּשְׂעָרָה · תְּלוּיִם הִלְכוֹתֶיהָ · שׁוֹמְרֵי מִצְוֹתֶיהָ ·
יִנְחָלוּ · לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ · שַׁבָּת בְּצִבְאוֹתֶיהָ : זֶה הָאוֹת אֲשֶׁר שָׂם אֵל · בֵּינוֹ וּבֵין
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל · וּבַשְּׁבִיעִי אֲשֶׁר הוֹאֵל · סַמְבַּטְיוֹן הַנָּהָר · שֶׁבְּכָל־יוֹם רָץ וְנִמְהָר ·
יוֹכִיחַ · בּוֹ מָנוֹחַ · תָּשִׁיב לְמִין אֲשֶׁר שׁוֹאֵל : קוֹלֵי קוֹלוֹת יֶחְדָּלוּן · בְּעֵת שִׁירֵי
יְגַדָּלוּן · כִּי כַּטַּל הֵם יִזָּלוּן · וְאַל יַשִּׂיגוּ גְבוּלִי · בְּאוֹרַח שִׁיר נָפַל חֶבְלִי · הִתְקוֹשְׁשׁוּ ·
וְאַל תְּשַׁמְּשׁוּ · בְּנֵזֶר שִׁיר שָׁפְרָה־לִי : התקוששו

צוּר מִשֶּׁלּוֹ אָכַלְנוּ · בָּרְכוּ אֱמוּנַי · שָׂבַעְנוּ וְהוֹתַרְנוּ · כִּדְבַר יְיָ : הַזָּן אֶת־
עוֹלָמוֹ · רוֹעֵנוּ אָבִינוּ · אָכַלְנוּ אֶת־לַחְמוֹ · וְיֵינוֹ שָׁתִינוּ : עַל־כֵּן נוֹדֶה
לִשְׁמוֹ · וּנְהַלְלוֹ בְּפִינוּ · אָמַרְנוּ וְעָנִינוּ · אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ : צוּר בְּשִׁיר וְקוֹל
תּוֹדָה · נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ · עַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה · שֶׁהִנְחִיל לַאֲבוֹתֵינוּ · מָזוֹן
וְצֵדָה · הִשְׂבִּיעַ לְנַפְשֵׁנוּ · חַסְדּוֹ גָּבַר עָלֵינוּ · וֶאֱמֶת יְיָ : צוּר רַחֵם בְּחַסְדֶּךָ ·
עַל עַמְּךָ צוּרֵנוּ · עַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ · זְבוּל בֵּית תִּפְאַרְתֵּנוּ · בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ
יָבֹא וְיִגְאָלֵנוּ · רוּחַ אַפֵּינוּ · מְשִׁיחַ יְיָ : צוּר יִבָּנֶה הַמִּקְדָּשׁ · עִיר צִיּוֹן תְּמַלֵּא ·
וְשָׁם נָשִׁיר שִׁיר חָדָשׁ · וּבִרְנָנָה נַעֲלֶה · הָרַחֲמָן הַנִּקְדָּשׁ · יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה ·
עַל כּוֹס יַיִן מָלֵא : כְּבִרְכַּת יְיָ : צוּר

הרהורים מותרים · ולשדך הבנות · ותנוק ללמדו ספר · למנצח בנגינות ·
ולהגות באמרי שפר · בכל פנות ומחנות : להתענג הלוכך תהא בנחת ·
ענג קרא לשבת · והשנה משבחת · כדת נפש משיבת · בכן נפשי לך ערגה ·
ולנוח בחבת · כשושנים סוגה · בו ינוחו בן ובת : להתענג מעין עולם הבא ·
יום שבת מנוחה · כל המתענגים בה · יזכו לרוב שמחה · מחבלי משיח ·
יוצלו לרוחה · פדותנו תצמיח · ונס יגון ואנחה : להתענג

מה יפית ומה נעמת בתענוגים · את שבת משוש נוגים לך בשר וגם
דגים · נכונים מבעוד יום : מערב עד ערב לב חרדים בבא עתך עת
חודים · גיל וששון ליהודים · למצוא פדיום : ואת עונג להתענג בממתקים ·
בתענוגות בני אדם · ויין כי יתאדם · ושאר משקים : ראה זקן ביום קודש
עלי יין · זכרהו ואם אין · עלי לחם בצע בעין · יפרה לקדשו : שמרהו
בהלכותיו מעבודות · מאבות ותולדות · שיר לאל תן להודות · זכר לקדשו :
כל שומר יום שבת מחללו · מחוללו ימחול מעלו · ובא גואלו · שמו שילה ·
יובל שי לו : דבר סימן · טוב לך במן · ואות הגל · סמבטיון המתגלגל · בכל
יום נח כעם סגל · ישבתו וישקטו : חטורחים ולא נחים עדי ששי · ותשלחם
לחפשי · בגדי שש וגם משי · לכבדך יעטו : ויאמרו באי כלה מה תאחרי ·
הן שלחן וגם נרך · ערוכים כי בא אורך · קומי אורי : כבוד יי עליך כאור
זרח · בעת יצר בלי טורח · קצות מערב וגם מזרח · צפון וימין : עליונים
ותחתונים במאמרו · עלי תבל שם אורו · וכחטוא יציר ליוצרו · בקשו
להטמין · ואת חלת פני קונך ולא נטמן · יום אחד למוצאיו · ואז גנזו ליראיו ·
יין עסים ומן : יהי לברכך ולשמרך ויצל · מכל רע וישכון בצל · עצי עדן ושם
אצל · ישרים יתן : סעודותיו ושבתותיו אשר שלש · כאיש עניו בדת פלש
במקרא חד היום שלש · רמז שלשתן : יעלה אם שלש אלה יעשה לה ·
מחבלים וגם צירים · יוצלו בלי מצרים · יירש נחלה : ברכות יעטה מורה
בראשיתך : ויש תקוה לאחריתך · ושובו בנים בצאתך · להבדיל ישאו : כוס
הויה להללי"ה · בשיר ורנן · בקול נעים · קרא ברנון · ללותך כבנין אהרן ·
בשיר יקראו : כבוד מלכים וכל פלכים ללותם · הפחות והסגנים · בשבחות
וברננים · בכל עת צאתם : יצו חסדו קדוש יעקב ליל ויומם · ואז לוים על
מקומם · ינצחו שיר אשר זמם · בכל מיני זמר : עלי עולה אשר כפולה ·
ביום שבת · באהבת יום ברוב חבת · עם נצור כאישון בת · עין נשמר : כי
יפאר גודל פאר המלכה · מנחה אפים הליכתה אלפים · אמה ארכה :

זמירות ליל שבת

כל מקדש שביעי כראוי לו · כל שומר שבת כדת מחללו · שכרו הרבה מאד על פי פעלו · איש על מחנהו ואיש על דגלו : אוהבי יי המחכים בבנין אריאל · ביום השבת שישו כמקבלי מתן נחליאל · גם שאו ידיכם קדש ויאמרו לאל · ברוך יי אשר נתן מנוחה לעמו ישראל : דורשי יי זרע אברהם אוהבו · המאחרים לצאת מן השבת וממהרים לבא · שמחים לשמרו ולערב ערובו · זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו : זכרו תורת משה במצות שבת גרוסה · חרותה ליום השביעי ככלה בין רעותיה משבצה · טהורים יירשוה ויקדשוה במאמר כל אשר עשה · ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה : יום קדוש הוא מבואו ועד צאתו · כל זרע יעקב יכבדוהו כדבר המלך ודתו · לנוח בו ולשמוח בתענוג אכול ושתה · כל עדת ישראל יעשו אותו : משוך חסדך ליודעיך אל קנא ונוקם · נוטרי ליום השביעי זכור ושמור להקים · שמחם בבנין שלם באור פניך תבהיקם · ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם : עזור לשובתים בשביעי בחריש ובקציר עולמים · פוסעים בו פסיעה קטנה סועדים בו לברך שלש פעמים · צדקתם תצהיר כאור שבעת הימים : יי אלהי ישראל אהבת תמים · יי אלהי ישראל תשועת עולמים :

מנוחה ושמחה אור ליהודים · יום שבתון יום מחמדים · שומריו וזוכריו המה מעידים · כי לששה כל ברואים ועומדים : שמי שמים ארץ וימים · כל צבא מרום גבוהים ורמים · תנין ואדם וחית ראמים · כי ביה יי צור עולמים : הוא אשר דבר לעם סגלתו · שמור לקדשו מבואו ועד צאתו · שבת קודש יום חמדתו · כי בו שבת מכל מלאכתו : במצות שבת אל יחליצך · קום קרא אליו יחיש לאמצך : נשמת כל חי וגם נעריצך · אכול בשמחה כי כבר רצך : במשנה לחם וקדוש רבה · ברוב מטעמים ורוח נדיבה : יזכו לרב טוב המתענגים בה · בביאת גואל לחיי עולם הבא :

מה ידידות מנוחתך · את שבת המלכה · בכן נרוץ לקראתך · באי כלה נסוכה · לבוש בגדי חמודות · להדליק נר בברכה · ותכל כל העבודות · לא תעשו מלאכה · להתענג בתענוגים ברבורים ושליו ודגים : מערב מזמינים · כל מיני מטעמים · מבעוד יום מוכנים · תרנגולים מפטמים · ולערוך כמה מינים · שתות יינות מבשמים · ותפנוקי מעדנים · בכל שלש פעמים : להתענג נחלת יעקב יירש בלי מצרים נחלה · ויכבדוהו עשיר ורש · ותזכו לגאלה · יום שבת אם תשמרו · והייתם לי סגלה · ששת ימים תעבודו · ובשביעי נגילה : להתענג חפציך אסורים · וגם לחשוב חשבונות

הרהורים

מקום מנוחתי : ואומר מה רבו מעשיך יי כלם בחכמה עשית . מלאה הארץ קנינך : אברהם מנין דכתיב ויברכהו ויאמר . ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ : ישראל מנין דכתיב עד יעבר עמך יי עד יעבר עם זו קנית : ואומר . לקדושים אשר בארץ המה . ואדירי כל חפצי בם : בית המקדש מנין דכתיב מכון לשבתך פעלת יי . מקדש אדני כוננו ידיך : ואומר ויביאם אל גבול קדשו . הר זה קנתה ימינו : כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו . לא בראו אלא לכבודו . שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו . יצרתיו אף עשיתיו : ואומר יי ימלך לעלם ועד :

רבי חנניא בן עקשיא אומר . רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר יי חפץ למען צדקו . יגדיל תורה ויאדיר :

איר ערבויען וואָללט ? אָדער וואָס איזט מיין אָרט , וואָ איך רוהען זאָלל ! פֿערנער הייסט עז : עוויגער ! וואָס זינד דיינער ווערקע זאָ פֿיל ! דוא האָסט זיא אַללע מיט ווייזהייט אַנגע־אָרדנעט ; דיא ערדע איזט פֿאָלל פֿאָן דיינען ערוואָרבענען גיטערן . אויך ביא אברהם הייסט עז : אונד ער זעגנעטע איהן אונד שפּראַך , געזעגנעט זייא אברהם דעם העכסטען גאָטטע , דער הימעל אונד ערדע ערוואָרבען . פֿאָן ישראל הייסט עז : ביז דיין פֿאָלק הינדורך ציהעט , עוויגער ! ביז דיזעז פֿאָלק הינדורך ציהעט , דאַז דוא דיר ערוואָרבען . פֿערנער : איינען הייליגען דיא אויף ערדען זינד , אעכטיג איזט מן איהנען איינע לוזט . דאָס דער הייליגע טעמפעל איינע ערווערבונג גענענענט ווירד , בעווייזט פֿאָלגענדער פֿערז : אַן יענעם זיץ דען דוא צור וואָהנונג איינגעריכטעט , דאַז הייליגטהום , אָ עוויגער ! דאַז דיינע הענדע בערייטעט . פֿערנער הייסט עז : ער בראַכטע זיא אַן זיינע הייליגע גרענצע ; צום בערגע , דען זיינע רעכטע ערוואָרבען . איבערהויפּט , וואַז דער הייליגע , געלאָבט זייא ער ! אין זיינער וועלט ערשאַפֿען , האַט ער צור פֿערהערליכונג זיינעז נאַמענז ערשאַפֿען . דען עז הייסט : אַללעז וואַז מיט איינעם נאַמען גענענענט ווירד , האַבע איך צו איינער פֿערהערליכונג ערשאַפֿען , געבילדעט אונד צובערייטעט . אויך הייסט עז : דער עוויגע ווירד איממער אונד עוויג רעגירען .

פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא
זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים
טובים בלבד שנאמר בהתהלכך תנחה אתך בשכבך
תשמר עליך · והקיצות היא תשיחך : בהתהלכך
תנחה אתך בעולם הזה · בשכבך תשמר עליך
בקבר · והקיצות היא תשיחך לעולם הבא · ואומר
לי הכסף ולי הזהב · נאם יי צבאות : ט חמשה קנינים
קנה הקדוש ברוך הוא בעולמו ואלו הן : תורה קנין
אחד · שמים וארץ קנין אחד · אברהם קנין אחד ·
ישראל קנין אחד · בית המקדש קנין אחד : תורה
מנין דכתיב יי קנני ראשית דרכו · קדם מפעליו מאז :
שמים וארץ מנין דכתיב כה אמר יי השמים כסאי
והארץ הדם רגלי · איזה בית אשר תבנו לי ואי זה
מקום

שטירבט בעגלייטען איהן, וועדער גאָלד נאָך זילבער, וועדער עדעלגעשטיין נאָך פערלען, זאָנדערן קעננטניססע אונד וואָהלטהעטיגע האנדלונגען אללעין· זאָ הייסט עס 16) ווען דוא געהעסט, ווירד זיא דיך לייטען; ווען דוא שלעפסט דיך בעהיטען; אונד ווען דוא ערוואכסט, דיינע שולדנערין זיין. ווען דוא געהעסט, ווירד זיא דיך לייטען: אין דיזער וועלט; ווען דוא שלעפסט דיך בעהיטען: אים גראבע; אונד ווען דוא ערוואכסט דיינע שולדנערין זיין: אין דער קינפטיגען וועלט· פערנער הייסט עס: מיין איזט דאס גאָלד,
אונד מיין דאס זילבער, שפריכט דער גאָטט דער העערשארען!

ט פֿאָן פֿאָלגענדען פֿינף דינגען הייסט עס, זיא זייען פֿאָן היילגען, געלאָבט זייא ער! ערוואָרבען· דאס געזעצבוך הייסט איינע ערווערבונג; הימעל אונד ערדע, איינע ערווערבונג; אברהם, איינע ערווערבונג; ישראל, איינע ערווערבונג; אונד דער היילגע טעמפעל, איינע ערווערבונג· דאס דאס געזעצבוך איינע ערווערבונג גענענט ווירד, בעווייסט פֿאָלגענדער פֿערז 17): דער עוויגע האט איך ערוואָר-בען; אים אנפאנג זיינער וועגע, פֿאָר אללען זיינען ערשאפֿפֿנען דינגען, וואָר איך דא· פֿאָן הימעל אונד ערדע הייסט עס: זאָ שפריכט דער עוויגע! דער הימעל איזט איין טהראָן, אונד דיא ערדע איין פֿוסשטעל, וואס איזט עס פֿאָר איין הויז, דאס איהר
איר

16) פֿאָן דער ווייזהייט ·
17) דער פֿאָן דער ווייזהייט האנדעלט ·

וְאוֹמֵר׃ וְחָפְרָה הַלְּבָנָה · וּבוֹשָׁה הַחַמָּה · כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד׃ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר אֵלּוּ שֶׁבַע מִדּוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים לַצַּדִּיקִים כֻּלָּם נִתְקַיְּמוּ בְּרַבִּי וּבְבָנָיו׃ ח אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן קִסְמָא פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בִּי אָדָם אֶחָד · וְנָתַן לִי שָׁלוֹם וְהֶחֱזַרְתִּי לוֹ שָׁלוֹם · אָמַר לִי רַבִּי מֵאֵיזֶה מָקוֹם אָתָּה · אָמַרְתִּי לוֹ מֵעִיר גְּדוֹלָה שֶׁל חֲכָמִים וְשֶׁל סוֹפְרִים אָנִי · אָמַר לִי רַבִּי רְצוֹנְךָ שֶׁתָּדוּר עִמָּנוּ בִּמְקוֹמֵנוּ וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶלֶף אֲלָפִים דִּינְרֵי זָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת · אָמַרְתִּי לוֹ אִם אַתָּה נוֹתֵן לִי כָּל כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת שֶׁבָּעוֹלָם · אֵינִי דָר אֶלָּא בִּמְקוֹם תּוֹרָה · וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים עַל יְדֵי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל · טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ · מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף׃ וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁבִּשְׁעַת

פטירתו׃

אונד דיא קינדער. פערנער הייסט עס: בעשעהמט ווירד דער מאנד זיין, בעשעהמט דיא זאננע, דען דער עוויגע, גאטט דער העערשארען, ווירד רעגירען אויף דעם בערגע ציון אונד אין ירושלים, דען אלטען אבער גלענצט הערליכקייט. ר' שמעון זאהן דעס מנסיא זאגטע: דיזע זיבען אייגענשאפטען דיא דיא ווייזען דען גערעכ-טען נאכזאגען, פאנדען זיך אללע בייא רבי אונד זיינען קינדערן.

ח ר' יוסי דער זאהן קסמא׳ס ערצעהלטע: איך גינג איינסט אונטערוועגס, דא בעגעגנעטע מיר יעמאנד, דער מיך גריסטע, אונד אלס איך דען גרוס ערווידערטע, איך פרוג, רבי! פאן וועלכעם אָרט בישט דוא? איך אנטוואָרטעטע איהם, פאן איינער שטאדט דיא פאללער ווייזען אונד געלעהרטען איזט. דא זאגטע ער: רבי! ווערע עס דיר וואהלגעפעללינג בייא אונס צו וואהנען, איך וואללטע דיר טויזענד מאל טויזענד גאָלדנע, דינרין געבען, אונד עדעלגעשטיין, אונד פערלען: ך, איין זאהן ערווידערטע איך, ווען דוא מיר אללעס זילבער אונד גאלד, אללע עדעלגעשטיינע אונד פערלען אין דער וועלט געבען וואללטעסט, זא וואהנטע איך נירגענדס, אלס אן איינעם אָרט, וואו עס קענטניססע גיבט. זא הייסט עס אויך אים בוכע דער פסאלמען, דורך דען אונד דוד'ס, דעס קעניגעס אין ישראל: ליבער איזט מיר דיא לעהרע דיינעס מונדעס, אלס טויזענדע פאן גאלד אונד זילבער. אונד ניכט דיזעס אלליין, זאנדערן ווען דער מענש

מרפא: ואומר רפאות תהי לשרך · ושקוי לעצמותיך:
ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה · ותמכיה מאשר:
ואומר כי לוית חן הם לראשך · וענקים לגרגרתיך:
ואומר תתן לראשך לוית חן · עטרת תפארת תמגנך:
ואומר כי בי ירבו ימיך · ויוסיפו לך שנות חיים: ואומר
ארך ימים בימינה · בשמאולה עשר וכבוד: ואומר
כי ארך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך: ז רבי
שמעון בן יהודה משום רבי שמעון בן יוחאי אומר
הנוי והכח והעשר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה
והבנים נאה לצדיקים ונאה לעולם שנאמר עטרת
תפארת שיבה · בדרך צדקה תמצא · ואומר
תפארת בחורים כחם · והדר זקנים שיבה: ואומר
עטרת זקנים בני בנים · ותפארת בנים אבותם:

ואומר

ווירד עס זיין דיינעם נאבעל, אונד ערקוויקקונג דיינען קנאכען · אויך הייסט עס: זיא 15)
איזט איין בוים דעס לעבענס אללען דיא זיך אן איהר האלטען, דיא זיא אונטערשטיטצען זינד
גליקזעליג · פערנער: זיא זינד וויא איין רייצענדער שמוק דיינעס הויפטעס, וויא קעטי
טענגעשמיידע דיינעם האלזע · נאך הייסט עס: זיא ווירד דיינעם הויפטע זיין איין ריי
צענדער שמוק, דיא קראנע דער הערליכקייט ווירד דיך שמיקען · פערנער: דורך
מיך ווערדען דיינע טאגע פערמעהרט, לעבענסיאהרע גיבט מאן דיר צו · פערנער:
לאנגעס לעבען איזט אין איהרער רעכטען, אין איהרער לינקען רייכטהום אונד עהרע ·
אונד ווידרום: דען לאנגעס לעבען אונד יאהרע דער גליקזעליגקייט אונד דער איינ
טראכט ווערדען זיא דיר פערמעהרען ·

ז ר' שמעון דער זאהן יהודה'ס זאגטע אים נאמען דעס ר' שמעון זאהן יוחאי'ס:
שענהייט, מאכט, רייכטהום, עהרע, ווייזהייט, עהרענפאללעס
אלטער, גרויעס אלטער, אונד קינדער, פערמאגען דעם גערעכטען אונד פערמאגען
דער וועלט · וויא עס הייסט: דיא הערליכע קראנע, דאס גרויע אלטער, ווירד אויף
דעם וועגע דער גערעכטיגקייט געפונדען · פערנער: דער פרייס דער יינגלינגע
איזט איהרע שטערקע, דער שמוק דער בעטאגטען דאס גרויע אלטער · נאך אויך:
דיא קראנע דער אלטען זינד קינדעסקינדער, אונד דיא הערליכקייט דער עלטערן
זינד

15) דיא ווייזהייט ·

אוהב את התוכחות · ומתרחק מן הכבוד · ולא מגים
לבו בתלמודו · ואינו שמח בהוראה · נושא בעול עם
חברו ומכריעו לכף זכות · ומעמידו על האמת ·
ומעמידו על השלום · ומתישב לבו בתלמודו · שואל
ומשיב · שומע ומוסיף · הלומד על מנת ללמד ·
והלומד על מנת לעשות · המחכים את רבו · והמכוין
את שמועתו · והאומר דבר בשם אומרו · הא למדת
כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם ·
שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי : י גדולה
תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם
הבא · שנאמר כי חיים הם למצאיהם · ולכל בשרו

מרפא

ליבען, ענטפערנונג פֿאָן עהרענשטעללען, אויך זיינע קענטניססע ניכט שטאָלץ זיין, זיך דעס ריכטעראַמטעס ניכט פֿרייען, דיא לאַסט זיינעס נעבענמענשען גערנע מיטטראַגען העלפֿען, זיינעס נעבענמענשען האַנדלונגען אויף דיא גוטע זייטע אויסלעגען, איהן דיא וואַהרהייט פֿינדען לעהרען, איהן צור איינינקייט אַנפֿיהרען, איהם לערנען אָרדנונג בעאָבאַכטען, רעגעלמעסיג פֿראַגען אונד אַנטוואָרטען, אַנדערע הערען אונד דאַ-דורך זיינע קענטניססע פֿערמעהרען, לערנען אום אַנדערע צו לעהרען, לערנען אום דאַנאַך צו האַנדלען, זעלבסט זיינען לעהרער געשיקטער מאַכען, זיינע לעהרע זאָנדערן לעהרען איבעראיינשטימענד מאַכען, דען נאַמען דעסיעניגען נעננען דער איינע זאַכע געלעהרט 12) · לערנע אויס דעם פֿערס: אונד אסתר זאַגטע עס דעם קעניגע אים נאַמען דעס מרדכי — דאַס ווען מאַן דען נאַמען דעסיעניגען, דער עטוואַס וויכטיגעס ענטדעקט, ניכט פֿערשוויגעט, עס דער וועלט גרעסטעס הייל בריינגעט 13) ·

ז גראָס איזט דער ווערטה דעס געזעצבוכעס · עס גיבט לעבען דעניעניגען, דיא עס אויסאיבען, אין דיזער אונד איענער וועלט · דען עס הייסט: זיא 14) זינד לעבען דענען דיא זיא פֿינדען, אונד היילקראַפֿט דעם גאַנצען קערפער · פֿערנער: היילונג

ווירד

12) זיך דיא ערפֿינדונג איינעס אַנדערן ניכט צואייגנען ·
13) האַטטע זיא זיינען נאַמען ניכט גענעננט, זאָ ווערע מרדכי ניכט בעקאַננט אונד זיינעם פֿאָלקע ניכט ניצליך געוואָרדען ·
14) דיא לעהרען ·

המלכות · שהמלכות נקנית בשלשים מעלות
והכהנה בעשרים וארבע · והתורה נקנית בארבעים
ושמונה דברים · ואלו הן : בתלמוד · בשמיעת האזן ·
בעריכת שפתים · בבינת הלב · באימה · ביראה ·
בענוה · בשמחה · בטהרה · בשמוש חכמים · בדקדוק
חברים · בפלפול התלמידים · בישוב · במקרא ·
במשנה · במיעוט סחורה · במיעוט דרך ארץ ·
במיעוט תענוג · במיעוט שנה · במיעוט שיחה ·
במיעוט שחוק · בארך אפים · בלב טוב · באמונת
חכמים · בקבלת היסורין · המכיר את מקומו ·
והשמח בחלקו · והעשה סיג לדבריו · ואינו מחזיק
טובה לעצמו · אהוב · אוהב את המקום · אוהב את
הבריות · אוהב את הצדקות · אוהב את המישרים ·

אוהב

אונד אלז דיא קעניגליכע ווירדע · דער קעניגליכען ווירדע וואהנען דרייזיג , דעם
פריזטערטהומע פיער אונד צוואנציג אייגענשאפטען בייא ; נור קעננטניס דער גע·
זעצע אבער , ווערדען אכט אונד פירציג דינגע אונד אייגענשאפטען ערפאדערט ·
נעמליך : דאס לערנען 8) , אויפמערקזאמעז צוהערען , ליטעז ווידערהאלען , שארפזין ,
עהרערביטונג 9) , עהרפורכט 10) , געלאססענהייט , פרעהליכקייט , ריינליכקייט ,
אומגאנג מיט ווייזען , אויזוואהל דער קאללעגען , דיזפוטירען דער שילער , קעננטניס
דער וועלט , קעננטניס דער הייליגען שריפט , קעננטניס דער איבערליפרונג ,
ווניג טריב צו האנדלונגזגעשעפטען , ווניג וועלטהענדעל , מעסיגער גענוס דער
וואהללוסטע , מעסיגער שלאף , ווניג שפרעכן , ווניג לוסטבארקייטן , לאנגמיטהיגקייט ,
איין גוטעז הערץ , צוטרויען צו דען ווייזען , ערגעבונג צור צייט דער ליידען , געפיהל זיינעז
אייגנען ווערטהעז , גענוגזאמקייט , זיינען רעדען איין צילל זעצען , זיך אויך זיינע
פערדיענסטע ניכטז צו גוט טהון , זיך בעליבט מאכען , גאטט ליבען , דיא מענשען ליבען ,
דיא טוגענד ליבען , געראדען וועג אין אללען דינגען ליבען , דיא איבערלייגונג 11)
ליבען

8) פאן איינעם לעהרער ·
9) פאר דען לעהרער ·
10) פיר דיא געזעצע ·
11) גערן פאן דער וואהרהייט איבערלייגט זיין וואללען , ווען זיא אויך ווידער
אונזרע אנגענאממענע גרונדזעצע שטרייטעטע ·

מחברו פרק אחד · או הלכה אחת · או פסוק אחד · או דבור אחד · או אפילו אות אחת · על אחת כמה וכמה שצריך לנהג בו כבוד · ואין כבוד אלא תורה שנאמר כבוד חכמים ינחלו · ותמימים ינחלו טוב : ואין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם · תורתי אל תעזבו : ד כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל · ומים במשורה תשתה · ועל הארץ תישן · וחיי צער תחיה · ובתורה אתה עמל · אם אתה עשה כן · אשריך וטוב לך · אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא : אל תבקש גדלה לעצמך · ואל תחמוד כבוד · יותר מלמודך עשה · ואל תתאוה לשלחנם של מלכים · ששלחנך גדול משלחנם · וכתרך גדול מכתרם · ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעלתך : ה גדולה תורה יותר מן הכהנה ומן המלכות

שניטט), אָדער איינע הלכה (אַבהאַנדלונג), אָדער איינען פֿערז, אָדר איינען שפּרוך, אָדער אויך נור איינען בוכשטאַבען פֿאָן זיינעם נעכסטען לערנט, מוס עהרע ערצייגען · עהרע געביהרט אויך נור דעם געזעצקונדיגען ; דען עס הייסט : עהרע איזט דאַס ערבטהייל דער ווייזען · דיא פֿראָממען ווערדען גוטעס ערבען · גוטעס אַבער הייסט דיא לעהרע, נאָך דעם אויסשפּרוכע : איך האַבע אייך איינע גוטע לעהרע גע־געבען, פֿערלאַסט איין געזעץ ניכט ·

ד דיעס איזט דיא ווייזע, וויא מאַן דיא ליבע לעהרע זיך צואייגנען מוס · ווען מאַן אויך נור ברויט מיט זאַלץ עססען, זעלבסט דאַס וואַססער קנאַפּ מעססען טרינקען, אויף דיא ערדע שלאַפֿען אונד איין מיהזעליגעס לעבען פֿיהרען קאַן, אום מאַן דעננאָך זיך אום קעננט־ניססע מיהע געבען · טהוסט דוא דיעסעס, דאַן וואָהל דיר ! דוא האַסט עס גוט · וואָהל דיר : אויף דיעזער וועלט ; דוא האַסט עס גוט : אין דער קינפֿטיגען · שטרעבע ניכט נאָך האָהייט, לאַס אויך עהרזוכט דיינע לעהרבעגירדע ניכט אונטערדריקקען, אונד געלוסטע ניכט נאָך קעניגליכען טאַפֿעלן · דען דיין אייגענער טיש איזט גרעסער, אַלס יענער טאַפֿעלן, דיינע קראָנע גרעסער, אַלס דיא איהריגע, אונד דיין מייסטער ווירד דען פֿערדינטען לאָהן דיר ניכט פֿאָרענטהאַלטען ·

ה דיא קעננטניס דער געזעצע האַט גרעסערן ווערטה, אַלס דאַס פּריסטערטהום

אונד

וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֻּחֹת: אַל
תִּקְרָא חָרוּת אֶלָּא חֵרוּת שֶׁאֵין לְךָ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי
שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה. וְכָל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד
תּוֹרָה הֲרֵי זֶה מִתְעַלֶּה. שֶׁנֶּאֱמַר וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל.
וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת: ג הַלּוֹמֵד מֵחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד. אוֹ
הֲלָכָה אֶחָת. אוֹ פָּסוּק אֶחָד. אוֹ דִבּוּר אֶחָד. אוֹ אֲפִילוּ
אוֹת אֶחָת. צָרִיךְ לִנְהָג בּוֹ כָּבוֹד: שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדָוִד
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתוֹפֶל אֶלָּא שְׁנֵי דְבָרִים
בִּלְבָד. קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה
אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי. אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי: וַהֲלֹא דְבָרִים קַל וָחוֹמֶר
וּמַה דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לָמַד מֵאֲחִיתוֹפֶל אֶלָּא
שְׁנֵי דְבָרִים בִּלְבָד קְרָאוֹ רַבּוֹ אַלּוּפוֹ וּמְיֻדָּעוֹ. הַלּוֹמֵד

מחברו

בען (חרות) אין דיא טאפֿעלן; לעזע ניכט (חָרוּת) איינגעגראבען, זאנדערן (חֵרוּת) (פֿרייהייט), דען עז גיבט קיינען פֿרייען מאן, אלז דעניעניגען דער זיך מיט דעם געזעצע בעשעפֿטיגעט. ווער אבער זיך דאמיט בעשעפֿטיגעט, ווירד ערהעהעט, דען עז הייסט: פֿאָן מתנה נאך נחליאל, אונד פֿאָן נחליאל נאך במות 6).
ג ווער פֿאָן זיינעם נעכזטען איינען פרק (אבשניטט) אָדער איינע הלכה (אבהאנדלונג), אָדער איינען פֿערז, אָדער איינען שפרוך, אָדער אויך נור איינען איינציגען בוכשטאבען לערנט, מוזז טהייל איהם מיט אכטונג בעגעגנען. זאָ פֿינדען ווער עז ביים דוד קעניג פֿאָן ישראל, דער פֿאָן אחיתופל נור צוויא דינגע לערנטע אונד איהן דאָך זיינען לעהרער, ראטה אונד בעזענפֿרייגד נאננטע. דען עז הייסט: דוא ביזט איין מאן, געשטעלט וויא איך. איין ראטה! איין בעזענפֿרייגד! נון לעסט זיך נאך דעם שלוס דעז קלוחומר 7) פֿאָלגערן: ווען דוד, דער קעניג אין ישראל, דער פֿאָם אחיתופל ניכט מעהר אלז צוויא דינגע לערנטע, איהן דאָך זיינען לעהרער, ראטה אונד בעזענפֿרייגד נאננטע; אום וויא פֿיל מעהר אום איין יעדער אנדערע, דער איינען פרק (אב-
שניטט

6) עבענפֿאלז איינע אנשפילונג אויף דען דאָפעלזין דער ווערטער מתנה, נחליאל אונד במות. מתנה (געשענק), דארונטער ווירד דאז געזעצבוך פֿערשטאנדען; ווער דיזעז ווערטה העלט, נחליאל (ניחלו אל) האט גאָטט זיך צום ערבטהייל ערוועהלט; אונד דיס פֿיהרט נאך במות (ערהעהונג).
7) דער שלוס דעז קל וחומר, איזט דער שלוס פֿאָן דעם אינדערוויכטיגען אויף דאז וויכטיגערע, אָדער אומגעקעהרט, וויא היר: ווען דאז פֿאָן דוד גילט, אום וויא פֿיל מעהר פֿאָן יעדעם אנדערן.

ומכשרתו להיות צדיק· חסיד· ישר· ונאמן· ומרחקתו
מן החטא· ומקרבתו לידי זכות· ונהנין ממנו עצה
ותושיה· בינה וגבורה· שנאמר לי עצה ותושיה· אני
בינה לי גבורה· ונותנת לו מלכות וממשלה· וחקור
דין· ומגלין לו רזי תורה· ונעשה כמעין המתגבר·
וכנהר שאינו פוסק· והוה צנוע· וארך רוח· ומוחל
על עלבונו· ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים:

ב אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום· בת קול יוצאת
מהר חורב ומכרזת ואומרת· אוי להם לבריות
מעלבונה של תורה· שכל מי שאינו עוסק בתורה
נקרא נזוף· שנאמר נזם זהב באף חזיר· אשה יפה
וסרת טעם: ואומר והלחת מעשה אלהים המה·

והמכתב

פֿעהיג, גערעכט, פֿראָם, געראַדע אונד אויפֿריכטיג צו זיין; ענטפֿערנט איהן פֿאָן זינדע; נעהרט איהן דער אויסאיבונג גוטער האַנדלונגען; מאַכט איהן ראַטה אונד טהאַט פֿעהיג; גיבט איהן ווייזהייט אונד מאַכט, דען עס הייסט: 2): מיין איזט ראַטה אונד טהאַט, איך ווייזהייט! מיין איזט דיא מאַכט· — זיא פֿערשאַפֿט איהר קעניגליכע געוואַלט; גיבט איהם טאַרפֿזין, דיא געזעצע צו ערגרינדען; דיא געהייאניזע דעס געזעצבוכס ווערדען איהם אָפֿפֿענבאַרט; ער ווירד איינער זיך מעהר פֿערשטערקענדען קוועללע גלייך, גלייך, איינעם אונפֿערזיגענדען שטראָמע; זיא לעהרט איהן, ליכטיג אונד לאַנגמיטהיג זיין; ער לערנט אויך בעליידיגונגען פֿערגעבען, זאָ דאַס ער איבער אַללע אַנדערע געשעפֿפֿע ערהאָבען ווירד·

ב ר' יהושע דער זאָהן לוי'ז זאַגטע: פֿאָן דעם בערגע חורב 3) געהעט טעגליך איינע טאָכטערשטיממע 4) אויז, אונד רופֿט: וועה דען געשעפֿפֿען דיא דאַז געזעץ פֿעראַכטען! דען ווער זיך ניכט מיט דעם געזעצען בעשעפֿטיגעט, הייסט איין נזוף (פֿעראַכטעטער)· זאָוויא עס הייסט 5): וויא איין גאָלדענער נאַזענרינג אין דער נאַזע דער זוֹיא, זאָ איינע שענע פֿרויא אָהנע צוכט· אויך הייסט עס: דיא טאַפֿעלן וואַרען איין ווערק גאָטטעס, אונד דיא שריפֿט גאָטטעס איינגעגראַ-

בען

2) פֿאָן דער ווייזהייט, אָדער פֿאָן ווייזען געזעצען·
3) דער בערג וואָ משה דיא געזעצטאַפֿעלן עמפֿינג·
4) דער ווידערהאַלל דער געטטליכען שטיממע·
5) נזם זהב באף חזיר, אשה יפה וסרת טעם· איינע אַנשפּיעלונג אויף דיא ווערטער נזם אונד אף וואָדורך נזוף ענטשטעהעט·

פרק חמישי

לַכֹּחַ · בֶּן אַרְבָּעִים לַבִּינָה · בֶּן חֲמִשִּׁים לָעֵצָה · בֶּן שִׁשִּׁים לַזִּקְנָה · בֶּן שִׁבְעִים לַשֵּׂיבָה · בֶּן שְׁמוֹנִים לַגְּבוּרָה · בֶּן תִּשְׁעִים לָשׁוּחַ · בֶּן מֵאָה כְּאִלּוּ מֵת וְעָבַר וּבָטֵל מִן הָעוֹלָם : רבי חנניא וכו׳

פרק ששי

א **שָׁנוּ** חֲכָמִים בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם : ב רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ זוֹכֶה לִדְבָרִים הַרְבֵּה וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּדַי הוּא לוֹ · נִקְרָא רֵעַ אָהוּב · אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת · מְשַׂמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם · מְשַׂמֵּחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת · וּמַלְבַּשְׁתּוֹ עֲנָוָה וְיִרְאָה ·
ומכשרתו

געװערבע צו טרייבען · אים דרייסיגסטען (ערלאַנגט דער מענש) זיינע גרעסטע קערפערליכע קראַפֿט, אים פירציגסטען זיינען גרעסטען שאַרפֿזין , אים פֿונפֿציגסטען דיא פֿעהיגקייט ראַטה צו ערטהיילען · אים זעכציגסטען פֿענגט דאס אַלטער אַן, אים זיבענציגסטען דאס גרויע אַלטער, אים אַכציגסטען דאס האָהע אַלטער , אים נייגציגסטען דאס נידערגעבייגטע אַלטער · װער הונדערט יאהר אַלט איזט , איזט אַזאָ גוט אַלז געשטאָרבען ! װעגגעגאַנגען , אונד דער װעלט ענטצאָגען ·

זעכזטער אבשניטט ·

שנו חכמים דיא פֿאָלגענדען װייזען לעהרטען אויך אין דער שפּראַכע דער משנה א) · װאָהל דעם , דער אַן זיא אונד איהרען לעהרען װאָהלגעפֿאַללען פֿינדעט ·

א **ר׳ מאיר** זאַגטע : װער זיך מיט דעם געזעצע אויז ריינען אַבזיכטען בעשעפֿטיגעט , ערלאַנגט פֿילע דינגע · יאַ , ער אַלליין איזט איינע גאַנצע װעלט װערטה ; ער װירד דער פֿריינד , דער געליבטע גענעננט ; ער ליבט גאָטט , ליבט דיא מענשען ; ער ערפֿרייעט דיא גאָטטהייט , ערפֿרייעט אַללע גערשאַפֿענע ; דיא לעהרע בעקליידעט איהן מיט דעמוטה אונד גאָטטעספֿורכט ; זיא מאַכט איהן פֿעהיג

א) דיא פֿינף פֿאָרהערגעגאַנגענען שטיקקע הייסען משנה, אָדער דיא װעניגען איניליכען אָבער צושפּרונגען , דיא רבי יהודה הנשיא , װעלכער אויך רבי הייסט , אויפֿגעזעלט האַט · דאס לעצטע שטיק איזט פֿאָן שפּעטערער צייט אונד הייסט בריתא ·

יהוצו ימיהם ואני אבטח בך: כב יהודה בן תימא אומר
הוי עז כנמר וקל כנשר · רץ כצבי וגבור כארי
לעשות רצון אביך שבשמים: הוא היה אומר עז פנים
לגיהנם · ובשת פנים לגן עדן: יהי רצון מלפניך יי
אלהינו ואלהי אבותינו · שיבנה בית המקדש
במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך: כג בן בג בג אומר
הפך בה והפך בה דכלא בה ובה תחזי וסיב ובלה בה
ומנה לא תזוע שאין לך מדה טובה הימנה: בן הא
הא אומר לפום צערא אגרא: הוא היה אומר · בן
חמש שנים למקרא · בן עשר שנים למשנה · בן
שלש עשרה למצות · בן חמש עשרה לגמרא · בן
שמונה עשרה לחפה · בן עשרים לרדוף · בן שלשים

לכח

כב יהודה דער זאָהן דעז תימא זאַגטע: זייא מוטהיג וויא איין לעאָפּאַרד, לייכט וויא איין אַדלער, שנעלל וויא איין הירש, אונד שטאַרק וויא איין לעווע, דען ווילן דיינעז הימלישען פֿאַטערז צו טהון. ער זאַגטע אויך: דער אונפֿערשעהמטע פֿעהרט צור העללע, אונד דער שאַמהאַפֿטע געהעט איין אין דאַז פּאַראַדיז. עז זייא דיר וואָהלגעפֿעלליג, עוויגער אונזער גאָטט! דיינע שטאַדט באַלד אונד אין אונזערן טאַגען ווידער צו ערבויען, אונד לאַז דיין געזעץ אונזער אַנטהייל זיין.

כג דער זאָהן בג בג זאַגטע: קעהרע אונד ווענדע 31) זיא פֿאָן אַללען זייטען, דען אַללעז איזט דאַרין ענטהאַלטען, אונד דוא ווירזט אַללעז דאַרין ערבליקקען 32); ווערדע אַלט אונד גרויא דאַבייא אונד ווענדע דיך ניכט דאַפֿאָן. דיעז איזט דיא בעזטע פֿאָרשריפֿט, דיא איך דיר דאַריבער געבען קאַן.

כד דער זאָהן דעז הא הא זאַגטע: נאַך דעם פֿערהעלטניז דער מיהע, דיא דוא דיר געגעבען, ווירד אויך דיין לאָהן זיין. פֿערנער זאַגטע ער: אים פֿינפֿטען יאַהר (מיט אַכט פֿעהיג) דיא היילגע שריפֿט צו לעזען, אים צעהענטען דיא משנה 33), אים דרייצעהענטען דיא געזעצע אויזצואיבען, אים פֿונפֿצעהענטען דען תלמוד צו לערנען. אים אַכטצעהענטען (מיט דיא צייט) צום הייראַטהען, אים צוואַנציגסטען

געווערבע

31) דיא לעהרען אונד געזעצע.
32) דאַז ווירזט דיא וואַהרהייט איט דען אויגען דעז פֿערשטאַנדעז דאַרין ערקעננען.
33) דיא מינדליכע איבערליפֿערונג דעז נעריאַכטיגען געזעצעז.

תלוי בו שנאמר על חטאת ירבעם אשר חטא ואשר
החטיא את ישראל: כא כל מי שיש בו שלשה דברים
הללו הוא מתלמידיו של אברהם אבינו · ושלשה
דברים אחרים הוא מתלמידיו של בלעם הרשע ·
תלמידיו של אברהם אבינו עין טובה · ורוח נמוכה ·
ונפש שפלה: תלמידיו של בלעם הרשע · עין רעה ·
ורוח גבוהה · ונפש קצרה: מה בין תלמידיו של
אברהם אבינו · לתלמידיו של בלעם הרשע ·
תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ·
ונוחלין העולם הבא · שנאמר להנחיל אהבי יש ·
ואצרתיהם אמלא · אבל תלמידיו של בלעם הרשע ·
יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת · שנאמר ואתה
אלהים תורידם לבאר שחת · אנשי דמים ומרמה לא

יחצו

וואורדען איהם דאהער נאגעטריבען · דען עז הייסט פאן איהם : אום דער זינדען ווילּ-
לען, דיא ירבעם בעגאנגען, אונד דיא ער ישראל בעגעהען לאזזען ·

כא ווער פאלגענדע דרייא אייגענשאפטען בעזיטצט געהערט צו דען שילערן אונזערז ערצפאטערז אברהם ; ווער אבער דיא אנדערן דרייא אייגענשאפטען האט , געהערט צו דען שילערן דעז בלעם דעז געטטלאזען · איין פריינדליכעז אויג 29) , בעשיידענהייט אונד ענטהאלטזאמקייט , זינד קענצייכען דער שילער אונזערז ערצפאטערז אברהם · איין בעזעז אויג 30) , איין שטאלצער גייזט , אונד איינע וואהללוזטיגע זעעלע זינד אייגענשאפטען דער שילער דעז בלעם דעז געטטלאזען · וואז אונטערשייד צווישען דען שילערן ביידער ? דיזער : דיא שילער אונזערז ערצפאטערז אברהם , געניעזען דיא וועלט אונד ערבען קינפטיגע גליקזעליגקייט · דען עז הייסט פאן איהנען : איינען פריינדען לאזזע איך וועזענטליכעז ערבען , אונד פיללע איהרע פארראטהזקאממערן · דיא שילער בלעם'ז דעז געטטלאזען היגעגען , ערבען דיא העללע אונד פאהרען צור גרובע דעז פערדערבענז · פאן איהנען הייסט עז : דו גאטט ! ווירזט זיא הינאבשטירצען אין טיפע גרובע ; בלוטגיריגע אונד פאלשע מענשען עררייכען ניכט דיא העלפטע איהרער טאגע ; דאך פערטרויען האבע איך צו דיר ·

29) גענינגזאמקייט , דיא ניט בענייךעט ·

30) מיזגונזט ·

אַהֲבָה · וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְדָבָר אֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָם ·
אֵיזוֹ הִיא אַהֲבָה שֶׁהִיא תְּלוּיָה בְדָבָר זוֹ אַהֲבַת אַמְנוֹן
וְתָמָר · וְשֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְדָבָר זוֹ אַהֲבַת דָּוִד וִיהוֹנָתָן:
יט כָּל מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם · סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם ·
וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם · אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם · אֵיזוֹ הִיא
מַחֲלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם · זוֹ מַחֲלֹקֶת הִלֵּל וְשַׁמַּאי ·
וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם · זוֹ מַחֲלוֹקֶת קֹרַח וְכָל עֲדָתוֹ:
כ הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ · וְכָל
הַמַּחֲטִיא אֶת הָרַבִּים אֵין מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת
תְּשׁוּבָה · מֹשֶׁה זָכָה וְזִכָּה אֶת הָרַבִּים זְכוּת הָרַבִּים
תָּלוּי בּוֹ · שֶׁנֶּאֱמַר צִדְקַת יְיָ עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל
יָרָבְעָם בֶּן נְבָט חָטָא וְהֶחֱטִיא אֶת הָרַבִּים חֵטְא הָרַבִּים

דיזער גרונד אויפהערט צו ווירקען· יעדע ליבע היננעגען, דיא ניכט פאָן אייגענ-
נוציגען אַבזיכטען אַבהענגט, דויערט עוויג · ווא דיא ערזטע אַרט פאָן ליבע, וואַר
דיא ליבע דעס אמנון צו תמר 25) ; ווא דיא צווייטע אַרט, דיא ליבע דוד'ס אונד
יהונתן'ס 26) ·

יט יעדער שטרייט, דער אים נאַמען דעס הימעלס געפיהרט וויר 27) אום פיר דיא
שטרייטענדע בעשטעהען 28) ; דער שטרייט הינגעגען דער ניכט אים נאַמען דעס
הימעלס געפיהרט ווירד, קאַן ניכט בעשטעהען · פאָן דער ערזטען אַרט וואַר דער
שטרייט דער שולען פאָן הלל אונד שמאי ; פאָן דער צווייטען אַרט, דער צאַנק דעס
קרח אונד זיינעס אַנהאַנגס ·

כ ווער דיא געמיינדע צום גוטען אַנפיהרט, ווירד פיר זינדען בעוואַהרט ; ווער אַבער דיא
געמיינדע צו פערגעהונגען פערלייטעט, דעם ווירד עס ניא געלינגען, בוסע צו
טהון · משה וואַר טוגענדהאַפט, אונד פיהרטע מעהרערע צור טוגענד אַן ; דאַרום
ווארד איהם אויך דיא טוגענד אַנדערער צוגערעכנעט · דען עס הייסט פאָן איהם :
גערעכטיגקייט גאָטטעס האַט ער אויסגעאיבט אונד זיינע רעכטע מיט ישראל · ירבעם
הינגעגען וואַר איין זינדער אונד פערלייטעטע ישראל צו זינדען ; דיא זינדען אַנדערער
ווארדען

25) ער ליבטע זיא נעהמליך בלאָס דעס געוויססעס האַלבער · 26) דיא זיך אויף
ביידערזייטיגעס פערדינסט גרינדעטע, אונד דאַהער ניא אויפהערען קאָננטע ·
27) אויזריינען אַבזיכטען, בלאָס אוס דיא וואַהרהייט צו ערפאַהרען ·
28) דאָס הייסט, נוצען ברינגען ·

עֵינוֹ רָעָה בְּשֶׁלּוֹ · יִתֵּן וְיִתְּנוּ אֲחֵרִים חָסִיד · לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אֲחֵרִים רָשָׁע : טז אַרְבַּע מִדּוֹת בְּהוֹלְכֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ עֹשֶׂה שְׂכַר הֲלִיכָה בְּיָדוֹ · עֹשֶׂה וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ שְׂכַר מַעֲשֶׂה בְּיָדוֹ · הוֹלֵךְ וְעֹשֶׂה חָסִיד · לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא עֹשֶׂה רָשָׁע : יז אַרְבַּע מִדּוֹת בְּיוֹשְׁבִים לִפְנֵי חֲכָמִים סְפוֹג וּמַשְׁפֵּךְ מְשַׁמֶּרֶת וְנָפָה · סְפוֹג שֶׁהוּא סוֹפֵג אֶת הַכֹּל · וּמַשְׁפֵּךְ שֶׁמַּכְנִיס בְּזוֹ וּמוֹצִיא בְזוֹ · מְשַׁמֶּרֶת שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַיַּיִן וְקוֹלֶטֶת אֶת הַשְּׁמָרִים · וְנָפָה שֶׁמּוֹצִיאָה אֶת הַקֶּמַח וְקוֹלֶטֶת אֶת הַסֹּלֶת :
יח כָּל אַהֲבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְדָבָר בָּטֵל דָּבָר בְּטֵלָה

אהבה

געננט זיך זעלבער ניכטז גוטעז · איין דריטטער גיבט, אונד ווינשט אויך דאַס אַנדערע געבען : דיז איזט דעז פֿראָממען אַרט · איין פֿירטער ענדליך גיבט זעלבער ניכטז אונד וויל אויך ניכט דאַס אַנדערע געבען · דיז טהוט דער גאָטטלאָזע ·

טז איין אַבזיכט אויף דאַז געהען אין דיא לעהרשולע, גיבט עז אויך פֿיערלייא אַרטען, מאַנכער געהט היין, הערט, האַנדעלט אַבער ניכט נאַך דען לעהרען : דיזער האַט ווענינגסטענז דאַז פֿערדיענסט, דאַס ער אין דיא לעהרשולע געגאַנגען · מאַנכער האַנדעלט נאַך דען לעהרען, געהעט אַבער ניכט אין דיא לעהרשולע, דיזער האַט דאַז פֿערדיענסט זיינער האַנדלונגען · דעריעניגע דער דיא לעהרשולע בעזוכט אונד נאַך איהרען לעהרען האַנדעלט, איזט איין פֿראָממער ; זאָ וויא דעריעניגע, דער דיא לעהרשולע וועדער בעזוכט, נאָך נאַך איהרען לעהרען האַנדעלט, איין גאָטטלאָזער מענש איזט ·

יז אונטער דעניעניגען, דיא פֿאָר דען ווייזען זיצען 21) גיבט עז אויך פֿיער אַרטען : מאַנכער גלייכעט דעם שוואַממע, מאַנכער דעם טריכטער, מאַנכער דעם דורכשלאַג, מאַנכער דעם זיב · דער דעם שוואַממע גלייכט, זויגט אַללעז איין 22) ; דער דעם טריכטער גלייכט, פֿערליהרט אַללעז אונטען וואַז איהם אָבען איינגעגאָססען וואָרדען 23) ; דער דעם דורכשלאַג גלייכט, לעסט דען וויין אויזלויפֿען 24) אונד בעהעלט נור דיא העפֿען ; אָבער דעריעניגע דער דעם זיב גלייכט, לעסט וויא דיזעז דאַז שטויבמעהל פֿערוועהען, אונד בעהעלט דאַז קראַפֿטמעהל צוריק ·

יח יעדע ליבע דיא איהרען גרונד אין אייגעננוציגען אַבזיכטען האַט, הערט אויך זאָבאַלד

דיזער

21) אים לערנען · 22) אָהנע אויזוואַהל, האַט יעדאָך געדעכטניזפֿעהיגקייט ·
23) דער פֿערגעסליכע · 24) דאַז נוצליכע ·

מדת סדום · שלי שלך ושלך שלך חסיד · שלי שלי
ושלך שלי רשע : יג ארבע מדות בדעות נוח לכעוס
ונוח לרצות יצא הפסדו בשכרו · קשה לכעוס וקשה
לרצות יצא שכרו בהפסדו · קשה לכעוס ונוח לרצות
חסיד · נוח לכעוס וקשה לרצות רשע : יד ארבע
מדות בתלמידים מהיר לשמוע ומהיר לאבד יצא
שכרו בהפסדו · קשה לשמוע וקשה לאבד יצא
הפסדו בשכרו · מהיר לשמוע וקשה לאבד זו חלק
טוב · קשה לשמוע ומהיר לאבד זו חלק רע : טו ארבע
מדות בנותני צדקה הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים
עינו רעה בשל אחרים · יתנו אחרים והוא לא יתן

עינו

טעגלאַטטיגג · נאַך אַנדערער איינונג, דיא ווייזע סדום'ז · דאַז איינינגע געהערט דיר,
אונד דאַז דייניגע געהערט אויך דיר, דאַז איזט דיא ווייזע דער פֿראָמען 20),
איין איזט איין, אונד דאַז דייניגע געהערט אויך איר, דאַז איזט דיא ווייזע דער
גאָטטלאָזען ·

יג פֿיערערלייא געמיטהזאַרטען גיבט עז. לייכט ערצירנען אונד לייכט זו בעזענפֿ־
טיגען ; דאַז גוטע דער זעלטען אייגענשאַפֿט, ווירד דורך דאַז בעזע דער ערזטען
אויפֿגעוואָגען· שווער זו ערצירנען אונד שווער זו בעזענפֿטיגען ; דאַז גוטע דער
ערזטען אייגענשאַפֿט ווירד דורך דאַז בעזע דער צווייטען אויפֿגעוואָגען· שווער זו
ערצירנען אונד לייכט זו בעזענפֿטיגען, איזט דיא געמיטהזאַרט דער פֿראָמען · לייכט
זו ערצירנען אונד שווער זו בעזענפֿטיגען, איזט דיא געמיטהזאַרט דעז גאָטטלאָזען,

יד פֿיערערלייא אייגענשאַפֿטען פֿינדען זיך בייא שילער · לייכט פֿאַזזען אונד לייכט
פֿערגעזזען; דאַז פֿערדינזטליכע דער ערזטען ווירד דורך דאַז פֿעהלערהאַפֿטע דער
צווייטען אויפֿגעוואָגען· שווער פֿאַזזען אונד שווער פֿערגעזזען ; דאַז פֿעהלערהאַפֿטע
דעז ערזטען ווירד דורך דאַז פֿערדינזטליכע דער צווייטען ערזעצט · לייכט פֿאַזזען
אונד שווער פֿערגעזזען, איזט דיא אייגענשאַפֿט דעז ווייזען· שווער פֿאַזזען אונד
לייכט פֿערגעזזען איזט איין בעזעז לאָאָז ·

טו פֿיערערלייא געמיטהזאַרטען גיבט עז אונטער דען אַלמאָזענשפענדער · איינער
גיבט גערנע זעלבזט וויל אַבער ניכט דאַס אַנדערע געבען : דיזער איזט מיסגינזטיג ·
איין אַנדערער וויל, דאַס אַנדערע געבען, ער זעלבזט אַבער גיבט ניכט : דיזער

גענננט

20) דיא דאַז איהריגע פֿאָן בעזטען איהרער נעבענמענשען הינגעבען ·

שבועת שוא ועל חלול השם : גלות בא לעולם על
עובדי אלילים ועל גלוי עריות ועל שפיכת דמים ועל
שמטת הארץ : יא בארבעה פרקים הדבר מתרבה ·
ברביעית ובשביעית · ובמוצאי שביעית · ובמוצאי
החג שבכל שנה ושנה : ברביעית מפני מעשר עני
שבשלישית · בשביעית מפני מעשר עני שבששית ·
במוצאי שביעית מפני פרות שביעית · במוצאי החג
שבכל שנה ושנה · מפני גזל מתנות עניים : יב ארבע
מדות באדם האומר שלי שלך ושלך שלי עם הארץ ·
שלי שלי ושלך שלך זו מדה בינונית · ויש אומרים זו

מדת

ליכע שטירע, אונד וועגען ענטהייליגונג דעז געטטליכען נאמענז · פערטרייבונג אין
פרעמדע לענדער איזט שטראפע, פיר געצענדיענזט, פיר בלוטשאנדע, פיר
אקרדטהאטען, אונד פיר אונטערלאססונג דעז פייריאהרעז (15) ·

יא צו פיער צייטען נימאט דיא פעסט איבערהאנד · אם פירטען אונד זיבענטען
יאהר (16); אים אויזגאנג דעז זיבענטען יאהרעז; אונד אם ענדע דעז פעזטעז
(17) אין אללען אנדערן יאהרען · אים פירטען יאהר : אוס דער אונטערלאססונג גאבע
דעז ארמענצעהענדען וועגען, דאז אים דריטטען יאהר ענטריכטעט ווערדען מוס;
אים זיבענטען יאהר : אוס דער אונטערלאססונג גאבע דעז ארמענצעהענדען וועגען,
דאז אים זעכזטען יאהר ענטריכטעט ווערדען מוס; אים אויזגאנג דעז זיבענטען
יאהרעז : אוס דער פריכטע דעז זיבענטען יאהרעז וועגען; אונד אין אנדערן יאהרען
אם ענדע דעז צעלטען פעזטעז : אוס דער בעראיבונג דער אנדערן ארמען גאבען
וועגען ·

יב פיער אייגענשאפטען בעפינדען זיך ביים דעם מענשען · איינער זאגט : וואז
איין איזט, איזט דיין, וואז דיין איזט, איזט איין (18); זא דענקט דער אונוויסענדע ·
איין אנדערער זאגט : איין איזט איין, אונד דיין איזט דיין (19); דיס איזט איינע מיט·
טעלמאטטיגע

(15) דאז זיבענטע יאהר, וועלכעז אויך דאז ענטלאססונגסיאהר היזט, אוסטען אללע פעלדער
בראך ליגען, אונד דורפטען ניכט געאקקערט אונד ניכט בעזעעט ווערדען ·
(16) דיא קליינערע יידישע ציטרעכנונג, נור צייט דעז טעמפעלדיענזטעז, וואר פאן
זיבען יאהרען צו זיבען יאהרען, אלז פאן איינעם ענטלאססונגסיאהר צום אנדערן · זא וויא
דיא גרעסטערע, פאן איינעם יובעליאהר צום אנדערן, אויז פופציג בעשטאנד
(17) אם ענדע דעז לויבערהיטטענפעזטעז, דאז נעמליך דאז ערנדטעפעזט וואר ·
(18) ער קעננט דיא אייגענטהומסרעכטע ניכט, אהנע וועלכע דאך דיא געזעללשאפט
ניכט בעשטעהען קאן ·
(19) איך פערלאנגע ניחמאנדעז דינזטע, וויל אבער אויך קיינעם אנדערן דיענען ·

כהלכה. ואומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון: ועל מה שלא שמע אומר לא שמעתי ומודה על האמת. וחלופיהן בגולם: שבעה מיני פורעניות באין לעולם על שבעה גופי עברות מקצתן מעשרין ומקצתן אינן מעשרין רעב של בצורת בא. מקצתן רעבים ומקצתן שבעים: גמרו שלא לעשר רעב של מהומה ושל בצורת בא: ושלא לטול את החלה רעב של כליה בא: דבר בא לעולם על מיתות האמורות בתורה שלא נמסרו לבית דין ועל פרות שביעית: חרב באה לעולם על ענוי הדין ועל עוות הדין ועל המורים בתורה שלא כהלכה: חיה רעה באה לעולם על

שבועת

אונד אנטוואָרטעט גהעריג; זאָגט אויך דאַז ערזטע צוערזט, דאַז לעצטע צולעצט 11). פאָן דעם וואַז ער ניכט געהערט האַט, זאָגט ער, דאַס ער'ז ניכט געהערט; אונד געשטעהעט אויאוער דיא וואַהרהייט איין. דער אונגעלאָגטע אענט היגעגען, טהוט פאָן אַללען דעם דאַז געגענטהייל.

* מיט זיבען פערשידנען לאַנדפלאַגען ווירד דיא וועלט היימגעזוכט, אַלז שטראַפען פיר זיבען פערשידנע הויפטאיבערטרעטונגען דער געזעצע. ווען איין טהייל דעז פאָלקעז פערצעהענדעט, אונד איין טהייל ניכט פערצעהענדעט, ענטשטעהט הונגערזנאָטה אויז דירדע, זאָ דאַס איין טהייל דאַרבט, אונד איין טהייל זאַטט האַט. פערצעהענדעט אבער ניאמאַנד, זאָ פאָלגט הונגערזנאָטה אויז קריגערישען לייטזייפטען 12) אונד אויז דירדע. ווירד דיא חלה ניט געהאָמען אונטערלאַססען, זאָ קאָמט הונגערזנאָטה אויז מאַנגעלייכער טראָקקענהייט, דיא מאַנעז הינראַפפט. דיא פעזט וויטהעט, ווען מאַן פערברעכען איבערהאַנד נעהמען, וואָריך טאָדעסשטראַפען שטעהען, דיא אבער ניכט דען הענדען אענטליכער ריכטער איבערגעבען זינד 13); ווי אויך אום דער פרוכט דעז זיבענטען יאַהרעז וויללען 14). דער קריג פערהעערט, וועגען אונטערלאַססנער רעכטזפפלעגע, וועגען געבייגטעז רעכט, אונד וועגען געזעצוווידריגע אויזלעגונג דער שריפט. רייסענדע טהירע נעהמען איבערהאַנד, וועגען פערגעב

ליכע

11) ער בעאָבאַכטעט איין זייטען פאָרטראָגע דיא אָרדנונג, דאַז יעניגע וואַז צוערזט צו ערווענן נעטהיג איזט, צוערזט צו זאַגען, אונד דאַז אַנדערע אָרדען פאָלגען צו לאַססען. 12) וואָהרויך דער אַקקערבוים גאַנץ פערוויסט ווירד.

13) זאָנדערן דיא זיך דער עווגע זעלבזט צו בעשטראַפען פאָרבעהאַלטען האַט.

14) מאַן איט מיהגען האַנדעל געטריבען וואָרדען. (זיהע אויריגענז פאָלגענדע אַנמערקונג).

המקום שאלין בירושלים: ח עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן פי הארץ פי הבאר פי האתון הקשת והמן והמטה והשמיר הכתב והמכתב והלחות ויש אומרים אף קברו של משה רבינו ואילו של אברהם אבינו ויש אומרים אף המזיקין ואף צבת בצבת עשויה: ט שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם · חכם אינו מדבר לפני מי שגדול ממנו בחכמה ובמנין · ואינו נכנס לתוך דברי חברו · ואינו נבהל להשיב · שואל כענין · ומשיב

כהלכה

ח צעהען דינגע ווארדען דען ערזטען פֿרייטאג אבענד צווישען דער אבענדדעממערונג ערשאפֿפֿען 3) · נעהמליך: דער שלונד דער ערדע 4) : דיא מינדונג דעס ברוננענס 5) ; דער מונד דער עזלין 6) דער רעגענבאגען 7) ; דער מן 8) ; דער שטאב 9) ; דער שמיר 10) ; דיא בוכשטאבענשריפֿט ; דיא שריפֿט (אויף דען טאפֿלען דעס בונדעס) ; אונד דיא שטיינערנען טאפֿלען · איניגע רעכנען נאך דאצו , דאס גראב משה'ס, אונד דען ווידדער אונזרעס ערצפֿאטערס אברהם · נאך אנדרע רעכנען דאצו , דיא שעדליכען גייזטער , אונד איינע צאנגע , מיט וועלכער דיא אנדערן געמאכט ווערדען ·

ט מאן ערקעננט דען אונגעלעהרטען מענשען אן זיבען דינגען , עבענזא דאס געגענטהייל זיך ביים ווייזען אנגעפֿינדעט · דער ווייזע נימט ניכט דאס ווארט פֿאר איינעם דער איהן אן ווייזהייט אדער אן יאהרען איבערטריפֿט ; פֿעללט זיינעם נעכזטען ניכט אין דיא רעדע ; איזט אין זיינען אנטווארטען ניכט איבעראיילט ; פֿראגט מעטהאדיש

אונד

3) אין דען זעכז טאגען דער שעפֿפֿונג נעמליך , ווארדע אללעס ערשאפֿפֿען , זעלבזט וואס נאכהער אין פֿיל שפעטערן צייטען ערזט אינס דאזיין איבערגינג , נור דיא צעהען דינגע , דיא היר גענעננט ווערדען · זיא ווארען דאמאלס שאן אין דעם וועזען דער דינגע געגרינדעט , אור נאך ניכט ווירקליך געווארדען ; אונד דאס גענאו דען דיא משנה , צווישען דער אבענדדעממערונג ערשאפֿפֿען ווארדען זיין · 4) אום קרח אונד זיינע ראטטע צו פֿערשלינגען ·
5) דער ברוננען מרים'ס, דער דיא ישראל אויף אללען איהרען ציגען בעגלייטעטע ·
6) דיא מיט בלעם שפראך ·
7) דאס צייכען דעס בונדעס, דאס קיינע זינדפֿלוטה מעהר זיין ווירד ·
8) וואמיט דער עוויגע דיא ישראל אין דער וויזטע שפייסטע ·
9) וואמיט משה דיא וואונדער פֿערריכטעטע ·
10) איין ווארם , דער שטיינע שניידעט ·

לאבותינו במצרים ועשרה על הים : עשר מכות
הביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים
ועשרה על הים : ו עשרה נסיונות נסו אבותינו את
הקדוש ברוך הוא במדבר · שנאמר וינסו אתי זה
עשר פעמים ולא שמעו בקולי : ז עשרה נסים נעשו
לאבותינו בבית המקדש לא הפילה אשה מריח
בשר הקדש · ולא הסריח בשר הקדש מעולם · ולא
נראה זבוב בבית המטבחים · ולא ארע קרי לכהן
גדול ביום הכפורים · ולא כבו הגשמים אש של
עצי המערכה · ולא נצחה הרוח את עמוד העשן ·
ולא נמצא פסול בעמר ובשתי הלחם ובלחם הפנים ·
עומדים צפופים ומשתחוים רוחים · ולא הזיק נחש
ועקרב בירושלים · ולא אמר אדם לחברו צר לי

המקום

וואנדער אויף דעם מעערע · געהען פלאגען ברכטע דער היילגע, געלאבט
זייא ער! אויף דיא מצרים אין מצרים, אונד געהען פלאגען אויף דעם מעערע ·
ז מיט געהען פערזוכונגען פערזוכטען אונזרע פארעלטערן דען עוויגען, געלאבט
זייא ער! אין דער וויסטע · אזו וויא עז הייסט 2) : דיא איך שאן געהען מאהל אויף
דיא פראבע געשטעללט האבען, אונד איר ניכט געהארכען וואללען ·
ז געהען וואונדער זינד אונזערן עלטערן אין דעם היילגען טעמפעל געשעהען.
קיינע פרויא ברכטע איינע פעהלגעבורט דורך דען גערוך דעז געהייליגטען פליי
שעז · דאז היילגע פלייש וואורדע ניאמאהלז שטינקענד · קיינע פליגע וואורדע אים
שלאכטהויזע געזעהען · דעם האהענפריעסטער וידערפוהר אם פערזעהנונגזפעזטע
קיין געשלעכטליכער צופאלל · דער רעגען פערלעשטע ניא דאז פייער דעז טייטערהוי
פענז אויף דעם אלטאר · דער ווינד פערוועהטע ניא דיא פאם אלטאר אויפשטיי
גענדע רויכזייל · מאן פאנד ניא וואז פעהלערהאפטעז אן דען העבעגארבען, אן דען
צווייא בראדטען · אונד אן דען טישבראדטען · דאז פאלק שטאנד (אין דעם פארהאף)
ענגע, אונד האטטע דאך רוים, ווען עז זיך אבבעטען נידערווארף · ניא בעשעדיגטע
שלאנגע אונד סקארפיאן אין ירושלים · ניאמאהלז זאגטע אייך יעמאנד צו זיינעם נאכ·
בר : עז איזט איר צו ענג' אין ירושלים צו איבערנאכטען ·

2) (במדבר 14 22 ·)

שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות · ולתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות : ב עשרה דורות מאדם ועד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול : ג עשרה דורות מנח ועד אברהם להודיע כמה ארך אפים לפניו · שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם אבינו וקבל שכר כלם : ד עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלם · להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו : ה עשרה נסים נעשו לאבותינו

איהרע אונטהאַטען איינע וועלט פערוואָלקאָממנען, דיא דורך צעהען אויזשפריכע ענטשטאַנדען ; אונד אום דיא רעכטשאַפפענען צו בעלאָהנען, דיא דורך איהרע גוטע האַנדלונגען איינע וועלט ערהאַלטע, דיא דורך צעהען אויזשפריכע ערשאַפפען וואָרדען 1) ·

ב צעהען געשלעכטספאָלגען וואַרען פאָן אדם ביז נח · לערנע דאַראויז, וויא גראָס דעז עוויגען לאַנגמוטה זייא · ערזט נאַך צעהען אויפאיינאַנדער פאָלגענדע געשלעכטער, דיא אַללע דען עוויגען ערצירנט, בראַכטע ער דיא זינדפלוטה איבער זיא ·

ג צעהען געשלעכטספאָלגען וואַרען פאָן נח ביז אברהם · לערנע דאַראויז וויא גראָס דעז עוויגען לאַנגמוטה זייא ; דען אַללע דיזע געשלעכטספאָלגען ערצירנטען דען עוויגען, ביז אברהם קאַם, אונד דען לאָהן אַללער איבער זיך נאַהם ·

ד צעהען פערזוכונגען ערגינגען איבער אונזערן ערצפאַטער אברהם, אונד אין אַללען בעשטאַנד ער, לערנע דאַראויז, וויא גראָס זיינע ליבע אונד זיין צוטרויען געוועזען ·

ה צעהען וואונדער זינד אונזערן עלטערן אין מצרים געשעהען, אונד צעהען

וואונדער

1) אין דער שעפפונגסגעשיכטע פינדען וויר נעהמליך ניין מאהל דאַז וואָרט : גאָטט שפראַך, עז ווערדע אָדער עז ענטשטעהע ; דער צעהנטע אויזשפרוך איזט אין דען וואָרטען : אים אַנפאַנגע שוף גאָטט היממעל אונד ערדע ענטהאַלטען · עז האַטטע דיא גאַנצע שעפפונגסגעשיכטע אין איינעם זאַצע ערצעהלט ווערדען קאָננען, אַלז נעהמליך : גאָטט שפראַך, עז ווערדע היממעל אונד ערדע, עז ווערדע ליכט, עז ווערדע איינע אויזדעהנונג, אונד זאָ ווייטער. אַבער יעדעס שטיק דער שעפפונג ווירד בעזאָנדערז מיט דען וואָרטען : גאָטט שפראַך, אַנגעפאַנגען, אום דען מענשען אויף דיא וויכטיגקייט אונד דיא אָרדנונג דעז גראָססען וועלטגעביידעס אויפמערקזאַם צו מאַכען, וויא וויכטיג עז זייא, צו איהרער פאָלקאָממענהייט אָדער אונפאָלקאָממענהייט בייצוטראַגען ·

וּלְהוָּדַע · שֶׁהוּא אֵל · הוּא הַיּוֹצֵר · הוּא הַבּוֹרֵא · הוּא הַמֵּבִין · הוּא הַדַּיָּן · הוּא הָעֵד · הוּא בַּעַל דִּין · הוּא עָתִיד לָדוּן · בָּרוּךְ הוּא שֶׁאֵין לְפָנָיו · לֹא עַוְלָה · וְלֹא שִׁכְחָה · וְלֹא מַשּׂוֹא פָנִים · וְלֹא מִקַּח שֹׁחַד · וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן · וְאַל יַבְטִיחֲךָ יִצְרְךָ · שֶׁהַשְּׁאוֹל בֵּית מָנוֹס לָךְ · שֶׁעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹצָר · וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה נוֹלָד · וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה חַי · וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה מֵת · וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא : רבי חנניא וכו׳

פרק חמישי

א בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם · וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר · וַהֲלֹא בְּמַאֲמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבָּרְאוֹת · אֶלָּא לְהִפָּרַע מִן הָרְשָׁעִים שמאבדין

דער אַללמעכטיגע איזט · ער, דער בילדנער, דער שעפפער, דער אַללעס דורכשוי־עט · ער, איזט ריכטער, צייגע אונד אַנקלעגער · ער, דער אונז ריכטען ווירד, געלאָבט זייא זיין נאָמע! בייא איהם איזט קיין אונרעכט, קיין פערגעססען, קיין אַנזעהען דער פערזאָן, קיינע בעשטעכליכקייט · וויססע אויך, דאַס אַללעס אין רעכנונג געבראַכט ווירד; אונד לאַס דיך דיינע בעזע בעגירדע ניכט בערעדען, דאַס דיא גרובע 23) איין צופֿלוכטזאָרט פיר דיך זייא · דען דוא ביזט ווידער דיינען דאַנק געבילדעט, ווי־דער דיינען דאַנק געבאָרען וואָרדען, לעבזט ווידער דיינען דאַנק, אונד שטירבזט ווידר דיינען דאַנק, אונד ווירזט דעראיינזט ווידער דיינען דאַנק פֿאָר געריכט רעכענשאַפֿט אַבלעגען מיססען, פֿאָר דעם קעניגע, פֿאָר דעם הייליגען, האָכגעלאָבט זייא ער!

פינפטער אבשניטט.

א בעשרה מאמרות דורך צעהען געטטליכע אויססשפריכע איזט דיא וועלט ערשאַפֿפען וואָרדען · וואַרום דיעזעס? מעכטע מאַן פֿראַגען, העטטע עס דען ניכט דורך איינען איינציגען אויססשפרוך געשעהען קעננען? דיס אַנטוואָרט איזט דיזע: אום דיא גאָטטלאָזען צור רעכענשאַפֿט צו ציהען, דיא דורך

23) דאַס גראַב.

וְהֵשִׁיב מֵעָלָיו אַפּוֹ: כח אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה אוֹמֵר הַלּוֹמֵד
תּוֹרָה יֶלֶד לְמָה הוּא דוֹמֶה. לִדְיוֹ כְתוּבָה עַל נְיָר
חָדָשׁ. וְהַלּוֹמֵד תּוֹרָה זָקֵן לְמָה הוּא דוֹמֶה. לִדְיוֹ
כְתוּבָה עַל נְיָר מָחוּק: כט רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר
הַבַּבְלִי אוֹמֵר הַלּוֹמֵד תּוֹרָה מִן הַקְּטַנִּים לְמָה הוּא
דוֹמֶה. לְאוֹכֵל עֲנָבִים קֵהוֹת. וְשׁוֹתֶה יַיִן מִגִּתּוֹ:
וְהַלּוֹמֵד תּוֹרָה מִן הַזְּקֵנִים לְמָה הוּא דוֹמֶה. לְאוֹכֵל
עֲנָבִים בְּשׁוּלוֹת וְשׁוֹתֶה יַיִן יָשָׁן: כז רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אַל
תִּסְתַּכֵּל בְּקַנְקַן אֶלָּא בְמַה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. יֵשׁ קַנְקַן חָדָשׁ מָלֵא
יָשָׁן. וְיָשָׁן שֶׁאֲפִילוּ חָדָשׁ אֵין בּוֹ: כח רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר
אוֹמֵר הַקִּנְאָה. וְהַתַּאֲוָה. וְהַכָּבוֹד. מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם
מִן הָעוֹלָם: כט הוּא הָיָה אוֹמֵר הַיִּלּוֹדִים. לָמוּת.
וְהַמֵּתִים לְהֵחָיוֹת. וְהַחַיִּים לִדּוֹן. לֵידַע וּלְהוֹדִיעַ

ולהודע

כה אלישע דער זאָהן דעז אבויה פפלעגטע צו זאגן: דיא קענטניססע, דיא
מאַן אין זיינער יוגענד ערווירבט, האַפטען וויא טינטע אויף נייעז
פערגאַמענט; דיא יעניגען, דיא מאַן אין זיינעם אַלטער ערווירבט, זינד זאָ אונ-
דייטליך, וויא שריפט אויף בעשריבענעז פערגאַמענט אויסגעטראגען.

כו ר' יוסי דער זאָהן פאָן ר' יהודה, איין מאַן אויז כפר הבבלי, זאַגטע: ווער
פאָן קינדערן לערנט גלייכט איינעם דער אונרייפע טרויבען איסט,
אונד ווין פאָם קעלטער טרינקעט; ווער אַבער פאָן אַלטען לערנט, גלייכעט
איינעם דער רייפע טרויבען איסט, אונד פיעלעהריגען ווין טרינקעט.

כז רבי מאיר פפלעגטע היגעגען צו זאַגען: זיהע ניכט אויף דאַז געפעסס 2),
זאָנדערן אויף דאַז וואַז דרינגען איזט. עז גיבט נייע געפעססע פאָלל
אַלטעז ווינעז, אונד אַלטע געפעססע דיא ניכט איינמאַהל יונגען ווין ענטהאַלטען.

כח ר' אלעזר דער קפר זאַגטע: נייד, וואָהללוזט אונד עהרזוכט, בריגגען
דען מענשען אויז דער וועלט.

כט ער פפלעגטע אויך צו זאַגען: דיא געבאָהרען ווערדען זינד צום טאָדטע בע-
שטיממט; דיא טאָדטען אויפערוועקט צו ווערדען; אונד דיא אויפערוועקטען זינד
בעשטיממט, געריכטעט צו ווערדען. לערנט, לעהרט, אונד מאַכט עז קונד, דאַס ער

דער

2) אויף דאַז אַלטער דעז לעהרערז.

רֹאשׁ לַשּׁוּעָלִים: כא רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר. הָעוֹלָם הַזֶּה
דּוֹמֶה לִפְרוֹזְדוֹר בִּפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא. הַתְקֵן עַצְמְךָ
בִּפְרוֹזְדוֹר. כְּדֵי שֶׁתִּכָּנֵס לִטְרַקְלִין: כב הוּא הָיָה אוֹמֵר
יָפָה שָׁעָה אַחַת בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בָּעוֹלָם
הַזֶּה. מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְיָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁל
קוֹרַת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא. מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה: כג רַבִּי
שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר אַל תְּרַצֶּה אֶת חֲבֵרְךָ בִּשְׁעַת
כַּעְסוֹ. וְאַל תְּנַחֲמֶהוּ בְּשָׁעָה שֶׁמֵּתוֹ מֻטָּל לְפָנָיו. וְאַל
תִּשְׁאַל לוֹ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ. וְאַל תִּשְׁתַּדֵּל לִרְאוֹתוֹ בִּשְׁעַת
קַלְקָלָתוֹ: כד שְׁמוּאֵל הַקָּטָן אוֹמֵר בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ אַל
תִּשְׂמָח. וּבִכָּשְׁלוֹ אַל יָגֵל לִבֶּךָ: פֶּן יִרְאֶה יְיָ וְרַע בְּעֵינָיו.

והשיב

כא ר׳ יעקב פפלעגטע צו זאגען: דיזע וועלט איזט ווא איין פארהויז צו דער קינפ־
טיגען וועלט אנצוזעהען. שיקקע דיך אים פארהויזע דאצו אן, דאס
דוא אין דען פאלאזט מיט ווירדע איינגעהען קאננסט.

כב ער פפלעגטע אויך צו זאגען 18) איינע שטונדע, אויף דיזער וועלט אין בוסע אונד
אויזאיבונג גוטטער ווערקע צוגעבראכט, איזט בעססער אלס דאס לעבען אין
יענער קינפטיגען וועלט; אונד איינע שטונדע גליקזעליגקייט אין יענעם לעבען, איזט
בעססער אלס דאס אירדישע פערגניגען אויף דיזער וועלט.

כג ר׳ שמעון דער זאהן אלעזר׳ס זאגטע: זוכע דיינען נעכסטען ניכט צו בעזענפ־
טיגען, אין דער שטונדע זיינעס צארנס; זוכע ניכט איהן צו טרעסטען,
נור לייט דאס זיין טאדטער נאך פאר איהם ליגט; לאס דיר קיינען אייד פאן איהם לייסטען,
עבען דאס ער זעלבסט איינען אבגעלעגט; אונד דרענגע דיך ניכט צו איהם, צו דער
שטונדע דאס ער געדעמיטהיגט איזט 19).

כד שמואל הקטן זאגטע 20): פרייע דיך ניכט ווען דיין פיינד פעללט, אונד
לאס דיין הערץ ניכט פרעהליך זיין, ווען ער שטרויכעלט; דאס עס
ניכט דעם עוויגען דער עס זיהט מיספאללע, אונד ער זיינען צארן
פאן איהם אבווענדע 21).

18) נאך דער לעהרע מייניגער וועלטווייזען: דאס דיזע וועלט נור ערלאנגונג
דער פאללקאממענהייט, יענע אבער צום גענוססע בעשטיממט זייא.

19) איבערהויפט: זעלבסט דיין פערהאלטען מיט דעם זייניגען אין קיינען אויס־
פאללענדען ווידערשפרוך.

20) פפלעגטע דיזען שפרוך אפט אים מונדע
צו פיהרען, דער אין (משלי ק׳ כ׳ פ׳ י״ו) בעפינדליך איזט:

21) אונד אויף דיך פאללען לאססע.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הֱוֵה זָהִיר בְּתַלְמוּד שֶׁשִּׁגְגַת תַּלְמוּד עוֹלָה זָדוֹן: יז רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר · שְׁלֹשָׁה כְתָרִים הֵן · כֶּתֶר תּוֹרָה · וְכֶתֶר כְּהֻנָּה · וְכֶתֶר מַלְכוּת · וְכֶתֶר שֵׁם טוֹב עוֹלֶה עַל גַּבֵּיהֶן: יח רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר · הֱוֵה גוֹלֶה לִמְקוֹם תּוֹרָה · וְאַל תֹּאמַר שֶׁהִיא תָבוֹא אַחֲרֶיךָ · שֶׁחֲבֵרֶיךָ יְקַיְּמוּהָ בְיָדֶךָ · וְאֶל בִּינָתְךָ אַל תִּשָּׁעֵן: יט רַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר · אֵין בְּיָדֵינוּ לֹא מִשַּׁלְוַת הָרְשָׁעִים · וְאַף לֹא מִיִּסּוּרֵי הַצַּדִּיקִים: כ רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ אוֹמֵר הֱוֵה מַקְדִּים בִּשְׁלוֹם כָּל אָדָם: וֶהֱוֵה זָנָב לָאֲרָיוֹת · וְאַל תְּהִי

ראש

גרעסטע פֿאָן דיא אכטונג, דיא דוא פֿיר דיינען לעהרער האָזט; אונד דיא אכטונג פֿיר דיינען לעהרער, פֿאָן דיא עהרפֿורכט דעז היממעלז·

טז ר' יהודה זאגטע: זייא פֿאָרזיכטיג אים אונטעררריכט · דען איין פֿערזעהען אים אונטעררריכט, ווירד פֿאָרזעצליכעז פֿערגעהען 14)·

יז ר' שמעון זאגטע: עז גיבט דרייא קראָנען 15) דיא קראָנע דעז געזעצעז, דיא קראָנע דעז פריסטערטהומז, אונד דיא קראָנע דעז רייכז· אבער דיא קראָנע דעז גוטען רופֿז, איבערטריפֿט זיא אללע 16)·

יח ר' נהוראי זאגטע: וואנדרע איממער נאך איינעם אָרט וואָ געלעהרזאמקייט איזט, אונד זאגע ניכט זיא ווירד דיר נאכקאָממען, אָדער דיינע קאָללעגען ווערדען זיא דיר ערהאַלטען, אונד פֿערלאַס דיך אויך הירין ניכט אויף דיינען אייגנען שארפֿזין·

יט ר' ינאי זאגטע: אונזער פֿערשטאַנד רייכט ניכט צו, דיא גליקזעליגקייט דער גאָטלאָזען, נאך דאַז עלענד דער רעכטשאַפֿפֿענען צו ערקלעהרען·

כ ר' מתיא דער זאָהן דעז חרש זאגטע: קאָממע יעדערמאנניגליך מיט דעם גרוסע דעז פֿרידענז צוֿפֿאָר· זייא אויך ליבער דער שוואַנץ דער לעווען, אַלז דאַז הויפט דער פֿיכזע 17)·

ר' יעקב

14) בייא דעם שילער· 15) דיא פֿאָן ישראל נור נירדע געגעבבן וואָרדען זינד·

16) מיט דעם געזעצבוכע ערהיעלט דיא נאַציאָן דיזע דרייא קראָנען. איינע בעקאם אהרן אונד זיינע זעהנע; איינע דער קעניג דוד אונד זיינע נאכקאָממען; דיא קראָנע דעז געזעצעז, אָדער דיא קענטניס דער געזעצע, קאַן יעדער ערווערבען. אבער דיא קראָנע דעז גוטען רופֿז, דאַז הייסט, דיא פראַקטישע אויזיבונג דער טוגענד מיט טהעאָרעטישער קענטניס דערזעלבען ציערט דען מענשען מעהר, אַלז יענע דרייא·

17) זייא ליבער דער געריגזטע אונטער רעכטשאַפֿפֿנען לייטען, אַלז דער פֿאָרנעהמסטע אונטער שלעכטען בעטריגער.

הַמְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹנִי · סוֹפוֹ לְקַיְּמָהּ מֵעֹשֶׁר · וְכָל הַמְבַטֵּל אֶת הַתּוֹרָה מֵעֹשֶׁר · סוֹפוֹ לְבַטְּלָהּ מֵעֹנִי :

יב רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר · הֱוֵה מְמַעֵט בְּעֵסֶק · וַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה · וֶהֱוֵה שְׁפַל רוּחַ בִּפְנֵי כָל אָדָם · וְאִם בָּטַלְתָּ מִן הַתּוֹרָה יֶשׁ לְךָ בְּטֵלִים הַרְבֵּה כְּנֶגְדְּךָ · וְאִם עָמַלְתָּ בַּתּוֹרָה · יֵשׁ שָׂכָר הַרְבֵּה לִתֶּן לָךְ :

יג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר · הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת · קוֹנֶה לוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד · וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת · קוֹנֶה לוֹ קַטֵּגוֹר אֶחָד · תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים כִּתְרִיס בִּפְנֵי הַפּוּרְעָנוּת :

יד רַבִּי יוֹחָנָן הַסַּנְדְּלָר אוֹמֵר · כָּל כְּנֵסִיָּה שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם · סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם · וְשֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם שָׁמַיִם · אֵין סוֹפָהּ לְהִתְקַיֵּם :

טו רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ אוֹמֵר · יְהִי כְבוֹד תַּלְמִידְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ · וּכְבוֹד חֲבֵרְךָ כְּמוֹרָא רַבָּךְ · וּמוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם : טז

רבי

איז דער איינזט אויך אין רייכטהום ערפֿיללען · ווער אַבער אויז רייכטהום דיא אויזאיבונג דער געזעצע אונטערלעסט , ווירד זיא דער איינזט אויז אַרמוטה אונטערלאַססען מיססען ·

יב ר' מאיר זאַגטע : האַבע ליבער וועניגער געווערבע , אונ אונטעררריכטע דיך אים געזעץ ; זייא אויך געגען יעדערמאַן דעמיטהיג · ווען דוא נור איינמאַל פֿאָן ערלערנען דעז געזעצעז דיך אַבהאַלטען לאַססען : זאָ ווערדען דער אַבהאַל-טונגען אימאער מעהר אונד מעהר ווערדען · ווען דוא דיר אַבער מיהע אום דאַז געזעצע גיבסט , האַט ער (גאָטט) גראָססען לאָהן דיר בעשטיממט ·

יג ר' אליעזר דער זאָהן יעקב'ז זאַגטע : ווער איין געזעץ ערפֿיללט , ערווירבט זיך גלייכזאַם איינען פֿירשפּרעכער ; ווער אַבער איין געזעץ איבער-טריטט , איינען אַנקלעגער · בוסע אונד גוטע ווערקע זינד וויא איין שילד ווידער דיא שטראַפֿגעריכטע ·

יד ר' יוחנן דער סנדלר זאַגטע : יעדע פֿערזאַממלונג דיא אים נאַמען דעז היממ-עלז געשיהעט , ווירד בעשטעהען ; דיא אַבער ניכט אויז ריינען אַבזיכ-טען געשיהעט , ווירד ניכט בעשטעהען ·

טו ר' אליעזר דער זאָהן שמוע'ז זאַגטע : דיא עהרע דיינעז שילערז , לאַסס דיר זאָ ווערטה זיין אַלז דיינע אייגנע ; דיא עהרע דיינעז געזעללשאַפֿטערז ,

גרעגלע

הוּא הָיָה אוֹמֵר וּדְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּתָגָא חֳלָף · הָא לָמַדְתָּ
כָּל הַנֶּהֱנֶה מִדִּבְרֵי תוֹרָה · נוֹטֵל חַיָּיו מִן הָעוֹלָם :
ח רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר כָּל הַמְכַבֵּד אֶת הַתּוֹרָה · גּוּפוֹ
מְכֻבָּד עַל הַבְּרִיּוֹת · וְכָל הַמְחַלֵּל אֶת הַתּוֹרָה ·
גּוּפוֹ מְחֻלָּל עַל הַבְּרִיּוֹת : ט רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ אוֹמֵר ·
הַחוֹשֵׂךְ עַצְמוֹ מִן הַדִּין פּוֹרֵק מִמֶּנּוּ אֵיבָה וְגָזֵל וּשְׁבוּעַת
שָׁוְא · וְהַגַּס לִבּוֹ בְּהוֹרָאָה שׁוֹטֶה רָשָׁע וְגַס רוּחַ :
י הוּא הָיָה אוֹמֵר · אַל תְּהִי דָן יְחִידִי · שֶׁאֵין דָּן יְחִידִי ·
אֶלָּא אֶחָד · וְאַל תֹּאמַר קַבְּלוּ דַעְתִּי ·
שֶׁהֵן רַשָּׁאִין וְלֹא אָתָּה : יא רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר · כָּל
המקים

געזאגט : װער דיא קראָנע אַלז איין װערקצייג בראויכט, פֿערגעהעט · דאראוס פֿאָלגט :
אַבער אױז דער ערלערנונג דעז געזעצעז אַלנען ניהען װילל, דער פֿערליהרט פֿאָן
זיינעם װאַהרען לעבען 7)·

ח ר׳ יוסי זאַגטע: װער דאַז געזעץ עהרט 8) דעססען פערזאָן װירד בייא דען מענשען
געעהרט; װער עז אַבער ענטהייליגט, דעססען פערזאָן װירד בייא דען
מענשען ענטהערט·

ט זיין זאָהן ר׳ ישמעאל זאַגטע: װער זיך פֿאָן ריכטעראַמט ענטפֿערנט, ענטפֿערנט
זיך פֿאָן האַסס 9), פֿאָן רױב 10), אונד פֿאָן פֿערגעבליכען שװיהרען 11)
דעריעניגע אַבער, דער מיט שטאָלצעם מוטה צום ריכטער זיך אױפֿװירפֿט, איזט איי
טהאָר, איין בעזעװיכט, אונד איין אױפֿגעבלאַזענער מענש·

י ער פֿלעגטע אויך צו זאַגען: זייא נירגענדז אַללײן ריכטער, דען עז גיבט נו
אײנען אַללײנריכטער 12)· זאַגע אויך ניכט 13): נעהמעט מיינע מיינונג אַן · דע
דאַז שטימען שטעהעט בייא יהנען, ניכט בייא דיר·

יא ר׳ יונתן זאַגטע: װער דיא געזעצע ערפֿיללט אין אַרמוטה, װירד דיא

7) װאַהרעז לעבען, הייסט לעבען דער קינפֿטיגען װעלט·
8) דאַז געזעץ עהרען, הייסט דיא געזעצע גערן אונד מיט לוסט אױסאיבען, אויך
אַכטונג פֿיר לעהרער אונד איהרע שריפֿטען האַבען· עז ענטהייליגען הייסט
דאַז ענטגעגענגעזעצטע פֿאָן דיזעם טהון·
9) דער ריכטער איזט געװאָהנליך דעם האַססע דעזיעניגען אױסגעזעצט, דעם
ער איין אונגינסטיגעז אורטהייל געשפּראָכען·
10) װען ער אונגליקליך איזט אונד פֿאַלש אורטהיילט, אונד דאַדורך דען גערעכטע
אום דאַז זיינע ברינגט·
11) װען ער יעמאַנדען מיררייגער װייזע איינען שװור צו ערקעננט·
12) גאָטט · 13) צו דיינען מיטריכטערן·

לַעֲשׂוֹת · מַסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר
וְלַעֲשׂוֹת : ז רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר אַל תִּפְרוֹשׁ מִן הַצִּבּוּר ·
וְאַל תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּנִין · וְאַל תַּעֲשֶׂהָ
עֲטָרָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהּ וְלֹא קַרְדּוֹם לַחְפּוֹר בָּהּ · וְכָךְ

היה

צו לערנען אונד צו לעהרען · ווער אבער לערנעט, אין דער אבזיכט, זיינע האנדלונגען נאך זיינען לעהרען איינצוריכטען, דעם געלינגט אללעס: ער ווירד לערנען, לעהרען, האלטען אונד אויסאיבען קעננען ·

ר' צדוק זאגטע : זאנדרע דיך ניכט פאן דער געמיינדע אב, ווירף דיך ניכט צום זאכוואלטער אויף · מאכע אויז דיינען קעננטניססען קיינע קראנע דאמיט צו פראנגען, אויך קיינע גראבשויפעל דאמיט צו גראבען 6) זא האטטע אויך שאן הלל געזאגט

6) דאס הייסט : טרייבע דיא וויססענשאפטען ניכט אלס האנדווערק, אום דיך דאפאן צו ערנעהרען · דיא וואהרען פראממען אונד וייזען מעננער דער אלטען צייטען האבען פרייוויללינג דיא ארמוטה ערוועהלט · זיא האבען זיך ווערער פיר אונטערריכט אין וויססענשאפטען נאך מיהע געביהרען בעצאהלען לאססען, זאנדערן אללעס אונענטגעלדליך געטהאן · זא ערנעהרטע זיך הלל דער ש'לער פאן שמעיה אונד אבטליון, איין בעריהמטער לעהרער אונד טוגענדהאפטער מאן, פאם האלצהויען: זיינע לייטגענאססען ווירדען געוויס זיינען אונטערריכט טהייער בעצאהלט האבען, ווען ער עס העטטע אננעהמען וואללען · איין געוויססער קרנא וואר ריכטער אים געזאמטען לאנדע, אונד ערנעהרטע זיך מיט וואססערשעפפען · ווען פארטייען פאר איהם קאמען, פערלאנגטע ער צו זאגען: שאפפט מיר ערסט יעמאנד, דער אן מיינער שטעללע דאס וואססער שעפפט, דען וויל איך אייערן שטרייט געזעצליך ענטשיידען · דער ראבבי יוסף טרוג שווערע הויפען האלץ פאן איינעם ארט צום אנדערן, אונד ערנעהרטע זיך דאפאן. איך האבע איינע גליקליכע ארבייט ערוועהלט, זאגטע ער, זיא ערנעהרט אונד ערווערמט איך צוגלייך · אללע דיזע גראסע מעננער פאנדען אין דער בעשעפטיגונג מיט דען וויססענשאפטען איהרע גליקזעליגקייט, אונד ווארען בייא איהרער גענוגזאמקייט צופרידען אונד גליקליך · ווער פינדען ניכט, דאס זיא איהרע לייטגענאססען געטאדעלט, איהנען הארטהערציגקייט אדער מאנגעל אן פרייגעביגקייט פארגעווארפען העטטען, דאס זיא ארבייטען מיססען, אונד ניכט מיט געלד אונטערשטיצט האבען · אבער אין דען נייערן צייטען האבען לייטע, דיא וויטער ניכטס טהון אלס זיך מיט ערלערנונג דעס געזעצעס בעשעפטיגען, פיר גוטבעפונדען, זיך בעזאלדען צו לאססען, אונד דיא קאסטען דער בעזאלדונג, אלס ווערע עס פארשריפט דעס געזעצעס, טהיילס אויף דיא געמיינדען, טהיילס אויף איינצעלנע פערזאנען געווארפען · דיזעס איזט זא טהעריכט אלס ווידערגעזעצליך. ווער דאס טהוט, ווער זיך ערלויבט פיר דען אונטערריכט אין דען געזעצען געלד צו נעהמען, אונד אלזא דיא געטטליכע לעהרע אלס איין האנדווערק בעהאנדעלט, דער פעראכטעט געטטעס ווארט · ווערער אין דער היילינגען שריפט, נאך אין דען ביכערן אונזרער לעהרער איזט עס ערלויבט, געשווייגע געלעהרט ווערדען · אלמאזען איזט נור פיר קראנקע אונד אונפערמאגענדע בעשטימט, דיא זיך ניכט אנדערס אלס דורך דיא מילדטהעטיגקייט איהרער נעבענמענשען ערהאלטען קעננען · (רמב"ם אין זיינעם קאממענטאר איבער דיא שפריכע דער פעטער ·)

עזי אומר הוה רץ למצוה קלה · ובורח מן העברה ·
שמצוה גוררת מצוה · ועברה גוררת עברה · ששכר
מצוה מצוה · ושכר עברה עברה : ג הוא היה אומר ·
אל תהי בז לכל אדם · ואל תהי מפליג לכל דבר ·
שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו
מקום : ד רבי לויטס איש יבנה אומר · מאד מאד
הוה שפל רוח · שתקות אנוש רמה : ה רבי יוחנן בן
ברוקה אומר כל המחלל שם שמים בסתר · נפרעין
ממנו בגלוי · אחד שוגג ואחד מזיד בחלול השם : ו
רבי ישמעאל בר רבי יוסי אומר · הלמד על מנת ללמד
מספיקין בידו ללמוד וללמד · והלומד על מנת

לעשות

ב דער זאהן פון עזי זאגטע: לויפע נאך דער אויסאיבונג איינעס גרינגען געבאטהעס, אונד ענטפליהע יעדער איבערטרעטונג. דען דיא אויסאיבונג איינעס געזעטצעס ציהעט אנדערע נאך זיך, זא ווי דיא איבערטרעטונג איינעס פערבאטהעס, אנדערע זינדען נאך זיך ציהעט. אויך דאס איזט לאהן יעדעס אויסגעאיבטען געזעטצעס, דיא געלעגענהייט אנדערע צו ערפילען; אויך דאס איזט שאהן שטראפע דער איבערטרעטונג, דאס זיא צו נייען זינדען פעראנלאססט.

ג ער פפלעגטע אויך צו זאגען: האלטע קיינען מענשען פיר צו גערינג 2) אונד האלטע ניכטס מעגליכעס פיר אונמעגליך 3) דען עס איזט קיין מענש דער ניכט זיינע שטונדע האט 4) אונד קיין דינג דאס ניכט זיינען ארט האט 5).

ד ר' לויטס איין מאן אויס יבנה זאגטע: זייא זעהר דעמיהטיג, בעדענקע ערדענזאהן! דאס ענדע ווירזט דוא ווירמערן צו טהייל.

ה ר' יוחנן דער זאהן דעס ברוקה לעהרטע: ווער דען נאמען גאטטעס, ווען אויך אים געהיימען ענטהייליגט, פאן דעם ווירד עס עפפענטליך געפאדערט ווערדען. בייא דער ענטהייליגונג דעס געטטליכען נאמענס איזט דיא שטראפע (דיא ענטהייליגונג זייא פערזעצליך אדער אונוויססענד געשעהען) עפפענטליך זיין.

ו ר' ישמעאל דער זאהן דעס רבי יוסי זאגטע: דער יעניגע, דער אין דער אבזיכט לערנט, אום ווייטער צו לעהרען, דעם ווירד עס געליקקען

צו

2) פעראכטע קיינעס מענשען האסס. 3) זייא ניכט פערצאגט.
4) וואו עס איהם געליקקען קאן דיר צו שאדען.
5) וואו דאס, וואס מאן אם ווענינגסטען ערווארטעט, געשעהען קאן.

קִנִּין וּפִתְחֵי נִדָּה · הֵן הֵן גּוּפֵי הֲלָכוֹת · תְּקוּפוֹת וְגִמַטְרִיָּאוֹת פַּרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה: רבי חנניא וכו׳

פרק רביעי

בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר אֵיזֶהוּ חָכָם · הַלּוֹמֵד מִכָּל אָדָם · שֶׁנֶּאֱמַר מִכָּל מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי · כִּי עֵדְוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי: אֵיזֶהוּ גִבּוֹר · הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ · שֶׁנֶּאֱמַר טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר · וּמוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלֹּכֵד עִיר: אֵיזֶהוּ עָשִׁיר · הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ · שֶׁנֶּאֱמַר יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל · אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ · אַשְׁרֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה · וְטוֹב לָךְ לָעוֹלָם הַבָּא: אֵיזֶהוּ מְכֻבָּד הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת · שֶׁנֶּאֱמַר כִּי מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד וּבֹזַי יֵקָלּוּ: ב בֶּן

עזי

זעצן, אונד דיא טהירען איינער אבגעזאנדערטען 34) דיא זינד הויפטשטיקקע דער איבערליפֿערונג דעז פֿראקעניס=געזעצעז; בערעכנונג דעז פלאנעטען=לויפֿעס אונד בוכשטאבען=דייטונגס=קונזט היגעגען, זינד גלייכזאם דער נאכטיש בייא דעם וויי=הייטסמאהל.

פירטער אבשניטט.

א בן זומא דער זאהן פֿאן זומא ז) זאגטע: ווער איזט איין ווייזער? דער פֿאן יעדערמאן לערנט. זא הייסט עז אויך: דורך אללע מיינע לעהרער בין איך וויזע געווארדען, דען איך דענקע דיינעם צייגניס נאך! ווער איזט שטארק? דער זיינע בעגירדען בעצווינגט. זא הייסט עז אויך: דער לאנגמיטהיגע איזט בעססער אלז דער העלד, אונד דעריעניגע דער זיינע נייגונגען בעהערשט בעססער, אלז דער שטעדטעבעצווינגער. ווער איזט רייך? דער מיט דעם איהם בעשידענען טהייל צופֿריעדען איזט. זא הייסט עז אויך: נעהרסט דו דיך פֿאן דיינער הענדע ארבייט, וואהל דיר! דיא האסט עז גוט! וואהל דיר: אין דיזער וועלט; דוא האזט עז גוט: אין דער קינפֿטיגען וועלט. ווער איזט געעהרט? דער זיינע נעבענמענשען עהרט. זא זאגט אויך גאטט: איך ווערדע דיא עהרען, דיא מיך פֿערעהרען; דיא מיך אבער ניכט אכטען, ווערדען פֿעראכטעט ווערדען.

דער

34) דיא פֿרויענצימער זור צייט דער רייניגונג ווארען אבגעזאנדערט, אונד היסזען אויך אבגעזאנדערטע.

ז) ער זאוואהל, אלז דער פֿאלגענדע זאהן דעז עזי היסען שמעון. וויל זיא אבער יונג געשטארבען, אונד דען טיטעל רבי ניכט ערלאנגט האבען, נענטע מאן זיא נאך איהרער פֿעטער נאמען.

אִם אֵין בִּינָה אֵין דָּעַת · אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה · אִם אֵין תּוֹרָה אֵין קֶמַח : כב הוּא הָיָה אוֹמֵר כָּל שֶׁחָכְמָתוֹ מְרֻבָּה מִמַּעֲשָׂיו לְמָה הוּא דוֹמֶה לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרֻבִּין וְשָׁרָשָׁיו מוּעָטִין וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקַרְתּוֹ וְהוֹפַכְתּוֹ עַל פָּנָיו · שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב · וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב · אֲבָל כָּל שֶׁמַּעֲשָׂיו מְרֻבִּין מֵחָכְמָתוֹ לְמָה הוּא דוֹמֶה לְאִילָן שֶׁעֲנָפָיו מוּעָטִין וְשָׁרָשָׁיו מְרֻבִּין שֶׁאֲפִילוּ כָּל הָרוּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ · אֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ · שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן · וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי : כג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן חִסְמָא אוֹמֵר ·

קנין

טארפֿיין גיבט עז קיינע ווייזענשאפֿט ; אָהנע ווייזענשאפֿט קיינן טארפֿיין · אָהנע נאַהרונג הילפֿט דיא געזעצקעננטניס ניכטז ; אונד אָהנע געזעצקעננטניס מיזט דיא נאַהרונג קיין גוט ·

כב ער פֿפֿלעגטע אויך צו זאָגען : דעריעניגע , דעססען ווייזהייט גרעססער איזט אַלז זיינע האַנדלונגען 33) , גלייכט איינעם בוימע מיט פֿילען צווייגען אונד וועניג ווארצלען ; קאָאמט איין ווינד , זאָ רייסט ער איהן אויז , אונד שטירצט איהן צו באָדען · פֿאָן איהם הייסט עז : ער ווירד זיין , ווית איין איינזאַמער בוים אין דער וויזטע , געניסט ניכט דעז גוטען ווען עז קאָאמט , בלייבט אין דער דיררע אין וויזטעם , אונפֿרוכטבארעם אונד אונבעוואָהנטעם לאַנדע · אַבער וועססען האַנדלונגען גרעססער זינד אַלז זיינע ווייזהייט , גלייכט איינעם בוימע פֿאָן וועניג צווייגען אונד פֿילען ווארצלען. ווען אויך אַללע ווינדע דער וועלט קאָאמען אונד אויף איהן לאָז שטירמטען , פֿערריקטען זיא איהן ניכט אויז זיינעם אָרט · פֿאָן דיזעם הייסט עז : ער איזט ווית איין אַם וואַססער געפֿלאַנצטער בוים , דער וויטהין אין פֿייכטען באָדען ווארצלט · ער פֿירכטעט ניכט ווען היצע נאַהעט , זיין בלאַטט בלייבט איאמער גרין , ער פֿירכטעט ניכט דיא דיררע צייט , אונד הערט ניכט אויף פֿריכטע צו טראַגען ·

כג ר' אליעזר דער זאָהן דעז חסמא זאַגטע : דיא לעהרע פֿאָן דען פֿאָגעלנעסטערן

זטערן

33) דאַז הייסט : ווער מעהר פֿערנינפֿטיגע ערקעננטניס פֿאָם גוטען אונד בעזען האַט , אַבער ניכט דאַנאַך לעבט ·

יט הכל צפוי · והרשות נתונה · ובטוב העולם נדון ·
והכל לפי רוב המעשה : כ הוא היה אומר · הכל
נתון בערבון · ומצודה פרוסה על כל החיים · החנות
פתוחה · והחנוני מקיף · והפנקס פתוח · והיד
כותבת · וכל הרוצה ללוות · יבא וילוה · והגבאין
מחזירין תדיר בכל יום · ונפרעין מן האדם מדעתו
ושלא מדעתו · ויש להם על מה שיסמוכו · והדין
דין אמת · והכל מתקן לסעודה : כא רבי אלעזר
בן עזריה אומר אם אין תורה אין דרך ארץ · אם
אין דרך ארץ אין תורה · אם אין חכמה אין יראה ·
אם אין יראה אין חכמה · אם אין דעת אין בינה ·

אם

ט אַללעס (וואַז געשיהעט) איזט (דעם עוויגען) פֿאָרהער בעקאַננט ; דעננאָך בלייבט (דעם מענשען) פֿרייע וואַהל · דיא וועלט ווירד נאָך גיטע געריכטעט, אַללעס אַבער קאָממט אויף ערלאַנגטע פֿערטיגקייטען אַן ·

כ ער זאַגטע אויך : אַללעס איזט אויף בירגשאַפֿט געגעבען 25) ; אונד איינען דעם גאַנצען מענשענגעשלעכט געלעגט 26) · דער לאַדען איזט אָפֿפֿען 27) ; דער הערר דעז לאַדענז בּאָרגט 28) ; דאַז בוך אַבער איזט געעפֿנעט, אונד דיא האַנד שרייבט 29) · וועער לעהנען וויללע, קאָממע אונד ענטלעהנע ; דאָך דיא שולדפֿאָדערער 30 געהן בעשטענדיג אומהער, אונד פֿאָדערן דיא שולד איין, באַלד מיט וויססען, באַלד אונפֿערזעהענז · זיא האַבען היא גוטען גרונד, אונד דאַז געריכט איזט איין געררעכטעז געריכט : אַללע אַבער זינד צור מאַהלצייט בעשטיממט · 31),

כא ר' אלעזר דער זאָהן דעז עזריה זאַגטע : אָהנע געזעץ קעננען דיא וועלט· געשעפֿטע ניכט בעשטעהען ; אָהנע וועלטגעשעפֿטע קיין געזעץ· אָהנע ווייזהייט גיבט עז קיינע פֿורכט 32) ; אָהנע פֿורכט קיינע ווייזהייט · אָהנע

שאַרפֿזין

25) דער מענש איזט פֿאָן אַללעם רעכענשאַפֿט אַבצולעגען ; ניכטז בלייבט אונגעאַהנדעט ·
26) קראַנקהייט אונד טאָד · 27) דיזע וועלט ·
28) שטראַפֿע אונד בעלאָהנונג פֿאָלגען ניכט אונמיטטעלבאַר אויף אויסאיבונג אונד איבערטרעטונג דעז געזעצעז ·
29) ניכטז ווירד פֿערגעססען, אַללעז שרייבט גלייכזאַם זעלבסט זיינע שולד איין ·
30) דער טאָד אונד דיא אונגליקספֿעללע ·
31) צור עוויגען גליקזעליגקייט ·
32) פֿאָר זינדע ·

בשמחה : יז רבי עקיבא אומר שחוק וקלות ראש · מרגילין את האדם לערוה : מסורת סיג לתורה · מעשרות סיג לעושר · נדרים סיג לפרישות · סיג לחכמה שתיקה : יח הוא היה אומר · חביב אדם שנברא בצלם · חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם · שנאמר כי בצלם אלהים עשה את האדם : חביבין ישראל שנקראו בנים למקום · חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום · שנאמר בנים אתם לי״י אלהיכם : חביבין ישראל שנתן להם כלי חמדה · חבה יתרה נודעת להם שנתן להם כלי חמדה · שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם · תורתי אל תעזבו :

הכל

יז ר׳ עקיבא לעהרטע : לאכען אונד לייכטזיננינגעז בעטראגען געוועהנען דען מענשען צור אונצוכט · ער פפלעגטע אויך צו זאגען : מסורת 20), איזט איין צוין אום דאז געזעצבוך 21) · דאז צעהנטען איזט איין צוין אום דען רייכטהום 22) ; געלובדע זינד איין צוין אום דיא ענטהאלטזאמקייט 23) , איין צוין אום דיא ווייזהייט אבער איזט שווייגען ·

יח ער זאגטע פערנער : דער מענש איזט דעם עוויגען געוויס ליב , דען ער ערשוף איהן אין זיינעם עבענבילדע · נאך איינע גרעסרע ליבע אבר איזט עז , דאס גאטט עז איהם קונד געטהאן דאס ער איהן אין זיינען עבענבילדע ערשאפפען · דען זא הייסט עז : אין דעם עבענבילדע גאטטעז ערשוף ער איהן · ישראל זינד דעם עוויגען ליב , דען דער עוויגע נעננט זיא זיינע קינדער · דיא ליבע איזט דעזטא גרעסער , דא ערז איהנען קונד געטהאן , דאס ער זיא זא נעננט · דען זא הייסט עז : קינדער זייד איהר דעם עוויגען , אייערם גאטט ! ישראל זינד דעם עוויגען ליב , דען ער גאב איהנען איין קלײנאד 24) · דיזע ליבע איזט אום זא גרעסער , דא ער איהנען קונד געטהאן , דאס זיא דאז קלײנאד ערהאלטען האבען , דען עז הייסט : איך האבע אייך איינע גוטע לעהרע געגעבען , פערלאססט איין געזעץ ניכט ·

אללעז

20) דאז לעהרען אונד בעמערקען דער בוכשטאבען אונד ווערטער אין דער הייליגען שריפט ·
21) דאס עז ניכט פערפעלשט װערדען קאן ·
22) דיא מילדטהעטיגקייט מאכט ניכט ערמער , זאנדערן פילמעהר רייכער ·
23) געלובדע , זיך געוויסע דינגע צו ענטזאגען , פיהרען צור ענטהאלטזאמקייט ·
24) דאז געזעצבוך ·

כָּל שֶׁרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ · רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ · וְכָל שֶׁאֵין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ · אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הֵימֶנּוּ: יד רַבִּי דוֹסָא בֶּן הָרְכִּינַס אוֹמֵר שֵׁנָה שֶׁל שַׁחֲרִית · וְיַיִן שֶׁל צָהֳרַיִם · וְשִׂיחַת הַיְלָדִים · וִישִׁיבַת בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת שֶׁל עַמֵּי הָאָרֶץ · מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: טו רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר הַמְחַלֵּל אֶת הַקֳּדָשִׁים · וְהַמְבַזֶּה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת · וְהַמַּלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים וְהַמֵּפֵר בְּרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ · וְהַמְגַלֶּה פָנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כַהֲלָכָה · אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים · אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא: טז רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר הֱוֵה קַל לְרֹאשׁ · וְנוֹחַ לְתִשְׁחוֹרֶת · וֶהֱוֵה מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם

בשמחה

מענשען בעליבט איזט, איזט בייא גאטט בעליבט; ווער אבער בייא מענשען ניכט וואָהלגעליטטען איזט, איזט געוויס אויך גאָטט ניכט געפעלליג ·

יד ר' דוסא דער זאָהן דעס הרכינס זאגטע: דער מארגענשלאָף, דער וויין אין דער מיטטאגסשטונדע, דאס טענדעלן מיט קינדער, אונד דאס פערווײלען אין דען פערזאממלונגסהייזערן דער אונוויססענדען, ברינגען דען מענשען אויס דער וועלט ·

טו ר' אלעזר דער מודעיטע זאגטע: ווער דאס געהייליגטע ענטהייליגט 17), ווער פייערטאגע פעראכטעט, ווער זיינען נעכסטען עפפענטליך בעשעהמט, ווער דען בונד אונזרעס ערצפאטערס אברהם צערשטעהרט 18), ווער דאס געזעץ פארשריפטווידריג ערקלעהרט, האט קיינען אנטהייל אן דער צוקינפטיגען וועלט 19), ווען ער אויך דעס געזעצעס קונדיג איזט, אונד גוטע ווערקע אויסגעאיבט האט ·

טז ר' ישמעאל זאגטע: דעם גראָססען קאָמע איט דינסטפערטיגקייט נאָך; געגען דען יינגלינג זייא געפעלליג אונד געגען יעדער מאן פריינדליך ·

ר' עקיבא

17) דיא רעדע איזט פאָם אָפפער · 18) אונבעשניטטען בלייבט ·
19) ווען ער נעהמליך קיינע בוסע טהוט, אונד זיינע פעהלער ניכט בערייעט · איזט דיעזעס אבער געשעהען, זאגען דיא וויזען, ווערדען איהם זיינע פערגעהונגען פערציהען · איבערהויפט, הייסט עס, גיבט עס קיינע זינדע, פיר וועלכע מאן דורך וואהרע בוסע ניכט פערצייהונג ערהאלטען קאנן ·

אחד ממשנתו · מעלה עליו הכתוב כאלו מתחיב
בנפשו · שנאמר רק השמר לך ושמר נפשך מאד
פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך · יכול אפילו
תקפה עליו משנתו · תלמוד לומר ופן יסורו מלבבך
כל ימי חייך · הא אינו מתחיב בנפשו עד שישב
ויסירם מלבו : יא רבי חנינא בן דוסא אומר כל
שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקימת ·
וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו · אין חכמתו
מתקימת : יב הוא היה אומר · כל שמעשיו מרבין
מחכמתו חכמתו מתקימת · וכל שחכמתו מרבה
ממעשיו · אין חכמתו מתקימת : יג הוא היה אומר
כל

פאן ר' מאיר : ווען יעמאנד וואס פאן דער משנה פערגיסט 14) , דעם ווירד דיא שולד זיינעס פערדערבס צוגערעכנעט · דען עס הייסט : זא היטע דיך דען , אונד נים דיינע זעעלע וואהל אין אכט , דאס דוא דיא דינגע ניכט פערגעססעסט , דיא דיינע אויגען געזעהען האבען · דאס מאן אבער ניכט גלויבע , דאס דיס אויך אלסדען גילט , ווען איהם דיא משנה צו שווער איסט , ווארד דיעסעם אויסשפרוך נאך אנגעהענגט : אונד דאס זיא דיר דיין לעבלאנג ניכט אויס דעם הערצען קאממען · אלזא איסט ער ניכט עהער שטראפפעלליג , אלס ביס ער זיא מיט פארזאץ אויס זייגעם זיננע וועגשאפפען וויל ·

יא ר' חנינא דער זאהן דעס דוסא זאגטע : וועססען פורכט פאר דער זינדע זיי-
נער ווייזהייט פארהערגעהט , דעססען ווייזהייט בעשטעהט ;
אבער וועססען ווייזהייט דער פורכט פאר דער זינדע פארהערגעהט , דעססען
ווייזהייט האט קיינען בעשטאנד 15) .

יב ער זעצטע הינצו : וועססען האנדלונגען מעהר זינד אלס זיינע ווייזהייטסרעגעלן , דעססען ווייזהייט בעשטעהט ; וועססען ווייזהייטסרעגעלן אבער מעהר זינד , אלס זיינע האנדלונגען , דעססען ווייזהייט האט קיינען בעשטאנד 16).

יג פערנער זאגטע ער : ווער בייא
מענשען

14) משנה היסט דיא אינדליכע איבערליפערונג דער צערעמאניאל-געזעצע.

15) פורכט פאר דער זינדע הייסט , בעאבאכטונג דער פערבאטהע · דער זין איסט דיזער : עס איסט דעם מענשען נוטצליכער , פערטיגקייט צו האבען , זייגען בעגירדען צו ווידערשטעהען , אונד הערנאך פינדען , דאס עס אויך דיא פערנונפט ביליגט , אלס אומגעקעהרט .

16) האנדלונגען הייסען היר , אויסאיבונג דער געבאטהע · זיהע דיא פארהערגעהענדע אנמערקונג .

אפילו חמשה שנאמר ואגדתו על ארץ יסדה · ומנין אפילו שלשה שנאמר בקרב אלהים ישפט ומנין אפילו שנים · שנאמר אז נדברו יראי יי איש אל רעהו ויקשב יי וישמע · ומנין אפילו אחד · שנאמר בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך : ח רבי אלעזר איש ברתותא אומר · תן לו משלו · שאתה ושלך שלו · וכן בדוד הוא אומר כי ממך הכל ומידך נתנו לך : ט רבי יעקב אומר · המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו · ואומר מה נאה אילן זה מה נאה ניר זה · מעלה עליו הכתוב כאלו מתחיב בנפשו : י רבי דוסתאי בר ינאי משום רבי מאיר אומר · כל השוכח דבר

אחד

דאַ איין געטטליכער געאיינדע 9) · אויך גילט דאַז פֿאָן פֿינפֿען · דען עז הייסט : ער האַט זיינע בונד 10) אויף ערדען פֿעזט געגרינדעט · אויך פֿאָן דרייען הייסט עז : איטטען אונטער געטטליכען ריכטערן 11) ריכטעט גאָטט · אונד פֿאָן צווייען הייסט עז : דיא גאָטטעזפֿירכטיגען אונטעררעדען זיך יעדער איט זיינעם נעכזטען , אונד דער עוויגע פֿערניאמט : יאַ זעלבזט פֿאָן איינעם הייסט עז : אַן אללען אָרטען וואָ איין נאַמע גענעננט ווירד , וויל איך צו דיר קאָממען , אונד דיך זעגנען .

ח ר' אלעזר איין מאַן אויז ברתותא זאַגטע : גיב איהם 12) פֿאָן דעם דייניגען דענן דוא אונד דאַז דייניגע געהערט איהם . זאָ זאַגטע אויך דוד 13) : פֿאָן דיר קאָממט אַללעז הער , אונד פֿאָן דיינער האַנד האַבען וויר דירז געגעבען ·

ט ר' יעקב לעהרטע : ווער אויף רייזען , אונד עבען איט לערנענדעז געזעלזבעגריפֿ־ פֿען איזט , אַבער אויפֿהערט אונד זאַגט , וויא שען איזט דיזער בוים ! וויא שען דיס געאַקקערטע פֿעלד ! איזט גלייכזאַם שולד אַן דען אונטערגאַנג זיינער זעעלע ·

י ר' דוסדאי איין זאָהן פֿאָן ר' ינאי זאַגטע איס נאַמען

פֿאָן

9) יעדע געאיינדע בעשטעהעט ווענינגזטענז אויז צעהען פערזאָנען ·
10) איין בונד בעשטעהעט ווענינגזטענז אויז פֿינפֿע ·
11) יעדעז געריכט בעשטעהעט ווענינגזטענז אויז דרייען ·
12) דעם עוויגען ·
13) אַלז ער זיינעם זאָהן שלמה דיא מאַטעריאַליען צום בוי דעז טעמפעלז איבערגאַב ·

שנאמר כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום ·
אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד · ואמרו עליו
דברי תורה · כאלו אכלו משלחנו של מקום · שנאמר
וידבר אלי זה השלחן אשר לפני יי : ה רבי חנינא
בן חכינאי אומר · הנעור בלילה · והמהלך בדרך
יחידי · ומפנה לבו לבטלה · הרי זה מתחייב בנפשו :
ו רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול
תורה · מעבירין ממנו עול מלכות · ועול דרך ארץ ·
וכל הפורק ממנו עול תורה · נותנין עליו עול מלכות ·
ועול דרך ארץ : ז רבי חלפתא בן דוסא איש כפר
חנניא אומר · עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה
שרויה ביניהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל · ומנין
אפילו

טענאָפפער 5) געגעזזען העטטען · זאָ איהנען הייסט עז : דען זאָלטע איהרע טישע
זינד פאָלל דעז אונשטייענז ווירדיגען אונפלאַטהעז, זיא זינד אָהנע גאָטט 6) · אַבער ווען
דרייא פאָן איינעם טישע עזזען, אונד זיך מיט דעם געזעצע בעשעפטיגען, איזט עז
אַלז ווען זיא פאָם טישע דעז עוויגען עזזען · זאָ איהנען הייסט עז : אונד ער שפראַך
צו מיר : דיס איזט איין טיש פאָר גאָטט ·

ח ר' חנינא דער זאָהן חכינאי'ז זאָגטע : ווער בייא נאַכט ערוואַכט איזט, אָדער
אַללעין אויף רייזען, אונד דענקט אַן ניכטז אַלז אייטעלן דינגען, איזט זעלבזט שולד
אַן זיינעם אונטערגאַנג ·

ו ר' חנינא דער זאָהן הקנה'ז זאָגטע : ווער דיא לאַזט דעז געזעצעז איבער·
נימט 7), ווירד פאָן דער לאַזט דער אָבריגקייט 8) אונד דער וועלט·
געשעפטע בעפרייעט · ווער אַבער יענע לאַזט אַבווירפט, אום דעסטאָ שווערער
דיא לאַזט דער אָבריגקייט אונד דער וועלטגעשעפטע טראַגען ·

ז ר' חלפתא דער זאָהן דעז דוסא, איינער אויז כפר חנניא, זאָגטע : ווען
צעהן מענשען זיך מיט דעם וואָרטע דעז געזעצעז בעשעפטיגען,
איזט איהנען דיא גאָטטהייט געגענווערטיג · דען עז הייסט : דיא גאָטטהייט שטעהט
דא

5) היידנישע געטצענמאַהלער ·
6) איגענטליך אָהנע אָרט (מקום) · זיהע אָבען אַבשניטט (ב) משנה ט"ו
אַנמערקונג 5ב) · 7) ווער זיך גאַנץ דער געלעהרזאַמקייט ווידמעט ·
8) אַבגאַבען :

הוה מתפלל בשלומה של מלכות · שאלמלא
מוראה · איש את רעהו חיים בלעו : ג רבי חנינא בן
תרדיון אומר שנים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה
הרי זה מושב לצים · שנאמר ובמושב לצים לא ישב ·
אבל שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה שכינה
שרויה ביניהם · שנאמר אז נדברו יראי יי איש אל
רעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי
יי ולחשבי שמו · אין לי אלא שנים · מנין אפילו אחד
שיושב ועוסק בתורה שהקדוש ברוך הוא קובע לו
שכר שנאמר ישב בדד וידם כי נטל עליו : ד רבי
שמעון אומר · שלשה שאכלו על שלחן אחד · ולא
אמרו עליו דברי תורה · כאלו אכלו מזבחי מתים ·

שנאמר

בעטע פיר דאס וואָהל דער לאנדעסאָבריגקייט · דען אָהנע עהרפורכט פאָר דיזער, ווירדע איינער דען אנדערן לעבענדיג פערשלינגען 3) ·

ג ר' חנינא דער זאָהן תרדיון'ז זאגטע: ווען צווייא מיטאיינאנדער זיטצען, אונד זיך ניכט פאָן דען לעהרען דעס געזעטצעס אונטערהאַלטען, איזט עס איין זיץ דער שפעטטער, פאָן דענען עס הייסט: הייל דעם! דער ניכט זיטצט, וואָ שפעטטער זיטצען. אבער ווען צווייא זיטצען אונד זיך פאָן דען לעהרען דעס געזעטצעס אונטערהאַלטען, דיזען איזט דער אַבגלאַנץ דער גאָטטהייט געגענווערטיג. וואָ הייסט עס אין דער היילינגען שריפט: דיא גאָטטעספירכטיגען אונטעררעדען זיך יעדער מיט זיינעם נעכסטען, אונד דער עוויגע פערניממט, אונד שרייבט עס איין אין דאס בוך דעס געדעכטניססעס, וועלכעס דען גאָטטעספירכטיגען אונד דענען, דיא זיינעס נאמענס געדענקען, בעשטיממט איזט. היער איזט דיא רעדע פאָן צווייען. וואָהער ערווייזע איך אבער, דאס אויך דעיעניגען, דער אַלליין זיטצט, אונד זיך מיט ערפאָרשונג דעס געזעטצעס בעשעפטיגעט, עוויגער לאָהן בעשיעדען זייא? אויס פאָלגענדעם אויסשפרוכע: זיטצט ער אַלליין אונד רוהיג, זיין לאָהן איזט געוואָרבען 4) ·

ד ר' שמעון זאגטע: ווען דרייא צוזאממען עססען, אונד אונטערהאַלטען זיך ניכט דאַבייא פאָם וואָרט דעס געזעטצעס, איזט עס אַלז ווען זיא פאָן טאָדטען·

אבשטערבען דעס האָהענפריעסטערס גמאיינגאָך דעססען שטעללע ערהיעלט·

3) ווערע בעשטענדיג צוויסט אונד אונרוהע ·

4) איין אנטהייל מיזט איהם גנוגם ·

עֲצֵלִים · וְהַשָּׂכָר הַרְבֵּה · וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק׃ כג הוּא
הָיָה אוֹמֵר לֹא עָלֶיךָ הַמְּלָאכָה לִגְמוֹר · וְלֹא אַתָּה בֶּן
חוֹרִין לְהִבָּטֵל מִמֶּנָּה · אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה · נוֹתְנִין
לְךָ שָׂכָר הַרְבֵּה · וְנֶאֱמָן הוּא בַּעַל מְלַאכְתְּךָ שֶׁיְּשַׁלֶּם
לְךָ שְׂכַר פְּעֻלָּתֶךָ · וְדַע שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָן שֶׁל צַדִּיקִים
לֶעָתִיד לָבֹא׃ רבי חנניא וכו׳

פרק שלישי

א עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר · הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלשָׁה
דְבָרִים וְאֵין אַתָּה בָא לִידֵי עֲבֵרָה ·
דַּע מֵאַיִן בָּאתָ · וּלְאָן אַתָּה הוֹלֵךְ · וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עָתִיד
לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן · מֵאַיִן בָּאתָ · מִטִּפָּה סְרוּחָה · וּלְאָן
אַתָּה הוֹלֵךְ · לִמְקוֹם עָפָר רִמָּה וְתוֹלֵעָה · וְלִפְנֵי מִי
אַתָּה עָתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא׃ ב רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר

הוה

פֿאַטער טרייבט מיט ערנזט אָן·

כג ער פֿלעגטע הינצו: עס ליעגט דיר ניכט אויף, דיא גאַנצע אַרבייט צו פֿאָללענדען, אַבער דוא ביזט אויך ניכט זאָ פֿרייא, דאַס דוא דיך איהרער גאַר ניכט אונטערציהען דירפֿטעזט· האַזט דוא פֿיעל געלערנט, זאָ ווירד דיין לאָהן גראָס זיין· דיין מייזטער ווירד דיר דיינען פֿערדינטען לאָהן ניכט פֿאָרענטהאַלטען· אויך מערקע דיר, דיא בעלאָהנונג דער גערעכטען איזט ערזט אין דער צוקינפֿטיגען וועלט·

דריטטער אבשניטט.

א עקביא דער זאָהן מהללאל׳ז זאַגטע: בעטראַכטע דרייא דינגע, זאָ פֿעללזט דוא ניכט אין זינדען׳. וואָהער דוא קאָממזט 1), וואָהין דוא געהעזט, אונד פֿאָר וועם דוא דערַיינזט ווירזט רעכענשאַפֿט געבען מיזזען. דוא ענטשטעהעזט פֿאָן איינעם פֿערשטינקענדען טראָפֿפֿען; דוא געהעזט נאָך איינעם אָרט, וואָ ערדע, ווירמער אונד מאָטטען זינד; אונד מוזט דערַיינזט דעם קעניג אַללער קעניגע, דעם היילִיגען, געלאָבט זייא ער! רעכענשאַפֿט געבען·

ב ר׳ חנינא, דער סגן 2) דער פריזטער, זאַגטע: בעטע

1) דיינע ענטשטעהונג· 2) דער צווייטע אים פריזטערראַנגע, דער נאָך דעם

אומר יהי ממון חברך חביב עליך כשלך · והתקן
עצמך ללמוד תורה · שאינה ירשה לך · וכל מעשיך
יהיו לשם שמים : יט רבי שמעון אומר הוה זהיר
בקריאת שמע · ובתפלה · וכשאתה מתפלל אל תעש
תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ·
שנאמר כי חנון ורחום הוא ארך אפים ורב חסד ונחם
על הרעה · ואל תהי רשע בפני עצמך : כ רבי אלעזר
אומר הוה שקוד ללמוד תורה · ודע מה שתשיב
לאפיקורוס · ודע לפני מי אתה עמל · ומי הוא בעל
מלאכתך שישלם לך שכר פעלתך : כא רבי טרפון
אומר היום קצר · והמלאכה מרבה · והפועלים

עצלים

יח ר' יוסי זאגטע : לאס דיר דיינעז נעכזטען פערמעגען זא טהייער זיין , אלז דיין אייגענעז ; ווילזט דוא קענטניזזע ערווערבען , זא ברייטע דיך דאצו פאר , דען דורך ערבטהייל ערלאנגט מאן זיא ניכט ; אונד טהוע אללע דיינע האנדלונגען אים נאמען דעז היממעלז ·

יט ר' שמעון זאגטע : זיי וואהל אכטזאם אויף קריאת שמע אונד תפלה 29), אונד ווען דוא בעטעזט , זא זעהע עז ניכט אלז איינע בעשטימטע ארבייט אן 30) , זאנדערן עז זייא , איין הערצליכעז פלעהען אום בארמהערציגקייט אונד גנאדע פאר גאטט , געלאבט זייא ער ! דען עז הייסט פאן איהם : ער איזט גנעדיג אונד בארמהערציג , לאנגמיטהיג אונד פאן גראססער גיטע , אונד בעדענקט זיך דעז בעזען · — אויך האלטע דיך זעלבזט פיר קיינען גאטטלאזען מענשען 31) ·

כ ר' אלעזר זאגטע : זוכע פערטיגקייט אין זאלכען קענטניזזען צו ערלאנגען , וואמיט דוא דען גאטטעזלייגנער ווידערלעגען קאנזט : בעדענקע וועזזען זאכע דוא פערטהיידיגעזט 32) , אונד דאס דיר דיין מייזטער געוויס דען לאהן ניכט פארענטהאלטען ווירד ·

כא ר' טרפון פפלעגטע צו זאגען : קורץ איזט דער טאג 33) , דער ארבייט 34) פיעל , דיא ארבייטער טרעגע , דער לאהן גראס , אונד דער הויז-

פאטער

29) דיא געבעטע , וואריין ווir דיא איינהייט גאטטעז אונד זיינע פערעהרונג אנערקעננען : 30) דיא מאן גערנע לאז זיין וויל · 31) זא דאס דוא דיינע בעזזערונג פערצווייפעלזט , אונד אימער טיפער אינ'ז לאזטער פערזינקעזט · 32) נעהמליך דאס געזעץ גאטטעז · 33) דאז לעבען · 34) וואס דער מענש צו זיינער פאללקאממונג צו טהון האט ·

שֶׁנֶּאֱמַר לֹוֶה רָשָׁע וְלֹא יְשַׁלֵּם וְצַדִּיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן׃ רַבִּי
אֶלְעָזָר אוֹמֵר לֵב רָע׃ אָמַר לָהֶם רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי
אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מִדִּבְרֵיכֶם׃ שֶׁבִּכְלַל דְּבָרָיו דִּבְרֵיכֶם׃
טו הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים׃ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יְהִי
כְבוֹד חֲבֵרְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלָּךְ׃ וְאַל תְּהִי נוֹחַ לִכְעוֹס׃
וְשׁוּב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ׃ וֶהֱוֵה מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד
אוּרָן שֶׁל חֲכָמִים׃ וֶהֱוֵה זָהִיר בְּגַחַלְתָּן שֶׁלֹּא תִכָּוֶה׃
שֶׁנְּשִׁיכָתָן נְשִׁיכַת שׁוּעָל׃ וַעֲקִיצָתָן עֲקִיצַת עַקְרָב׃
וּלְחִישָׁתָן לְחִישַׁת שָׂרָף׃ וְכָל דִּבְרֵיהֶם כְּגַחֲלֵי אֵשׁ׃ יז
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר עַיִן הָרָעָה וְיֵצֶר הָרָע וְשִׂנְאַת
הַבְּרִיּוֹת׃ מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם׃ יח רַבִּי יוֹסֵי
אומר

זאגט זייא ער! דאס הייסט עז אויך: דער בעזהאפטע לעהנט אונד צאהלט ניכט,
אבער דער גערעכטע איזט מילדטהעטיג אונד גיעבט. ר׳ אלעזר זאגטע, איין
בעזעז הערץ. דא זאגטע דער לעהרער אבראהאם, ר׳ אליעזר בן ערך׳ז אויז-
שפרוך געבע איך דען פאָרצוג, דען ער פאסט אללע יענע שטיקקע אין זיך.
טז יעדער פאָן דיזען שילערן פיהרטע דרייא שפריכע אים מונדע. ר׳ אליעזר:
לאס דיר דיינעז נעבזטען עהרע זא ווערטה זיין, אלז דיינע אייגנע, דאן גערעטהעזט
דוא ניכט לייכט אין צארן. 26) בעזזרע דיך איינען טאג פאָר דיינעם טאָדע 27).
ווערמע דיך אן דעם פייער דער ווייזען, היטע דיך אבער, דאס דוא דען גליהענ-
דען קאהלען ניכט צו נאהע קאממסט אונד דיך בעשעדיגזט 28). דען איהר ביס איזט
וויא דער ביס איינעז פוקזעז, איהר שטיך גלייך דעם שטיכע איינעז שקארפיאָהנז,
איהר ליזפעלן גלייך דעם ליזפעלן איינער פייעריגען שלאנגע, אונד אללע איהרע
ווארטע זינד וויא פייעריגע קאהלען.
יז ר׳ יהושע זאגטע: נייד, אונגעצעהמטע בעגירדען, אונד מענשענהאס
בריגגען דען מענשען אויז דער וועלט. ר׳ יוסי

מקום (אָרט) בעצייכנעט, וויא ער אללגעגענווערטיג איזט.
26) אין העפטיגע אויזדריקקע. 27) אונד דא דיזער ניכט צו בעשטיממען
זא איזט קיין אנדערער ראטה אלז גלייך אנצופאנגען.
28) דער זין איזט דיזער: ווען דיך דיא ווייזען איהרעז אומגאנגעז ווירדיגען, זא זייא
איהנען ניכט איבערלעזטיג, אונד טהוע אויך ניכט שטאָלץ דאראויף. זאנדערן
האלטע דיך אין דען געהעריגען שראנקען דער עהרערביטונג געגען זיא, דאן
קאן דיר איהר אומגאנג נוצען בריגגען. זא ווערמט דאז פייער אין איינער געוויזזען
ענטפערנונג, אונד ברענט בייא הייער אננעהערונג נעהע.

חכמי ישראל בכף מאזנים · ואליעזר בן הורקנוס אף עמהם ואלעזר בן ערך בכף שניה מכריע את כלם: יד אמר להם צאו וראו איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם · רבי אליעזר אומר עין טובה · רבי יהושע אומר חבר טוב · רבי יוסי אומר שכן טוב · רבי שמעון אומר הרואה את הנולד · רבי אלעזר אומר לב טוב · אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם · שבכלל דבריו דבריכם: טו אמר להם צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם · רבי אליעזר אומר עין רעה · רבי יהושע אומר חבר רע · רבי יוסי אומר שכן רע · רבי שמעון אומר הלוה ואינו משלם · אחד הלוה מן האדם · כלוה מן המקום ·

שנא׳ ר

ווען אללע ווייזען אויס ישראל אין איינער וואגשאלע ליגן, יא זעלבסט ר' אליעזר דער זאהן דעס הורקנוס ביי איהנען, אונד ר' אלעזר דער זאהן דעס ערך ליגט אללין אין דער אנדערן, זא וויגט ער אללע אויף ·

יד איינסט זאגטע ער צו איהנען: וואהלאן! זאגט איר, וועלכעס איסט דער רעכטע וועג פֿאן וועלכעם זיך דער מענש האלטען זאלל 20) ? ר' אליעזר זאגטע, איין פֿריינד־ליכעס אויגע 21) · ר' יהושע זאגטע, איין וואהרער פֿריינד · ר' יוסי זאגטע איין גוטער נאכבאר · ר' שמעון זאגטע, פֿאָרהער בעדענקען וואס דיא פֿאלגען זיין ווערדען · ר' אלעזר זאגטע, איין בידערעס אונד ווייזעס הערץ · דא זאגטע דער לעה־רער צו איהנען, איך וועהלע ר' אלעזר בן ערך'ס אויסשפרוך, דען ער בעגרייפֿט אללע יענע שטיקקע אין זיך ·

טו פֿראגטע ער זיא אויך איינסט: וואהלאן! זאגט איר, וועלכעס איסט דער בעזע וועג, פֿאן וועלכעם זיך דער מענש צו ענטפֿערנען האט 22) ? ר' אליעזר זאגטע, איין בעזעס אויג 23) · ר' יהושע זאגטע, איין פֿאלשער פֿריינד : ר' יוסי זאגטע, איין בעזער נאכבאר · ר' שמעון זאגטע, ווער בארגט אונד ניכט בעצאהלט 24) · דען עס איסט פֿעלליג גלייך, ווער פֿאן מענשען לעהנט, לעהנט פֿאן גאטט 25), גע־זאגט.

20) וואס וויררד פֿאָרציגליך ערפֿאָדערט אום גליקליך צו לעבען? 21) גענינגזאמ־קייט אהנע נייד · 22) וואס איסט דער הייסליכען גליקזעליגקייט אם הינדערליכסטען? 23) מיסגונסט · 24 אונדאנקבארקייט ·

25) דאס געטטליכע וועסען וויררד אין דיא שפראכע דעס תלמוד אפֿט בלאס דורך

י רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי קִבֵּל מֵהִלֵּל וּמִשַּׁמַּאי הוּא הָיָה
אוֹמֵר · אִם לָמַדְתָּ תּוֹרָה הַרְבֵּה · אַל תַּחֲזִיק טוֹבָה
לְעַצְמְךָ כִּי לְכָךְ נוֹצָרְתָּ : יא חֲמִשָּׁה תַלְמִידִים הָיוּ
לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְאֵלּוּ הֵן · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן
הוֹרְקְנוֹס · וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא · וְרַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן ·
וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל · וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ : הוּא
הָיָה מוֹנֶה שִׁבְחָם · רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס בּוֹר סוּד
שֶׁאֵינוֹ מְאַבֵּד טִפָּה · רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא אַשְׁרֵי
יוֹלַדְתּוֹ · רַבִּי יוֹסֵי הַכֹּהֵן חָסִיד · רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נְתַנְאֵל
יְרֵא חֵטְא · וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר :
יב הוּא הָיָה אוֹמֵר · אִם יִהְיוּ כָּל חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף
מֹאזְנַיִם · וֶאֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקְנוֹס בְּכַף שְׁנִיָּה · מַכְרִיעַ
אֶת כֻּלָּם : יג אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ · אִם יִהְיוּ כָּל

חכמי

י דער לעהרער יוחנן, דער זאהן זכי'ז, דער פאן הלל אונד שמאי דיא איבערליפרונג עמפפינג, פפלעגטע צו זאגען: האזט דוא פיעל געלערנט, זא בילדע דיר דרויף ניכטז איין; דען דאצו ווארד איזט דיינע בעשטיממונג ·

יא דיזער לעהרער הטטע פינף שילער · נעהמליך: ר' אליעזר דען זאהן דעז הורקנוס, ר' יהושע דען זאהן דעז חנניה, ר' יוסי אויז דעם פריזטערשטאממע, ר' שמעון דען זאהן נתנאל'ז, אונד ר' אלעזר דען זאהן דעז ערך, וועלכען ער פאלגענדעז לאב ביילעגטע · אליעזר דער זאהן דעז הורקנוס, זאגטע ער, איזט וויא איין מיט קאלך בעשלאגענער בארנען, דער קיינען טראפפען פערליהרט · 17) ר' יהושע! היל דער מוטטער דיא איהן געבאהר, ר' יוסי דער פריזטער, איזט איין פראממער אמן. ר' שמעון דער זאהן נתנאל'ז פירכטעט זינדע · ר' אלעזר דער זאהן דעז ערך גלייכט איינער איממער פערגרעסערנדען קוועללע 18) ·

יב ער פפלעגטע אויך צו זאגען: ווען אללע ווייזען אויז ישראל אין איינער וואגשאלע לעגען, אונד אליעזר דער זאהן דעז הורקנוס ליגט אין דער אנדערן, זא וויגט ער זיא אללע אויף 19) ·

יג אבא שאול טרוג דיזען אויזשפרוך אנדערז פאר: ווען

17) גראססע געדעכטניס · פעהיגקייט ·
18) גראסע לעהרפעהיגקייט מיט שארפזין פערבונדען ·
19) ער איבערטריפט זיא אן פעהיגקייטען ·

יְרֵא חֵטְא וְלֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד · וְלֹא הַבַּיְשָׁן לָמֵד · וְלֹא הַקַּפְּדָן מְלַמֵּד · וְלֹא כָל הַמַּרְבֶּה בִסְחוֹרָה מַחְכִּים וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים הִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת אִישׁ :

ח אַף הוּא רָאָה גֻלְגֹּלֶת אַחַת שֶׁצָּפָה עַל פְּנֵי הַמָּיִם · אָמַר לָהּ עַל דַּאֲטֵפְתְּ אַטְפוּךְ · וְסוֹף מְטִיפַיִךְ יְטוּפוּן : הוּא הָיָה אוֹמֵר · מַרְבֶּה בָשָׂר מַרְבֶּה רִמָּה · מַרְבֶּה נְכָסִים · מַרְבֶּה דְאָגָה · מַרְבֶּה נָשִׁים מַרְבֶּה כְשָׁפִים מַרְבֶּה שְׁפָחוֹת מַרְבֶּה זִמָּה · מַרְבֶּה עֲבָדִים מַרְבֶּה גָזֵל · מַרְבֶּה תוֹרָה מַרְבֶּה חַיִּים · מַרְבֶּה יְשִׁיבָה מַרְבֶּה חָכְמָה · מַרְבֶּה עֵצָה מַרְבֶּה תְבוּנָה · מַרְבֶּה צְדָקָה מַרְבֶּה שָׁלוֹם · קָנָה שֵׁם טוֹב קָנָה לְעַצְמוֹ · קָנָה לוֹ דִבְרֵי תוֹרָה · קָנָה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא :

רבן

קיינע זינדע שייען; דער אונאויפגעקלערטע קאן קיינע וואהרע פרעמאיגקייט בעזיצען; דער שיכטערנע אונד פערשעאמטע טויגט ניכט צום שילער, אונד דער אויפפאהרענדע ניכט צום לעהרער· דער זיך איינציג אונד אללײן דעם האנדעל ווידמעט, ווירד ניכט ווייזע ווערדען· יעמעהר עז אן דיינעם ארטע אן מעננערן פעהלט 14), דעזטא מעהר ריננע דארנאך איין מאן צו ווערדען·

ח) עבען דערזעלבע, אלז ער איין הירנשעדעל אויף דעם וואססער שוויממען זאה, זאגטע ער צו דעמזעלבען: ווייל דוא ערטרענקט האסט, וואורדעזט דוא ווידער פאן אנדערן ערטרענקט, אונד דיזע ווערדען אויך איהרעם שיקזאלע ניכט ענטגעהן 15)·

ט) ער פפלעגטע אויך צו זאגען 16): יעמעהר פלייש, יעמעהר ווירמער· יעמעהר גיטער, יעמעהר זארגען· יעמעהר וויבער, יעמעהר אבערגלויבען· יעמעהר סקלאוויננען, יעמעהר אונצוכט· יעמעהר קנעכטע, יעמעהר דיבשטאהל· אבער יעמעהר קעננטניססע, יע גליקליכער לעבען· יעמעהר האהעשולען, יעמעהר ווייזהייט· יעמעהר ראטה איינהאלען, יע ווייזער האנדעלן· יעמעהר גערעכטיגקייט, יעמעהר איינטראכט· ווער גוטען נאמען ערווירבט, ערווירבט זיך פערדיענזט; ווער קעננטניססע זיך אנשאפפט, ערווירבט זיך אויך גליקזעליגקייט אין דעם צוקינפטיגען לעבען·

דער

14) דיא גייזט אונד הערץ בעזיצען·
15) מיט דעם אמאזע, מיט וועלכעם דוא מיססעסט; ווירסט דוא ווידער געמעססען ווערדען·
16) אויף דען גראבען זיננליכען מענשען·

ברשות · שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך עצמן
נראין כאוהבין בשעת הנאתן · ואין עומדין לו לאדם
בשעת דחקו : . הוא היה אומר · עשה רצונו
כרצונך · כדי שיעשה רצונך כרצונו · בטל רצונך
מפני רצונו · כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך :
י הלל אומר אל תפרוש מן הצבור · ואל תאמין
בעצמך עד יום מותך · ואל תדין את חברך עד
שתגיע למקומו · ואל תאמר דבר שאי אפשר
לשמוע שסופו להשמע · ואל תאמר לכשאפנה
אשנה שמא לא תפנה : י הוא היה אומר אין בור

ירא

ד זייד פֿארזיכטיג מיט דעם אומגאנג מיט גראָססען · זיא פֿלעגען דעם מענשען נור אויז אייגננוטץ דען צוטריט צו פֿערגעננען ; שיינען פֿריינדשאפֿטליך געזיננט , ווען עז איהנען פֿאָרטהיילט , אונד שטעהן נימאהלז אין דער נאָטה בייא .

ה ער פֿלעגטע אויך צו זאגען : ערפֿיללע זיינען ווילען 8) אלז ווערע עז דיין ווילע , דאן ווירד ער אויך געפֿעלליג דיין דיינען ווילען צו ערפֿיללען . העממע קיינען ווילען ווידער זיינען ווילען : זא ווערדען אויך פֿרעמדע קיינען ווילען , ווידער דיינען ווילען האבען דירפֿען 9) ·

ו הלל לעהרטע : זאנדרע דיך ניט פֿאָן דער געמיינדע אב · טרויע דיר ניכטז צו , ביז אן דען טאג דיינעז טאָדעז 10) · ריכטע דיינען נעבענמענשען ניכט 11) ביז דו אין זיינע שטעללע געקאממען 12) · זאגע אויך ניכט איין דינגע דיא דא אונפֿערשטענדליך פֿאָרטרעגט , אמן ווירדע זיא מאן ענדע דאך פֿערשטעהען , אָדער איך ווערדע איך , ווען איך לייט האבע , דייטליכער ערקלעהרען ; דען פֿיעלייכט פֿעהלט עז דיר דאן אן מוזע ·

ז פֿערנער זאגטע דער זעלבע : דער אונגעזיטטעטע ראָהע מענש 13) ווירד קיינע

8) געזעטצעז ווללען · 9) פֿרעמדע הייסען היר פֿיינדע ·

10) זאגע ניכט : דיזע טוגענד האבע איך בערייטז געאיבט , דיזע לייטענשאפֿט שאן בעזיגט · וואז מיזט עז אונגליק , דאז איך דיזע טוגענד פֿערלאהרע ? וואז קאן איך אין דיזע לייטענשאפֿט צוריקפֿאללען ? טרויע דיר ניכטז צו · זאנדערן זייא בעשטענדיג אויפֿמערקזאם אויף דיך ·

11) ווען ער אין פֿעהלער פֿערפֿעללט · 12) אונד בעשטאנדען האט ·

13) בור הייסט איין מענש אהנע זיטטען אונד אהנע פֿערשטאנד · עם הארץ דער וואהר זיטטען אבער קיינע קענטניססע בעזיצט ·

כנגד הפסדה · הסתכל בשלשה דברים ואין אתה
בא לידי עברה · דע מה למעלה ממך · עין רואה ·
ואזן שומעת · וכל מעשיך בספר נכתבים : ב רבן
גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר · יפה
תלמוד תורה עם דרך ארץ · שיגיעת שניהם
משכחת עון · וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה
בטלה וגוררת עון : ג וכל העוסקים עם הצבור · יהיו
עוסקים עמהם לשם שמים · שזכות אבותם
מסיעתם · וצדקתם עומדת לעד · ואתם מעלה אני
עליכם שכר הרבה כאלו עשיתם : ד הוו זהירין

ברשות

געגען איהרען שאַדען 2) · זייא אויפמערקזאַם אויף דרייא דינגע, אונד דוא קאַננסט נימאַלס אין איבערטרעטונג · ערקעננע וואַס איבער דיר איזט ! איין אַללזעהענדעס אויגע, איין אַללהערענדעס אָהר ; אונד דאַס אַללע דיינע האַנדלונגען אין איינען בוך איינגעשריבען ווערדען 3) ·

ב דער לעהרער גמליאל, דעס פֿאָרגעדאַכטען זאָהן, פֿפֿלעגטע צו זאַגען: עס איזט לעבליך, דאַס ערלערנען דעס געזעטצעס מיט וועלטגעשעפֿטען 4) צו פֿערבינדען. דען דיא בעשעפֿטיגונג מיט ביידען מאַכט, דאַס מאַן דאַס אויסשווייפֿען פֿערגיסט. אַבער בלאָסעס שטודירען אים געזעטץ, אָהנע ווייטערעס געשעפֿט, מוס ענדליך אויפֿהערען אונד בריגנט זינדע צו וועגע 5) ·

ג דיאיעניגע, דיא זיך מיט אַנגעלעגענהייטען דער געמיינדע בעשעפֿטיגען, מיסען בעשטענדיג דיא פֿפֿליכט האַבען, זיא אים נאַמען דעס הימעלס צו פֿערוואַלטען 6) · דאַס פֿערדיענסט איהרער פֿאָרעלטערן ווירד זיא אין איהרער אַרבייט אונטערשטיטצען, אונד איהרע וואָהלטהאַטען דויערן עוויג · אויך ווערדע איך 7) אייך (פֿיר דיא גוטע אַבזיכט) זאָ בעלאָהנען, אַלס ווען איהר ווירקליך האַנדלונגען אויסגעאיבט העטטעט ·

זייד

2) דיא שטראַפֿע, דיא דיינער וואַרטעט ·

3) דאַס הייסט: דוא ווירסט פֿאָן אַללעם רעכענשאַפֿט געבען מיסען ·

4) האַנדעל אונד וואַנדעל, קינסטע אונד האַנדווערקע ·

5) דאַ ער זיך ניכט פֿיר זיינען אונטערהאַלט זאָרגעט, זאָ ליגט ער זיינען נעבענמענשען צור לאַסט, אונד בריכט זיא. (רמב"ם אין זיינעם קאָממענטאַר איבער דיא שפריכע דער פֿעטער) ·

6) דורך קיינע נעבענאַבזיכטען דאַס וואָהל דער געמיינדע פֿערנאַכלעסזיגען, אָדער דאָדורך גאַר איהרען אייגנען נוטצען אויף יענער אונקאָסטען בעפֿערדיגען ·

7) גאָטט ווירד רעדענד איינגעפֿיהרט ·

פרק ראשון

שמעון בן גמליאל אומר על שלשה דברים העולם קים · על האמת ועל הדין · ועל השלום · שנאמר אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם :

רבי חנניה בן עקשיא אומר · רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר יי חפץ למען צדקו · יגדיל תורה ויאדיר :

פרק שני

א רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם · כל שהיא תפארת לעשיה · ותפארת לו מן האדם · והוה זהיר במצוה קלה כבחמורה · שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות · והוה מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה

כנגד

יח דער לעהרער שמעון , גמליאל'ז זאָהן 25) , פפלעגטע צו זאַגען: דורך דרייא דינגע בעשטעהט דיא וועלט 26) · דורך דאַז געריכט 27) , דורך דיא וואַהרהייט, אונד דורך איינטראַכט · זאָ הייסט עז אויך: וואַהרהייט , רעכט , אונד פֿרידע , ריכטעט אין אייערן טהאָרען ·

ר' הנניא דער זאָהן עקשיא'ז זאַגטע : דער עוויגע וואָללטע ישראל בע-גליקזעלליגען , דאַרום גאַב ער איהנען פֿילע געזעצע אונד פֿאָר-שריפֿטען ; ווי עז הייסט : דער עוויגע פֿאַנד וואָהלגעפֿאַללען אַן איהנען , וועגען זיינער גערעכטיגקייט , דאַרום מאַכטע ער זיין געזעץ גראָס אונד הערליך ·

צווייטער אבשניטט ·

רבי זאַגטע : וועלכעז איזט דער רעכטע וועג , דענזיך דער מענש ערוועהלען זאָלל ? דעניעניגען דער איהם אין זיינען אייגנען אויגען ערהעבט , אונד דער איהם אויך ביים זיינען נעבענמענשען עהרע ברינגט · בעאָבאַכטע איין גערינגעז געזעץ זאָ גענויא ווי איין שווערעז , דען דוא קעננזט דיא בעלאָהנונג ניכט , דיא אויף איהרע בעאָבאַכטונג געזעצט איזט : בערעכנע אַבער דען פֿערלוזט , דען דוא ביים דער אויזאיבונג איינעז געזעצעז עטוואַ ליידעזט , געגען איהרען לאָהן 1) ; ווי אויך דען פֿאָרטהייל , דען דוא דורך איבערטרעטונג איינעז געזעצעז עטוואַ געניסעזט , גע-

גען

25) איין ענקעל דעז פֿאָרגערמאַכטען שמעון , אונד פֿאַטער דעז ר' יהודה הנשיא , דער פֿערפֿאַססער דער משנה וואַר , אונד געוועהנליך נור רבי הייסט ·

26) ווירד דיא מענשליכע געזעללשאַפֿט ערהאַלטען ·

27) געהעריגע רעכטספֿלעגע ·

1) דען דוא צו ערוואַרטען האַסט ·

יָסִיף · וּדְלָא יַלִיף קְטָלָא חַיָּב · וּדְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא חֲלָף : יד הוּא הָיָה אוֹמֵר · אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי · וּכְשֶׁאֲנִי לְעַצְמִי מָה אֲנִי · וְאִם לֹא עַכְשָׁו אֵימָתַי : טו שַׁמַּאי אוֹמֵר עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קֶבַע · אֱמוֹר מְעַט וַעֲשֵׂה הַרְבֵּה · וֶהֱוֵה מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת : טז רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר עֲשֵׂה לְךָ רַב וְהִסְתַּלֵּק מִן הַסָּפֵק · וְאַל תַּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אֻמָּדוֹת : יז שִׁמְעוֹן בְּנוֹ אוֹמֵר · כָּל יָמַי גָּדַלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים · וְלֹא מָצָאתִי לְגוּף טוֹב מִשְּׁתִיקָה · וְלֹא הַמִּדְרָשׁ עִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה · וְכָל הַמַּרְבֶּה דְבָרִים מֵבִיא חֵטְא : יח רַבָּן

שמעון

אבער ראכע אונד אונפערשטאנד בלייבט, פערדיענט ניכט צו לעבען · זא אויך, ווער דיא קראנע צו זיינעם ווערקצייג ברויכעט (19), פערגעהט ·

יד פערנער זאגטע ער : ווען איך ניכט פיר איך זארגע (20), ווער זאלל עז דען טהון ? זא איך עז טהוע, וואס בין איך (21) ? אונד ווען ניכט איצט (22), ווען דאן ?

טו שמאי זאגטע : מאכע דאס געזעץ צור פעסטען רעגעל דיינעס לעבענס ; פערשפריך ווייניג אונד האלטע פיל ; אונד בעגעגנע יעדערמאן מיט פריינדליכקייט ·

טז דער לעהרער גמליאל זאגטע : נים דיר איינען לעהרער (23), דוא פערמיידעסט דאדורך דיא צווייפעל · גיב אויך דיא צעהענדען ניכט צו אפט נאך אונגעפעהרען איבערשלאגע ·

יז זיין זאהן שמעון זאגטע : איך בין אונטער ווייזען מעננערן ערוואכזען, אונד האבע פיר דען מענשען ניכטס נוטצליכער געפונדען אלז שווייגען (24) · זא איזט אויך דאס פארשען דעס געזעצעס ניכט דאס הויפטווערק, זאנדערן דיא אויסאיבונג דעססעלבען · איבערהויפט ווער פיל ווארטע מאכט, בריינגט נור זינדע צו וועגע ·

דער

19) דיא געלעהרזאמקייט בלאס אויס געווינזוכט טרייבט ·
20) ווען איך ניכט זעלבסט אום איינע פערפאללקאממנונג ארבייטע ·
21) ווא ווייט האבע איכ'ס געבראכט ?
22) צו יעדער שטונדע ·
23) דעססען אויסשפריכען דיר, וואס דאס ערלויבטע אונד אונערלויבטע אין עססען אונד טרינקען בעטריפט, פאלגעסט ·
24) דעם וואָרטפערשטאנדע נאך, הייסט עס : נור שווייגען ; דעם זינגע נאך, זאלל עס וואהל שטילע טהעטיגקייט אהנע געריש, בעדייטען ·

בִּדְבָרֶיךָ · שֶׁמָּא מִתּוֹכָם יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר : י שְׁמַעְיָה
וְאַבְטַלְיוֹן קִבְּלוּ מֵהֶם · שְׁמַעְיָה אוֹמֵר אֱהַב אֶת
הַמְּלָאכָה · וּשְׂנָא אֶת הָרַבָּנוּת · וְאַל תִּתְוַדַּע לָרָשׁוּת : יא
אַבְטַלְיוֹן אוֹמֵר חֲכָמִים הִזָּהֲרוּ בְּדִבְרֵיכֶם · שֶׁמָּא
תָּחוּבוּ חוֹבַת גָּלוּת · וְתִגְלוּ לִמְקוֹם מַיִם הָרָעִים :
וְיִשְׁתּוּ הַתַּלְמִידִים הַבָּאִים אַחֲרֵיכֶם וְיָמוּתוּ · וְנִמְצָא
שֵׁם שָׁמַיִם מִתְחַלֵּל : יב הִלֵּל וְשַׁמַּאי קִבְּלוּ מֵהֶם ·
הִלֵּל אוֹמֵר הֱוֵה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל אַהֲרֹן · אוֹהֵב שָׁלוֹם ·
וְרוֹדֵף שָׁלוֹם · אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת · וּמְקָרְבָן לַתּוֹרָה :
יג הוּא הָיָה אוֹמֵר נְגַד שְׁמָא אֲבַד שְׁמֵהּ · וּדְלָא מוֹסִיף

יסיף

זייא אבער פֿאָרזיכטיג אין אויספֿראגען, דאס זיא ניכט עבען דאדורך ליגען לערנען ·

י **שמעיה** אונד אבטליון 13), ערהיעלטען דיא איבערליפֿערונג פֿאָן איהנען · שמעיה לעהרטע, ליבע דיא ארבייט 14), האססע דיא הערשזוכט אונד דרענגע דיך ניכט צו דען גראָסען ·

יא **אבטליון** לעהרטע: איהר ווייזען! זייד פֿאָרזיכטיג אין אייערן לעהרען, פֿיליייכט טריפֿט אייך דאס לאָאָס אייערע הייאמאט צו פֿערלאססען, אונד איהר קאָממט נאך איינעם אָרט, וואָ דאס וואססער געטריבט ווירד 15); די טרינקען דאפֿאָן שילער, דיא נאך אייך קאָממען 16), אונד דער נאמע דעס הייאמעלס 17), ווירד דאדורך ענטהייליגט ·

יב פֿאָן דיזען עמפֿינגען דיא איבערליפֿערונג הלל אונד שמאי · דיא שפריכע הלל'ס וואַרען: זייא איין שילער פֿאָן אהרן 18), ליבע דען פֿרידען, זוכע איינטראַכט צו ערהאלטען, ליבע דיא מענשען, אונד נעהרע זיא דעם געזעצע ·

יג ער פֿלעגטע אויך צו זאגען: ווער דען ערוואָרבענן גוטען נאמען אויסברייטט, פֿערליהרט איהן; ווער זיינע קענטניססע ניכט פֿערמעהרט, פֿערמינדערט זיא; ווער

אבער

13) איין צוזאממען געזעצטער נאמע פֿאָן אב אונד טליא, וועלכעס קינדערפֿריינד הייסט·

14) נאך דער ערקלערונג דעס תלמיד: ווען עס זיין מוס, ליעבע איינעם מיסטע אויס-טען אין דעם מארקטע דאס פֿעלל אב, אום דיך צו ערנעהרען · זאגע ניכט: איך בין אויס דעם פריסטער שטאממע; איך בין פֿאָן פֿארנעהמען שטאנדע; דאס האנד-ווערק איזט איר צו שוועהר ·

15) דאס הייסט: וואָ אמאן דורך פֿאלשע דייטונגען אָדער ערקלערונגען אייערע לעהרען פֿערדרעהט · 16) זיא זאגען דיא פֿאלשען לעהרען איין·

17) גאָטטס · זיהע אבען אנמערקונג 6) · 18) דאס הייסט: אהמע איהם נאך

המרבה שיחה עם האשה · גורם רעה לעצמו ובוטל
מדברי תורה · וסופו יורש גיהנם : ו יהושע בן
פרחיה ונתאי הארבלי קבלו מהם · יהושע בן פרחיה
אומר · עשה לך רב וקנה לך חבר · והוי דן את כל
האדם לכף זכות : ז נתאי הארבלי אומר הרחק
משכן רע · ואל תתחבר לרשע · ואל תתיאש מן
הפורענות : ח יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו
מהם · יהודה בן טבאי אומר אל תעש עצמך כעורכי
הדיינין · וכשיהיו בעלי הדין עומדים לפניך · יהיו
בעיניך כרשעים · וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך
כזכאין · כשקבלו עליהם את הדין : ט שמעון בן שטח
אומר הוי מרבה לחקור את העדים והוי זהיר

בדבריך

מיט דעם פֿרויענצימער אונניצע רעדען פֿיהרט, ציהעט זיך בעזעס צו, ווירד אַבגע
האַלטען פֿאָן אונטערזוכונג דעס געזעטצעס, אונד האַט דיא העללע צום ערבטהייל ·

ו יהושע דער זאָהן פרחיה'ס, אונד נתאי דער ארבילישי, עמפֿפֿינגען דיא
איבערליפֿערונג פֿאָן דיעזען. דער ערסטע זאַגטע: פֿערשאַפֿפֿע דיר
איינען לעהרער, ערווירב דיר איינען געזעללשאַפֿטער 10), אונד לעגע שטעטס דיא
האַנדלונגען אַללער מענשען אויף דיא גוטע זייטע אויס ·

ז נתאי דער ארבילישי זאַגטע: ענטפֿערנע דיך פֿאָן איינעם בעזען נאַכבאַר,
געזעללע דיך ניכט צו דעם גאָטטלאָזען, אונד גלויבע ניכט 11), דאַס דיא
שטראַפֿע אויסבלייבט ·

ח יהודה דער זאָהן טבאי'ס אונד שמעון דער זאָהן שטח'ס, עמפֿפֿינגען פֿאָן
דיעזען דיא איבערליפֿערונג. דער ערסטע לעהרטע: אַלס ריכטער זייא
קיין זאַכוואַלטער 12) · ווען דיא פּאַרטהייען פֿאָר דיר שטעהן, זיהע זיא אַן, אַלס האַב זיא
ביידע גלייך אונרעכט העטטען; זינד זיא אַבער וועגגעגאַנגען, אונד האַבען דען אור־
טהיילשפּרוך אַנגענאָממען, דאַן בעטראַכטע זיא ביידע אַלס אונשולדיג ·

ט שמעון דער זאָהן שטח'ס זאַגטע: צייגען מיססען גענויא עקזאַמינירט ווערדען,
זייא

10) אום פֿאָן אונד מיט איהם צו שטודירען ·
11) ווען עס אויך דעם בעזען איינע צייטלאַנג נאָך וואונש געהט ·
12) פֿאָדער רעכטסבייאשטאַנד, דער דיא פּאַרטהייען לעהרט, וואַס זיא גרינדע
אונד גיגענגרינדע פֿאָרטראַגען זאָללען ·

חסדים: ג אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק · הוא היה אומר אל תהיו כעבדים · המשמשין את הרב · על מנת לקבל פרס · אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס · ויהי מורא שמים עליכם: ד יוסי בן יועזר איש צרדה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים קבלו מהם · יוסי בן יועזר איש צרדה אומר · יהי ביתך בית ועד לחכמים · והוה מתאבק בעפר רגליהם · והוה שותה בצמא את דבריהם: ה יוסי בן יוחנן איש ירושלים אומר · יהי ביתך פתוח לרוחה · ויהיו עניים בני ביתך · ואל תרבה שיחה עם האשה · באשתו אמרו · קל וחומר באשת חברו · מכאן אמרו חכמים · כל

המרבה

ג אנטיגנוס איין מאן פאן סוכו, עמפפינג דיא איבערליפרונג פאן שמעון דען גערעכטען · ער זאגטע: גלייכט ניכט דען קנעכטען, דיא איהרען הערן אויז לאהנזוכט דינען; זאנדערן גלייכעט זאלכען, דיא אהנע ריקזיכט אויף לאהן, טרייע דינסטע לייסטען; אונד לאסט פורכט דעס היממעלס 6) איבער אייך זיין ·

ד יוסי דער זאהן יועזר'ס, איין מאן אויס צרידה, אונד יוסי דער זאהן יוחנן'ס, איין מאן אויס ירושלים, עמפפינגען דיא איבערליפרונג פאן דיזעם · דעס ערסטען שפריכע וואַרען: לאס דיין הויז איין פערזאממלונגספלאץ פיר ווייזע מענער זיין; שייע דיא שטויבוואלקע איהרער פיסע ניכט 7), אונד טרינקע מיט דורסט איהרע לעהרען 8) ·

ה יוסי דער זאהן יוחנן'ס אויס ירושלים זאגטע: דיין הויז זייא אפפען פאן אללען זייטען 9), אונד לאס דיא ארמען דייני הויזגענאססען זיין; טרייבע אויך ניכט איבערפליסיגע געשוועץ מיט דיינער פרויא (ווען דאס פאן דער עהעפרויא גילט, אום וויא פיל מעהר פאן דעס נעכסטען פרויא) · דאהער זאגען אויך דיא ווייזען, ווער

איט

6) פורכט דעס היממעלס, זא וויא עהרע דעס היממעלס היישט איבעראלל, פורכט פאר גאטט, עהרע גאטטעס · אום נאמען דעס היממעלס, היישט, אויז רייגער אבזיכט.

7) דיא שילער זאססען געוועהנליך צו דען פיסען איהרער לעהרער אויף דער ערדע; דיזע זאססען אויף פאלזטער אדער קליינע בענקע · דאהער דיזע רעדענסארט ·

8) מיט בעגירדע, זיא צו הערען ·

9) אום פרעמדע אויפצונעהמען, אונד גאסטפרייהייט אויזצואיבען ·

פרק ראשון

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ· נצר מטעי מעשה ידי להתפאר:

א משה קבל תורה מסיני· ומסרה ליהושע· ויהושע לזקנים· וזקנים לנביאים· ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה: הם אמרו שלשה דברים· הוו מתונים בדין· והעמידו תלמידים הרבה· ועשו סיג לתורה: ב שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה· הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד· על התורה· ועל העבודה· ועל גמילות

חסדים

שפריכע דער פעטער·

ערזטער אבשניטט·

כל ישראל יעדער ישראל האט אנטהייל אן דער צוקינפטיגען וועלט : 1) דען עס הייסט אין דער היילִיגען שריפט : אונד דיין פאלק , לויטער גערעכ־ טע, ווערדען עוויגליך לאנד בעזיצען · זיא זינד שפרעסלינגע איינער פפלאנצונג , ווערק איינער האנד , איר צום פרייז .

א משה האט דאס געזעטצבוך אויף דעם בערג סיני עמפפאנגען, אונד עס דעם יהושע איבערליפערט · דיזער גאב עס דען עלטעסטען 2) · דיא עלט־ טעסטען דען פראפעטען, אונד דיא פראפעטען איבערגאבען עס דען מענערן דער גראסען פערזאמלונג 3) · דיזע שריבען דרייא רעגעלן פאר 4) · זייט בעדעכטזאם אים אורטהיילשפרעכען , שטעללט פילע שילער דאר, אונד מאכט איינען צוין אום דאס געזעטץ 5) ·

ב שמעון דער גערעכטע, וואר איינער פאן דען לעצטען מענערן דער גראסען פערזאמלונג · ער פפלעגטע צו זאגען : דורך דרייא דינגע בעשטעהט דיא וועלט ; דורך לעהרע , גאטטעסדיענסט , אונד ווערקע דעס וואהלוואללענס ·

אנטיגנוס

1) דאס הייסט : איין יעדער האט, נאך מאסגאבע ערלאנגטער פאללקאממענהייט , אנטהייל אן דער קינפטיגען עוויגען גליקזעליגקייט ·

2) דיא ריכטער דעס פאלקעס נאך דעם יהושע טאדט, הייסען דיא עלטעסטען ·

3) מענער דער גראסען פערזאמלונג , הייסען דיעניגען עלטעסטען דיא עזרא פאן בבל נאך ירושלים , צום אויפבויא דעס צווייטען טעמפעלס פאלגטען ·

4) זאלכע נעטהיג ווערען, דאס געזעץ ביא דער נאכוועלט צו ערהאלטען ·

5) פערבויאונגגעזעטצע ·

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַי · וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי · עָפָר אֲנִי בְּחַיַּי קַל וָחֹמֶר בְּמִיתָתִי · הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִימָה : יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים · אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וָחֳלָיִם רָעִים :

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי : עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן :

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ : וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת : וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת :

כהיותו קרוב : ונאמר יעזב רשע דרכו ואיש און
מחשבתיו . וישב אל יי וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה
לסלוח : ואתה אלוה סליחות חנון ורחום ארך אפים
ורב חסד ואמת . ומרבה להטיב : ורוצה אתה
בתשובת רשעים ואין אתה חפץ במיתתם . שנאמר
אמור אליהם חי אני נאם אדני אלהים אם אחפץ
במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה . שובו
שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל :
ונאמר החפץ אחפץ מות רשע נאם אדני אלהים .
הלוא בשובו מדרכיו וחיה : ונאמר כי לא אחפץ במות
המת נאם אדני אלהים . והשיבו וחיו : כי אתה סלחן
לישראל ומחלן לשבטי ישרון בכל דור ודור .
ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח :

אלהי

דער גאָטטלאָזע זיינען וועג פֿערלאַססען ; דער מאַן דעס אונגערעכטעס , זיינע געדאַנ־
קען ; לאַס ער צום עוויגען צוריקקעהרען , ער ווירד זיך זיין ערבאַרמען ; צו גאָטט ,
דען ער פֿערצייהעט פֿיעל . יאַ דוא ביזט , הערר דער פֿערצייהונג ! גנעדיג , באַרמ־
הערציג , לאַנגמיטהיג , פֿאָללער גנאַדע אונד טרייע אונד גיטיג . דוא האַסט וואָהל־
געפֿאַללען אַן דער רייע דער גאָטטלאָזען , פֿערלאַנגסט ניכט דאַס זיא דאַהין שטערבען .
ווי עס הייסט : זאָ שפּריך צו איהנען , זאָ וואַהר איך לעבע , שפּריכט גאָטט דער הערר !
איך האַבע קיין געפֿאַללען אַם טאָדע דעס גאָטטלאָזען , זאָנדערן דאַראַן , דאַס ער פֿאָן
זיינעם באָזען וועג צוריקקעהרע אונד לעבע . קעהרעט דאָך צוריק פֿאָן אייערן בעזען וועגען !
וואַרום וואָללט איהר שטערבען , איהר פֿאָם הויזע ישראל'ס , אונד אויך פֿערנער : האַבע
איך דען וואָהלגעפֿאַללען אַן דעם טאָדע דעס גאָטטלאָזען ? ווען ער צוריקקעהרט פֿאָן
זיינעם וואַנדעל מאַג ער לעבען . זאָ אויך אַבערמאַהלז : איך האַבע קיין וואָהלגעפֿאַללען
אַן דעס שטערבענדען הינטריטט , שפּריכט גאָטט דער הערר , קעהרט דאָך ווידער צו־
ריק אונד לעבעט . יאַ דוא פֿערגיבסט ישראל , פֿערצייהעסט דען שטעממען ישורון
אין יעדעם צייטאַלטער ; אונד אויסער דיר איזט קיין פֿערגעבענדער אונד פֿער־
צייהענדער קעניג .

מה גבורתנו מה נאמר לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו· הלא כל הגבורים כאין לפניך· ואנשי השם כלא היו· וחכמים כבלי מדע· ונבונים כבלי השכל· כי רוב מעשיהם תהו וימי חייהם הבל לפניך· ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל:

אתה הבדלת אנוש מראש ותכירהו לעמוד לפניך: כי מי יאמר לך מה תפעל ואם יצדק מה יתן לך: ותתן לנו יי אלהינו באהבה את יום (דער פֿאָרזענגער זאָגט) השבת הזה ואת יום הכפורים הזה· קץ ומחילה וסליחה על כל עונותינו· למען נחדל מעשק ידינו· ונשוב אליך לעשות חקי רצונך בלבב שלם: ואתה ברחמיך הרבים רחם עלינו· כי לא תחפוץ בהשחתת עולם· שנאמר דרשו יי בהמצאו· קראהו

בהיותו

שטערקע? וואַז קעננען וויר פֿאָר דיר זאַגען? עוויגער, אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָרעלטערן! געגען דיך זינד וויר ניכטז צו אַכטען, אַללע העלדען; דיא מעננער דעז רוהמז שווינדען וועג, אַלז ווערען זיא ניא געוועזען; דיא קלוגען ערשיינען אָהנע קעננטניס; דיא ווייזען אָהנע איינזיכט; דער גרעסטע טהייל איהרער האַנדלונגען וויא ניכטיג; דיא טאַגע איהרעז לעבענז וויא אייטעל; זעלבזט דער פֿאָרצוג דעז מענשען פֿאָר דעם פֿיהע פֿערשווינדעט, דען אַללעז איזט אייטעל·

אתה הבדלת אַבער דוא האַזט דען ערדענזאָהן דעננאָך פֿאָרציגליך אויזגעצייכנעט, אונד האַזט איהן אויזערזעהן פֿאָר דיר צו שטעהן· דער מענש קאַן דיר ניכט פֿאָרשרייבען וואַז דוא מיט איהם טהון זאָללזט; אונד לעבט ער טוגענדהאַפֿט· וואַז פֿראָממט עז דיר? אַבער דוא גאַבזט אונז, עוויגער אונזער גאָטט, אויז פֿאַטערליבע, דיזען (רוהעטאַג אונד דיזען) טאַג דער פֿערזעהנונג, איין צייטפּונקט דער פֿערציהונג אונד דער פֿערגעבונג אַללער אונזרער זינדען; ווען וויר, נאַכדעם וויר צו דיר צוריקגעקעהרט זינד, אונזרע הענדע ריין ערהאַלטען פֿאָן יעדעם אונרעכט, אונד דיינע פֿאָרשריפֿטען מיט אויפֿריכטיגעם הערצען ערפֿיללען: אַך! ערבאַרמע דיך אונזער, ערבאַרמונגזפֿאָללער! דער דוא קיין וואָהלגעפֿאַללען פֿינדעזט, ווען דיזע וועלט צערשטעהרט ווירד· דען זאָ הייסט עז אין דיינער הייליגען שריפֿט: זוכט דען עוויגען, ער איזט לייכט צו פֿינדען; רופֿט איהן אַן, ער איזט נאַהע· אונד פֿערנער: לאַזט נור

דער

אשמנו בגדנו · גזלנו · דברנו דופי: העוינו · והרשענו: זדנו · חמסנו · טפלנו שקר: יעצנו רע · כזבנו · לצנו · מרדנו · נאצנו · סררנו · עוינו · פשענו · צררנו · קשינו ערף: רשענו · שחתנו · תעבנו · תעינו · תעתענו: סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו · ואתה צדיק על כל הבא עלינו · כי אמת עשית ואנחנו הרשענו:

מה נאמר לפניך יושב מרום ומה נספר לפניך שוכן שחקים · הלא כל הנסתרות והנגלות אתה יודע:

אתה נותן יד לפושעים · וימינך פשוטה לקבל שבים ותלמדנו יי אלהינו להתודות לפניך על כל עונותינו למען נחדל מעשק ידינו · ותקבלנו בתשובה שלמה לפניך כאשים וכניחוחים למען דבריך אשר אמרת אין קץ לאשי חובותינו ואין מספר לניחוחי אשמותינו · ואתה יודע שאחריתנו רמה ותולעה. לפיכך הרבית סליחתנו: מה אנו מה חיינו מה חסדנו מה צדקותינו מה ישועתנו מה כחנו

מה

אתה נותן דוא רייכעסט דיינע האַנד דען איבעלטהעטערן, דיינע רעכטע איזט אימ־
מער גענייגט רייענדע זינדער אויפצונעהמען · עוויגער! אונזער
גאָט! דוא געהרעזט אונז אויך דיא זינדען דיר בעקעננען, אויף דאס וויר דעם פרעוועל־
אונזרע הענדע ריין ערהאַלטען פאָן אונגערעכטעם גוטע, דאַן ניאמט דאס אונז ווידער
אויף · דיזע פאָללקאָממענע רייע מיט דיר זאָ אנגענעהם וויא גאַנצע אָפּפער נון אנגענעהמע
אונז גענעדיג דאַרגעבראַכט ; זאָ פערהייסט עז דיין געטטליכער אויספרוך. אַך! דער
זינדענאָפּפער אונזרע זינדע זאָנסט אונענדליך ; דיא שולדאָפּפער נור פערצייהונג
נאַהלאָז · אַבער דו קעננסט אונזער היכסטע ליגעזעצן, וויראוער אונד אָטטען ווער־
טעבען עז, דאַרום מיזט אויך דיין פערצייהען גרענצענלאָז · וואָז זינד וויר? וואַז אונזער
לעבען? וואַז אונזרע גיטע? וואַז אונזרע טוגענד? וואַז אונזרע קראַפט? וואַז אונזרע

סטערקע

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ · שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד · צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר: נוֹדֶה לְּךָ · וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל · נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ · וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ · וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת · עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב · כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ · וְהַמְרַחֵם · כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ · מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרֵךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

וּחֲתוֹם לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה · וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת · הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים · וְאַהֲבַת חֶסֶד · וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל · בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנֵחָתֵם לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ · וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף · לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ · אֲבָל אֲנַחְנוּ חָטָאנוּ:

מודים

וחתום פערזיגלע דיא נאמען אללער קינדער דיינעס בונדעס צום גליקזעליגען לעבען! **בספר** אים בוכע דעס לעבענס, דעס זעגענס, דער גליקזעליגקייט, אונד דער רעדליכען נאהרונג, מעגען וויר אונד דיין פאָלק ישראל געדאכט אונד אונזערע נאמען פערזיגעלט ווערדען, צו גליקליכעם לעבען אונד פרידען, געלאָבט זייסט דוא, עוויגער! שטיפטער דעס פרידענס ·

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע
ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון
משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך
בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים
ולשלום ביום הכפורים הזה׃ זכרנו יי אלהינו בו לטובה · ופקדנו בו
לברכה · והושיענו בו לחיים׃ ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו
ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה׃

אלהינו ואלהי אבותינו · מחל לעונתינו ביום
בשבת השבת הזה וביום הכפורים הזה
מחה והעבר פשעינו וחטאתינו מנגד עיניך כאמור
אנכי אנכי הוא מחה פשעיך למעני · וחטאתיך לא
אזכר׃ ונאמר מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך׃
שובה אלי כי גאלתיך׃ ונאמר כי ביום הזה יכפר
עליכם לטהר אתכם · מכל חטאתיכם לפני יי
תטהרו׃ קדשנו במצותיך · ותן חלקנו בתורתך׃
שבענו מטובך · ושמחנו בישועתך׃ בשבת והנחילנו יי
אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך · וינוחו בו ישראל מקדשי
שמך · וטהר לבנו לעבדך באמת׃ כי אתה סלחן
לישראל ומחלן לשבטי ישרון בכל דור ודור ומבלעדיך
אין לנו מלך מוחל וסולח׃ ברוך אתה יי מלך מוחל
וסולח לעונותינו ולעונות עמו בית ישראל ומעביר
אשמותינו בכל שנה ושנה מלך על כל הארץ
מקדש השבת ו ישראל ויום הכפורים׃

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם והשב את העבודה
לדביר ביתך ואשי ישראל · ותפלתם באהבה תקבל
ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך׃

ותחזנה

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ · תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ · וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ · וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ · שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ · וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ · וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ · וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ · בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ :

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ · וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ · וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ · וְכָל הָרִשְׁעָה כֻּלָּה כְּעָשָׁן תִּכְלֶה · כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ :

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ · עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ · בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ · וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ · כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ · יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ :

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ · וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ · וְנֶאֱמַר וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט · וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ :

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ :

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה וְאֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בשבת בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם :

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · אֱלֹהֵי אַבְרָהָם · אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא · אֵל עֶלְיוֹן · גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים · וְקוֹנֵה הַכֹּל · וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת · וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְחָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי · מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃ מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד · מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים · סוֹמֵךְ נוֹפְלִים · וְרוֹפֵא חוֹלִים · וּמַתִּיר אֲסוּרִים · וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים ·

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ·

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ · וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ · וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים · וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים · וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם · כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשָּׁלְטָן לְפָנֶיךָ · עֹז בְּיָדְךָ · וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ · וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ׃

ובכן

(דיא איבערזעצונג דיזער ברכות איזט אין **תפלה לראש השנה** בלאטט דאס אין דיזעם געבעט דער **זכרנו** נאך פאלגענדער ארט אבגעענדערט ווירד ·)

זכרנו געדענקע אונזער צום לעבען, א קעניג! דער דוא וואהלגעפאללען האסט אם לעבען, אונד פערזיגלע אונזרע נאמען אינז בוך דעס לעבענז, אום דיינעטוויללען, הערר דעס לעבענז!

סקילה · שריפה · הרג · וחנק · על מצות עשה
ועל מצות לא תעשה בין שיש בה קום
עשה · ובין שאין בה קום עשה · את הגלוים לנו ·
ואת שאינם גלוים לנו · את הגלוים לנו · כבר
אמרנום לפניך והודינו לך עליהם · ואת שאינם
גלוים לנו · לפניך הם גלוים וידועים · כדבר שנאמר
הנסתרות ליי אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם
לעשות את כל דברי התורה הזאת: כי אתה סלחן
לישראל · ומחלן לשבטי ישרון · ומבלעדיך אין לנו
מלך מוחל וסולח:

אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי · ועכשו שנוצרתי כאלו לא
נוצרתי · עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי · הרי אני
לפניך ככלי מלא בושה וכלימה: יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי
אבותי שלא אחטא עוד ומה שחטאתי לפניך מחוק ברחמיך
הרבים · אבל לא על ידי יסורים וחלים רעים:

אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי
כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי וכל
החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם: יהיו לרצון אמרי פי
והגיון לבי לפניך · יי צורי וגואלי: עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום
עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה
בימינו ותן חלקנו בתורתך: ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים
קדמוניות: וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות:

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת יָד:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת. סְלַח לָנוּ מְחַל לָנוּ כַּפֶּר לָנוּ:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין:

סקילה

אין פראנקפורט ווערדען דיא ועל חטאים נאך פאלגענדער ארדנונג געזאגט

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם תָּלוּי:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטִפְּשׁוּת פֶּה׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים׃
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת · סְלַח לָנוּ מְחַל לָנוּ כַּפֶּר לָנוּ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַפַּת שֹׁחַד׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָצוֹן׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּסִקּוּר עָיִן׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֵצַח׃
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת · סְלַח לָנוּ מְחַל לָנוּ כַּפֶּר לָנוּ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת עֹל׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת רֵעַ׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ׃
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע׃

ועל

שחתנו. תעבנו. תעינו. תעתענו: סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו. ואתה צדיק על כל הבא עלינו. כי אמת עשית ואנחנו הרשענו:

מה נאמר לפניך יושב מרום ומה נספר לפניך שוכן שחקים. הלא כל הנסתרות והנגלות אתה יודע: אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי: אתה חופש כל חדרי בטן ובוחן כליות ולב: אין דבר נעלם ממך. ואין נסתר מנגד עיניך: ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו. שתכפר לנו על כל חטאתינו. ותסלח לנו על כל עונותינו. ותמחל לנו על כל פשעינו:

על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון:
ועל חטא שחטאנו לפניך באמוץ הלב:
על חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת:
ועל חטא שחטאנו לפניך בבטוי שפתים:
על חטא שחטאנו לפניך בגלוי עריות:
ועל חטא שחטאנו לפניך בגלוי ובסתר:
על חטא שחטאנו לפניך בדעת ובמרמה:
ועל חטא שחטאנו לפניך בדבור פה:
על חטא שחטאנו לפניך בהונאת רע:
ועל חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב:
על חטא שחטאנו לפניך בועידת זנות:
ועל חטא שחטאנו לפניך בוידוי פה:
על חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים:
ועל חטא שחטאנו לפניך בזדון ובשגגה:
על חטא שחטאנו לפניך בחוזק יד:
ועל חטא שחטאנו לפניך בחלול השם:

מודים אנחנו לך · שאתה הוא יי׳ אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד · צור חיינו מגן ישענו · אתה הוא לדור ודור: נודה לך · ונספר תהלתך · על חיינו המסורים בידך ועל · נשמותינו הפקודות לך · ועל נסיך שבכל יום עמנו · ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת · ערב ובקר וצהרים · הטוב · כי לא כלו רחמיך · והמרחם · כי לא תמו חסדיך · מעולם קוינו לך:
ועל כלם יתברך ויתרומם שמך מלכנו תמיד לעולם ועד:

וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך:

וכל החיים יודוך סלה · ויהללו את שמך באמת · האל ישועתנו ועזרתנו סלה · ברוך אתה יי׳ · הטוב שמך ולך נאה להודות:

שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך · ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך · כי באור פניך נתת לנו יי׳ אלהינו תורת חיים · ואהבת חסד · וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל · בכל עת ובכל שעה בשלומך ·

בספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל · לחיים טובים ולשלום: ברוך אתה יי׳ עושה השלום ·

אלהינו ואלהי אבותינו · תבא לפניך תפלתנו · ואל תתעלם מתחנתנו שאין אנו עזי פנים וקשי ערף · לומר לפניך יי׳ אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו · אבל אנחנו חטאנו:

אשמנו בגדנו · גזלנו · דברנו דופי: העוינו · והרשענו: זדנו · חמסנו · טפלנו שקר: יעצנו רע · כזבנו · לצנו · מרדנו · נאצנו · סררנו · עוינו · פשענו · צררנו · קשינו ערף: רשענו ·

לשבת
ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך · ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית:

אלהינו ואלהי אבותינו · מחול לעונותינו ביום בשבת השבת הזה וביום הכפורים הזה מחה והעבר פשעינו וחטאתינו מנגד עיניך כאמור אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני · וחטאתיך לא אזכור: ונאמר מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך · שובה אלי כי גאלתיך: ונאמר כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם · מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו: קדשנו במצותיך · ותן חלקנו בתורתך: שבענו מטובך · ושמחנו בישועתך: בשבת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך · וינוחו בו ישראל מקדשי שמך · וטהר לבנו לעבדך באמת: כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישרון בכל דור ודור ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח: ברוך אתה יי מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו בית ישראל ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה מלך על כל הארץ מקדש השבת ו ישראל ויום הכפורים:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל · ותפלתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך:

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים · ברוך אתה יי המחזיר שכינתו לציון:

מודים

כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ · כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ · עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ · מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר :

לשבת
וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ : עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ : זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר :

וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ : וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיְיָ רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד · כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם :

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר · וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל · וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ · וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ · וּשְׁנֵי שְׂעִירִים לְכַפֵּר · וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם :

ישמחו

דיינעם וואָהלגעפֿעלליגען בעפֿעהל, וויא דוא עס אונז אין דיינעם געזעצבוכע, דאַס דוא דיינעם קנעכט משה, דורך דען אונד דיינער הייליגקייט מיטגעטהיילט, פֿאָרגעשריבען האַסט. נעהמליך :

וביום השבת אם שבת־טאַגע (אָפפֿערט איהר) צוויא יעהריגע לעממער אָהנע פֿעהלער ; אונד צום מעהלאָפפֿער צוויא צעהנטעל פֿיינעס מעהל מיט עהל איינגעריהרט, נעבזט דעם טראַנקאָפפֿער דאַצו. דיזעס איזט דאַס גאַנצעס אָפפֿער פֿיר יעדען שבת ; אויזזער דעם טעגליכען גאַנצענאָפפֿער נעבזט דעם ויין אָפפֿער דאַצו ·

ובעשור לחדש אם צעהנטען טאַגע דיזעס זיעבענטען מאָנאַטהס, זאָללט איהר היילליגע פֿערזאַממלונג האַלטען, אונד אייך קאַסטייען ; אויך קיינערליי קונזטפֿערריכטונג פֿאָרנעהמען ; אונד דעם עוויגען צו עהרען, איין גאַנצעס אָפפֿער פֿון אַנגענעהמען גערוך ברינגען, נעהמליך איינען יונגען שטיר, איינען ווידדער, זיבען יעהריגע לעממער, אָהנע לייבעספֿעהלער אַללע ·

ומנחתם אונד איהר שפּייזעאָפפֿער אונד טראַנקאָפפֿער, נאך פֿאָרשריפֿט ; צו יעדעם שטירע איין מעהלאָפפֿער פֿאָן דרייא צעהנטעל, צו יעדעם ווידדער איין מעהלאָפפֿער פֿאָן צוויא צעהנטעל, צו יעדעם לאַממע איין מעהלאָפפֿער פֿאָן איינעם צעהנטעל · פֿערנער ויין צום טראַנקאָפפֿער ; צוויא בעקקע צום פֿערזעהנען ; אונד צוויא געוועהנליכע אָפפֿער נאך איהרער אָרדנונג ·

חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא
שמך עליו מפני היד שנשתלחה במקדשך: יהי רצון
מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן
שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים
ותבנהו מהרה ותגדל כבודו · אבינו מלכנו · גלה
כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו
לעיני כל חי · וקרב פזורינו מבין הגוים · ונפוצותינו
כנס מירכתי ארץ: והביאנו לציון עירך ברנה ·
ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם ושם נעשה
לפניך את קרבנות חובותינו · תמידים כסדרם ·
ומוספים כהלכתם: ואת מוסף יום בשבת השבת הזה
ויום הכפורים הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה ·

כמצות

ומפני חטאינו אבער אום אונזערער זינדען ווילען , זינד ויר פערטריבען אויז אונ-
זערם לאנדע , ענטפערנט פאן אונזערם ערדריך · אך! ויר
קעננען ניכט מעהר הינויף געהען , פאר דיך ערשיינען , דא אנבעטען אונד אונזרע
פפליכט ערפיללען אין דער פאן דיר ערוועהלטען וואהנונג , אין דעם ערהאבנען אונד
היילגען טעמפעל , אויף וועלכען דיין נאמען גענאננט איזט , דען פיינדליכע האנד איזט
איבער דיין היילגטהום אויזגעשטרעקט · עוויגער! אונזער אונד אונזרער פאטער-
טער גאטט! ערבארמונגספאללער רעגענט! עז זייא דיר וואהלגעפאלליג , דיך ווידער
אונזרער אונד דיינעז היילגטהומז , מיט דיינער אללבארמהערציגקייט , צו ערבארמען ·
ערבויע דיינען טעמפעל באלד ווידער , אונד פערגרעסרע זיינע הערליכקייט · פאט-
טער אונד הערר! לאסס די מאיעסטעט דיינער רעגירונג באלד איבער אונז אפפענבאר
ווערדען! ערשיינע , ערהעבע דיך פאר דען אויגען אללער לעבענדיגען , אונזער
צערשטרייטעז פאלק אויז דען פעלקערן צו פערזאממלען ; אונזרע פערייאגטע זאממלען
פאן דען ענדען דער וועלט צו פערזאממלען ; אונז נאך דיינער שטאדט ציון מיט טריאומף-
געזאנג צו ברינגען , אונד נאך ירושלים , דעם טעמפעל דיינעז היילגטהומז , מיט
עוויגער פריידע · דאן ברינגען ויר דיר די אפפער נאך אונזרער פפליכט , די טעג-
ליכען נאך איהרער ארדנונג , אונד די איבערגעוועהנליכען נאך פארשריפט · אויך
דאז איבערגעוועהנליכע אפפער (דיזעז רוהעטאגעז אונד) דיזעז פער-
זעהנונגזטאגעז , ברינגען אונד אפפערן ויר דיר דאן מיט ליבע , נאך

לְאַרְצֶךָ • וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ • וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ •
וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ • בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ :
וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ • וִישָׁרִים יַעֲלוֹזוּ
וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ • וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ • וְכָל
הָרִשְׁעָה כֻּלָּה כְּעָשָׁן תִּכְלֶה • כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת
זָדוֹן מִן הָאָרֶץ :
וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ • עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ • בְּהַר צִיּוֹן
מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ • וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ •
כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ • יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם
אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ :
קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ • וְאֵין אֱלוֹהַ מִבַּלְעָדֶיךָ •
וְנֶאֱמַר וַיִּגְבַּה יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט • וְהָאֵל
הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה • בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ :
אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים • אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ •
וְרָצִיתָ בָּנוּ • וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת •
וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ •
וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ :
וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה
לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה וְאֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה
וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בשבת
בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם :
וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ • וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל
אַדְמָתֵנוּ • וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת
חובותינו

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · אֱלֹהֵי אַבְרָהָם · אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא · אֵל עֶלְיוֹן · גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים · וְקוֹנֵה הַכֹּל · וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת · וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי · מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד · מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים · סוֹמֵךְ נוֹפְלִים · וְרוֹפֵא חוֹלִים · וּמַתִּיר אֲסוּרִים · וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים·

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה·

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ · וְאֵימָתְךָ עַל כֹּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ · וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים · וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים · וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם · כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטָן לְפָנֶיךָ · עֹז בְּיָדְךָ · וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ · וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כֹּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ · תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ · וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ · וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ · שִׂמְחָה

לארצך

גלוים לנו. לפניך הם גלוים וידועים. כדבר שנאמר
הנסתרות ליי אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם
לעשות את כל דברי התורה הזאת: כי אתה סלחן
לישראל. ומחלן לשבטי ישרון. ומבלעדיך אין לנו
מלך מוחל וסולח:

אלהי עד שלא נוצרתי איני כדי. ועכשו שנוצרתי כאלו לא
נוצרתי. עפר אני בחיי קל וחמר במיתתי. הרי אני
לפניך ככלי מלא בושה וכלימה: יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי
אבותי שלא אחטא עוד ומה שחטאתי לפניך מחוק ברחמיך
הרבים. אבל לא על ידי יסורים וחלים רעים:

אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי
כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי וכל
החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם: יהיו לרצון אמרי פי
והגיון לבי לפניך. יי צורי וגואלי: עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום
עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה
בימינו ותן חלקנו בתורתך: ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים
קדמוניות: וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות:

זאָ וויא עס בעשריבען איזט: „פערבאָרגענע דינגע זינד דעם עוויגען אונזרעם גאָטטע
„פערבעהאַלטען; וואַס אַבער אָפפענבאַר וויערד, געהט אונז אונד אונזרע קינדער אַן,
„דאַס וויר נעהמליך טהון זאָללען אַללע וואָרטע דיזעס געזעצבוכעס ענטהאַלטען זינד:
דען דו פערגיבסט ישראל, פערצייהעסט דען שטאַממען ישורון, אונד אויסער דיר
איזט קיין פערגעבענדער אונד פערצייהענדער קעניג:

אלהי מיין גאָטט! עהע איך געבילדעט וואורדע, האַטטע איך קיינען ווערטה; יעצט דאַ
געבילדעט, האַבע איך דענאָך ניכט מעהר. ערדען בין איך לעבענד, אום
ווי פֿיעל מעהר נאַך מיינעם הינשיידען. איך ערשיינע פֿאָר דיר, איין געפֿעס פֿאָללער
שאַנדע אונד שמאַך, מיין גאָטט אונד גאָטט מיינער פֿעטער! עס זייא דיר
וואָהלגעפֿעלליג איך פֿאָר איבערטרעטונגען צו בעוואַהרען, אונד מיינע פֿערגעהונגען
דורך דיינע אַללבאַרמהערציגקייט אויסצובילדען, ניכט אַבער דורך שמערצען אונד
בעזע קראַנקהייטען.

ועל חטאים שאנו חיבים עליהם מכת מרדות :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם מלקות ארבעים :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם מיתה בידי שמים :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם כרת ועירירי :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם ארבע מיתות בית דין :

סקילה · שריפה · הרג · וחנק · על מצות עשה ועל מצות לא תעשה בין שיש בה קום עשה · ובין שאין בה קום עשה · את הגלוים לנו · ואת שאינם גלוים לנו · את הגלוים לנו · כבר אמרנום לפניך והודינו לך עליהם · ואת שאינם

גלוים

א'ד'ז', וועגען וועלכער ויר שולדיג ווארען צו לײדען דיא שטרייכע דעז אונגעהארזאמז.
א'ד'ז', וועגען וועלכער ויר שולדיג ווארען צו לײדען דיא פירציג גייזעלשטרייכע.
א'ד'ז', וועגען וועלכער ויר שולדיג ווארען צו לײדען דען טאד דורך דעז הימעלז האנד.
א'ד'ז', וועגען וועלכער ויר שולדיג ווארן דער אויזראטטונג, אונד דער קינדרלאזיגקייט.
א'ד'ז', וועגען וועלכער ויר שולדיג ווארען דער פיער רעכטליכען טאדעזשטראפען.
סקילה, שטייניגען, פערברענען, ענטהויפטען, אונד ווירגען. אויך בעי מהענדע געזעצע אדער פערניינענדע, (דאז הייסט) דימעניגע וועלכע דיא פארשריפט ענטהאלטען, עטוואז צו טהון, אדער וועלכע עטוואז צו אונטערלאססען בעפעהלען; זיא מעגען אונז בעקאננט געווארדען, אדער אונבעקאננט געבליבען זיין. דיא אונז בעקאננט זינד, האבען ויר אויזגעזאגט, אונד אונזער פערגעהען דיר בעקאננט; דיא אונז אונבעקאננט געבליבען, זינד דיר אללע אפפענבאר אונד בעוואוסט,

זא

ועל חטאים שאנו חיבים עליהם קרבן עולה ויורד :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם אשם :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם אשם תלוי :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם כרת :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם מיתה בידי שמים :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם מלקות ארבעים :
ועל חטאים שאנו חיבים עליהם מכת מרדות :

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף :
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּרִיצַת רַגְלַיִם לְהָרַע :
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת :
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא :
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂנְאַת חִנָּם :
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּתְשׂוּמֶת יָד :
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב :
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת · סְלַח לָנוּ מְחַל לָנוּ כַּפֶּר לָנוּ :
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה :
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת :
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד :
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְתָלוּי :

זעל

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך האַרטנעקקיגעז בעהאַררען אים בעזען ·
דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך איילפֿערטיגקייט דאַז לאַזטערהאַפֿטע צו טהון ·
דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך אַנבעטונגען ·
דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך פֿערגעבליכע שווירע .
דיא זינדע, דיא וויר בעגאַנגען, דורך אונגעגרינדעטען האַס נאַכטראַגען ·
דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך פֿעראונטרייאונג דעז אַנפֿערטרויטען ·
דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, אין דער בעטטירונג .
פֿיר אַללע דיזע זינדען, הערר דער פֿערגעבונג! פֿערלייהע אונז, פֿערגעבע אונז,
אונד ערלאַססע אונז ·
אויך דיא זינדען, וועגען וועלכער וויר שולדיג וואַרען צו אָפּפֿערן איין גאַנצעז אָפּפֿער ·
אויך דיא זינדען, וועגען וועלכער וויר שולדיג וואַרען צו אָפּפֿערן איין זינדענאָפּפֿער ·
אויך דיא זינדען, וועגען וועלכער וויר שולדיג וואַרען צו אָפּפֿערן איין אָפּפֿער נאַך פֿער-
העלטניס דעז פֿערמעגענז ·
אויך דיא זינדען, וועגען וועלכער וויר שולדיג וואַרען צו אָפּפֿערן איין שולדאָפּפֿער (עז
זייא פֿיר איין געוויססעז אָדער צווייפֿעלהאַפֿטעז פֿערגעהן) ·

אויך

אין פֿראַנקפֿורט ווערדען דיא ועל חטאים נאַך פֿאָלגענדער אָרדנונג געזאַגט·
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַשָּׂא וּבְמַתָּן:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּנְטִיַּת גָּרוֹן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּשִׂקּוּר עָיִן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעַזּוּת מֵצַח:
וְעַל כֻּלָּם אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת. סְלַח לָנוּ מְחַל לָנוּ כַּפֶּר לָנוּ:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְרִיקַת עוֹל:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּפְלִילוּת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְדִיַּת רֵעַ:
וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצָרוּת עָיִן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַלּוּת רֹאשׁ:

ועל

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, אים האנדלען אונד וואנדלען.
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, אים עססען אונד טרינקען.
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך צינז אונד איבערשוס נעהמען:
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך האכמוטה.
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך איבעלעס נאכרעדען:
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך בוהלערישע בליקקע.
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך שטאלצע בליקקע.
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך אונפערשעמטהייט.
אללע דיעזע זינדען, הערר דער פערגעבונג! פערצייהע אונז, פערגעבע אונז,
אונד ערלאססע אונז!
ד"ז, ד"וו"בעג', דורך אבווערפונג דעס יאכס (דאס אונז דיא געזעצע אויפלעגען):
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, אן ריכטערשטעטטער:
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך בעשטריקקונג אנדערער נעכסטען.
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך נייד.
דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך לייכטזין.

דיא

ועל חטא שחטאנו לפניך בוידוי פה :

על חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומורים :

ועל חטא שחטאנו לפניך בזדון ובשגגה :

על חטא שחטאנו לפניך בחוזק יד :

ועל חטא שחטאנו לפניך בחלול השם :

על חטא שחטאנו לפניך בטמאת שפתים :

ועל חטא שחטאנו לפניך בטפשות פה :

על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע :

ועל חטא שחטאנו לפניך ביודעים ובלא יודעים :

ועל כלם אלוה סליחות . סלח לנו מחל לנו כפר לנו :

על חטא שחטאנו לפניך בכחש ובכזב :

ועל חטא שחטאנו לפניך בכפת שחד :

על חטא שחטאנו לפניך בלצון :

ועל חטא שחטאנו לפניך בלשון הרע :

על

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דאדורך דאס וויר דיא פֿעהלער מיט דעם מונדע בעקעננען (אונד אונז אים הערצען ניכט בעססערטען).

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך פֿעראכטונג געגען עלטערן אונד לעהרער.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, מיט פֿאָרזאץ, אָדער אויז אירטהום.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, מיט געוואלטטהעטער האנד.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך ענטהייליגונג דעס געטטליכען נאמענס.

ד׳ ז׳, דיא וויר בעגאנגען, דורך פֿערונרייניגונג דער ליפפען (אונזיטטליכע רעדען).

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך טהעריכטע רעדען.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך דיא געוואלט בעזער ליידענשאפֿט.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, אונד ערקעננען, ווי אויך דיא זינדען, דיא אונז אונבעקאננט געבליבען.

פֿיר דיעזע זינדען, הערר דער פֿערגעבונג! פֿערציהע אונז, פֿערגעבע אונז, אונד ערלעזע אונז.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך ליגען אונד טריגליך רעדען.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך בעשטעכונג.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך שפאטטרעדען.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאנגען, דורך פֿערלייםדערישע רעדען.

דיא

כְּלָיוֹת וָלֵב: אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתְּכַפֵּר לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וְתִסְלַח לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִמְחַל לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס וּבְרָצוֹן :

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאִמּוּץ הַלֵּב :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת :

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּבִטּוּי שְׂפָתָיִם :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגִלּוּי עֲרָיוֹת :

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי וּבַסָּתֶר :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה :

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדִבּוּר פֶּה :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהוֹנָאַת רֵעַ :

וְעַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהִרְהוּר הַלֵּב :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּוְעִידַת זְנוּת :

ועל

טערזוכעזט יעדען ווינקעל דעז אינגערן, פריפֿעזט נירען אונד הערץ. ניכטז איזט דיר פֿערהאָלען. פֿאָר דיינען אַללזעהענדען אויגען ניכטז פֿערבאָרגען. עוויגער! אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזערער פֿאָרעלטערן! עז זייא דיר וואָהלגעפֿעלליג, אונזערע זינדען צו פֿערגעבען, אַללע אונזערע איבערטרעטונגען צו פֿערצייהען, אונד אונז אַללע מיזעטהאַ-טען צו ערלאַססען.

על חטא דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, געצוואונגען אָדער פֿרייוויללליג.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דאַס וויר דאַז הערץ פֿערשטאָקקט.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, אויז מאַנגעל אַן איבערלעגונג.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך וואָרטע דיא דען ליפפען ענטפֿאַהרען.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך בלוטשאַנדע.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, עפֿפֿענטליך אונד אים געהיים.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך פֿאַלש אַנגעוואַנדטען פֿערשטאַנד, אונד דורך ליזטיגעז בעטראַגען.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך רעדען אונזערעז מונדעז.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך איבערפֿאָרטהיילונג דעז נעכזטען.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך אים הערצען געפֿאַסטע בעזע אַנשלעגען.

דיא זינדען, דיא וויר בעגאַנגען, דורך אונקיישע צוזאַממענקינפֿטע.

צדיקים אנחנו ולא חטאנו · אבל אנחנו חטאנו :

אשמנו בגדנו · גזלנו · דברנו דופי : העוינו · והרשענו : זדנו · חמסנו · טפלנו שקר : יעצנו רע · כזבנו · לצנו מרדנו · נאצנו · סררנו · עוינו · פשענו · צררנו · קשינו ערף : רשענו · שחתנו · תעבנו · תעינו · תעתענו : סרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו · ואתה צדיק על כל הבא עלינו · כי אמת עשית ואנחנו הרשענו :

מה נאמר לפניך יושב מרום ומה נספר לפניך שוכן שחקים · הלא כל הנסתרות והנגלות אתה יודע : אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי : אתה חופש כל חדרי בטן ובוחן כליות

שטאָקקיג, אום פֿאָר דיר צו זאגען: עוויגער! אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָר-פֿאַהרען! וויר האָבען רעכטשאַפֿען געהאַנדעלט אונד ניכט געזינדיגט; זאָנדערן וויר בעקעננען דאַס וויר געזינדיגט ·

אשמנו וויר האָבען פֿערשולדעט · וויר האָבען טרייַלאָז געהאַנדעלט · וויר האָבען גערויבט · וויר האָבען פֿערלייַמדעט · וויר האָבען פֿאָם רעכטען וועג אַב-געפֿיהרט · וויר האָבען אַנדרע צו זינדעהאַפֿטען פֿערלייטעט · וויר האָבען געפֿרעפֿעלט · וויר האָבען געוואַלטטהאַט אויסגעאיבט · וויר האָבען ליגען ערדיכטעט · וויר האָבען בעזע אַנשלעגע געגעבען · וויר האָבען טריגליכע רעדען געפֿיהרט · וויר האָבען לייכטזיניג געהאַנדעלט · וויר האָבען אונז עמפּערט · וויר האָבען געלעסטערט · וויר האָבען אונז ווידערשפּענסטיג בעצייגט · וויר זינד פֿאָם רעכטען וועג אַבגעוויכען · וויר האָבען אייגע-טהאַטען בעגאַנגען. וויר האָבען אונזרע נעבענמענשען געפּלאַגט. וויר זינד האַרטנעקקיג וואָרדען · וויר האָבען בעזעס פֿערמיבט · וויר האָבען אונזרע זיטטען פֿערדערבט · וויר האָבען שאַנדטהאַטען בעגאַנגען · וויר זינד פֿעראירט, אונד אירריג וואָרדען · וויר זינד פֿאָן דיינען געזעטצען אַבגעוויכען, אונד פֿאָן דיינען גוטען פֿעראָרדנונגען · אַך! עס האַט אונז קיינען פֿאָרטהייל געבראַכט! דוא, עוויגער! ביזט געררעכט אין אַללעם וואָס אונז איבערקאָממען; דוא האַזט נאַך וואַהרהייט געהאַנדעלט; וויר אַבער זינד געזעטצלאָז געוועזען ·

מה נאמר וואָס זאָללען וויר נון פֿאָר דיר בעקעננען, דער דוא אים הימעל טהראָנעזט! וואָס פֿאָר דיר ערצעהלען, דער דוא אין יענען העהען וואָהנעזט! אַללעס פֿערבאָרגענע איזט דיר יאָ, וויא דאַס אָפֿפֿענבאַרע בעקאַננט · דוא קעננזט אַללע געהיימ-ניססע דיזער וועלט, דיא פֿערבאָרגענסטען געדאַנקען יעדעס לעבענדיגען · דוא אונ-

טער·

מודים אנחנו לך · שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד · צור חיינו מגן ישענו · אתה הוא לדור ודור : נודה לך · ונספר תהלתך · על חיינו המסורים בידך · ועל נשמותינו הפקודות לך · ועל נסיך שבכל יום עמנו · ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת · ערב ובקר וצהרים · הטוב · כי לא כלו רחמיך · והמרחם · כי לא תמו חסדיך · מעולם קוינו לך :

ועל כלם יתברך ויתרומם שמך מלכנו תמיד לעולם ועד :

וכתוב לחיים טובים כל בני בריתך :

וכל החיים יודוך סלה · ויהללו את שמך באמת · האל ישועתנו ועזרתנו סלה : ברוך אתה יי הטוב שמך ולך נאה להודות :

שלום רב על ישראל עמך תשים לעולם כי אתה הוא מלך אדון לכל השלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך : בספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל · לחיים טובים ולשלום · ברוך אתה יי עשה השלום :

צו שחרית ווירד שים שלום געבעטעט ·

שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך · ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו יי אלהינו תורת חיים · ואהבת חסד · וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל · בכל עת ובכל שעה בשלומך : בספר חיים

אלהינו ואלהי אבותינו · תבא לפניך תפלתנו · ואל תתעלם מתחנתנו שאין אנו עזי פנים וקשי ערף · לומר לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו

צדיקים

תבא לפניך אונזער אונד אונזרער פֿאָרפֿאַהרען גאָטט! לאסס פֿאָר דיך קאָממען אונזער געבעט, אונד ענטציהע דיך אונזערם פֿלעהען ניכט · דען װיר זינד ניכט אונפֿערשעמט גענוג, ניכט זאָ האַרטנעקקיגער פֿער־שטאָקט·

שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ : וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם · מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ : קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ : שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ · וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ : בשבת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ · וְיָנוּחוּ בוֹ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת : כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים :

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל · וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ :

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן : מודים

אונד דיינע זינדען ווא נעבעלדאמפף ; קעהרע ווידער צו איר, איך ערלעזע דיך. אונד פערנער: דען אן דיזעם טאגע פערזעהנט מאן אייך, אום אייך צו רייניגען ; פאן אללען אייערן זינדען, זאללט איהר פאר דעם עוויגען ריין ווערדען. היילגע אונז דורך דיינע געזעצע, לאס דיינע לעהרען אונזער אנטהייל זיין, זעטטיגע אונז מיט דיינער גי־טע, ערפרייע אונז דורך דיין הייל (לאס עוויגער אונזער גאטט! דיין היילגער רוהעטאג מיט ליבע אונד וואהלגעפאללען אונזער זעעליגעז לאאז זיין, דאמיט ישראל דיא דיינען נאמען היילינגען אין איהם רוהע פינדען) רייניגע אויך אונזרע הערצען, דאס וויר דיך אין וואהרהייט דיענען ; דען דוא פערגיבזט ישראל, פערצייהעזט דען שטעאממען ישורון אין יעדעם צייטאלטער ; אונד אויזער דיר איזט קיין פערגעבענדער אונד פערצייהענדער קעניג. געלאבט זייעזט דוא, עוויגער! רעגענט! דוא פערגיבזט אונד פערצייהעזט אונזרע זינדען אונד דיא זינדען דיינעז פאלקעז הויזעז ישראל, טיל־געזט אונזרע פערשולדיגונגען יעדעז יאהר, קעניג דער גאנצען ערדע! דוא היילינגזט (דען רוהעטאג) ישראל, אונד דען טאג דער פערזעהנונג.

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום ביום הכפורים הזה · זכרנו יי אלהינו בו לטובה · ופקדנו בו לברכה · והושיענו בו לחיים: ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה:

אלהינו ואלהי אבותינו · מחל לעונתינו ביום בשבת השבת הזה וביום הכפורים הזה מחה והעבר פשעינו וחטאתינו מנגד עיניך כאמור אנכי אנכי הוא מחה פשעיך למעני · וחטאתיך לא אזכר: ונאמר מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך:

שובה

יעלה ויבא גאָטט, אונד גאָטט אונזרער פֿאָרפֿאָהרען! לאַס פֿאָר דיינען אַנטליץ הינויפֿשטייגען אונזער אַנדענקען, דאַז אַנדענקען אונזרער פֿאָרעלטערן, דאַז אַנדענקען דעז געזאַלבטען משיח, דער פֿאָן דיינעם קנעכטע דוד אַבשטאַממט, דאַז אַנדענקען פֿאָן ירושלים דיינער הייליגען שטאַדט, אונד דאַז אַנדענקען דיינעז גאַנצען פֿאָלקעז ישראל · עז קאָממע, אונד געלאַנגע פֿאָר דיך, ווערדע ערבליקעט, אונד וואָהלגעפֿעלליג פֿאָן דיר אַנגענאָממען · אונזער אַנליגען ווערדע ערהערט, ערוואָגען, אונד אין ערינערונג געבראַכט צור בעפֿרייאונג אויז דעם עלענד, צום גוטען, צור גנאַדע, צור גיטע, צור באַרמהערציגקייט, צום לעבען אונד פֿרידען, אַן דיזעם טאַגע דער פֿערזעהנונג · עוויגער אונזער גאָטט! דענקע אונזרער צום גוטען; ערינערע דיך אונזער צום זעגען; אונד הילף אונז צור גליקזעליגקייט! אום דער פֿערהייסונג דעז היילעז אונד דעז ערבאַרמענז ווילען, שאָנע, בעגנאַדיגע, ערבאַרמע דיך אונזער, אונד שטעהע אונז ביי · צו דיר איזט אונזער בליק געריכטעט, אַללמעכטיגער קעניג! דו ביזט איין גנעדיגער אונד ערבאַרמונגזפֿאָללער גאָטט ·

מחל לעונותינו אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָרעלטערן, פֿערגיב אונז אונזרע זינדען (אַן דיזעם שבת־טאַג אונד) אַן דיזעם טאַגע דער פֿערזעהנונג, טילגע אונד ראָטטע אונזרע מיסעטהאַטען אונד פֿערגעהונגען פֿאָר דיינען אויגען אויז, וויא עז פֿערהייסען איזט: איך, איך מאַכע פֿערשווינדען דיינע מיסעטהאַטען אום מיינעטווילען, אונד געדענקע דיינער איבערטרעטונגען ניכט · וויא איך פֿערהיעס: איך מאַכע פֿערשווינדען דיינע מיסעטהאַטען וויא וואָלקע,

אונד

וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ · וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ · וְכָל
הָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה · כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת
זָדוֹן מִן הָאָרֶץ :

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה יְיָ לְבַדֶּךָ · עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ · בְּהַר צִיּוֹן
מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ · וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ ·
כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ · יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם
אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ :

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ · וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ ·
וְנֶאֱמַר וַיִּגְבַּהּ יְיָ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט · וְהָאֵל
הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ
הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ :

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ ·
וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת ·
וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ ·
וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ :

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה
לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה וְאֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה לִמְחִילָה
וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחָל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בשבת
בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם :

אלהינו

אתה בחרתנו דוא האזט אונז ערוועהלט אויז אללן פֿעלקערן, ליבטעזט אונז, פֿאנדעזט וואהלגעפֿאללן אן אונז, אונד ערהאבעזט אונז איבער אללע פֿעלקער, אינדעם דוא אונז דורך דיינע געזעצע הייליגטעזט, אלז אונזער קעניג, אונז דיינעם דינזטע נעהערטעזט, אונד דיינען ערהאבנען אונד הייליגן נאמען איבער אונז נאננטעזט ·

ותתן לנו אויך גאבזט דוא אונז, עוויגער! אונזער גאטט! מיט ליבע (דיזען שבת טאג אונד) דיזען פֿערזעהנונגזטאג, צור פֿערצייהונג אונד צור פֿערזעהנונג, אונז אן דעמזעלבען אללע אונזרע זינדען צו פֿערגעבען · צור הייליגען פֿערקינדונג, (מיט ליבע) צום אנדענקען אונזרעז אויזגאנגז אויז מצרים ·

אֵל עֶלְיוֹן · גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים · וְקוֹנֵה הַכֹּל · וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת · וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי · מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד · מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים · סוֹמֵךְ נוֹפְלִים · וְרוֹפֵא חוֹלִים · וּמַתִּיר אֲסוּרִים · וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים ·

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ·

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ · וְאֵימָתְךָ עַל כֹּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ · וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים · וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים · וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אַחַת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם · כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשָּׁלְטָן לְפָנֶיךָ · עֹז בְּיָדְךָ · וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ · וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כֹּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ · תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ · וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ · וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ · שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ · וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ · וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ · וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ · בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ · וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה · וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת · הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים · וְאַהֲבַת חֶסֶד · וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל · בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ·

בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם ·

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

תפלה ליום כפור

לערבית ליוצר ולמנחה

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

למנחה כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · אֱלֹהֵי אַבְרָהָם · אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא

מקדשך בשמחת עולם ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו · כמצוה עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מפי כבודך כאמור : וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם · והיה לכם לזכרון לפני אלהיכם אני יי אלהיכם : כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה · ואין דומה לך : ברוך אתה יי שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים :

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך :

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים · ברוך אתה יי המחזיר שכינתו לציון :

מודים אנחנו לך · שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד · צור חיינו מגן ישענו · אתה הוא לדור ודור : נודה לך · ונספר תהלתך · על חיינו המסורים בידך ועל · נשמותינו הפקודות לך · ועל נסיך שבכל יום עמנו · ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת · ערב ובקר וצהרים · הטוב · כי לא כלו רחמיך · והמרחם · כי לא תמו חסדיך · מעולם קוינו לך :

ועל כלם יתברך ויתרומם שמך מלכנו תמיד לעולם ועד

וכתוב

נאך אונזערר פפליכט, ווי עז אונז אין דיינעם געזעצבוכע פאן דעם אונד דיינער הערר ליכקייט, דורך דיינען קנעכט משה, בעפאהלען ווארדען. נעהמליך: אן פריידענטאגען, פעסטען, אונד נייאמאנדען, זאללט איהר מיט דען טראמפעטען בלאזען, בייא איהרען גאנצאפפערן אונד פריידענאפפערן; זא זאללען זיא אייך צום אנדענקען זיין פאר איהרעם גאטטע: איך דער עוויגע, איהר גאטט! דא ער הערעסט דיא שטיממע דער פאזוינע, פערניממסט אונזער בלאזען, אונד קיינער איסט דיר גלייך · געלאבט זייסט דוא, עוויגער! דער ערהערעסט דיא שטיממע דעס בלאזענס דיינעס פאלקעס ישראל מיט ערבארמען.

ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר כל ישבי תבל ושכני ארץ · כנשא נס הרים תראו וכתקע שופר תשמעו: ונאמר והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים · והשתחוו ליי בהר הקדש בירושלים: ונאמר ויי עליהם יראה ויצא כברק חצו · ואדני אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן: יי צבאות יגן עליהם כן תגן על עמך ישראל בשלומך:

אלהינו ואלהי אבותינו תקע בשופר גדול לחרותנו · ושא נס לקבץ גליותינו: וקרב פזורינו מבין הגוים · ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ · והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלים בית מקדשך

ועל ידי אונד דורך דיינע קנעכטע דיא פראפעטען איזט נידער געשריבן: אללע דיא איהר אויף דער וועלט וואהנט, אונד אויף דיזער ערדע רוהעט, איהר ווערדעט עס זעהען, ווען מאן אויף דען בערגען דאס פאניר ערהאבן ווערדן ווירד, אונד איהר ווערדעט עס הערען, ווען דיא טראמפעטע ערשאללט · ווייא אויך פער־נער: אן יענער צייט, ווירד דיא גראסע טראמפעטע ערשאללען, דאן קעהרען ווידער, דיא פערלארנען אים לאנד אשור, אונד דיא פערשטאסענען אים לאנדע מצרים, אונד בעטען דען עוויגען אן, אויף דעם הייליגען בערג אין ירושלים · אונד פערנער: דער עוויגע ווירד איבער איהנען ערשיינען, זיינע פפיילען פאהרען אויז ווא בליצע; גאטט דער העררר לעסט דיא טראמפעטע ערשאללען, אונד טריטט איינ־הער ווא שטורם אויז מיטטאג · דער גאטט דער העערשארען ווירד איהר שוץ זיין, זא שיצע אויך דיין פאלק ישראל מיט דיינעם פרידען ·

תקע בשופר אונזער גאטט אונד גאטט אונזרער פארעלטערן, לאס דורך דיא גראסע פאזוינע אונזרע פרייהייט פערקינדען; ערהעבע דאז פאניר, אונזרע פערטריבנען לוזאמען לו ברינגען; פערזאמלע אונזרע לערשטריי־טען אויז דען פעלקערן; אונזרע פערשטאסענען אויז אללען ענדען דער וועלט; אונד ברינגע אונז נאך דיינער שטאדט ציון מיט טריאומפגעזאנג, אונד נאך ירושלים דען טעמפעל דיינעז הייליגטהומז מיט עוויגער פריידע · דאן ברינגען ווער דיר דיא אפפער נאך

וְנֶאֱמַר וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד · מֹשֶׁה
יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל : וְנֶאֱמַר וְכָל הָעָם רֹאִים
אֶת הַקּוֹלוֹת וְאֶת הַלַּפִּידִים וְאֵת קוֹל הַשּׁוֹפָר וְאֶת
הָהָר עָשֵׁן · וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק : וּבְדִבְרֵי
קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְיָ בְּקוֹל
שׁוֹפָר : וְנֶאֱמַר בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר · הָרִיעוּ לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ יְיָ : וְנֶאֱמַר תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר · בַּכֶּסֶה לְיוֹם
חַגֵּנוּ כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא · מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב :
וְנֶאֱמַר הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ · הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ
עֻזּוֹ : הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ הַלְלוּהוּ
בְּתֵקַע שׁוֹפָר · הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר : הַלְלוּהוּ בְּתֹף
וּמָחוֹל · הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעֻגָב : הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי
שָׁמַע · הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה : כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל
יָהּ הַלְלוּיָהּ : ועל

דאַז פֿאָלק אים לאַגר ציטטערטע פֿאָר שרעקקען · פֿערנער : דער טראָמפּעטענשאַלל
וואַרד אימּמער שטערקער ; משה טהאַט דיא אַנרעדע , אונד גאָטט אַנטוואָרטעטע
איהם מיט לויטער שטימּע · וויא אויך פֿערנער : דאַז גאַנצע פֿאָלק זאַה אונד דיא
דאָננערשטיממען , פֿייערפֿלאַממען , דען טראָמפּעטענשאַלל , אונד דען רויכענדען
בערג ; אַלז עז דאַז פֿאָלק געוואַהר וואַרד , ערבעבטען זיא , אונד שטאַנדען פֿאָן
פֿערנע · אונד אין דיינער היילִגען שריפֿט איזט נידערגעשריבען : גאָטט פֿעהרט
עמפּאָר אונטער יובלען , דער עוויגע אונטער העללער פּאָזוינע ! וויא אויך פֿער־
נער : מיט טראָמפּעטען אונד פּאָזוינענשאַלל ערטהענען פֿאָר דעם קעניגע , דעם
עוויגען ! פֿערנער : בלאַזעט אַם נייאַמאָנד דיא פּאָזוינע , אַם פֿייערטאַגע אונזרעז
פֿעזטעז ! עז איזט געזעץ אין ישראל , פֿעראָרדנונג פֿאָן יעקב׳ז גאָטט · וויא אויך
פֿערנער : הללויה ! לאָבט גאָטט אין זיינעם היילִגטהומע ! לאָבט איהן אין זיינער
אַללמאַכט פֿעזטע ! לאָבט איהן אין זיינען וואונדערטהאַטען ! לאָבט איהן נאַך זיינער
גראָססען הערליכקייט ! לאָבט איהן מיט קלאַנגע דער פּאָזוינע ! לאָבט איהן מיט האַרפֿ׳
אונד פּזאַלטער ! לאָבט איהן מיט פּויקען אונד רייגען ! לאָבט איהן מיט זאַיטענשפּיל
אונד פֿלעטען ! לאָבט איהן מיט העללעם צימבעלקלאַנג ! לאָבט איהן מיט שמעטטערנדעם
געטעסע דער צימבעלן ! לאָבט דען עוויגען , וואַז נור אָדעם האַט ! הללויה !

ועל

אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם ׃ וְאֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ ׃ וַעֲקֵדַת יִצְחָק לְזַרְעוֹ הַיּוֹם בְּרַחֲמִים תִּזְכּוֹר ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ זוֹכֵר הַבְּרִית ׃

אַתָּה נִגְלֵיתָ בַּעֲנַן כְּבוֹדֶךָ עַל עַם קָדְשֶׁךָ לְדַבֵּר עִמָּם ׃ מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּם קוֹלֶךָ וְנִגְלֵיתָ עֲלֵיהֶם בְּעַרְפְלֵּי טוֹהַר ׃ גַּם כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חָל מִפָּנֶיךָ ׃ וּבְרִיּוֹת בְּרֵאשִׁית חָרְדוּ מִמֶּךָּ בְּהִגָּלוֹתְךָ מַלְכֵּנוּ עַל הַר סִינַי לְלַמֵּד לְעַמְּךָ תּוֹרָה וּמִצְוֹת וַתַּשְׁמִיעֵם אֶת הוֹד קוֹלֶךָ וְדִבְּרוֹת קָדְשֶׁךָ מִלַּהֲבוֹת אֵשׁ ׃ בְּקוֹלוֹת וּבְרָקִים עֲלֵיהֶם נִגְלֵיתָ וּבְקוֹל שׁוֹפָר עֲלֵיהֶם הוֹפָעְתָּ ׃ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקוֹל שׁוֹפָר חָזָק מְאֹד ׃ וַיֶּחֱרַד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה ׃

ונאמר

פֿערגעזען, דאַ פֿאָר דעם טהראָן דיינער הערליכקייט קיין פֿערגעזזען איזט. דענ־קע דאַהער מיט בארמהערציגקייט אויך הייטע דען נאַכקאָממען, וויא איהר אורפֿאַטער יצחק צום אָפּפֿער געבונדען ווארד. געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! דער דוא אַן דען בונד דענקעזט.

(איפֿערשטעהונג)

אתה נגלית דוא אָפֿפֿענבאַרטעזט דיך, הוללעזט אין מאַיעזטעטישען וואָלקען, דיינעם הייליגען פֿאָלק, אום מיט איהנען צו רעדען. פֿאָם הימ־מעל ליעזעזט דוא זיא דיינע שטימע פֿערנעהמען, אונד ערשיענעזט איהנען אונדי־טערן געוועלקען בייא הייטערעם טאַגע. דיא גאַנצע וועלט ערציטטערטע פֿאָר דיי־נעם אַנבליק, אונד דיא וועזען דער שאָפּפֿונג ערבעבטען פֿאָר דיר, אַלז דוא דיך, מאַיעזטעטישער! הערנאָבליעזעזט אויף דען בערג סיני, דיינעם פֿאָלק לעהרע אונד געזעצע צו געבען. זיא פֿערנאַהמען דיא מאַיעזטעט דיינער שטימע אונד דיינע הייליגע רעדען אויז פֿייערפֿלאַממען — מיט דאָננער אונד בליץ ערשיענעזט דוא איהנען, אונד אונטער טראָמפּעטענשאַלל ווארד איהנען דיינע געגענוואַרט פֿערקינדיגעט, וויא עז אין דיינעם געזעצבוכע בעשריבען שטעהט: עז וואַר אַם דריטטען טאַגע, אַלז דער מאָרגען אַנבראַך, דאַ וואַר דאָננער אונד בליץ, אונד איינע דיכטע וואָלקע אויף דעם בערגע; אויך וואַר איין זעהר שטאַרקער טראָמפּעטענשאַלל צו הערען; אונד דאַז

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ: וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: וּזְכָר לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה · וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֵדָה שֶׁעָקַד אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ · וְכָבַשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם · כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ מֵעָלֵינוּ · וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ מֵעַמְּךָ וּמֵעִירְךָ וּמִנַּחֲלָתֶךָ: וְקַיֶּם לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר: וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים · אֲנִי יְיָ: כִּי זוֹכֵר כָּל הַנִּשְׁכָּחוֹת

אתה

אלהינו ואלהי אבותינו אונזער אונד אונזרער פֿאָרפֿאַהרען גאָטט! ער·
האַלטע אונז אין דיינעם גוטען אַנדענקען; זוכע
אונז היים מיט הייל, אונד ערבאַרמען אויז דיינעם אוראַלטען הימעלן; אונד דענקע
אונז עוויגער אונזער גאָטט! דען בונד, דיא הולד, דען שוואור, וועלכע דוא אונזערם
אורפֿאַטער אברהם, אויף דעם בערג מוריה, צוגעשוואָרען האַסט: לאַס דיר
געגענווערטיג זיין ווי אונזער אורפֿאַטער זיינען זאָהן יצחק דיר אויף דעם אַלטאַר
צום אָפּפֿער באַנד; אונד זאָ ווי ער זיינע פֿעטערליכע ליבע אונטערדריקטע,
אום דיינען ווילען מיט אויפֿריכטיגעם הערצען צו ערפֿילען: זאָ מעגע אויך דיינע
באַרמהערציגקייט דען צאָרן אונטערדריקען; אונד דיינע אַללגיטע דיינען גרים
אַבּווענדען, פֿאָן דיינעם פֿאָלקע, פֿאָן דיינער שטאַדט, אונד פֿאָן דיינעם ערבטהייל·
עוויגער אונזער גאָטט! ערפֿילע אַן אונז דיא צוזאַגע: וועלכע אונז אין דיינעם געזעץ
בוכע, דאַז דוא דורך דען מונד דיינער הערליכקייט, דיינעם קנעכט משה מיט·
געטהיילט, פֿערזיכערט וואָרדען, נעהמליך: איך ווערדע איהנען דען בונד מיט
איהרען פֿאָרפֿאַהרען אַללעצייט געדענקען; זאָ ווי איך זיא פֿאָר דעם אַנגעזיכטע דער
פֿעלקער, אויז מצרים געפֿיהרט האַבע, אום איהר גאָטט צו זיין, איך דער עווי·
גע· דען פֿאָן עוויגקייט הער, דענקעזט דו דאָך אַללעז, וואַז עז מיך אענטשען
פֿער:

בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב: ונאמר
וזכרתי את בריתי יעקוב. ואף את בריתי יצחק ואף
את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר: ובדברי
קדשך כתוב לאמר זכר עשה לנפלאותיו. חנון ורחום
יי: ונאמר טרף נתן ליראיו. יזכר לעולם בריתו:
ונאמר ויזכר להם בריתו וינחם כרב חסדיו: ועל ידי
עבדיך הנביאים כתוב לאמר הלך וקראת באזני
ירושלים לאמר כה אמר יי זכרתי לך חסד נעוריך
אהבת כלולתיך. לכתך אחרי במדבר בארץ לא
לא זרועה: ונאמר וזכרתי אני את בריתי אותך בימי
נעוריך. והקימותי לך ברית עולם: ונאמר הבן
יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו
זכר אזכרנו עוד. על כן המו מעי לו רחם ארחמנו
נאם יי:

אלהינו

יעקב, אונד אן איינן בונד מיט יצחק, אונד אן איינן בונד מיט אברהם דענקען, אונד דאז לאנד בעדענקען. זא מיט אויך אין דיינער הייליגן שריפט נידערגעשריבען: זיינען וואונדערן שטיפטעט ער אן געדענקען, דער גנעדיגע אונד בארמהערציגע, דער עוויגע! ניא אויך פערנער: זיינען פֿראמען גיבט ער אונטערהאלט, דענקט עוויגליך אן זיינען בונד. אונד פערנער: ער געדענקט אן זיינן בונד מיט איהנען, אונד ענדערט זיינען ראטהשלוס נאך זיינער גראסען גיטע. אונד דורך דיינע קנעכטע, דיא פראפעטען, איזט נידערגעשריבען: מאכע דיך אויף, אונד רופע אין דיא אהרען פֿאן ירושלים פֿאלגענדען אויסדרוק: זא שפריכט דער עוויגע! איך דענקע דיר דיא האלדזעליגקייט דיינער יוגענד, דיא איניגע ליבע דיינעז ברויטקראנצעז, דא דוא איר נאכפאלגטעסט אין דיא וויסטע, אין איין אונבעזעעטעז לאנד. פערנער הייסט עז: איך וויל אן איינען בונד, געדענקען, דען איך מיט דיר אין דיינער יוגענד געקניפפט, אונד איינען עוויגען בונד מיט דיר ערריכטען. וואו אויך פערנער: איזט ניכט אפרים איין טהייערער זאהן; איזט ער ניכט איין טרויטעז קינד; זא וואו איך פאן איהם רעדע, זא דענקע איך אויך זיינער שטעטז נאך. דאראום איזט אויך איין איננערעז איבער איהן בעוועגט; ערבארמען, ערבארמען וויל איך איך זיינער, שפריכט דער עוויגע!

אלהינו

מַעֲשֵׂה אִישׁ וּפְקֻדָּתוֹ · וַעֲלִילוֹת מִצְעֲדֵי גָבֶר · מַחְשְׁבוֹת אָדָם וְתַחְבּוּלוֹתָיו · וְיִצְרֵי מַעַלְלֵי אִישׁ · אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁלֹּא יִשְׁכָּחֶךָּ · וּבֶן אָדָם יִתְאַמֶּץ בָּךְ · כִּי דוֹרְשֶׁיךָ לְעוֹלָם לֹא יִכָּשֵׁלוּ · וְלֹא יִכָּלְמוּ לָנֶצַח כָּל הַחוֹסִים בָּךְ · כִּי זֵכֶר כָּל הַמַּעֲשִׂים לְפָנֶיךָ בָּא · וְאַתָּה דוֹרֵשׁ מַעֲשֵׂה כֻלָּם:

וְגַם אֶת נֹחַ בְּאַהֲבָה זָכַרְתָּ · וַתִּפְקְדֵהוּ בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים · בַּהֲבִיאֲךָ אֶת מֵי הַמַּבּוּל לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם · עַל כֵּן זִכְרוֹנוֹ בָּא לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ · לְהַרְבּוֹת זַרְעוֹ כְּעַפְרוֹת תֵּבֵל וְצֶאֱצָאָיו כְּחוֹל הַיָּם · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֵת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה · וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם: וְנֶאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת

בריתו

דיעם טאג ניכט הייגעזוכט? דאז אנדענקען אללער וועזען קואמט פאר דיך; דיא האנדלונגען יעדעז מענשען אונד זיין געווערבע; יעדער טריט דעז איבערטרעטערז; יעדער הייאליכע געדאנקע דעז ערדענזאהנז; יעדע ליזט דיא ער אונטערניאמט; יעדע בעזע נייגונג דיא ער בעפרידיגט · הייל דעם מאננע דער דיינער, גאטט! ניכט פערגיסט! הייל דעם מענשענזאהן: דער דורך דיך זיך שטערקט! דען דיא דיך זוכען, ווערדען ניא שטרויכעלן; דיא דיר פערטרויען, ווערדען ניא צו שאנדען · יא דאז אנ-דענקען אללער האנדלונגען קואמט פאר דיך, אונד דוא אונטערזוכסט יעדעז טהון · זא געדאכטעזט דוא מיט ליבע דעז נח, אונד זוכטעזט איהן היים מיט הייל אונד ערבארמען, אלז דוא דיא זינדפלוטה בראכטעזט, אום אללע קרעאטורען וועגען איהרער בעזען האנד-לונגען צו פערטילגען; דען זיין אנדענקען קאם פאר דיך, עוויגער אונזער גאטט! אום זיינען זאאמען צו פערמעהרען, ווי שטויב דער ערדע; זיינע נאכקאממען ווי זאנד אם מעער; ווי עז אין דער הייליגען שריפט בעשריבען שטעהט: גאטט דאכטע אן נח, אונד אן אללעז טהיר, אונד אן אללעז פיה, וועלכעז מיט איהם אין דער ארכע וואר, אונד פיהרטע איינען ווינד איבער דיא ערדע, דא פאלן דאז געוועססער זיך לעגטע · פער-נער הייסט עז: גאטט ערהערט איהר יאממערן, אונד געדאכטע אן זיינען בונד מיט אברהם, יצחק, אונד יעקב · ווי אויך פערנער: איך ווערדע אן איינען בונד מיט

יעקב

אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם · לפניך נגלו כל תעלמות והמון נסתרות שמבראשית : אין שכחה לפני כסא כבודך · ואין נסתר מנגד עיניך : אתה זוכר את כל המפעל · וגם כל היצור לא נכחד ממך · הכל גלוי וידוע לפניך יי אלהינו · צופה ומביט עד סוף כל הדורות · כי תביא חוק זכרון להפקד כל רוח ונפש · להזכר מעשים רבים והמון בריות לאין תכלית · מראשית כזאת הודעת · ומלפנים אותה גלית · זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון · כי חק לישראל הוא · משפט לאלהי יעקב : ועל המדינות בו יאמר · איזו לחרב · ואיזו לשלום · איזו לרעב · ואיזו לשבע · ובריות בו יפקדו · להזכירם לחיים ולמות · מי לא נפקד כהיום הזה · כי זכר כל היצור לפניך בא ·

מעשה

(פֿערזעהונג)

אתה זוכר עוויגער ! דוא געדענקעסט אַללעס וואַס אויף דיזער וועלט געשיהט ; דיינע פֿאָרזיכט וואַלטעט איבער אַללע וועזען זייט איהרעם ענטשטעהען · אויפֿגעדעקט ליגט פֿאָר דיר אַללעס פֿערבאָרגענע , דיא גאַנצע מענגע הימלישער דינגע זייט דער שעפֿפֿונג . פֿאָר דעם טהראָן דיינער העררליכקייט איזט קיין פֿערגעססען ; פֿאָר דיינען אַללזעהענדען אויגען ניכטס פֿערשטעקט · דוא געדענקעסט אַללעס וואַס געוואָרדען , אונד פֿאָן דען וועזען איזט קיינעס דיר אונבעקאַננט · אַללעס איזט דיר אָפֿפֿענבאַר , עוויגער אונזער גאָטט ! דוא ערבליקעסט אונד זיהעסט אַללעס פֿאָרויס ביס אַנס ענדע דער פֿאָלגעצייטען · דוא בעשטיממסט צייטען דעס אַנדענקענס , גייסט אונד זעעלע היימצוזוכען , אונד ברינגסט דיא מענגע דער האַנדלונגען צאַהללאָזער געשעפֿפֿע אין ערינני־רונג · פֿאָן אַנפֿאַנג אָן האַסט דוא עס בעקאַננט געמאַכט ; שאָן פֿאָרמאַהלס אָפֿפֿענבאַרט , דאַס דיזער טאַג , דער אַנפֿאַנג דיינער שעפֿפֿונג , צור ערינגערונג דעס ערסטען שעפֿפֿונגסטאַגעס , בעשטיממט איזט פֿיר ישראל , אַלס איין געריכטסטאַג דעס גאָטטעס יעקב'ס · אַן דיזעם טאַגע ווירד איבער פּראָווינצען אויסגעשפּראָכען : וועלכען לאַנד קריג , וועלכען פֿרידע , וועלכען הונגערזנאָטה , אונד וועלכען איבערפֿלוס זיין זאָלל · געשעפֿפֿע ווערדען היימגעזוכט , אום דעם לעבען אָדער דעם טאָדע צו בעשטיממען · ווער ווירד אַן

דיזעם

אלהינו ואלהי אבותינו מלוך על כל העולם כלו בכבודך. והנשא על כל הארץ ביקרך. והופע בהדר גאון עזך. על כל יושבי תבל ארצך: וידע כל פעול כי אתה פעלתו. ויבין כל יצור כי אתה יצרתו. ויאמר כל אשר נשמה באפו יי אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה: בשבת אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו במצותיך. ותן חלקנו בתורתך. שבענו מטובך. ושמחנו בישועתך. בשבת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בו ישראל מקדשי שמך וטהר לבנו לעבדך באמת. כי אתה אלהים אמת. ודברך אמת וקים לעד: ברוך אתה יי מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל ויום הזכרון:

אתה

אלהינו ואלהי אבותינו אונזער גאָטט! אונד גאָטט אונזערער פֿאָרפֿאהרען, העררשע איבער, דיא גאנצע וועלט אין דיינער העררליכקייט; ערהעבע דיך איבער דיא גאנצע ערדע אין דיינער מאַיעסטעט; ערשיינע איבער דיא וועלטבעוואָהנער דיינער לענדער, אים גלאנצע דער גלאָררייכען אללגעוואלט; דאס יעדעס וועזען ערקעננע, דאס דוא עס אינס דאזיין גערופען, דאס יעדעס אויגעבילדעטע געשעפף איינזעהע, דאס דוא עס געבילדעט. דער עוויגע, ישראל'ס גאָטט, איזט קעניג! אונד זיינע העררשאפט אומפאססט אללעס. (אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזערער פֿאָרעלטערן! לאססען דיר אונזרע רוהעטאגע וואָהלגעפאללען) היילגע אונס דורך דיינע געזעצע; לאססען דיינע לעהרען אונזער אנטהייל זיין; זעטטיגע אונס מיט דיינער גיטע; אונד ערפרייע אונס דורך דיין הייל. (לאס, עוויגער אונזער גאָטט! דיינע היילגער רוהעטאג מיט ליבע אונד וואָהלגעפאללען אונזער זעעליגעס לאָאָס זיין, דאמיט ישראל דיא דיינען נאמען היילגען אין איהם רוהע פינדען) רייניגע אויך אונזרע הערצען, דאס וויר דיך אין וואהרהייט אנבעטען. דען דוא ביזט דער גאָטט דער וואהרהייט, אונד דיינע וואָרטע איזט וואהר אונד זעלבסטשטענדיג. געלאָבט זייזט דוא, עוויגער! קעניג דער גאנצען ערדע! דוא היילגעזט (דען רוהעטאג) ישראל, אונד דען טאג דעס אנדענקענס.

כי ליי המלוכה · ומושל בגוים : ונאמר יי מלך
גאות לבש לבש יי עז התאזר אף תכון תבל בל
תמוט : ונאמר שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי
עולם · ויבא מלך הכבוד : מי זה מלך הכבוד יי
עזוז וגבור יי גבור מלחמה שאו שערים ראשיכם
ושאו פתחי עולם · ויבא מלך הכבוד : מי הוא
זה מלך הכבוד יי צבאות · הוא מלך הכבוד סלה :
ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר כה אמר יי
מלך ישראל וגאלו יי צבאות · אני ראשון ואני
אחרון ומבלעדי אין אלהים : ונאמר ועלו מושיעים
בהר ציון לשפט את הר עשו · והיתה ליי המלוכה
ונאמר והיה יי למלך על כל הארץ · ביום ההוא
יהיה יי אחד ושמו אחד : ובתורתך כתוב לאמר
שמע ישראל יי אלהינו יי אחד : אלהינו

דאַז רייך, אונד דיא הערשאַפט איבער דיא היידען ·· וואָ אויך פֿערנער: דער עוויגע איזט קעניג! הערליך געשמיקקט! דער עוויגע האַט זיין געוואַנד, דיא מאַיעזטעט! אַנגעלעגט אונד פֿעסט אומגירטעט; זאָ שטעהט זיא דאַ, דיא וועלט! אונד וואַנקט ניכט· פֿערנער: ערהעבט, איהר טהאָרע! דאַז הויפּט; ערוויטערט דיא עוויגען פּפֿאָרטען! דאַמיט איהן איינציהען, דען קעניג דעז רוהמז! ווער איזט דער קעניג דעז רוהמז? דער עוויגע איזט מעכטיג אונד זיגרייך! דער עוויגע איזט זיגרייך אים שטרייט! ערהעבט, איהר טהאָרע! דאַז הויפּט; ערוויטערט דיא עוויגען פּפֿאָרטען! דאַמיט איהן איינציהען דען קעניג דעז רוהמז! ווער איזט דער קעניג דעז רוהמז? גאָטט, דעז וועלטאַללז הערר! דער איזט דער קעניג דעז רוהמז! סלה· זאָ האַבען אויך דיינע קנעכטע, דיא פּראָפֿעטען, געזאַגט וואָ פֿאָלגט: זאָ שפּריכט דער עוויגע, דער גאָטט ישראל'ז אונד זיין ערלעזער, דער הערר דער העערשאַרען! איך בין דער ערזטע, איך דער לעצטע, אונד אויזער מיר קיין געטטליך וועזען! פֿערנער: עז ווערדען עררעטטער הינויף געהן אויף דען בערג ציון, אום צו ריכטען דען בערג עשו, אונד דיא רעגירונג ווירד דעז עוויגען זיין· פֿערנער: דער עוויגע ווירד קעניג זיין איבער דיא גאַנצע ערדע; אין דיזען טאַגען ווירד דער עוויגע איינציג, אונד זיין נאַמע איינציג זיין· אונד אין דיינעם געזעטצבוכע הייסט עז: הערע, ישראל! דער עוויגע, אונזער גאָטט! איזט איין איינציגעז עוויגעז וועזען·

אלהינו

על כן נקוה לך יי אלהינו לראות מהרה בתפארת
עזך · לתקן עולם במלכות שדי · וכל בני בשר
יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ · יכירו
וידעו כל יושבי תבל · כי לך תכרע כל ברך תשבע
כל לשון: לפניך יי אלהינו יכרעו ויפולו ולכבוד שמך
יקר יתנו · ויקבלו כלם את עול מלכותך · ותמלוך
עליהם מהרה לעולם ועד · כי המלכות שלך היא
ולעולמי עד תמלוך בכבוד : ככתוב בתורתך יי
ימלך לעולם ועד :

ונאמר לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל
בישראל · יי אלהיו עמו ותרועת מלך
בו : ונאמר ויהי בישרון מלך · בהתאסף ראשי עם
יחד שבטי ישראל : ובדברי קדשך כתוב לאמר
כי

על כן נקוה דארום האפפען וויר אויף, עוויגער אונזער גאטט! באלד דיא הערר-
ליכקייט דיינער אללמאכט צו זעהן; דאס דיא גרייעל פאן דער ערדע
פערבאננט, אונד דיא געטצען אויזגעראטטעט ווערדען; דאס דורך דאס רייך דעס אלל-
מעכטיגען, דיא וועלט פערפאללקאממנעט ווערדע; דאס אללע קינדער דעס פליישעס
דיינען נאמען אנרופען, אונד אללע פרעפלער דער ערדע זיך צו דיר ווענדען מעגען;
מעגען אללע איינוואהנער דעס ערדבאדענס ערקעננען אונד בעגרייפען, דאס צו דיר
אללין יעדעס קניא זיך ביגען, יעדע צונגע שווערן מוס; אונד דארום פאר דיר, עוויי-
גער! אונזער גאטט! הינקניען, נידערפאללען, אונד דיא עהרע דיינעס נאמענס פער-
הערליכען · דאס זיא זיך אללע אן דאס יאך דיינעס רייכעס שמיגען, אונד דיך אללין, באלד
אונד אויף עוויגע צייטען, פיר איהרען בעהערשער ערקעננען · דען דיין איזט דאס
רייך, אונד דוא ווירסט עוויגע צייט מיט הערליכקייט הערשען. זא וויא אין דיינער לעהרע
אנגעשריבען שטעהט: דער עוויגע ווירד אימער אונד עוויג רעגירען!

ונאמר פערנער הייסט עס: מאן שויעט קיין אונגליק פיר יעקב, קיין עלענד פיר
ישראל; דער עוויגע, זיין גאטט, איזט מיט איהם, העלט קעניגליכע
פייערליכקייט ביי איהם · פערנער: דא ווארד ער (גאטט) קעניג איבער ישורון
(ישראל) אלס דיא הייפטער דעס פאלקעס פערזאממעלט, איינשטימיג וואהרען דיא
שטעממע ישראלס · אונד אין דיינער היילגען שריפט הייסט עס: דען דעס עוויגען איזט
דאס

לשבת
ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג עם מקדשי שביעי
כלם ישבעו ויתענגו מטובך · ובשביעי רצית בו
וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית :

עלינו לשבח לאדון הכל לתת גדלה ליוצר
בראשית שלא עשנו כגויי הארצות
ולא שמנו כמשפחות האדמה שלא שם חלקנו כהם
וגורלנו ככל המונם · ואנחנו כורעים ומשתחוים
ומודים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא
שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ ומושב יקרו בשמים
ממעל ושכינת עזו בגבהי מרומים : הוא אלהינו אין
עוד · אמת מלכנו אפס זולתו ככתוב בתורתו וידעת
היום והשבת אל לבבך כי יי הוא האלהים בשמים
ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד : על

ישמחו במלכותך אָ לאַס זיא פְרָאה ווערדען דיינער רעגירונג , זיא , דיא דען
שבת בעאָבאַכטען , אונד איהן טאַג דער הערר־ליכקייט נענ־
נען ; דאַס פאָלק , דאַס דען זיבענטען טאַג דער רוהע היילִיגט ; זעטטיגע זיא אַללע מיט
מאָכנע פאָן דיינער גיטע . דען דוא פאַנדעסט וואָהלגעפאַללען אַן דען זיבענטען טאַג ,
היילִיגטעסט איהן אונד נאַננטעסט איהן דען פאָרטרעפליכסטען דער טאַגע , צום אַנ־
דענקען דער שעפפונגסטאַגע .

(רעגירונג)

עלינו עס איזט אונזערע פפליכט , הערר דעס וועלטאַללס ! דיך צו לאָבען ; שעפפער
דעס ערדקרייזעס ! דיך צו פערהערליכען . ניכט גלייך אַנדערן פֿעלקערן
דעס ערדבאָדענס , ניכט גלייך אַנדערן געשלעכטערן דער ערדע זעלטעסט דוא אונס ;
ניכט זאָ , איזט אונזער אַנטהייל ; אונזער לאָאָס , ניכט וויא דאַס לאָאָס איהרער מענגע :
ווירבייגען דאַס קניא , בעטען אַן , אונד ביקקען אונס פאָר דעם קעניג אַללער קעניגע ,
דעם אַללערהייליגסטן ! געבענעדייט איזט ער . פאָר איהם , דער דיא הימעל אויסגע־
בריטעט , אונד דיא ערדע געגרינדעט : דער טהראָן זיינער הערליכקייט איזט אים
הימעל , איבער אונס ערהאַבען ; דיא מאַיעסטעט זיינער מאַכט אין יענען הימלישען
הֿעהן . דער איזט אונזער גאָטט , זאָנסט קיינער ! איזט אין וואַהרהייט אונזער קעניג ,
אונד אויסער איהם קיינער . זאָ הייסט עס אויך אין זיינעם געזעצבוכע : ערקענע אַלזאָ ,
אונד נעהמע וואָהל צו הערצען , דאַס דער עוויגע , ער אַללײן , גאָטט זייא , אָבען אים
הימעל אונד אונטען אויף דער ערדע , אונד זאָנסט קיינער .

על

לשבת
וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר:

וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ· יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד· כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִים:

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר· וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל· וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ· וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ· וּשְׁנֵי שְׂעִירִים לְכַפֵּר· וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם: מִלְּבַד עֹלַת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם: לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיְיָ:

ישמחו

דא דיינעם קנעכט משה , דורך דען מונד דיינער הייליגקייט מיטגעטהיילט, פֿאָרגעשריבען האט . נעהמליך :

וביום השבת אַם שבת-טאַגע (אָפּפֿערט איהר) צווייא יעהריגע לעמער אָהנע פֿעהלער ; אונד צום מעהלאָפּפֿער צווייא צעהנטעל פֿיינעס מעהלס מיט עהל איינגעריהרט, נעבזט דעם טראַנקאָפּפֿער דאַצו. דיזעס איזט דאַס גאַנצע אָפּפֿער פֿיר יעדען שבת ; אויסער דעם טעגליכען גאַנצענאָפּפֿער נעבזט דעם ווייןאָפּפֿער דאַצו .

ובחודש השביעי אַם ערזטען טאַגע דעס זיבענטען מאָנאַטס, זאָללט איהר היי-ליגע פֿערקינדונג האַלטען , אונד קיינע קונסטאַרבייט פֿער-ריכטען ; דיזעס זאָלל אייך איין טאַג דעס לערמבלאָזענס זיין . איהר האָבט דעם עוויגען צו עהרען , אַלז איין גאַנצעסאָפּפֿער צום אַנגענעהמען גערוך , דאַרצובריגגען , איינען שטיר , איינען ווידדער , אונד זיבען יעהריגע לעמער אָהנע לייבעספֿעהלער .

ומנחתם אונד איהר שפּייזעאָפּפֿער אונד טראַנקאָפּפֿער , נאַך פֿאָרשריפֿט : צו יעדעם שטירע איין מעהלאָפּפֿער פֿאָן דרייא צעהנטעלן , צו יעדעם ווידדער איין מעהלאָפּפֿער פֿאָן צווייא צעהנטעלן , צו יעדעם לאַממע איין מעהלאָפּפֿער פֿאָן איינעם צעהנטעל · פֿערנער וויין צום טראַנקאָפּפֿער ; צווייא בעקקע צום פֿער-זעהנען ; אונד צווייא געוועהנליכע אָפּפֿער נאַך איהרער אָרדנונג · אויסער דעם נייאמאָנאַטליכען גאַנצענאָפּפֿער , נעבזט זיינעם מעהלאָפּפֿער , וויא אויך דעם טעג-ליכען גאַנצענאָפּפֿער נעבזט זיינעם מעהלאָפּפֿער , אונד דען צו ביידען געהעריגען טראַנקאָפּפֿער , נאַך איהרער פֿאָרשריפֿט , ווירד דיזעס , דעם עוויגען צו עהרען , צום אַנגענעהמען גערוך , דעם פֿייער צו פֿערצעהרען געגעבען ·

חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא
שמך עליו מפני היד שנשתלחה במקדשך: יהי רצון
מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן
שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים
ותבנהו מהרה ותגדל כבודו · אבינו מלכנו · גלה
כבוד מלכותך עלינו מהרה והופע והנשא עלינו
לעיני כל חי · וקרב פזורינו מבין הגוים · ונפוצותינו
כנס מירכתי ארץ: והביאנו לציון עירך ברנה ·
ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם ושם נעשה
לפניך את קרבנות חובותינו · תמידים כסדרם ·
ומוספים כהלכתם: ואת מוספי יום בשבת השבת הזה
ויום הזכרון הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה ·
כמצות רצונך · כמו שכתבת עלינו בתורתך · על ידי
משה עבדך · מפי כבודך כאמור:

וביום

פפליכט ערפיללען אין דער פאָן דיר ערוועהלטען וואָהנונג , אין דעם ערהאבנען אונד
היילגען טעמפעל, אויף וועלכען דיא דיינען נאָמען גענענט, דען פיינדעז האנד איזט
איבער דיין היילגטהום אויזגעשטרעקקט · עוויגער! אונזער אונד אונזרער פאָרעל-
טערן גאָטט! ערבארמונגספאָללער רעגענט! עס זייא דיר וואָהלגעפעלליג, דיך וויעדער
אונזרער אונד דיינעס היילגטהומס , מיט דיינער אללבארמהערציגקייט, צו ערבארמען·
ערבויע דיינען טעמפעל באַלד וויעדער , אונד פערגרעסרע זיינע הערליכקייט· פא-
טער אונד העררי! לאס דיא מאיעסטעט דיינער רעגירונג באַלד איבער אונס אָפפענבאר
ווערדען! ערשיינע , ערהעבע דיך פאָר דען אויגען אללער לעבענדיגען , אונזער
צערשטרייטעס פאָלק אויס דען פעלקערן צו פערזאממלען ; אונזרע פעריאַגטע זאַמ[illegible]
פאָן דען ענדען דער וועלט צו פערזאממלען ; אונס נאָך דיינער שטאָדט ציון מיט טריאומף-
געזאנג צו ברינגען , אונד נאָך ירושלים , דען טעמפעל דיינעס היילגטהומס , מיט
עוויגער פריידע · דאָן ברינגען וויר דיר דיא אָפפער נאָך אונזרער פפליכט, דיא טעג-
ליכען נאָך איהרער אָרדנונג, אונד דיא איבערגעוועהנליכען נאָך פאָרשריפט · אויך
דאָס איבערגעוועהנליכע אָפפער (דיזעס רוהעטאגעס אונד) דיזעס טאגעס
דעס אנדענקענס , ברינגען אונד אָפפערן וויר דיר דאָן מיט ליבע ,
גאנץ דיינעם וואָהלגעפעלליגען בעפעהל, וויא דאָס עס אונס אין דיינעם געזעצבוכע, דאָס
דוך

ועריכת נר לבן ישי משיחך · במהרה בימינו :

ובכן צדיקים יראו וישמחו · וישרים יעלוזו
וחסידים ברנה יגילו · ועולתה תקפץ פיה ·
וכל הרשעה כלה כעשן תכלה · כי תעביר
ממשלת זדון מן הארץ :

ותמלוך אתה יי לבדך · על כל מעשיך · בהר ציון
משכן כבודך · ובירושלים עיר קדשך ·
ככתוב בדברי קדשך · ימלך יי לעולם
אלהיך ציון לדר ודר הללויה :

קדוש אתה ונורא שמך · ואין אלוה מבלעדיך ·
ויגבה יי צבאות במשפט · והאל
הקדוש נקדש בצדקה · ברוך אתה יי
המלך הקדוש :

אתה בחרתנו מכל העמים · אהבת אותנו ·
ורצית בנו · ורוממתנו מכל הלשונות ·
וקדשתנו במצותיך וקרבתנו מלכנו לעבודתך ·
ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת :

ותתן לנו יי אלהינו באהבה את יום השבת הזה ואת יום
הזכרון הזה יום בשבת זכרון תרועה באהבה מקרא
קדש זכר ליציאת מצרים :

ומפני חטאינו גלינו מארצנו · ונתרחקנו מעל
אדמתנו · ואין אנו יכולים לעשות
חובותינו

ומפני חטאינו אבער אום אונזרער זינדען וועגען, זינד וויר פערטריבען אויז אונ־
זערם לאנדע, ענטפערנט פאן אונזערן ערדרייך: אך! וויר
קעננען ניכט אעהר אונזרע פפליכט

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃
כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים · זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים ·

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה׃

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ · וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ · וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים · וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים · וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם · כְּמוֹ שֶׁיָּדַעְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשָּׁלְטָן לְפָנֶיךָ · עֹז בְּיָדְךָ · וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ · וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ׃

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד יְיָ לְעַמֶּךָ · תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ · וְתִקְוָה לְדוֹרְשֶׁיךָ · וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ · שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ · וְשָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ · וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ ·

שֶׁבְּכָל עֵת · עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב · כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ ·
וְהַמְרַחֵם · כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ · מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ :
וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד :
וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ :
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה · וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת · הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

כאן אומר הש"ץ אלהינו ואלהי אבותינו בשחרית

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ
אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ :
בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר
וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל ·
לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם ·

(צו שחרית ווירד שים שלום געבעטעט ·)

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל
יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי
בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים · וְאַהֲבַת חֶסֶד · וּצְדָקָה
וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל ·
בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בספר חיים

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי
כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי
וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי : עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם
עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן :

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ : וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמוֹנִיּוֹת : וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת :

יצור כי אתה יצרתו · ויאמר כל אשר נשמה באפו
יי אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה: כשבת אלהינו
ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו במצותיך · ותן
חלקנו בתורתך · שבענו מטובך · ושמחנו בישועתך ·
כשבת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו
בו ישראל מקדשי שמך וטהר לבנו לעבדך באמת · כי
אתה אלהים אמת · ודברך אמת וקים לעד: ברוך
אתה יי מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל
ויום הזכרון:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם והשב את העבודה
לדביר ביתך ואשי ישראל ותפלתם באהבה תקבל
ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך:

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים· ברוך אתה יי המחזיר
שכינתו לציון:

מודים אנחנו לך· שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם
ועד· צור חיינו מגן ישענו· אתה הוא לדר ודר: נודה
לך · ונספר תהלתך · על חיינו המסורים בידך ועל · נשמותינו
הפקודות לך · ועל נסיך שבכל יום עמנו · ועל נפלאותיך וטובותיך
שבכל

דאס יעדעס וועזען ערקעננע, דאס דוא עס אונד דאיין גערופען, דאס יעדעס אויגע
בילדעטע געשעפף איינזעהע, דאס דוא עס געבילדעט · דער עוויגע, ישראל׳ס גאטט,
איזט קעניג! אונד זיינע הערשאפט אומפאסט אללעס · (אונזער גאטט אונד גאטט אונזער
פֿאָרעלטערן! לאססען דיר אונזרע רוהעטאגע וואהלגעפאללען) הייליגע אונס דורך
דיינע געבאטע ; לאססען דיינע לעהרען אונזער אנטהייל זיין ; זעטטיגע אונס מיט דיינער
גיטע ; אונד ערפרייע אונס דורך דיין הייל · (לאסס, עוויגער אונזער גאטט! דיין הייליגער
רוהעטאג, מיט ליבע אונד וואהלגעפאללען אונזער ערבטהייל זיין, דאמיט ישראל
דיא דיינען נאמען הייליגען אין איהם רוהע פינדען) רייניגע אויך אונזרע הערצען,
דאס מיר דיך אין וואהרהייט דיענען · דען דוא ביזט דער גאטט דער וואהרהייט, אונד
דיינע ווארטע איזט וואהר אונד בעשטענדיג · געלאבט זייסט דוא, עוויגער! קעניג
דער גאנצען ערדע! דער הייליגעסט (דען רוהעטאג) ישראל, אונד דען טאג דעס
אנדענקענס ·

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע
וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדּוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן
מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ
בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים
וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה · זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה · וּפָקְדֵנוּ בוֹ
לִבְרָכָה · וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים : וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ
וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם
כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ · וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ
בִּיקָרֶךָ · וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ · עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל
אַרְצֶךָ : וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ · וְיָבִין כָּל

יצור

ותתן לנו אונד גאַבשט דוא אונז, עוויגער! אונזער גאָטט! מיט ליבע דיאז שבת־
טאַגע אונד) דען טאַג דעז אַנדענקענז, טאַג, אַן וועלכעם געבלאַזען
ווירד, (אם שבת ווירד געזאַגט) (טאַג, אַן וועלכעם דעז בלאַזענז ערוועהנט ווירד)
נור היילגען פֿערקינדונג, (מיט ליבע) צום אַנדענקען אונזרעז אויזגאַנגז אויז מצרים·

יעלה ויבא גאָטט, אונד גאָטט אונזרער פֿאָרפֿאַהרען! לאַס פֿאָר דיינען אַנטליץ
אויפֿשטייגען אונזער אַנדענקען, דאַז אַנדענקען אונזרער פֿאָרעלטערן,
דאַז אַנדענקען דעז געזאַלבטען משיח, דער פֿאָן דיינעם קנעכט דוד אַבשטאַממט,
דאַז אַנדענקען פֿאָן ירושלים דיינער היילגען שטאַדט, אונד דאַז אַנדענקען דיינעז
געזאַמטען פֿאָלקעז ישראל· עז קאָממע, אונד געלאַנגע פֿאָר דיך, ווערדע ערבליקעט,
אונד וואָהלגעפֿעלליג פֿאָן דיר אַנגענאָממען· אונזער אַנליגען ווערדע ערהערט, ערוואָ־
גען, אונד אין ערינערונג געבראַכט נור בעפֿרייאונג אויז דעם עלענד, צום גוטען,
נור גנאַדע, נור גיטע, נור באַרמהערציגקייט, צום לעבען אונד פֿרידען, אַן דיזעם טאַגע
דעז אַנדענקענז עוויגער אונזער גאָטט! דענקע אונזרער צום גוטען, ערינערע דיך אונ־
זער צום זעגען, אונד הילף אונז נור גליקזעליגקייט! אום דער פֿערהייסונג דעז הײלעז
אונד דעז ערבאַרמענז ווילען, שאָנע, בעגנאַדיגע, ערבאַרמע דיך אונזער, אונד
שטעהע אונז בייא· צו דיר איזט אונזער בליק געריכטעט, אַללמעכטיגער קעניג!
דוא ביזט איין גנעדיגער אונד ערבאַרמונגזפֿאָללער גאָטט·

אלהינו ואלהי אבותינו אונזער גאָטט! אונד גאָטט אונזרער פֿאָרפֿאַהרען!
הערשע איבער דיא גאַנצע וועלט אין דיינער הערר־
ליכקייט; ערהעבע דיך איבער דיא גאַנצע ערדע אין דיינער מאַיעסטעט; ערשיינע
איבער דיא וועלטבעוואָהנער דיינעז לאַנדעז, אים גלאַנצע דער גלאָררייכען אַללגעוואַלט;

וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ :

(ווען דער פֿייערטאַג אויף זאָננטאַג פֿעללט , ווירד אין דעם פֿאָרהערגעהענדען אַבענד (אַלו מוצאי שבת) היר איינגעריקקט :)

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ · וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ · וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים · וְתוֹרַת אֱמֶת · חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים · וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה · וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת · וּכְבוֹד מוֹעֵד · וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל · וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לַחֹשֶׁךְ · בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים · בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה · בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ · וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ · הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ : ותתן לנו וכו׳

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה יוֹם כשבת זִכְרוֹן תְּרוּעָה בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם :

אלהינו

אתה בחרתנו דא האַסט אונז ערוועהלט אויז אַללען פֿעלקערן, ליבטעסט אונז, פֿאַנדעסט וואָהלגעפֿאַללען אַן אונז, אונד ערהאָבעסט אונז איבער אַללע פֿעלקער, אינדעם דו אונז דורך דיינע געזעצע היילִיגטעסט, אַלז אונזער קעניג, אונז דיינעם דיענסטע נעהרטעסט, אונד דיינען ערהאַבענען אונד היילִיגען נאַמען איבער אונז נאַננטעסט ·

ותודיענו דו אַכטעסט אונז, עוויגער אונזער גאָטט! דיינע גערעכטען געזעצע בעקאַננט; לעהרטעסט אונז דיר וואָהלגעפֿעלליגע האַנדלונגען אויזאיבען; גאַבסט אונז, עוויגער אונזער גאָטט! בילליגע געזעצע, מיינע לעהרע דער וואַהרהייט, אונד היילזאַמע בעפֿעהלע אונד געבאָטע; ליסעסט לייטען דער מאָנאַנע, היילִיגע פֿייער-טאַגע, אונד פֿעסטע דער פֿרייוויללִיגען אָפּפֿער אונזער אַנטהייל; אונד דיא היילִיגקייט דעז רוהעטאַגעז, דיא ווירדע דער פֿעסטליכען טאַגע, אונד דאַז פֿייערן דער פֿעסטע אונזער ערבע זיין · עוויגער! אונזער גאָטט! דו אונטערשיעדעסט אויך צווישען היילִיגעם אונד ניכט היילִיגעם, צווישען ליכט אונד פֿינסטערניס, צווישען ישראל אונד אַנדערן פֿעלקערן, צווישען דעם זיבענטען טאַג אונד דען זעקס טאַגען דער שעפּפֿונג; אויך צווישען דער היילִיגקייט דעז רוהעטאַגעז, אונד דער היילִיגקייט מיינעז פֿעסטטאַגעז האַסט דו אונטערשיעדען, אונד האַסט דען זיבענטען טאַג מעהר אַלז דיא איבריגען זעקס טאַגע דער שעפּפֿונג געהייליגט · זאָ האַסט דו דיין פֿאָלק ישראל זעלבסט מיט היילִיגען אויזזאָנדערן אונד בעזאָנדערז היילִיגען געלעהרט ·

ובכן צדיקים יראו וישמחו · וישרים יעלזו
וחסידים ברנה יגילו · ועולתה תקפץ פיה ·
וכל הרשעה כלה כעשן תכלה · כי תעביר
ממשלת זדון מן הארץ :

ותמלוך אתה יי לבדך · על כל מעשיך · בהר ציון
משכן כבודך · ובירושלים עיר קדשך ·
ככתוב בדברי קדשך · ימלך יי לעולם
אלהיך ציון לדר ודר הללויה :

קדוש אתה ונורא שמך · ואין אלוה מבלעדיך ·
ויגבה יי צבאות במשפט · והאל
הקדוש נקדש בצדקה · ברוך אתה יי
המלך הקדוש :

אתה בחרתנו מכל העמים · אהבת אותנו ·
ורצית בנו · ורוממתנו מכל הלשונות ·

וקדשתנו

הייל!) ווידער עמפאר וואכזען; דאס דעם זאהן ישי'ז דיינעם געזאלבטען, העל-
ליכטע זיינע לאמפע, באלד אונד אין אונזערן טאגען:

ובכן צדיקים דיא גערעכטען זעהען עס אלזדאן, אונד פרייען זיך; דיא רעד-
ליכען יויכצען; אונד דיא פראמען פראהלאקקען אלזדאן מיט
געזאנג. אונגערעכטיגקייט פערשטוממט; באזהייט פערגעהט, פערשווינדעט וויא
רויך, ווען דוא דערמיינזט דער געוואלט דעז פרעפעלז איין ענדע מאכזט.

ותמלוך עוויגער! דוא הערשעזט אלזדאן אללין איבער אללע דיינע ווערקע,
טהראנזט ווידער אויף דעם בערג ציון, דען וואהנארט דיינער הערר-
ליכקייט, אונד אין ירושלים דער שטאדט דיינער היילגקייט, וויא עז אין דיינער
היילגען שריפט פערהייסען איזט: דער עוויגע רעגירט עוויגליך, דיין גאטט, ציון!
דורך אללע לייטען, הללויה!

קדוש אתה דוא ביזט היילג, אונד דיין נאמע איזט: עהרפורכטבארער! קיין
געטטליך וועזען איזט אויזער דיר, וויא געשריבען שטעהט: דער
גאטט דער העערשארען ווירד ערהעהעט אים געריכט, אונד דער היילגע, אללמ-
עכטיגע, געהייליגט דורך גערעכטיגקייט. געלאבט זייזט דוא, עוויגער! היי-
ליגער קעניג!

אתה

מי כמוך אב הרחמים · זוכר יצוריו לחיים ברחמים ·
ונאמן אתה להחיות מתים : ברוך אתה יי מחיה המתים :
אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה :
ובכן תן פחדך יי אלהינו על כל מעשיך · ואימתך
על כל מה שבראת · וייראוך כל המעשים :
וישתחוו לפניך כל הברואים · ויעשו כלם אגדה
אחת לעשות רצונך בלבב שלם · כמו שידענו יי
אלהינו שהשלטן לפניך · עז בידך · וגבורה בימינך ·
ושמך נורא על כל מה שבראת :
ובכן תן כבוד יי לעמך · תהלה ליראיך · ותקוה
לדורשיך · ופתחון פה למיחלים לך · שמחה
לארצך · וששון לעירך · וצמיחת קרן לדוד עבדך ·
ועריכת נר לבן ישי משיחך · במהרה בימינו :

י ובכן

ווער איזט וויא דוא, פאטער דעז ערבארמענז! דוא דענקעזט דיינער געשעפפע ער־
בארמונגזפאלל צום לעבען,
יא טרייא איזט דיינע צוזאגע, דאס דוא איינזט דיא טאדטען ערוועקקעזט·
געלאבט זייאזט דוא, עוויגער! דער דוא איינזט דיא טאדטען ערוועקקעזט,

אתה קדוש דוא ביזט הייליג; הייליג, איזט דיין נאמען; הייליגע לאבען דיך
אויך אללטעגליך·

ובכן תן פחדך עוויגער אונזער גאטט! לאס דאך דיינע אללפורכטבארקייט אל־
לען דיינען געשעפפען, דיינע אללשרעקקליכקייט אללען ער־
שאפפענען וועזען, געגענווערטיג זיין· דאס דיך דיא וועזען אללע עהרפירכטען,
דיא ערשאפפענען אללע אנבעטען, דאס זיא אללע אין איינען בונד טרעטען, דיינען וויללען
מיט אויפריכטיגעם הערצען צו ערפיללען· אללע זאָ איבערצייגט זיין וויא וויר, עוויגער אונ־
זער גאטט! דאס דיין, דיא אללייןרעגירונג איזט, דאס מאכט אין דיינער האנד,
אללגעוואלט אין דיינער רעכטען שטעהט, אונד דיין נאמע אללען ערשאפפענען
וועזען עהרפורכטבאר איזט·

ובכן תן כבוד עוויגער! גיב אויך דיינעם פאלקע זיינע ווירדע ווידער; גיב
דענען דיא דיך פירכטען, לאבגעזענגע, דענען דיא דיך זוכען,
פראהע אויזזיכט; דענען דיא דיינער האררען, פרייםוטה; דיינעם לאנדע פריי־
דע; דיינער שטאדט וואננע; פערלייה דאס דיינעם קנעכטע דויד דאס האָרן (דעז
[illegible]

לערבית לשחרית ולמנחה

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

למנחה כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים · מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים · וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים :

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ : מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה :

מי

הערר ! עפפנע מיינע ליפפען , דאס מיין מונד דיין לאב פערקינדע !

ברוך געלאבט זייעסט דוא עוויגער , אונזער אונד אונזער פארפאהרען גאטט : גאטט אברהם'ס , גאטט יצחק'ס , אונד גאטט יעקב'ס · גראסער , מעכטיגער אונד עהרפורכטבארער ! אללערהעכסטעס וועזען ! דוא ערוויזעסט גנאדע אונד גיטע , שעפפער אללער וועזען ! דוא ביסט איינגעדענק דער גנאדענפערזיכרונגען , דיא דוא אונזערן פארעלטרן געגעבען האסט ; אונד בריגגסט איהרען נאכקאממען אויס ליבע , אום דיינעס נאמענס וויללען , איינען ערלעזער · געדענקע אונזער צום לעבען , א קעניג ! דער דוא וואהלגעפאללען האסט אם לעבען , אונד שרייבע אונס איין בוך דעס לעבענס , אום דיינעטוויללען ד הערר דעס לעבענס · עוויגער רעגירער ! דוא ביסט אונזער העלפער , אונזער רעטטער אונד אונזער שילד · געלאבט זייעסט דוא עוויגער , שילד אברהם'ס :

אתה גבור הערר ! אללגעוואלטיג ביסט דוא אימעדאר ! דוא ערוועקסט דיא טאדטען , אללמעכטיגער בעשיצער ! דוא שפייזעסט אללעס לעבענדע דורך דיינע גנאדע ; ערוועקסט דיא טאדטען אויס גראססעם ערבארמען ; אונטערשטיצעסט דיא פאללענדען ; היילסט דיא קראנקען ; בעפרייעסט געבונדענע , אונד בעשטעטיגסט דיינע טרייע צוזאגע , דענען דיא אים שטויבע ענטשלאפען , ווער איזט וויא דוא הערר דער שטערקע ? ווער דיר גלייך , א קעניג ! דער דוא טעדטעסט , אונד ווידער בעלעבעסט , דאס אונזער הייל אויפבליהע .

ווער

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ · שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד · צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ · אַתָּה הוּא לְדֹר וָדֹר: נוֹדֶה לְּךָ · וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ · וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ · וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ · וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת · עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב · כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ · וְהַמְרַחֵם · כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ · מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרֵךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה · וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת · הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

כאן אומר הש"ץ אלהינו ואלהי אבותינו בשחרית

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים · וְאַהֲבַת חֶסֶד · וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל · בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבוֹתָם: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַייָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

הַשָּׁבֻעוֹת · וּבְחַג הַסֻּכּוֹת · וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פְּנֵי יְיָ רֵיקָם · אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם · לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן · כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ בשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ · שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ · וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ · וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת · וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בשבת בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן · שַׁבָּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ · וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל · וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן · וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן: מודים

„ערשעהלען ווירד , נעהמליך אם פעזטע דעז אונגעזייערטען ברָאדעז, אם וואָכענפעזטע, „ טע , אונד אם לויבערהיטטענפעזטע , איאן זאָלל אבער פאָר דעם עוויגען ניכט לעער „ ערשיינען ; יעדער איט זיינער גאבע , נאך פערהעלטניס דעז זעגענז , דען דער „ עוויגע דיין גאָטט דיר לוגעטהיילט האבען ווירד ·„

והשיאנו עוויגער אונזער גאָטט ! לאס אונז דען זעגען דיינער פעזטלייכען טאגע עאפפאנגען , צום לעבען אונד צור איינטראכט , צור פריידע אונד שאנע , זאָ וויא עז עהעדעם דיין גנעדיגער ווילע וואר , דאז דוא פערשפראכען אונז צו זעגנען · (אונזער אונד אונזערער פאָרעלטערן גאָטט ! לאסזען דיר אונזרע רוהע-טאגע וואהלגעפאללען) הייליגע אונז דורך דיינע געזעטצע ; לאס דיינע לעהרע אונזער אנטהייל זיין ; זעטטיגע אונז איט דיינער גיטע ; ערפרייע אונז דורך דיין הייל, רייניגע אונזערע הערצען , דאס וויר דיך אין וואהרהייט אנבעטען ; לאסזען (דיין הייליגער רוהעטאג אונד) דיינע הייליגען פעזטטאגע (איט ליבע אונד וואהלגעפאללען) איט פריידע אונד וואננע , אונזער זעעליגעז לאָאָז זיין ; דאמיט ישראל דיא דיינען נאמען הייליגען , זיך מיהרער ערפרייען . געלאָבט זייעזט דוא , עוויגער ! דוא הייליגזט (דען רוהעטאג) ישראל , אונד דיא פעזטלייטען ·

לשמיני עצרת בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם · כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ · פַּר אֶחָד · אַיִל אֶחָד · כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: ומנחתם

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · בשבת רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ · טוֹב וּמֵטִיב הִדָּרֶשׁ לָנוּ · שׁוּבָה אֵלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֶיךָ · בִּגְלַל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ רְצוֹנֶךָ · בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבַתְּחִלָּה · וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ · וְהַרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוֹ · וְשַׂמְּחֵנוּ בְּתִקּוּנוֹ וְהָשֵׁב כֹּהֲנִים לַעֲבוֹדָתָם · וּלְוִיִּם לְשִׁירָם לְזִמְרָם · וְהָשֵׁב יִשְׂרָאֵל לִנְוֵיהֶם · וְשָׁם נַעֲלֶה וְנֵרָאֶה וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֶיךָ בְּשָׁלֹשׁ פַּעֲמֵי רְגָלֵינוּ · כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ · שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר · בְּחַג הַמַּצּוֹת · וּבְחַג

השבועות

וביום השמיני אם אכטען טאגע, זאללט איהר דאז בעשלאססענע פייערן, אונד קיינע קונזטארבייט פערריכטען. נון גאנצעס אפפער געבעט איהר, דעם עוויגען צו עהרען, נון אנגענעהמען גערוך, דעם פייער צו פערצעהרען, איינען שטיר, איינען ווידדער, זיבען יעהריגע לעממער אהנע פעהלער. אונד איהר שפייזאפפער)(·

אלהינו ואלהי אבותינו אונזער גאטט! אונד גאטט אונזערער פארעלטערן! ערבארמונגספאללער רעגענט! ערבארמע דיך אונזער, אללגיטיגער! דער דוא אללען וועזען גוטעס ערצייגסט, לאס דיינע פארזיכט אבער אונס ערקעננטבאר ווערדען! ווענדע דיך ווידער צו אונס דורך דיינע גראססע בארמהערציגקייט, אום אונזערער פארפאהרען ווילען, דיא דיינען בעפעהלען נאכלעבטען. ערבויע דיינען טעמפעל ווי פארמאהלס, אונד גרינדע דיך היילגטהום אויף זיינען בעשטימטען ארט. דאס וויר זייענן אויפבויא ווידער זעהען, אונד זיינער ווידערהערשטעללונג אונס ערפרייען. לאס פריעסטער ווידער איהרען דיענסט אנטרעטען, לויים איהר געזאנג אנשטיממען, אונד ישראל אין איהרע וואהנונגען ריקקעהרען. דאן וואללען וויר הינויף געהן, פאר דיך ערשיינען, אונד דיך אן אונזערן דרייען פעסטען אנבעטען נאך דיינעם געזעצע פארשריפט: „דרייא מאהל אים יאהר זאלל יעדע מאננספערזאן, „פאר דען אנגעזיכט דעז עוויגען דיינעס גאטטעס ערשיינען, אן דעם ארטע דען ער ערוועהלען

אַן חול המועד סכות ווירד נאך פאָלגענדער אָרדנונג געבעטעט :

אַן ערשטען טאָג : וביום השני וביום השלישי ·
אַן צווייטען טאָג : וביום השלישי וביום הרביעי ·
אַן דריטטען טאָג : וביום הרביעי וביום החמישי ·
אַן פירטען טאָג : וביום החמישי וביום הששי ·
אַן פינפטען טאָג : וביום הששי וביום השביעי ·

וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר · תְּמִימִם׃ ומנחתם

וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי עָשָׂר · אֵילִם שְׁנָיִם · כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר · תְּמִימִם׃ ומנחתם

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה · אֵילִם שְׁנָיִם · כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר · תְּמִימִם׃ ומנחתם

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה · אֵילִם שְׁנָיִם · כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר · תְּמִימִם׃ ומנחתם

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה · אֵילִם שְׁנָיִם · כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר · תְּמִימִם׃ ומנחתם

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה · אֵילִם שְׁנָיִם · כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם׃ ומנחתם

נעהאָמען גערוק, דעם פֿייער איבערברינגען, נעהאַלך : דרייצעהען יונגע שטירע, צוויא ווידדער, פֿירצעהן יעהריגע לעמער, דיא אָהנע פֿעהלער זיין מיסזען · (ומנחתם) אונד איהרע שפייזאָפּפֿער () ()

וביום השני אַן צווייטען טאָגע : צוועלף יונגע שטירע, צוויא ווידדער, פֿירצעהן יעהריגע לעמער, אָהנע לייבעספֿעהלער · אונד איהר שפייזאָפּפֿער () ()

וביום השלישי אַן טריטטען טאָגע : אייללף שטירע, צוויא ווידדער, פֿירצעהן יעהריגע לעמער אָהנע לייבעספֿעהלער · אונד איהר שפייזאָפּפֿער () ()

וביום הרביעי אַן פֿירטען טאָגע : צעהן שטירע, צוויא ווידדער, פֿירצעהן יעהריגע, לעמער, אָהנע לייבעספֿעהלער · אונד איהר שפייזאָפּפֿער () () ·

וביום החמישי אַן פֿינפֿטען טאָגע : ניין שטירע, צוויא ווידדער, פֿירצעהן יעהריגע לעמער, אָהנע לייבעספֿעהלער · אונד איהר שפייזאָפּפֿער () ()

וביום הששי אַן זעכזטען טאָגע : אַכט שטירע, צוויא ווידדער · פֿירצעהן יעהריגע לעמער, אָהנע לייבעספֿעהלער · אונד איהר שפייזאָפּפֿער () ()

וביום השביעי אַן זיבענטען טאָגע : זיבען שטירע, צוויא ווידדער, פֿירצעהן יעהריגע לעמער, אָהנע לייבעספֿעהלער · אונד איהר שפייזאָפּפֿער () ·

וביום

לשבת
ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך · ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית :

לשבועות
וביום הבכורים · בהקריבכם מנחה חדשה ליי בשבעותיכם מקרא קדש יהיה לכם · כל מלאכת עבדה לא תעשו והקרבתם עלה לריח ניחח ליי פרים בני בקר שנים · איל אחד · שבעה כבשים בני שנה : ומנחתם

לסוכות
ובחמשה עשר יום לחדש השביעי · מקרא קדש יהיה לכם · כל מלאכת עבדה לא תעשו · וחגתם חג ליי שבעת ימים : והקרבתם עלה אשה ריח ניחח ליי : פרים בני בקר שלשה עשר · אלים שנים · כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימים יהיו : ומנחתם

וביום

ומנחתם אונד איהר שפייזאָפפער אונד טרינקאָפפער , נאך פאָרשריפט : צו יעדעם שטירע איין מעהלאָפפער פאָן דריא צעהנטעל, צו יעדעם ווידדער איין מעהלאָפפער פאָן צוויא צעהנטעל, צו יעדעם שאאפע איין מעהלאָפפער פאָן איינעם צעהנטעל · פערנער וויין צום טרינקאָפפער ; איין ציגענבאָק צום פער- זעהנען ; אונד צוויא געוועהנליכע אָפפער נאך איהרער אָרדנונג ·

ישמחו במלכותך זאָללען זיך פרעהען ווערדען דיינער רעגירונג , דיא , דיא דען שבת בעאָבאַכטען , אונד איהן טאָג דער העררליכקייט נענ- נען ; דאַס פאָלק , דאַס דען זיבענטען טאָג דער רוהע הייליגט ; זעטטיגע זיך אַללע איט וואָננע פאָן דיינער גיטע . דען דוּ פאַנדעסט וואָהלגעפאַללען אן דען זיבענטען טאָג , הייליגטעסט איהן אונד נאַננטעסט איהן דען פאָרטרעפליכסטען דער טאַגע , צום אַנ- דענקען דער שעפפונגסטאַגע .

וביום הבכורים אַם טאַגע דער ערזטלינגע , ווען איהר דעם עוויגען צו עהרען איין נייעס מעהלאָפפער דאַרברינגט , ווען נעהמליך איהרע וואָכען צו ענדע זינד , זאָלל אייך היילגע פערזאַמלונג זיין ; אונד איהר דירפט קיינע קונסט- אַרבייט פערריכטען · דאַבייא האַבט איהר דעם עוויגען צו עהרען , אַלז איין גאַנצעס אָפ- פער צום אַנגענעהמען גערוך דאַרצובריגנען , צוויא שטירע , איינען ווידדער , זיבען יעהריגע לעממער · (ומנחתם) אונד איהר שפייזאָפפער (וויא אָבען) ·

ובחמשה עשר אם פונפצעהנטען טאָג דעס זיבענטען מאָנאטס זאָללט איהר היי- ליגע פערזאַמלונג האַלטען , אונד קיינע קונסטאַרבייט פערריכ- טען , זיבען טאַגע האַבט איהר דעם עוויגען צו עהרען , איין פעסט צו פייערן ; אונד זאָללט אן דעם ערזטען דערזעלבען , דעם עוויגען צו עהרען , איין גאַנצעס אָפפער צום אַנגע- נעהמען

וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה · כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ · כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ · עַל יְדֵי משֶׁה עַבְדֶּךָ · מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר :

לשבת

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ : עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ : זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר :

(אם פסח · פֿעזט ווירד פֿאָלגענדעז ביז כהלכתם געבעטעט ·)

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ · פֶּסַח לַיְיָ : וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חָג · שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל : בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ · כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ :

(אַן חול המועד פסח ווירד בלאָז והקרבתם געבעטעט)

וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד · וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִים יִהְיוּ לָכֶם :

וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר · וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל · וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ · וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר · וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם : ישמחו

בעשלוספֿעזט) דיזעז בעשלוספֿעזטעז , ברינגען אונד אָפּפֿערן ווער דיר דאַן מיט ליבע , נאך דיינעם וואָהלגעפֿעלליגען בעפֿעהל , וויא דוא עז אונז אין דיינעם געזעטצבוכע , דאז דוא דיינעם קנעכט משה , דורך דען מונד דיינער הייליגקייט איטגעטהיילט , פֿאָר- געשריבען האָזט . נעהאליך :

וביום השבת אַם שבת-טאַגע (אָפּפֿערט איהר) צווייא יעהריגע לעממער אָהנע פֿעהלער ; אונד צום מעהלאָפּפֿער צווייא צעהענטעל פֿיינעז מעהלז מיט עהל פֿערמענגעט , נעבזט דעם טראַנקאָפּפֿער דאַצו . דיזעז איזט דאז גאַנצע אָפּפֿער פֿיר יעדען שבת ; אויזער דעם טעגליכען גאַנצענאָפּפֿער נעבזט דעם ווייך אָפּפֿער דאַצו .

ובחודש הראשון אַם פֿירצעהענטען טאַגע דעז ערזטען מאָנאַטז , ווירד דאז פסח (איבערטרייטונגזאָפּפֿער) געבראַכט , דעם עוויגען צו עהרען . אַם פֿונפֿצעהענטען טאַגע דיזעז מאָנאַטז איזט פֿעזט , אונד ווירד זיבען טאַג הינדורך אונגעזייערטעז בראָד געגעססען · אַם ערזטען טאַגע איזט הייליגע פֿערקינדונג , אונד דאַ זאָללט איהר קיינע קונזטאַרבייט פֿערריכטען ·

והקרבתם אונד איהר ברינגט דעם עוויגען צו עהרען דאר , צום גאַנצענאָפּפֿער , פֿאָן פֿייער צו פֿערצעהרען , צווייא יונגע שטירע , איינען ווידדער , זיבען יעהריגע לעממער , דיא אייך אַללע אָהנע פֿעהלער זיין מיססען :

ומנחתם

כְּבֵית בְּחִירָתֶךָ · בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ
עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ : יְהִי רָצוֹן
מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן
שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים
וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ · אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ · גַּלֵּה
כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ
לְעֵינֵי כָּל חָי · וְקָרֵב פְּזוּרֵינוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם · וּנְפוּצוֹתֵינוּ
כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ : וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה ·
וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה
לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ · תְּמִידִים כְּסִדְרָם ·
וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם : וְאֶת מוּסַף יוֹם בשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה
וְאֶת מוּסַף יוֹם בפסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה · בשבועות חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה ·
בסכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה · בשמיני עצרה שְׁמִינִי עֲצֶרֶת הַחַג הַזֶּה · נַעֲשֶׂה
ונקריב

קעננען ניכט מעהר הינויף געהן , פֿאָר דיך ערשיינען , דאַ אַנבעטען , אונד אונזרע
פפֿליכט ערפֿילן אין דער פֿאָן דיר ערוועהלטען וואָהנונג , אין דעם ערהאַבנען אונד
היילִיגען טעמפעל , אויף וועלכען דער דיינען נאַמען גענענט איזט , דען פֿיינדעס האַנד איזט
איבער דיין היילִיגטהום אויזגעשטרעקט · עוויגער ! אונזער אונד אונזרער פֿאָרעל־
טערן גאָטט ! ערבאַרמונגספֿאָללער רעגענט ! עס זייא דיר וואָהלגעפֿעללִיג , דיך ווידער
אונזרער אונד דיינעס היילִיגטהומס , מיט דיינער אַללבאַרמהערציגקייט , צו ערבאַרמען ·
ערבויע דיינען טעמפעל באַלד ווידער , אונד פֿערגרעסרע זיינע הערליכקייט · פֿאַ־
טער אונד העררר ! לאַס דיא מאַיעסטעט דיינער רעגירונג באַלד איבער אונס אָפֿפֿענבאַר
ווערדען ! ערשיינע , ערהעבע דיך פֿאָר דען אויגען אַללער לעבענדיגען , אונזער
צערשטרייטעס פֿאָלק אויז דען פֿעלקערן צו פֿערזאַממלען ; אונזרע פֿערשפרענגטע גליעדער
פֿאָן דען ענדען דער וועלט צו פֿערזאַממלען ; אונז נאַך דיינער שטאַדט ציון מיט טריומף־
געזאַנג צו ברינגען , אונד נאַך ירושלים , דען טעמפעל דיינעס היילִיגטהומס , מיט
עוויגער פֿריידע · דאַ ברינגען ויר דיר דיא אָפּפֿער נאַך אונזרער פפֿליכט , דיא טעג־
ליכען נאַך איהרער אָרדנונג , אונד דיא איבערגעוועהנליכען נאַך פֿאָרשריפֿט · אויך
דאַס איבערגעוועהנליכע אָפּפֿער (דיזעס רוהעטאַגעס אונד) (אַם איבערשרייטונגספֿעסט)
דיזעס פֿעסטעס דעס אונגעזייערטען ברָדעס , (אַם וואָכענפֿעסט) דיזעס פֿעסטעס דער
וואָכען , (אַם לויבערהיטטענפֿעסט) דיזעס פֿעסטעס דער ליבערהיטטען , (אַם

בע

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי · מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃

כָּאן מוסף לשמיני עצרת בי׳ מוסף ליום ראשון של פסח ווירד משיב הרוח נעזאגט מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד · מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים · סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים · וּמַתִּיר אֲסוּרִים · וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ׃

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה לשבת שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה · חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן · אֶת יוֹם לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם בפסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה · זְמַן חֵרוּתֵנוּ · בשבועות חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה · זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ · בסכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ · בשמיני עצרת שְׁמִינִי עֲצֶרֶת הַחַג הַזֶּה זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ · בשבת בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם׃

וּמִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ · וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ · וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לַעֲלוֹת וְלֵרָאוֹת וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֶיךָ · וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ

בבית

ומפני חטאינו אבער אום אונזרער זינדען ווילען, זינד וויר פֿערטריבען אויז אונזערן לאנדע, ענטפֿערנט פֿאן אונזערן ערדרייך. אך! וויר קעננען

תפלה לשלש רגלים

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

כאן אומר הש"ץ אלהינו ואלהי אבותינו בשחרית

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׃ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ ׃ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים ׃ וְאַהֲבַת חֶסֶד ׃ וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל ׃ בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבֹתָם׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ ׃ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת׃ וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת׃

מוסף לשלש רגלים

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ ׃ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם ׃ אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא ׃ אֵל עֶלְיוֹן ׃ גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים ׃ וְקוֹנֵה הַכֹּל ׃ וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת ׃ וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

מלך

רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ· שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ· וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ· וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת· וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בשבת בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן בְּשִׂמְחָה וּבְשָׂשׂוֹן· שַׁבָּת וּמוֹעֲדֵי קָדְשֶׁךָ· וְיִשְׂמְחוּ בְךָ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל· וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ· שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד· צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ· אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר: נוֹדֶה לְּךָ· וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ· עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ· וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ· וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ· וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת· עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם· הַטּוֹב· כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ· וְהַמְרַחֵם· כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ· מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרֵךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה· וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת· הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ· הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שלום

טאגי וואהלגעפאללען) היילגע אונז דורך דיינע געזעצע ; לאס דיינע לעהרע אונזער אנטהייל זיין ; זעטטיגע אונז מיט דיינער גיטע ; ערפרייע אונז דורך דיין הייל ; רייניגע אונזרע הערצען, דאס וויר דיך אין וואהרהייט אנבעטען ; לאזען (דיין היילגער רוהעטאג אונד) דיינע היילגען פעסטטאגע (מיט ליבע אונד וואהלגעפאללען) מיט פריידע אונד וואננע, אונזער זעעליגעז לאאז זיין ; דאמיט ישראל דיא דיינען נאמען היילגען, זיך איהרער ערפרייען. געלאבט זייעזט דוא, עוויגער! דוא היילגזט (דען רוהעטאג) ישראל, אונד דיא פעזטצייטען·

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע
וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן
מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ
בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים
וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם (בפסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה.) (בשבעות חַג הַשָּׁבֻעוֹת
הַזֶּה.) (בסכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה) (בשמיני עצרת שְׁמִינִי עֲצֶרֶת
הַחַג הַזֶּה.) זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים: וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ
וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְהַשִּׂיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת בִּרְכַּת מוֹעֲדֶיךָ
לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. לְשִׂמְחָה וּלְשָׂשׂוֹן.
כַּאֲשֶׁר רָצִיתָ וְאָמַרְתָּ לְבָרְכֵנוּ בשבת אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

רצה

יעלה ויבא גאָטט, אונד גאָטט אונזערער פֿאָרפֿאָהרען! לאַס פֿאָר דיינען אַנטליץ
הינויפֿשטייגען אונזער אַנדענקען, דאַס אַנדענקען אונזערער פֿאָרעלטערן,
דאַס אַנדענקען דעס געזאַלבטען משיח, דער פֿאָן דיינעם קנעכט דויד אַבשטאַמט,
דאַס אַנדענקען פֿאָן ירושלים דיינער הייליגען שטאַדט, אונד דאַס אַנדענקען דיינעס
גאַנצען פֿאָלקעס ישראל. עס קאָמע, אונד געלאַנגע פֿאָר דיך, װערדע ערבליקעט,
אונד װאָהלגעפֿעלליג פֿאָן דיר אַנגענאָממען. אונזער אַנליגען װערדע ערהערעט, ערװאָ־
גען, אונד אין ערינגערונג געבראַכט צור בעפֿרייאונג אויז דעם עלענד, צום גוטען,
צור גנאַדע, צור גיטע, צור באַרמהערציגקייט, צום לעבען אונד פֿרידען, (אַם איבער־
שרייטונגספֿעסט) אַן דיעזעם פֿעסט דער אונגעזייערטען בראָדע. (אַם װאָכענפֿעסט)
אַן דיעזעם פֿעסט דער װאָכען: (אַם לויבערהיטטענפֿעסט) אַן דיעזעם פֿעסט דער לויב־
בערהיטטען. (אַם בעשלוספֿעסט) אַן דיעזעם אַכטען טאַג, דאַס בעשלוספֿעסט. עריננע־
רע אונזער גאָטט! דענקע אונזערער צום גוטען; ערינגערע דיך אונזער צום זעגען;
אונד העלף אונס צור גליקזעליגקייט! אום דער פֿערהייסונג דעס הײלס אונד דעס ער־
באַרמענס װילען, שאָנע, בעגנאַדיגע, ערבאַרמע דיך אונזער, אונד שטעהע אונס
ביי. צו דיר זינד אונזערע בליק געריכטעט, אַללמעכטיגער קעניג! דו ביסט איין
גנעדיגער אונד ערבאַרמונגספֿאָללער גאָטט.

והשיאנו עוויגער אונזער גאָטט! לאַס אונס דען זעגען דיינער פֿעסטליכען טאַ־
גע עמפֿאַנגען, צום לעבען אונד צור הייטערקייט, צור פֿריידע אונד
װאָננע, זאָ װיא עס עהעדעם דיין גנעדיגער װילע װאַר, דאַ דו פֿערשפּראָכען אונס
צו זעגנען. (אונזער אונד אונזערער פֿאָרעלטערן גאָטט! לאַססען דיר אונזערע רוהע־

טאַגע

אֱמֶת · חֻקִּים וּמִצְוֹת טוֹבִים · וַתַּנְחִילֵנוּ זְמַנֵּי שָׂשׂוֹן וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ וְחַגֵּי נְדָבָה · וַתּוֹרִישֵׁנוּ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת · וּכְבוֹד מוֹעֵד · וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל · וַתַּבְדֵּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לַחֹשֶׁךְ · בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים · בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה · בֵּין קְדֻשַּׁת שַׁבָּת לִקְדֻשַּׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ · וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קִדַּשְׁתָּ · הִבְדַּלְתָּ וְקִדַּשְׁתָּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתֶךָ : ותתן לנו וכו׳

וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה לשבת שַׁבָּתוֹת לִמְנוּחָה וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה · חַגִּים וּזְמַנִּים לְשָׂשׂוֹן · אֶת יוֹם נשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְאֶת יוֹם בפסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה · זְמַן חֵרוּתֵנוּ · בשבועות חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה · זְמַן מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ · בסכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ · בשמיני עצרת שְׁמִינִי עֲצֶרֶת הֶחָג הַזֶּה זְמַן שִׂמְחָתֵנוּ · נשבת בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם :

אלהינו

ותודיענו דוא האסטעזט אונז, עוויגער אונזער גאָטט! דיינע גרעכטן געזעצע בעקאַנט; געלעהרעזט אונז דיר וואהלגעפעלליגע הענדלונגען אויסצואיבן; גאבעזט אונז, עוויגער אונזער גאָטט! בילליגע געזעצע, מיינע לעהרע דער וואהרהייט, אונד הייללזאמע בעפעהלע אונד געבאָטע; ליסעזט לייטען דער מאָנאטע, הייליגע פייער-טאגע, אונד פעזטע דער פרייוויללינגען אָפפער אונזער אנטהייל; אונד דיא הייליגקייט דעז רוהעטאגעז, דיא וואורדע דער פעזטליכן טאגע, אונד דאז פייערן דער פעזטע אונזער ערבע זיין · עוויגער! אונזער גאָטט! דוא אונטערשידעזט אויך צווישען הייליגעם אונד ניכט הייליגעם, צווישען ליכט אונד פינסטערניס, צווישען ישראל אונד אנדערן פעלקערן, וויא צווישען דעם זיבענטען טאג אונד דען זעקס טאגען דער שעפפונג; אויך צווישען דער הייליגקייט דעז רוהעטאגעז, אונד דער הייליגקייט איינעז פעזטטאגעז האזט דוא אונטערשידען, אונד האזט דען זיבענטען טאג אעהר אלז דיא איבריגען זעקס טאגע דער שעפפונג געהייליגט · זא האזט דוא דיין פאָלק ישראל זעלבזט אים הייליגען אויזזאָנדערן אונד בעזאָנדערז הייליגען געלעהרט ·

ותתן לנו אויך גאבעזט דוא אונז, עוויגער! אונזער גאָטט! אויז ליבע (דיא שבת-טאגע צור רוהע אונד) פעזטליכע צייטען צור פריידע, בעשטימטע פייערטאגע צור וואָננע · אלז (דיעזען רוהעטאג אונד) (אם איבערשרייטונגזפעזט) דיעזעז פעזט דעז אונגעזייערטען בראָדעז, דיא צייט אונזרער פרייהלאססונג; (אם וואָכענפעזט) דיעזעז פעזט דער וואָכען, דיא עפאָכע דער מיטטהיילונג דעז געזעצבוכז · (אם לויבערהיטטענפעזט) דיעזעז פעזט דער לויבערהיטטען, דיא צייט אונזרער פריידע; (אם בעשלוססעזפעזט) דיעזען אכטען טאג, דאז בעשלוססעזפעזט, דיא צייט אונזרער פריידע; צור הייליגען פערזאמלונג, (אויז ליבע) צום אנדענקען אונזרעז אויזצוגעז אויז מצרים ·

לערבית לשחרית ולמנחה

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

למוסף ולמנחה כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ :

פֿאָן מוסף לשמיני עצרת ביז מוסף ליום ראשון של פסח ווירד משיב הרוח געזאַגט

מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם :

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה :

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים :

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ :

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ :

(ווען דער פֿייערטאָג אויף זאָננטאָג פֿעללט , ווירד אין דעם פֿאָרהערגעהענדען אבענד (אַלו מוצאי שבת) היר איינגעריקקט :)

וַתּוֹדִיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ · וַתְּלַמְּדֵנוּ לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנֶךָ · וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשְׁפָּטִים יְשָׁרִים · וְתוֹרַת אמת

אתה בחרתנו דוא האשט אונז ערוועהלט אויז אללען פֿעלקערן , ליבטעשט אונז , פֿערדעשט וואהלגעפֿאללען אן אונז , אונד ערהאבעשט אונז איבער אללע פֿעלקער , אינדעם דוא אונז דורך דיינע געזעצע היילגטעסט , אונז אונזער קעניג , אונז ריינעם דינשטע נעהערטעסט , אונד דיינען ערהאבענען אונד היילגען נאמען איבער אונז נאנטעסט ·

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ · וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת רִיבָם דַּנְתָּ אֶת דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל :

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרֵךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד : וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה · וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת · הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

כאן אומר הש"ץ אלהינו ואלהי אבותינו וכו'

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים · וְאַהֲבַת חֶסֶד · וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל · בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשַׁבְתָּם : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי : עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן :

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך : ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות : וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות :

החדש הזה: לטובה ולברכה · לששון ולשמחה · לישועה ולנחמה · לפרנסה ולכלכלה · לחיים ולשלום · למחילת חטא ולסליחת עון (בשנת העבור ולכפרת פשע) כי בעמך ישראל בחרת מכל האמות · וחקי ראשי חדשים להם קבעת · ברוך אתה יי · מקדש השבת וישראל וראשי חדשים:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל · ותפלתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך:

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים · ברוך אתה יי המחזיר שכינתו לציון:

מודים אנחנו לך · שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד · צור חיינו מגן ישענו · אתה הוא לדור ודור: נודה לך · ונספר תהלתך · על חיינו המסורים בידך · ועל נשמותינו הפקודות לך · ועל נסיך שבכל יום עמנו · ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת · ערב ובקר וצהרים · הטוב · כי לא כלו רחמיך · והמרחם · כי לא תמו חסדיך · מעולם קוינו לך: בחנוכה

על הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות · ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

בימי

אלהינו אונזער אונד אונזער פֿאָטער גאָטט! לאַזען דיר אונזרע רוהעטאַגע וואָהלגעפֿאַללען, אונד ערנייערע אונז אַן דיזעם טאַג דער רוהע, דיזען נייען מאָנאַט, צו גליק אונד זעגען, צור וואָננע אונד פֿריידע, צו הייל אונד טראָסט, צור נאַהרונג אונד אונטערהאַלטונג, צום לעבען אונד צור איינטראַכט, צור פֿערגעבונג דער פֿעהלער אונד פֿערצייהונג דער זינדען (אם שאַלטיאַהר) (אונד צור פֿערזיהנונג דער מיזעטהאַטען)· דען דוא האַסט דיין פֿאָלק ישראל ערוועהלט אויז אַללען פֿעלקערן, אונד איהנען דיא געזעצע דער ערזטען טאַגע דער נייען מאָנאַטהע פֿעסט געזעצט· געלאָבט זייסט דוא, עוויגער! דוא היילִגעסט דען שבת, דיא ישראל אונד דיא ער-זטען טאַגע דער מאָנאַטע.

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: זֶה קָרְבַּן שַׁבָּת וְקָרְבַּן הַיּוֹם כָּאָמוּר:

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיָי פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר · שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר · וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל · וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ · וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ · וְשָׂעִיר לְכַפֵּר · וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ · וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ וְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה · אֶת

החדש

וביום השבת אַם שבת-טאַגע (אָפּפֿערט איהר) צווייא יעהריגע לעמער אָהנע פֿעהלער ; אונד צום מעהלאָפּפֿער צווייא צעהענטעל פֿיינעס מעהל מיט עהל איינגעריהרט, נעבסט דעם טראַנקאָפּפֿער דאַצו. דיעס איסט דאַס גאַנצע־אָפּפֿער פֿיר יעדען שבת ; אויסער דעם טעגליכען גאַנצאָפּפֿער נעבסט דעם וויין־אָפּפֿער דאַצו .

ובראשי חדשיכם אַן דען ערסטען טאַגען דער מאָנאַטע , ברינגט איהר צום גאַנצאָפּפֿער , דעם עוויגען צו עהרען , צווייא יונגע שטירע , איינען ווידדער , זיבען יעהריגע לעמער אָהנע פֿעהלער . אונד איהרע שפּייזאָפּפֿער אונד טראַנקאָפּפֿער נאַך פֿאָרשריפֿט . צו יעדעם שטירע איין מעהל־אָפּפֿער פֿאָן דרייא צעהנטעל ; צו יעדעם ווידדער איין מעהלאָפּפֿער פֿאָן צווייא צעהנטעל ; אונד צו יעדעם לאַמע איין מעהלאָפּפֿער פֿאָן איינעם צעהנטעל . פֿער־נער וויין צום טראַנקאָפּפֿער , איין ציגענבאָק צום פֿערזעהנען , אונד צווייא געוועהנ־ליכע אָפּפֿער נאַך איהרער ווייזע .

ישמחו במלכותך אָ לאַסט זיא פֿראָה ווערדען דיינער רעגירונג , זיא , דיא דען שבת בעאָבאַכטען , אונד איהן טאַג דער הערליכקייט נענ־נען ; דאַס פֿאָלק , דאַס דען זיבענטען טאַג דער רוהע הייליגט ; זעטטיגע זיא אַללע מיט וואָנע פֿאָן דיינער גיטע . דען דוא פֿאַנדעסט וואָהלגעפֿאַללען אַן דען זיבענטען טאַג , הייליגטעסט איהן אונד נאַנטעסט איהן דען פֿאָרטרעפֿליכסטען דער טאַגע , צום אַנ־דענקען דער שעפּפֿונגסטאַגע .

וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ · וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ
עָלֵינוּ קָרָאתָ · וַתִּתֶּן לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה · שַׁבָּתוֹת
לִמְנוּחָה · וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְכַפָּרָה · וּלְפִי שֶׁחָטָאנוּ
לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ · חָרְבָה עִירֵנוּ · וְשָׁמֵם בֵּית
מִקְדָּשֵׁנוּ · וְגָלָה יְקָרֵנוּ וְנִטַּל כָּבוֹד מִבֵּית חַיֵּינוּ · וְאֵין
אָנוּ יְכוֹלִים · לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתֶךָ · בַּבַּיִת
הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ עָלָיו · מִפְּנֵי הַיָּד
שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ : יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ · וְתִטָּעֵנוּ
בִּגְבוּלֵנוּ · וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ
תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם : וְאֶת מוּסְפֵי
יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה · וְיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה · נַעֲשֶׂה
וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה · כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ · כְּמוֹ
שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ · עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ ·
מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר :

וביום

דורך דיינע געזעצע הייליגטעסט, אונז דיינעם דיענסטע נעהרטעסט, אונד דיינען ערהאבע-
נען אונד הייליגען נאמען איבער אונז נענטעסט. אויך גאבסט דוא אונז, עוויגער אונזער
גאָטט! מיט ליעבע, שבת-טאגע צור רוהע, אונד דיא ערסטען טאגע דעס נייאמאָנדעס
צור פֿערזאָהנונג. דאַ וויר אונד אונזרע פֿאָרעלטערן אבער פֿאָר דיר זינדיגטען, וואורד-
דע אונזרע שטאַדט פֿערשטעהרט, אונד דאַס הייליגטהום פֿערוויסטעט; אונזרע
ווירדע מיט דאַהין, דיא העררליכקייט אויס דעם הויזע דעס לעבענס מיט ענטוויכען,
אונד וויר קעננען אונזרע פפליכטען אין דער פֿאָן דיר ערוועהלטען וואָהנונג ניכט ערפֿיל-
לען, דען פֿיינדעס האַנד איסט איבער דיין הייליגטהום אויסגעשטרעקקט. עס זייא דיר
וואָהלגעפֿעלליג, עוויגער אונזער גאָטט! אונד גאָטט אונזרער פֿאָרעלטערן! אונז מיט
פֿרייד נאך אונזרעם לאַנדע צו פֿיהרען, אונד אונז אין אונזער ערבע איינצופֿלאַנצען,
דאַס וויר דיר דיא אָפּפֿער דאַרברינגען נאך אונזרער פפליכט; דיא טעגליכען נאך איה-
רער אָרדנונג, אונד דיא איבערגעוועהנליכען נאך פֿאָרשריפֿט. דאַן ברינגען וויר דיר
מיט ליעבע דיא איבערגעוועהנליכען אָפּפֿער, וועלכע דעם שבת, אונד דעם ערסטען
טאָג דעס נייאמאָנדעס בעשטיממט זינד. נאך דיינעם וואָהלגעפֿעלליגען בעפֿעהל, וויא
דוא עס אונז אין דיינעם געזעצבוכע, דאַס דוא דיינעם קנעכטע משה, דורך דען מונד
דיינער העררליכקייט מיטגעטהיילט, פֿאָרגעשריבען האַסט · נעהמליך : ובייב

עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן :

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ : וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת : וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת :

מוסף לשבת וראש חדש

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · אֱלֹהֵי אַבְרָהָם · אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא · אֵל עֶלְיוֹן · גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים · וְקוֹנֵה הַכֹּל · וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת · וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה :

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי · מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ :

(בחורף אומרים) מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם :

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד · מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים · סוֹמֵךְ נוֹפְלִים · וְרוֹפֵא חוֹלִים · וּמַתִּיר אֲסוּרִים · וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר · מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה :

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · מְחַיֵּה הַמֵּתִים :

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ

אַתָּה יָצַרְתָּ עוֹלָמְךָ מִקֶּדֶם · כִּלִּיתָ מְלַאכְתְּךָ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי · אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ · וְרָצִיתָ בָּנוּ · וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת · וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ · וקרבתנו

אתה יצרת דוא בילדעטעזט דיינע וועלט אים אנבעגין, אונד ענדיגטעזט דיין ווערק אם זיבענטען טאג · דוא ליבטעזט אונז, פאנדעזט וואהלגעפאללען אן אונז, אונד ערהאבעזט אונז איבער אללע פעלקער, אינדעם דוא, אונזער קעניג! אונז

לְךָ ׳ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ ׳ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ ׳ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ ׳ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ ׳ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת ׳ עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם ׳ הַטּוֹב ׳ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ ׳ וְהַמְרַחֵם ׳ כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ ׳ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ : בחנוכה

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת ׳ וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְמַן הַזֶּה :

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמֻנָּאִי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ ׳ וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת רִיבָם דַּנְתָּ אֶת דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל :

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד : וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה ׳ וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת ׳ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה ׳ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ ׳ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

כאן אומר הש״ץ אלהינו ואלהי אבותינו וכו׳

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ ׳ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ ׳ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים ׳ וְאַהֲבַת חֶסֶד ׳ וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל ׳ בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ ׳ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשְׁבֹתָם : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ ׳ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי : עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם

עלינו

תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כִּמְדֻבָּר. שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר. וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל. וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ. וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ. וְשָׂעִיר לְכַפֵּר. וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. חַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה וּלְכַלְכָּלָה. לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. לִמְחִילַת חֵטְא וְלִסְלִיחַת עָוֹן (בשנת העבור וּלְכַפָּרַת פֶּשַׁע) כִּי בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתָּ מִכָּל הָאֻמּוֹת. וְחֻקֵּי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם קָבָעְתָּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים:

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל. וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר: נוֹדֶה

טירע, איינען ווידדער, זיבען יעהריגע לעמער אהנע פעהלער. אונד איהרע שפייזאפפער אונד טראנקאפפער נאך פארשריפט. צו יעדעם שטירע איין אעהלאפפער פאן דרייא צעהנטעל; צו יעדעם ווידדער איין אעהלאפפער פאן צוויא צעהנטעל; אונד צו יעדעם לאמע איין אעהלאפפער פאן איינעם צעהנטעל. פערנער ויין צום טראנקאפפער, איין ציגענבאק צום פערזעהנען, אונד צוויא געוועהנליכע אפפער נאך איהרער ווייזע.

אלהינו אונזער גאטט! אונד גאטט אונזרער פארעלטערן! ערנייערע אונז דיעזען מאנאט, צו גליק אונד זעגען, צור וואננע אונד פריידע, צו הייל אונד טראסט, צו נאהרונג אונד אונטערהאלטונג, צום לעבען אונד צור איינטראכט, צור פערגעבונג דער פעהלער אונד פערצייהונג דער זינדען (אָם שאַלטיאַהר) (אונד צור פערזעהנונג דער איבערטרעטונגען). דען דוא האסט דיין פאלק ישראל ערוועהלט אויס אללען פעלקערן, אונד איהנען דיא געזעצע דער ערשטען טאגע דער נייען מאנאטהע פעסט געזעצט. געלאבט זייעסט דוא, עוויגער! דוא היילגעסט ישראל אונד דיא ערשטען טאגע דער מאנאטע.

וּתְשׁוּעַת נַפְשָׁם מִיַּד שׂוֹנֵא : מִזְבֵּחַ חָדָשׁ בְּצִיּוֹן תָּכִין
וְעוֹלַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ נַעֲלֶה עָלָיו · וּשְׂעִירֵי עִזִּים נַעֲשֶׂה
בְרָצוֹן וּבַעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִשְׂמַח כֻּלָּנוּ וּבְשִׁירֵי
דָוִד עַבְדֶּךָ הַנִּשְׁמָעִים בְּעִירֶךָ הָאֲמוּרִים לִפְנֵי מִזְבְּחֶךָ
אַהֲבַת עוֹלָם תָּבִיא לָהֶם וּבְרִית אָבוֹת לַבָּנִים תִּזְכּוֹר
וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית נ״א עיר
מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת
קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים
כְּהִלְכָתָם : וְאֶת מוּסַף יוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה · נַעֲשֶׂה
וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה · כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ · כְּמוֹ
שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ · עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ ·
מִפִּי כְבוֹדֶךָ. כָּאָמוּר :

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי בָקָר
שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה
תמימים

(פאר גאטט) דאס זיא בייאשטאנד ערהאלטען ווידער דען פיינד · א ערריכטע אין
ציון איינען נייען אלטאר , דאס וויר דאז גאנץ אפפער דעז נייאמאנאטהז דארברינגען ,
אונד דיא ציגענבעקקע נאך דיינעם וואהלגעפאללען אפפערן קעננען · דאן פרייען
וויר אונז אללע איט דעם דינזט דעז הייליגען טעאמפעלז , אונד איט דען געזאנג ען
דיינעז קנעכטז דוד , דיא אן פאראהאלז אין דיינער שטאדט געהערט , אונד פאר
דיינעם אלטארע געזונגען האט · ברינגע אונז דאהין איט עוויגער ליבע , אונד דענקע
קינדערן דען בונד , וועלכען דוא איט איהרען עלטערן ערריכטעט האזט · א ברינגע
אונז נאך דיינער שטאדט ציון איט לויטעם געזאנג , נאך ירושלים דען וואהנארט
דיינעז הייליגטהואז איט עוויגער פריידע ; דאס וויר דיא א פפערדארברינגען
נאך אונזערער שולדיגקייט , דיא טעגליכען נאך איהרער ארדנונג , אונד דיא איבער
געוועהנליכען נאך פארשריפט · דאן ברינגען וויר דיר דאז איבערגעוועהנליכע אפ
פער , בעשטיאמט פיר דען ערזטען טאג דעז אנאטהז , נאך דיינעם וואהלגעפעלל
גען בעפעהל , וויא דוא עז אונז אין דיינעם געזעלבוכע , דאז דוא דורך דען אונד דיינער
הערליכקייט דיינעם קנעכט משה איטגעטהיילט , פארגעשריבען האזט , נעהאליך :
ובראשי חדשיכם אן דען ערזטען טאגען דער אנאטהטע , ברינגט איהר לויט
גאנצענאפפער , דעם עוויגען צו עהרען , צוויא יונגע
טטירע

נָאֶה לְזַמֵּר כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת:

מוסף לראש חדש

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ:

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְעַמְּךָ נָתַתָּ · זְמַן כַּפָּרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתָם בִּהְיוֹתָם מַקְרִיבִים לְפָנֶיךָ זִבְחֵי רָצוֹן וּשְׂעִירֵי חַטָּאת לְכַפֵּר בַּעֲדָם · וְזִכָּרוֹן לְכֻלָּם יִהְיוּ

ותשועת

ראשי חדשים דיא ערשטען טאגע דעש מאנאטהש האשט דוא דיינעם פאלקע איינגעזעצט, אלז איינע צייט דער פערגעבונג פיר אללע איהרע נאכקאממען: אלז זיא פאר דיר וואהלגעפעלליגעש אפפער ברכטען, בעקקע ביז זינדענאפפער אום פיר זיך צו פערזעהנען, וואר עש איהנען אללען צום אנדענקע פאר

יבאו בו: אודך כי עניתני · ותהי לי לישועה: אודך אבן מאסו הבונים · היתה לראש פנה: אבן מאת יי היתה זאת · היא נפלאת בעינינו: מאת זה היום עשה יי · נגילה ונשמחה בו: זה

אנא יי הושיעה נא: אנא יי הושיעה נא:
אנא יי הצליחה נא: אנא יי הצליחה נא:

ברוך הבא בשם יי ברכנוכם מבית יי: ברוך אל יי ויאר לנו אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח: אל אלי אתה ואודך אלהי ארוממך: אלי
הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו: הודו

יהללוך יי אלהינו על כל מעשיך וחסידיך צדיקים עושי רצונך וכל עמך בית ישראל ברנה יודו ויברכו וישבחו ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו כי לך טוב להודות ולשמך נאה

„פֿאָן עוויגען דיא פּפֿאָרטע! רעכטשאַפֿנע געהען דאַ היניין.„ איך דאַנקע, דאַס דוא מיך געצוכטיגט, אונד ווידער הילפֿע מיר ערצייגט.„ דער שטיין דער בויא־ „לייטע פֿערוואָרפֿען, ער איזט נון עקשטיין וואָרדען!„ דאַס איזט פֿאָם העררן געש־ טעהען, וואונדערבאַר אין אונזערן אויגען.„ דיזען טאַג גאַב אונז דער עוויגע. לאַסט אונז איהן פֿייערן מיט וואָננעגענוג!„ אַך! עוויגער! אָ שטעהע אונז ביי! אַך! עווי־ גער לאַס וואָהל געלינגען!„ ווילקאָממען אים נאַמען דעס עוויגען; וויר אויס דעס עוויגען „טעמפעל גריסען: ווילקאָממען! גאָטט דער עוויגע לעסט זיין אַנטליץ לייכטען, פֿיהרט „הער דאַס אָפּפֿער מיט זיילען געבונדען, הינהער ביס אַן דיא הערנער דעס אַלטאַרס!
איין גאָטט ביזט דוא! דיר וויל איך דאַנקען; איין גאָטט! דיך וויל איך ערהעבען,
(קאָהר) דאַנקעט דעם עוויגען! דען ער איזט פֿריינדליך; עוויג וועהרט זיינע גיטע־

יהללוך עס לאָבען דיך עוויגער, אונזער גאָטט! דיינע געטרייען איבער אַללע דיינע ווערקע; אויך דיא רעדליכען, דיא פֿראָה לאָקקענד דיינען ווילען טהון; וויא אויך דיין געמיינע הויז ישראל, דאַנקען, זעגנען אונד לאָבען, פֿער־ הערליכען אונד ערהעבען, פֿערעהרען אונד ערקעננען דיינען נאַמען אונד דיינע הערשאַפֿט, אָ קעניג! דען ליעבליך איזט דיר צו דאַנקען, אונד דיינעם נאַמען צו לאָבזינגען, דער דוא פֿאָן עוויגקייט אַללמעכטיג ביזט! געלאָבט זייזט דוא עוויגער, דורך לאָבגעזענגע געפריזענער קעניג!

מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה יי לי לא
אירא · מה יעשה לי אדם : יי לי בעזרי ואני
אראה בשנאי : טוב לחסות ביי מבטח באדם :
טוב לחסות ביי · מבטח בנדיבים : כל גוים סבבוני
בשם יי כי אמילם : סבוני גם סבבוני · בשם יי כי
אמילם : סבוני כדברים דעכו כאש קוצים · בשם
יי כי אמילם : דחה דחיתני לנפל · ויי עזרני : עזי
וזמרת יה · ויהי לי לישועה קול רנה וישועה באהלי
צדיקים · ימין יי עשה חיל : ימין יי רוממה · ימין יי
עשה חיל : לא אמות כי אחיה · ואספר מעשי יה ·
יסר יסרני יה · ולמות לא נתנני פתחו לי שערי
צדק · אבא בם אודה יה : זה השער ליי · צדיקים

יבאו

הודו דאנקעט דעם עוויגען! דען ער איזט פֿריינדליך , עוויג וועהרט זיינע גיטע ·
זא זינגע ישראל : עוויג וועהרט זיינע גיטע ·
זא זינגע אהרן'ז הויז : עוויג וועהרט זיינע גיטע ·
זא זינגען דיא דען עוויגען פֿערעהרען : עוויג וועהרט זיינע גיטע ·

מן המצר אין אנגסט ריף איך דיא גאָטטהייט אן ; דער גאָטטהייט אנטוואָרט שוף מיר רוים , דער העררר איזט מיין , איך פֿירכטע ניכטס ; וואז קאן דער מענש מיר טהון ? דער העררר איזט מיין אונד שטעהט מיר בייא ; איך ווערדע לוסט אן פֿיינדען שויען ; בעססער איזט׳ דעם עוויגען פֿערטרויען , אלז אויף מענשען זיך פֿערלאססען · בעססער איזט׳ דעם עוויגען פֿערטרויען , אלז אויף פֿירשטען זיך פֿערלאססען · אללע היידען מיך אומגעבען ; ביים עוויגען! איך צערהויע זיא! היר אומגעבען , דאָרט אומגעבען ; ביים עוויגען , איך צערהויע זיא! וויא ביענען אומשווערמען , וויא דארנענפֿייער אויפֿלאָדערן ; ביים עוויגען! איך צערהויע זיא! ווען אללעס צערשטירמט , איך צו שטירצען ; דער עוויגע שטעהט מיר בייא · ער איזט מיין זיג , מיין זיגעסגעזאנג ; ער וואַרד מיר נון טריאומף! פֿריידענאויסרוף , זיגעסליד שאללט אין היטטען דער טוגענדהאַפֿטען : ״דיא רעכטע דעס העררן ערקעמפֿפט דען זיג! דיא רעכטע דעס העררן , ערהאַבען ; דיא רעכטע דעס העררן ערקעמפֿפט דען זיג !״ ניין! נאָך שטערבע איך ניכט ; איך לעבע , ערצעהלע דיא טהאַטען דער גאָטטהייט · ציכטיגען ליעס מיך דיא גאָטטהייט ; איבערליעס מיך ניכט דעם טאָדטע · טהוט מיר אויף דיא פֿאָרטען דער טוגענד! איך געהע הינײן · אונד דאנקע דעם העררן · ״היר איזט נון״

לִמְנוּחָיְכִי · כִּי יְיָ גָּמַל עָלָיְכִי: כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת עֵינִי מִן
דִּמְעָה · אֶת רַגְלִי מִדֶּחִי · אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי
כִּי אֲדַבֵּר · אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי · כָּל הָאָדָם כֹּזֵב:
מה אָשִׁיב לַייָ · כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: כּוֹס יְשׁוּעוֹת
אֶשָּׂא · וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא: נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם ·
נֶגְדָה נָּא לְכָל עַמּוֹ: יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו:
אָנָּה יְיָ כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ · אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ · פִּתַּחְתָּ
לְמוֹסֵרָי: לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה · וּבְשֵׁם יְיָ אֶקְרָא:
נְדָרַי לַייָ אֲשַׁלֵּם · נֶגְדָה נָּא לְכָל עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת בֵּית יְיָ
בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּ אֶת יְיָ כָּל גּוֹיִם · שַׁבְּחוּהוּ כָּל הָאֻמִּים: כִּי
גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת יְיָ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

הוֹדוּ לַייָ כִּי טוֹב | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא בֵית אַהֲרֹן | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְיָ | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

מן

פֿאָן טהרענען, מיינען פֿוס פֿאָם גלייטען. זאָ וואַנדלע איך פֿאָר דעם עוויגען נאָך, אים
לאַנדע דער לעבענדיגען. איך גלויבע, — דאַרום רעד' איך; לויט רופֿט איין אונד עס
מויז. אך! איך שפראַך אין מיינעם צאַגען: פֿערגעבליך וועזען איזט דער מענש!
מה אשיב ווא זאָלל איך נון גאָטט ערווידערן, אַללע וואָהלטהאַטען דיא ער מיר ערצייגט?
דען קעלך דעס הייל'ס וויל איך ערגרייפֿען, פֿערקינדען לויט זיין נאַמען
דעס עוויגען. מיינע געלובדע בעצאַהל' איך מיינעם גאָטטע; ווח גערן, פֿאָר אַללע זיי-
נעם פֿאָלקע! ווערטה געהאַלטען פֿאָר דעם עוויגען, איזט זיינער פֿראָממען טאָד! אך
עוויגער! איך דיין קנעכט, זאָהן דיינער מאַגד, דעם דוא דיא פֿעססעלן געלעזעט האַסט,
דאַנקאָפֿפֿער בריינג' איך דיר, פֿערקינדע לויט זיין נאַמען דעס עוויגען. מיינע גע-
לובדע בעצאַהל' איך מיינעם גאָטטע; ווח גערן, פֿאָר אַללע זיינעם פֿאָלקע! אין דען
הֶעפֿען, פֿאָם טעמפעלס גאָטטעס, אין דיינער מיטטע, איין ירושלים! הללויה!
הללו לאָבט דען עוויגען, איהר פֿעלקער אַללע! ריהמט איהן, אַללע נאַציאָנען!
איינע גיטע וואַלטעט איבער אונס, זיינע טרייע אין עוויגקייט. הללויה!

הודו

בגרונם: כמוהם יהיו עשיהם. כל אשר בטח בהם: ישראל בטח
ביי. עזרם ומגנם הוא: בית אהרן בטחו ביי. עזרם ומגנם הוא:
יראי יי בטחו ביי. עזרם ומגנם הוא:

יי זכרנו יברך. יברך את בית ישראל. יברך את
בית אהרן: יברך יראי יי הקטנים עם הגדלים:
יסף יי עליכם. עליכם ועל בניכם: ברוכים אתם ליי.
עשה שמים וארץ: השמים שמים ליי והארץ נתן
לבני אדם: לא המתים יהללו יה. ולא כל ירדי
דומה: ואנחנו נברך יה. מעתה ועד עולם הללויה:

אהבתי כי ישמע יי את קולי תחנוני: כי הטה אזנו לי. ובימי
אקרא: אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני. צרה
ויגון אמצא: ובשם יי אקרא. אנא יי מלטה נפשי: חנון יי וצדיק.
ואלהינו מרחם: שמר פתאים יי. דלותי ולי יהושיע: שובי נפשי

למנוחיכי

ווי זיא; דיא אויף זיא האפפען, אלזא זא: פערטרויע דעם עוויגען, ישראל! ער איזט איהר העלפער אונד שילד! פערטרויע דעם עוויגען, אהרן'ז הויז! ער איזט איהר העלפער אונד שילד! פערטרויעט דעם עוויגען, גאטטספערעהרער! ער איזט איהר העלפער אונד שילד!

ה' זכרנו דער עוויגע דענקע אונזער; זעגנע ישראל'ז הויז; זעגנע אהרן'ז הויז; זעגנע גאטטעספערעהרער, ביידעס קליין אונד גראס. דער עוויגע מעהרע אייך, אייך אונד אייערע קינדער! איהר זייט געזעגנעטע דעס עוויגען, דער היממעל אונד ערדע ערשוף. דער היממעל איזט דעס עוויגען היממעל, דיא ערדע גאב ער מענשענקינדערן. טאדטע פרייזען ניכט דעם עוויגען, ניכט דיא הינאב צור העללע פאהרען; וויר אבער פרייזען איהן, דען עוויגען! פאן נון אן אונד אין עוויגקייט. הללויה!

אהבתי ליב איזט עס איר, דאס דער עוויגע מיין טרייען אונד מיין פלעהען ערהערט האט: ער האט זיין אהר איר צוגענייגט; נון רוף איך אן, זא לאנגע איך לעבע. אומפאנגען איך דעס טאדעס שטריקקע, ערגרייפען איך דיא אנגסט דער העללע, דריקקט איך יאממער אונד נאטה; זא רוף' איך אן דעס עוויגען נאמען: אך גאטט ערראטטע מיינע זעעלע! בארמהערציג איזט דער עוויגע אונד גערעכט; ערבארמענד אונזער גאטט. אייפאלטיגע בעשיצט דער העררן. עלענד וואר איך, דא האלף ער איר אויך. זעעלע! קעהרע נון אין דיינע רוהע אן! דער עוויגע וואלל וואהל דיר טהון. דוא בעפרייעסט פאם טאדע מיינע זעעלע, איין אויגע

נדיבי עמו : מושיבי עקרת הבית · אם הבנים שמחה הללויה :

בצאת ישראל ממצרים · בית יעקב מעם לעז : היתה יהודה לקדשו · ישראל ממשלותיו : הים ראה וינס הירדן יסב לאחור : ההרים רקדו כאילים · גבעות כבני צאן : מה לך הים כי תנוס · הירדן תסב לאחור : ההרים תרקדו כאילים · גבעות כבני צאן : מלפני אדון חולי ארץ · מלפני אלוה יעקב : ההפכי הצור אגם מים · חלמיש למעינו מים :

לא לנו יי לא לנו כי לשמך תן כבוד · על חסדך על אמתך : למה יאמרו הגוים · איה נא אלהיהם : ואלהינו בשמים · כל אשר חפץ עשה : עצביהם כסף וזהב · מעשה ידי אדם : פה להם ולא ידברו · עינים להם ולא יראו : אזנים להם ולא ישמעו · אף להם ולא יריחון ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכון לא יהגו

בגרונם

ערהעבעט דען אַרמען פֿאָן קאָטה ; נעבען פֿירזטען איהן צו זעצען , נעבען פֿירזטען זיינעז פֿאָלקעז · ער בעזעצט דאַז הויז דער קינדערלאָזען , לעסט זיא איינע פֿראָהע מוטטער ווערדען · הללויה !

בצאת אַלז ישראל אויזצאָג אויז מצרים ; דאַז הויז יעקב'ז פֿאָם פֿאָלקע דער באַרבאַ-רען ; דאַ ווארד דיא טאָכטער יהודה זיין הייליגטהום ; דיא טאָכטער ישראל זיין רייך · דאַז וועלטמעער זאַה'ז אונד פֿלאָה , דער ירדן וויך צוריק · בערגע היפּפֿ-טען ווי ווידדער , היגעל , ווי לעמער · וואַז איזט דיר ? וועלטמעער ! דאַס דוא פֿליהעזט ? דיר ירדן ! דאַס דוא וויכזט ? בערגע דאַס איהר היפּפֿט ווי ווידדער ? היגעל ווי לעמער ? פֿאָר דעם עוויגען ערבעבט , ערדע ! פֿאָר דעם גאָטטע יעקב'ז ! דער פֿעלז אין וואַססער ווערוואַנדעלט , קיזעלשטיין אין קוועללען ·

לא לנו ניכט אונז , עוויגער ! ניכט אונז ; דיינעם נאַמען זעלבזט גיב עהרע , אום דיינער גיטע אונד וואַהרהייט ווילען · וואַז זאָללען היידען שפּרעכען : „ וואָ איזט דען נון איהר גאָטט ? „ איזט דאָך אונזער גאָטט אים היממעל , אונד שאַפֿפֿט וואַז ער וויל · דער היידען געצען , גאָלדען , זילבערן , זינד דער מענשענהענדע אַרבייט · האַבען מיילער , רעדען ניכט ; האַבען אויגען , זעהען ניכט ; האַבען אָהרען , הערען ניכט ; ריכען ניכטז מיט איהרער נאַזע ; איהרע הענדע גרייפֿען ניכט , איהרע פֿיזע געהען ניכט ; זיא רעדען ניכט דורך איהרע קעהלע · דיא זעלבע מאַכען , זינד

נפשך · יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם :
הללויה הללו אל בקדשו וכו׳

תנא רבי רבי ישמעאל אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחדש דיים אמר אביי הלכך צריך למימרא מעומד : ואומרים מזמור אלהים יחננו וכו׳

ויהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי למלאות פגימות הלבנה ולא יהיה שום מיעוט ויהיה אור הלבנה כאור החמה וכאור שבעת ימי בראשית כמו שהירתה קודם מיעוטה כמו שנאמר את שני המאירות הגדולים ויתקויים מקרא שכתוב ובקשו את יי אלהיהם ואת דוד מלכם אמן :

הלל הגדול ,

הלל הגדול דאַז גראָססע לאָבליד ווירד אַן דען ביידען ערזטען טאַגען פסח , אַן שבועות , סכות , אונד חנוכה , גאַנץ געזונגען · אַן דען זעכז איב-ריגען טאַגען דעז פֿעזטעז פסח אַבער , אונד אַן דען ערזטען טאַגען דעז נייען מאָ-נאַטהז ווערדען לא לנו אונד אהבתי אויזגעלאַססען ·

ברוך אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לִקְרוֹא אֶת הַהַלֵּל :

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ · הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ : יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ · מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם : מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ · מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ : רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְיָ · עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ : מִי כַּיְיָ אֱלֹהֵינוּ · הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת : הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת · בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ : מְקִימִי מֵעָפָר דָּל · מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן : לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים עִם

נדיבי

ברוך געלאָבט זייעזט דוא , עוויגער אונזער גאָטט ! הערר דער וועלט ! דער דוא אונז דורך דיינע געזעצע געהייליגעט , אונד אונז געבאָטהען האַזט , דאַז גראָססע לאָבליד אַב צו זינגען ·

הללויה לאָבט איהר דיענער דעז עוויגען ! לאָבט דען נאַמען דעז עוויגען ! געפריע-זען זיי דער נאַמע דעז עוויגען · פֿאָן נון אַן אונד אין עוויגקייט · פֿאָם אויפֿגאַנג דער זאָננע ביז צום נידערגאַנג ; זיי דער נאַמע דעז עוויגען געלאָבט · איבער אַללע פֿעלֿ-קער איזט גאָטט ערהאַבען ; ערהאַבען איזט איבער אַללע הימעל זיין רוהם · ווער איזט וויא אונזער גאָטט דער הערר ? דער טהראָנעט זאָ האָך ? — שויעט זאָ טיף ? — די-אים הימעלן ? — אויף ערדען ? — ער ריכטעט דען געריגגען אויף פֿאָם שטויבע ; ערהעהעט

הללויה הללו את יי מן השמים הללוהו במרומים · הללוהו כל מלאכיו · הללוהו כל צבאיו · הללוהו שמש וירח · הללוהו כל כוכבי אור · הללוהו שמי השמים והמים אשר מעל השמים · יהללו את שם יי כי הוא צוה ונבראו · ויעמידם לעד לעולם חוק נתן ולא יעבור :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בְּמַאֲמָרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם · חוֹק וּזְמַן נָתַן לָהֶם שֶׁלֹּא יְשַׁנּוּ אֶת תַּפְקִידָם · שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם · פּוֹעֵל אֱמֶת וּפְעֻלָּתוֹ אֱמֶת · וְלַלְּבָנָה אָמַר שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת לַעֲמוּסֵי בָטֶן · שֶׁהֵם עֲתִידִים לְהִתְחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ וּלְפָאֵר לְיוֹצְרָם עַל שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · מְחַדֵּשׁ חֳדָשִׁים :

ג׳ פעמים בָּרוּךְ יוֹצְרֵךְ · בָּרוּךְ עוֹשֵׂךְ · בָּרוּךְ קוֹנֵךְ · בָּרוּךְ בּוֹרְאֵךְ : מרקד ג׳ פעמים ואומר כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי רוֹקֵד כְּנֶגְדֵּךְ וְאֵינִי יָכוֹל לִגַּע בָּךְ כָּךְ לֹא יוּכְלוּ כָּל אוֹיְבַי לִגַּע בִּי לְרָעָה : ג״פ תִּפּוֹל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדוֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן : כָּאֶבֶן יִדְּמוּ זְרוֹעֲךָ בִּגְדוֹל וָפַחַד אֵימָתָה עֲלֵיהֶם תִּפּוֹל : דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם : ואומ׳ לחבירו שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם : ומשיב חבירו עֲלֵיכֶם שָׁלוֹם :

ג״פ סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן :

לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי :

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות · דומה דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה עומד אחר כתלינו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים :

שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי · עזרי מעם יי עושה שמים וארץ : אל יתן למוט רגליך אל ינום שומרך · הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל · יי שומרך יי צלך על יד ימינך · יומם השמש לא יככה וירח בלילה · יי ישמרך מכל רע ישמור את

נפשך

סלו לרכב בערבות ביה שמו ועלזו לפניו: וכתיב בהדיה אבי יתומים ודין אלמנות אלהים במעון קדשו: יהי יי אלהינו עמנו כאשר היה עם אבתינו אל יעזבנו ואל יטשנו: ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום: כי נחם יי ציון נחם כל חרבתיה וישם מדברה כעדן וערבתה כגן יי ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה: יי חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:

שיר המעלות אשרי כל ירא יי · ההלך בדרכיו: יגיע כפיך כי תאכל · אשריך וטוב לך: אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך בניך כשתלי זיתים · סביב לשלחנך: הנה כי כן יברך גבר ירא יי: יברכך יי מציון וראה בטוב ירושלים · כל ימי חייך: וראה בנים לבניך · שלום על ישראל:

ביכערן, וואָ ער הייסט; זינגעט דעם נאַמען גאָטטעס! פרייעט איהן מיט זייטענשפיעל! אַכטט כאָהן איהם, דער אין דער וויסטע פֿעהרט! עוויגער! איזט זיין נאַמע! פֿראָהע לאָקקעט פֿאָר איהם! אונד אונאייטשטעלבאַר דאַרויף: איין פֿאַטער דער וואַייזן, איין ריכטער דער וויטוען; גאָטט! אין זיינער הייליגען וואָהנונג: דער עוויגע, אונזער גאָטט! זייא מיט אונז, וויא ער מיט אונזערן פֿאָרעלטערן געוועזען איזט. ער פֿערלאַססע אונז ניכט, אונד פֿערשטאָססע אונז ניכט. דיא איהר דעם עוויגען אייערן גאָטט אנהענגט, איהר לעבט אַללע הייטיגעס טאַגעס. דען דער עוויגע טרעסטעט ציון, בעדענקט איהרע טרוימער. איהרע וויסטע מאַכט ער גלייך עדן; איהרע איינעדע דעם גאָרטען גאָטטעס; וואָננע אונד פֿרייהע ווערדען אין איהר וואָהנען, אונד דאַנקזאַגונג אונד לאָבגעזאַנג. דער עוויגע פֿאַנד וואָהלגעפֿאַללען אַן איהם (ישראל) דאַרום מאַכט ער זיין געזעץ גראָס אונד הערליך.

שיר המעלות שטופֿענגעזאַנג. וואָהל דעם, דער דען עוויגען פֿירכטעט, דער אין זיינען וועגען וואַנדעלט. נעהרע דיך פֿאָן דיינער אר-בייט; וואָהל דיר! דאַ האָסט עס גוט; דיין וויב, איין טרויבענרייכער שטאָק אָן דיינעס הויזעס זייטע; דיינע קינדער, וויא עהלבוימשפּראָססען אום דיינען טיש הערום. זעהט! אַזאָ ווירד דער מאַן געזעגנעט, דער דען עוויגען פֿערעהרט! דער עוויגע זעגנע דיך פֿאָן ציון אויס, דאַס דוא ירושלים אין גליקזעליגקייט זעהעסט אַלל דיין לע-בענסלאַנג; אונד זעהעסט קינדער דיינער קינדער. גליק איבער ישראל!

ויתנם בראשי הגדוד: ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

כפולין **אמר** רבי יוחנן בכל מקום שאתה מוצא גדלתו של הקדוש ברוך הוא שם אתה מוצא ענותנותו ·

דבר זה כתוב בתורה · ושנוי בנביאים · ומשלש בכתובים: כתוב בתורה כי יי אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האל הגדל הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד: וכתיב בתריה עשה משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה: שנוי בנביאים דכתיב כי כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים: משלש בכתובים דכתיב שירו לאלהים זמרו שמו סלו

נאהמן זיא דוד אויך, אונד זענדעטע זיא צו היישטערן איבער זיינע קריגשפארטען · שפרעכט, גליק צו! פרידע זייא מיט דיר, אונד מיט דיינעם הויזע פרידע, אונ מיט אללעם וואס דיר צוגעהערט! דער עוויגע גיבט זיינעם פאלקע זיג; דער עוויגע בעגליקקט זיין פאלק מיט זעעליגעם פרידען ·

אמר ר' יוחנן ר' יוחנן זאגטע: אללער אָרטען וואָ דוא דיא גרעססע דעס אללערהייליגסטען, געלאָבט זייא ער! בעשריבען פינדעסט, דאָ פינדעסט דוא אויך זיינע געטטליכע הערבלאססונג בעשריבען · בייא שפיל דאפאן שטעהעט אים געזעצבוך, אויך ווידערהאָלט אין דען פראָפעטען, אונד צום דריטטען מאל אין דען געשריבענען ביכערן (1) · שטעהט אים געזעצבוך: דען דער עוויגע אייער גאָטט, איזט איין גאָטט אללער געטטער, אונד הערר אללער הערן; דער גראָססע, אללמעכטיגע אונד פורכטבארע גאָטט, דער ניכט נאך אנזעהען דער פערזאן ריכטעט, אונד קיינע בעשטעכונג אנניממט · אונד אונמיטטעלבאר דאראויף הייסט עס: דער דען וואיזען אונד דער וויטווע רעכט פערשאפפט; אונד דען פרעמדלינג ליבט, אהם ברויט שפייזע אונד קליידונג צו געבען · ווידערהאָלט אין דען פראָפעטען, דען עס הייסט; זאָ שפריכט דער הָאָהע אונד ערהאבענע, דער עוויג טהראָנענדע! דעססען נאמע דער הייליגע הייסט! ערהאבען אונד אים היילגטהום וואהנ' איך · אבער אויך מיט דענען דיא צערשלאגען אונד געבייגטען הערצענס זינד ; בעלעבע דען גייסט דער געבייגטען, אונד ערקוויקקע דאס הערץ דער צערשלאגענען · צום דריטטען מאהל אין דען געשריבענען ביכערן

(1) דיא געשריבענען ביכער הייסטען, אויסער דיא 5 ביכער משה אונד דיא פראָפעטען, אללע איבריגע הייליגע ביכער ·

הָיָה עִמָּדִי: וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל שָׁאוּל הֲיוֹנָתָן יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה
הַגְּדֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל: חָלִילָה חַי יְיָ אִם יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ
אַרְצָה כִּי עִם אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת יוֹנָתָן וְלֹא מֵת:
וּפְדוּיֵי יְיָ יְשֻׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן
וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה: הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי
וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה: וְלֹא אָבָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ יְיָ
אֱלֹהֶיךָ לְּךָ אֶת הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: אָז תִּשְׂמַח
בְּתוּלָה בְּמָחוֹל וּבַחֻרִים וּזְקֵנִים יַחְדָּו וְהָפַכְתִּי אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן
וְנִחַמְתִּים וְשִׂמַּחְתִּים מִיגוֹנָם:

בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב
אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו: וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת עֲמָשַׂי
רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים לְךָ דָוִיד וְעִמְּךָ בֶן יִשַׁי שָׁלוֹם שָׁלוֹם
לְךָ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֲזָרְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וַיְקַבְּלֵם דָּוִיד

ויתנם

דער עוויגע ערלעזט איין לעבען, זיכערט עז, דאס ניעמאנד מן איך קאן, ווען גלייך
מעהרער פֿילע ווידער איך זינד · דאס פֿאלק זאגטע צו שאול: זאללטע יונתן שטערבען,
דער ישראל זאלך גראָסע היילן פֿערשאפֿט? דאס זייא פֿערנע! זא וואהר גאָטט
לעבט! קיין האאר זאלל פֿאן זיינעם הויפטע נור ערדע פֿאללען, דען ער האט מיט גאָטט
דיא טהאט פֿאללבראכט · אלזא רעטטעטע דאס פֿאלק דען יונתן, דאס ער ניכט שטארב.
דיא פֿאן גאָטט ערלעזטען װערדען װידערקעהרען אונד נאך ציון קאָממען מיט טריאומף־
געזאנג. עוויגע פֿריידע שוועבט איהר הויפט; וואָננע אונד פֿערגניגען בעגלייטעט
זיא; טרויער אונד זייפֿצען פֿליהעט פֿערן · דוא פֿערוואנדעלסט מין רייגען איינע קלאגע
גען; ניהעזט איר מיר דאס טרויערקלייד, אונד אומגירטעזט מיט פֿריידע מיך · דער
עוויגע דיין גאָטט, וואללטע דעם בלעם קיין געהער געבען, אונד פֿערוואנדעלטע
דעם פֿלוך אין זעגען; דען דער עוויגע דיין גאָטט ליבט דיך · דיא יונגפֿרויא פֿרייעט
זיך װידער אין רייגען; דיא יונגע מאננשאפֿט אונד דיא אלטען מיט איינאנדער:
דען איך וואנדלע איהרע טרויער אין פֿריידען, טרעזטע אונד ערפֿרייע זיא נאך דער
בעטריבניס ·

בורא ניב איך שאפֿפֿע דאס אויז אללען ליפפען דיזע רעדע שטראמט: פֿריידע!
פֿריידע! דעם נאהען אונד דעם פֿערנען, שפּריכט דער עוויגע, איך
הײלע איהן · אונד מיין גייזט בעלעבטע דען עמשי, הויפטמאן איבער דרייסיגן (דאס
ער ערוועדערטע): דיין זינד ווירּ, דוד! אונד מיט דיר, זאהן ישי׳ז! האלטען ווי׳ז ·
פֿריידע, פֿריידע דיר! פֿריידע דיינען אונטערשטיצען! דען דיין גאָטט העלפֿט דיר. דא

גפֿא

עַמִּי לְעוֹלָם: וּפְדוּיֵי יְיָ יְשׁוּבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת
עוֹלָם עַל רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה:
כִּי בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן · הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת
יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ כָף: הִנֵּה
אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד · כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְיָ
וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה: וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי
הַיְשׁוּעָה: וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַייָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ
הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ: זַמְּרוּ
יְיָ כִּי גֵאוּת עָשָׂה מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ צַהֲלִי וָרֹנִּי
יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: וְאָמַר בַּיּוֹם
הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְיָ קִוִּינוּ לוֹ
נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ:

בפולין בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְיָ: וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּיךָ חֹסֶן
יְשׁוּעֹת חָכְמַת וָדָעַת יִרְאַת יְיָ הִיא אוֹצָרוֹ: וַיְהִי דָוִד
לְכָל דְּרָכָיו מַשְׂכִּיל וַייָ עִמּוֹ: פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְּרָב לִי כִּי בְרַבִּים
הָיוּ

אויזברעכנן פֿאַר אייך, אונד אַללע ביימע דעז וואַלדעז: אייך הענדעקלאַפּפֿען נוריישטן ·
זעהעט! דער אַללמעכטיגע איזט מיין הייל! איך בין געטראָסט אונד פֿירכטע
איך ניכט · מיין זיג, מיין לאָבגעזאַנג איזט יה! ער איזט עררעטטונג מיר! פֿראָה-
לאָקקענד ווערדעט איהר וואַססער שעפּפֿן אויז דעם ברוננען דעז הייל׳ז, אונד זינגען
יענעז טאַגעז: דאַנקעט דעם עוויגען! פֿערקינדעט זיינען נאַמען! מאַכט דען פֿעל-
קערן זיינע טהאַטן קונד! פֿערברייטעט זיינען נאַמען, ערהאַבן איזט ער! לאָבזינ-
געט דעם עוויגען! דען ער פֿאָללפֿיהרטע מיט מאַיעסטעט, דאַז איזט אין אַללן
לענדערן קונד · פֿראָהלאָקקע אונד יובלע, בעוואָהנערין ציון׳ז! דען ער צייגט זיך
גראָס אין דיר, דער הייליגע ישראל׳ז! אין יענעם טאַגע ווירד מאַן זינגען: זעהעט,
דאַז איזט אונזער גאָטט! מיר טרויטען אויף איהן אונד ער האַלף אונז אויז! דיז איזט דער
עוויגע; מיר טרויטען אויף איהן, לאַסט פֿראָהלאָקקען מיר, אונד פֿרייען אונז זיינעז הייל׳ז ·
בית יעקב הויז יעקב׳ז! וואָהלאַן! לאַסט אונז וואַנדעלן אים ליכטע דעז עוויגען ·
דיינע לאָפֿטרייכט אין דער פֿאָלגעלייט ווירד זיין, אין דער דויער דעז
הייל׳ז, אין וויזהייט אונד ערקעננטניס; זאָ ווי דיא פֿורכט גאָטטעז, דיין שאַטץ זיין ווירד ·
דוד וואַר אין אַללען זיינען אונטערנעהמונגען גליקליך, אונד דער עוויגע וואַר מיט איהם!

דער

רַבִּים וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם
נוֹשַׁע בַּיְיָ מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ וְיִכָּחֲשׁוּ
אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ׃

בפולין מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאותֶיךָ · שׁוּבָה אֵלַי כִּי
גְאַלְתִּיךָ׃ רָנּוּ שָׁמַיִם כִּי עָשָׂה יְיָ הָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת
אֶרֶץ פִּצְחוּ הָרִים רִנָּה יַעַר וְכָל עֵץ בּוֹ כִּי גָאַל יְיָ יַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל
יִתְפָּאָר׃ גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיְיָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים לֹא תֵבֹשׁוּ
וְלֹא תִכָּלְמוּ עַד עוֹלְמֵי עַד׃ וַאֲכַלְתֶּם
אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עָשָׂה
עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃ וִידַעְתֶּם כִּי
בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי וַאֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא יֵבֹשׁוּ

עמי

עטהיג האבען · זא ווירד דער עוויגע דיין גאָטט דיך זעגנען, ווי ער דיר פער-
היישען האט · דא ווירסט פילען פעלקערן לייהען, אבער ניכטס לעהנען; דא ווירסט
איבער פילע פעלקער הערשען, אונד איבער דיך ווערדען זיא ניכט הערשען ·
אהנליך, ישראל! ווער איסט דיר גלייך? פאָלק, דעם דער עוויגע בייאשטאנד
לייסטעט! ער איזט דיינער הילפע שילד, איזט דיינער ערהאבענען זיגע שווערט · דיינע
פיינדע שמייכלען דיר, אונד דא טריטסט איינהער אויף איהרען העהען ·

מחיתי איך אהכע שווינדען דיינע איזעטהאטען ווי וואלקען; דיינע זינדען,
ווי נעבעלדאמפף; קעהרע ווידער צו מיר, איך ערלעזע דיך · היממעל
יובעלט! דען דער עוויגע פאָלבריגגט; טיפען דער ערדע! טהענט עס לויט!
בערגע! וואלד אונד בייאמע! בריכט אויז אין לאָבגעזאנג! דען דער עוויגע ערלעזעט
יעקב; צייגט זיך הערליך אין ישראל · דער גאָטט דער העערשארען איזט אונזער
ערלעזער; זיין נאמע: הייליגער ישראל'ז ·

ישראל נושע ישראל פינדעט הילפע בייא דעם עוויגען, דויערהאפטע הילפע!
איהר ווערדעט ניכט צו שאנדען נאך צו שפאָטט ווערדען, אימער
אונד עוויגליך · איהר ווערדעט עססען, זאטט ווערדען, אונד דען נאמען דעס עוויגען אייע-
רעס גאָטטעס פרייזען, דער וואונדערבאר אן אייך האנדעלט, דען מיין פאָלק זאלל ניא
צו שאנדען ווערדען · איהר ווערדעט עס אינגע ווערדען, דאס איינע פערזאהנליך איבער
ישראל וואכט, אונד דאס איך, דער עוויגע, אייער גאָטט בין, זאנסט קיינער! יא
מיין פאָלק זאלל ניא צו שאנדען ווערדען! וואהרליך! אין פרידען ווערדעט איהר אויזגעהען,
אונד אין פרידען געלייטעט ווערדען; בערג אונד הוגעל ווערדען אין לויטעם געזאנג

לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב: יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם:

בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר · וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה · בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ · וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ: בָּרוּךְ טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ · בָּרוּךְ פְּרִי בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתְּךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ: יְצַו יְיָ אִתְּךָ אֶת הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ · וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: יִפְתַּח יְיָ לְךָ אֶת אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשָּׁמַיִם לָתֵת מְטַר אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֵת כָּל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תִלְוֶה: כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים

המלאך דער ענגעל, דער איך פֿאָן אַללעם איבעל ערלעזעט האַט, זעגנע דיזע קנאַבען! דורך זיא ווערדע איין נאַמע אונד דער נאַמע מיינער פֿעטער, אברהם אונד יצחק, גענענעט; אונד זיא מעססען זיך שטאַרק פֿערמעהרען אים לאַנדע. דער עוויגע מיינר גאָטט האַט מיך פֿערמעהרט, זאָ דאַסס איהר יעצט דען שטערנען אים היממעל אַן מענגע גלייך זייט. מעגע עס, דאַס דער עוויגע, דער גאָטט אייערר פֿעטער, אייער נאָך טויזענדמאַהל זאָ פֿיל ווערדען לאַססע, אונד אייך זעגנע, וויא ער אייערנטהאַלבען פֿערהייסען האַט.

ברוך געזעגנעט ווירסט דוא זיין אין דער שטאַדט, אונד געזעגנעט אויף דעם פֿעלדע; געזעגנעט דיא פֿרוכט דיינעס לייבעס, דיא פֿרוכט דיינעס ערדרייכס, אונד דיא פֿרוכט דיינעס פֿיהעס, דיא צוכט דיינער רינדער אונד דער צו-וואַכס דיינעס קליינען פֿיהעס; געזעגנעט דיין קאָרב אונד דיין באַקטראָג. געזעג-נעט ווירסט דוא זיין, ווען דוא איינקעהרסט, אונד געזעגנעט, ווען דוא אויסגעהעסט. אויף דעס עוויגען בעפֿעהל ווירד דער זעגען קאָממען אין דיינע פֿאָררַאטהסקאַמ-מערן, אונד אין אַללעס געווערבע דאַס דוא פֿאָרניממסט: זאָ דאַס דוא אין דעם לאַנדע, דאַס דער עוויגע דיין גאָטט דיר גיבט, לויטער זעגען האַבען ווירסט. דער עוויגע ווירד דיר זיין וואָהלטהעטיגעס בעהעלטניס, דען היממעל, אויפֿטהון, דיינעס לאַנדע צור רעכטען צייט רעגען געבען, אונד אַללעס ווערקע דיינער הענדע זעג-נען; זאָ דאַס דוא פֿיעלען פֿעלקערן ווירסט פֿאָרשטרעקען קעננען, אונד ניכטס צו בארגען נעטהיג.

ארץ מגרך אשר נתן אלהים לאברהם : מאל
אביך ויעזרך ואת שדי ויברכך ברכת שמים מעל
ברכת תהום רבצת תחת ברכת שדים ורחם :
ברכת אביך גברו על ברכות הורי עד תאות גבעת
עולם תהיין לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו : ואהבך
וברכך והרבך וברך פרי בטנך ופרי אדמתך דגנך
ותירשך ויצהרך שגר אלפיך ועשתרות צאנך על
האדמה אשר נשבע לאבותיך לתת לך : ברוך
תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה
ובבהמתך : והסיר יי ממך כל חלי וכל מדוי מצרים
הרעים אשר ידעת לא ישימם בך ונתנם בכל
שנאיך :

כפולין המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא
בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו
לרוב

אברהם'ז זעגען , דיר אונד דיינעם זאמען מיט דיר ; דאס דו דאז לאנד דיינעז
איגענטהאמז אייננעהאזט , וועלכעז גאטט דעם אברהם געשענקט האט · פאן
דעם גאטטע דיינעז פאטערז דער דיר העלפען ווירד (קאממע דיר דער זעגען) ,
פאן דעם אללמעכטיגען דער דיך זעגנען ווירד , מיט זעגען דעז היממעלז פאן אבען ,
מיט זעגען דער טיפע דיא אונטען ליגט , מיט זעגען פאן בריזטען אונד מוטטערלייבע ·
דיא זעגען דיינעז פאטערז , איבערטרעפפען דיא זעגען אייגער פארעלטרן (אדער ,
איבערטרייגען דיא זעגען דער בערגע) , ביז אן דיא גרענצען עוויגער היגעל . זיא
זאללען זיך דעז הויפט יוסף'ז קאממען , אויף דיא שייטעל דעז געקרעהנטען אונטער
זיינען ברידערן . ער ווירד דיך ליבען , זעגנען אונד פערמעהרען · ער ווירד אויך דעם
עהרדרייכע , דאז ער דיר איינגעבען , דיינען עלטערן צוגעשוואהרען , דיא פריכטע
דיינעז לייבעז אונד דיינעז פעלדעז , דיין געטריידע , דיינען מאזט אונד דיינען עהל , וואז
פיך דייגע רינדוכט אונד העערדען קליינעז פיהע'ז זעגנען . דוא ווירזט דיא געזעגנעט־
געזטע אונטער אללען פעלקערן זיין , עז ווירד אונטער דיר קיין אונפרוכטבארער אדער
אונפרוכטבארע זיין , אויך ניכט אונטער דיינעם פיהע · אללע קראנקהייטען ווירד דער
עוויגע פאן דיר אבווענדען אונד דיא בעזען זייכען פאן מצרים , דיא דיך בעקאנט
זינד , דיר ניכט אויפלעגען זאנדערן אויף דייגע פיינדע קאממען לאזזען ·
המלאך

למנצח בנגינות מזמור שיר: אלהים
יחננו ויברכנו · יאר פניו אתנו
סלה: לדעת בארץ דרכך · בכל גוים ישועתך:
יודוך עמים אלהים · יודוך עמים כלם: ישמחו
וירננו לאמים כי תשפט עמים מישור · ולאמים
בארץ תנחם סלה: יודוך עמים אלהים · יודוך
עמים כלם: ארץ נתנה יבולה · יברכנו אלהים
אלהינו: יברכנו אלהים וייראו אותו כל אפסי ארץ:

והוא רחום, שמונה עשרה, ויהי נועם, ואתה קדוש, עד יגדיל תורה ויאדיר·

ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ
ורב דגן ותירוש: יעבדוך עמים וישתחוו
לך לאמים הוה גביר לאחיך וישתחוו לך בני אמך
ארריך ארור ומברכיך ברוך: ואל שדי יברך
אותך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים: ויתן לך
את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את
ארץ

למנצח בנגינות דעם זאנגמייסטער אויף נגינות, איין פזאלם צום זייטענשפיל·
גאָטט זייא אונז גנעדיג; געבע אונז זיינען זעגען, אונד לאַססע
זיין אַנטליץ אונז ערלייכטען· דאס מאן אויף ערדען דיינען וועג ערקעננע; אונטער
אַללען פעלקערן דיינע הילפע· דיר האלדיגען דיא שטאַאַטען, גאָטט! דיר האלדיגען דיא
שטאַאַטען אַללע· נאַציאָנען פרייען זיך אונד יויכצען, דאס דוא גערעכט דיא שטאאטען
ריכטעסט, רעגירסט אויף ערדען אַללע רייכע! דיר האלדיגען דיא שטאַאַטען, גאָטט!
דיר האלדיגען דיא שטאַאַטען אַללע· דאס לאַנד גיבט זיין געוויכס; אונז זעגנע אונזער
גאָטט· גאָטט זעגנע אונז, אונד איהן פערעהרע אַללע וועלט!

ויתן לך גאָטט געבע דיר פאָם טויא דעס היממעלס, אונד פאָן דער ערדע פעטטיג-
קייט, געטרייד אונד מאָסט דיא פילע· פעלקער מיססען דיר דיהנען,
נאַציאָנען זיך ביקקען פאָר דיר· ווערדע דיינער ברידער הערר! דיינער מוטטער זעהנע
ביקקען זיך פאָר דיר; פערפלוכט זייא, ווער דיך פלוכט, אונד ווער דיך זעגנעט,
געזעגנעט· דער אַללמעכטיגע גאָטט זעגנע דיך, מאַכע דיך פרוכטבאר אונד מעה-
רע דיך, דאס דוא צו מיינער מענגע פאָן פעלקערן ווערדעסט; אונד געבע דיר
אברהם

אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם׃ מֵאֵל
אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ בִּרְכֹת שָׁמַיִם מֵעָל
בִּרְכֹת תְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם׃
בִּרְכֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל בִּרְכֹת הוֹרַי עַד תַּאֲוַת גִּבְעֹת
עוֹלָם תִּהְיֶיןָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו׃ וַאֲהֵבְךָ
וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ
וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ׃ בָּרוּךְ
תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים לֹא יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה
וּבִבְהֶמְתֶּךָ׃ וְהֵסִיר יְיָ מִמְּךָ כָּל חֹלִי וְכָל מַדְוֵי מִצְרַיִם
הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל
שֹׂנְאֶיךָ׃

כפולין הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע יְבָרֵךְ אֶת הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא
בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ
לרוב

אברהם'ס זעגען, דיר אונד דיינעם זאמען מיט דיר ; דאס דוא דאס לאנד דיינעס
אויפענטהאלטס איינעהמסט, וועלכעס גאטט דעם אברהם געשענקט האט · פאן
דעם גאטטע דיינעס פאטערס דער דיר העלפען ווירד (קאממע דיר דער זעגען),
פאן דעם אללמעכטיגען דער דיך זעגנען ווירד, מיט זעגנונגען דעס הימעלס פאן אבען,
מיט זעגנונגען דער טיפע דיא אונטען ליגט, מיט זעגנונגען פאן בריסטען אונד מוטטערלייבע·
דיא זעגנונגען דיינעס פאטערס, איבערטרעפפען דיא זעגנונגען מיינער פארעלטערן (אָדער,
איבערשטייגען דיא זעגנונגען דער בערגע), ביז אן דיא גרענצען עוויגער היגעל. זיא
זאללען אויף דאס הויפט יוסף'ס קאממען, אויף דיא שייטעל דעס געקרענקטען אונטער
זיינען ברידערן. ער ווירד דיך ליבען, זעגנען אונד פערמעהרען· ער ווירד אויך דען
ערדרייכע, דאס ער דיר איינצוגעבען, דיינען עלטערן צוגעשוואהרען, דיא פריכטע
דיינעס לייבעס אונד דיינעס פעלדעס, דיין געטריידע, דיינען מאסט אונד דיינען עהל, וואס
אויך דיינע רינדלוכט אונד העערדען קליינעס פיה'ס זעגנען. דוא ווירסט דיא געזעגנעטע
געזעגנעטסטע אונטער אללען נאציאָנען זיין, עס ווירד אונטער דיר קיין אונפרוכטבארער אָדער
אונפרוכטבארע זיין, אויך ניכט אונטער דיינעם פיהע· אללע קראנקהייטען ווירד דער
עוויגע פאן דיר אבווענדען אונד דיא בעזען זייכען פאן מצרים, דיא דיר בעקאננט
זינד, דיר ניכט אויפלעגען זאנדערן אויף דיינע פיינדע קאממען לאססען·
המלאך

לַמְנַצֵּחַ

בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר שִׁיר׃ אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה׃ לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ בְּכָל גּוֹיִם יְשׁוּעָתֶךָ׃ יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישֹׁר וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה׃ יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם׃ אֶרֶץ נָתְנָה יְבוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ׃ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ׃

וחוא רחום, שמונה עשרה, ויהי נועם, ואתה קדוש, עד יגדיל תורה ויאדיר׃

וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ׃ יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ׃ וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים׃ וְיִתֶּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ לְרִשְׁתְּךָ אֶת

ארץ

למנצח בנגינות דעם זאַנגמייסטער אויף נגינות, איין פּסאַלם זום זייטענשפּיל. גאָטט זייא אונז גנעדיג; געב' אונז זיינען זעגען, אונד לאַס זיין אַנטליץ אונז ערלייכטען. דאַס מאַן אויף ערדען דיינען וועג ערקעננע; אונטער אַללען פֿעלקערן דיינע הילפֿע. דיר הולדיגען דיא שטאַאַטען, גאָטט! דיר הולדיגען דיא שטאַאַטען אַללע. נאַציאָנען פֿרייען זיך אונד יובלען, דאַס דוא גערעכט דיא שטאַטטען ריכטעסט, רעגירסט אויף ערדען אַללע רייכע! דיר הולדיגען דיא שטאַאַטען, גאָטט! דיר הולדיגען דיא שטאַאַטען אַללע. דאַז לאַנד גיבט זיין געוועכס; אונז זעגנע אונזער גאָטט. גאָטט זעגנע אונז, אונד איהן פֿערעהרע אַללע וועלט!

ויתן לך גאָטט געבע דיר פֿאָם טויא דעס הימעלס, אונד פֿאָן דער ערדע פֿעטטיג־קייט, געטרייד אונד מאָסט דיא פֿילֿע. פֿעלקער מיססען דיר דיהנען, נאַציאָנען זיך ביקקען פֿאָר דיר. ווערדע דיינער ברידער הערר! דיינער מוטטער זעהנע ביקקען זיך פֿאָר דיר; פֿערפֿלוכט זייא, ווער דיך פֿלוכט, אונד ווער דיך זעגנעט, געזעגנעט. דער אַללמעכטיגע גאָטט זעגנע דיך, מאַכע דיך פֿרוכטבאַר אונד מעה־רע דיך, דאַס דוא צו איינער מענגע פֿאָן פֿעלקערן ווערדעסט; אונד געבע דיר

אברהם

אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה· יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר: יְיָ הַט שָׁמֶיךָ
וְתֵרֵד גַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ: בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם· שְׁלַח
חִצֶּיךָ וּתְהֻמֵּם: שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי
מִמַּיִם רַבִּים· מִיַּד בְּנֵי נֵכָר: אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר שָׁוְא·
וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר: אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ אָשִׁירָה לָּךְ·
בְּנֵבֶל עָשׂוֹר אֲזַמְּרָה לָּךְ: הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים·
הַפּוֹצֶה אֶת דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה: פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי
מִיַּד בְּנֵי נֵכָר אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר שָׁוְא· וִימִינָם יְמִין
שָׁקֶר: אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם
בְּנוֹתֵינוּ כְזָוִיֹּת· מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל: מְזָוֵינוּ
מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן אֶל זַן· צֹאנֵנוּ מַאֲלִיפוֹת מְרֻבָּבוֹת
בְּחוּצוֹתֵינוּ: אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת·
וְאֵין צְוָחָה בִּרְחֹבֹתֵינוּ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ· אַשְׁרֵי
הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

למנצח

גליך, אונד זיינע טאגע דעם שאַטטען, דער פֿאָריבערוואַלט· „ הערר! נייגע דיא
„הימעל; פֿאַהרע הערַאב! בעטאַסטע דיא בערגע, דאַס רויכען! וואַרף בליצע,
„שטרייע זיא הין! שיס פֿפֿיילע אַב, שליידר' דאָננער! שטרעקקע דיינע האַנד אויז
„דער העהע! בעפֿרייע, רעטטע מיך פֿאָן גראָססען פֿלוטהען, פֿאָן פֿרעמדער פֿעלקער
„מאַכט! טרוג אונד פֿאַלשהייט לעהרט איהר מונד, מיינאייד איהרע רעכטע ·„
גאָטט! נון זינג' איך דיר איין נייעז ליד, אונד שפיל' עז אויף צעהענזייטעגעם פּסאַלטער:
„דער דא דען קעניגען דען זיג געגעבען, געררעטטעט דוד דיינען קנעכט, פֿאָם
„מערדערישען שווערד. בעפֿרייע, רעטטע מיך פֿאָן פֿרעמדער פֿעלקער מאַכט!
„טרוג אונד פֿאַלשהייט לעהרט איהר מונד, מיינאייד איהרע רעכטע ·„ יעצט וואַכזען
אויף, וויא שטעמלינגע, אונזרע זעהנע אין איהרער יוגענד; אונזרע טעכטער זיינען
גליך, ציערווערק, דעז טעמפעלז ציער· פֿאָלל זינד אונזרע קאַמערן, רייכען
איבער פֿאָררַאטה פֿאָררַאטה· דיא שאַפֿע טראַגען טויזענדע, צעהענטויזענדע אויף
אונזערן טריפֿטען· אונזרע רינדער וואָהלבעלייבט — קיין שאַדען, קיין פֿערלוזט, קיין
קלאַגגעשרייא אויף אונזערן שטראַססען· וואָהל דעם פֿאָלקע, דעם עז אַלזאָ ערגעהעט!
וואָהל דעם פֿאָלקע, דעססען גאָטט דער עוויגע איזט·

למנצח

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים · שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד : כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ יֹרֵד עַל הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן · שֶׁיֹּרֵד עַל פִּי מִדּוֹתָיו כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיֹּרֵד עַל הַרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם :

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ כָּל עַבְדֵי יְיָ · הָעֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בַּלֵּילוֹת : שְׂאוּ יְדֵכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת יְיָ : יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ :

למוצאי שבת

לְדָוִד בָּרוּךְ יְיָ צוּרִי הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְרָב · אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה : חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי לִי מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי · הָרוֹדֵד עַמִּי תַחְתָּי : יְיָ מָה אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ · בֶּן אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ :

אדם

שיר המעלות שטופענגעזאנג דוד'ז · זעהע ! וויא פֿיין , וויא ליבליך איזט, ווען אין איינטראכט ברידער לעבען! וויא פֿאָם הויפטע קעזטליך זאלבעהל פֿלייזט , אין דען באַרט הינאב ! אהרן'ז עהרענהאפֿטען באַרט , וואללענד אויף דעז קליידעז באָרטע. וויא אויף חרמון אַברגעגטויא , טויא אויף ציון'ז בערגע טרייפֿעלט · דאָרט בעפֿיהלט דער עוויגע זעגען , לעבענספֿרידע הין אויף עוויג ·

שיר המעלות שטופענגעזאנג · בענעדייעט דען עוויגען , אללע קנעכטע דעז עוויגען ! דיא איהר דעז נאכטז אין זיינעם הויזע דיהנט · ערהעבעט געגען היילגטהום דיא הענדע , אונד בענעדייעט דען עוויגען · דיך זעגנע פֿאָן ציון אויז דער עוויגע , דער הימעל אונד ערדע שוף ·

לדוד ברוך פֿאָן דוד · דאנק זייא דעם עוויגען , מיינעם האָרטע , דער מיינע הענדע לעהרט שטרייטען , מיינע פֿיזטע קריגע פֿיהרען · מיין פֿריינד ! מיין שוץ ! ערערעטטונג איר אונד בורג ! שילד אויף דעם איך טרויע , דער פֿעלקער נייגט אונטער איך ; עוויגער ! וואז איזט דער מענש , דאס דוא דיך זיינער אננימסט ? דער ערדענזאהן דאס דוא איהן אכטעסט ? דער מענש איזט איינעם הויכע

גלייך

בְּאֹהֶל בֵּיתִי • אִם אֶעֱלֶה עַל עֶרֶשׂ יְצוּעָי : אִם אֶתֵּן שְׁנַת
לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה : עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַיְיָ •
מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב : הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה •
מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי יָעַר : נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו • נִשְׁתַּחֲוֶה
לַהֲדֹם רַגְלָיו : קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ • אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ :
כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק • וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ : בַּעֲבוּר דָּוִד
עַבְדֶּךָ • אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ : נִשְׁבַּע יְיָ לְדָוִד אֱמֶת
לֹא יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנְךָ • אָשִׁית לְכִסֵּא לָךְ : אִם
יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ בְּרִיתִי וְעֵדֹתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם גַּם בְּנֵיהֶם עֲדֵי
עַד • יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא לָךְ : כִּי בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן • אִוָּהּ
לְמוֹשָׁב לוֹ : זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד • פֹּה אֵשֵׁב
כִּי אִוִּתִיהָ : צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ • אֶבְיוֹנֶיהָ אַשְׂבִּיעַ
לָחֶם : וְכֹהֲנֶיהָ אַלְבִּישׁ יֶשַׁע • וַחֲסִידֶיהָ רַנֵּן יְרַנֵּנוּ :
שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד • עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי : אוֹיְבָיו
אַלְבִּישׁ בֹּשֶׁת • וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ :

• פֿערזאגע שלאף דעם אויגע ; דען אויגענלידערן שלוממער ; ביז איך דעם עוויגען „ איינען זיץ געפֿונדען , דער אללמאכט יעקב'ז איינען רעזידענץ • „ נון הערטען ויר דאפֿאן צו אפרת , אונד פֿאנדען דיא אים פֿעלדע יער . זא לאסט אונז געהן אין זיינע וואהנונג ; אנבעטען דאָרט צו זיינער פֿיסע שעמעל ! צייך אויף , או עוויגער ! אין דיינען רוהעזיץ ! דוא אונד דיא לאדע דיינער הערליכקייט • לאס טוגענד דיינע פריסטער קליי- דען ; לאס דיינע היילגען פראהלאָקקען ! אום דיינעס קנעכטעס דוד'ס ווילען , פֿער- ווייגרע ניכט , וואס דיין געזאלבטער פֿלעהעט • דער הערר , שוואור דוד וואהרהייט צו , (ער ווענדעט זיך פֿאן וואהרהייט ניכט ;) „ איך זעצע דיר לייבעספֿרוכט אויף דיינען „ טהראָן • ווען דיינע זעהנע האלטען איינען בונד , דאס צייגניס מיינעס אונטעררריכטס ; זא לאס איך איהרע ענקעל נאך אויף דיינעם טהראָן זיצען עוויג • „ יא ציון האט דער עוויגע זיך ערקאָהרען , בעליבט צו זיינער רעזידענץ • „ דיס איזט איין רוהעזיץ אויף עוויג ! היר „ טהראָנ' איך ! היר געפֿעללט איר'ס וואהל ! איך זעגנע דיזער געגענד נאהרונג ; „ דען ארמען געב' איך בראָד'ס דיא פֿיללע ; מיט הייל בעקלייד' איך איהרע פריסטער , „ דאס איהרע היילגען פֿראהלאָקקען ! היר לאס איך דוד'ס גליקזהאָרן וואכזען ; העלל „ לייכטען דעס געזאלבטען לאמפע • מיט שמאך בעקלייד' איך זיינע פֿיינדע • אויף זיי- נעם הויפטע בליה' זיין דיאדעם !

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת · מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ : אֲדֹנָי
שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת · לְקוֹל
תַּחֲנוּנָי : אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ · אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד :
כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה · לְמַעַן תִּוָּרֵא : קִוִּיתִי יְיָ קִוְּתָה
נַפְשִׁי · וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי : נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים
לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר : יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ כִּי עִם
יְיָ הַחֶסֶד · וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת : וְהוּא יִפְדֶּה אֶת
יִשְׂרָאֵל · מִכֹּל עֲוֹנֹתָיו :

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד יְיָ לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי
וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי : אִם
לֹא שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ · כַּגָּמֻל עָלַי
נַפְשִׁי : יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם :

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר יְיָ לְדָוִד · אֵת כָּל עֻנּוֹתוֹ :
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַייָ · נָדַר לַאֲבִיר יַעֲקֹב : אִם אָבֹא

באהל

שיר המעלות אויז דער טיפֿע רופֿ' איך, גאָטט! צו דיר: אָ הערר! ערהע־
רע איינע שטיממע! לאַס דיינע אָהרען מערקען, אויף מיין אינ־
ברינזטיג פֿלעהען: זאָ דוא זינדען וואָללסט צורעכנען, עוויגער! ווער קאָן בעשטעהן?
אללײן פֿערגעבונג שטעהעט בייא דיר, דאַמיט מאַן דיך עהרפֿירכטע: זאָ האָפֿפֿ' איך
דען צום הערען, געטראָסט אויף זיינע פֿערהייסונג. איינע זעעלע ערוואַרטעט זעהנלי־
כער דען הערען, אַלז וואַכענדע דען מאָרגען, אַלז דען מאָרגען וואַכענדע ערוואַרטען.
אָ ישראל! פֿערטרויע דעם עוויגען! דען בייא גאָטט איזט גיטע, אונד דער ערלע־
זונג פֿיל בייא איהם: ער ווירד ישראל ערלעזען, פֿאָן זיינער זינדען שולד.

שיר המעלות שטופֿענגעזאַנג דוד'ז: הערר! איין זין פֿערשטייגט זיך ניכט, ניכט
פֿוהר איין בליק צו האָך: איך גרעבעלטען איר פֿערהאָהלענען דינגען,
פֿערלאָר איך ניכט איין טריט. זאָ שטיללטע לים איך וואַהרליך איינע זעעלע דעם זייגלינג
גלייכען, אַן דער מוטטער ברוזט; פֿאָלל קינדער־איינפֿאַלט וואַר שטעטז איין געמיטה.
אָ ישראל! פֿערטרויא דעם עוויגען! פֿערטרויא איהם יעצט אונד אימער!

שיר המעלות שטופֿענגעזאַנג: געדענקע עוויגער אָן דוד, זיין מייאפֿערפֿאָללעז
שטרעבען; וויא ער דעם עוויגען שוואָור, געלאָבטע יעקבז
אובערגעם: "איך געהע ניכט אין איינע היטטע; בעשטייגע ניכט איין רוהעבעטט.

פֿערזאַגע

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל יְרֵא יְיָ · הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו׃ יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל · אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ׃ אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים · סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ׃ הִנֵּה כִי כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְיָ׃ יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָיִם · כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ וּרְאֵה בָנִים לְבָנֶיךָ · שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל׃

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרָי · יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל׃ רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרָי · גַּם לֹא יָכְלוּ לִי׃ עַל גַּבִּי חָרְשׁוּ חֹרְשִׁים · הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם׃ יְיָ צַדִּיק · קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים׃ יֵבֹשׁוּ וְיִסֹּגוּ אָחוֹר · כֹּל שֹׂנְאֵי צִיּוֹן׃ יִהְיוּ כַּחֲצִיר גַּגּוֹת · שֶׁקַּדְמַת שָׁלַף יָבֵשׁ׃ שֶׁלֹּא מִלֵּא כַפּוֹ קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר׃ וְלֹא אָמְרוּ הָעֹבְרִים בִּרְכַּת יְיָ אֲלֵיכֶם · בֵּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְיָ׃

שיר

שיר המעלות שטופענגעזאנג. װאָהל דעם, דער דען עוויגען פירכטעט, דער אין זיינען װעגען װאַנדעלט. נעהרע דיך פאָן דיינער אר־בייט; װאָהל דיר! דוא האַסט עס גוט; דיין װייב, איין טרויבענרייכער שטאָק אן דיינעס הויזעס זייטע; דיינע קינדער, װיא עהלבוימשפראָססען אום דיינען טיש העראום. זעהט! זאָ װירד דער מאַן געזעגנעט, דער דען עוויגען פערעהרט! דער עוויגע זעגנע דיך פאָן ציון אויס, דאַס דוא ירושלים אין גליקזעליגסטאנד זעהעסט אַללע דיינע לעבענסטאַגע; אונד זעהעסט קינדער דיינער קינדער. גליק איבער ישראל!

שיר המעלות שטופענגעזאנג. אָפט האַט מאַן מיך געדרענגט, פאָן מיינער יוגענד אויף; זאָ זינגע ישראל! אָפט האַט מאַן מיך געדרענגט פאָן מיינער יוגענד אויף; יעדאָך ניכט איבערװאָלטיגט. אויף מיינען ריקקען האַבען זיא געפפליגט, געצאָגען איהרע לאַנגע פורכען; גערעכט איזט ער, דער עוויגע! ער צערהיב דער פרעפלער זייל. צושאנדען װערדען, װייכען מיססען אַללע פיינדע ציונס, אונד זיין, װיא גראַז אויף דעכערן, דאַס, עהע מאַן'ס אויסרויפט, פערװעלקט; קיין שניטטער פיללט זיינע האַנד, קיין גאַרבענבינדער זיינען אַרם; פאָריבערגעהענדע גריסען ניכט: „דער זעגען געטטעס איבער אייך! װיר גריסען אייך אים נאַמען געטטעס!"

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְיָ אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן · הָיִינוּ כְּחֹלְמִים : אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם · הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה : הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ · הָיִינוּ שְׂמֵחִים : שׁוּבָה יְיָ אֶת שְׁבִיתֵנוּ · כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב : הַזֹּרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ : הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע · בֹּא יָבֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו :

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם יְיָ לֹא יִבְנֶה בַיִת · שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ · אִם יְיָ לֹא יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר : שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי שֶׁבֶת אֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצָבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא : הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ בָּנִים · שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן : כְּחִצִּים בְּיַד גִּבּוֹר : כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים : אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם לֹא יֵבֹשׁוּ · כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר :

שיר

שיר המעלות שטופענגעזאנג · ווען אונז דעם עלענד גאָטט נאך ציון פֿיהרט ; זאָ זינד וויר וויא פֿאָן טרוים ערוואַכט · פֿאָלל לאַכען איזט דאַן אונזער מונד , פֿראָהלאָקקען פֿאָלל דיא צונגע · אונד אַללע היידען שפּרעכען : פֿיר זיא האַט וואונדער גאָטט געטהאַן! יאַ , וואונדער טהוט דער העררר פֿיר אונז , דעז זינד וויר הערצלעך פֿראָה · אך , פֿיהר' אונז אויז דעם עלענד , העררר ! וויא וואַססערשטרעהמע אין דירבעם לאַנד · דיא מיט טהרענען זאַאֶן , זאָללען מיט פֿריידען ערנדען : ער געהט הין אונד ווייִנעט , דער זאַאַמען מיט זיינער לאַסט : יויכצענד קאָממט ער צוריק , טרעגט זיינע גאַרבען איין ·

שיר המעלות שטופענגעזאנג פֿאָן שלמה · פֿערגעבליך איזט דער קינסטלער אַרבייט ; ווענן גאָטט ניכט זעלבזט דען טעמפעלבויען · פֿערגעב־ליך וואַכעט וועכטער פֿלייז ; ווען גאָטט ניכט זעלבזט דיא שטאַדט בעוואַכט · פֿער־געבליך וואַכט איהר פֿריה אונד שפּעט , אונד עסט בראָדט מיט זאָרגען : זיינען פֿריינדען גיבט ער עז איהם שלאַף · זיהע ! קינדער זינד געשענק דעז עוויגען ; לייבזפֿרוכט דער טוגענד לאָהן · יוגענדזעהנע זינד געשאָסזע אין דער טאַפּפֿערן טריי־טער האַנד · וואָהל דעם , דער זיינען קעכער פֿאָלל פֿאָן דיזען פֿפֿיילען האַט ! דיא לאַס־זען ניכט צו שאַנדען ווערדען , אונד טראָצען פֿאָר געריכט דעם פֿיינד ·

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ · יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל: לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ · בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם: אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ · בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ: אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ · נַחְלָה עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ: אֲזַי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ · הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים: בָּרוּךְ יְיָ · שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם: נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ: עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְיָ · עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּייָ · כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם יֵשֵׁב: יְרוּשָׁלַיִם הָרִים סָבִיב לָהּ וַייָ סָבִיב לְעַמּוֹ · מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: כִּי לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים· לְמַעַן לֹא יִשְׁלְחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם: הֵיטִיבָה יְיָ לַטּוֹבִים · וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם: וְהַמַּטִּים עֲקַלְקַלּוֹתָם יוֹלִיכֵם יְיָ אֶת פֹּעֲלֵי הָאָוֶן · שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל:

שיר

דער מענש' זיך אויפמאכט ווידער אונז · זיא פערשלינגען אונז לעבענדיג, ווען איהר צארן ענטפלאמט איבער אונז · פערשלינגט העטטען וואססער אונז ערזייפט, שטרעהמע איבער אונז געפלאססען · פערשלינגט ווערען ווילדע פלוטהען געפלאססען איבער אונז · דאנק דעם עוויגען, דער אונז איהרען צעהנען ניכט צום רויבע גאב דאהין! אונזער לעבען איזט ענטקאממען, וויא איין פעגעלײן' דעז פאגלערז שלינגען · שלינגען ריססען, ווירר ענטקאממען. אונזרע הילפע שטעהט ביים עוויגען, דער היממעל שוף אונד ערדע ·

שיר המעלות שטופענגעזאנג. דיא דעם עוויגען פערטרויען בלייבען, וויא בערג ציון, אונערשיטטערט עוויג' ירושלים אומגעבען בערגע, זיין פאלק אומגיבט דער עוויגע, פאן נון אן, ביז אין עוויגקייט. ניין! טיראננען צעפטער הערשט ניכט איים ערבטהייל דער גערעכטען · דאמיט זיא ניכט אויך נאך אונרעכט גוט אויזשטרעקקען איהרע הענדע! אך הערר! דען גוטען טהוע וואהל, דיא גערעכטעז הערצענז זינד; דיא אויף קרוממען וועג אבווייכען, טרייבע וועג, דיא איבעלטהעטער! גליק איבער ישראל!

שיר

שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי · בית יי נלך : עמדות היו רגלינו · בשעריך ירושלים : ירושלים הבנויה · כעיר שחברה לה יחדו : ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל · להודות לשם יי : כי שמה ישבו כסאות למשפט · כסאות לבית דוד : שאלו שלום ירושלים · ישליו אהביך : יהי שלום בחילך · שלוה בארמנותיך : למען אחי ורעי · אדברה נא שלום בך : למען בית יי אלהינו אבקשה טוב לך :

שיר המעלות אליך נשאתי את עיני · הישבי בשמים : הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה כן עינינו אל יי אלהינו עד שיחננו : חננו יי חננו כי רב שבענו בוז : רבת שבעה לה נפשנו הלעג השאננים · הבוז לגאיונים :

שיר

צו איר שפריכט: „ לאַסט אין דעס עוויגען הויז אונס געהען · „ אַ אונזרע פֿיסע שטאַנדען איינסט, ירושלים, אין דיינען טהאָרען! ירושלים דוא וואָהלגעבויטע! הויפט־שטאַדט! וואָ אַללעס זיך פֿערייניגט; וואָהין דיא שטעמע גאָטטעס וואַללען, דעם העררן צו דאַנקען נאַך געזעטץ; וואָ שטיהלע זיינען צום געריכט, דעס הויזעס דוד'ס האָהע שטיה־לע · אָ ווינשעט גליק ירושלים: וואָהל געהע עס דיינען פֿריינדען! אין דיינען מויערן וואָהנע פֿרידע! אין דיינען שלעססערן זיכערהייט! אום איינער פֿריינד' אונד ברידער ווילען, ווינש' איך דיר הייל אונד גליק; אום אונזרעס גאָטטעס טעמפעלס ווילען, זוכ' איך דיין וואָהלערגעהען ·

שיר המעלות שטופֿענגעזאַנג. צו דיר ערהעב' איך איינע אויגען, דער דוא אים היממעל טהראָנעסט! וויא קנעכטע זעהן אויף איהרעס העררן האַנד; וויא איינע מאַגד אויף איהרער פֿרויען האַנד; זאָ זעהען אונזרע אויגען הין אויף אונזערן גאָטט, ביס ער זיך אונזרער נאָטה ערבאַרמע · ערבאַרם דיך עוויגער! ערבאַרם דיך אונזער! ווירד זינד דעס שמאַכעס פֿיל צו זאַטט · יאַ, פֿיל צו זאַטט איסט אונזרע זעעלע־ דעס שפּאָטטעס דער איבערמיטהיגען, דער טראָטציגען פֿעראַכטונג ·

שיר המעלות שטופֿענגעזאַנג דוד'ס · וואָ דער עוויגע ניכט ביים אונס וואַרע — זאָגע ישראל! וואָ דער עוויגע ניכט ביים אונס וואַרע, דאַ

דער

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יְיָ בַּצָּרָתָה לִּי · קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי : יְיָ הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׂפַת שֶׁקֶר · מִלָּשׁוֹן רְמִיָּה : מַה יִּתֵּן לְךָ וּמַה יֹּסִיף לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה : חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים · עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים : אוֹיָה לִי כִּי גַרְתִּי מֶשֶׁךְ · שָׁכַנְתִּי עִם אָהֳלֵי קֵדָר : רַבַּת שָׁכְנָה לָּהּ נַפְשִׁי · עִם שׂוֹנֵא שָׁלוֹם : אֲנִי שָׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הֵמָּה לַמִּלְחָמָה :

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים · מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי · עֶזְרִי מֵעִם יְיָ · עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ : אַל יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ · אַל יָנוּם שֹׁמְרֶךָ : הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן · שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל : יְיָ שֹׁמְרֶךָ · יְיָ צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ : יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה : יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע · יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ : יְיָ יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם :

שיר

שיר המעלות שטופענגעזאַנג · צום עוויגען ריף איך אין מיינער נאָטה, אונד ער ערהערט איך : עוויגער רעטטע איך פאָן ליגענליפפען, פאָן הייכלערישען צונגען · וואַס גיעבט זיא דיר, וואַס פראָממט זיא דיר, דיא הייכלערישע צונגע? דיא העלדענפפיילע וואָהל געשערפט, מיט פפריעמענקאָהלען גליהענד? — וועה מיר! דאַס איך אין משך לעבען; אין היטטען קדר'ז וואָהנען! שאָן לאַנג וואָהנט מיינע זעעלע, מיט פרידענסהאַססערן אום; איך דענקע פרידע; רעדע פרידע; זיא דענקען, רעדען קריג ·

שיר המעלות שטופענגעזאַנג · איך שויא עמפאָר נאַך יענען בערגען : וואָ קאָממט מיר הילפע הער? פאָם עוויגען קאָממט מיינע הילפע, דער היממעל שוף אונד ערדע · ער לעסט ניכט גלייטען דיינען פוס, דיין היטער שלוממערט ניכט · אָ ניין! ער שלעפט, ער שלוממערט ניכט, דער היטער ישראל'ז: ער איזט דיין היטער, ערבעשאַטטעט דיך, צו דיינער רעכטען האַנד · דיר שאַדעט ניכט דעס טאַגעס דיא זאָננע; דער מאָנד דיר ניכט דעס נאַכטס · דער עוויגע בעהיטעט דיך פאָר איבעלן; בעהיטעט דיינע זעעלע! בעהיטעט דיך; דאַ דו געהעסט, דאַ דו קאָממסט; פאָן יעצט, ביז אַללע צייט ·

שיר המעלות שטופענגעזאַנג דוד'ז · איך פריייע איך, ווען מאַן

אָדָם לְפָעֳלוֹ · וְלַעֲבֹדָתוֹ עֲדֵי עָרֶב: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ
יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ · מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ:
זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר ·
חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדֹלוֹת: שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן ·
לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ: כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן ·
לָתֵת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן · תִּפְתַּח
יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב: תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן תֹּסֵף רוּחָם
יִגְוָעוּן · וְאֶל עֲפָרָם יְשׁוּבוּן: תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן
וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה: יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְיָ
בְּמַעֲשָׂיו: הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד · יִגַּע בֶּהָרִים
וְיֶעֱשָׁנוּ: אָשִׁירָה לַייָ בְּחַיָּי · אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי
יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי · אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּייָ: יִתַּמּוּ חַטָּאִים
מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ
הַלְלוּיָהּ:

שיר

זיך אין איהרע העהלען · דאַן געהט דער מענש, צו זיינער אַרבייט, צו זיינעם טאַגע-
געווערק, ביז אַבענד · וויא גראָס, וויא פיעל זינד דיינע ווערקע, עוויגער! אַללע
האַסט דוא זיא מיט ווייזהייט אַנגעאָרדנעט; דיא ערדע איזט פאָלל פאָן דיינען גיטערן·
יענעז וועלטמעער — גראָס אונד וייט אויסגעדעהנט — דאַ ווימעלט עז אָהנע
צאַהל פאָן לעבען, פאָן טהירען גראָס אונד קליין · דאַ וואַנדעלן שיפפע · וועבעט דאַז
אונגעהייער, דאַז דוא ערשופפזט דאַרין צו טענדלען. אַללעז האָפפט אויף דיך,
ערוואַרטעט דאַס דוא איהם שפייזע געבעזט אין דער צייט · דוא גיבזט, זיא זאַממעלן;
עפפנעזט דיינע האַנד, דאַ ווערדען זיא מיט גוט געזעטטיגט · דוא ווענדעזט וועג
דיין אַנגעזיכט — זיא שווינדען; נימזט איהרען אָדעם הין, אונד זיא פערגעהען
אין איהרען שטויב צוריק · דוא זענדעזט דיינען אָדעם אויז, זיא ענטשטע-
הען · זאָ פערייגזט דוא ווידער דיא געשטאַלט דער ערדע · עוויג וועהרט דעז
עוויגען רוהם! אַן זיינען ווערקען האַט ער וואָהלגעפאַללען · ער שויעט דיא ערדע
אַן — זיא בעבט; בעריהרט געבירגע — זיא פערראויכען! איין לעבענלאַנג וויל
איך דעם עוויגען זינגען, איינעם גאָטטע, וויל איך דאַ בין, טענען · (אָ מעכט
איהם איין ליד געפאַללען ·) איך פרייע איך נור איינעז העררן · דאַס זיא פערגיי-
גען, פאָן דער ערדע, דיא זינדער; דאַס גאָטטעזלייגנער ניכט מעהר זיין! איינע
זעעלע בענעדייע דען עוויגען! הללויה!

זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם: גְּבוּל שַׂמְתָּ בַּל יַעֲבֹרוּן · בַּל יְשׁוּבוּן
לְכַסּוֹת הָאָרֶץ: הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים · בֵּין
הָרִים יְהַלֵּכוּן: יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי · יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים
צְמָאָם: עֲלֵיהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן · מִבֵּין עֳפָאיִם
יִתְּנוּ קוֹל: מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו · מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ
תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ: מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה · וְעֵשֶׂב
לַעֲבֹדַת הָאָדָם · לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ: וְיַיִן
יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן · וְלֶחֶם לְבַב
אֱנוֹשׁ יִסְעָד: יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְיָ · אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר
נָטָע: אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ · חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים
בֵּיתָהּ: הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְּעֵלִים · סְלָעִים מַחְסֶה
לַשְׁפַנִּים: עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים · שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ:
תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה · בּוֹ תִרְמֹשׂ כָּל חַיְתוֹ יָעַר:
הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף · וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם:
תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן · וְאֶל מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן: יֵצֵא

אדם

דאס ערדרייך צו בעדעקקען · דא זעטצט קוועללען זיך אין בעכ׳ ע[illegible]ען ; זיא
פליסען צווישען בערגען פארט, טרענקען אללעס ווילד דעס פעלדעס ; וואלדעזעל לעשען
איהרען דורשט · דער פעגעל פליגט איבער איהנען, זינגען אונטערם לויב הערפאר ·
דיא בערגע וועססערט דוא אויס דיינען זעללערן · פרוכט דיא דוא טאהפפעסט, זעטטיגט
דאס לאנד · דוא לעססעסט גראס דעם פיהע וואכזען, אונד זאאט דורך אענטענארבייט ;
אויס דעם ערדרייך שפייזע צו ערציהען : אויך וויין, דער פרעהליך מאכט דעס מענ־
שען הערץ, אונד עהל, דאס זיין געזיכט ערהייטערט, דאס ברוד דעס הערצענס
קרעפטע נעהרעט · זאפטפאלל שטעהען דעס עוויגען בייאמע ; לבנון׳ס צעדערן, דיא
ער זעלבסט געפפלאנצט · דאס זיך דאס פעדערפיה דארט ניסטע ; אויף טאננען זיי
געהייס דער האביכט בויע · האהע בערגע זינד פיר געמזען, שטיינקליפטע, צו
פלוכט פיר קאנינכען · ער שוף דען מאנד, דיא צייטען איינצוטהיילען, דיא זאננע,
דיא דאס ציעל קעננט איהרער באהן · ברינגעסט פינסטערניס ; עס ווירד נאכט : דא
שווערמט געווילד אומהער ; נאך רויבע ברילען יונגע לעווען, פערלאנגען שפייזע,
פאן דער גאטטהייט · דיא זאננע ערשיינעט — זיא העבען זיך דאפאן, אונד לאגערן

זיך

וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם
עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד מָרוֹם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ גְדֹלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ: צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה · אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְיָ: קדיש שלם

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ יְיָ אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְּאֹד · הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ: עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה · נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה: הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו הַשָּׂם עָבִים רְכוּבוֹ · הַמְהַלֵּךְ עַל כַּנְפֵי רוּחַ: עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת · מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט: יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוֹנֶיהָ · בַּל תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד: תְּהוֹם כַּלְּבוּשׁ כִּסִּיתוֹ · עַל הָרִים יַעַמְדוּ מָיִם: מִן גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן · מִן קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן: יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת · אֶל מְקוֹם זֶה

צדקתך צדק אונוואנדעלבאר איזט דיינע גערעכטיגקייט; דיינע לעהרע עווי־ געוואהרהייט. דיינע אללגערעכטיגקייט, גאטט! רייכעט ביז צור היממעלסהעהע; וואונדערטהעטער! גאטט! ווער גלייכט דיר? דיינע אלל־ גערעכטיגקייט, וויא גאטטעס געבירגע! דיין ראטשלוס וויא אונאבזעהבארע טיפע! דוא הילפסט דעם מענשען, הילפסט דעם פיה! העררי!

ברכי נפשי איינע זעלע בענעדייע דען עוויגען. הערר, מיין גאטט! דוא ביזט זעהר הערליך; מאיעזטעט אונד פראכט דיין געוואנד. דער ליכט אומהיללט, וויא מיט איינעם מאנטעל; דיא היממעל שפאננט, וויא איינען טעפפיך. דער וואלקען מאכט צו זיינעם וואגען, אונד פעהרט אויף פיטטיגע דעז ווינדעז. דער ווינדע מאכט צו זיינען באטען; צו זיינען דינערן פייערפלאממען. ער האט דען ערד־ באלל אויף זיך זעלבזט געגרינדעט, דאס ער אין עוויגקייט ניכט וואנקע. דיא טיפען בעדעקטעזט דוא, וויא מיט געוואנד, אונד אויף דען בערגען שטאנד געוועססער. דען פליהען זיא פאר דיינעם דראהען, בעבטען הין פאר דיינער דאננערשטיממע. האב זיך מין בערגע, זאנק מין טהעלער, דעם ארטע צו, דען דוא בעשטיממט האזט. יהר מיט צערטרייטעטע צו, דיא פאן דיר געזעצטע גרענצען, ניא קעהרט עז צוריק דאז

רְצוֹנֶךָ · וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת רִיבָם דַּנְתָּ אֶת דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל :

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרֵךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד :

בעי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ :

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה · וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת · הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

כאן אומר הש"ץ אלהינו ואלהי אבותינו וכו'

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ · הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים · עַם קְדוֹשֶׁיךָ · כָּאָמוּר : יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ : יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ : יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ · וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם :

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים · וְאַהֲבַת חֶסֶד · וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל · בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בספר בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

בעשרת ימי התשובה אומרים זה בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם :

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי

אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו במצותיך ותן
חלקנו בתורתך · שבענו מטובך · ושמחנו בישועתך ·
וטהר לבנו לעבדך באמת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת
קדשך וינוחו בו ישראל מקדשי שמך · ברוך אתה יי מקדש השבת:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם והשב את העבודה
לדביר ביתך ואשי ישראל · ותפלתם באהבה תקבל
ברצון' ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך :

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע
ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון
משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך
בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים
ולשלום ביום ראש החדש הזה: (בפסח חג המצות הזה.) (בסכות
חג הסכות הזה.) זכרנו יי אלהינו בו לטובה · ופקדנו בו לברכה ·
והושיענו בו לחיים: ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו
והושיענו כי אליך עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה :

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים · ברוך אתה יי המחזיר
שכינתו לציון:

מודים אנחנו לך · שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם
ועד' צור חיינו מגן ישענו · אתה הוא לדר ודר: נודה
לך · ונספר תהלתך · על חיינו המסורים בידך · ועל נשמותינו
הפקודות לך · ועל נסיך שבכל יום עמנו · ועל נפלאותיך וטובותיך
שבכל עת · ערב ובקר וצהרים · הטוב · כי לא כלו רחמיך ·
והמרחם · כי לא תמו חסדיך · מעולם קוינו לך : בחנוכה

על הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות · ועל
המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה :

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמנאי ובניו כשעמדה מלכות יון
הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי

רצונך

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ:

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם:

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

(בעשרת ימי תשובה) מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה ג

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ: (בעי"ת) הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ ·

אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּה וַעֲטֶרֶת יְשׁוּעָה יוֹם מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתָתָּ: אַבְרָהָם יָגֵל יִצְחָק יְרַנֵּן יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה · מְנוּחַת שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה וְהַשְׁקֵט וָבֶטַח: מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ · כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם · וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת שְׁמֶךָ:

אלהינו

אתה אחד דוא ביזט איין איינציגעז וועזען, אונד דיין נאמע איזט: דער איינציגע! ווער איזט וויא דיין פאלק ישראל איין איינציגעז פאלק! איינע פאָר־ליגליכע ווירדע, איינע קראָנע דעז הייל, רוהע אונד היילגקייט האזט דוא דיי־נעם פאלקע מיט דיזעם טאגע געגעבען: אברהם פרייע זיך! יצחק לאבזינגע! יעקב אונד זיינע נאכקאממען מעגען רוהע אן דיזעם טאג פינדען! איינע פרייוויליגע אונד ליבריכע רוהע; איינע רוהע, דער וואהרהייט אונד דער רעדליכקייט געווייהעט; איינע אונגעשטערטע זיכרע רוהע, דעם פרידען אונד דער איינטראכט געווידמעט; איינע פאללקאממנע רוהע, דיא דוא מיט דיינעם וואהלגעפאללען בעגינ־יגעזט. אָ מעגען עז דיינע קינדער ערקעננען אונד עמפפינדען, דאס דיזע רוהע דיין געשענק איזט, אונד דורך איהרע רוהע דיינען נאמען היילגען.

הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ׃ בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ. וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ. וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם׃ לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה׃ יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא׃ לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם. יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ׃ בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ׃ בִּטְחוּ בַיְיָ עֲדֵי עַד כִּי בְּיָהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים׃ וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דוֹרְשֶׁיךָ יְיָ׃ יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ׃

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה (בעשרת ימי תשובה)

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים.

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

אתה

ואני תפלתי דאַס אונזער געבעט צו דיר אויפשטייגען, עוויגער! צור גנעדיגען צייט ; גאָטט! נאך דיינער גנאדען גיטע, ערהערע אונז אין דיינער טריישן הילפע.

ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם יי :
ואני זאת בריתי אותם אמר יי רוחי אשר
עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך
ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר יי מעתה ועד
עולם : ואתה קדוש יושב תהלות ישראל : וקרא
זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא
כל הארץ כבודו : ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש
בשמי מרומא עלאה בית שכינתה קדיש על
ארעא עובד גבורתה קדיש לעלם ולעלמי עלמיא
יי צבאות מליא כל ארעא זיו יקרה : ותשאני
רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד יי
ממקומו : ונטלתני רוחא ושמעית בתרי קל זיע
סגיא דמשבחין ואמרין בריך יקרא דיי מאתר בית
שכינתה : יי ימלך לעלם ועד : יי מלכותה קאם
לעלם ולעלמי עלמיא : יי אלהי אברהם יצחק
וישראל אבותינו שמרה זאת לעולם ליצר מחשבות
לבב עמך והכן לבבם אליך : והוא רחום יכפר
עון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל
חמתו : כי אתה אדני טוב וסלח ורב חסד לכל
קראיך : צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת : תתן
אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבתינו
מימי קדם : ברוך אדני יום יום יעמס לנו האל
ישועתנו סלה : יי צבאות עמנו משגב לנו אלהי
יעקב סלה : יי צבאות אשרי אדם בטח בך : יי

הושיעה

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ · עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה :
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ · אַשְׁרֵי הָעָם
שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו : תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ
וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד : בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ ·
וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד : גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד
וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר : דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ ·
וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ : הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ · וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ
אָשִׂיחָה : וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה :
זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ · וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ : חַנּוּן וְרַחוּם
יְיָ · אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד : טוֹב יְיָ לַכֹּל ·
וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו : יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ ·
וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה : כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ · וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ : לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו : וּכְבוֹד הֲדַר
מַלְכוּתוֹ : מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים · וּמֶמְשַׁלְתְּךָ
בְּכָל דּוֹר וָדוֹר : סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים · וְזוֹקֵף לְכָל
הַכְּפוּפִים : עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ · וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם
אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ : פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ · וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל
חַי רָצוֹן : צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו · וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו :
קָרוֹב יְיָ לְכָל קֹרְאָיו · לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת : רְצוֹן
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה · וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם : שׁוֹמֵר
יְיָ אֶת כָּל אֹהֲבָיו : וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד :
תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר פִּי · וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד : וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ · מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם
הַלְלוּיָהּ :

דיא איבערזעצונג פאן אשרי אונד ובא לציון זיהע מאכען ·

עֲמוּסִים נְשָׂאָם עֲטֶרֶת עִנְּדָם · מֵאֲשֶׁר יָקְרוּ בְעֵינָיו כִּבְּדָם :
פְּאֵרוֹ עָלַי וּפְאֵרִי עָלָיו · וְקָרוֹב אֵלַי בְּקָרְאִי אֵלָיו :
צַח וְאָדוֹם לִלְבוּשׁוֹ אָדוֹם · פּוּרָה בְדָרְכוֹ בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם :
קֶשֶׁר תְּפִלִּין הֶרְאָה לֶעָנָיו · תְּמוּנַת יְיָ לְנֶגֶד עֵינָיו :
רוֹצֶה בְעַמּוֹ עֲנָוִים יְפָאֵר · יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת בָּם לְהִתְפָּאֵר :
רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת קוֹרֵא מֵרֹאשׁ · דּוֹר וָדוֹר עַם דּוֹרֶשְׁךָ דְּרוֹשׁ :
שִׁית הֲמוֹן שִׁירַי נָא עָלֶיךָ : וְרִנָּתִי תִּקְרַב אֵלֶיךָ :
תְּהִלָּתִי תְּהִי נָא לְרֹאשְׁךָ עֲטֶרֶת · וּתְפִלָּתִי תִּכּוֹן קְטֹרֶת :
תִּיקַר שִׁירַת רָשׁ בְּעֵינֶיךָ · כַּשִּׁיר יוּשַׁר עַל קָרְבָּנֶיךָ :
בִּרְכָתִי תַעֲלֶה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר · מְחוֹלֵל וּמוֹלִיד צַדִּיק כַּבִּיר :
וּבְבִרְכָתִי תְנַעֲנַע לִי רֹאשׁ · וְאוֹתָהּ קַח לְךָ כִּבְשָׂמִים רֹאשׁ :
יֶעֱרַב נָא שִׂיחִי עָלֶיךָ · כִּי נַפְשִׁי תַעֲרוֹג אֵלֶיךָ :

קרענעזט דוא מיט שמוק דיין פאלק, דאס דוא מיט שטאלץ ערלאנגט, בעשענקעזט מיט קליינאדיען עס, דיא דוא זיין ווירדיג פינדעזט · זא ריהמט דוא דיך: עס איזט מיין פאלק! זא ריהם מיך איך: ער איזט מיין גאטט, איזט נאהע מיר, ערהערעט מיך, זא אפט איך נור איהם פלעהע!

* *

גלאנצנד ראטה אים פורפורנען געוואנדע, ווירד ער אין דער צוקונפט איינזט איר ערשיינען, אין יענער צייט, ווען ער דיא בעזען ריכטעט, וויא דער קעלטער־טרעטער אונטער זיא פעהרט. (דאס האט דורך דען תפילין קנאטען ער זיינעם פראממען פארהער געצייגט, איהם, דעם איינציגען אונטער אללען מענשענקינדערן, דער פאן אנגעזיכט איהן זאה ·) זיין פאלק ווען עס דען איהם וואהלגעפאללט, אונד אללע, דיא פראממען הערצענס זינד, ערהעבט ער האך, טהראנט אונטער איהנען · לאבגעזאנג אונד שמיקקט מיט איהרען פזאללמען זיך · דוא, דעזען וואהלשפרוך טרייע איזט, אונד אללעס שאן פאן אנבעגין בעשטימט; בעדענק דורך דיינע טרייע פיר אונד פיר, דאס פאלק, דאס דיך פאן יעהער זוכט. לאס מיינען וואנדען געזאנג א הערר, נון דיר זיך נאהען; נים איין געבעט מיט וואהלגעפאללען אן, וויא עהאמאלס דען אנגענעהמען אפפערדופט. לאס דעס ארמען שטערבליכען ליד, א גאטט, זא ליב דיר זיין, וויא איינזט דיא פזאלמען דיר בייא דען אפפערן ווארען.

* *
*

בעשלוס · אללערפאללקאממענזטעס וועזען! גאטט! דער דוא ערהאבענזט, ערלייכזט אונד אללעס ערהעלטזט, לאס מיינען לאבגעזאנג עמפאר פאר דיך שטייגען, נים, וויא עהעדעם, דער געווירצע רויך, איהן אן, אונד ווינקע דורך דיינען זעגען איר דיינען בייפאלל צו! א אכטע איין געדיכט דיר געפאללען, וויא עס דיא זעעלע ווינשט, דיא נאך דיר שמאכטעט ·

שיר הכבוד

גְּ דֻלָּתְךָ וּגְבוּרָתֶךָ • כִּנּוּ לְתוֹקֶף פְּעֻלָּתֶךָ :
דִּמּוּ אוֹתְךָ וְלֹא כְּפִי יֶשְׁךָ • וַיְשַׁוּוּךָ לְפִי מַעֲשֶׂיךָ :
הִ מְשִׁילוּךָ בְּרוֹב חֶזְיוֹנוֹת • הִנְּךָ אֶחָד בְּכָל דִּמְיוֹנוֹת :
וַיֶּחֱזוּ בְךָ זִקְנָה וּבַחֲרוּת • וּשְׂעַר רֹאשְׁךָ בְּשֵׂיבָה וְשַׁחֲרוּת :
זִ קְנָה בְּיוֹם דִּין וּבַחֲרוּת בְּיוֹם קְרָב • כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָדָיו לוֹ רָב :
חָבַשׁ כּוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ • הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ :
טַ לְלֵי אוֹרוֹת רֹאשׁוֹ נִמְלָא • קְוֻצּוֹתָיו רְסִיסֵי לָיְלָה :
יִתְפָּאֵר בִּי כִּי חָפֵץ בִּי • וְהוּא יִהְיֶה לִּי לַעֲטֶרֶת צְבִי :
כֶּ תֶם טָהוֹר פָּז דְּמוּת רֹאשׁוֹ • וְחַק עַל מֵצַח כְּבוֹד שֵׁם קָדְשׁוֹ :
לְחֵן וּלְכָבוֹד צְבִי תִפְאָרָה • אֻמָּתוֹ לוֹ עִטְּרָה עֲטָרָה :
מַ חְלְפוֹת רֹאשׁוֹ כְּבִימֵי בְחֻרוֹת • קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחוֹרוֹת :
נְוֵה הַצֶּדֶק צְבִי תִפְאַרְתּוֹ • יַעֲלֶה נָּא עַל רֹאשׁ שִׂמְחָתוֹ :
סְ גֻלָּתוֹ תְּהִי נָא בְיָדוֹ עֲטֶרֶת • וּצְנִיף מְלוּכָה צְבִי תִפְאֶרֶת :

עמוסים

יעצט אין העהערער ערשיינונג דארגעשטעללט· דאראב שטוינטען זיא דיינע העררליכקייט, שפראכען פאן דיינער מאיעזטעט, דיא זיא דאך דורך שליססע נור אויז דער רייהע דיינער גראססען ווערקע קאננטען. זיא פערגליכען דיך זיכטבארען דינגען אויך, דאך ניכט נאך דיינעם וועזען, — נאך דיינען אונענדליכען טהאטען נור, דיא יעדעם אויגע זיכטבאר זינד; אונד בילדעטען דיך אין מאנניגפאלטיגען געשטאלטען, יע נאכדעם דיא מענשען ערשינען· דענגאך ביזט דוא (אָ, וויא אונאויזשפרעכליך!) אונפערענדערליך, אין עוויגקייט איינער דערזעלבע. באלד זאהען זיא אלז עהרווירדיגען גרייז דיך, באלד אלז ראשטען יינגלינג; היר דיין הויפט אין ברוינען לאקקען, דארט אין זילבערהאאר· אלז גרייז פאן טאגע דעז געריכטז, אלז יינגלינג אויף דעם קאמפפלאטצע געפירכט; אלז בידערן קריגזהעלדען דאן, דער מיט געשטעהלטען פייזטען קעמפפט· בעדעקט פאן אויבען טהויא דיין הויפט, דיינע לאקקען פאלל נעכטליכער טראפפען; דיינע שטירן מיט דעם גלאנצע דעז זיגעז העהר געצירט· — ווען דיינע רעכטע פאכט, דיין הייליגער ארם זיגטע·

* * *

געשמיקקט ערשיינזט דוא איר, אין קעזטליך פייערליכעם דיאדעם; ווען דיר איין טהון געפעללט, דוא איינער, אלז איין גאטט, דיך ריהמט· גלענצענד שאן, דעם פיינזטען גאלדע גלייך, מיט דעם דיין הויפט, דיא העררליכקייט, דיינער מאיעזטעט רוהם, פאר דער הייליגען שטירנע פראנגענד, געשמיקקט מיט פאלמענקראנצע, דיא דיין פאלק צום דאנק דיר, העררר, נור עהרע אונד נור מאיעזטעטישען פראכט אין זיינען קעהרען וואנד· דייך: זאגט מיט דאס ירושלים, דיא פראכטשטאדט דער גערעכטיגקייט; דיין דיר זאָ האלדעז לאנד, דיא העכזטע פריידע דיר· דיין טהייערעז פאלק, דיינע מאיעזטעטישע קראנע; דיין פארטרעפליכער טעמפעל, קעניגליכעז דיאדעם ידאן

קרענעז

אַנְעִים זְמִירוֹת וְשִׁירִים אֶאֱרוֹג · כִּי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי תַּעֲרוֹג :
נַפְשִׁי חָמְדָה בְּצֵל יָדֶיךָ · לָדַעַת כָּל רָז סוֹדֶךָ :
מִדֵּי דַבְּרִי בִּכְבוֹדֶךָ · הוֹמֶה לִבִּי אֶל דּוֹדֶיךָ :
עַל כֵּן אֲדַבֵּר בְּךָ נִכְבָּדוֹת · וְשִׁמְךָ אֲכַבֵּד בְּשִׁירֵי יְדִידוֹת :
אֲסַפְּרָה כְבוֹדְךָ וְלֹא רְאִיתִיךָ · אֲדַמְּךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתִּיךָ :
בְּיַד נְבִיאֶיךָ בְּסוֹד עֲבָדֶיךָ · דִּמִּיתָ הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ :

גדלתך

(איינגאַנג) אנעים זמירות ליבליך ערטענע איין זייטענשפיל, וואָהלקלינגענדען געזאַנג שטימ' איך אַן; דען, צו דיר, אָ הערר, צו דיר, שווינגעט מיינע זעעלע זיך אויף. מיט בעגיריגעם שטעהנען לוישעט זיא אים שאַטטען דיינער אַללמאַכט, פֿערזוכעט צו ערפֿאָרשען דיינע טיעפֿפֿערבאָרגענען געהיימניססע. נון ווירד האָכבערעדט מיינע צונגע, שפּריכט לויט פֿאָן דיינער הערליכקייט; דאַן שלעגט אויך מיינע פֿריינדשאַפֿט. שאָן אונמאַכלעזיג איין הערץ אין איר; אונד איינאונד בריכט אַן פֿריינד אויז, וויהעט דיינעם נאַמען פֿריינדשאַפֿטסגעזאַנג *.

דיינען רוהם, אָ גאָטט, זאָלל איך פֿערקינדען — ניא האַב' איך דיך געזעהן! זאָלל דיך בילדען, גלייך דיך נענגען — האַבע קיינען בעגריף פֿאָן דיר! נור האָט דאָס מיינט דיינען פֿראָפֿעטען אים רעטהע דיינער דיענער, דיא פּראַכט אונד שענהייט דיינער אַנ־

*) דיא איבערזעצונג דיזעז אנעי' זמירות איזט ענטלעהנט אויז דען Gebete der Juden, von Isaac Euchel, Berlin 1799. דער פֿערפֿאַססער איבער דיזעז ערהאַבענע געדיכט אין דעם אַנהאַנג געדאַכטען ווערקז זייטע 381 אַנמערקונג 49 פֿאָלגענדעז: „דיזער געזאַנג ווירד טעגליך נאַך דעם מאָרגענ־ „געבעט געזונגען, אונד שטעהט, זאָוואָהל זיינעז אינהאַלטז וועגען, אַלז וועגען „דער שענען פֿערזע, דיא ער אים אָריגינאַלע האַט, בייא דער נאַציאָן אין גראָ־ „סעם אַנזעהען. ער געהערט צו מיינער זעהר טיילנעהמענדען זאַממלונג, „דיא פֿאָן מיינער יידישען געזאַנגע טייל אין אַזען צו אונז געקאָממען זיין זאָלל. „הער איינגאַנג. דער דיכטער ווירד דורך דיא בעטראַכטונג דער אַללמאַכט „גאָטטעז אין דער נאַטור הינגעריססען, זיינע עמפּפֿינדונג מיט וואָרטען אויזצו־ „דריקקען. ער איזט ענטציקקט; זיינע פֿאַנטאַזיא, פֿאָן דער גרייע גאָטטעז „דורכדרונגען, מאַכט זיינע צונגע בערעדט, ער שפּריכט פֿערטרויט, וויא „דער פֿריינד צום פֿריינדע. אַלליין ער זיעהעט באַלד, וויא אונמעגליך דיא „שפּראַכע, יאַ זעלבסט דיא געדאַנקען זינד, פֿאָן דיזעם ערהאַבענען וועזען „עטוואַז בעשטיממטעז צו פֿאַססען, אונד אונטערבריכט זיך זעלבסט מיט דען וואָר־ „טען: „דיינען רוהם, אָ גאָטט, זאָלל איך פֿערקינדען — ניא האַב איך דיך „געזעהען" א.ז.וו. אין דעם פֿאָלגענדען געדיכטע צייגט ער, דאַס זעלבסט דיא „פּראָפֿעטען אונד געווייהעטען מענער נור בילדליך פֿאָן דער גאָטטהייט גע־ „שפּראָכען האַבען, אונד נור נאַך דען יעדעזמאַליגען בעגעבענהייטען, פֿאָן „דענען זיא צו דעם פֿאָלקע רעדעטען." — פֿערנער מאַכט הערר אייכעל נאָך פֿערשידענע בעמערקונגען איבער דען פֿילען אַנטראָפּאָלאָגיען, איבער שטעללען דער הייליגען שריפֿט, דורך וועלכע דער קאַבבאַליסטישען שריפֿטען, מיט דענען דער דיכטער דיזעז געדיכט אָנגעפֿיללט; דיא היר אַבער איבערפֿליססיג וועראַן, דאַ דער איינזיכטספֿאָללע לעזער דען העברעאישען טעקסט צוגעגען האַט.

שִׁיר הַיִּחוּד לְיוֹם הַשַּׁבָּת

וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ בְּאוֹר פָּנֶיךָ • כִּי חֲפֵצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ :
וּבִרְצוֹנְךָ תַּעֲשֶׂה חֶפְצֵנוּ • תַּבֵּט נָא עַמְּךָ כֻּלָּנוּ :
בְּחַרְתָּנוּ לִהְיוֹת לְךָ לְעַם סְגֻלָּה • וְעַל עַמְּךָ בִּרְכָתֶךָ סֶּלָה :
וְתָמִיד נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ • וּנְהַלֵּל לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ :
וּמִבִּרְכָתְךָ עַמְּךָ יְבוֹרָךְ • כִּי אֶת כָּל אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבוֹרָךְ :
וַאֲנִי בְּעוֹדִי אֲהַלְלָה בוֹרְאִי • וַאֲבָרֶכְכָה כָּל יְמֵי צְבָאִי :
יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ לְעוֹלָם • מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם :

כַּכָּתוּב בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם : וַיֹּאמְרוּ כָל הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַייָ : עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּילֵהּ הִיא : וְנֶאֱמַר וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְתַחְיָה קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם מִן הָעוֹלָם עַד הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה : וְנֶאֱמַר בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ : וְנֶאֱמַר וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְיָ לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם :

דעם עוויגען אייגענטהום, וויא אין דער פֿראָמען צייטען. — זעגנע דיין פֿאָלק, אָ גאָטט, מיט דיינעס אנטליטצעס ליכט! דאַ, דיא זאָ ווילליג איילען, דיינען געטטליכען ווילען אויסצואיבען. ערפֿילע אַלזאָ אַללעזאַמט אונזרעס הערצענס ווינשע, טווע הערנאָך! ווער מאָלע אונד יעדיין געליבטעס פֿאָלק: צו דיינעם קליינאָד ערקאָהרעזט דו אונס; זאָ דיינען נאַמען צו פרייזען זעגנען צו טהיילט אונס ווערדען! דיין לאָב פֿערקינדען ווער אימער דאַר; זינגען אונאויפֿהערליך דיינעם הערלליכען נאַמען. אָ ערגיסע דיינע זעגנונגען איבער דיין פֿאָלק! ווענדו זעגנעזט, דער בלייבט געזעגנעט. — אונד איך — לאָב זינגע לעבענסלענגליך דיר, איין טעמפעל! בעטע דיך אַן, איינער דעם פֿרייזט הינ דורך. געלאָבט זייא דעס אַללמעכטיגען נאַמען, פֿאָן עוויגקייט צו עוויגקייט.

כבתוב זאָ הייסט עס אין דער הייליגען שריפֿט: געלאָבט זייא דער עוויגע, ישראל'ס גאָטט, פֿאָן עוויגקייט צו עוויגקייט! דאס געזאמטע פֿאָלק ערווידערטע: „אמן, פרייזעט דעם עוויגען!„ פֿערנער: איט וויטער שטיאמע שפראַך דניאל: „געפריזען זייא דעס עוויגען נאַמען פֿיר אונד פֿיר! איהם געהערט דיא מאַכט, דיא ווייזהייט." פֿערנער: דיא לוים, ישוע, קדמיאל, בני, חשבניה, שרביה, הודיה, שבניה אונד פתחיה שפראַכען: „אויף! לאָבזינגעט דעם עוויגען, אייערן „גאָטט, פֿיר אונד פֿיר! געפריזען זייא דיין הערליכער נאַמען, אַללמעכטיגער, איבער אַללען לאָבגעזאַנג ערהאַבענסטער!„ פֿערנער: דוד בענעדייעטע דען עוויגען, פֿאָר דען אויגען דער גאַנצען פֿערזאַממלונג, אונד שפראַך: „געפריזען זייעסט דו, „עוויגער, פֿאַטער, ישראל'ס גאָטט, פֿאָן עוויגקייט צו עוויגקייט!„

פְּ הָה לְעַמְּךָ דְּגַן שָׁמַיִם •	וְכַעֲפַר שְׁאֵר וּמִצּוּר מָיִם :
הְגָרֵשׁ גּוֹיִם רַבִּים עַמִּים •	יִירְשׁוּ אַרְצָם וַעֲמַל לְאֻמִּים :
בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקִּים וְתוֹרוֹת •	אִמְרוֹת יְיָ אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת :
וַיִּתְעַדְּנוּ בְּמִרְעֶה שָׁמֵן •	וּמֵחַלָּמִישׁ צוּר פַּלְגֵי שָׁמֶן :
בְּ נוּחָם בָּנוּ עִיר קָדְשֶׁךָ •	וַיְפָאֲרוּ בֵּית מִקְדָּשֶׁךָ :
וַתֹּאמֶר פֹּה אֵשֵׁב לְאוֹרֶךְ •	יָמִים צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ :
כִּ י שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק •	אַף כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק :
וּבֵית הַלֵּוִי נְעִימוֹת יְזַמֵּרוּ •	לְךָ יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ :
בֵּ ית יִשְׂרָאֵל וְיִרְאֵי יְיָ •	יְכַבְּדוּ וְיוֹדוּ שִׁמְךָ יְיָ :
הֵטִיבוֹתָ מְאוֹד לָרִאשׁוֹנִים •	כֵּן תֵּיטִיב גַּם לָאַחֲרוֹנִים :
יְיָ תָּשִׂישׂ נָא עָלֵינוּ •	כַּאֲשֶׁר שַׂשְׂתָּ עַל אֲבוֹתֵינוּ :
אוֹתָנוּ לְהַרְבּוֹת וּלְהֵטִיב •	וְנוֹדֶה שִׁמְךָ לְעוֹלָם כִּי הֵטִיב :
יְיָ תִּבָּנֶה עִירְךָ מְהֵרָה •	כִּי עָלֶיהָ שִׁמְךָ נִקְרָא :
וְקֶרֶן דָּוִד תַּצְמִיחַ בָּהּ •	וְתִשְׁכּוֹן לְעוֹלָם יְיָ בְּקִרְבָּהּ :
זִבְחֵי צֶדֶק שָׁמָּה נִזְבְּחָה •	וְכִימֵי קֶדֶם הָעֶרֶב מִנְחָה :

וברך

עדונגען, דיא קיין וואנדערער יע בעטראט. דא פֿערזאהעזט דוא דיינעס פֿאלקע
היממעלזבראָד (מן); ווייס ווא שטויב דער ערדע, אויז הארטעם פֿעלזען וואזער-
קוועללע. דער פֿעלקער פֿיעלע טריבזט דוא פֿאָר איהנען אויז; זיא נאהמען דאז לאנד,
דער נאציאָנען גיטער אין בעזיץ. אויף דאז זיא (ישראל) נאך דיינעס געלייטערטען
וואָרטע, גאָטט! לעבען, דיינע געזעצע, דיינע לעהרען זאָרגפֿעלטיג בעאָבאכטען.
זא זאללטען אויך פֿעטטע ווידע זיא שוועלגען; עהלשטראָם זאללט' אויז הארטעם קיזעל
איהנען פֿליסען. — אין זיכערע רוהע וואהנענד, ערבויעטען זיא דיא היילגע שטאדט
(ירושלים), ריכטעטען דאז העררליכע היילגטהום עמפאָר. "היר", שפראכזט
דוא, גאָטט, "וויל איך עוויגען לייטען איך רעזידירען, שפייז אונד טראנק וויל היר
איך זעגנען." דאָרט בראכטען גאָטט געוויהטע פריזטער, אין טוגענד געהייליגט,
דער פֿרעמדיגקייט אָפּפֿער דאר: לוי'ז הויז זאנג ליבליכע היימנען דיר, אָ עוויגער!
אין דער קעהלע געטען, אין אינזטרומענטען פֿאללערלייא. דאז הויז ישראל, דיא
גאָטטעזפֿירכטיגען אללע, בעטעטען לאָבזינגענד דיינען נאמען, אללמעכטיגער, אָן.
דער וואהלטהאטען פֿיעלע פֿערליעהעזט אונזערן פֿאָרעלטערן דוא; אָ לייג אויך אונז,
איהרען נאכקאָממען, דיינע פֿאָטערגיטע דאָך! פֿערלייהע, עוויגער, דיין וואהל-
וואָללען אונז, וויא איינזט אונזערן פֿאָרפֿאהרען זו טהייל עז ווארד! גיב דאז עהעמאליגע
וואהלזיין, דיא גרעסטע אונז ווידער! אונאויפהערליכע דאנקלידער זינגען דיינער פֿאַ-
טערהולד וויר. אָ לאס דיינע היילגע שטאדט דאָך באלד ערבויעט ווערדען! זיא, נאך
דיינעם העררליכען נאמען גענאנט. דוד'ז הייל שפראָסע אין איהר עמפאָר; דיינע
פֿאללמאכט טהראָנעט אין איהרער מיטטע דאן. שולדלאָזע אָפּפֿער ברינגען דאן וויר דאר,

דעם

אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ׃ לְמַעַן בֵּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃ יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃ עלינו קדיש יתום יגדל

שיר היחוד ליום השבת *)

אָז בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נַחְתָּ • יוֹם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן בֵּרַכְתָּ׃
וְעַל כָּל פּוֹעַל תְּהִלָּה עֲרוּכָה • וַחֲסִידֶיךָ בְּכָל עֵת יְבָרְכוּכָה׃
בָּרוּךְ יְיָ יוֹצֵר כֻּלָּם • אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם׃
כִּי מֵעוֹלָם עַל עֲבָדֶיךָ • רוֹב רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ׃
וּבְמִצְרַיִם הַחִילוֹתָ • לְהוֹדִיעַ כִּי מְאֹד נַעֲלֵיתָ׃
עַל כָּל אֱלֹהִים בַּעֲשׂוֹתְךָ בָּהֶם • שְׁפָטִים גְּדוֹלִים וּבֵאלֹהֵיהֶם׃
בְּבָקְעֲךָ יַם סוּף עַמְּךָ רָאוּ • יַד הַגְּדוֹלָה וַיִּירָאוּ׃
בְּהִנְהַגְתָּ עַמְּךָ לַעֲשׂוֹת לְךָ • שֵׁם וְתִפְאֶרֶת לְהַרְאוֹת גָּדְלְךָ׃
דִּבַּרְתָּ עִמָּם מִן הַשָּׁמַיִם • וְגַם הֶעָבִים נָטְפוּ מָיִם׃
יְדַעְתָּ לֶכְתָּם בַּמִּדְבָּר • בְּאֶרֶץ צִיָּה אִישׁ לֹא עָבַר׃

תתה

בויען. דיא פֿריינדע דיינער לעהרע געניססען פֿיל זעליגקייט; קיין אונפֿאַלל דראָהעט איהנען. אין דיינען מויערן וואָהנע פֿרידע, אין דיינען פאַלעסטען זיכערהייט. אום מיינער פֿריינדע אונד ברידער ווילען, ווינש' איך דיר פֿריד' אונד גליק. אום דעס עוויגען אונזרעס גאָטטעס טעמפעל ווילען, זוכע איך דיין וואָהלגעהען. דער עוויגע גיבט זיינעם פֿאָלקע מאַכט! דער עוויגע בעגליקקעט זיין פֿאָלק מיט זעליגעם פֿרידען.

אז ביום השביעי דען זיבענטען טאָג רוהעטעסט דוא, עוויגער! דרום זעגנעטעסט דוא איהן, דען היילגען שבת. זאָ פרייזעט דיא שעפּפֿונג דיך; דיינע פֿראָממען לאָבזינגען דיר אימערדאַר: געלאָבט זייעסט דוא, שעפּפֿער, קעניג דעס וועלטאַללס, דעס עוויגען לעבענסקוועללס! פֿאָן עוויגקייט הער אָפֿפֿענבאַרטעסט דוא, גאָטט! דיינען דינערן דיין וואָהלוואָללען, דיינע פֿאַטערגיטע. אין מצרים בעגאַננעסט דוא שאָן, דיינע ערהאַבענהייט איבער אַללע געטטער צו פֿערקינדען. איבטעסט טרעפֿליכע שטראַפֿגעריכטע אַן איהנען (דען אָרים) אונד אַן איהרען געטטערן. דאַס שילף־מעער שפאַלטעטעסט דוא עוויגער! דאַ ערבליקטע דיין פֿאָלק (ישראל) דיינע אַללמאַכט, בעטעטע עהרפֿורכטספֿאָלל דיך אַן. דיינע אויזערקאָהרנען לייטעטעסט דוא, אום דיינעס הערליכען נאַמענס ווילען; אָפֿפֿענבאַרטעסט דעם ערדבאַלל דיינע גרעססע. וועטטערוואָלקען ערגאָססען וואַססערשטראָמע, דאַ דוא, אָ גאָטט! פֿאָם הימעל הערראַב מיט איהנען שפּראַכסט. דיינע גנאַדע לייטעטע זיא אין וויסטענייא, אין עדונגען

*) נור פֿערפֿאָללקאָממנונג דיעזעס בעליבטען ווערקס ליס איך הערר דוד אָטטענזאָסער בעמיהען, דיא איבערזעצונג דעס שיר היחוד ליום השבת צו ליפֿערן. שיר היחוד דער זעכס וואָכענטאַגע ווירד נעכסטענס, אים צווייטען העפֿט דער זמירות מכל שבתות השנה, פֿאָן העררן קָטטענזאַמער איבערזעצט, אין מיינעם פֿערלאַגע ערשיינען.

וּמְלוֹאָהּ · תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ : בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד · בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר קָדְשׁוֹ : בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל · בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט : בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים אֵל נְקָמוֹת יְיָ · אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ : בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ · הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב : בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ · לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר · אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט : בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת · מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא · לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים :

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ : אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ : שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ · וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל : יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ : לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי

אדברה

וואכע) זאגען זיא (פסאלם 24) דעם עוויגען איזט דיא ערדע אונד וואס זיא פיל-
לעט , וועלט אונד בעוואהנער זינד זיין · דען צווייטען טאג , (פסאלם 48) גראס איזט
דער עוויגע , אונד האך געריהמט זיין היילגער בערג אין אונזרעז גאטטעז שטאדט ·
דען דריטטען טאג , (פסאלם 82) גאטט שטעהט דא אין געטטליכער געמיינדע ,
ער ריכטעט איטטען אונטער ערדענגעטטערן · דען פירטען טאג , (פסאלם 94)
גאטט דער ראכע ! עוויגער ! גאטט דער ראכע ! ערשיינע ! דען פינפטען טאג ,
(פסאלם 81) יויכצעט גאטטע אונזרער שטערקע ; פראהלאקקעט דעם גאטטע
יעקב'ז ! דען זעכזטען טאג , (פסאלם 93) דער עוויגע איזט קעניג , הערליך
געשמיקט ; דער עוויגע האט זיין געוואנד , דיא מאיעזטעט אנגעלעגט אונד פעזט
אומגירטעט : זא שטעהעט זיא דא , דיא וועלט , אונד וואנקט ניא ! פאם שבת , (פסאלם
92) פזאלמליד פיר דען שבת · פזאלמליד פיר דיא צוקונפט , דען טאג דער גאנץ
רוהע אונד שטיללע איזט , אין עוויגען לעבן ·

ר' אליעזר זאגטע אים נאמען פאן ר' חנינא : געזעצלעהרער אונטערהאלטען
אייניגקייט אונד פרידען אין דער וועלט · דען עז הייסט : אונד אללע דיי-
נע קינדער ווערדען געלעהרט זיין פאן גאטט ; אונד דער פרידע דיינער קינדער ,
ווירד גראס זיין · לעזע ניכט (בניך) דיינע קינדער , זאנדערן (בוניך) דיא דיך ער-
בויען

וְקִלּוּפָה שְׁלשָׁה · וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה · בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה
תִּשְׁעָה קַבִּין · יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא ·
וְאִם אֵין לוֹ יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּרְיָן עַתִּיק :
מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע הַקָּב · מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא
רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא : וְאִם
נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ · אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ
חַיָּב מִיתָה : רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַצֳּרִי
אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף : בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה
שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן · כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה : יֵין
קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה
וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ · אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי
רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד :

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ :
בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים לַיְיָ הָאָרֶץ
ומלואה

מנה, פֿאָן געווירלראָהר דרייא מנה, פֿאָן לֿיאַאעטעראָהר ניין מנה, פֿאָן כרשינישער
זייפֿע ניין קבין, פֿאָן איין אוז קפרס דרייא סאין אונד דרייא קבין, (ווען אמן זאָלך
בען ווין ניכט האַט, ניאמט אמן ווייזען אַלטען ווין ·) איין פֿירטעל קב זאַלץ אוז סדום,
אונד איין ווענינגז פֿאָן מעלה עשן (10)· ר' נתן זאַגטע: אמן ניאמט אויך עטוואַז
ירדן־האַרץ דאַלו· ווען אמן עטוואַז האָניג דאַלו טהאַט, וואורדע דאַז רייכערלייג אונ־
ברויכבאַר, זאָ שטאַנד אויך דיא טאָדטעזשטראַפֿע דאַרויף ווען אמן איינעז פֿאָן דיזען
בעשטאַנדטהיילען פֿעהלען ליס· דער לעהרער שמעון איין זאָהן גמליאל'ז זאַגטע,
דער צרי (באַלזאַם) איזט ניכטז אַנדערעז, אַלז דער גוממי, דער פֿאָן דער
באַלזאַמשטוידע אויזטרייפֿעלט· אמן בעלעגטע דיא נעגעלכען מיט כרשינישער זייפֿע
דאַמיט זיא איין שענעז אַנזעהען האַבע, אונד אמן וייכטע זיא מין ווין אוז כפרס איין,
דאַמיט זיא איינען שטאַרקען גערוך ערהאַלטע· אורין ווערע דאַלו בעזזער געוועזען,
אַבער אמן ברויכטע אוז עהרפֿורכט קיינען אורין אינז היילינטהום ·
השיר שהלוים דיא לאָבגעזענגע, וועלכע דיא לוים אים היילינגענטעמפעל
אַנשטימטען, וואַרען פֿאָלגענדע: דען ערזטען טאַג (דער
וואָכע

(10) מעלה עשן· איין קרויט דאַז אים לשון הקודש דיזען נאַמען פֿיהרט·

מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ · אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ ·
אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ · אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא
שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים:
פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצֳּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה
וְהַלְּבוֹנָה · מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה ·
מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם · מִשְׁקַל שִׁשָּׁה
עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה · הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר :
וקלופה

אונזערם קעניגע, לאסט אונז דאנקען אונזערם עררעטטער! בענעדייעט זייא אונזער גאטט, בענעדייעט אונזער הערר, בענעדייעט אונזער קעניג, בענעדייעט אונזער עררעטטער! דוא ביזט אונזער גאטט, דוא ביזט אונזער הערר, דוא ביזט אונזער קעניג, דוא ביזט אונזער עררעטטער! דוא ביזט עז, דעם אונזרע פֿאָרעלטרן ריכערלייג פֿאָן עדלען שפעצערייען געאָפפֿערט האבען ·

פטום הקטורת דיא צוזאממענזעצונג דעז רייכערלייז בעשטאנד אויז באלזאם (1) אָניכאוס (2), גאלבאן (3), אונד ווייהראוך (4), פֿאָן יעדעם זיבציג מנה געוויכט, איררע (5), קאזיא (6), נרדע (7), אונד זאפֿראן (8) פֿאָן יעדעם זעכצעהען מנה געוויכט · פֿאָן קאָזטוס (9), צוועלף מנה

(1) באלזאם (באלזאם דע מיקא), דיא באלזאם שטוידע וועכזט אים גליקליכען אראביען דער פֿעטרייפֿעלנדע באלזאם איזט זעהר קאָזטבאר, אונד ווירד מיט גאלד אויפֿגעוואָגען ·

(2) אָניכאוס אָדער זעענאגעל, איזט דאז געהייזע איינעז זעעאינזעקטז, וועלכעז עהנליכקייט מיט איינעם מענשעננאגעל האט ·

(3) גאלבאן, איין הארץ אָדער זאפֿט פֿאָן איינעם בוים אויז גריכענלאנד · דער הארץ איזט שווארץ אונד שטינקענד ·

(4) ווייהראוך, הארץ איינעז בוימעז דער אין אראביען וועכזט ·

(5) איררע, גוּמאי דער אויז איינעם בוים אין עגיפטען פֿליסט ·

(6) קאזיא, אונטער פֿערשידענען מיינונגען וואז פֿיר איין קאזיא היר געמיינט איזט, ערקלעהרט זיך רש"י פֿיר דיא ווורצעל איינעז בוימעז אין אמאמבאר אונד אויף דער אינזעל ציילאן, זאָ אויך דייטש אונטער דעם נאמען אינגווער בעקאננט איזט

(7) נרדע (שבולת נרד) איין האָריכטער, אויז עדריכטען פֿאזערן פֿאָן שטאָקען בלעטטערן צוזאממען געפֿלאָכטענער קאָפּף איינער ווורצעל, זאָ זעהר וואָהלריעכענד איזט; וועכזט אין יאפאן ·

(8) זאפֿראן, איין בעקאננטעז געוועכז, זאָ אויז געלבען פֿאזערן איינער פורפור־פֿארבענען בלומע בעשטעהט · קאמם זאָגט נור אויזזעהען, יעלט וועכזט ער אויך אין מיטטאָגען ·

(9) קאָזטוס (קשט) איינע אָזטענפֿארבנע נאך טהייל שוועפֿעלגעלבע רינדע איינער שטוידע זאָ אן ליבליכען געריך אונד ביטטערן געשמאק דעם אינגווער נאהע קאָמט ·

לשבת נחמו

אלהיכם יוסיף ידו לקבץ נפוצותיכם · העת יחיש לאמר צאו לאסוריכם · ומלאך בריתו ישלח להשיב לבבכם · דרכו פנו והיה העקוב למישור ולעירו יקבצכם · השומרים שבת ברית היא בינו וביניכם · ברכו שמו ואל תתנו דמי לכם · חי זכר קדשו נחמו יאמר אלהיכם · כי אני הוא מלככם ואמלוך עליכם :

ובדברי קדשך

לשבת תשובה

אלהיכם שופט צדק ובמישור ישפוט לאמים · מדת הדין יהפוך לרחמים · ויכפר זדונות ושגגות עונות ואשמים · אדון חטאים הצהר והלבן כחמים · לכפרה מקוים לילות וימים · חזה עמך מתענים וצמים · זכור להם ברית ראשונים הישרים והתמימים · קים לבני בניהם שבועת קדומים · וימלך מלכם לעולמי עולמים :

ובדברי קדשך

לשבת חה״מ של סוכות

אלהיכם ישיב בשלם סכו ומעונתו · הקם יקים דבירו והדר מטתו · ועד סלה ישכן שם הוד שכינתו · ידידת סכה תהיה לצל לשומרי סכתו · הוא יעמיד ארץ על אגדתו · ימלוך על כל הארץ הכונה בשמים מעלתו :

ובדברי קדשך

לשבת וברית מילה

אלהיכם אני זוכר הברית · הנה אנכי שולח לשארית : את נסתר בנחל ברית · מבשר טוב ושלום באחרית · ידעו זאת כל כורתי ברית · אומר לציון מלך אלהיך והרית :

ובדברי קדשך

אין כאלהינו · אין כאדונינו · אין כמלכנו אין כמושיענו : מי כאלהינו · מי כאדונינו · מי כמלכנו · מי כמושיענו : נודה לאלהינו · נודה לאדונינו · נודה למלכנו · נודה למושיענו : ברוך אלהינו · ברוך אדונינו · ברוך מלכנו · ברוך מושיענו

אין כאלהינו קיינער איזט ווי אונזער גאָטט , קיינער איזט ווי אונזער הערר , קיינער איזט ווי אונזער קעניג , קיינער איזט ווי אונזער ערלעזער ! ווער איזט ווי אונזער גאָטט , ווער איזט ווי אונזער הערר , ווער איזט ווי אונזער קעניג , ווער איזט ווי אונזער ערלעזער ! לאָסט אונז דאַנקען אונזערם גאָטטע , לאָסט אונז דאַנקען אונזערם הערן , לאָסט אונז דאַנקען אונזערם

אן יום טוב ווירד פאלגענדעז הינצו געזעצט ·

אדיר אדירנו יי אדננו מה אדיר שמך בכל הארץ · והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד :

ובדברי קדשך כתוב לאמר :

ימלוך יי לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה :

לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדשתך נקדיש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד כי אל מלך גדול וקדוש אתה · ברוך אתה יי האל הקדוש : המלך הקדוש

לשבת וראש חדש תכנת שבת רצה ומודים וכו׳ ·

אלהיכם יזריח שמשו · שבעתים בגבורתו · הירח בהתחדשו כשמש זריחתו : והחדש בהתקדשו · לחדש כפרתו דת היום יחדש לשמשו · לחזות קדשת שכינתו · השתחות לפניו מדי חדש בחדשו · ומדי שבת בשבתו : ובדברי קדשך

לשבת בראשית

אלהיכם ישכיל עבדו יכון כסאו כמראשית · העיר על תלה יבנה וארמון ישית · ומזבחו ירפא ומקום נסוך לה שית דרור לעבריה יקרא היותה חפשית · הנה חוזק ועמו קמיו יפיץ ברוח קדים חרישית · ימלוך על עם שומר שבת בראשית : ובדברי קדשך

לשבת חנוכה

אלהיכם ישלח משיחו אזור צדק והאמונה ירביד · הרשע ימית בשבט פיו ויאביד · ועל הנסים הלל לגמור צעיר מהעביד · דברי בריה חדש יחדש להטות אזן מהכביד · הדר חמדת זבול קדש יקומם ויזביד · ונשיר מזמור שיר חנכת הבית לדוד : ובדברי קדשך

גאנצע ערדע · אין דיזען טאגע ווירד דער עוויגע איינציג אונד זיין נאמע איינציג זיין ·
(פארזענגער) אונד אין דיינער הייליגען שריפט, שטעהט דער אויספרוך:
(געמיינדע) דיין גאטט ווירד עוויג רעגירען ; דיין הערר, ציון! דורך אללע
געשלעכטער הללויה!

קדושה

נעריצך ונקדישך כסוד שיח שרפי קדש המקדישים שמך בקדש · ככתוב על יד נביאך · וקרא זה אל זה ואמר · קדוש קדוש קדוש יי צבאות · מלא כל הארץ כבודו : כבודו מלא עולם · משרתיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו · לעמתם ברוך יאמרו : ברוך כבוד יי ממקומו : ממקומו הוא יפן ברחמים · ויחון עם המיחדים שמו ערב ובקר בכל יום תמיד פעמים באהבה שמע אומרים : שמע ישראל יי אלהינו יי אחד : אחד הוא אלהינו הוא אבינו הוא מלכנו הוא מושיענו · והוא ישמיענו ברחמיו שנית לעיני כל חי להיות לכם לאלהים · אני יי אלהיכם :

אדיר

נעריצך (דער פֿאָרזענגער) וויר וואָללען דיך מיט עהרפורכט הייליגען, וויא דיר דיא הייליגע שרפים אין גוטהייזניסרייכען אונטעררעדונגען, אים אללערהייליגסטען הולדיגען; וויא עס דורך דיינע פראָפעטען נידערגעשריבען שטעהט, אונד איינער (דער ענגעל) ריעף געגען דען אַנדערן, אונד שפראַך :

(דיא געמיינדע) הייליג, הייליג, הייליג, איזט דער גאָטט דער העערשאַרען! דער גאַנצע ערדקרייז איזט פאָלל זיינער מאַיעסטעט ·

(פֿאָרזענגער) פאָלל זיינער מאַיעסטעט איזט דער גאַנצע וועלטקרייז. זיינע היי- ליגען דיענער פראַגען איינער דען אַנדערן: וואָ איזט דער אָרט זיינעס אויפענטהאַלטעס? אין וועכזעלכאָהר רופען זיא : געלאָבט!

(געמיינדע) געלאָבט זייא דיא מאַיעסטעט גאָטטעס אויז יעדעם שטאַנדפונקט ·

(פֿאָרזענגער) אויז זיינעם ערהאַבענעם אָרט, ווענדע ער זיך (דער אללגיגענ- ווערטיגע) מיט ערבאַרמען, אונד זייא מיינעם פֿאָלקע גנעדיג, דאַס דיא איינהייט זיינעס וועזענס אַבענד אונד מאָרגען יעדען טאַג מיט ליבע בעקעננען אונד זאַגען : הערע,

(געמיינדע) הערע ישראל! דער עוויגע אונזער גאָטט, איזט איין איינציגעס עוויגעס וועזען!

(פֿאָרזענגער) איינציגעס וועזען! איזט אונזער גאָטט, אונזער פֿאַטער, אונזער רע- גענט, אונד אונזער עררעטטער · ער ווירד דורך זיינע אללער- באַרמונג אונז צום צווייטען מאַהל פֿאָר דען אויגען אללער לעבענדיגען פערקינדען לאַססען : דאַס ער אייער גאָטט זיין וויל ·

(געמיינדע) איך דער עוויגע, בין אייער גאָטט!

אדיר אדירנו אללמעכטיגער! גאָטט, אונזער הערר! וויא מעכטיג איזט דיי- נאַמע אויף ערדען · דער עוויגע ווירד קעניג זיין איבער דיא

גאַנצע

מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ
לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרֵךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:
בעי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה · וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת · הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

כאן אומר הש"ץ אלהינו ואלהי אבותינו וכו'

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה
הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ · הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים · עַם
קְדוֹשֶׁיךָ · כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ:
יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ · וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל
יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי
בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים · וְאַהֲבַת חֶסֶד · וּצְדָקָה
וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל ·
בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בספר בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ
אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

בעשרת ימי תשובה אומרים זה בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם
וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל ·
לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עוֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי
כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל
הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשַׁבְתָּם: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי
וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם
עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה
בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

נערינך

אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו במצותיך ותן
חלקנו בתורתך. שבענו מטובך. ושמחנו בישועתך.
וטהר לבנו לעבדך באמת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת
קדשך וינוחו בו ישראל מקדשי שמך. ברוך אתה יי מקדש השבת:

רצה יי אלהינו בעמך ישראל ובתפלתם והשב את העבודה
לדביר ביתך ואשי ישראל. ותפלתם באהבה תקבל
ברצון. ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך:

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים. ברוך אתה יי המחזיר
שכינתו לציון:

מודים אנחנו לך. שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם
ועד. צור חיינו מגן ישענו. אתה הוא לדור ודור: נודה
לך. ונספר תהלתך. על חיינו המסורים בידך. ועל נשמותינו
הפקודות לך. ועל נסיך שבכל יום עמנו. ועל נפלאותיך וטובותיך
שבכל עת. ערב ובקר וצהרים. הטוב. כי לא כלו רחמיך.
והמרחם. כי לא תמו חסדיך. מעולם קוינו לך: בחנוכה

על הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות. ועל
המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמנאי ובניו כשעמדה מלכות יון
הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי
רצונך. ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם רבת את ריבם
דנת את דינם נקמת את נקמתם מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים
וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך ולך
עשית שם גדול וקדוש בעולמך ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן
כהיום הזה ואחר כן באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך וטהרו את
מקדשך.

דאס פאלק, דאז דען זיבענטען טאג דער רוהע הייליגט; זעטטיגע זיא אללע מיט וואנני
פאן דיינער גיטע. דען דוא פאנדעזט וואהלגעפאללען אן דען זיבענטען טאג, הייליג־
טעזט איהן, אונד נאננטעזט איהן דען פארטרעפליכזטען דער טאגע, צום אנדענ־
קען דער שעפפונגזטאגע.

יי אלהינו להקריב בה קרבן מוסף שבת כראוי ·

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתעלנו בשמחה לארצנו · ותטענו בגבולנו · ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם : ואת מוסף יום השבת הזה · נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך · כמו שכתבת עלינו בתורתך · על ידי משה עבדך · מפי כבודך כאמור :

וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו : עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה :

ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך · ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה בראשית :

אלהינו

אונז פֿאָר, אָן דעמזעלבען איין איבערגעוועהנליכעז אָפּפֿער, דעם שבת בעשטיאַט, דאַרצובריגגען ·

יהי רצון עז זייא דיר וואָהלגעפֿעלליג, עוויגער! אונזער! גאָטט אונד גאָטט אונזערער פֿאָרעלטערן! אונז מיט פֿרײדע נאך אונזערם לאַנד צו פֿיהרען, אונד אונז אין אונזערע ערבע איינצופֿפּלאַנצען, דאָס ווער דיר דיא אָפּפֿער דאַרברינגען, נאך אונזערער פֿאָרשריפֿט; דיא טעגליכען נאך איהרער אָרדנונג, אונד דיא איבערגעוועהנליכען נאך פֿאָרשריפֿט · דאַן ברינגגען ווער דיר אויך דאַז איבערגעוועהנליכע אָפּפֿער, דעם שבת בעשטיאַט, נאך דיינעם וואָהלגעפֿעלליגען בעפֿעהלע, וויא דאַ עז אונז אין דיינעם געזעצבוך פֿאָרגעשריבען, אונד דיינעם קנעכט משה דורך דען אונד דיינער הערליכקייט איט געטהיילט האַט · נעהאַליך :

וביום השבת אַן שבת טאַגע (אָפּפֿערט איהר) צווייא יעהריגע לעאַער אָהנע פֿעהלער; אונד צוויא צעהנטעל פֿיינעז אעהלז איט עהל איינגעריהרט, נעבזט דעם דראַנקאָפּפֿער דאַצו: דיזעז איזט דאַז גאַנצע אָפּפֿער פֿיר יעדען שבת; אויזער דעם טעגליכען גאַנצען אָפּפֿער נעבזט דעם ווייןאָפּפֿער דאַצו ·

ישמחו במלכותך אָ לאָס זיא פֿראָה ווערדען דיינער רעגירונג, זיא, דיא דען שבת בעאָבאַכטען, אונד איהן טאַג דער זעעליגקייט נעננען;

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך :

כי שם יי אקרא הבו גדל לאלהינו :

ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקנה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה

(בעשרת ימי תשובה) זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלהים חיים ·

מלך עוזר ומושיע ומגן · ברוך אתה יי מגן אברהם :

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע :

בחורף משיב הרוח ומוריד הגשם :

מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה :

(בעשרת ימי תשובה) מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים ברחמים :

ונאמן אתה להחיות מתים · ברוך אתה יי מחיה המתים :

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה :

ברוך אתה יי האל הקדוש : (בעי״ת) המלך הקדוש ·

תכנת שבת · רצית קרבנותיה · צוית פרושיה · עם סדורי נסכיה · מענגיה לעולם כבוד ינחלו · טועמיה חיים זכו · וגם האוהבים דבריה גדלה בחרו : אז מסיני נצטוו עליה · ותצונו

יי

תכנת שבת דוא האשט דען שבת איינגעזעצט פֿון רוהעטאג, אויך אָפּפֿער בעפֿאָלגט, אויך דיא אויזלעגונגען געבאָטהען אונד דיא אָנאָרדי-
נונג זיינער טראנקאָפּפֿער. דענען, דיא דען רוהעטאג ווערטה האַלטען, ווירד עוויגע עהרע צו טהייל; דיא זיינע זעעליגקייט פֿיהלען, ערלאַנגען עוויגעז לעבען; דיא זיינע פֿעראָרדנונגען ליבען, ערוועהלען זיך וואָהרע ווירדע. שאָן פֿאָם בערגע סיני וואורדע זיינע היילגקייט בעפֿאָהלען, אונד דער עוויגע, אונזער גאָטט, שריב

אונז

וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ : וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר · וְנִקֵּיתִי
דָּמָם לֹא נִקֵּיתִי · וַיְיָ שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן : וּבְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר · לָמָּה יֹאמְרוּ
הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ
הַשָּׁפוּךְ : וְאוֹמֵר כִּי דֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר · לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנָוִים :
וְאוֹמֵר יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת · מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה : מִנַּחַל
בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה · עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ : אשרי

יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ :

הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם · וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו ·
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ :

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיְיָ כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיְיָ כְּבוֹד שְׁמוֹ · הִשְׁתַּחֲווּ לַיְיָ
בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ : קוֹל יְיָ עַל הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים · יְיָ עַל מַיִם רַבִּים :
קוֹל יְיָ בַּכֹּחַ · קוֹל יְיָ בֶּהָדָר : קוֹל יְיָ שֹׁבֵר אֲרָזִים · וַיְשַׁבֵּר יְיָ אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן :
וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ עֵגֶל · לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן רְאֵמִים : קוֹל יְיָ חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ : קוֹל
יְיָ יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְיָ מִדְבַּר קָדֵשׁ : קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ
כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד : יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב · וַיֵּשֶׁב יְיָ מֶלֶךְ לְעוֹלָם : יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן · יְיָ
יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם :

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְיָ רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל : קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ
אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ : כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ :
בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ : כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי
לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ : עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ
מְאֻשָּׁר : דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם : הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ
וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם :

קענכטע דיא פראָפעטען האט דאס אונז פֿערזיכערט : איך ווערדע רעכנן דאס
נאך אונגערעכנעבלוט, איך, דער עוויגע! דער צו ציון טהראָנט · אונד אין דען היי-
ליגען שריפטען הייסט עז : וואס זאָללען דיא בארבארען שפרעכען: וואו איזט איהר
גאָטט ? זאָ מאַכע פֿון דען בארבארען פֿאָר אונזערן אויגען קונד, דאס רעכענזט דיי-
נער דיענער בלוט. פֿערנער: דער בלוטזודרעכער האט איהרער געדאַכט, פֿער-
גיסט דאז קלאַגעגעשרייא דער אונטערדריקטען ניכט · פֿערנער : ער ווירד דיא
בארבארען ריכטען אויף האָכגעטהירמטען לייכען, דער איינט דאז הויפט פֿאָן רבה
טואָג, דאז יענט שאָן אויז דעם באך פֿאָן וועגע טרינקט, אונד זאָגט זיך זאָ שטאָלן
ערהובן

מארבע כנפות הארץ · חברים כל ישראל ונאמר אמן :

ראש חדש פלוני יהיה ביום פלוני הבא עלינו לטובה :

יחדשהו הקדוש ברוך הוא עלינו ועל כל עמו בית ישראל · לחיים ולשלום · לששון ולשמחה · לישועה ולנחמה ונאמר אמן :

אם שבת פאר שבועות אונד תשעה באב זינגט דער פארזענגער פאלגענדעז ·

אב הרחמים · שוכן מרומים · ברחמיו העצומים · הוא יפקוד ברחמיו החסידים והישרים והתמימים : קהלות הקדש שמסרו נפשם על קדשת השם · הנאהבים והנעימים : בחייהם ובמותם לא נפרדו · מנשרים קלו ומאריות גברו · לעשות רצון קונם וחפץ צורם : יזכרם אלהינו לטובה עם שאר צדיקי עולם · וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוך : ככתוב בתורת משה איש האלהים : הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר

ישראל, אויז אללען פיער זייטען דער ערדע, אונד זאגט אונזדרויף: אמן ·

דער ערשטע טאג דעז נייען מאנאטז ניסן)()()(ווירד זיין אם ערשטען, צווייטען)()(טאג דער צוקינפטיגען וואכע, דיא צו אונזערם גוטען איינטרעפפע ·

יחדשהו דער היילגע, געלאבט זייא ער! ערנייערע דיזען מאנאט פיר אונז אונד פיר זיין גאנצעז פאלק ישראל צום לעבען אונד פרידען, צור וואננע אונד פריידע, צו טראָסט אונד הייל, אונד זאגט אונז דארויף: אמן ·

אב הרחמים פאטער דעז ערבארמענז, דער דא אין יענען העהען טהראָנט, זייא איט דיינער אללבארמהערציגקייט איינגעדענק, דער פראָמ־מען, רעכטשאפפענען אונד רעדליכען אין יעדער היילגען געמיינדע, דיא איהר לעבען אין בעקעננונג דיינעז איינציגען וועזענז אויפגעאפפערט האבען · יענער האלדזעליגען אונד געליבטען, דיא איהרע געזיננונגען אים לעבען, איט איהרעם טאָדטע פערזי־געלט · ליבטער אלז אדלער, מעכטיגער אלז לעווען, וואארען זיא דען ווילען איהרעז שעפפערז, אונד דען בעפעהל איהרעז בילדנערז צו ערפיללען · אָ זייא איהרער אונד אללער גערעכטען דיזער ערדע איינגעדענק צום גוטען, אונד רעכע פאר אונזערן אויגען דאז פערגאָססענע בלוט דיינער קנעכטע · זאָ וויא עז אין דעם געזעצבוך משה'ז דעז געטטליכען מאננעז נידערגעשריבען שטעהט: היידען! פרייזעט גליק־ליך זיין פאלק! דען ער רעכט זיינער דיענער בלוט, איבט ראכע אן זייגע געגנער, אונד מיט דעם ערדרייך אונד זיינעם פאלקע פערזעהנעט · אונד דורך דיינע

קנעכטע

נחיבה · הוא יברך וישמור וינצור ויעזור וירומם ויגדל וינשא למעלה · את אדונינו (פלוני) ירום הודו : מלך מלכי המלכים ברחמיו · יחייהו וישמרהו מכל צרה ויגון ונזק · ויצילהו וידבר עמים תחת רגליו · ויפיל שונאיו לפניו · ובכל אשר יפנה יצליח · מלך מלכי המלכים ברחמיו · יתן בלבו ובלב כל יועציו ושריו רחמנות · לעשות טובות עמנו ועם כל ישראל · ובימיו ובימינו תושע יהודה · וישראל ישכון לבטח · ובא לציון גואל · וכן יהי רצון ונאמר אמן :

(אַם שבת פֿאָר דעז איינפֿאַללענדען נייען מאָנאַטז ווירד עז לויט פֿערקינדעט, ווען דער ערזטע טאַג דעז מאָנאַטז איינפֿעללט, אינדעם דער פֿאָרזענגער, דיא געזעצראָללע אינדער האַנד, מי שעש׳ נסים בעטעט· דיא געמיינדע בעטעט לייזע פֿאָלגענדעז:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה ותתן לנו חיים ארוכים חיים של שלום חיים של טובה חיים של ברכה חיים של פרנסה חיים של חלוץ עצמות חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא חיים שאין בהם בושה וכלמה חיים של עושר וכבוד חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים חיים שימלא יי משאלות לבנו לטובה בזכות תפלת רבים אמן סלה :

מי שעשה נסים לאבותינו וגאל אותם מעבדות לחרות · הוא יגאל אותנו בקרוב ויקבץ נדחינו מארבע

דער דוד זיינען קנעכט פֿאָם מערדערישען שווערט געראַטעטט , ער ! דער אים מעער איינען וועג, אין שטאַרקען וואַססערן איינע באַהן געמאַכט, דער זעגנע, בעהיטע, בעשיצע, אונטערשטיצע, ערהעבע, פֿערגרעססרע, אונד ברינגע עמפּאָר אונזערן הערן דען קעניג כ״כ, אונד פֿערמעהרע זיינע הערליכקייט· דער קעניג אַללער קעניגע ערהאַלטע איהן ביי זיינער אַללבאַרמהערציגקייט זיין לעבען, בעהיטע איהן פֿאָר יעדעם אונפֿאַלל, פֿאָר יעדער טרויער אונד פֿאָר יעדעם שאַדען, אונד זייא זיין שוץ; לאַססע פֿרעמדע פֿעלקער זיך אונטער איהן ביגען, זיינע פֿיינדע פֿאָר איהם פֿאַללען, אונד איהן אין אַללען זיינען אונטערנעהמונגען גליקליך זיין· דער קעניג אַללער קעניגע נייגע דורך זיינע אַללבאַרמהערציגקייט זיין הערץ, אונד דאַס הערץ אַללער זיינער ראַטהע אונד פֿירזטען צור מילדען רעגירונג, דאַס ער אונס אונד גאַנץ ישראל וואָהלטהעטיג בעהאַנדלע· אָ דאַס אין זיינען אונד אין אונזערן טאַגען יהודה געראַטעטט ווערדע, אונד ישראל רוהיג וואָהנע! אָ דאַס נאַך ציון דער ערלעזער קאָממע! זאָ זייא דעס עוויגען וואָהלגעפֿאַלליגער וויללע; אונד לאַסט אונס דאַרויף זאַגען: אמן ·

מי שעשה נסים דער אונזערן פֿאָרפֿאַהרען וואונדער ערצייגט, אונד זיא אויס דער געפֿאַנגענשאַפֿט צור פֿרייהייט געפֿיהרט, דער ערלעזע אויך אונס, אונד פֿערזאַממלע אונזרע פֿערשטאָססענען, דאַס געמיינשאַפֿטליכע פֿאָלק

וְתִתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל עָקָא · וּמִן כָּל מַרְעִין בִּישִׁין : מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְּסַעְדְּכוֹן · כָּל זְמַן וְעִדָּן · וְנֹאמַר אָמֵן :

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה עִם כָּל קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ · הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם וּמִי שֶׁמְּיַחֲדִים בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת לִתְפִלָּה · וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה · וּפַת לָאוֹרְחִים · וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים · וְכָל מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה · הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל מַחֲלָה · וְיִרְפָּא לְכָל גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל עֲוֹנָם · וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם · עִם כָּל יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן :

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים וּמֶמְשָׁלָה לַנְּסִיכִים · מַלְכוּתוֹ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים · הַפּוֹצֶה אֶת דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה · הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה

אונד יאַהרע פֿיל ווערדען , בעפֿרייע אונד בעשיצע אייך פֿאָר יעדעם איבעל אונד יעדעם אונגליקליכען צופֿאַלל · דער הערר דעס הימעלס זייא אייער שוץ צו יעדער צייט אונד שטונדע , אונד לאַססעט אונס דאַרויף זאַגען : אמן ·

מי שברך דער אונזרע פֿאָרעלטערן אברהם יצחק אונד יעקב געזעגנעט האַט , דער זעגנע דיזע גאַנצע היילינע געמיינדע , וויא אויך אַללע אַנדערן היילינען געמיינדען · זיא , איהרע ווייבער , איהרע זעהנע אונד טעכטער אונד אַללעס דיא איהנען אַנגעהערען · זעגנע אויך דיא יעניגען וועלכע געבעטהייזער צור אַנדאַכט בעשטיממען ; וויא אויך דיא יעניגען דיא זיך דאַרין צום געבעט פֿערזאַממלען ; אויך דיא יעניגען דיא דאַס האויז דער אַנדאַכט מיט ערלייכטונג , אונד מיט וויין צור היילינונג (דער פֿייערטאַגע) אונד צור אַבשיידונג (דער וואָכענטאַגע) פֿערזאָרגען ; אויך דיא יעניגען וועלכע דען פֿרעמדען אונטערהאַלט אונד אַלמאָזען דעם אַרמען געבען ; זעגנע אויך דיא יעניגען דיא עפֿפֿענטליכע עאַמטער מיט רעדליכקייט פֿערוואַלטען · דער היילינע , געלאָבט זייא ער ! פֿערגעלטע איהנען איהרע האַנדלונגען , ענטפֿערנע קראַנקהייטען פֿאָן איהנען , אונד היילע זיא פֿאָן יעדער קראַנקהייט ; פֿערגעבע איהנען אַללע איהרע איבערטרעטונגען , אונד לאַססע אַללעס וואַס זיא אונטערנעהמען גליק אונד זעגענסוואָלל זיין ; זאָ אויך אַללען איהרען מיטבריעדערן אין ישראל ; אונד לאַססט אונס דאַרויף זאַגען : אמן ·

הנותן תשועה דער זיג פֿערלייהעט דען קעניגען , הערשאַפֿט דען גראָססען פֿירס- טען , ער ! דעססען רייך , דאַס רייך אַללער וועלטען איסט , ער !

ולרישי מתיבתא ולדיני דבבא: לכל תלמידיהון ולכל תלמידי תלמידיהון. ולכל מן דעסקין באוריתא מלכא דעלמא יברך יתהון יפיש חייהון. ויסגא יומיהון. ויתן ארכא לשניהון. ויתפרקון וישתזבון מן כל עקא. ומן כל מרעין בישין. מרן די בשמיא יהא בסעדהון כל זמן ועדן. ונאמר אמן:

יקום פרקן מן שמיא. חנא וחסדא. ורחמין וחיין אריכין. ומזונא רויחא. וסיעתא דשמיא. ובריות גופא ונהורא מעליא. זרעא חיא וקימא. זרעא די לא יפסוק. ודי לא יבטול מפתגמי אוריתא: לכל קהלא קדישא הדין. רברביא עם זעריא. טפלא ונשיא. מלכא דעלמא יברך יתכון יפיש חייכון ויסגא יומיכון. ויתן ארכא לשניכון.

ותתפרקון

נאך גטעטעהרט ווערדען, אויזשפריכען דעז גזעזעלבוכעז נאכלעבען: אונזערן לעהרערן אונד פֿערגזעזעלטען, דען געהייליגטען גזעזעלשאפֿטען דיא אין געלאכטען לאנדע אונד אין בבל זינד, דען לעהרערן דער העכזטען שולען, אונד דען לעהרערן דער גמיינען יידענהייט, דען פֿאָרשטעהערן דער האָהען שולען, אונד דען שטאדטריכטערן, אללען איהרען שילערן אונד אונטערשילערן, זא וויא אויך איינעם יעדען, דער זיך מיט דעם גזעזעלבוכע בעשעפֿטיגעט. דער העיר דער וועלט זעעגנע זיא, פֿערלענגרע איהר לעבען, לאסע איהרע טאגע אונד יאהרע פֿיל ווערדען, בעפֿרייעט אונד גשיצעט פֿאן יעדעם איבעל אונד אונגליקליכען צופֿאלל. דער העיר דעז היממעלז זייא איהר שוץ צו יעדער צייט אונד שטונדע, אונד לאסט אונז דאריף זאגען: אמן.

יקום פורקן פֿאם היממעל ווערדע פֿערליהען, גונסט, גנאדע, ערבארמען, לאנגעז לעבען, רייכליכע נאהרונג, היממלישע אונטערשטיצונג, קערפערליכע געזונדהייט, אונד אויפֿקלעהרונג דעז גייסטעז, זא וויא אויך לעבענדיגע אונד דויערהאפֿטע נאכקאממענשאפֿט, נאכקאממען, דיא ניא אויפֿהערען, נאך גשטעטעהרט ווערדען דען אויזשפריכען דעז גזעזעלבוכעז נאכצולעבען: דיזער גאנצען היילגען געמיינדע, דען אלטען אונד דען יונגען, איהרען קינדערן אונד פֿרויען. דער העיר דער וועלט זעעגנע אייך, פֿערלענגרע אייער לעבען, לאסע אייערע טאגע

הגד

אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן :

ליום כפור עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים (וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְעַל יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בשבת (לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה) לִסְלִיחָה וְלִמְחִילָה וּלְכַפָּרָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד · וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה · מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ · מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים

יְקוּם פֻּרְקָן מִן שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין וְחַיִּין אֲרִיכִין · וּמְזוֹנָא רְוִיחָא : וְסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא וּבַרְיוּת גּוּפָא · וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא · זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא זַרְעָא דִי לָא יִפְסוּק · וְדִי לָא יִבְטוּל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא קַדִּישָׁתָא · דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְבָבֶל · לְרֵישֵׁי כַלָּה · וּלְרֵישֵׁי גַלְוָתָא ·

ולרישי

וואָרט איזט טרייא אונד בעשטעהעט עוויגליך · געזעגנעט זייעזט דוא, עוויגער! קעניג דער גאַנצען ערדע! דוא היילגעזט (דען שבת) דיא ישראל אונד דען טאָג דעז אַנדענקענז ·

על התורה פיר דאַז געזעץ, פיר דען גאָטטעזדיענזט, פיר דיא פראָפעטען (אַן שבת) פיר דיזען טאָג דער רוהע אונד) פיר דיזען טאָג דער פערזעהנונג, וועלכען דוא אונז עוויגער אונזער גאָטט! (אַן שבת) צור היילוגונג אונד רוהע) צום פערגעבען, צום פערצייהען, צור פערזעהנונג, צור עהרע אונד פייער געגעבען האַזט. פיר דיזעז אַללעז, עוויגער אונזער גאָטט! דאַנקען וויר דיר אונד פרייזען דיך; דיין נאַמע ווערדע געפריזען אים מונדע יעדעז לעבענדיגען וועזענז, בעשטענדיג אונד אויף עוויגע צייטען; דען דיין וואָרט איזט טרייא אונד בעשטעהט עוויגליך. געזעגנעט זייעזט דוא, עוויגער! קעניג! דער פערצייהעזט אונד פערגיבעזט אונזרע זינדען אונד דיא זינדען דיינעז הויזעז ישראל, אונד פערזעהנעזט אויך אונזערע פערגעהונגען יעדעז יאַהר; הערר דער גאַנצען ערדע! דוא היילגעזט (דען שבת) דיא ישראל, אונד דען טאָג דער פערזעהנונג ·

יקום פורקן פאָם היממעל ווערדע פערליהען, גונזט, גנאַדע, ערבאַרמען, לאַנגעז לעבען, רייכליכע נאַהרונג, הימליזשע אונטערשטיצונג, קערפערליכע געזונדהייט, אונד אויפקלעהרונג דעז גייזטעז, אַך וויא אויך לעבענדיגע אונד דויערהאַפטע נאַכקאָממענשאַפט, נאַכקאָממען דיא ניא אויפהערני

ונאך

עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרֵךְ שִׁמְךָ בְּפֶה כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

לשלש רגלים
עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים (בשבת) וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה (בפסח) וְעַל יוֹם חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה (בשבועות) וְעַל יוֹם חַג הַשָּׁבוּעוֹת הַזֶּה (בסוכות) וְעַל יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה: (בשמיני עצרת) וְעַל יוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת הַחַג הַזֶּה: שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בשבת (לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה) לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה · לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת · עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרֵךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ השבת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

לראש השנה עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים (וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְעַל יוֹם הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בשבת (לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה) לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת עַל הַכֹּל יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרֵךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד · בָּרוּךְ

אתה

די פראָפעטען אונד פיר דיזען טאָג דער רוהע, וועלכען דוא אונז, עוויגער אונזער גאָטט! צור היילונג, רוהע, עהרע אונד פייער געגעבען האַסט; פיר דיזעז אַללעז, עוויגער, אונזער גאָטט! דאַנקען וויר דיר אונד לאָבען דיך. דיין נאַמע ווערדע געפריזען אים מונדע יעדעז לעבענדיגען וועזענז בעשטענדיג אונד אויף עוויגע צייטען · געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! דוא היילגעסט דען שבת ·

על התורה פיר דאַז געזעץ, פיר דען גאָטטעזדיענסט, פיר דיא פראָפעטען, (וועןצונלייך שבת איזט ·) (פיר דיזען טאָג דער רוהע אונד) (אַם איבערשרייטונגז פעסט) פיר דיזעז פעזט דער אונגעזייערטען קוכען, (אַם וואָכענפעסט) פיר דיזעז פעזט דער וואָכען, (אַם לויבערהיטטענפעזט) פיר דיזעז פעזט דער לויבערהיטטען, (אַם אַכטען טאַגע דעז לעצטענראַכטען פעזטעז) פיר דיזען אַכטען טאָג דיזעז ענטהאַלטונגזפעזט, וועלכען דוא אונז, עוויגער אונזער גאָטט! (אַן שבת) (צור היילונג אונד רוהע) צור פריידע אונד צום פערגניגען, צור עהרע אונד פייער געגעבען האַסט· פיר דיזעז אַללעז, עוויגער אונזער גאָטט! דאַנקען וויר דיר אונד פרייזען דיך· דיין נאַמע ווערדע געפריזען אים מונדע יעדעז לעבענדיגען וועזענז, בעשטענדיג אונד אויף עוויגע צייטען· געלאָבט זייעזט דוא עוויגער! דוא היילגעזט (דען שבת) דיא ישראל, אונד דיא צייטען·

על התורה פיר דאַז געזעץ, פיר דען גאָטטעזדיענזט, פיר דיא פראָפעטען, (אַן שבת) (פיר דיזען טאָג דער רוהע אונד) פיר דיזען טאָג דעז אַנדענקענז, וועלכען דוא אונז, עוויגער אונזער גאָטט! (אַן שבת) (צור היילונג אונד רוהע) צור עהרע אונד פייער געגעבען האַזט · פיר דיזעז אַללעז, עוויגער, אונזער גאָטט! דאַנקען וויר דיר אונד פרייזען דיך · דיין נאַמע ווערדע געפריזען אים מונדע יעדעז לעבענדיגען וועזענז בעשטענדיג אונד אויף עוויגע צייטען; דען דיין

וואָרט

בְּכָל הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃

נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ׃

שַׂמְּחֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן דָּוִד׃

(אם שבת ווירד הינצוגעזעצט ·)

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃

על

געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט! העררע דער וועלט! שעפפער אל-לער וועלטען! אללגערעכט ביזט דוא אין יעדעם צייטאלטער. אללוואהרער גאָטט! דוא זאגעזט עז אונד ערפיללעזט; דוא שפריכזט עז אונד בעשטעטיגעזט. אלל-דיינע וואָרטע זינד וואהר אונד גערעכט.

צופערלעססיג טרייא ביזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט! אונד צופערלעססיג דיינע צוזאגע; קיינעז דיינער פערשפרעכען ווירד יע אונערפיללט בלייבען. דען, אללמעכטיגער קעניג! דוא ביזט זאָ טרייא אלז ערבארמונגזפאלל. געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! אללמעכטיגעז וועזען! דוא ביזט טרייא אין אללען דיינען צוזאגען.

ערבארמע דיך ציון'ז, דעז הויזעז אונזערעז לעבענז; שאפפע הייל דער פער-שמאכטעטען זעעלע, באלד אונד אין אונזערן טאגען. געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! דער דוא הערמיינזט ציון מיט איהרען קינדערן ערפרייעזט.

ערפרייע אונז, עוויגער, אונזער גאָטט! מיט דיינעם פראָפעטען אליהו דיינעם קנעכטע; מיט דער רעגירונג דעז הויזעז דוד'ז דיינעז געזאלבטען. אָ דאס ער באלד ערשיינע אונד אונזרע הערצען פראָהלאָקקען מאכע! זיינען טהראָן זאלל קיין פרעמדער בעזיטצען; זיינען רוהם קיין אנדערער ערבען. דוא האסט עז איהם ביים דיינעם הייליגען נאמען צוגעשוואָהרען, דאס דער גלאנץ זיינעז ליכטעז ניע פערלעשע. געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! שילד דעז דוד.

(פיר שבת) עַל הַתּוֹרָה פיר דאז געזעץ, פיר דען גאָטטעסדיענסט, פיר

דיא

(נאך געענדיגטער פארלעזונג •)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו • ברוך אתה יי נותן התורה :

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונז דיא לעהרע דער וואהרהייט געגעבען, אונד דיא בעגירדע נאך לעבען אין אונז געפפלאנצעט האזט • געלאבט זייא דער עוויגע, דער געבער דעז געזעצעז :

(ווען יעמאנד איינע טאדטעזגעפאהר איבערשטאנדען , זעצט ער נאך דעם לעצטען זעגען איבער דיא געזעצראללע נאך הינצו .)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הגומל לחיבים טובות שגמלני כל טוב :

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דוא פערגילטעזט זעלבזט שולדיגען גנאדע , דוא האזט אויך מיר מיט אונזעם גוטען פערגאלטען •

(דיא געמיינדע ערווידערט :)

מי שגמלך טוב הוא יגמלך כל טוב סלה :

וויר דיר גוטעז פערגאלטען , פערגעלטע דיר אויך אין צוקונפט גוטעז :

(ווען איין קנאבע אינז פירצעהענדע יאהר טריטט , ווירד ער צום פארלעזען אויפגערופען , צו דער צייט זאגט דעזזען פאטער •)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שפטרני מעונש הלזה :

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאטט ! הערר דער וועלט! דער דוא מיך בעפרייעזט פאן דער שטראפפעלליגקייט דיזעז קנאבען •

ברכות ההפטרות

(דער מפטיר, אלז דער לעצטע דער צום פארלעזען אויפגערופען ווירד , פענגט פאר דער הפטרה , נאך דעם דיא געזעצראללע אויפגעהאבען וואָרדען , פאללגענדעז געבעט אן •)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת : ברוך אתה יי הבוחר בתורה ובמשה עבדו ובישראל עמו ובנביאי האמת וצדק :

(נאך ענדיגונג דער הפטרה פעהרט ער פארט •)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם צור כל העולמים צדיק

בכל

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דוא ערוועהלטעזט דיר וואהרע פראפעטען , אונד פאנדעזט וואהלגעפאללען אן איהרען רעדען , דיא זיא מיט וואהרהייט פארטרוגען •

געלאבט זייעזט דוא , עוויגער ! דוא ערוועהלטעזט דאז געזעצבוך , משה דיינען קנעכט , ישראל דיין פאלק , אונד פראפעטען דער וואהרהייט אונד דער טוגענד •

בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו : וְנֶאֱמַר כִּי עַיִן בְּעַיִן
יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן : וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְיָ וְרָאוּ כָל
בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר :

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֵיתָנִים וְיַצִּיל
נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת · וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרָע מִן הַנְּשׂוּאִים ·
וְיָחוֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה
יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים :

עז שטעהט: דען אהן ווירד עז מיט דייטליכען אויגען זעהען, ווען דער עוויגע נאך ציון צוריקקעהרט · אויך הייסט עז: דיא הערר ליכקייט גאטטעז ווירד אפפענבאר ווערדען, אונד אללעז פלייש ווירד עז זעהען, דאז האט דעז עוויגען אונד עז אויזגע-שפראכען ·

אב הרחמים דער פאטער דעז ערבארמענז ווירד זיך דעז פאלקעז ערבארמען, דאז ער פאן זיינער קינדהייט אן בעגנעדיגט האט; ווירד איינ-געדענק זיין דעז בונדעז מיט אונזערן אורעלטערן; ווירד אונזרע זעעלע רעטטען פאן יעדעם אונפאלל; ווירד דיא בעזע לייךענשאפט צוריקשרעקקען פאם פאלק דאז ער פאן אוטטערלייב אן פערזארגעט האט; ווירד אונזער שון זיין, דאס ויר עוויג דעם אונגליק ענטריננען, אונד ווירד יעדען אונזרער ווינשע ערפיללען, פאללען מאאסע מיט הייל אונד גנאד ·

ווען דער פארזענגער לכל החוסים בו זאגט · זאגט דיא געמיינדע פאלגענדעז

וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם :

ברכות התורה

(ביים אויפרופען צום לעזען אין דיא געזעצראללע, זאגט דער אויפגערופענע ·)

בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ :

בענעדייעט דען עוויגען, דער הָאכגעפריזען איזט ·

(דיא געמיינדע) בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

בענעדייעט זייא דער עוויגע, דער הָאכגעפריזען איזט אויף איממער דאר ·

(דער אויפגערופענע ווידערהאלט דיזעז אונד פעהרט פא ט ·)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת
תּוֹרָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ נוֹתֵן הַתּוֹרָה :

געלאבט זייזט דוא, עוויגער, אונזער גאטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונז אויז אללען פעלקערן ערוועהלט, אונד אונז דיין געזעץ געגעבען האזט · געלאבט זייא דער עוויגע, דער געבער דעז געזעצעז !

וועהרענד דער פֿאָרזענגער גדלו זאַגט בעטעט דיא געמיינדע פֿאָלגענדעז ·

לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד · כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ :

ווען דער פֿאָרזענגער גדלו גענדיגט בעטעט דיא געמיינדע דיזעז ·

רוֹמְמוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא : רוֹמְמוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְיָ אֱלֹהֵינוּ :

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר
וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא : שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי
הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא : בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא
הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא : כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו
וְכִרְצוֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל : צוּר הָעוֹלָמִים אֲדוֹן כָּל
הַבְּרִיּוֹת אֱלוֹהַּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת : הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם ·
הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם : קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת ·
וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד : וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ בָּנוּ
יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי : וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ
כַּכָּתוּב : שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב

בערבות

על הכל איבער אַללעז אָערדע ערהאָבען, געהייליגעט, געלאָבט, געריהמט,
ערהעבעט, אונד געפריזען, דער נאַמע דעז קעניגעז אַללער קעני-
גע, דעז אַללערהייליגסטען! בענעדייעט זייא ער! אין אַללען וועלטען דיא זיינע
אַלמאַכט ערשוף; אין דיזער וועלט, אונד אין יענער צוקינפֿטיגען וועלט; אויף זיינע
איהם וואָהלגעפֿעלליגע ווייזע, איט בייפֿאַלל אַללער גאָטטעזפֿירכטיגען, אונד איט
פֿערגניגען דעז גאַנצען הויז ישראל׳ז· שעפּפֿער אַללער וועלטען! הערר אַללער וועז-
זען! גאָטט אַללער זעעלען! דוא טהראָנעזט אין אונענדליכען רוים, אין אוראַלטען
הימעל! דיינע הייליגקייט איבער חיות! דיינע הייליגקייט איבער דען טהראָן
דער הערליכקייט! זאָ לאַס אויך דיין נאַמע, עוויגער, אונזער גאָטט! אונטער
אונז געהייליגט ווערדען, אים אַנגעזיכט אַללער ערשאַפֿענען וועזען· לאָסט אונז
דאַן נייע לידער איהם זינגען, וויא געשריבען שטעהט: זינגעט דעם נאַמען גאָטטעז!
פּרייזעט איהם איט זייטענשפּיל! מאַכט איהן באַהן, דער אין דער וויסטע פֿעהרט!
עוויגער! איזט זיין נאַמע! פֿראָהלאָקקעט פֿאָר איהם! מייזט זעהען וויר איהן·
ווירקליכעז אויגעז, ווען ער אין זיינער הייליגען וואָהנונג צוריקקעהרט, וויא געשרי-

לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ
אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ : המלך הקדוש

אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים · אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ : מַלְכוּתְךָ
מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר : יְיָ
מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד : יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן
יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם :

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם · כִּי בְךָ לְבַד
בָּטָחְנוּ · מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים :

(ווען דיא געזעצראללע אויז דער הייליגען לאדע הערויז געהאבען ווירד, בעטעט מאן פאלגענדעז :)

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ
מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ : כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם :

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ :

בריך שמיה זיהע אין שחרית לחול ·

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד : אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל
אֲדוֹנֵנוּ קָדוֹשׁ שְׁמוֹ :

גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּיו :

לך

אין כמוך נימאנד איזט דיר אונטער געטטערוועזען גלייך, ניכטז דיינען טהאטען גלייך. דיין רייך איזט איין עוויגקייטען רייך; דיינע הערשאפט וועהרט פיר אונד פיר· דער עוויגע רעגירט, דער עוויגע האט רעגירט, דער עוויגע ווירד רעגירען אויף אימער אונד עוויג· דער עוויגע גיבט זיינעם פאלקע זיג; דער עוויגע בעגליקקעט זיין פאלק מיט זעליגעם פרידען·

אב הרחמים פאטער דעז ערבארמענז, ערווייזע דיר וואהלגעפעלליג ציון צו בעגנאדיגען, אונד דיא מויערן פאן ירושלים ווידער אויפצובויען. דען וויר פערטרויען נור דיר אליין, אללמעכטיגער קעניג! דיר, אללערהאכבענער! דיר, דער וועלטען הערר!

שמע ישראל הערע ישראל! דער עוויגע אונזער גאטט, איזט איין איינציגעז עוויגעז וועזען!

אחד איינציג איזט אונזער גאטט! מעכטיג איזט אונזער הערר! הייליגער (אונד פורכטבארער) איזט זיין נאמע!

יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך: ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות: וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות:

נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום ככתוב על יד נביאך וקרא זה אל זה ואמר. קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו: אז בקול רעש גדול אדיר וחזק משמיעים קול מתנשאים לעמת שרפים לעמתם ברוך אמרו: ברוך כבוד יי ממקומו: ממקומך מלכנו תופיע ותמלוך עלינו כי מחכים אנחנו לך מתי תמלוך בציון בקרוב בימינו לעולם ועד תשכון: תתגדל ותתקדש בתוך ירושלים עירך לדור ודור ולנצח נצחים: ועינינו תראינה מלכותך. כדבר האמור בשירי עזך על ידי דוד משיח צדקך:

ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה.

לדור

נקדש (דער פֿאָרזענגר) ויר וואָללען דיינען נאַמען אין דיזער וועלט היילי׳גען, וויא איהן דיא ענגעל היילי׳גען אין יענען העהען, וויא עס דורך דיינען פראָפעטען בעשריבען וואָרדען: אונד איינער (דער ענגעל) ריף גע- גען דען אַנדערן, אונד שפראַך:

(דיא געמיינדע פֿעללט איין) היילי׳ג, היילי׳ג, היילי׳ג, איזט דער גאָטט דער העערשאַרען! דער גאַנצע ערדקרייז איזט פֿאָלל זיינער מאַיעזטעט.

(דער פֿאָרזענגער) דאַן ערשאַללעט דיא שטיממע, וויא דאָז געטעזע מייננער גראָסען אונפֿטיגען אונד שטאַרקען שטראָמז; זיא ערהעבען זיך געגען דיא שרפים גאָספֿאָר, אין וועכזעלכאָהר רופֿען זיא: געלאָבט!

(דיא געמיינדע) געלאָבט זייא דיא הערליכקייט גאָטטעז, אויז יעדעם שטאַנדפונקטע. ערשיינע אונזער קעניג, דער דאָז פֿערגעגנווערטיג בייזט, אונד בע- הערשע אונז, דען ויר הארען אויף דיך. וואַן רעגירעזט דוא ווידער אין ציון? באַלד אונד אין אונזערן טאַגען אוגעזט דוא דאָ וואָהנען אויף איאוערדאַר. ערהאָבען אונד געהייליגט אונגעזט דוא ווערדען, אין דיינער שטאַדט ירושלים, אויף עוויג אונד אויף אונ- ענדליכע צייטען. דאָ אונזרע אויגען ווערדען זעהען דיינע רעגירונג! זאָ הייסט דער אויז- שפרוך אין דען ליעדערן דיינעז רוהמעז, דיא איינזט דיין גערעכטער, געזאַלבטער דויד זאַנג.

(דער פֿאָרזענגער ווידערהאָלט) דאָ אונזרע אויגען.)()()(

(דיא געמיינדע) דיין גאָטט ווירד עוויג רעגירען, דיין הערר, ציון! דורך אַללע געשלעכטער הללויה!

דַּנְתָּ אֶת דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרֵךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בעי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה · וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת · הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

כאן אומר הש"ץ אלהינו ואלהי אבותינו וכו'

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ · הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים · עַם קְדוֹשֶׁיךָ · כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ · וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ · בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ · כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים · וְאַהֲבַת חֶסֶד · וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל · בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

בעשרת ימי תשובה אומרים זה בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו במצותיך ותן
חלקנו בתורתך · שבענו מטובך · ושמחנו בישועתך ·
וטהר לבנו לעבדך באמת והנחילנו יי אלהינו באהבה וברצון שבת
קדשך וינוחו בו ישראל מקדשי שמך · ברוך אתה יי מקדש השבת ׃

רצה יי אלהינו בעמך ישראל. ובתפלתם והשב את העבודה
לדביר ביתך ואשי ישראל · ותפלתם באהבה תקבל
ברצון ותהי לרצון תמיד עבודת ישראל עמך ׃

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע
ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון
משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך
בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים
ולשלום ביום ראש החדש הזה ׃ (בפסח חג המצות הזה ·) (בסכות
חג הסכות הזה ·) זכרנו יי אלהינו בו לטובה · ופקדנו בו לברכה ·
והושיענו בו לחיים ׃ ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו
והושיענו כי אליך עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה ׃

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים · ברוך אתה יי המחזיר
שכינתו לציון ׃

מודים אנחנו לך · שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם
ועד · צור חיינו מגן ישענו · אתה הוא לדר ודר ׃ נודה
לך · ונספר תהלתך · על חיינו המסורים בידך · ועל נשמותינו
הפקודות לך · ועל נסיך שבכל יום עמנו · ועל נפלאותיך וטובותיך
שבכל עת · ערב ובקר וצהרים · הטוב · כי לא כלו רחמיך ·
והמרחם · כי לא תמו חסדיך · מעולם קוינו לך ׃ בחנוכה

על הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות · ועל
המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה ׃

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו כשעמדה מלכות יון
הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי
רצונך · ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם רבת את ריבם

רבת

לפניך על הר סיני ושני לחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת וכן כתוב בתורתך : ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם : ביני ובין בני ישראל אות היא לעלם כי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש : ולא נתתו יי אלהינו לגויי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי זרים וגם במנוחתו לא ישכנו רשעים · כי לישראל עמך נתתו באהבה לזרע יעקב אשר בם בחרת : עם מקדשי שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת · זכר למעשה בראשית :

אלהינו

ישמח משה גליקזעליג ווארד משה דורך דאז איהם צוגעטהיילטע לאָאָז, עוויגער! דוא נאַננטעזט איהן דיינען טריין קנעכט, אונד בעקרעהנטעזט זיין האויפט מיט האַללעזעליגעם גלאַנצע. אַלז שטאַנד ער פאָר דיר אויף דעם בערג סיני ; אַלז שטיג ער הערונטער פאָם בערגע, טרוג שטיינערנע טאַפעלן אין זיינער האַנד, וועלכע דיא בעאָבאַכטונג דעז שבת ענטהיעלטען. אַלז וואַר עז אין דיינעם געזעצבוכע הייסט:

ושמרו דיא קינדער ישראל'ז זאָללען דען שבת בעאָבאַכטען, דאַס זיא נעהאַליך דען שבת בייא אַללען איהרען נאַכקאָממען האַלטען, אַלז איינען עוויגען בונד. צווישען מיר אונד דען קינדערן ישראל'ז זאָלל דער שבת איין צייכען זיין אויף עוויג. דען אין זעכז טאַגען האַט דער עוויגע דען היממעל אונד דיא ערדע געמאַכט, אַם זיבענטען טאַג אַבער, האַט ער געפייערט אונד זיין ניצען עררייכט. עוויגער, אונזער גאָטט! דוא האַזט דען שבת ניכט אַללען פעלקערן דער ערדע געגעבען ; ער איזט ניכט דאַז ערבע דער געצענדיענער ; זיינע רוהע געניסען ניכט בעזעוויכטער: זאָנדערן דוא געבעזט איהם אויז ליבע דיינעם פאָלקע ישראל, דען נאַכקאָממען יעקב'ז, דיא דוא ערוועהלט האַזט ; דאַז פאָלק דאַז דען זיבענטען טאַג דער רוהע הייליגעט ; זעטטיגע זיא אַללע מיט וואָנגע פאָן דיינער גיטע. דען דוא פאַנדעזט וואָהלגעפאַללען אַן דען זיבענטען טאַג, הייליגטעזט איהן, אונד נאַננטעזט איהן, דען פאָרטרעפליכזטען דער טאַגע, צום אַנדענקען דער טאַגע דער שעפפונג.

זיא איבערזעטצונג פאָן אלהינו, רצה אונד מודים זיהע אין ערבית לשבת.

יי ימלך לעלם ועד:

צור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאמך
יהודה וישראל: גאלנו יי צבאות שמו קדוש
ישראל: ברוך אתה יי גאל ישראל:

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק
ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל
חסדים טובים וקנה הכל וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני
בניהם למען שמו באהבה (בעשרת ימי תשובה)
זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים למענך אלהים חיים ·
מלך עוזר ומושיע ומגן ברוך אתה יי מגן אברהם:

אתה גבור לעולם אדני מחיה מתים אתה רב להושיע:
בחורף משיב הרוח ומוריד הגשם:
מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים
ורופא חולים ומתיר אסורים ומקים אמונתו לישני עפר מי כמוך
בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה:
(בעשרת ימי תשובה) מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים
ברחמים:
ונאמן אתה להחיות מתים · ברוך אתה יי מחיה המתים:

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה:
ברוך אתה יי האל הקדוש: (בעי"ת) המלך הקדוש ·

ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת
לו · כליל תפארת בראשו נתת · בעמדו
לפניך

„ דער עוויגע , ווירד איאמער אונד עוויג רעגירען ! „ :
פעלז ישראל'ז! אמכע דיך אויף , ישראל צו העלפען ; אונד ערלעזע נאך דיינעם
פערשפרעכען , יהודה אונד ישראל · אונזער ערלעזער , גאטט דער העער־
שארען , הייליגער ישראל'ז ! איזט זיין נאמע · געלאבט זייעזט דוא עוויגער ,
דער דא ישראל ערלעזט האט ·
(דיא איבערזעצונג פאן ברוך אתה ביז האל הקדש זיהע אבען ·)

כָּל בְּכוֹרֵיהֶם הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם סוּף בָּקַעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם: רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ: מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם: מִי כָמֹכָה בָּאֵלִים יְיָ מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא:

שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ:

טעזט דיינען ערזטגעבאָהרנען · טהיילטעזט דאַז שילפמעער , פערזענקטעזט דיא פרעפלער ! פיהרטעזט דיינע געליבטען הינדורך ; דאַן בעדעקקטע דיא פערפאָלגער דאַז מעער , דאַס קיינער פאָן איהנען ענטקאַם · דאַריבער פריזען דיך , דיינע געליבטען , אונד ערהובען דיך , אַללמעכטיגען ! דיינע ליבלינגע פייערטען דיר מיט זאַיטענשפיל , לאָבליד אונד געזאַנג , בעננעדייאונג אונד דאַנקבע-טונג , דיר , אַללמעכטיגער ! לעבענדיגער ! אונד עוויג דויערנדער קעניג ! האָכערהאַבנער , גראָססער אונד עהרפורכטזפאָללער ! דוא דעמיטהיגזט שטאָלצע , ערהעבזט געבייגטע , בעפרייעזט געבונדענע , ערלעזעזט אונטערדריקקטע , הילפזט דען אַרמען , אונד ערהערזט דיין פאָלק ווען עז דיר פלעהען · לאָב דיר , פאָללערהאַבזטעז וועזען ! בעננעדייאונג דיר , פרייזווירדיגער ! משה אונד דיא קינדער ישראל'ז שטיאַמטען , דיר צו עהרען , מיט לויטער פריידע אַן , אונד זאַנגען :

„ ווער איזט אונטער דען מעכטען , אָ עוויגער ! וויא דוא ? ווער איזט פער-
„ הערליכט מיט היילינקייט , וויא דוא ? פורכטבאַר . איכט לאָבע ! וואונדער-
„ טהעטער ! „

שירה מיט איינעם נייאנגעהערטען ליעדע , פריזען דיא ערלעזעטען דיינען נאַמען · אַם אופער דעז מעערעז דאַנקטען זיא איינשטיממיג , ערקאַננטען דיך אַללע קעניג , אונד שפראַכען ·

(ווען יוצר געזאַגט ווירד, ווירד דיזער על הראשונים געבעטעט ·)

על הראשונים ועל האחרונים לעולם ועד חוק ולא יעבור: אמת
שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד: אתה הוא
מלכנו מלך אבותינו אתה למען שמך מהר לגאלנו כאשר גאלת
את אבותינו · אמת מעולם שמך הגדול עלינו נקרא באהבה אין
אלהים זולתך:

עזרת אבותינו אתה הוא מעולם מגן ומושיע
לבניהם אחריהם בכל דור ודור: ברום
עולם מושבך · ומשפטיך וצדקתך עד אפסי ארץ:
אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים
על לבו: אמת אתה הוא אדון לעמך ומלך גבור
לריב ריבם: אמת אתה הוא ראשון ואתה הוא
אחרון ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע:
ממצרים גאלתנו יי אלהינו ומבית עבדים פדיתנו:

כל

פֿערהייסונג, פֿיר דיא פֿערגאַנגענע אונד פֿיר קאָממענדע יאַהרהונדערטע, איינע טרייע אונערשיטטערליכע וואַהרהייט; איין עוויגעס געזעץ, אונאיבערטרעט־באַר! אונאומשטעסליך פֿעסט שטעהט דיא וואַהרהייט, דאַס דוא, עוויגעס וועזען! אונזער גאָטט אונד דער גאָטט אונזרער פֿאָרפֿאַהרען ביזט; אונזער אונד אונזער פֿאָרפֿאַהרען רעגענט; אונזער אונד אונזער פֿאָרפֿאַהרען בעשיצער; אונזער שעפּפֿער, פֿעלז אונזרעס הייל; ערעטטער אונד ערלעזער, ביזט דוא פֿאָן עוויגקייט הער · אויסער דיר איזט קיין געטטליך וועזען ·

עזרת פֿאָן עוויגקייט הער וואַרזט דוא אונזרער פֿאָרעלטערן שוץ; שילד אונד ערעטטער אויך איהרען נאַכקאָממען אין יעדעם צייטאַלטער · דיין טהראָן איזט אין אונזיכטבאַרער העהע; דיינע אורטהיילשפּריכע אונד דיינע גערעכטיגקייט ביז אַן דיא פֿערנסטען גרענצען דער ערדע · הייל דעם מענשען, דער דיינען בעפֿעהלען געהאָרכעט; דיינע לעהרען אונד וואָרטע צו הערצען ניממט! פֿירוואַהר! דוא ביזט דיינעס פֿאָלקעס העררשער; איין מעכטיגער קעניג, דאַס רעכט דער דיינען אויפֿצופֿיהרען · פֿירוואַהר! דוא ביזט דער ערזטע, דוא ביזט דער לעצטע, אויסער דיר איזט קיין רעגענט, קיין ערלעזער, קיין בעשיצער · עוויגער, אונזער גאָטט! אויס מצרים האָזט דוא אונס ערלעזט; אויס דעם הויזע דער שקלאַפֿען בעפֿרייעט; דאַ פֿערשלאַגזט איהרע ערזטגעבאָהרנע, אונד ערלעז־

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב
וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים וְנוֹרָא וְאַדִּיר :
וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם
וָעֶד : אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן
יִשְׁעֵנוּ לְדֹר וָדוֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן
וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיָּמֶת : וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים
נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל אֲבוֹתֵינוּ
וְעָלֵינוּ עַל בָּנֵינוּ וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל דּוֹרוֹת
זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ : עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים
דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד : אֱמֶת וֶאֱמוּנָה חוֹק
וְלֹא יַעֲבוֹר אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ גֹּאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ
יוֹצְרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ · פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ
אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ :

עַל

אויגען נאכוואנדעלט , דיא אייך אויף אבוועגע פיהרען · איהר ווערדעט דאדורך
אייננער געבאטהע איינגעדענק זיין , זיא האלטען , אונד אייערם גאטטע הייליג
זיין · איך בין דער עוויגע , אייער גאטט , דער איך אייך אויז מצרים געפיהרט
האבע , אייער גאטט צו זיין · איך , דער עוויגע , אייער גאטט ·

אמת דיזע געטטליכע פערהייסונג איזט טריי , פעזט , צופערלעזיג , זעלבזט-
שטענדיג, גערעכט אונד געוויס · זיא איזט ליעבליך , אנגענעהם , רייצענד
אונד פערלאנגענזווירדיג , דאס וואס זיא עהרפורכטבאר אונד עהרווירדיג איזט ; זיא
פאללקאממען , פאן אונז אנגענאממען , פארטרעפליך אונד גוט איזט דיזע פער-
הייסונג פיר אונז אין עוויגקייט · פירוואהר ! דער וועלטען הערר , קעניג , פעלז
יעקב'ז , שילד אונזרעז הייליז , אין יעדעם צייטאלטער ! דאס ביזט זעלבזטשטענדיג ,
דיין נאמע זעלבזטשטענדיג , אונערשיטטערט דיין טהראן , אונד דיין רייך אונד
דיינע וואהרהייט אונפערענדערליך · דיינע געטטליכען פערהייסונגען זינד פאלל לע-
בענדיגער קראפט אונד בעשטענדיג , טריי אונד ענטציקענד אויף אימאווערדאר
אין אללע עוויגקייטען · זיא וואהרען עז פיר אונזרע פארעלטערן ; זיא זינד עז פיר
אונז , פיר אונזרע קינדער , פיר אונזרע נאכקאממען · פיר אללע געשלעכטע
פאלגען דיינעז קנעכטעז ישראל · דיזע עוויג אונפערענדערליכע געטטליכע

פער-

אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אמת

נון לייבען אויף דיא האַנד , אונד טראָגט זיא אַלז פאָרדערהויפטבינדע צווישען אייערן אויגען , לעהרעט זיא אייערע זעהנע , בעשטענדיג דאַפאָן צו שפרעכען , ווען דוא צו הויזע זיצעסט , אָדער אויף דער רייזע ביזט , ווען דוא דיך הינלעגעסט , אונד ווען דוא אויפשטעהעסט , שרייבע זיא אויף דיא פפאָסטען דיינעס הויזעס , אונד אַן דיינע טהאָרע ·

למען דאַמיט איהר אונד אייערע קינדער , אויף דעם ערדרייכע , דאַס דער עוויגע אייערן עלטערן צו געשוואָהרען , עס איהנען צו געבען , לאַנגע יאַהרע בלייבען מעגעט : זאָ לאַנגע דער הימעל איבער דער ערדע זיין ווירד ·

ויאמר אונד דער עוויגע שפראַך צו משה וויא פאָלגעט ; רעדע מיט דען קינדערן ישראל , אונד זאַגע איהנען , זיא זאָללען ביי אַללען איהרען נאַכקאָממען אַן דיא עקקען איהרער קליידער שוואַנפאַדען מאַכען , אונד אַן דיזע שוואַנפאַדען איינע שנור פאָן דונקעלבלויער וואָללע בעפעסטיגען · דיזע זאָללען צו שוואַנפאַדען דיהנען , דאַס איהר זיא זעהעט , אונד אייך אַללער געבאָטהע דעס עוויגען ערינגערט , אונד זיא האַלטעט : ניכט אַבער אייערעס הערצען אונד אייערן אויגען

וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם׃ וְנָתַתִּי מְטַר אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃ וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ וְחָרָה אַף יְיָ בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃ וְשַׂמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ וְלִמַּדְתֶּם

אותם

פֿון רעדען, ווען דוא צו הויזע זיצעשט, אָדער אויף דעם וועגע בישט, ווען דוא דיך נידער-לעגשט, אונד ווען דוא אויפֿשטעהשט ; בינדע זיא צום צייכן אן דיינע האַנד, טראַ-גע זיא אַלז פֿאָרדערהויפטבינדע צווישן דיינן אויגן ; אונד שרייבע זיא אויף דיא פֿאָסטן דיינעז הויזעז, אונד אן דיינע טהאָרע .

והיה אם שמוע ווען איהר איינן געבאָטהען געהאָרכען ווערדעט, דיא איך אייך היינט געבע, דען עוויגען אייערן גאָט פֿון אייערם גאַנצן הערצן, אונד פֿון אייער גאַנצען זעעלע צו ליבן, אונד איהם צו דיהנען. זאָ וויל איך אייערם לאַנדע רעגען געבן צור רעכטען צייט, פֿריהרעגען אונד שפעט-רעגען, דאַמיט דוא דיין געטריידע, מאָסט אונד עהל איינזאַמלעסט. אונד איך וויל דיר פֿיר דיין פֿיה גראַז וואַקסען לאַסען אויף דיינעם פֿעלדע, דאַס דוא צו עססען האַבעסט אים איבערפֿלוססע. היטעט אייך אַבער, דאַס אייער הערץ ניכט פֿערפֿיהרט ווערדע, דאַס איהר עטוואַ אַבווייכעט, אונד אַנדערן געטטערן דיהנעט, אונד זיא אַנבעטעט : דער צאָרן דעז עוויגען, ווירדע איבער אייך ענטברענען, ער ווירדע דען הימעל פֿערשליסען, דאַס קיין רעגען קאָממע, דיא ערדע ווירדע איהרע געוועקסע ניכט הערפֿאָרברינגען, אונד איהר ווערדעט גאַר באַלד צו גרונדע געהען, פֿערן פֿון דעם פֿאָרטרעפֿליכן לאַנדע, דאַז אייך דער עוויגע געבען וויל. פֿאַסט אַלזאָ דיזע וואָרטע צו הערצן אונד צו געמיטהע ; בינדעט זיא אייך

צום

וְלֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד : כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ : וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ : כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה :

יחיד אומר אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן :

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ ׀ אֶחָד :

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד :

וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ : וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ : וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ : וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ : וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ :

והיה

אוּן דיינען הײליגען, גראָסען אונד פֿורכטבארען נאמען זעלבען וויר אונזער פֿערטרויען ; אונד פֿראָהלאָקקען אונד פֿרייען אונז דיינעז הײלז · ברינגע אונז אויך אין פֿרידען פֿאָן דען פֿיער זייטען דער וועלט צוריק ; אונד פֿיהרע אונז אויפֿרעכט נאך דעם געלאָבטען לאנדע, דען דוא, אללמעכטיגער! ווירקער דעז הײלז! האסט אונז אויז אללען פֿעלקערן אונד שפראכען ערוועהלט ; האסט אונז דיינעם גראָסען נאמען אין וואהרהייט גענעהערט ; אום דיר צו דאנקען, אום דיך אלז איין איינציגעז עוויגעז וועזען צו ערקעננען · געלאָבט זייעזט דוא עוויגער, דוא ערוועהלטעזט דיין פֿאלק ישראל אויז ליבע ·

שמע ישראל הערע ישראל! דער עוויגע אונזער גאָטט, איזט איין איינציגעז עוויגעז וועזען!

ברוך געפריזען זייא דער נאמע זיינער רעגירונג אין עוויגקייט ·

דוא זאללזט דען עוויגען דיינען גאָטט ליבען, פֿאָן גאנצעם הערצען, גאנצער זעעלע אונד גאנצעם פֿערמעגען · דיזע ווארטע, דיא איך דיר היינט בעפֿעהלע, זאללען דיר שטעטז אים הערצען בלייבען · דוא זאללזט זיא דיינען קינדערן איינשערפֿען, אונד אימער דא־

פֿאָן

הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת
זוֹרֵעַ צְדָקוֹת · מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת · בּוֹרֵא רְפוּאוֹת · נוֹרָא
תְהִלּוֹת · אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת · הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם
תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית : כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ : אוֹר חָדָשׁ עַל צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ
מְהֵרָה לְאוֹרוֹ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת :

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה
וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ : אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ
בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן
תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ : אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם
עָלֵינוּ · וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמוֹעַ לִלְמוֹד
וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד
תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה : וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק
לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ

וְלֹא

גערעכטיגקייט, אונד לעסט הייל אויפגעהען ; ער איזט שעפפער דער היילקרעפטע ,
פֿורכטבאר אים לאבע ; הערר דער וואונדערבארען ; דער אימאערוועהרענד, יעדען
טאג, דורך זיינע גיטע דאס שעפפונגסווערק ערנייערט · זא ווירד פאן איהם געזאגט :
לאבזינגעט איהם! ער שאפפט גראסע ליכטער, דען עוויג וועהרעט זיינע גיטע · לא
לאס אויך איבר ציון נייעס ליכט שטראהלען ; אונד אונס דיזעס ליכטעס באלד ווירדיג זיין
געלאבט זייעזט דוא, עוויגער! שעפפער דער ליכטער ·

אהבה רבה עוויגער! אונזער גאטט! דוא האזט אונס מיט בעשטענדיגער ליבע
געליבט ; מיט גראסעם אונד איבערשווענגליכען ערבארמען, האזט
דוא אונזרער געשאהנט · פאטער אונד הערר! אום אונזרער פֿארעלטרן ווילען דיא דיר
פֿערטרויטען, דענען דוא געזעצע דעס לעבענס לעהרטעזט, בעגנאדיגע אויך אונס ,
אונד אונטערווייזע אויך אונס . פאטער! פאטער דעס ערבארמענס! אללבארמהערציגער ,
זייא אונס גנעדיג · גיב אונס אינס הערץ, דאס וויר איינזעהען , בעטראכטען, מערקען ,
לערנען, לעהרען , בעוואהרען , טהון אונד אויזאיבען , אללע פֿארשריפטען דיינעס
געזעצעס, מיט ליבע · ערלייכטע אונזרע אויגען דורך דאס געזעץ ; בעפעזטיגע אונזער
הערץ אן דיינע געבאטהע ; פֿעראיינבארע אונזער אינגרעס, דאס וויר דיינען נאמען
ליבען אונד עהרפֿירכטען : זא ווערדען וויר אין עוויגקייט ניכט בעשעהמט ווערדען ,

אונד

על מלכות שמים זה מזה ונותנים רשות זה לזה · להקדיש ליוצרם בנחת רוח בשפה ברורה ובנעימה קדשה כלם כאחד עונים ואומרים ביראה:

קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו:

והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים לעמת שרפים לעמתם משבחים ואומרים: ברוך כבוד יי ממקומו:

(ווען אופן געזאגט ווירד , ווירד שטאטט והאופנים , והחיות געבעטעט ·)

והחיות ישוררו וכרובים יפארו ושרפים ירנו ואראלים יברכו פני כל חיה ואופן וכרוב לעמת שרפים לעמתם משבחים ואומרים: ברוך כבוד יי ממקומו:

לאל ברוך נעימות יתנו · למלך אל חי וקים זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו: כי הוא

פֿון דעם אנדערן ; אונד ערלויבען זיך אייננאנדער דען שעפֿפֿער איילינג צו פֿערעהרען · מיט זעעלינגעם פֿערגניגען , געלייטערטער שפראכע , היילינגער מעלאדיע , שטימען אללע אן , אונד רופֿען עהרפֿורכטספֿאלל :

הייליג ! הייליג ! הייליג !

איזט דער גאטט , דער העערשארען ! דער גאנצע ערדקרייז איזט פֿאלל פֿאן זיינער מאיעזטעט ·

והאופנים אונד דיא אופנים אונד היילינגע חיות , ערהעבען זיך מיט גראססעם געטעזע געגען דיא שרפים עמפאר , אונד רופֿען לאבפרייזענד :
הכגעלאבט זייא דיא מאיעזטעט גאטטעס , אויז יעדעם שטאנדפונקטע !

והחיות אונד דיא חיות לאבזינגען , דיא כרובים פֿייערן , דיא שרפים פֿראהלאקקען , דיא אראלים בענעדייען , איין אנגעזיכט יעדעס חי' כרוב אונד אופן , אויך יעדעס שרפים איין וועכזעלקעהרען מיט עמפאר אונד רופֿען :
הכגעלאבט זייא :)))

לאל ברוך דעם האכגעפריזענען , זינגען זיא איין ליבליכען טאנען ; איהם , דעם אללמעכטיגען לעבענדיגען אונד עווינבעשטעהענדיגען קעניג ! איהם , זינגען זיא לידער , אונד לאססען זיינען רוהם ערשאללען · דען ער איזט דער איינציגע , דער שטערקע ווירקעט , אונד נייעס שאפֿפֿט · ער איזט הערר דעס קריגעס ; ער זעעט גערעכ·

לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ · וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ עַל שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ · וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים: וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים אֶת שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם

עול

נאמע ווערדע געהייליגעט! אללערגירער! דיין אנדענקען ווערדע געפייערט, אבען אים היממעל אונד אונטען אויף ערדען · לאב דיר, אונזער היילאנד! אום דיינער פרייזווירדיגען ווערקע ווילען; אום דיינער שטראהלענדען ליכטער ווילען, דיא דיר אהנע אונטערלאס פייערן ·

תתברך לאב דיר, שעפפער! קעניג! אונד ערלעזער! שעפפער דער הייליגען! אונד עוויג פרייז דיינעם נאמען, אללעלערגירער! דא שופסט דיר דיענער; יענע ענגעל, דיא אין העהערן וועלטען שטעהן, אונד מיט עהרפורכט־פאללער שטימע פערקינדען, דיא בעפעהלע דעס לעבענדיגען גאטטעס אונד דעס העררן דעס וועלטאללס · דיזע געליבטען, דיזע ערוועהלטען, דיזע מעכטיגען גייסטער, פאללשטרעקקען אללע מיט בעבען אונד עהרפורכט, דען בעפעהל איהרעס העררן · אללער אונד ערטענעט, מיט הייליגקייט, אונד ריינהייט, לאבליד אונד געזאנג · אללע בעגנדייען, לאבען, פרייזען, עהרפירכטען, הייליגען אונד ערקעננען דיא הערר־שאפט, דעס נאמענס דעס אללמעכטיגען אונד גראססען קעניגס! מעכטיג, פורכטבאר, אונד הייליג איזט ער! דאן איבערנעהמען זיא, דיא לאסט דער הימלישען רעגיערונג אייגער

פאן

שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ · יְצָרָם בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם · לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נֹגַהּ · נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם · עֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ · צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר · רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם · תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ: תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵ׳ מִכָּל מְלַאכְתּוֹ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיְיָ: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו שֶׁבַח יְקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל · הַמַּנְחִיל מְנוּחָה

לעמו

דעם מאָנד, זיינע וועכזעלנדע געשטאַלט · עז טענעט אויך איין לאָב דאַפֿיר אויז גאַנצעם היממעלז העער, פרייז אונד אַנבעטונג ברינגען איהם שרפים אופנים אונד היילינגע חיות · לאל אשר שבת איהם, (ברינגען זיא אַנבעטונג) דער פֿאָן אַללען זיינען ווערקען רוהעטע · אַם זיבענטען טאַג, ערהאָב זיך דער אַללמאַכט האַבענדע, אונד טהראָנטע אויף דעם מאַיעסטעטסטהראָן; שמיקקטע מיט פֿייערליכקייט דען טאַג דער רוהע; נאַננטע ווערגנינגליכקייט אום דען שבתטאַג · יאַ! דאַז איזט דאַז רוהמווירדיגע דעז זיבענטען טאַגעז: דער אַללמעכטיגע רוהעטע פֿאָן דען ארבייטען פֿאָן אַללער ארבייט · דער זיבענטע טאַג פרייזעט דאַהער מיט איינעם ליעדע פֿיר זיך זעלבסט: גע־זאַנג פֿיר דען שבת; ליבליך איזט'ז דעם עוויגען זינגען! דאַרום פרייזעט אונד לאָבעט דען העררן, אַללע ערשאַפֿפֿענע וועזען! געבעט, לאָב, פרייז, אונד העררליכקייט, איהם, דעם קעניג אונד שעפפֿער דעז וועלטאַללז · ער גאַב דיא היילינגע רוהע זיינעם פֿאָל־קע ישראל אויז פֿאַטערליעבע אַם דעם היילינגען שבתטאַג · עוויגער! אונזער גאָטט! דיך

נענעט

בראשית : המלך המרומם לבדו מאז : המשבח
המפאר והמתנשא מימות עולם : אלהי עולם
ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עזנו · צור משגבנו
מגן ישענו · משגב בעדנו : אין כערכך ואין זולתך
אפס בלתך · ומי דומה לך : אין כערכך יי אלהינו
בעולם הזה · ואין זולתך מלכנו לחיי העולם הבא :
אפס בלתך גואלנו לימות המשיח ואין דומה לך
מושיענו לתחית המתים :

אל אדון על כל המעשים · ברוך ומברך בפי
כל נשמה : גדלו וטובו מלא עולם : דעת
ותבונה סובבים אותו : המתגאה על חיות הקודש
ונהדר בכבוד על המרכבה : זכות ומישור לפני
כסאו · חסד ורחמים לפני כבודו : טובים מאורות
שברא

גלייך צו שטעללען: עוויגער, אונזער גאָטט! אין דיזער וועלט · קיין געטטליך וועזען אויזער
דיר: אָ קעניג! אויך אין יענעם קינפטיגען לעבען · ניכטס בעשטעהעט אָהנע דיך,
הערר! אונזער ערלעזער! אין דען טאָגען דעס משיח · ווער איזט דיר עהנליך, הערר!
אונזער עררעטטער! אין דען טאָגען דער טאָדטענערוועקקונג ·

אל ארון דער אללמעכטיגע, איזט הערר אללער וועזען · בענעדייעט אונד גע-
פריזען דורך אללער בעזעעלטען געשעפּפע מונד · אללגרעסע אונד אלל-
גיטע ערפיללעט זיינע וועלט; געטטליכע איינזיכט אונד ווייזהייט אומרינגט דען ערדקרייז ·
אין הערר ליכקייט טהראָנעט ער איבער היילגע חיות; מיט מאַיעסטעט געשמיקט,
אויף היממלישען זיץ · גליקזעליגקייט אונד טוגענד, פאָר דען טהראָן; גנאַדע אונד
ערבאַרמען, פאָר זיינער הערר ליכקייט · עוויגער! ווי וואָהלטהעטיג רעגירען דיינע
גלענצענדע ליכטער! ווי זינד זיא מיט איינזיכט, פערנונפט אונד ווייזהייט געבילדעט!
קראַפט אונד מאַכט לעגטעזט דו אין זיא; זיא בעהערשען דיא בעוואָהנטע וועלט ·
שטראַהלענרייך איממער, אונד איממער שטראַהלענטראָגענד, בעגליקזעליגט איהר אויז-
פלוס דען ערדבאַלל · ווירקענד געהען זיא אויף, פראָהלאָקקענד אונטער; זאָ ערפיללען
זיא מיט עהרפורכט דעס שעפּפערס ווילען · פייערליכעס לאָב אונד מאַיעסטעט ערטהיי-
לען זיא זיינעם נאַמען · מיט לויטען טרבנען אונד געזאַנג, פייערן זיא זיינער רעגירונג אַנ-
דענקען · ער ריף דיא זאָננע אויז דעם זיין, דאַז ליכט ערשיען; ער גאַב מיט איינזיכט
דעם

בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו · וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל:

(ווען פיוט געזאגט ווירד, ווירד פאלגענדעס איינגעשאלטעט ·
אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים · אוֹרוֹת מֵאֹפֶל אָמַר וַיֶּהִי:

הַכֹּל יוֹדוּךָ · וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ · וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיְיָ: הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח: וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ · מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ: וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים · וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בראשית

קעניג! פערהערליכט אין אללען געזאנגען! דער דאנקלידער ווירדיגסטער! הערר דער וואונדערטהאטען! דוא פינדעסט וואָהלגעפאללען אן געזאנגע דעס דאנקעס דוא אללמעכטיגער אונד עוויג דויערנדער!

(דיא איבערזעצונג פאָן ברכו זיהע אין שחרית ·)

הכל יודוך אללעס דאנקעט דיר; אללעס זינגעט דיר לאָב; אללעס רופעט: ניכטס איזט היילינג, וויא גאָטט! שעפפער דעס וועלטאללס! אללע וועזען ערהעבען דיך האָהע אונטערלאָס · אללמעכטיגער! דוא עפפנעסט יעדען טאג דיא פפאָרטען אין אָסטען, צערטהיילעסט דיא ווייטען רייהע דעס פירמאמענטס · לעססעסט הערפאָרגעהען דיא גליהענדע זאננע אויס איהרעם אָרט, הערפאָרגעהען דען מאָנד אויס זיינעם בעשטיממטען פלאַץ · זאָ ערלייכטעסט דוא דיא גאנצע וועלט אונד איהרע בעוואָהנער, דיא דוא דורך דיין ערבארמען ערשאפפען · דוא ערלייכטעסט דען ערדבאלל, אונד דיא איהן דורך דיינע אללבארמהערציגקייט בעוואָהנען, דיינע אללגיטע ערנייערט איממערוועהרענד, יעדען טאג, דאס שעפפונגסווערק · איינציגער, האָכערהאבענער וועלטרעגירער! ביזט דאָך זייטדעם פרייזווירדיג, פערהערליכעט אונד געפריזען, פאָן יענען טאגען דער פארצייט · הערר דעס וועלטאללס! ערבארמע דיך אונזער, דורך דיינע גראָססע בארמהערציגקייט · הערר דער שטערקע! פעלז דער צופלוכט! אונזרעס הייל' שילד! זייא אונזער טורם! קיינער איזט דיר גלייך צו שעטצען; קיין געטטליך וועזען אויסער דיר; ניכטס בעשטעהעט אָהנע דיך; ווער איזט דיר עהנליך? קיינער איזט דיר גלייך

לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ :

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים : חצי קדיש

ווערענד דער חזן ברכו זאגט, זאגט קהל יתברך ·

חזן בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ :

קהל בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד :

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב

ברוך

בערבות

ובמקהלות אונד אין דען פֿערזאמלונגען דער פֿילען טויזענדען דיינעס פֿאָלקעס ישראל, זאָלל מיט לאָבגעזאנג דיין נאמע, אונזער קעניג! אין יעדעם צייטאַלטער געפֿייערט ווערדען · דאס אללער פֿערנונפֿטיגען געשעפֿטע פפֿליכט איזט עס, דיר גאָטט, אונזער אונד אונזרער פֿאָרעלטערן גאָטט! צו דאַנקען; דיך צו לאָבען, צו רוהמען, צו פּרייזען, צו ערהעבען, צו פֿערעהרען, צו בענעדייען, דיר צו פֿייערן, אונד צו זינגען מיט ערהאבענערן געזאנגען, וואס דיר דוד, זאָהן דעס ישי דיין געזאלבטער, אנגעשטימט האָט ·

ישתבח בזויג איזט דיין נאמען געפּריזען ווערדען, אללמעכטיגער, גראָסער, אונד היילִיגער קעניג אים הימעל אונד אויף ערדען · עוויגער אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָרעלטערן! דיר געביהרט לאָב, פּרייז, רוהם אונד געזאנג; דיין איזט מאכט, הערשאַפֿט, זיג, גרעסע אונד אללע מאכט, בענעדייאונג אונד אנבעטונג דיר! היילִיגונג אונד רעגירונג, לאָב אונד דאנקלידער דיר! פֿאָן נון אונד אין עוויגקייט · געלאָבט זייעזט דוא עוויגער! אללמעכטיגער

קעניג

שכתוב כל עצמותי תאמרנה יי מי כמוך ׃ מציל
עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו ׃ מי ידמה לך ׃
ומי ישוה לך ׃ ומי יערך לך ׃ האל הגדול הגבור
והנורא אל עליון קונה שמים וארץ ׃ נהללך ונשבחך
ונפארך ונברך את שם קדשך ׃ כאמור לדוד ברכי
נפשי את יי ׃ וכל קרבי את שם קדשו ׃

האל בתעצמות עזך ׃ הגדול בכבוד שמך ׃ הגבור
לנצח והנורא בנוראותיך ׃ המלך היושב על כסא
רם ונשא ׃

שוכן עד מרום וקדוש שמו ׃ וכתוב רננו
צדיקים ביי לישרים נאוה תהלה ׃ בפי
ישרים תתהלל ׃ ובדברי צדיקים תתברך ׃ ובלשון
חסידים תתרומם ׃ ובקרב קדושים תתקדש ׃

ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל ברנה יתפאר שמך
מלכנו בכל דור ודור שכן חובת כל היצורים
לפניך

דיר גלייך ? ווער דיר אַן דיא זייטע צו זעצען ? אללמעכטיגער , גראָסער , שטאַרקער ,
אונד עהרפורכטבאַרער גאָטט ! אללערהעכסטעס וועזען ! שעפפער דעס הימעלס אונד
דער ערדע ! וויר וואָללען דיך לאָבען , פרייזען , פערהערליכען , אונד בענעדייען דיינען
היילגען נאַמען . אַלס זאַנג דוד : מיינע זעעלע בענעדייע דען הערן , אַלל מיין איננערעס
זיינען היילגען נאַמען .

האל בתעצומות וואַ אללמעכטיג , דורך דיא אללגעוואַלט דיינער קראַפט . וואַ
גראָס , דורך דיא היילגקייט דיינעס נאַמענס ; וואַ שטאַרק ,
דורך זיעגעזקראַפט ; וואַ עהרפורכטבאַר , דורך פורכטבאַרע טהאַטען ; איזט דער
קעניג דער זיצט . ער הערשעט אויף דען ערהאַבנען אונד האָהען טהראָן .

שוכן עד ער טהראָנט אין עוויגקייט ; ערהאַבענער אונד היילגער איזט זיין
נאַמע . זאָ הייסט עס אין דער שריפט : פראָהלאָקקעט , גערעכטע !
פראָהלאָקקעט דעם עוויגען ! דער רעדליכגעזינטען געבאָהרט לאָבפרייז , דאַרום זאָלל אויך
דער רעדליכען מונד דיך פרייזען ; דער גערעכטען ליפפע דיר טענען ; דער פראָממען
צונגע דיך ערהעבען ; דער היילגען קאָהר דיר הולדיגען ;

ולברך את שמך על אחת מאלף אלף אלפי אלפים
ורבי רבבות פעמים הטובות שעשית עם אבותינו
ועמנו: ממצרים גאלתנו יי אלהינו · ומבית עבדים
פדיתנו · ברעב זנתנו · ובשבע כלכלתנו · מחרב
הצלתנו · ומדבר מלטתנו · ומחלים רעים ונאמנים
דליתנו: עד הנה עזרונו רחמיך · ולא עזבונו חסדיך
ואל תטשנו יי אלהינו לנצח: על כן אברים שפלגת
בנו · ורוח ונשמה שנפחת באפינו ולשון אשר
שמת בפינו · הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו
וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו:
כי כל פה לך יודה וכל לשון לך תשבע · וכל ברך
לך תכרע · וכל קומה לפניך תשתחוה: וכל לבבות
ייראוך · וכל קרב וכליות יזמרו לשמך: כדבר

שכתוב

אונזרער פֿאָרעלטערן גאָטט! צו דאַנקען, אונד דיינען נאַמען צו בענעדייען, פֿיר איינע
פֿאָן דען פֿילען טויזענדען אונד אבער טויזענדען וואָהלטהאַטען, דיא דוא אונזרען פֿאָרפֿאַהרען
אונד אונז ערציגעט האַזט · עוויגער! אונזער גאָטט! אויז מצרים האַזט דוא אונז ערל-
עזט, אויז דען שקלאַפֿענהויזע בעפֿרייעט; אין הונגערזנאָטה געשפּייזט; מיט
פֿיללע אונז געזעטטיגעט; פֿאָם שווערט עררעטטעט, פֿאָר דער פּעזט בעוואַהרעט,
אונד בעזען אונד שווערען קראַנקהייטען אונז ענטצאָגען· נאָך ביז הייטע שטאַנד אונז
דיינע באַרמהערציגקייט בייא · נאָך האַט אונז דיינע גנאַדע ניכט פֿערלאַססען· אַך
עוויגער! אונזער גאָטט! פֿערלאַססע אונז פֿערנער ניכט! דיזע אין אונז פֿערטהיילטען
גלידער, דיזער גייזט אונד דיזע זעעלע, דיא דוא אונז איינגעהויכעט, אונד דיזע צונגע
דיא דוא אונזערם מונדע פֿערליהען האַזט, זאָללען אויך דיך אַנבעטען, לאָבען, פּרייזען,
ריהמען, עהרען, האָכערהעבען, הייליגען, אונד דיר, אונזער קעניג! הולדיגען.
יעדער מונד זאָלל דיר דאַנקען, יעדע צונגע דיר שווערען, יעדעז קניא פֿאָר דיר זיך
בייגען, יעדעז אויפֿרעכטשטעהענדע (פֿערנינפֿטיגע) וועזען, דיך אַנבעטען. יעדעז
הערץ זאָלל עהרפֿורכטפֿאָלל דיך פֿערעהרען; יעדעז איינגעווייידע אונד ניערע
דיינען נאַמען לאָבזינגען· זאָ וויא עז נידערגעשריבען שטעהט: עז שפּרעכען יעדעז
גליד פֿאָן מיר: אָ עוויגער! ווער איזט וויא דוא? ווער רעטטעט זאָ פֿאָן איבערמאַכט דען
שוואַכען, דען הילפֿלאָזען פֿאָן זיינעם רייבער! ווער איזט דיר עהנליך? ווער

דיר

מלכנו תמיד · מן העולם ועד העולם אתה אל
ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע פודה ומציל
ומפרנס ומרחם בכל עת צרה וצוקה אין לנו מלך
אלא אתה : אלהי הראשונים והאחרונים אלוה
כל בריות אדון כל תולדות המהלל בתשבחות
המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים : ויי לא
ינום ולא יישן · המעורר ישנים · והמקיץ נרדמים
והמשיח אלמים · והמתיר אסורים · והסומך נופלים
והזוקף כפופים · לך לבדך אנחנו מודים · אלו פינו
מלא שירה כים ולשוננו רנה כהמון גליו ושפתותינו
שבח כמרחבי רקיע · ועינינו מאירות כשמש וכירח
וידינו פרושות כנשרי שמים · ורגלינו קלות כאילות ·
אין אנו מספיקין להודות לך יי אלהינו ואלהי אבותינו

ולברך

אנדענקען אהנע אונטערלאס · קעניג! פאן עוויגקייט ביז אין עוויגקייט ביזט דוא אלל-
מעכטיג · אויזער דיר ערקעננען וויר קיינען קעניג , קיינען עררעטטער, אונד קיינען
בעשיטצער · דוא ערלעזעזט, רעטטעזט, ערנעהרעזט אונז, שטעהעזט אונז מיט דיי-
נער ערבארמונג ביי, אין יעדער צייט דעז טריבזאלז אונד דער נאטה · וויר האבען קיי-
נען קעניג אויזער דיר · גאטט דער פארוועלט! אונד דער נאכוועלט! הערר אללער וועז-
זען! שעפפער דער גאנצען נאטור · דוא ביזט ווירדיג אונאויפהערליכען פרייזעז · דוא
רעגירעזט דיא וועלט מיט מילדע , דיא געשעפפע מיט ערבארמען ; עוויגער!
דער דוא ניכט שלומערזט אונד ניכט שלעפזט ; אבער שלאפענדע ערוועקזט, שלומערנ-
דע ערהייטערזט, שפראכלאזען רעדע פערלייהעזט . געבונדענע ענטפעססעלזט,
פאללענדע אונטערשטיטצעזט , געבייגטע אויפריכטעזט · דיך , עוויגער! אליין , בעטען
וויר אן · קעננטע אונזער מונד דיר , עוויגער! זא פיעל דאנקלידער זינגען , אלז דאז
וועלטמעער טראפפען האט ; קעננטע אונזרע צונגע דיר , עוויגער! לאבלידער אנ-
שטיממען , לויט , וויא דאז ברויזען דער מעערעזוועללען ; קעננטען אונזרע ליפפען דיינען
רוהם פערברייטען , זא וויט דער היממעל זיך ערשטרעקקט ; בעזעסען אונזרע אויגען
דען גלאנץ דער זאננע אונד דעז מאנדעז ; וועהרען אונזרע הענדע אויזגעשפרייטעט , וויא
דיא פיטטיגע דער אדלער אונטער דעם היממעל ; אונזרע פיסע שנעלל , וויא דיא
הירשע : זא רייכטע דיעס אללעס ניכט הין , דיר , עוויגער! אונזער אונד

אונזרער

חֲשֵׁכָה · אֵין מְעַשְּׂרִין אֶת הַוַּדַּאי וְאֵין מַטְבִּילִין אֶת הַכֵּלִים וְאֵין מַדְלִיקִין אֶת הַנֵּרוֹת · אֲבָל מְעַשְּׂרִין אֶת אֶת הַדְּמַאי · וּמְעָרְבִין · וְטוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין :

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ : אַל תִּקְרָא בָּנָיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ : שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ · וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל : יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ : לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ : לְמַעַן בֵּית יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ : יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן · יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם : עלינו קדיש יתום יגדל

שחרית לשבת

נִשְׁמַת כָּל חַי תְּבָרֵךְ אֶת שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ · וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מלכנו

מאַן מאַכט זיא אָדער ניכט, זאָ דאַרף מאַן דאַז געוויס אונפֿערצעהנטעטע ניכט פֿערצעה־הענטען, דיא געפֿעססע ניכט אין וואַססער טויכען (17), אונד דיא לאַמפען ניכט אַנ־צינדען. אַבער דמאי (18), דאַרף מאַן נאָך פֿערצעהנטען דען, עירוב (דער העק־קע) נאָך מאַכען, אונד דאַז וואַרמע (פֿאָר דער ערקעלטונג) בעוואַהרען ·

ר׳ אליעזר זאַגטע אים נאַמען פֿאָן ר׳ חנינא : געלעהרטע אונטערהאַלטען אייניגקייט אונד פֿריעדען אין דער וועלט · דען עס הייסט : אונד אַללע דייע־נע קינדער ווערדען געלעהרט זיין פֿאָן גאָטט ; אונד דער פֿריעדע דיינער קינדער · ווירד גראָס זיין · לעזע ניכט (בניך) דיינע קינדער, זאָנדערן (בוניך) דיא דיך ער־בויען · דיא פֿריינדע דיינער לעהרע געניסען פֿיל זעעליגקייט ; קיין אונפֿאַלל דראָהעט איהנען · אין דיינען מויערן וואָהנע פֿריעדע, אין דיינען פּאַלעסטען זיכערהייט · אום מיי־נער פֿריינדע אונד ברידער ווילן, ווינש׳ איך דיר פֿריד׳ אונד גליק · אום דעס עוויגען אונזערס גאָטטעס טעמפעל ווילן, זוכע איך דיין וואָהלערגעהן · דער עוויגע גיבט זיינעם פֿאָלקע מאַכט ! דער עוויגע בעגליקקעט זיין פֿאָלק מיט זעעליגעם פֿריעדען ·

נשמת דער אָדעם אַללער לעבענדיגען וועזען, בענעדייע דיינען נאַמען, עוויגער ! אונזער גאָטט ! דער הויך אַללעס פֿלייטעס, פּרייזע אונד פֿערהערליכע דיין אַנדענקען

17 אויך זיא פֿאָן איהרער אונרייניגקייט צו בעפֿרייען ·
18 דאַז אונגעוויס פֿערצעהנטעטע ·

וְיִתְּנֶנָּה בְּצַד הַנֵּר וְיִתֵּן רֹאשׁ הַפְּתִילָה בְּתוֹכָהּ בִּשְׁבִיל
שֶׁתְּהֵא שׁוֹאֶבֶת · וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר : הַמְכַבֶּה אֶת
הַנֵּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְיָרֵא מִפְּנֵי גוֹיִם מִפְּנֵי
לִסְטִים מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה אוֹ בִּשְׁבִיל הַחוֹלֶה
שֶׁיִּישַׁן פָּטוּר : כְּחָס עַל הַנֵּר כְּחָס עַל הַשֶּׁמֶן כְּחָס
עַל הַפְּתִילָה חַיָּב : רַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר בְּכֻלָּן חוּץ מִן
הַפְּתִילָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשָׂה פֶּחָם : עַל שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת
נָשִׁים מֵתוֹת בִּשְׁעַת לֵדָתָן עַל שֶׁאֵינָן זְהִירוֹת בְּנִדָּה
בַּחַלָּה וּבְהַדְלָקַת הַנֵּר : שְׁלֹשָׁה דְבָרִים צָרִיךְ אָדָם
לוֹמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה · עִשַּׂרְתֶּם
עֵרַבְתֶּם הַדְלִיקוּ אֶת הַנֵּר : סָפֵק חֲשֵׁכָה סָפֵק אֵינָהּ

חשכה

אורזאכע, דארף מאן קיינע שאלע מיט עהל אנפיללען, דיא זעלבע נעבען דיא לאמפע
זעטצען, אונד דאס ענדע דעס דאכטעס דארין לעגען, דאמיט דיזער דאס עהל אן זיך
ציהע. ר' יהודה העלט אויך דיזעס פיר ערלויבט · דעריעניגע דער איינע לאמפע
אויסלעשט, אויס פורכט פאר דען היידען (13), פאר רייבער, אדער אויס אנגסטליכקייט,
אדער אום איינעס קראנקען ווילען, דאמיט ער איינשלאפען קאן, איזט ניכט שטראף-
פעלליג · געשיהעט עס אבער, אום דיא לאמפע, דאס עהל, אדער דען דאכט צו שאנען,
זא איזט ער שטראפפעלליג · ר' יוסי העלט איהן אין אללען דיזען פעללען ניכט פיר
שטראפפעלליג, אויסער ווען עס אום דעס דאכטעס ווילען געשיהעט, ווייל ער דיא
שנייצע מאכע, דען דאכט נור קאהלע (14) צו מאכען · אום דרייער זינדען ווילען
שטערבען דיא ווייבער אין קינדעסנעטהען: נעהמליך ווען זיא ניכט מיט אויפמערקזאמקייט
בעאבאכטען, דיא געזעטצע דער רייניגונג, דער חלה (15), אונד דער אנצינדונג
דער ליכטער · מאן דרייען דינגען מוס יעדער הויזפאטער, פרייטאגס אבענד, ווען עס
דונקעל ווירד, דורך פראגען ערמיננערן: האבט איהר פערצעהענדעט? האבט איהר
דען עירוב (16) געמאכט? צינדעט דיא לאמפע אן · איזט עס צווייפעלהאפט, אב

13 דיא פערזער זאללען מאן איהרעם געזעטצע אין קיינעם אנדערן הויזע זאלכע אין
איהרען טעמפעלן ניכט צו ברעננען ערלויבען·
14 אייגענטליך פייערפאנגענדער·
15 חלה: איין שטיק טייג ווארדע פארמאהלס נור הענבע געבראכט, יעצט ווירד פערברעננט·
16 דאס יעניגע געזעצבעאבאכטעט, וואדורך עס ערלויבט ווירד, פאן איינעם אורט
צום אנדערן אם שבת צו טראגען·

בשמן צנונות בשמן דגים בשמן פקועות בעטרן ובנפט: רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד: כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן. וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טמאת אהלים אלא פשתן: פתילת הבגד שקפלה ולא הבהבה: רבי אליעזר אומר טמאה היא ואין מדליקין בה: רבי עקיבא אומר טהורה היא ומדליקין בה: לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת ואפילו היא של חרס ורבי יהודה מתיר אבל אם חברה היוצר מתחלה מתר מפני שהוא כלי אחד: לא ימלא אדם קערה שמן

ויתננה

פֿאָן רעטטיכאָהלען, פֿאָן פֿישען, פֿאָן װאַלדען קירבּיזען, װי אויך דען שמאָלץ דעז פּעכז: אונד דען נפט (9)· ר׳ טרפון לעהרטע, דאס מאן בלאָס דאָס אָליװענאָהל בּרויכען דירפֿטע· פֿאָן אללעם װאָס (אין דער טריבּט) בּוימגעװעקס גענעננט װירד, דאַרף מאן זיך נור דעס פֿלאַקסעס צום ליכט בעדיהנען· עס איזט אויך אונטער אללען דינגען, דיא בּוימגעװעקס גענעננט װערדען, דער פֿלאַקס אללײן (װען נעהמליך איין צעלט דאַראויס געמאַכט װאָרדען) דער פֿעראונרײניגונג דורך איינען טאָדטען פֿעהיג· איין לאַפּפּען פֿאָן איינעם קלײדע, דאָס צום דאָכט צוזאַממען געראָללט, אַבער ניכט אַן דער שפּיצע אַנגעזענגט איזט, איזט נאַך ר׳ אליעזר׳ז מיינונג דער פֿעראונרײניגונג (10) פֿעהיג (11), אונד מאן דאַרף זיך דעססען ניכט בעדיהנען· ר׳ עקיבא אַבער זאַגטע, ער בלײבע ריין, אונד מאן קאַן זיך דעססען בעדיהנען· מאן דאַרף קײנע מיט עהל געפֿיללטע, אונטען דורכלעכערטע אײערשאַלע, ניכט איבער דיא לאַמפּע שטעלען, דאַמיט דאַז עהל טראָפּפֿענװייזע אין דען דאָכט פֿאַללע; אויך ניכט אײנמאַהל װען איין דערגלייכען האַנגענדעס געפֿעס פֿאָן טאָהן איזט (12)· ר׳ יהודה ערלויבט עס· האַט אַבער דער טעפּפֿער (אָדער דער האַפֿנער) איין דערגלייכען געפֿעס אַן דער לאַמפּע פֿעסט געמאַכט, זאָ איזט זיך דעססען צו בעדיענען ערלויבט, װייל עס אַלסדאַן נור איין געפֿעס אויסמאַכט· אויס עבען דער

אורזאַכע

9 איין װײסער איבעלריכענדער פּעך·

10 װען ער פֿאָן איינעם אויסזעציגען אָדער טאָדטען בעריהרעט װאָרדען·

11 װייל עס נאַך איינמאַהל איין שטיק איינעס קלײדעס בלײבט·

12 דיא אורזאַך איזט: װייל ער אין דיזעם פֿאַללע פֿאָן דעם עהלע איינען אַנדערן געבּריך מאַכען, אונד דיא פֿערלעצונג דעז זיבּטעז פֿעראַנלאַססען װירדע·

במה מדליקין ובמה אין מדליקין· אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן ולא בכלך ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר ולא בירוקה שעל פני המים ולא בזפת ולא בשעוה ולא בשמן קיק ולא בשמן שרפה ולא באליה ולא בחלב: נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבושל· וחכמים אומרים אחד מבשל ואחד שאינו מבשל אין מדליקין בו: אין מדליקין בשמן שרפה ביום טוב: רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת: וחכמים מתירין בכל השמנים בשמן שמשמין בשמן אגוזים

בשמן

במה מדליקין וועלכע דינגע זינד צור אונטערהאלטונג דעז ליכטעז אם שבת ער־לויבט צו געברויכען, וועלכע ניכט? נון דאכט דארף מאן זיך ניכט בעדיענען, דעז לכש (1), דעז אונגעהעכעלטען פלאקסעז; דער פלאקזיידע (2); דער וואללע, דיא צווישען דער רינדע אונד דעם האלצע דער ווידען אונד אנדערער ביי־מע וואכזט; דער פעדען אויז דער וויסטע (3), אונד אויך ניכט דעז וואססערמאאזעז (4). שטאטט דעז עהלז, דארף מאן ניכט ברויכען: נאטורליכען פעך; נאטורליכעז וואקז; עהל אויז קיק (5); פערונרייניגטעז עהל דער העבע (6); פעטט אויז דעם שוואנץ־שטיקקען דער טהירע, אונד אונשליט· נחום דער מעדער זאגטע: דעז נאטורליכען אונשליטז דארף מאן זיך בעדיענען· אבער דיא אנדערן געלעהרטען וואללען, דאס מאן דאז אונשליט, וועדער נאטורליכען נאך אויזגעבראטען געברויכען זאללע· דעז פערונרייניגטען עהלז דער העבע דארף מאן זיך אויך אן קיינען אנדערן פייערטאג בעדיענען· ר' ישמעאל זאגטע: מאן דארף זיך דעז אבגאנגעז פאם פעך (7) ניכט בעדיענען, ווייל מאן דען שבת עהרען אונד פערעהרען מוז· דיא אנדערן געלעהרטען אבער ער־לויבטען דען געברויך אללער עהלע (8), אלז: דאז עהל פאן שומשמין, פאן ניססען, פאן

1 איינע ארט וואללע, דיא צווישען דער רינדע אונד דעם האלצע דעז צעדערן־בוימעז וואכזט.
2 דער אייזערע טהייל דעז געשפינסטעז דער זיידענווירמער.
3 בלעטטער פאן איינעם האלצארטיגען גראזע, אויז וועלכעם מאן פעדען ציהעט.
4 דאז אן דען שטיינען וואכזט.
5 איין עהל, דאז אויז דען קערנערן דער בוימוואללע געפרעסט ווירד.
6 וועלכעז מאן צוואר ניכט עססען, אבער אויססער אם שבת אויפברעננען דארף.
7 וועלכעז איינען שטינקענדען גערוך האט.
8 אבן וויא אויך איבעראלל געוויינליך איזט.

וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי : עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן :

יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ : וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת : וְעָרְבָה לַיְיָ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת :

החזן מתחיל **וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם** וכו׳

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ · אֱלֹהֵי אַבְרָהָם · אֱלֹהֵי יִצְחָק · וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב · הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא · אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ :

מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם לְפָנָיו נַעֲבֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית : אלהינו וכו׳ במה

פֿעלליג זיין , עוויגער! מיין שעפפֿער אונד ערלעזער! ער , דער איינטראכט אין יע־נען העהען ערהעלט, בעגנאדיגע אויך אונז אונד גאנץ ישראל מיט פֿרידען ; אונד לאסט אונז דאראויף זאגען : אמן ·

יהי רצון עז זייא דיר וואָהלגעפֿעלליג , עוויגער! אונזער אונד אונזרער פֿאָרפֿאַה־רען גאָטט! דען הייליגען טעמפעל ווידער צו ערבויען , באלד אונד אין אונ־זערן טאגען , אונד לאס אונזער אנטהייל אין דיינעם געזעצע זיין ·

ברוך געלאָבט זייעסט דוא , עוויגער! אונזער אונד אונזרער פֿאָרעלטערן גאָטט! גאָטט אברהם'ז , גאָטט יצחק'ז , אונד גאָטט יעקב'ז , גראָסער , אללמעכטי־גער אונד פֿורכטבאַהרער גאָטט! אללערהעכסטעז וועזען! שעפפֿער דעז היממעלז אונד דער ערדע ·

מגן אבות דער פֿעטער שילד! דורך זיין וואָרט ; דער טאָדטענערוועקקער , דורך זיינע צוזאגע איין הייליגער גאָטט! (אין דען צעהען טאגען דער בוסע ·) (איין הייליגער קעניג ·) קיינער איזט איהם גלייך ; ער געננט זיינעם פֿאָל־קע אין זיינעם הייליגען רוהעטאג אויז גענייסטען , וייל עז איהם וואָהלגעפֿעלליג איזט , זיא רוהען צו לאססען · לאסט איהן אונז מיט עהרפֿורכט אונד ציטטערן אנבעטען , אונד טעגליך אָהנע אונטערלאס זיינעם נאמען דאנקען · קוועללע דעז זעגענז! אנבעטונגזווירדיגער! הערר דעז פֿרידענז! דוא הייליגעסט דען שבת , זעגנעסט דען זיבענטען טאג , אונד גיבסט הייליגע רוהע , דעם מיט זעליגקייט געזעטטיגטעם , פֿאָלקע צום אנדענקען דער טאגע דער שעפפֿונג ·

וְעָרָתֵינוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת :

שָׁלוֹם רָב עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ : בספר

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם :

מעשרת ימי תשובה אומרים זה בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ עֹשֵׂה הַשָּׁלוֹם :

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחְשַׁבְתָּם : יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי והגיון

וכל החיים אַללע לעבענדיגע װעזען װערדען דיר עװיג דאַנקען, דיינען נאַמען אין װאַהרהייט פרייזען, אַללמעכטיגער! אונזער הייל אונד הילפֿע! גע־לאָבט זייעזט דוא, עװיגער! אַללגיטיגער, איזט דיין נאַמע! דיר געביהרט לאָב אונד פרייז ·

שלום רב לאַזע דיינעם פֿאָלקע ישראל גראָסע גליקזעליגקייט אַנגעדייהען. דען דוא ביזט, קעניג! הערר דעז פֿרידענז: אָ לאַס עז דיר װאָהל־געפֿעלליג זיין, דיין פֿאָלק ישראל צו אַללען צייטען אונד שטונדען, מיט גליקזעליגקייט צו זעגנען ·

בספר אים בוכע דעז לעבענז, דעז זעגענז, דער גליקזעליגקייט, אונד דער רעדליכען נאַהרונג מעגען װיר אונד דיין פֿאָלק ישראל געדאַכט אונד פֿער־צייכנעט שטעהן, צו גליקליכעם לעבען אונד פֿרידען: געלאָבט זייעזט דוא עװיגער! שעפֿפֿער דעז פֿרידענז ·

געלאָבט זייעזט דוא, עװיגער! דוא זעגנעזט דיין פֿאָלק ישראל מיט פֿרידען :

אלהי נצור מיין גאָטט! היטע מיינע צונגע פֿאָר בעזעז, מיינע ליפפען פֿאָר בע־טריגליך רעדען · לאַס מיינע זעעלע זיך בערוהיגען, װען מאַן מיך פֿלו־כעט, אונד געגען יעדעם געביגט זיין אים שטויבע · עפֿפֿנע אַבער מיין הערץ דיינעם געזעצע, לאַס מיינע זעעלע דיינען געבאָטהען גערנע פֿאָלגען · צערשטערע באַלד אַללע אַנשלעגע דערער, דיא בעזעז װידער מיך ערדענקען, אונד פֿערװיררע איהרע גע־דאַנקען · אום דיינעז נאַמענז װיללען! אום דיינער רעכטען װיללען! אום דיינער הייליגקייט װיללען! אום דיינער הייליגען שריפֿט װיללען! אום דאַס דיינע געליבטען אויז איהרעם דראַנגזאַל ערעטטעט װערדען, העלפֿע אונז דיינע רעכטע, אונד ערהערע דוא אונז · מעגען דיא װאָרטע מיינעז מונדעז אונד דיא געדאַנקען מיינעז הערצענז דיר װאָהלגע־

פֿעלליג

לְךָ · וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ · עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ · וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ · וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ · וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת · עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם · הַטּוֹב · כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ · וְהַמְרַחֵם · כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ · מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ ׃ בחנוכה

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת · וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְּמַן הַזֶּה ׃

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ · וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת רִיבָם דַּנְתָּ אֶת דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל ׃

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרֵךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד ׃

בעי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה · וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת · הָאֵל יְשׁוּעָתֵינוּ וְעֶזְרָתֵינוּ

צוריק קעהרעט · געלאָבט זייעסט דוא עוויגער ! דוא ווענדעסט ווידער דיי נען געטטליכען אבגלאַנץ נאַך ציון ·

מודים ווירבעקעננען דיך אַן · דען דוא ביזט, עוויגער! אונזער אונד אונזרער פֿאָרפֿאַהרען גאָטט, פֿאָן נון אַן אונד אין עוויגקייט · דוא ביזט פֿעלז אונזרעז לעבענז אונד שילד אונזרעז היילז, אין יעדעם צייטאַלטער · וויר דאַנקען דיר אונד פֿערקינדיגען דיין לאָב: פֿיר אונזער לעבען, וועלכעז אין דיינער האַנד שטעהט; פֿיר אונזרע זעעלען, וועלכע דיר בעפֿאָהלען זינד; פֿיר אַללע וואונדערטהאַטען אונד פֿעטערליכע פֿירזאָרגע דיא וויר איממערדאַר, אַבענד אונד מאָרגען אונד מיטטאַג, איננע ווערדען · אַללגיטיגער! דיין ערבאַרמען האַט קיין ענדע; אַללבאַרמהערציגער! דיינע גנאַדע קעננט קיינע שראַנקען · וויר האָפֿפֿען עוויגליך אויף דיך·

(דיא איבערזעצונג פֿאָן על הנסים זיהע אָבען אין תפלת שחרית ·)

ועל כלם פֿיר דיזעז אַללעז, ווערדע דיין נאַמען, הערר! געבענעדייעט, אונד האָכגעפּריזען, אימערדאַר, אין אַללע עוויגקייט ·

וכתוב פֿערצייכנע צום גליקזעליגען לעבען, אַללע קינדער דיינעז בונדעז!

וְכֹל

בְּרָצוֹן· וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה: (בפסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה.) (בסכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה.) זָכְרֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה: וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה: וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים: וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים· בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ· שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד· צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ· אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר: נוֹדֶה לְךָ

רצה עוויגער, אונזער גאָטט; נימ דיין פאָלק ישראל, ווי איהר געבעט, וואָהל געפעללינג אויף; זעלע דען דיהנזט ווידער איין, אין דען פאַללאַזט דיינעז הייל־ ליגטהומעז; אונד נימ אַללזאָ, דיא אָפּפער ישראל׳ז אונד איהר פלעהען, גנעדיג אַנ־ אָן דאַס דיא אַנבעטונג דיינעז פאָלקעז ישראל דיר שטעטז אַנגענעהם זייא·

יעלה ויבא גאָטט, אונד גאָטט אונזרער פאָרפאַהרען! לאַס פאָר דיינען אַנטליץ אויפשטייגען, אונזער אַנדענקען, דאַז אַנדענקען אונזרער פאָר־ עלטערן, דאַז אַנדענקען דעז געזאַלבטען (משיח) דער פאָן דיינעם קנעכט דוד אַבשטאַממעט, דאַז אַנדענקען פאָן ירושלים דיינער הייליגען שטאַדט, אונד דאַז אַנ־ דענקען דיינעז גאַנצען פאָלקעז ישראל· עז קאָממע, אונד געלאַנגע פאָר דיך, ווער־ דע ערבליקקעט, אונד וואָהלגעפעללינג פאָן דיר אַנגענאָממען· אונזער אַנליגען ווערדע ערהערט, ערוואָגען, אונד אין ערמינרונג געבראַכט צור בעפרייאונג אויז דעם עלענד, צום גוטען, צור גנאַדע, צור גיטע, צור באַרמהערציגקייט, צום לעבען, אונד פרידע אַן דיזעם טאַגע דעז נייאַמאָנדעז. (אַן דען וואָכען דער ביידען פעזטע ·) אַן דיזעם פעזט דער אונגעזייערטען קוכען ·) (אַן דיזעם פעזט דער לויבהיטטען ·) עוויגער, אונזער גאָטט! דענקע אונזרער צום גוטען; ערמינרע דיך אונזרער צום זעגען; אונד הילף אונז צור גליקזעליגקייט! אום דער פערהייזונג דעז טראָזטעז אונד דעז ערבאַרמענז וויללען, שאָנע, בעגנאַדיגע, ערבאַרמע דיך אונזרער, אונד שטעהע אונז ביי· צו דיר איזט אונזער בליק געריכטעט, אַללמעכטיגער קעניג! דוא ביזט איין גנעדיגער אונד ערבאַרמונגזפאָללער גאָטט·

ותחזינה אָ דאַס וויר עז מיט אונזערן אויגען זעהען, ווען דוא צו ציון מיט ערבאַרמען צוריק

אַתָּה קִדַּשְׁתָּ אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לִשְׁמֶךָ תַּכְלִית מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ וּבֵרַכְתּוֹ מִכָּל הַיָּמִים וְקִדַּשְׁתּוֹ מִכָּל הַזְּמַנִּים וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ׃

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ · שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ · וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ · וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם · בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל

ברצון

אתה קדוש דוא ביזט היילג; היילג, איזט דיין נאמען; הייליגע לאָבען דיך אויך אַלטעגליך· געלאָבט זייעזט דוא עוויגער, הייליגער גאָטט! הייליגער קעניג!

אתה קדשת דוא האַזט דען זיבענטען טאַג דיינעם נאמען געהייליגעט, אַלז דאַז ענדע דער שעפּפונג הימעלז אונד ערדעז· דוא האַזט איהן פֿאָר אַללען טאַגען געזעגנעט, אונד פֿאָר אַללען צייטען געהייליגט· זאָ הייסט עז אויך אין דיינעם געזעצבוכע :

ויכולו עז וואורדען פֿאָללענדעט, דיא הימעלז, דיא ערדע, אונד איהר גאַנצעז העער אַלזאָ האַטטע גאָטט אַם זיבענטען טאַגע זיין ווערק פֿאָללענדעט דאַז ער געמאַכט, רוהעטע אַם זיבענטען טאַגע פֿאָן אַללען זיינען ווערקען דיא ער ערשאַפֿ־פֿען: זעגנעטע דען זיבענטען טאַג· אונד הייליגטע איהן· דען אַן דעמזעלבען רוהטע גאָטט פֿאָן אַללעם ווערקע דאַז ער ערשאַפֿפֿען אונד געמאַכט האַטטע ·

אלהינו אונזער, אונד אונזרער פֿאָרעלטערן גאָטט! לאַס דיר אונזרע רוהעטאַגע וואָהלגעפֿאַללען; הייליגע אונז דורך דיינע געזעצע; לאַס דיינע לעהרען אונזער אַנטהייל זיין; זעטטיגע אונז מיט דיינער גיטע; ערפֿרייע אונז דורך דיין הייל; אונד רייניגע אונזרע הערצען, דאַס וויר דיך אין וואָהרהייט דיענען· לאַס דיין הייליגער רוהעטאַג מיט ליבע אונד וואָהלגעפֿאַללען אונזער זעעליגעז לאָז זיין; דאַמיט ישראל, דיא דיינען נאמען הייליגען, אַן דעמזעלבען רוהע פֿינדען· געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער! דער דוא דען שבת הייליגט·

בְּנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה (בעשרת ימי תשובה)

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים ·

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם :

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ :

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם :

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה :

(בעשרת ימי תשובה) מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים :

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים :

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָאֵל הַקָּדוֹשׁ : (בעי"ת) הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ ·

אתה

דיא דוא אונזערן פֿאָרעלטערן געגעבען האַסט ; אונד ברינגסט איהרען נאַכקאָממען אויז ליבע , אום דיינעס נאַמענס ווילען , איינען ערלעזער ·

זכרנו געדענקע אונזער צום לעבען , אָ קעניג ! דער דוא וואָהלגעפֿאַללען האַסט אַם לעבען , אונד צייכנע אונז איין אינז בוך דעז לעבענז , אום דיינעטווילען , הערר דעז לעבענז !

עוויגער רעגירער ! דוא ביזט אונזער העלפֿער , אונזער רעטטער , אונד אונזער שילד · געלאָבט זייעזט דוא עוויגער , שילד אברהם׳ז ·

אתה גבור הערר ! אַללגעוואַלטיג ביזט דוא אימערדאַר ! דוא ערוועקקעזט דיא טאָדטען , אַללמאַכטיגער בעשיצער !

דוא לעזעזט ווינד וועהען , אונד רעגען פֿאַללען ,

דוא שפייזעזט אַללעז לעבענדע דורך דיינע גנאַדע ; ערוועקקעזט דיא טאָדטען אויז גראָססעם ערבאַרמען ; אונטערשטיצעזט דיא פֿאַללענדען ; היילעזט דיא קראַנקען ; בעפֿרייעזט געבונדענע , אונד בעשטעטיגעזט דיינע טרייע צוזאַגע , דענען דיא אים שטויבע ענטשלאַפֿען · ווער איזט וויא דוא , הערר דער שטערקע ? ווער דיר גלייך , אָ קעניג ! דער דוא טעדטעזט , אונד ווידער בעלעבעזט , דאַס אונזער הייל אויפֿבליהע ·

מי כמוך ווער איזט וויא דוא , פֿאַטער דעז ערבאַרמענז ! דוא דענקעזט דיינער געשעפּפֿע ערבאַרמונגזפֿאָלל צום לעבען ·

יאַ טריי ביזט דוא דיינע צוזאַגע , דאַס דוא איינזט דיא טאָדטען ערוועקקעזט · געלאָבט זייעזט דוא עוויגער , דער איינזט דיא טאָדטען ערוועקקעט ·

שֶׁבַּשָּׁמַיִם יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד · וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד :

יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת בֶּאֱמֹר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד : כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמֶּלֶךְ בִּכְבוֹדוֹ · תָּמִיד יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד וְעַל כָּל מַעֲשָׂיו :

ערבית לשבת

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בניהם

מאַיעסטעטיך, עוויגער! גאָטט דער וואַהרהייט! גאָטט, דער דוא אים היממעל טהראָ-
נעסט, פֿערהערליכע די איינהייט דיינעס נאַמענס; ערהאַלטע דיין קעניגרייך בעשטענדיג
אונד זייא אונזער רעגענט אויף אימעערדאַר ·

יראו עינינו אָ דאַס אונזרע אויגען זעהען, אונזרע הערצען זיך פֿרייען, אונד אונזרע זעעלען דיינעס היילס אין וואַהרהייט פֿראָהלאָקקען, ווען ציון פֿערקינדיגעט ווירד: דיין גאָטט רעגירט! דער עוויגע רעגירט, דער עוויגע האַט רעגירט, דער עוויגע ווירד רעגירען אויף אימעערדאַר · דען דיין איזט דאַס רייך, דוא ווירסט אין עוויגקייט הערשען מיט מאַיעסטעט, אונד וויר קיינען קעניג האַבען אויסער דיר · געלאָבט ביזט דוא, עוויגער! קעניג! אין דיינער הערליכקייט ווירזט דוא איבער אונז אונד איבער אַללע דיינע געשעפֿטע רעגירען, אויף אימעערדאַר ·

אדני הערר! עפֿנע, מיינע ליפּען, דאַס איך אונד דיין לאָב פֿערקינדע!

ברוך געלאָבט זייזט דוא עוויגער, אונזער אונד אונזרער פֿאָרפֿאַהרען גאָטט! גאָטט אברה״ם, גאָטט יצחק׳ס, אונד גאָטט יעקב׳ס! גרויסער, מעכטיגער אונד עהרפֿורכטבאַרער! אַללערהעכסטעס וועזען! דער ערווייזט גנאַדע אונד גיטע · שעפּפֿער אַללער וועזען! דער געדענקט דער גאָטטעספֿערעהרונגען

כִּי הוֹאִיל יְיָ לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם: וַיַּרְא כָּל הָעָם
וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם · וַיֹּאמְרוּ יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים יְיָ הוּא
הָאֱלֹהִים: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ · בַּיּוֹם הַהוּא
יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: יְהִי חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ · כַּאֲשֶׁר
יִחַלְנוּ לָךְ: הוֹשִׁיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת
לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ · לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי
גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: וַאֲנַחְנוּ
עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם · לְדוֹר וָדֹר נְסַפֵּר
תְּהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְיָ בַּיּוֹם · בָּרוּךְ יְיָ בַּלָּיְלָה · בָּרוּךְ יְיָ
בְּשָׁכְבֵנוּ · בָּרוּךְ יְיָ בְּקוּמֵנוּ · כִּי בְיָדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים
וְהַמֵּתִים אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי · וְרוּחַ כָּל בְּשַׂר אִישׁ:
בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי · פָּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת: אֱלֹהֵינוּ

שבשמים

נען ווערדען· געפריזען זייא דער נאמע דעז עוויגען, פאן נון אן אונד אין עוויגקייט·
דער עוויגע פערלעשט זיין פאלק ניכט, אום זיינעז גראססען נאמענז ווילען, דען דער
עוויגע פאנד וואהלגעפאללען דאראן, אייך צו זיינעם פאלקע צו מאכען· דאראז פאלק דיס
זאה, פיל עז אויף זיין אנטליץ, אונד ריף: דער עוויגע איזט דער איינציגע גאטט! דער
עוויגע איזט דער איינציגע גאטט! דער עוויגע ווירד קעניג זיין איבער דיא גאנצע ערדע;
אן דיזעם טאגע ווירד דער עוויגע איינציג, אונד זיין נאמע איינציג זיין· דיינע גיטע, עווי-
גער! מאללטע איבער אונז, וויא וויר אויף דיך האפפען· הילף אונז גאטט, אונזער הייל!
אונד פערזאממלע אונז וויעדער אויז דען היידען, דאס וויר דיינעם הייליגען נאמען דאנקען,
אונד דיינעז לאבעז אונז ריהמען· אללע פעלקער דיא דוא ערשאפפען, ווערדען דערשיינט
קאממען, הערר! דיך אנבעטען, אונד דיינען נאמען עהרען· דען דוא ביזט גראסס,
טהוזט וואונדער, דוא אללין אונד איינציג, גאטט! וויר, דיין פאלק, דיא שאפע דיינער
ווייידע, דאנקען אונאויפהערליך דיר, אונד פערקינדען דיין לאב פיר אונד פיר· גע-
לאבט זייזט דוא, עוויגער! ביים טאג; געלאבט זייזט דוא, עוויגער! ביים נאכט;
געלאבט זייזט דוא, עוויגער! ווען וויר שלאפען געהען; געלאבט זייזט דוא, עוויגער!
ווען וויר אויפשטעהען· אין דיינען הענדען זינד דיא זעעלען דער לעבענדיגען אונד דער
געשטארבענען· אין דיינער האנד איזט דיא זעעלע אללעז דעז, דאז דא לעבעט, אונד
דער גייזט אללער מענשען· אין דיינע האנד איבערגעבע איך מיינע זעעלע; דוא ערל-
לעזעזט

וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעֹלָם כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

לשלש רגלים וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

לראש השנה תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב:

ליום כפור כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ:

בָּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן: יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם. יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: כִּי לֹא יִטּשׁ יְיָ אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל:

כי

ושמרו דיא קינדער ישראל'ז זאָללען דען שבת בעאָבאַכטען, דאַס זיא נעהאָליך דען שבת ביים אַללען איהרען נאַכקאָממען האַללטען, אַלז איינען עוויגען בונד. גווישען איר אונד דען קינדערן ישראל'ז זאָלל דער שבת אַין צייכען זיין אויף עוויג. דען אין זעכז טאַגען האַט דער עוויגע דען הימעל אונד דיא ערדע געמאַכט, אַם זיבענ-טען טאַג אַבער, האַטער געפייערט, אונד זיין גייסט ערריכט.

וידבר משה מאַכטע דען קינדערן ישראל'ז דיא פעסטע דעס עוויגען בעקאַננט.

תקעו בלאַזעט אַם נייאַמאָנד אין דיא פאָזוינע. אַם פייערטאַגע אונזרעס פעסטעס. זאָ איזט דאַס געזעץ אין ישראל, זאָ דיא פעראָרדנונג פאָן דעם גאָטט יעקב'ז.

כי ביום אַן דיעזעם טאַגע פערזעהנעט מאַן אויך אייך, אום אייך צו רייניגען, פאָן אַללען אייערן זינדען זאָללט איהר פאָר דעם עוויגען ריין ווערדען.

ברוך בענעדייעט ביזט דוא עוויגער אין עוויגקייט, אמן! אמן! בענעדייעט ביזט דוא עוויגער פאָן ציון, דער דוא אין ירושלים טהראָנעזט. הללויה! געלאָבט זייא דער עוויגע! גאָטט! דער גאָטט ישראל'ז! דער אַללײן וואונדער טהוט, אונד גע-לאָבט זייא דער נאַמען זיינער מאַיעסטעט, דאַס זיינע הערליכקייט דיא גאַנצע ערדע ער-פיללע. אמן! אמן! דעס עוויגען רוהם וועהרט עוויג, ער האַט וואָהלגעפאַללען אַן זיי-

נען

ונאמר כי פדה יי את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו׃
ברוך אתה יי גאל ישראל׃

השכיבנו יי אלהינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים · ופרוש עלינו סכת שלומך ותקננו בעצה טובה מלפניך והושיענו למען שמך · והגן בעדנו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ובצל כנפיך תסתירנו · כי אל שומרנו ומצילנו אתה כי אל מלך חנון ורחום אתה ושמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם׃

(אן שבת אונד אנדערן פייערטאגען ענדיגט מאן היר מיט ופרוש ·)
ברוך אתה יי שומר עמו ישראל לעד׃

ופרוש עלינו סכת שלומך · ברוך אתה יי · פורש סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים׃

ושמרו

ונאמר זא שטעהט אויך געשריבען: דער עוויגע האט יעקב בעפרייעט, האט איהן ערלעזעט, אויז דער געוואלט דערער, דיא שטערקער וואהרען אלז ער·
געלאבט זייעזט דוא עוויגער! דער דוא ישראל ערלעזעזט·

השכיבנו עוויגער! אונזער גאטט! לאס אונז שלאפען געהן אין פֿרידען; הערר! אונזער ערוואכען נור געזונדהייט זיין· שפרייטע איבער אונז דאז געצעלט דיינעז פֿרידענז; אשכע אונז פֿאללקאממענער דורך דיינען גוטען ראטה; היליף אונז אום דיינעז נאמענז ווילן; וענדע אב פֿאן אונז, פֿיינדע, פעסט, שווערט, הונגערז נאטה אונד טריבזאל; אונד לאס יעדעז אונגליק פֿאן אונז ווייכען· פֿערבירג אונז אונטער דעם שאטטען דיינער פֿליגעל· דען דוא אללמעכטיגער! ביזט אונזער שוץ אונד שירם· דוא אללמעכטיגער! ביזט איין גנעדיגער אונד בארמהערציגער קעניג! לאס אונזער אויזגעהן אונד ווידערקאממען נור צום לעבען אונד צור גליקזעליגקייט זיין, פֿאן נון אן אונד אין עוויגקייט·

געלאבט ביזט דוא· עוויגער! דוא בעוואהרעזט דיין פֿאלק ישראל אויף עוויג·

ופרוש שפרייטע איבער אונז דאז געצעלט דיינעז פֿרידענז· געלאבט זייזט דוא, עוויגער! דוא שפרייטעזט איין געצעלט דעז פֿרידענז איבער אונז, איבער דיין גאנצעז פֿאלק ישראל אונד איבער ירושלים·

ושמרו

מספר: השם נפשנו בחיים · ולא נתן למוט רגלנו:
המדריכנו על במות אויבינו וירם קרננו על כל
שנאינו · העשה לנו נסים ונקמה בפרעה אותות
ומופתים באדמת בני חם · המכה בעברתו כל בכורי
מצרים · ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם:
המעביר בניו בין גזרי ים סוף את רודפיהם ואת
שונאיהם בתהומות טבע וראו בניו גבורתו שבחו
והודו לשמו ומלכותו ברצון קבלו עליהם · משה ובני
ישראל לך ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כלם:

מי כמכה באלים יי מי כמכה נאדר בקדש נורא
תהלת עשה פלא:

מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה זה אלי ענו
ואמרו:

יי ימלך לעלם ועד:

ונאמר

געהען אונזרער פֿיינדע · אונד אונזער האָרן ערהוב איבער אללע אונזרע ווידערזאכער.
אונזערטוועגען, געטהאהן וואונדערצייכען אונד ראַכע אַן פרעה, צייכען אונד וואונדער
אין דעם לאַנדע דער קינדער חם'. אין זיינעם צאָרן ערשלוג ער אללע ערשטגעבאָהרנע
אין מצרים, אונד פֿיהרטע זיין פֿאָלק ישראל פֿאָן איהנען הערויז צור עוויגען פֿרייהייט.
אלז ער דורך דאַז געטהיילטע שילף־מעער זיינע קינדער פֿיהרטע, אונד איהרע פֿער־
פֿאָלגער אונד פֿיינדע אין טיפֿען פֿערזענקטע: דאַ זאַהען זיינע קינדער זיינע גראָסע
מאכט, לאָבטען אונד דאנקטען זיינעם נאמען, אונד ערקאַנטען זיינע רעגירונג געערנע
אונד וויליג. משה אונד דיא קינדער ישראל' שטיממטען מיט גראָסער פֿריידע דען
וועטטגעזאַנג אַן, אונד זאַגטען מיט איינער שטיממע:

מי כמוכה ווער איזט אונטער דען מעכטען, אָ עוויגער! ווא דוא? ווער איזט
פֿערהערליכט מיט היילגקייט, ווי דוא? פֿורכטבאַר אין לאָבע,
וואונדערטהעטער!

מלכותך יאָ דיינע רעגירונג זאהען דיינע קינדער! אלז דאַז מעער פֿאָר משה צער־
טהיילטע, שטיממטען אללע אַן: דאַז איזט אונזער אללמעכטיגער גאָטט!

יי ימלוך דער עוויגע! ווירד איממער אונד עוויג רעגירען!

ונאמר

וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל
מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי
בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם
צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת
הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם
אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם
זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתָי
וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם
לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ
הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף כָּל הֶעָרִיצִים·
הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ· וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אֹיְבֵי
נַפְשֵׁנוּ· הָעֹשֶׂה גְדֹלוֹת עַד אֵין חֵקֶר· וְנִפְלָאוֹת עַד אֵין

מספר

אמת ואמונה וואָהר אונד געוויס איזט דיזעס אללעס אונאויסשטעהליך פֿיר אונז דיא
אָבערהייט: דאַס ער, דער עוויגע! אונזער גאָטט איזט, אונד
קיינער אויסער איהם, ווער ישראל זינד זיין פֿאָלק, ער האַט אונז בעפֿרייט פֿאָן דער
מאַכט דער קעניגע. אונזער קעניג, האַט אונז ערלעזט אויז דער געוואַלט דער טיראַנ-
נען. דער אללמעכטיגע! האַט אונז געראַכט אַן אונזרע בעליידיגער, האַט פֿערדיענ-
טען לאָהן אונזערן פֿיינדען געגעבען. ער, דער גראָססע אונערפֿאָרשליכע דינגע טהוט,
אונד צייכען אונד וואונדער, דיא אונצעהליך זינד, האַט אונז אַם לעבען ערהאַלטען;
ליס אונזערן פֿוס ניכט אויסגלייטען. ער איזט עז, דער אונז איינהערטרעטען ליס אויף דיא
העהען

שמע ישראל יי אלהינו יי אחד:
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת את יי אלהיך בכל־לבבך ובכל־נפשך
ובכל־מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי
מצוך היום על־לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם
בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך:
וקשרתם לאות על־ידך והיו לטטפת בין עיניך:
וכתבתם על־מזזות ביתך ובשעריך:

והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי
מצוה אתכם היום לאהבה את יי
אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם:
ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת
דגנך ותירשך ויצהרך: ונתתי עשב בשדך
לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו לכם פן יפתה
לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים
והשתחויתם להם: וחרה אף יי בכם ועצר
את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן
את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה
אשר יהוה נתן לכם: ושמתם את דברי אלה
על לבבכם ועל־נפשכם וקשרתם אתם לאות
על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: ולמדתם
אתם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך

ובלכתך

(אונטערהאלטען, ענטציהע אונז אבער אויך דיינע ליבע ניא! בעגנאדיגעט זייאזט דוא, עוויגער! דוא ליבזט דיין פאלק ישראל ·

דיא איבערזעצונג פאן קריאת שמע זיהע אין שחרית ·)

ובתבונה משנה עתים ומחליף את הזמנים ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו בורא יום ולילה גולל אור מפני חשך וחשך מפני אור: ומעביר יום ומביא לילה· ומבדיל בין יום ובין לילה יי צבאות שמו: אל חי וקים· תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד: ברוך אתה יי המעריב ערבים:

אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת: תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת: על כן יי אלהינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחקיך ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד· כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה: ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים· ברוך אתה יי אוהב עמו ישראל:

יחיד אומר אל מלך נאמן

שמע.

(געמיינדע) בענעדייעט זייא דער עוויגע, דער הָכגעפּריזען איזט אימערדאר·

ברוך בענעדייעט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גָאטט! העררֿ דער וועלט! דוא ברינגזט דורך דיין אללמעכטיג ווָארט דען אבענד העריין. ערפאָרשעזט מיט ווייזהייט דיא טהָרע (דעז הימעלז), אונד פערענדערזט מיט געטטליכער איינזיכט דיא צייטען. דוא וועכזעלזט דיא טאָגעז צייטען; דוא אָרדנעזט דיא שטערנע אַם פירמאמענט, אין איהרען גאַנגע, נאך דיינעם ווילֿלען. זא ערשאפפעזט דוא טאָג אונד נאכט, וועלצעזט וועג דאז ליכט פאָר דער פינזטערניז; אונד לעזעזט פינזטערניז דעם ליכטע וויכען· זא וואנדעלט דער טאָג הין, אונד דיא נאכט בריכט איין, זא מיזט טאָג אונד נאכט אונטערשידען. עוויגער! גָאטט דער העערשאַרען איזט דיין נאמע· א אללמעכטיגער, לעבענדיגער אונד זעלבסטשטענדיגער גָאטט! רעגירע איבער אונז אימער אונד עוויגליך·

בענעדייעט זייעזט דוא עוויגער, דוא ברינגזט דען אבענד העריין.

אהבת עולם דוא האָזט דאז הויז ישראל'ז, דיין פאָלק, מיט איינער עוויגען ליבע געליבט. דוא האָזט אונז געזעטצע, געבאָטהע, זאצונגען אונד רעכטע געלעהרט· וויר וואָללען דארום עוויגער! אונזער גָאטט! אונז שטעטס פאָן דיינען זאצונגען אונטעררעדען, ווען וויר אונז נידערלעגען, אונד ווען וויר אויפשטעהען· וויר וואָללען אונז פרייען איבער דיינע געזעטצע אונד געבאָטהע אימערדאר· אויף איהנען בירוהט אונזרע ערהאלטונג, אונד לאנגעז לעבען· טאָג אונד נאכט וואָללען וויר אונז דאמיט מיהען

נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְיָ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם ׃ יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ ׃ יְיָ לְאֹרֶךְ יָמִים:

תפלת ערבית

שיר המעלות הנה ברכו את יי כל עבדי יי העומדים בבית יי בלילות: שאו ידיכם קודש וברכו את יי: יברכך יי מציון עושה שמים וארץ:

יי צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה: ג״פ

יי צבאות אשרי אדם בוטח בך: ג״פ

יי הושיעה המלך יעננו ביום קראנו: ג״פ

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית ׃ וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ:

יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

וועהרענד דער חזן ברכו זאגט, זאגט קהל יתברך ׃

חזן בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קהל בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ברוך

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו ׃ וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים ובתבונה

והוא רחום אללבארמהערציגער! דוא פערגיבעזט דיא מיזעטהאט, פערטילגעזט ניכט; ניאוואזט פאסט דען צארן צוריק; אונד לעסט דיינען גרים ניא ערוואכען. עוויגער! הילף אונז! קעניג! ערהערע אונז ווען וויר פלעהען ׃

ברכו (דער פארזענגער) בענעדייעט דען עוויגען, דער הָאכגעפריזען איזט ׃ (געמיינדע)

ימין ושמאל תפרוצי · ואת יי תעריצי · על יד איש
בן פרצי · ונשמחה ונגילה : לכה

בואי בשלום עטרת בעלה : גם בשמחה ובצהלה ·
תוך אמוני עם סגלה · בואי כלה · בואי
כלה : לכה

מזמור שיר ליום השבת : טוב להודות ליי ·
ולזמר לשמך עליון : להגיד בבקר
חסדך · ואמונתך בלילות : עלי עשור ועלי נבל · עלי
הגיון בכנור : כי שמחתני יי בפעלך במעשי ידיך
ארנן : מה גדלו מעשיך יי · מאד עמקו מחשבתיך :
איש בער לא ידע · וכסיל לא יבין את זאת : בפרח
רשעים כמו עשב ויציצו כל פעלי און · להשמדם
עדי עד : ואתה מרום לעלם יי : כי הנה איביך יי
כי הנה איביך יאבדו · יתפרדו כל פעלי און : ותרם
כראים קרני · בלתי בשמן רענן : ותבט עיני בשורי
בקמים עלי מרעים תשמענה אזני : צדיק כתמר
יפרח · כארז בלבנון ישגה : שתולים בבית יי ·
בחצרות אלהינו יפריחו : עוד ינובון בשיבה · דשנים
ורעננים יהיו : להגיד כי ישר יי · צורי ולא עולתה בו :
יי מלך גאות לבש לבש יי עז התאזר · אף תכון תבל בל תמוט :

נכון

דוא ווירשט דיך אויזברייטען צור רעכטען אונד צור לינקען, אונד דען עוויגען ווירשט דוא
עהרפירכטען· דורך יענען אמן, דען אבקעמלינג דעז פרץ ווערדען ויר אונז
פרייען, אונד פרעהליך זיין·
קאממע איין פריינד!)()()(
זא געהע דען איין מיט גליקזעליגקייט, דוא קרוינע דיינעז געמאהלז! קאממע מיט
פריידען אונד יובלען! אונטער דען געטרייען געליבטען פאלקע, געהע איין·
ברויט! קאממע איין פריינד)()()(
דיא איבערזעצונג פאן מזמור שיר אונד יי מלך זיהע נאכען בלאטט ט"ו זייטע ב

והוא

בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה׃ לכה

מִקְדַּשׁ מֶלֶךְ עִיר מְלוּכָה· קוּמִי צְאִי מִתּוֹךְ
הַהֲפֵכָה· רַב לָךְ שֶׁבֶת בְּעֵמֶק הַבָּכָא·
וְהוּא יַחֲמוֹל עָלַיִךְ חֶמְלָה׃ לכה

הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי לִבְשִׁי בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ עַמִּי·
עַל יַד בֶּן יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי· קָרְבָה אֶל נַפְשִׁי
גְאָלָהּ׃ לכה

הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי· כִּי בָא אוֹרֵךְ קוּמִי אוֹרִי· עוּרִי
עוּרִי שִׁיר דַּבֵּרִי· כְּבוֹד יְיָ עָלַיִךְ נִגְלָה׃ לכה

לֹא תֵבוֹשִׁי וְלֹא תִכָּלְמִי· מַה תִּשְׁתּוֹחֲחִי וּמַה תֶּהֱמִי·
בָּךְ יֶחֱסוּ עֲנִיֵּי עַמִּי· וְנִבְנְתָה עִיר עַל תִּלָּהּ׃ לכה

וְהָיוּ לִמְשִׁסָּה שֹׁאסָיִךְ· וְרָחֲקוּ כָּל מְבַלְּעָיִךְ· יָשִׂישׂ
עָלַיִךְ אֱלֹהָיִךְ· כִּמְשׂוֹשׂ חָתָן עַל כַּלָּה׃ לכה

ימין

אבער מיט געטטליכען פראכט· קאממע איין פריינד!)()()(

טעמפעל דעז קעניגז! קעניגליכע שטאדט! מאכע דיך אויף! געהע הערפאר אויז
דער צערשטעהרונג· פערוויילט, לאנגע גענוג פערוויילט האזט דוא, אין דעם יאמ-
מערטהאל; דער גנעדיגע ווירד זיך דיין ווידער ערבארמען· קאממע)()()(

שיטטלע אב דען שטויב! שטעהע אויף! ערשיינע ווידער אין דיינעם שמוק: דיין
פאלק מיט דיין שמוק. דורך דען זאהן ישי אויז בית לחם, מיט איינער זעעלע דיא
ערלעזונג נאהע· קאממע איין פריינד!)()()(

וואכע אויף! וואכע אויף! דיין גלאנץ בריכט אן! שטעהע אויף! ווערדע ווידער ליכט!
וואהל אויף! וואהל אויף! שטיממע אן דען געזאנג! דיא העררליכקייט גאטטעז ווירד
איבער דיר אפפענבאר· קאממע איין פריינד!)()()(

דוא ווירזט ניכט מעהר צו שאנדען ווערדען, ניכט מעהר שאמראטה צוריק ווייכען· וואז
בעטריבזט דוא דיך? ווארום מיזט דיר באנגע? דיא עלענדען דיינעז פאלקעז ווערדען
שוץ אין דיר פינדען, אונד דיינע שטאדט אויף איהרען היגעלן ערבויעט ווערדען·
קאממע איין פריינד!)()()(

נון ריבע ווערדען דיינע רייבער, דיינע פערדערבער ענטפערנט· פרייען ווירד
זיך דיינער, דיין גאטט; וויא זיך אין ברייטיגאם זיינער ברויט פרייעט·
קאממע איין פריינד!)()()(

דוא

יְיָ עַל מַיִם רַבִּים: קוֹל יְיָ בַּכֹּחַ · קוֹל יְיָ בֶּהָדָר: קוֹל
יְיָ שֹׁבֵר אֲרָזִים · וַיְשַׁבֵּר יְיָ אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם
כְּמוֹ עֵגֶל · לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן רְאֵמִים: קוֹל יְיָ חֹצֵב
לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְיָ יָחִיל מִדְבָּר · יָחִיל יְיָ מִדְבַּר קָדֵשׁ:
קוֹל יְיָ יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת · וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר
כָּבוֹד: יְיָ לַמַּבּוּל יָשָׁב · וַיֵּשֶׁב יְיָ מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְיָ עֹז
לְעַמּוֹ יִתֵּן · יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

לְכָה דוֹדִי לִקְרַאת כַּלָּה · פְּנֵי שַׁבָּת
נְקַבְּלָה: לכה

שָׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדִבּוּר אֶחָד · הִשְׁמִיעָנוּ אֵל הַמְיֻחָד ·
יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד · לְשֵׁם וּלְתִפְאֶרֶת
וְלִתְהִלָּה: לכה

לִקְרַאת שַׁבָּת לְכוּ וְנֵלְכָה · כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה ·
מֵרֹאשׁ מִקֶּדֶם נְסוּכָה · סוֹף מַעֲשֶׂה
במחשבה

ערהאבען! שטימע גאטטעס צערשמעטטערט צעדערן, דער עוויגע צערשמעט־
טערט די צעדערן אויס לבנון, לעסט היפפען זיא ווי מוטהיגעס קאלב; לבנון אונד
שריון ווי יונגע ראמים; שטימע גאטטעס ווירפט פלאממענדען בליץ; שטימע גאט־
טעס ערשיטטערט די וויסטע; דער עוויגע ערשיטטערט די וויסטע צו קדש. שטימ־
מע גאטטעס רעגט אויף דאס שייע געווילד; ענטבלעטטערט די וועלדער: אבער אין
זיינעם טעמפעל הערשט שטיללע מאיעסטעט! גאטט זאס נור זייט דער זינדפלוטה
אויף דעם טהראנע, אונד דער עוויגע רעגירט נאך די וועלט עוויגליך. דער
עוויגע זעגנעט זיין פאלק מיט זעליגעם פרידען.

לכה דודי קאממע, איין פריינד! דער בראוט ענטגעגען: וויר וואללען דען שבת
(רוהעטאג) עמפפאנגען.

ערינערע דיך (דעס רוהעטאגעס) אונד נים איהן וואהל אין אכט (דען רוהעטאג):
ביידע ווארטע (שמור אונד זכור) אין איינעם זאץ, ליס דער איינציגע גאטט אונס הערען.
דער עוויגע איזט איינציג, אונד זיין נאמע: דער איינציגע! רוהם, לאב אונד פרייס
איהם! קאממע איין פריינד!)()()(

וואהלאן! לאסט אונס דעם רוהעטאג ענטגעגען געהן. ער איזט דער זעגענס קוועללע.
פאן ערזטען אנפאנג איינגעזעצט. אין דער שעפפונג דאס לעצטע, דאס ערזטע
אבער

יי מלך ירגזו עמים · ישב כרובים תנוט הארץ: יי
בציון גדול ורם הוא על כל העמים: יודו שמך
גדול ונורא קדוש הוא: ועז מלך משפט אהב אתה
כוננת מישרים · משפט וצדקה ביעקב אתה עשית:
רוממו יי אלהינו והשתחוו להדם רגליו · קדוש הוא:
משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו · קראים
אל יי והוא יענם: בעמוד ענן ידבר אליהם: שמרו
עדתיו וחק נתן למו: יי אלהינו אתה עניתם: אל נשא
היית להם ונקם על עלילותם: רוממו יי אלהינו
והשתחוו להר קדשו · כי קדוש יי אלהינו:

מזמור לדוד הבו ליי בני אלים · הבו ליי כבוד
ועז: הבו ליי כבוד שמו · השתחוו ליי
בהדרת קדש: קול יי על המים אל הכבוד הרעים ·

יי

יי מלך דער עוויגע רעגירט! היידען ציטטערן! ער טהראָנט אויף כרובים, דיא ערדע שוואנקט! גאָטט איזט גראָס אין ציון; ערהאבען איבער אללע פעלקער. זיא הולדיגען דיינעם נאמען (גראָסער, עהרפורכטבארער! הייליג איזט ער!) זיא הולדיגען דעם רייך דעז קעניגז, דער גערעכטיגקייט ליבט. דוא האזט גערעכטיגקייט אויף פעזטען פוס געזעצט; אין יעקב ביליגקייט אונד רעכט פער-אָרדנעט. (ערהעבט דען עוויגען, אונזערן גאָטט! בעטעט אן פאָר זיינער פוסע טעאעל! הייליג איזט ער!) משה אונד אהרן אונטער זיינען דיהנערן; שמואל אונטער זיינען אנרופערן; (זיא רופען צו גאָטט, אונד ער ערהערט זיא.) אויז דער וואָלקענזיילע רעדעטע ער איט איהנען: זיא נאהאמען אין אכט זיין צייגניס, אונד דאז געזעץ דאז ער איהנען געגעבען. עוויגער! אונזער גאָטט! דוא ערהערטעזט זיא, ווארזט איהנען איין פערגעבענדער גאָטט, אונד בעשטראפער איהרער איבערטרעטונג. — — —
(קאָהר) ערהעבט דען עוויגען, אונזערן גאָטט! פאללט הין צו זיינעם הייליגען בערגע, דען דער עוויגע, אונזער גאָטט, איזט הייליג.

מזמור לדוד פזאלם דוד'ז. בריגגט דעם עוויגען, זעהנע דער גראָסען! בריני-געט דעם עוויגען רוהם אונד טריואמף! בריגגעט דעם העררן רוהם זיינעז נאהמעז! בעטעט דען עוויגען אן, אין הייליגעם שמוק. שטיממע גאָטטעז ראללט איבער פלוהטען; גאָטט דער עהרע דאָננערט איבער מעכטיגע פלוטהען. שטיממע גאָטטעז, געוואלטיג! שטיממע גאָטטעז, ערהאבען

אֹהֲבֵי יְיָ שִׂנְאוּ רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו: מִיַּד רְשָׁעִים
יַצִּילֵם: אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה: שִׂמְחוּ
צַדִּיקִים בַּייָ: וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ:

מִזְמוֹר שִׁירוּ לַייָ שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה·
הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ: הוֹדִיעַ
יְיָ יְשׁוּעָתוֹ· לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ: זָכַר חַסְדּוֹ
וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל אַפְסֵי אָרֶץ· אֵת
יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: הָרִיעוּ לַייָ כָּל הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ
וְזַמֵּרוּ: זַמְּרוּ לַייָ בְּכִנּוֹר· בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה: בַּחֲצֹצְרוֹת
וְקוֹל שׁוֹפָר· הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְיָ: יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ
תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ. נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ כָף· יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ:
לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ· יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק·
וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים:

יי

רענגאָטט! דוא ביזט דער הערזטע איבער אללע וועלט; איבער אללע געטטערוועזען הא־
ערהאבען. — פֿריינדע גאָטטעז! האססעט דאז ארגע! ער שיצט זיינער פֿראָממען לע־
בען; רעטטעט זיא אויז פֿרעפֿלערהאנד. ליכט געזעעט דעם פֿראָממען איין; דעם
טריגעזיננטען הערצען, פֿריידע: פֿרייעט איך, רעדליכען! דעז עוויגען; אונד
דאנקט זיינעם הייליגען נאמען!

מזמור פזאלם· זינגעט דעם עוויגען איין נייעז ליד, דען ער האט וואונדער גע־
טהאן: זיינע רעכטע, זיין הייליגער ארם, האט איהם זיג ערררונגען· גאָטט
האט זיינע הילפֿע קונד געטהאן, זיינע גערעכטיגקייט פֿאָר היידען קלאָר געמאכט;
אונד אייגעדענק דער ליבע אונד טרייע, דעם הויזע ישראל'ז; דיא זאהען דיא ענדען
דער וועלט, אונזרעז גאָטטעז הילפֿע! יובעלט דעם עוויגען אללע וועלט! פֿראָהלאָק־
קעט, זינגעט, שפילעט! שלאגט אן דאז הארפֿענשפיל, דעם עוויגען! לאססט האר־
פֿענקלאנג אונד פזאלטער, טראָמפעטען אונד פאזוינענשאלל, פֿאָר דעם עוויגען, דעם
קעניגע, ערטענען· עז שטירמע דאז מעער אונד וואז עז ענטהעלט; דער ערדקרייז
אונד דיא דיא בעוואָהנען! שטראָמע רישען הענדע־קלאָפֿען! בערגע יובלען וועט־
טייפֿער! פֿאָר גאָטט! ער קאָממט דען ערדבאלל צו ריכטען; ריכטעט דען וועלטקרייז
נאך רעכט, אונד דיא פֿעלקער נאך בילליגקייט.

יי

כל הארץ: אמרו בגוים יי מלך · אף תכון תבל בל
תמוט · ידין עמים במישרים: ישמחו השמים ותגל
הארץ · ירעם הים ומלאו: יעלז שדי וכל אשר בו:
אז ירננו כל עצי יער: לפני יי כי בא · כי בא לשפט
הארץ: ישפט תבל בצדק ועמים באמונתו:
יי מלך תגל הארץ · ישמחו איים רבים: ענן וערפל
סביביו · צדק ומשפט מכון כסאו: אש לפניו
תלך · ותלהט סביב צריו: האירו ברקיו תבל ·
ראתה ותחל הארץ: הרים כדונג נמסו מלפני יי ·
מלפני אדון כל הארץ: הגידו השמים צדקו · וראו
כל העמים כבודו: יבשו כל עבדי פסל המתהללים
באלילים · השתחוו לו כל אלהים: שמעה ותשמח ציון
ותגלנה בנות יהודה · למען משפטיך יי: כי אתה
יי עליון על כל הארץ · מאד נעלית על כל אלהים:

אהבי

בעטעט אללע וועלט פֿאָר איהם! זינגט אונטער היידען: דער עוויגע איזט קעניג! פֿעזט שטעהט דיא וועלט, אונד וואַנקט ניא! ער ריכטעט פֿעלקער גערעכט! היממעל פֿרייע דיך! ערדע זייא פֿרעהליך! עז ברויזע דאַז מעער, אונד וואַז עז ענטהעלט, דיא פֿלור זייא וואָננעפֿאָלל, מיט אַללעם וואַז דאַרויף איזט, עז יויכצען אַללע בייאמע דעז וואַלדעז! פֿאָר דעם עוויגען! ער קאָממט! ער קאָממט, אונד ריכטעט דען ערדבאַלל! ריכטעט דען וועלטקרייז גערעכט, אונד דיא פֿעלקער, נאַך זיינער טרייע!

יי מלך דער עוויגע רעגירט! פֿראָה איזט דאַז ערדרייך, פֿרעהליך דיא גרעסטען אינזעלן׃ אום איהן איזט וואָלקען אונד דונקעל, רעכט אונד גערעכטיגקייט זיינעז טהראָנעז פֿעזטע׃ פֿייער וואַללט פֿאָר איהם הער, ענטצינדעט דיא פֿיינדע אום אונד אום׃ — זיינע בליצע ערלייכטען דיא וועלט; דער ערדבאַלל זיהעט עז אונד ציטטערט; בערגע צערגעהן ווירא וואַקז, פֿאָר דעם עוויגען, פֿאָר דעם העררן דעז גאַנצען ערדרייכז׃ דיא היממעל פֿערקינדען זיינע גערעכטע; אַללע פֿעלקער זעהן זיינע עהרע׃ — בעשעהמט זינד אַללע בילדערדיענער, דיא זיך איהרער געטצען ריהמטען׃ אַללע געטטער בייגען זיך פֿאָר איהם׃ ציון העהרט עז, אונד פֿרייעט זיך; פֿרעהליך זינד דיא טעכטער יהודה'ז; איבער דיינע ריכטערשפריכע, עוויגער!

דען

מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ · הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ : אַל
תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה · כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר : אֲשֶׁר
נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם · בְּחָנוּנִי גַּם רָאוּ פָעֳלִי אַרְבָּעִים שָׁנָה
אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם · וְהֵם לֹא יָדְעוּ
דְרָכָי : אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי · אִם יְבֹאוּן אֶל מְנוּחָתִי :

שִׁירוּ לַיָי שִׁיר חָדָשׁ · שִׁירוּ לַיָי כָּל הָאָרֶץ : שִׁירוּ
לַיָי בָּרְכוּ שְׁמוֹ · בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ :
סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ · בְּכָל הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו : כִּי גָדוֹל
יָיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד · נוֹרָא הוּא עַל כָּל אֱלֹהִים : כִּי כָּל אֱלֹהֵי
הָעַמִּים אֱלִילִים · וַיָי שָׁמַיִם עָשָׂה : הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו · עֹז
וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ : הָבוּ לַיָי מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים · הָבוּ
לַיָי כָּבוֹד וָעֹז : הָבוּ לַיָי כְּבוֹד שְׁמוֹ · שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ
לְחַצְרוֹתָיו : הִשְׁתַּחֲווּ לַיָי בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ · חִילוּ מִפָּנָיו

כל

שוף עז · דאַז טרוקנע אויך זיינער הענדע ווערק · קאָממעט לאַססט אונז , נידערפאַללען ,
הינקניען פאָר דעם עוויגען אונזערן שעפפער · דען ער איזט אונזער גאָטט ; וויר דאַז
פאָלק זיינער ווייַדע · דיא הערדע זיינער האַנד ; נאָך הייטע , ווען איהר איהם געהאָר־
כעט · (גאָטט שפריכט :) פערשטאָקקעט ניכט אייערן זין , וויא צו מריבה , וויא
אַם טאַגע דער פערזוכונג אין דער וויסטע ; דאַ מיך אייערע פעטער פערזוכטען , מיך
פריפטען , אָבשאָן זיא מיינע טהאַטען זאַהען · פירציג יאַהר פערדראָס מיך דיס געשלעכט ,
אונד שפראַך : עז איזט אירדזינניג פאָלק , דאַז מיינע וועגע ניכט ערקעננען וויל · אין
מיינעם צאָרנע שוואָור איך דאַז : זיא זאָללען ניא אין מיינע רוהעשטאַדט איינגעהן ·

שירו לה׳ זינגעט איין נייעז ליד דעם עוויגען! זינגעט דעם עוויגען אַללע וועלט!
זינגעט דעם עוויגען! לאָבט זיינען נאַמען! פערקינדעט טאַג פיר טאַג
זיין הייל! ערצעהלט אונטער דען הייַדען זיינען רוהם , אונטער אַללען פעלקערן זיינע
וואונדער · דען גראָס איזט גאָטט אונד האָכגעפריזען , אונד עהרפורכטזווערטה איזט
ער ; האָך איבער אַללע געטטערוועזען! דיא געטטער דער הייַדען זינד אַללע געטצען :
אָבער דער עוויגע האָט דיא הימעל ערשאַפפען · פאָר איהם איזט מאַיעסטעט אונד
פראַכט ; אין זיינעם הייליגטהומע , טריומף אונד שענהייט · ברינגט דעם עוויגען ,
איהר געשלעכטער דער הייַדען! ברינגט דעם עוויגען רוהם אונד טריומף! ברינגט
דעם עוויגען זיינעז נאַמענז רוהם! בעטרעטעט מיט געשענקען זיינען פאָרהאָף! בעט
טעט איהן אַן , אין פעסטליכעם שמוק !

וְנֶאֱמַר וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃ קדיש יתום

אַל תִּירָא מִפַּחַד פִּתְאֹם וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא׃ עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל׃ וְעַד זִקְנָה אֲנִי הוּא וְעַד שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט׃

קדיש דרבנן·

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל מַן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא· דִּי בְּאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְּכָל אֲתַר וַאֲתַר יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין וְחַיִּין אֲרִיכִין וּמְזוֹנָא רְוִיחָא וּפוּרְקָנָא מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יהא שלמא

קבלת שבת

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיְיָ נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ׃ נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה· בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ׃ כִּי אֵל גָּדוֹל יְיָ· וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים׃ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי אָרֶץ· וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ׃ אֲשֶׁר לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ· וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃ בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי יְיָ עֹשֵׂנוּ׃ כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ· וַאֲנַחְנוּ עַם

מרעיתו

גיב לייט ווערזט דוש אין העררליכקייט הערדשטן · זא וואש אין דייער לעהרע אנגעשריבען שטעהט : דער עוויגע ווירד ווייזער אונד עוויג רעגירען ! אונד פערנער : דער עוויגע ווירד קעניג זיין איבער די גאנצע ערדע · אין דיזען טאגען ווירד דער עוויגע איינציג , אונד זיין נאמע איינציג זיין ·

לכו נרננה קומט ! לאסט אונז דעם עוויגען זינגען , לאסט אונז פרעהליך זינגען אונז ערן הארט אונד רעטטער · ווער קאמען מיט דאנקליד פאר איהם ערשיינען , מיט געזאנגן איהם מיט פרעהליך זינגען ! דען דער עוויגע איזט איין גראסער גאט ; איין גראסער קעניג איבער אללע געטטער גאטן · דער ערדען טיפע אונד אין זיינער האנד , די גיפעל דער בערגע זינד זיין · זיין איזט דאס וואסער , ער

שוף

ממעל ושכינת עזו בגבהי מרומים: הוא אלהינו אין עוד· אמת מלכנו אפס זולתו ככתוב בתורתו וידעת היום והשבת אל לבבך כי יי הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד:

על כן נקוה לך יי אלהינו לראות מהרה בתפארת עזך· לתקן עולם במלכות שדי· וכל בני בשר יקראו בשמך להפנות אליך כל רשעי ארץ· יכירו וידעו כל יושבי תבל· כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון: לפניך יי אלהינו יכרעו ויפולו ולכבוד שמך יקר יתנו· ויקבלו כלם את עול מלכותך· ותמלוך עליהם מהרה לעולם ועד· כי המלכות שלך היא ולעולמי עד תמלוך בכבוד: ככתוב בתורתך יי ימלוך לעלם ועד

ונאמר

נען! האכגעלאבט איזט ער· פאר איהם, דער דיא הימעל אויסברייטעט, אונד דיא ערדע גרינדעט· דער טהראן זיינער העררליכקייט איזט אים הימעל, אבער אויז ערהאבען, דיא אללגעוואלט זיינער מאכט אין יענען הימעלסהעהען· ער איזט אונזער גאטט, זאנסט קיינער! אונזער קעניג איזט אין וואהרהייט, קיינער אויסער איהם· זא הייסט עס אויך אין זיינעם געזעצבוכע: ערקעננט אלזא, אונד נעהמט וואהל צו הערצען, דאס דער עוויגע, ער אללין, גאטט זייא, אבען אים הימעל אונד אונטען אויף דער ערדע, אונד זאנסט קיינער·

על כן עוויגער אונזער גאטט! דארום האפפען ווir, באלד דיא העררליכקייט דיינער אללמאכט צו שויען; דאס דיא גרייעל פאן דער ערדע פערבאננט אונד דיא געטצען אויסגעראטטעט ווערדען, דאס דורך דעז אללמעכטיגען דיא וועלט פערפאללקאממנעט ווערדע; אללע קינדער דעז פלייששעז דיינען נאמען אנרופען, אונד אללע פרעפלער דער ערדע זיך צו דיר ווענדען מעגען· דאס אללע איינוואהנער דעז ערדבאדענז ערקעננען אונד בעגרייפען, דאס צו דיר אללין יעדעז קניא זיך בייא גען, יעדע צונגע שווערען מוס; אונד דארום פאר דיר, עוויגער! אונזער גאטט! קניען, נידערפאללען, אונד דיא עהרע דיינעז נאמענז פערהערליכען· דאס זיא זיך אללע אין דאז יאך דיינעז רייכעז שמיגען, אונד דיך אללין, באלד אונד אויף עוויגע צייטען פיר איהרען בעהערשער ערקעננען· דען דיין איזט דאז רייך, אונד אויף עווי-

תִּתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם· וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וּמוֹדִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם

ממעל

(פֿארזענגער) דאס פֿלעהען אונד דאס פֿערלאנגען פֿאן גאנץ ישראל ווערדע וואהל געפֿעלליג פֿאן איהרעם הימלישען פֿאטער אנגענאממען· אונד שפרעכט דאראויף אמן·

(געמיינדע) אמן: דער נאמע דעס עוויגען זייא געבענעדייט פֿאן נון אן אונד אין עוויגקייט·

(פֿארזענגער) הימלישער פֿרידע אונד גליקזעליגקייט זייא אונס אונד גאנץ ישראל בעשטיאמט, אונד שפרעכט: אמן·

(געמיינדע) אמן: אונזרע הילפֿע קאממט פֿאם עוויגען, דער הימעל אונד ערדע שוף·

(פֿארזענגער) דער איינטראכט אין יענען העהען ערהעלט, דער לאססע אויך פֿרידען איבער אונס אונד אללן ישראל וואלטען, אונד שפרעכט דאראויף: אמן· (געמיינדע) אמן:

עלינו עס איזט אונזרע פֿפליכט, העררן דעס וועלטאללס! דיך צו לאבען, שעפפֿער דעס ערדקרייזעס! דיך צו פֿערהערליכען· ניכט גלייך אנדערן פֿעלקערן דעס ערדבאדענס, ניכט גלייך אנדערן געשלעכטערן דער ערדע, ניכט דאס איזט אונזער אנטהייל, אונזער לאאז, ניכט ווי דאס לאאז איהרער מענגע· וויר בייגען דאס קניא, בעטען אן, אונד ביקקען אונס פֿאר דעם קעניג אללער קעניגע, דעם אללערהייליג-

סטען

עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דוֹרְשֶׁיךָ יְיָ: יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר · זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא בְּעָלְמָא דִּבְרָא כִרְעוּתֵיהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן · וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא · לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא · תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא · דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

תתקבל

פֿערטרויעט אויך גאָטט צו אַללען צייטען, דען גאָטט דער עוויגע איזט איין פֿעלז; עוויג־ליך. — אונד זאָ ווערדען דיר פֿערטרויען, דיא דיינען נאַמען קעננען, דען דוא פֿערלעססט ניכט, דיא נאָך דיר פֿראַגען, עוויגער! דער עוויגע פֿאַנד וואָהלגעפֿאַללען אַן איהם (ישראל) וועגען זיינער גערעכטיגקייט, דאַרום מאַכטע ער זיין געזעץ גראָס אונד העררליך·

קדיש (געמיינדע) לאַסס דאָך, אָ גאָטט! דיא גרעססע דיינער קראַפֿט זיך צייגען, וויא דוא צוגעזאַגט האַסט· געדענקע אַן דיינער הולד, עוויגער! אַן דיינע גיטע, דיא פֿאָן עוויגקייט זינד·

(פֿאָרזענגער) פֿערהערליכט אונד געהייליגט זייא דער נאַמע דעס האָכערהאַבענען, אין דער וועלט, דיא ער נאָך זיינעם וואָהלגעפֿאַללען ערשאַפֿפֿען האַט· זיין רייך בעגיננע אין אייערן לעבען, אין אייערן טאַגען, אונד אין דעם לעבען אַללער געמיינדען דעס הויזעס ישראל, באַלד אונד אין קורצער צייט, אונד שפּרעכט: אמן (דיא געמיינדע פֿעללט איין) אמן דער נאַמע דעס האָכערהאַבענען זייא געבענעדייט פֿאָן עוויגקייט צו עוויגקייט·

(פֿאָרזענגער) געבענעדייט, געלאָבט, געריהמט, ערהאָבען אונד ערהאַבען, פֿערעהרט, אונד עהרפֿורכטספֿאָלל געפּריזען זייא דער נאַמע דעס אַללערהייליגסטען, ערהאַבען איזט ער איבער אַללע בענעדייאונגען, לאָב־ אונד פּרייז־ געזענגע, דיא אין דיעזער וועלט אויסגעשפּראָכען ווערדען, אונד שפּרעכט: אמן (געמיינדע) אמן· עוויגער! נים מיט ערבאַרמען אונד וואָהלגעפֿאַללען אונזער געבעט אַן·

קדם: ברוך אדני יום יום יעמס לנו האל ישועתנו סלה
יי צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה: יי צבאות
אשרי אדם בטח בך: יי הושיעה המלך יעננו ביום
קראנו: ברוך אלהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן
התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו
הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו
ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם: למען לא ניגע
לריק ולא נלד לבהלה: יהי רצון מלפניך יי אלהינו
ואלהי אבותינו שנשמור חקיך בעולם הזה ונזכה
ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לשני ימות המשיח
ולחיי העולם הבא: למען יזמרך כבוד ולא ידם יי
אלהי לעולם אודך: ברוך הגבר אשר יבטח ביי
והיה יי מבטחו: בטחו ביי עדי עד כי ביה יי צור

עולמים

רעןהﭏט· — בענעדייעט זייא גאטט, טאג פיר טאג! ער ﭏדעט אונז אויף, דער
ﭏמעכטיגע, איזט אבער אויך אונזער העלפער· — דער גאטט דער העערשארען
איזט מיט אונז; יעקב'ז גאטט איזט אונזער שוץ· — גאטט דער העערשארען! וואהל
דעם דער דיר פערטרויעט· — עוויגער! הילף אונז! קעניג! ערהערע אונז ווען
ויר פלעהען· — בענעדייעט זייא אונזער גאטט! דער אונז צו זיינער פערהעררליכונג
ערשאפפען· ער האט אונז פאן דען איררענדען אבגעזאנדערט, אינדעם ער אונז די
לעהרע דער וואהרהייט געגעבען, אונד די בעגירדע נאך עוויגען לעבען אין אונז גע־
פפלאנצט האט· ער ווירד אויך אונזער הערץ זיינעם געזעצע עפפנען, אונד אין אונזערן
הערצען ליבע אונד עהרפורכט ערהאלטען, דאס ויר זיינען ווילען ערפיללען, אונד
איהם מיט אויפריכטיגעם געמיטהע דינען; דאמיט ויר ניכט אומזאנסט אונז בעמיהען,
אונד שיוועערקע הערפארברינגען· — עז זייא דיר וואהלגעפעלליג, עוויגער! אונ־
זער אונד אונזערער פארעלטערן גאטט! דאס ויר דיינע זאצונגען אין דיזער וועלט בעא־
באכטען, דאמיט ויר דערייזט ווירדיג ווערדען צו לעבען, צו זעהען, אונד צו ער־
בען, די גליקזעליגקייט אונד דען זעגען אין דען טאגען דעז ערלעזערז, אונד אין
דעם לעבען דער קינפטיגען וועלט· — דאס מיינע עהרע דעם עוויגען לאבזינגע,
אונד ניעמאלס שטילע ווערדע· עוויגער! מיין גאטט! איך וויל אין עוויגקייט דיר דאנקען·
הייל דעם מאננע, דער גאטט פערטרויעט, דער עוויגע ווירד זיינע צופערזיכט זיין· —

פערטרויעט

ולעלמי עלמיא: יי צבאות מליא כל ארעא זיו יקרה:
ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד
יי ממקומו: ונטלתני רוחא ושמעית בתרי קל זיע
סגיא דמשבחין ואמרין בריך יקרא דיי מאתר בית
שכינתה: יי ימלך לעלם ועד: יי מלכותה קאם לעלם
ולעלמי עלמיא: יי אלהי אברהם יצחק וישראל
אבותינו שמרה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב
עמך והכן לבבם אליך: והוא רחום יכפר עון ולא
ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו: כי
אתה אדני טוב וסלח ורב חסד לכל קראיך:
צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת: תתן אמת
ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי

קדם

אויף דער ערדע, איין ווערק זיינר אללמאכט; היילג, אין אונענדליכער עוויגקייט.
גאָט דער העערשאַרען! דיא גאנצע ערדע איזט פאָן זיינר העררליכקייט פאָלל. —
אונד איין ווינד ערהוב מיך, (זאַגט יחזקאל) דאַ הערטע איך הינטער מיר איין געטיממעל
וויא איינעס גראָסען ערדבעבענס, דאַס ריף: געזעגנעט זייא דיא מאַיעסטעט גאָטטעס אויס
יעדעם שטאַנדפּונקטע. (אָדער נאָך דער קאַלדעאישען דאָלמעטשונג.) אונד איין ווינד
ערהוב מיך, דאַ הערטע איך הינטער מיר איינע שטימע איין העפטיגער בעוועגונג,
דיא לאָבפּרייזענד אויסריף: געזעגנעט זייא דיא העררליכקייט גאָטטעס פאָן דעם ערהאַבע-
נען אָרט דער געטטליכען אללגעגענוואַרט. — דער עוויגע ווירד איממער אונד עוויג
רעגירען. (אָדער נאָך דער קאַלדעאישען איבערזעטצונג) עוויגער! דיין רייך בעשטעה-
העט אויף עוויג, אונד אין אללען אונענדליכען צייטען. — עוויגער! גאָטט אברהם'ס,
יצחק'ס אונד ישראל'ס, ערהאַלטע דיעזעס אויף עוויג בייא איהנען, דאַס דיין פאָלק איהרע
איננערן געדאַנקען דאַראַנך ביילדען, אונד איהר הערץ צו דיר ערהעבען. — אללע-
בּאַרמהערציגער! דוא פערגיבסט דיא מיסעטהאַט, פערטילגעסט ניכט; ניממסט אָפט
דען צאָרן צוריק, אונד לעסט דיינען גרים ניא ערוואַכען. — דען עוויגער! דוא ביזט
אללגיטיג אונד אללפערגעבענד, אונד פאָן גראָסער גנאַדע, אללען דיא דיך אנרופען. —
דיינע גערעכטיגקייט איזט אונוואַנדעלבאַר, דיינע לעהרע איזט וואַהרהייט. — —
דוא ווירסט דיא דעם יעקב געשוואָרענע טרייע, דיא דעם אברהם צוגעזיכערטע גנאַדע,
אונז האַלטען, וויא דוא זיא אונזערן פאָרעלטערן אין דען טאַגען דער פאָרצייט צוגעשוואָ-

רען

יי כל משאלותיך: עתה ידעתי כי הושיע יי משיחו
יענהו משמי קדשו בגבורות ישע ימינו: אלה ברכב
ואלה בסוסים ואנחנו בשם יי אלהינו נזכיר: המה
כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד: יי הושיעה
המלך יעננו ביום קראנו:

ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם יי:
ואני זאת בריתי אותם אמר יי רוחי אשר
עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך ומפי
זרעך ומפי זרע זרעך אמר יי מעתה ועד עולם: ואתה
קדוש יושב תהלות ישראל: וקרא זה אל זה ואמר
קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו:
ומקבלין דין מן דין ואמרין קדיש בשמי מרומא עלאה
בית שכינתה קדיש על ארעא עובד גבורתה
קדיש לעלם ולעלמי

עוויגע זיינעם געזאלבטען הילפט, אונד איהן ערהערט, אויז זיינעם הייליגען וואָהנזיץ; איך ווערד'ס איננע, פֿאָן דער גראָססען מאכט דיזעז וואונדערבאַרען זיגעז: יענע קאַמ־מען מיט שטרייטוואגען אונד ראָססען; וויר ריפֿען נור דען נאמע דעז עוויגען, אונזרעז גאָטטעז. יענע שטירצטען אונד פֿילען, וויר שטעהען אויפגעריכטעט אונד בלייבען. —
עוויגער! הילף אונז! קעניג! ערהערע אונז! ווען וויר דיר פֿלעהען.

ובא לציון נאך ציון, אונד דענען אין יעקב, דיא פֿאָן איבערטרעטטען זיך בעקעהרען, וירד איין ערלעזער קאָממען, שפריכט גאָטט. אונד איך אכטע דיזען בונד מיט איהנען, שפראך דער עוויגע, איין גייסט דער אויף דיר רוהט, אונד מיינע וואָרטע דיא איך אין דיינען מונד געלעגט האבע, זאָללען פֿאָן דיינעם מונדע ניכט וויכען; אויך ניכט פֿאָן דעם מונדע דיינער קינדער אונד קינדעז קינדער, שפריכט גאָטט, פֿאָן נון אן ביז אין עוויגקייט. — דאָך דו הייליגער! טהראָנסט מיטטען לאָבגעזאַנגען ישראל'ס. — דיא ענגעל ריפֿען איינער דעם אנדערן צו: הייליג, הייליג, הייליג, איזט דער גאָטט דער העערשארען, דער גאנצע ערדקרייז איזט פֿאָלל פֿאָן זיינער מאַיעזטעט. (אנדער נאך דער קאלדעאישען דאָלמעטשונג) זיא (דיא ענגעל) עמפּפֿאַנגען איינער פֿאָן דעם אנדערן (דיא הייליגונג) אונד ריפֿען: הייליג, אין יענער היממלישען העהע, אין דעם ערהאבענען טעמפעל דער געטטליכען פֿערגעגענוואַרט; הייליג,

אויף

ישברו · ואתה נותן להם את אכלם בעתו : פותח את ידך · ומשביע לכל חי רצון : צדיק יי בכל דרכיו · וחסיד בכל מעשיו : קרוב יי לכל קראיו · לכל אשר יקראהו באמת : רצון יראיו יעשה · ואת שועתם ישמע ויושיעם : שומר יי את כל אהביו · ואת כל הרשעים ישמיד : תהלת יי ידבר פי · ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד : ואנחנו נברך יה · מעתה ועד עולם הללויה :

(פאלגענדער מזמור ווירד ניכט געזאגט : אן ראש חדש, חנוכה, פורים, ערב יום טוב, חול המועד, אסרו חג, אונד תשעה באב) .

למנצח מזמור לדוד : יענך יי ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב : ישלח עזרך מקדש · ומציון יסעדך : יזכר כל מנחתיך ועולתך ידשנה סלה : יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא : נרננה בישועתך ובשם אלהינו נדגל · ימלא יי

נען שפייזע צו דער צייט · אללגיטיגער עפפנעסט דוא דיא האנד, אונד זעטטיגעסט, וואס דא לעבט, מיט וואהלטהון · אויף אללען זיינען וועגען איזט דער הערר גערעכט · אין אללען זיינען טהאטען גיטיג · דער הערר איזט נאהע, אללען דיא איהן אנרופען, אלל־ נען, דיא אויפריכטיג איהן אנרופען · ער טהוט, וואס גאטטעספירכטיגען געלוסט ; ערהערט איהר שרייען, הילפט איהנען אויז — ער שיצט אללע, דיא איהן ליבען, אונד רעטטעט אללע פרעפלער אויז · מיין מונד זאלל לאב דעס עוויגען זינגען ; אללעס פלייש לאבזינגע זיינער היילגקייט, עוויגליך אונד אימאער ! ווער פרייזען איהן, דען עווי־ גען, פאן נון אן אונד אין עוויגקייט · הללויה !

למנצח דעם זיגגעזאנגמייסטער, איין פזאלם דוד'ס · גאטט ערהערט דיך נור צייט דער נאטה ; דער נאמע דעס גאטטעס יעקב'ס שיצט דיך · ער זענדעט דיר הילפע אויז דעם היילגטהום, אונטערשטיצט דיך פאן ציון אויז · ער דענקט דיר אללע דיינע אפפער, ניממט דיא פעטטע דיינער גאנצען אפפער גנעדיג אן · גיבט דיר וואס דיין הערץ בעגעהרט, אונד לעסט אללע דיינע אנשלעגע געלינגען · דען פראהלאקקען ווער איבער דיינען זיג, אונד לאססען דאס זיגעספאניר וועהען, אים נאמען אונזרעס גאט־ טעס : דען גאטט ערפיללט אללע דיינע ווינשע · נון ווייס' איך עס געוויססהייט, דאס דער

אֱלֹהָיו: תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ · וַאֲבָרְכָה
שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ · וַאֲהַלְלָה
שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד · וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין
חֵקֶר · דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ · וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר
כְּבוֹד הוֹדֶךָ · וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז
נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ · וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב
טוּבְךָ יַבִּיעוּ · וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ · אֶרֶךְ
אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְיָ לַכֹּל · וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו:
יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ · וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד
מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ · וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי
הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו: וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ
מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים · וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: סוֹמֵךְ
יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים · וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים: עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ

ישברו

אשרי הייל דען בעוואָהנערן דיינעס טעמפעלס זיא פרייזען דיך נאָך' אונטערלאָס.
הייל דעם פאָלקע, דעם דיס צוטהייל ווירד! הייל דעם פאָלקע, דעס
זען גאָטט דער עוויגע איזט! לאָבליד דוד'ס. איך וויל דיך ערהעבען, מיין גאָטט!
אָ קעניג! דיינען נאַמען עוויג בענעדייען. טעגליך בענעדייא איך דיך; לאָבע דיי־
נען נאַמען עוויג. גראָס איזט דער עוויגע אונד אַללגעלאָבט; זיינע גרעססע איזט אונ־
ערפאָרשליך. איין געשלעכט ריהמעט דעם אַנדערן דיינע ווערקע, אונד מאַכען דיינע
מאַכט קונד. פראַכט אונד גלאַנץ דיינער מאַיעסטעט, אונד דיינע וואונדערטהאַ־
טען וויל איך זינגען. אַללעס שפריכט פאָן עהרפורכט דיינער מאַכט, אויך איך
וויל דיינע הערליכקייט פערקינדען. אַללעס זינגעט איין דענקמאַהל דיינער גראָססען
גיטע, אונד ריהמעט דיינע אַללגערעכטיגקייט. אַללגנעדיג, אַללבאַרמהערציג, איזט
דער עוויגע! לאַנגמיטהיג אונד פאָן גראָססער גיטע. אַללען איזט דער עוויגע וואָהל־
טהעטיג, ערבאַרמט זיך זיינער ווערקע אַללער. גאָטט! דיר דאַנקען דיינע ווערקע
אַללע; דיך בענעדייען דיינע היילינגען. בעזינגען דיינעס רייכס מאַיעסטעט, אונטער־
האַלטען זיך פאָן דיינער אַללמאַכט: דען מענשען דיינע אַללמאַכט צו פערקינדען, דיא
הערליכקייט אונד שעהנהייט דיינעס רייכס. דיין רייך איזט אַללער עוויגקייטען רייך.
דיינע הערשאַפט וועהרט פיר אונד פיר. אַללע פאַללענדע ערהעלט דער הערר;
ריכטעט דיא געבייגטען אויף. אַללער אויגען שויען נאָך דיר הין, אונד דו גיבסט איה־

נען

וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשׁוֹ וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה
וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים
רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז
וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ
הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

ווען דיא געזעצראָללע אין דיא הייליגע לאַדע געשטעללט ווירד זאַגט דיא געמיינדע ·

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְיָ רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ
אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ:
בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי
לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ
מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ
וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי
הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ· אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ
אלהיו

ווער זיינע הייליגע שטעטטע בעטרעטען? ווער ריינער הענדע, אונד לויטערעס הער·
צענס איזט; אין דעססען זעעלע קיין מיינאייד קעמט; ווער נון טרוג ניא געשוואָהרען
דער עמפפֿענגט זעגען פֿאָם עוויגען, גערעכטע לאָהן פֿאָם גאָטטע זיינעס הייל· דאָ
איזט דאָס געשלעכט דאָס גאָטט פֿערעהרט; דאָ איזט יעקב'ס געשלעכט, דאָס זיך זעהנט,
דיין אַנטליץ צו שויען· ערהעבט איהר טהאָרע דאָס הויפט! ערווייטערט דיא עוויגען
פּפֿאָרטען! דאַס ער איינציהע, דער קעניג דעס רוהמס! ווער איזט דער קעניג דעס
רוהמס? דער עוויגע איזט אַכטיג אונד זיגרייך; דער עוויגע איזט זיגרייך אים שטרייט!
ערהעבט איהר טהאָרע דאָס הויפט! ערווייטערט דיא עוויגע פּפֿאָרטען! לאַסט איהן
איינציהען, דען קעניג דעס רוהמס! ווער איזט דער קעניג דעס רוהמס? דער גאָטט דער
הערשאַרען, דער איזט דער קעניג דעס רוהמס, סלה !

ובנחה יאמר ווען זיא נידערגעזעצט וואַרד, (דיא בונדעסלאַדע) שפּראַך ער
(משה): רוהע נונמעהר, אָ עוויגער! אונטער דער מענגע
דער טויזענדע ישראל'ס· ציהע איין אין דיינען רוהעזיץ, עוויגער! דוא אונד דיא לאַדע
דיינער העררליכקייט. לאַס דיינע פּריעסטער זיך מיט טוגענד קליידען, לאַס דיינע הייליגען
פֿראָהלאָקקען, אום דיינעס קנעכטעס דוד'ס ווילען! פֿערוויגערע ניכט, וואָס דיין געזאַלב·
טער פֿלעהטע! איך האַבע אייך מיינע גוטע לעהרע געגעבען: פֿערלאַסט איהן געוויסליך
ניכט· איין בוים דעס לעבענס איזט ער, דיא עס ערגרייפען; זעעליגקייט אַללען דיא איהן
אונטערשטיטצען; ליבליך זינד זיינע וועגע, אייטעל פֿריעדען זיינע באַהנען· ברינג אונס,
עוויגער! צו דיר, זאָ קעהרען וויר ווידער; ערנייע אונזרע טאַגע, גלייך יענען גליקלי·
כען טאַגען דער פֿאָרצייט·

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם · לְקַיֵּם בָּנוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל · הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְתַלְמִידֵיהֶם וְתַלְמִידֵי תַלְמִידֵיהֶם · בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם · שֶׁנִּשְׁמַע וְנִתְבַּשֵּׂר בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת · וִיקַבֵּץ נִדָּחֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְנֹאמַר אָמֵן:

אַחֵינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה הָעוֹמְדִים בֵּין בַּיָּם וּבֵין בַּיַּבָּשָׁה · הַמָּקוֹם יְרַחֵם עֲלֵיהֶם וְיוֹצִיאֵם מִצָּרָה לִרְוָחָה · וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה · וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה · הַשְׁתָּא בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְנֹאמַר אָמֵן ·

(דער פֿאָרזענגער נימםט דיא געזעצראָללע אין דיא האַנד, אונד זאָגט!)

יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ:

(דיא געמיינדע אַנטוואָרטעט:)

הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

לְדָוִד מִזְמוֹר לַייָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי יַעֲלֶה בְהַר יְיָ וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם

וּבַר

שילער, אונד איהרער שילער, אין יעדעם אָרט איהרעס אויפענט-האלטס, אונד לאסט אונס דאריף זאגען: אמן·

יהי רצון עס זייא אונזערם פאטער אים הימעל וואָהלגעפעלליג, אונס גליקליכע באָטשאפטען דעס הייליס אונד דעס טראָסטעס הערען צו לאססען, דאס אונזערע פערשטאָסענע פאָן דען פיער זייטען דער וועלט פערזאממעלט ווערדען, אונד לאסט אונס דאריף זאגען: אמן·

אחינו דער אָללגעגענוועַרטיגע! ערבאַרמע זיך אָללער אונזערער מיטברידער דעס גאַנצען הויזעס ישראל'ז, דיא אין עלענד אונד געפאַנגענשאַפט שמאַכטען, אויף דעם מעער אונד אויף פעסטעם לאַנדע, אונד ערלעזע זיא, דאס זיא אויס דער בע-דריקקונג אינס פרייע, אויס דער פינסטערניס אינס ליכט, אויס דער געפאַנגענשאַפט אין פרייהייט געזעצט ווערדען, נאָך באַלד אונד אין קירצער צייט, אונד לאַסט אונס דאריף זאַגען: אמן·

יהללו אַללעס לאָבע דעס עוויגען נאַמען! דען ער אַללײן איזט האָך ערהאַבען!

הודו זיין רוהם געהעט איבער ערד' אונד הימעל · ער ערהעבט זיינעס פאָלקעס האָרן, איין לאָבגעזאַנג פיר זיינע פראָממען, פיר ישראל, דאס איהם פערוואַנד-טע פאָלק, הללויה!

לדוד מזמור פאָן דוד'ן: דיא ערדע אונד וואס זיא פיללעט, איזט דעם עוויגען; וועלט אונד בעוואָהנער זינד זיין · ער האט אַן אופערן איהרען גרונד געלעגט, אַן שטרעהמען זיא ערבויעט · ווער דאַרף דעס עוויגען בערג בעשטייגען?

ווער

נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת · וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרָע מִן הַנְּשׂוּאִים · וְיָחֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּמִדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים :

ווען דער פֿארזענגער לכל החוסים בו זאגט, זאגט דיא געמיינדע פֿאלגענדע:

וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיְיָ אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם :

(ווען דיא געזעצראללע נאך דעם לעזען אויפגעהאבען, אונד דעם פֿאלקע געציינט ווירד, זאגט דיא גאנצע געמיינדע :)

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה : עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר : דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם : אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד : יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר :

(דער פֿארזענגער בעטעט הערנאך :)

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם · לְכוֹנֵן אֶת בֵּית חַיֵּינוּ וּלְהָשִׁיב אֶת שְׁכִינָתוֹ בְּתוֹכֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְנֹאמַר אָמֵן :

יְהִי רָצוֹן מִלִּפְנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם · לְרַחֵם עָלֵינוּ וְעַל פְּלֵיטָתֵנוּ וְלִמְנֹעַ מַשְׁחִית וּמַגֵּפָה מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר אָמֵן : יהי

וזאת התורה דיזעז איזט דאז געזעצבוך, וועלכעז משה דען קינדערן ישראל'ז פֿארגעלעגט האט, דורך דען אונד גאטטעז געשפראכען, אונד דורך דיא האנד משה'ז איבערליפֿערט. איין בוים דעז לעבענז, אללען דיא עז ערגרייפֿען; זעעליגקייט אללען, דיא עז אונטערשטיצען. ליבליך זינד זיינע וועגע, איינטראכטז־פֿאלל אללע זיינע פֿפֿאדע; לאנגעז לעבען אין זיינער רעכטען, רייכטהום אונד עהרע אין זיינער לינקען. דער עוויגע פֿאנד וואהלגעפֿאללען אן ישראל, וועגען זיינער גע־רעכטיגקייט, דארום מאכטע ער זיין געזעץ גראָס אונד הערליך ·

יהי רצון עז זייא אונזערם פֿאטער אים היממעל וואהלגעפֿעלליג, דאז היי׳ דעז לעבענז (דען טעמפעל) ווידער הער צו שטעללען, אונד אונז דען אבגלאנץ זיינער הערליכקייט גענגענווערטיג זיין צו לאססען, באלד אונד אין אונזערן טאגען, אונד לאססט אונז דארויף זאגען: אמן·

יהי רצון עז זייא אונזערם פֿאטער אים היממעל וואהלגעפֿעלליג, זיך אונזערער אונד אונזערעז איבעררעזטעז צו ערבארמען; אונד יעדעם פֿערדערבען, יעדע פלאגע, פֿאן אונז, אונד פֿאן דעם גאנצען פֿאלק ישראל אב צו ווענדען, אונד לאססט אונז דארויף זאגען: אמן·

יהי רצון עז זייא אונזערם פֿאטער אים היממעל וואהלגעפֿעלליג, דיא ווייזען ישראל'ז אונטער אונז צו ערהאלטען׳ זיא, איהרע ווייבער, זעהנע, טעכטער, שילר

די לי ודי לעמך ישראל · אנת הוא זן לכלא ומפרנס לכלא · אנת הוא שליט על כלא
אנת הוא דשליט על מלכיא ומלכותא דילך היא · אנא עבדא דקודשא בריך הוא
דסגידנא קמה ומקמה דיקר אוריתה בכל עדן ועדן · לא על אנש רחיצנא · ולא
על מלאכיא סמיכנא · אלא באלהא דשמיא דהוא אלהא קשוט · ואוריתה קשוט
ונביאוהי קשוט · ומסגא למעבד טבון וקשוט · בה אנא רחיץ · ולשמה קדישא
יקירא אנא אמר תשבחן · יהא רעוא קדמך דתפתח לבאי באוריתא · ותשלים
משאלין דלבאי · ולבא דכל עמך ישראל לטב ולחיין ולשלם : אמן

(דער פאָרזענגער נימט דיא געזעצראָללע אין דיא האַנד אונד זאַגט ·)

גדלו ליי אתי ונרוממה שמו יחדיו :

לך יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד · כי כל בשמים
ובארץ לך יי הממלכה והמתנשא לכל לראש :
רוממו יי אלהינו והשתחוו להדם רגליו קדוש הוא : רוממו
יי אלהינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש יי אלהינו :
אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים ויזכור ברית איתנים ויציל
נפשותינו

נעם פאָלקע ישראל אַנגעהערט, בעשיצעזט· דאַ ביזט עז, דער אַללעז ערנעהרט, אונד אַללעז שפייזט; דאַ ביזט עז, דער איבער אַללעז הערשט; דאַ ביזט עז, דער דיא קעניגע רעגירט, אונד דאַז רייך געהערט דיר· איך, דער קנעכט דעז אַללערהייליגסטען, האָכגעלאָבט איזט ער! בייגע איך פאָר דיר, אונטערווערפע איך דיינעם פייערליכען געזעצבוכע· איך ווערדע צו קיינער צייט אויף מענשען פערטרויען, אויך מעכטיגע איך פערלאַססען, נור אויף דיך, גאָטט דעז הימעלז! דער דאַ, איין גאָטט דער וואַהרהייט ביזט, אונד אונז איינע לעהרע דער וואַהרהייט, דורך וואַהרהאַפטע פראָפעטען געגע· בען האַזט, פערטרויא איך ; נור צו דיר, דער דאַ איר אונענדליכע גיטע אונד טרייע ערצייגזט, אונד צו דיינעם הייליגען אונד ווירדיגען נאַמען, וויל איך לאָבלידער אַנשטימען עז זייא דיר וואָהלגעפעלליג, אין הערצען דיינעם געזעצע צו עפפנען· ערפיללע אויך דיא ווינשע איינעז הערצענז, אונד דער הערצען דיינעז פאָלקעז ישראל, צום גוטען, צום לעבען אונד צור גליקזעליגקייט ·

פרייזעט מיט מיר דען עוויגען גרעססע! לאַזזט אונז זיינען נאַמען ערהעבען !
(דיא געמיינדע אַנטוואָרטעט) דיין עוויגער! איזט דיא גרעססע, דיא אַללגעוואַלט, דיא הערליכקייט, דער זיג, אונד דיא מאַיעזטעט

דיין, אַללעז איזט אים הימעל, אונד אויף ערדען ; דיין, עוויגער! איזט דאַז רייך ; דיין דאַז ערהעבען איבער אַללע, צום אָבערהויפט· ערהעבעט דען עוויגען אונזערן גאָטט! בעטעט אַן, פאָר דעם שעמעל זיינער פיזע, היילג איזט ער! ערהעבעט דען עוויגען, אונזערן גאָטט! פאַללט הין צו זיינעם הייליגען בערגע, דען דער עוויגע אונזער גאָטט איזט היילג!

עַמֶּךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִכָּל רָע חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן: סְלַח נָא כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ אֵל:

מנהג פולין

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ חוּסָה יְיָ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְהַצִּילֵנוּ מִכָּל רָע חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן: סְלַח נָא כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ אֵל:

(ווען דיא געזעצראללע אויז דער הייליגען לאדע הערויז געהאבען ווירד, בעטעט מאן פאלגענדעז:)

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְיָ וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָיִם:

בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

אמר ר״ש כד מפקין ספר תורה בצבורא מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואיבעי לבר נש למימר הכי

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ: יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם • וּפוּרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ וּלְאַמְטוּיֵי לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִיבוּתָא וְלֶהֱוֵא אֲנָא פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא • לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיַת כָּל

די

קעז, אונד ערעטטע אונז פאן יעדעם איבעל. ווער האבען דיר געזינדיגט, הערר, פערגיב דאך, נאך דיינער אונענדליכען בארמהערציגקייט, אללמעכטיגער!

אל ארך אפים אללמעכטיגער! דוא ביזט לאנגמיטהיג, פאללער הולד אונד טרייע. פערבירג דיין אנטליץ ניכט פאן אונז. שאנע, עוויגער! דיינעז פאלקעז ישראל, אונד בעהיטע אונז פאר יעדעם איבעל. ווער האבען דיר געזינדיגט, הערר! פערגיב דאך, נאך דיינער אונענדליכען בארמהערציגקייט, אללמעכטיגער!

ויהי בנסוע ווען דיא לאדע צאג, שפראך משה: אויף, עוויגער! לאס דיינע פיינדע צערשטרייעט, אונד דיא דיך האססען פליכטיג ווערדען. פאן ציון געהט אויז דאז געזעץ, פאן ירושלים דאז ווארט גאטטעז. בענעדייעט זייעזט דוא, דער דוא דאז געזעץ אין זיינער הייליגקייט דיינעם פאלקע ישראל געגעבען האסט.

בריך שמיה בענעדייעט זייא דיין נאמען, הערר דער וועלט! בענעדייעט דיין טהראן, דער דוא אללגעגענווערטיג ביזט. דיין וואהלגעפאללען אן ישראל דיין פאלק דויערע עוויג; צייגע דיינעם פאלקע, דיא מאכט דיינער רעכטען, אין דעם הייליגען טעמפעל; לאס אונז אונז קאממען דיא וואהלטהאט דיינעז ליכטעז, אונד נימם אונזער פלעהען מיט ערבארמען אן. עז זייא דיר וואהלגעפעלליג, אונזער לעבען מיט גיטיגקייט צו פערלענגערן. לאס איך געצעהלט ווערדען, אונטער דען גערעכטען; דאס דוא איין דיך ערבארמזט, אונד מיך אונד דאז אייניגע, וויא אויך אללעז וואז דייא

נעם

מתרצה ברחמים ומתפיס בתחנונים התרצה
והתפיס לדור עני כי אין עוזר:

אבינו מלכנו חננו ועננו כי אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה
וחסד והושיענו:

ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו:
זכור רחמיך יי וחסדיך כי מעולם
המה: יהי חסדך יי עלינו כאשר יחלנו לך: אל תזכר
לנו עונות ראשנים מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו
מאד: חננו יי חננו כי רב שבענו בוז: ברגז רחם
תזכור: כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו: עזרנו
אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על
חטאתינו למען שמך: חצי קדיש

כמנהג אשכנז

אל ארך אפים ורב חסד ואמת אל באפך תוכיחני חוסה יי על
עמך

קע, דאס ניכט אונטערגעהע דאז היילגע פאלק: ועלכעז דאז דרייאמאהל הייליג,
דיר אל ערהייליגעטן! אנשטיאמט.
דער דוא דעם ביטטענדען אונד פלעהענדען, אויז בארמהערציגקייט געניגט ביזט!
זייא בארמהערציג אונד געניגט אייגעם געבייגטען פאלקע, דאז מאהנע הילפע אויזט
פאטער אונד העררר! ב.. גינזטיגע אונז, אונד ערהערע אונז. ויר האבען קיין פער-
דיהנזט, דאך ערלייג' אונז אילדע אונד גנאדע, אונד שטעהע אונז בייא.

ואנחנו לא נדע ויר וויזען ניכט, וואז ויר טהון זאללען; אונזרע אויגען זינד אויף
דיך געריכטעט. געדענקע אן דיינע הולד, עוויגער! אן דיי-
נע גיטע, דיא פאן עוויגקייט זינד. לאס דיינע גנאדע איבער אונז וואלטען, עוויגער!
ויא ויר אויף דיך האררען. געדענק' אונז ניכט פערגאנגענע זינדען, קאמאע אונז מיט
ערבארמען באלד נאהער, דען ויר זינד זעהר עלענד ווארדען. זייא אונז גנעדיג, עוויגער!
זייא אונז גנעדיג, ויר זינד דעז שמאכז זעהר זאטט. וען טריבזאל דא איזט, דענקעזט
דוא דער בארמהערציגקייט; דען דוא קעננזט אונזרע בילדונג, ביזט איינגעדענק, דאס
איר נור שטויב זינד. הילף אונז, גאטט אונזרעז הייל! אום דער העררליכקייט דיינעז נא-
מענז ווילען! ערדעטטע אונז, אונד פערגיב אונזרע זינדען, אום דיינעז נאמענז ווילען.

אל ארך אפים גאטט, עכטיגער! דוא ביזט לאנגמיטהיג, פאלער הולד אונד טרייע.
שטראפ' אונז ניכט אין דיינעם צארן: שאנע, עוויגער! דיינעז פאלק-
קעז

קולנו תשמע ותחון ואל תטשנו ביד אויבינו למחות את שמנו
זכור אשר נשבעת לאבותינו ככוכבי השמים ארבה את
זרעכם ועתה נשארנו מעט מהרבה :
ובכל זאת שמך לא שכחנו נא אל תשכחנו : יי
עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך :
והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך : יי אלהי

שומר ישראל. שמור שארית ישראל. ואל יאבד ישראל. האומרים שמע ישראל :

שומר גוי אחד. שמור שארית עם אחד. ואל יאבד גוי אחד. המיחדים שמך יי אלהינו יי אחד :

שומר גוי קדוש. שמור שארית עם קדוש ואל יאבד גוי קדוש המשלשים בשלוש קדשות לקדוש :

מתרצה

(געמיינדע) ערהערע אונזרע שטימע, אונד זייא אונז גנעדיג. איבערלאס אונז ניכט אין פיינדעס האנד, דאס אונזער נאמע ניכט פערטילגעט ווערדע, זייא איינגעדענק, וואס דוא אונזרען פֿאָרעלטערן צוגעשוואָהרען: וויא שטערנע אים הימ־מעל זאָלל איהרע נאכקאָממענשאפט זיין: אך! נון זינד אונזער נור וועניג פאָן פילע איבערגעבליבען.

(פֿאָרזינגער) אונד דעננאך האבען וויר דיינען נאמען ניכט פערגעססען: אך! פער־געססע אויך אונזערער ניכט. עוויגער! גאָטט ישראל'ס!) () () (

(געמיינדע) הילף אונז, גאָטט אונזרעס הייל! אום דער הערליכקייט דיינעס נאמענס ווילען. עררעטטע אונז, אונד פערגיב אונזרע זינדען, אום דיינעס נא־מענס ווילען.

(פֿאָרזינגער) עוויגער! גאָטט ישראל'ס, לאס פאָן דיינעם ענטבראננטען צאָרן אב, אונד ענדערע דען ראטהשלוס, וועגען דעס איבעלס, דאס דיינעם פאָלקע דראָהעט.

(אַז איינעם אַללגעמיינען פֿאַסטטאַגע אונד אין דען צעהען טאַגען דער בוסע.)

שומר ישראל היטער ישראל'ס! וואכע איבער דיא איבריגגעבליבנע ישראל'ס, דאס ניכט אונטערגעהע ישראל, דיא דא בעטען: הערע ישראל.

היטער דעס איינציגען פאָלקעס! וואכע איבער דאס איבריגגעבליבנע דעס איינציגען פאָלקעס, דאס ניכט אונטערגעהע דאס איינציגע פאָלק, דאס דיא איינהייט דיי־נעס נאמענס אנערקעננט: דער עוויגע, אונזער גאָטט, איזט איין איינציגעס וועזען.

היטער דעס הייליגען פאָלקעס! וואכע איבער דאס איבריגגעבליבנע דעס הייליגען פאָל־

יי אלהי ישראל שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך:

הבט משמים וראה כי היינו לעג וקלס בגוים נחשבנו כצאן לטבח יובל להרוג ולאבד ולמכה ולחרפה:

ובכל זאת שמך לא שכחנו· נא אל תשכחנו: יי

זרים אומרים אין תוחלת ותקוה· חון אום לשמך מקוה: טהור ישועתנו קרבה· יגענו ולא הונח לנו רחמיך יכבשו את כעסך מעלינו:

אנא שוב מחרונך ורחם סגלה אשר בחרת: יי

חוסה יי עלינו ברחמיך ואל תתננו בידי אכזרים למה יאמרו העמים איה נא אלהיהם למענך עשה עמנו חסד ואל תאחר:

אנא שוב מחרונך ורחם סגלה אשר בחרת: יי

קולנו

דער פֿאָרזענגער יי עוויגער! גאָטט ישראל'ז! לאַס אַב פֿאָן דיינעם ענטבראַנטען צאָרן אַב, אונד ענדרע דען ראַטהשלוס וועגען דעס איבעלס, דאַס דיינעם פֿאָלקע דראָהעט·

(די געמיינדע) שוי פֿאָם הימעל אונד זיהע, ווי זיר צו שפּאָטט אונד האָהן אונטער דען פֿעלקערן, גלייך דעם שאַפֿע דאַס זור שלאַכטבאַנק געפֿיהרט ווירד, בעשטימט צום טאָדע, צום פֿערדערבען, צו שמערצען אונד שאַנדע·

(פֿאָרזענגער) אונד דעננאָך האַבען ווער דיינען נאַמען ניכט פֿערגעססען· אַך, פֿערגעס אויך אונזער ניכט! עוויגער! גאָטט ישראל'ז!)()(וויא אָבען·

(געמיינדע) פֿיינדע זאַגען: איהר האָבט ווערדער טראָסט נאָך האָפֿנונג מעהר· אַך זייא גנעדיג איינעם פֿאָלקע דאַס צו דיינעם נאַמען האָפֿפֿט· אַללערריינסטער! נעהרע דיא צייט אונזרער הייל'ז· ווער זינד זעהר געדעמיטהיגט, אונד האָבען נאָך קיינע רוהע· לאַססע דיין ערבאַרמען דיינען צאָרן איבערווינדען!

(פֿאָרזענגער) אַך! לאַס אַב פֿאָן דיינעם צאָרן, אונד ערבאַרמע דיך דעס אייגענטהומס, דאַס דוא ערוועהלט· עוויגער! גאָטט ישראל'ז!)()()(

(געמיינדע) זייא אונזער שאָן עוויגער! דורך דיין ערבאַרמען· איבערגיב אונז ניכט גרויזאַמע ידען· וואַרום זאָללען דיא הייידען העהנען: וואָ איזט נון איהר גאָטט! אום דיינעטוויללען ערצייגע אונז גנאַדע, פֿערציה ניכט!

(פֿאָרזענגער) אַך! לאַס אַב פֿאָן דיינעם צאָרן, אונד ערבאַרמע דיך דעס אייגענטהומס, דאַס דוא ערוועהלט עוויגער! גאָטט ישראל'ז!)()()(

געמיינדע

ויאמר דוד אל גד צר לי מאד נפלה נא ביד יי כי רבים רחמיו
וביד אדם אל אפלה :

רחום וחנון חטאתי לפניך יי מלא רחמים
רחם עלי וקבל תחנוני : יי אל באפך
תוכיחני ואל בחמתך תיסרני : חנני יי כי אמלל אני
רפאני יי כי נבהלו עצמי : ונפשי נבהלה מאד · ואתה
יי עד מתי : שובה יי חלצה נפשי · הושיעני למען
חסדך : כי אין במות זכרך · בשאול מי יודה לך :
יגעתי באנחתי אשחה בכל לילה מטתי בדמעתי
ערשי אמסה : עששה מכעס עיני · עתקה בכל
צוררי : סורו ממני כל פעלי און · כי שמע יי קול
בכיי : שמע יי תחנתי · יי תפלתי יקח : יבשו ויבהלו
מאד כל איבי · ישבו יבשו רגע :

יי

ויאמר דוד דוד שפראך צו גד ! איר איזט זעהר אנגסט ; דאך לאסט אונז אין דיא האנד גאטטעס פאללען , זיין ערבארמען איזט זעהר גראס , נור ניכט אין מענשענהאנד .

רחום וחנון אללגנעדיגער אונד אללבארמהערציגער ! איך האבע פאר דיר געזינ-דיגט , עוויגער ! ערבארמונגספאללער ! ערבארמע דיך איינער , אונד נים מיין פלעהען גנעדיג אן . עוויגער ! שטראפע מיך ניכט אין דיינעם צארן ! ציכטיגע מיך אין דיינעם גרימע ניכט ! זייא מיר גנעדיג , גאטט ! איך וועלקע דאהין ; היילע מיך עוויגער ! דען מיין געביין איזט ערשיטטערט ; אונד אויך מיינע זעעלע איזט זעהר ערשיטטערט ; אונד נון , עוויגער ! — אך ! וויא לאנגע נאך ! וועדע דיך גאטט ! אונד רעטטע מיינע זעעלע ; הילף מיר , אום דיינער גיטע וויללען . דען אים טאדע דענקט מאן דיינער ניכט ; ווער זאלל אין דער גרופט דיר דאנקען ? איך בין ערמידעט פאם זייפצען ; יעדע נאכט שוועמט איין בעטטע ; מיינע לאגערשטאטט מיט בענעצט פאן טהרענען . איין אויגע איזט אויסגעבעזט פאן גראם , פאלטערט פאר פיעלעם דראנגזאל . ווייכעט פאן מיר , אלל איהר איבעלטהעטער ! ווייכעט ! גאטט גע-הערט מיין ווינען ; דער עוויגע ערהערט מיין פלעהען ; דער עוויגע נימט מיין גע-בעט . אין שפאטט אונד ערשרעקקען ווייכען אללע מיינע פיינדע ; זיא שטירצען צו-ריק אין איינעם אויגענבליק .

דער

תשכחנו נצח קומה והושיענו כי חסינו בך: אבינו
מלכנו אם אין בנו צדקה ומעשים טובים זכר לנו את
ברית אבותינו ועדותינו בכל יום יי אחד הביטה בענינו
כי רבו מכאובינו וצרות לבבינו חוסה יי עלינו בארץ
שבינו ואל תשפוך חרונך עלינו כי אנחנו עמך בני
בריתך אל הביטה דל כבודנו בגוים ושקצונו כטמאת
הנדה: עד מתי עזך בשבי ותפארתך ביד צר עוררה
גבורתך וקנאתך על אויביך הם יבושו ויחתו
מגבורתם ואל ימעטו לפניך תלאותינו מהר יקדמונו
רחמיך ביום צרתנו ואם לא למעננו למענך פעל ואל
תשחית זכר שאריתנו וחון אום המיחדים שמך
פעמים בכל יום תמיד באהבה ואומרים שמע ישראל
יי אלהינו יי אחד:

ויאמר

פֿע אונז , דען וויר פֿערטרויען אויף דיך . פֿאטער אונד הערר ! ווען וויר אהנע טוגענד אונד אהנע גוטע האנדלונגען זינד , זא דענקע אונז דען בונד מיט אונזערן פֿארעלטערן ; אונד דאס וויר טעגליך עהרפֿורכטסוואל אנערקעננען : דאס דוא איין איינציגעז עוויגעז וועזען ביזט . זיעה אונזער עלענד , דען אונזערער שמערצען אונד דער קוואלען אונזרעז הערצענז איזט פֿיעל . זייא דוא , עוויגער , אונזער שוץ אין דיעזעם לאנדע וואהין וויר פֿערטריבען זינד , אונד גיסע דיינען צארן ניכט איבער אונז אויז . מיר זינד יא דיין פֿאלק , קינדער דיינעז בונדעז , אללמעכטיגער ! זיעה אויף אונזרע פֿעררינגערטע עהרע אונטער דען פֿעלקערן , וואס מאן אונז מיט אבשייא פֿאן זיך ענטפֿערנט ; ענטפֿערנט , וויא פֿאן איינער אבגעזאנדערטען (פֿרויא) . וויא לאנגע , הערר ! זאלל דיינע מאכט געפֿאנגען , דיינע הערליכקייט אין פֿיינדעז האנד זיין ? לאס דיינע שטארקע אונד דיינען אייפֿער ערוואכען , איבער דיזע פֿיינדע , דאס זיא איהרער שוואנדענדען מאכט זיך שעמען ; דען מאך! אונזערע אונפֿעללע זינד ניכט וועניגער . לאס דיין ערבארמען אונז צופֿארקאממען אין דען טאגען דער נאטה , וואן אויך ניכט אום אונזרעז פֿערדינסטעז ווילען , זא טהוע עז אום דיינעטווילען . ראטטע ניכט אויז דאז לעצטע אנדענקען פֿאן אונז ; זאנדערן זייא גנעדיג איינעם פֿאלקע , דאז דיא איינהייט דיינעז נאמענז מיט ליבע טעגליך צווייאמאל אנערקעננט , אונד אויזרופֿט :

הערע ישראל ! דער עוויגע אונזער גאטט , איזט איין איינציגעז עוויגעז וועזען .

ויאמר

והסר ממנו מכת המות כי רחום אתה: כי כן דרכך
עשה חסד חנם בכל דור ודור: חוסה יי על עמך
והצילנו מזעמך והסר ממנו מכת המגפה וגזרה
קשה כי אתה שומר ישראל: לך יי הצדקה. ולנו
בשת הפנים: מה נתאונן מה נאמר ומה נדבר ומה
נצטדק: נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה אליך. כי
ימינך פשוטה לקבל שבים: אנא יי הושיעה נא.
אנא יי הצליחה נא: אנא יי עננו ביום קראנו: לך יי
חכינו. לך יי קוינו לך יי ניחל: אל תחשה ותעננו כי
נאמו גוים אבדה תקותם כל ברך וכל קומה לך לבד
תשתחוה:

הפותח יד בתשובה לקבל פושעים וחטאים
נבהלה נפשנו מרוב עצבוננו אל
תשכחנו.

אונז אב, אללערבארמער! דען דיאס איזט דיינע אללגעטטליכע אייגענשאפט: אונזער-
דיזע גנאדע יעדעם לייטענדער צו ערצייגען. עוויגער! זייא דיינעם פאלקע שון,
ערעטטע אונז פאן דיינעם גרימע; ענטפערנע פאן אונז דיא פלאגע דער זייכע אונד
יעדעס אנדערע הארטע איבעל, דוא היטער ישראל'ס! עוויגער! דיין איזט דיא גע-
רעכטיגקייט, אונד אונזער אנטליץ בעדעקקט דיא שאאם. וואס זאללען ויר יאמערן,
וואס זאגען, וואס פארשטעללען, וואמיט זאללען ויר אונז רעכטפערטיגען? לאסט אונז
לנער דען רעכטען וועג אויפזוכען, איהן ערפארשען אונד נון עוויגען צוריקקעהרען.
יא דיינע רעכטע איזט בערייט, ווידערקעהרענדע זינדער אויפצונעהמען. אך עוויגער!
וויר פלעהען דיר, שטעהע אונז בייא! אך עוויגער! לאס אונז אונזער פארהאבען גע-
לינגען, אך עוויגער! ערהערע אונז אן דעם טאגע, דא וויר דיך אנרופען. אויף דיך
האפען וויר, עוויגער! צו דיר, עוויגער! האפפען וויר, אויף דיך פערטרויען וויר,
עוויגער! שווייגע ניכט! לאס אונז צו ניכטיגען: זיהע, היידען שפרעכען: עס איזט
אויס מיט איהרער האפנונג. לאס יעדעס קניא אונד יעדע הופטע זיך צו דיר אלליין
אנבעטענד בייגען.

הפותח דו דא! דער ביזענדע פערגעבער, אונד רייענדע זינדער מיט פאטער-
הערצען אויפנימסט; זיהע, אונזער הערץ איזט געבייגט פאן אונזערן טרויר-
ערן. אך! פערגעססע אונזערער ניכט אויף עוויג. אך דיך אונזער הערר! אונד הערצ-

אבינו מלכנו צורנו וגואלנו אל חי וקים החסן בכח
חסיד וטוב על כל מעשיך: כי אתה הוא יי אלהינו א
ארך אפים ומלא רחמים עשה עמנו כרוב רחמיך
והושיענו למען שמך שמע מלכנו תפלתנו ומיד
אויבינו הצילנו שמע מלכנו תפלתנו ומכל צרה ויגון
הצילנו: אבינו מלכנו אתה. ושמך עלינו נקרא אל
תניחנו אל תעזבנו אבינו ואל תטשנו בוראנו ואל
תשכחנו יוצרנו כי אל מלך חנון ורחום אתה:

אין כמוך חנון ורחום יי אלהינו אין כמוך א ארך
אפים ורב חסד ואמת הושיענו ברחמיך
הרבים מרעש ומרגז הצילנו: זכר לעבדיך לאברהם
ליצחק וליעקב. אל תפן אל קשינו ואל רשענו ואל
חטאתנו: שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך:

והסר

ביזט אַללגעוואַלטיג, אַלז אַללגנעדיג אונד אַללגיטיג דיינען געשעפפען. יאַ, עוויגער! אונזער גאָטט! דוא ביזט, אַללמעכטיגער! לאַנגמיטהיג אונד ערבאַרמונגספאָלל, פער-פאַהרע מיט אונז נאָך דיינער איבערשוועגליכען באַרמהערציגקייט, אונד זייא אונז גנעדיג אום דיינעז נאַמענז וויללען. ערהערע, קעניג! אונזער געבעט, אונד רעט-טע אונז פאָן פיינדעז געוואַלט. פערנים, הערר! אונזער פלעהען, אונד בעשיצע אונז פאָר נאָטה אונד טריבזאַל. דוא ביזט יאַ אונזער פאַטער, אונזער הערר, אונד דיין נאַמען איזט איבער אונז גענענעט: זאָ זייא אונז גנעדיג, אום דיינעז נאַמענז וויללען. פאַ-טער! פערלאַס אונז ניכט; שעפפער! פערווירף אונז ניכט; פערגיס אונז ניכט, דער דוא אונז געבילדעט! דוא ביזט דאָך איין אַללמעכטיגער אונד ערבאַרמונגספאָללער קעניג.

אין כמוך עוויגער אונזער גאָטט! קיינער איזט ווי דוא, אַללגנעדיג אונד אַלל-בארמהערציג. אַללמעכטיגער! קיינער איזט ווי דוא, לאַנגמיטהיג, פאָללער הולד אונד טרייע. הילף אונז דורך דיינע גראָססע ערבאַרמונג, בעוואַהר' אונז פאָר שטירמע אונד ערד-ערשיטטערן. דענקע אַן דיינע קנעכטע אברהם, יצחק, אונד יעקב: זיהע ניכט אויף אונזער האַרטנעקקיגקייט, רוכלאָזיגקייט, אונד אונזרע פערגעהונגען. לאַס אַב פאָן דיינעם ענטברענטען צאָרן, אונד ענדרע דען ראַטה-שלוס וועגען דעז איבעלז דאַז דיינעם פאָלקע דראָהעט. ווענדע טאָדטעזפּלאַגען פאָן

אונז

נקרא עלינו עשה נפלאות בכל עת עשה עמנו
כחסדך חנון ורחום הביטה ועננו בעת צרה כי לך יי
הישועה: אבינו מלכנו מחסנו אל תעש עמנו כרע
מעללינו זכור רחמיך יי וחסדיך וכרוב טובך הושיענו
וחמל נא עלינו כי אין לנו אלוה אחר מבלעדיך: צורנו
אל תעזבנו יי אלהינו ואל תרחק ממנו כי נפשנו
קצרה מחרב ומשבי ומדבר וממגפה ומכל צרה
ויגון הצילנו: כי לך קוינו ואל תכלימנו יי אלהינו
והאר פניך בנו: וזכר לנו את ברית אבתינו והושיענו
למען שמך ראה בצרותינו ושמע קול תפלתנו כי
אתה שומע תפלת כל פה:

אל רחום וחנון רחם עלינו ועל כל מעשיך כי
אין כמוך יי אלהינו אנא שא נא פשעינו

אבינו

נער גנאדע · גנעדיגער אונד ערבארמונגספאללער! בליק׳ אויף אונס, אונד ערהערע
אונס אין לייט דער נאהט · דען דיין, עוויגער! איזט דיא הילפע · פאטער אונד הערר!
אונזער טון! פערגעלטע אונס ניכט נאך אונזערן בעזען האנדלונגען · זייא איינגעדענק,
עוויגער! דיינער בארמהערציגקייט אונד גנאדע; ערעטטע אונס נאך דיינער גראססען
גיטע, אונד שאנע אונזערער, דען וויר ערקעננען קיין אנדערעס געטטליכעס וועזען,
אויסער דיר · שעפפער אללער וועזען! פערלאסס אונס ניכט · עוויגער! אונזער גאטט!
ענטפערנע דיך ניכט פאן אונס: דען אונזער געמיטה איזט זעהר בעדריקקט · בעשיצע
אונס, פאר קריג, געפאנגענשאפט, פעסט אונד זייכען, פאר יעדער נאהט אונד יע-
דעם טריבזאל: דען וויר האפפען צו דיר, עוויגער, אונזער גאטט! לאס אונס ניכט
בעשטעהמט צוריק וייכען, אונד לאס דיין אנטליץ אונס לייכטען · דענקע אונס דען בונד מיט
אונזערן פאטערן; אונד זייא אונס גנעדיג אום דיינעס נאמענס ווילען · זיה אויף אונ-
זער עלענד, פערנים דיא שטימע אונזערעס געבעטס; דער דוא יעדע שטימע דעס
געבעטס ערהערסט !

אל רחום לאנגמיטיגער אונד ערבארמונגספאללער גאטט! ערבארמע דיך אונזער
אונד אללער דיינער געשעפפע · דען קיינער, איזט דיר גלייך, עוויגער,
אונזער גאטט! וויר פלעהען דיר: אך! פערגיב אונס יעדע מיסעטהאט, פאטער אונד
הערר! שעפפער אונד ערהאלטער! לעבענדיגעס אונד זעלבסטשטענדיגעס וועזען! דאס
ביזט

כֵּן תְּרַחֵם יְיָ עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: חֲמוֹל עַל
עַמֶּךָ רַחֵם עַל נַחֲלָתֶךָ חוּסָה נָּא כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ חָנֵּנוּ
וַעֲנֵנוּ כִּי לְךָ יְיָ הַצְּדָקָה עֹשֶׂה נִפְלָאוֹת בְּכָל עֵת:

הַבֶּט נָא רַחֶם נָא עַל עַמְּךָ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ
בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים יְיָ אֱלֹהֵינוּ חוּס וְרַחֵם
וְהוֹשִׁיעָה צֹאן מַרְעִיתֶךָ וְאַל יִמְשָׁל בָּנוּ קֶצֶף כִּי לְךָ
עֵינֵינוּ תְלוּיוֹת הוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ: רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַן
בְּרִיתֶךָ הַבִּיטָה וַעֲנֵנוּ בְּעֵת צָרָה כִּי לְךָ יְיָ הַיְשׁוּעָה בְּךָ
תוֹחַלְתֵּנוּ אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת אָנָּא סְלַח נָא אֵל טוֹב וְסַלָּח
כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אָנָּא מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם זְכוֹר וְהַבֵּט לִבְרִית בֵּין
הַבְּתָרִים וְתֵרָאֶה לְפָנֶיךָ עֲקֵדַת יָחִיד
לְמַעַן יִשְׂרָאֵל · אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי שִׁמְךָ הַגָּדוֹל
נִקְרָא

דיינעס נאמענס ווילען · שאָנע דיינעס פֿאָלקעס, ערבאַרמע דיך דיינעס ערבטהיילס, שאָנע
אונז נאך דער גרעסע דיינער ערבאַרמונג, זייא אונז גנעדיג, אונד ערהערע אונז, דען
דיין, עוויגער! איזט דיא גנאָדע, דער דוא שטעטס וואונדער טהוסט!

הבט נא בליקע, אָ עוויגער! באַלד ערבאַרמונגספֿאָלל אויף דיין פֿאָלק, אום דיינעס
נאמענס ווילען. שאָנע, ערועטטע, אונד ערבאַרמע דיך, עוויגער!
אונזער גאָטט! מיט דיינער איבערשוועַנגליכען בּאַרמהערציגקייט, דער שאַפֿע דיינער
ווייַדע, דאַס דער צאָרן אונז ניכט פֿערטילגע · אויף דיך זינד אונזרע אויגען געריכטעט,
אונז גנעדיג אום דיינעס נאמענס ווילען · ערבאַרם דיך אונזער, אום דיינעס בונדעס
ווילען; שויא הערניעדער אונד ערהערע אונז אין צייט דער נאָהט · דען דיין, עוויגער!
איזט דיא הילפֿע · גאָטט דער פֿערגעבונג! אויף דיך איזט אונזער פֿערטרויען · פֿער
צייהע דאָך, אללגיטיגער! דאַס פֿערגייהעזט יס גיגרנע, דען, אללמעכטיגער! דוא
ביזט איין גנעדיגער אונד ערבאַרמונגספֿאָללער קעניג ·

אנא ווירד פֿלעהען דיר, גנעדיגער אונד ערבאַרמונגספֿאָללער קעניג! זייא איינגע-
דענק דעס בונדעס צווישען דען צערשניטטענען אָפּפֿערשטיקקען; לאַס דיר גע-
גענווערטיג זיין, דער געבונדענע איינציגע (זאָהן (יצחק) אונד הייל) אום ישראל ווילל-
ען · פֿאַטער אונד הערר! זייא אונז גנעדיג אונד ערהערע אונז, דען דיין ערהאַבענער
נאַמען איזט איבער אונז גענענט · וואָהרטהעטער! פֿערפֿאַהרע מיט אונז נאַך דיי-
נער

עָלֶיהָ׃ כִּי לֹא עַל צִדְקֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ
לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים׃ אֲדֹנָי שְׁמָעָה
אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר׃
לְמַעַנְךָ אֱהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ׃ אָבִינוּ
הָאָב הָרַחֲמָן הַרְאֵנוּ אוֹת לְטוֹבָה וְקַבֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ
מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל הַגּוֹיִם כִּי אַתָּה
יְיָ אֱלֹהֵינוּ׃ וְעַתָּה יְיָ אָבִינוּ אָתָּה אֲנַחְנוּ הַחֹמֶר וְאַתָּה
יֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּנוּ׃ הוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ צוּרֵנוּ
מַלְכֵּנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ׃ חוּסָה יְיָ עַל עַמֶּךָ וְאַל תִּתֵּן נַחֲלָתְךָ
לְחֶרְפָּה לִמְשָׁל בָּם גּוֹיִם. לָמָּה יֹאמְרוּ בָעַמִּים אַיֵּה
אֱלֹהֵיהֶם׃ יָדַעְנוּ כִּי חָטָאנוּ וְאֵין מִי יַעֲמוֹד בַּעֲדֵנוּ שִׁמְךָ
הַגָּדוֹל יַעֲמָד לָנוּ בְּעֵת צָרָה׃ יָדַעְנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים
צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים

כן

זיהע! ווי איזט זיא פערהעערט, דיא שטאדט אויף וועלכער דיין נאמע גענענט
איזט. ניכט אים פערטרויען אויף אונזרע טוגענד, פלעהען ווירהינגעווארפען פאר
דיר; זאנדערן אים פערטרויען אויף דיא גראססע בארמהערציגקייט. עוויגער! ער-
הערע אונז. אך הערר! פערגיב. אך הערר! אערק' אויף אונז, באלד, פערציך
ניכט! אום דיין זעלבזט ווילען, איין גאטט! דען דיין נאמען איזט איבער דיינע שטאדט
אונד דיין פאלק גענענט. היממלישער פאטער! פאטער דעז ערבארמענז! צייגע אונ
גנעדיגע צייכען, ווא אונזרע צערשטרייטען פאן דען פיער זייטען דער וועלט זיך ווי-
דער פערזאמלען ווערדען: דאס אויך אנדרע פעלקער איינזעהען אונד ערקעננען, דאס דו
עוויגער! אונזער גאטט ביזט. עוויגער! דוא ביזט אונזער פאטער. ויר דער ליימ,
דוא האזט אונז געבילדעט; ווירזינד דיינער העכדע ווערק. הילף אונז, אום דיינעז
נאמענז ווילען. טעפפער! הערר! אונד ערלעזער! שאנע, עוויגער! דיינעז פאל-
קעז; גיב דיין ערבטהייל ניכט דער שאנדע פרייז, דאס היידען איבער זיא הערשען
ווארום זאללען דיא פעלקער העהנען; וואו איזט נון איהר גאטט! ויר ערקעננען, דאס
ויר געזינדיגט האבען, ניעמאנד קאן אונז ביישטעהן: אלזא לאס דיין ערהאבנער נאמען
אונז ביישטאנד זיין, אין צייט דער נאהט. ויר ערקעננען, דאס ויר קיינע פערדיענסט
זינד. ערצייגע אונז גנאדע אום דיינעז נאמענז ווילען. ווי איין פאטער זיך זיינער קינדער
ערבארמט, זא ערבארמע דיך אונזער, עוויגער! דיך אונזער, אונד זייא אונזער טון אונז

יוד דיינעז

וחסדיך · כי מעולם המה : יעננו יי ביום צרה · ישגבנו
שם אלהי יעקב : יי הושיעה · המלך יעננו ביום
קראנו : אבינו מלכנו חננו ועננו כי אין בנו מעשים
צדקה עשה עמנו למען שמך : אדונינו אלהינו שמע
קול תחנונינו וזכר לנו את ברית אבותינו והושיענו
למען שמך : ועתה אדני אלהינו אשר הוצאת את
עמך מארץ מצרים ביד חזקה ותעש לך שם כיום
הזה חטאנו רשענו : אדני ככל צדקותיך ישב נא אפך
וחמתך מעירך ירושלים הר קדשך · כי בחטאינו
ובעונות אבתינו ירושלים ועמך לחרפה לכל
סביבתינו : ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל
תחנוניו והאר פניך על מקדשך השמם למען אדני :

הטה אלהי אזנך ושמע פקח עיניך וראה
שממתינו והעיר אשר נקרא שמך

עליה

ווילען · געדענק' אן דיינע הולד , עוויגער ! אן דיינע גיטע , דיא פֿאן עוויגקייט זינד ·
גאָטט ערהערט אונז אין נייט דער נאָהט , דער נאמע דעז גאָטטעז יעקב'ז שיצט אונז .
עוויגער ! עררעטט' אונז , העררר ! ערהער' אונז , ווען וויר פֿלעהען : פֿאטער אונד העררר !
זייא אונז גינזטיג , אונד ערהערע אונז · וויר האבען קיין פֿערדיענזט , ערצייג' אונז גנאדע
אום דיינעז נאמענז ווילען · עוויגער , אונזער גאָטט ! פֿערנים דיא שטימע אונזערעז פֿלע־
הענז ; זייא איינגעדענק דעז בונדעז מיט אונזערן פֿאָרעלטערן ; אונד הילף אונז אום
דיינעז נאמענז ווילען · עוויגער , אונזער גאָטט ! דער דוא דיין פֿאָלק אויז דעם לאנדע
מצרים מיט שטארקער האנד געפֿיהרט , אונד דיר גראָסען רוהם ערוואָרבען האזט , אך !
וויר האבען געזינדיגט , אך ! וויר האבען אונרעכט בעגאנגען · אבער עוויגער ! אום
אללער דיינער גערעכטיגקייט ווילען , ווענדע דיינען צאָרן אב אונד דיינען גרים , פֿאן
ירושלים דיינער שטאדט , אונד דיינעם הייליגען בערגע · דען , אום אונזרער אונד
אונזרער פֿאָרפֿאהרען פֿערגעהונגען ווילען , איזט ירושלים אונד דיין פֿאָלק נור שמאך ,
אללען דיא אום אונז זינד · ערהערע נון אבער , דאז געבעט דיינעז קנעכטעז אונד זיין
פֿלעהען ; לאס דיין אנטליץ ווידער לייכטען דעם פֿערוויסטעטען הייליגטהומע , דיינעט־
ווילען , העררר !

הטה איין גאָטט ! נייגע דיין אהר אונד פֿערנים ! לאס דיין אויגע הינבליקקען אונד
זיהע

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים · עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ :

דיזעז ווירד אַן מאָנטאַג אונד דאָננערזטאַג געבעטעט

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ · וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ : אַתָּה יְיָ לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ · חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנוּ : הוֹשִׁיעֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ · לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ · אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד : כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה · לְמַעַן תִּוָּרֵא לֹא כַחֲטָאֵינוּ תַּעֲשֶׂה לָנוּ וְלֹא כַעֲוֹנֹתֵינוּ תִּגְמוֹל עָלֵינוּ · אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ יְיָ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ : זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ

פאַטער אונד הערר! זייא אונז גנעדיג, אום דיינער גראָסען בארמהערציגקייט ווילען·
פאַטער אונד הערר! אום דיינעטווילען, זייא אונז גנעדיג, דען ניכט אום אונזערטווילען·
פאַטער אונד הערר! זייא אונז גנעדיג, אום דיינעז גראָסען, מעכטיגען אונד פורכט־ בארען נאמענז ווילען, דער איבער אונז גענענט ווירד·
פאַטער אונד הערר! זייא אונז גינעדיג, אונד ערהערע אונז· וויר האבען קיין פער־ דיענסט; ערצייגע אונז מילדע אונד גנאדע, אונד שטעהע אונז ביי·

והוא רחום אללבארמהערציגער! דו פערגיבסט דיא מיססעטהאט, פערטילגעסט ניכט, ניממסט אפט דען צאָרן צוריק, אונד לעססט דיינען גרים ניכט ערוואכען· אך עוויגער! ענטציהע אונז דיין ערבארמען ניכט, לאס דיינע ליבע אונד וואהרהייט אונז שטעטס בעוואהרען· העלף אונז, עוויגער! אונזער גאָטט! פערזאממלע אונז אויז דען פעלקערן: זאָ דאנקען וויר דיינעם הייליגען נאמען, ריהמען דיינעס לאבעס אונז· וואללטעסט דו אונז זינדען נאכרעכנען, אך הערר! ווער קעננטע בעשטעהען? אלליין פערגעבונג איזט ביים דיר, אויף דאס מאן דיך עהרפירכטע· דו האנדעלסט ניכט מיט אונז נאך אונזערן זינדען, דו פערגילטעסט אונז ניכט נאך אונזערער מיססעטהאט ווען אונזרע פערגעהונגען אונז אנקלאגען, עוויגער! זאָ היללף אונז אום דיינעס נאמענס ווילען

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נָא אַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ׃

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים עַל שֵׁם קָדְשֶׁךָ

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן טְבוּחִים עַל יִחוּדֶךָ

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן בָּאֵי בָאֵשׁ וּבַמַּיִם עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נְקוֹם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ

אבינו

פאטער אונד הערר! פערלייכנע אונז אין דאז בוך דער ערלעזונג אונד דעז הייל.

פאטער אונד הערר! לאס אונזער הייל באלד ווידער בליהען.

פאטער אונד הערר! ערהעבע דאז הארן דיינעז פאלקעז ישראל.

פאטער אונד הערר! ערהעבע דאז הארן, דיינעז געזאלבטען.

פאטער אונד הערר! ערהערע אונזרע שטיממע, שאנע אונד ערבארמע דיך אונזער.

פאטער אונד הערר! נים מיט בארמהערציגקייט אונד וואהלגעפאללן אונזרע געבעטע אן.

פאטער אונד הערר! אך! לאס אונז ניכט אונערהערט פאן דיר געהען.

פאטער אונד הערר! זייא אונז גנעדיג, אום דעריעניגען ווילען, דיא איבער דיינען הייליגען נאמען ערשלאגען ווארדען.

פאטער אונד הערר! זייא אונז גנעדיג, אום דעריעניגען ווילען, דיא איבער דאז בעקעננטניס דיינער איינהייט געשלאכטעט ווארדען.

פאטער אונד הערר! זייא אונז גנעדיג אום דעריעניגען ווילען, דיא וועגען פערהעררליכונג דיינעז נאמענז אין פייער אונד וואססער אומקאמען.

פאטער אונד הערר! לאס ניכט אונגערעכען, דאז פערגאססנע בלוט דיינער קנעכטע.

פאטער אונד הערר! אום דיינעטווילען, זייא אונז גנעדיג אונד ערעטטע אונז.

פאטער

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ סְלַח וּמְחַל לְכָל עֲוֹנוֹתֵינוּ :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רוֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכוֹר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זְכֻיּוֹת :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר פַּרְנָסָה וְכַלְכָּלָה :

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר מְחִילָה וּסְלִיחָה :

אבינו

פֿאטער אונד הערר! ענטפֿערנע טעדטליכע זייכע פֿאן דיינעם ערבטהיילע ·

פֿאטער אונד הערר! לאס אונז מיט פֿאלקאממענער רייע, צו דיר צוריק קעהרען ·

פֿאטער אונד הערר! פֿערצייה אונד פֿערגיב אללע אונזרע זינדען ·

פֿאטער אונד הערר! לאס יעדע שפור אונזרער פֿערגעהונגען פֿערלעשען ·

פֿאטער אונד הערר! פֿערטילגע דורך דיינע גראססע בארמהערציגקייט אללע אונזרע שולד ·

פֿאטער אונד הערר! צערייס דאס איבער אונז פֿערהענגטע זינדענאורטהייל ·

פֿאטער אונד הערר! זענדע גענעזונג דען קראנקען דיינעס פֿאלקעס ·

פֿאטער אונד הערר! זייא איינגעדענק, דאס וויר נור ערדענשטויב זינד ·

פֿאטער אונד הערר! דענקע אונזער צום גוטען ·

פֿאטער אונד הערר! פֿערצייכנע אונז אין דאס בוך דעס גליקליכען לעבענס ·

פֿאטער אונד הערר! פֿערצייכנע אונז אין דאס בוך דער גליקזעליגקייט ·

פֿאטער אונד הערר! פֿערצייכנע אונז אין דאס בוך דער נאהרונג אונד דער ערהאלטונג ·

פֿאטער אונד הערר! פֿערצייכנע אונז אין דאס בוך דער פֿערצייהונג אונד פֿערגעבונג ·

פֿאטער

עתירתי · ותרפאני ברחמיך הרבים · כי אתה שומע תפלת כל פה :

(אין תפלת מנחה נאך דעם פאזטעז ווירד פאלגענדעז געבעטעט ·) יהיו לרצון

רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך בזמן שבית המקדש קים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מביאין ממנו אלא חלבו ודמו ואתה ברחמיך הרבים מכפר · ועתה בעונותינו חרב בית המקדש ואין לנו מקדש ולא כהן שיכפר בעדנו · לכן יהי רצון מלפניך שיהא מעט חלבי ודמי הנמעט היום כחלב מונח על גב המזבח לפניך ותרצני · יהיו לרצון וכו׳

(אבינו מלכנו כמנהג ק״ק פיורדא יע״א ·)

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל צַר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ :
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּמַשְׁחִית וּמַגֵּפָה מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ :

אבינו פאטער אונד הערר! וויר האבען פאר דיר געזינדיגעט ·
פאטער אונד הערר! וויר האבען קיינען קעניג · אויזער דיר ·
פאטער אונד הערר! זייא אונז גנעדיג אום דיינעז נאמענז ווילן ·
פאטער אונד הערר! פערלייהע אונז איין גליקזעליגעז יאהר ·
פאטער אונד הערר! בעפרייע אונז פאן אללען הארטען אויזשפריכען ·
פאטער אונד הערר! צערשטערע דיא אנשלעגע אונזרער האססער ·
פאטער אונד הערר! פערניכטע דיא ראטהשלעגע אונזרער ווידערזאכער ·
פאטער אונד הערר! פערניכטע יעדען בעלייטיגער אונד פיינד, דער אונז דריקקט ·
פאטער אונד הערר! וועגדע אב, פעסטילענץ, קריג, הונגערזנאטה, געפאנגענשאפט, אונד פערדערבען, פאן דען קינדערן דיינעז בונדעז ·

לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך:

בספר ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום:

אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה. פתח לבי בתורתך ובמצותיך תרדוף נפשי וכל החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך · יי צורי וגואלי: עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך: ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות: וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות:

ווען יעמאנד איינען פרייוויליגען פאסטטאג איבערנימט זא בעטעט ער נאך דעם פאהרהערגעהענדען תפלת מנחה פאלגענדעס ·

רבון כל העולמים הרי אני לפניך בתענית נדבה למחר בלי נדר ובלי שבועה: יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתקבלני באהבה וברצון · ותבא לפניך תפלתי ותענית עתירתי

שלום רב לאססע דיינעם פאלקע ישראל גראססע גליקזעליגקייט געדייהען · דען דואביזט, קעניג! הערר דעז פרידענז · א לאסס עז דיר וואהלגעפאלליג זיין, דיין פאלק ישראל צו אללען צייטען אונד שטונדען, מיט גליקזעליגקייט צו זעגנען · געלאבט זייעזט דוא עוויגער! דוא זעגנעזט דיין פאלק ישראל מיט פרידען ·

אלהי, נצור מיין גאטט! היטע מיינע צונגע פאר בעזעם, מיינע ליפפען פאר בעטריגליכען רעדען · לאס מיינע זעעלע איך בערוהיגען, ווען מאן מיך פלוכעט, אונד געגען יעדעם געבייגט זיין אים שטויבע · עפפנע אבער מיין הערץ דיינעם געזעטצע, לאס מיינע זעעלע דיינען געבאטהען גערנע פאלגען · צערשטערע באלד אללע אנשלעגע דערער, דיא בעזעס װידער מיך ערדענקען, אונד פערווירע איהרע געדאנקען · אום דיינעז נאמענז ווילען! אום דיינער רעכטען ווילען! אום דיינער היילגקייט ווילען! אום דיינער היילגען טריעבע ווילען! אום דאס דיינע געליבטען מוגז איהרעם דראנגזאל ערלעטעט ווערדען, העלפע אונז דיינע רעכטע, אונד ערהערע דוא אונז! אעגען דיא ווארטע מיינעז מונדעז אונד דיא געדאנקען מיינעז הערצענז דיר וואהלגעפעלליג זיין, עוויגער! מיין טעלזען אונד ערלעזער! ער, דער מיינטראכט אין יענען הוהען ערוועהלט, בעגנעדיגע מיך אונז אונד גאנץ ישראל מיט פרידען אונד לאססט אונז דראיף זאגען: אמן ·

יהי רצון עז זייא דיר וואהלגעפעלליג, עוויגער! אונזער אונד אונזרער פאהרעלטערן גאטט! דען היילגען טעמפעל וידער צו ערבויען, באלד אונד אין אונזערן טאגען, אונד לאס אונזער אנטהייל אן דיינעם געזעטצע זיין ·

כהנים עם קדושך כאמור: יברכך יי וישמרך: יאר יי פניו אליך ויחנך: ישא יי פניו אליך וישם לך שלום:

שים שלום טובה וברכה חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך ברכנו אבינו כלנו כאחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו יי אלהינו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום וטוב בעיניך לברך את עמך ישראל בכל עת ובכל שעה בשלומך: בעשרת ימי תשובה בספר

בספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום. ברוך אתה יי עשה השלום:

ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום:

שלום רב על ישראל עמך תשים לעולם כי אתה הוא מלך אדון לכל השלום וטוב בעיניך לברך

נידערגעשריבען, אונד דורך דען אונד אהרן; אונד זיינער קינדער, דיא פריסטער, איבער דיין הייליגעז פאלק איז געשפראכען װארדע: דער עוויגע זעגנע דיך, אונד בעהיטע דיך. דער עוויגע לאססע זיין אנטליץ דיר לייכטען, אונד זייא דיר גנעדיג. דער עוויגע װענדע זיין אנטליץ דיר צו, אונד געבע דיר גליקזעליגקייט.

שים שלום שענקע אונז אונד דיינעם גאנצען פאלקע ישראל, פרידען, גליקזעליגקייט אונד זעגען; געװאגענהייט, גנאדע, אונד ערבארמונג. זעגנע אונז, פאטר! אללעזאמט, מיט דעם ליכטע דיינעז אנטליצעז; דען מיט דעם ליכטע דיינעז אנטליצעז האזט דוא אונז לוגעטהייט, עוויגער, אונזער גאטט! געזעצע דעז לעבענז, הולדרייכע ליבע, טוגענד, זעגען, ערבארמען, וואהלזיין, אונד גליקזעליגקייט, פאללעז עז דיר וואהלגעפעלליג זיין, דיין פאלק ישראל צו אללען צייטען אונד שטונדען, מיט גליקזעליגקייט צו זעגנען.

(אין דען צעהען טאגען דער בוסע:)

בספר אים בוכע דעז לעבענז, דעז זעגענז, דער גליקזעליגקייט, אונד דער רעדליכען נאהרונג מעגען װיר אונד דיין פאלק ישראל געדאכט אונד פערצייכנעט שטעהען, צו גליקליכעם לעבען אונד פרידען. געלאבט זייזט דוא עוויגער! שעפפער דעז פרידענז.

געלאבט זייזט דוא עוויגער! דוא זעגנעזט דיין פאלק ישראל מיט פרידען.

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

(בעשרת ימי תשובה) וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

בשחרית וגם במנחה בתענית צבור אומר החזן אלהינו · אבל בתשעה באב אין אומרים בשחרית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים

ווייל אין דיינעם גאֿרייכען טעמפעל איין ; רייאטען וועג דיא אויסגעשטעללטען גע־ גענבילדער , אונד רייניגטען דאס היילגטהום · צינדעטען דאן ליכטער אין דען פֿארהעֿ־ פֿען דיינעס פאלאסטעס אן , אונד זעלטען דיזע אכט טאגע דער ערנייאטען איינוויהונג איין , דיינעם גראסען נאמען צו פייערן , אונד לאב צו זינגען ·

(אן פורים ווירד הינצוגעזעצט :)

בימי מרדכי אין דען צייטען מרדכי אונד אסתר , שטאנד דער רוכלאזע המן אין דער הויפטשטאדט שושן אויף , אונד וואללטע אין איינעם טאג , נעהמליך דען דרייצעהנטען טאג דעס צוועלפטען מאנאטס אדר , דיא גאנצע נאציאן , יונג אונד אלט , קינדער אונד וייבער , אויסראטטען , טעדטען , פֿערניכטען , אונד איהרע פֿעראיגענס בערויבען לאססען · אבער דוא ! דורך דיינע גראסע בארמהער־ ציגקייט צערשטעהרטעסט זיינע אנשלעגע , פֿערוואררטעסט זיינע געדאנקען , דאס ער זיינען פֿערדיהנטען לאהן איט דעם קאפפע בעצאהלטע · ער אונד זיינע זעהנע וואורדען אן דען בוים געקנופפט ·

ועל כלם פֿיר דיזעס אללעס , ווערדע דיין נאמען , הערר ! געבענעדייעט אונד האכגעפריזען , אימאערדאר אין אללע עוויגקייט ·

(אין דען צעהען טאגע דער בוסע ווירד הינצו געזעצט :)

וכתוב פֿערצייכנע צום גליקזעליגען לעבען , אללע קינדער דיינעס בונדעס !

וכל החיים אללע לעבענדיגע מיסען ווערדען דיר עוויג דאנקען , דיינען נאמען אין וואהרהייט פרייזען , אללמעכטיגער ! אונזער הייל אונד הילפֿע ! געלאבט זייעסט דוא עוויגער ! אללגיטיגער , איזט דיין נאמע ; דיר געביהרט לאב אונד פרייז :

אלהינו אונזער אונד אונזער פֿארפֿאהרען גאט ! זעגנע אונס מיט דעם דרייפֿא־ כען זעגען , דער אין דיינעם געזעצבוכע דורך משה דיינען קנעכט

נידער.

(אַן הנוכה אונד פורים ווירד היר איינגעשאַלטעט •)

עַל הַנִּסִּים וְעַל הַפֻּרְקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת • וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בִּזְמַן הַזֶּה :

לחנוכה

בִּימֵי מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל חַשְׁמוֹנָאִי וּבָנָיו כְּשֶׁעָמְדָה מַלְכוּת יָוָן הָרְשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתֶךָ וּלְהַעֲבִירָם מֵחֻקֵּי רְצוֹנֶךָ • וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים עָמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם רַבְתָּ אֶת רִיבָם דַּנְתָּ אֶת דִּינָם נָקַמְתָּ אֶת נִקְמָתָם מָסַרְתָּ גִבּוֹרִים בְּיַד חַלָּשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעַטִּים וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוֹרִים וּרְשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזֵדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תוֹרָתֶךָ וּלְךָ עָשִׂיתָ שֵׁם גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ בְּעוֹלָמֶךָ וּלְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עָשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה וּפֻרְקָן כְּהַיּוֹם הַזֶּה וְאַחַר כֵּן בָּאוּ בָנֶיךָ לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וּפִנּוּ אֶת הֵיכָלֶךָ וְטִהֲרוּ אֶת מִקְדָּשֶׁךָ וְהִדְלִיקוּ נֵרוֹת בְּחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל : ועל

לפורים

בִּימֵי מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע בִּקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז : וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הֵפַרְתָּ אֶת עֲצָתוֹ וְקִלְקַלְתָּ אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ וַהֲשֵׁבוֹתָ גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת בָּנָיו עַל הָעֵץ :

על הנסים ווירבעטען דיך אן , וועגען דער וואונדער , דער ערלעזונג , דער מאכט , דער היילף , אונד דער זיגע , דיא דוא אונזערן פֿארעלטערן סגנע דייגען לאזען , אין יענען טאגען דער פֿארצייט , אום דיזע צייט •

(אַן חנוכה ווירד הינצוגעזעצט •)

ימי מתתיהו אין דען צייטען מתתיהו זאהן יוחנן , דעם אָבערפריסטער אונד חשמונאי , אונד זיינען זעהנען , אלס זיך דיא טיראנישע רע[...]
[...]נג דער גריכען ווידער דיין פֿאלק ישראל אויף , אונד וואָלטע עס דיין געזעץ פֿערגעסען
[...] , אונד פֿאן דיינען וויללען אבוועגדיג מאכען . דא שטאנדעסט איהנען אבער ביי
[...] דיינע גראָססע בארמהערציגקייט , אין דיזער נויט איהרער נאָטה • פֿיהרטעסט
[...]רען קריג , שאפֿפֿטעסט איהנען רעכט , אונד האסט זיא גערעכט • דאס איבער
[...]בזט דוא , העלדען אין דער האנד דער שוואכען ; גראָסע מענגען , אין דיא האנד
[...]ניגער ; אונריינע , אין דיא האנד דער ריינען ; פֿרעפֿלער , אין דיא האנד דער
[...]ענדהאפֿטען ; גאָטטלאזע , אין דיא האנד דערער , דיא זיך מיט דיינעם געזעצע
[...]שעפֿטיגען • דיין נאמע ווארד גראָס אונד הייליג אין דיינער וועלט , אונד דיינעם
פֿאָלק ישראל ווארד גראָסע ערלעזונג פֿערליהען • דיינע קינדער גינגען
דרויף

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד צור חיינו מגן ישענו אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך ועל נסיך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהרים · הטוב כי לא כלו רחמיך · והמרחם כי לא תמו חסדיך מעולם קוינו לך:

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנו מודים לך · ברוך אל ההודאות:

על

מודים וויר בעטען דיך אן · דען דוא ביזט, עוויגער! אונזער אונד אונזערער פֿאָר־
פֿאַהרען גאָטט, פֿאָן נון אן אונד אין עוויגקייט · דוא ביזט פֿעלז אונזערעז
לעבענז! שילד אונזרעז הייליז! אין יעדעם צייטאַלטער · וויר דאַנקען דיר, פֿערקינ־
דען דיין לאָב, פֿיר אונזער לעבען, וועלכעז אין דיינער האַנד שטעהעט; פֿיר אונזע־
רע זעעלען, וועלכע דיר אַנפֿערטרויט זינד; פֿיר אַללע וואונדערטהאַטען אונד פֿאַטער־
ליכע פֿירזאָרגע דיא וויר אַללאַבענדליך, אַבענד אונד מאָרגען אונד מיטטאַג, איננע
ווערדען · אַללגיטיגער! דיין ערבאַרמען האַט קיין ענדע; אַללבאַרמהערציגער! דייני
גנאַדע קענט קיינע שראַנקען, וויר האָפֿפֿען עוויג אויף דיך ·

(וועהרענד דאַס דער פֿאָרזענגער, בייא דער ווידערהאָלונג דעז שמונה עשרה
געבעטז, אָבינגעז מודים לויט הערזאַגט, בעטעט דיא געמיינדע :)

מודים וויר בעטען דיך אן · דען דוא ביזט עוויגער, אונזער אונד אונזערער פֿאָרפֿאַה־
רען גאָטט! הערר אַללעז פֿלייזעז! אונזער אונד אַללער וועזען שעפֿפֿער
פֿאָם אַנבעגינן! לאָב אונד דאַנק דיינעם גראָססען אונד הייליגען נאַמען! דאַס דוא הונז
דאַז לעבען פֿערליעהען, אונד אונז ערהאַלטעז · אָ ערהאַלטע אונז אויך פֿערנער;
זאַמלע אונזרע נערשטרייטען נאָ דען פֿאָרהעפֿען דיינעז הייליגטהומעז, דאַס וויר דיינע
געזעצע בעאָבאַכטען, דיינען ווילען ערפֿיללען, אונד דיר מיט גאַנצעם הערצען דיה־
נען · וויר בעטען דיך אן: געלאָבט זייעזט דוא האָכגעפּריעזענער!

צלן

ותתקבל ברצון ותהי לרצון תמיד ותחזינה ...

ותתקבל תפלתם באהבה תקבל ברצון ותהי לרצון תמיד · עבודת ישראל עמך :

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום ביום ראש החדש הזה : (בפסח חג המצות הזה ·) (בסכות חג הסכות הזה ·) זכרנו יי אלהינו בו לטובה : ופקדנו בו לברכה : והושיענו בו לחיים : ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה :

ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים · ברוך אתה יי המחזיר שכינתו לציון :

מודים

פון דען ערשטען טאגען דער מאנאטהע, אונד פון דען וואכען דעס פעסטעס ווירד היר איינגעשאלטעט ·)

יעלה ויבא גאטט, אונד גאטט אונזערער פֿארפֿאהרען! לאס פֿאר דיינען אנגע־ זיכט אויפשטייגען, אונזער אנדענקען, דאס אנדענקען אונזערער פֿארעלטערן, דאס אנדענקען דעס געזאלבטען משיח דער פֿאן דיינעם קנעכט דוד אבשטאממעט, דאס אנדענקען פֿאן ירושלים דיינער הייליגען שטאדט, אונד דאס אנדענקען דיינעס גאנצען פֿאלקעס ישראל · עס קאממע, אונד געלאנגע פֿאר דיך, ווערדע ערבליקקעט, אונד וואהלגעפֿעלליג פֿאן דיר אנגענאממען · אונזער אנליגען ווערדע ערהערט, ערוואגען, אונד אין ערינערונג געבראכט צור בעפֿרייאונג אויז דעם עלענד, צום גוטען, צור גנאדע, צור גיטע, צור בארמהערציגקייט, צום לעבען אונד פֿרידען אן דיזעם פעסטע דעס נייאמאנדעס · (אן דען וואכען דער ביידען פעסטע ·) (אן דיזעם פעסטע דער אונגעזייערטען קוכען ·) (אן דיזעם פעסטע דער לויבהיטטען ·) געדענקע אונזער, גאטט! דענקע אונזערער צום גוטען; ערינערע דיך אונזערער צום זעגען; אונד הילף אונס צור גליקזעליגקייט! אים דער פערהייסונג דעס טראסטעס אונד דעס ערבארמענס ווילען, שאנע, בעגנאדיגע, ערבארמע דיך אונזער, אונד שטעהע אונס בייא · נור דיר זינד אונזערע בליקקע געריכטעט, אללמעכטיגער קעניג, דער דו ביזט איין גנעדיגער אונד ערבארמונגספֿאללער גאטט ·

ותחזינה לאס וויר עס מיט אונזערן אויגען זעהען, ווען דו נאך ציון מיט ערבארמען צוריק קעהרסט · געלאבט זייעסט דו עוויגער! דו ווענדעסט ווידער דיינען געטטליכען גלאנץ נאך ציון ·

מודים

טֶרֶם נִקְרָא אֵלֶיךָ עֲנֵנוּ · כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה · עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע : כִּי אַתָּה יְיָ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה · פּוֹדֶה וּמַצִּיל בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה · כי אתה שומע וכו׳

חזן מסיים בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה :

וידוי להתפלל קודם כי אתה שומע :

אנא יי חטאתי עויתי ופשעתי לפניך , מיום היותי על האדמה עד היום הזה · (ובפרט בחטא פלוני ופלוני) אנא יי עשה למען שמך הגדול ותכפר לי עוני וחטאי ופשעי · שחטאתי ושעויתי · ושפשעתי · לפניך מנעורי עד היום הזה ותמלא כל השמות שפגמתי בשמך הגדול · כי אתה שומע וכו׳ ·

תפלה להתפלל על הפרנסה קודם כי אתה שומע ·

אתה הוא יי האלהים , הזן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כנים , הטריפני לחם חקי , והמציא לי ולכל בני ביתי מזונותי קודם שאצטרך להם , בנחת ולא בצער , בהיתר ולא באיסור , לחיים ולשלום , משפע ברכה והצלחה , משפע ברכה עליונה , כדי שאוכל לעשות רצונך , ולעסוק בתורתך , ולקיים מצותיך ואל תצריכני לידי מתנת בשר ודם , ויקוים בי מקרא שכתוב , פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון · כי אתה שומע וכו׳ ·

רְצֵה יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל ותפלתם

נֿוריק קעהרען · דען דוא ערהערזט דאז געבעט דיינעז פֿאָלקעז ישראל מיט ערבארמען · געלָאָבט זייעזט דוא עוויגער , ערהערער דעז געבעהטז .

(אַן איינעם אַללגעמיינען פֿאַזטטאַגע ווירד היר איינגעשאַלטעט ·)

ענֿנו ערהערע אונז , עוויגער ! ערהערע אונז אַן טאַגע אונזרעז פֿאַזטענז · ווייל ווינד אין גראָסער נָאטה · זיה ניכט אויף אונזער פֿערגעהען ; ווענדע דיין אַנטליץ ניכט פֿאָן אונז ; זייא ניכט פֿערן פֿאָן אונזרעם פֿלעהען : זייא אונזרעם ביטטען נאַהע , אונד זייא זאָ גנעדיג אונז צו טרעזטען · עהע וויר דיך אַנרופֿען , ער-הערע אונז ; וויא דוא אונז צוגעזאַגט האַזט ; עהע זיא איך אַנרופֿען , ווערדע איך זיא ערהערען ; זיא ביטטען נאָך , אונד איך ערפֿילֿע זעָן · דאז , עוויגער ! דוא ער-אערזט אין צייט דעז טריבזאַלז · דוא בעפֿרייעזט אונד ערעטטעזט אין יעדער צייט דער נָאטה אונד בעדריקקונג · געלָאָבט זייעזט דוא עוויגער ! דוא ערהערעזט אין צייט דער נָאטה ·)

רצה עוויגער , אונזער גָאטט ! נימ דיין פֿאָלקיזראל , ווא איהר געבעהט וואָהל געפֿעלליג אויף · זענדע דען דיהנזט ווידער איין , אין דען פֿאַלאַזט דיינעז הייליגטהומעז · אונד נימ אויף , דיא אָפּפֿער ישראלז אונד איהר פֿלעהען , גנעדיג אָן · דאָס דיא אַנבעטונג דיינעז פֿאָלקעז ישראל דיר שטעטז אַנגענעהם זייא !

על חלליהם מעי מעי על חלליהם כי אתה באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה כאמור ואני אהיה לה נאם יי חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה ׃ ברוך אתה יי מנחם ציון ובונה ירושלים ׃

את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום ׃ ברוך אתה יי מצמיח קרן ישועה ׃

שמע קולנו יי אלהינו חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו כי אל שומע תפלות ותחנונים אתה ׃ ומלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו ׃ בתענית צבור אומרים כאן עננו כי אתה שומע תפלת עמך ישראל ברחמים ׃ ברוך אתה יי שומע תפלה ׃

אתה

עננו יי עננו ביום צום תעניתנו כי בצרה גדולה אנחנו ׃ אל תפן אל רשענו ׃ ואל תסתיר פניך ממנו ׃ ואל תתעלם מתחנתנו ׃ היה נא קרוב לשועתנו ׃ יהי נא חסדך לנחמנו

טרם

גאָטטעז ליגען ערשלאגען , דורך טירננען הענדע ׳ דאהער ווייגעט ציון ביטטערליך , עכלעט ירושלים לויט : איין הערץ ! איין הערץ ! וואס בלוטעט עז איבער איהרע ערשלאגענע ! איין איננערעז ! וואס ווירד איין איננערעז נעררייזען איבער איהרע ערשלאגענע ! עוויגער ! מיט פייער האסט דאס עז נערשטערען לאססען ; מיט פייער ווירסט דוא עז וויעדער ערבויען , וויא היישט עז : איך ווערדע איהר זיין , שפריכט דער עוויגע , פייערמויער רינגזאום ; אונד אין איהר נור הערליכקייט ׳ געלאָבט זייעסט דוא עוויגער ! דוא טרעסטעסט ציון אונד ערבויעסט ירושלים)

את צמח לאס דען צווייג דוד׳ז דיינעז קנעכטעז באלד ווידער אויפשפראָססען ; ערהעבע זיין האָרן דורך דיינע הילפע , דען נאך דיינער הילפע האררען וויר יעדען טאג ׳ געלאָבט זייעסט דוא עוויגער ! דוא לעסט עווער וואכזען דאז האָרן דעז הייל׃

שמע קולינו עוויגער ! אונזער גאָטט ! ערהערע אונזרע שטיממע , שאָנע אונד ערבארמע דיך אונזער ׳ נימם מיט וואָהלגעפאללען אונד בארמהערציגקייט אונזער געבעט אן : דען דוא ביזט , אללמעכטיגער ! ערהערער דעז געבעטעז אונד דעז פלעהענז ! אָ לאס אונז ניכט אונערהערט פאָן דיינעם אנגעזי-

נזיך

נא רַחֲמֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם לְעוֹלָם וְלֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים :

וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וּבְנֵה אוֹתָהּ בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ בִּנְיַן עוֹלָם וְכִסֵּא דָוִד מְהֵרָה לְתוֹכָהּ תָּכִין · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם :

(אַן תשעה באב ווירד היר איינגעשאלטעט ·)

נַחֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת אֲבֵלֵי צִיּוֹן וְאֶת אֲבֵלֵי יְרוּשָׁלַיִם וְאֶת הָעִיר הָאֲבֵלָה וְהַחֲרֵבָה וְהַבְּזוּיָה וְהַשּׁוֹמֵמָה הָאֲבֵלָה מִבְּלִי בָנֶיהָ וְהַחֲרֵבָה מִמְּעוֹנוֹתֶיהָ וְהַבְּזוּיָה מִכְּבוֹדָהּ וְהַשּׁוֹמֵמָה מֵאֵין יוֹשֵׁב וְהִיא יוֹשֶׁבֶת וְרֹאשָׁהּ חָפוּי כְּאִשָּׁה עֲקָרָה שֶׁלֹּא יָלָדָה וַיְבַלְּעוּהָ לִגְיוֹנוֹת וַיִּירָשׁוּהָ עוֹבְדֵי פְסִילִים וַיָּטִילוּ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לֶחָרֶב וַיַּהַרְגוּ בְזָדוֹן חֲסִידֵי עֶלְיוֹן עַל כֵּן צִיּוֹן בְּמַר תִּבְכֶּה וִירוּשָׁלַיִם תִּתֵּן קוֹלָהּ לִבִּי לִבִּי

על

איבער דיא עלטעסטען דיינעס פאָלקעס ישראל , איבער דען איבעררעסט זיינער געלעהרטען , איבער פראָמע פרעמדלינגע , אונד איבער אונס : גיב גראָססען לאָהן אללען דיא אויף דיינען נאמען אין וואהרהייט פערטרויען ; לאס אויך אונזער טהייל מיט איהנען זיין , דאס ווערדען ווער ניכט צו שאנדען , דען ווער פערטרויען אויף דיך , געלאָבט זייעסט דוא עוויגער ! שטיצע אונד צופערזיכט דער גערעכטען ·

ולירושלים וועדע דיך אויף וויעדער צו ירושלים דיינע שטאדט ; וואָהנע אין איהר נאך דעם עס פערהייסען · ערבויע זיא וויעדער באלד אונד אין אונזערן טאגען , צו דיינער עוויגען וואָהנונג · ערריכטע אין איהר וויעדער דען טהראָן דוד'ס · געלאָבט זייעסט דוא עוויגער ! דער ערבויעט ירושלים ·

נחם עוויגער ! אונזער גאָטט ! טרעסטע דיא אום ציון טרויערן ! טרעסטע דיא אום ירושלים טרויערן ! זייא דער שטאדט וויעדערגנעדיג ! זיא איזט איינע בעטריבטע , פערוויסטעטע , פערשמעהטע , אונד פערהייערטע שטאדט . בעטריבט דורך דען פערלוסט איהרער קינדער ; פערוויסטעט , דורך דיא צערשטעהרונג איהרער וואָהנונגען ; פערשמעהט , דורך דען פערלוסט איהרער העררליכקייט , אונד פערע- הערט , פאָן מענשען אונבעוואָהנט · זיא זיצט מיט פערהילטעם הויפטע , וויא אונפרוכטבאר וייב , דאס ניכט געבאָהרט · לעגיאָנען האבען זיא פערשלונגען ; געלענץ דיענער אין בעזיץ · אך ! דיין פאָלק ישראל פיל דורכ'ס שווערד ; דיא פראָמען געטעטעט

תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גליותינו וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ׃ ברוך אתה יי מקבץ נדחי עמו ישראל׃

השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחלה והסר ממנו יגון ואנחה ומלוך עלינו אתה יי לבדך בחסד וברחמים וצדקנו במשפט׃ ברוך אתה יי מלך אוהב צדקה ומשפט׃ (בע״ת) המלך המשפט׃

ולמלשינים אל תהי תקוה וכל עושי רשעה כרגע יאבדו והזדים מהרה יכרתו ותכניע במהרה בימינו׃ ברוך אתה יי שובר איבים ומכניע זדים׃

על הצדיקים ועל החסידים ועל זקני עמך בית ישראל ועל פליטת סופריהם ועל גרי הצדק ועלינו יהמו

תקע לאס דורך דיא גראסע פאזוינע, אונזרע פרייהייט פערקינדען; ערהעבע דאז פאניר, אונזרע צערשטרייטען צוזאממען צו ברינגען; אונד פערזאממלע אונז פאן דען פיר זייטען דער וועלט. געלאבט זייאזט דוא עוויגער! דוא פערזאממעלזט איינזט דיא פערשטאססענען דיינעז פאלקעז ישראל.

השיבה זעצע אונזרע ריכטער איין, וויא פארמאהלז; אונזרע רעטהע, וויא אין פאריגען צייטען. ענטפערנע טרויערן אונד זייפצען פאן אונז. זייא דוא אונזער רעגענט, עוויגער אונד איינציגער! מיט גנאדע אונד ערבארמען, אונד זייא אונזער ביישטאנד אים טאגע דעז געריכטז, געלאבט זייאזט דוא עוויגער! קעניג דער דאז רעכט אונד גערעכטיגקייט ליבט.

(אין דען צעהען טאגען דער בוסע.) (קעניג דעז געריכטז.)

ולמלשינים לאזע דער פערלייאומדונג קיינע האפפנונג; פערטילגע אללע כא[illegible] הייט שנעלל, דאס זיא פערניכטעט ווערדע; רא[illegible]טעט אויז דיא גל[illegible]ט דער טיראנניי, דאס זיא געבראכען, צערשמעטטערט אונד געדעמיטיגט ווערדע, באלד אונד אין אונזערן טאגען. געלאבט זייאזט דוא עוויגער! דוא צערשמעטטערזט פיינדע, אונד דעמיטיגעזט דיא טיראננען.

על הצדיקים איבער דיינע פראממיגקייט לאס, עוויגער! אונזער גאטט! איבער דיא גערעכטען, איבער דיא טוגענדהאפטען איבער

ראה (נא) בעניינו וריבה ריבנו וגאלנו מהרה למען שמך כי גואל חזק אתה · ברוך אתה יי גואל ישראל :

רפאנו יי ונרפא הושיענו ונושעה כי תהלתנו אתה · והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו · כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה · ברוך אתה יי רופא חולי עמו ישראל :

(תפלה להתפלל על החולה) יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתשלח מהרה רפואה שלמה מן השמים רפואת הנפש ורפואת הגוף לחולי פב"פ בתוך שארי חולי עמך ישראל כי אל מלך וכו'

ס' יום אחר תקופת תשרי מתחילין לומר ותן טל ומטר ואומרים אותו עד ערב פסח ואם טעה ולא אמרו ונזכר אחר שסיים תפלתו צריך לחזור לראש ואם נזכר קודם שומע תפלה יאמר ותן טל ומטר בברכת שומע תפלה ואם נזכר לאחר שהתחיל רצה יחזור לברך עלינו :

ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה ותן (בחורף) טל ומטר לברכה ברכה על פני האדמה ושבענו מטובך וברך שנתנו כשנים הטובות · ברוך אתה יי מברך השנים :

תקע

פֿערליה אונז ווייל מיר האבן געפֿרעפֿעלט · דא פֿערגיבסט אונד פֿערצייהעסט רעכט גערן ·
געלאבט זייעסט דוא עוויגער ! דא ביזט גנעדיג , אונד פֿערגיבסט גערנע ·

ראה בענינו זיה אונזער עלענד , פֿיהרע אונזרע זאכע , אונד ערלעזע אונז באלד אום דיינעז נאמענז ווילען , דען דא ביזט איין מעכטיגער ער- רעטטער · געלאבט זייעסט דוא עוויגער ! דא ערלעזעסט ישראל ·

רפאנו עוויגער ! היילע אונז , זא ווערדען וויר גענעזען · היילע דא אונז , זא ווירד אונז געהאָלפֿען · דא ביזט אונזער לאב ! ערטהיילע פֿאָללקאָממענע גענעזונג אללען אונזערן וואונדען . דא ביזט , אללמעכטיגער קעניג ! איין טרייער ערבארמונגספֿאָללער ארצט · געלאבט זייעסט דוא עוויגער ! דא היילסט דיא קראנקען דיינעז פֿאָלקעז ישראל ·

ברך עוויגער , אונזער גאָטט ! זעגנע דיעזעז יאהר ; לאסזע אללעז גע[וועכ]ז אונד געטריידע וואָהל געראטהען ; גיב , דאס (אים ווינטער) (טויא אונד רעגען) (אים זאממער) (טויא) דעם ערדרייכע זעגענרייך זייא ; זעטטיגע אונז מיט דיינער גיטע , דאס דיעזעז יאהר געזעגנעט זייא , וויא אנדרע גוטע אונד פֿרוכטבארע יאהרע · געלאבט זייעסט דוא עוויגער ! דא זעגנעסט דיא יאהרע ·

אתה חונן לאדם דעת · ומלמד לאנוש בינה חננו מאתך דעה בינה והשכל · ברוך אתה יי חונן הדעת :

אתה חוננתנו למדע תורתך · ותלמדנו לעשות בהם חקי רצונך ותבדל יי אלהינו בין קדש לחול בין אור לחשך בין ישראל לעמים בין יום השביעי לששת ימי המעשה אבינו מלכנו החל עלינו הימים הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל חטא ומנקים מכל עון ומדבקים ביראתך וחננו מאתך דעה בינה והשכל : ברוך אתה יי חונן הדעת :

השיבנו אבינו לתורתך וקרבנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלמה לפניך · ברוך אתה יי הרוצה בתשובה :

סלח לנו אבינו כי חטאנו מחל לנו מלכנו כי פשענו כי מוחל וסולח אתה · ברוך אתה יי חנון המרבה לסלוח : ראה

כאן אומרים סליחות

אתה חונן דוא בעגליקזעליגעזט דען מענשען מיט ערקענטניס , פערלייהעזט דעם ערדענזאָהן פערנונפט ·

(אן דען אבענדען וואָ שבת אונד פייערטאגע זיך ענדיגען ווירד היר איינגעשאלטעט)

אתה חוננתנו דוא בעגליקזעליגעזט אונז מיט ערקענטניס דיינעז געזעצעז , לעהרעזט אונז , דיר וואָהלגעפעלליגע האנדלונגען בעאבאכטען · דוא אונטערשיידעזט , עוויגער , אונזער גאָטט ! הייליג אונד ניכט הייליג ; ליכט אונד פינסטערניס ; ישראל אונד אנדרע פעלקער ; דען זיבענדען טאג דער רוהע , אונד דיא זעכז טעפּונגזטאגע · פאטער אונד העררר ! לאס דיא טאגע דיא אונז בעפאָרשטעהען מיט איינטראכט אנפאנגען , פאן זינדען בעפרייעט , פאן אונטהאטען ריין , אונד דיינער פערעהרונג ערגעבן ·) בעגנעדיגע אונז מיט ערקענטניס , פערנונפט , אונד איינזיכט , געזעגנעט זייעזט דוא עוויגער ! דוא מאכזט אונז גליקזעליג דורך ערקענטניס ·

השיבנו פאטער ! ברינגע אונז ווידער צו דיינעם געזעצע · רעגענט ! נעהרע אונז דיינעם דיענזטע , לאס אונזרע זינגעזענדערונג פאללקאממען זיין , ווען וויר ווידער צו דיר צוריקקעהרען · געזעגנעט זייעזט דוא עוויגער ! דוא האזט וואָהלגעפאללען אן בוסע ·

סלח לנו פאטער ! פערגיב אונז , וויר האבען געזינדיגט · רעגענט ! פערצייה

אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה · ברוך אתה יי האל הקדוש :
בעשרת ימי תשובה המלך הקדוש :

נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותו בשמי מרום ככתוב על יד נביאך וקרא זה אל זה ואמר · קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו

לעמתם ברוך יאמרו : ברוך כבוד יי ממקומו : ובדברי קדשך כתוב לאמר : ימלוך יי לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה :

לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדשתך נקדיש ושבחך אלהינו מפינו לא ימוש לעולם ועד כי אל מלך גדול וקדוש אתה · ברוך אתה יי האל הקדוש : המלך הקדוש

אם שכח בעי"ת ולא אמר המלך הקדוש חוזר לראש : אתה

פֿטרייא מיט דיינע לאָגע , דאָס דוא מייזט דיא טאָדטען ערוועקזט · געלאָבט זייעזט דוא עוויגער , דער מייזט דיא טאָדטען ערוועקט ,

אתה קדוש דוא ביזט היילג ; היילג , איזט דיין נאַמען ; היילגע לאָבען דיך , אויך טאָגליך · געלאָבט זייעזט דוא עוויגער , היילגער גאָטט !
(אין דען נעהען טאָגען דער בוסע ·) (היילגער קעניג ·)

נקדש (דער פֿאָרזינגער) ווירוואָללען דיינען נאַמען היילגען אויף דער ערדע , ווי איהן ענגעל היילגען אין היממלישע העהען , ווי עז דיינע פראָפעטען צעשריבען האָבען : אונד איינער (דער ענגעל) ריף געגען דען אנדערן , אונד שפראך :

(דיא געמיינדע פֿעללט איין) היילג , היילג , היילג , איזט דער גאָטט דער העערשאָרען ! דער גאַנצע ערדקרייז איזט פֿאָלל זיינער אפיניזטעט ·

(דער פֿאָרזינגער) איין ווערזעלקאָהר רופען זיא : געלאָבט !

(דיא געמיינדע) געלאָבט זייא דיא הערליכקייט גאָטטעז , אויז יעדעם שטאַנדפונקטע ·

(דער פֿאָרזינגער) אונד אין דיינער היילגען שריפֿט שטעהט דער אויזשפרוך :

(דיא געמיינדע) דיין גאָטט ווירד עוויג רעגירען · דיין הערר , ציון ! דורך אַללע געשלעכטער הללויה !

(דער פֿאָרזינגער) דורך אַללע געשלעכטער וואָללען ווירדיינע גרעסע פֿער־קינדען ; עוויג אונד איאומערדאַר דיינע היילגקייט פֿער־הערליכען , אונד דיין לאָב , אָ הערר ! זאָלל ניא אויז אונזרעם מונדע קאָממען , דען דוא ביזט איין אַללמעכטיגער קעניג , גראָס אונד היילג · געלאָבט זייעזט דוא עוויגער ! היילגער גאָטט !

(אין דען נעהען טאָגען דער בוסע ·) (היילגער קעניג ·)

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מָגֵן אַבְרָהָם׃

בעשרת ימי תשובה זאגט מאן דאז
זָכְרֵנוּ לַחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃ מלך

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ׃

אין ווינטער זאגט מאן דאז: מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

בעשרת ימי תשובה זאגט מאן דאז
מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים׃ ונאמן

אתה

(אין דען צעהען טאגען דער בוזע ווירד הינצוגעזעצט ·)

(געדענקע אונזער צום לעבען, אָ קעניג! דער דוא וואָהלגעפאללען האָסט אם לעבען, אונד צייכנע אונז איין אין בוך דעס לעבענס, אום דיינעטוויללען, הערר דעס לעבענס!)

עוויגער רעגירער! דוא ביזט אונזער העלפער, אונזער רעטטער אונד אונזער שילד; געלאָבט זייעסט דוא עוויגער, שילד אברהם'ס:

אתה גבור הערר! אללגעוואלטיג ביזט דוא איממערדאר! דוא ערוועקסט דיא טאָדטען · אללמעכטיגער בעשיצער!

(אים ווינטער זעצט מאן הינצו)

(דוא לעזעסט ווינד וועהען, אונד רעגען פאללען:)

דוא' שפייזעסט אללעס לעבענדע דורך דיינע גנאדע; ערוועקסט דיא טאָדטען אויס גראָסעם ערבארמען; אונטערשטיצעסט דיא פאללענדען; היילסט דיא קראנקען; בעפרייעסט געבונדענע, אונד בעשטעטיגעסט דיינע טרייע צוזאגע, דענען דיא אים שטויבע ענטשלאפען · ווער איזט ווי דוא, הערר דער שטערקע! ווער דיר גלייך, אָ קעניג! דער דוא טעדטעסט, וויעדער בעלעבעסט, דאס אונזער הייל אויפבליהע:

(אין דען צעהען טאגען דער בוזע ·)

(ווער איזט ווי דוא, פאטער דעס ערבארמענס! דוא דענקסט דיינער געשעפפע ערבארמונגסוואָלל צום לעבען!)

שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ עַל שְׂפַת הַיָּם
יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ:
יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד:
צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ
יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל: (גֹּאֲלֵנוּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל:) בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אם שכח משיב הרוח והתחיל ברכת אתה קדוש צריך לחזור לראש שמונה עשרה ואם הזכיר קודם שהתחיל אתה קדוש יאמר משיב הרוח ואח"כ אתה קדוש וא"צ לחזור ואם הוא מסופק אם אמרו · אם הוא תוך שלשים יום לאחר שמיני עצרת צריך לחזור ולאחר שלשים א"צ לחזור דמסתמא אמרו:

למוסף ולמנחה כִּי שֵׁם יְיָ אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

מלך

שירה מיט איינעם ניגעהערטען ליעדע, פריזען דיא ערלעזטען דיינען נאמען · אם אופער דעס מעערס דאנקטען דיא איינשטימיג ערקאנטען דיך אלז קעניג, אונד שפראכען: „ הער עוויגע, ווירד הערשען אימער אונד עוויג!"
פעלז ישראל'ס! מאכע דיך אויף, ישראל בייצושטעהן; אונד ערלעזע נאך דיינעם פערשפרעכען, יהודה אונד ישראל. · אונזער ערלעזער, גאטט דער העער־שאארען, היילגער ישראל'ס! איזט זיין נאמע · געלאבט זייאזט דו עוויגער, דער דא ישראל ערלעזט האט ·

הערר! עפפנע מיינע ליפפען, דאס איין מונד דיין לאב פערקינדע!
ברוך געלאבט זייאזט דו עוויגער, אונזער אונד אונזער פֿארפֿאהרען גאטט: גאטט אברהם'ס, גאטט יצחק'ס, אונד גאטט יעקב'ס · גראססער, מעכ־טיגער אונד עהרפורכטבארער! אללערהעכסטער וועזען! דאס גנאדען ערווייזט, גנאדע אונד גיטע, שעפפער אללער וועזען! דער ביזט איינגעדענק דער גאטטעספֿערעה־רונגען, דיא דער אונזרען פֿארעלטערן געגעבען האט; אונד ברינגסט איהרען נאכקאממען אויז ליעבע, אום דיינעס נאמענס ווילען, איינען ערלעזער:

מן

אחרון ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע ממצרים
גאלתנו יי אלהינו ומבית עבדים פדיתנו: כל בכוריהם
הרגת ובכורך גאלת וים סוף בקעת וזדים טבעת
וידידים העברת ויכסו מים צריהם אחד מהם לא
נותר: על זאת שבחו אהובים ורוממו אל ונתנו
ידידים זמירות שירות ותשבחות ברכות והודאות
למלך אל חי וקים: רם ונשא גדול ונורא משפיל
גאים ומגביה שפלים מוציא אסירים ופודה ענוים
ועוזר דלים ועונה לעמו בעת שועם אליו: תהלות
לאל עליון ברוך הוא ומבורך· משה ובני ישראל לך
ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כלם: מי כמכה
באלם יי מי כמכה נאדר בקודש נורא תהלות עשה
פלא

שירה

זעלטע , אויזער דיר איזט קיין רעגענט , קיין ערלעזער , קיין בעשיצער · עוויגער !
אונזער גאָטט ! אויז מצרים האָזט דוא אונז ערלעזט ; אויז דעם הויזע דער
שקלאַפֿען בעפֿרייעט ; דוא ערשלוגזט איהרע ערזטגעבאָהרנע , אונד ערלעזט
טעזט דיינען ערזטגעבאָהרנען · טהיילטעזט דאַז שילפֿמעער , פֿערזענקעזט
דיא פֿרעפֿלער ! פֿיהרטעזט דיינע געליבטען היגדורך ; דאָן בעדעקקטע דיא
פֿערפֿאָלגער דאַז מעער , דאַס קיינער פֿאָן איהנען ענטקאַם · דאַפֿיר פריזען
דיך , דיינע געליבטען , אונד ערהאָבען דיך , אַללמעכטיגען ! דיינע ליבלינגע
פֿייערטען דיר מיט פֿעסטגעזאַנגען , לאָבליד אונד געזאַנג , בענעדייאונג אונד דאַנקזא
גונג , דיר , אַללמעכטיגער ! לעבענדיגער , אונד עוויג דויערנדער קעניג
האָכערהאַבענער , גראָססער אונד עהרפֿורכטבאַהלער ! דוא דעמיטהיגזט שטאָלצע
ערהעבזט געבייגטע , בעפֿרייעזט געבונדענע , ערלעזעזט אונטערדריקקטע
הילפֿזט דען אַרמען , אונד ערהערזט דיין פֿאָלק ווען עס דיר פֿלעהען · לאָב דיר
אַללערהעכזטען וועזען ! בענעדייאונג דיר , פרייזווירדיגזטער ! משה אונד
דיא קינדער ישראל שטימטען , דיר צו עהרען , מיט לויטער פֿריידע אָן
אונד זאַנגען :

„ ווער איזט אונטער דען מעכטען , אָ עוויגער ! ווער דוא ? ווער איזט פֿערר
„ הערליכט איזט היילגקייט , ווער דוא ? פֿורכטבאַר אים לאָבע ! וואונדער
„ טהעטער ! „

עולמים על אבותינו ועלינו על בנינו ועל דורותינו
ועל כל דורות זרע ישראל עבדך :
על הראשונים ועל האחרונים דבר טוב וקים לעולם
ועד : אמת ואמונה חוק ולא יעבור אמת
שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו מלכנו מלך
אבותינו גואלנו גואל אבותינו יוצרנו צור ישועתנו
פודנו ומצילנו מעולם שמך אין אלהים זולתך :
עזרת אבותינו אתה הוא מעולם מגן ומושיע
לבניהם אחריהם בכל דור ודור : ברום
עולם מושבך ומשפטיך וצדקתך עד אפסי ארץ :
אשרי איש שישמע למצותיך ותורתך ודברך ישים
על לבו : אמת אתה הוא אדון לעמך ומלך גבור
לריב ריבם : אמת אתה הוא ראשון ואתה הוא
אחרון

אונז , פיר אונזרע קינדער , פיר אונזרע נאכקאממען , פיר אללע געשלעכטס=
פאלגען דיינעס קנעכטעס ישראל . דיזע עוויג אונפערענדערליכע געטטליכע
פערהייסונג , פיר דיא פערגאנגענע אונד פיר קאממענדע יאהרהונדערטע , איזט
טרייע אונפערטיטטערליכע וואהרהייט ; איין עוויגעס געזעטץ , אונאיבערטרעט=
באר ! אונאומשטעסליך פעסט שטעהט דיא וואהרהייט , דאס דו , עוויגעס וועזען !
אונזער גאטט אונד דער גאטט אונזרער פארפאהרען ביזט ; אונזער אונד אונזער
פארפאהרען רעגענט , אונזער אונד אונזרער פארפאהרען בשיטצער , אונזער
שעפפער , פעלז אונזרעס הייל , ערעטטער אונד ערלעזער , ביזט דוא פאן
עוויגקייט הער . אויסער דיר איזט קיין געטטליך וועזען .
עזרת פאן עוויגקייט הער וואַרזט דוא אונזרער פארעלטערן שוטץ , שילד אונד
ערעטטער אויך איהרען נאכקאממען אין יעדעם צייטאלטער . דיין
טהראן אין אונזיכטבארער העהע ; דיינע אורטהייל שפריכע אונד דיינע גערעכ=
טיגקייט ביז אן דיא פערנזטען גרענצען דער ערדע . הייל דעם מענשען , דער
דיינען בעפעהלען געהארכעט ; דיינע לעהרען אונד ווארטע צו הערצען נימט !
פירוואהר ! דוא ביזט דיינעס פאלקעס הערר ; איין מעכטיגער קעניג , דאס רעכט
דער דיינען אויסצופיהרען . פירוואהר ! דוא ביזט דער ערזטע , דוא ביזט דער
לעטצטע

בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת:
והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות
יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי
עיניכם אשר אתם זנים אחריהם: למען תזכרו
ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם:
אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים
להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם:

אמת ויציב ונכון וקים וישר ונאמן ואהוב וחביב
ונחמד ונעים ונורא ואדיר: ומתקן ומקבל
וטוב ויפה הדבר הזה עלינו לעולם ועד: אמת אלהי
עולם מלכנו צור יעקב מגן ישענו לדר ודור הוא קים
ושמו קים וכסאו נכון ומלכותו ואמונתו לעד קימת:
ודבריו חיים וקימים נאמנים ונחמדים לעד ולעולמי
עולמים

טוּא פֿאדען מײנע שנור פֿאן דונקעלבלויער װאללע בעפֿעסטיגען · דיזע זאללען צו
שויא פֿאדען דיהנען, דאס איהר זיא זעהעט, אונד אייך אללער געבאטהע דעס
עוויגען ערמיננערט, אונד זיא האלטעט: ניכט אבער אייערעס הערצען אונד אייער
אויגען נאכוואנדעלט, דיא אייך אויף אבוועגע פֿיהרען · איהר ווערדעט דאדורך
איינער געבאטהע איינגעדענק זיין, זיא האלטען, אונד פֿייערס געטטע הייליג
זיין · איך בין דער עוויגע, אייער גאטט, דער איך אייך אויז מצרים געפֿיהרט
האבע, אייער גאטט צו זיין · איך, דער עוויגע, אייער גאטט ·
אמת דיזע געטטליכע פֿערהייסונג איזט טרייא, פֿעזט, צופֿערלעססיג, זעלבזט־
שטענדיג, גערעכט אונד געוויס · זיא איזט ליבליך, אנגענעהם, רייצענד
אונד פֿערלאנגענסווירדיג, זא וויא זיא צהרפֿורכטבאר אונד עהרווירדיג איזט; יא
באללקאממען, פֿאן אונז אנגענאממען, פֿארטרעפֿליך אונד גוט איזט דיא פֿער־
הייסונג פֿיר אונז אין עוויגקייט · פֿירוואהר! דער וועלטען הערר, קעניג, פֿעלז
יעקב׳ז, שילד אונזערז הייל, אין יעדעם צייטאלטער! דאס ביזט זעלבזטשטענדיג,
דיין נאמע זעלבזטשטענדיג, אונערשיטטערט דיין טהראן, אונד דיין רייך אונד
דיינע וואהרהייט אונפֿערענדערליך · דיינע געטטליכען פֿערהייסונגען זינד לעבענ־
דיגער קראפֿט אונד בעשטענדיג, טרייא אונד ענטצויקענד אויף אימערדאר
אין אללע פֿאלגעצייטען · זיא וואַרען עז פֿיר אונזרע פֿארעלטערן; זיא זינד עז פֿיר
אונז

לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם
להם׃ וחרה אף יהוה בכם ועצר את השמים ולא
יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם
מהרה מעל הארץ הטבה אשר יהוה נתן לכם׃
ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם
וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין
עיניכם׃ ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם
בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך׃
וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך׃ למען ירבו
ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה
לאבתיכם לתת להם כימי השמים על הארץ׃
ויאמר יהוה אל משה לאמר׃ דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על כנפי
בגדיהם

פערפֿיהרט ווערדע , דאס איהר עטוואס אבווייכעט , אונד אנדערן געטטערן דיהנעט , אונד זיא אנבעטעט · דער צארן דעס עוויגען , ווירדע איבער אייך ענטברעננען , ער ווירדע דען הימעל פערשליסען , דאס קיין רעגען קאמע , דיא ערדע ווירדע איהר געוועכסע ניכט הערפֿארברינגען , אונד איהר ווירדעט גאר באלד צו גרונדע געהען , פֿערן פֿאן דעם פֿארטרעפֿליכען לאנדע , דאס אייך דער עוויגע געבען וויל · פֿאסט אלזא דיזע ווארטע צו הערצען אונד צו געמיטהע ; בינדעט זיא אייך נאך צייכען אויף דיא האנד , אונד טראגט זיא אלז פֿארדערהויפטבינדע צווישען אייערן אויגען , לעהרעט זיא אייערע זעהנע , בעשטענדיג דאפֿאן צו שפרעכען , ווען דוא צו הויזע זיצעסט , אדער אויף דער רייזע ביזט , ווען דוא דיך הינלעגעזט , אונד ווען דוא אויפשטעהעזט , שרייבע זיא אויף דיא פֿאסטען דיינעס הויזעס , אונד אן דיינע טהארע ·

למען דאמיט איהר אונד אייערע קינדער , אויף דעם ערדרייכע , דאס דער עוויגע אייערן עלטערן צו געשווארען , עס איהנען צו געבען , זא לאנגע לעהרע בלייבען מעגט , זא לאנגע דער הימעל איבער דער ערדע זיין ווירד ·

ויאמר אונד דער עוויגע שפראך צו משה וויא פֿאלגעט ; רעדע מיט דען קינדערן ישראל'ז אונד זאגע איהנען , זיא זאללען בייא אללען איהרען נאכקאממען אן דיא עקקען איהרער קליידער שויפֿעדען מאכען , אונד אן דיזע

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד :

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד :

ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך : והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך : ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך : וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך : וכתבתם על מזזות ביתך ובשעריך : והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את יהוה אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם : ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך : ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת : השמרו לכם פן יפתה

לבבכם

שמע ישראל הערע ישראל ! דער עוויגע אונזער גאָטט , איזט איין איינ־
ציגעז עוויגעז וועזען !

(געפריזען זייא דער נאַמע זיינער הערליכען רעגירונג אין עוויגקייט .)

דוא זאָללסט דען עוויגען דיינען גאָטט ליבען , פֿאָן גאַנצעם הערצען , גאַנצער זעעלע אונד גאַנצעם פֿערמעגען . דיזע וואָרטע , דיא איך דיר יעצט בע־פֿעהלע , זאָללען דיר שטעטס אים הערצען בלייבען . דוא זאָללסט זיא דיינען קינדערן איינשערפֿען , אונד דאַוואָן רעדען , ווען דוא צו הויזע זיצעסט , אָדער אויף רייזען ביזט , ווען דוא דיך נידערלעגסט , אונד ווען דוא אויפֿשטעהעסט . בינדע זיא צום צייכען אַן דיינע האַנד , טראַגע זיא אַלז פֿאָרדערהויפטבינדע צווישען דיינען אויגען . אונד שרייבע זיא אויף דיא פֿפֿאָסטען דיינעז הויזעז , אונד אַן דיינע טהאָרע .

והיה אם שמוע ווען איהר מיינען געבאָטהען געהאָרכען ווערדעט , דיא איך אייך יעצט געבע , דען עוויגען אייערן גאָטט פֿאָן אייערם גאַנצען הערצען , אונד פֿאָן אייערער גאַנצען זעעלע צו ליבען , אונד איהם צו דיענען ; זאָ וויל איך אייערם לאַנדע רעגען געבען צור רעכטען צייט , פֿריה־רעגען אונד שפעט־רעגען , דאַמיט דוא דיין געטריידע , מאָסט אונד עהל איינזאַממעלסט . אונד איך וויל דיר פֿיר דיין פֿיה גראַז וואַקסען לאַססען אויף דיינעם פֿעלדע : דאַס דוא צו עססען האַבעסט אונד איבערפֿלוסס . היטעט אייך אבער , דאַס אייער הערץ ניכט

פֿער־

וְתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ : אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר
אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים כֵּן תְּחָנֵּנוּ
וּתְלַמְּדֵנוּ : אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ
וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמוֹעַ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד
לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ
בְּאַהֲבָה : וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ
וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם
וָעֶד : כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה
וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ : וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע
כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ : כִּי אֵל
פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן
וְקֵרַבְתָּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת לְהוֹדוֹת לְךָ
וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה : יחיד אומר אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן

שמע

אמן , האַט דוא אונזרער געשאָהנט · פֿאָטער אונד הערר ! אום אונזרער
פֿאָרעלטערן ווילען דיא דיר פֿערטרויטען , דענען דוא געזעצע דעז לעבענז
געהרעטעזט , בעגנעדיגע אויך אונז , אונד אונטערווייזע אויך אונז · פֿאָטער !
פֿאָטער דעז ערבאַרמענז ! אַללבאַרמהערציגער ! זייא אונז גנעדיג · גיב אונז אין
הערץ , דאַס וויר איינזעהען , בעטראַכטען , מערקען , לערנען , לעהרען ,
בעוואַהרען , טהון אונד אויזאיבען , אַללע פֿאָרשריפֿטען דיינעז געזעצעז , מיט
ליבע · ערלייכטע אונזרע אויגען דורך דאַז געזעץ ; בעפֿעזטיגע אונזער הערץ אַן
דיינען געבאָטהען ; פֿעראיינבאַרע אונזער איננערעז , דאַס וויר דיינען נאַמען ליבען
אונד עהרפֿירכטען : זאָ ווערדען וויר אין עוויגקייט ניכט בעשטעהמט ווערדען .
אויך . דיינען היילינגען , גראָסען אונד פֿורכטבאַרען נאַמען זעצען וויר אונזער פֿער-
טרויען ; אונד פֿראָהלאָקקען אונד פֿרייען אונז דיינעז היילז · ברינגע אונז אויך
אין פֿרידען פֿאָן דען פֿיער זייטען דער וועלט צוריק ; אונד פֿיהרע אונז אויפֿרעכט
נאך דעם געלאָבטען לאַנדע · דען דוא , אַללמעכטיגער ! ווירקער דעז היילז !
האַסט אונז אויז אַללען פֿעלקערן אונד שפּראַכען ערוועהלט ; האַסט אונז דיינעם
גראָסען נאַמען אין וואַהרהייט גענעהערט ; אום דיר צו דאַנקען , האַב דיך אַלז איין
איינציגעז וועזען צו ערקעננען · געלאָבט זייאזט דוא עוויגער ! דער
ערוועהלטעז דיין פֿאָלק ישראל אויז ליבע ·

קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו:
והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים
לעמת שרפים לעמתם משבחים ואומרים:
ברוך כבוד יי ממקומו:
לאל ברוך נעימות יתנו · למלך אל חי וקים
זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו · כי הוא
לבדו פועל גבורות עשה חדשות בעל מלחמות זורע
צדקות מצמיח ישועות בורא רפואות נורא תהלות
אדון הנפלאות המחדש בטובו בכל יום תמיד
מעשה בראשית: כאמור לעשה אורים גדלים כי
לעולם חסדו: אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו
מהרה לאורו · ברוך אתה יי יוצר המאורות:
אהבה רבה אהבתנו יי אלהינו חמלה גדולה
ויתירה

הייליג! הייליג! הייליג!
איזט דער גאָטט דער העערשאַרען! דער גאַנצע ערדקרייז איזט פֿאָלל פֿאָן
זיינער מאַיעזטעט ·

והאופנים אונד דיא אופנים אונד הייליגע חיות, ערהעבען זיך מיט גראָססעם געטעזע געגען דיא שרפים עמפאָר, אונד רופען לאָב-פרייזענד:
האָכגעלאָבט זייא דיא מאַיעזטעט גאָטטעס, אויז יעדעם שטאַנדפונקטע!

לאל ברוך דעם האָכגעפריזענן, זינגען זיא אין ליבליכען טענען; איהם, דעם מאַכטיגען לעבענדיגען אונד זעלבזטשטענדיגען קעניג; איהם, זינגען זיא לידער, אונד לאַססען זייענע ריהם ערשאַללען: דען ער איזט דער איינציגע, דער שטאַרקע ווירקט, אונד נייעז שאַפפט · ער איזט הערר דעז קריגז; ער זעעט גערעכטיגקייט, אונד לעסט הייל אויפגעהען; ער איזט שעפּפער דער היילקראַפט! פורכטבאַר אין לאָבע; הערר דעז וואונדערבאַרען; דער איממערוועהרענד, יעדען טאַג, דורך זיינע גיטע דאַז שעפּפונגזווערק ערנייערט · זאָ ווירד פאָן איהם געזאַגט: לאָבזינגעט איהם! ער שאַפפט גראָססע ליכטער, דען עוויג וועהרט זיינע גיטע · אָ לאַסס אויך אויף ציון נייעז ליכט שטראַהלען; אונד אונז דיעזעז ליכטעז באַלד ווירדיג זיין, געלאָבט זייזט דוא עוויגער, שעפּפער דער ליכטער ·

אהבה רבה עוויגער, אונזער גאָטט! דוא האַזט אונז מיט בעשטענדיגער ליבע געליבט; מיט גראָססעם אונד איבערשוועגליכען ערבאַרמ·
אונג

רוממי שדי תמיד מספרים כבוד אל וקדשתו :
תתברך יי אלהינו על שבח מעשה ידיך ועל מאורי
אור שעשית יפארוך סלה : תתברך צורנו מלכנו
וגאלנו בורא קדושים ישתבח שמך לעד מלכנו :
יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם עומדים ברום
עולם ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלהים
חיים ומלך עולם : כלם אהובים כלם ברורים כלם
גבורים וכלם עושים באימה וביראה רצון קונם וכלם
פותחים את פיהם בקדשה ובטהרה בשירה ובזמרה
ומברכים ומשבחים : ומפארים ומעריצים
ומקדישים וממליכים : את שם האל המלך הגדול
הגבור והנורא קדוש הוא : וכלם מקבלים עליהם
עול מלכות שמים זה מזה ונותנים רשות זה לזה :
להקדיש ליוצרם בנחת רוח בשפה ברורה
ובנעימה קדשה כלם כאחד עונים ואומרים ביראה :

קדוש

אונד זיינע היילינקייט · לאָב דיר , עוויגער ! אונזער גאָטט ! אום דיינער פּרייז־
ווירדיגען ווערקע ווילען ; אום דיינער שטראַהלענדען ליכטער ווילען , דיא דיך
אָהנע אונטערלאַס פּרייזען · לאָב דיר , שעפּפער , קעניג , אונד ערלעזער !
שעפּפער דער היילינגען ! אונד עוויג פּרייז דיינעם נאַמען , אַללעררעגירער !
דאַ שופּפסט דיר דיענער , יענע ענגעל דיא אין העהערן וועלטען שטעהען , אונד
מיט עהרפורכטספאָללער שטיממע פערקינדען , דיא בעפעהלע דעס לעבענדיגען
גאָטטעס אונד דעס העררן דער וועלט · דיעזע געליבטען , דיעזע ערוועהלטען ,
דיעזע מעכטיגען גייסטער פאָללשטרעקקען אללע מיט בעבען אונד עהרפורכט , דען
בעפעהל איהרעס העררן · אללער אונד ערטעהנעט , מיט היילינקייט , אונד
ריינהייט , לאָבליד אונד געזאַנג · אללע בענעדייען , לאָבען , פּרייזען , עהר־
פירכטען , היילינגען אונד ערקעננען דיא הערשאַפט , דעס נאַמענס דעס
אללמעכטיגען , אונד גרעסטען קעניגס : מעכטיג , פורכטבאַר , אונד היילינג איזט
ער ! דאַן איבערנעהמען זיא דיא לאַזט דער הימלישען רעגירונג איינער פאָן דעם
אַנדערן ; אונד ערלויבען זיך איינאַנדער דען שעפּפער היילינג צו פערעהרען
מיט זאַנפטעם פערגניגען , געלייטערטער שפּראַכע , היילינגער מעלאָדיע
שטיממען אללע אַן , אונד רופען עהרפורכטספאָלל :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא את הכל: המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים. ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית: מה רבו מעשיך יי כלם בחכמה עשית. מלאה הארץ קנינך: המלך המרומם לבדו מאז. המשבח והמפאר והמתנשא מימות עולם: אלהי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עזנו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו: אל ברוך גדל דעה הכין ופעל זהרי חמה טוב יצר כבוד לשמו. מאורות נתן סביבות עזו. פנות צבאיו קדושים

רוממי

דען ער איזט דער ערזטע , ער איזט דער לעצטע . אונד אויזער איהם איזט קיין געטטליך וועזען . מאַכט איהם באַהן , דער אין דער וויזטע פֿעהרט . עוויגער איזט זיין נאמע . פֿראָהלאָקקעט פֿאָר איהם ! זיין נאמע איזט איבער יעדעם לאָב אונד אַנבעטונג האָך ערהאָבען . געפּריזען זייא דער נאמע זיינער פּרייזווירדיגען רעגירונג ; יא דער נאמע דעס עוויגען זייא געפּריזען , פֿאָן נון אַן , ביז אין דיא עוויגקייט .

יוצר אור בענעדייעט זייעזט דוא , עוויגער , אונזער גאָטט , הערר דער וועלט ! דוא בילדעזט דאַז ליכט , שאַפֿפֿזט דיא פֿינזטערניס , ערהעלטעזט אַללעז אין איינטראַכט אונד ביזט אַללער וועזען שעפּפֿער . דוא ערלייכטעזט דען ערדבאַלל אונד דיא איהן בעוואָהנען , דורך דיינע אַללבאַרמהערציגקייט ; דיינע אַללגיטע ערנייערט אימערוועהרענד , יעדען טאַג , דאַז שעפּפֿונגזווערק ! וויא פֿיעל זינד דיינע ווערקע , עוויגער ! דוא האַזט זיא מיט ווייזהייט אַנגעאָרדנעט . דיא ערדע איזט פֿאָלל פֿאָן דיינען גיטערן . איינציגער האָכערהאַבענער וועלטרעגענט , דער ביזט דוא זייטדעם , פּרייזווירדיג , פֿערהערליכט , אונד געפּריזען , פֿאָן יענען טאַגען דער פֿאָרצייט . הערר דער וועלטאַלל ! ערבאַרמע דיך אונזער , דורך דיינע גראָססע באַרמהערציגקייט . הערר דער שטערקע ! פֿעלז דער צופֿלוכט . אונזערעז הייליז שילד ! זייא אונזער שוץ ! אַללמעכטיגער ! בענעדייעטער ! וועזען אוננענדליכער איינזיכט ! דוא ערשופֿזט דיזע שטראַהלענרייכע זאָננע , (דער אַללגיטיגע ערשוף אַללעז צו זיינעז נאַמענז פּרייז) , אויזגעשמיקט מיט לייכטענדען שטערנען דיינען פּראַכטפֿאַללען טהראָן , מעכטיגע הייליגע העערע לאָבפּרייזען דיך אונאויפֿהאָרליך ! אַללעז לאָבזינגט אָהנע אונטערלאַס דיא מאַיעזטעט גאָטטעז :

אונד

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: כִּי לְךָ נָאֶה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים: חצי קדיש

ווערענד דער חזן ברכו זאַגט, זאַגט קהל יתברך.

חזן בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:

קהל בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

ברוך

יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָיו אֵין אֱלֹהִים סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו. וּשְׁמוֹ מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהִי שֵׁם יְיָ מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

ישתבח עוויג זייזע דיין נאַמען געפריזען ווערדען, אללמעכטיגער, גראָסער אונד הייליגער קעניג אים היממעל אונד אויף ערדען. עוויגער אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָרעלטערן, דיר געביהרט לאָב, פרייז, רוהם, אונד געזאַנג; דיין איזט מאַכט, הערשאַפֿט, זיג, גרעסע אונד אללע מאַכט בענעדייאונג אונד אנבעטונג דיר! הייליגונג אונד רעגירונג, לאָב אונד דאַנקלידער דיר! פֿאָן נון אונד אין עוויגקייט. געלאָבט זייעזט דוא עוויגער! אללמעכטיגער קעניג! פֿערהעררליכט אין לאָבגעזענגען! דער דאַנקלידער ווירדיגסטער! הערר דער וואונדערטהאַטען! דוא פֿינדעזט וואָהלגעפֿאַללען אַן געזענגע דעז דאַנקעז, דוא אללמעכטיגער אונד עוויג דויערנדער!

(דער פֿאָרזענגער) ברכו בענעדייעט דען עוויגען! דער האָכגעפריזען איזט.
(דיא געמיינע פֿעללט איין)

בענעדייעט זייא דער עוויגע! דער האָך געפריזען איזט אויף אימערדאַר.

(ווערענד דער פֿאָרזענגער דאַז ערזטע זינגט, זאַגט איין יעדער אויז דער געמיינע פֿיר זיך לייזע.)

בענעדייעט אונד האָכגעפריזען, האָכגעלאָבט, פֿערעהרט, אונד ערהאַבען זייא דער נאַמע דעז קעניגז אללער קעניגע, דער הייליגע! געלאָבט זייא ער,

דען

נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ:
נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם זוּ גָּאָלְתָּ · נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל נְוֵה
קָדְשֶׁךָ: שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן · חִיל אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת:
אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד · נָמֹגוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן: תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל
זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן · עַד יַעֲבֹר עַמְּךָ יְיָ עַד יַעֲבֹר עַם זוּ
קָנִיתָ: תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ
פָּעַלְתָּ יְיָ · מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם
וָעֶד: יְיָ יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: כִּי לַייָ הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל
בַּגּוֹיִם: וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו
וְהָיְתָה לַייָ הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ ·
בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

וּבְתוֹרָתְךָ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: ישתבח

דען אונבעטען, אָ עוויגער! וויא דוא? ווער איזט פֿערהערליכעט אין הייליגקייט·
וויא דוא? פֿורכטבאַר אין לאָבע! וואונדערטהעטער! דוא נייגטעזט דיינע רעכטע
הין: דיא ערדע פֿערשלאַנג זיא· יון פֿיהרעזט דוא מיט דיינער גנאַדע, דיזעז פֿאָלק·
דאַז דוא בעפֿרייעט· דוא לייטעזט עז מיט דיינער מאַכט, צו דיינער הייליגען וואָהנונג·
פֿעלקער הערען עז, זיא בעבען· אַנגזט=וועה ערגרייפֿעט דיא איינוואָהנער פלשת'ז·
פֿלעצליך ערשרעקקען דיא שטאַממהעררען אדום'ז; דיא פֿירזטען מואב'ז, ליטטערן
ערגרייפֿעט זיא; עז פֿערגעהן אַללע בעוואָהנער כנען'ז· אַנגזט אונד פֿורכט וירד
איבער זיא פֿאַללען; דורך דיינעז אַרמעז גרעסע, ערשטאַררען זיא וויא שטיין, ביז
דיין פֿאָלק הינדורך ציהעט, עוויגער! ביז דיזעז פֿאָלק הינדורך ציהעט, דאַז דוא ער־
וואָרבעזט· דוא ברינגזט זיא הין, פֿפֿלאַנצעזט זיא איין, אין דיין ערבי=געבירגע צו
אַן יענעם זיטץ, דען דוא צור וואָהנונג, דיר, עוויגער! איינגעריכטעט· אין
דאַז הייליגטהום, אָ הערר! דאַז דיינע הענדע בערייטעט· דער עוויגע וירד
אימאער אונד עוויג רעגירען! דער עוויגע וירד אימאער אונד עוויג רעגירען! —
דען דעז עוויגען איזט דאַז רייך, אונד דיא הערשאַפֿט איבער דען הידען· —
ערלעטטער ווערדען העראויף קאָממען אויף דען בערג ציון, דאַז געבירגע עשו'ז
צו ריכטען: דען וירד דאַז רייך דעז עוויגען זיין· דער עוויגע וירד קעניג זיין
איבער דיא גאַנצע ערדע, צו דיזער צייט וירד גאָטט אַלז איין איינציגעז וועזען ער־
קאַננט ווערדען, אונד זיין נאַמע וירד זיין: דער איינציגע! זאָ וואַ אויך אין דיינעם
געזעצבוך געשריבען שטעהעט: הערע ישראל! דער עוויגע אונזער גאָטט·
איזט איין איינציגעז עוויגעז וועזען·

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי
ויאמרו לאמר · אשירה ליי כי גאה גאה סוס
ורכבו רמה בים: עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה · זה
אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו: יי איש מלחמה יי
שמו: מרכבת פרעה וחילו ירה בים · ומבחר שלשיו
טבעו בים סוף: תהמת יכסימו · ירדו במצולת כמו
אבן: ימינך יי נאדרי בכח · ימינך יי תרעץ אויב:
וברב גאונך תהרס קמיך · תשלח חרנך יאכלמו
כקש: וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נזלים ·
קפאו תהמת בלב ים: אמר אויב ארדף אשיג אחלק
שלל · תמלאמו נפשי אריק חרבי תורישמו ידי:
נשפת ברוחך כסמו ים · צללו כעופרת במים
אדירים: מי כמכה באלם יי מי כמכה נאדר בקדש:

נורא

אז ישיר דאַמאַהלז זאַנגען משה אונד דיא קינדער ישראל'ז, דיזען געזאַנג דעם עוויגען צו עהרען, אונד שפּראַכען: איך זינגע, דעם עוויגען, דער האָך ערהאַבען זיך צייגעט, ראָס אונד זיין רייטער שטירצעט ער אינז מעער · מיין זיג מיין זאַיטענשפּיל, איזט יה! ער וואַר מיר ערררעטטונג! דער איזט מיין גאָטט · איהן וויל איך ריהמען! מיינעז פֿאַטערז גאָטט, איהן וויל איך ערהעבען! דער עוויגע, איזט העלד דעז קריגז; עוויגעז וועזען, זיין נאַמען! קריגזגעשפּאַן פרעה'ז אונד העערז מאַכט שלידערט ער אינז מעער; דער אויזבונד זיינער קריגזשאַרען פֿערזאַנקען אין דער בינזענזעע · אַבגרונד בעדעקקטע זיא: זיא זאַנקען אין טיפֿען, ווי א שטיין · דיינע רעכטע, אָ עוויגער! פֿערהעררליכעט דורך מאַכט, דיינע רעכטע, אָ עוויגער! צערשמעטטערט דען פֿיינד · דורך דיינע גראָססע מאַיעסטעט, צערמאַלמעסט דו דיינע ווידערזאַכער: דו לעסטעסט איהן אויז, דען בררעננענדען צאָרן; ער פֿערצעהרעט זיא ווי שטאָפּפּעלן · פֿאָן הויך דיינער נאַזע טהירמטען זיך וואַססער מאַססען; פֿליסענדעז, שטונד אויפֿגערעכט, ווי דיא וואַנד; דער אַבגרונד וואַר פֿעסטע מיטטען אים מעער · דער פֿיינד שפּראַך: איך פֿערפֿאָלגע, האָלע איין, טהיילע בייטע אויז · מיין מוטה זאָלל איהרער פֿאָלל זיין · איך ציהע מיין שווערד אויז, מיינע האַנד פֿערטילגעט זיא · דו בליעזעסט מיט דיינעם הויכע: דאַז מעער בעדעקקטע זיא; זיא זאַנקען ווי בלייא, אין שטרעהמענדעז געוועססער · ווער איזט מאַטער

באברם · והוצאתו מאור כשדים · ושמת שמו
אברהם: ומצאת את לבבו נאמן לפניך: וכרות עמו
הברית לתת את ארץ הכנעני החתי האמרי והפרזי
והיבוסי והגרגשי לתת לזרעו: ותקם את דבריך כי
צדיק אתה: ותרא את עני אבתינו במצרים · ואת
זעקתם שמעת על ים סוף: ותתן אתת ומפתים
בפרעה ובכל עבדיו ובכל עם ארצו · כי ידעת כי הזידו
עליהם · ותעש לך שם כהיום הזה: והים בקעת
לפניהם · ויעברו בתוך הים ביבשה · ואת רדפיהם
השלכת במצולת כמו אבן במים עזים:

ויושע יי ביום ההוא את ישראל מיד מצרים · וירא
ישראל את מצרים מת על שפת הים: וירא
ישראל את היד הגדלה אשר עשה יי במצרים וייראו
העם את יי · ויאמינו ביי ובמשה עבדו:

בעטען דיך אן · דו ביזט דער עוויגע , גאָטט , דער אברם ערוועהלעט , אויז
אור כשדים הערויזגעפֿיהרט , אונד אברהם גענענט האָזט · דו פֿאנדעזט זיין
הערץ טריי , אונד מאכטעזט איינען בונד מיט איהם , דאז לאנד דעז כנעני , חיתי ,
אמורי , פריזי , יבוסי , אונד גרגשי , זיינען נאכקאממען איין צו געבען · אונד
ערפֿילטעזט דיין וואָרט , דען דו ביזט גערעכט · דו זאהעזט אויך דאז
עלענד אונזערער פֿאָרעלטערן אין מצרים , פֿערנאהמעזט איהר געשריי אם
שילפֿמער , אונד ציגטעזט צייכען אונד וואונדער אן פרעה , אן זיינען קנעכטען
אונד אן דעם פֿאלקע זיינעז לאנדעז · דען דו ערקאנטעזט , דאס דיזע טיראנייא גע·
גען זיא אויזגעאיבט · זא וואורדע דיין רוהם בעקאנט ביז אויף דען היינטיגען טאג · דו
פֿערטהיילטעזט דאז מער פֿאָר איהנען , דאס זיא מיטטען אים מערע טראָקקען
דורכגינגען ; איהרע פֿערפֿאלגער אבער וואַרפֿעזט דו אין טיפֿען , ווי שטיינע אין
מעכטיגען וואססערן ·

ויושע אונד דער עוויגע ערדעטטעטע פֿון דעמזעלבען טאג דאז פֿאלק ישראל אויז
דער האנד דער מצרים · ישראל זאה מצרים דאָרט טאָט אויפֿער דעז
מערעז · אלז נון ישראל דיא גראָסע מאכט זאהען , וועלכע דער עוויגע אן מצרים
אויזגעאיבט , דא פֿירכטעטע דאז פֿאלק דען עוויגען ; גלויבטען אויך אן דען עוויגען
אונד אן זיינען דיענער משה ·

ברוך יי לעולם אמן ואמן: ברוך יי מציון שכן ירושלים הללויה:
ברוך יי אלהים אלהי ישראל עשה נפלאות לבדו: וברוך
שם כבודו לעולם· וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן:
ויברך דויד את יי לעיני כל הקהל· ויאמר דויד ברוך
יי אלהי ישראל אבינו מעולם ועד עולם: לך
יי הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד· כי כל
בשמים ובארץ· לך יי הממלכה והמתנשא לכל
לראש: והעשר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל·
ובידך כח וגבורה· ובידך לגדל ולחזק לכל: ועתה
אלהינו מודים אנחנו לך· ומהללים לשם תפארתך:
אתה הוא יי לבדך· אתה עשית את השמים שמי
השמים וכל צבאם· הארץ וכל אשר עליה· הימים
וכל אשר בהם· ואתה מחיה את כלם· וצבא השמים
לך משתחוים: אתה הוא יי האלהים אשר בחרת

באברם

ברוך יי געזעגנעט זייעזט דוא גאָטט, אין עוויגקייט! אמן, אמן· געזעגנעט
זייעזט דוא פֿאָן ציון, דער דוא אין ירושלים טהראָנעזט, הללויה!
געזעגנעט זייעזט דוא, עוויגער, אללמעכטיגער, גאָטט ישראל'ז, דער דוא אללעין
וואונדער טהועזט; אונד געזעגנעט זייא דיין הערליכער נאמע אויף אימער! דאס
דער גאנצע ערדקרייז פֿאָלל דיינער מאיעזטעט ווערדע! אמן, אמן·
ויברך דוד דויד לאָבטע דען עוויגען, אין אנוועזענהייט דער גאנצען פֿערזאממ-
לונג; אונד שפראך: געזעגנעט זייעזט דוא עוויגער, גאָטט ישראל'ז,
אונזער פֿאטער, פֿאָן עוויגקייט צו עוויגקייט· דיין, עוויגער, איזט דיא גרעססע,
דיא אללמאכט, דיא הערליכקייט, דער זיג, אונד דיא מאיעזטעט; דיין, אללעז
אים היממעל אונד אויף ערדען; דיין, עוויגער! איזט דאז רייך; דיין, דאז ערהעבע-
בען איבער אללע, אלז אבערהויפט· רייכטהום אונד ווירדע ליגט פֿאָר דיר; דוא
געביטהעזט איבער אללעז; אין דיינער האנד איזט קראפֿט אונד מאכט; דורך דיינע
האנד ווירד אללעז ערהאבען אונד בעשטערקעט· אללמעכטיגער! וויר דאנקען דיר,
אונד לאָבפרייזען דען נאמען דיינער הערליכקייט· דוא אללעין, ביזט דער עוויגע·
ערנדע, דוא ערשופֿעזט דיא היממעל אונד דער היממעל היממעל מיט אללען איה-
רען הערען; דיא ערדע, מיט אללעז וואס דאראויף איזט; דיא מעערע מיט אללעם
וואס דארינען איזט· דוא ערהעלטעזט אללעז וועזען, אונד דיא היממלישען הערע
בעטען

יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו · בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם
יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל · בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ לוֹ: כִּי רוֹצֶה יְ
בְּעַמּוֹ · יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד
יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם · וְחֶרֶב
פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם · תּוֹכֵחוֹת
בַּלְאֻמִּים · לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים · וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי
בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב · הָדָר הוּא לְכָל
חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ · הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ · הַלְלוּהוּ
בִגְבוּרֹתָיו · הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע
שׁוֹפָר · הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר · הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל ·
הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שָׁמַע · הַלְלוּהוּ
בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה · כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:
כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

ברוך

זייטער פֿראָהלאָקען ! עז פֿרייע זיך זיינעז שעפּפֿערז ישראל ! קינדער
ציון ! פֿראָהלאָקעט איבער איהרען קעניגע ! לאָבעט איהן מיט רייהענטאַנץ ; אונד
ריהרעט פּויקען איהם , אונד האַרפֿע ! דען ער איזט זיינעם פֿאָלקע גנעדיג , אונד
קרעהנעט מיט זיג דיא אונטערדריקטען . נון פֿרייען זיך דיא פֿראָממען זיינער עהרע ,
פֿראָהלאָקקען זעלבסט אויף איהרעם לאַגער . לאָב גאָטטעז פֿיהרען זיא אים מונדע , צווייא-
שניידיג שווערד אין איהרער האַנד ; אום איבען ראַכע אויז , אן באַרבאַרען , ציכ-
טיגונג אן שטאַאַטען ; אום בינדען איהרע קעניגע מיט קעטטען , איהרע עדלען
מיט אייזערנען פֿעססעלן ; דאַז אורטהייל , דאַז געשריבען שטעהעט , אן איהנען צו
פֿאָללציהען . עהרענשמוק פֿיר זיינע פֿראָממען ! הללויה !

הללויה הללו אל לאָבעט גאָטט אין זיינעם הייליגטהומע ! לאָבעט איהן אין
זיינער מאַכטפֿעסטע ! לאָבעט איהן אין זיינען וואונדער-
טהאַטען ! לאָבעט איהן נאַך זיינער גראָססען הערליכקייט ! לאָבעט איהן מיט קלאַנגע
דער פּאָזוינען ! לאָבעט איהן מיט האַרפֿע אונד פּזאַלטער ! לאָבעט איהן מיט פּויקען אונד
רייגען ! לאָבעט איהן מיט זאַיטען - שפּיל אונד פֿלעטען ! לאָבעט איהן , מיט העללעם
ליעבליכען-קלאַנג ! מיט שמעטטערנדעז געטעז דער ליעבען ! לאָבעט דען עוויגען ,
וואַז נור אָדעם האַט ! הללויה ! לאָבעט דען עוויגען וואַז נור אָדעם האַט ! הללויה ·

הללויה הללו את יי מן השמים. הללוהו במרומים:
הללוהו כל מלאכיו. הללוהו כל צבאיו:
הללוהו שמש וירח. הללוהו כל כוכבי אור: הללוהו
שמי השמים. והמים אשר מעל השמים: יהללו את
שם יי. כי הוא צוה ונבראו: ויעמידם לעד לעולם.
חק נתן ולא יעבור: הללו את יי מן הארץ. תנינים
וכל תהומות: אש וברד שלג וקיטור. רוח סערה
עשה דברו: ההרים וכל גבעות. עץ פרי וכל ארזים:
החיה וכל בהמה. רמש וצפור כנף: מלכי ארץ וכל
לאמים. שרים וכל שפטי ארץ: בחורים וגם בתולת.
זקנים עם נערים: יהללו את שם יי. כי נשגב שמו
לבדו. הודו על ארץ ושמים: וירם קרן לעמו. תהלה
לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הללויה:
הללויה שירו ליי שיר חדש. תהלתו בקהל חסידים:

ישמח

הללויה הללו את לאבעט דען עוויגען פֿאָם היממעל הער! לאבעט איהן!
הערט אין יענער הֶֹהע! לאבעט איהן, אללע זיינע ענגעל,
לאבעט איהן, אללע זיינע העערע! לאבעט איהן, זאננע אונד מאָנד! לאבעט איהן,
אללע ליכטגעשטירנע! לאבעט איהן, אללער היממעל היממעל! געוועססער אין דער
הימעלסלופֿט! אללע לאָבע דען נאמען גאָטטעס! דען ער געבאָט — זיא וואורדען,
אונד ער ערהעלט זיא עוויגליך. ער גאב געזעצע, אונאיבערטרעטבאר. לאבעט
דען העררן, איהר פֿאָן דער ערדע! זעע-טעטעפֿע! איהר אבגרונד-טיפֿען אללע!
בליץ, האגעל, שנעע אונד נעבעל! שטורמווינד, דער זיינען בעפֿעהל פֿאללשטרעקט!
געבירגע, אונד היגעל אללע! פֿרוכטבייאמע, אונד צעדערן אללע! געוויל-
ד אונד צאהמע טהירע! געווירם אונד פֿליגעלגעפֿידער! איהר קעניגע דער ערדע
אונד איהר שטאמטען אללע! פֿירשטען אונד ערדענריכטער! יינגלינגע אונד
יונגפֿרויען! מיט אלטער אונד מיט דער יוגענד. דאס עוויגען נאמען לאבע אללעס! דען
ער אללײן איזט האָך ערהאבען. זיין רוהם געהט איבער ערד' אונד הימעל. ער
ערהעבט זיינעס פֿאָלקעס האָרן: איין לאבגעזאנג פֿיר זיינע פֿריינדע! פֿיר ישראל,
דאס איהם פֿערוואנדטע פֿאָלק. הללויה!

הללויה שירו זינגעט דעם עוויגען איין נייעס ליעד! זינגעט זיין לאב אים קאָרע
זיינער

יי׳ משפיל רשעים עדי ארץ: ענו ליי׳ בתודה· זמרו
לאלהינו בכנור: המכסה שמים בעבים המכין
לארץ מטר· המצמיח הרים חציר: נותן לבהמה
לחמה· לבני ערב אשר יקראו: לא בגבורת הסוס
יחפץ· לא בשוקי האיש ירצה: רוצה יי׳ את יראיו·
את המיחלים לחסדו: שבחי ירושלים את יי׳· הללי
אלהיך ציון: כי חזק בריחי שעריך· ברך בניך
בקרבך: השם גבולך שלום· חלב חטים ישביעך:
השלח אמרתו ארץ· עד מהרה ירוץ דברו: הנתן
שלג כצמר· כפור כאפר יפזר: משליך קרחו כפתים
לפני קרתו מי יעמד: ישלח דברו וימסם· ישב רוחו
יזלו מים: מגיד דבריו ליעקב· חקיו ומשפטיו
לישראל: לא עשה כן לכל גוי· ומשפטים בל
ידעום הללויה:

הללויה·

זין פערשטאנד איזט אוהנע מאאס אונאויזשפרעכליך · דער עוויגע ריכטעט דיא אונטערדריקטען
אויף, אונד ערנידריגט דיא פרעפלער ביז צור ערדע· שטימעט דעם עוויגען
לאבגעזענגע אן! ריהמעט אונזערן גאטט מיט הארפענשפיל! איהם, דער דען
הימעל מיט וואלקען דעקקעט, דער ערדע רעגען צובערייטעט: אונד גראז אויף
בערגען וואכזען מאכט· איהם, דער דעם פיה פוטטער גיבט; דען יונגען ראבען
גיבט, וואנן זיא שרייען· ער האט ניכט לוסט אן רוססעס שטערקע, אן מאננעסקראפט
קיין וואהלגעפאללען· דעם העררן געפעללט, וועד איהן עהרפירכטעט; וועד נור
אויף זיינע גיטע האפפט· ירושלים! פרייזע דיינען גאטט! ציון! לאבע דיינען העררן,
ער מאכט דיא ריגעל דיינער טהארע פעסטע, אונד זעגנעט דיינע קינדער אינגערה-
האלב· ער שאפפעט דיינען גרענצען זיכערהייט; אונד זעטטיגעט דיך מיט דעם
בעזטען ווייצען· זענדעט ער זיין ווארט אויף ערדען; וויא שנעלל לויפעט זיין בעפ-
פעהל· ער ברינגעט שנעע, וויא וואללע, רייף שטרייעט ער וויא אשע הין·
ווירפעט שלאססען וויא אין שטיקען, וועד קאן פאר זיינעם פראזט בעשטעהען? דען
זענדעט ער זיין ווארט, עז שמעלצעט, — לעסט זיינע ווינדע וועהען· עז טהויעט
אויף, זיינען ווילען מאכט ער יעקב קונד, גאב ישראל געזעצע אונד רעכטע· דאז
טהאט ער קיינעם היידענפאלקע, זיינע רעכטע אפפענבארט ער איהנען ניכט·

הללויה הללויה

אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ · בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו: אַשְׁרֵי · שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ · שִׂבְרוֹ עַל יי אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ · אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם · הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים · נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים · יי מַתִּיר אֲסוּרִים: יי פֹּקֵחַ עִוְרִים יי זֹקֵף כְּפוּפִים · יי אֹהֵב צַדִּיקִים: יי שֹׁמֵר אֶת גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד · וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יי לְעוֹלָם · אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּיָהּ כִּי טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ · כִּי נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יי · נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב · וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים · לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא: גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כֹּחַ · לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד עֲנָוִים יי

זאָ לאַנג איך דאַ בין · פֿערטרויעט ניכט אויף פֿירשטען, אויף מענשענקינד, דאַס וועניג העלפֿען קאַן · פֿערלעשט איהם זיין גייסט: דאַן קעהרט ער ווידער היין, צו זיינער ערדע, זאָגלייך זינד עס אויס מיט זיינען ווייזעסטען ענטווירפֿען · וואָהל דעם, דער יעקב׳ס גאָטט צור היילפֿע האָט, דער אויף דען עוויגען פֿערטרויעט: אויף גאָטט, דער היממעל, ערדע, מעער, אונד אַללעס וואָס אין איהנען איזט, געשאַפֿפֿען; דער טרייע אונד וואָהרהייט עוויג העלט; דער אונטערדריקטען רעכט פֿערשאַפֿט; דער שפּייזע גיבט דען הונגריגען · דער עוויגע לעזט געבונדענע. דער עוויגע מאַכט בלינדע זעהענד · דער עוויגע ריכטעט דיא געבייגטען אויף · דער עוויגע ליבט גערעכטע מענשען · דער עוויגע שיצט דיא פֿרעמדלינגע; וויטווען אונד וואַיזען ריכטעט ער אויף, אונד פֿיהרט אויף קרוממען פּפֿאַד דיא פֿרעפֿלער, דער העררר רעגירט עוויגליך, דיין גאָטט, ציון! דורך אַללע צייטען · הללויה!

הללויה כי טוב דען קעסטליך איזט עס, אונזערעם גאָטטע לאָב אַנצושטיממען; זאָלך איין לאָבגעזאַנג איזט שעהן אונד ליבליך · ירושלים ערבויעט גאָטט, פֿערזאַממעלט ווידער ישראל׳ס פֿערטריבענע · ער היילט צערבראָכנע הערצען; פֿערבינדעט איהרע וואונדען · דער שטערנען צאָהל האָט ער בעשטיממט, אונד נעננעט זיא אַללע מיט נאַמען · גראָס איזט אונזער העררר, אונד אַללגעוואַלטיג;

וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ׃ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר
מַלְכוּתוֹ׃ מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים׃ וּמֶמְשַׁלְתְּךָ
בְּכָל דּוֹר וָדֹר׃ סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל הַנֹּפְלִים׃ וְזוֹקֵף לְכָל
הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ׃ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם
אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ׃ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי
רָצוֹן׃ צַדִּיק יְיָ בְּכָל דְּרָכָיו׃ וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו׃ קָרוֹב
יְיָ לְכָל קֹרְאָיו׃ לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת׃ רְצוֹן
יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה׃ וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ שׁוֹמֵר יְיָ
אֶת כָּל אֹהֲבָיו׃ וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְיָ
יְדַבֶּר פִּי׃ וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃
וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃
הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ׃ אֲהַלְלָה יְיָ בְּחַיָּי׃ אֲזַמְּרָה
לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ אַל תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים׃ בְּבֶן

אדם

טהעטיג, ערבאַרמט זיך זיינער ווערקע אללער. גאָטט! דיר דאַנקען דיינע ווערקע
אללע; דיר בענעדייען דיינע הייליגען. בעזינגען דיינעס רייכס מאַיעסטעט, אונטער־
האַלטען זיך פֿאָן דיינער אללמאַכט. דען מענשען דיינע אללמאַכט צו פֿערקינדען, דיא
הערליכקייט אונד שעהנהייט דיינעס רייכס. דיין רייך איזט אללער עוויגקייטען רייך.
דיינע הערשאַפֿט וועהרט פֿיר אונד פֿיר. אללע פֿאַללענדע ערהעלט דער הערר; ער
ריכטעט דיא געבייגטען אויף. אללער אויגען שויען נאַך דיר הין, אונד דוא גיבסט
איהנען שפייזע אין דער צייט. אללמילדע עפֿנעסט דוא דיא האַנד, אונד זעטטיגעסט
אַללעס לעבענדע, מיט וואָהלגעפֿאַללען. אין אללען זיינען וועגען איזט דער הערר גערעכט,
אין אללען זיינען טהאַטען גיטיג. דער הערר איזט נאַהע, אללען דיא איהן רופֿען;
אללען, דיא אויפֿריכטיג איהן אַנרופֿען. ער טהוט, וואַז גאָטטעספֿירכטיגען געפֿעללט; מיט
ערהערט איהר פֿלעהן, הילפֿט איהנען אויז — ער שיצט אללע, דיא איהן ליבען,
אונד ראָטטעט אללע פֿרעפֿלער אויז. מיין מונד זאָלל לאָב דעס עוויגען זינגען; אללעס פֿלייש
לאָבזינגע זיינער הייליגקייט, עוויגליך אונד אימער! ווער פרייזען איהן, דען עוויגען,
פֿאָן נון אַן אונד אין עוויגקייט. הללויה!

הללויה הללי דען עוויגען לאָבע מיינע זעעלע! איך לאָבע מיינען גאָטט, זאָ
לאַנגע איך לעבע; איין פֿעסטגעזאַנג ערטענט דעם עוויגען,

מוֹשָׁב לוֹ: כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ. יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי
לֹא יִטֹּשׁ יְיָ עַמּוֹ. וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר
עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית. וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ. וְלֹא יָעִיר כָּל
חֲמָתוֹ: יְיָ הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ. עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם
שֶׁכָּכָה לּוֹ. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו: תְּהִלָּה
לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ. וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ. וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד. וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר
יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ. וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ.
וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ.
וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ. וְצִדְקָתְךָ
יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ. אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: טוֹב יְיָ
לַכֹּל. וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשֶׂיךָ.

וחסידיך

וואהלגעפאללען אן ציון, האט ער זו זיינער רעזידענץ ערוועהלט · ער האט יעקב
זיך ערקאָהרען ; ישראל זו זיינעם אייגענטהומע · גאָטט פערשטעסט זיין פאָלק
ניכט , פערלעסט ניכט זיין אייגענטהום · דער אללבארמהערציגע פערגיבט דיא
מיסעטהאַטען , פערטילגט ניכט , ציאהט אָפט דען צאָרן צוריק · לעסט ניכט זיינען צאָרן
ערוואַכען · עוויגער ! הילף אונז , קעניג ! ערהערע אונז ווען וויר פלעהען ·

אשרי הייל דען בעוואָהנערן דיינעז טעמפעלז , זיא פרייזען דיך אָהנ' אונטערלאַס ·
הייל דעם פאָלקע דעם דיס צו טהייל ווירד ! הייל דעם פאָלקע דעססען
גאָטט דער עוויגע איזט ! לאָבליד דוד'ז · איך וויל דיך ערהעבען , מיין גאָטט ! אָ
קעניג ! דיינען נאמען עוויג בענעדייען · טעגליך בענעדייע איך דיך · לאָבע דיינען
נאמען עוויג · גראָס איזט דער עוויגע אונד אללגעלאָבט ; זיינע גרעסע איזט אונער-
פאָרשליך · איין געשלעכט ריהמט דעם אנדערן דיינע ווערקע , מאכען דיינע אלל-
מאַכט קונד · פראַכט אונד גלאַנץ דיינער מאיעסטעט , אונד דיינע וואונדערטהאַטען
וויל איך זינגען · אללעז שפריכט פאָן עהרפורכט דיינער אללמאכט , אויך איך וויל
דיינע העררליכקייט פערקינדען · אללעז זינגעט איין דענקמאהל דיינער גראָסען
גיטע , אונד ריהמט דיינע אללגערעכטיגקייט · אללגנעדיג , אללבארמהערציג איזט
דער עוויגע ! לאַנגמיטהיג אונד פאָן גראָסער גיטע · אללען איזט דער עוויגע וואָהל-

טהעטיג .

ים. אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ.
יְיָ לְאֹרֶךְ יָמִים:

פֿאָרטזעצונג דעז טעגליכען געבעטז ·

יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם. יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְיָ
מְבֹרָךְ. מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד
מְבוֹאוֹ. מְהֻלָּל שֵׁם יְיָ: רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְיָ. עַל הַשָּׁמַיִם
כְּבוֹדוֹ: יְיָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם. יְיָ זִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר: יְיָ בַּשָּׁמַיִם
הֵכִין כִּסְאוֹ. וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם
וְתָגֵל הָאָרֶץ. וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְיָ מָלָךְ: יְיָ מֶלֶךְ יְיָ מָלָךְ יְיָ
יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְיָ מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד. אָבְדוּ גוֹיִם
מֵאַרְצוֹ: יְיָ הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם. הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים:
רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב אִישׁ. וַעֲצַת יְיָ הִיא תָקוּם: עֲצַת
יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד. מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: כִּי הוּא
אָמַר וַיֶּהִי. הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: כִּי בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן אִוָּה
לְמוֹשָׁב

זען דיא וואָגען דעז וועלטמעערז: אָבער נאָך ערהאַבענער איזט גאָטט אין יענער
העהע. אויך דיין צייגניס בלייבט אימאר טריא; דיינען טעמפעל ציערט היילגקייט,
אָ גאָטט! אויף עוויגע צייט!

יְהִי כבוד דעז עוויגען רוהם וועהרט עוויג, ער האַט וואָהלגעפאַללען אַן זיינר
ווערקען. גיפריזען זייא דער נאַמע דעז הערן, פאָן נון אַן אונד
אין עוויגקייט. פאָם אויפגאַנג דער זאָננע ביז צום נידערגאַנגע, געלאָבט דער נאַ-
מע דעז הערן. דער עוויגע איזט ערהאַבען איבער אַללע פעלקער, איבער דיא
הימעל זיין רוהם ערהאַבען. עוויגער! דיין נאַמע וועהרט עוויג, עוויגער! דיין
רוהם פיר אונד פיר. דער עוויגע האַט זיינען טהראָן אים הימעל פעסטגעשטעללט.
אונד זיינע הערשאַפט וואַלטעט איבער אַללעז. עז פרייע זיך דער הימעל! עז
יובלע דיא ערדע! מאַן פערקינדיגע אונטער דען נאַציאָנען: דער עוויגע רעגירט!
דער הערר רעגירט, דער הערר האַט רעגירט, דער הערר ווירד רעגירען, פאָן
נון אַן אונד אין עוויגקייט. דער עוויגע איזט קעניג, אימער אונד עוויג. הינוועג
זינד דיא באַרבאַרען אויז זיינעם לאַנדע. גאָטט צערשטעהרט דען ראַטהשלוס דער
הידען, פערנייטעלט דיא אַנשלעגע דער פעלקער. דאַז מענשלען הערץ פאַססט
פיל אַנשלעגע, אָבער דער ראַטהשלוס דעז עוויגען בעשטעהעט. גאָטטעז ראַטה-
שלוס בעשטעהעט עוויג, דיא געדאַנקען זיינעז הערצענז פיר אונד פיר. דען וואָ
ער שפריכט געשיהעט עז, ער בעפיהלט, עז שטעהעט דאַ! דער עוויגע האַט

וואָהל·

שִׂמַּחְתַּנִי יְיָ בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ · מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע · וּכְסִיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן · לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְיָ: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְיָ כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ · יִתְפָּרְדוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי · בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח · כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְיָ · בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה · דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יְיָ · צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ:

יְיָ מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְיָ עֹז הִתְאַזָּר · אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז · מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְיָ נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם · יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם

דיינע טהאטען, הערר! וויא טיף דיא געטטליכען געדאנקען, דיא אונפערנונפט זיהט דאס ניכט איין, אונדענקענדע בעגרייפען ניכט; ווען פרעפלער גרינען גלייך דעם גראזע: ווען אללע איבעלטהעטער בליהען: — דאמיט זיא עוויג אונטערגע· הען. דען דוא ביזט עוויגליך ערהאבען גאטט! זיהע דיינע פיינדע, הערר! דיינע פיינדע קאממען אום; איבעלטהעטער פאהרען הין: אבער מיין האָרן שטייגט עמ· פאָר, וויא דיא קראנע דעס ראם. איין מילטער גלאנץ פאן פרישעם עהלע, מיינע זיהט לוסט אן ניידערן; מיינע אהרען הערען לוסט, ווען איבעלטהעטער ווידער מיך אויפשטעהן. דער פראממע גרינעט, וויא פאלמען. וואכסען, זא שטייט דיא צעדער לבנון'ז עמפאָר! וואס אים הויזע גאטטעס שטעהט; וואס אין זיינעם פֿאָרהאָף גרינעט; אויך נאך אים העכסטען אלטער בליהען; וואססער פריש אונד זאפטפאלל בלייבען. ווירד לעהרען דאס גאטט גערעכט, איין האָרט אהנע מאלזען טאדעל זייא.

יי מלך: דער הערר איזט קעניג, הערליך געשמיקט; זיין געוואנד, דיא מאיעז· טעט, האט דער הערר אנגעלעגט, אונד פעזט אומגירטעט · זא שטעהט דאס, דיא וועלט! אונד וואנקט ניא! נון שטעהט פעזט דיין טהראן זייט דער טעמ· אג: דוא אבער זעלבזט ביזט פאן עוויגקייט הערר! דיא וואססערשטראמע, עווי· גער! ערהעבען זיך; דיא וואססערשטראמע ערהעבען זיך מיט ברויזען; דיא שטראמע העבען דיא וועללען עמפאָר. ערהאבענער אלז דער פלוטהען גערייש, ברר· זען

מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר : אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהָיו ·
הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ : מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְיָ רָאָה אֶת כָּל
בְּנֵי הָאָדָם : מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ · אֶל כָּל יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ : הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם · הַמֵּבִין אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם :
אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב חָיִל · גִּבּוֹר לֹא יִנָּצֵל בְּרָב כֹּחַ :
שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה · וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט : הִנֵּה עֵין
יְיָ אֶל יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ : לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם
וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב : נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיְיָ עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא :
כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ · כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ : יְהִי חַסְדְּךָ
יְיָ עָלֵינוּ · כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ :

צב
מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת : טוֹב לְהֹדוֹת לַיְיָ וּלְזַמֵּר
לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן : לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ · וֶאֱמוּנָתְךָ
בַּלֵּילוֹת : עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי נָבֶל · עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר : כִּי

שמחתני

גאָטטעז ראַטהשלוס בעשטעהעט עוויג , דיא ענטווירפֿע זיינעז הערצענז פֿיר אונד
פֿיר · הייל דער נאַציאָן , דעזזען גאָטט דער עוויגע איזט · וואָהל דעם פֿאָלקע · דאַז
ער זיך צום אייגענטהום ערקאָהרען ! פֿאָם הימעל זיהעט דער עוויגע הערנידער ;
בליקקעט אויף אַללע מענשענקינדער ; בעשויעט אַללע ערדבעוואָהנער , פֿאָן זיי־
נעם פֿעזטען טהראָנזיטץ · ער , דער אַללע איהרע הערצען געבילדעט האַט , בע־
מערקעט אויך אַללע איהר טהון · דער קעניג זיגט ניכט דורך העערעזמאַכט ; דען העל־
דען רעטטעט קיינע גראָססע קראַפֿט · טריגליך איזט דאַז ראָס צום זיגע ; אונד פֿילעז
פֿאָלק רעטטעט איהן ניכט ; אַבער זיהע ! גאָטטעז אויגע שויעט אויף זיינע פֿערעה־
רער , אויף דיאיניגע דיא זיינער גיטע האַררען פֿערטרויען ; דאַס ער זיא פֿאָן טאָדעז־
געפֿאַהר רעטטע , זיא ערהאַלטע אין דער טהייערונגס־נאָהט ·
(קאָהר) אונזרע זעעלע האַררעט אויף דען עוויגען ; אונזרע הילפֿע , אונזער שילד
איזט ער ! אונזער הערץ ערפֿרייעט זיך זיין ; דען וויר פֿערטרויען זיינעם הייליגען
נאַהמען · דיינע גיטע , עוויגער , וואַלטע איבער אונז , וויא וויר אויף דיך האַררען ·
מזמור שיר ליום השבת פּזאַלם ליד פֿיר דען שבת · ליבליך איזט , דעם
עוויגען דאַנקען ; דיינעם נאַהמען העכזטער !
זינגען ; דעז מאָרגענז דיינע גיטע ריהמען ; דעז אַבענדז דיינע טרייע ; אונטער
זאַיטענשפּיעל אונד פּזאַלטער , צום דענקען פֿאָן דער האַרפֿע ערוועקט ; עוויגער !
דיינע ווערקע ערגעצען איך ! פֿראָהליך זינגע איך דיינע טהאַטען · וויא גראָס זינד

דיינע

נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
נֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ· לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:
הוֹדוּ לַיְיָ בְּכִנּוֹר· בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ לוֹ: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ· הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי יָשָׁר דְּבַר יְיָ· וְכָל מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט· חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ· וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם· נֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ מֵיְיָ כָּל הָאָרֶץ· מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי· הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: יְיָ הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם· הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים· עֲצַת יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד·

מחשבות

נאם בעזיצן פיר ישראל זיין פאלק ; עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דער אין אונזערעם דריקקע אן אונז דאכטע ; עוויג וועהרט זיינע גיטע·
אונד פאם פיינדע אונז ערלעזעטע ; עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דער אללען פלייש שפייזע גיבט ; עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דאנקעט דעם גאטטע דעז היממעלז : עוויג וועהרט זיינע גיטע·

רננו פראהלאקקעט גערעכטען! פראהלאקקעט איהם עוויגען! לאבפרייז געציעמט דער רעדליכגעזינטען: דאנקעט דעם עוויגען מיט הארפענקלאנג! שלאגט צעהענזאיטעגשאלטער איהם אן! זינגעט איהם איין נייאגעהערטעז ליד! בייא הערפען יובעלגעזאנג ריהרעט איהם דאז בעזטע זאיטענשפיל! דען רעדליך איזט דעז עוויגען פערהייזונג, אונד אלל זיין טהון טרייא פאללז· ער ליבט בילליגקייט אונד רעכט· דיא ערדע איזט פאלל פאן גאטטעז גיטע· דיא היממעל ענטשטאנדען דורך דעז עוויגען וואָרט, אללע איהרע העערע דורך זיינעז מונדעז הויך· ער טהירמט מעערעזוואגען אויף, ווי איין מויער! דען אבגרונד פערוואהרעט ער אין טיפען· דען עוויגען פירכטע אללע וועלט; פאר איהם שייע זיך יעדער ערדבעוואהנער· דען זאער שפריכט, געשיעהט עז! ער בעפיעהלט עז שטעהט דא! גאטט צערשטעהרט דען ראטהשלוס דער היידען, פערניכטעט דיא אנשלעגע דער פעלקער: אבער גאטטעז

לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה | כל"ח:
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְגֹזֵר יַם סוּף לִגְזָרִים | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם סוּף | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה | כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

נחלה

דער גראָסע ליכטער האָט געמאַכט; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דיא זאָננע, פֿאָרצושטעהען דעם טאָגע; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
מאָנד אונד שטערן פֿאָרצושטעהען דער נאַכט; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
מצרים שלוג אַן איהרער ערשטגעבורט; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
אונד פֿירטע ישראל הערויז; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
מיט שטאַרקער האַנד אונד אויזגערעקטעם אַרם; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דער דאַז שילפֿמעער אַבגעטהיילט; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
אונד ישראל הינדורך געפֿיהרט; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
אונד פרעה מיט זיינעם העער הינין געשטירצט; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דער זיין פֿאָלק פֿיהרטע דורך דיא וויסטע; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דער גראָסע קעניגע ערלעגטע; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
מעכטיגע בעהערשער ערווירגטע; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
סיחון, דען קעניג פֿאָן אמורי; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
עוג, דען קעניג פֿאָן בשן; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·
אונד איהר לאַנד הינגאַב צום בעזיטץ; | עוויג וועהרט זיינע גיטע·

צום

עַמּוֹ: יְיָ שִׁמְךָ לְעוֹלָם· יְיָ זִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר: כִּי יָדִין יְיָ
עַמּוֹ· וְעַל עֲבָדָיו יִתְנֶחָם: עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב
מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ· עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא
יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ· אַף אֵין יֶשׁ רוּחַ בְּפִיהֶם:
כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם· כֹּל אֲשֶׁר בֹּטֵחַ בָּהֶם: בֵּית
יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת יְיָ· בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת יְיָ: בֵּית
הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת יְיָ· יִרְאֵי יְיָ בָּרְכוּ אֶת יְיָ: בָּרוּךְ יְיָ מִצִּיּוֹן
שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ:

הוֹדוּ לַיְיָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

לעשה

זיינעם פאָלקע ישראל· הערר! דיין נאַמע וועהרט עוויג, פיר אונד פיר דיין רוהם·
געטט שאַפט זיינעם פאָלקע רעכט; נימט זיך ווידער זיינעם פאָלקע אן· דער
היידען געצען, געלדען, זילבערן, זינד דער מענשענהענדע ארבייט; האַבען
מיילער, רעדען ניכט; אויגען האַבען, זעהען ניכט; האַבען אָהרען, הערען
ניכט; אויך וועהעט קיין הויך אין איהרעם מונדע; דיא געצען מאַכען, זינד וויא זיא:
דיא אויף זיא האָפפען, איהנען גלייך· איהר פאָם הויזע ישראל'ז! בענעדייעט
דעם הערען! איהר פאָם הויזע אהרן'ז! בענעדייעט דעם הערען! איהר פאָם
הויזע לוי'ז! בענעדייעט דעם הערען! איהר געטטעספירכטיגע! בענעדייעט
דעם הערען! דער עוויגע זייא פאָן ציון אויז געלאָבט, ער, דער צו ירושלים
טהראָנעט· הללויה!
הודו

דאַנקעט דעם עוויגען! דען ער איזט פריינדליך; עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דאַנקעט דעם געטטע אַללער געטטערוועזען! עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דאַנקעט דעם הערען אַללער הערען! עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דער גראָסע וואונדער טהוט אַללעין; עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דער מיט פערנונפט דיא הימעל געשאַפפען; עוויג וועהרט זיינע גיטע·
דיא ערדע אויף דאַז וואַססער אויזגעברייטעט; עוויג וועהרט זיינע גיטע·

דער

וַאֲפַלְּטֵהוּ · אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי : יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ
עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה · אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ : אֹרֶךְ יָמִים
אַשְׂבִּיעֵהוּ · וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי :

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ · הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ : שֶׁעֹמְדִים
בְּבֵית יְיָ · בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ : הַלְלוּיָהּ כִּי
טוֹב יְיָ · זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים : כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ ·
יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ : כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי גָדוֹל יְיָ · וַאֲדֹנֵינוּ
מִכָּל אֱלֹהִים : כֹּל אֲשֶׁר חָפֵץ יְיָ עָשָׂה · בַּשָּׁמַיִם
וּבָאָרֶץ · בַּיַּמִּים וְכָל תְּהֹמוֹת : מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה
הָאָרֶץ · בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה · מוֹצֵא רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו :
שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם · מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה : שָׁלַח
אֹתוֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם · בְּפַרְעֹה וּבְכָל
עֲבָדָיו : שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים · וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים :
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי · וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן · וּלְכֹל
מַמְלְכוֹת כְּנָעַן : וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה · נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל

עַמּוֹ·

״בין אין דער נאהט בייא איהם ; ענטרייס׳ איהן דער געפאהר, אונד זעל׳ איהן האך
״אין עהרען· איט לאנגעם לעבען זעטטיג׳ איך איהן, דאן ערבליקט ער איין הייל!״

הללויה לאבט דען נאמען דעז עוויגען! לאבט איהר קנעכטע דעז עוויגען!
איהר, דיא איהר דינעט אים הויזע דעז עוויגען, אים פארהאף דעז
טעמפעל גאטטעז· לאבט גאטט, דען ער איזט אללמעכטיג! לאבזינגעט זיינעם
נאמען, ער איזט ליבליך! ער האט יעקב זיך ערקאהרען, ישראל צו זיינעם
אייגענטהום· דיס ווייס איך: גרעסער איזט דער עוויגע, אונזער גאטט, אלז אללע
געטטערוועזען· ער שאפט וואז איהם וואהלגעפעללט; אים הימעל אונד אויף
ערדען, אים מעער אונד אללען טיפען; פיהרעט וואלקען הערויף פאם ענדע דער
ערדע; שאפפט צום רעגען בליטצע; ענטלעסט דען ווינד אויז זיינער פערוואהרונג·
ער שלוג מצרים׳ז ערזטגעבורט, פאן מענשען אונד פאן פיהע; ליס איבער דיך׳
מצרים! צייכען אויז אונד וואונדער, אן פרעה אונד זיינען דינערן· ער, דער גראסע
פעלקר שלוג; מעכטיגע קעניגע ערלעגטע; דען סיחון, קעניג פאן אמורי, דען עוג,
קעניג פאן בשן, אונד אללע רייכע פאן כנען· אונד גאב איהר לאנד איין צום בעזיטץ׳

זיינע

וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ׃ יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן׃ בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן׃ אֹמַר לַיְיָ מַחְסִי וּמְצוּדָתִי׃ אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ׃ כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת׃ בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה׃ צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ׃ לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה׃ מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם׃ מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃ יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ׃ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ׃ רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט׃ וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ כִּי אַתָּה יְיָ מַחְסִי׃ עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ׃ לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה׃ וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ׃ כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ׃ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ׃ עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ׃ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ׃ עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ׃ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין׃ כִּי בִי חָשַׁק

ויהי נועם אונד דער הערר אונזער גאָטט, זייא אונז פריינדליך; דאַן גענייגט ואפלטהו
אונזרער הענדע ווערק. יאַ, אונזער טהון גענייגט נור דורך איהן
דאָ, דער דאָ זיצעט אים שירם דעז העכזטען; דאָ דער דאָ רוהעט אים שאַט־
טען דעז אַללמעכטיגען; דיר זאַגע איך, דאַס איין גאָטט, איינע בורג, איינע צו־
פערזיכט, דאַז אַללמעכטיגע וועזען, דעם איך פערטרויע; דיין רעטטער זיין ווירד,
ווען דיר נעלע דראָהען, ווען דיא פעזט וויטהעט. מיט זיינעם פיטטיג דעקעט ער
דך; דיא טראַעזט דיך אונטער זיינען פליגעלן; זיינע וואַהרהייט איזט דיר שילד
אונד האַרניש. ערליטטרע ניכט ביא נעכטליכער געפאַהר; פיר פיילע, דיא דעז
טאַגעז שווירען; פירכטע ניכט פעזט, דיא אים פינזטערן שלייכט; ניכט זייכע,
דיא מאַן מיטטאַג טעדטעט. פאַללען אויך טויזענד דיר צור זייטע, אירי אַדרען צו דיינער
רעכטען: דיר נאַהעט זיך קיין אונגליק. דיא טרעזט זיא נור מיט דיינען אויגען, דיא
שטראַפע דיא דען פרעפלער טריפפט. דען דוא האַזט דיין פערטרויען אויף גאָטט,
אויף דען העכזטען, איינע צופערזיכט. דיר קאַן קיין אונגליק ווידערפאַהרען; קיינע
נאָהט דיינער היטטע זיך נאַהען. דען ער בעפיעלעט זיינען ענגעלן, אויף אַללען וועגען
דיך צו שילען. זיא איזזען דיך אויף הענדען טראַגען, דאַס קיין שטיין דיינען פוס פערי
לעצע. דוא ווירזט אויף לעאַפּאַרד אונד אָטטער טרעטען, יונגע לעווען אונד טראַכען
נערטריקקען. „דען ער בעגעהרט איין, דאַרום רעטט' איך איהן: איך העב'
זיא שיהן האָך עמפאָר; דען ער ערקעננעט איך. ער רופט איך אַן; איך הערע,

תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא · וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם : כִּי
אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר · וְאַשְׁמוּרָה
בַלָּיְלָה : זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ · בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף :
בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף · לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ : כִּי כָלִינוּ
בְאַפֶּךָ · וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ : שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ ·
עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ : כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ ·
כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ הֶגֶה : יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים
שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן ·
כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה : מִי יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ · וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ :
לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע · וְנָבִא לְבַב חָכְמָה : שׁוּבָה יְיָ
עַד מָתָי · וְהִנָּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ : שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ ·
וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ : שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ ·
שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה : יֵרָאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ פָעֳלֶךָ · וַהֲדָרְךָ
עַל בְּנֵיהֶם : וִיהִי

אַלמעכטיג ! דוא פֿיהרזט דאז מענשענגעשלעכט ביז צור צערקנירשונג ! דאַ שפריכזט דוא : מענשענקינדער ! קעהרעט װידער ! (דען בייא דיר זינד טויזענד יאַהרע , װיא דער געזטריגע טאַג , דער פֿערגאַנגען איזט ; גלייך איינער נאַכטװאַכע ·) דוא שטרעהמזט זיא הין ; זיא ענטשטעהען איין שלומער · דעז מאָרגענז װיא װאַנדעלבאַרעז גראַז , פֿריה בליהעט עז אונד װעלקט ; אַם אַבענד אַבגעהויען אונד פֿערדאָררט · זאָ פֿערגעהן װיר אין דיינעם צאָרנע ; זאָ צערריטטעט אונז דיין גרים דאַהין · דען דוא שטעללזט אונזרע מיזזעטהאַטען פֿאָר דיך , אונזער היימליכזטעז טהון פֿאָר דאז ליכט דיינעז אַנגעזיכטז · אין שווינדען אַללע אונזרע טאַגע , דורך דיינען צאָרן ; װיר ברינגען אונזרע יאַהרע צו , װיא איין געשװעטץ · אונזרע לעבענזצייט װעהרעט זיבענציג יאַהר ; אַכטציג מיזט דאַז פֿערנזטע ציעל ; אונד איהר שטאָלץ איזט מיה אונד קומער : דען איזט׳ז שנעלל אַבגעמעיטטעט ; זאָ פֿליגען װיר הין ! דאָך װער ערקעננט דיא אַללגעװאַלט דיינעז גרימעז , דאַס ער איהן פֿירכטע , זאָ פֿירכטבאַר דוא ביזט ? אַך , לעהר׳ אונז , דאַס װיר אונזרע טאַגע צעהלען , דאַמיט װיר װייזע הערצען ערלאַנגען ! װענדע דיך צו אונז , עוויגער ! עז דויערט זאָ לאַנגע ! זייא דיינען קנעכטען װידער גנעדיג ! ערפֿיללע אונז פֿריה מיט דיינער הולד ! זאָ יויכצען װיר פֿראָהלאָקקענד אונזער לעבענלאַנג · ערפֿרייע אונז נון זאָ לאַנגע צייט , אַלז דוא אונז פּלאַגטעזט ; זאָ לאַנגע יאַהרע אַלז װיר אונגליק זאַהן ! צייגע דיין ערהאַבענעז װערק אַן דיינען קנעכטען ; אַן איהרען קינדערן דיינע מאַיעזטעט ·

וְרָעֵבוּ · וְדֹרְשֵׁי יְיָ לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב׃ לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ
לִי · יִרְאַת יְיָ אֲלַמֶּדְכֶם׃ מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים · אֹהֵב
יָמִים לִרְאוֹת טוֹב׃ נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע · וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר
מִרְמָה׃ סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב · בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ׃
עֵינֵי יְיָ אֶל צַדִּיקִים · וְאָזְנָיו אֶל שַׁוְעָתָם׃ פְּנֵי יְיָ בְּעֹשֵׂי
רָע · לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ צָעֲקוּ וַיְיָ שָׁמֵעַ · וּמִכָּל
צָרוֹתָם הִצִּילָם׃ קָרוֹב יְיָ לְנִשְׁבְּרֵי לֵב · וְאֶת דַּכְּאֵי רוּחַ
יוֹשִׁיעַ׃ רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק · וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְיָ׃ שֹׁמֵר
כָּל עַצְמוֹתָיו · אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה׃ תְּמוֹתֵת
רָשָׁע רָעָה · וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ׃ פּוֹדֶה יְיָ נֶפֶשׁ
עֲבָדָיו · וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל הַחוֹסִים בּוֹ׃

תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים · אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה
הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר׃ בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ
וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל · וּמֵעוֹלָם עַד עוֹלָם אַתָּה אֵל׃

תשב

עהרער פֿעהלט קיין גוט · קאָמט קינדער! הערעט מיר צו! איך לעהרע אייך
גאָטטעספֿורכט · ווער איזט דער מאַן, דער לוסט צום לעבען האַט? אונד אים אַלטער
גערנע גליקליך זיין וויל? בעוואַהר דיינע צונגע פֿאָר בעזעס, דיינע ליפפען פֿאָר
בעטריגליכרעדען · ווייך פֿאָם בעזען, טהוע גוטעס! זוכע פֿרידען, יאָג איהם
נאָך! דיא אויגען דעס עוויגען מערקען אויף דיא גערעכטען; זיינע אָהרען אויף
איהר פֿלעהען · זיין צאָרנבליק טריפֿפֿט דיא איבעלטהעטער; פֿערטילגט איהר אַנ·
דענקען פֿאָן דער ערדע; ווען יענע שרייען, זאָ הערט'ס דער הערר, אונד רעט·
טעט זיא אויס אַללער נאָטה · צערבראָכנען הערצען איזט דער עוויגע נאַהע; אונד
הילפֿט צערשלאַגענען געמיטהערן; פֿיעל ליידען האַט אָפֿט דער גערעכטע; דאָך
רעטטעט איהן גאָטט אויס אַללען; בעוואַהרט אַללע זיין געביין; ניכט איינעס ווירד
ערוועהרט דאַפֿאָן · אַבער דען פֿרעפֿעלהאַפֿטען ברינגט זיין לאַסטער אום; פֿער·
דאַמניס טריפֿפֿט דיא פֿיינדע דעס גערעכטען · דער עוויגע ערלעזט דיא זעעלע
זיינער קנעכטע; דיא איהם פֿערטרויען, ווערדען ניא פֿערדאַמט.

תפלה למשה גיבעט משה'ס, דעס געטטליכען מאַננעס · עוויגער! דו וואַרסט
אונזרע צופֿלוכט אין אַללען צייטאַלטערן · עהע בערגע געצייגט,
אונד ערדע געשאַפֿפֿען ווארדען; אונד פֿאָן עוויגקייט צו עוויגקייט ביזט דו
אַללמעכטיג

נַקֵּנִי׃ גַּם מִזֵּדִים חֲשׂךְ עַבְדֶּךָ אַל יִמְשְׁלוּ בִי אָז אֵיתָם · וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי · וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ · יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי׃

לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ · וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ׃ אֲבָרְכָה אֶת יְיָ בְּכָל עֵת · תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי׃ בַּייָ תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי · יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ׃ גַּדְּלוּ לַייָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו׃ דָּרַשְׁתִּי אֶת יְיָ וְעָנָנִי · וּמִכָּל מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי׃ הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ · וּפְנֵיהֶם אַל יֶחְפָּרוּ׃ זֶה עָנִי קָרָא וַייָ שָׁמֵעַ · וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ׃ חֹנֶה מַלְאַךְ יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם׃ טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְיָ · אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה בּוֹ׃ יְראוּ אֶת יְיָ קְדֹשָׁיו · כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו׃ כְּפִירִים רָשׁוּ

ורעבו

לאהן ערוואַרטעט דען, דער זיא בעוואַהרעט. ווער בעמערקעט זיינע אונוויססענטלי-כע פעהלער? בעוואַהרע מיך פאָר אונערקאַננטען זינדען! אויך ענטפערנע מיך פאָן איבערמיטהיגען געדאַנקען, לאַס זיא ניכט הערשען איבער מיך! זאָ קאַן איך פאָללקאָממען ווערדען; פריא פאָן פיעלען פערברעכען: מעגען דיא רעדען מיינעס מונ-דעס דיר וואָהלגעפאַללען, זאָ אויך דיא רעדען מיינעס הערצענס, דיר, עוויגער, מיין האָרט אונד מיין ערלעזער.

לדוד בשנותו פאָן דוד, אַלס ער זיינען פערשטאַנד פערשטעללטע פאָר אבימלך, דיזער איהן פאָן זיך טריב, אונד ער ענטקאַם. לאָב-פרייזען ווערדע איך אַללע צייט דען עוויגען; זיין לאָב בלייבעט אימערדאַר אין מיי-נעם מונדע. מיינע זעעלע ריהמעט זיך דעס עוויגען: דיא בעדרענגטען מעגען עס העהרען, אונד זיך פרייען. פרייזט מיט מיר דעס עוויגען גרעססע! לאַסט אונס זיי-נען נאַמען ערהעבען! דאַ איך גאָטט זוכטע, אַנטוואָרטעטע ער מיר; אונד רעטטעטע מיך אויס אַללער מיינער פורכט. דיא אויף איהן הינזעהען, גלענצען פאָן פריידע, ניא ווירד איהר אַנגעזיכט צו שאַנדען. דיזער בעדרענגטע ריף, אונד גאָטט העהרטע עס, אונד האַלף איהם אויס אַללען זיינען נעטהען. דיא ענגעל דעס עוויגען לאַגערן זיך אומהער, אום זיינע פערעהרער, אונד עררעטטען זיא. ווער-דעט אינגע אונד זעהעט, ווי גיטיג דער עוויגע איזט! היייל דעם מאַננע, דער אויף איהן פערטרויעט! פערעהרעט דען עוויגען, איהר זיינע הייליגען! דיא איהן עה-רען האַבען קיינען מאַנגעל. יונגע לעווען דאַרבען אונד הונגערן; דעם גאָטטעס-

עהרער

פאלגנדע פסאלמען ווערדען אללע שבת, אללע פייערטאגע אונד אן הו"ר געזונגען:

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל ·
וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ
אֹמֶר · וְלַיְלָה לְּלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת: אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים ·
בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם: בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל
מִלֵּיהֶם · לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם: וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא
מֵחֻפָּתוֹ · יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם
מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם · וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ:
תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ · עֵדוּת יְיָ נֶאֱמָנָה
מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב · מִצְוַת יְיָ
בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְיָ טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד ·
מִשְׁפְּטֵי יְיָ אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו: הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז
רָב · וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים · גַּם עַבְדְּךָ נִזְהָר
בָּהֶם · בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב: שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין · מִנִּסְתָּרוֹת

נקני

למנצח דעם זאנגמייסטער איין פסאלם דוד'ז · דיא היממעל ערצעהלען דיא עהרע גאטטעז ; אונד דיא פעסטע פערקינדעט זיינער הענדע ווערק · איין טאג זאגט'ז דעם אנדערן, יעדע נאכט גיבט דער אנדערן דען אונטעררכט · עז איזט קיינע לעהרע, קיין ווארט, דערען שטיממע מאן ניכט פערנעהמע · איבער דען גאנצען ערדקרייז טענט איהרע זאטע ; איהרע רעדען דרינגען זא וייט, אלז דיא בעוואהנטע וועלט געהט ; ביז דאהין וואו ער דעם זאננענגלאנץ איין צעלט אויף שלוג · וויא איין ברייטיגאם אויז זיינעם ליממער געהט , זא טטראהלט דער זאננעני גלאנץ הערפאר , אונד פריידיג , וויא איין העלד , דורכלויפט ער זיינע באהן · ער געהט אויז פאן יענער היממעלזגרענצע , אונד קרעמט דורך זיינען קרייזלויף ווידער צו יענער הין , זא דאס ניכטז זיינעם טייע פערבארגען בלייבט · עבען זא איזט גאטטעז לעהרע פאללשטענדיג , לאבט דיא זעעלע , גאטטעז צייגניס איזט טריי , מאכט קורצזיכטיגע וויזע · גאטטעז בעפעהלע זינד גראדע , ערפרייען דאז הערץ · גאטטעז געבאטהע זינד לויטער , ערלייכטען בלעדע אויגען · פורכט גאטטעז איזט ריין , בעשטעהט עוויג · רעכטע גאטטעז זינד וואהרהייט , געררעכט אללצוזאממט ; אינטערזשרדיגער אלז גאלד אונד קאזטבארקייטען , אנגענעהמער דעם אויגע אלז זיסער האניגזייס · אויך ווערדע איך , דיין קנעכט , געוואהרנעט דורך זיא · גראססער לאהן

זאהן

נחלתך · ורעם ונשאם עד העולם: נפשנו חכתה ליי
עזרנו ומגננו הוא: כי בו ישמח לבנו · כי בשם קדשו
בטחנו: יהי חסדך יי עלינו · כאשר יחלנו לך: הראנו
יי חסדך · וישעך תתן לנו: קומה עזרתה לנו · ופדנו
למען חסדך: אנכי יי אלהיך המעלך מארץ מצרים ·
הרחב פיך ואמלאהו: אשרי העם שככה לו · אשרי
העם שיי אלהיו: ואני בחסדך בטחתי יגל לבי
בישועתך · אשירה ליי כי גמל עלי:

פאלגענדער פסאלם ווירד שבת, דיא פייערטאגע, דען טאג פאר פסח אונד דען טאג פאר דעם פערזעהנונגספעסט, ניכט געזונגען ·

מזמור לתודה הריעו ליי כל הארץ: עבדו את יי בשמחה באו
לפניו ברננה: דעו כי יי הוא אלהים · הוא עשנו ולו
אנחנו עמו וצאן מרעיתו: באו שעריו בתודה חצרתיו בתהלה
הודו לו ברכו שמו: כי טוב יי לעולם חסדו · ועד דר ודר אמונתו:

למנצח

ערבע; וויא איהר הירטע; אונד טראגע זיא אין דיינעם שאָסע, צור עוויגקייט · אונזע-
רע זעעלע האפפט אויף דען עוויגען, ער איזט אונזערע הילפע אונד אונזער שילד,
אונזער הערץ ערפרייעט זיך זיין · דען וויר פערטרויען זיינעם היליגען נאמען, לאס
דיינע גיטע איבער אונז וואלטען, וויא וויר אויף דיך האררען · האָ עוויגער! ערצייגע
אונז דיינע גנאדע, שענקע אונז דיינע הילפע ווידער · מאכע דיך אויף, שטעהע
אונז בייא, רעטטע אונז, אום דיינער גיטע ווילען · איך בין דער עוויגע, דיין
גאָטט, דער דיך אויז דעם לאנדע אגיפטען געפיהרעט; טהוא דיינען מונד נור אויף:
איך פילע איהן · היל דעם פאָלקע, דעם עס זא ערגעהעט, היל דעם פאָלקע,
דעססען גאָטט דער עוויגע איזט · איך פערטרויע דיינער גנאדע, מיין הערץ פרייעט
זיך דיינער הילפע, איך זינגע דעם עוויגען, דען ער טהאט מיר וואָהל ·

מזמור לתודה פסאלם בייא דאנקאפפער · יויכצעט דעם עוויגען אללע וועלט!
דיענעט דעם הערען מיט פריידען! קאָממט פאָר איהן מיט
פראָהלאָקקען! ערקעננעט, דאס דער עוויגע גאָטט איזט! ער האט אונז ער-
שאפפען, מיר זינד זיין, זיין פאלק אונד דיא העערדע זיינער ווידע · געהעט איין
צו זיינען טהארען מיט דאנק; צו זיינען פארהעפען מיט לאָבגעזאנג: דאנקט איהם!
לאָבט זיינען נאמען! דען גיטיג איזט גאָטט, זיינע גנאדע דויערט עוויג, זיינע טרייע
פיר אונד פיר ·

למנצח

כל העם אמן והלל ליי: רוממו יי אלהינו · והשתחוו
להדם רגליו · קדוש הוא: רוממו יי אלהינו והשתחוו
להר קדשו · כי קדוש יי אלהינו: והוא רחום יכפר עון
ולא ישחית · והרבה להשיב אפו · ולא יעיר כל
חמתו : אתה יי לא תכלא רחמיך ממני · חסדך
ואמתך תמיד יצרוני : זכר רחמיך יי וחסדיך · כי
מעולם המה : תנו עז לאלהים · על ישראל גאותו
ועזו בשחקים: נורא אלהים ממקדשיך · אל ישראל
הוא נותן עז ותעצמות לעם ברוך אלהים : אל
נקמות יי · אל נקמות הופיע: הנשא שפט הארץ ·
השב גמול על גאים: ליי הישועה: על עמך ברכתך
סלה : יי צבאות עמנו · משגב לנו אלהי יעקב סלה:
יי צבאות אשרי אדם בוטח בך : יי הושיעה · המלך
יעננו ביום קראנו : הושיעה את עמך וברך את
נחלתך

ערהעבט דען עוויגען אונזערן גאָטט, אונד בעטעט אן, פאָר דעם שעמעל זיינער
פיסע, היילג איזט ער! ערהעבעט דען עוויגען אונזערן גאָטט, אונד פאללעט הין
צו זיינעם היילגען בערגע! דען דער עוויגע, אונזער גאָטט, איזט היילג! ער,
דער אללבאַרמהערציגע! פערגיבט דיא מיסעטהאט, נימט אָפט דען צאָרן צוריק,
אונד לעסט זיינען גרים ניכט ערוואכען. אָ עוויגער! ענטציהע איר דיין ערבאַרמען
ניכט! דיינע ליבע אונד דיינע וואהרהייט, מעגען מיך אימער בעשיצען. געדענקע
אַן דיינע הולד, עוויגער! אונד אַן דיינע גיטע, דיא פאָן עוויגקייט זינד. געבעט
גאָטט דיא הערשאַפט. זיינע מאַיעסטעט איזט איבער ישראל; זיינע מאַכט האָך
פורכטבאַר ערשיינט דער עוויגע, אויז זיינעם היילגטהומע! ישראל'ס גאָטט איזט
ער! רייך אונד מאַכט גיבט ער זיינעם פאָלק; געלאָבט זייא גאָטט! גאָטט דער
ראַכע, עוויגער! גאָטט דער ראַכע! ערשיינע! ריכטער דער ערדע, ערהע-
בע דיך! פערגעלטע דען שטאָלצען, נאך זיינעם פערדינסט. ביי דעם עוויגען
פינדעט מאַן הילפע. דיין זעגען זייא איבער דיין פאָלק. דער גאָטט דער העער-
שאַרען איזט מיט אונז; יעקב'ס גאָטט איזט אונזערע פעסטע, סלה. גאָטט דער
העערשאַרען! הייל דעם מענשען, דער זיך דיר פערטרויעט. עוויגער, הילף אונז!
קעניג, ערהערע אונז! ווען וויר דיך אַנרופען. הילף דיינעם פאָלקע; זעגנע דיין
ערבע

בכל העמים נפלאותיו: כי גדול יי ומהלל מאד ונורא
הוא על כל אלהים: כי כל אלהי העמים אלילים
ויי שמים עשה: הוד והדר לפניו עז וחדוה במקמו:
הבו ליי משפחות עמים הבו ליי כבוד ועז: הבו ליי
כבוד שמו שאו מנחה ובאו לפניו השתחוו ליי
בהדרת קדש: חילו מלפניו כל הארץ אף תכון
תבל בל תמוט: ישמחו השמים ותגל הארץ
ויאמרו בגוים יי מלך: ירעם הים ומלאו יעלץ השדה
וכל אשר בו: אז ירננו עצי היער מלפני יי כי בא
לשפוט את הארץ: הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו:
ואמרו הושיענו אלהי ישענו וקבצנו והצילנו מן
הגוים להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך:
ברוך יי אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ויאמרו

כל

גנן אללע לענדער , פערקינדעט טאג פיר טאג זיין הייל ! ערצעהלעט אונטער היידען
זיינע הערליכקייט ; אונטער אללען פעלקערן זיינע וואונדער . דען גראס איזט
גאטט , אונד הכגעפריזען , אונד עהרפורכטווערטה איזט ער ; האך איבער
אללע געטטערוועזען ! דער היידען געטטער זינד געלען אללע : דער עוויגע האט
דיא הימעל געשאפפען . פאר איהם איזט אמיעזטעט אונד פראכט , אללגוואלט
אונד היממלישע לוסט אן זיינעם ארט . ברינגעט דעם עוויגען , געשלעכטער דער
היידען ! ברינגעט דעם עוויגען , רוהם אונד טריאומף ! ברינגעט דעם הערן ,
זיינעז נאמענז רוהם ! טראגעט געשענקע , אונד קאממט פאר איהן ! בעטעט
איהן אן , אין פעזטליכעם שמוק ! בעבעט , אללע וועלט ! פאר איהם . פעזט שטעה
הט דיר ; איהן דיא וועלט ; אונד וואנקעט ניא . הימעל פרייע דיך ! ערדע זייא
פרעהליך ! פערקינדעט אונטער היידען : דער הערר איזט קעניג ! עז ברויזע דאז
מעער אונד וואז עז ענטהעלט ! וואכנעפעלד זייא פרוה מיט אללעם וואז דאריך איזט ;
עז יויכצען אללע בייאמע דעז וואלדעז , פאר דעם הערן ! ער קעמט צו ריכטען דען
ערדבאלל . דאנקעט דעם עוויגען , דען ער איזט פריינדליך . עוויג וועהרעט זיינע
גיטע . אונד שפרעכעט : הילף אונז גאטט . אונזער הייל ! אונד פערזאממלע אונז
ווידער ; עררעטטע אונז פאן דען היידען , דאס וויר דיינעם היילגען נאמען דאנקען ,
אונד דיינעז לאבעז אונז ריהמען . געלאבט זייא דער עוויגע , דער גאטט ישראלז
פאן עוויגקייט צו עוויגקייט , אונד אללעז פאלק זאגע אמן , אונד לאב דעם עוויגען .

ערהעבט

הודו ליי קראו בשמו · הודיעו בעמים עלילותיו : שירו
לו זמרו לו · שיחו בכל נפלאותיו : התהללו בשם
קדשו · ישמח לב מבקשי יי : דרשו יי ועזו · בקשו פניו
תמיד : זכרו נפלאותיו אשר עשה · מפתיו ומשפטי
פיהו : זרע ישראל עבדו · בני יעקב בחיריו : הוא יי
אלהינו בכל הארץ משפטיו : זכרו לעולם בריתו ·
דבר צוה לאלף דור : אשר כרת את אברהם ·
ושבועתו ליצחק : ויעמידה ליעקב לחק · לישראל
ברית עולם : לאמר לך אתן ארץ כנען · חבל
נחלתכם : בהיותכם מתי מספר · כמעט וגרים בה :
ויתהלכו מגוי אל גוי · וממלכה אל עם אחר : לא
הניח לאיש לעשקם · ויוכח עליהם מלכים : אל תגעו
במשיחי · ובנביאי אל תרעו : שירו ליי כל הארץ ·
בשרו מיום אל יום ישועתו : ספרו בגוים את כבודו ·

בכל

הודו ליי דאַנקעט דעם עוויגען! פֿערקינדעט זיינען נאַמען! מאַכט דען פֿעל
קערן זיינע טהאַטען קונד! זינגעט איהם, ריהרעט איהם דאַס זאַיטענשפּיעל! אונ
טערהאַלטעט אייך פֿאָן זיינען װוּנדערן! ריהמעט אייך זיינעס הייליגען נאַמענס! עס
פֿרייע זיך דאַס הערץ דער גאָטטעספֿערעהרער! זוכט דען הערן, זוכט זיינען
שוץ! פֿאָרשעט פֿאָר זיין אַנגעזיכט אונאויפֿהערליך! דענקעט אַן דיא װוּנדער דיא
ער געטהאַן, אַן זיינע בעשטראַפֿונגצייכען, אַן דיא שפּריכע זיינעס מונדעס! איהר,
דיא איהר זייד נאַכקאָממען זיינעס קנעכטעס ישראל! קינדער יעקב'ס, זיינע
אויסערװעהלטען! ער, דער עוויגע! איסט אונזער גאָטט; אין אַללער װעלט געהעט
זיין געריכט. ער דענקט עוויג זיינעס בונדעס; דער פֿערהייסונג ביס אין דאַס טויס
ענדסטע געשלעכט. דען בונד דען ער מיט אברהם געשטיפֿטעט; דיא פֿערהייס
ונג דעם יצחק צוגעשװאָרען; דיא ער יעקב איינגעשעלעט צום רעכט: ישראל
צום עוויגליכען בונדע. „ דיר, שפּראַך ער, געב' איך כנען, דאַס לאַנד צו אייערעס
ערבגוטס אַנטהייל": נאָך װאַרען זיא אַן גרינגער צאַהל, װעניג נאָך אונד פֿרעמד איס
לאַנדע. זאָגען אויז פֿאָן פֿאָלק צו פֿאָלק, פֿאָן דיזעם רייך, צו יענעם פֿאָלקע. פֿאָן
קיינעם ליס ער זיא בעדריקקען; ציכטיגטע איהרעטװעגען קעניגע. „ טאַסטעט
מיינע געזאַלבטען ניכט אַן! טהוט מיינען פּראָפֿעטען קיין לייד"! זינגעט דעם עווי

בימינו וחן חלקנו בתורתך: ושם נעבדך ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות:
וערבה ליי מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות:

ברוך שאמר והיה העולם · ברוך הוא · ברוך
עושה בראשית · ברוך אומר ועושה · ברוך
גוזר ומקים · ברוך מרחם על הארץ · ברוך מרחם
על הבריות · ברוך משלם שכר טוב ליראיו · ברוך
חי לעד וקים לנצח · ברוך פודה ומציל · ברוך שמו ·
ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם · האל האב הרחמן
המהלל בפי עמו משבח ומפאר בלשון חסידיו
ועבדיו · ובשירי דוד עבדך נהללך יי אלהינו ·
בשבחות ובזמירות נגדלך ונשבחך ונפארך ונזכיר
שמך ונמליכך מלכנו · אלהינו יחיד חי העולמים ·
מלך משבח ומפואר עדי עד שמו הגדול · ברוך
אתה יי מלך מהלל בתשבחות:

הודו

אונזערער פֿאָרפֿאַהרען, דען הייליגען טעמפעל ווידער צו ערבויען, באַלד
אונד אין אונזערן טאַגען, אונד לאַס אונזער אנטהייל דיין הייליגעז געזעץ זיין ·

ברוך שאמר הכלגעלאָבט זייא ער, דער שפראַך, אונד דיא וועלט וואַרד,
געלאָבט זייא ער! געלאָבט דער טעטער אללער וועזען · געלאָבט!
דער אויזשפריכט, אונד עז געשיהעט · געלאָבט, דער אַנאָרדנעט, אונד בעש-
טעטיגעט · געלאָבט זייא ער דער זיך דער ערדע ערבאַרמט · געלאָבט, דער
זיך דער קרעאַטורען ערבאַרמט · געלאָבט, דער מיט וואָהלטאַהטען בעלאָהנעט
דיא דיא איהן עהרפֿירכטען · געלאָבט זייא ער, דער עוויג דויערט אונד זעלבזטשטענ-
דיג איזט · געלאָבט, דער ערלעזעט אונד בעשיצעט · געלאָבט זיין הייליגער נאַמע!
געלאָבט ביזט דוא עוויגער, אונזער גאָטט, הערר דער וועלט, אללמעכטיגער,
פֿאַטער דעז ערבאַרמענז! דער אונד דיינעז פֿאָלקעז לאָבעט דיך; דיא צונגע דיינער
פֿראָממען אונד דיינער דינער פרייזעט אונד פֿייערט דיינען נאַמען · אויך וויר
וואָללען דיך לאָבען, עוויגער אונזער גאָטט! מיט לאָבגעזענגען דוד'ז דיינעז קנעכ-
טעז; אויך וויר, דיך ערהעבען, דיך פרייזען דיר פֿייערן מיט לאָבליד אונד געזאַנג,
וויר וואָללען דיינעז נאַמענז איינגעדענק זיין · וויר וואָללען דיינער רעגירונג אונ-
טערוואַרפֿען · גאָטט איינציגער אונד עוויגדויערנדער! געפריזענער אונד גלאָר-
רייכער קעניג! אין עוויגקייט ערהאָבען איזט דיין נאַמע: געלאָבט זייעזט דוא
רואַפֿאָללער, געפריזענער קעניג ·

הודו

הפרט · מכלל שהוא צריך לפרט ומפרט שהוא צריך לכלל: כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד · לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כלו יצא: כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טוען אחד שהוא כענינו יצא להקל ולא להחמיר: כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טוען אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר: כל דבר שהיה בכלל ויצא לדון בדבר החדש · אי אתה יכול להחזירו לכללו · עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש: דבר הלמד מענינו · דבר הלמד מסופו: וכן שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם:

יהי רצון לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו

אלגעמיינע אויך אללע איהם עהנליכע דינגע איין. דורך דאז אלגעמיינע דאז דאז בעזאנדערע, אונד דורך דאז בעזאנדערע דאז דעז אלגעמיינען בעדארף (זיר גענויע ביטיגען נעהערן בעשטימונג). ווען פאן דעם אלגעמיינען איין בעזאנדערער פאלל הערויזגעהאבען, אונד פאן דיזעם איין נייער אומשטאנד אויזגעזאגט ווארדען: זא גילט דער נייע אומשטאנד אויך פאן דעם אלגעמיינען. ווירד פאן דעם אויז דעם אלגעמיינען הערויז געהאבנען בעזאנדערן פאלל, נור איין טהייל דער דעם אלגעמיינען געגעבנען פארשריפט געפאדערט: זא מוזט ער הערויזגעהאבען אום איהן צו ערלייכטערן, ניכט צו ערשווערן. ווירד פאן דעם אויז דעם אלגעמיינען הערויז געהאבנען בעזאנדערן פאלל איינע נייע, דעם אלגעמיינען ניכט געגעבנע פארשריפט געפאדערט: זא מוזט ער הערויזגעהאבען אום איהן צו ערלייכטערן (פאן דער אלגעמיינען), אונד צו ערשווערן (דורך די נייע פארשריפט). ווירד פאן דעם אויז דעם אלגעמיינען הערויז געהאבנען בעזאנדערן פאלל איינע נייע (דער אלגעמיינען געגעבענען ווידערשפרעכענדען) פארשריפט געפאדערט: זא קאן ער ניכט ווידער אונטער די אלגעמיינע רעגעל געבראכט ווערדען, ביז איהן די היילגע שריפט אויזדריקליך ווידער דארונטער צעהלעט. אמנבער אונבעשטימטע זאך ווירד אויז דעם דארויף פאלגענדען אדער עהנליכען זאץ נעהער בעשטימט, אמנבער אויז זיינעם אייגענען זאצע. צו צווייען זעלעורים, זיך ווידערשפרעכענ-
מוס איין דריטטער אויפגעפונדען ווערדען, דער דען אויזשלאג גיבט.

יהי רצון עס זייא דיר וואהלגעפעלליג עוויגער אונזער גאטט, אונד גאטט אונזערער

בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה · וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת · וּבִלְבַד
שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד : שָׁנָה בַּאֲכִילָתָן · הַבְּכוֹר נֶאֱכָל
לַכֹּהֲנִים · וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל אָדָם · וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר ·
בְּכָל מַאֲכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד : הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל
אֶלָּא בַלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת · וְאֵינוֹ נֶאֱכָל
אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי :

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה
נִדְרֶשֶׁת : מִקַּל וָחֹמֶר · וּמִגְּזֵרָה שָׁוָה · מִבִּנְיַן אָב
מִכָּתוּב אֶחָד · וּמִבִּנְיַן אָב מִשְּׁנֵי כְתוּבִים · מִכְּלָל וּפְרָט
וּמִפְּרָט וּכְלָל : כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין

הפרט

שפרענגט , יעדאך אום עז געגען דען גרונד דעז אלטארז געשטעהן · אין אנזע
הונג דעז פֿערלהרענז איזט פֿאלגענדער אונטערשיד · דיא ערזטגעבורט דארף
נור פֿאן פריזטערן , דאז פֿיהעלעהענד קאן היגעגען פֿאן יעדערמאן פֿערלעהרט
ווערדען , ביידע ווערדען אין דער גאנצן שטאדט נאך אללער ארט דער צוריכטונג
צווייא טאגע אונד איינע נאכט געגעזזען · דאז פסח · זאמט ענדליך ווירד נור אין דער
נאכט געגעזזען נאכט ביז מיטטערנאכט , פֿאן דענייניגען נור דיא דאצו גערעכנעט אונד
בעשטיממט ווארדען , אונד נור געבראטען פֿערלעהרט ·

רבי ישמעאל דער לעהרער ישמעאל זאגטע : דיא געזעצע ווערדען פֿער
מיטטעלזט דרייצעהן רעגעלן ערלייטערט · נעהמליך דורך
דען שלוס פֿאן דעם מינדערוויכטיגען אויף דאז וויכטיגערע (אונד אויך אומגעקעה
רט פֿאן דעם וויכטיגערן אויף דאז מינדערוויכטיגע) דורך גלייכלויטענדע אויזשפרי
כע (ווען ביים צווייא געזעצן גלייכלויטענדע אדער גלייכבעדייטענדע ווערטער
געברויכט ווארדען : ווערדען זיא אונטער געוויזען בעדינגונגן פֿערגליכען ·
דורך איין צור רעגעל דיענענדעס געזעץ , בעשטיממט דורך איינען פֿערז אדער
דורך צווייען פֿערזען (אין איינצלנען געגען בעשטיממטעז געזעץ , דיענט צור
אללגעמיינען רעגעל אללען אנדערן אונבעשטיממטען געזעצן ; דיא בעשטיממונג
דעז איינצלנען , מאג אויז איינעם אדער צווייען פֿערזען געפֿאלגערט ווארדען זיין
דורך דאז אללגעמיינע אונד בעזאנדערע · (ווען אויף דאז אללגעמיינע דאז בעזאנדע
רע פֿאלגעט , ווירד דאז אללגעמיינע אויף דאז בעזאנדערע איינגעשרענקט) ·
דורך דאז בעזאנדערע אונד אללגעמיינע · (ווען דאז בעזאנדערע פֿארהערגעהעט
אונד דאז אללגעמיינע פֿאלגעט , ווירד לעצטערעז דורך ערשטערעז ניכט איינגע
שרענקט) · דורך דאז אללגעמיינע , בעזאנדערע אונד אללגעמיינע : (איזט דאז
געזעץ אין דיזער ארדנונג אבגעפֿאזזעט) אלזדאן שרענקט דאז בעזאנדערע דאז

אללגעמיינע

קָדָשִׁים קַלִּים · שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה · וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע · וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר · לְכָל אָדָם · בְּכָל מַאֲכָל לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת : הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם · אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם : שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה · וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע · וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר · לְכָל אָדָם · בְּכָל מַאֲכָל · לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד : הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם · אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים · לִנְשֵׁיהֶם וְלִבְנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם : הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח קָדָשִׁים קַלִּים : שְׁחִיטָתָן

בכל

דירפֿען דיזע אָפּפֿער עססען, אונד נור איננערהאַלב דער פֿאַזטען דעז פֿאָרהאָפֿז, אַבער אויך יעדע אָרט צובערייטעט, דען גאַנצן טאָג ביז מיטטערנאַכט·

ההודה דאַז דאַנקאָפּפֿער אונד דער ווידדער דעז ענטהאַלטזאַמן, געהערט אונטער דיא אָפּפֿער פֿאָן געריגגערער היילגקייט, אונד קעננען איבעראַלל אין דעם פֿאָרהאָף געשלאַכטעט ווערדען· דאַז בלוט ווירד צווייאַהל, אַבער זאָ געשפרענגט, דאַס עז פֿיער פֿאַכע בעשפרענגונג אויזמאַכט· דיא אָפּפֿער קעננען איבעראַלל אין דער שטאַדט, פֿאָן יעדערמאַן, אויף יעדע אַרט צובערייטעט, דען גאַנצען טאָג ביז מיטטערנאַכט פֿערצעהרט ווערדען· מיט דעם וואַז דאַפֿאָן פֿיר דיא פריזטער געהאָבען וואָרדען, האַט עז גלייכע בעוואַנדניס; נור דאַס דיזעז, בלאָז פֿאָן דען פריזטערן איהרען ווייבערן, קינדערן, אונד קנעכטען גע·געססען ווערדען דאַרף·

השלמים דיא פֿרידענזאָפּפֿער זינד גלייכפֿאַללז פֿאָן געריגגערער היילגקייט, אונד קעננען עבענפֿאַללז איבעראַלל אין דעם פֿאָרהאָף געשלאַכטעט ווערדען· דאַז בלוט ווירד צווייאַהל געשפרענגט, זאָ דאַס עז פֿיערפֿאַכע בעשפרענגונג אויזמאַכט· זיא דירפֿען אין דער גאַנצען שטאַדט פֿאָן יעדערמאַן אויף יעדע אָרט צובערייטעט, צווייא טאָגע אונד איינע נאַכט גענאָססען ווערדען· מיט דעם וואַז דאַפֿאָן פֿיר דיא פריזטער געהאָבען וואָרדען, האַט עז גלייכע בעוואַנדניס, נור דאַס דאַפֿאָן אַללײן דיא פריזטער, איהרע ווייבער, קינדער אונד קנעכטע עססען דירפֿען·

הבכור דיא ערזטגעבורט, וויא אויך דאַז צעהענטע פֿאָם פֿיהע, ניכט מינדער דאַז פסח·לאַם, זינד עבענפֿאַללז אָפּפֿער פֿאָן געריגגערער היילגקייט· מאַן דאַרף זיא איבעראַלל אים פֿאָרהאָף שלאַכטען· איהר בלוט ווירד נור איינמאַהל געשפרענגט·

צפונית · צפונית מערבית · מערבית דרומית · שירי
הדם היה שופך על יסוד דרומי · ונאכלין לפנים מן
הקלעים לזכרי כהנה בכל מאכל · ליום ולילה עד
חצות : העולה קדש קדשים שחיטתה בצפון וקבול
דמה בכלי שרת בצפון ודמה טעון שתי מתנות שהן
ארבע · וטעונה הפשט ונתוח וכליל לאשים : זבחי
שלמי צבור ואשמות : אלו הן אשמות · אשם גזלות ·
אשם מעילות · אשם שפחה חרופה · אשם נזיר ·
אשם מצורע · אשם תלוי · שחיטתן בצפון וקבול דמן
בכלי שרת בצפון · ודמן טעון שתי מתנות שהן
ארבע · ונאכלין לפנים מן הקלעים · לזכרי כהנה
בכל מאכל · ליום ולילה עד חצות : התודה ואיל נזיר

קדשים

ליך צו דעם זידוועסטליכן ווינקעל; דאז איבריגע בלוט שיטטעט ער אן דער זידזייטע דעז אלטארז אויז · דיא מאננזפערזאהנען אויז דעם פריזטערשטאנדע דירפען דיזע אפפער, אבער נור אינגערהאלב דער פאהאנגען דעז פארהאפז, אויף יעדע ארט צוגעריכטעט עססען, דען גאנצען טאג ביז מיטטערנאכט ·

העולה דאז ברענדאפפער געהערט אונטער דיא אללערהייליגזטען אפפער · עז ווירד אן דער מיטטערנאכטזייטע געשלאכטעט, אונד דאז בלוט ווירד אין דיא געפעזע דעז דינזטעז עבען דאזעלבזט אויף געפאנגען · דיזעז בלוט ווירד צווייאמאהל אבער זא געשפרענגעט, דאס עז איינע פירפאכע בעשפרענגונג אויזמאכט · דאבייא ווירד ערפאדערט, דאס דיא הויט אבגעצאגען, דאס דאז אפפער צערשטיקקעט, אונד דאס עז גאנץ פערברעננט ווערדע ·

זבחי דיא פרידענזאפפער דער געמיינע אונד דיא שולדאפפער · (אונטער שולדען ווערדען היר פערשטאנדען: דיא שולדאפפער וועגען איינער געראובטען זאכע; וועגען פערגרייפונג אן געהייליגטען גיטערן; וועגען שוועכונג איינער פערשפראכענען מאגד; שולדאפפער דעז ענטהאלטזאמען (דיא ער בריגנעט ווען ער זיך אן איינעם טאדטען פערונרייניגט); שולדאפפער דעז אויזזעציגען; שולדאפפער ביים צווייפעלהאפטען פערגעהונגען) ווערדען אן דער מיטטערנאכטזייטע געשלאכטעט, אונד דאז בלוט ווירד אויך דאזעלבזט אין דיא געפעזע דעז דינזטעז אויפגעפאנגען · דיזעז בלוט ווירד צווייאמאהל, אבער זא געשפרענגעט דאס עז איינע פירפאכע בעשפרענגונג אויזמאכט · נור דיא מאננזפערזאנען אויז דעם פריזטערשטאנדע דירפען

מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת׃ שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן׃ אִם לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב׃ פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן׃ וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן׃ וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב׃ מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת׃ שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן׃ אִם לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב׃ אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשֶׁן׃ חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר׃ שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן׃ וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן׃ וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת׃ כֵּיצַד עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב׃ וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית׃ מִזְרָחִית

צפונית

שפרענגט ווערדען ; ווען איינע דיזער שפרענגונגען פעהלט, הינדערט עז דיא פערזעהנונג . דאז איבריגעבליבנע בלוט גיסט דער פריזטער אויז, אן דען באָדען דער וועזטליכען זייטע דעז אייזערן אלטארז . ווען עז אונטערבליבען, ווירד דיא פערזעהנונג דאדורך ניכט געהינדערט . דיא פארדען אונד ליגענבעקקע, דיא אָן גאַנץ פערברענט, אייזען אן דער מיטטערנאכטזייטע געשלאכטעט, אונד איהר בלוט אין דיא געפעזזע דעז היליגטומז דאזעלבזט אויף געפאנגען ווערדען . איהר בלוט ווירד אויף דען פארהאנג אונד אויף דען גאָלדנען אלטאר געשפרענגט . ווען איינע דיזער שפרענגונגען פעהלט, הינדערט עז דיא פערזעהנונג . דאז איבריגגעבליבנע בלוט ווירד אן דען באָדען דער וועזטליכען זייטע דעז אייזערן אלטארז אויזגעגאָססען ; ווען עז אונטערבליבען, הינדערט עז דיא פערזעהנונג ניכט . זאוואָהל דיזע אלז דיא פארערוועהנטען אָפפער ווערדען אויף דעם אשענפלאץ פערברענט . חטאת הצבור דיא זינדענאָפפער דער געמיינע זאמאהל, אלז דער איינצעלנען פערזאָנען, (דיא זינדענאָפפער דער געמיינע זינד נעהמליך : דיא ליגענבעקקע אן דען נייאמאָנדען אונד אן אנדערן פעזטטאגען) ווערדען אן דער מיטטערנאכטזייטע געשלאכטעט, אונד איהר בלוט אין דיא געפעזזע דעז היליגטומז דאזעלבזט אויף געפאנגען . דיזעז בלוט ווירד פיער מאהל אין דיא פיער ווינקעל דעז אייזערן אלטארז געשפרענגט, אונד צוואר אויף פאָלגענדע ווייזע : דער פריזטער בעטראט דיא שטייגע הינויף, בעטריט דען אומגאנג, אונד ווענדעט זיך צו דעם זידעזטליכען, דאן צום נאָרדעזטליכען, פערנער צום נאָרדוועזטליכען, אונד ענדי-

ליך

ראש חודש קורין רביעי

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיְיָ פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם׃ וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד׃ וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיְיָ׃ וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ יָיִן זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׃ וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ׃

אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן. פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן. וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן. וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב.

מתנה

ובראשי חדשיכם אן דען ערזטן טאגן דער מאנאטע , ברינגט איהר צום גאנצן אפפער , דעם עוויגן צו עהרן , צווייא יונגע שטיירע , איינן ווידער , זיבן יעהריגע לעמער אהנע פעהלער . צו יעדעם שטירע געהערט . איין מעהל אפפער פון דרייא צעהענטעל פיינעז מעהלז , מיט עהל איינגעריהרט , אונד צו יעדעם ווידער איין מעהלאפפער פון צווייא צעהענטעל פיינעז מעהלז מיט עהל איינגעריהרט . צו יעדעם לאמע איין צעהענטעל פיינעז מעהלז מיט עהל איינגעריהרט , צום מעהלאפפער . דיזעז איזט איין גאנצעז אפפער , זיזזעם גערוכז , דאז דעם עוויגן צו עהרן פאם פייער פערצעהרט ווירד . דיא דאצו געהעריגען טראנקאפפער זינד , צו יעדעם שטירע איין האלב הין , צו יעדעם ווידער איין דריטטעל הין , אונד צו יעדעם לאמע איין פירטעל הין ויין , דיזעז איזט דאז גאנצעאפפער , אין יעדעם נייאמאנד , פיר אללע מאנאטע דעז יאהרעז , דאבייא נאך איין ציגענבאק צום זינדענאפפער , דעם עוויגן צו עהרן . אויזער דעם טעגליכען גאנצענאפפער , נעבזט זיינעם טראנקאפפער , זאלל דיזעז אללעז געבראכט ווערדען .

איזהו מקומן וועלכעז זינד דיא ערטער וואו דיא אפפער געשלאכטעט ווערדען דיא אללערהייליגזטען ווערדען אן דער מיטטערנאכטזייטע געשלאכטעט . דער פארר אונד ציגענבאק אם פערזעהנונגזפעזט ווערדען אן דער מיטטערנאכטזייטע געשלאכטעט , אונד דאז בלוט ווירד אין דיא געפעזע דעז דינזטעז אן דער מיטטערנאכטזייטע אויפגעפאנגען . דיזעז בלוט אוס צווישען דען שטאנגען , אונד אויף דען פארהאנג , ווא אויף דען גאלדענען אלטאר גע

שפרענגט

אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי
בְּמוֹעֲדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי
שָׁנָה תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: כהן אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה
בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה
סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: לוי עֹלַת תָּמִיד
הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין
לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי
תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה: ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה':

לשבת
וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת
מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל
עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: ישראל

ובראשי

דיא איין פייער פערלעהרט, איר צום אנגענעהמען גערוכע, איזט איהר זארג-
פעלטיג זיין, יעדעס צו זיינער צייט דאר צו ברינגען. זאגע איהנען מאזעס ד דיזעס איזט
דאס פייעראפפער, דאס איהר דעם עוויגען צו ברינגען האבט: יעהריגע לאממער
אהנע לייבעספעהלער, יעדען טאג צוויא צום גאנצען אפפער, אונד דיזעס בעשטענדיג.
דאס איינע לאם ברינגעזט דוא דעס מארגענס, אונד דאס אנדערע צווישען בײדען אבענ-
דען. דאזו איין צעהנטעל איפה פיינעס מעהלעס צום מעהלאפפער, איינגעריהרט
מיט איינעם פירטעל הין געשטאססענעס בוימעהלס. דאס טעגליכע אפפער, וויא עס
בעריטס אם בערגע סיני געבראכט, אונד דעם עוויגען צו עהרען, צום אנגענעה-
מען גערוך פאם פייער פערלעהרט ווארד. צו יעדעם לאממע געהערט איין
פירטעל הין טראנקאפפער; אויך דאס היילגע זאלל דער אויסגעפרעסטע אפפער-
וויין, דעם עוויגען צו עהרען אויסגעגאססען ווערדען. דאס אנדערע לאם ברינגעזט
דוא צווישען בײדען אבענדען, מיט נעבען דעם מעהלאפפער אונד טראנקאפפער,
וויא דעס מארגענס, דעם פייער בעשטיממט, איין אנגענעהמער גערוך, דעם
עוויגען צו עהרען. מאן זאלל עס אויף דער מיטטערנעכטליכען זייטע דעס
אלטארס פאר דעם עוויגען שלאכטען; אונד דיא זעהנע אהרן'ז, דיא פריסטער,
זאללען דאס בלוט אויף דען אלטאר שפרענגען.

וביום השבת אם שבבת-טאגע, צוויא יעהריגע לאממער אהנע פעהלער, אונד
צום מעהלאפפער צוויא צעהנטעל פיינעס מעהלעס מיט בוימעהל איינ-
געריהרט, נעבזט דעם טראנקאפפער דאזו. דיזעס איזט דאס גאנצאפפער פיר
יעדען שבת, אויסער דעם טעגליכען גאנצאפפער, נעבזט דעם וויינאפפער דאזו.
אם דען ערשטען טאגען דער מאנאטע, זאלט איהר אייך

ותגביה קרננו · באי מקדש את שמך ברבים:
אתה הוא יי אלהינו · בשמים ובארץ · ובשמי
השמים העליונים · אמת אתה הוא ראשון ·
ואתה הוא אחרון · ומבלעדיך אין אלהים · קבץ קויך
מארבע כנפות הארץ · יכירו וידעו כל באי עולם כי
אתה הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ ·
אתה עשית את השמים ואת הארץ: את הים ואת
כל אשר בם · ומי בכל מעשה ידיך · בעליונים או
בתחתונים · שיאמר לך מה תעשה · אבינו שבשמים
עשה עמנו חסד · בעבור שמך הגדול שנקרא עלינו ·
וקים לנו יי אלהינו מה שכתוב · בעת ההיא אביא
אתכם ובעת קבצי אתכם · כי אתן אתכם לשם
ולתהלה בכל עמי הארץ בשובי את שבותיכם
לעיניכם אמר יי: באשכנז אומרים כאן ברכת התורה:

וידבר יהוה אל משה לאמר: צו את בני ישראל ואמרת אלהם
את

געלאבט זייאשט דוא עוויגער, דאש הייליגט דיינן נאמען עפֿפענטליך ·
אתה הוא ה׳ דוא ביזט עוויגער, אונזער גאטט, אים היממעל אונד אויף ערד
דען, אונד אין אללען יענען אבערזטען היממעלן · פֿירוואהר! דוא ביזט
דער ערזטע, דוא ביזט דער לעצטע, אונד אויזער דיר איזט קיין געטטליכעז וועז
אען · פֿערזאממלע דיא דיינער האפֿפֿען, פֿאן דען פֿיר זייטען דער ערדע; זא ווער־
דען אללע וועלטבעוואהנער איינזעהען אונד ערקעננען, דאס דוא אללין הערר ביזט,
פֿאן אללען קעניגרייכען דער ערדע · דוא ערשופֿזט דיא היממעל אונד דיא ערדע,
אונד דאז מעער איט אללעז וואז דארינען; אונד וועלכעז פֿאן אללען דיינען געשעפֿ־
פֿען, אין דען אבערן אדער אין דען אונטערן געגענדען דארף צו דיר זאגען: וואז
טהוסט דוא? היממלישער פֿאטער! ערצייגע אונז גנאדע אום דיינעז גראסען
נאמענז ווילען, דער איבער אונז גענעננט איזט; אונד בעשטעטיגע אן אונז וואז געש־
טריבען שטעהעט: .. צור זעלביגען צייט וויל איך אייך הערייןבריגען, אונד צור
.. צייט איך פֿערזאממלען, דען איך ווערדע אייך צו לאב אונד עהרען מאכען אונטער
.. אללען פֿעלקערן אויף ערדען, ווען איך אייערע געפֿאנגענען צוריק ברינגען
.. ווערדע, פֿאר אייערן אויגען, שפריכט דער עוויגע ..

וידבר דער עוויגע רעדעטע איט משה אונד שפראך: געביטע דען קינדערן
ישראל׳ז אונד שפריך צו איהנען: איין אפֿפֿער, נעהאמליך איינע שפייזע,
דיא

אבל אנחנו עמך בני בריתך· בני אברהם אהבך שנשבעת לו בהר המוריה· זרע יצחק יחידו שנעקד על גב המזבח· עדת יעקב בנך בכורך· שמאהבתך שאהבת אותו ומשמחתך ששמחת בו· קראת את שמו ישראל וישרון: לפיכך אנחנו חייבים· להודות לך ולשבחך ולפארך ולברך ולקדש ולתת שבח והודיה לשמך: אשרינו מה טוב חלקנו· ומה נעים גורלנו· ומה יפה ירשתנו: אשרינו שאנו משכימים ומעריבים ערב ובקר· ואומרים פעמים בכל יום· שמע ישראל יי אלהינו יי אחד·

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

אתה הוא עד שלא נברא העולם· אתה הוא משנברא העולם· אתה הוא בעולם הזה· ואתה הוא לעולם הבא· קדש את שמך על מקדישי שמך· וקדש את שמך בעולמך· ובישועתך תרום

ותגביה

אבל אבער, וויר זינד דיין פאלק, קינדער דיינעס בונדעס; זאהנע אברהמ'ס דעס
דיר געליבט, אונד דעם דוא אויף דעם בערגע מוריה צוגעשוואהרען האסט;
יצחק'ס זאאמען, יענעס איינציגען זאהנעס, דער אויף דעם אלטאר געבונדען וואר;
איינע געמיינדע יעקב'ס, דיינעס ערסטגעבאהרנען זאהנעס, דען דוא אויס דער
ליבע ווילען, מיט וועלכער דוא איהן געליבט, אויס דער פריידע ווילען, מיט וועלכער
דוא דיך זיינער געפרייעט האסט, מיט נאאמען נענעסט: ישראל אונד ישורון·
לפיכך דארום איסט עס אונזערע פפליכט דיר צו דאנקען, דיך צו פרייזען, צו
ריהמען, צו בענעדייען, צו היילגען, אונד לאב אונד אנבעטונג צו גע-
בען דיינעם היילגען נאמען· הייל אונס! וויא גליקליך איסט אונזער טהייל! וויא ליבליך
אונזער לאאס! וויא שאן אונזער ערבע! הייל אונס! דיא וויר פריה אונד שפעט,
אבענד אונד מארגען טעגליך צווייאמאהל אויסרופען:
הערע, ישראל, דער עוויגע, אונזער גאטט, איסט איין איינציגעס עוויגעס וועזען!
געפריזען זייא דער נאמע זיינער היילגען רעגירונג אין עוויגקייט·
אתה הוא דוא וואהרסט פאר דער שעפפונג, דוא ביזט זייט דער שעפפונג, דוא
ביזט אין דיזער וועלט, דוא ביזט אין דער קינפטיגען· היילגע דיי-
נען נאמען, דורך דיא דיינען נאמען היילגען· היילגע דיינען נאמען אין דיינער
וועלט, אונד דורך דיין הייל, ערהעבע אונד ערהעהע אונזער גליקזעליג-
געזאנגבט

אתה יי׳ גומל חסדים טובים · לעמו ישראל:
יהי רצון מלפניך יי׳ אלהי ואלהי אבותי שתצילני
היום · ובכל יום · מעזי פנים · ומעזות פנים ·
מאדם רע · ומחבר רע · ומשכן רע · ומפגע רע ·
ומשטן המשחית · מדין קשה · ומבעל דין קשה · בין
שהוא בן ברית ובין שאינו בן ברית:
לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ומודה על
האמת ודובר אמת בלבבו וישכם ויאמר:
רבון כל העולמים לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו
לפניך · כי על רחמיך הרבים · מה אנו · מה חיינו · מה
חסדנו · מה צדקותינו · מה ישועתנו מה כחנו · מה גבורתנו · מה
נאמר לפניך · יי׳ אלהינו ואלהי אבותינו · הלא כל הגבורים כאין
לפניך ואנשי השם כלא היו · וחכמים כבלי מדע · ונבונים כבלי
השכל · כי רוב מעשיהם תהו · וימי חייהם הבל לפניך · ומותר
האדם מן הבהמה אין · כי הכל הבל:

אבל

ערלייגעזט דיינעם פֿאלקע ישראל גנאדע צו איהרעם וואהל ·

יהי רצון עז זייע דיר וואהלגעפֿעלליג , עוויגער , איין גאטט , אונד גאטט איי·
נער פֿארעלטערן , דאס דוא אונז הייטע אונד אללע טאגע בעשיצעזט
פֿיר אונפֿערשעאמטע אונד פֿיר אונפֿערשעאמטהייט , פֿיר בעזע מענשען , פֿיר בעזע
געזעללשאפֿטער , פֿיר בעזע נאכבארען , פֿיר בעזע צופֿעללע , פֿיר יעדע פֿער·
דערבליכע הינדערניס , פֿיר שטרענגע ריכטער אונד שטרענגע אנקלעגער , אונ·
טער אונזערן אונד פֿרעמדען גלויבענזגענאססען ·

לעולם דער מענש זייע מיאמער גאטטעזפֿירכטיג , אים פֿערבארגענן זא וואהל
אלז עפֿפֿענטליך , ער געשטעהע דיח וואהרהייט איין , אונד זייע אויך
אין זיינעם הערצען וואהרהאפֿט · דעז מארגענז מאכע ער זיך אויף אונד בעטע:

רבון כל העולמים שעפֿפֿער אללער וועלטען! ניכט אים פֿערטרויען אויף אונ·
זערע טוגענד פֿלעהען וויר פֿאר דיר , זאנדערן אים פֿער·
טרויען אויף דיינע גראססע ערבארמונג · וואז זינד וויר , וואז איזט אונזער לעבען ,
וואז אונזערע גיטע , וואז אונזערע טוגענד , וואז אונזערע היללפֿע , וואז אונזערע
מאכט , וואז אונזערע קרעפֿטע , וואז קעננען וויר פֿאר דיר זאגען , עוויגער , אונ·
זער גאטט , אונד גאטט אונזערער פֿארעלטערן · געגען דיך זינד וויר ניכטז צו
אכטען ; אללע העלדען , דיח מענער דעז רוהמז שווינדען וועג אלז ווערען זיא ניא
געוועזען , דיח קלוגען ערשיינען אהנע קעננטניס , דיח וויזען אהנע איינזיכט ,
דער גרעזטע טהייל איהרער האנדלונגען איזט ניכטיג , דיח טאגע איהרעז לעבענז זינד
אייטעל · זעלבזט דער פֿארצוג דעז מענשען פֿאר פֿיהע פֿערשווינדעט , דען אללעז
איזט אייטעל ·

אבל

בא"י אמ"ה · אשר הכין מצעדי גבר :

בא"י אמ"ה · אוזר ישראל בגבורה :

בא"י אמ"ה · עוטר ישראל בתפארה :

בא"י אמ"ה · הנותן ליעף כח :

ברוך אתה יי אמ"ה · המעביר שנה מעיני ותנומה מעפעפי: ויהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו · שתרגילנו בתורתך · ודבקנו במצותיך · ואל תביאנו · לא לידי חטא · ולא לידי עברה ועון ולא לידי נסיון · ולא לידי בזיון · ואל תשלט בנו יצר הרע · והרחיקנו מאדם רע · ומחבר רע · ודבקנו ביצר טוב · ובמעשים טובים · וכוף את יצרנו להשתעבד לך · ותננו היום · ובכל יום · לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואינו · ותגמלנו חסדים טובים · ברוך אתה

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, הערר דער וועלט, דער דוא דיא טריטטע דעז מענשען אייגעריכטעט ·

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט הערר דער וועלט · דער דוא ישראל מיט שטערקע אומגירטעזט ·

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, הערר דער וועלט, דער דוא ישראל מיט הערר ליכקייט קרענצעזט ·

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, הערר דער וועלט, דער דוא דען אידען קראַפֿט פֿערלייהעזט ·

געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, הערר דער וועלט, דער דוא דען שלאף פֿאָן איינען אויגען, אונד דען שלומער פֿאָן איינען אויגען לידערן פֿערטרייבעזט ·

ויהי רצון עז זייא דיר אויך וואָהלגעפֿעלליג, עוויגער, אונזער גאָטט, אונד גאָטט אונזערער פֿאָרעלטערן, דאס איר פֿערטיגקייט ערלאנגען אין דיינעם געזעצן, אונד דאס איר אונז בעפֿעסטיגען אין דיינע געבאָטהע, בעוואהרע אונז פֿיר פֿעהלער, איבערטרעטונג אונד מיסעטהאט, פֿיר פֿערזוכונג אונד שאנדע, לאס דיא בעזע בעגירדע ניכט איבער אונז הערשען · ענטפֿערנע אונז אויך פֿאָן בעזען מענשען אונד בעזען געזעללשאַפֿטער · בעפֿעסטיגע אין אונז דיא לוסט צום גוטען אונד צו גוטען האנדלונגען · לעהרע אונז אונזערען [illegible] בייגען, דאס איר אונז דיר אונטערווערפֿען · לאס אונז אויך היייטע אונד יעדען טאג, גונסט, גנאדע אונד ערבארמען פֿינדען, אין דיינען אויגען, אונד אין דען אויגען אללער, דיא אונז זעהען, אונד ערצייגע אונז גנאדע צו אונזערעם וואָהל · געלאָבט זייעזט דוא, עוויגער, דער [illegible] בעגלייטעזט

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם · אֲשֶׁר נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי נָכְרִי׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה׃

פרויענצימער בעטן בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ׃

בָּא״י אֱמ״ה · פּוֹקֵחַ עִוְרִים׃

בָּא״י אֱמ״ה · מַלְבִּישׁ עֲרוּמִּים׃

בָּא״י אֱמ״ה · מַתִּיר אֲסוּרִים׃

בָּא״י אֱמ״ה · זוֹקֵף כְּפוּפִים׃

בָּא״י אֱמ״ה · רוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם׃

בָּא״י אֱמ״ה · שֶׁעָשָׂה לִי כָּל־צָרְכִּי׃

בא״י

גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דער דוא דעם האהן דיא פֿערנונפֿט גיבעזט, טאג אונד נאכט צו אונטערשיידען·

גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דאס דוא איך ניכט צום היידען ערשאפֿפֿען·

גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דאס דוא איך ניכט צום שקלאַפֿען ערשאַפֿפֿען·

גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דאס דוא איך ניכט צום ווייבע ערשאַפֿפֿען·

(פֿרויענצימער בעטען) (גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דאס דוא איך נאך דיינעם וואָהלגעפֿאַללען ערשאַפֿפֿען·)

גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דער דוא דען בלינדען דיא אויגען עפֿפֿנעזט·

גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דער דוא דיא נאַקענדען קליידעזט·

גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דער דוא געפֿאַנגענע בעפֿרייעזט·

גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דער דוא געביקטע אויפֿריכטעזט·

גלאבט זייעזט דוא עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דער דוא דיא ערדע אויז געדעהנט איבער דיא וואססער·

גלאבט זייעזט דוא, עוויגער, אונזער גאָטט, העררר דער וועלט, דער דוא פֿיר אַללע מיינע בעדירפֿניססע זארגעזט·

גלאבט

והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה: אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קימת לעולם הבא. ואלו הן כבוד אב ואם וגמילות חסדים והשכמת בית המדרש שחרית וערבית והכנסת אורחים ובקור חולים והכנסת כלה והלוית המת ועיון תפלה והבאת שלום בין אדם לחברו ותלמוד תורה כנגד כלם:

אלהי. נשמה שנתת בי טהורה היא. אתה בראתה. אתה יצרתה. אתה נפחתה בי. ואתה משמרה בקרבי. ואתה עתיד לטלה ממני. ולהחזירה בי לעתיד לבא: כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך. יי אלהי ואלהי אבותי. רבון כל המעשים. אדון כל הנשמות. ברוך אתה יי. המחזיר נשמות לפגרים מתים:

ברוך

א דברים דיעזע זינד דיא דינגע, דערען מאַאַז דורך דאַז געזעץ ניכט בעשטיממט איזט; דיא עקקע דעז פעלדעז (1), דיא ערזטלינגע (2), דיא ערשיינונג (3), דיא אויזאיבונג דעז וואָהלטהאָטענז, אונד דאַז ערלערנען דער געזעצע. דיעזעז זינד דיא האַנדלונגען וואָפאָן דער מענש דער זיא אויזאיבט, דיא פריכטע שאָן אויף דיעזער וועלט גענייזט, אונד איהם דער שטאַק נאָך אין יענער וועלט אויף בעוואָהרט בלייבט: פאַטער אונד מוטטער עהרן; וואָהלטהאָטען אויזאיבען; מאָרגענז אונד אבענדז ביי גוטער צייט דיא שולע (דאַז לעהרהויז) בעזוכען; גאַזטפרייהייט אויזאיבען; קראַנקע פערפפלעגען; עהעבינדניזע בעפערדערן; דיא טאָדטען צור ערדע בעגלייטען; אנדעכטיג בעטען; פרידען צווישען זיינען נעבענמענשען שטיפטען; אונד דיא געזעצע ערלערנען. דאַז לעצטע איבערטריפט יענע אללע.

אלהי מיין גאָטט! דיא זעעלע דיא דוא מיר געגעבען האַזט, איזט ריין. דוא האַזט דיא געשאַפפען זיא געבילדעט, איר איינגעהויכט, אונד בעוואַהרזט זיא אין מיר. דוא ווירזט זיא איינזט פאָן מיר נעהמען, אונד זיא מיר איינזט ווידערגעבען. זאָלאַנגע דיעזער גייזט אין מיר איזט, דאַנקע איך דיר עוויגער, מיין גאָטט, אונד גאָטט מיינער פאָרעלטערן, שעפפער אללער וועזען, הערר אללער גייזטער, געלאָבט זייעזט דוא עוויגער, דער דוא איינזט טאָדטען קערפערן דיא זעעלען ווידער גיבזט.

געלאָבט

(1) צור צייט דער ערנדטע, מוזטען דיא עקקען דעז בעזעטען פעלדעז אונאַבגעשניטטען, צום געברויכע דער אַרמען שטעהען בלייבען.

(2) צור צייט דער פעזטטאַגע, מוזטען דיא ערזטלינגע אַללער פריכטע, נאַך ירושלים געבראַכט ווערדען,

(3) דאַז איזט: דער ווערטה דעס אָפּפערז, מיט וועלכעם יעדע מאַנספערזאָן פאָר דעם עווינען דרייא מאַהל דעז יאַהרעז, ערשיינען מוזטע.

יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם · אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם · אִי אֶפְשַׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ : בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · רוֹפֵא כָל בָּשָׂר · וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת :

אין אשכנז זאגט מאן היר אלהי נשמה ·

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם · אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו · וְצִוָּנוּ לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה : וְהַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ · וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל · כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם · אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים · וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ · בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ · נוֹתֵן הַתּוֹרָה :

יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ : יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ : יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם : אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁעוּר · הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים

העהלונגען געעפפנעט ווירדע, דער אונס ניכט ערהאלטען ווערדען, אונד פאר דיר בעשטעהען קעננטע· געלאבט זייעזט דוא, עוויגער, ארצט אללעז פלייטעז, דוא ערהעלטעזט אונז וואונדערבאר·

געלאבט זייעזט דוא עוויגער, אונזער גאטט, העררר דער וועלט, דער דוא אונז געהייליגט דורך דיינע געזעצע, אונד געבאטען האזט : אונז איט דען געזעצען צו בעשעפטיגען ·

והערב לאס דאך נון, עוויגער, אונזער גאטט, דיא ווארטע דיינעז געזעצעז, אנגענעהם זיין אין אונזערם מונדע, אונד אין דעם מונדע דיינעז פאלקעז, דעז הויזעז ישראל ; לאס אונז אונד אונזערע נאכקאממען, וויא אויך דיא נאכקאממענשאפט דיינעז פאלקעז, דעז הויזעז ישראל, אללע, ערקעננער דיינעז געזעצעז אונד ערלערנער דיינעז געזעצעז זיין · געלאבט זייעזט דוא עוויגער, דער דוא דיינעם פאלקע ישראל דאז געזעץ לעהרעזט ·

געלאבט זייעזט דוא עוויגער, אונזער גאטט, העררר דער וועלט, דער דוא אונז ערוועהלט אויז אללען פעלקערן, אונד אונז דיין געזעץ געגעבען האזט · געלאבט זייעזט דוא עוויגער, געבער דעז געזעצעז ·

יברכך דער עוויגע זעגנע דיך, אונד בעהיטע דיך · דער עוויגע לאזזע זיין אנטליץ דיר לייכטען, אונד זייע דיר גנעדיג · דער עוויגע ווענדע זיין אנטליץ דיר צו, אונד געבע דיר גליקזעליגקייט ·

אלו

אדון עולם אשר מלך · בטרם כל יציר נברא: לעת
נעשה בחפצו כל· אזי מלך שמו נקרא:
ואחרי ככלות הכל· לבדו ימלוך נורא: והוא היה
והוא הוה · והוא יהיה בתפארה: והוא אחד ואין שני·
להמשיל לו להחבירה: בלי ראשית בלי תכלית · ולו
העוז והמשרה: והוא אלי וחי גואלי· וצור חבלי בעת
צרה: והוא נסי ומנוס לי· מנת כוסי ביום אקרא:
בידו אפקיד רוחי · בעת אישן ואעירה: ועם רוחי
גויתי· אדני לי ולא אירא:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם· אשר קדשנו
במצותיו · וצונו על נטילת ידים:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם· אשר יצר את
האדם בחכמה · וברא בו נקבים נקבים ·
חלולים חלולים: גלוי וידוע לפני כסא כבודך· שאם

יפתח

דער וועלטען הערר , האט געהערשעט עהע נאך אירדישע וועזען ערשאפפען
ווארען · אלז אללעז דורך זיינען ווילען ענטשטאנד , ווארד זיין נאמע רעגענט
גענאננט · אונד ווען דער גייסט אללעז פערגעהט , ווירד ער אללין טהראָנען , דער
פורכטבארע ! ער , דער וואר — איזט — אונד זיין ווירד , אין זיינער הערלליכקייט ,
ער איזט איינציג אונד איינליג , קיין וועזען איזט איהם צו פערגלייכען , איזט איהם צו
פערגעזעללשאפטען · ער איזט אָהנע אנפאנג אונד אָהנע ענדע , זיין דיא מאכט ,
אונד דער צעפטער , ער איזט איין אללמעכטיגער גאָטט ! איין לעבענדיגער ערלעזער ,
דער פעלז איינער צופלוכט , אין נויטה דער נאָהט · איין פאניר , אונד איין
הארט ! קעלך דעם הייל , ווען איך איהן אנרופע · אין זיינע האנד איבערגעבע
איך איינע זעעלע , ווען איך שלאפע , אונד ווען איך ערוואכע · אונד איט איינעם
גייסט , מיך דיזע אירדישע הילע , גאָטט איזט איט איר , איך פירכטע ניכטס ·

געלאבט זייאזט דוא עוויגער , אונזער גאָטט , הערר דער וועלט , דער דוא
אונז געהייליגט דורך דיינע געזעצע , אונד אונז געבאָטען האזט : דיא
הענדע צו וואשען ·

געלאבט זייאזט דוא עוויגער , אונזער גאָטט , הערר דער וועלט , דער דוא
דען מענשען געבילדעט איט ווייזהייט , אונד איהם פיעלע עפפנונגען
אונד העהלונגען פערשאפפען האזט · דיינער הייליגען פאהרזעהונג איזט עז בעקאננט , דאס , ווען איינע דיזער עפפנונגען פערשטאָפפט , אָדער איינע דיזער

ד.פהלונגען

במקהלים אברך יי: יי שמרי יי צלי על יד ימיני: עזרי מעם יי עשה שמים וארץ: יי ישמר צאתי ובואי לחיים ולשלום מעתה ועד עולם: השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבתינו ארץ זבת חלב ודבש: לך הכבוד אתן לך שיר והלל ואעבוד לך יום וליל: ברוך יחיד ומיוחד · היה הוה ויהיה: יי אלהים אלהי ישראל מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא: אלהים חיים מלך חי וקים לעד ולעולמי עד: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: לישועתך קויתי יי: כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו · ואני אלך בשם יי אלהים חיים ומלך עולם · עזרי מעם יי עשה שמים וארץ: יי ימלך לעלם ועד:

איר הער! איך וואנדלע אין אייערר אונשולד, ערלעזע איך! זייא איר גנעדיג! דען מייני
זעגנען מיך, אונד בעגנאדיגעט, מן שטעהעט איין פוס אויף עבענער באהן, מן דאנק
איך אין קעהרען דען הערען. ער זייא איין היטער, ער בעשטעטטע איך, זו אייגער רעכ
טען האנד! פאם עוויגען קאמאט איינע הילפע, דער היממעל שוף אונד ערדע: דער
עוויגע בעהיטע איך, ווען איך געהע, ווען איך קאממע, — נון לעבען אונד נור
גליקזעליגקייט — ווא יעצט זא אללע לייט! — שויע הערשב פאן דיינער הייליגען
וואהנונג, פאם היממעל, אונד זעגנע דיין פאלק ישראל, אונד דאז ערדרייך דאז
דוא אונז געגעבען האסט; ווא דוא אונזערן עלטערן צו געשוואהרען, איין לאנד וואו איך
אונד האניג פליסט. — גאטט דער עהרע! דיר ברינג איך פרייז אונד דאנק; דיר
וויהע איך איינען דיענסט טאג אונד נאכט. געזעגנעט זייא דער איינציגע דער פאן
עוויגקייט וואר, איזט אונד זיין ווירד. עוויגער! הערר! ישראלס גאטט! קעניג אללער
קעניגע! דער אללערהייליגסטע געזעגנעט זייא ער! ער, דער מאכער לעבענדע גאטט
אונד עוויג דויערנדע קעניג. געזעגנעט זייא דער נאמע זיינעז הערר ליכען רייכז מאכער
אונד עוויג. אויף דיינע הילפע האפפע איך, עוויגער! — אללען פאלקער נאכפאלגען
יעדע איהרען געטטערן נאכמאכדען, איך פאלגע אים נאמען דעז עוויגען לעבענדען
גאטטעז מאכער דויערנדען קעניגז אונד הערען. איינע הילפע קאמאט פאם עוויגען
דער היממעל שוף אונד ערדע. — ער עוויגע ווירד מאכער אונד עוויג רעגירען!

על אמרתך כמוצא שלל רב: הקשיבה לקול שועי מלכי ואלהי כי אליך אתפלל: יי בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה: אני קראתיך כי תענני אל הט אזנך לי שמע אמרתי: רגלי עמדה במישור במקהלים אברך יי:

בייא הערויזגעהען אויז דער שולע ווירד פֿאָלגענדעז געבעטעט:

יהי יי אלהינו עמנו כאשר היה עם אבתינו אל יעזבנו ואל יטשנו: להטות לבבנו אליו ללכת בכל דרכיו ולשמר מצותיו וחקיו ומשפטיו אשר צוה את אבתינו: ויהיו דברי אלה אשר התחננתי לפני יי קרובים אל יי אלהינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו: למען דעת כל עמי הארץ כי יי הוא האלהים אין עוד: יי נחני בצדקתך למען שוררי הישר לפני דרכך · ואני בתמי אלך פדני וחנני כי יחיד ועני אני: רגלי עמדה במישור במקהלים

שיר טטופֿענגעזאַנג דוד'ז · איך פֿרייע איך, ווען מאַן צו איר שפּריכט: „לאַסט אין דעז עוויגען הויז אונז געהען!" איך פֿרייע איך, דיינער פֿערהייזונג, וויא איין פֿינדער גראָסטער ביידע · פֿערניק דיא קלאָגען איינער ווערהאָוטה, איין קעניג אונד איין גאָטט! ווען איך פֿאָר דיר בעטע · הערר! פֿריהע וואָללעסט דוא איך הערען; פֿריהע שיק' איך איך צו דיר אונד האַררע · נון רופֿ' איך, גאָטט! אַנטוואָרטע איר! נייגע איר דיין אָהר! פֿערניס איין פֿלעהען! נון טטעהעט איין פֿוס אין' עבענער באַהן;
נון דאַנקע איך אין קעהרען דעם הערערן!

יהי אָ דאָס דאָך דער עוויגע, אונזער גאָטט, פֿענער איט אונז זייא, וויא ער איט אונזערן פֿאָרעלטערן געוועזען; אונז ניא פֿערלאַססע, ניא פֿערשטאָססע, זאָנדערן אונזער הערץ צו זיך נייגע, דאַמיט וויר אין זיינען וועגען וואַנדעלן, אונד אַללע זיינע בעפֿעהלע, געזעצע אונד פֿאָרשריפֿטען בעאָבאַכטען, דיא ער אונזערן עלטערן בעפֿאָהלען האַט · אונד דאַס דיזע איינע וואָרטע, דיא איך פֿלעהענטליך צום עוויגען געשיקט, דעם עוויגען אונזערם גאָטטע נאַהע זיין אנגען טאָג אונד נאַכט! דאַמיט ער זיינעם קנעכטע אונד זיינעם פֿאָלקע ישראל רעכט פֿערשאַפֿפֿע צו יעדער צייט אונד בייא יעדעם פֿאָרפֿאַללע. דאַדורך ווערדען אַללע פֿעלקער דער ערדע ערקעננען, דאַס דער עוויגע אַללין גאָטט זייא, אונד אויזער איהם קיינער. — לייטע איך אין דיינער פֿרעמאיגקייט, אָ עוויגער! דען שפּעדענפֿראָהען טראָץ, ריכטע דיינע וועגע פֿאָר

איר

קדשך ביראתך: יי אהבתי מעון ביתך ומקום משכן
כבודך: ואני אשתחוה ואכרעה אברכה לפני יי עשי:
ואני תפלתי לך יי עת רצון אלהים ברב חסדך ענני
באמת ישעך:

אני קראתיך כי תענני אל הט אזנך לי שמע אמרתי: אני בצדק
אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך: ואני עליך בטחתי יי
אמרתי אלהי אתה: שמע קול תחנוני בשועי אליך בנשאי ידי אל
דביר קדשך: יי אלהי שועתי אליך ותרפאני: אליך יי אקרא ואל
יי אתחנן: האירה פניך על עבדך הושיעני בחסדך: כי לך יי
הוחלתי אתה תענה אדני אלהי: שמעה תפלתי יי ושועתי האזינה
אל דמעתי אל תחרש: שמע יי וחנני יי היה עזר לי:
שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית יי נלך: ששׂ אנכי
על

מה טובו ווא שעהן זינד דיינע געצעלטע יעקב! דיינע וואָהנונגען ישראל!
איך — אין צופֿערזיכט אויף דיינע גראָסע גיטע, בעטרעטע דיין הויז,
בעטע אַן אין גאָטטעספֿורכט, פֿאָר דעם טעמפעל דיינער היילגקייט. עוויגער! איך
ליבע דיא שטעדטע דיינער וואָהנונג, דען אָרט וואָ דיינע עהרע טהראָנט. איך בעטע
אַן, פֿאַללע נידער, אונד בייגע דאַז קניא, פֿאָר דעם עוויגען איינען שעפפֿער. לאַס
איין געבעט צו דיר אויף שטייגען. עוויגער! נור גנאַדענצייט! גאָטט, נאַך דיינער
ענדלאָזען גיטע, ערהערע איך מיט דיינער טרייען הילפֿע.

אני איך רופֿע דיך, גאָטט! אַנטוואָרטע מיר! נייגע מיר דיין אָהר! פֿערנים מיין פֿלעהען!
איך ווערדע מיט גערעכטיגקייט דיין אַנטליץ שויען; ערוואַכענד איך ערגעצען,
אַן דיינער גאָטטעסגעשטאַלט. איך אַבער, הערר! פֿערטרויע אויף דיך. אונד
שפרעכע: דוא ביזט מיין גאָטט! פֿערנים איין פֿלעהען, ווען איך צו דיר שרייע, צו
דיינעם היילגען, קאָהרע איינע האַנד אויפֿהעבע. איך פֿלעהעטע צו דיר, אָ הערר!
איין גאָטט! דוא מאַכטעסט איך ווידער געזונד. איך שרייע צו דיר, אָ הערר, עמפֿאַנג;
איך פֿלעהעטע דען עוויגען אַן. לאַס איבער דיינעם קנעכט דיין אַנטליץ לייכטען. הילף מיר
דורך דיינע גיטע. דען איך פֿלעהע, עוויגער! צו דיר; ערווידרע דוא, איין הערר!
איין גאָטט! עוויגער! הערע איין געבעט, פֿערנים איין שרייען! אונד שווייגע ניכט
צו איינען טהרענען. ערהערע איך, אָ הערר! ערבאַרם דיך איין! זייא דוא איין
העלפֿער, עוויגער!

וַיִּתְיָעֲצוּ עַל צְפוּנֶיךָ׃ אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא יִזָּכֵר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד׃
כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ׃ אָהֳלֵי אֱדוֹם וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים׃
גְּבָל וְעַמּוֹן וַעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם יוֹשְׁבֵי צוֹר׃ גַּם אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם הָיוּ זְרוֹעַ לִבְנֵי
לוֹט סֶלָה׃ עֲשֵׂה לָהֶם כְּמִדְיָן כְּסִיסְרָא כְיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן׃ נִשְׁמְדוּ בְעֵין דֹּאר
הָיוּ דֹמֶן לָאֲדָמָה׃ שִׁיתֵמוֹ נְדִיבֵמוֹ כְּעֹרֵב וְכִזְאֵב וּכְזֶבַח וּכְצַלְמֻנָּע כָּל נְסִיכֵמוֹ׃
אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשָׁה לָּנוּ אֵת נְאוֹת אֱלֹהִים׃ אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ כַגַּלְגַּל כְּקַשׁ לִפְנֵי רוּחַ׃
כְּאֵשׁ תִּבְעַר יָעַר וּכְלֶהָבָה תְּלַהֵט הָרִים׃ כֵּן תִּרְדְּפֵם בְּסַעֲרֶךָ וּבְסוּפָתְךָ תְבַהֲלֵם׃
מַלֵּא פְנֵיהֶם קָלוֹן וִיבַקְשׁוּ שִׁמְךָ יְיָ׃ יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי עַד וְיַחְפְּרוּ וְיֹאבֵדוּ׃
וְיֵדְעוּ כִּי אַתָּה שִׁמְךָ יְיָ לְבַדֶּךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל הָאָרֶץ׃

דער געזאַנג אסף'ס, צום זאיטענשפיל. גאָטט! שװײגע ניכט! זײא ניכט זאָ רוהיג,
ניכט זאָ שטילע, גאָטט! זיהע, װיא דײנע פֿײנדע טאָבען; דײנע
האַסער דאַס הױפּט ערהעבען; שלױ דיכטען הײמליך ראַנקע, װידער דײנע נסליען;
ראַטהשלאַגען װידער דײנע געשיצטען; שפּרעכען: װאָהלאַן! װיר ראָטטען זיא אױס
פֿאָלק מעהר! דער נאַמע ישראל װערדע נימער געדאַכט! זאָ האַבען זיא מיט
מוטה בעשלאָססען, אין איהרעם בונדע װידער דיך; אדום'ס אונד ישמעאלי'ס הוטטען,
מואב אונד דיא הגרים, גבל, עמון אונד עמלק, פלשתים זאַמט דען בירגערן
צור'ס. מיהנען טראַט אױך אשור בײא; װאַרד דען זעהנען לוט'ס צום אַרמע. טהוע
איהנען, װיא דען מדינים, װיא סיסרא, װיא יבין, אם באַכע קישון! גאַנץ אַגגין
װורדען זיא בײא עין דאר, אונד דינגטען דאַס ערדרײך. דיא דאַס שטױינגנין:
גאָטטעס װאָהנונג עראָבערן װיר פֿיר אונס; לאַססע איהרע פֿירסטען זײן װיא ערב
אונד זאב, װיא זבח אונד צלמנה, איהרע גראָססען. גאָטט! װיא װירבעל מאַכע
זיא; װיא שטאָפּפּעלן פֿאָר דעם װינדע. װיא בראַנד דען װאַלד ענטצינדעט; װיא
פֿלאַממע אױך געבירגען פֿערצעהרט; זאָ פֿערפֿאָלגע זיא מיט דײנעם װעטטער,
אונד ענגסטיגע זיא מיט דײנעם שטורמע זיא; לאַסס איהר געזיכט פֿאָלל שאַנדע זײן, דאַס
זיא דיך זוכען לערנען, עװיגער! לאַסס זיא זיך שעמען, אױך אימער בעשטירצט, צו
שאַנדען װערדען, צו גרונדע געהען; אונד ערקעננען, דאַס דו, עװיגער!
אַללײניגער! דער העכסטע זײעסט אין גאַנצער װעלט!

בײם אײנטריט אין דער שולע װירד פֿאָלגענדעס געבעטעט.

מָה טֹּבוּ אֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל׃ וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל
קָדְשְׁךָ׃

ליום חמישי

לַמְנַצֵּחַ עַל הַגִּתִּית לְאָסָף: הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: שְׂאוּ זִמְרָה וּתְנוּ תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם נָבֶל: תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶא לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם שְׂפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע: הֲסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד תַּעֲבֹרְנָה: בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ אֶעֶנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֶבְחָנְךָ עַל מֵי מְרִיבָה סֶלָה: שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי: לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר: אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: וְלֹא שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה לִי: וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם: לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ: כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי: מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ לוֹ וִיהִי עִתָּם לְעוֹלָם: וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָ:

ליום הששי, יי מלך · זיהע בלאַטט טז ·

ליום השבת, מזמור שיר ליום השבת · זיהע בלאַטט טו זייטע ג ·

פֿאָלגענדער מזמור ווירד יעדען טאָג נאָך דעם שיר של יום געזאָגט ·

שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף: אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל: כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יֶהֱמָיוּן וּמְשַׂנְאֶיךָ נָשְׂאוּ רֹאשׁ: עַל עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד

ויתיעצו

למנצח דעם זאַנגמייסטער אויף נתית · פֿאָן אסף · יובעלט גאָטטע, אונזרער שטערקע! פֿראָהלאָקקעט דעם גאָטטע יעקב'ז! ערגרייפֿט דאַז זאַיטענשפּיל, געבט פּויקען הער, ליבליכע הארפֿען מיט פּזאַלטערן! בלאַזעט אַם נייאמאָנד דיא פּאָזוינע ; אַם פֿייערטאַגע אונזרעז פֿעזטעז! עז איזט געזעץ אין ישראל ; פֿעראָרדנונג יעקב'ז גאָטטעז ; צום צייגניס איינגעזעצט אין יוסף, אַלז ער איבער מצרים אויזצאָג, הערטע איך דיעזע שפּראַכע, דען איך ניא געקאַננט ; „ איך נאַהם דיא בירדע זיינער שולטער אַב, זיינע הענדע זינד דעז לאַסטגעשיררעז לאָז · „ אין דער נאָטה ריפֿזט דוא איך אן ; איך האַלף דיר אויז, ערהערטע דיך אין דאָננער- „ וואָלקען איינגעהיללט ; פּריפֿטע דיך אַם וואַססער מריבה · זאָ הערע דען, איין „ פֿאָלק! איך צייגע ; אָ, דאַס דוא מיר פֿאָלגטעזט, ישראל! דוא זאָללזט ניכט האַבען „ אַנדערע גאָטטהייט, קיינען אַנדערן גאָטט אַנבעטען · איך בין דער עוויגע, דיין „ גאָטט, דער אויז מצרים דיך געפֿיהרט, טהוע דיינען אונד וייט אויף, איך פֿיללע „ איהן · אַבער איין פֿאָלק געהאָרכטע ניכט ; ישראל וואָללטע ניכט פֿאָלגען · „ דאַ איבערליס איך זיא איהרעז הערצענז דינקעל ; ליס זיא נאָך איהרען ראַטהשלעגען וואַנדעלן · „ וואָללטע איר איין פֿאָלק געהאָרזאַם זיין ; ישראל אויף איינען וועגען „ געהען! באַלד ווירד' איך דעמיטיגען זיינע פֿיינדע, אונד איינע האַנד אויף זיינע ווידערזאַכער ווענדען · דיא האַססער גאָטטעז מיסטען באַלד זיך שמיגען ; זיין וואָהל- שטאַנד אַבער עוויג זיין ; דער ווייצען מאַרק זיא שפּייזען ; זיא זעטטיגען אויז פֿעלזען האָניג ·

אֵל נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל גֵּאִים:
עַד מָתַי רְשָׁעִים יְהוָה עַד מָתַי רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ: יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק יִתְאַמְּרוּ
כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן: עַמְּךָ יְהוָה יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ: אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ וִיתוֹמִים
יְרַצֵּחוּ: וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יָּהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: בִּינוּ בֹּעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים
מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: הֲנֹטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע אִם יֹצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט: הֲיֹסֵר גּוֹיִם הֲלֹא
יוֹכִיחַ הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: יְיָ יֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם כִּי הֵמָּה הָבֶל: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר
אֲשֶׁר תְּיַסְּרֶנּוּ יָּהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע עַד יִכָּרֶה לָרָשָׁע
שָׁחַת: כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: כִּי עַד צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט
וְאַחֲרָיו כָּל יִשְׁרֵי לֵב: מִי יָקוּם לִי עִם מְרֵעִים מִי יִתְיַצֵּב לִי עִם פֹּעֲלֵי אָוֶן: לוּלֵי
יְהוָה עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי: אִם אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ יְהוָה
יִסְעָדֵנִי: בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּ נַפְשִׁי: הַיְחָבְרְךָ כִּסֵּא הַוּוֹת
יֹצֵר עָמָל עֲלֵי חֹק: יָגוֹדּוּ עַל נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: וַיְהִי יְהוָה לִי לְמִשְׂגָּב
וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי: וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

למנצח

אל גאָטט דער ראַכע, עוויגער! דער ראַכע גאָטט! ערשיינע· ערהעבע דיך,
ריכטער דער ערדע! פֿערגילט דען שטאָלצען נאַך פֿערדינסט· וויא לאַנגע
זאָללען פֿרעפֿלער, הערר! זאָללען פֿרעפֿלער טריאומפֿירען? פֿרעכהייט שפּרו־
דעלן, טראָצען, זיך ריהמען אַללע איבעלטהעטער? זיא צערשלאַגען, הערר! דיין
פֿאָלק; זיא אונטערדריקקען דיין אייגענטהום; ערווירגען וויטווע אונד פֿרעמדלינג,
ערמאָרדען דיא פֿערוואַייזטען; אונד שפּרעכען: דער הערר זיהעט ניכט, גאָטט
יעקב'ז מערקט ניכט דרויף· אָ דענקט איהם נאַך איהר אַלבערנען אים פֿאָלקע!
איהר טהאָרען! ווען ווערדעט איהר'ז בעגרייפֿען? זאָלל דער ניכט הערען, דער
דאַז אָהר איינגעזעצט? ניכט זעהען, דער דאַז אויגע בילדעט? ניכט שטראָפֿען,
דער דיא הייַדען ציכטיגעט? דער דעם מענשען איינזיכט גיבט, דער עוויגע, ווייס
דער מענשען טיכטען; וויא וואַהלעס אייטעל איזט. הייל דעם מאַננע דען דוא ציכ־
טיגעזט, אונד לעהרעזט דורך דיין געזעץ, געלאַססען זיין אין בעזער צייט, ביז דעם
בעזעוויכט דיא גרופֿט בערייטעט זייא· דען גאָטט פֿערשטעסט זיין פֿאָלק ניכט,
פֿערלעסט ניכט זיין אייגענטהום· דאַז רעכט קעהרט צור גערעכטיגקייט צוריק,
אונד רעדליכע הערצען איהם נאַך· ווער טריטט פֿיר איך אויף ווידער פֿרעפֿלער?
ווער שטעהעט איר ווידער איבעלטהעטער בייא? אָ ווערע ניכט דער הערר איין
העלפֿער, מיך וואָהנטע שיער אים רייך דער שטיללע· דענק איך שאָן, אילט וואַנקט
איין פֿוס: זאָ העלט איך דיינע גנאַדע, הערר! הייפֿט זיך בעקיממערניס אין איר,
דיך טראָזט ערגעצט איינע זעעלע· „ מיט אונגערעכטער שטוהל איט דיר פֿערמיינט,
„ דער אונהייל שמידעט אויף געזעץ? לאַס זיא זיך ראָטטען ווידער גערעכטע; לאַס,
„ זיא פֿערדאַממען שולדלאָז בלוט: איר איזט האָהע בורג דער עוויגע; איין גאָטט
„ איר שוצפֿעלז· דער קעהרט איהר אונרעכט אויף איהר הויפט, פֿערטילגט אין
„ איהרער בּאָזהייט זיא· „ זיא פֿערטילגט דער עוויגע, אונזער גאָטט!

בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב: כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו: הֵמָּה רָאוּ כֵּן
תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נֶחְפָּזוּ: רְעָדָה אֲחָזָתַם שָׁם חִיל כַּיּוֹלֵדָה: בְּרוּחַ קָדִים תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת
תַּרְשִׁישׁ: כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵּן רָאִינוּ בְּעִיר יְיָ צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ
עַד עוֹלָם סֶלָה: דִּמִּינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ בְּקֶרֶב הֵיכָלֶךָ: כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ
עַל קַצְוֵי אֶרֶץ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ: יִשְׂמַח הַר צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן
מִשְׁפָּטֶיךָ: סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: שִׁיתוּ לִבְּכֶם לְחֵילָה פַּסְּגוּ
אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן: כִּי זֶה אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא
יְנַהֲגֵנוּ עַל מוּת:

ליום שלישי

מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: עַד מָתַי
תִּשְׁפְּטוּ עָוֶל וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ סֶלָה: שִׁפְטוּ דַל וְיָתוֹם עָנִי וָרָשׁ
הַצְדִּיקוּ: פַּלְּטוּ דַל וְאֶבְיוֹן מִיַּד רְשָׁעִים הַצִּילוּ: לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה
יִתְהַלָּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ: אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם:
אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים תִּפֹּלוּ: קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי
אַתָּה תִנְחַל בְּכָל הַגּוֹיִם:

גאָטט איזט אין איהרען פאלעסטען ערקאננט אלז שוץ. זעהעט דיא קעניגע — היר קאמען
זיא צוזאממען, אונד גינגען אללעזאמט פאָריבער. זיא זאהען, שטוינטען, ענטזעצטען
זיך, פלאָהען. ציטטערן קאם זיא אן דאזעלבזט, אנגזט, וויא איינע געבעהרערין;
מיט דעם הויך פאָן מאָרגענזייטע צערברעכזט דוא שיפפע פאָן תרשיש. וויא וויר גע-
הערט, זא האבען וויר יעצט, אין דער שטאדט דעז הערּרן צבאות, אין דער שטאדט
אונזרעז גאָטטעז, דער זיא אויף עוויג ערהעלט. גלייך מיט דיינער גיטע, גאָטט!
מיטטען אים טעמפעל, מיט דיינעם רוהמע, דיינעם לאָבע, אם ענדע דער וועלט;
דיינע רעכטע, מיט פאָללער גערעכטיגקייט. עס פרייע זיך בערג ציון! עס יויכצען
דיא טעכטער יהודה! איבער דיינע ריכטערשפריכע. אומרינגט דיא טאָכטער ציון,
געהעט אום זיא הערום! צעהלט איהרע טהירמע! בעמערקט איהרע מויערן! בע-
שטייגט איהרע פאלעסטע! אויף דאס דער נאכוועלט איהר'ס פערקינדעט. דען דיעזער
גאָטט איזט אונזער גאָטט, אויף עוויג: ער פיהרט אונס איבער דען טאָדט.

מזמור פזאלם אסף'ס! גאָטט שטעהעט דא אין געטטליכער געמיינע. ער ריכ-
טעט מיטטען אונטער ערדענגעטטערן. „ וויא לאנגע וואָללט איהר אונ-
„ רעכט ריכטען; דער שולדיגען פערזאָן אנזעהען? שאפפט ארמען רעכט אונד
„ וואייזען, ערקעננט דעז עלענדען, דעז דירפטיגען אונשולד! ערּרעטטעט ארמע
„ אונד בעדרענגטע! בעפרייעט זיא אויס רוכלאָזער האנד! „ ניין, זיא אכטען'ס
ניכט, וואָללען'ס ניכט ערקעננען: וואנדעלן אימער הין אים פינזטערן. זאָ אום דעז
לאנדעז גרונדפעסטע וואנקען! איינמאל שפראך איך: געטטער זייד איהר; דעז
העכזטען זעהנע אללצומאל! אללייןאיהר שטערבט, וויא מענשען; וויא איינער פאללט
הין, טיראננען אללע! אויף! גאָטט! ריכטע דוא דען ערדבאלל, דען דוא ביזט
ערבהעררער אללער וועלט!

ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך
כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ את
הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי על כן ברך
יהוה את יום השבת ויקדשהו : ה כבד את אביך ואת
אמך למען יארכון ימיך על האדמה אשר יהוה
אלהיך נתן לך : ו לא תרצח : ז לא תנאף : ח לא
תגנב : ט לא תענה ברעך עד שקר : י לא תחמד
בית רעך לא תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו
וחמרו וכל אשר לרעך :

מזמורים של כל ימי השבוע ·

ליום ראשון , לדוד מזמור · זיהע בלאַטט מג זייטע 2 ·

ליום שני

שיר מזמור לבני קרח : גדול יי ומהלל מאד בעיר אלהינו הר קדשו :
יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב : אלהים
בארמנותיה

דיינע שקלאַפֿין , אויך ניכט דורך דיין פֿיה , אָדער דורך דיינען פֿרעמדען , דער זיך אין דיינען טהאָרען אויפֿהעלט · דען אין זעכס טאגען האַט דער עוויגע היממעל , ערדע , אונד מעער , נעבזט אַללעס , וואס דרינאיזט פֿערפֿערטיגט , אונד אַם זיבענטען טאגע גערוהעט . דאַרום האַט דער עוויגע דען טאַג דער רוהע געזעגנעט · ער האַט איהן ווילטיגע פֿאָרליגע געגעבען) , אונד איהן הייליג ערקלעהרט · עהרע דיינען פֿאַטער אונד דיינע מוטטער , דאַמיט דוא לאַנג לעבעזט , אויף דען ערדרייך , וועלכעס דער עוויגע דיין גאָטט דיר איינגעבען וירד . דוא זאָללזט ניכט מאָרדען . דוא זאָללזט ניכט עהעברעכען . דוא זאָללזט ניכט שטעהלען · דוא זאָללזט ווידער דיינען נעכזטען ניכט אויזזאַגען , אַלז איין פֿאַלשער צייגע · דוא זאָללזט קיינע בעגירדע האַבען , נאַך דעם הויזע דיינעז נעכזטען · דוא זאָללזט קיינע בעגירדע האַבען , נאַך דיינעז נעכזטען וייב , נאַך זיינעם שקלאַפֿען , נאַך זיינער שקלאַפֿין , נאַך זיינעם אָכזען , נאַך זיינעם עזעל , אָדער נאַך אַללעם וואַז דיין נעכזטער בעזיצט ·

שיר איין געזאַנג דער זעהנע קרח'ז · גראָס איזט דער העררר , אונד האָכגע . יהאַט זיין הייליגער בערג אין אונזרעז גאָטטעז שטאַדט · שיינער לאַנדשאַפֿט ! דעז ערדע כל'ז וואָננע ; בערג ציון ! נור אין טערלאַכט איהם איינעז גראָסען קעניגעז רעזידענץ

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃
א אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ ב לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים
אֲחֵרִים עַל פָּנָי׃ לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה
אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר
בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם
כִּי אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֺן אָבֹת עַל בָּנִים
עַל שִׁלֵּשִׁים וְעַל רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים
לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֺתָי׃ ג לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת
שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃ ד זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃ שֵׁשֶׁת
יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ׃ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ

ובתך

וידבר אזו רעדעטע דער עוויגע אללע דיזע ווערטע, וואס זאגטע: איך, בין דער עוויגע דיין גאטט, דער איך דיך אויז דעם לאנדע מצרים געפֿיהרט האבע, אויז דעם הויזע דער שקלאפֿעריי · דוא זאלסט קיינע אנדערע געטטער האבען אויבר מיינעם אנגעזיכטע · דוא זאלסט דיר קיין געשניצטעס בילד מאכען, אויך קיינע עהנליכע געשטאלט, פֿאן דעם וואס אבען אים הימעל, אדער אונטען אויף דער ערדע, אדער אים וואססער אונטער דער ערדע איזט · דוא זאלסט דיך פֿאר איהנען ניכט בוקקען, אויך זיא ניכט געטטעזדינסטליך פֿערעהרען, דען איך דער עוויגע דיין גאטט, בין איין אייפֿערזיכ-טיגער גאטט, (דער קיינען אנדערן נעבען זיך לייידען קאן), דער דאס פֿערברעכען דער פֿעטער אהנדעט, אן קינדער, ענקעלן, אונד אורענקעלן, ווען אויך בייא דענען דיא איך האססען, דער אבער גנאדע ערצייגט ביז אין דאס טויזענדסטע געשלעכט דענען דיא מיך ליבען, אונד מיינע געבאטע האלטען · דוא זאלסט דען נאמען דעס עוויגען דיינעס גאטטעס ניכט פֿערגעבליך אויסשפרעכען, דען דער עוויגע ווירד ניכט אונגעשטראפֿט לאססען, דעניעניגען וועלכער זיינען נאמען פֿערגעבליך אויסשפרעכען ווירד · ערמינערע דיך שטעטס דעס רוהעטאגעס, אום איהן צו היילגען · זעכס טאגע קאננסט דוא ארבייא-טען, אונד אלל דיין געשעפֿטע פֿערריכטען: דער זיבענטע טאג אבער איזט איין רוהע-טאג, דעם עוויגען דיינעם גאטטע צו עהרען · דוא זאלסט קיין האנדווערק פֿערריכ-טען, וועדער דוא זעלבסט, נאך דיין זאהן, אדער דיינע טאכטער, דיין שקלאפֿע,

דיינע

הַשְּׁבִיעִי: וַיִּקְרְאוּ בֵית־יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ מָן וְהוּא כְּזֶרַע
גַּד לָבָן וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחִת בִּדְבָשׁ: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה
הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ מְלֹא הָעֹמֶר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת
לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יִרְאוּ אֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי
אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח צִנְצֶנֶת אַחַת וְתֶן־שָׁמָּה
מְלֹא־הָעֹמֶר מָן וְהַנַּח אֹתוֹ לִפְנֵי יְיָ לְמִשְׁמֶרֶת
לְדֹרֹתֵיכֶם: כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶל־מֹשֶׁה וַיַּנִּיחֵהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי
הָעֵדֻת לְמִשְׁמָרֶת: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת־הַמָּן אַרְבָּעִים
שָׁנָה עַד־בֹּאָם אֶל־אֶרֶץ נוֹשָׁבֶת אֶת־הַמָּן אָכְלוּ עַד־בֹּאָם
אֶל־קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן: וְהָעֹמֶר עֲשִׂרִית הָאֵיפָה הוּא:

אתה הוא יי לבדך אתה עשית את השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כלם ואתה שעשית נסים ונפלאות גדולות תמיד עם אבותינו גם במדבר המטרת להם לחם מן השמים ומצור החלמיש הוצאת להם מים · וגם נתת להם כל צרכיהם שמלותם לא בלתה מעליהם כן ברחמיך הרבים ובחסדך העצומי׳ תזונינו ותפרנסנו ותכלכלנו ותתן לנו כל צרכנו וצרכי כל עמך בית ישראל המרובים במילוי ובריוח בלי טורח ועמל מתחת ידך הנקיה ולא מתחת ידי בשר ודם:

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי שתכין לי ולאנשי ביתי כל מחסורנו ותזמין לנו כל צרכנו לכל יום ויום מחיינו די מחסורנו ולכל שעה ושעה משעתינו די ספוקנו ולכל עצם מעצמנו די מחיותנו כידך הטובה והרחבה ולא במיעוט מפעלינו וקוצר חסדינו ומזער גמולתינו ויהיו מזונותי ומזונו׳ אנשי ביתי וזרעי וזרע זרעי מסודים בידך ולא ביד בשר ודם:

ניאמנד געהע פֿון זיינעם אָרטע, אַם זיבענטען טאָגע! דאַ רוהעטע דאָז פֿאָלק אַם זיבענטען טאָגע· דאָז הויז ישראל נענגטע דענזעלבען דער שפייזע מן. דער מן וואַר ווי קאָריאַנדער זאַאַמען, וויז, אונד זיין געשמאַק וואַר, ווי קוכען מיט האָניג· משה שפּראַך, דיזעז האַט דער עוויגע געבאָטען: איין עומר פֿאָלל דאַפֿאָן זאָלל נור פֿערוואַהרונג פֿיר אייערע נאַכקאָממען זיין, דאַמיט זיא דיא שפייזע זעהען, דיא איך אייך צו עססען געגעבען אין דער וויסטע, אַלז איך אייך אויז דעם לאַנדע מצרים געפֿיהרט. משה שפּראַך צו אהרן, נים איינע פֿלאַשע, טהוע היניין איין עמר פֿאָלל מן, אונד זעצע עז פֿאָר דעם עוויגען היין, נור פֿערוואַהרונג פֿיר אייערע נאַכקאָממען, ווי עז דער עוויגע דעם משה געבאָטען, אהרן זעצטע עז היין, פֿאָר דיא צייגניסלאַדע נור פֿערוואַהרונג, דיא קינדער ישראל׳ז אַססען דען מן פֿירציג יאַהרע, ביז זיא אין איין בעוואָהנטעז לאַנד קאַמען, דען מן אַססען זיא ביז זיא אַן דיא גרענצע דעז לאַנדעז כנען קאַמען. דער עמר איזט דער צעהענטע טהייל איינעז איפה ·

אָכְלוּ וְחַם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמָס׃ וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקְטוּ לֶחֶם
מִשְׁנֶה שְׁנֵי הָעֹמֶר לָאֶחָד וַיָּבֹאוּ כָּל נְשִׂיאֵי הָעֵדָה וַיַּגִּידוּ
לְמֹשֶׁה׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָֹה שַׁבָּתוֹן
שַׁבַּת קֹדֶשׁ לַיְיָ מָחָר אֵת אֲשֶׁר תֹּאפוּ אֵפוּ וְאֵת אֲשֶׁר
תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֵת כָּל הָעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת
עַד הַבֹּקֶר׃ וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ עַד הַבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא
הִבְאִישׁ וְרִמָּה לֹא הָיְתָה בּוֹ׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אִכְלֻהוּ
הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם לַיְיָ הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה׃
שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקְטֻהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לֹא יִהְיֶה בּוֹ׃
וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָצְאוּ מִן הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מָצָאוּ׃
וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה עַד אָנָה מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֹתַי
וְתוֹרֹתָי׃ רְאוּ כִּי יְהוָֹה נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן הוּא
נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אַ־
יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי׃ וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם

השביעי

מאָרגען איין , יעדער זאָ פֿיל ער נון עססען ברויכטע , אונד זאָבאלד דיא זאָננע הייז שין ,
צערשמאָלץ עס · אָבער אם זעכסטען טאגע , האטטען זיא צווייפֿאַך שפייזע געזאממעלט ,
פֿיר איינען קאָפף צוויא עומר , אללע פֿירסטען דער געמיינע קאמען , אונד בעריכטעטען
עס דעם משה · משה שפראך צו איהנען , דיזעס האט דער עוויגע געשפראָכען ,
איין רוהעטאג , איין הייליגער רוהעטאג איזט מאָרגען , דעם עוויגען צו עהרען , וואס
איהר באקקען וואָללט , באקקט הייטע , וואס איהר קאָכען וואָללט , קאָכט הייטע , אונד
וואס איבריג איזט , לאסט נור שטעהען צור פֿערוואהרונג ביז דען קינפֿטיגען מאָרגען ·
זיא לאססען עס ביז דען קינפֿטיגען מאָרגען שטעהען , וויא משה בעפֿאָהלען האטטע אונד
עס ווארד ניכט שטינקענד , אונד קיין ווורם וואר דרין · משה שפראך : פֿערצעהרט עס
הייטע , דען הייטע איזט איין רוהעטאג , דעם עוויגען צו עהרען , הייטע פֿינדעט איהר
ניכטס אויף דעם פֿעלדע · זעכס טאגע זאָללט איהר עס זאמלען , אונד אם זיבענטען איזט
רוהעטאג , דא ווירד עס ניכט צו פֿינדען זיין · עס וואר אם זיבענטען טאגע , דאן גינגען
איינינע פֿאָן דעם פֿאָלקע אויס אום צו זאמלען , זיא פֿאנדען אָבער ניכטס · דער עוויגע
שפראך צו משה : וויא לאנגע ווייגערט איהר אייך נאָך מיינע געבאָטע אונד לעהרען צו
האלטען · זעהעט , דאס איך דער עוויגע דען רוהעטאג געגעבען , דארום גיבט
ער אייך אם זעכסטען טאגע , שפייזע אויף צוויא טאגע , יעדער בלייבע אן זיינער שטעללע ,

ניעמאנד

אֱלֹהֵיכֶם׃ וַיְהִי בָעֶרֶב וַתַּעַל הַשְּׂלָו וַתְּכַס אֶת הַמַּחֲנֶה
וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטַּל סָבִיב לַמַּחֲנֶה׃ וַתַּעַל
שִׁכְבַת הַטָּל וְהִנֵּה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דַּק מְחֻסְפָּס דַּק
כַּכְּפֹר עַל הָאָרֶץ׃ וַיִּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל
אָחִיו מָן הוּא כִּי לֹא יָדְעוּ מַה הוּא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם
הוּא הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתַן יְהֹוָה לָכֶם לְאָכְלָה׃ זֶה הַדָּבָר
אֲשֶׁר צִוָּה יי לִקְטוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת
מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם אִישׁ לַאֲשֶׁר בְּאָהֳלוֹ תִּקָּחוּ׃ וַיַּעֲשׂוּ
כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט׃ וַיָּמֹדּוּ
בָעֹמֶר וְלֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר
אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ לָקָטוּ׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אַל
יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר׃ וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיּוֹתִרוּ
אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וַיָּרֻם תּוֹלָעִים וַיִּבְאַשׁ וַיִּקְצֹף
עֲלֵהֶם מֹשֶׁה׃ וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר אִישׁ כְּפִי

אכלו

אינגע וואכטעלן הערויף, בעדעקטע דאס לאגער, אונד דעס מארגענס, וואר איינע לאגע פאן טהוי, רינגס אום דאס לאגער. אלס דיא לאגע טהוי אויפגעשטיגן, דא וואר אויף דער אבערפלעכע דער וויסטע, עטוואס פיינעס געקערנטעס (אלס ווי רונדע קערנכען) פיין ווי דער רייף אויף דער ערדע. אלס עס דיא קינדער ישראל'ס זאהען, שפראך איינער צום אנדערן: וואס איסט דאס? דען זיא וואוסטן ניכט, וואס עס וואר. משה שפראך צו איהנען: דיזעס איסט דיא שפייזע, דיא אייך דער עוויגע צו עססן געגעבן. דיזעס האט אבער דער עוויגע דאבייא בעפאהלען, זאממעלט דאפאן, יעדער נאכדעם ער צום עססן נעטהיג האט, איין עומר אויף יעדעס הויפט, נאך דער אנצאהל דער פערזאנען, איין יעדער נעהמע זאפיל ער לייטע אין זיינעם צעלטע האט. דיא קינדער ישראל'ס טהאטן אלזא. זיא זאממעלטן איינער פיל, דער אנדערע ווניג. זיא מאסען עס מיט דעם עומר, דער פיל געזאממעלט, האטטע ניכטס איבריג, אונד דער ווניג געזאממעלט, ניכטס צו וועניג, יעדער האטטע זא פיל געזאממעלט, אלס ער צום עססן בריכטע. משה שפראך צו איהנען: ניעמאנד לאססע דאפאן ביז מארגען איבריג! זיא געהארכטען אבער דעם משה ניכט, אנדערן איינגע ליסען דאפאן ביז אויף דען פאלגענדען מארגען איבריג, אלליין עס קראכן ווירמער הערויס, אונד עס וואר שטינקענד, דא ווארד משה צארניג איבער זיא. זיא זאמעלטען דאהער יעדען

מארגן

ילקטו יום יום : ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל
ערב וידעתם כי יי הוציא אתכם מארץ מצרים : ובקר
וראיתם את כבוד יי בשמעו את תלנתיכם על יהוה
ונחנו מה כי תלינו עלינו : ויאמר משה בתת יהוה
לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבוע בשמע
יהוה את תלנתיכם אשר אתם מלינם עליו ונחנו מה
לא עלינו תלנתיכם כי על יי : ויאמר משה אל אהרן
אמר אל כל עדת בני ישראל קרבו לפני יי כי שמע
את תלנתיכם : ויהי כדבר אהרן אל כל עדת בני
ישראל ויפנו אל המדבר והנה כבוד יי נראה בענן :
וידבר יהוה אל משה לאמר : שמעתי את תלונת
בני ישראל דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו
בשר ובבקר תשבעו לחם וידעתם כי אני יהוה
אלהיכם

משה אונד אהרן צו דען קינדערן ישראל'ז: דיזען אבענד, זאללט איהר ערפאהרען דאס דער עוויגע אייך אויז דעם לאנדע מצרים געפיהרט, אונד אמארגע זאללט איהר דיא הערליכקייט דעז עוויגען זעהען, דא ער אייערע אויפריהרישע רעדע ווידער דען עוויגען פערנאממען. דען וואז זינד וויר געאכטעט, דאס איהר איבער אונז קלאגען פיהרט. משה שפראך פערנער: דיזעז ווירד געשעהען, אינדעם אייך דער עוויגע דיזען אבענד ווירד פלייש צו עססען געבען, אונד אם מארגען אנדערע שפייזע צו גענוג זאטט ווערדען, דא דער עוויגע אייערע אויפריהרישע קלאגען פערנאממען דיא איהר איבער איהן פיהרט, דען וואז זינד וויר געאכטעט? אייערע קלאגען געהען ניכט איבער אונז, זאנדערן איבער דען עוויגען. משה שפראך צו אהרן שפריך צו דער גאנצען געמיינע דער קינדער ישראל'ז: טרעטעט הער פאר דעם עוויגען, דען ער האט אייערע אויפריהרישע קלאגען פערנאממען. אינדעם אהא-רן צור גאנצען געמיינע דער קינדער ישראל'ז רעדעטע, ווענדעטען זיא זיך געגען דיא וויסטע, אונד דיא הערליכקייט דעז עוויגען ערשין אין איינער וואלקע. דער עוויגע שפראך צו משה: איך האבע דיא אויפריהרישע קלאגען דער קינדער ישראל'ז פערנאממען, שפריך צו איהנען וויא פאלגט: געגען אבענד, זאללט איהר פלייש עססען, אונד אמארגען פריה איך אן אנדערע שפייזע זאטט עססען, אונד זאללט ערפאהרען, דאס איך דער עוויגע אייער גאטט בין׳ אבענדז דרויף, קאם איינע

ווענגע

נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידֶךָ: כִּי בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו: וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי: וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע:

פרשת המן

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתזמין פרנסה לכל עמך בית ישראל ופרנסתי ופרנסת אנשי ביתי בכללם בנחת ולא בצער בכבוד ולא בבזוי בהתר ולא באיסור כדי שנוכל לעבוד עבודתך ללמוד תורתך כמו שזנת לאבותינו מן במדבר בארץ ציה וערבה:

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמָיִם וְיָצָא הָעָם וְלָקְטוּ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא: וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יָבִיאוּ וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר
ילקטו

דען אברהם צום צווייטן מאָל פֿון הימעל הערָאב אונד שפּראך: בייא מיר זעלבזט האב איך געשוואָרן, שפּריכט דער עוויגע, דאס, ווייל דוא דיזעז געטהאן, אונד דיינען איינציגען זאָהן איר ניכט פֿערוויגערט האזט, דאס איך דיך זעגנען אונד דיינען זאמען אונמעהרען וויל, וויא דיא שטערנע דעז הימעלז, אונד וויא זאנד אם אופֿער דעז מעערעז, זא דאס דיין זאמען איינעהמען זאָלל, דאז טהאָר זיינער פֿיינדע. מיט דיינעם זאמען זאָללען זיך אויך זעגנען, אללע פֿעלקער דער ערדע, צור בעלאָהנונג, דאס דוא איינער שטיממע געהאָרכט האזט. הירויף גינג אברהם צו זיינען קנאבען צוריק, זיא מאכטען זיך אויף, גינגען צוזאממען נאך באר שבע, אונד אברהם בעזעצטע זיך אין באר שבע.

ויאמר דער עוויגע שפּראך צו משה: איך וויל אייך שפּייזע פֿון הימעל רעגנען לאזזען, דאז פֿאָלק זאָלל הינויז געהען אונד זאמלען, יעדען טאג איהר טעגליכעז ברויט איך עז פּריפֿע, אב עז איינער לעהרע פֿאָלגען ווירד אָדער ניכט? אם זעכזטען טאגע, ווען זיא צורעכטע מאכען וואז זיא איינבריגען ווערדען, ווירד עז צווייא מאהל זאָפֿיעל זיין, אלז זיא אן אנדערן טאגען, צוזאממען ווערדען. דא שפּראך
משה

הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם
אֱלֹהִים יִרְאֶה לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃
וַיָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם
אַבְרָהָם אֶת הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת
יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לָעֵצִים׃ וַיִּשְׁלַח
אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ׃
וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ ײ מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם
אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר
וְאַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי יְרֵא אֱלֹהִים
אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ מִמֶּנִּי׃ וַיִּשָּׂא
אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ
בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה
תַּחַת בְּנוֹ׃ וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה
יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יֵרָאֶה׃ וַיִּקְרָא
מַלְאַךְ יְהוָה אֶל אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן הַשָּׁמָיִם׃ וַיֹּאמֶר בִּי

נשבעתי

אויזערזעהען דאז לאם צום גאנצאפפער, מיין זאהן! אלזא גינגען זיא, בײדע צוזאממ-
מען. אלז זיא נון אן דען אָרט קאמען, דען איהם גאטט אנגעצייגט האטטע,
בויטע אברהם איינען אלטאר, אָרדנעטע דאז האלץ, באנד זיינען זאהן יצחק
אונד לעגטע איהן אויף דען אלטאר איבער דאז האלץ. הירויף שטרעקטע אברהם
זיינע האנד אויז, אונד נאהם דאז מעססער, זיינען זאהן צו שלאכטען. דא ריף
איהם איין ענגעל דעז עוויגען פאם הימעל צו, אונד שפראך: אברהם! אברהם! ער
שפראך: היר בין איך! יענער: שטרעקקע דיינע האנד ניכט נאך דעם קנאבען,
אונד טהוע איהם ניכטז: דען נון וייס איך, דאס דו גאטטעספירכטיג ביזט דא דו
דיינען איינציגען זאהן איר ניכט פערווייגערט האזט. אברהם הוב זיינע אויגען
אויף, אונד זאה איינען ווידדער (פארביי לויפען), הערנאך ווארד ער אן דען
העקקען, מיט זיינען הערנערן פערשטריקט. דא גינג אברהם הין, נאהם דען ווידדער,
אונד בראכטע איהן צום גאנצאפפער, אנשטאטט זיינעז זאהנעז. אברהם
נעננטע דען אָרט ה' יראה, וויא מאן יעצט געשפראכען ווירד, אויף דעם
בערגע דעז עוויגען ווירד עז זיך צייגען. הירויף ריף איין ענגעל דעז עוויגען

דעם

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת
אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃
וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ אֶת
יִצְחָק וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל
אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ׃ וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר
וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק
בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר
לוֹ הָאֱלֹהִים׃ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו
וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו
שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד
כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם׃ וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת עֲצֵי
הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת הָאֵשׁ וְאֶת
הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל
אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה

האש

ויהי עש וואר נאך דיזען בעגעבענהייטען אלז גאטט אברהם פערזוכטע, אונד שפראך
צו איהם: אברהם! שפראך: היר בין איך! דא שפראך
גאטט: נימם דיינען זאהן, דיינען איינציגען, דען דוא ליעבסט, נעהמליך יצחק, געהע
היןאין דאז לאנד מוריה, אונד בריגנע איהן דארט צום גאנצאָפפער, אויף איינעם דער
בערגע, דען איך דיר אנצייגען ווערדע. אברהם שטאנד דעז מארגענס פריה
אויף, זאטטעלטע זיינען עזעל, נאהם זיינע צוויא קנעכטע מיט, אונד זיינען זאהן יצחק,
שפאלטעטע אָפפערהאָלץ, מאכטע זיך אויף, אונד גינג נאך דעם אָרט, וועלכען איהם
גאטט אנגעצייגט האטטע. אם דריטטען טאגע הוב אברהם זיינע אויגען אויף
אונד זאה דען אָרט פאן פערנע, דא שפראך אברהם צו זיינען קנעכטען: בלייבט
היר מיט דעם עזעל! איך אבער אונד דיזער קנאבע, וויר וואָללען ביז דארט הין געהן,
אונז אנבעטענד נידערווערפען, אונד צו אייך צוריקקעהרען. אברהם נאהם
דאז אָפפערהאָלץ, לעגטע עז אויף זיינען זאהן יצחק, נאהם אין זיינע האנד דאז פייער,
אונד דאז שלאכטמעססער, אלזא גינגען זיא ביידע צוזאממען. יצחק שפראך
צו זיינעם פאטער אברהם, אונד זאגטע: מיין פאטער! אברהם שפראך: היר בין
איך, מיין זאהן! יענער שפראך: היר איזט נון פייער אונד האָלץ, וואָ איזט אבער
דאז לאם צום גאנצאָפפער? אברהם שפראך: גאטט ווירד זיך דאז

שירת העיקרים

על משקל שתי יתדות ותנועה שתי יתדות והנועה ושתי יתדות ·

יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח · נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל מְצִיאוּתוֹ: אֶחָד
וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ · נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדוּתוֹ: אֵין
לוֹ דְּמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף · לֹא נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ: קַדְמוֹן לְכָל
דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא · רִאשׁוֹן וְאֵין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ: הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם
לְכָל נוֹצָר · יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ: שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נְתָנוֹ אֶל אַנְשֵׁי
סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ: לֹא קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה עוֹד · נָבִיא וּמַבִּיט אֶת
תְּמוּנָתוֹ: תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל · עַל יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ: לֹא
יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא יָמִיר דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ: צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ ·
מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמָתוֹ: גּוֹמֵל לְאִישׁ חֶסֶד כְּמִפְעָלוֹ · נוֹתֵן לְרָשָׁע
רָע כְּרִשְׁעָתוֹ: יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ · לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ:
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרֹב חַסְדּוֹ · בָּרוּךְ עֲדֵי עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:

יגדל הָךְ געלָבט זייא דער לעבענדיגע גָטט, אונד געפריזען · ער איזט
אונד זיין דאזיין העננגט פָאן דער צייט ניכט אב · ער איזט איינינ, קיינע
איינהייט גלייכעט דער זיינינגען ; אונבעגרייפליך איזט זיין וועזען, אונד אונענדליך ·
ער איזט אָהנע פָארם דעז קערפערליכען, אונד אויך קיין קערפער ; אונפערגלייכ-
באר איזט זיינע הייליגקייט · ער וואר פריהער אלז אללע ערשאפפנע דינגע ; דאז
ערזטע וועזען! דעם ניכטז פָארהערגעהעט · ער איזט אָבערזטער בעהערשער
אללער קרעאטורען, זיינע הערליכקייט אונד רעגירונג זינד דאפָאן לייגען · ער
טהיילט דען גייזט דער ווייזזאגונג צו זיינען ליבלינגען, דען אעננערן זיינעז רוהמז ·
ניא שטאנד אין ישראל איין פראָפעט אויף, דעם משה גלייך · דער דען אבגלאנץ
זיינער הערליכקייט זאָה אנטשויעט · געזעטצע דער וואהרהייט גאב ער זיינעם פָאלקע,
דער סאנפטמיטיגע! דורך זיינען פראָפעטען, דען געטרייען זיינעז הויזעז · ניא ווירד
דער אונוואנדעלבארע, זיא פערענדערן, אין עוויגקייט זיא איט אנדערן ניכט פערי
וועכזעלן · ער ווייס אונזער געהייאמניזע, אונד זיעהט עז פָארהער ; ערקעננט
דיא פָאלגען יעדער בעגעבענהייט, אין איהרעם ענטשטעהען · בעלאָהנען ווירד
ער דען גערעכטען נאך פערדינזט · דען בעזען פערגעלטען נאך איהרער בָאזהייט ·
ער ווירד אונז דען ערלעזער זענדען, זום לייטפונקט דער איהם אללעין בעקאננט,
דיא פרומען צו ערלעזען, דיא זיינעם הייזע האררען · ער ווירד דיא טָדטען דערי
אינזט ערוועקקען, דורך זיינע גרענצענלאָזע גיטע · געפריזען זייא זיין רוהמ-
ווירדיגער נאמע פיר אונד פיר!

פָּנָיו יְיָ אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי · בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה אֵלַי אָזְנֶךָ · בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי :

אֵלֶיךָ אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם :

וְיָשֵׂם וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם :

לְךָ לְךָ יְיָ הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְיָ הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ :

שָׁלוֹם: שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתִיו : רבונו של עולם אַדִּיר בַּמָּרוֹם · שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה · אַתָּה שָׁלוֹם · וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם · יְהִי רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ · וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵ׳ · חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם :

זיין אנטליץ פֿערבירג דיין אנטליץ ניכט פֿאר מיר! ווען אנגזט מיר איזט, נייגע דיין אהר. ווען איך דיר פֿלעהע, ערהערע איך באלד!

צו דיר צו דיר ערהעב׳ איך איינע אויגען, דער דוא אים היממעל טהראָנזט.

אונד געבע זיא זאללען איינען נאמען איבער דיא קינדער ישראל׳ז אויזשפרעכען אונד איך (דער עוויגע) ווערדע זיא זעגנען.

דיר דיין איזט, עוויגער! דיא גרעסע, דיא אללגעוואלט, דיא העררליכקייט, דער זיג, אונד דיא מאיעזטעט, זא וויא אללעז אים היממעל אונד אויף ערדען, דיין עוויגער! איזט דאז רייך, דוא ביזט איבער אללע גרעססען ערהאבען.

פרידע. פֿרידע! פֿרידע! דעם נאהען אונד דעם פֿערנען, שפריכט דער עוויגע, איך היילע איהן.

אדיר במרום אללמעכטיגער אין יענען העהען! דער דוא מיט אללגעוואלט טהראָנעזט, דוא ביזט עוויגער פֿרידע, דיין נאמע איזט פֿרידע! עז זייא דיין וואָהלגעפֿעלליגער וויללע, איבער אונז, זא וויא איבער דיין געמיינע הויז ישראל, לעבען אונד זעגנען צו פֿערהענגען, צור דויערנדען גליקזעליגקייט.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲנִי שֶׁלָּךְ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלָּךְ חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא · יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁיִּהְיוּ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה בֵּין שֶׁחָלַמְתִּי עַל עַצְמִי · בֵּין שֶׁחָלַמְתִּי עַל אֲחֵרִים · וּבֵין שֶׁחָלְמוּ אֲחֵרִים עָלַי · אִם טוֹבִים הֵם חַזְּקֵם וְאַמְּצֵם וְיִתְקַיְּמוּ בִי וּבָהֶם כַּחֲלוֹמוֹת יוֹסֵף הַצַּדִּיק · וְאִם צְרִיכִים רְפוּאָה רְפָאֵם כְּחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה מֵחָלְיוֹ · וּכְמִרְיָם הַנְּבִיאָה מִצָּרַעְתָּהּ · וּכְנַעֲמָן מִצָּרַעְתּוֹ · וּכְמֵי מָרָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ · וּכְמֵי יְרִיחוֹ עַל יְדֵי אֱלִישָׁע · וּכְשֵׁם שֶׁהָפַכְתָּ אֶת קִלְלַת בִּלְעָם הָרָשָׁע מִקְּלָלָה לִבְרָכָה · כֵּן תַּהֲפוֹךְ כָּל חֲלוֹמוֹתַי עָלַי וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְטוֹבָה · וְתִשְׁמְרֵנִי וּתְחָנֵּנִי וְתִרְצֵנִי אָמֵן ·

יְבָרֶכְךָ

יְבָרֶכְךָ יי מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ :

יי

יי אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ :

וְיִשְׁמְרֶךָ:

שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ : רבונו של עולם

יָאֵר

אֱלֹהִים יְחָנֵּנוּ וִיבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אִתָּנוּ סֶלָה :

יי

יי יי אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת :

פָּנָיו

פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי :

אֵלֶיךָ

אֵלֶיךָ יי נַפְשִׁי אֶשָּׂא :

וִיחֻנֶּךָּ :

הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל יי אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ : רבונו של עולם

יִשָּׂא

יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יי וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ · וּמְצָא חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם :

יי

יי חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ · הֱיֵה זְרֹעָם לַבְּקָרִים · אַף יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה :

עז זעגנע דיך דער עוויגע

פֿאָן ציון אויז זעגנע דיך דער עוויגע , דער היממעל שוף אונד ערדע :

עוויגער ! אונזער העררר ! וויא מעכטיג איזט דיין נאַמע אויף ערדען !

אונד בעהיטע דיך .

בעהיטע איך , אללמעכטיגער ! דען איך זוכע שוץ ביים דיר .

עז לאזע לייכטען דער עוויגע

גאָטט זייא אונז גנעדיג , געבע אונז זיינען זעגען , אונד לאַסע אונז דיין אנטליץ לייכטען .

דער עוויגע איזט אונפֿערענדערליך , דאז עוויגע וועזען , אין אללמעכטיגער גאָטט , אללבארמהערציג אונד אללגנעדיג , לאנגמוטהיג , אונד פֿאָן אונענדליכער הולד אונד טריישע .

זיין אנטליץ דיר

ווענדע דיך צו מיר ! דען איינזאַם בין איך אונד בעדרענגט .

עוויגער ! צו דיר ערהעב' איך מיינע זעעלע .

אונד זייא דיר גנעדיג .

וויא קנעכטע שויען אויף דיא הענדע איהרער העררן האַנד ; וויא איינע מאַגד אויף איהרער פֿרויען האַנד : זאָ שויען אונזרע אויגען אויף אונזערן גאָטט , ביז ער אונז גנעדיג ווערדע .

עז ווענדע

(דער טוגענדהאַפֿטע) עמפֿפֿענגט רייכען זעגען פֿאָם עוויגען גערעכטען לאָהן פֿאָם גאָטטע זיינעז הייל .

דער עוויגע

עוויגער ! זייא אונז גנעדיג , וויר האַררען אויף דיך . זייא אונזער שוץ יעדען מאָרגען , אונזער הייל נור ניזט דעז טריבזאַלז .

(ווען דיא כהנים צום דוכן (זעגענשפרעכען) הינויף געהן, זאַגט דיא געמיינדע, ניא דער ווידערהאָלונג דער ש"ץ, עהע דער פֿאָרזענגער ותחזינה זאַגט, פֿאָל־ גענדעז׃

וְתֶעֱרַב לְפָנֶיךָ עֲתִירָתֵנוּ כְּעוֹלָה וּכְקָרְבָּן׃ אָנָּא רַחוּם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים הָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ לְצִיּוֹן וְסֵדֶר הָעֲבוֹדָה לִירוּשָׁלָיִם׃ וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים׃ וְשָׁם נַעֲבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת׃

(דער פֿאָרזעננער ווידערהאָלט דיעזז, אונד שליסט דען זעגענזשפרוך פֿאָלגענדער מאַסען׃)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ שֶׁאוֹתְךָ לְבַדְּךָ בְּיִרְאָה נַעֲבוֹד׃

(פֿאַר דעם זעגענשפרעכען (דוכן) בעטען דיא כהנים לייזע׃)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתְּהֵא הַבְּרָכָה הַזֹּאת שֶׁצִּוִּיתָנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרָכָה שְׁלֵמָה וְלֹא יִהְיֶה בָהּ מִכְשׁוֹל וְעָוֹן מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

(דיא כהנים פֿאַנגען דען זעגען מיט פֿאָלגענדעם זעגענזשפרוך אַן׃)

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן וְצִוָּנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה׃

יברכך

ותערב אָ דאַס דיר עוויגער, אונזער געבעט אַלס אַנגענעהם זייא, וויא אָפּפער יעדער אַרט! אָך! ערבאַרמונגספֿאָללער! לאַס דיין געטטליכער אַבגלאַנץ זיך ווידער נאָך ציון ווענדען, אונד דער אָפּפֿערדינסט אין ירושלים ווידער הערגע־ שטעללט ווערדען; דאַס וויר עס מיט אונזערן אויגען זעהען, ווען דוא דיך נאָך ציון מיט ערבאַרמען ווענדעסט. דאַן בעטען וויר דיך עהרפֿורכטספֿאָלל אַן, וויא אין דען טאַגען דער פֿאָרוועלט, אונד אין דען פֿערגאַנגענען יאַהרען. געלאָבט זייעסט דוא עוויגער! וויר בעטען דיך אַליין עהרפֿורכטספֿאָלל אַן׃

יהי רצון עס זייא דיר וואָהלגעפֿעלליג עוויגער! אונזער גאָטט אונד גאָטט אונזרער פֿאָרעלטערן, דאַס דער זעגען, וואָמיט דוא אונס בעפֿאָהלען האַסט, דיין פֿאָלק ישראל צו זעגנען, איין פֿאָללקאָממנער זעגען זייא, אָהנע פֿעהלער אונד פֿערזעהען פֿאָן נון אַן ביז אין עוויגקייט.

ברוך געלאָבט זייעסט דוא, עוויגער אונזער גאָטט! הערר דער וועלט! דער דוא אונס געהייליגט מיט דער הייליגקייט אהרן'ס אונד אונס געבאָטען האַסט, אויך פֿאָלגענדע ווייזע דיין פֿאָלק ישראל מיט ליבע צו זעגנען.

רוים

לארשי חולטה

ירולי נשבכו כמכנה

אדער

לאציאנ נשעיי דער עטעכעכ

ביכורינא

ער טירלי ווירנערן ביר.

אררוי כט

אומכיגר ער עו רובד אוט ר רכונ ערטיר

ריער בירנער נבט.

וואטיריער רואכמעט ריעני נטיכ

סידור

תפלות ישראל

כמנהג אשכנז ופולין׳

אָדער

געבעטע דער יידישען נאַציאָן׳

איבערזעצט

פֿאָן העררן דוד פֿרידלענדער.

בפיורדא

געדרוקט דורך, אונד אים פֿערלאַג בייא

משה צירנדאָרפֿער.

מיט איינענהעניג געפֿערטיגטען שריפֿטען׳

סידור

תפלות ישראל

כמנהג אשכנז ופולין·

אדער

געבעטע דער יידישען נאציאָן·

איבערזעצט

פאן העררן דוד פרידלענדער·

פיורדא·

בשנת ה׳ תקע״ג לב״ע·

1813

פרענומעראנטען־פערצייכניס.

פארט.

ר׳ יי בן ר׳ מאיר נייבורער.

פארכהיים.

ר׳ זלמן אייב.

פלאם.

ר׳ אייזק בן ר׳ יוקב בלאך.
ר׳ וואלף בן ר׳ שמואל בלאך.
ר׳ אברהם ענגעלמאן.
ר׳ משה בן ר׳ נתן רייכענבערגער.
ר׳ משה בן הר״ר שמואל בלאך.
ר׳ שמואל בן ר׳ אהרן ענגלענדער.
ר׳ שמואל בן ר׳ יוקב בלאך.
ר׳ שמשון וואלהערשטאדטער.

פפלוינלאך.

ר׳ אייזק בן ר׳ ליב.
ר׳ משה הירש עטלינגער.
ר׳ סענדר מיכאל.

קאזעל.

הערר מ׳ זעווינזאהן.
הערר כ׳ בעלענגרין.

קאפפענברינגען.

הערר יעקב אפאהיים.

קונרייט.

הערר זאלאמאן עהרענבאכער.

קריילזהיים.

הערר נאהטאן אמיער.

ראטה.

הב״ח ברוך אלטענדער.

רעגענזבורג.

הרב מוהר״ר יעקב ווייל נר״ו.
ר׳ פייס טאנענקער.

רעדעלהיים.

ר׳ אברהם בן ר׳ וואלף.

רעקענדארף.

ר׳ משה לויער.

שאפפלאך.

ר׳ אייזק בן ר׳ יוסף באמבערגער.
ר׳ הירש אפפענהיים.

שטוטגארד.

ר׳ פנחס האלאנדער.

שטעבאך.

ר׳ אשר הירש.
מו״מ ר׳ רפאל.

צירנדארף.

ר׳ נטע בן ר׳ חיים.

דיא נאמענפערצייכניס איינעז גראסען טהיילז דער הערערן פרענומעראנטען, וועלכעז נאך ניכט איינגעשיקט איזט, ווירד נעכזטענז אים דרוקקע ערפאלגען.

פרענומעראנטען־פערציכניס.

פיורדא.

כו"מ ר' אשר בן ר' ליב אויב.
ר' אייזק בן ר' הירש.
ר' איסרלי איקעלהייאער.
ר' איצק בער פרענקעל.
הב"ח אלחנן בן ר' וואלף אויב.
מ' אסתר אל' ר' בער גאסדארף.
כו"מ ר' ברוך בערמאלהיים.
ר' בנימין וואלף דינקעלשביהל.
מ' גאלדע א"ל ר' לעמלי גאסדארף.
ר' גומפעל אערגענטהיים.
מ' געללע אשת ר' וואלף סופר.
ר' גרשון לירנדארף.
החתן ר' דוד הארטענויא.
הב"ח ר' דוד בן הדיין מוהר"ר שמחה זצ"לה.
הערר דעלינגער.
ר' וואלף העגלע.
ר' וואלף ווייקערזהיים.
ר' וואלף חיים בענדיט.
הב"ח ר' וואלף בן ר' אלחנן אויב.
ר' זוסמאן מארכהייאער.
ר' זעליגמאן ווערטהיים.
ר' זעליגמאן טעטעלבאך.
ר' זעליגמאן לוי בייערזדארף.
ר' זעליגמאן ליב מארקטברייט.
ג"פ ר' חיים מולאמן.
החתן ר' חיים וואלערשטיין.
ר' חיים ליב בן הר"ר אייזק.
ר' חיים נירנדארף.
מו"ה ר' יודא רינדזקאפף.
ר' יוסף באמברג.

ר' יחיאל ווערטהיים.
ר' יעקב הארטענויא.
ר' יעקב ליב בראנדייז.
הב"ח יהושע משה בן ר' שמואל בער.
כו"מ ר' יפעי' בראנדיים.
ד"ד ר' ישראל גוסטהאן.
ר' ליזר גרינינגן.
ר' ליבמאן אשענבאך.
מ' מאדל טויט.
מ' מאלכען ראזלער.
ר' מענדל קארגויא.
ר' מרדכי ב"ט 2 שטוק.
הב"ח ר' מרדכי פפאלויכאך.
כו"מ ר' משה אדעלזדארף.
ר' משה בן ר' אברהם מולאמן.
ר' משה בענדיט.
ר' משה לאנדא.
ר' משה לעבענזאהן.
ר' משה פרינגאנט.
הב"ח ר' משה בן ר' זעליגמאן פארנבאך.
ר' נטע הטטענהאזער.
ג"פ ר' נטע גאסדארף.
ר' נפתלי בן ר' יצחק כס.
הערר דאקטאר פייט.
הערר קאמפע.
מ' רילה אל' ר' משה וואלף.
החתן ר' רפאל בן ר' יעקב סג"ל.
נו"ה ר' שמואל שטוטגארד.
ר' שמעון יעקב פעזעלז.
הב"ח ר' שמשון ליב בן הר"ר ברוך.

פרענומעראנטען פערצייכניס:

מארקטערלבאך:
ר' יואל שטערן הלוי:
הערר לוי נעהאמן:

מארקטשטעפט:
הערר שטיינערט.

מיטוויץ:
ר' זאנדעל ווערטהייאער:

מילהויזען:
ר' ישראל רייזענשטיין:

מינכען:
ר' אברהם פוחס.
הערר מ' יצחק אמרקי:
הערר מנזענים אסרקי:
ר' זלמן קוילא.
ר' יעקב בער נעווענבאך:
ר' מתתי' שטערן.
ר' נתן זאלאמאנשטיין.
ר' רפאל הלוי.
ר' רפאל קוילא:

מעטטענהיים:
ר' יקואל:

מערגענטהיים:
ר' אהנכען בן פו"מ ר' משה ז"ל:

ניבורג:
ר' זלמן וואלף.

גערדליגען:
פו"מ ר' איזק קאפל.
פו"מ ר' ברוך כהן:
הערר הערמאן כהן:
הערר יעקב גאבריעל האמאן אויז פייכט-
וואנגען 2 שטוק.
ר' ליב כהן:
ר' לעמלי עפשטיין:

עדערהיים:
ר' אברהם סג"ל:
פו"מ ר' אליה סג"ל:

עטטינגען:
ר' אברהם ב"ר לעמל סג"ל.

עללינגען:
הערר פיליפ פיים:

עפפינגען:
הערר יאזעף הירש נעהרער:

פאפפענהיים:
הדיין מוהר"ר חיים יואל גאדען נר"ו:
ר' אברהם רייטלינגען:
ר' איזק ליב פירדנר.
ג"ה ר' הירש בערנויח.
ר' וואלף נייאמן:
ר' יוסף בורגער.
ר' יוסף ליב הייבשטאדט.
ר' יואל ראזענטאל:
ר' לוי טעבער:
ר' ליב ב"ר שמעון:
ר' עוזר נייאמן:
ג"ה ר' עקבלי נייאמן:
ר' שמואל שואהרן:

פרענומעראנטען־פערצייכניס׃

העכהיים.

הערר זאמועל פרידמאן ׃

העכינגען׃

הערר ראטה ר׳ זלמן קויאל 2 שטוק .
פרויא רעטהין איכלע קויאל ׃
ר׳ מאיר קויאל 2 שטוק ׃
אמדמאן לאה אשת ר׳ נטע וואלף קויאל ׃
ר׳ דוד וואלף ב״ה לוי .

הערנזהיים.

ר׳ דוד שטטענזאם ׃

וואללערשטיין׃

ר׳ אבר וויין ׃
ר׳ יעקב רשטענהיים׃
ס׳ קאפל גומפערץ׃

ווארבורג.

הערר ס׳ הייכעמאן׃
הערר ק׳ אפסטהיים ׃

##ווארנעק.

ר׳ אייזק קלעמאן׃

וויקערזהיים.

הגביר כ״ה פייבר פ״ץ .

ווילהערמזדארף׃

ר׳ חיים ניימאמרק .
ר׳ רפאל בן ר׳ זנוויל בער .

וירצבורג׃

הערר באמן קאללעקטאר ׃
הערר ווערטהייזער .
ר׳ יששכר בן ר׳ יהודה ז״ל .
הערר אמרקס גאלדשטיקקער ׃
הערר לדוק קאללעקטער ׃

זולצבאך׃

הערר זיאמן ענגעלבערג ׃

זולצבערג׃

ר׳ בענדיט אמזבאכער ׃

טהאלמעזינגען׃

ר׳ מיכל ערלאנגער ׃

טיגערזפעלד׃

ר׳ יואל כהן עלזסטער .

ליבהיים.

ר׳ אביגדור איאן ׃
ר׳ דוד וויין ׃
ר׳ הירש מאיר ׃
ר׳ שמעון מערגענטהאלער ׃

ליכטענויא׃

הערר אי׳ וואלאך ׃

לענגנויא׃

ר׳ אהרן בר״י ריס ׃
ר׳ אייזק באאך .
ר׳ הענלע בן ר׳ חיים ׃
ר׳ יודא בראנדייס 2 ׃
ר׳ אהרס בן ר׳ מרדכי ׃
ר׳ מנחם בן ר׳ יחיאל ׃
פו״מ ר׳ משה בן ר׳ יוסף גוגענהיים ׃
ר׳ שמואל ב״ר מאיר ׃
ר׳ שמואל פיקארט ׃

מאמעלזדארף׃

ר׳ משה לוי ׃
ר׳ מרדכי בן פו״מ ר׳ וואלף ׃

מארקטלענקעהזהיים׃

הערר אייזאק לעב לעווענטאל ׃
ר׳ שמואל בער .

גריגזהאבער·

ר׳ זלמן קבערהערן·
מטה קיילה אל׳ ר׳ הירש ר״ג·
ר׳ יעקב אוהר סג״ל·
ר׳ משה בן הר״ר יעקב·
ר׳ משה לוי·
ר׳ שמואל בנאך 2 שטוק·

גרייזהיים·

ר׳ אהרן פרעהליך·

דארמרין·

ר׳ יעקב המפאמער·

דעקינגען·

הערר זלמרום אוהר·

דערצבאך·

הערר יצחק זנב·
ר׳ ברוך נ״ר מאיר·

דערקהיים·

ר׳ זלמן שיין·

האארבורג·

הנ״ק ר׳ גבריאל רעדער·
ר׳ טעבלי בן כ״ה הירש·
ר׳ מאיר הירש גאלדשמיד·

היטטענבאך·

הערר שמעון בערן ליווענטהאל·
הערר שמעון זעליגמאן·
הערר יאכים אדלער, לעהרער·
הערר מיכעל בערן ליווענטהאל·
הערר שמעון לעוי·
הערר שמעון רזענטהאל·

היידענהיים·

הערר שמשון עליש נייבורגער·

הייגריכס·

הערר העס היינגענברן·
ר׳ מאיר בן ר׳ יודא·
ר׳ משה בן ר׳ מאיר·

הייצפעלד·

ר׳ אהרן טרייא·
ר׳ אייזק ליב·
הערר הערמאן ליפמאן·
הערר זיגמונד אמייער·
הערר זעליגמאן זמיליגער·
ר׳ זלמן בר״ן בער·
ר׳ מענדל זמאזמן·

הילדבורגהויזען·

הערר זימאן לעוי זימאן, גראסהערצאגל׳ ליכער האפפאקטאר, פיר זיך אונד זיינע אנגעהעריגען 11 שטוק:

הירבען·

ר׳ אברהם גוגענהיימער·
סג״ה ר׳ אברהם לאנדויער:
הנ״ק ר׳ הונא כהן:
הנ״ק ר׳ הירשלי ב״כ חיים הלוי סג״ל·
דעמאזעללע הענריעטטע קאהן·
ר׳ זעליגמאן הייאמאן אויז בענזהיימגן·
כ״זמ ר׳ חיים גוגענהיימער·
ר׳ חיים גוגענהיים·
הערר יאזעף קאהן·
אמדאם קאמרס, אשת פו״מ ר׳ אברהם לאנדויער·
דעמאזעללע רעז לעפינגער·

העכבערג·

אונבענאנט זיין וואללענדע 2·
ר׳ זלמן פרענקעל כ״ץ·
ר׳ ליב אפפענהיים כ״ץ·
ר׳ מאיר קראמפט כ״ץ·

פרענומעראנטען: פערצייכניס·

באמבערג·

ר' אלק בן ר' קאפל ליב קאלב·
ר' אלק ראטהשילד·
פ"ומ ר' יואל הירש העסליין·
ר' ליב קראנאך
הערר נאטהאן זעליגזבערגער·

בורגקונשטאדט·

ר' אלק יאנקויער·
הס"ל ר' יודא וויזמאן·

ביטטעזהיים·

הב"ח ר' בענדיט שענפעלד·

ביערזדארף·

הב"ח ר' חיים לויער·
ר' קאפל בן הרב מוהר"ר ליב בערלין
כר"ו זצלה"ה·

בייריט·

ר' גרשון בן ר' מאיר·
ר' עקב גונצענהייזער·
ר' יעקב פישל·
ר' ליב היידבורגהייזער·
ר' פישל גרונטהאל·

בינזוואנגען·

ר' גרשון היילברוננער·
פ"ומ ר' העכלי ליב שווארץ·
ר' הירש איזנער·
ר' חיים שווארץ·
ר' יוחנן גאלינגער·
ר' ליב בר"י נייל·
ר' שמואל הייאמן·

ברוינזבאך·

ר' חיים בן ר' אלחנן, האנדעלענט·
ר' זוסמאן כהן בוכזענטער·

ברוק·

ר' יעקב סג"ל יונגעראמן·
ר' שמואל וואלף שנגען·

בריזזעל·

ר' אסרל דעביא, פרעזענדענט·
ר' אייזק דעהאם·
ר' אייזק הויאמן·
פו"מ ר' אנשיל אפפענהייאער·
העדרען געברידער פירט·
ר' דוד הייאמן·
ר' הירש ג"ן
הב"ח ר' דוד בן ר' הירש ג"ן·
ר' הירש זאמערהויזען, זעקריטארייז·
פ"ומ ר' זיסקינד לוהר·
ר' זלמן נייאשטאדט·
ר' זעקלי פרעדאנו·
ר' יואל שלאסים, פאהנאדלט·
ר' ישראל לוהר·
ר' ליזר קאנראט·
ר' מאיר בן ר' אליה פאללאק·
ר' מאיר בן ר' משה פאללאק·
ר' משה פערלעז, ס"ל וגלמן·
ר' משה קאסטער·
ר' משה שמואל ב"ט·
ר' מרדכי אעזעל·
ר' עזריאל ליאהן·
הב"ח ר' פינחס בן ר' מאיר פאללאק·
ר' שמחה אערעקז·

גונצענהויזען·

ר' דוד בלומענשטיין·
ר' יעקב ליב רויח·
פ"ומ ר' ליב זעעבערגער·
פ"ומ ר' יואל סג"ל·
הערר פיליפ הייאמן·

פרענומעראנטען-פערצייכניס.

אויגזבורג.

חיים קויאה.
שמעון לוי.

אטטענבערג.

זעליגמאן טטרויז.

איינבעק.

ה״ר סבר׳ פרענקעל.
גרשם ב׳ מאיערזפעלד.
הערר הירש מאיערזבערג.
הערר ז׳ שנייבשכער אויז פירדא.
הערר ל׳ רחזשטעטערן.
הערר לעהמאר פאלק.
הערר לעוי מאיערזבערג.
הערר עלי׳ מאיערזבערג.

איכענהויזען.

ר׳ גדליה קאסלאער.
ר׳ קאפל בן כ׳ ייולה.
הערר טוואב, פארטטעהער אונד מאגיזטראטזורמטה.

אילעראייכען.

הדיין מוהר״ר אברהם נר״ו מ״ל.
הערען געברידער בוואעטטהאם.
הערר היינריך לונגזפעלד.
ר׳ הירש מאיער.
המשורר ר׳ זעליג ליב.
ר׳ ליב באך.
ר׳ מאיר מאיער.

אירשפריגען.

ר׳ ליב פוזט.
ר׳ בעל פוזט.

אכען.

הערר מאיער.

אלטענקונשטאדט.

הערר בענדיט מאיינער.
ר׳ דוד זילבערמאן.
ר׳ וואלף מאק.
ר׳ וואלף קרויז.
ר׳ ליב מאיינער.

אללציא.

ר׳ אברהם זיטקינד.
ר׳ אהרן בעלמאן.
ר׳ הירץ נייבורגער.
ר׳ יוסמן בריהל.
ר׳ זלמן סאלין.
ר׳ יוקל בן ר׳ ברוך בוים.
ר׳ יוקל בן ר׳ חיים בוים.
ר׳ ישראל הערנזהיים.
ר׳ לאזי בן ר׳ טעבלי.
ר׳ לאזי טענפעלד.
ר׳ ליב בוים.
ר׳ ליב טריער.
ר׳ ליזר גידל זולצבאך.
ר׳ מאיר בוים.
ר׳ מאיר אמנזהיים.
ר׳ קאפל לעזינג.
אדאם רוממה בעלמאן.
ר׳ שמעון אורדענהיים.
ס״ום ר׳ שמעון בעלמאן.

אנזבאך.

ר׳ יונה נעקארזולם.
ר׳ משה שלהעראזדארפער.

אפפענהיים.

ר׳ חיים הייאמן.

ארנשטיין.

ר׳ חיים פראנק.
ר׳ ליב פראנק.

זאבאלד היזיגע דרוק, דיא פרעססע פערלאססען
האבען ווירד, זאלל אויך נאך **תהלים**
מיט מענדעלזאהנס איבערזעטצונג, אונד **מעמדות**
דאזו געדרוקט ווערדען, זא דאס דורך דאס גאנצע
דיא נאהטווענדיגע, זאגענאננטע **כלה תפלה**
פאללקאממען ערזעטצט ווירד; בזאנדערס דענען מוטטער-
שיר, דענען יענע פערדערבנע, זיננלאזע מונדאיטש,
מיט מיינעם רייהען, פאן דען גרעסטען אונגעלערן אונ־
גרעך נאטירליך מיט פיעלער אנשטרענגונג בעארבייטעטע
הינדייטש פערטריבט ווירד.

יעדעם מלמד תנוקות, אדער שולעהרער דינט
עס צור נאכריכט, דאס דיא פרקי אבות,
וועלכע דיא ליבענסווירדיגסטע מאראל וועגען דער
עלטערן לייטען ענטהאלטען, אונד דיא, מעהרע
גרעסטען היינערן געדרוקט ערשינען, ביים פיעלען בעז
קאנטען נאהמען פאן פערשידענען שרפטען אבער,
זענט, ביים איר אויך מיט דייטשער איבערזעצונג בעזאנ־
דער: נו האבען זינד, דאמיט דיזע ליבליכען געגענשטאנדען
אונד אייגענטליכען מיהלשפריכע דען קינדע, זא
וואהל אנגענעהמען אלז נייטליכען געשטעלטע, אין דער
צארטען יוגענד שאן איינגעפרעגט ווערדען קעננען.
דער פרייז איינעס יעדען עקזעמפלארעס איזט 15 kr.

פיורדא, בחדש אדר תקע"ג לפ"ק.

הק' משה צירנדארפער.

M. Zirndorfer, Typograph, in Fürth, bei Nürnberg.

2) דיא מערבית מן שלש רגלים ·

3) הושענות ·

4) סליחות מכל השנה, דיא אויסער דען ימים הנוראים אונד עשרת ימי תשובה געבעטעט ווערדען, אלז: שני וחמישי ושני, עשרה בטבת, תענית אסתר ת׳ ז׳ א׳

5) יום כפור קטן ·

6) שיר היחוד · (זיהע בלאטט פ״ג זייטע 2)

דא הערר אַנשטעננאַסער אויך דיא איבערזעטצונג אונד דעם באור בעגאָננטער געגענשטאנדע דעס מיינערלייט פון איהם פערפערטיגט האט, אין לאנגע דיענען אלס מייגער אויסערקארדענטליכען עיפער צו.

מיינע אנקינדיגונג אונטער דעם טיטעל הפיוט ווירד דיא קאנדידאטען דיעזער גע געגענשטאנדע געמייער ערערטערן. יעדאך דיעט גענוגענווערטיגע: דעם נור נאכבריכט, דעם בעזאנ נע אנקינדיגונג ניכט צו געזיכט קאממען זאללטע, דאס זאלכע עבענפאללס אין צווייא העפטע ערשיינען ווערדען, וועלכען יעדעס העפט אויף דרוקפאפיער
1 fl. 20 kr. קאסטעט, אויף געגלעטטען פאפיער 40 kr.
1 fl. 48 kr. אונד אויף שרייבפאפיער 54 kr. אונד
יעדער קאמפאזיטער ערהאלט דאס צווייטע גראטיס ·

ווער זו פרענומערירען בעליבט, האט גלייך דען גאנצען בעטראג, אָדער דען בעטראג איינעס העפטעס, אונטער אויסשטעהענדער אדרעססע איינצושיקקען · זאבאלד מיינע היערבעזונדע נאמען פרענומעראנטען זיך געזאממעלט האבען ווירד, ווירד מיט דעם דרוק בעגאננען ווערדען ·

זא

דער פרייז דיזער אויזגאבע דען ערהעבליכען פריינוי־
נוד פאָן 1 ניההאָלער 8 גראָשען (אָדער 2 fl. 24 kr.)
איבערשטייגען, אונד ווערגיטעטע 2 fl. 40 kr.
בעטראָגען ·

אום אבער געגענווערטיגע אויזגאבע געמייננוטציג
צו מאַכען, אונד דאַמיט דעססען אנשאַפפונג
דעם מינדערבעמיטטעלטען טהייל דעס פובליקומס ערלייכ־
טערט ווירד, ווירד דער פרייז היר אויף דיא העלפטע
דעס בעמערקטען ווערטהעס הערונטערגעזעצט · דיזעס
ווערק ווירד נעהמליך פאָן נון אן בראָשירט געטהיילט,
וואָפאָן איינע יעדע בראָשור אויף דרוקפאַפיר 40 kr.
קאָסטעט, אויף געלייםטען פאַפיר 1 fl. 20 kr.
אונד אויף שרייבפאַפיר 54 kr. שטאַטט 1 fl. 48 kr.
ווער 10 עקזעמפלארע צוגלייך נימט, ערהעלט דאס
עלפטע גראַטיס ·

ווער איין עקזעמפלאר געבונדען פערלאַנגט בעצאַהלט
פיר דען באַנד דעס גאַנצען ווערקעס אין האַלב־
בען פראַנצבאַנד 18 kr. אין גאַנצען פראַנצבאַנד אַבער
30 kr.

פערפאללקאָממנונג·

דאמיט דיא געבעטע דער יידישען נאַציאָן פאָלל־
שטענדיג, אונד איין גאַנצעס איבערזעצט
זיין זאָללען; זאָ ווערדען אויך דיא יוצרות מכל
שבתות השנה, מיט איבערזעצונג פאָן העררן
דוד אמטענזאסער, נעבסט ביימערקונגען ערג־
טייגען · דיזע ווערדען ענטהאַלטען:

1) אַללע יוצרות אונד מוספים, דיא אויסער
דען ימים הנוראים אונד שלש רגלים געבעטעט
ווערדען ·

2) דיא

שנת תקנ"ה, איזט דער פרייז אין העברעאישער
שפראכע אנגעזעצט, דיזעז ליעטעט, אין דייטשען
זאָ : דיזעז ווערק איזט שאן איינמאהל אין ג̇וויח בענדען
ערשיננען, וואָס אָבער אייניגע דען העברעאישען טעקסט
אונד אנדערע דיא דייטשע איבערזעצונג בעז
זאָנדערז ענטהעלט. דער פרייז בייעדער נומערן
איזט 1 טהאלער אונד 8 גראָשען (אָדער 2 fl. 24 kr.)
דאַ עז אבער אונבעקוועם איזט, דיא בעדייטונג דעז
העברעאישען אין דער איבערזעצונג אויז ג̇וויח בענדען
צו פערגלייכען; זאָ האבען דיר דעגלייכען אלזא געפאסט,
בייזע נומערן הערויז צו געבען, אונד זאָ דאס דיא
איבערזעצונג מיט דעם טעקסט אויף איינע אונד עבען
דערזעלבען זייטע צו שטעהען קאממט, דאמיט דאס
אויפזוכען דער בעדייטונג דעז טעקסטעז דעסטא לייכ־
טער ערלייכטערט ווירד. דער פרייז בלייבט אים אלטען.

נון ווירד יעדער אייניכטזאָללע בעקעננען, דאס
גענגיגערטיגע אויזגאבע איינען ווייט גרעסערן
ווערטה האט, אלז דיא עלטען ערשיענענע **תפלה**
מדוקדקת: ערזטליך איבערטריפט זיא יענע, זאוואהל
אין אנזעהונג דעז דרוקקעז, וואז אין בעטראכט דעז
פאפירעז, אין איינען אויסערארדענטליכען גראדע
2) איזט אין יענער דער גרעסטע טהייל דער געבעטע
מיט קליינער שריפט אבגעדרוקט, וואָז היר מיט גרא־
סער שטעהט. 3) איזט היר פיעלעז הינצוגעזעצט, וואז
דארט אויזגעלאססען איזט, אלז: פרשה עקדה, פרשת
המן, עשרת הדברות, יהי ה' אלהינו, ברכות התורה
עם סדר הקריאה, ברכות ההפטרה, שיר היחוד
ליום השבת, שיר הכבוד אונד דערגלייכען מעהר.
דיזע פאָרליגע נומערן געראָכלעט, זאָוואָהל אויך
דער

דעם געגענווערטיגען געזאגט ווירד, דיא אויזנאהמען געזעצטען פערזען אין נביאים אונד תהלים בע-שטעהען. דיא איבערזעצונג דער ערשטען אונד איין טהייל דער לעצטען איזט ערגענצט אויז דען זמירות ישראל, דער ערשטע טהייל דעס לעצטען אבער אויז ספר מלכים א׳ פאן הערן וואלפזאהן ענטלעהנט.

טיפאגראפישע בעטראכטונגען.

יעדער פערשטענדיגע ווירד איינזעהען, דאס דער דרוק דיעזעס ווערקס אללע פאָרהער-געהענדען איבערטריפט. דיא שריפטען דאצו זינד, איין קליינער טהייל אויזגענאממען, דורכגעהענדס פאן איינער אייגענען האנד גאנץ נייא פערפערטיגט. אויך האבע דען שניט דערזעלבען גראָס אונד קענט-האפטגעווינהט, דאמיט דאס אויגע דעזזעלבען ניכט ערמידעט. דאס פאפיר איזט פאן בעזטער קוואליטעט אין זיינער ארט. דיא איינטהיילונג איזט זעהר גענויא, אונד ביים דרוקקען דיא גרעסטע ריינליכקייט בעאבאכטעט װארדען. וואס אבער בע-זאנדערס אויזגעצייכנעט צו ווערדען פערדיענט איזט דיא קארעקטהייט דעס גאנצען ווערקעס, אין וועלכע הינזיכט פיעל מיהע פערוועענדעט ווארדע.

פרייזע.

אויף דעם טיטעל דער אין איינגאנגע דיעזער בעקאנטמאכונג ערוועהנטען תפלה מדוקדקת על יד המדקדק מוהר"ר איצק סאטא-נאב, איבערזעצט פאן הערן דוד פרידלענ-דער, בערלין, בדפוס חברת חינוך נערים, שנת

הערר אייבעל פֿאַנד אויך ניכט דאס אונדייטע אנ-
שטענדיג דאבייא, אונטערנאהם ער זייאע איבערזעטצונג
כלאס מיט דייטשען לעטטערן, אהנע העבריישען
טעקסט הערויזגאבע · דא אבער פאן דער זייטע דעס
העברעאישען טעקסטעס צו דרוקקען שאן איר דאהער
ניכט אונקאסטענדיג, איין לייכטער פֿערגלייכונג צו פֿער-
שאַפֿפֿען ווערע · דאהער האַבע איך בייאַ געגענ-
ווערטיגער אויסגאַבע דיאַ איבערזעטצונג דעס הערדן
פֿרידלענדער געוועהלט, דיאַ מיט דעם טעק-
סטע דייטשערישען שאַהלונג אונד ניכט העבראישען אויס-
דריקקען גלייכעס שריטט האַלטעט ·

דיאַ איבערזעטצונג דעס **שיר הכבוד** איזט, דער
גרעסטע טהייל, פֿאן דער זעלבען פֿערפֿאַססער
גייגט, אויס דען נעבענזען דער יודען פֿאַן הערדן
אייבעל ענטלעהנט (זיהע בלאַטט פ״ה) · איין
פֿריינד, הערר **דוד אטמענואסער**, האט זיך
בעמיהעט לאַססען, דיאַ איבערזעטצונג דעס **שיר היחוד
ליום השבת** דאַצו צו ליפֿערן ·

צור גרעסטען פֿאָלקאָממענהייט דיעזעס ווערקעס אונד
אויך זאָלכע געגענשטענדע בייאגעפֿיגט, דיאַ
טעגליך געבעטעט ווערדען, דיאַ אבער הערר
פֿרידלענדער ניכט האַט, אַלס: פרשת עקדה,
פרשת המן, עשרת הדברות, אוך אויך דיאַ מזמורים
של כל ימי השבוע, דיאַ איבערזעטצונג דער ערשטען
זינד אויס דעם ספר נתיבות השלום, אונד דער
לעצטען אויס דען זמירות ישראל ענטלעהנט · בייאַדע
פֿאַן הרמבמ״ן זצ״ל · עבען זאָ פֿאָלגט הירבייא: אני
קראתיך אונד שיר המעלות, וועלכעס ביים איינ-
טריטט אין דיאַ שולע, אונד יהי ה׳ אלהינו, דאס נאך

רעגן

בעקאַננטמאַכונג׃

דיא ערשיינונג דיזעס ווערקס האָט, אױסזערדעם, דאָס דאַס וויכטיגע געשעפט זיינער העבזט נעטהיג בעדאָרפטע, נאָך אַנדערע וויכטיגע אורזאַכען. דיא יידישען געבעטע אונד דייטשער איבערזעצונג זינד נעמליך שאָן אַנדערוואַרטס ערשינען; אַללײן דיא איבערזעצונג וואַר יענער אױסגאַבען — דיא אױס־גאַבע **תפלה** מדוקדקת על יד המדקדק הרבני מוהר"ר **איצק סאטנאב, בערלין** שנת תקנ"ה אױסגעלאַססען — מיט פאָן הערן **אייכל**, בלאָס דאָס אין אנהאַנג דיא איבערזעצונג פיעלער אױס־געלאַססען שטיקקע, אַלז פאָן איזהו מקומן, במה מדליקין, ברכות הקריאה, ברכות ההפטרות, הדלקת נר חנוכה, ברכות המגילה, קידוש לבנה, ערוב תבשילין, אונד פיעלער אנדערן דערגלייכען פאָן הערן **פרידלענדער** ענטוועהנט מיט, וייל דער הערר **אייכעל** זאָלכע אונאיבערזעצט ליס. דיזער בעריהמטע טראַנסלאַטאָר האָט זיינע **געבעטע דער יודען** נאַך קאַנטליך שפעטער הערויסגעגע־בען, אַלז הערר **פרידלענדער** דיא זיינגען, אונד ביידעם יעדער פאָרצוגליכע דיזער ביידען ווערקע שיינט ענטשיעדען — פערן זייא עס פאָן מיר, איך וויל קונסט־ריכטער דיזער ביידען אינגער אױפווערפען צו וואָל־לען, — דאָס הערר אייכעל זיך איהע געגעבען האָט, הערן פרידלענדער אױס צו וייכען: דאַהער שיינט עס אױך ענטשטאַנדען צו זיין, דאָס ערשטערער אין זיינער איבערזעצונג ניכט זאָ וואָרטליך בליב, וויא לעצטערער.

הערר

Bayerische Staatsbibliothek München

סידור

תפלות ישראל

עם היוצרות

מכל שבתות השנה ·
ואליהם יחוברו
מערבות, הושענות, סליחות,
יום כפור קטן, שיר היחוד,
וגם תהלים ומעמדות ·

אָדער

געבעטע דער יודישען נאַציאָן
אינז דייטשע איבערזעצט
פֿאָן דען העררען ·
מענדלזאהן,
דוד פרידלענדער
אונד
דוד אָטטענזאָסער ·

פיורדא

געדרוקט דורך, אונד אים פֿערלאַג ביא
משה צירנדאָרפֿער ·
מיט אייגענהענדיג געפֿערטיגטען לעטטערן ·

Bayerische Staatsbibliothek München

A. hebr. 1002 b

BSB Bayerische StaatsBibliothek

MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Mendelssohn, Moses, 1729-1786 / Mendelssohn, Moses, / Friedländer, David,

Siddûr Tefillôt Yiśrā□ēl □im hay-yô□erôt mik-kol šabbatōt haš-šānā. We-alē
hem ye□ubberû Ma□ārāvôt, Hôša□nôt, Selî□ôt, Yôm kippûr qā□ān, Šîr hay-yi□û
d ve-gam Tehillîm û-Ma□amadôt oder Gebete der jüdischen Nation

Fürth 1813 = 573 [jüd. Zeit]

A.hebr. 1002 b
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10240868-3